Sekpele

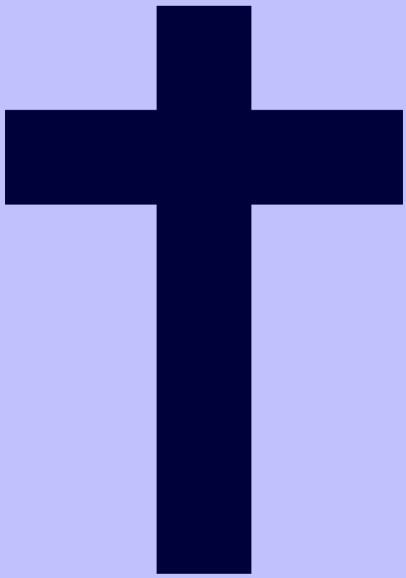

Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle New Testament

Sekpele

Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle New Testament

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sekpele

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 Aug 2026 from source files dated 10 May 2025
5fc03d2a-3cf8-5607-a6e0-9e1e197140bd

Contents

MATEO 1
MARKO 50
LUKA 82
YOHANES 137
KEYIFO 175
ROMAFƆ 226
1 KORINTOFƆ 249
2 KORINTOFƆ 272
GALATIAFƆ 287
EFESOFƆ 295
FILIPIFƆ 303
KOLOSEFƆ 309
1 TESALONIKAFƆ 314
2 TESALONIKAFƆ 319
1 TIMOTEO 322
2 TIMOTEO 329
TITO 334
FILEMON 337
HEBRIFƆ 339
YAKOBO 355
1 PETRO 361
2 PETRO 367
1 YOHANES 371
2 YOHANES 377
3 YOHANES 378
YUDA 379
KƎLƎKƎ KATE 381

MATEO
Ditiki Sɛɛ Nə Mateo Lɛwɔni

1 Aye nyamfo ni bana ba əsuə
Yesu Kristo wə ni Oka David eto
ufluflu lɛbɔ utsyi, nya David ni
ufluflu wə lɛbɔ utsyi Abraham eto
kafo.
2 Idu lə Abraham ibə Oka David
əsuəə, nnyə antomə ba ntəkə lə
bətsyuə əsuə.
Abraham léle Isak wə léle Yakob
wə léle
3 Yuda ku wə bayimisani.
Yuda ku wə usiə Tamai léle
Perez ku Zera, nya Perez léle
Hezron.
Hezron léle Aram, nya wuntsya
léle Aminadab.
4 Aminadab léle Naheson wə
léle Salmon.
5 Salmon ku Rahab léle Boaz,
nya Boaz ku Rut léle Obed.
Obed léle Isai,
6 nya Isai léle Oka David.
Nya idu lə Oka David əsuə isu
lefe nə Babiloniafɔ dítsyi lema lə
Israel bebi əsuə nya bəmuə mə
bésuko mə kasɔɔ, mə antomə ba
dítəkə lə betsyuə əsuə ni mba ləəbə
mfo nɛ.
Oka David ku usio wə lídi Uria eto
usiə wə ɔ́lɛ ófo úfii, ále
Salomo.
7 Salomo ále Rehoboam wə léle
Abiya. Abiya tsya léle Asa,
8 nya Asa léle Yosefat. Yosefat
léle Yoram wə léle Uziya.
9 Uziya léle Yotam wə léle Ahaz
wə léle Hezekiya wə léle
Manase.
10 Manase léle Amon, nya
Amon léle Yosiya wə léle
11 Yekoniya ku wə bayimisani
lə Babilonia lɛkɛfe.
12 Idu lefe nə Israel bebi ditsyi
Babilonia bəbə isu ese lefe nə bále
Yesu, mba bále ku mə antomə eto
aye ni mba ləəbə mfo nɛ.
Yekoniya léle Sealtiel wə léle
Zerubabel wə léle
13 Abihud, nya wuntsya léle
Elyakim. Elyakim léle Azur,
14 nya Azur léle Sadok wə léle
Akim wə léle Elihud.
15 Elihud léle Eleazar, nya
Eleazar léle Matan, nya
wuntsya léle
16 Yakob wə léle Yosef wə dífi
Maria wə léle Yesu wə
baakpo Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə.
17 Itə eso idu lə Abraham isu Oka
David eto lelefe eyifo alefe lefosi
ana, nya idu lə Oka David əsuə isu
lefe nə Babiloniafɔ dímuə Israel
bebi besuko mə kasɔ lə Babiloniaa,
eyifo alefe lefosi ana. Nya isi idu
lefe nəmfó ibə lefe nə bále Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, eyifo
alefe lefosi ana.

Yesu Eto Lelefe Eto Etiki.

18 Nnyə mə ɛyɛ fɛ bále Yesu
Kristo. Bátɔ Maria bətə Yosef, tsya
fɛ bookpa wəə, Maria ənyə nkə ufi
ɔlɛ kafo. Onanto eto Lɛwɔnɔ eto
əsuəale dítə íbə itə nko.
19 Yosef eyifo utidi sɛɛ lə Onanto
eto ənəmi. Fɛɛ se wóanla nkə
woakpo Maria eto ənəmi kasɔ lə
kusə komə eto ənəmi esoo, úbu disi
nkə lə oyani wə kpoo kalɔkalɔ.
20 Lefe nə úfi nsusu bomfoo,
Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə
əsuə óte wə lə kola kəmiə, nya
ótɛyi wə nkə, “Yosef, Oka David eto
kafo eto ubi, mante sikpi ku fə usiə
Maria bokpa kesuko fə ɔflɔ. Itsyise
kafo ka ɔnlɛ mfoo, Onanto eto
Lɛwɔnɔ eto əsuəale əsuə itsyi.
21 Nya woole ubisaibi. Nya fə
Yosef luutəkə wə diye fə Yesu,
itsyise wə ni nwə luuləkə wə betidi
utsyiko lə abua əsuə nɛ.”
22 Asa nyamfo əbə itə lə Maria
əsuə fe kase Onanto lɛtɛyi utsyə ɛyɛ
lə wə unyɛləkətidi əsuə nkə yuubə
itə sitinti. Ɔtɛyi nkə,
23 “Kebitɛ kətsyuə ka lenyi osani
əbɔlɛ kafo nya woole ubisaibi. Nya
betidi lookpo wə bənkə Imanuel.”
Nnya kasɔ ni bənkə Onanto si ko
bo.

24 Lə nyaso se Yosef lésanklii,
ókpa Maria, úyifo wə usiə fe kase
Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi wə.
25 Fɛɛ Yosef ku Maria mánte
bətsyuə fe usə ku usiə isu ese lefe
nə óle wə ubisaibi əmə. Nya Yosef
dítəkə wə diye nkə Yesu.

2

Babesibe Bətsyuə Etsyi Kofekatokɔ Bəbə.

1 Bále Yesu lə umə wə baakpo
Betlehem lə Yudea eto kasɔ lə lefe
nə Oka Herodes díkedi seka lə ke
əsuə. Nya lə lefe nəmfó əsuəə,
babesibe bətsyuə ba léte asa ɛyɛ lə
olalɛlɛ befandebi eto ətsyəbi əsuə
etsyi kofekatokɔ bəbə Yerusalem.
2 Nya bátɔ bənkə, “Sieti bále ubi
wə luudi Yudafɔ eto oka əmə?
Búnyə wə sefandebi lə kofekatokɔ.
Nya búbə boə boesumu wə.”
3 Lefe nə Oka Herodes lɛnɔ ditiki
nəmfoo, difufu əmuə wə ku betidi
ba kenke lɛkɛ lə Yerusalem mfó.
4 Nyaso ókpadi Onanto eto
besunyə ninə ku afi eto bateasa nya
ɔ́tɔ mə nkə, “Sieti boole Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə?”
5 Mfó nya bátɛyi wə bənkə,
“Betlehem lə Yudea eto kasɔ, itsyise
nko Onanto eto Unyɛləkətidi lɛwɔni
útsyə nkə,

6 ‘Fə Betlehem lə Yuda eto kasɔ,
emenyifo ɔkɛkɛ lə Yuda eto
kəmənkplɛ nti.
Itsyise lə fəə, nya nwə luudi
ɔtɔnkotɔnko wə lɔɔyɛnko
mɔ betidi Israelfɔɔ, lɔɔbɔ utsyi
nɛ.’ ”

7 Nyaso Oka Herodes ákpadi bafɔ
ba dítsyi kofekatokɔ bamə bəbə
mfó nya ókpe disi ku mə kabiɔ
əsuə, nya ɔ́tɔ mə ɔ́nɔ lefe nə
tutuutu sefandebi siamə lɛbɔ
bənyə.
8 Mfó fɛ útə mə kusu nya bédu
bésu Betlehem. Nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bisu lə bisu bɛbɛbɛ dikpefi nəmə
kukɔnɔ. Nya lə binyə wəə, lə
bisinkli bibə bɛtɛyi mɛ, bə lə
mintsya lə nsu nsumu wə.”
9-10 Nyamfo eto kamaa, bafɔ
bamə áyifɛ kusu bédu. Nya se
bántɔɔ, besi bənyə sefandebi siamə
fe nsia bənyə lə kofekatokɔ mfó ke.
Nya se bənyə see, bənyə disuəyuə
tinti. Sefandebi siamə áyɛnko mə
sisu síńyə lə kaka ubi əmə nlabe.
11 Nya se bédufə diyo nəmə kafo
nya bənyə ubi əmə ku wə ambe
Mariaa, báse akonki nya básumu
wə. Nya basini mə kabɔtɔ nya bətə
wə ətəsa nnya lefo koya, nnya ni
sika ku lufui ku uyudu.
12 Lə nnya kamaa, Onanto ələkə
óte mə lə kola kəmiə nkə
bénsisinkli bayɛ Oka Herodes ɔflɔ.
Nyaso báyɛ kusu bamba bésinkli
bésu mə kasɔ.

Yosef Étsyetsyiko Maria Ku Yesu Bésu Egipte Eto Kasɔ.

13 Se babesibe bamə dísinkli
bédu eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte
Yosef lə kola kəmiə. Nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Oka Herodes ebutə nkə bati
dikpefi nəmə kama lə balo wə.
Nyaso taka, lə etsyetsyiko dikpefi
nəmə ku ni ambe esuko Egipte eto
kasɔ. Bisiə mfó isu ese lefe nə
mɔɔtɛyi fə minkə bisinkli bibə.”
14 Ketsye kamfoo, Yosef átaka úfi
ubi əmə ku wə ambe útsyetsyiko
bésu Egipte eto kasɔ.
15 Nya bəsiə mfó isu ese lefe nə
Oka Herodes díkpə. Kase bákɛ mfó
əbə itə lə asa nnya Onanto lɛtɛyi
utsyə ɛyɛ lə wə bɛnyɛləkətidi əsuə
nkə, “Egipte kee, mínkpadi mɔ ubi
míntsyiko.”

Oka Herodes Ǝtə Bálo Bebisaibi Kenke Lə Betlehem.

16 Lefe nə Oka Herodes dínyə nkə
bafɔ ba dítsyi kofekatokɔ mfó áwɛ
wə bákpee, kafo ányi wə tinti.
Nyaso útə nkə wə bamamanyə su
Betlehem ku kaka letsyilama mfó
kenke lə balo bebisaibi ba díkafo
alɛ ənuə ku ibə kasɔ lə kase bafɔ
bamə léte lefe nə sefandebi siamə
díləkə əsuə séte.
17 Mmə ibə bə Onanto eto
Unyɛləkətidi Yeremiya eto lesa nə

ɔ́tɛyi útsyəə, əbə itə nko sitinti,
nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
18 “Bánɔ bofa butsyuə lə Rama
ini kekuwiwi ku kaminsə eto
kɔsɔ kekleke.
Rahel lɛ keku buwi itə wə bebi.
Nya ɔnnlɛ bɔtɔnɔ nkə
bammansə wə lɛkɔ,
itsyise bebi bamə əkpə eso.”

Yosef Ku Maria Ku Yesu Esinkli Bétsyi Egipte Bəbə Nasaret.

19 Se Oka Herodes díkpə eto
kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə
ələkə əsuə óte Yosef lə kola kəmiə
lə Egipte.
20 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Taka, lə efi
ubi əmə ku wə ambe lə bisinkli
bisu Israel eto kasɔ, itsyise mba léla
bə baalo ubi əmə ébukpə.”
21 Lə nyaso Yosef átaka nya ókpa
dikpefi nəmə ku ni ambe nya bédu
bésu Israel eto kasɔ.
22 Fɛɛ lefe nə Yosef lɛnɔ nkə
Arkelao, wə ni Oka Herodes eto ubi,
béfi bətsyə seka lə Yudea lə wə
anto eto kɛnyɛɛ, óte sikpi ku mfó
busu. Nya se Onanto eto ɔtɔnkpe
utsyuə díkə wə ato lə kola kəmiə
nkə wensu mfoó, ófloma kusu údu
úsu Galilea eto lɛkpɔ mfo.
23 Nya se úsu mfoó, úsu úsiə lə
umə wə baakpo Nasaret. Nya mə
eto mfó busiə ətə bə Onanto eto
Bənyɛləkətidi eto ditiki nə bátɛyi
bətsyə bə, “Bookpo wə bə
Nasaretnyə,” əbə ítə sitinti.

3

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya.

1 Lə lefe nəmfó əsuəə,
Ntufləsətidi Yohanes ésu mfiminti
lə Yudea eto kasɔ, nya útsyiko
letsya bobe katɛyi
2 nkə, “Bítsyi mi akɔɛsi
bɛwuninsə lə abuayifoyifo əsuə,
itsyise Onanto eto Sekadidi eboyo
selo.”
3 Yohanes əmfo ni utidi wə
Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya
lɛtɛyi útsyə nkə,
“Utidi utsyuə lɛ bofa bembembe lə
mfiminti katɛyi nkə,
‘Bɛlɔ Bonamute eto kusu bitsyə.
Bɛtsyɔnsə wə kusu bitsyə itə
wə bɔyɛ!’ ”
4 Nya awu nnya Yohanes lékpee,
ɔtɔmini ku lekoko eto bise béfi bédi
nnya. Nya úfi kubukikue eto abɔsu
ókle nkɛ. Nya wə didisa dídi
bekpəsə ku bablɔ.
5 Nya betidi dítsyi Yerusalem eto
umə ku Yudea eto kasɔ ku Yordan
eto Ketu eto lekpake mfó kenke
bəbə wə ɔflɔ.
6 Bələkə mə asa bua kasɔ nya
úfləsə mə ntu lə Yordan eto ketu
kafo.
7 Se Yohanes dínyə Farisifɔ ku
Sadukifɔ kpə ba díbə wə ɔflɔ bə lə
ufləsə mə ntuu, ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi
mba nte fe bawa eto befluflu!
Owoe lɛlɛ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi lə
Onanto eto kotonənə ko nlɛ bubə
eto kɛnyɛ?
8 Beté lə mi eyifosa əsuə biənkə
bɛtsyi bɛwuninsə lə mi abua əsuə.
9 Nya biembu biə se ini Abraham
eto befluflu bini esoo, Onanto
embunə mi koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə
Onanto ebofo befluflu buləkə
ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə
Abraham.
10 “Bebe se banlɛ kefiebi bəńyə bə
baala eyi nyamə taa keyudu ke.
Kuyi saa ko laanwɔ ebibi sɛɛ, boola
ko befi bakpe lə ditefɛnku kəmiə.
11 “Mɔɔ, ntu məəfləsə mi nnya
nlɛ bote bə bɛtsyi bɛwuninsə lə mi
abuayifoyifo əsuə. Fɛɛ nwə ntəkə
mɛ kama ɔnlɛ bubəə, wə ebufi
Onanto eto Lɛwɔnɔ ku ute ufləsə
mi ntu. Ɔmɔ oso mɛ, nya mənńyə
ntə bə nyifo wə keyifo kulaa tsya.
12 Utsyi wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə
kamɔ uləkə kofo fɛ lə ufi ke okpo lə
unwu. Fɛɛ kofo ko luubuu,
wootonsə ko lə utə wə laanni kulefe
kulefe, kəmiə!”

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

13 Lefe nəmfoó, Yesu etsyi Galilea
eto kasɔ úbə Yohanes ɔflɔ lə Yordan
eto Ketu nkə lə Yohanes lə ufləsə
wə ntu.
14 Fɛɛ se Yohanes mánla nkə lə
ufləsə Yesu ntu esoo, ɔ́tɛyi wə nkə,
“Mɔ bomu ele bə mbə fə ɔflɔ, nya

inni fə ele bə bə mɔ ɔflɔ fə mfləsə fə ntu.”
15 Fɛɛ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Fəə, tɔnɔ lə eyifo nnya nko te
mɔmɔ. Itsyise nko fɛ yuutə buyifo
lesa nə ni Onanto eto lelabi nɛ.”
Nyaso Yohanes átɔnɔ útə wə.
16 Nya se Yohanes dífləsə Yesu
ntu ólosə koo, ɔ́bɔ lə ntu bomə
əsuə, nya mfó əmə kato léna nwaa
nya úńyə Onanto eto Lɛwɔnɔ nlɛ
bɔyifə kəbə kasɔ fe lɛblɛkpa seka
díbə dísiə lə wə əsuə.
17 Nya bánɔ ɔkɔɛ dítsyi kato ɔnlɛ
bɔtɛyi nkə, “Nwəmfo ni mɔ Ubi
Lala wə mankeko, wə eto asa
leedufə mɛ ənə tinti nɛ.”

4

Obonsam Áto Yesu Óbe.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto
Lɛwɔnɔ ákpa Yesu dísuko mfiminti
bə lə Obonsam lə oto wə obe.
2 Nya se Yesu lékle kɛnyɛ itə
eyifosi anaa, kukpɛnsɛ álɛ wə.
3 Mfó nya olontidi əmə díbə wə
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə Onanto
eto Ubi fenii, tɛyi abambi nyamfo lə
efiani didisa.”
4 Mfó Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lə
bɔtɛyi nkə, ‘Inni didisa mate ləəntə
utidi nkpə. Bomu ditiki saa nə
laabɔ ketsyi lə Onanto eto kɛnyɛ, ni
ləətə nkpə sitinti nɛ.’ ”
5 Mfó nya Obonsam əmə lékpa
Yesu úsuko Yerusalem, Umə Kɛnkɛ
əmə. Nya úfi wə úsu útəkə lə
Yudafɔ eto Disumuyo eto kaka nso
botaka eto disinti.
6 Mfó ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə Onanto
Kosate eto Ubi fenii, sa əbə əńyə lə
kasɔ. Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
‘Onanto ebotsyese wə batɔnkpe
nkə bakɔbe fə lə ani
bə lə fə kokpa lə kɔyɛ butusə lə
abambi əsuə.’ ”
7 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Fɛɛ
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə ke
lɛ bɔtɛyi nkə, ‘Manto fə Onamute
Onanto abe.’ ”
8 Mfó nya Obansam əmə lékpa
Yesu úsuko kɔtini ko letaka eto
disinti nya óte wə kawunsiə eto
sekakedikɔ kenke ku ke diyənde.
9 Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Muufi asa
nnyamfo kenke ntə fə, lə ebose
akonki esumu mɛ.”
10 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ
nkə, “Satana, du mɛ lə ɔflɔ!
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi
nkə, ‘Fə Onamute Onanto hã ele bə
se akonki ətə, esumu.’ ”
11 Mfó nya Obonsam dídu lə Yesu
ɔflɔ, nya Onanto eto batɔnkpe díbə
bawunsə ko wə.

Yesu Ǝtsyə Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

12 Se Yesu lɛnɔ nkə bəmuə
Yohanes béti bákpe lə diyoo, údu
úsu Galilea.
13 Wənsiə lə Nasaret, bomu údu
úsu úsiə lə Kapernaum, ni umə wə
nkpe lə Galilea eto Ditumbu kplɛ
ɔflɔ lə Sebulon ku Naftali eto
lekpake mfó.
14 Úsiə mfo nya Onanto eto
Unyɛləkətidi Yesaya eto kɛnyɛ ka
ɔ́tɛyi útsyə díbə kətə nkə,
15-16 “Sebulon eto kasɔ ku Naftali
eto kasɔ eto betidi
ba nkpə lə ketuntu əsuə,
lə lekpo eto kusu ɔflɔ lə Yordan
eto Ketu eto ditukpenkpe nə
nse
lə Galilea eto kasɔ kaka betidi
ba lenni Yudafɔ
luunyə diyənde kplɛ!
Nya mba nkpe lə ukpə eto bulə
kəmiə,
Onanto eto diyənde ebuyənde
lekpo mə lə əsuə.”
17 Ídu lə lefe nəmfó Yesu étsyiko
letsya bobe katɛyi nkə, “Bisinkli lə
mi abua kama itsyise Onanto eto
Sekadidi ebɔfi.”

Yesu Ákpadi Mba Laata Asabu Ena Nkə Bətəkəko Wə.

18 Nya se Yesu lɛyɛ lə Galilea eto
ditumbukplɛ ɔflɔ ɔntɔɔ, únyə
bayimisani inuə ba ni mba laata
asabu. Mə ni Simon wə baakpo
Petro ku wə ɔyimisani Andrea ba
díkata asabu lə ditumbukplɛ nəmə.
19 Yesu átɛyi mə nkə, “Bibə
bitəkəko mɛ, idu mɔmɔ ɛntɔɔ,

moote mi kase biuləkə betidi bitə Onanto.”
20 Mfó báyani mə asabu bətsyə
nya bətəkəko wə bédu.
21 Nya se ɔ́yɛ sɛkɛ úsu sɛtɔɔ, usi
únyə bayimisani inuə ba baakpo
Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo
eto bebi. Mə ku mə anto Sebedeo
əmə ákɛ lə ɔklɔ kafo bákalɔ mə
asabu fɛ Yesu lékpadi mə.
22 Lamfolamfoo, báyani mə anto
ku ɔklɔ əmə bətsyə nya bətəkəko
wə bédu.

Yesu Átsya Efimbi Akpa Akpa Lə Mə Nti.

23 Yesu áyɛ lə Galilea eto kasɔ
kenke nya óte asa lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ. Nya óbe Onanto eto
Sekadidi eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya.
Nya ótsya betidi ba efimbi ate ate
nlɛ bulə kenke.
24 Nyamfo ətə bə wə diye ku ditiki
nəmə áyɛ éfia Siria eto kasɔ kenke.
Nyaso betidi ákpa mə befimfi ba
efimbi ate ate nlɛ bulə báboko wə
ɔflɔ. Mə bətsyuəə, awɔnɔ bua dísiə
mə lə əsuə kakpe mə bulə. Bətsyuə
kəkpəkasankli eto bufi díkələ nya
bətsyuəə, ani ku akpa díkpə mə.
Yesu átsya məmblɛ kenke.
25 Sitiditu kplɛ sia ditsyi Galilea
eto kasɔ ku Kəmə Lefosi ka nkpe
mfó ku Yerusalem ku Yudea eto
kasɔ ku nsɔ bo nkpe lə Yordan eto
Ketu eto lekpake nə nse əbə bətəkə
ko wə.

5

Yesu Áte Betidi Asa Lə Kɔtini Ǝsuə.

1 Se Yesu dínyə sitiditu sia
dítəkəko wəə, óbe úsu kɔtini kato
nya úsiə kasɔ. Mfó nya wə
bakasebi díbə wə ɔflɔ.
2 Nya útsyiko mə asa bote nkə,
3 “Onanto ákpo atsyɔ betidi ba nyi
bə beyifo bakombo lə lɛwɔnɔ
əsuə,
itsyise Onanto eto sekakedikɔ
eyifo mə sele.
4 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba leewi
kaminsəku.
Mə Onanto loomansə lɛkɔ nɛ.
5 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba
laabokosə əsuə kasɔ.
Məə ni mba luudi sɛkplɛ lə
kasɔ kamfo eto bikə əsuə.
6 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba
laakplatsya keklekle bə
bəəsiə nkpə sɛɛ lə Onanto eto
ənəmi.
Mə ni mba luunyə asa nnya
luuyuəsə mə kafo nɛ.
7 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba
ləənyə mə bətsyuə kaminsə.
Onanto ebunyə mə kaminsə.
8 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto
ketu lekpa kɛnkɛ.
Mə luunyə Onanto nɛ.
9 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laalɔ
bətsyuə nti kaboko diyuə.
Onanto ebokpo mə wə bebi
tinti.
10 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto
kama baati kate ohiã se bensi
nkpə sɛɛ ekeyifo lə Onanto
lelabi əsuə eso.
Onanto eto sekakedikɔ eyifo
mə sele.
11 “Onanto ákpo mi atsyɔ lə
betidi aaka mi, kate mi ohiã nya
baatɛyi bidia saa lə mi əsuə se
bitəkəko mɛ eso.
12 Binyə disuəyuə lə beto keyudu,
itsyise mi kayofofo fui lə Onanto
eto kato. Nko ke ete báte Onanto
eto bənyɛləkətidi ba lɛtɔ mi sɛtɔ
ohiã nɛ.

Mba Ntəkəko Yesu Eyifo Fe Mmba Ku Diyənde.

13 “Bite fe mmba bitə betidi ba
kenke. Fɛɛ lə kamini ábɔ lə mmba
bomə əsuəə, ənsiəmbofo kamini
bokpe lə mu bio. Nya se bunsibə
kutəkə saa esoo, buwui hã ele bə
befi mu bewui lə betidi lə bayɛ lə
mu əsuə bafe.
14 “Biyifo fe diyənde bitə
kawunsiə kenke. Umə wə bála
bətəkə lə kɔtini əsuəə, ambiɔ.
15 Kuutsyuə saa anto okandiɛ kefi
asa keti wə. Bomu bufi beefi wə
kətəkə lə wə kətəkəkɔ əsuə kaka
wuutə diyənde utsyuə saa wə nkpe
lə diyo nəmə.
16 Nko ke ele bə mi okandiɛ
yənde utə lə betidi lə bənyə nɛ. Bə
lə bənyə asa sɛɛ nnya bieyifo lə befi
atɛsə bətə mi Anto wə nkpe kato.”

Yesu Ǝbə Kawunsiə Bə Lə Ubə Ɔflɔsə Asa Nnya Moses Léte.

17 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Biembu biə
mbə miə maninsə Moses eto afi
nnya ókpe, nye Onanto eto
bənyɛləkətidi léte. Məmbə miə
maaninsə nnya kon. Bomu mbə
miə lə mbə mflɔsə nnya.
18 Nya nla miə bete sitinti minkə,
lə kase kato ku kasɔ nsi nkpee,
kulesa saa embɔbɔ lə kɔfi komə
əsuə isu ese lefe nə lesa saa luubə
elo.
19 Lə nyaso lə utsyuə ataka uńyə
lə kɔfi komə eto lesa sɛkɛ ditsyuə
əsuəə, nya ote betidi bamba nkə
mə tsya yifo nkoo, boofi wə fe ɔfɛfɛ
lə Onanto eto sekakedikɔ. Fɛɛ utidi
wə ke luuyifo lə kɔfi komə əsuə nya
woote betidi bamba tsya nkə beyifo
nkoo, boofi wə fe ɔkplɛnyə tinti lə
Onanto eto sekakedikɔ.
20 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi wuee
minkə, fɛ biofo Onanto eto
sekakedikɔ budufəə, ele bə bisiə
nkpə sɛɛ lə Onanto eto ənəmi bo
lɛlɛkɛ bonso kase kɔfi eto bateasa
ku Farisifɔ kulaa tsya nsi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Lɛblɔfi Ǝsuə.

21 “Kɔɔ bɛnɔ bátɛyi betidi bənkə,
‘Manlo utidi.’ Nya utidi wə leeyifo
nkoo, ele bə bakponko wə lekpo.
22 Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔtɛyi
minkə, utsyuə saa ke luunyə ɔblɔ lə
wə ɔyimi əsuəə, bookponko wə
lekpo. Nya utidi wə tsya lɔɔtɛyi wə
ɔyimitsyuə nkə, ‘Eyifo utidi
bimbaa,’ bookpa wə besuko beninə
eto ənəmi. Nya utidi wə lɔɔtɛyi wə
ɔyimitsyuə nkə, ‘Eyifo ubukii,’
Onanto ebunə wə koto lə ditefɛnku
manlo kəmiə.
23 Nyaso lə ibə bə efi fə ətəsa
atɔnko lə Onanto kedikətəkɔ eto
leba əsuəə, nya fakloma fə
lesatsyuə kpe lə fə ku fə ɔyimitsyuə
lenti,
24 yani fə kedi kamə ətsyə lə
Disumuyo mfó lə esu lə fonko fə
ɔyimitsyuə lə bekpo ntu lə bətsyuə
nti fɛ lə efi fə kedi kamə esu ətə
Onanto.
25 “Lə utsyuə aala nkə weefi fə
usuko kɔfi ɔflɔɔ, bɛbɛ lefe lə fonko
wə lə bɛlɔ bətsyuə nti. Lenni nkoo,
lə fonko wə esu lekpo etii, utidi
əmfo ebufi fə okpe lə okponkpo eto
ani. Nya wuntsya luufi fə okpe mba
lɛmuə betidi eto ani nya bookpe fə
lə diyo.
26 Nya nlɛ fə bɔtɛyi kasini minkə
ebɔkɛ lə mfó isu ese lefe nə foofo
kayo ka fensi alosə.

Yanle Bə Bəsə Ku Bəsiə Fe Bətsyuə Kama.

27 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘Yanle bə
bəsə ku bəsiə fe bətsyuə kama.’
28 Fɛɛ mɔ lɛ mi bɔtɛyi minkə
utsyuə saa kee loobe usionko nya
wɔɔkɛ wə ɔkɔɛɛ, ókpo wə lə wə utu
kəmiə koko.
29 Nyaso lə fə kodiani eto dinəmi
əətə nkə dufə lə lebua əsuəə, ləkə
ni ato akpe. Ɛlɛkɛ itə fə bə nyansə
fə əsuə eto lekpa ditsyuə enso bə
befi fə utidi əmə kenke bato bakpe
lə utemanlo kəmiə.
30 Nya lə fə kodiani əətə fəəyifo
lebuaa, la ko ato akpe. Ɛlɛkə itə fə
eso bə nyansə fə əsuə eto lekpa lɔni
enso bə fə utidi əmə kenke dufə lə
utemanlo kəmiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusiənini Ǝsuə.

31 “Bátɛyi bənkə, ‘Utsyuə saa ke
lɔɔni wə usiəə, ele bə utə wə kukue
nkə ɔ́ni wə.’
32 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lə
osani utsyuə áni wə usiə, nya yanyɛ
lə disenkpo əsuə esoo, osani əmə
dítə usio əmə lekpo kusə. Nya
dimanyɛ lə osani wə ke luufi usio
əmə tsya ákpo kusiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asakpadikpadi Ǝsuə.

33 “Kɔɔ bɛnɔ tsya bátɛyi betidi
bənkə, ‘Mankpadi asa esi etudi
kɛnyɛ lə nnya əsuə. Bomu yifo lə
ntamu bo faka fətə Bonamute
əsuə.’
34 Fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi
minkə mankpadi asa ətsyə kɛnyɛ
saa. Mankpadi asa nnya nkpe kato

itsyise Onanto eto lekankpomɛ ni mfó.
35 Mankpadi asa nnya nkpe lə kasɔ tsya itsyise Onanto eto akpa eto kətəkɔ ini. Nya mankpadi Yerusalem, itsyise mfó ni baka eto Oka wə ni Ǝsuəalenyə Kenke eto umə nɛ.
36 Mankpadi fə disi tsya itsyise əmbə əsuəale foofo fə disi eto sɛwɔni eto lɛ ɔni buyifo uflubi lee ona.
37 Tə lə mi ee lə iyifo ee, nya lə mi oowo lə iyifo oowo ete. Lesa bamba sa enso nyamfo eto bɔtɛyii, etsyi lə olontidi əmə ɔflɔ.

Yesu Áte Bo Nkə Boantisə Oko.

38 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘Bafo dinəmi lə dinəmi eto kɛnyɛ, nya lɛnyi lə lɛnyi eto kɛnyɛ.’
39 Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔtɛyi minkə, mantisə fə ɔyimitsyuə eto kabua ka úyifo eto oko. Lə utsyuə ásɔ fə lə kodianitosii, tsyi nkonse tsya ətə wə.
40 Nya lə utsyuə aala nkə woasama fə lə ofo fə awu katoo, wuninsə fə kafia tsya ətə wə.
41 Nko ke lə əsuəalenyə eto utsyuə anyikə fə okpe nkə tsyi wə bikə lə bɛyɛ disunkpo lɔnii, yɛnko wə nnya ənuə.
42 Lə utsyuə atɔ fə lesatsyuə, fi ni ətə wə. Nya lə utsyuə tsya atɔ nkə dia lesa ətə wə, dia ni ətə wə.

Yesu Áte Bo Nkə Bola Bo Balo.

43 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘La fə bayɛtsyuə lə ekisi fə olo!’
44 Fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi minkə bela mi balo lə beto ola lə mba leekisi mi eto disi.
45 Bə lə befiani Onanto wə nkpe kato eto bebi tinti. Itsyise wə ləətə kofe laafa kətə betidi bua ku mba leeyifo kasɛɛ kenke tsyɛtsyɛɛtsyɛ. Nya ɔsɔmi tsya laani kətə betidi ba leeyifo kasɛɛ ku mba leenyifo kasɛɛ ta.
46 Lə betidi ba laala mi ete mi tsya laalaa, nte kayofofo ka Onanto luutə mi. Nko ke te mba laafo umənko kula tsya leeyifo nɛ.
47 Nya lə mi bayɛtsyuə mate ete biəsiəsəə, nyalɛ bienyifo tɔ kulesa nə eto ani ele bə basɔ mi. Mamfokanɔfɔ tsya eyifo nko ke.
48 Bomuu, bɛflɔ fe kase mi Anto wə nkpe kato lɛflɔ seka.

6

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kafoɛkpɛyifoyifo Ǝsuə.

1 “Bebe kukɔnɔ biə bienyifo kesumu eto kasɛɛ ka ele bə biyifo biləkə bete lə betidi lə bənyə. Itsyise lə biyifo nkoo, biensiembunyə kayofofo saa itsyi lə mi Anto wə nkpe kato ɔflɔ.
2 Nyaso lə ətə okombo utsyuə lesatsyuəə, mambe nya letsya lə betidi lə banɔ fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo lə ntsyakɔ ku lə umə eto kabia. Beeyifo nko bə lə betidi lə batɛsə mə. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə boonyə mə kayofofo koko.
3 Nyaso fəə, lə awunsəko okomboo, yifo nko bə fə ɔyɛtsyuə kulaa tsya embote lesa nə feyifo.
4 Itə bə iyifo abiɔnsa nya kuutsyuə saa lembunyə enso fə Anto Onanto wə ləənyə asanyata, bə lə ofo fə nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Olatoto Ǝsuə.

5 “Lə bɛlɛ ola botoo, bienyifo fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo. Baala buńyə lə Yudafɔ eto kalakatokɔ ku lə obia bə lə utsyuə saa lə unyə mə. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə, boofo mə kayofofo saa koko.
6 Fɛɛ lə alɛ ola botoo, dufə lə fə diyo kəmiə lə eti siku lə ato ola ətə fə Anto wə kuutsyuə saa ləənnyə. Nya fə Anto wə ləənyə fə eyifosa kulakula saa, ebofo fə nya kayo.
7 “Lə bɛlɛ ola botoo, biendi etiki kpenkpenkpe katɛyi, kalɔ bɔtɛyi fe kase bamamonyə leeyifo. Beebu bə lə batɛyi etiki kpenkpenkpee, nya mə bəfiə loofo mə olatoto nɛ.
8 Bienyifo fe mə, itsyise Mi Anto Onanto yi asa nnya behiã fɛ biatɔ wə.

9 Nyaso nnyə mmə ele bə beto ola,
‘Boanto wə nkpe kato,
tə lə bakpasə fə diye.
10 Fə sekakedidi lə sibə.
Beyifo lə fə lelabi əsuə
lə kasɔ mfo fe kase inte kato.
11 Tə bo bo mmi eto didisa.
12 Fi bo abua atsyɛ bo
fe kase bo tsya leefi katsyɛ mba
laata bo kebu.
13 Məntə lə budufə lə botokabe
əsuə,
ləələkə bo etsyiko lə abua əsuə.
Itsyi sekadidi ku əsuəale
ku diyənde eyifo fə ale lefe saa.
Ibə itə.’
14 “Nya lə bifi mi bətsyuə eto botakebu bɛtsyɛ məə, mi Anto Onanto tsya ebufi mi ale tsya ɔtsyɛ mi.
15 Fɛɛ lə biemfi mi bətsyuə eto botakebu bɛtsyɛ məə, mi Anto Onanto tsya embufi mi botakebu ɔtsyɛ mi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kɛnyɛklekle Ǝsuə.

16 “Nya lə békle kɛnyɛɛ, mənyənkisə ənəmi eyifo fe kase ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo seka. Beenyənkisə ənəmi sekasitsyuə bə lə utsyuə saa luunyə mə nkə balɛ kɛnyɛ bokle. Nlɛ mi bɔtɛyi wuee minkə boofo mə kayofofo saa bálosə.
17 Lə bɛlɛ kɛnyɛ bokle nɛ, biflə ənəmi lə besadi disi.
18 Nyamfo luutə bə betidi embote bənkə bɛlɛ kɛnyɛ bokle. Bomu bə lə mi Anto wə boənnyə hã lə ote. Bə lə mi Anto wə ləənyə lesa saa, lə ofo mi nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Bikenyənyə Ǝsuə.

19 “Bianlɔ əsuə eto bikə bitsyə lə kasɔ kamfo, kaka balɛ ku kosansa laabiasə bikə nya beyu tsya laaba biku kedufə ayo keyu mi.
20 Bomu bɛlɔ mi bikə bitsyə lə Onanto eto. Mfoo, balɛ embobiasə mi nye beto kosonsa nya beyu tsya lemboba siku beyu mi.
21 Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee, mfo fuufi fə ənəmi ətəkə nɛ.

Yesu Áte Asa Lə Kase Ǝnəmi Diyifo Diyənde Itə Utidi.

22 “Ǝnəmi eyifo fe okandiɛ itə utidi. Lə fə ənəmi alɛkɛɛ, fə əsuə kenke ebokpa fe okandiɛ.
23 Fɛɛ lə fə ənəmi annlɔ kənyəə, fə utidi eto umu əmə kenke ebɔkɛ lə ketuntu əsuə. Nyaso lə diyənde nə nkpe lə fə afiani ketuntuu, fə ketuntu kamə ebɔkɛ ale tinti.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Ku Bikə Kamabutəkəko Ǝsuə.

24 “Kuutsyuə saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Uutsyue ɔni koto nya wɔɔni unuəfə. Ǝmbofo Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.
25 Nyamfo eso minlɛ mi bɔtɛyi minkə bianso mi nsusu bufi kətəkə lə lesa nə biudi nye biunə nye asa nnya biɔlɛ lə mi əsuə. Itsyise nkpə afo koya eso didisa. Nya əsuə eto uyi tsya lefo koya eso asa nnya biɔlɛ.
26 Bebe baklɔbɛ, baamfo kakuɛ nya bəmləkə edisa nye eyibibi kətsyə əsuə lə kewũ, fɛɛ mi Anto Onanto aabe mə! Nya ntsyə fə woombobe mi enso mə, lefe nə eto lefe befo koya benso mə.
27 Nya mi utsyuə ebofo nkpə busiə diyi lɔni kasonsə kaso kase elee, lə ufi nya okpe lə wə nsusu əsuə kekleke nko?
28 “Bibu bebe kase dituwinimi lə dimə laanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə.
29 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuəə, mánnɔ bobe fe dituwinimi nə ləəmə mfó.
30 Lə nko Onanto ləətə sefa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sefa sia ləəńyə mmi ete nya kəsiəsə ete baala se kato kakpé lə ditefɛnku kəmiəə, ntsyə Onanto lembutə bo alɛsa kpə enso sefa eto ale? Ntsyə wəmbutə mi kɔlɔkɔ enso? Bimbə bofokanɔ kpə!

31 “Lə nyaso biensisiə bikebu disi
katɔ biənkə, ‘Sieti buunyə
lesaatsyuə budi nye lesaatsyuə
bunə nye lesaatsyuə bɔlɛ lə əsuə?’
32 Asa nyamfo eyifo asa nnya
bamamonyə ləəsiə kebu disi
ketsyiko. Mi Anto wə nkpe kato yi
nkə asa nyamfo kenke ebohiã mi.
33 Bomu bitə lə mi abɛbɛsa tutɛ lə
idi kase Onanto luudi seka lə mi
əsuə le befiani basɛɛ. Nya wuufi
asa bamba nya kenke loofe itə mi
tsya, utə mi.
34 Nyaso biənsiə bikebu disi itsyi
lə kusɛ ko nlɛ bubə əsuə. Diyi
nəmfó tsya ebubə ku ni bulə. Yanle
bə bufi bulə bamba bokpe lə mi eto
bole əsuə.

7

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Bamba Eto Lekpo Bokponko Ǝsuə.

1 “Mankponko betidi bamba
lekpo bə lə Onanto tsya lə ɔyɛ fə
lekpo bokponko.
2 Kase faaklá asa yeeyi kaba
kakpo kətə utidii, nko ke eto okle
Onanto looklá utə fintsya nɛ!
3 “Ntsyə fɛ fanlɛ dikubi kɛkɛ nə
ntəkə fə ɔyimitsyuə eto dinəmi
bobe fɛ fannlɛ dikubi kplɛ nə ntəkə
lə fə léle bunyə?
4 Ntsyə fɛ foofo fə ɔyimitsyuə
bɔtɛyi fənkə, ‘Lekpakpa, tə lə nləkə
dikubi kɛkɛ nə ntəkə fə lə dinəmi,’
se dikubi kplɛ ntəkə lə fə kosate eto
lele əsuə?
5 Fə ənəmi ənəmi eto utidi! Ka
dikubi kplɛ nə ntəkə fə lə dinəmi
buləkə fɛ lə ənyə kusu ələkə fə
ɔyimitsyuə eto lele kɛkɛ nə ntəkə
wə lə dinəmi.
6 “Biemfi asa nnya diyifo kɛnkɛ
beto bitə bakpa. Lə bifi bitə məə,
mə bomu ebɔtsyi bawuninsə bənə
mi. Biemfi mi atsyabi nya lefo koya
beto bekpe bakplako. Lə bifi bitə
məə, bɔɔnwɔ nya ku mə akpa
bakpe lə kota.
7 “Bɛtɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ
asa lə binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi.
8 Itsyise utsyuə saa wə laatɔ asaa,
bəətə wə. Nya utsyuə saa wə
laabɛbɛɛ, wəənyə. Nya utsyuə saa,
wə lɛsɔ sikuu, bɔɔsini wə.
9 “Minti eto Owoe lə wə ubi atɔ
wə abolo, wuufi lebambi utə wə?
10 Nye lə ɔtɔ wə lɛkpɛ, wuufi owa
utə wə?
11 Mimba ni babuayifo kulaa yi
kase buifi asa sɛɛ bitə mi bebi. Nya
ntsyə yuutsyə ku Boanto wə nkpe
kato itə bo? Ntsyə yoofo bubə bə
weembufi wə asa, asa sɛɛ, utə
betidi ba laatɔ wə?
12 Asa nnya biala biə betidi
bamba yifo bətə mii, mitsya yifo
nnya bitə mə nko. Nyamfo ete
Moses eto kɔfi ku Onanto eto
bənyɛləkətidi nlɛ bote nɛ.

Bɛyɛ Lə Kesie Ka Nso Bɔfɛ Befe.

13 “Bɛyɛ lə kesie kɛkɛ befe bidufə
kəmiə. Itsyise lə bɛyɛ lə kesie ka
lɛmɔ ku kusu ko disensə ko diyuə
ku bɔyɛɛ, yookpa mi isuko
katsylɔkɔ ka ni ute kəmiə. Nya ko
əsuə betidi kpə nyɛ nɛ.
14 Fɛɛ nkpə eto kusu afɛ, nya ko
bɔyɛ kesu mfó kpe ale, nya betidi
esiani hã ləənyə ko.

Kuyi Saa Ku Ko Ebibi.

15 “Bebe mi əsuə sinini lə
bidiabidia eto bənyɛləkətidi əsuə.
Bəəbə mi ɔflɔ fe basamu seka lə
dinyəbi əsuə. Fɛɛ lə mə kəmiəə,
baso bekiti.
16 Biunyə mə bitsyə lekpo lə mə
eyifosa əsuə. Kanyi aannwɔ eyibibi
nnya bedi. Nya otonkpa anwɔ nnya
bendi.
17 Nko ini bə kuyi sɛɛ saa aanwɔ
ebibi sɛɛ. Nya kuyi bua saa aanwɔ
ebibi bua.
18 Kuyi sɛɛ saa aannwɔ ebibi bua
nko ke kuyi bua saa laannwɔ ebibi
sɛɛ nɛ.
19 Kuyi saa ko laannwɔ ebibi sɛɛ,
baala ko kefi kakpe lə ute.
20 Nyaso badiantidi ba ləələkə
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə kɛnyɛɛ,
biunyə mə bitsyə lekpo lə mə
eyifosa əsuə.

Bikeyifo Onanto Eto Alasa.

21 “Inni utsyuə saa ke laakpadi
mɛ nkə, ‘Bonamute, Bonamutee,’
luudufə Onanto eto sekakedikɔ.
Bomu betidi ba leeyifo mɔ Anto wə
nkpe kato eto alasa luudufə mfó.
22 Lə diyi fɛfɛ ayoo, betidi kpə
bɔtɛyi mɛ bə, ‘Bonamute,
Bonamute! Lə fə diye əsuə nya
búdi fə Ditiki Sɛɛ nəmə nya búyifo
ayanisa kpə bóla awɔnɔ bua kpə
búləkə lə betidi əsuə.’
23 Mfó nya mɔɔtɛyi mə minkə,
‘Minyi mi kulaa o-o! Bidu mɛ lə
ɔflɔ, mi babuayifotidi.’

Yesu Ate Asa Itsyi Lə Bayoto Inuə Bətsyuə Ǝsuə.

24 “Nyaso utidi wə ke laanɔ mɔ
etiki nya weeyifo lə nnya əsuəə, wə
ni obesibe nɛ. Ute fe utidi wə léto
wə diyo uńyənsə lə koba əsuə.
25 Ɔsɔmi áni nya ntu díyi boba
bokpo, nya ufiebi kekleke lɛsɔ ɔyɛ
lə diyo nəmə əsuə ófe. Fɛɛ díamba
itsyise óto ni utəkə lə koba əsuə.
26 Fɛɛ utsyuə saa wə laanɔ mɔ
etiki fɛ woanyɛ lə nnya əsuəə,
okateko ubuki. Ute fe utidibuki wə
léto wə diyo uńyənsə lə kɔwinimi
əsuə.
27 Ɔsɔmi áni nya ntu díyi bóba
bókpo mfó, nya ufiebi kekleke lɛsɔ
ɔ́yɛ lə diyo nəmə əsuə ófe, nya léba
kploo lékpo lə kasɔ.”

Yesu Áte Asa Ku Ǝsuəale.

28 Se Yesu léte asa nyamfo kenke
ólosəə, wə asatete eyifo məmblɛ
yanii.
29 Wə asatete ménYifo fe kase afi
eto bateasa laate. Bomu óte asa fe
nwə nkpe əsuəale lə asa nnya óte
əsuə.

8

Yesu Átsya Osani Utsyuə.

1 Lefe nə Yesu lɛyifə kɔtini komə
úbə kasɔɔ, betidi kpə ətəkəko wə.
2 Mfó nya osani utsyuə wə nlɛ
bufi sía bufi díbə óse akonki lə wə
ənəmi ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute! Lə
alaa, ebofo butə bə mɔ əsuə le.”
3 Yesu ənə wə kɔni útidi wə, nya
ɔ́tɛyi wə nkə, “Nla. Fə əsuə le.”
Lamfolamfo bufi bomə əyuə utidi
əmə.
4 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Be kukɔnɔ, nya mensu atɛyi
kuutsyuə saa kulesa. Bomu fi fə
əsuə esu ate Onanto eto usumunyə
wə luudi fə adansiɛ nkə fə bufi əyuə
fə sitinti. Nya lə efi kedi ka Moses
eto kɔfi lɛtɔ ətə. Bə lə utsyuə saa lə
ote nkə bufi bomə əyuə fə sitinti.”

Yesu Átsya Romafɔ Eto Omamanyə Ninə Eto Uyifoyifo Utsyuə.

5 Se Yesu dídufə Kapernaun eto
umməə, Romafɔ eto Omamanyə Ninə
utsyuə əbə ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə,
6 “Bonamute! Mɔ uyifoyifo lɛ bufi
kekleke. Olabe lə diyo ɔnnlɛ bofo
botaka.”
7 Yesu átɛyi wə nkə, “Muusu lɛ
nsu ntsya wə.”
8 Omamanyə ninə əmə ətə wə
mbuayɛ nkə, “Bonamute, oolo!
Yəńyə itə bə mɔ diyo. Tɛyi ditiki
lɔni ete mɔ uyifoyifo əmə eto bufi
ebuyuə wə.
9 Mintsya eyifo nwə nkpe lə
beninə eto kalɔ, nya bamamanyə
bətsyuə tsya nkpe mɛ kalɔ. Lə ntɛyi
utsyuə miə, ‘Suu’ weesu. Nya lə
ntɛyi obamba tsya miə, ‘Bəə,’
wəəbə. Nya lə ntɛyi mɔ uyifoyifo
miə, ‘Yifo nəmfoo,’ weeyifo ni.”
10 Se Yesu lɛnɔ etiki nyamfoo,
íyifo wə yanii nya ɔ́tɛyi betidi ba
dítəkəko wə mfó nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə lə Israelbebi nti
kulaa tsyaa, mənnyə tɔ bofokanɔ
kplɛ bomfo eto okle!
11 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə
betidi kpə ebutsyi kofekatokɔ ku ko
diyokedufəkɔ bəbə bəsiə kasɔ bedi
lesa ku Abraham, Isak ku Yakob lə
Onanto eto sekakedikɔ.
12 Fɛɛ mimba ni sekakedikɔ
siamə eto bebii, boofi mə batobakpe
lə ketuntu ka nkpe lə se kama mfo.
Mfó boowi nku bayimi anyi.”
13 Nya kamaa, nya Yesu lɛtɛyi
bamamanyə eto uninə əmə nkə,
“Du esu diyo, yuubə itə fə fe kase
fáfo fánɔ əsuə.” Nya omamanyə

ninə əmə eto uyifoyifo eto əsuə dímuə wə ale lə lefe nəmfó əsuə ke.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

14 Se Yesu dísu Petro eto diyoo,
únyə nkə atikesi əmuə Petro eto
usiəambe kekleke, nya onlabe.
15 Mfó əmə nya Yesu lɛkɔbe wə lə
kɔni nya atikesi nyamə léyani wə
nya ótaka úsu úyifo wə afɔ.
16 Se ditsyitsyo lefe léyoo, bákpa
betidi kpə ba awɔnɔ bua díkələ
báboko Yesu ɔflɔ. Yesu lə ditikididi
lɔni əsuəə, óla awɔnɔ bua nyamə
úləkə lə mə əsuə. Nya ótsya
befimfi bamə kenke mə efimbi.
17 Úyifo nyamfo bə lə ditiki nə
Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya
lɛtɛyi utsyə lə ibə itə nkə,
“Wə kosate átsya bo kəsuəfi,
nya ótsya bo efimbi kenke.”

Betidi Inuə Ba Léla Bə Bəətəkəko Yesu.

18 Lefe nə Yesu dínyə betidi kpə
ba ńyə wə lə ɔflɔɔ, ɔ́tɛyi wə
batɔnkpe bamə nkə, bətə lə bayila
ditumbukplɛ nəmə besu ni lekpake
nənse.
19 Afi eto oteasa utsyuə əbə wə
ɔflɔ mfó. Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə,
“Oteasa, muutəkəko fə nsu kaka ke
fantɔ.”
20 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Nkpaflɔbɛ kpe əbiə nnya eto kafo
baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fɛɛ
Utidi Eto Ubii, əmbə kaka wuuluə
wə disi.”
21 Nya utidi bamba utsyuə wə ni
okasebi lɛtɛyi nkə, “Bonamute, tə
mɛ kusu lə nsu mbikə mɔ anto fɛ.”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Təkəko mɛ. Tə mba nsi nkpə fe
bekpənkpə lə besu bebikə mə
bekpənkpətsyuə.”

Yesu Éti Ufiebi Wə Lɛsɔ Kekleke Kusu.

23 Yesu ku wə bakasebi édufə lə
ɔklɔ utsyuə kafo.
24 Yanklɛ ufiebi étsyiko bɔsɔ
kekleke lə ditumbukplɛ nəmə əsuə.
Nya ɔnlɛ ntu bɔsɔ kakpo lə ɔklɔ
əmə kafo, nya íyifo fe woonya
udufɔ lə ntu kasɔ. Fɛɛ Yesu wəə
lábe selabe.
25 Bakasebi bamə ésu básanklisə
wə nya bátɛyi wə bənkə,
“Bonamute, ləkə bo! Boəbə bukpə
lo.”
26 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
“Beso bɛnlɛ sikpi bote nko? Mi mba
eto bofokanɔ lemfui!” Mfó nya
ótaka úúnyə nya ókpe ufiebi ku
ntu bomə kɛnyɛ nkə bəyuə kɛnyɛ.
Nya lesa saa díyuə kɛnyɛ kananana.
27 Iyifo utsyuə saa mfó yanii. Nya
bátɔ əsuə bə, “Nte utidi wə eto okle
ni nwə mfo? Ufiebi ku ntu kulaa
tsya eetsyue wə koto!”

Yesu Átsya Betidi Inuə Bətsyuə Ba Ǝsuə Awɔnɔ Bua Dísiə.

28 Se Yesu lɛyila ditumbukplɛ úsu
ni lekpake nənse údufə Gadara eto
kasɔɔ, betidi inuə ba əsuə awɔnɔ
bua nsi ábɔ betsyi lə edi nti bəbə
bátsyako wə. Nya se bakɛ sikpi
tinti esoo, kuutsyuə saa mánkatɔnɔ
nkə woayɛ kusu komfo ofe.
29 Lamfolamfo, báfa ku ɔkɔɛ
bembembe nya bátɔ wə bənkə, “Fə
Onanto eto Ubi, be nkpe lə bonko fə
lenti mfo? Bubə fəbə fə etsyiko bo
koto bunə katɔnsə fɛ lə lefe nəmə lə
leyoo?”
30 Bakplako eto lekpa kplɛ ditsyuə
əńyə lə mfó ɔflɔ békedi lesa.
31 Nyaso awɔnɔ bua nyamə álɛ
Yesu lekpakpa bənkə, “Lə ebola bo
ələkə lə mfoo, nyalɛ la bo esu akpe
lə bakplako eto lekpa kplɛ nə ńyə
mə əsuə.”
32 Mfó Yesu dínyənki ókpe mə
ɔ́tɛyi nkə, “Bidu bisu.” Nyaso bédu
mfó bésu bédufə lə bakplako bamə
əsuə. Nya bakplako bamə kenke
dítsyetsyi báwunini lə kɔtini komə
eto kotosi bésu bédufə lə
ditumbukplɛ nəmə əsuə nya bənə
ntu bəkpə.
33 Lə nyaso mba laase bakplako
bamə étsyetsyi besu umə. Bátɛyi
lesa saa nə díbə lə bakplako bamə
ku betidi ba awɔnɔ bua disiə lə
əsuə əsuə.
34 Nyaso utsyuə saa lə umə əmə
ésu nkə wəənyə Yesu. Nya se bənyə

wəə, bálɛ wə lekpakpa bə udu lə mə kasɔ.

9

Yesu Átsya Utidi Utsyuə Wə Leba Onkpo Lə Kasɔ.

1 Yesu édufə lə ɔklɔ nya usinkli ɔ́yɛ lə ditumbukplɛ əsuə úsu wə umə.
2 Mfó nya bákpa osani utsyuə wə léba onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə ɔflɔ. Se Yesu dínyə nkə báfo bánɔ tinti esoo, ɔ́tɛyi nwə léba onkpo kasɔ əmə nkə, “Ubi, kpe utu. Mfi fə abua ntsyɛ fə.”
3 Mfó afi eto bateasa bətsyuə ba díńyə mfó lɛtɛyi bənkə, “Utidi əmfo lə mbusiotiki budi.”
4 Yesu ənyə mə nsusu bomfo utsyə lekpo nya ɔ́tɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ nsusu bua bomfo eto okle bufi?
5 Nya nte etiki nnya eto bɔtɛyi diyuə enso, ‘Mfi fə abua ntsyɛ fə,’ lee batɛyi bə ‘Taka, lə ayɛ edu’?
6 Bə lə nləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale bə lə ufi abua ɔtsyɛ lə kawunsiə mfoo,” ɔ́tɛyi utidi əmə léba onkpo kasɔ mfó nkə, “Taka əńyə, lə efi fə belabekə lə edu esu diyo.”
7 Mfó nya osani əmə létaka nnya úfi wə belabekə nnya údu úsu diyo.
8 Lefe nə betidi bamfó dínyə nyamfoo, sikpi əmuə mə nnya bátɛsə Onanto bə úfi əsuəale nyamfo eto okle útə betidi.

Yesu Ákpadi Mateo Nkə Utəkəko Wə.

9 Yesu édu mfó nya se ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə nwə laafo umənko utsyuə wə baakpo Mateo wə nsi lə wə keyifokɔ. Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Təkəko mɛ.” Mfó əmə nya Mateo létaka útəkəko wə.
10 Lefe nə Yesu nsi ɔnlɛ lesa budi lə Mateo eto diyoo, mba laafo umənko kpə ku babuayifo bətsyuə əbə bákɔ ku Yesu ku wə bakasebi əsuə lə lesakedikɔ mfó.
11 Mfó nya Farisifɔ ba dínyə nyamfoo, lɛtɔ wə bakasebi bənkə, “Beso mi oteasa ku mba laafo umənko ku babuayifo leedi lesa kakɔ?”
12 Yesu ánɔ lesa nə bátɛyi nyaso útə mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiã ofanyə enso mba ni befimfi hã.
13 Bisu lə bisu bɛbɛbɛ nnya báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto kasɔ bənkə, ‘Kaminsənyənyə maabɛbɛ, nya inni bebukilolo kətə kedi.’ Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mimbə.”

Bátɔ Yesu Etiki Itsyi Lə Wə Asatete Fɔfɔ Ǝsuə.

14 Mfó nya Ntufləsətidi Yohanes eto bakasebi díbə bátɔ Yesu bənkə, “Beso bonko Farisifɔ laakle kɛnyɛ lə lefe lefe əsuə, fɛɛ fə bakasebi laankle kɛnyɛ?”
15 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Bibubibu biə okafɔsə eto baklobo ba nkpe lə wə ɔflɔ yifo mə əsuə yooyooyoo ku kaminsə lə lefe nə eto lefe onkpe lə mə ɔflɔ? Yanle bə ibə nko kulefe! Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə nə əsuə bookpa okafɔsə əmə bedunko lə mə ɔflɔ. Lə lefe nəmfó əsuəə, bookle kɛnyɛ bəsiə.
16 “Kuutsyuə saa emfi kafia eto lefianku fɔfɔ katale kətəkə lə kakoko əsuə. Itsyise lefianku fɔfɔ nəmə ebunə ni əsuə diləkə lə lekoko nəmə əsuə itə bə dibiə koko nəmə ebola disensə lekpe.
17 “Nko ke kuutsyuə saa leemfi nte fɔfɔ kakpo lə kubukikuetobe koko kafo itsyise nte bomə ebɔkpɔ itə otobə əmə eboba nya nte bomə luuwi nya otobe əmə loobia. Bomu beefi nte fɔfɔ kakpo lə kubukikuetobe fɔfɔ kafo. Nya asakpa ənuə nyamə ebutsyə kukɔnɔ.”

Yesu Áwunsəko Usio Utsyuə Ku Yairo Eto Ubi Ɔni Tsya.

18 Lefe nə Yesu nlɛ mə etiki budinkoo, Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə utsyuə əbə wə ɔflɔ nya óse akonki, ɔ́lɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ ubisiobi əkpə mɔmɔmɔmɔ, tsya bə lə əbə efi fə ani ətəkə wə lə əsuə lə otaka.”

19 Nyaso Yesu átaka útəkəko wə
ku wə bakasebi.
20 Se ɔntɔɔ, usionko utsyuə wə
kɔtɔ díkakpo lə lefosi alɛ ənuə sɔ̃ɔ̃
əsuə tsya ətəkəko Yesu kama nya
útidi wə awu eto kotosi.
21 Úyifo nko nya ɔ́tɛyi wə əsuə lə
bofokanɔ əsuə nkə, “Lə ntidi wə
awu koo, mɔ bufi ebɔyɛ mɛ.”
22 Yesu átsyi ɔ́wuninsə únyə wə
nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Muə utu alɛ, mɔ
ubi. Fə bofokanɔ átsya fə.” Lə lefe
nəmfo əsuə tututuu, bufí bomə
əyuə wə.
23 Nnya kamaa, Yesu ésu
katsyakɔ eto uninə əmə eto diyo
nya se únyə mba leefe nkpatsyaku
ku mba nlɛ bofa kewi nkuu,
24 ɔ́tɛyi mə nkə, “Utsyuə saa bɔ
usu lekple, disiobi nəmə mənkpə,
bomu selabe ete onlabe.” Mfo
bétsyiko wə bumə.
25 Nya se bála betidi bamə
babɔsɛɛ, Yesu édufə diyo nə
ubisiobi əmə nlabe, nya ɔ́kɔbe wə
lə kɔni, nya ótaka úsiə.
26 Ditiki nəmfo ésensə léba lékpo
lə kasɔ kamə eto lekpake nəmfó
kenke.

Yesu Átsya Bənəmba Inuə Bətsyuə.

27 Se Yesu dídu mfó ɔnyɛ ɔntɔɔ,
bənəmba inuə bətsyuə átaka
bətəkəko wə ku kudu bembembe
bátɛyi bənkə, “Oka, David eto ubi!
Nyə bo kaminsə!”
28 Nya se Yesu dísu údufə diyoo,
bənəmba inuə bamə edufə mfó.
Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Befo bɛnɔ
biə moofo mi botsya?”
Mfó bəmənkli kɛnyɛ bátɛyi
bənkə, “Ɛɛ! Bofo bɔnɔ.”
29 Mfó nya Yesu dítidi mə ənəmi
nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Tə lə ibə itə fe
kase befo bɛnɔ.”
30 Nya ete mə ənəmi lɛsini. Nya
Yesu díkə mə ato kekleke nkə,
“Biantɛyi kuutsyuə saa nyamfo.”
31 Fɛɛ se bédu mfóo, bábe ditiki
nəmfo letsya utidi sa anɔ lə lɛkpɔ
nəmfó kenke itsyi lə Yesu əsuə.

Yesu Átsya Utidi Utsyuə Lendi Etiki.

32 Se betidi bamfo dídu bantɔɔ,
betidi bətsyuə ákpa osani utsyuə
wə lɛwɔnɔ bua dítə ɔnnlɛ etiki bofo
budi báboko Yesu ɔflɔ.
33 Óla lɛwɔnɔ bua nəmə úləkə lə
wə əsuə. Mfó nya utidi əmə
dítsyiko etiki budi. Nyamfo éyifo
betidi ba ńyə mfó yanii, bátɛyi
bənkə, “Boənnyə tɔ nyamfo eto
okle bunyə kulefe lə Israel eto
kasɔ!”
34 Fɛɛ Farisifɔ bətsyuə átɛyi
bənkə, “Awɔnɔ bua eto oka wə
ləətə wə əsuəale, nya úfi ɔnlɛ
awɔnɔ bua nyamfó bola kələkə nɛ.”

Betidi Eto Asa Ǝnə Yesu Kafo.

35 Yesu áyɛ ótsyilama kəmə ku
mbuto bo nkpe lə lekpake nə lɛfi
mfó. Óte asa lə Yedafɔ eto ntsyakɔ.
Óbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya óte asa
itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə.
Nya ótsya betidi efimbi efimbi
kenke.
36 Nya se únyə sitiditu siamәə,
mə asa ənə wə kafo itsyise əsuə
ába mə, nya bánkɛ ɔwɔnsəkotsyuə
saa, nya beyifo fe basamu ba ləmbə
obebe.
37 Nyaso ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
“Bɛkuɛnke bia díkayo buləkə fui,
fɛɛ beyifoyifo bamə emfui.
38 Nyaso bɛlɛ ɔkuɛnsate əmə
lekpakpa lə otsyese beyifoyifo lə
bəbə bawunsə lə bələkə bɛkuɛnkə
biamə.”

10

Yesu Ǝtə Wə Batɔnkpe Lefosi Inuə Bamə Ǝsuəale.

1 Yesu ákpadi wə batɔnkpe lefosi
inuə bamə ɔ́kɔ nya útə mə əsuəale
nkə bala awɔnɔ bua bələkələ betidi
əsuə nya lə batsya mə efimbi,
efimbi saa tsya.
2 Batɔnkpe lefosi inuə bamə eto
aye ni
Simon wə bensi baakpo Petro ku
wə ɔyimi Andrea
ku Yakobo ku wə ɔyimi wə baakpo
Yohanes baa ni Sebedeo eto
bebi
3 ku Filipo ku Bartolomeo ku Toma
ku Mateo wə laafo umənko

ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo
4 ku Simon wə ditsyi Kana
ku Yuda Iskariot wə dídu Yesu útə.

Bisu Bebe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

5 Yesu ətsyə lefosi betidi inuə bamfo kusu nya ótsyese mə nya úkə mə ato nkə, “Biensu betidi ba lenni Yudafɔ eto kasɔ nye bidufə Samariafɔ eto umə saa tsya kafo.
6 Bomu bisu Israel bebi ba diyifo fe basamu ba lénya kusu ɔflɔ.
7 Bisu bebe letsya biənkə,
‘Onanto eto Sekakedidi eboyo selo.’
8 Betsya befimfi lə betakasə mba díkpə. Betsya mba nlɛ bufisia bufi, lə bela awɔnɔ bua bitsyiko lə betidi əsuə. Bíanya əsuəale nyamfo bitsyiko mɔ ɔflɔ nyaso mi tsya biemfi nnya bete befo atabi.
9 Bientsyi atabi saa lə mi katobe.
10 Mi kuutsyuə mentsyi otobe fe mba laatɔ asa, awu nuəfə, afɔkpa nye ɔlɛ uyi ɔyɛ kusu. Uyifoyifo əńyə utə lesa nə wuudi.
11 “Lə bidufə umə nye kebuto kətsyuəə, bɛbɛbɛ utidi sɛɛ wə loola nkə woafo mi. Bɛsɔnɔ lə wə ɔflɔ lə bɛkɛ mfo isu ese lefe nə biudu.
12 Lə bidufə diyo ditsyuə, bisiəsə mə biənkə, ‘Diyuə itə mi.’
13 Lə báfo mi ku kafo faa, bitə lə mi diyuə eto kəsiə kamfó lə kəsiə ku diyo nəmfó kenke eto utsyuə saa. Nya lə bamfo mii, diyuə eto kəsiə kamfó bə mi ɔflɔ.
14 Nya lə diyo nye umə əmə eto betidi mámfo mi nye báni bámfo mi ditikii, nyalɛ bidu mfó lə bɛflɛ mi nkpafo eto site bekpo lə umə əmə.
15 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə diyi fɛfɛ nə Onanto lookponko kawunsiə eto betidi lekpo əsuəə, wuunyə Sodom ku Gomora eto betidi kaminsə kulaa tsya oso umə əmfo eto bale.

Betidi Bətsyuə Ǝəbɔkpɔ Mi Bəńyə Mi Lə Ǝsuə.

16 “Bɛlɔ bɛnɔ! Nlɛ mi botsyese fe basamu lə bekiti eto nti. Bitəkə ənə fe bawa seka, nya bɛlɛ mi əsuə kukɔnɔ fe ablonima.
17 Bebe mi əsuə kukɔnɔ, itsyise betidi ebumuə mi, bakpa mi besuko akpokakpokɔ. Bɔɔblɛ mi lə Yudafɔ eto ntsyakɔ.
18 Lə mɔ disi esoo, bookponko mi akpo lə Aba eto beninə ku baka eto ənəmi. Lə mfóo, bɛtɛyi mə ku mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə.
19 Lə bákpa mi bésuko lekpokakpokɔɔ, biembu disi lə lesa nə biɔtɛyi, nye kase biɔtɛyi nnya. Lə lefe nəmfo ayoo, boote mi lesa nə biɔtɛyi.
20 Itsyise inni mi loote etiki nnya buidi, bomu mi Anto Onanto eto Lɛwɔnɔ luudi etiki ɔyɛ lə mi əsuə.
21 “Betidi ebudu mə bayimi bətə bə balo. Nya antomə tsya luuyifo nko ke ku mə bebi. Bebi ebotaka bəńyə lə mə antomə əsuə bedu mə bətə bə balo.
22 Utsyuə saa ebukisi mi lə mɔ disi eso. Fɛɛ utsyuə saa wə luuńyə kekleke lə wə bofokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔɔ, boofo wə lə nkpə.
23 Lə bati mi kama lə umə ɔnii, bitsyetsyi bisu umə bamba. Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, biembuyifo mi keyifo belosə lə Israel eto kəmə ka kenke fɛ mɔ, Utidi Eto Ubi luubə.
24 “Okasebi saa aanso wə oteasa. Odomunyə saa tsya aanso wə onamute.
25 Nyasoo, ele bə imi, okasebi saa nkə wuubə utsyə fə wə oteasa seka. Nya ndomunyə tsya luubə utsyə fe wə onamute. Nya lə bákpadi oyosate utsyuə bə Awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnko nyaalɛ nte aye bua nya eto okle bembokpo diyo nəmə eto bebi?

Mante Betidi Sikpi.

26 “Nyaso biante betidi sikpi, itsyise lesa saa nə əsuə béti asa bakulaa, bɔɔsini asa lə nnya əsuə, nya asakulakula saa ebɔbɔɔ lekple banɔ.
27 Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi lə ketuntu lefee, bɛtɛyi nnya lə kalekpakpa əsuə. Nya lesa nə batɛyi mi lə kawɛ əsuə, bebe nya letsya lə utsyuə saa lə ɔnɔ.

28 Biante mba ini etidisuə ete
boofo bolo fɛ bembofo okla bolo
sikpi. Bomu bete Onanto wə loofo
utidi eto əsuə eto sinə ku lɛwɔnɔ
bolo lə ute wə laatonsə asa sikpi.
29 Lə efi kablɛ kanii, foofo ntsyuɛ
nnuə boya tsyaa, ke kani kplo
embukpə lə inni Boanto Onanto eto
lelabi.
30 Nya mimii, Onanto yi mi disi
eto sɛwɔni eto leklabi kenke.
31 Nyaso biante sikpi, itsyise befo
koya beso baklɔbɛ kpə.

Kɛnyɛbuləkə Kate Lə Yesu Eto Dikiti Sɛɛ Ǝsuə Ku Wə Bɔni.

32 “Utsyuə saa wə luuləkə kɛnyɛ
lə betidi nti ɔtɛyi nkə uyifo mɔ olee,
mintsya ebofo wə fe moole lə mɔ
Anto Onanto eto ənəmi kato.
33 Fɛɛ lə utsyuə áni mɛ lə betidi
ba tã eto ənəmii, mintsya ebɔni wə
lə mɔ Anto wə kato eto ənəmi.

Betidi Ebusənsə Lə Mɔ Disi.

34 “Biembu biə mbə diyuə
kabokokɔ lə kawunsiə. Owo lo!
Məmbə diyuə kabokokɔ, bomu
kabia!
35 Mbə miə məənə kabia nkpe
‘lə bebisaibi ku mə antomə lenti,
lə bebisiobi ku mə ambemə
lenti,
lə bebisiə ku mə bese ambe mə
lenti.
36 Nya utidi eto olo sitintii, ebutsyi
wə kosate eto diyo kafo.’
37 “Nya utsyuə saa wə laala wə
anto nye ambe oso mɛɛ, məńyə itə
bə uyifo mɔ okasebi. Nko ke ini bə
utsyuə saa ke laala wə ubisaibi nye
ubisiobi kulaa tsya oso mɛɛ, yənńyə
itə bə uyifo mɔ okasebi.
38 Utsyuə saa ke dímentsyi wə
uyikabie ɔyɛ mɔ kayɛkɔ utəkəko
mɛɛ, mənńyə utə bə uyifo mɔ
okasebi.
39 Utsyuə saa ke lela nkə waata
wə nkpə eto disii, ebonyansə mu.
Fɛɛ utsyuə saa ke loonyansə wə
nkpə lə mɔ butəkəko esoo, wuunyə
nkpə manlo sitinti.

Onanto Ebofo Betidi Ba Lefo Yesu Banɔ Kayo.

40 “Utsyuə saa ke loofo mii, mɔ
ofo. Nya utsyuə saa ke loofo mɛɛ,
ofo nwə létsyese mɛ tsya.
41 Utsyuə saa ke loofo Onanto eto
unyɛləkətidi nkə uyifo Onanto eto
unyɛləkətidi esoo, ebunyə kedikɔ lə
unyɛləkətidi eto kayofofo ka woofo
lə nnya əsuə. Utsyuə saa ke loofo
utidi wə ni ɔsɛɛ itsyise uyifo
ɔsɛɛnyə esoo, wə ku utidi əmə
ebofo kayofofo itsyi lə keyifo ka
úyifo eso.
42 Bebe nyamfo kukɔnɔ bə utsyuə
saa wə luutə ntu yududu eto
lɛkɔbetɔ mɔ bakasebi bamfo eto
utsyuə lə mə nti lə mɔ disii, ebunyə
kayofofo lə nnya eso kokooko.”

11

Ntufləsətidi Yohanes Átsyese Batɔnkpe Yesu Ɔflɔ.

1 Lefe nə Yesu díləkə wə bakasebi
lefosi inuə bamfo útsyə mə kusu
ólosəə, údu mfó úsu óte asa nnya
óbe nnya letsya lə kəmə kamə ku
nka letsyilama mfó.
2 Lefe nəməə, se Ntufləsətidi
Yohanes wə nkpe lə Aba eto diyo
lɛnɔ asa nnya Yesu nlɛ buyifoo,
ókpe wə bakasebi bətsyuə Yesu
ɔflɔ.
3 Bésu bátɔ Yesu bənkə, “Tɛyi bo.
Fə ni utidi wə Yohanes lɛtɛyi nkə
əəbə bubəə, lee bobe obamba
kusu?”
4 Mfó nya Yesu dítə mə mbuayɛ
nkə, “Bisinkli bisu bɛtɛyi Yohanes
asa nnya bɛnlɛ bɔnɔ ku nnya bɛnlɛ
bunyə.
5 Bənəmba lɛ bunyə, nya mba
leba bankpo lə kasɔ lɛ bɔyɛ. Mba
nlɛ bufisia bufi eto əsuə lɛ bokpa,
batoti lɛ bɔnɔ, balɛ bekpənkpə
botakasə kənyənsə, nya banlɛ
bakombo Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi.
6 Diyuə itə mba dimənyə kabua
saa lə mɛ əsuə.”
7 Se Yohanes eto bakasebi bamə
dídu bantɔɔ, Yesu édi betidi bamə
etiki itsyi lə Yohanes əsuə ótɛyi
nkə, “Se bísu Yohanes ɔflɔ lə
mfimintii, be béfo bɛnɔ biə biunyə?
Lefanto nə ufiebi nlɛ bɔsɔ kafe lee?

8 Be bísu kabekɔ fɛɛ? Utidi wə
nkpe bikə lə əsuə bia laanɔ bobe
lee? Betidi ba laakpe bikə biamfo
eto oklee, Lekayo baakɛ.
9 Bɛtɛyi mɛ lesa nə kon bísu
kabekɔ! Biə biesu bebe Onanto eto
unyɛləkətidi lee? Ee, lə sitinti wə
uni nɛ. Fɛɛ nwə bínyəə, so Onanto
eto unyɛləkətidi kulaa tsya.
10 Itsyise Yohanes ni nwə əsuə
báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue bənkə, Onanto átɛyi nkə,
‘Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsə fə
bubə
lə ubə ɔlɔ fə kusu utsyə.’
11 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə
Ntufləsətidi Yohanes amɔ oso
utsyuə saa wə usio léle lə kawunsiə
kamfo. Fɛɛ nwə nso bɔfɛ lə Onanto
eto sekakedikɔɔ, amɔ oso Yohanes
əmə.
12 Idu lə Ntufləsətidi Yohanes eto
lefe ibə ese mɔmɔɔ, balɛ bota
kekleke ku kənəmisɛ lə kato eto
sekakedikɔ siamə əsuə. Fɛɛ mba
ńyə lə se əsuə ku kənəmisɛ tinti lɛ
bokplatsya bə beeti se bubə kusu.
13 Ibə ese lə Yohanes eto lefee,
Onanto eto bənyɛləkətidi ku Moses
eto afi edi etiki itsyi lə sekakedikɔ
siamə əsuə.
14 Nya lə bela biə biafo mɔ dítiki
bɛnɔɔ, Yohanes ni Elia, wəə eto
bubə bátɛyi bətsyə.
15 Nwə ato nkpee, utsyue ato lə ɔnɔ.
16 “Nya mɔmɔɔ, be muufi mmi
eto betidi nkatesə ko? Beyifo fe
bekpefi ba laakpe kɔyɛ lə asi.
Lekpa lɔni afa kakpadi mə bətsyuə
katɛyi nkə,
17 ‘Búse kusiəkpakpa eto ese butə
mi,
Fɛɛ bɛni kewui buwui.
Bóto keku eto ese butə mi,
Fɛɛ bienwi nku.’
18 Itsyise lefe nə Yohanes díbəə,
ókle kɛnyɛ nya wənnə nte. Nya
utsyuə saa lɛtɛyi nkə, ‘Utsyi lɛwɔnɔ
bua.’
19 Fɛɛ se Utidi Eto Ubi díbəə, údi
únə. Nya utsyuə saa lɛtɛyi nkə, ‘Be
utidi əmfo! Uyifo udikpuu ku
utenə, mba laafo umənko ku
babuayifo eto ɔyɛtsyuə!’ Fɛɛ utidi
eto eyifosa əsuəə, nya woələkə
Onanto eto kobe ko nkpe wə kate
nɛ.”

Kəmə Kətsyuə Eto Betidi Mamfo Yesu Banɔ.

20 Kəmə ka əsuə Yesu díyifo
ayanisa kpə eto betidi mántsyi
báwuninsə bafo banɔ. Nyaso ílə wə
itə mə.
21 Ɔtɛyi nkə, “Mbɔbɔɛ məətə fə
Korasim! Nya mbɔbɔɛ məətə fə
Betsaida! Lə ayanisa nnya béyifo lə
mi ete béyifo lə Tiro ku Sidon innii,
eni mfó eto betidi ebɔtsyi
bawuninsə kokoko, befi atoku eto
mfia beti, bediki ntɔ lə əsuə ete bə
bani mə abua.
22 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə
Lekpoyi Fɛfɛɛ, Onanto ebunyə Tiro
ku Sidon eto kəmə kaminsə eso mi.
23 Nya fə Kapernaum, bubu fanlɛ
fə Onanto ebobesə fə kato?
Boobokosə fə kasɔ bato fə bakpe lə
ditefɛnku kəmiə ke! Lə ayanisa
nnya minyifo lə fə ete mínyifo lə
Sodom, eni usi okpe eyo mmi!
24 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə lə
lekpo yi fɛfɛɛ, Onanto ebunyə
Sodom kaminsə tinti oso fə!”

Yesu Ákpadi Betidi Nkə Bəbə Bətsyə Ɔwɛ Lə Wə Ɔflɔ.

25 Lə lefe nəmfoo, Yesu átɛyi nkə,
“Anto, kato ku kasɔ eto Onamute.
Maasɔ fə ani, itsyise ələkə asa nnya
lɛkula babesibe ku bekuente áté
mba lennyi kulesa.
26 Ee, Anto, sitinti, nko fála fə ibə
itə nɛ.
27 “Mɔ Anto éfi asa nnya kenke
útə mɛ. Kuutsyuə saa enyi Ubi əmə
enso Anto. Nya kuutsyuə saa enyi
Anto əmə enso Ubi əmə ku mba Ubi
əmə laala nkə wəələkə wə oté.
28 “Bibə mɔ ɔflɔ mimba ntsyi bike
kinkinki bia nlɛ mi bulə, lə ntə lə
bitsyə ɔnwɛ.
29 Bibə lə busie mɔ bitsyike butə
bətsyuə lə bekase asa bitsyiko mɔ
ɔflɔ, itsyise nkpe lefonə nya
mimbokosə əsuə kasɔ lə lɛwɔnɔ
əsuə.
30 Itsyise bitsyikə bia muutsyisə
mi əyuə, nya bitsyikə bia muutsyisə
mi tsya eyifo fomfloo.”

12

Yesu Ku Farisifɔ Akɛ Kənə Lə Ɔnwɛditsyəyi Ǝsuə.

1 Lə lefe kliminti ditsyuə kamaa,
Yesu ku wə bakasebi ésu báyɛ akpa
eto ɔkuɛ utsyuə kafo báfe lə
Ɔnwɛditsyəyi. Se kukpɛnsə lɛlɛ wə
bakasebi baməə, bétsyiko edisa
nyamə bufəsə kayimi.
2 Se Farisifɔ bamə dínyə
nyamfoo, bátɛyi Yesu bənkə, “Fə
bakasebi éyifo lesa nə díńyə lə bo
Ɔnwɛditsyəyi eto afi əsuə!”
3 Mfó Yesu dítə mə mbuayɛ ɔ́tɔ
mə nkə, “Bíankla lesa nə Oka
David díyifo lə lefe nə kukpɛnsɛ
lɛlɛ wə ku wə betidi?
4 Údufə Onanto eto diyo, nya wə
ku wə betidi dífi lesa nə bákpo
atsyɔ bətə Onanto bédi, lə lefe nə
eto lefe kɔfi məntə kusu nko, ini
mba ləətə Onanto kedi hã nkpe
kusu beedi lebolo nəmə.
5 Nye bíankla lə Moses eto afi
biənkə lə Ɔnwɛditsyəyi saa,
besumunyə ba nkpe lə Onanto eto
Disumuyo ékeyifo asa nnya díńyə
lə diyi nəmə əsuə, tsya fɛɛ bánlo
mə dikpi lə nnya əsuə?
6 Nlɛ mi bɔtɛyi minkəə,
lesaatsyuə kpe mi lenti mfo nə lɛmɔ
lenso Disumuyo Kplɛ.
7 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə,
‘Kaminsənyənyə ni lesa nə
maabɛbɛ, inni bebuki eto keditətə.’
Lə bə bɛnɔ nyamfo kasɔ tutuutuu,
eni biembokpo akpofukutu belo
betidi ekpi.
8 Itsyise Utidi Eto Ubi ni
Ɔnwɛditsyəyi eto Onamute.”

Yesu Átsya Utidi Wə Eto Kɔni Díkpə.

9 Mfó nya Yesu dídu úsu Yudafɔ
eto Katsyakɔ kətsyuə.
10 Mfóo, úsu únyə osani utsyuə
wə eto kɔni, kɔni díkpə. Betidi
bətsyuə ákɛ mfó ba léla bə bábɛbɛ
etiki bətə wə bə óta kɔfi ubu, nyaso
bátɔ wə bənkə, “Kɔfi ətə kusu bə
batsya ufimfi lə Ɔnwɛditsyəyi?”
11 Yesu átɔ mə nkə, “Lə ibə bə mi
utsyuə eto osamu ákpia údufə lə
dibiəku əsuə lə Ɔnwɛditsyəyii,
wəmbunə wə uləkə?
12 Fɛɛ utidi afo koya oso osamu!
Nyalɛ, bo kɔfi məntə bo kusu nkə
bɔwunsəko kuutsyuə lə
Ɔnwɛditsyəyi.”
13 Mfó nya ɔ́tɛyi osani wə eto
kɔni díkpə nkə, “Nə fə kɔni
etsyue.” Únə ko útsyue, nya kɔni
komə disi kótsya wə fe kase
kunuəfə komə nte.
14 Nya Farisifɔ ba díńyə mfó dídu
nya béfi nsusu bə boolo Yesu.

Yesu Ni Uyifoyifo Wə Onanto Díləkə.

15 Se Yesu lɛnɔ nkə bákle kɛnyɛ lə
wə əsuəə, údu mfó, nya betidi kpə
dítəkəko wə. Ótsya befimfi kenke.
16 Nya úti mə kusu nkə bəntə lə
betidi lə bate bə wə uni.
17 Ɔ́tɛyi nyamfo nko bə lə Onanto
eto nnya ɔ́tɛyi útsyə ɛyɛ lə wə
Unyɛləkətidi Yesaya əsuə lə ibə itə
sitinti nkə,
18 “Nwə mfo ni mɔ uyifoyifo wə
mínləkə mintsyə,
nwə maala, nya məənyə
disuəyuə lə wə tinti.
Muutə mɔ Lɛwɔnɔ lə dibə disiə lə
wə əsuə,
nya woobe mɔ lekpokponkpo
letsya utə kawunsiə kenke.
19 Weembunə etiki ku betidi nye ofã
kuutsyuə,
nya bəmbɔnɔ wə etiki ku bofa
lə obia.
20 Wɔɔkɛ dibusə utə mba ləmbə
əsuəale.
Nya wuunyə mba diyifole saa
ləmbə lə əsuə kaminsə.
Wɔɔlɛnko nko kekleke isu ese lefe
nə mɔ ɔnukualɛ eto
lekpokponkpo luutəkə kato.
21 Nya betidi ba kenke luufi mə
kusubebe bətəkə lə wə.”

Bátɛyi Bənkə Yesu Eto Ǝsuəale Ábɔ Itsyi Wo Buti Lə Awɔnɔ Bua Eto Ɔtɔnkotɔnko Ɔflɔ.

22 Mfó nya betidi bətsyuə lékpa
osani utsyuə wə awɔnɔ bua nlɛ
bulə, wə ni unəmba nya uyifo nwə
lendi etiki tsya báboko Yesu ɔflɔ.

Yesu átsya wə itə ófo etiki budi, kənyə asa tsya.
23 Ayanisa nnya Yesu díyifo mfó éyifo betidi bamfó yanii, nya bátɔ bənkə, “Inni nwəmfo ni Oka David eto ufluflu wə bákpo ɔhile bətsyə?”
24 Se Farisifɔ lɛnɔ nyamfoo, bátɛyi bənkə, “Woala ɔwɔnɔ bua kələkə ɛyɛ lə əsuəale nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnko Beelsebul dítə wə əsuə.”
25 Yesu áte mə nsusu nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Sekakedikɔ saa sia laama akpa akpa, kəńyə lə bətsyuə əsuəə, ebɔkɛ sɛklɛ. Nya umə nye diyo saa nə laama akpa akpa kəńyə lə bətsyuə əsuəə, eboba lə akpa.
26 Nyaso lə lekpa lɔni lɛ lekpa nuəfə bɔkpɔnko lə Obonsam eto sekakedikɔɔ, ete bənkə dioba akpa, nya diəmbɔklɛ fɛ dioba lekpo lə kasɔ.
27 Lə bɛlɛ bɔtɛyi biə awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnko eto əsuəale əsuə maayɛ kala awɔnɔ bua kələkə lə betidi əsuəə, nyalɛ bawe eto əsuəale əsuə mba ntəkəko mi laayɛ kala mə kələkə? Lesa nə mi kosate eto mba ntəkəko mi leeyifoo, lə bote bə bɛnlɛ sitinti bɔtɛyi.
28 Inni Beelsebul bomuu, Onanto eto Lɛwɔnɔ ni ləətə mɛ əsuəale bə nla awɔnɔ bua lə betidi əsuə. Nyamfo lɛ bote bə Onanto eto Sekadidi ébutsyə kasɔ lə mi nti koko.
29 “Kuutsyuə saa embofo botaka kedufə lə əsuəaletidi eto diyo ete utsyiko wə bikə butsyi, lenni bə ófo əsuəaletidi əmə bumuə kakle fɛ woofo budufə lə diyo nəmə ketsyi wə bikə.
30 “Utidi wə ke lentəkəko mɛɛ, uńyə mɛ lə əsuə. Nya nwə ke lanwunsəko mɛ lə bɔsɛketsyue əsuə eesensə nnya.
31 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi bɔtɛyi minkə, boofi abua saa béyifo ku etiki bua saa bédi batsyɛ mə, fɛɛ nwə ke luudi etiki nnya diíyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə alɛɛ, bembufi nnya batsyɛ wə.
32 Nya utsyuə wə ke luudi etiki uńyə lə Utidi Eto Ubi əsuəə, boofo bufi katsyɛ wə, fɛɛ utsyuə saa ke luudi etiki uńyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, bembufi batsyɛ wə lə nkpə bomfo lee mbo luubə əsuə tsya.

Kuyi Saa Kuyi Eto Ebibi Ǝsuə Baayɛ Kənyə Nko Éto Okle Kuni.

33 “Kuyi sɛɛ saa aanwɔ ebibi sɛɛ, nya kuyi bua saa tsya aanwɔ ebibi bua. Bəətsyə kuyi lekpo ɛyɛ lə ebibi nnya koanwɔ əsuə.
34 Mimba lɛbɔ bitsyi lə bawa eto kafo əsuə! Asa sɛɛ aambɔ ketsyi lə mi kɛnyɛ! Itsyise lesa nə diyi mi ketu əsuəə, nnya mi kɛnyɛ ləələkə katɛyi nɛ.
35 Utidi sɛɛ, asa sɛɛ laabɔ ketsyi lə wə nya ini nnya wəələkə katɛyi nɛ. Nya utidi bua tsyaa, abua nnya nkpe lə wəə, nnya wəələkə katɛyi nɛ.
36 Nla miə ekpa ko mi wee bə, lə Lekpoyi Fɛfɛɛ, utsyuə saa ebutə etiki bimba saa nnya lɛbɔ lə wə kɛnyɛ eto nkunta.
37 Itsyise fə kosate eto etiki nnya lɛbɔ fə lə kɛnyɛɛ, nya buufi bakponko fə lekpo balofə dikpi lee bətə fə lɛbɛ nɛ.”

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa Saa Ote.

38 Mfó nya afi eto bateasa ku Farisifɔ bətsyuə lɛtɛyi Yesu bənkə, “Oteasa, bola boə yifo ayanisa ətsyuə até lə bobe.”
39 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Bebe, mi mmi eto betidi ba leesumu bəfiə ku asa bimba. Bela biə biənyə ayanisa itsyi mɔ ɔflɔ, fɛɛ biembunyə ayanisa saa enso nnya dítsyi Onanto eto Unyɛləkətidi Yona ɔflɔ.
40 Fe kase Yona dísiə eyi ətsyə ku ntsye ntsyə lə lɛkpɛ kplɛ ditsyuə eto kafoo, nko ke Utidi Eto Ubi tsya lɔɔkɛ lə eyi ətsyə ku ntsye ntsyə əsuə lə kasɔ kəmiə nɛ.
41 Lə Lekpoyi Fɛfɛɛ, Ninive eto betidi ebuńyə balo mi dikpi itsyise bátsyi bawuninsə se bánɔ Yona lébe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya. Nya lə ntɛyi mi, utsyuə kpe mi lenti mfo wə lɛmɔ onso Yona.

42 Lə Lekpoyi Fɛfɛɛ, Besio eto Oka
wə dítsyi Ɔnwɛdikue ebotaka uńyə
olo mi dikpi, itsyise ɔ́yɛ utsyi taa
mfó úsu Oka Salomo ɔflɔ nkə lə usu
ɔnɔ Oka Salomo eto abesibetiki.
Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
lesatsyuə nə nso Oka Salomo eto
kobe kpe mi lenti mfo.

Lɛwɔnɔ Bua Esi Disinkli Dibə Lɛlɛ Kəsiəkɔ Bɔbɛbɛ.

43 “Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lə bala
lɛwɔnɔ bua bələkə lə utidi əsuəə,
diesukayɛ nlebe nlebe bo lekoe
kabɛbɛ kasɔnɔkɔ. Nya lə diənnyə
kedufəkɔ saa,
44 diatɛyi ni əsuə nkə, ‘Muusinkli
nsu kaka mínsiə kɔ.’ Lə dibə dinyə
nkə mfó te fufuu, bákpa mfó nya
betsyue bikə kukɔnɔ lə ni kafoo.
45 Diesinkli kesu kakpa awɔnɔ
bua akuanse bamba nnya nkpe ale
enso ni nya beesinkli kesu kəsiə
mfó. Nya lə kalokɔɔ, utidi əmə eto
asayifoyifo aabia kaso nnya kɔ. Nko
yuutsyə itə mi mmi eto betidi bua
bamfo nɛ.”

Báwoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?

46 Lefe nə Yesu nsi nlɛ etiki budi
ku betidi bamәə, wə ambe ku wə
bayimisani əbə bəńyə lə lekple mfó
nya bála bə bedinko wə etiki.
47 Nya betidi ba díńyə mfó eto ɔni
dísu ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Bebe, fə ambe
ku fə bayimisani ńyə lə lekple bə
bala bə beedinko fə etiki.”
48 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Owoe ni mɔ ambe nya bawe ni mɔ
bayimisani?”
49 Nya óté wə bakasebi kɔni ɔ́tɛyi
nkə, “Nnyə mɔ ambe ku mɔ
bayimisani!
50 Utsyuə saa wə leeyifo mɔ Anto
wə nkpe kato eto lelabii, wə ni mɔ
ɔyimisani ku mɔ ɔyimisio ku mɔ
ambe nɛ.”

13

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Nwə Dísə Eyibibi Ǝsuə.

1 Diyi nəmfó kee, Yesu édu lə diyo
úsu lekpo kɛnyɛ. Úsiə lə kasɔ
útsyiko asa boté.
2 Betidi ba díbə bátsyilama wə
efui tinti eso údufə lə ɔklɔ utsyuə
nya úsiə lə kasɔ, nya sitiditu siamə
díńyə lə utuflɔ mfó.
3 Údi mə etiki kpə ɔ́yɛnko lə akpá
əsuə nkə, “Lefe nə léfe məə, utsyuə
uni ésu úsə eyibibi lə ɔkuɛ.
4 Se ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə,
ətsyuə álo ékpo lə kusu ɔflɔ nya
baklɔbɛ díbə básɛ nnya bámini.
5 Eyibibi nyamə ətsyuə tsya álo
ékpo lə abanse əsuə, kaka sitə
lemfui. Íkə mlə itsyise site siamə
memfui.
6 Fɛɛ se kofe lefaa, eyibibi nyamə
díkəə, áblobe nya íkpə itsyise nnya
keyudu méndufə isu kasɔ etsyo.
7 Eyibibi nyamə eto ətsyuə álo
ékpo lə biyu nti. Nya se íkee, biyu
biamə áto íti nnya.
8 Fɛɛ eyibibi nyamə eto ətsyuə
álo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə nya se íkə
ébee, ɛnwɔ ebibi. Ǝtsyuə anwɔ
kolofa, ətsyuə tsya awosi akua, nya
ətsyuə tsya lɛnwɔ awosi ətsyə.”
9 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Fə ke
ato nnya laanɔ asa nkpee, nɔ!”

Onanto Ǝləkə Wə Sekakedikɔ Eto Asakulakula Óte Mi.

10 Nya Yesu eto bakasebi díbə
Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, “Beso
feedi betidi etiki kayɛnko lə akpá
əsuə?”
11 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Mimii, béfi kato eto sekakedikɔ eto
asakulakula bətə mi, fɛɛ inni betidi
bamba.
12 Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə
wə bawunsə nya wɔɔkɛ kpə. Nya
utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə
tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə lə ani.
13 Nnya eso meedi mə etiki
kayɛnko lə akpá əsuə ni nkə, balɛ
asa bunyə ku ənəmi, fɛɛ bəənnyə
kətsyə lekpo. Balɛ bɔnɔ, tsya fɛɛ
baannɔ nye banɔ kasɔ.
14 Nyaso Unyɛləkətidi Yesaya eto
nnya ɔ́tɛyi utsyə əbə itə nko bə,

‘Betidi bamfo ebɔnɔ bãã, fɛɛ
bəmbɔnɔ kasɔ!
Boonyə asa bãã, fɛɛ bəmbunyə
ekpanko mə
15 Itsyise disi əkpə betidi bamfó.
Lenni nko inii, eni mə ənəmi
ebunyə asa wuee.
Mə ato tsya ebɔnɔ asa nnya mə
nsusu tsya lɔɔnɔ asa kasɔ,
nya bɔɔtsyi mə ənəmi bətə mɛ,
nko Onanto lɛtɛyi nɛ, nya
mootsya mə bufi.’
16 Fɛɛ mii, disiɛkpɛ kpe mi tinti,
itsyise mi ənəmi əənyə asa nnya mi
ato tsya laanɔ asa.
17 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
Onanto eto bənyɛləkətidi ku basɛɛ
kpə ábɛbɛ bə lə bənyə asa nnya
bɛnlɛ buunyə, fɛɛ bənyə nya lə
banɔ asa nnya bɛnlɛ bɔɔnɔ, fɛɛ
bánnɔ.”

Yesu Ǝləkə Nwə Dísə Eyibibi Eto Lekpá Kasɔ Óte.

18 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə,
“Bitsyue ato lə bɛnɔ lə nləkə nwə
dísə eyibibi eto lekpá eto kasɔ nte
mi.
19 Utsyuə saa wə laanɔ Ditiki Sɛɛ
nəmə itsyi lə Onanto eto Sekadidi
eto letsyabebe fɛ woannɔ ni kasɔɔ,
eyifo fe eyibibi nnya lélo ékpo lə
usunte ɔflɔ nya olontidi əmə ləəbə
kənə nnya báto mfó kələkə lə mə
akɔɛsi.
20 Eyibibi nnya lélo ékpo lə
kabansesɔɔ, ńyə itə betidi ba laanɔ
ditiki nəmə nya baafo ni ku
disuəyuə lamfolamfo.
21 Fɛɛ se dianyɛ kedufə lə mə
ketu kesu kəmiə esoo, diənsiə lə mə
kaklɛ. Nyaso lə bulə nye kamatiti
kətsyuə əbə lə mə əsuə iku lə ditiki
nəmə esuəə, yealo mə ani
lamfolamfo nya bəətə disi.
22 Eyibibi nnya dídufə lə biyu nti
ni betidi ba laanɔ ditiki nəmə. Fɛɛ
disibubu lə kawunsiə kamfo eto
bikə ku ke setabikɛ sia laawɛ utidi
kakpee, aato keti ditiki nəmə, itə
diannwɔ ebibi.
23 Nya eyibibi nnya lélo ékpo lə
kasɔ sɛɛ əsuə ni betidi ba laanɔ
ditiki nəmə nya baanɔ ni kasɔ. Nya
dianwɔ ebibi, ətsyuə kolofa, ətsyuə
awosi akua, nya ətsyuə tsya awosi
ətsyə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Sefa Wunyɛwunyɛ Ǝsuə.

24 Yesu átɛyi mə lekpá bamba
nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale
utsyuə wə díse eyibibi sɛɛ lə wə
ɔkuɛ.
25 Lə ketsye eto lefe nə utsyuə saa
nlabe selabee, olontidi utsyuə ésu
úsə eyibibi wuliwuli ókpo lə akpa
nyamə nti nya údu.
26 Se eyibibi nyamə lébe itsyiko
bɔnwɔɔ, sefa sia olontidi əme dísu
úse ókpo lə ɔkuɛ əmə tsya étsyiko
əsuə buləkə kate.
27 “Mfó nya ɔkuɛnsate eto
beyifoyifo dísu bátɔ wə bənkə,
‘Boanto, búnyə boə eyibibi sɛɛ fesə
lə fə ɔkuɛ əmə. Nya se sefa siamfo
dítsyi?’
28 “Útə mə mbuayɛ nkə, ‘Olontidi
utsyuə díyifo nyamfo nɛ.’
“Bátɔ wə bənkə, ‘Ala fə busu
busu sefa siamə buləkə?’
29 “Útə mə mbuayɛ nkə, ‘Owo,
itsyise lə bisu sefa siamə kesukɔ
kələkəə, biofo akpa eto ətsyuə tsya
busu kələkə ku sefa siamə.
30 Bitə lə sefa siamə ku akpa
nyamə lə ińyə isu ese diləkəfe. Lefe
nəmfóo, muutə beyifoyifo bamə tɔ̃
baka sefa siamə buləkə kakle etsyu,
etsyu batonsə fɛ lə batɔ bələkə
akpà nyamə. Nya lə bekpa ebibi
nyamə bekpo lə mɔ kenwu əsuə.’ ”

Yesu Átɛyi Lekpá Úfi Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ Ókatesə Ko Onanto Eto Sekakedikɔ Busənsə Ǝsuə.

31 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpá bamba
ditsyuə nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ ale utidi wə léto
diyibibi kɛkɛ ditsyuə lə wə kasɔ.
32 Diyifo diyibibi nə nso bɔfɛ lə ni
bətsyuə nti. Fɛɛ lə díkə lébee,
diamɔ kafiani kuyi ko laaso bɔmɔ
lə ko bətsyuə kenke nti. Diesense
kalɛ nya bakləbɛ ləəbə kato ayo lə
ko kalɛ əsuə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Ǝyənkisəsa Nnya Beefi Katsyakasə Ku Nnamfo Ǝsuə.

33 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpa bamba
nkə, “Nyə mə Onanto eto
sekakedikɔ nte. Site fe usio wə dífi
əyənkisəsa otsyakasə ku
ntabinamfo eto utu utsyuə isu ese
lefe nə nnamfo wɔwɔ bomə kenke
letaka.”

Yesu Áte Asa Ɛyɛ Lə Akpa Ǝsuə.

34 Yesu éfi akpá óte betidi bamə
asa nyamfo kenke. Wéndi mə etiki
saa nnya dímanyɛ lə akpá əsuə.
35 Úyifo nko itə lə ditiki nə
Onanto eto Unyɛləkətidi lɛtɛyi
utsyə lə ibə itə nkə,
“Muudi mə etiki nyɛnko lə akpá
əsuə.
Muudi mə etiki nnya nkpe lə
kakula əsuə idu lə kawunsiə
eto kasɔ ketsyikokɔ ke.”

Yesu Ǝləkə Lekpá Nə Ɔ́tɛyi Itsyi Lə Sefa Wunyɛwunyɛ Ǝsuə Eto Kasɔ.

36 Yesu édu lə betidi bamə ɔflɔ
nya úsu diyo. Nya wə bakasebi
díbə wə ɔflɔ bátɛyi wə bənkə,
“Ləkə lekpá nə fátɛyi bo itsyi lə
sefa wunyɛwunyɛ sia lɛkɛ lə ɔkuɛ
əmə kasɔ ate bo.”
37 Yesu átɛyi mə nkə, “Nwə dísə
eyibibi sɛɛ nyamə ni mɔ, Utidi Eto
Ubi.
38 Ɔkuɛ əmə ni kawunsiə. Nya
eyibibi sɛɛ nyamə ni mba nkpe lə
sekakedikɔ siamə. Sefa siamə ni
betidi ba ni olontidi əmə eto bale.
39 Nya olontidi wə dísə sefa bua
siamə ni Obonsam. Bidikə diləkəfe
ni kawunsiə eto kalosəkɔ. Nya mba
ləələkə bidike biamə ni Onanto eto
batɔnkpe.
40 “Fe kase baakpa sefa kətsyə
ditsyu katonsəə, nko ke yuubə lə
kawunsiə eto kalosəkɔ nɛ.
41 Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebotsyese mɔ
batɔnkpe lə bələkə asa nnya ləətə
boeyifo abua ku babuayifo kenke
betsyiko Onanto eto sekakedikɔ.
42 Boofi məmblɛ bato bakpe lə
ditefɛnku manlo kəmiə. Mfó boowi
nku bayimi animi!
43 Nya Onanto eto betidi
luuyənde fe kofe lə mə Onanto eto
umə. Mba ato nkpee, tsyue ato lə
banɔ!

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Bike Bia Lefo Konya Bia Béfi Bákula Ǝsuə.

44 “Onanto eto sekakedikɔ ale
bikə bia lefo koya béfi bákula lə
ɔkuɛ utsyuə, nya utsyuə dísu ɔ́kɛ
nnya nya úsi úfi ɔ́kula. Únyə
disuəyuə tinti, nyaso úsu úfi wə
lesa saa óte nya úfí úsu óya ɔkuɛ
əmə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Otsyabi Wə Léfo Koya Utsyuə Ǝsuə.

45 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ ale nwə laate bikə wə
nlɛ atsyabi nnya laanɔ bobe tinti
bɔbɛbɛ.
46 Se úsu únyə ɔni wə lefo koya
tinti onsoo, úfi lesa saa nə nte wə
úsu óte nya úsu óya otsyabi əmə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Mba Laata Asabu Ǝsuə.

47 Yesu átɛyi nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ esi sele asabu nnya
báta bákpo lə lekpo, nnya bələkə
akpɛ ate ate kpə.
48 Nya lefe nə asabu nyamə díyii,
bənə nnya bábɔnko lə ntu báboko
ditukpenkpe nya bəsiə lə kasɔ nya
básɛ akpɛ nyamə bələkə. Básɛ
edidi bákpo lə etsyitsya, nya básɛ
nnya beendi béwui.
49 Nko ke yuutsyə lə kawunsiə eto
kalokɔ nɛ. Onanto eto batɔnkpe
ebubə bələkə betidi sɛɛ betsyiko lə
babua nti.
50 Nya booto babuayifo bakpe lə
ditefɛnku manlo kəmiə. Mfó nya
nkuwiwi ku anyiyimiyimi lɔɔkɛ.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asa Fɔfɔ Ku Akoko Ǝsuə.

51 Yesu átɔ mə nkə, “Bɛnɔ asa
nyamfo kasɔ?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Ee.”
52 Nyaso Yesu átɛyi mə nkə,
“Nyalɛ, nyamfo lɛ bote nkə, afi eto
oteasa saa wə léfiani Onanto eto
sekakedikɔ eto okasebi, ale
Onamute utsyuə wə ləələkə bike

fɔfɔ ku bekoko lə mi kakulakɔ kaboko lekple.”

Nasaretfɔ Áni Yesu.

53 Nya se Yesu lɛtɛyi akpá nyamfo
kenke ólosəə, údu mfo.
54 Úsinkli úsu mə umə, nya óte
asa lə mə katsyakɔ. Nya betidi ba
lɛnɔ wə asatetee, íyifo mə yanii,
nya bátɔ bə, “Sieti nwə mfo lékase
kobe komfo eto okle útsyiko? Nya
sie únyə əsuəale nnya ufi ɔnlɛ
ayanisa nyamfo buyifo kate?
55 Inni wə ni nwə laawoe keyi eto
ubi əmə lee? Nya eni Maria tsya ni
wə ambe, nya wə bayimisani tsya
ni Yakob, Yosef, Simon ku Yuda,
nya wə bayimisio kenke tsya nkpe
bo lenti mfo lee?
56 Nya lə sieti ɔkɛ wə kobe ku
əsuəale nyamfo eto okle utsyiko?”
57 Nko ini bə wə asa eyifo mə
kɛnyɛlele, nyaso báni wə.

Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Onanto eto Unyɛləkətidi kpe dibu
lə kalebe saa, enso wə umə ku wə
batokpenyə hã eto nti bə beembu
wə.”
58 Se bámfo bánɔ esoo, Yesu
ményifo ayanisa kpə lə mə nti.

14

Herodes Ǝtə Nkə Balo Yohanes Ntufləsətidi.

1 Lə lefe nəmfóo, Herodes wə dídi
Seka Lə Galilea eto kasɔɔ, ánɔ etiki
itsyi lə Yesu əsuə.
2 Ɔtɛyi wə beyifoyifo nkə, “Utidi
emfo ni Ntufləsətidi Yohanes wə
bátakəsə betsyiko ɔkɔmə úbə nkpə,
nyaso onkpe əsuəale weeyifo
ayanisa kate nɛ.”
3 Ɔtɛyi nko itsyise Herodes ni nwə
dítə bəmuə Yohanes bákpe lə Aba
eto diyo. Úyifo nko lə Herodia wə
ni wə ɔyimi Filipo eto usiə eso.
4 Itsyise Ntufləsətidi Yohanes
átɛyi Herodes nkə, “Onanto eto kɔfi
məntə kusu bə fi fə ɔyimi eto usiə
Herodia.”
5 Nyamfo eso Herodes ála nkə lə
balo Yohanes. Fɛɛ óte Yudafɔ eto
betidi sikpi, itsyise bébu Yohanes fe
Onanto eto Unyɛləkətidi.
6 Diyi lɔnii, se Herodes nlɛ wə
leleyi budii, ókpadi betidi bəbə.
Nya Herodia eto ubisiobi díbə uwi
kewi lə betidi kpə bamə eto ənəmi.
Nyamfo ákpe Herodes disuəyuə
tinti.
7 Mfó útsyə kɛnyɛ útə wə nkə,
“Ekpe lə lesa saa bə muutə fə lesa
nə ke fatɔ!”
8 Wə ambe ətə ɔtɔ nkə, “Tə mɛ
mɔmɔ mɔmɔ mfoo, Ntufləsətidi
Yohanes eto disi nə béfi bətəkə lə
ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə.”
9 Lesa nə disiobi nəmfo lɛtɔ ələ
Herodes efensɛ. Fɛɛ lə kɛnyɛ ka
úkətsyə lə wə beninə ku mba
ókpadi óboko mfó eto ənəmi esoo,
útə nkə beyifo lə disiobi nəmə eto
nnya ɔtɔ əsuə bətə wə.
10 Nyaso ókpe utidi úsu óla
Yohanes wə lɛkɛ lə Aba eto diyo eto
disi.
11 Béfi disi nəmə nkpe lə ɔkpɛ
tɛnklɛ əsuə bətə disiobi nəmə nya
wuntsya dífi ni úsu útə wə ambe.
12 Yohanes eto bakasebi əbə
bétsyi wə ɔkɔ əmə bésu bébike,
nya bésu bátɛyi Yesu.
13 Lefe nə Yesu lɛnɔ nkə bálo
Yohanes, úsiə lə ɔklɔ údu mfó úsu
kaka lɛbiɔ. Fɛɛ se betidi lɛnɔ nkoo,
bédu lə mə kəmə, báyɛ akpa bésu
kaka onkpe.
14 Mfó nya Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə
kafo. Nya se únyə sitiditu siamə,
mə asa ənə wə kafo nya ótsya mba
ni befimfi.

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

15 Ditsyitsyo nəmfóo, wə bakasebi
əbə wə ɔflɔ nya bátɛyi bənkə, “Kale
ebolo, nya mfo tsya atsyo ku umə.
Nyaso yani betidi bamfo lə besu
mbuto bo nkpe mfó lə besu baya
lesatsyuə bedi.”
16 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Yanle bə bedu. Mi kosatee, bitə mə
lesatsyuə lə bedi.”
17 Bátɛyi wə bənkə, “Lesa nə nte
bo ete ni abolo anɔ ku akpɛ ənuə.”
18 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Bifi nnya beboko mɛ mfo.”

19 Ɔtɛyi betidi bamfó nkə bəsiə
kasɔ lə sefa əsuə. Nya ufi abolo anɔ
ku akpɛ ənuə nyamə, nya óbesə wə
ənəmi kato nya ɔ́sɔ Onanto ani.
Úbudi abolo nyamə nya úfi útə wə
bakasebi. Nya bakasebi bamə tsya
dífi nnya bətə betidi bamə.
20 Utsyuə saa édi úmi. Nya se wə
bakasebi lɛsɛ nnya bédi díbuu, íyi
etsyitsya lefosi ənuə.
21 Basani ba dídi lesa nəmə eyifo
fe basani akpi anɔ. Fɛɛ bánkla
besio ku bekpefi bákpe lenti.

Yesu Áyɛ Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Ǝsuə.

22 Mfó nya Yesu dítə wə bakasebi
lébe bédufə lə ɔklɔ nya ɔ́tɛyi mə
nkə bákatɔ lə ditumbukplɛ nəmə
eto lekpake nə nse. Wə akɛ mfó
nkə lə utsyə betidi bamə kusu.
23 Se útsyə betidi bamə kusu
olosəə, wə mate ábe úsu kɔtini
kato úsu óto ola. Se ketsye lefe
léyoo, wə mate hã ákɛ mfó.
24 Lə lefe nəmfóo, ɔklɔ əmə ébɔyɛ
ótsyo. Ufiebi lɛ bɔsɔ kekleke
ketinkəsə kufuə komə, nya ntu nlɛ
bɔsɔ kedufə lə ɔklɔ əmə kafo fe
wuufusə.
25 Nya fe kolensiəntu kplɛ eto
abombo ətsyə ku olosiə eto abombo
akua nti sekaa, Yesu áyɛ lə ntu əsuə
úbə údufə wə bakasebi bamə ɔflɔ.
26 Lefe nə bənyə bə ɔyɛ lə ntu
əsuə mfóo, báte sikpi nya bátɛyi
bənkə, “Ɔkɔ uni!” Nyaso bétsyiko
bofa ku sikpi bembembe!
27 Fɛɛ Yesu édi mə etiki
lamfolamfo ɔ́tɛyi nkə, “Bekpe utu!
Mɔ uni! Biante sikpi!”
28 Mfó nya Petro lɛtɛyi nkə,
“Bonamute, lə fə uni sitintii, tə lə
nyɛ lə ntu əsuə mbə ntu fə.”
29 Yesu átɛyi wə nkə, “Bə!”
Nya Petro lɛbɔ lə ɔklɔ əmə kafo
nya útsyiko bɔyɛ lə ntu bomə kesu
Yesu ɔflɔ.
30 Fɛɛ se únyə kase ufiebi əmə
nkpe kɛnyɛ alee, sikpi əmuə wə nya
útsyiko bonya kedufə lə ntu bomə
kəmiə. Mfó nya Petro lefã ɔ́tɛyi
nkə, “Bonamute, fo ətə mɛ!”
31 Lamfolamfo Yesu ənə kɔni
útsyue, ɔ́kɔbe wə nya ɔ́tɛyi wə nkə,
“Fə bofokanɔ lə mɛ əmbə ale! Beso
fáyaki?”
32 Se mə inuə bamə dídufə lə ɔklɔ
əmə kafoo, ufiebi əmə ko lɛyɛ bɔsɔ.
33 Mfó nya bakasebi bamə lése
akonki básumu wə. Nya bátɛyi wə
bənkə, “Onanto eto ubi feni sitinti!”

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret.

34 Se báyila ditumbukplɛ nəmə
báyo ditukpenkpe nə nsee, báyifə lə
Genesaret eto kasɔ.
35 Mfoó, betidi bamə ənyə Yesu
bətsyə lekpo. Nyaso bésu bákpa
befimfi ba kenke nkpe lə lekpake
nəmfó báboko Yesu ɔflɔ.
36 Bálɛ wə lekpakpa bə lə utə lə
befimfi lə betidi wə awu eto atosi
ete. Nya mba kenke dítidi wə awu
eto atosii, mə bufi əyuə mə.

15

Bɛni Onanto Bə Lə Bítəkəko Mi Batekoko Banakoko Eto Asatete Kama.

1 Nya Farisifɔ bətsyuə ku afi eto
bateasa bətsyuə ba dítsyi
Yerusalem díbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ
wə bənkə,
2 “Beso fɛ fə bakasebi leenyifo lə
bo banamə eto akpa əsuə? Bəəmflə
mə ani kukɔnɔ fe kase bo akpa
laate fɛ beedi lesa!”
3 Yesu átɔ mə nkə, “Nya beso
biani nya bienyifo lə Onanto eto afí
əsuə fɛ biətəkəko mi batekoko,
banakoko eto asatete kama?
4 Itsyise Onanto átɛyi nkə, ‘Bu fə
anto ku fə ambe. Nya utidi wə
laakpadi wə anto ku ambe diye bua
ditsyuəə, ele bə balo wə.’
5 Fɛɛ mi áte biə utidi nwə
lesatsyuə nte nkə woofo ni bufi
kawunsəko wə anto nye ambe fɛ
ɔ́tɛyi nkə, ‘Mfi lesa nəmfo ntsyə
kɛnyɛ miə muufi ni ntə Onanto.’
6 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, yensi fe bə
bebu mə anto mə. Kusu komfo
əsuə nya biayɛ kani Onanto eto kɔfi
itə lə bitəkəko mi kosate eto asatete
kama nɛ.

7 Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Asa
nnya Onanto eto Unyɛləkətidi
Yesaya lɛtɛyi útsyə lə mi əsuə əbə
itə nko sitinti.
8 Onanto átɛyi nkə,
‘Betidi bamfo efi mə kɛnyɛ eto etiki
fufu balɛ mɛ dibu butə.
Fɛɛ lə mə utu kəmiəə, baanla
mɛ.
9 Bimba ete beeyifo mɔ keyifo.
Itsyise kawunsiə eto betidi eto
asa ete baate lə mɔ ale eto
kɛnyɛ.’ ”

Asa Nnya Leetsyi Utu Kəmiəə Nnya Laanansə Utidi Nɛ.

10 Mfó nya Yesu lékpadi sitiditu
siamə oboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Bitsyue ato lə bɛnɔ asa
nyamfo kasɔ!
11 Inni lesa nə leedufə utidi eto
kɛnyɛ laabiasə wə, bomu etiki nnya
laabɔ ketsyi lə wə kɛnyɛɛ, nnya
laabiasə wə nɛ.”
12 Nya wə bakasebi díbə wə ɔflɔ
bátɛyi wə bənkə, “Eyi fənkə se
Farisifɔ lɛnɔ asa nnya fátɛyii, éla
mə kɛnyɛ lele tinti?”
13 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Kuyi
saa kuyi ko mɔ Anto wə nkpe Kato
dímantoo, boosu ko bewi.
14 Nyaso biankpe mə kɛnyɛ. Bete
fe bənəmba ba nyɛnko bənəmba
bamba. Nya lə unəmba ɔni yɛnko
unəmba bambaa, mə inuə ba tã
ebudu banɔ bedufə lə kubiə kafo.”
15 Petro átɛyi wə nkə, “Ləkə
lekpa nəmfo kasɔ ate bo.”
16 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyalɛ
betidi ba laannɔ asa kasɔ ete binsi
binii?
17 Binyi biə lesa saa nə didufə
utidi lə kɛnyɛ, ayɛ kedufə wə lə
kafo, nya weesie ni kabɔsə fe ɔflɔ
kewi?
18 Fɛɛ etiki nnya laabɔ ketsyi lə
wə kɛnyɛ, aabɔ ketsyi lə wə utu
kəmiə. Nya nyamfo ləətə utidi
laanansə əsuə lə kesumu eto kusu
əsuə nɛ.
19 Itsyise itsyi lə wə utu kəmiə nya
diətə weeyifo asa bua fe ditidilo,
sɛsɔnɔdi nye disenkpo, setsyetɔ,
kuyu ku bidiatɛyitɛyi ku betidi eto
ayebiasəbiasəə, laabɔ ketsyi nɛ.
20 Asa nyamfo eto kakle laanansə
utidi nɛ. Fɛɛ lə utidi məmflə kɔni fɛ
udi lesa fe kase Farisifɔ laatee,
nyamfo aannansə utidi.”

Yesu Átsya Usio Utsyuə Eto Ubi.

21 Yesu édu mfó úsu lekpake nə
lɛfi kəmənkplɛ inuə ka ni Tiro ku
Sidon ɔflɔ.
22 Mfó nya Kana eto usio utsyuə
díbə Yesu ɔflɔ, nya ókafã
bembembe kalɛ wə lekpakpa nkə,
“Mɔ Onamute, Oka David eto kafo
eto ubi, nyə mɛ kaminsə! Lɛwɔnɔ
bua əbə disi lə mɔ ubisiobi əsuə
nya dítə ɔnlɛ kanyi bunyə fefe!”
23 Fɛɛ Yesu ménfe kɛnyɛ ɔtɛyi wə
kulesa. Mfó nya wə bakasebi lɛnyi
besu balɛ wə lekpakpa bátɛyi wə
bənkə, “La wə lə udu, itsyise
utəkəko bo ɔlɛ bofã ketisə bo ato!”
24 Nya Yesu dítə mə mbuayɛ nkə,
“Israel bebi nte fe basamu ba lénya
ɔflɔ hã Onanto lékpe mɛ nkə nsu.”
25 Mfó nya usio əmfo díbə óse
akonki lə wə ɔflɔ ɔ́tɛyi wə nkə, “Mɔ
Onamute, wunsəko mɛ!”
26 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Yanlɛkɛ bə befi bekpefi eto didisa
bato bakpe mə bakpa.”
27 Usio əmə ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ
Onamute, ite nko sitinti. Fɛɛ bakpa
bamə tsya aafo didisa wɛlɛwɛlɛ nə
lélo lékpo kasɔ lə mə onamute eto
ɔpunu kalɔ budii.”
28 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ
nkə, “Eyifo usio wə nkpe bofokanɔ
tinti! Lesa nə fanlɛ bɔbɛbɛɛ, lə ibə
itə fə.” Nyaso lə lefe nəmə tutuutu
wə ubisiobi əmə əmuə ale.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

29 Yesu édu mfó, nya ɔyɛ lə
Galilea eto ditumbukplɛ ɔflɔ óbe
kɔtini kutsyuə nya úsiə kasɔ.
30 Betidi kpə əbə wə ɔflɔ nya
bákpa mba léba bankpoo kasɔ,
bənəmba, abafa, bamumu, ku
befimfi bamba kpə báboko wə ɔflɔ,
nya ótsya mə bufi.
31 Iyifo betidi bamə yanii se
bənyə bamumu nlɛ etiki budi, mba
léba bankpoo kasɔ nlɛ botaka kayɛ,

abafa nlɛ bɔyɛ, bənəmba nlɛ asa bunyə nya bátɛsə Israel eto Onanto.

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

32 Yesu ákpadi wə bakasebi óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Sitiditu siamfo eto asa lɛ mɛ kaminsə, itsyise bəbə mɛ ɔflɔ diyi tsyəfə sɔ̃ɔ̃ nɛ, nya kulesa ente mɔmɔ boodi. Manla miə lə yani mə lə bedu ku kafo fufu, lə ənəmi lə isu enako mə lə kusu.”
33 Wə bakasebi átɔ wə bənkə, “Sieti buunyə didisa butə mə lə mfimnti mfo bə lə betidi ba kpenkpe mfo lə bedi bemi?”
34 Yesu átɔ mə nkə, “Didisa lesia nte mi?”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Abolo akuanse ku akpɛ kɛkɛ asiani ete nte.”
35 Nyaso Yesu átɛyi sititiditu siamə nkə bəsiə kasɔ.
36 Úfi abolo akuanse ku akpɛ nyamə, nya ɔ́sɔ Onanto ani, nya úbudi nnya nya úfi útə wə bakasebi bamə. Nya bésie nnya bətə betidi bamə.
37 Məmblɛ édi lesa nəmə bemi. Nya se básɛ nnya wɛlɛwɛlɛ nnya díbuu, íyi etsyitsya akuanse.
38 Basani ba dídi lesa nəmə eboyo akpi ana. Fɛɛ bánkla besio ku bekpefi bakpe lenti.
39 Se Yesu dítsyə betidi bamə kusu olosəə, údufə lə ɔklɔ nya údu úsu Magadan eto lekpake eti.

16

Farisifɔ Ku Sadukifɔ Bətsyuə Átɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ǝtsyuə Ote Mə.

1 Farisifɔ ku Sadukifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ bə lə bato wə babe. Nyaso bátɛyi wə bənkə, “Yifo ayanisa ətsyuə ate bo lə bote boə etsyi Onanto ɔflɔ sitinti.”
2 Fɛɛ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lə kofe lɛ diyo budufə nya binyə asɔmiloku lɛsɛ həə, biatɛyi biənkə kalesɛ ebusiə kusɛɛ.
3 Nya kolesiəntu lə kofe lɛ boto nya kawunsiə ditsyiko bona tũũ, biatɛyi biənkə ɔsɔmi əbə bɔni. Bialɛ ola akafo bote kase kawunsiə luubə kətsyə lə binyə asɔmiloku eto ditsyəbi. Fɛɛ beso biəmbofo asa nnya luubə lə lefe nəmə bote!
4 Mi mmi eto betidi bua ba leesumu bəfiə! Bela biə nyifo ayanisa nte mi lə binyə? Kulefe, membuyifo! Ayanisa nnya eto okle boote mi ete ni nnya díbə lə Yona əsuə.” Nyaso ótaka údu lə mə ɔflɔ.

Etiki Itsyi Lə Farisifɔ Ku Sadukifɔ Eto Asatete Ǝsuə.

5 Se bakasebi bamə lɛyila ditumbukplɛ nəmə bésu ni lekpake nə nsee, bənyə bə báta əsuə béntsyi dídisa saa bésuko.
6 Yesu átɛyi mə nkə, “Bebe sinini lə Farisifɔ ku Sadukifɔ eto əyənkisəsa nnya baakpe lə asa əsuə.”
7 Mfó nya bétsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nnya bóentsyi didisa saa eso ɔnlɛ bɔtɛyi mməə.”
8 Yesu áte lesa nə banlɛ bɔtɛyi, nyaso ɔ́tɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ bɔtɛyi lə mi nti itsyi lə didisa nəmə bíentsyi eso əsuə? Mi bofokanɔ emfui!
9 Nyaso biannɔ tɔ asa kasɔ? Biankloma tɔ lefe nə mínsie abolo anɔ míntə betidi akpi anɔ dídi bémi? Nya etsyitsya asia nnya wɛlɛwɛlɛ dibu díyi?
10 Nya abolo akuanse nya mímfi míntə betidi akpi anaa, etsyitsya asia díyi se békpa nnya díbu?
11 Ntsyə ibə fɛ biannɔ kasɔ biə inni didisa əsuə míndi mi etiki mintsyiko? Bebe sinini lə Farisifɔ ku Sadukifɔ lə mə əyənkisəsa əsuə!”
12 Nyamfo əsuə fɛ bakasebi bamə lɛnɔ kasɔ bə inni əyənkisəsa əsuə ɔnlɛ mə kɔlɛ bɔlɛ nɛ. Bomu lə asa nnya Farisifɔ ku Sadukifɔ laate əsuə ɔnlɛ.

Petro Ǝləkə Ɔtɛyi Nkə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyə.

13 Yesu ésu lekpake nə lɛfi Kaisarea Filipi eto umə. Mfó nya ɔ́tɔ wə bakasebi nkə, “Owoe betidi laatɛyi bə mɔ, Utidi Éto Ubi, ni?”

14 Bətə mbuayɛ bənkə, “Bətsyuə
bə fə ni Ntufləsətidi Yohanes.
Bətsyuə tsya bə fə ni Elia, nya
babamba tsya bə Yeremiya nye
Onanto eto Unyɛləkətidi bamba
utsyuə feni.”
15 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
“Nya mi nkpə? Owoe biatɛyi biə
wə mini?”
16 Simon Petro ətə mbuayɛ nkə,
“Fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə. Fə ni Onanto wə nsi nkpə
eto Ubi.”
17 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Simon,
Yona eto ubi, átɛyi nnya ɛlɛkɛ.
Itsyise ɔnukualɛ əmfo mámbɔ utsyi
lə utidinini saa eto kɛnyɛ. Bomu
mɔ Anto wə nkpe katoo, wə díləkə
nnya óte fə nɛ.
18 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə fə
Petro, fə diye ni leba. Nya leba
nəmfo əsuə mooto mɔ bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə ńyənsə, nya
ukpə eto əsuəale kulaa tsya
embutəkə ni kato.
19 Muufi Onanto eto sekakedikɔ
eto kasafui ntə fə. Lesa saa nə
fookle lə kasɔ mfoo, bookle ni kato.
Nya lesa saa nə foonyankli lə kasɔ
mfoo, boonyankli ni tsya kato.”
20 Mfó nya Yesu lékpe wə
bakasebi kɔfi nkə, “Biantɛyi
kuutsyə saa biənkə mɔ ni Nwə
Bákpo Ɔhile Bətsyə əmə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ǝsuə.

21 Idu lə lefe nəmfó ɛntɔɔ, Yesu
étsyiko wə bakasebi etiki bɔtɛyi
kakpasə wuee nkə, “Ele bə nsu
Yerusalem lə nsu nyə kanyi lə
beninə, besumunyə ninə ku lə afi
eto bateasa eto ani. Boolo mɛ. Fɛɛ
lə diyi tsyəfə əsuəə, Onanto
ebotakasə mɛ utsyiko ɔkɔmə
nsinkli mbə nkpə.”
22 Petro ákpa wə úsuko lɛkpɔ,
nya utsyiko buyənki kakpe wə
katɛyi nkə, “Kulefe, Bonamute!
Nyamfo eto okle okakaaka! Yəmbə
fə lə əsuə kulefe, kulefe!”
23 Yesu átsyi ɔ́wuninsə ɔ́tɛyi Petro
nkə, “Obonsam, du mɛ lə ɔflɔ!
Eyifo nwə eto eyifosa dińyə mɛ lə
əsuə, itsyise fə nsusu bomfo
menyifo Onanto eto nle, bomu
utidinini eto nle.”
24 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi
nkə, “Lə utsyuə aala nkə
wəətəkəko mɛɛ, ele bə ɔni wə əsuə
lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ.
25 Utsyuə saa wə laala nkə waata
wə nkpə eto disii, woonyansə mu.
Nya utsyuə saa wə loonyansə wə
nkpə lə mɔ butəkəko əsuəə,
wuunyə mu.
26 Nte kutəkə ko utidi luunyə lə
kawunsiə eto bikə kenke afiani wə
bele nya ónyansə wə nkpə. Nye be
utidi luufi oflomako bə lə unyə
nkpə manlo?
27 Itsyise Utidi Eto Ubi ebubə ku
Onanto eto batɔnkpe lə Onanto eto
diyənde əsuə, nya moofo utsyuə
saa kayo lə keyifo ka úyifo əsuə.
28 Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə wuee
minkə, betidi bətsyuə kpe mi lenti
mfo ba lembukpə isu ese lefe nə
bənyə Utidi Eto Ubi dibə fe Oka.”

17

Yesu Eto Ditsyəbi Áfloma.

1 Eyi akua kamaa, Yesu ákpa
Petro ku Yakobo ku wə ɔyimi
Yohanes mate úsuko kɔtini ko
letaka eto disi kato.
2 Se bəńyə mfóo, bənyə bə Yesu
eto əsuə áfloma. Wə ənəmi lɛ
buyənde fe kofe, nya awu nnya
onkpe diflubi futututu ɛnlɛ boto lə
ənəmi.
3 Mfó nya bakasebi itsyə bamə
dínyə Moses ku Elia banlɛ etiki
budi ku Yesu.
4 Nya Petro lébesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi
Yesu nkə, “Bonamute, ɛlɛkɛ tinti bə
búbə mfo! Lə aalaa, mooto ebu
ətsyə. Fə lɔni, Moses lɔni nya Elia
tsya lɔni.”
5 Se ɔnlɛ nyamfo bɔtɛyii,
lɛsɔmiloku nə nlɛ buyənde ábɔ díti
mə, nya bánɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi
lɛsɔmiloku nəmə kəmiə nlɛ bɔtɛyi
nkə, “Nyə mɔ Ubi lala, wə əsuə
məənyə disuəyuə. Bitsyue wə
koto!”

6 Se bakasebi itsyə bamfo lɛnɔ
ɔkɔɛ əmfoo, sikpi əmuə mə tinti
nya béfi ənəmi béfusə kasɔ.
7 Yesu ésu mə ɔflɔ nya útidi mə
ɔ́tɛyi nkə, “Betaka biḿyə! Biante
sikpi!”
8 Se bátakasə ənəmi bábe katoo,
bənnyə kuutsyuə saa enso Yesu
mate hã.
9 Se banlɛ bɔyifə lə kɔtini komə
kəbə kasɔɔ, Yesu əkə mə ato nkə,
“Biantɛyi kutsyuə saa lesa nə bínyə
mfo isu ese lefe nə batakasə mɔ,
Utidi Eto Ubi, betsyiko ɔkɔmə
mimbə.”
10 Mfó nya bakasebi bamə lɛtɔ
Yesu bənkə, “Beso afi eto bateasa
laatɛyi bənkə ele bə Elia ka bubə
ɔtɔnsə?”
11 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Sitinti
ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə bə lə ɔlɔ
lesa saa utsyə.
12 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə Elia
ébubə koko, tsya bənyə wə bətsyə
lekpo, nya béyifo wə disale nə kee
bála. Nko ke booyifo mɔ, Utidi Eto
Ubi tsya disiale nɛ.”
13 Mfó bakasebi bamə léte bə
Ntufləsətidi Yohanes ɔnlɛ.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Ditsyuə Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ǝsuə.

14 Lefe nə Yesu ku wə bakasebi
díbə báyo sitiditu siamə ɔflɔ, osani
utsyuə əbə óse akonki lə Yesu ɔflɔ.
15 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Bonamute,
nyə mɔ ubisaibi əmfo kaminsə! Ɔlɛ
budukanɔ eto bufi bufi nya ɔnlɛ
kanyi bunyə tinti. Lefe kpə weedu
kanɔ kedufə lə ute nye ntu əsuə
tsya.
16 Nkpa wə mboko fə bakasebi
ɔflɔ, fɛɛ bámfo wə botsya.”
17 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mii,
mmi eto betidi, beso biamfo mɛ
kanɔ nya bitidi ato mə? Nte lefe nə
eto okle ele bə nkɛ mi lə ɔflɔ? Nte
lefe nə eto lefe ele bə mfi nnə mi!
Bekpa osaibi əmə beboko mɛ mfo!”
18 Mfó Yesu léto ɔkɔɛ ókpe
lɛwɔnɔ bua nə nlɛ dikpefi nəmə
bulə nya lɛbɔ wə lə əsuə! Nya bufi
bomə díyuə wə lamfolamfo.
19 Kamaa, bakasebi bamə mate
əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
“Beso bóamfo lɛwɔnɔ bua nəmə
bola kələkə?”
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi
bofokanɔ məmmuə ale. Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə lə mi bofokanɔ
te fenkə diyibibi nə nso bɔfɛ
kenkee, ele bə ibə itə bə biofo kɔtini
komfo bɔtɛyi biənkə, ‘Nyi mfo, esu
mə!’ Nya yuubə itə. Kulesa əmbə
biəmbofo buyifo.
21 Fɛɛ ɛyɛ lə olatoto ku
kɛnyɛklekle əsuə hã fɛ biofo lɛwɔnɔ
bua nəmfo eto okle bola kələkə.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

22 Lefe nə bakasebi bamə kenke
díbə bátsya lə Galilea, Yesu átɛyi
mə nkə, “Boofi Utidi Eto Ubi bakpe
betidi lə ani,
23 nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə
əsuəə, Onanto ebotakasə wə
utsyiko ɔkɔmə oboko nkpə.”
Nyamfo álo bakasebi bamə ani.

Báfo Oko Lə Onanto Eto Disumuyo.

24 Lefe nə Yesu ku wə bakasebi
díbə bédufə Kapernaum, Yudafɔ
eto mba laafo Disumuyo eto oko
əbə bátɔ Petro bənkə, “Mi oteasa
tsya aafó Disumuyo eto oko əmə?”
25 Petro ətə mbuayɛ nkə, “Ee,
woafó.”
Nya se Petro dísu údufə diyo,
Yesu áka wə bɔtɔ nkə, “Simon, be
ni fə nsusu? Bawoe eto ani ele bə
bafo oko bətə kawunsiə eto baka?
Bəmənyə eto ani lee bafɔ?”
26 Petro ətə mbuayɛ nkə, “Bafɔ.”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Nyalɛ ete
bə yanle bə bəmənyə fo oko saa nɛ.
27 Fɛɛ se boanla boə boata
kuutsyuə saa bubu esoo, su
ditumbukplɛ eto kɛnyɛ lə ata osakɛ.
Lɛkpɛ tutɛ nə fuuləkəə, ebunyə
atabi lə ni kɛnyɛ nnya looyo afo
boofə eto oko əmə. Ləkə nya, lə esu
afo bokufə eto oko.”

18

Yesu Ǝləkə Nwə Ni Ɔkplɛnyə Kenke Óte.

1 Lefe nəmfóo, bakasebi bamə
əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
“Owoe ni ɔkplɛnyə kenke lə Onanto
eto sekakedikɔ?”
2 Lə nyasoo, Yesu ákpadi dikpefi
kɛkɛ ditsyuə úbə úńyənsə lə mə nti.
3 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti minkə, lə biamfloma mi
ditsyəbi biyifo fe bekpefii,
biembudufə Onanto eto sekakedikɔ.
4 Utidi wə ni ɔkplɛnyə kenke lə
Onanto eto sekakedikɔɔ, wə ni utidi
wə laabokosə wə əsuə kasɔ fe
dikpefi nəmfo eto okle.
5 “Nya utsyuə saa wə loofo
bekpefi bamfo eto utsyuə lə mɔ
disii, mɔɔ ini ófo.

Məntə Lə Kuutsyuə Lə Udufə Lə Lebua Ǝsuə.

6 “Fɛɛ lə utsyuə ebutə bekpefi ba
léfo mɛ bánɔ mfo eto ɔni kplo lə
onya kusu lə mɔ wə bofokanɔ
əsuəə, yɔɔlɛkɛ itə wə eso lə befi
ukue batsyasə lə kukuə kplɛ bakpe
wə lə simuə bato wə bakpe lə lekpo
eto kaka letsyo, lə unə ntu ukpə.
7 “Mbɔbɔɛ itə kawunsiə kamfo
eto asa nnya loofo butə utidi dufə lə
lebua lə onya kusu! Asa nyamfo eto
okle ebubə kokooko. Fɛɛ mbɔbɔɛ
itə nwə əsuə nyamfo lɔɔyɛ ibə.
8 Lə fə kɔni nye kokpa əətə
feeyifo lebua, la ko ələkə ato akpe.
Ɛlɛkɛ itə fə bə yɛ edufə lə nkpə
kəmiə kɔni kɔnwɛ nye kokpa
kɔnwɛ enso bə yɛ ani ənuə nye
akpa ənuə lə befi fə bato bakpe lə
ditefɛnku manlo kəmiə.
9 Nya lə fə dinəmi əətə feeyifo
lebua, ləkə ni ato akpe! Ɛlɛkɛ itə fə
bə nyə nkpə ku dinəmi lɛwɛ enso
bə kɛ ənəmi ənuə lə befi fə bato
bakpe lə ditefɛnku manlo kəmiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Osamu Wə Lenya Ǝsuə.

10 “Bebe kukɔnɔ biə biemfi ekpefi
kɛkɛ bamfo eto kuutsyuə fe mba
dimanle kulesa. Nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti minkə bakpe Onanto eto
batɔnkpe kato ba ləənyə lə mɔ Anto
eto ənəmi lefe saa lə mə kutsyə.
11 Itsyise Utidi Eto Ubi əbə nkə lə
ofo betidi ba lénya kusu lə nkpə.
12 “Lə utsyuə kpe basamu kolofa
kɔni, nya ɔni lénya lə mə ntii, be
bibu biə wuuyifo? Weemboyani
awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bamə
utsyə lə kɔtini əsuə mfó bekedi, nya
wuusu ɔbɛbɛ ɔni əme lénya?
13 Nya lə únyə wəə, mɔtɛyi mi miə
wuunyə disuəyuə tinti lə wə əsuə
enso awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə
ba dímanya mfó əsuə.
14 Nko ke inte itə mi Anto wə
nkpe kato nɛ, nkə woannla nkə
bekpefi kɛkɛ bamfo eto kuutsyuə lə
onya.

Yɛnko Fə Ɔyimitsyuə Wə Léta Fə Úbu Lə Kusu Ǝsuə.

15 “Lə fə ɔyimitsyuə áta fə úbuu,
su wə ɔflɔ, lə ələkə wə botakebu ate
wə. Nya tə lə nyamfo lə ɛkɛ lə
fonko wə eto nti ete. Lə ɔ́nɔ fə
kasɔɔ, te fə esinkli eyifo lɔni ku fə
ɔyimi nɛ.
16 Fɛɛ lə wəmbɔnɔ fə kasɔɔ, tə lə
betidi inuə nye itsyə lə banɔ ko mi
lə adansiɛ seka eso, fe kase
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi.
17 Nya lə mfó tsya ɔni woannɔ
kasɔɔ, nyalɛ tə lə bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə lə banɔ. Nya lə
mfó tsya woannɔ kasɔɔ, ləkə ato lə
wə əsuə fe utidi wə ləmbə
bofokanɔ nye nwə laafo umənko.
18 “Nyaso nlɛ mimblɛ bɔtɛyi
minkə lesa saa nə biokle lə kasɔ
mfoo, bookle ni kato. Nya lesa saa
ke bionyankli lə kasɔ mfoo,
boonyakli ni kato tsya.
19 “Nya nsi nlɛ mi bɔtɛyi tsya
minkə, lə mi inuə eto kɛnyɛ eyifo
kani lə kasɔ mfo bɛnlɛ lesaatsyuə
bɔtɔɔ, mɔ Anto wə nkpe kato
ebuyifo ni utə mi.
20 Itsyise kaka mi inuə nye itsyə
letsya lə mɔ diye əsuəə, nkpe mi
lenti.”

Ele Bə Bukefi Bo Bayimitsyuə Eto Botakebu Bukatsyə Mə Lefe Saa.

21 Nya Petro lɛnyi ɔ́fi Yesu nya ɔ́tɔ
wə nkə, “Bonamute, lə mɔ

ɔyimitsyuə ata mɛ ubuu, sesia ele bə mfi ntsyɛ wə? Sekuanse lee?”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Inni sekuanse ete! Bomu awosi akuanse eto sekuanse.
23 “Itsyise Onanto eto sekakedikɔ te fe Oka wə lela nkə weebu nkunta ku wə beyifoyifo.
24 Kase útsyə kasɔ koo, bákpa osani utsyuə wə nsi wə kayo kplɛ báboko wə ɔflɔ.
25 Kulesa ente wə wuufi ofo kayo kamə esoo, oka əmə ətə nkə bate wə ku wuusiə ku wə bebi ku lesa saa nə nte wə lə befi bafo kayo kamə.
26 “Itə uyifoyifo əmfo áse akonki lə oka əmə ənəmi ɔ́lɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi nkə, ‘Tsyə əsuə ko mɛ, moofo fə kayo kamə kenke.’
27 Wə asa ənə oka əmə kafo, nyaso úfi kayo kamə kenke ɔ́tsyɛ wə nya óyani wə údu.
28 “Nya se uyifoyifo əmfo díduu, ótsyako wə uyifotsyuə, wə dísiə wə sika flubia sɛkɛ eto kayo. Mfó nya úmuə wə lə ale əsuə lə simuə ku lɛkɔɛlonlobi ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Fo mɛ kayo ka fensi mɛ!’
29 “Wə uyifotsyuə əmə álɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Tsyə əsuə ko mɛ, moofo fɛ kayo ka kenke minsi fə!’
30 “Fɛɛ ɔ́ni nya útə nkə beti wə bakpe lə Aba eto diyo isu ese lefe nə woofo kayo ka kenke unsi wə.
31 Se wə beyifotsyuə dínyə lesa nə díbəə, ílə mə tinti nya bésu bátɛyi Oka əmə lesa saa nə díbə.
32 “Nyaso ókpadi wə uyifoyifo əmə óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Fə ndomunyə bua! Mfi fə kayo ka fensi mɛ kenke ntsyɛ fə itsyise álɛ mə lekpakpa eso.
33 Kase mínyə fə kaminsəə, nko ke ele bə eni fintsya nyə fə ɔyimitsyuə uyifoyifo kaminsə nɛ.’
34 Kafo ányi Oka əmə tinti nya útə nkə bənə wə koto bakpe wə lə diyo isu ese lefe nə woofo kayo kamə kenke olosə.”
35 Mfó Yesu lélosə nkə, “Nko ke mɔ Anto wə nkpe kato luuyifo utsyuə saa lə mi nti wə lembufi ɔtsyɛ wə ɔyimitsyuə itsyi taa wə lɛkɔɛsi ke nɛ.”

19

Yesu Áté Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusiənini Ǝsuə.

1 Se Yesu lɛtɛyi asa nyamfo ólosəə, údu lə Galilea úsu Yudea eto lɛkpɔ nə nkpe lə Yordan eto ketu eto lekpake nə nse.
2 Betidi kpə ətəkəko wə nya ótsya mə efimbi, efimbi mfó.
3 Mfó nya Farisifɔ bətsyuə díbə wə ɔflɔ bə baato wə babe, nya bátɔ wə bənkə, “Bo kɔfi ətə kusu nkə osani ni wə usiə lə kusu saa ola əsuə?”
4 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Biankla tɔ lə Awɔnisa Kɛnkɛ bə taa ketsyikokɔɔ, nwə díyifo kawunsiəə, usio ku osani úyifo betidi?
5 Nya Onanto lɛtɛyi nkə, ‘Lə nyamfo eso osani luudu lə wə anto ku ambe utsyə nya wuufi kusiə, nya mə inuə bamə loofiani utidi ɔni.’
6 Itsyise lə nnya kamaa, bensiyifo betidi inuə. Bomu bafiani utidi ɔni. Nyaso yanle bə utidi sense lesa nə Onanto dífi ɔ́kɔ lə bətsyuə.”
7 Farisifɔ bamə átɔ wə bənkə, “Nyalɛ beso Moses dítə kusu nkə ele bə osani tə wə usiə kukue nkə ɔlɛ wə bɔni fɛ lə ɔni wə?”
8 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi letotidi eso Moses dítə kusu nkə bɛni bese ku bəsiə nɛ. Yɛntsyə nko lə kasɔ ketsyikokɔ.
9 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə osani wə ke lɛni wə usiə, nya inni lə disenkpo eso nya úsu úfi usio bambaa, ókpo kusiə.”
10 Wə bakasebi átɛyi wə bənkə, “Lə nko usə ku usiə eto nti eto etiki ntee, nyalɛ ɛlɛkɛ eso lə bemfi kusiə nye bənsiə kusə.”
11 Yesu átɛyi mə nkə, “Inni utsyuə saa loofo asatete nyamfo bofo nko, enso mba Onanto dítə nnya nko hã.
12 Esu kpə kpe nyaso betidi leemfi bəsiə. Bətsyuə nko bále mə nɛ. Bətsyuəə, betidi díyifo mə nko. Bətsyuə tsya emfi bəsiə itsyise bala

bə beefi mə əsuə bətə Onanto eto sekakedikɔ eto keyifo. Nwə loofo wə əsuə bufi kətə asatete nyamfoo, tə lə uyifo nko.”

Bákpa Bekpefi Baboko Yesu Ɔflɔ.

13 Betidi bətsyuə ákpa bekpefi báboko Yesu ɔflɔ bə lə ufi ani utəkə lə mə, lə oto ola utə mə, fɛɛ wə bakasebi énye nki bákpe betidi bamə.
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi bamə nkə, “Bitə bekpefi kusu lə bəbə mɛ ɔflɔ, nya bienti mə kusu, itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo fə mba laabokosə əsuə kasɔ fe ekpefi bamfo eto okle eto kale.”
15 Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə mə ókpo mə atsyɔ, nya údu lə mə ɔflɔ.

Yɔɔkɛ Ale Itə Batabinyə Bə Bedufə Onanto Eto Sekakedikɔ.

16 Osani utsyuə əbə Yesu ɔflɔ diyi lɔni nya ɔ́tɔ wə nkə, “Oteasa, nte lesa sɛɛ nə ele bə nyifo fɛ lə nnyə nkpə manlo?”
17 Mfó Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, “Beso fanlɛ mɛ kasɛɛ ka ele bə beyifo bɔtɔ? Utidi ɔni hã nkpe wə ni ɔsɛɛ. Lə ala fə əənyə nkpə manloo, yɛ lə Onanto eto afi nyamə əsuə.”
18 Ɔ́tɔ nkə, “Nte afi nnya?”
Yesu átɛyi wə nkə, “Manlo utidi, mendi sɛsɔnɔ, menyu, manla fuutsyuə kɛnyɛ,
19 bu fə anto ku fə ambe, nya lə ala fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.”
20 Mfó nya okosobi əmfo dítə mbuayɛ nkə, “Mbuyifo lə afi nyamfo kenke əsuə. Be disi ibu bə nyifo?”
21 Yesu átɛyi wə nkə, “Lə aala fə aaflɔɔ, su lə esu efi fə lesa saa nə nte fə ate. Nya lə efi atabi nnya fənyə esu ətə bakombo, nya fuunyə bikə ətsyə kato nɛ. Nyamfo eto kamaa, sinkli əbə ətəkəko mɛ.”
22 Fɛɛ se okosobi əmə lɛnɔ nyamfoo, údu ku bulə lə lɛkɔɛsi. Itsyise bikə kpə akɛ wə.
23 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə wuee minkə, yɔɔkɛ ale itə batabinyə bə bedufə Onanto eto sekakedikɔ.
24 Nsi nlɛ bɔtɛyi bio minkə, iyuə itə ɔtɔmini ku lekoko bə ɔyɛ lə okabikə eto ofo ofe enso bə otabinyə dufə lə Onanto eto sekakedikɔ.”
25 Lefe nə bakasebi bamə lɛnɔ nyamfoo, íyifo mə yanii, nyaso bátɔ bənkə, “Nyalɛ owoe ko luunyə nkpə manlo?”
26 Yesu ábe mə tũũ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Kawunsiə eto utidi saa əmbofo nyamfo buyifo. Fɛɛ Onanto, wə ebofo lesa saa buyifo.”
27 Mfó nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Bee! Bóayani lesa saa bútsyə bə lə butəkəko fə. Be bo luunyə?”
28 Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lefe nə mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə lə mɔ diyənde əsuə mbə nsiə lə mɔ lekankpomɛ əsuə lə kawunsiə fɔfɔ kamə ə, mi lefosi inuə ba dítəkəko mɛ tsya ebusiə lə akankpomɛ əsuə bə lə bekponko Israel bebi eto lefosi mmfo nnuə bomə lekpo.
29 Nyaso utsyuə saa wə léyani diyo nye bayimisani nye bayimisio nye anto nye ambe nye bebi nye kakuɛ utsyə nkə lə utəkəko mɛ esoo, ebunyə nnya kayofofo kolofa ku kama. Nya Onanto ebutə wə nkpə bo ləmbɔkɛ kalosəkɔ.
30 Fɛɛ betidi kpə ba ntɔ sɛtɔ mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya mba ntəkə kama mɔmɔɔ, ebubə bafe batɔ sɛtɔ.

20

Diyi Diyi Eto Beyifoyifo Bətsyuə Lə Eyibibi Eto Ɔkuɛ.

1 “Onanto eto sekakedikɔ ale eyibibi eto ɔkuɛmfo utsyuə wə létaka ku olesiətu nkə weesu ɔbɛbɛ diyi eto beyifoyifo bətsyuə lə beyifo keyifo bətə wə lə ɔkuɛ.
2 Ɔkuɛmfo əmə ku beyifoyifo bamə átɔnɔ lə diyi eto keyifo eto kayofofo əsuə, ini sika flubia sɔni

eto atabi, nya bédu bésu eyibibi eto ɔkuɛ əmə.
3 “Se ɛsɔ abombo ɔwɔnɔmbəə,
osani əmə esi úsu asi nya únyə se
basani bətsyuə ńyə mfó banlɛ
kulesa buyifo.
4 Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Mi tsya su
biyifo keyifo lə mɔ eyibibi eto ɔkuɛ
lə mfo mi kayo ka dińyə itə.’
5 Nyaso bésu ɔkuɛ əmə.
“Nya lə lefosi abombo ənuə ku lə
kakɔmi eto abombo ətsyə eto lefee,
usi úyifo nko ke.
6 Se ibu sɛkɛ lə abombo anɔ lə
ɛsɔɔ, usi úsu asi mfó nya únyə
betidi bətsyuə nsi ńyə mfó. Ɔtɔ mə
nkə, ‘Beso binyə mfo diyi wɔlɔlɔlɔ
bɛnlɛ diyi bobiasə keyifo menyifo
menyifo?’
7 “Bətə wə mbuayɛ bənkə,
‘Kuutsyuə saa məntə bo keyifo nkə
buyifo.’
“Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Nyalɛ, mi
tsya su mɔ eyibibi eto ɔkuɛ bisu
biyifo keyifo.’
8 “Se ditsyitsyo lefe léyoo,
ɔkuɛnsate əmə átɛyi beyifoyifo eto
uninə nkə, ‘Kpadi beyifoyifo bamə
lə afo mə kayo, tsyiko lə mba díbə
fɛfɛ əsuə, lə esu alosə lə mba leka
bubə əsuə.’
9 “Báfo betidi ba díbə keyifo ku
ditsyitsyo eto abombo anɔ eto
utsyuə saa sika flubia sɔni sɔni.
10 Nya se éyo mba leka keyifo
bubə ku olesiəə, bébu bə boofo mə
kayo baso mə bətsyuə. Fɛɛ mə tsya
eto utsyuə saa áfo diyi eto kayofofo
kani kamə, ini sika flubia sɔni.
11 Se báfo atabi nyaməə, betsyiko
bunyenki kakpe ɔkuɛnsate əmə
bənkə,
12 ‘Betidi fɛfɛ ba báfo éyifo keyifo
lebombosɔsɔ lɔni hã, nya bomba
mfo díńyə lə kofe buyifo keyifo diyi
wɔlɔlɔlɔ tsyaa, kayofofo kani ete
bətə bo!’
13 “Mfó ɔkuɛnsate əmə lɛtɛyi mə
ɔni nkə, ‘Ɔyimitsyuə, nɔ. Mántafa
fə. Lee, inni diyi lɔni eto keyifo eto
kayofofo ka ni sika flubia sɔni əsuə
bókpe asi?
14 Nyaso fo fə kayofofo lə edu esu
diyo. Iyifo mɔ lelabi miə məətə
utidi fɛfɛ əmfo kayofofo fe kase
mínkətə fə ke.
15 Lee, mimbə kusu meeyifo ku
mɔ atabi kase maala? Lee, mɔ
kafoɛkpɛ ka meeyifo nlɛ fə ənəmi
bɔsɛ?’ ”
16 Nyaso Yesu álosə ɔtɛyi nkə,
“Betidi ba ni bafɛfɛ ebofiani betutɛ
nya mba ni betutɛ loofiani bafɛfɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Ditsyəfə Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

17 Se Yesu ku wə bakasebi lefosi
inuə bamə lɛyɛ bantɔ lə Yerusalem,
ókpa mə úsuko lɛkpɔ nya ɔ́tɛyi mə
nkə,
18 “Bɛnɔ, bɔtɔ lə Yerusalem kaka
boomuə Utidi Eto Ubi bakpe lə
besumunyə ninə ku afi eto bateasa
eto ani. Nya boolo wə dikpənkpi.
19 Nya boofi wə bakpe lə mba
lenni Yudafɔ eto ani bə bakpe wə
kofani, bablɛ wə, basɔ wə
bamanklasə lə uyikabie əsuə bə lə
ukpə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə,
Onanto ebotakasə wə utsyiko
ɔkɔmə ubə nkpə.”

Yakobo Ku Yohanes Eto Ambe Átɔ Yesu Nkə Ɔwunsəko Wə Bebi.

20 Nya Sebedeo eto usiə lékpa wə
bebi inuə óboko nya base akonki lə
Yesu ɔflɔ nya ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə
ɔwunsəko mə.
21 Nya Yesu lɛtɔ wə nkə, “Be fanlɛ
bɔbɛbɛ?”
Mfó usio əmə dítə mbuayɛ nkə,
“Tsyə mɛ kɛnyɛ fənkə lə edufə lə fə
sekakedikɔɔ, ebusiəsə mɔ bebisaibi
inuə bamfo, ɔni lə fə kodiani nya
unuəfə lə fə kəməni.”
22 Yesu átɛyi mə nkə, “Biante lesa
nə bɛnlɛ bɔtɔ. Kanyi ka məəbə
bunyəə, mi tsya ebofo ke butsyi?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Ee, boofo.”
23 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Sitinti, biofo butsyi. Fɛɛ mimbə
kusu məələkə futsyə luusiə lə mɔ
kodiani nye kəməni. Nsiəkɔ bomfo
te ítə betidi ba mɔ Anto lɛlɔ utsyə
itə mə.”

24 Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ
lɛnɔ bayimi inuə bamfo eto etiki
nyamfoo, kafo ányi mə tinti!
25 Nyaso Yesu ákpadi mə ɔkɔ nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Biyi biə betidi ba
lenni Yudafɔ eto baka kpe əsuəale
kenke lə mə betidi əsuə nya mə
batɔnkotɔnko tsya nkpe əsuəale
kekleke lə mə əsuə.
26 Fɛɛ inni nko ele bə itsyə lə
mimba lefo bɛnɔ nti. Lə utsyuə lə
mi nti aala nkə weeyifo ɔkplɛnyə,
ele bə uyifo uyifoyifo utə bafɛfɛ.
27 Nyaso lə utsyuə lə mi nti aala
nkə weeyifo ututɛɛ, ele bə uyifo wə
əsuə uyifoyifo utə bafɛfɛ kenke.
28 Nko ke ini nɛ bə mɔ, Utidi Eto
Ubi, məmbə miə besumu mɛ. Bomu
bə lə nsumu nya lə mfi mɔ nkpə ntə
lə betidi kpə eto disi.”

Yesu Átsya Bənəmba Inuə.

29 Kase Yesu ku wə bakasebi nlɛ
budu lə Yeriko eto umə, betidi kpə
ətəkəko mə.
30 Bənəmba inuə ba nsi lə kusu
ɔflɔɔ, ánɔ bə Yesu əbə ɔlɛ bofe,
nyaso bétsyiko bofa katɛyi bənkə,
“Bonamute, Oka David eto ubi!
Nnyə bo kaminsə!”
31 Betidi bamə átɛyi bənəmba
bamə bənkə bedika. Fɛɛ mfe bomu
báfa bembembe enso bátɛyi bənkə,
“Bonamute, Oka David eto ubi! Nyə
bo kaminsə!”
32 Yesu əkənə únyə nya ókpadi
mə nkə bəbə nya ɔ́tɔ mə nkə, “Be
bela biə nyimfo ntə mi?”
33 Mfó bətə mbuayɛ bənkə,
“Anto, bola boə tə lə bunyə asa.”
34 Mə asa ənə Yesu kafo nya utidi
mə ənəmi. Lamfolamfo, mə ənəmi
ásini nya bənyə asa, nya bətəkəko
wə.

21

Yesu Édufə Yerusalem Fe Oka Seka.

1 Se Yesu ku wə bakasebi lɛnyi
bafi Yerusalem nya bédufə Betfage
lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuəə,
Yesu ála wə bakasebi inuə ɔ́tɔnsə.
2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bikatɔ lə
kebuto ka nkpe sɛtɔ mfó. Mfóo,
biunyə ɔflimu wə nńyə lə ukuə nya
wə ubi nńyə wə lə akɔ. Nyankli wə
ku ukuə lə akpa mə aboko mɛ.
3 Nya lə utsyuə átɔ mi
lesaatsyuəə, bɛtɛyi wə biənkə,
‘Bonamute lɛ mə bohiã.’ Ete
booyani mə lamfolamfo bətə mi.”
4 Nyamfo əbə itə fe kase Onanto
eto unyɛləkətidi utsyuə lɛtɛyi utsyə
nkə,
5 “Bɛtɛyi Sion eto umənkplɛ eto
betidi biənkə,
‘Bebe, mi Oka lɛ mi ɔflɔ bubə!
Obokosə əsuə kasɔ nya unsi lə
ɔflimu
ku ubi əsuə ɔnlɛ bubə.’ ”
6 Nyaso bakasebi inuə bamfó ésu
nya béyifo fe kase Yesu lékpe mə
nkə beyifo.
7 Bákpa ɔflimu ku ubi əmə
báboko, nya béfi mə mfia bésensə
bákpo lə mə əsuə nya Yesu lébe
úsiə lə mə əsuə.
8 Betidi bətsyuə lɛ keyudu boto.
Nya bətsyuə tsya léla sekabe ku
keyilɛ bésensə bákpo lə kusu.
9 Nya betidi ba ntɔ ku mba ntəkə
kenke nlɛ bofa katɛyi bənkə,
“Yuu, yuuduu, itə Oka David eto
ubi wə nlɛ bubə o-o!
Atɛsə itə nwə nlɛ bubə lə Bonamute
eto diye usuə!
Yuu, yuuduu itə Onanto!”
10 Lefe nə Yesu dídufə Yerusalem,
umə əmə kenke ko dítinkə. Nya
betidi lɛtɔ bənkə, “Owoe uni?”
11 Betidi bətsyuə ətə mbuayɛ
bənkə, “Nwə mfo ni Onanto eto
Unyɛləkətidi Yesu wə dítsyi Nasaret
lə Galilea eto kasɔ nɛ!”

Yesu Ála Mba Laate Bikə Úləkə Lə Onanto Eto Disumuyo.

12 Yesu ésu údufə Disumuyo Kplɛ
nya óla betidi ba kenke nlɛ bikə
bote ku booya mfó úləkə lə diyo
nəmə. Úkə kapunu ka betidi nlɛ
atabi bofloma ku mba laate
ablonima eto akpomɛ uwui.
13 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
bə Onanto átɛyi nkə, ‘Bookpo mɔ
diyo nkə, ola katokɔ.’ Fɛɛ mi efi ni
bíyifo beyu eto kabiɔkɔ!”

14 Nya bənəmba ku abafa díbə
wə ɔflɔ lə Disumuyo mfó nya Yesu
létsya mə bufi.
15 Se besumunyə ninə ku afi eto
bateasa dínyə ayanisa nya Yesu nlɛ
buyifo ku bekpefi ba nlɛ kudu
bokpo katɛyi bənkə, “Atɛsə itə Oka
David eto ubi,” lə Disumuyo mfóo,
kafo ányi mə tinti.
16 Nyaso bátɔ Yesu bənkə, “Alɛ
lesa nə bekpefi bamə nlɛ bɔtɛyi
mfó bɔnɔ?”
Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Nlɛ
bɔnɔ. Nya nyi tsya minkə békla
nyamfo lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue bə,
‘Ǝtə bekpefi ku bebisambi fə befi
atɛsə
nnya lɛflɔ tinti bətə fə.’ ”
17 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu
lə besumunyə ninə ku afi eto
bateasa bamfó ɔflɔ nya úsu údufə
Betania eto umə kaka úsu ólabe.

Yesu Ékudi Kudiyi Kutsyuə.

18 Se kale dísiə nya se úsinkli
ɔnlɛ umə bubə ku olesiəə,
kukpənsɛ álɛ wə.
19 Únyə kudiyi kutsyuə lə kusu
ɔflɔ mfó nya ɔ́tsyi úsu ko ɔflɔ. Fɛɛ
wənnyə kulesa lə ko enso ko afanto.
Nyaso ɔ́tɛyi kuyi komə nkə,
“Ensiembɔnwɔ ebibi kulefe tsya.”
Lamfolamfo kudiyi komə áblobe.
20 Se bakasebi bamə dínyə nkoo,
éyifo mə yanii. Nya bátɔ bənkə,
“Be dítə bə kudiyi komfo léblobe
nko mmə?”
21 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Sitinti
minlɛ mi bɔtɛyi minkə lə bekpe
bofokanɔ bo ləmbə kayakii, biofo
nnya mínyifo kudiyi komfo buyifo.
Fɛɛ inni nyamfo mate. Bomu biofo
kɔtini komfo bɔtɛyi biə, ‘Nyi lə mfo
esu edufə lə lekpo kafo,’ nya yuubə
itə nko.
22 Nya lesa saa nə biɔtɔ Onanto lə
olatoto əsuə lə bofokanɔ əsuəə,
biunyə ni.”

Bátɔ Yesu Ǝsuəale Nnya Onkpe.

23 Se Yesu dísinkli úbə Disumuyo
Kplɛ mfó nya ɔnlɛ asa botee,
besumunyə ninə ku Yudafɔ eto
beninə bamə əbə bátɔ wə bənkə,
“Nte əsuəale nnya fankpe feeyifo
asa nyamfo eto okle? Nya owoe
dítə fə əsuəale nyamfo?”
24 Mfó nya Yesu dítə mə mbuayɛ
nkə, “Mintsya mɔɔtɔ mi ditiki lɔni
hã nnɔ. Nya lə bitə mɛ mbuayɛɛ,
mɔɔtɛyi mi əsuəale nnya minkpe
meeyifo asa nyamfo eto okle.
25 Owoe ɔflɔ Yohanes léfo əsuəale
fɛ úfləsə betidi ntuu? Onanto ɔflɔ
lee, nye lə utidi ɔflɔ?”
Mfó bétsyiko mə əsuə bɔtɔ kanɔ
bə, “Be ele bə bɔtɛyi? Lə bɔtɛyi boə
Onanto ɔflɔɔ, wɔɔtɔ bo nkə, ‘Nyalɛ
beso biamfo Yohanes bɛnɔ?’
26 Fɛɛ lə bɔtɛyi boə utidi ɔflɔɔ,
bɔlɛ sikpi bote lesa nə betidi
luuyifo, itsyise məmblɛ áfo bánɔ bə
Yohanes eyifo Onanto eto
unyɛləkətidi.”
27 Nyaso bətə Yesu mbuayɛ
bənkə, “Bunyi kaka ófo əsuəale
utsyiko.”
Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nko ke
mintsya lɛmbɔtɛyi mi kaka mímfo
əsuəale mintsyiko fɛ meeyifo asa
nyamfo eto okle nɛ.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Bayimisani Inuə Bətsyuə Ǝsuə.

28 “Ntsyə bibu itsyi lə ditiki
nəmfo əsuə? Utidi utsyuə ákɛ wə
lɛkɛ bebisaibi inuə. Ɔ́tɛyi uninəle
nkə, ‘Ubi, su eyifo keyifo lə mɔ
eyibibi eto ɔkuɛ mmi.’
29 “Útə mbuayɛ nkə, ‘Məmbə
busu.’ Fɛɛ kamaa, ɔ́tsyi wə nsusu
ɔ́wuninsə nya úsu.
30 “Anto əmə ésu wə ubi nuəfə
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nko ke. Wə átɔnɔ
nkə, ‘Yo o-o, nto, muusu.’ Fɛɛ
wénsu.
31 “Mə inuə bamə eto ntii, mə
owoe díyifo lə mə anto eto lelabi
əsuə?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Uninəle
əmə.”
Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi kakpasə minkə beyu ku
basɔnɔdi lɛ mi bofe kaaka mi
Onanto eto sekakedikɔ budufə.

32 Itsyise Ntufləsətidi Yohanes
əbə mi ɔflɔ nkə wəəbə ote mi kusu
sɛɛ ko biɔyɛ, fɛɛ bíamfo wə bɛnɔ.
Fɛɛ beyu ku basɔnɔdi bomu áfo wə
bánɔ. Nya se bínyə nyamfo bítsyə
lekpo tsyaa, bíamfloma mi nsusu
biə biafo wə bɛnɔ.
33 "Bɛnɔ lekpa bamba nəmfo.
Ɔkuɛmfo utsyuə əsiə wə léfo eyibibi
eto ɔkuɛ, nya ókpe ɔkpɔ otsyilama
wə. Óto kaka beeke eyibibi eto nte
kələkə nya óto nwə laase ɔkuɛ əmə
eto kəsiəkɔ. Nya úfi ɔkuɛ əmə ókpe
beyifoyifo bətsyuə lə ani nkə
bakase wə, nya údu úsu kusu.
34 Se lefe léyo bə balɛ eyibibi
nyaməə, ɔkuɛnsate əmfo ákpe wə
ndomufɔ nkə besu bafo wə kedikɔ
baboko wə.
35 "Ɔkuɛmfo eto beyifoyifo bamfo
əmuə wə ndomufɔ bamfo nya
báblɛ ɔni, bálo ɔni, nya bákpɔ ɔni
tsya aba.
36 Nyamfo eto kamaa, osate əmə
esi ótsyese ndomufɔ bamba ba nso
mba kɔ utu. Nya beyifoyifo bamə
disi béyifo mə tsya nko ke.
37 Kalosəkɔɔ, óla wə kosate eto
ubi ótsyese mə. Nya ɔ́tɛyi nkə,
'Mfo nnɔ miə boobu mɔ ubi babe.'
38 "Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə
wə ubi əmfoo, bátɛyi mə əsuə
bənkə, 'Nnyə ɔkuɛmfo eto ubi wə
ləəkə bikə biamə budii. Bibə lə bolo
wə lə bɔlɛ wə kedikɔ bofo.'
39 Nyaso bəmuə wə nya báto wə
bakpe lə ɔkpɔ əmə eto kama, nya
bálo wə."
40 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
"Mɔmɔɔ, lə eyibibi eto ɔkuɛnsate
əmə əbəə, be wuuyifo beyifoyifo
bamə?"
41 Bətə mbuayɛ bənkə, "Woolo
betidi bua bamfó kaminsə
mənyəmənyə, ufi eyibibi eto ɔkuɛ
əmə okpe beyifoyifo bamba ba
luutə wə, wə kutsyə lə balɛ eyibibi
nyamə."
42 Yesu átɛyi mə nkə, "Bíankla tɔ
lesa nə nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə bənkə,
'Leba nə mba laato ayo lɛni bə
dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso
bofe lə afɛfɛ kenke nti.
Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.
Sitintii, iyifo lesa nə laanɔ bobe
tinti!' "
43 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə,
"Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə boofo
Onanto eto sekakedikɔ lə mi ani
befi bətə betidi ba lɔɔnwɔ ebibi
nnya lɛlɛkɛ.
44 Nya utsyuə saa ke lɔɔtsyinini
udu ɔnɔ lə leba nə báni mfó əsuəə,
wuufəsə blublublu. Nya lə ibə bə
leba nəmə tsya asɔ utsyuə lə əsuəə,
dioba wə dikuə wə blublublu."
45 Lefe nə besumunyə ninə ku
Farisifɔ lɛnɔ Yesu eto akpá
nyamfoo, báte bə mə ɔnlɛ.
46 Nyaso bála bə bəmuə wə. Fɛɛ
báté sititditu siamə sikpi, itsyise
məmblɛ kenke ébu Yesu fe Onanto
eto Unyɛləkətidi.

22

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Kusiəkpakpa Eto Diyikedikɔ Ǝsuə.

1 Yesu esi óté mə asa ɛyɛ lə akpá
əsuə nkə,
2 "Onanto eto sekakedikɔ te fe
mmə. Lefe lɔnii, Oka utsyuə édi
kusiəkpakpa eto diyisɛɛ útə wə
ubisaibi.
3 Óla wə beyifoyifo ókpe nkə
besu bakpo betidi ba ókla utsyə nkə
bafe bəbə diyisɛɛ nəmə kedikɔ. Fɛɛ
bánla bə bəəbə.
4 "Nyaso óla wə beyifoyifo bamba
ókpe nkə batɛyi betidi ba ókla
utsyə nkə, 'Lesalidife nəmə eboyo!
Bálo mɔ banantsyui ku banatsyui
eto akpɔ nnya nkpe ayinkua bufi
bɔlɛ mi kama bobe. Nya búkalɔ
lesa saa bútsyə. Nyaso bibə kusiə
komə kakpakɔ!'
5 "Fɛɛ mbamə bákla eto kuutsyuə
saa mémbu wə úbə. Bomu bédu
bésu nlebe bamba bo bála. Ɔni édu
úsu wə ɔkuɛ, nya obamba tsya dídu
usu wə bikəkatekɔ.
6 Nya babamba tsya dímuə
beyifoyifo bamə nya báblɛ mə nya
bálo mə.
7 Oka əmə ənyə ɔblɔ tinti, nya
ótsyese wə bamamanyə nya bésu

bálo bewudifɔ bamə kenke nya bátonsə mə umənkplɛ əmə.
8 “Nyaso ókpadi wə beyifoyifo
nya ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Mɔ ubi eto
kusiəkpakpa eto diyisɛɛ didi nəmə
eto lefe éboyo. Fɛɛ betidi ba
mínkla miə bəbə diyi nəmə kedikɔ
mənńyə itə diyisɛɛ nəmə.
9 Nyaso mɔmɔɔ, bisu umə eto
kesunte lə bekpadi utsyuə saa wə
ke biunyə biə bəbə diyisɛɛ nəmə
kedikɔ mfo.’
10 Mfó nya beyifoyifo bamə dísu
kesunte nya bákpadi utsyuə saa wə
bənyə, babua ku basɛɛ kenke nya
kusiəkpakpa eto diyo nəmə díyi
kenke.
11 “Nya se Oka əmə díbə diyo
nəmə nkə wəəbə obe betidi ba díbə
mfóo, únyə osani wə dímankpe
awu nnya baakpe kesu
kusiəkakpakɔ.
12 Oka əmə átɔ wə nkə, ‘Ɔhɔ,
ntsyə ibə bə əbə mfo se fəmankpe
kusiəkakpa eto awu?’ Fɛɛ wámfo
kɛnyɛ buləkə.
13 “Mfó nya ɔ́tɛyi wə beyifoyifo
nkə, ‘Bekpe wə amla lə ani ku
akpa, lə beto wə bekpe lə ketuntu
ka nkpe lekple. Mfó wuuwi keku
ɔyimi animi nɛ.’ ”
14 Nya Yesu lélosə nkə, “Onanto
ákpadi betidi kpə, fɛɛ esiani ete
úləkə lə mə nti.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Umənkofofo Ǝsuə.

15 Farisifɔ bətsyuə ésu bákpe disi
lə kase bɔɔyɛ bəmuə Yesu ɛyɛ lə wə
kɛnyɛ eto etikididi əsuə.
16 Nyaso bátsyese mə bakasebi
bətsyuə ku betidi ba ntekeko
Herodes eto ditsyukpa kama lə Yesu
ɔflɔ. Nya se bésuu, bátɛyi wə
bənkə, “Oteasa, buyi boə eyifo
ɔnukualɛtidi nya faate Onanto
bofokanɔ eto asa lə kusu əsuə
sitinti, itsyise aambe utidi eto
ənəmi keyifo lesa saa. Nya ememfi
kukətsyuə lə betidi eto etikididi
əsuə tsya.
17 Nyaso tɛyi bo lesa nə febu. Bo
kɔfi ətə bo kusu nkə bofó umənko
butə Romafɔ eto Okankplɛ lee,
yəntə kusu nko?”
18 Fɛɛ se Yesu mfe nyi mə nsusu
bua esoo, ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi ənəmi
ənəmi eto betidi! Beso biala biə
biato mɛ bebe?
19 Bete mɛ atabi nnya biefi kafo
umənko əmə lə mbe.” Béfi atabi
nyamə báboko wə.
20 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
“Owoe báta bətəkə mfo, nya owoe
eto diye báwɔni bətəkə mfo?”
21 Bətə mbuayɛ bənkə, “Okankplɛ
Kaisare eto ale ini.”
Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Bifi
lesa nə ni Kaisare eto ale bitə
Kaisare. Lə bífi lesa nə ni Onanto
eto léle bitə Onanto.”
22 Se bánɔ nyamfo, íyifo mə yanii
nya bédu wə lə ɔflɔ.

Yesu Áte Nkə Bekpənkpə Si Bootaka.

23 Diyi nəmfo kee, Sadukifɔ ba
laatɛyi bə bekpənkpə ensiembotaka
betsyi ɔkɔməə, əbə Yesu ɔflɔ ku
etiki ətsyuə.
24 Bátɛyi wə bənkə, “Oteasa,
Moses átɛyi bo nkə, lə osani utsyuə
əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya
wonko wə dímanle bebii, elebɛ
osani əmə eto ɔyimisani fi ɔkɔsiə
əmə ufi. Lə wonko wə ale bebii,
boofi bebi bamə fe osani əmə díkpe
eto bebi.
25 Mɔmɔɔ, ibə bə bayimisani
ekuanse əsiə lə bo nti mfo.
Ɔyimisani ninə kenke éfi usio, nya
wonko wə mánle fɛ osani əmə
díkpə. Nya wə ɔyimisani wə ntəkə
wə kama dífi ɔkɔsiə əmə.
26 Nko ibə ɔyimisani nuəfə ku
utsyəfə isu ese okuansele məmblɛ
dífi usio əmə bafia nya mə nti
kuutsyuə ku usio əmə mánle fɛ
békpə.
27 Lə kalosəkɔɔ, usio əmə tsya
əbə úkpə.
28 Mɔmɔɔ, lə diyi nə bekpənkpə
lootaka betsyi ɔkɔməə, owoe eto
usiə wuudi se məmblɛ kenke díkefi
wə bənyə?”
29 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Bénya kusu tinti. Itsyise biannɔ
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə

kasɔ, nya binyi kulesa lə Onanto eto əsuəale əsuə.
30 Lə bekpənkpə esi bataka bəbə nkpəə, bootsyə fe Onanto eto batɔnkpe ba nkpe lə Onanto eto kato, nya bembufi bəsiə nye bəsiə besə tsya.
31 Nya bíankla asa nnya Onanto lɛtɛyi mi itsyi lə bekpənkpə eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə? Ɔtɛyi nkə,
32 ‘Mɔ ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto!’ Uyifo mba nkpe nkpə eto Onanto inni mba díkekpə.”
33 Se sitiditu siamə lɛnɔ asa yamfoo, íyifo mə yanii, lə wə asatete əsuə.

Yesu Édi Etiki Lə Kɔfi Ko Nso Bofe Ǝsuə.

34 Se Farisifɔ lɛnɔ bə Yesu asɔ Sadukifɔ kasɔɔ, bésu bátsya.
35 Nya mə ɔni wə ni afi eto oteasa, ála nkə lə ɔtɔ Yesu etiki ətsyuə lə umuə wə lə wə etiki əsuə. Ɔtɛyi nkə,
36 “Oteasa, nte kɔfi ko nso bofe lə afi nyamə kenke nti?”
37 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “La fə Onamute wə ni fə Onanto ku fə utu kenke ku fə lɛwɔnɔ kenke ku fə nsusu kenke.
38 Kɔfi komfo ni kɔkplɛ kenke ko nso bofe tsya nɛ.
39 Kunuəfə ko lefe lele ko ni, ‘La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.’
40 Moses eto kɔfi komə ku Onanto eto bənyɛləkətidi eto asatete kenke kpəsə lə afi ənuə nyamfo əsuə.”

Owoe Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?

41 Se Farisifɔ bətsyuə létsyaa, Yesu átɔ mə nkə,
42 “Ntsyə ni mi nsusu lə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə Ǝsuə? Owoe eto ubi uni?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Oka David eto ubi uni.”
43 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Lə nko inii, ntsyə fɛ Oka David ɛyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuəə, lékpadi wə nkə Onamute. Oka David átɛyi nkə,
44 ‘Bonamute átɛyi mɔ Onamute nkə,
“Siə mfo lə mɔ kodiani isu ese lefe nə muutə efi fə akpa ətəkə fə balo lə disinti.” ’
45 Nya lə Oka David ákpo Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nkə Onamutee, ntsyə ibə bə Nwə əmə esi uyifo Oka David eto ubi?”
46 Mə nti eto kuutsyuə mámfo Yesu mbuayɛ butə. Nya idu dinəmfo entɔɔ, mə kuutsyuə ménsifo wə ditiki saa bɔtɔ.

23

Yesu Ǝləkə Afi Eto Bateasa Ku Besumunyə Ninə Eto Asayifoyifo Óte.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu édi sitiditu siamə ku wə bakasebi etiki.
2 Ɔtɛyi nkə, “Afi eto bateasa ku Farisifɔ kpe əsuəale, bə baté Moses eto kɔfi komə.
3 Nyaso ele bə biyifo lə lesa nə ke batɛyi mi əsuə kukɔnɔ. Fɛɛ biəntəkəko mə eyifosa kama itsyise bəənsiə nkpə lə asa nnya baate əsuə.
4 Baakle bikə bia nkpe kalende ku nkpe ale ku butsyi ketsyisə betidi, tsya fɛɛ bembokpe fə lɛ kɔni etsyi bikə biamə.
5 “Beeyifo lesa saa bə lə betidi lə bənyə mə. Be Awɔnisa Kɛnkɛ eto etiki nnya báwɔni bákpe lə mə nto ku anii, be kase báwɔni nya ɛmɔɔ, ku kase bankpimi nnyaa! Be kase tsya aboyo nnya mfaka lə mə awu nnya bankpe eto nyɛ əsuə dikulәə!
6 Baala nkplɛkɔ sɛɛ busiə lə eyi kedikɔ ku nsiəkɔ bo bebu bətsyə bakplɛnyə lə Yudafɔ eto ntsyakɔ.
7 Baala bə betidi kəsiəsə mə kəbə kasɔ ku dibu lə asi bakpadi mə bə Oteasa.
8 “Yanle bə bakpadi mi bə Oteasa itsyise mimblɛɛ, bayimi bini lə bətsyuə nya Oteasa ɔni kplo nkpe mi.
9 Nya yanle bə bekpadi kuutsyuə saa lə kasɔ mfo biə mi Anto, itsyise Anto ɔni hã nkpe mi lə kato.

10 Biəntə bakpadi mi
Ɔtɔnkotɔnko, itsyisee Ɔtɔnkotɔnko
ɔni hã ete nkpe bo, wə ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
11 Nwə ni ɔkplɛnyə lə mi nti yifo
nwə ni mi uyifoyifo.
12 Utsyuə saa wə laabesə əsuə
katoo, boobokosə wə kasɔ. Nya
nwə laabokosə wə əsuə kasɔɔ,
boobesə wə kato.

Boonə Ǝnəmi Ǝnəmi Eto Betidi Koto Kekleke.

13 “Mbɔbɔɛ məətə mi, afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Mi ənəmi
ənəmi eto betidi! Mi díti Onanto eto
sekakedikɔ eto kusu bekpe betidi,
nya mi kosate endufə mfó, nya bieti
betidi bamba ba nlɛ bokplatsya
kekleke tsya kusu biə bendufə.
14 Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Mi ni ənəmi
ənəmi eto betidi. Biesu bakɔbəsiə
ɔflɔ biə biawunsəko mə, fɛɛ biawɛ
mə kalɛ mə lesa saa kafo. Nya biato
kala kɛntsyɛ bimba. Lə nyamfo
esoo, mi kotonənə ebɔkɛ ale eso!
15 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi
eto betidi bini! Biayila lekpo akpa
akpa ku biayɛ kafe lə nsɔ nsɔ əsuə
lə biləkə utidi ɔni eto okla bitə
Onanto. Nya lə befo utsyuə buyifo
nkoo, biatə woabia nnya ləətə bə
udufə lə ditefɛnku nəme kəmiə
enso mi kosate kulaa tsya!
16 “Mbɔbɔɛ məətə mi, bənəmba
ba ni batɔnkotɔnko! Biatɛyi biə, ‘Lə
utsyuə akpadi Disumuyo eto diyee,
yeambiasə kulesa. Fɛɛ lə okpadi
sika sia nte lə Disumuyo mfóo,
nnya akle wə bə uyifo lə akpadi
nyamə əsuə kokooko.’
17 Bənəmba eto bamumu! Nte
nnya nso bofe, sika siamə lee,
Disumuyo ka dítə sika siamə díyifo
kɛnkɛ?
18 Biate tsya biə, ‘Lə utsyuə
ataninko Disumuyo eto lebaa,
kataninko kamə mankle wə, fɛɛ lə
otaninko ətəsa nnya ntəkə lə
Disumuyo eto leba nəmə əsuəə,
nnya akle wə.’
19 Nya ntsyə béba ənəmi mmə!
Nte nnya nso bofe, ətəsa nnyamə
lee, Disumuyo eto leba nə dítə
ətəsa nnyamə díyifo kɛnkɛ.
20 Nyaso lə utidi éfi Disumuyo eto
leba nəmə óka ntamuu, ɔlɛ mu
boka ɛyɛ lə keditətə eto leba nəmə
ku keditətə kenke ka ntəkə lə leba
nəmə əsuə.
21 Nya lə óka ntamu okpadi
Disumuyo Kplɛɛ, ɔlɛ mu boka
kakpadi Disumuyo ku Onanto we
nsi lə mfó tsya.
22 Nya lə utsyuə ákpadi katoo, ɔlɛ
Onanto eto lekankpomɛ ku nwə
ləəsiə lə ni bokpadi.
23 “Məətə mi mbɔbɔɛ, mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Mi ənəmi
ənəmi eto betidi! Biefi kayoma eto
bekolenkə bia laanyi fififi bia
biakpe eto lekpafosile kətə Onanto,
fɛɛ bɛni nya bienyifo lə kɔfi eto asa
tete nnya nso bofe əsuə, nnya ni
bɔyɛ lə kusu əsuə, kaminsənyənyə,
ku ɔnukualɛdidi. Nyamfo ele bə
biyifo bifi bekpe lə afɛfɛ nyamə
əsuə.
24 Mi batɔnkotɔnko ba ni
bənəmba! Biayɛ ekubi kələkə lə nte
əsuə, fɛɛ asa nnya biamini amɔ eso
ɔtɔmini ku lekoko.
25 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi
eto betidi! Biəflə mi akɔbe ku
kakpɛ eto kama, fɛɛ nnya kafoo eyi
ku asa bua fe kase mi tsya lebia nya
biyi ku asa nnya béfo lə əsuəale ku
lə mɔ hã ete eto lɛlɛkɛsə əsuə.
26 Fə Farisinyə unəmba, tsyiko fə
lɛkɔbe buflə lə kafo, ete ni kama
tsya ebole kɛnkɛnkɛ.
27 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi
eto betidi bini! Bite fe edi nnya
bákua bəńyənsə laanɔ bobe. Fɛɛ
nnya kəmiə eyi ku bakɔ bubu ku
ekubi biabia.
28 Nko ke bele betidi ba lɛlɛkɛ lə
betidi eto ənəmi, fɛɛ biyi ku kawɛ
ku ditsyəbi bua.

Yesu Átɛyi Afi Eto Bateasa Ku Farisifɔ Eto Kotonənə Utsyə.

29 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto
bateasa ku Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi
eto betidi! Bieku edi sɛɛ kətə

Onanto eto bənyɛləkətidi ba dísiə nkpə sɛɛ nya bialɔ nnya kukɔnɔ.
30 Nya biatɛyi biə, ‘Lə nnya ete busiə nkpə lə lefe nə bo banamə dísiəə, eni bienyifo lesa nə béyifo, balo Onanto eto bənyɛləkətidi.’
31 Nyaso befo nnya sitinti biə, mi eyifosa afo nnya ekpe bə biyifo mba lélo Onanto eto bənyɛləkətidi eto befluflu.
32 Nyaso bisukosə lə belosə lesamə mi banamə dítsyə kasɔ.

33 “Mi betidi bua, biyifo fe bawa eto bebi eto bebi! Bibu biə biofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto kotonənə lə ditefɛnku manlo əsuə?
34 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi bɔtɛyi minkə, mootsyese mi Onanto eto bənyɛləkətidi, babesibe ku bateasa, Biolo mə bətsyuə, bɛsɔ bətsyuə lə uyikabie, nya biɔblɛ bətsyuə lə Disumuyo, nya biutəkəko mə idu lə umə isu umə.
35 Lə nyamfo esoo, kotonənə itə mba lélo betidi ba dímenyifo kabua saa ebutəkə mi lə əsuə, idu lə Abel wə dímenyifo ɔsɛɛ nyə lə Onanto eto ənəmi eto kɔtɔ, isu Sakaria, Barakia eto ubi, nwə belo lə Disumuyo ku kedikətəkɔ eto leba eto nti eto kɔtɔ.
36 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə kɔtɔ komfó kenke təkə mmi mba nsi nkpə mmi lə əsuə.

Yesu Eto Lelabi Amɔ Itə Yerusalem.

37 “Yerusalem, Yerusalem, fə lélo Onanto eto bənyɛləkətidi nya fákpɔ Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese aba! Nla sesia sesia miə maasɔ fə betidi lebo lə mɔ akɔ, fe kase ukusɛsiəle laakpa wə bebi kakpe lə wə mbamba kalɔ, fɛɛ biəntə kusu nko.
38 Lə nnya esoo, fə Disumuyo ebubu kətsyə fufu.
39 Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi miə, biensi embunyə mɛ bio isu se lefe nə bɛtɛyi biə, ‘Onanto kpo nwə nlɛ bubə lə Bonamute eto diye əsuə atsyɔ.’ ”

24

Yesu Átɛyi Kase Booba Yudafɔ Eto Disumuyo Kamə.

1 Se Yesu lɛbɔ lə Disumuyo mfo ɔntɔɔ, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ bə baaté wə kase báto Disumuyo nəmə ku ke ayo kenke.
2 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛlɔ bebe nyamfo kukɔnɔ. Itsyise nlɛ mi bɔtɛyi minkə booba ayo nyamfo kenke, bə lɛ leba lɔni embubu ditəkə lə ni utsyuə əsuə. Boosensə nyamblɛ bewui.”

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Lefe Nə Bulə Ku Kamatiti Duutu Mə.

3 Se Yesu dísu unsi lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuəə, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ buɛɛ nya bátɔ wə bənkə, “Tɛyi bo lefe nə kawunsiə eto kalosəkɔ luubə ku lesa nə luubə nnya loote bə fə businkli kəbə eto lefe eboyo.”
4 Yesu átɛyi mə nkə, “Bebe kukɔnɔ biə kuutsyuə saa manwɛ mi okpe.
5 Betidi kpə ebubə ba luufi mɔ diye bəbə batɛyi mi bənkə, ‘Mɔ ni Nwə Ǝmə Bákpo Ɔhile Bətsyə,’ bə lə bawɛ betidi kpə bakpe.
6 Biɔnɔ ama eto kudu ku ama eto etiki lə katsyontsyokɔ ku kaka lɛfi. Fɛɛ bíəntə lə nyamfo lə ekpe mi sikpi. Ele bə asa nyamfo bə, fɛɛ yante bə kalosəkɔ eboyo tɔ.
7 Nsɔ eto betidi ebɔkpɔ ama ku mə bətsyuə. Nya sekakedikɔ ebotaka sińyə lə se utsyuə əsuə. Nya kukpɛnsɛ luubə lə nlebe kpə. Nya nsɔ tsya luutinkə lə nlebe nlebe.
8 Nyamfo kenke ebuyifo fe kase kalelefo ləətsyə usio kasɔ ku bunə.
9 “Lə lefe nəmfóo, boomuə mi befi mi bakpe lə ani bətə bə bate mi ohiã, nya boolo mi kulaa tsya. Kawunsiə eto betidi kenke ebukisi mi lə mɔ disi eso.
10 Betidi kpə ebonyansə mə bofokanɔ. Boofi mə bətsyuə bakpe lə ani bətə balo nya bookisi mə bayimi bətsyuə.

11 Betidi kpə ebɔbɔ batɛyi bidia
bənkə mə ni Onanto eto
bənyɛləkətidi nya bɔɔwɛ betidi kpə
bakpe.
12 Abuayifoyifo ebufui ekpe nya
mba dikafo banɔ kpə eto lelabi itə
bətsyuə lɔɔni.
13 Fɛɛ nwə luunyə kekleke isu ese
kalosəkɔ, ebunyə nkpə manlo.
14 Boobe Onanto eto sekakedikɔ
eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə
kawunsiə bafia, itə lə utsyuə saa lə
uńyə kusu ɔnɔ ni, nnya kama fɛ
kalosəkɔ luubə nɛ.

Kanyinyənyə Kplɛ Ka Eto Okle Dimənbə Tɔ Kənyə Ebubə.

15 “Buinyə ekpinsa nyamə luubə
ińyə lə kakɛnkɛkɔ kamə fe kase
Onanto eto unyələkətidi Daniel
lɛtɛyi útsyə. Yuuńyə lə kakɛkɛnkɔ
kamə. Nya fə ke lékla kukue
komfoo, nɔ nyamfo kasɔ wuee.
16 “Nya lə lefe nəmfóo, mimba
nkpe lə Yuda eto kasɔ, tsyetsyi besu
atini əsuə.
17 Utidi wə ntəkə lə diyo disi,
wanyifə ubə kasɔ nkə wəəbə ufi
kulesa lə wə diyo kafo.
18 Utidi wə nkpe lə ɔkuɛ mensi
sinkli ubə oto nkə wəəbə ufi wə
kafia.
19 Fɛɛ mbɔbɔɛ məətə bafonlɛ ku
bebiambe ba nlɛ bebisambi
bɔyimisə lə lefe nəmfo əsuə.
20 Bɛlɛ Onanto lekpakpa biə mmi
ditsyetsyife nəmə məntəkə lə lɛyɔ
lefe nye Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
21 Itsyise kayinyənyə kekleke ka
luubə lə lefe nəmfóo, ke okle
məmbə tɔ kənyə itsyi lə kawunsiə
eto ketsykokɔ ke. Nya ke okle tsya
ensiembubə kənyə.
22 Fɛɛ Onanto ébose nnya uyi
útsyə nkə wuuləkə eyi nyamə ubu.
Lenni nko esoo, eni utidi sa
embubu usiə lə nkpə. Fɛɛ lə betidi
ba Onanto díkələkə utsyə esoo,
wuuləkə eyi nyamə ubu.
23 “Nyaso lə utsyuə átɛyi mi nkə,
‘Bebe! Nnyə Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə nkpe mfo o-o,’ nye
‘Nnyə wə nkpe mməə,’ mamfo wə
anɔ.
24 Itsyise badia ba laatɛyi bə mə
ni mba Bákpo Ɔhile Bətsyə ku mba
tsya bə mə ni Onanto Eto
Bənyɛləkətidi ebotaka bəbə. Nya
booyifo ayanisa kplɛ kplɛ kpə bate,
bə lə boofo kulaa tsya, bɔɔwɛ betidi
ba Onanto díləkə utsyə bakpe.
25 Bɛnɔ biə mbɔtɛyi mi nyamfo
ntɔnsə fɛ lə lefe nəmə lə leyo.
26 “Nye lə betidi átɛyi mi bənkə,
‘Okpe lə mfimintii,’ biensu bebe.
Nye lə bátɛyi mi bə ‘Okpe lə diyo
kafo mfoo,’ biamfo bɛnɔ.
27 Itsyise Utidi Eto Ubi eto bubə
ebutsyə fe kase kato laato ɔsi mia
mia, lə kofekatokɔ kənyəndə kakpo
lə kofe eto diyokedufəkɔ seka.
28 Kaka lesakpənkpə ntee, mfo
ebintsyə ləəsiə nɛ.

Asa Ǝtsyuə Ebote Lefe Nə Kalosəkɔ Nlɛ Boyo.

29 “Lə kanyinyənyə kamfo eto
kamaa, kofe ebona tũũ, nya
kofande tsya ensiembuyənde, nya
befandebi loolo bitsyi kato, nya
kato eto əsuəale luutinkə nya
yɔɔnyi lə nnya ńyənkɔ.
30 “Nya Utidi Eto Ubi eto ditsyəbi
nəmə lɔɔbɔ bənyə ɔnlɛ bubə lə
asɔmiloku əsuə. Nya kawunsiə eto
betidi kenke luuwi nku lə bənyə
Utidi Eto Ubi ntəkə lə asɔmiloku
əsuə ɔnlɛ bubə lə diyənde ku
əsuəale kplɛ əsuə.
31 Buufe kakpatsyaku kplɛ nya
wootsyese wə batɔnkpe kawunsiə
eto akpɔ ana nyamə, nya bookpa
betidi ba úləkə útsyə idu lə
kawunsiə eto disi lɔni isu disi nə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kudiyi Ǝsuə.

32 “Bekase asa itsyi lə kudiyi əsuə
lə kase koata kabɔ afanto fɔfɔ. Lefe
nə binyə kudiyi ditsyiko bota
kələkə afantoo, biate biə kasɔminte
boyo kalo.
33 Nko ke lə binyə asa nnya kenke
mínkatɛyi míntɔnsəə, bete biə
kalosəkɔ kamə eboyo kalo.
34 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə asa
nyamfo kenke ebubə fɛ mba nsi
nkpə mfo luukpə balo.

35 Kato ku kasɔ ebubə kafe, fɛɛ
mɔ etiki embubə efe kulefe.

Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Yesu Nsi Luubə Bio.

36 “Kuutsyuə saa enyi diyi nye
lefe nəmə kalosəkɔ luubə. Onanto
eto Batɔnkpe nye Ubi əmə kulaa
tsya enyi. Anto hã nyi.
37 Utidi Eto Ubi eto bubə ebuyifo
fe kase íbə lə Noa eto lefe.
38 Lə lefe nə lɛtɔ ntu eto buyi
bomәə, betidi ékedi, bəkənə,
basani ku besio ákakpa bətsyuə isu
ese diyi fɛfɛ nə Noa dídufə lə kufue
komə kafo.
39 Fɛɛ bánte lesa nə nlɛ bubə isu
ese lefe nə ɔsɔmi lɛni, ntu díyi
bókpa məmblɛ kenke búdunko.
Nko ke yuutsyə lə Utidi Eto Ubi eto
dibəfe tsya nɛ.
40 Lə lefe nəmfóo, basani inuə
ebuńyə lə ɔkuɛ bekeyifo keyifo fɛ
wookpa ɔni udunko nya uubu ɔni
bətsyə.
41 Besio inuə ebuńyə bəkəkuə
antabi, fɛɛ Onanto ebutsyi ɔni
udunko nya uubu ɔni utsyə.
42 “Nyaso bitəkə ənə, itsyise
binnyi diyi nə mi Onamute luubə.
43 Lə oyosate áte dinə uyu luubə
wə keyukɔ, eni wuutəkə ənə ukase
ni. Nya weembutə kusu nkə uyu
əmə dufə, oba wə diyo uyu wə.
44 Nko ke ele bə fintsya muə əsuə
ətsyə, itsyise Utidi Eto Ubi əmə
ebubə lə lefe nə fannlɛ wə kusu
bobe.

Ele Bə Uyifoyifo Yifo Asa Lə Kusu Ǝsuə.

45 “Owoe ni uyifoyifo sɛɛ wə ni
obesibe? Wə ni uyifoyifo wə, wə
Onamute dífi útsyə lə wə
beyifotsyuə eto kɛnyɛ, nkə úkətə
mə lesa lə lefe əsuə.
46 Nte disuəyuə nə eto okle yuudi
itə uyifoyifo əmfo lə wə Onamute
əbə unyə wə ɔnlɛ buyifo lə kusu
əsuə!
47 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə
Onamute əmfo ebufi uyifoyifo əmfo
utsyə lə wə bikə kenke eto kɛnyɛ.
48 Fɛɛ lə uyifoyifo bua unii,
wɔɔtɛyi wə əsuə nkə, ‘Mɔ Onamute
embubə mɔmɔ!’
49 Nyaso wuutsyiko wə
beyifoyifotsyuə bɔblɛ, nya ukedi,
ukənə ku betekpe.
50 Nya wə Onamute əmə ebubə lə
diyi lɔni nə ɔnlɛ wə kusu bobe ku
lefe nə unnyi.
51 Onamute əmə ebunə wə koto
sitinti. Nya wuunə wə koto kekleke
fe kase ińyə itə ənəmi ənəmi eto
betidi seka! Mfó nya wuuwi keku
wɔɔyimi animi!

25

Ele Bə Bumuə Ǝsuə Busiə Bukabe Kusu.

1 “Lefe nəmfóo, mmə seka
Onanto eto sekakedikɔ luutsyə nɛ.
Yuutsyə fe mbitɛ lefosi ba léto mə
kakandiɛ bə beesu batsyako
ɔkafɔse utsyuə.
2 Mə nti eto ɛnɔ eeninə, nya ɛnɔ
fɛfɛ tsya eyifo babesibe.
3 Ɛnɔ ba leeninə étsyi kakandiɛ,
fɛɛ béntsyi nnuəbi lə asa əsuə
báwunisə.
4 Nya babesibe bamə alɛɛ, mə
étsyi nnuəbi báwunsə lə mə asa
əsuə ku kakandiɛ kamə.
5 Se Okafɔse əmə léfe kama ku
bubə esoo, mbitɛ bomə étsyiko
selabe butinkə nya bálabe selabe.
6 “Ntsyenti lefee, bánɔ kudu
bənkə, ‘Nnyə okafɔse əmə nlɛ
bubə! Betaka, bibə betsyako wə!’
7 “Mfó nya mbitɛ bomə létaka
nya bábesə mə kakandiɛ eto ute
kato.
8 Nya mba leeninə lɛtɛyi babesibe
bamə bə, ‘Bitə bo mi nnuəbi bomə
eto ntsyuə itsyise bo kakandiɛ lɛ
bɔni.’
9 “Nya babesibe bamə lɛtɛyi mə
bənkə, ‘Bo nnuəbi emboyo itə bo
ku mi, nyaso bisu mba laate ɔflɔ, lə
bisu beya butsyuə bitə əsuə.’
10 “Nya kase bésu mu kayakɔ
koo, okafɔse əmə əbə údufə. Mbitɛ
ɛnɔ ba dímuə əsuə əkəko wə
bédufə lə kaka banlɛ kusiə komə
bokpa mfó nya béti siku.

11 “Kamaa, mbitɛ fɛfɛ bomə tsya
əbə bédufə nya bétsyiko siku bɔsɔ
katɛyi nkə, ‘Boanto, Boanto! Sini bo
lə budufə!’
12 “Nya okafɔse əmə lɛtɛyi mə
nkə, ‘Kulefe, minnyi mi!’ ”
13 Mfó nya Yesu lélosə ɔ́tɛyi nkə,
“Nyaso bimuə əsuə bitsyuə, itsyise
binyi diyi nye lefe nə muubə.

Ele Bə Bɔlɛ Asa Nnya Onanto Dífi Ókpe Bo Lə Ani Kukɔnɔ.

14 “Lefe nəmfóo, Onanto eto
sekakedikɔ ebutsyə fe mmə. Lefe
lɔnii, Osani utsyuə akɛ, wə léla nkə
lə usu kusu kutsyuə nyaso ókpadi
wə beyifoyifo nya úfi wə bikə ókpe
mə lə ani.
15 Útə utsyuə saa lesa nə wuukefi
keyifo lə wə əsuəale əsuə, nya ɔnii,
útə wə sika eto atabi akpi anɔ. Nya
obambaa, útə wə akpi ənuə.
Utsyəfəə, útə wə kɔkpi kɔni. Nya
údu úsu wə kusu komə.
16 Uyifoyifo wə léfo atabi eto akpi
anɔɔ, ésu ɔ́tsyi ɔ́wuninsə lə nnya
əsuə nya únyə akpi anɔ útəkəsə.
17 Nko ke nwə bətə akpi ənuə
tsya dínyə akpi ənuə útəkəsə.
18 Fɛɛ uyifoyifo wə bətə sika eto
atabi kɔkpi kɔnwɛɛ, úsu úku dibiə
nya úfi wə Onamute eto atabi
nyamə ɔ́kula mfó.
19 “Lə lefe kɛntsye eto kamaa,
beyifoyifo bamfo eto Onamute əmə
ésinkli úbə nya údufə lə nkunta ku
mə.
20 Uyifoyifo wə léfo sika eto atabi
akpi anɔ, éfi akpi anɔ bamba óboko
nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Bonamute, ətə mɛ
sika eto akpi anɔ, nya mínyə akpi
anɔ bamba mínkpe.’
21 “Wə Onamute əmə átɛyi wə
nkə, ‘Alɔ éyifo, uyifoyifo sɛɛ. Éyifo
asa lə kusu əsuə nya fálɛ asa sɛkɛ
ola, nyaso muufi fə ntsyə lə asa kpə
eto kɛnyɛ. Dufə əbə lə əbə ənyənko
mɛ disuəyuə!’
22 “Nya uyifoyifo nuəfə wə bətə
sika eto akpi ənuə tsya díbə nya
ɔ́tɛyi nkə, ‘Bonamute, ətə mɛ sika
eto atabi akpi ənuə nya mínyə akpi
ənuə bamba mínkpe.’
23 “Wə Onamute əmə átɛyi wə
nkə, ‘Uyifoyifo sɛɛ, éyifo lesa saa lə
kusu əsuə tinti! Se fálɛ asa sɛkɛ ola
lə kusu əsuə esoo, muufi fə ntsyə lə
kpə eto kɛnyɛ. Bə lə əbə ənyənko
mɛ disuəyuə!’
24 “Mfó nya uyifoyifo wə léfo sika
eto atabi kɔkpi kɔnwɛ tsya díbe
nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Bonamute, nyi
minkə eyifo utidi wə eto asa nkpe
ale nnya fəəfəsə asa lə kaka
fámanto kuətsyuə. Nya faalɛ asa lə
kaka fémense kulesa.
25 Nya se mínte sikpi esoo, mfi fə
atabi nyamə nya mínku dibiə
mímfi nnya mínkpe. Nyaso nyə fə
atabi ni nyamfo.’
26 “Wə Onamute əmə átɛyi wə
nkə, ‘Fə uyifoyifo bua, ɔflɔ́. Eyi fə
meefi lesa kaka lə mánkpe nya
məəfəsə asa lə kaka mánto kulesa.
27 Nyalɛ beso fémemfi mɔ atabi
ésuko atabi kətsyəkɔ bə lə mbəə, lə
nnyə nnya kutəkə?’
28 “Mfó nya onamute əmə lɛtɛyi
nkə, ‘Mɔmɔ, lɛ atabi nyamfo afo lə
wə ani lə befi nnya bitə nwə nkpe
akpi lefosi.’
29 Itsyise utidi wə nkpe asaa, wə
ke bonsi boofi ditsyuə bakpe
bawunsə nɛ. Nya utidi wə kulesa
lentee, sɛkɛɛ nte wə tsyaa, bɔɔlɛ ni
bafo wə lə ani.
30 Nya uyifoyifo bimba əmfo alɛɛ,
beto wə bekpe lə ketuntu ka nkpe
lə lekple. Kaka mfóo, wuwi keku
unə wə animi.

Utidi Eto Ubi Ebokponko Kawunsiə Eto Betidi Lekpo.

31 “Lefe nə Utidi Eto Ubi əmə
luubə lə wə diyənde əsuə ku
Onanto eto batɔnkpe kenkee,
wuusiə lə wə lekankpomɛ əsuə.
32 Nya kawunsiə eto ese eto betidi
kenke lɔɔbɔ bəńyə lə wə ənəmi.
Nya wuusənsə mə lə akpa ənuə fe
kase nwə laayɛnko bebuki leesənsə
basamu kələkə lə bate nti.

33 Wuuńyəsə betidi sɛɛ lə wə
kodiani, nya wuutə mba ni betidi
bua ńyə lə wə kəməni.
34 “Nya Oka əmə lɔɔtɛyi mba ńyə
wə lə kodiani nkə, ‘Bibə, mi mba
mɔ anto lékpo atsyɔ! Bibə bidufə lə
sekakedikɔ ka bálɔ bətsyə itə mi
idu taa kawunsiə eto ketsyikokɔ ke.
35 Kukpɛnsɛ álɛ mɛ nya bítə mɛ
lesa míndi, utukuɛ álɛ mɛ, nya bítə
mɛ ntu mínnə. Nyifo ɔfɔ nya béfo
mɛ békpe lə mi ayo.
36 Lefe nə mínyɛ leyaa, bítə mɛ
kafia nti. Nya lefe nə mínlɛ bufii,
bɛlɛ mɛ ola. Lefe nə bákpe mɛ lə
diyo, bíbə bebe mɛ.’
37 “Mfó nya betidi sɛɛ bamə lɔɔtɔ
wə bənkə, ‘Bonamute, dimanfe
búnyə kukpɛnsɛ nlɛ fə fɛ bútə lesa
fédi, nye bútə fə ntu fənə?
38 Dimanfe búnyə fə ɔfɔ fɛ bófo fə
nye fányɛ leya bútə fə kafia féti?
39 Dimanfe bónɔ bə alɛ bufi nye
bə akɛ lə diyo fɛ búbə bóbe fə?’
40 “Mfó nya Oka əmə luutə
mbuayɛ nkə, ‘Nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
lefe saa nə fáwunsəko utsyuə wə
ləmbə dibu saa lə mɔ bayimi bamfo
ntii, mɔ féyifo fətə.’
41 “Mfó wɔɔtɛyi mba ńyə lə wə
kəməni nkə, ‘Bidu mɛ lə ɔflɔ, mi
mba Onanto díkudi! Bisu bidufə lə
ditefɛnku manlo nə Onanto
létsyaka útə Obonsam ku wə
batɔnkpe!
42 Kukpɛnsɛ álɛ mɛ, fɛɛ bɛni
bíəntə mɛ lesa ndi. Utukuɛ álɛ mɛ,
fɛɛ bíəntə mɛ ntu nko ke.
43 Nyifo ɔfɔ wə díbə ɔ́sɔnɔ mi,
tsya bíamfo mɛ. Nyɛ leya tsya
bíenti mɛ kafia. Nnɔ bufi, bákpe
mɛ lə diyo, fɛɛ bíəmbə bisiəsə mɛ.’
44 “Mfó buutə wə mbuayɛ bənkə,
‘Boanto, lemanfe búnyə kukpɛnsɛ
lɛlɛ fə, nye ututkuɛ lɛ fə, nye féyifo
ɔfɔ, nye fányɛ leya, nye fanlɛ bufi,
nye fakɛ lə diyo fɛ bóəmbə bobe
nye bɔ́wunsəko fə?’
45 “Oka əmə ebutə mbuayɛ nkə,
‘Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lefe nə eto
lefe bíenyifo kasɛɛ bítə betidi ba
bíembu kulesa lə mɔ bətsyuə
bamfo ntii, mɔ uni bíenyifo kulesa
bitə!’ ”
46 Yesu átɛyi ólosə nkə, “Nyaso
boofi mba mfo batsyese kanyi
kənyəkɔ itə manlo manlo. Nya
betidi sɛɛ bamfóo, mə ebunyə nkpə
bo ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe kulefe.”

26

Yudafɔ Eto Beninə Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

1 Se Yesu lɛtɛyi asa nyamfo kenke
ólosəə, ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
2 “Iyifo mi bote bənkə ibu eyi
ənuə lə Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi
nəmə lə leyoo, nya boofi Utidi Eto
Ubi bətə bə basɔ wə bamanklasə lə
kuyi əsuə.”
3 Nya besumunyə ninə ku umə
eto beninə dísu bátsya lə
Usumunyə ninə Kenke Kayafa eto
diyo.
4 Befi nsusu bə boomuə Yesu
kalɔkalɔ lə balo wə.
5 Bátɛyi tsya bənkə, “Yanle bə
bumuə wə lə diyi nəmə budi kəmiə,
lenni nko betidi bamə ebunyənki
bataka bəńyə bo lə əsuə.”

Usio Utsyuə Édiki Yesu Nnuəbi Fifi Lə Betania.

6 Yesu ésu Simon wə dífi bufi sia
eto diyo lə Betania.
7 Lefe nə Yesu nsi ɔnlɛ budii, usio
utsyuə əbə wə ɔflɔ, wə dítsyi
nnuəbi alabasta eto dituntu nə
ókpo nnuəbi tɔ bo laanyi fififi, bo
léfo koya tinti óboko mfó, nya úfi
mu ókpo Yesu lə disi.
8 Se Yesu eto bakasebi dínyə
nyamfoo, kafo ányi mə. Bátɔ əsuə
bənkə, “Beso óbiasə nnuəbi bomfo
nko?
9 Boofo nnuəbi bomfó boté itə
koya kplɛ, befi atabi nyamə bətə
bakombo!”
10 Se Yesu lɛnɔ lesa nə banlɛ
bɔtɛyii, ɔ́tɛyi mə nkə, “Beso bɛnlɛ
usio əmfo bule? Lesa sɛɛ dini úyifo
útə mɛ.
11 Bakombo kpe mi lenti lefe saa.
Fɛ, mɔɔ inni lefe saa mɔɔkɛ mi lə
ɔflɔ.

12 Se usio əmfo dífi nnuəbi bomfo
ókpo mɛ lə əsuə, ólɔ mɛ utsyə itə
mɔ bubike.
13 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə
kawunsiə eto kaka ke boobe Ditiki
Sɛɛ nəmfo letsyaa, boofi nnya usio
əmfo díyifo bakakloma wə.”

Yuda Iskariot Átɔ Atabi Nkə Lə Uləkə Yesu Utə.

14 Mfó nya bakasebi lefosi inuə
bamə eto ɔni, wə baakpo Yuda
Iskariot dísu besumunyə ninə ɔflɔ.
15 Nya úsu ótɔ mə nkə, “Be biutə
mɛ lə ndu Yesu ntə mi?” Bákla sika
flubia fosi ətsyə béfi bətə wə.
16 Idu lə lefe nəmfóo, útsyiko esu
bɔbɛbɛ kase wuudu Yesu utə mə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ásə Bo Ɔyila Eto Diyi.

17 Lə Abolo Menyenki eto Eyididi
eto diyi tutɛ əsuəə, bakasebi bamə
əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
“Sie faala fə bɔlɔ butsyə butə fə itə
Ukpə Ásə Bo Ɔyila eto diyi nəmə
budi?”
18 Ɔtɛyi mə nkə, “Bisu osani
utsyuə əmə ɔflɔ lə umə əmə lə
bɛtɛyi wə biə, ‘Oteasa nkə, “Mɔ lefe
éboyo. Mɔ ku mɔ bakasebi ebudi
Ukpə Ásə Bo Ɔyila eto didisa nəmə
lə fə diyo.” ’ ”
19 Bakasebi bamə éyifo fe kase
Yesu lɛtɛyi mə, nya bánwa Ukpə
Ásə Bo Ɔyila eto didisa nəmə
bətsyə mfó.
20 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku
wə bakasebi lefosi inuə bamə əbə
bəsiə kasɔ itə lesa budi.
21 Lə lesa nəmə kedikɔɔ, Yesu
átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
mi nti eto ɔni ebudu mɛ utə.”
22 Ditiki nəmfo ələ bakasebi bamə
tinti nya bétsyiko wə bɔtɔ ɔni ɔni
bənkə, “Bonamute, mɔ fanlɛ lee?”
23 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Utidi
wə bonko wə nlɛ kɔni bokpe lə
ɔkpɛ ɔni kedi uni luudu mɛ utə.
24 Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebukpə fe
kase báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə. Fɛɛ mbɔbɔɛ itə utidi
wə luudu Utidi Eto Ubi utə. Lə
nnya ete bánle utidi əmə eni ɛlɛkɛ
itə wə eso.”
25 Yuda wə ləəbə Yesu budu kətə
tsya átɔ nkə, “Oteasa, sitinti inni
mɔ fanlɛ, lee?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fə lɛtɛyi.”

Bedi Kakle Fɔfɔ Eto Lesa.

26 Se banlɛ lesa budii, Yesu éfi
abolo, nya ósɔ ani nya úbudi wə
nya úfi útə wə bakasebi ótɛyi nkə,
“Befo lə bidi. Nyamfo ni mɔ əsuə
eto sinə nɛ.”
27 Nya úfi lɛkɔbe ku nte nya ósɔ
Onanto ani, nya úfi útə mə nkə,
“Mimblɛ fo binə.
28 Nyə mɔ kɔtɔ ko ni kakle lə
Onanto ku wə betidi eto nti. Kɔtɔ
ko minfi minlɛ bokpo kasɔ lə betidi
kpə eto disi, bə lə Onanto lə ufi mə
abua ɔtsyɛ mə.
29 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
mensiembunə nte bomfo eto okle
isu ese lefe nə mɔ ku mi luunə nte
fɔfɔ lə mɔ Anto eto sekakedikɔ.”
30 Nyamfo eto kamaa, bésə kusə
bátɛsə Onanto, nya bédu bésu
Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə.

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ǝbɔni Wə.

31 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mmi
eto ketsye kamfoo, mimblɛ
ebutsyetsyi bidu mɛ lə ɔflɔ, nya mɔ
mate luubu. Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue átɛyi nkə,
‘Onanto ebolo nwə ləətsyə basamu
bamə
nya basamu bamə luusənsə.’
32 Fɛɛ lə batakasə mɛ betsyiko
ɔkɔməə, mɔɔtɔ mi sɛtɔ nsu
Galilea.”
33 Petro éfe kɛnyɛ ótɛyi Yesu nkə,
“Lə bafɛfɛ kenke ani fə tsyaa,
memboyani fə ntsyə kulefe!”
34 Mfó nya Yesu lɛtɛyi Petro nkə,
“Nlɛ fə bɔtɛyi minkə ketsye kamfo
fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ, əbɔtɛyi sitsyə
fənkə enyi mɛ.”
35 Petro ətə mbuayɛ nkə,
“Məmbɔni fə kulefe, lə ibə bə
bonko fə kpe kulaa tsya.” Nya
bakasebi fɛfɛ kenke tsya lɛtɛyi nko.

Yesu Áto Ola Lə Getsemane.

36 Nya Yesu ku wə bakasebi dísu
kaka baakpo Getsemane, nya ɔ́tɛyi
mə nkə, “Bisiə mfo lə nsu sɛtɔ mə
nsu nto ola.”
37 Ókpa Petro ku Sebedeo eto
bebi inuə bamə ɔ́yɛnko. Údufə lə
kawɛndo əsuə, nya útsyiko butinkə
kekleke.
38 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Kanyi ka
nkpe mɛ lə utu fui tinti bə kába mɛ
əsuə. Bisiə mfo lə bikase ku mɛ.”
39 Ɔyɛ úsu sɛtɔ sɛkɛ nya ókpo lə
kasɔ úfusə ənəmi, nya óto ola nkə,
“Mɔ Anto, lə yɔɔlɛkɛɛ, takasə bulə
bomfo lə mɛ əsuə. Fɛɛ menyifo lə
mɔ lelabi əsuə bomu lə fə lelabi
əsuə.”
40 Se úsinkli úsu bakasebi itsyə
bamə ɔflɔ, únyə nkə bálabe selabe,
nya ɔ́tɔ Petro nkə, “Nyaso mi basini
bamfo embofo ənə butəkə ku mɛ
itə lebombosɔsɔ lɔni hã ete?
41 Bitəkə ənə lə beto ola bə
biembudufə lə botokabe əsuə.
Lɛwɔnɔ nəmə lɛ bola, fɛɛ əsuə eto
sinə ayɔkpɔ.”
42 Yesu esi úsu dinuəfə úsu oto
ola ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Anto, lə kanyi
eto lɛkɔbe nə məəbə bunə mfo
embofe mɛ, nya iyifo fə lelabi bə
nnə ni kokooko, nyalɛ tə lə ibə itə
nko.”
43 Se úsinkli úbə bioo, únyə nkə
bakasebi bamə si balɛ selabe ko,
nya bannlɛ ənəmi bofo buminkli
kulaa tsya.
44 Yesu esi údu lə mə ɔflɔ ditsyəfə
úsu óto ola fe kase óto ibə éfe.
45 Nya úsinkli úbə bakasebi bamə
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisi belabe
selabe bɛlɛ ɔnwɛ butsyə? Bebe!
Lefe nəmə eboyo bə befi Utidi Eto
Ubi əmə bakpe lə betidi bua eto ani.
46 Betaka lə budu. Bebee, nwə nlɛ
mɛ budu kətə ebɔfi.”

Yudafɔ Eto Beninə Ǝmuə Yesu.

47 Yesu əńyə ɔlɛ mə etiki budinko
fɛ Yuda wə ni lefosi inuə bamə eto
ɔni díbə údufə. Betidi ba ni
besumunyə ninə ku batɔnkotɔnko
ba bələkə ətəkəko wə, nya béntsyi
nlande ku keyi.
48 Udundukətə əmə ətə báte
batɔnsə bə, “Utidi wə mɔɔbuta
nsiəsəə, wə ni utidi wə bɛnlɛ
bɔbɛbɛ nɛ. Bimuə wə.”
49 Yuda ésu Yesu ɔflɔ nya lə kase
únyə wə koo, ɔ́tɛyi wə nkə, “Oteasa,
diyuəsə itə fə.” Mfó nya ɔ́buta wə.
50 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Ɔhɔ,
kɔse lə eyifo lesa nə fəbə keyifokɔ!”
Mfó nya betidi bamə díbə Yesu
ɔflɔ nya bəmuə wə nya bákɔbe wə
kekleke.
51 Mba ntəkəko Yesu eto ɔni ələkə
wə kalande nya ówe Usumunyə
Ninə eto ndomunyə eto koto.
52 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fi
fə kalande akpe lə ke kakpekɔ.
Betidi ba leetsyi kalande lə betidi
əsuəə, kalande əsuə baayɛ kəkpə.
53 Biante biə moofo bɔwunsəko
bɔtɔ ketsyiko mɔ Anto ɔflɔ lee, nya
lamfolamfoo, wootsyese wə
batɔnkpe eto bamamanyə eto akpa
lefosi ənuə itsyi kato?
54 Fɛɛ lə ibə nkoo, ntsyə fɛ nnya
báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue luubə itə?”
55 Nya Yesu dítsyi ənəmi útə
sitiditu siamə nya ɔ́tɔ mə nkə,
“Beso ele bə bitsyi keyi ku nlande
bibə biə bibə mɛ kəmuəkɔ fe nwə
ńyə lə Aba əsuə? Diyi saa, nkɛ lə
Onanto eto kesumuyo mfó nkate
asa, fɛɛ bíəmmuə mɛ.
56 Asa nyamfo kenke əbə nko bə
lə asa nnya bənyələkətidi lɛtɛyi
bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə lə ibə itə nko.” Mfó nya wə
bakasebi kenke dítsyetsyi bédu lə
wə ɔflɔ.

Bákponko Yesu Lekpo Lə Yudafɔ Eto Lekpokakpokɔ Kplɛ.

57 Mba dímuə Yesu ákpa wə
bésuko Usumunyə Ninə Kenke
Kayafa eto diyo kaka besumunyə
ninə ku umə eto beninə ku afi eto
bateasa létsya bensi.
58 Petro ətəko mə kama kama
úsu taa Usumunyə Ninə Kenke eto
lekpata kafo. Úsu úsiə lə
bamamanyə bamə ɔflɔ nkə lə obe
kase ditiki nəmə dubə ibə.
59 Besumunyə ninə ku bakponkpo
ba dísiə mfó kenke ábɛbɛ betidi ba

luubə bala etiki bətəkə Yesu lə bənyə kusu balo wə.
60 Fɛɛ bənnyə kulesa saa, ite bə betidi kpə əbə bála bidia bətəkə wə lə əsuə tsyafɛ.

Betidi inuə bətsyuə əbə
61 nya bátɛyi bənkə, “Utidi əmfo átɛyi nkə, ‘Mooba Onanto eto kesumuyo nəmfo, nya lə eyi ətsyə əsuəə, muusinkli nto ni nńyənsə.’ ”
62 Usumunyə Ninə Kenke átaka úńyə nya ɔ́tɔ Yesu nkə, “Anlɛ etiki nnya banlɛ bɔtɛyi kətəkə fə lə əsuə mfo bɔnɔ? Ǝmbə Kulesa fɔɔtɛyi lə nnya əsuə?”
63 Fɛɛ Yesu édi bi, wóantɛyi kulesa.

Usumunyə Ninə Kenke əmə esi ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə Onanto wə nsi nkpe eto diye əsuəə, nlɛ fə bɔtɛyi minkə tɛyi bo lə fə ni Onanto eto Ubi wə Bákpo Ɔhile Utsyə əmə.”
64 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Ee, ite fə kase fátɛyi. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə idu mɔmɔ ɛntɔɔ, buinyə Utidi Eto Ubi se unsi lə Ǝsuəalenyə Kenke eto kodiani. Nya biunyə se unsi lə asɔmiloku əsuə utsyi kato ɔnlɛ bubə!”
65 Lə nyamfo əsuəə, Usumunyə Ninə Kenke əmə áfuadi wə awu ku lɛblɔfi nya ófa ɔ́tɛyi nkə, “Édi mbusiotiki! Boensihiã badansiɛ saa! Bíɔnɔ mbusiotiki nnya údi mfo!
66 Ntsyə bibu?”

Məmblɛ ətə mbuayɛ bənkə, “Údi dikpi nya uńyə utə ukpə!”
67 Nya bétufə ntufə bákpo wə lə ənəmi nya báblɛ wə. Nya mba lɛsɔ wə lə atosi,
68 átɛyi bənkə, “Lə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə fenii, tɛyi bo futsyə lɛsɔ fə!”

Petro Étudi Nkə Únyi Yesu.

69 Petro əsiə lə lekple lə kpakpaakpe mfó fɛ Usumunyə Ninə Kenke eto usumubisiobi díbə mfó nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Fintsya ətəkəko Yesu wə ditsyi Galilea eto kasɔ.”
70 Fɛɛ ɔ́ni nnya lə betidi bamfo kenke eto ənəmi ɔ́tɛyi nkə, “Mante lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfo!”
71 Nya údu mfó úsu úńyə lə diyo nəmə eto kesie. Usumubisiobi bamba tsya ənyə Petro nya ɔ́tɛyi mba díńyə mfó nkə, “Wuntsya ətəkəko Yesu Nasaretnyə əmə.”
72 Bio Petro esi ɔ́ni nya óka ntamu ɔ́tɛyi nkə, “Minyi osani əmə ko!”
73 Yanklɛ fɛ mba ńyə mfo díbə bátɛyi Petro bənkə, “Ɛkpɛ mə ɔni feni, itsyise fə etikididi əələkə fə kate wuee.”
74 Nya Petro lɛtɛyi nkə, “Ekpe lə lesa saa bə ɔnukualɛ minlɛ bɔtɛyi minkə Onanto lə unə mɛ koto lə sidia minlɛ bɔtɛyi!”

Lefe nəmfo tutuutu nnya ukusɛ dítə kɛnyɛ.
75 Nya Petro lékloma lesa nə Yesu lɛtɛyi nkə, “Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛɛ, əbɔtɛyi sitsyə fənkə enyi mɛ.” Ɔbɔ úsu lekple nya úwi keku kekleke.

27

Yudafɔ Eto Beninə Ákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ.

1 Se kale dísiə ku olesiətu, Besumunyə ninə ku umə eto beninə kenke átsya nya báse uyi bə boolo Yesu.
2 Bákpe wə lə amena nya bákpa wə bésu bákpe Romafɔ eto Aba eto Uninə Pilato lə ani.

Yuda Álo Ǝsuə.

3 Se Yuda, wə dídu Yesu lɛnɔ nkə bálo wə dikpənkpii, ífi wə tinti, nya úsinkliko sika flubia awosi ətsyə nyamə úsuko besumunyə ninə ku umə eto beninə bamə.
4 Ɔtɛyi nkə, “Nyifo kabua bə mfi utidi wə dímenyifo kabua ntə miə balo!”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Nyamfo manka bo nkpə. Fə etiki ni nyamfó!”
5 Yuda éfi atabi nyamə óto ókpe lə Onanto eto Disumuyo mfó, nya usu ókpe ukuə úkpe.
6 Nya besumunyə ninə bamfó lɛsɛ atabi nyamə nya bátɛyi bənkə,

“Atabi nyamfo eyifo kɔtɔ eto atabi, nya iyifo lesa nə ńyə lə bo kesumu eto kɔfi əsuə bə bufi atabi nyamfo bokpe lə bo kesumu eto otobe. Bo kɔfi eti nyamfo kusu.”
7 Se bákpe disii, báse nya uyi bənkə befi atabi nyamə bésu báya Asa eto Otonto eto Kasɔ itə bafɔ eto kebikekɔ.
8 Nyamfo esoo, bətəkə kasɔ kamə diye bə Kɔtɔ eto Kasɔ ibə ese lə mmi.
9 Itə lesa nə Onanto eto unyɛləkətidi Yeremia lɛtɛyi útsyə díbə itə nkə, “Béfi sika flubia eto atabi fosi ətsyə, nya Israelfɔ lɛtɔnɔ bə boofo lə wə disi
10 béfi báya Otonto eto Kasɔ, fe kase Bonamute léla nkə nyifo.”

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

11 Bákpa Yesu báboko Romafɔ eto Aba eto Unyɛsiə Ninə Pilato eto ənəmi. Nya ɔ́tɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”

Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Ee. Átɛyi kukɔnɔ.”
12 Fɛɛ wántɛyi kulesa itsyi lə besumunyə ninə ku umə eto beninə eto nyɛ bo banlɛ bola kətəkə wə əsuə.
13 Mfó nya Pilato lɛtɔ wə nkə, “Etiki nnya banlɛ bɔtɛyi lə fə əsuə mfo manka fə lee?”
14 Fɛɛ íyifo Aba eto uninə əmə yani tinti se Yesu lɛni wémfe kɛnyɛ útə mbuayɛ saa.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

15 Ídi Aba eto uninə lesa nə úkeyifo lɛlɛ saa lə bəəbə Ukpə Ásə Bo Ɔyila eto diyi budi, bə oyani mba béti bákpe lə Aba eto diyo eto ɔni wə betidi kpə bamə lɛtɔ, utə mə.
16 Lə lefe nəmfóo, mba bákpe lə diyo mfó eto ɔni akɛ, wə betidi nyi kukɔnɔ nya baakpo wə bə Baraba.
17 Nyaso lefe nə betidi kpə díbə bátsyaa, Pilato átɔ mə nkə, “Owoe biala biə nyani ntə mi? Baraba lee, lee Yesu wə betidi laakpo bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?”
18 Úyifo nko itsyise óte nkə kekisi eso Yudafɔ eto beninə bamfo lékpa wə báboko.
19 Lefe nə Pilato nsi ɔnlɛ lekpo nəmə bokpoo, wə usiə átsyese wə ɔtɔnkpe nkə, “Ləkə fə ani lə utidi wə dímenyifo kabua saa mfo eto etiki əsuə, itsyise nsiə kola kənə eto ketsye itsyi lə wə əsuə, nnya dítə sikpi dímuə mɛ tinti!”
20 Besumunyə ninə ku umə eto beninə ábiasə betidi ba létsya mfo eto ato bənkə batɔ Pilato lə oyani Baraba utə mə lə balo Yesu.
21 Fɛɛ Pilato átɔ betidi ba létsya mfó nkə, “Betidi inuə bamfo eto nti, nte nwə bela biə nyani ntə mi?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Baraba!”
22 Nya Pilato dísi ɔ́tɔ mə nkə, “Nyalɛ, be ele bə nyifo ku Yesu wə baakpo bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə mɔmɔ?”

Məmblɛ kenke ətə mbuayɛ bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə kuyi əsuə!”
23 Fɛɛ Pilato átɔ mə nkə, “Nte kabua ka úyifo?”

Mfóo, bétsyiko bofa bembembe katɛyi bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”
24 Se Pilato dínyə nkə wensiembofo kulesa buyifo lenni bulə ebubəə, úfi ntu nya úflə ani lə sititiditu nəmə eto ənəmi nya ɔ́tɛyi nkə, “Nnyə mɔ ani, nnyə mɔ akpa, mɔ ani əmbə lə osani əmfo eto bolo əsuə! Mi etiki ini.”
25 Sititiditu siamə kenke ətə mbuayɛ bənkə, “Wə ukpə bə utəkə lə bo ku bo bebi lə əsuə!”
26 Mfó nya Pilato léyani Baraba útə mə. Nya se útə báblɛ Yesu bálosə, óyani wə útə nkə básɔ wə lə uyi əsuə.

Romafɔ Eto Bamamanyə Ákpe Yesu Kofani.

27 Nya Pilato eto bamamanyə lékpa Yesu bésuko Aba eto uninə eto diyo, nya bamamanyə ba kenke díbə bátsyilama wə.
28 Bələkə wə awu lə əsuə nya béfi awu sia bákpe wə.

29 Nya béfi biyu bédi lekpakpa
bétsyisə wə lə disi fɛ béfi uyi bákpe
wə lə kodiani. Nya báse akonki lə
wə ənəmi fe oka seka nya bəmə wə
bátɛyi bənkə, “Yuu, yuuduu,!
Yudafɔ eto Oka lə usiə nkpə
kɛntsyɛɛ!”
30 Bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə
nya bálɛ uyi əmə báfo básɔ wə lə
disi.
31 Se bəmə wə bálosə nkoo,
bələkə wə awu sia nyamə lə əsuə
nya besi béfi wə awu nyamə bákpe
wə. Nya bákpa wə báyɛnko bésu
wə kasɔkɔ lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bamanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

32 Lefe nə bédu lə umə báyɛ
bantɔɔ, bátsyako osani utsyuə wə
ditsyi Kirene wə baakpo Simon.
Bamamanyə bamə áhiɛ wə bə ofo
Yesu eto uyikabie komə utsyi.
33 Nya bésu báyo kaka baakpo
Golgata eto kasɔnɔnɔ ni
Ditidisikɔbe ku kalua.
34 Bətə Yesu nte bo bátsyakasə ku
kofa ko nkpe kalo bə unə. Fɛɛ se
útu mu óbee, ɔ́ni wənnə mu.
35 Mfó nya bamamanyə bamə lɛsɔ
wə bamanklasə lə uyikabie əsuə,
nya bákpo asa basɛɛ fɛ bésie wə
awu bətə bətsyuə.
36 Nya kamaa, bəsiə mfó bákase
wə.
37 Lə wə disi katoo, báwɔni asa
bámanklasə lə uyi əmə əsuə. Nnya
báwɔni bənkə lesa nə eso bálo wə
ni bə, “Nnyə Yesu, Nwə Ni Yudafɔ
Eto Oka.”
38 Básɔ beyu inuə bətsyuə tsya lə
uyikabie əsuə bákɔ lə Yesu əsuə.
Ɔni áfaka lə wə sediani nya ɔni tsya
léfaka lə wə simənі.
39 Betidi ba kenke lɛyɛ mfó
étinkəsə mə esi nya báka Yesu fefe.
40 Bátɛyi bənkə, “Fə ni nwə lɛtɛyi
fənkə eboba Desumuyo Kplɛ akpo
lə kasɔ, esinkli ato ni əńyənsə lə eyi
ətsyə əsuə nɛ! Ləkə fə əsuə, lə
Onanto eto Ubi feni! Yifə lə
uyikabie komə əsuə əbə kasɔ.”
41 Nko ke besumunyə ninə ku afi
eto bateasa ku umə eto beninə tsya
dímə wə bátɛyi bənkə,
42 “Ófo betidi bamba lə nkpə, fɛɛ
wəmbofó wə əsuə buləkə! Lə
Yudafɔ eto Oka unii, ɔyifə lə kuyi
əsuə mɔmɔ ubə, lə bofo wə bɔnɔ!
43 Ófó Onanto ɔ́nɔ, nya waakpadi
wə əsuə nkə Onanto eto Ubi. Nyaso
bitə lə bobe lə Onanto aala wəə, lə
uləkə wə mɔmɔ lə bobe!”
44 Nko ken beyu ba ku wə básɔ lə
kuyi əsuə tsya léka wə nɛ.

Yesu Ǝkpə.

45 Idu lə kakɔmi eto abombo
lefosi ənuəə, kawunsiə kenke ána
tũũ isu ese lə ketsyitsyokɔmi eto
abombo ətsyə.
46 Fe abombo ətsyə etii, Yesu áfa
bembembe ɔ́tɛyi nkə, “Eli, Eli, lama
sabaktani?” Nyamfo eto kasɔ ni,
“Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso
fáyani mɛ fətsyə?”
47 Betidi bətsyuə díńyə mfó ánɔ
lesa nə ɔ́tɛyi, nya bátɛyi bənkə,
“Ɔlɛ Elia bokpadi!”
48 Mə ɔni étsyetsyi nya úfi okosa
wə bákpe lə nte eto sonkpe, nya úfi
mu ku uyi úsuko nkə lə utə wə lə
unə.
49 Fɛɛ betidi bamba átɛyi bənkə,
“Bińyə lə bobe! Bitə lə bobe lə Elia
ebubə uləkə wə utsyiko kuyi komfo
əsuə.”
50 Yesu esi ófa bembembe nya
úkpə.
51 Lamfolamfoo, Disumuyo Kplɛ
eto kafia kplɛ dísie lə akpa ənuə
itsyi kato ibə kasɔ. Nya kasɔ kamə
kenke dítinkə, nya aba léba.
52 Edi ásini, nya Onanto eto betidi
kɛnkɛ kpə ba díkekpə létaka bəbə
nkpə.
53 Bábɔ lə mə edi kafo nya se
Yesu létaka útsyi ɔkɔmə úbə
nkpəə, bésu Yudafɔ eto Umə Kɛnkɛ
əmə kafo kaka betidi kpə dínyə mə.
54 Se Omamanyə ninə ku
bamamanyə ba díńyə bákase Yesu
dínyə kase kasɔ dítinkə ku asa nnya
díbə mfó kenkee, sikpi əmuə mə

tinti! Nya bátɛyi bənkə, “Sitintii, utidi əmfo éyifo Onanto eto Ubi.”
55 Besio kpə ba dítsyi Galilea ba díkawunsəko Yesu əńyə lə kɔsɛsɛ bákabe asa nnya díbə.
56 Mə bətsyuə ni Maria Magdalene, ku Maria wə ni Yakobo ku Yosef eto ambe ku Sebedeo eto usiə.

Yosef Wə Dítsyi Arimatea Ébikə Yesu Eto Ɔkɔ.

57 Se éyo ditsyitsyo lefee, otabinyə utsyuə wə baakpo Yosef, nya úyifo Yesu eto okasebi wə ditsyi Arimatea əbə.
58 Úsu Pilato ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə nkə lə ofo Yesu eto ɔkɔ. Pilato ətə kusu nkə befi ɔkɔ əmə bətə Yosef.
59 Nyaso Yosef áfo ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmli wə.
60 Nya úfi wə úsu úbikə lə kebikekɔ lə wə kosate eto kudi fɔfɔ ko bələkə lə koba kəmiə. Nya ominansə leba nə lɛmɔ úti ko kɛnyɛ nya údu.
61 Maria Magdalene ku Maria nuəfə əsiə mfó balɛ kudi komə bobe.

Bamamanyə Áse Yesu Eto Kudi.

62 Nya se kale disiə nya ini Ɔnwɛditsyəyii esoo, usumunyə ninə ku Farisifɔ ésu Pilato ɔflɔ.
63 Nya bátɛyi wə bənkə, “Uninə, lefe nə odiantidi əmə dísiə nkpəə, ɔ́tɛyi nkə, ‘Lə nkpəə, bootakasə mɛ betsyiko ɔkɔmə lə eyi ətsyə eto kama.’
64 Nyaso tə lə bamamanyə lə base kudi komə kukɔnɔ isu ese diyi tsyəfə nəmə, kase wə bakasebi lembusu beyu ɔkɔ əmə bedunko batɛyi betidi bənkə ótaka utsyi ɔkɔmə. Lə ibə nkoo, sidia sia bɔɔtɛyi əbɔkɛ seso nsia kɔ.”
65 Mfó nya Pilato lɛtɛyi mə nkə, “Bitə lə bamamanyə lə besu base kudi komə fe kase boofo.”
66 Nyaso bésu bálɔ béti leba nə béti lə kudi komə kɛnyɛ kekleke bətsyə ko lekpo, bə lə utsyuə etidi ni lə bənyə bətsyə lekpo, nya bətsyə bamamanyə bə base ko.

28

Onanto Átakasə Yesu Utsyiko Ɔkɔmə.

1 Lə Ɔnwɛditsyəyi eto kamaa, əni Kɔsida eto kolensiəntoo, Maria Magdalene ku Maria nuəfə ésu bə besu babe kudi komə.
2 Lamfolamfoo, kasɔ étinkə kekleke. Onanto eto Ɔtɔnkpe utsyuə áyifə utsyi kato úbə ɔ́minansə leba kplɛ nəmə nya úsiə lə ni əsuə.
3 Wə ditsyəbi ékeyənde fe kase ɔsi laato nya wə awu diflubi futututu fe aklala seka.
4 Sikpi əmuə mba nlɛ mfó bose nya bétinkə tinti, nya bákpo kasɔ mfó fe bukpə békpe.
5 Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfó édinko besio bamə etiki nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Biante sikpi! Nnyi miə Yesu wə básɔ bámanklasə lə kuyi əsuə bɛnlɛ bɔbɛbɛ.
6 Umbə mfo! Bátakasə wə fe kase ɔ́tɛyi ɔtɔnsə. Bibə bebe kaka ólabee.
7 Mɔmɔɔ, bisu mlə lə bisu bɛtɛyi wə bakasebi biə, ‘Bátakasə wə betsyiko ɔkɔmə úbə nkpə, nya ɔntɔ mi sɛtɔ úsu Galilea. Mfó biunyə wə nɛ.’ Bekloma nnya míntɛyi mi mfo.”
8 Nyaso bédu lə kudi komə ɔflɔ lə sikpitete ku disuəyuə tsya əsuə. Nya bétsyetsyi bə beesu batɛyi wə bakasebi.
9 Lamfolamfoo, Yesu átsyako mə, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Diyuə itə mi.” Báyɛ bétu wə bábokosə əsuə kasɔ bákɔbe wə lə akpa nya bésumu wə.
10 Yesu átɛyi mə nkə, “Biante sikpi. Bisu bɛtɛyi mɔ bayimi biə besu Galilea, mfó buunyə mɛ nɛ.”

Bamamanyə Ba Lése Kudi Komɛ Átɛyi Lesa Nə Bənyə.

11 Lefe nə besio bamfó dísinkli bantɔɔ, bamamanyə ba lése kudi komə ésu umə nya bátɛyi besumunyə ninə bamə asa nnya kenke díbə mfó.
12 Besumunyə ninə bamə ku umə eto beninə ákpe disi béfi nsusu.

Bətə bamamanyə bamə atabi eto
akplɛ,
13 nya bátɛyi mə bənkə, “Bɛtɛyi
biənkə lefe nə bélabe selabe ku
ketsyee, wə bakasebi əbə béyu wə
ɔkɔ əmə bédunko.
14 Nya lə Romafɔ eto Aba eto
uninə anɔ nyamfoo, buutə ɔnɔ kasɔ
boə inni mi díyifo kulesa, nyaso
yanle bə balo mi dikpi.”
15 Bamamanyə bamə áfo atabi
nyamə nya béyifo fe kase bátɛyi
mə. Nyaso nyamfo ni ditiki nə lɛyɛ
létsyilama Yudafɔ ntii taa mmi nɛ.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

16 Lə nnya eto kamaa, bakasebi
lefosi ɔnwɛ bamə ábe bésu kɔtini
ko nkpe lə Galilea əsuə kaka Yesu
lɛtɛyi mə utsyə.
17 Se bənyə wəə, bésumu wə, ite
bə mə bətsyuə áyaki tsya.
18 Yesu ányi ɔfi mə nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Onanto éfi kato ku kasɔ
kenke eto əsuəale útə mɛ.
19 Nyaso bisu kawunsiə eto betidi
kenke ɔflɔ lə biyifo mə mɔ
bakasebi. Biflәsə mə ntu lə Anto ku
Ubi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto diye
əsuə,
20 nya bete mə bə betsyue lesa
saa nə mínte mi koto. Nya lə
sitintii, mɔɔkɛ ku mi lefe saa, isu
ese lə kawunsiə eto kalosəkɔ.”

MARKO
Ditiki Sɛɛ Nə Marko Lɛwɔni

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya Itsyi Lə Ditiki Sɛɛ Nəmə Ǝsuə.

1 Nyamfo ni Ditiki Sɛɛ itsyi lə
Yesu Kristo wə ni Onanto kosate eto
ubi əsuə eto ketsyikokɔ.
2 Lə lefe kɛntsyɛ nə léfe məə,
Onanto eto unyələkətidi Yesaya
áwɔni utsyə nkə Onanto átɛyi wə
ubi nkə,
“Mootsyese ɔtɔyɛ ntɔnsə.
Wə lɔɔlɔ betidi utsyə itə fə
bubə.
3 Ǝbɔnɔ se nkomə eto utidi əmfo
luusu kabe letsya lə mfiminti
akatɛyi nkə,
‘Bimuə əsuə bitsyə itə Bonamute
əmə.
Bimuə əsuə kukɔnɔ itə wə
bubə.’ ”
4 Nko eto ɔtɔyɛ əmə ni Yohanes.
Wə ni díbə ɔkɛ lə mfiminti kaka
úkəfləsə betidi ntu lə ketu fe kase
Yudafɔ leeyifo. Nya ɔnlɛ bofa kabe
letsya nkə ele bə betidi tsyi mə
akɔɛsi bawuninsə lə bayɛ asa bua
buyifo lə bafo ntu fləsəfləsə eto
lekpa lə Onanto lə ufi mə abua
ɔtsyɛ mə. 5 Betidi kpə etsyi Yudea
eto kasɔ ku mə umənkplɛ wə
baakpo Yerusalem nya bésu
mfiminti bomfó bə lə banɔ Yohanes
eto kɔtɔ ko bákpe wə eto etiki.
Bələkə mə abua báte Onanto nya
Yohanes díflәsə mə ntu lə ketu ka
baakpo Yordan.
6 Yohanes ákpe ɔflimu eto bisə
eto awudindi nya úfi kubukikuə eto
abɔsu ókle wə nkɛ. Didisa nə úkədi
didi bablɔ ku bəkpəsə.
7 Wə etiki nnya ɔnlɛ ditsya bobe
ni nkə, “Utidi wə ntəkə mɛ kama
ɔnlɛ bubəə, so mɛ famfamfa nya
yəńyə itə bə ńyə lə wə kɛnyɛ nyifo
wə keyifo blɛmblɛ.
8 Mɔɔ, ntu eto bufləsə eto lekpa
ete maafo buyifo. Fɛɛ wə ebufi
Onanto eto Lɛwɔnɔ ufləsə mi ntu.”

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

9 Yanklɛ fɛ Yesu ditsyi umə wə
baakpo Nasaret lə Galilea eto kasɔ,
ubə udufə, nya Yohanes díyifo wə
ntufləsəfləsə eto lekpa lə Yordan.
10 Lə kase Yesu nlɛ bɔbɔ lə ntu
bomə əsuə kabe katoo, únyə nkə
Onanto eto kato lɛ bɔsini nya
Onanto eto Lɛwɔnɔ lɛyifə dísiə lə
wə əsuə lə lɛblɛkpa eto ditsyəbi
əsuə.
11 Nya bánɔ ɔkuɛ ditsyi kato ɔnlɛ
bɔtɛyi nkə, “Fə ni mɔ ubi wə
mankeko, nya məənyə disuəyuə lə
fə.”
12 Lamfolamfo, Onanto eto
Lɛwɔnɔ ákpa Yesu úsuko mfiminti
bomə kafo.
13 Wə mate əsiə mfó eyifosi ana.
Lə lefe nəmfó əsuəə, Obonsam áto
Yesu óbe. Nya Onanto eto batɔyɛ
díbə bawunsə ko wə.

Yesu Ǝləkə Wə Bakasebi Tutɛ.

14 Lə lefe nə bəmuə Yohanes
bákpe lə Aba eto diyoo, Yesu édu
mfó úsu Galilea úsu údi Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.
15 Ɔkɛ mfó katɛyi nkə, “Lefe sɛɛ
nəmə eboyo. Onanto eto
sekakedikɔ eto lefe əbɔfi. Bisinkli lə
mi asa bua eto kama lə befo Ditiki
Sɛɛ nəmfo bɛnɔ.”
16 Se Yesu nlɛ botsyilama lə
ditumbukplɛ nə nkpe lə Galilea eto
kasɔ ɔflɔɔ, únyə mba ləələkə akpɛ
inuə, ba ni Simon ku wə ɔyimisani
Andreas, ba nlɛ mə asabu bota mfó.
17 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bibə
bitəkəko mɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nya
moote mi kase biuləkə betidi bitə
Onanto.”
18 Lamfolamfo báyani mə asabu
bətsyə nya bátaka bətəkəko wə.
19 Ǝyɛ úsu sɛtɔ sɛkɛ nya únyə
bayimisani inuə bətsyuə ba ni
Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku
Yohanes. Besi mə ɔklɔ kafo balɛ mə
asabu bɔlɔ.
20 Kase Yesu dínyə mə koo,
ókpadi mə nkə bətəkəko wə. Mə
tsya átaka akpa akpa báyani mə
anto Sebedeo ku wə beyifoyifo
bətsyə lə ɔklɔ əmə kafo bətəkəko
Yesu.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Osani Utsyuə Ǝsuə.

21 Yesu ku mba ntəkəko wə ésu
bédufə umə wə baakpo
Kapernaum. Nya lə Yudafɔ eto
Ɔnwɛditsyəyi nə ntəkə lə mə mfó
eto busu əsuə eto kamaa, Yesu ésu
Yudafɔ eto katsyakɔ nya útsyiko
mə Anantotiki bote.
22 Iyifo mba kenke lɛnɔ wə
asatete nyamə yanii, itsyise ɛbɔ lete
lə mba laate asa itsyi lə Yudafɔ eto
afi əsuə. Bomu wə asatete eyifo
nnya nkpe kalende nya itsyi taa wə
utu kəmiə.
23 Lə lefe nəmə tutuutuu, osani
utsyuə lɛwɔnɔ bua nsi wə lə əsuə
akɛ lə katsyakɔ kamə mfó,
24 nya ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə,
“Yesu Nasaretnyə, be fanlɛ bɔbɛbɛ
ketsyiko lə bo ɔflɔ mfo? Bubə fəbə
fə əəbə atsylɔsə bo lee? Nyi futsyə
feni. Fə ni Onanto eto Ɔkɛnkɛnyə
wə ótsyese nɛ.”
25 Yesu éti lɛwɔnɔ nəmə kusu nya
ókpe ni kɔfi nkə, “Dika, nya lə abɔ
lə osani əmə əsuə.”
26 Lɛwɔnɔ nəmfo étinkəsə osani
əmə keklekle nya dítə ófa
bəmbəəmbə fɛ lɛbɔ lə wə əsuə.
27 Itə iyifo mba kenke díńyə mfó
yanii, nya bátɔ mə əsuə bənkə,
“Nte asatete fɔfɔ nnya eto okle nɛ?
Utidi əmfo kpe əsuəale woafo etiki
budi ku awɔnɔ bua nya beetsyue
wə etiki ato.”
28 Itə esoo, Yesu eto diye áyɛ
letsyo lə Galilea eto kasɔ kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

29 Yesu ku wə bakasebi ku Yakobo
ku Yohanes édu lə katsyakɔ kamə
nya bésu Simon ku Andreas eto
diyo.
30 Se bésu bédufə mfóo, betidi
bətsyuə átɛyi Yesu bənkə, Simon
eto usiəambe áyila, atikesi əmuə
wə olabe.
31 Nyaso Yesu ésu wə ɔflɔ, nya
ɔ́kɔbe wə lə kɔni ótakasə úńyənsə.
Lamfolamfo wə bufi bomə áyɛ wə
nya ótaka útə mɛ lesa bédi.
32 Se ditsyitsyo lefe léyoo, betidi
ákpa befimfi kenke ku mba awɔnɔ
bua díkakpe bulə kpə báboko Yesu
bə lə otsya mə bufi.
33 Nya umə əmə kenke eto betidi
díbə bəńyə lə kesie mfó bánlɛ bobe.
34 Yesu átsya betidi kpə ba nlɛ
bufi ateate bufi nya óla awɔnɔ bua
lə betidi kpə əsuə ku mba awɔnɔ
bua nsi lə əsuə, itsyise Yesu yi nkə
awɔnɔ bua nyamə yi futsyə uni,
nyaso wántɔnɔ nkə awɔnɔ nyamə
tɛyi kulesa itsyi lə wə əsuə.

Yesu Ábe Ditiki Sɛɛ Nənə Letsya Lə Galilea Eto Kasɔ.

35 Kolensiənto fɛ kale luusiəə,
Yesu átaka ɔ́bɔ lə diyo nəmə. Úsu
kaka kutsyuə saa ləmbə nya óto ola
útə Onanto.
36 Kamaa, Simon ku wə bayɛtsyuə
ésu bábɛbɛ Yesu.
37 Lə lefe nə bənyə wəə, bátɛyi
wə bənkə, “Utsyuə saa əbə ɔlɛ fə
bɔbɛbɛ.”
38 Fɛɛ Yesu átɛyi mə nkə, “Bitə lə
busu umə bamba. Efe bə ndi
Anantotiki lə mfó tsya, itsyise
nyamfo ni mɔ keyifo ka mimbə
keyifokɔ lə kawunsiə nɛ.”
39 Nyaso ɔ́yɛ ótsyilama Galilea
eto kasɔ kenke, nya úkedi
Anantotiki nyamə lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ kpə nya óla awɔnɔ bua
ɔ́bɔsə lə betidi əsuə tsya.

Yesu Átsya Osani Utsyuə Wə Nlɛ Bufisia Bufi.

40 Osani utsyuə wə nlɛ bufisia
bufi əbə Yesu ɔflɔ. Óse akonki ɔ́lɛ
wə lekpakpa nkə lə ɔwunsəko wə.
Ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə alaa, ebofo mɛ
botsya nya yuuyuə mɛ tsya.”
41 Wə etiki nyamə ənə Yesu kafo,
nyaso únə wə kɔni nya útidi wə.
Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Nla nko. Fə
əsuə kenke lə yele.”
42 Lamfolamfo bufi bomə əyuə
wə.
43 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə
udu, nya ókpe wə kɔfi keklekle nkə,
44 “Mənńyə lə kusu atɛyi betidi
nnya dibə, bomu su lə efi fə əsuə
esu ate Onanto eto Usumunyə. Lə
efi nkpata bo Mose eto kɔfi lɛtɔ

esuko. Nyamfo luuləkə ete bənkə
bufi bomə əyuə fə nɛ.”
45 Tsya lefe nə nwə əmə dídu
ɔntɔɔ, útsyiko bofa katɛyi kase
Yesu létsya wə. Lə nnya esoo, Yesu
ménsifo umə saa busu, itsyise
betidi kpə lɛ wə ɔflɔ bubə. Nyamfo
esoo, Yesu kosate átsyimɛ lə
uməmflɔ kaka kuutsyə ləmbə. Nya
betidi ditsyi nlebe nlebe kpə, bəbə
wə ɔflɔ mfó.

2

Yesu Átsya Abafa Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

1 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, úsinkli
úsu Kapernaum nya lə wə businki
kəbə əsuəə, betidi ánɔ bə úsinkli
úbə oto.
2 Nya betidi kpə díbə diyo nə ɔkɛ,
ku ni kayoma kenke. Nya ɔkɛ mfó
úkedi mə etiki.
3 Mfó nya betidi ena léboko
ufimfi wə léba onkpo kasɔ wə ɔflɔ.
4 Nya se banlɛ kusu bunyə lə
bayɛnko wə lə kesie bedufənko wə
diyo kafo lə kase betidi mfui esoo,
bésu bábe letsya bələkə ofo nya
báyɛnko ufimfi əmə ku wə belabekə
báyifəsə bətsyə le Yesu eto akɔ.
5 Se Yesu dínyə kase sɔ̃ɔ̃ báfo
bánɔ bə woofo ufimfi əmə botsya
esoo, Yesu átɛyi nwə léba onkpo
kasɔ əmə nkə, “Ubi, mfi fə abua
ntsyɛ fə.”
6 Fɛɛ afi eto bateasa ba lɛkɛ mə
lenti mfó ebu lə mə akɔɛsi əsuə
bátɛyi bənkə,
7 “Beso woatɛyi nko? Ɔlɛ
mbusiotiki budi. Onanto hã laafo
abua bufi katsyɛ!”
8 Yesu áte mə nsusu nyaso ɔ́tɛyi
mə nkə, “Beso ele bə nyamfo lə mi?
9 Nte nya diyuə enso bɔtɛyi, ‘Mfi
fə abua ntsyɛ fə,’ lee ‘Taka lə efi fə
belabekə lə ayɛ edu’?
10 Nyaso lə itə bə befo bɛnɔ biə
Utidi Éto Ubii, nkpe əsuəale bə mfi
betidi eto abua ntsyɛ le kawunsiə
kamfo. Bɛnɔ?” Mfó əməə, Yesu esi
útsyi wə ənəmi útə ufimfi əmə nya
ɔ́tɛyi wə nkə,
11 “Taka lə efi fə belabekə lə esu
diyo.”
12 Nya osani əmfo létaka
lamfolamfo úfi wə okla nya údu lə
betidi bamə ńyə mfó nti. Nyamfo
éyifo betidi ba kenke nyə mfó yanii.
Nya ítə béfi atəsə banlɛ Onanto
butə. Məmblɛ átɛyi bə bənnyə tɔ
nyamfo eto okle bənyə.

Yesu Ákpadi Lewi Nkə Utəkənko Wə.

13 Nya Yesu disi údu úsu Galilea
eto Ditumbukplɛ kɛnyɛ nya betidi
bamə kenke díbə wə ɔflɔ mfó, nya
óte mə Anantotiki.
14 Kase ɔ́nlɛ bɔyɛ kafe lə
ditumbukplɛ nəmə ɔflɔ mfóo, úsu
únyə Lewi wə ni Alfeo eto ubi wə
nsi lə kaka woafo umənko. Nya
Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Taka lə
ətəkəko mɛ!” Nyaso Lewi átaka
kpla nya útəkəko wə.
15 Ketsyitsyokɔmii, Yesu ku wə
bakasebi ku betidi kpə ba ntəkəko
wə, ésu Lewi eto bə lə besu bedi
lesa ku wə. Mba dítəkəko wə eto
bətsyuə éyifo mba laafo umənko
ku babuayifo.
16 Nya afi eto bateasa ba ni
Yudafɔ eto lekpa nə baakpo Farisifɔ
tsya akɛ mfó. Nyaso lefe nə afi eto
bateasa ba ni Farisifɔ bamə dínyə
bə Yesu si ɔ́lɛ lesa budi ku
babuayifo, bátɔ wə bakasebi bənkə,
“Ntsyəso wonko mba laafo umənko
ku babuayifo nsi banlɛ lesa budi?”
17 Se Yesu lɛnɔ etiki nnya bánlɛ
budii, ɔ́tɛyi mə nkə, “Betidi ba nkpe
əsuəale manhiã ofanyə enso mba
ni befimfi hã. Məmbə miə məəbə
nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo
eso mimbə.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asatete Koko Ku Afɔfɔ Ǝsuə.

18 Lə lefe ditsyuə se Yohanes ku
wə bakasebi ku Farisifɔ lɛkɛ lə
kɛnyɛkekle əsuəə, betidi bətsyuə
əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
“Beso fɛ fə bakasebi laankle kɛnyɛ
fe kase Yohanes eto bakasebi ku
Farisifɔ laakle?”

19 Yesu ətə mə mbuayɛ lə lekpa
seka ɔ́tɛyi nkə, “Nyalɛ Okafɔsə eto
bakloboo, bani lesa budi lə kusiə
kakpakɔ kamə? Lee, yanle bə
bənyə disuəyuə ku okafɔsə əmə
nkpe mə lentii?
20 Yuubə diyi ditsyuə bə lə bələkə
okafɔsə əmə lə mə nti, baklobo
bamə ebokle kɛnyɛ beyifo yoyoyo.
21 Kuutsyuə saa emfi lefianku fɔfɔ
kaka kama lə kafia koko ka nlɛ bola
əsuə, lefianku fɔfɔ nəmə ebunə
kafia koko kamə kala lə bəflə kə,
nya luutə dibiə koko nəmə sənsə
lɛmɔ leso kɔ.
22 Nnya kamaa, bankpo ntə fɔfɔ
lə kubukikuətobe koko wə bákakpo
ntə bənyə kafo. Ntə fɔfɔ bomə
ebɔkpɔ bobe kato itə bə
kubukikuetobe koko əmə ebola itə
bə ntə ku kubukikuətobe əmə
ebuyifo asɔsɔ. Bomu ntə fɔfɔ,
ubukikuətobe fɔfɔ əsuə baakpo
mu.”

Yesu Ni Ɔnwɛditsyəyi Eto Onamute.

23 Lefe lɔni lə Ɔnwɛditsyəyii, se
Yesu ku wə bakasebi nyɛ lə anta eto
ɔkuɛ utsyuə banlɛ bofee, bəfəsə
anta ətsyuə balɛ bɔyimi.
24 Nyaso Farisifɔ bətsyuə átɔ Yesu
bənkə, “Beso fə bakasebi ləəyifo
nko? Bo kɔfi məntə kusu bə beyifo
nko lə Ɔnwɛditsyəyi.”
25-26 Lə nnya əsuə Yesu átɔ mə
nkə, “Biankla lə Onanto eto Kukuə
Kɛnkɛ eto Awɔnisa lesa nə Oka
David díyifo? Lə lefe nə kukpənsɛ
lɛlɛ wə ku wə bayɛtsyuəə, Oka
David ésu kaka bəətə Onanto kedi
lə Usumunyə Ninə Kenke wə
baakpo Abiatar eto lefe. Úləkə
didisa kɛnkɛ nə ntə mfó itə mba
ləətə wə kedi hã lə Disumuyo údi
nya útə wə bayɛtsyuə tsya ditsyuə
bédi. Moses eto kɔfi məntə nkomə
eto diyifobi nəmfo kusu, tsya
bántɛyi mə kulesa.”
27 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Onanto ətsyə Ɔnwɛditsyəyi itə
utidi eto lɛlɛkəsə. Inni utidi bətsyə
itə diyi nəmə eto lɛlɛkɛsə.
28 Nyaso mɔ, Utidi Eto Ubii, mɔ ke
ni Ɔnwɛditsyəyi eto Onamute.”

3

Yesu Átsya Nwə Eto Kɔni Díkpə Lə Ɔnwɛditsyəyi.

1 Lə lefe bamba əsuəə, Yesu esi
úsu Yudafɔ eto katsyakɔ. Utsyuə
akɛ mfó wə eto kɔni díkpə
konyoma.
2 Betidi ba lɛkɛ mfó eto bətsyuə
ńyə balɛ bobe lə wootsya utidi əmə
lə ɔnwɛditsyəyi nəmə əsuə lə babe
lə buunyə etiki lə wə əsuə.
3 Yesu ákpadi utidi əmə eto kɔni
díkpə útsyə lə betidi ba kenke eto
ənəmi.
4 Nya útsyi wə ənəmi útə betidi
bamə kenke nya ɔ́tɔ mə nkə, “Ɛlɛkɛ
bə utidi yifo kasɛɛ lə Ɔnwɛditsyəyi,
lee Ɔnwɛditsyəyi eyifo diyi nə utidi
loobiasə asa? Iyifo diyi nə bəətə
nkpə, lee iyifo diyi nə baa biasə
nkpə?” Fɛɛ bámfo wə kulesa
bɔtɛyi.
5 Yesu étsyi ɔ́wuninsə nya óbe mə
ku lɛblɔfi itsyise ílə wə lə lɛkɔɛsi se
bánla bə baawunsəko mə bətsyuə
eso. Nya ɔ́tɛyi ufimfi əmə nkə, “Nə
fə kɔni etsyue.” Únə ko útsyue.
Nya ete kɔni komə létsya wə.
6 Lə nnya əsuəə, Farisifɔ bamə
édu nya bésu bátsya ku Herod eto
betidi nya bákpe disi lə kase bɔɔyɛ
balo Yesu.

Yesu Átsya Betidi Kpə Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Ɔflɔ.

7-8 Nya Yesu ku wə bakasebi lɛyɛ
bésu Galilea eto ditumbukplɛ ɔflɔ.
Nya sitiditu kplɛ sia ditsyi Galilea
ku Yudea ku Yerusalem ku Idumia
eto kasɔ ku mba ditsyi Yordan eto
ketu eto lekpake nə nse ku mba
ditsyi Tiro ku Sidon tsya ətəko wə
bəbə. Nnya ni bənkə wə ayanisa
nnya ɔnlɛ buyifo əbɔyɛ etsyo nyaso
betidi kpə ála bə befi mə ənəmi
bənyə wə.
9-10 Lə lefe nəmfó se Yesu
díkatsya betidi kpə esoo, befimfi
kpə lɛ bokplatsya bə lə betidi wə ko
lə bəmuə ale. Nyaso Yesu átɛyi wə
bakasebi nkə babɛbɛ ɔklɔ bəńyənsə
lə utuflɔ, itə bə lə betidi bamə əbə

befuii, woofo bobe kədufə lə wə kafo.
11 Lɛwɔnɔ bua əsiə lə betidi bətsyuə ba díbə mfó əsuə. Lə bənyə, bənyə Yesu koo, békedu kanɔ nya bákafa katɛyi bənkə, “Fə ni Onanto eto Ubi.”
12 Nya Yesu káninko mə nkə bəntə lə betidi lə bate futsyə uni.

Yesu Ǝləkə Lefosi Batɔnkpe Inuə Itə Wə Ǝsuə.

13 Nyamfo eto kamaa, Yesu ábe úsu kɔtini disi. Nya mfóo, ókpadi mba óla nkə bakɛ ko wə.
14 Betidi bamfo əbə wə ɔflɔ nya úləkə lefosi inuə lə mə nti. Nya útəkə mə diye nkə batɔnkpe. Ɔtɛyi mə nkə, “Nləkə mi minkə bɛkɛ mɛ lə ɔflɔ lefe saa. Mootsyese mi lə bisu bidi Anantotiki.
15 Nya biɔkɛ əsuəale bela awɔnɔ bua bitsyiko lə betidi əsuə.”

16-19 Betidi lefosi inuə ba úləkə eto aye ni Simon wə Yesu dítə diye nkə Petro ku Yakobo ku wə ɔyimisani kɛkɛ Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi ba Yesu dítəkə diye nkə Boanerges eto kasɔ ni nkə, beedi etiki ku utə fe kase kato laafa kekumi bembembe, bafɛfɛ ni Andreas ku Filipo ku Bartolomeo ku Mateo ku Toma ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo ku Simon wə lə lefe ditsyuə nə lefe léta mə kasɔ disi ku Yuda Iskariot, nwə luubə uləkə Yesu utə.

Afi Eto Bateasa Áka Yesu.

20 Se Yesu dídu mfóo, údu úsu diyo ditsyuə. Nya betidi kpə esi bəbə mə ɔflɔ mfó. Itə bə ibə ɛkɛ ale itə Yesu ku wə bakasebi bə bánkɛ lefe kulaa tsya lə bedi lesa.
21 Se wə kosate eto betidi lɛnɔ nkoo, bésu bə lə besu bənə wə besuko diyo, itsyise bátɛyi bənkə, “Disi abia wə.”
22 Nya afi eto bateasa ba ditsyi Yerusalem lɛtɛyi bənkə, “Lɛwɔnɔ bua əbə disi lə Yesu əsuə. Nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnkoo, ni nwə dítə wə əsuəale fɛ ɔnlɛ awɔnɔ bua nyamfó bola kabɔnko lə betidi əsuə.”
23 Nyaso Yesu ákpadi betidi bamə nya údi etiki ko mə lə lekpa əsuə nkə, “Ntsyə yuubə bə Obonsam ebofo wə əsuə bola ketsyiko lə utidi əsuə?
24 Lə ibə bənkə sekakedikɔ áma se əsuə lə akpaa, nya akpa akpa nyamə nlɛ bɔkpɔ lə mə əsuə ntii, nkomə eto sekakedikɔ siamə əmbofo buńyə.
25 Lə diyo ditsyuə eto betidi əsənsə lə mə bətsyuə əsuəə, anto ku anto nlɛ bɔkpɔ lə mə bətsyuə əsuəə, diyo nəmfó əmbofo buńyə.
26 Nyaso lə Obonsam ataka uńyə ɔnlɛ bɔkpɔ ku wə əsuə ku wə sekakedikɔ sia lema akpa akpaa, sekakedikɔ siamfó ebusənsə nya wə sekakedidi ebolo.
27 “Iyifo etiki eto ɔnukualɛ bə utidi əmbofo botaka kesu ketu əsuəaletidi lə wə diyo, ketsyi wə bikə. Fɛ woofo budufə lə wə diyo nəməə, tsyisɛ umuə əsuəaletidi əmə okle.
28 “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə Onanto ebufi lebua saa nə betidi díyifo ku diye bua saa nə baakpadi Onanto ɔtsyɛ.
29 Fɛɛ diye bua saa nə utidi lookpadi Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛɛ, Onanto əmbufi ni ɔtsyɛ wə kulefe. Itsyise wuufi lebua nəmfo fenkə lebua nə wembotasuə.”
30 Yesu átɛyi nyamfo nko itsyise betidi bənkə lɛwɔnɔ bua kpe lə wə əsuə.

Bawoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?

31 Lə lefe nəmə əsuəə, Yesu eto bayimisani ku wə ambe əbə mfó. Bəńyə lə lekple nya bákpe wə utidi bə bahiã wə.
32 Nyaso betidi ba létsyilama wə átɛyi Yesu bənkə, “Be, fə ambe ku fə bayimisani ńyə lə lekple bə bə.”
33 Nyaso Yesu átɔ mə nkə, “Owoe ni mɔ ambe? Bawoe ni mɔ bayimisani?”
34 Nya ótsyilamasə ənəmi nya óbe betidi ba nsi letsyilama wə mfó nya ɔ́tɛyi nkə, “Bee, nyə mbamfo ni mɔ ambe nye mɔ bayimisani.

35 Utsyuə saa wə leeyifo Onanto
eto lelabii, wə ni mɔ ɔyimisani nye
mɔ ɔyimisio, nye mɔ ambe nɛ.”

4

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Eyibisense Ǝsuə.

1 Yesu esi ésu Galilea eto
ditumbukplɛ flɔ nya ɔnlɛ Ditiki Sɛɛ
nə mə bote. Nya lə kase betidi ba
létsyilama wə mfui esoo, údufə lə
ɔklɔ kafo lə ntu bomə əsuə, nya
úsiə kasɔ. Nya betidi bamə díńyə lə
ntu kɛnyɛ fɛ Yesu dídi ko mə etiki.
2 Lefe kpə lə wə asatete əsuəə,
údi etiki ɔ́yɛnko lə akpa əsuə lə ufi
uləkə asa nnya óla nkə loote mə
kasɔ. Asa nnya óte mə ni nkə.
3 “Bɛnɔ! Lefe lɔnii, ɔkuɛmfo ɔni
ésu ɔkuɛ nkə lə usu usiə eyibibi
ətsyuə.
4 Lə lefe nə ɔnlɛ eyibibi nyamə
busəə, íbə bə ətsyuə álo ékpo lə
usunte ɔflɔ, nya baklɔbɛ díbə básɛ
nnya bámini.
5 Ǝtsyuə álo ékpo lə aba əsuə,
kaka sitə lemfui. Nyaso eyibibi
nyamfo əkə mlə.
6 Fɛɛ se kofe lébe kɛnyɛɛ, éblobe
nya íkpə. Nnya ni bə, nnya keyudu
mənnyə didisa itsyi lə aba nyamə
esọ.
7 Eyibibi nyamə eto ətsyuə ésu
ékpo lə biyu nti. Nya kanyi kamə
léto kéti nnya. Nyaso yámfo bɔnwɔ.
8 Nya íbə bə ətsyuə álo ékpo lə
kasɔ sɛɛ əsuə. Nya íkə, nya yébe
kukɔnɔ nya yɛnwɔ ebibi. Nya
ətsyuə lɛnwɔ ebibi fosi ətsyə, ebibi
fosi akua, ətsyuə lɛnwɔ kolofa.”
9 Lə kalosəkɔɔ, Yesu átɛyi mə
nkə, “Nyaso fə ke nkpe atoo, tsyuə
ato kukunɔ lə anɔ.”

Yesu Ǝləkə Lekpa Nəmə Kasɔ Óte Mba Ntəkəko Wə.

10 Lə lefe nə Yesu mate insii, wə
bakasebi lefosi inuə bamə ku mba
ləətəkəko wə əbə wə ɔflɔ nya bátɔ
wə bə uləkə lekpa nəmə kasɔ ote
mə.
11 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mimii,
béfi Onanto sekakedikɔ eto akulasa
bətə mi. Fɛɛ mba díbuu, nye bafɛfɛ
ba lentəkəko mɛ, əbɔnɔ mɔ asatete
nyamə ɛyɛ lə akpa əsuə hã.
12 Nyaso íbə itə fe kase Onanto
eto unyɛləkətidi lɛwɔni útsyə nkə,
‘Buukabe tsyaa, bəəmbunyə bətsyə
lekpo.
Buukətsyue ato tsyaa,
bəəmbɔnɔ kasɔ.
Nnya ni bə lə banɔ nye bənyə tsyaa,
bəəmbɔnɔ kasɔ.
lə betsyi mə ənəmi bətə
Onanto,
bə lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə.’ ”
13 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Biannɔ
lekpa nəmfo eto kasɔ? Ntsyə fɛ
biofo lekpa bamba saa kasɔ bɔnɔ?
14 Ɔkuɛmfo əmə lɛ Onanto eto
etiki busənsə.
15 Betidi bətsyuə ale kase eyibibi
ətsyuə luubə ekpo lə kusu ɔflɔ. Lə
kase banlɛ bɔnɔɔ, ete Obonsam
əəbə nya wəənwə nnya kələkə lə
mə nsusu əsuə.
16 Betidi bamba tsya ale eyibibi
nnya ləəbə kakpo lə aba əsuə. Lə
lefe nə banlɛ nnya bɔnɔɔ, yeakpe
mə disuəyuə.
17 Tsya ditiki nəmə eto keyudu
ənńyə kasɔ kukɔnɔ. Baafo kanɔ itə
lefe kliminti ete. Nya lefe nə ke
kənə nye bulə sɛkɛ díbə lə mə əsuə
lə ditiki nəmə esoo, beesinkli kama.
18 “Nya betidi bətsyuə tsya te fe
eyibibi nnya díbə íkə lə kanyi nti.
Nya mbamfó ni betidi ba laanɔ
ditiki nəmə.
19 Fɛɛ kawunsiə kamfo eto bulə
ku atabi bɔbɛbɛ kekleke ku əsuə
eto lɛlɛkəsə ku kawunsiə eto
kamini bɔbɛbɛ aafo mə ketu.
Nyamfo laakle kemli ditiki nəmə itə
bə diamfo ebibi bɔnwɔ.
20 “Nya betidi bətsyuə te fe
eyibibi nnya lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ
əsuə. Baafo etiki nyamə ku utu faa,
nya baanwɔ ebibi kpə. Ǝtsyuə
aanwɔ ebibi fosi ətsyə, nye awosi
akua nye kolofa.”

Okandiɛ Eto Keyifo Ndi Bə Utə Diyənde.

21 Yesu esi ɔ́tɔ mə nkə, “Utidi aato
okandiɛ kefi kakpe lə ditsyitsya

kalɔ nye lə mpa kalɔ? Inni okandiɛ eto kətəkəkɔ baato okandiɛ kətəkə?
22 Lesa nə ke nkpe lə kakula əsuəə, əbɔbɔ lə lekple utidi saa nyə. Lesa nə ke nkpe lə kakula əsuə əbɔbɔ tɛnklɛ utsyuə saa nyə.
23 Nyaso lə bekpe atoo, bɛnɔ kukɔnɔ!”
24 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Bifi mi ato bekpe kukɔnɔ lə lesa nə bɛnlɛ bɔnɔ əsuə. Kase faakla asa yeeyi kaba kakpo kətə utidii, nko ke eto okle Onanto lookla utə fintsya nɛ!
25 Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə lə ani.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Eyibibi Boto Ǝsuə.

26 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Onanto eto sekakedikɔ ale osani wə laato eyibibi.
27 Diyi saa woalabe kataka, nya nkomə eto eyibibi nyamə nlɛ bukə kabe. Fɛɛ unnyi kase asa nlɛ butsyə nkomə.
28 Nnya ni bənkə kasɔ ka báto diyibibi nəməə, ke laalɛ ni ola nko. Tutɛ, lə díkəə, díabɔ afanto, nya uyi laabɔ. Nya lə ébee, yeawɔ ebibi kpə.
29 Lə ebibi nyamə ábe ɛsɛɛ, ɔkuɛmfo əmə əbə kala nnya. Itsyise nnya lɛlɛfe eboyo.”

Lekpa Itsyi Lə Diyibibi Kɛkɛ Ǝsuə.

30 Yesu átɔ nkə, “Be muufi nkatesə ku Onanto eto sekakedikɔ. Nte lekpa nə ele bə mfi nləkə nyamfo eto kasɔ?
31 Ite fenkə utidi éfi diyibibi nə nso bɔfɛ lə kawunsiə úsu óto.
32 Lefe ditsyuə eto kamaa, diəkə kafiani kuyi. Nya nkomə eto kuyi komfo laamɔ kaso ɔkuɛ eto ediyi fɛfɛ kenke. Koata kalɛ kpə. Nya baklɔbɛ laato ayo lə kuyi komə eto kalɛ əsuə.”
33 Yesu édi mə etiki nyamfo lə kase utsyuə sa loofo kasɔ bɔnɔ.
34 Etiki saa wuudi məə, woatɛyi nnya kayɛ lə akpa əsuə. Lə lefe nə itə kusu bə wonko wə bakasebi bamə hã sii, nya fɛ wəələkə nnya kasɔ kate mə nɛ.

Yesu Éti Ufiebi Eto Ǝsuale Kusu.

35 Diyi nəmfó eto ditsyitsyo lefee, Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə bɔyila ditumbukplɛ nəmfo busu ni lekpake nə nse.”
36 Nyaso bédu lə betidi əto ditsyukpa nəmfo ɔflɔ bésu bedufə bəsiə lə ɔklɔ wə Yesu dísiə əsuə, nya bétsyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila. Kaklɔ bamba tsya əńyə mfó.
37 Yanklɛ fɛ ufiebi ko dítsyiko bɔsɔ bembembe nya ɔ́sɔ ntu ókpo lə ɔklɔ əmə kafo, nya ibu sɛkɛ lə ntu lə buyi ɔklɔ əmə lə onya udu fə lə ntu kasɔ.
38 Lə lefe nəmfóo, Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə eto kama, úfi wə disi útəkə lə esunde əsuə nya ɔnlɛ selabe. Nyaso básanklisə wə nya bátɛyi wə bənkə, “Oteasa, ɛnlɛ fə bulə bənkə boəbə bukpə?”
39 Yesu átaka úńyə nya ófa ɔ́tɛyi nkə, “Ufiebi, yɛ bɔsɔ!” Nya ɔ́tɛyi ntu bomə tsya nkə, “Ntu yɛ bonwa!” Nya ufiebi əmə disinkli ɔ́yɛ bɔsɔ, nya ntu bomə eto ənəmi disinkli búyuə buɛɛ kananaa.
40 Nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi nkə, “Beso biate sikpi mmə? Bíamfo tɔ bɛnɔ?”
41 Sikpi əmuə mə sefensə, nya bétsyiko mə bətsyuə bɔtɔ bənkə, “Owoe ko ni utidi əmfo? Bə ntu bomə ku ufiebi kenke etsyue wə etiki koto!”

5

Yesu Ála Awɔnɔ Bua Lə Osani Utsyuə Ǝsuə.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu bésu Galilea eto Ditumbukplɛ eto situma sia nse lə Gerasefɔ eto kasɔ.
2 Le kase Yesu lɛbɔ le ɔklɔ əmə kafo koo, osani utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nsi lə əsuəə, əbə ótsyako wə. Osani əmfo ábɔ lə edi nnya lɛfi mfó nti.
3 Itsyise mfó úkəsiə nɛ. Lə lefe nə lefe mməə, betidi ba kenke mámfo wə bumuə kakpe lə amana.

4 Lə lefe kpə əsuəə, bákafo wə
ani ku akpa bokle. Fɛɛ wókala
nnya bufəsə kabɔ. Utidi əmfo akɛ
əsuəale tinti, itə bə kutsyuə saa
mánkamfo wə bumuə kətsyə.
5 Kətsyə ku kakɔmi kenke
úkatsyilama lə betidi eto edi ku
atini nyamə nti, nya úkakpo kudu,
ékefi abambi katsya wə əsuə.
6 Utidi əmfo əńyə kɔsɛsɛ fɛ únyə
Yesu. Nyaso útsyetsyi úsu óse
akonki lə Yesu eto ənəmi.
7 Nya ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə,
“Onanto Fanlonlo eto Ubi! Be nkpe
lə mɔ ku fə lenti mfo? Nlɛ fə
lekpakpa, se mɛ uyi lə Onanto eto
diye əsuə fənkə embunə mɛ koto!”
8 Ɔ́tɛyi nkomə, itsyise ɔ́nɔ bə Yesu
Yesu áto ɔkuɛ nkə, “Lɛwɔnɔ bua bɔ
lə osani əmfo əsuə.”
9 Nya Yesu lɛtɔ wə nkə, “Ntsyə
baakpo fə?”

Nya útə mbuayɛ nkə, “Mɔ
baakpo omantsya itsyise bomba
nkpe lə nwə mfo əsuəə, bufui.”
10 Nya ɔ́lɛ Yesu lekpakpa nkə
woanla mə lə kasɔ kamə.
11 Lə lefe nəmfó əsuəə, bakplako
kpə əńyə lɛ kɔtini komə ɔflɔ balɛ
budi.
12 Nya awɔnɔ nyamfo lɛlɛ Yesu
lekpakpa bənkə, “La bo akpe lə
bakplako ba ńyə lə mmə, lə budu
budufə lə mə əsuə.”
13 Nya ɔ́tɔnɔ útə mə, nya awɔnɔ
nyamə lɛbɔ lə osani əmfo əsuə nya
bédu bésu bédufə lə bakplako
bamə əsuə. Nya bakplako bamə
kenke, ba eto utu luuyifo fe akpi
ənuəə, dítsyetsyi bésu báwunini lə
kɔtini komə eto kotosi bésu bédufə
lə ditumbukplɛ nəmə nya bánya
bátsylɔ kenke.
14 Nya mba nlɛ bakplako bamə
bobee, dítsyetsyi bésu umə əmə ku
mba lɛkɛ lə wə ɔflɔ mfó, nya bésu
batɛyi betidi ba kenke lesa nə díbə.
Mba bátɛyi ésu mfó, bésu bábe
lesa nə díbə.
15 Nya lefe nə bəbə Yesu ɔflɔɔ,
bənyə utidi wə awɔnɔ bua kpə
dísiə lə əsuə mfó. Nya únsi lə kasɔ,
ónkpe awu, íkakpa ko wə. Nya
sikpi dímuə məmblɛ kenke.
16 Betidi ba leka wə búnyəə, átɛyi
lesa saa nə díbə lə utidi əmə ku
bakplako bamə əsuə.
17 Nyaso bálɛ Yesu lekpakpa bə
udu lə mə kasɔ.
18 Lefe nə Yesu nlɛ budufə lə ɔklɔ
əmə əsuəə, osani əmə əsuə awɔnɔ
bua dísiəə, alɛ wə lekpakpa nkə,
“Tɔnɔ lə ntəkəko fə lə bukayɛ
katsyilama.”
19 Fɛɛ Yesu mántɔnɔ. Bomu ɔ́tɛyi
wə nkə, “Sinkli esu fə betidi ɔflɔ lə
atɛyi mə kase Onamute əmə
lɛwunsə ko fə ku kase únyə fə
kaminsə.”
20 Nyaso osani əmfo édu úsu
ótsyilama Kəmə Lefosi kamə nya
ɔ́tɛyi betidi bamə lesa saa nə Yesu
díyifo útə wə. Nya íyifo mba lɛnɔ
nnya yanii.

Yesu Átsya Yairo Wə Ndi Yudafɔ Eto Katsyakɔ Eto Uninə Eto Ubisiobi Nya Ótsya Usio Fimfi Utsyuə Tsya.

21 Yesu əsiə lə ɔklɔ úsinkli úsu
ditumbukplɛ nəmə eto Yudafɔ eto
lekpake nə nse. Se úsu údufə
ditumbukplɛ nəmə eto kɛnyɛ mfóo,
betidi kpə əbə bátsyilama wə.
22 Nya Yudafɔ eto katsyakɔ eto
uninə ɔni utsyuə wə baakpo Yairo
əbə mfó. Se únyə Yesuu, óse akonki
lə wə akɔ.
23 Nya ɔ́lɛ wə lekpakpa kekleke
nkə, “Mɔ ubisiobi kɛkɛ lɛ bufi
kekleke. Nyaso bə lə əbə efi fə kɔni
ətəkə lə wə bə lə əsuə lə imuə wə
ale lə ɔkɛ nkpə.”
24 Nyaso Yesu átaka útəkəko wə.

Nya lə kase betidi ba díkəko Yesu
difui esoo, bátsyilama wə se bántɔ.
25 Nya usio utsyuə akɛ lə mə nti,
wə kɔtɔ díkakpo lə lefosi alɛ ənuə
sɔ̃ɔ̃ əsuə.
26 Ɔkɛ lə kanyi əsuə lə lefe nə eto
lefe mba leeyifo afa díkətə wə afa
kulaatsya. Wóbiasə wə atabi kenke
ótsya bufi bomfo, tsya bufi bomə
mányuə wə. Kato bomu bóbe.

27 Ɔnɔ etiki itsyi lə Yesu əsuə,
nyaso útəkəko betidi ba dítəkəko
Yesu kama.
28 Ɔtɛyi wə əsuə nkə, “Lə mfó wə
awu butidi koo, eni bufi bomə
əbɔyɛ mɛ.”
29 Nyaso lefe nə útidi Yesu eto
awuu, kɔtɔ komə díkakpo wəə, ála
kplo lamfolamfo! Nya únyə utsyə
lekpo lə wə əsuə nkə wə bufi bomə
áyɛ wə, nyaso kanyi ka ɔnlɛ
bunyəə, álo.
30 Lamfolamfo Yesu áte nkə
əsuəale ətsyuə ábɔ wə lə wə əsuə.
Nyaso úkənə úńyə, nya ɔ́tsyi
ɔwuninsə, nya ɔ́tɔ betidi bamə
ntəkəko wə nkə, “Owoe ni futsyə
dítidi mɛ awu?”
31 Wə bakasebi bamə átɔ wə
bənkə, “Be kase betidi bamfo
letsyilama fə. Beso faatɔ fə, owoe
ni futsyə dítidi fə?”
32 Tsyaa, Yesu esi úkənə úńyə ɔlɛ
ənəmi botsyilamasə kabe lə woofo
futsyə dítidi wə bunyə.
33 Usio əmə mfó ənyə utsyə lekpo
nkə lesatsyuə əbə wə lə əsuə.
Nyaso lə sikpitete ku ketinkə əsuəə,
ɔ́bɔ úbə óse akonki lə Yesu eto akɔ.
Nya ɔ́tɛyi wə lə ɔnukualɛ əsuə, lesa
nə díbə.
34 Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ
ubisiobi, fə bofokanɔ átsya fə. Su lə
diyuə əsuə. Fə kanyi ensiəmbu
sinkli kəbə bio.”
35 Lə lefe nə Yesu nlɛ nyamfo
bɔtɛyii, batɔnkpe bətsyuə étsyi
Yudafɔ eto katsyakɔ kamə eto
uninə əmə eto diyo bəbə nya bátɛyi
wə bənkə, “Fə ubi əmə ébukpə
koko. Beso fensi fanlɛ Oteasa əmfo
bulə?”
36 Yesu méntsyue ditiki nə mba
nlɛ bɔtɛyi mfó ato. Bomu ɔ́tɛyi
Yairo nkə, “Mante sikpi, fo anɔ ete.”
37 Nya Yesu lékpa Petro ku
Yakobo ku wə ɔyimisani Yohanes
mate hã, nya bésu Yairo eto diyo.
38 Nya lefe nə bédufə diyo nəmə,
nya Yesu dínyə kase banlɛ kanyi
bunyə kakpo edu kewi nkuu,
39 údufə lə mənti nya ɔ́tɔ mə nkə,
“Be léboko kudu komfo bokpo?
Beso bɛnlɛ nku? Dikpefi nəmfó
ménkpə. Selabe ete onlabe.”
40 Se ɔ́tɛyi nkoo, betidi ba ńyə
mfó étsyiko wə bumə.
Nyaso Yesu ətə nkə məmblɛ bɔ
besu lekple, nya útə ubi əmə eto
anto ku ambe ku wə bakasebi itsyə
bamə nkə bedufə kaka ubi əmə
díkpe ónlabe lə kasɔ.
41 Yesu ákɔbe usiobi kɛkɛ əmə lə
kɔni nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Talita
Koumu.” Nya kasɔ lə sele siamə ni
nkə, “Disiobi, nlɛ fə bɔtɛyi minkə,
taka əńyə!”
42 Lamfolamfo, disiobi nəmə nə
dikafo lefosi alɛ ənuəə, átaka úńyə
nya útsyiko bɔyɛ katsyilama. Se íbə
nkoo, íyifo məmblɛ yanii.
43 Nyaso Yesu əkə mə ato kekleke
nkə bantɛyi kuutsyuə saa. Nya
kamaa, ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitə wə
lesatsyuə lə udi.”

6

Yesu Eto Umə Eto Betidi Áni Wə.

1 Yesu édu mfó úsu wə umə kaka
úsiə óbe, ku wə bakasebi.
2 Nya lə Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi
əsuəə, úsu ɔlɛ Anantotiki búdi lə
Yudafɔ eto katsyakɔ mfó. Nyaso
íyifo betidi ba kenke lɛnɔ wə
asatetee yanii.
Bátɔ bətsyuə bənkə, “Sieti ókase
etiki nyamfo eto okle utsyiko? Nte
kobe ko eto okle nkpe wə bə woafo
ayanisa nyamfo eto okle buyifo?
3 Inni wə ni Maria eto ubi wə ni
nwə laawe keyi? Lee inni wə ni
Yakobo ku Yose ku Yuda ku Simon
eto ɔyimisani? Nya wə bayimisio
tsya nkpe mfo!” Nyaso betidi
bamfo mámfo wə.
4 Yesu átɛyi mə nkə, “Onanto eto
unyələkətidi kpe dibu lə nlebe kpə.
Fɛɛ lə wə kosate eto umə, lə wə
betidi ntii, ku lə wə kosate eto diyo
eto betidi eto ənəmii, umbə dibu
saa.”
5-6 Nnya ni bənkə wə kosate eto
umə eto betidi mámfo wə banɔ,
etiki nyamfo éyifo Yesu yanii tinti.
Lə nyamfo eso wóamfo ayanisa kpə
buyifo mfó enso nnya úfi wə ani

útəkə befimfi bətsyuə lə əsuə nya mə bufi díyuə mə.

Yesu Ákpe Lefosi Bakasebi Inuə Bamə Kɔtɔ.

Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átsyilama mbuto bo letsyilama mfó, kate Anantotiki nyamə.

7 Nya ókpadi wə bakasebi lefosi inuə bamə utsyə, nya óla mə ótsyese inuə inuə. Útə mə əsuəale nkə baso awɔnɔ bua ani.

8 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi kuutsyuə saa manlɛ kulesa usuko kusu komə, enso uyi wə baalɛɛ kɔni hã. Bientsyi didisa nye otobe fenkə mba laatɔ asa kafe. Bientsyi atabi lə mi katobe.

9 Bekpe mi afɔkpa, tsya bientsyi akpesa bamba saa enso nnya benkpe.”

10 Usi ɔ́tɛyi mə nkə, “Kaka kee bafo mii, bɛkɛ mfó isu ese lefe nə biuudu.

11 Lə bídufə umə utsyuə nya betidi bamfó dímamfo mi nye báni bə beembutsyue mi ditiki kotoo, bidu lə bɛflɛ mi nkpafo eto sitə bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonənə eto ditsyəbi nə ləəbə bubə itə mə lə umə əmə.”

12 Nyaso bakasebi bamə édu bésu bátsyilama bédi Anantotiki nyamə budi kafe bə utsyuə saa sinkli lə abuayifoyifo kama.

13 Bála awɔnɔ bua kpə lə betidi əsuə. Nya bédiki befimfi kpə nnuəbi itə bəmuə ale.

Oka Herodes Ǝtə Bála Yohanes Ntufləsətidi Eto Disi.

14 Lə lefe nəmfóo, Oka Herodes ákanɔ asa nnya kenke nlɛ búbə bɔ́nɔ, itsyise Yesu eto diye áyɛ letsyo ésu kalebe saa. Betidi bətsyuə ákatɛyi bənkə, “Yohanes wə ni ntufləsətidi ésinkli úbə nkpə! Nyaso onkpe əsuəale ɔnlɛ ayanisa buyifo nɛ!”

15 Bətsyuə tsya ákatɛyi bənkə, “Wə ni Onanto eto Unyɛləkətidi Elia.”

Betsyuə tsya bə, “Wə ni Onanto eto Unyɛləkətidi, itsyise útə fe Onanto eto bənyɛləkətidi eto ɔni.”

16 Lefe nə Herodes lɛnɔ nyamfóo, wuntsya átɛyi nkə, “Yohanes wə útə bála disi uni disi ósankli utsyi ɔkɔmə úbə!”

17 Ɛtɔnsəə, Herodes kosate dítə kusu nkə bəmuə Yohanes, nya útə kusu nkə bakle wə, befi wə bakpe lə diyo. Herodes éyifo nyamfo itsyi lə Herodia wə úsu úfi, wə dídi wə ɔyimi Filipo eto usiə eso.

18 Yohanes ákatɛyi Herodes nkə, “Yanlɛkɛ bə fo fə ɔyimisani eto usiə efi.”

19 Nyaso Yohanes eto etiki əkələ Herodia, nyaso úkəkisi wə. Nya ɔ́bɛbɛ kusu nkə lə olo wə.

20 Tsyaa, wámfo kusu bunyə lə Herodes eso. Itsyise Herodes áte Yohanes sikpi se unyi nkə Yohanes éyifo ɔnukualɛtidi ku utidi wə díyifo kɛnkɛ eso. Nyaso úkase wə. Lefe kpə, óla nkə lə úkanɔ wə asatete, ite bə wə etiki nyamə káto wə lə lɛkɔɛsi lɛ ɔ́nɔ nnya tsya fɛ.

21 Lə kalosəkɔɔ, íbə bə Herodia ənyə kusu ko ɔnlɛ bɔbɛbɛ. Diyi nəmfó didi Herodes eto leleyi. Herodes ákpadi wə beninətidi lə wə sekakedikɔ ku wə bamamanyə eto beninə ku Galilea eto kasɔ eto beninə kplɛkplɛ lə wə lesakedikɔ.

22 Herodia eto kebitɛ əbə mfó úwi kewi ókpe disuəyuə nya Oka Herodes ku wə bahɔ lə lesakedikɔ mfó tinti.

Nyaso Oka Herodes átɔ kebitɛ kamə nkə, “Be faala fə lə ntə fə?”

23 Nya usi ɔ́tɛyi wə tsya nkə, “Ekpe lə mɔ lekankpomɛ, minkə muutə fə lesa nə ke fɔɔtɔ mɛ, lə mɔ sekakedikɔ eto kutsyə kulaa tsya!”

24 Nyaso usiobi əmfo átaka úsu ɔ́tɔ wə ambe nkə, “Be ele bə ntɔ?”

Nya wə ambe lɛtɛyi wə nkə, “Tɔ wə Yohanes Ntufləsətidi eto disi.”

25 Disiobi nəmfo ésinkli kpla dísu diyo nəmə kafo nya ɔ́tɛyi Herodes nkə, “Nla minkə la Yohanes Ntufləsətidi eto disi ətəkə lə ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə ətə mɛ mɔmɔmɔmɔ!”

26 Nyamfo ába oka Herodes
lɛkɔɛsi, fɛɛ wənsiəmbofo ntamu bo
óka utsyə lə beninətidi bamfó eto
ənəmi butu.
27 Lə nyaso ókpe wə oblafɔ
lamfolamfo nkə usu ola Yohanes eto
disi lə ufi oboko. Nya oblafɔ əmfó
dídu úsu Aba eto diyo nə baakpe
betidi, mfó úsu óla Yohanes eto disi.
28 Kamaa, úfi disi nəmə útəkə lə
ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə nya úfi ni oboko
disiobi nəmə. Nya wuntsya dífi ni
úsu útə wə ambe.
29 Lefe nə Yohanes eto bakasebi
lɛnɔ ditiki nəmfoo, bésu báfo wə
ɔkɔ bésu bébikə.

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

30 Batɔnkpe ba Yesu lékpe nkə
besu batsyilama lekpake mfóo,
ésinkli bəbə bátɛyi wə nnya kenke
bésu beyifo ku asa nnya báte.
31 Nya kaka mə ku Yesu lɛsɔnɔ
eto betidi kpə ba nlɛ búbə kédu
étsyiko bufui. Nyaso Yesu ku wə
bakasebi mánkɛ lefe lə bedi lesa
kula tsya. Nyaso Yesu átɛyi mə nkə,
“Bitə lə bo hã lə busu kaka lɛbiɔ lə
busiə mfó butsyə ɔnwɛ sɛkɛ.”
32 Nyaso bésu bédufə lə ɔklɔ lə
besu kaka betidi ləmbə.
33 Fɛɛ lefe nə bántɔɔ, betidi kpə
ənyə mə bətsyə lekpo, nya
bétsyetsyi bátɔ sɛtɔ bésu baka mfó
budufə fɛ Yesu ku wə bakasebi dísu
bédufə mfó.
34 Se Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə únyə
sitiditu siaməə, mə asa ənə wə kafo
itsyise bətsyə fe basamu ba ləmbə
obebe. Nyaso útsyiko mə asa kpə
bote itsyi lə Onanto əsuə.
35 Lefe nə ditsyitsyo léyoo, wə
bakasebi ányi bésu wə ɔflɔ nya
bátɛyi wə bənkə, “Kale bolo. Nya
kase mfo diyifo ntɛntii, bəəmbunyə
kulesa bedi.
36 Nyaso ləkə məmblɛ kusu lə
bedu. Lə bedufə kəmə ku mbuto bo
lɛfi mfoo, boofó lesatsyuə bunyə
kaya kedi.”
37 Yesu átɛyi mə nkə, “Mi kosatee,
bitə mə lesatsyuə lə bedi.”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Nyamfó
ebofo fe utsyuə eto afa mflamfla eto
kayofofo! Ala fə bobiasə nyamfo lə
mə budi əsuə?”
38 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Abolo
asia bɛnlɛ? Bisu bebe!”
Nya se bésu bábee, bátɛyi wə
bənkə, “Abolo anɔ ku akpɛ ənuə
ete ntə.”
39 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə
bətə lə betidi bamə kenke lə bəsiə
kasɔ lə sefa siamə əsuə mfó lə
etsyukpa etsyukpa əsuə.
40 Nyaso betidi bamfo kenke əsiə
kasɔ lə etsyukpa etsyukpa əsuə
ətsyuə fe betidi kolofa nya ətsyuə
fe betidi awosi anɔ.
41 Nya Yesu dífi abolo ku akpɛ
nyamə, nya se óbe kato, nya ɔ́sɔ
Onanto ani. Nya úbudi abolo
nyamə nya úfi nnya útə wə
bakasebi nkə bəsiə bətə etsyukpa
etsyukpa nyamə. Nya úsiə akpɛ
nyamɛ tsya nko útə mə.
42 Mba kenke lɛkɛ mfó édi bémi.
43 Nya se wə bakasebi lɛsɛ didisa
nə díbu bakɔɔ, díyi lefosi etsyitsya
kplɛ ənuə.
44 Nya mba dídi lesa nəmfo eto
basani mate éyifo betidi akpi anɔ.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Ǝsuə.

45 Lamfolamfo Yesu átɛyi wə
bakasebi nkə bedufə lə ɔklɔ əmə lə
besu umə wə baakpo Betsaida, lə
ditumbukplɛ nəmə eto lekpake nə
nse. Nya útə nkə sitiditu siamə
sənsə sidu.
46 Nyamfo eto kamaa, wuntsya
édu óbe kɔtini komə nkə lə usu oto
ola.
47 Se éyo ketsyee, ɔklɔ əmə áyo
ditumbukplɛ nəmə eto ntinti, Yesu
mate hã díbu uńyə mfó.
48 Únyə nkə wə betidi édufə lə
bulə əsuə ku kase bánlɛ ɔklɔ əmə
bofo bonwa itsyise ufiebi lɛ bɔsɔ
kələ mə. Nyaso lə kolensiənto
kplɛɛ, Yesu áyɛ lə ntu bomə əsuə
úsu mə ɔflɔ eti nkə lə ɔyɛ ofe.
49 Nya se bənyə wə lə ntu bomə
əsuəə, báfa bátɛyi bənkə, “Ɔkɔ ni.”
50 Məmblɛ áte sikpi se bənyə wə.
Nyaso Yesu átɛyi mə lamfolamfo
nkə, “Biante sikpi! Mɔ uni! Bimuə
utu bɛlɛ!”

51 Nya óbe údufə lə mə ɔklɔ əmə
kafo, nya ete ufiebi əmə lɛyɛ bɔsɔ.
Nyamfo éyifo wə bakasebi yanii ku
kafɔsu.
52 Itsyise bánte kase ko íbə fɛ útə
betidi akpi anɔ bamfo lesa bédi
banɔ. Mə nsusu mánkpa ko mə lə
nyamfó əsuə, itsyise bámfo wə
bánɔ.

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret Eto Kasɔ.

53 Se bédufə ditumbukplɛ nəmə
eto lekpake nə nsee, báyifə lə
Genesaret eto kasɔ. Nya bátsyasə
mə ɔklɔ əmə mfó.
54 Kase báyifə lə ɔklɔ əmə koo,
betidi ətsyə Yesu lekpo.
55 Nyaso betidi bamə étsyetsyi
bésu bátɛyi mə betidi kenke lə kasɔ
kamə. Nya kaka ke bánɔ bə Yesu
kpee, bétsyi befimfi lə mə belabekə
əsuə báboko wə ɔflɔ.
56 Nya kaka ke Yesu dísu koo,
umə ni o-o, kebuto keni o-o, betidi
ko díketsyi mə befimfi kaboko obia
nya bánlɛ wə lekpakpa bənkə utə lə
betidi wə awu eto atosi ete. Nya
mba dítidi nnyaa, əmuə ale.

7

Bianklɛnko Anasa Bɛni Onanto.

1 Farisifɔ ku afi eto bateasa ba
dítsyi Yerusalem əbə bátsyilama
Yesu.
2 Bənyə bə wə bakasebi si balɛ
lesa budi nya bətsyuə məmflə mə
ani fe kase Farisifɔ laate betidi bə
ele bə bəflə.
3 Bənyə nyamfo bətsyə lekpo
itsyise Farisifɔ ku Yudafɔ fɛfɛ kenke
eeyifo lə mə batekoko, banakoko
eto akpa nnya báyani bətsyə nya
báte mə əsuə.
4 Nya lə báya lesa saa betsyiko
bikəkatekɔ tsyaa, ele bə bəflə mə
ani fɛ lə bedi. Nya ele bə beyifo lə
afi kpə nnya bəbə bétu, fe kase
bəəflə akɔbe ku ekplibi ku kalɔtsyi.
5 Lə nyaso Farisifɔ ku afi eto
bateasa átɔ Yesu bənkə, “Beso fə
mba ntəkəko fə ləənyifo lə bo
batekoko ku banakoko eto akpa
əsuə? Nya banlɛ asa budi lə mə ani
məfləmfləmflə əsuə?”
6 Yesu ələkə kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə,
“Ǝnəmi ənəmi eto betidi bini! Lesa
nə Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya
lɛwɔni ɔ́tɛyi utsyə lə mi əsuəə, íbə
ítə sitinti! Ɔ́tɛyi bo nkə, Onanto
átɛyi nkə,

‘Betidi bamfoo, ənəmi ənəmi eto
dibu ete bəətə mɛ,
banla mɛ itsyi lə mə akɔɛsi.
7 Bimba ete ini bə bálɛ mɔ lelabi
buyifo.
Baate kawunsiə eto afi nnya
betidi dítsyə fenkə mɔ afi
ini.’
8 Nnya lete bə bifi mɔ kɔfi bɛkula
nya bɛnlɛ mi kawunsiə mfo eto
akpa boté.”

9 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Bekpe
awɛsu ətsyuə nnya biefi akayɛ lə
nnya əsuə kani Onanto eto kɔfi
budi, keyifo batekoko ku banakoko
eto akpa.
10 Onanato eto Unyɛləkətidi
Moses áwɔni útsyə nkə, ‘Bu fə anto
ku fə ambe. Ɔ́tɛyi tsya nkə fəə ke
léka fə anto ku fə ambee, ele bə
balo fə.’
11 Fɛɛ biatɛyi biənkə ɛlɛkɛ bə
utidi ebofo lesa bɔni butə wə anto
ku ambe ba lesa lehiã, ku nsusu bə
lesa nəmə eyifo kɛnkɛ, kato
taflatsyə ku nsusu bə wuufi lesa
nəmə utə Onanto bomu eso.
12 Nya ɛyɛ le bo akpa əsuəə,
boata Onanto eto kɔfi kebu.
13 Nko ini bə biefi mi bana eto
akpa kaninsə Onanto eto afi. Nya
bieyifo asa bamba kpə tsya fe
nyamfo eto okle.”

Asa Nnya Laabɔ Ketsyi Utidi Eto Lɛkɔɛsi Ləətə Weeyifo Lebua Nɛ.

14 Lə nnya kamaa, Yesu esi
ókpadi sitiditu siamə nkə bányi bafi
wə. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mimblɛ
kenke bitsyue mɛ ato lə bɛnɔ kasɔ.
15 Lesa nə ke utsyuə dídi ókpe lə
kafo əmbutə obiasə wə əsuə. Bomu
lesa nə ke ditsyi lə wə lɛkɔɛsi ɔtɛyii,
nnya ni lesa nə ləətə weeyifo lebua
nɛ.

16 Mimblɛ kenke bitsyuə ato lə
bɛnɔ mɛ kasɔ.”
17 Lə nyamfo eto kamaa, se údu
lə mə ɔflɔ úsu diyoo, wə bakasebi
átɔ wə bənkə uləkə lekpa nəmə eto
kasɔ ote mə.
18 Yesu átɛyi mə nkə, “Lə biannɔ
lekpa nəmfo kasɔɔ, nyalɛ mi nsusu
əmbə kulesa kasɔ bofo bɔnɔ! Ekpa
bənkə lesa nə didufə lə utidi kafoo,
əmbutə utidi əmə yifo lebua,
19 itsyise yeendufə lə wə utu
kəmiə. Wə kafo bomu yuudufə nya
yɔɔyɛ ɛbɔ lə wə kafo fe lesa biabia.”
Nyaso nnya Yesu lɛtɛyi mfoo, ate
bənkə didisa saa alɛkɛ itə budi.
20 Nya úsukosə ɔ́tɛyi nkə, “Lesa
nə lɛbɔ itsyi lə utsyuə eto lɛkɔɛsii,
ni laabiasə utidi nɛ.
21 Itsyise nsusu bua saa aabɔ
ketsyi lə utidi eto lɛkɔɛsi kəmiə nya
mu ləətə wəəyifo asa bua nɛ. Asa
nyamfó ni fenkə, lɛsɔnɔdi ku kuyu
ku ditilo ku disənkpo, kusiə
kamafefe ku sidikpuu,
22 ku nsusu bua fifi ku kawɛ ku
disiale, sidia tɛyitɛyi kabiasə utidi
eto diye ku nsusu bua kekleke fifi lə
sisə ku sisiə əsuə, nya ləənə utidi
kakpe lə kofani əsuə, ənəmi
sɛsəsɛsə lə utidi bamba eto bikə
əsuə, diye biasəbiasə, əsuə kato
bobesə, ebukisa yifoyifo, koto
mentsyue mentsyue.
23 Asa bua nyamfo kenke aabɔ
ketsyi lə utidi eto lɛkɔɛsi, nya
laabiasə utidi nɛ.”

Usio Wə Lenni Yudanyə Áfo Yesu Ɔnɔ.

24 Nyamfo eto kamaa, Yesu édu
úsu umə utsyuə lə Tiro eto kasɔ.
Úsu diyo ditsyuə kaka wóanla nkə
kuutsyuə saa te nkə okpe mfó,
tsyafɛ wóamfo bɔbiɔ.
25 Mfóo, se usio utsyuə wə lɛwɔnɔ
bua nlɛ wə ubi bulə lɛnɔ nkə Yesu
kpe lə mfóo, úbə wə ɔflɔ akpa akpa
nya óse akonki lə wə ənəmi.
26 Usio əmfo enni Yudanyə. Bále
wə lə umə wə baakpo Foinike lə
Siria eto kasɔ. Nya ɔ́lɛ Yesu
lekpakpa nkə ola lɛwɔnɔ nəmə
ɔbɔnko lə wə ubi əsuə.
27 Nya Yesu lékpasə wə nkə,
“Tutɛɛ, tə bekpefi lesa etɔ. Yanlɛkɛ
bə befi bekpefi eto lesa bətə bakpa.”
28 Lə nnya əsuə usio əmfo ətə wə
mbuayɛ nkə, “Ao, mɔ Onamute,
bakpa bamə lə ɔpunu kalɔ lə
lesakedikɔ mfóo, ebunyə lesa nə
bekpefi bamə nlə budi eto nə
lookpoo kasɔ bedi.”
29 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə
kase fətə mbuayɛ mfo esoo, du esu
diyo. Ebunyə se lɛwɔnɔ nəmə
díkayani fə ubi əmə.”
30 Nyaso usio əmfo édu úsu diyo.
Lə mfóo, únyə nkə wə ubi labe lə
wə kalabekɔ, nya lɛwɔnɔ bua nəmə
lénsisi wə lə əsuə.

Yesu Átsya Osani Wə Ni Ototi Ku Ɔmumu.

31 Se Yesu lídu lə Tiro eto lekpake
mfóo, ɔ́yɛ lə Sidon úsu Galilea eto
Ditumbukplɛ kama kaka Kəmə
Lefosi kamə nkpe eti.
32 Nya mfóo, betidi bətsyuə ákpa
utidi utsyuə wə ni ototi ku ɔmumu
báboko wə ɔflɔ nya bálɛ wə
lekpakpa bə utəkə ani lə wə əsuə.
33 Nyaso Yesu ákpa wə usuko
lɛkpɔ kaka betidi ku kudu ləmbə,
nya úfi wə animi ókpe wə lə ato.
Útufə ntufə ókpo lə wə animi nya
ɔ́kɔbe utidi əmə eto odiakami.
34 Nya Yesu lébesə wə ənəmi óbe
kato nya ɔ́wɔnɔ fũũ, nya ɔ́tɛyi
osani əmə nkə, “Hefata,” eto kasɔ
ni bəə, “Sini!”
35 Lamfolamfo, osani əmə eto ato
ásini nya wə odiakami tsya
lényankli nya ófo etiki budi.
36 Yesu ákpe betidi ba dinyə mfó
kɔfi nkə bántɛyi utidi saa kulesa,
itsyi lə lesa nə bənyə mfó. Fɛɛ
bimbaa ete ɔ́ninko mə, itsyise kase
ókpe mə kɔfii, nko kə banlɛ nnya
bokpantsyasə nɛ.
37 Nya betidi ba kenke lɛnɔ asa
nyamfóo, iyifo mə naa efensə! Nya
bátɛyi mə əsuə bə, “Wəəyifo lesa
saa kukɔnɔ. Wəətə bamumu leedi
etiki, nya batoti tsya laanɔ asa!”

8

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

1 Lə eyi nyamfó əsuəə, betidi kpə
əbə bátsya mfó. Nya se kulesa
dímǝntsyə boodi esoo, Yesu ákpadi
wə bakasebi óboko wə akɔ nya
ɔ́tɛyi mə nkə,
2 “Betidi bamfo eto asa lɛ mɛ
kaminsə, itsyise eyi ətsyə sɔ̃ɔ̃ ni
nyamfo se bəbə mɔ ɔflɔ nɛ. Nya
mɔmɔɔ, kulesa ente boodi.
3 Lə nyani mə beluu, kukpɛnsɛ
ebɔlɛ mə kola disi lə kusu itsyise
mə bətsyuə etsyi katsyontsyokɔ.”
4 Nya wə bakasebi lɛtɔ wə bənkə,
“Se utidi luunyə lesa utə betidi
bamfo lə mfiminti mfo bə bedi
bemi?”
5 Mfó Yesu lɛtɔ mə nkə, “Abolo
asia nte mi?”
Bátɛyi wə bənkə, “Abolo
akuanse.”
6 Yesu átɛyi məmblɛ nkə bəsiə
kasɔ. Nya úfi abolo akuanse
nyamə, nya ɔ́sɔ Onanto ani, nya
úbudi nnya úfi útə wə bakasebi nkə
befi bətə betidi bamə kenke. Nya
mə tsya dífi nnya bésiə bətə mə.
7 Akpɛ asiani tsya ətsyə. Yesu éfi
nnya tsya nya ɔ́sɔ ani. Nya úfi nnya
útə wə bakasebi nkə besiə nnya
tsya bətə mə.
8-9 Betidi bamfó kenke édi bémi.
Betidi bamə eto utu ebuyifo akpi
ana. Se bédi bálosəə, bakasebi
bamə ásɛ abolo wɛlɛwɛlɛ nnya
díbu nya íyi etsyitsya kplɛkplɛ
akuanse. Nnya kamaa, Yesu ələkə
betidi bamfo kenke kusu nya bédu.
10 Nya Yesu ku wə bakasebi
dídufə lə ɔklɔ báyila ditumbukplɛ
bésu Dalmanuta eto lekpake.

Farisifɔ Átɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ote Mə.

11 Farisifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ
nya bétsyiko wə etiki bunənko lə
befi bato wə babe. Nyaso bátɛyi wə
bə uyifo ayanisa ətsyuə ote mə lə
bate bə Onanto ɔflɔ útsyi úbə.
12 Nyamfo ələ Yesu tinti nya óla
ɔwɔnɔ nya ɔ́tɔ mə nkə, “Beso kon
mmi eto betidi laabɛbɛ bə bəənyə
ayanisa fɛ lə bafo banɔ? Kulefe, nlɛ
mi bɔtɛyi minkə, membuyifo
ayanisa nnya eto okle bela biə
biənyə mfo!”
13 Nya údu lə mə ɔflɔ, nya úsinkli
údufə lə ɔklɔ nya ɔ́yila ditumbukplɛ
nəmə úsu ni lekpake nə nse.

Yesu Ǝkə Mə Ato Lə Bidia Eto Asatete Ǝsuə.

14 Kase banlɛ ditumbukplɛ nəmə
bɔyilaa, wə bakasebi bamə áta
əsuə béntsyi abolo kpə.
15 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bekpe
kobe lə bitsyue ato lə bɛnɔ etiki
itsyi lə oka Herodes ku Farisifɔ eto
əyənkisəsa əsuə.”
16 Lefe nəmfóo, mə sɔ̃ɔ̃ dínyə mfó
bánlɛ etiki búdi katɛyi bə, “Lee
nnya buuntsyi abolo kpə eso ɔnlɛ
bɔtɛyi nkoo?”
17 Fɛɛ se Yesu nyi etiki nnya banlɛ
bɔtɛyi esoo, ɔ́tɔ mə nkə, “Beso
bɛnlɛ etiki lə abolo butsyi əsuə?
Ibə ese mɔmɔɔ, biənyətɔ nye bɛnɔ
kasɔ? Bitidi ato ko!
18 Bekpe ənəmi, tsya fɛ biənnyə!
Bekpe ato, tsya fɛ biannɔ!
19 Bíankloma lefe nə ménsie
abolo anɔ míntə betidi akpi anɔ
dídi? Etsyitsya kplɛ asia nnya
wɛlɛwɛlɛ díbu díyi?”
Bátɛyi wə bənkə, “Lefosi
etsyitsya ənuə.”
20 Yesu esi ɔ́tɔ mə nkə, “Nya lə
lefe nə mínsiə abolo akuanse míntə
betidi akpi anaa, nnya wɛlɛwɛlɛ
díbuu, etsyitsya asia íyi?”
Bátɛyi wə bənkə, “Akuanse.”
21 Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Ibə ese
mɔmɔɔ, biante tɔ futsyə mini?”

Yesu Átsya Unəmba Utsyuə Lə Umə Wə Baakpo Betsaida.

22 Se Yesu ku wə bakasebi dídufə
Betsaida, betidi bətsyuə ákpa
unəmba utsyuə báboko Yesu ku wə
bakasebi ɔflɔ nya bálɛ wə lekpakpa
bə lə ufi wə kɔni utəkə lə wə.
23 Yesu ákɔbe nwə əmə lə kɔni
nya ókpa wə ɔ́bɔnko lə umə nti. Se
útufə ntufə ókpo lə unəmba əmə
eto ənəmii, úfi wə ani útəkə lə wə

əsuə, nya ɔ́tɔ wə nkə, “Alɛ lesatsyuə bunyəə?”
24 Nya utidi əmə létakasə wə ənəmi óbe kato nya ɔ́tɛyi nkə, “Ee, nlɛ betidi bunyə, tsya beyifo fe eyi. Fɛɛ balɛ bɔyɛ katsyilama.”
25 Nya Yesu disi útidi wə ənəmi. Lə lefe nuəfə nəmfoo, utidi əmə ásini wə ənəmi kukɔnɔ, nya wə ənəmi lékpa, nya únyə lesa saa kukɔnɔ.
26 Nya Yesu díləkə wə kusu nkə udu usu wə diyo, wensisinkli usu umə əmə nti.

Petro Átɛyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

27 Lə nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu mfó bésu kebuto kətsyuə ka lɛfi Kaisarea Filipi eto kasɔ eti. Nya lefe nə bányɛ lə kusu bantɔɔ, Yesu édi mə etiki ɔ́tɛyi nkə, “Bɛtɛyi mɛ, futsyə betidi laatɛyi bə wə mini?”
28 Bátɛyi wə bənkə, “Bətsyuə lɛ bɔtɛyi bə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto Unyɛləkətidi Elia. Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto mba ləələkə wə kɛnyɛ eto mba kɔ eto okle ɔni.”
29 Nya Yesu disi ɔ́tɔ mə nkə, “Mimi nkpə, owoe biebu biə wə mini?”
Petro átɛyi wə nkə, “Fə ni nwə Onanto lékpo ɔhile útsyə.”
30 Nya Yesu díkə mə ato nkə bántɛyi ku utsyuə saa, lesa nə benyi itsyi lə wə mfo.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ku Wə Businkli Kataka Ǝsuə.

31 Nya Yesu dítsyiko wə bakasebi asa ətsyuə bóte, ɔ́tɛyi mə nkə, “Ele bə ibə itə bə Utidi Eto Ubi nyə kanyi lə Yudafɔ eto beninə ku besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani, bani wə. Boolo wə, tsya lə diyi tsyəfəə wootaka.”
32 Ɔ́tɛyi mə nyamfo ókpasə, bə lə banɔ kasɔ. Nya Petro lékpa wə usuko ɔflɔ wonko wə inuə, nya ɔ́ninko wə.
33 Tsyaa, se Yesu díkənsə óbe wə bakasebii, údi etiki ku lɛblɔfi ókpe Petro nkə, “Obansam, du mɛ lə ɔflɔ!” Nya ɔlɔ bɔ́tɛyi nkə, “Anla asa nnya Onanto lala, bomu nnya betidinini lala!”
34 Nyaso Yesu ákpadi betidi eto ditsyukpa nəmə ku wə bakasebi óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko mɛɛ, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ.
35 Itsyise nwə ke lela nkə wəələkə wə nkpəə, woo nyansə mu. Nya utidi wə ke loonyansə wə nkpə lə mɔ disi ku lə Ditiki Sɛɛ nəmfo esoo, wuunyə nkpə manlo.
36 Nte kutəkə ko utudi luunyə lə kawunsiə kamfo eto bikə kenke afiani wə bele fɛ wənnyə nkpə manlo?
37 Nye be utidi luufi ofloma ko bə lə unyə nkpə manlo?
38 Mɔmɔ mfoo, betidi kpə lə asa bua buyifo ketsyi kama kakpe Onanto. Nyaso lə utsyuə efi mɔ ku mɔ asatete fe afanisa mɔmɔɔ, wuuntsya ebudi kofani lə mɔ, Utidi Eto Ubi, ɔflɔ lə lefe nə muubə ku Onanto eto Batɔnkpe kɛnkɛ ku lə Onanto eto diyənde əsuə.”

9

1 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə əmbukpə isu ese lefe nə biunyə Onanto əmə eto sekakedikɔ luubə ku əsuəale.”

Yesu Eto Ǝsuə Bofloma.

2 Eyi akua eto kamaa, Yesu ákpa Petro, ku Yakobo ku Yohanes bésu kɔtini kutsyuə əsuə. Mə hã dísu bəsiə mfó. Lefe nə bakasebi bamfo ńlɛ bobee, bənyə bə Yesu eto ditsyəbi áfloma.
3 Nya wə awu nnya onkpe léfloma íflubi futututu enso kase utidi luuflə wə bikə ku ntu biole nya bɛnlɛ buyənde.
4 Nya bənyə Onanto eto bənyɛləkətidi ba koko, Mose ku Elia lɛbɔ bánlɛ etiki budi ku Yesu.

5-6 Sikpi əmuə bakasebi bamə kenke itsyise bánte lesa nə bánlɛ bɔtɛyi. Nya Petro wə dímante lesa nə woatɛyi, lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, bo mfo eto bubə alɛkɛ tinti. Tə lə boto ebu ətsyə. Lɔni itə fə, lɔni itə Mose, nya lɔni tsya itə Elia.”
7 Nya lɛsɔmiloku ditsyuə díbə díti məmblɛ kenke, nya bánɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi lə asɔmiloku nyamə əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Nwə mfo ni mɔ ubi lala wə mankeko. Bitsyue wə koto.”
8 Akpaakpa mfóo, bátsyilamasə ənəmi tsya bənyə kuutsyuə saa enso Yesu hã ńyə ku mə mfó.
9 Lefe nə bésinkli banlɛ kɔtini komə bɔyifə kəbə kasɔɔ, Yesu əkə mə ato nkə, “Biantɛyi kuutsyuə lesa nə bínyə mfo isu ese bə, mɔ, Utidi Eto Ubi, ataka ntsyi ɔkɔmə mbə.”
10 Béti etiki nyamfo bákpe lə mə nti, fɛ lə mə mate sii, nya bákatɔ mə əsuə bənkə, “Be ni bə wootaka utsyi ɔkɔmə ubə eto kasɔ?”
11 Nya bátɔ Yesu bənkə, “Beso afi eto bateasa bamə laatɛyi bənkə ele bə ibə bə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia tɔ Kristo eto bubə?”
12 Yesu átɛyi mə nkə, “Sitinti baatɛyi. Ele bə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia tɔ Kristo eto bubə lə ubə ɔlɔ lesa saa utsyə. Fɛɛ báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə tsya bə Utidi Eto Ubi ebudi ohiã tinti nya bɔɔni wə. Be bibu biə nyamfo tsya lɛ bote?
13 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia búbə koko. Fɛɛ betidi mámfo wə ku dibu. Bomu béyifo wə kase ke bála. Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto bɛnyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.”

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Nə Dísiə Lə Osaibi Utsyuə Ǝsuə.

14 Lefe nəmfóo, se Yesu ku bakasebi itsyə bamə dísinkli bəbə bakasebi fɛfɛ ɔflɔɔ, bənyə bə betidi kpə ńyə bátsyilama mə, nya afi eto bateasa bətsyuə nlɛ mə etiki bunə nko.
15 Se betidi bamfó kenke dínyə Yesu nlɛ bubəə, íyifo mə yanii, nya bétsyetsyi bésu bátsyako wə bəsiəsə wə.
16 Yesu ɔtɔ wə bakasebi bamə nkə, “Nte kənə ka mi ku mə nlɛ?”
17 Nya osani utsyuə wə ńyə lə betidi bamə nti lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, nkpa mɔ ubi mboko fə ɔflɔ, itsyise lɛwɔnɔ bua si wə lə əsuə itə waamfo etiki budi.
18 Lefenə ke lɛwɔnɔ bua nəmfo nlɛ wə bulə́ə, dietsyi wə kasɔ lə kasɔ, nya efu laabɔ wə lə kɛnyɛ nya woayimi anyi, nya wə əsuə kenke laasie kəkləkə. Nya mínkpa wə mimboko fə bakasebi minkə lə batsya wə, fɛ bamfo.”
19 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Ei! Mii, mmi eto betidi, mi bofo kanɔ əmbə ale! Nte lefe nə eto okle ele bə bonko mi yɛ fɛ lə befo bɛnɔ? Nye nte lefe kɛntsyɛ nə ele bə nyɛnko mi fɛ lə bɛnɔ asa kasɔ? Bekpa ubi əmə beboko mɛ!”
20 Nya bákpa wə búsuko Yesu. Nya kase lɛwɔnɔ bua nəmfo dínyə Yesu ko, dítinkəsə ubi əmə nya dínə wə lɛɛsɔ lə kasɔ lɛnlɛ bowaninsə, akaminansə lə kasɔ, nya efu nlɛ bɔbɔ lə wə kɛnyɛ.
21 Nya Yesu lɛtɔ wə anto nkə, “Se ítsyiko wə buyifo məə, yɔ́ɔ klɛ?”
Osani əmə átɛyi wə nkə, “Ítsyə wə kasɔ lə wə sikpefi lefe ke.
22 Lɛwɔnɔ nəmə aakplatsya sesiasesia nkə lə lelo wə, lə ibə nkoo, dietə nkə lə udu ɔnɔ udufə lə utə nye ntu əsuə. Nlɛ fəə lekpakpa, nyə bo kaminsə, lə ebofo lə awunsə ko bo!”
23 Yesu átɛyi wə nkə, “Beso faatɛyi mɛ fənkə lə moofo? Lesasa ebofo bubə kətə lə afo mɛ ɔnɔ.”
24 Lamfolamfo, ubi əmə eto anto átɛyi bembembe nkə, “Mfo nnɔ, tsyaa bumbə ale kpə. Wunsəko mɛ lə mɔ bofo kanɔ lə bumuə ale.”
25 Nya lefe nə Yesu dínyə nkə betidi kpə lə bɔkpɔ lə banyi bafi məə, údi lɛwɔnɔ nəmfo etiki nkə, “Lɛwɔnɔ bua nə ləətə betidi lannɔ ku leendi etiki, nlɛ fə bɔtɛyi minkə bɔ lə ubi əmfo əsuə, nya mensi

sinkli edufə lə wə kulefe kulefe bio!”
26 Lɛwɔnɔ nəmfo áfa bembembe,
nya dítinkəsə wə kekleke nya lɛbɔ
wə lə əsuə. Ubi əmfo álabe mfó fe
bukpə ukpə. Nya utsyuə saa wə
ńyə mfó nlɛ bɔtɛyi nkə, “Ukpə!”
27 Nya Yesu lɛkɔbe ubi əmə lə
kɔni nya ótaka úńyə.
28 Lə nyamfo eto kama se Yesu
dídufə diyo ditsyuəə, wə bakasebi
átɔ wə buɛ bənkə, “Beso bo
dímamfo lɛwɔnɔ nəmfo bola
kələkə lə ubi əmə əsuə?”
29 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Siankpa utidi əmə éboto ola sesia
sesia sesia nya ókle kɛnyɛɛ, nya fɛ
woofo lɛwɔnɔ nəmfo eto okle bola
kələkə lə utidi əsuə nɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Ǝsuə.

30 Yesu ku wə bakasebi édu mfó
báyɛ lə Galilea eto kasɔ. Yesu
mánla nkə kuutsyuə saa te kaka
onkpe,
31 itsyise úkate wə bakasebi asa.
Ɔtɛyi mə nkə, “Osani utsyuə ebufi
Betidi kenke eto Ubi utə, nya wuufi
wə utə betidi nkə balo. Nya lə diyi
tsyəfə əsuəə, wuusinkli otaka ubə
nkpə.”
32 Tsya bánnɔ lesa nə ótɛyi mə
mfo eto kasɔ, nya báte sikpi ku
kase bɔɔtɔ wə ditiki nə ótɛyi mfo
eto kasɔ.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Nwə Ndi Ɔkplɛnyə Kenke Ǝsuə.

33 Se bésu bédufə Kapernaum eto
umməə, bésu bédufə diyo lɔni. Mfóo,
Yesu átɔ wə bakasebi nkə, “Nte
ditiki nə bɛnlɛ bunə lə mi nti se
bónlɛ bubə?”
34 Tsya bəntə wə mbuayɛ saa.
Itsyise se bánlɛ bubəə, bəkənə etiki
bə bala bə baate utsyə wə ni ɔkplɛ
kenke lə mə nti.
35 Nya Yesu dísiə lə kasɔ nya
ókpadi wə bakasebi lefosi inuə
bamə, nya ótɛyi mə nkə, “Mi futsyə
lela nkə weedi ɔkplɛnyə kenke lə
mi ntii, ele bə uyifo wə əsuə fenkə
nwə ləmbə kulesa nti, nya
wuusumu wə bətsyuə.”
36 Nya útə dikpefi díbə únyə lə
mə sɛtɔ. Nya útsyi dikpefi nəmfo
útəkə lə wə akpa nya ótɛyi mə nkə,
37 “Utsyuə saa léfo dikpefi lə mɔ
disii, mɔ ni ófo. Nya utsyuə saa
loofo mɛɛ, inni mɔ mate ete ofo.
Bomu ófo mɔ Anto wə létsyese mɛ
tsya.”

Utsyuə Saa Wə Leenkisi Mii, Uyifo Lɔni Ku Mi.

38 Nya, okasebi wə baakpo
Yohanes lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa,
búnyə osani utsyuə wə nlɛ awɔnɔ
bua bóla lə fə diye əsuə. Nya búti
wə kusu buə usinkli ɔyɛ, itsyise
umbə lə bo nti.”
39 Yesu átɛyi mə nkə, “Bienti wə
kusu, itsyise utsyuə saa wə leeyifo
ayanisa lə mɔ diye əsuəə, əmbudi
mɔ etiki bua.
40 Nya utsyuə saa wə ləənnyə lə
bo əsuəə, bonko wə eyifo bani.
41 “Nya mətə lə bete biə utsyuə
saa wə luutə mi ntu nkə binə itsyise
biyifo mɔ balee, Onanto ebofo wə
nnya kayo.

Biəntə Kulesa Saa Lə Iti Mi Bofokanɔ Kusu.

42 “Lə ibə bə utidi utsyuə ətə bə
dikpefi nə díkənyə bofokanɔ lə mɛ
ésinkli kama lə nnya əsuəə,
wuunyə kotonənə tinti. Lə befi
ukuə bátsyasə lə lebambi kplɛ əsuə
befi bakpe wə lə simuə befi wə bato
bakpe lə ditumbukplɛ, yɔɔlɛkɛ itə
wə eso.
43-44 “Nyaso lə fə kɔni kɔni abiasə
fə bofokanɔɔ, tɔnɔ lə ala ko ələkə!
Ɛlɛkɛ bə yɛ kɔni kɔwɛ esu nkpə
manlo kəmiə enso bə kɛ ani ənuə lə
Onanto lə oto fə okpe lə ditəfɛnku
əsuə kaka baatonsə asa bua.
45-46 Nyaso lə fə kokpa kɔni
laabiasə fə bofokanɔɔ, la ko ələkə.
Ɛlɛkɛ eso bə kɛ kokpa kɔwɛ lə ənyə
nkpə manlo, enso bə akpa ənuə kɛ
fə lə bato fə bakpe lə utə əmə
kəmiə.
47 Nya lə fə dinəmi aakpa fə
kesuko asa bua kəmiəə, nə ni ələkə.
Ɛlɛkɛ eso lə akpe dinəmi lɛwɛ nya
fedufə lə Onanto eto sekakedikɔ

enso bə kɛ ənəmi ənuə lə befi fə
bato bakpe lə utə manlo kəmiə,
48 wə eto asa bátɛyi bənkə,
‘Ekuklubi nnya laabiasə asa mfóo,
əənkpə kulefe.
Nya ute wə laatonsə asa mfóo,
aanni kulefe.’
49 Itsyise fe kase beefi mba kakpe lə
didisa dialɛkɛɛ, nko kə Onanto leefi
kanyinyənyə eto utə kakpasə wə
betidi əsuə nɛ.
50 “Mba alɛkɛ. Fɛ lə bóyansə mu
kamini, ənsiəmbofo kamini bokpe
lə mu bio. Nyaso, tə mba eto
lɛlɛkəsə lə bɔkɛ mi lə əsuə. Lə bisiə
lə diyuə əsuə ku mi bətsyuə.”

10

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusə Ku Kusiənini Ǝsuə.

1 Nya se Yesu dídu mfó, ɔ́yila
Yordan eto ketu úsu Yudea eto
kasɔ. Betidi kpə esi bəbə
bátsyilama wə mfó tsya, nya úkate
mə asa mfó itsyi lə Onanto əsuə fe
kase úkala buyifo.
2 Farisifɔ bətsyuə əbə wə ɔflɔ bə
lə itə kusuu, lə bənyə kusu lə wə
əsuə. Bátɔ Yesu bənkə, “Nyalɛ
Onanto eto kɔfi ətə kusu bənkə
osani ɔni wə usiə?”
3 Nya Yesu tsya lítə mbuayɛ ɔ́tɔ
mə nkə, “Nte kɔfi ko Mose lékpe
mi?”
4 Bətə mbuayɛ bənkə, “Mose ətə
kusu nkə osani wə ke lensianla wə
usiəə, ɔwɔni kukuə lə utə wə bote
fɛ lə oyani wə.”
5 Yesu átɛyi mə nkə, “Moses wəə
ni Onanto eto Unyɛləkətidi áwɔni
nyamfo nko útə mi itsyi lə mi
letotidi eso.
6 Taa kawunsiə eto diyifofee,
Onanto éyifo osani ku usio, fe kase
báwɔni bákpe lə Kukue Kɛnkɛ
əsuə.
7 Awɔnisa Eto Kukuə Kɛnkɛ átɛyi
nkə, ‘Lə nyamfo eso osani du lə wə
anto ku ambe ɔflɔ usu ɔkɔ ku wə
usiə,
8 nya mə inuə bamə loofiani əsuə
eto sinə sɔni.’ Nyaso lə Onanto eto
ənəmii, bafiani utidi ɔni. Inni inuə!
9 Nyaso betidi ba Onanto lɛkɔ
banii, kawunsiə kamfo eto utidi saa
əmbə kusu wəəsənsə mə nti.”
10 Kama se bésu bédufə lə diyo
kəmiəə, wə bakasebi átɔ wə asa
itsyi lə ləsanə ɔ́tɛyi lə kɔfi komfó
əsuə.
11 Yesu ələkə kasɔ óte mə nkə,
“Osani wə looyani wə usiə usu nya
úfi obambaa, udi kɔsɔnɔ, ota wə
usiə koko əmə ubu.
12 Nko ke lə usio ani wə usiə nya
usu usiəko úsiə kusə bamba tsyaa,
wuntsya akpo kusə óta wə usiə
koko əmə úbu.”

Yesu Ákpo Bekpefi Bətsyuə Atsyɔ.

13 Lə lefe nəmə tutuutuu, betidi
bətsyuə ákpa mə bebi báboko Yesu
ɔflɔ bə lə ufi wə ani utəkə mə lə
əsuə okpo mə atsyɔ. Fɛɛ wə
bakasebi ənyənki bákpe mə.
14 Se Yesu dínyə nyamfoo, kafo
ányi wə nya ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
“Bitə lə ekpefi lə bəbə mɔ ɔflɔ,
bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto
sekakedikɔ tə itə mba laabokosə mə
əsuə kasɔ fe kase ekpefi kɛkɛ
bamfo leeyifo.
15 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə utidi
wə ke ləmbofo Onanto eto Sekadidi
fe kase dikpefi kɛkɛ laabokosə wə
əsuə kasɔɔ, wəmbudufə Onanto eto
sekakedikɔ kulefe.”
16 Nya ɔ́buta dikpefi saa, útəkə
wə kɔni nya ókpo mə atsyɔ.

Otabinyə Utsyuə Átɔ Yesu Kusu Ko Wɔɔyɛ Lə Unyə Nkpə Manlo.

17 Lefe nə Yesu létaka úńyə lə
uluu, osani utsyuə étsyetsyi úbə
óse akonki lə wə ənəmi, nya ɔ́tɔ wə
nkə, “Oteasa Sɛɛ, be ele bə nyifo fɛ
lə nyə nkpə manlo?”
18 Yesu átɔ wə nkə, “Eyi lesa nə
eso fakpadi mɛ fə, ɔsɛɛ? Utidi saa
meenyifo ɔsɛɛ, enso Onanto.
19 Eyi Onanto eto afi nnya kenke.
Manlo utidi, mankpo kusə nye
mamfe fə usiə kama, menyu,
mantɛyi sidia lə fuutsyuə əsuə nye
ala wə kɛnyɛ, manwɛ utidi lə afo
wə bikə, bu fə anto ku fə ambe.”

20 Osani əmfo esi ɔ́tɛyi wə nkə,
“Oteasa, idu lə mɔ sikpefi ibə ese lə
mii, nlɛ afi nyamfo kenke budi.”
21 Yesu ábe wə ku lelabi nya ɔ́tɛyi
wə nkə, “Lesakpa lɔni hã dibu ele
bə yifo. Su lə esu efi fə bikə bia
kenke nte fə ate, lə efi atabi nyamfó
efi ətə bakombo. Lə nnya əsuəə,
ebofiani otabinyə lə Onanto eto.
Nyamfo eto kamaa, du lə əbə
ətəkəko mɛ lefe saa!”
22 Se osani əmfo lɛnɔ ditiki
nəmfoo, élo wə ani nnya údu ku
nkuɛnlo, itsyise bikə kpə kpe wə.
23 Yesu átsyi ɔwininsə nya
ɔ́tsyilamasə ənəmi óbe wə
bakasebi nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Ekpe
ale tinti fɛ batabinyə loofo Onanto
eto sekakedikɔ budufə.”
24 Ditiki nəmfo ábiasə wə
bakasebi bamfo eto nsusu. Fɛɛ Yesu
esi átɛyi mə nkə, “Mɔ bebi, bɛnɔ
kase enkpe ale itə batabinyə bə
bənyə kusu bedufə Onanto eto
sekakedikɔ!
25 Mə mfó budufə kpe ale eso
kase ɔdɔmini ku lekoko lɔɔyɛ lə
okaasa eto ofo ofe!”
26 Se ɔ́tɛyi mə ditiki nəmfoo, isi
ébiasə mə nsusu ekpe blɛmblɛ! Nya
banlɛ mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nyalɛ
owoe ko luunyə nkpə manlo?”
27 Nyaso Yesu ábe mə tũũ, nya
ɔ́tɛyi nkə, “Utidi saa əmbə loofo
nyamfo buyifo. Fɛɛ wə Onantoo,
wə ebofo lesa saa buyifo.”
28 Nya Petro dídi etiki ɔ́tɛyi nkə,
“Bóyani bo lesa saa butsyə bubə
butəkəko fə!”
29 Nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi minkɛ mimi ebunyə bikə kpə
enso mbia béyani bitsyə. Itsyise
utidi saa wə léyani wə oto nye
bayimisani nye bayimisio, nye
ambe, nye anto, nye wə bebi, nye
wə ɔkuɛ útsyə lə mɔ butəkəko esoo,
nya lə usənsə Ditiki Sɛɛ nəmfoo,
30 wuunyə asa nyamfó eto nnya
kolofa ku kama lə kasɔ kamfo.
Wuunyə kato ku bayimisani ku
bayimisio, ku ambemə ku bebi ku
kakuɛ kpə. Fɛɛ betidi ebokpe wə
bulə tsya. Nya nyamfo eto kamaa,
wuunyə nkpə manlo lə kawunsiə
fɔfɔ ka luubə.
31 Fɛ betidi kpə ba ntɔ sɛtɔ
mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya
mba nkpe kama mɔmɔɔ, mə loofe
batɔ sɛtɔ nɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Ǝsuə.

32 Lə lefe nə bányɛ lə kusu baatɔ
lə Yerusalem eeto umәə, Yesu átɔ
sɛtɔ fɛ wə bakasebi dítəkə. Nya
bulə butsyuə eto okle dídufə lə
bakasabi bamfó əsuə nya sikpi
dímuə betidi ba ntəkəko mə tsya.
Yesu esi ókpadi wə bakasebi nya
ókpa mə úsuko kaka kudu ləmbə
nya ɔ́tɛyi mə asa nnya ləəbə wə
butu.
33 Ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ lə
Yerusalem eto umə kaka boomuə
mɛ, mɔɔ ni Utidi Eto Ubi, nya boofi
mɛ bakpe lə besumunyə ninə ku afi
eto bateasa eto ani. Boolo mɛ
dikpəkpi nya buufi mɛ bakpe lə
mba lenni Yudafɔ eto ani.
34 Nya bookpe mɛ kɔfiɔ, nya
bootufə ntufə bakpo mɛ lə əsuə,
bablɛ mɛ, balo mɛ. Fɛɛ lə diyi
tsyəfə əsuəə, muusinkli ntaka mbə
nkpə bio.”

Yakobo Ku Yohanes Álɛ Yesu Lekpakpa Bə Utsyə Mə Lə Nkplɛkɔ.

35 Nya Sebedeo eto bebi ba ni
Yakobo ku Yohanes díbə Yesu ɔflɔ
nya bátɛyi wə bankə, “Oteasa,
bokpe kətsyuə boə boatɛyi lə eyifo
ətə bo.”
36 Yesu átɔ mə nkə, “Be ini?”
37 Bátɛyi wə bənkə, “Lə əsiə lə fə
lekankpomɛ lə fə sekakedikɔ eto
diyənde əsuəə, bo tsya aala boə lə
bubə busiə lə fə akɔ mfó. Bo ɔni lə
usiə lə fə kodiani nya unuəfə tsya lə
usiə lə fə kəməni.”
38 Yesu átɛyi mə nkə, “Biante lesa
nə bɛnlɛ bɔtɔ! Befo bɛnɔ biə biofo
ntu bunə lə kanyi eto lɛkɔbe nə
məənə əsuə? Nya biofo
ntufləsəfləsə eto lekpa nə moofo lə
kawunsiə mfo bofoo?”
39 Nya bətə mbuayɛ bənkə,
“Boofo.”

Yesu átɛyi mə nkə, “Ee, biofo
bunə lə lɛkɔbe bua nə eto okle
məənə, nnya biofo ntu fləsəfləsə
eto lekpa nə eto okle maafo mfo.
40 Fɛɛ mimbə kusu bə nləkə utidi
wə luusiə lə mɔ kodiani nye
kəməni. Mɔ Anto wə ni futsyə luutə
betidi ba úkalɔ mfó utsyə útə.”
41 Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ
lɛnɔ etiki nyamfoo, bənyə ɔblɔ
bákpe Yakobo ku Yohanes.
42 Nyaso Yesu ákpadi məmblɛ
kenke utsyə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Biyi
biənkə Aba eto beninə kpe əsuəale
lə mə betidi ba nkpe lə mə kalɔ
əsuə. Nya nkomə eto beninə tidi
bamfó akɛ ale əkələkə kayinkə mba
nkpe mə kalɔ.
43 Fɛɛ yanle bə itsyə nko lə mi nti.
Lə mi nti eto utsyuə aala nkə weedi
ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə obokosə əsuə
kasɔ usumu bafɛfɛ.
44 Nya lə mi nti eto utsyuə aala
nkə woafo diye kplɛɛ, ele bə uyifo
nwə ləənnə əsuə, laabokosə əsuə
kasɔ kabɛbɛ bafɛfɛ eto lɛlɛkəsə.
45 Itsyise Utidi Eto Ubi kulaa tsya
məmbə nkə besumu mɛ. Bomu bə
lə usumu betidi lə ufi wə nkpə utə
lə betidi kpə eto diləkə.”

Yesu Átsya Unəmba Bartimeo.

46 Nnya kamaa, Yesu ku wə
bakasebi ésu Yeriko. Nya se banlɛ
budu lə umə əməə, betidi kpə
ətəkəko mə. Nya lefe nə bányɛ
kusuu, báfe unəmba utsyuə wə
baakpo Bartimeo eto kasɔ ni Timeo
eto ubi. Nya unsi mfó ɔnlɛ asa bɔtɔ.
47 Se ɔ́nɔ nkə Yesu Nasaretnyə
uni nlɛ bofee, ófa bembembe ɔ́tɛyi
nkə, “Yesu! David eto ubi! Be mɛ lə
ənyə mɛ kaminsə!”
48 Betidi kpə ba nlɛ bofe mfó
ənyənki bákpe wə bənkə usinkli
ɔyɛ kudu komə. Tsya mfe fɛ usi ófa
bembembe nkə, “David eto ubi! Be
mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”
49 Nya se Yesu lɛnɔ nkoo, úkənə
úńyə nya ɔ́tɛyi nkə, “Bekpadi wə
bitə mɛ.”

Nyaso bákpadi unəmba əmfo
bátɛyi bə, “Nyə disuəyuə! Taka
mlə, itsyise ɔlɛ fə bokpadi.”
50 Lamfolamfo, úləkə wə awu
kato óto ókpe, nya ótaka úńyə, nya
úsu Yesu flɔ.
51 Yesu átɔ wə nkə, “Be faala fə
nyifo ntə fə?”
Unəmba əmə átɛyi wə nkə,
“Oteasa, tə lə mɔ ənəmi lə ɛsini lə
nkənyə!”
52 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Su. Fə
bofokanɔ átsya fə.” Nya
lamfolamfo, wə ənəmi lɛsini nya
útsyiko asa bunyə. Nya útəkəko
Yesu, nya məmblɛ lídu.

11

Báfo Yesu Fe Oka Lə Yerusalem.

1 Lefe nə bányi bafi Yerusalem
nya bédufə Betfage ku kaka
letsyilama Betania mfóo, báyo
Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini. Nya mfó
Yesu lékpe wə bakasebi inuə nkə
beákatɔ.
2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə bidufə
umə tutɛɛ, biunyə biənkə bátsyasə
ɔflimubi wə ku ukuə, wə ku utsyuə
saa díməsiə tɔ unyə. Benyankli wə
lə ukuə lə bifi wə beboko mɛ.
3 Nya lə utsyuə átɔ mi nkə, ‘Beso
bɛnlɛ wə buləkə?’ bɛtɛyi wə biə mi
Onamute ahiã wə, nya businkli bufi
wə boboko mlɛ.”
4 Nyaso betidi inuə bamfo ésu
nya bənyə bə ɔflimubi ńyə lə ukuə,
úńyə lə futsyə eto kəsiə. Nya
bələkə wə ku ukuə əmə.
5 Betidi bətsyuə ba ńyə mfó átɔ
mə bənkə, “Be bɛnlɛ wə bonyankli
keyifo ko?” 6 Bátɛyi mə fe kase
Yesu lɛtɛyi mə. Nya mə tsya dítə
mə kusu bə banyankli wə.
7 Se báboko Yesu ubuki əmfoo,
béfi mə mfia bətəkə lə ubuki əmə
əsuə nya Yesu lébe úsiə lə wə.
8 Betidi kpə éfi mə mfia bətsyə lə
kasɔ, bətsyuə tsya əfəsə kalɛ ku
afanto lə kaflɔ bésense bákpo lə
kusu bə lə ɔyɛ ofe.
9 Betidi ba kenke ntɔ sɛtɔ ku mba
ntəkə kamaa káfa bembembe
kákatɛyi bə,

“Hosiana!
Bɔlɛ atɛsə butə nwə nlɛ bubə lə
Onanto eto diye əsuə.
10 Bifi atɛsə bitə bo ona Oka David
eto sekakedikɔ sia nlɛ bubə.
Hosiana itə Onanto wə nkpe kato
fanlofanlo.”
11 Se údufə Yerusalem, Yesu ésu
Yudafɔ eto Disumuyo. Nya
ótsyilamasə ənəmi ɔ́lɛ ola óbe lesa
saa nə nkpe mfó. Fɛɛ se kale mfe
nlɛ bolo esoo, údu úsu Betania ku
wə bakasebi.

Yesu Ékudi Kudiyi Kutsyuə.

12 Se kale dísiə, bédu lə Umə
Betania bánlɛ bubəə nya kukpɛnsɛ
étsyiko Yesu bɔlɛ.
13 Únyə kɔsɛsɛ nkə kuyi kutsyuə
ko laawɔ eyibibi baakpo fiki ko léta
afanto kpə nyə mfó. Nyaso úsu nkə
weesu obe lə kɔ́nwɔ ebibi. Fɛɛ se
úsu údufə kuyi komə kalɔɔ, únyə
nkə kóanwɔ ebibi saa. Afanto hã
kóto. Lefe nə ele bə kusi kɔnwɔ
tsya mányo tɔ.
14 Nyaso Yesu édi kuyi komə etiki
ɔ́tɛyi nkə, “Ensiembɔnwɔ ebibi
bio.” Wə bakasebi ánɔ se ɔ́tɛyi nko.

Yesu Ála Mba Nlɛ Bikə Bote Lə Disumuyo.

15 Se bésu bédufə Yerusalem,
Yesu ésu Yudafɔ eto Disumuyo, nya
útsyiko betidi ba nlɛ asa bote ku
mba nlɛ bikə bote lə diyo nəmə
bola, úkə mba nlɛ atabi bofloma eto
kapunu úwi. Nya úkə mba nsi
banlɛ ablonima tsya bote eto
akpomɛ úwi itsyise wóanla nkə
kuutsyuə saa ubə ukayɛ lə
Disumuyo ɔflɔ mfó kafe ku mə
bikə.
16 Nya wóantɔnɔ nkə kuutsyuə
saa fi kulesa úbə katekɔ lə
kesumukɔ eto diyo nəmə mfó.
17 Nya óte betidi bamfó asa ɔ́tɛyi
mə nkə, “Bawɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ
Eto Kukuə əsuə bə, Onanto átɛyi
nkə,
‘Bookpo mɔ diyo,
diyo nə kawunsiə kenke eto
betidi luubə bato ola bətə
Onanto.’
Fɛɛ mimi éfi ni bíyifo beyu eto
kabiɔkɔ katafa betidi.”
18 Besumunyə ninə ku afi eto
bateasa ba lɛkɛ mfó ánɔ etiki nnya
Yesu lɛtɛyi. Nyaso bábɛbɛ kusu ko
bɔɔyɛ balo wə. Tsyaa balɛ sikpi
bote ɛyɛ lə kase betidi ba tã laala
wə asatete eso.
19 Se éyo ditsyitsyo lefee, Yesu ku
wə bakasebi édu lə Yerusalem eto
umə əmə.

Bənyə Bə Kudiyi Komə Yesu Díkudi Ǝkpə.

20 Se kale dísiə eto olesiəə, nya se
bányɛ lə kusu bánlɛ bubəə, bənyə
bə kudiyi komə ébukpə koko kenke
taa ko keyudu ke.
21 Petro ákloma lesa nə díbə, nya
ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Oteasa, be kuyi
komə fékudii, kúkpə!”
22 Yesu átɛyi mə nkə, “Befo
Onanto bɛnɔ.
23 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
utsyuə saa wə lɔɔtɛyi kɔtini komfo
nkə kɔnyi kusu kudufə lə lekpoo,
nya wanyaki lə wə lɛkɔɛsi, nya ófo
ɔ́nɔ nkə lesa nə ɔ́tɛyi ebubə itəə,
Onanto ebuyifo nnya utə wə.
24 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lesa
nə ke biɔtɔ Onanto ɛyɛ lə olatoto
əsuəə, befo bɛnɔ biə dioka mi kɔni.
Onanto ebuyifo lesa nə mə utə mi.
25 Nya lə bibə ola katokɔ kətə
Onanto nya bekloma biə utidi
utsyuə áta mi úbuu, bifi bɛtsyɛ wə
itə bə mi Anto wə nkpe kato tsyaa,
lə ufi mi asa bua ɔtsyɛ mi.
26 Fɛɛ lə biemfi bɛtsyɛ wəə, mi
Anto wə nkpe kato tsya əmbufi
ɔtsyɛ mi.”

Betidi Ákpe Kədiə Ku Yesu Itsyi Lə Kaka Wə Ǝsuəale Ditsyi.

27 Yesu ku wə bakasebi édufə
Yerusalem. Nya Yesu nyɛ lə
kesumukɔ mfó botsyilamaa, nya
besumunyə ninə ku afi eto bateasa
ku umə eto beninə bətsyuə díbə wə
ɔflɔ.
28 Nya bátɔ wə bənkə, “Owoe dítə
fə əsuəale fɛ feeyifo asa nyamfo?
Nya owoe tsya dítə fə kusu nko?”

29 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Tutɛɛ,
mɔɔtɔ mi ditiki lɔni hã. Nya lə bitə
ni mbuayɛɛ, mɔɔtɛyi mi nwə eto
əsuəale əsuə minlɛ asa nyamfo
buyifo.
30 Bɛtɛyi mɛ kaka Yohanes léfo
əsuəale utsyiko fɛ úfləsə betidi
ntu? Ǝsuəale nyaməə, Onanto ɔflɔ
itsyi lee utidi ete dítə wə kusu?”
31 Bétsyiko etiki nyamfo bunə lə
mə nti, nya bátɔ mə əsuə bənkə,
“Ntsyə ele bə bɔtɛyi kɛɛ? Lə bɔtɛyi
boə nkomə eto əsuəale nyamə etsyi
Onanto ɔflɔɔ, wɔɔtɔ bo nkə, ‘Lə nko
inii, beso bíamfo Yohanes bɛnɔ?’
32 Fɛɛ lə bɔtɛyi wə boə, utidi ete
letsyese wə tsyaa!” Balɛ sikpi bote
kase bɔtɛyi nko tsya itsyise utsyuə
saa áfo ɔ́nɔ nkə Yohanes eyifo
Onanto eto unyɛləkətidi.
33 Nyaso bátɛyi Yesu bənkə,
“Bunyi.”
Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mintsya
əmbɔtɛyi mi itsyi lə əsuəale nnya
minkpe eso fɛ maafo nyamfo
buyifo!”

12

Yesu Átɛyi Lekpa Únyə Lə Yudafɔ Eto Beninə Ǝsuə.

1 Nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nkə,
“Lefe lɔnii, osani utsyuə áfo nte eto
eyi eto ɔkuɛ. Nya ókpe ɔkpɔ
ótsyilama wə. Nya úləkə dibiə lə
koba əsuə kaka wuukəkə eyibibi
nyamə eto ntu ukakpo. Nya óto
kalebe kani letaka kaka bookənyə
bakase ɔkuɛ əmə. Nya úfi ɔkuɛ
əmə ókpe lə wə beyifoyifo bətsyuə
eto ani nkə bakase wə, lə lesa nə ke
bənyə lə ɔkuɛ əməə, lə befi baboko
lə besie bətsyuə. Nya údu úsu
kusu.
2 Se lefe léyo bə balɛ eyibibi
nyaməə, osani əmə ákpe mə wə
uyifoyifo ɔni nkə lə bɔɔlɛ eyibibi
nyaməə, lə batsyɛ nya lə akpa ənuə
lə osani əmə lə ofo wə lekpa oboko
wə.
3 Fɛɛ beyifoyifo bamfo ko dímuə
wə uyifoyifo əmfo báblɛ nya bála
wə bátsyese nya údu anifufu.
4 Nya osani əmfo disi ótsyese
uyifoyifo bamba. Nya se úsuu,
beyifoyifo bamfo lɛblɛ wə nya ófo
lefabe lə disi, nya bákpe wə kofani
tinti.
5 Nya osani əmfo disi ótsyese wə
uyifoyifo bamba bio, nya báblɛ
wuntsya nya bálo wə. Nnya kamaa,
usi ótsyese wə beyifoyifo kpə. Nya
báblɛ bətsyuə nya bálo bafɛfɛ.
6 “Utidi wə dibu wə bio
wootsyese wə ni osani əmfo kosate
eto ubi lala. Lɛfɛfɛɛ, ótsyese wə.
Nya ɔ́tɛyi wə əsuə nkə, ‘Mfo nnɔ
miə boobu mɔ ubi.’
7 “Fɛɛ beyifoyifo bamə átɛyi mə
əsuə bənkə, ‘Nyə nwə luudi
Bonamute eto bikə. Bibə lə bumuə
wə bolo, lə bɔlɛ wə kedikɔ bofo
bofianinsə bo kale.’
8 Nyaso bəmuə ubi əmfo. Nya
bálo wə. Béfi wə bəduə lə ɔkuɛ
əmə eto kama.”
9 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Be befo
bɛnɔ biə osani əmfó ebuyifo?
Mɔɔtɛyi mi minkə wuusu mfó usu
olo beyifoyifo bamfó, ɔlɛ ɔkuɛ əmfo
ofo okpe betidi bambaa kɔni.
10 Ntɔ bíankla lə Awɔnisa Kɛnkɛ
Eto Kukuə kaka bátɛyi bənkə,
‘Leba nə mba laato ayo lɛni bə
dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso
bofe lə afɛfɛ kenke nti.
11 Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.
Iyifo lesa nə laanɔ bobe sitinti!’
”
12 Nya se bánɔ nyamfoo, Yudafɔ
eto beninə ákplatsya kekleke bə lə
bəmuə Yesu. Itsyise bənyə bə lekpa
nəmə ɔ́tɛyi itsyi lə mə əsuə. Fɛɛ
báte sitiditu sia ńyə mfó sikpi.
Nyaso bédu lə wə ɔflɔ.

Yudafɔ Eto Beninə Ábio Yesu Uyibi Lə Etiki Ǝsuə.

13 Kamaa, bátsyese Farisifɔ ku
Herodes eto betidi bətsyuə lə Yesu
ɔflɔ bə lə besu betsyue wə etikididi
ato lə bənyə kabua lə wə esuə.
14 Se bésu wə ɔflɔɔ, bátɛyi wə
bənkə, “Oteasa, buyi boə fəə,
ɔnukualɛtidi feni. Nya eentsyi fə
etiki kawuninsə lə ədufə betidi ənə.

Aante betidi eto ənəmi sikpi, ɔkplɛ lee, ɔkɛkɛ. Nya ni bə Onanto eto kusu sɛɛ əsuə hã faate saa kayɛnko. Nyaso tɛyi bo lə ɛlɛkɛ bə boko oko butə Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare
15 Bofo lee boamfo?”

Fɛɛ Yesu yi mə nkə ənəmi ənəmi eto betidi beni, nya ɔ́tɔ mə nkə, “Beso biala biə biato mɛ bebe? Beboko mɛ atabi lə mbe.”
16 Báboko wə ani. Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Owoe eto disi ku diye ntəkə lə nnya əsuə mfo?”

Mfó bətə mbuayɛ bə, “Okankplɛ Kaisare ni.”
17 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyaso bifi lesa nə ni Okankplɛ Kaisare eto lele bitə wə. Lə bifi lesa nə ni Onanto eto lele bitə Onanto.”

Lə nyamfo esoo, iyifo mə naa.

Ditsyukpa Bamba Áto Yesu Bábe Lə Bəkpənkpə Ǝsuə.

18 Sadukifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ. Mə laate bənkə lə utidi əkpəə, woensibusinkli otaka ubə nkpə. Bəbə bə bátɔ Yesu ditiki ditsyuə.
19 Bátɛyi wə bənkə, “Oteasa, Moses áwɔni lə afi nnya útə bo nkə, ‘Lə osani utsyuə əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya bánle bebi saa, nyalɛ ele bə osani əmfo eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi. Nya wə ku ɔkɔsiə əmə lə bale bebi. Nya bebi bamfóo, betidi ebunyə mə fe osani wə dimankɛ ubi saa eto bale.’
20 Nya íbə lefe lɔni bə, bayimisani ekuanse əsiə. Ututə éfi kusiə nya úkpə le lefe nə bánle ubi saa.
21 Nya unuəfə tsya dífi wə, nya wuntsya díkpə lefe nə eto lefe wonko usio əmfo dímanle ubi saa. Nko kə íbə lə wə əsuə bə banle ubi saa.
22 Nko íbə bə mə ekuanse ba kenke éfi usio emfo bafia. Fɛɛ məmblɛ kenke əkpə lefe nə mə ku usio əmfo dímanle bebi saa. Nnya kama kamaa, usio əmfo tsya əkpə.
23 Mɔmɔɔ, nnya ni bənkə lə lefe nə bəkpənkpə kenke lootaka betsyi ɔkɔmə bəbə nkpəə, mə nti eto owoe luudi usio əmfo eto usə se mə betidi ekuanse bamə lə lefe ditsyuəə, dikefi wə fe kusiə?”
24 Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Inni nko ini kulaa. Nnyə minkə bíannɔ ditiki nəmfo kasɔ, itsyise biannɔ etiki nya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə eto kasɔ nya binyi Onanto eto əsuəale. Nyaso beta wə bibu.
25 Lə lefe nə bəkpənkpə lootakaa, bootsyə fe Onanto eto batɔnkpe, nyaso bembufi bəsiə nye bəsə.
26 Nya lə bəkpənkpə eto businkli kataka əsuə, Moses áwɔni lesatsyuə lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə əsuə itsyi lə biyu eto eyi kpufɛɛ nnya díńyə utə əsuə. Onanto lídi wə etiki. Lee biankloma? Mfó ɔ́wɔni nkə Onanto átɛyi wə nkə, ‘Mɔ ni Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto Onanto tsya.’
27 Nnya kasɔ ni bənkə betidi ba díkəkpə ebusinkli bəbə nkpə, nya wə kə ni mə Onanto. Fɛɛ mi bíonya ɔnukualɛsu komfo koko!”

Kɔfi Eto Oteasa Ɔni Átɔ Yesu Nkə Nte Kɔfi Ko Nso Bofe Lə Afi Nnya Kenke Nti?

28 Afi eto oteasa wə díńyə mfó ánɔ etiki nya banlɛ bɔtɛyi. Nya ánɔ nkə Yesu ətə etiki nyamə eto mbuayɛ kukɔnɔ. Nyaso ɔ́nyi úsu Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɔ nkə, “Nte kɔfi ko ni nko nso bofe lə afi nnya kenke nti?”
29 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Kɔfi ko nso bofe ni nko báwɛni bənkə, ‘Israel eto betidi, bɛlɔ bɛnɔ kukɔnɔ! Onanto ni bo Onamute, nya Onanto ɔni hã nkpe.
30 Nyaso ele bə ala Onanto wə ni fə Onamute ku fə utu kenke, ku fə lɛwɔnɔ kenke ku fə nsusu kenke, ku fə əsuəale kenke.’
31 Nya kɔfi ko nsi ntəkə lə nkomfo eto kama ni bə, ‘La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.’ Kɔfi saa ensibə ko ntəkə afi nyamfo kato.”
32 Nya osani əmə dítə mbuayɛ nkə, “Oteasa, átɛyi nnya kukɔnɔ! Lesa nə fátɛyi eyifo ɔnukualɛ bə Onanto ni bo Onamute, wə kama Onanto saa ensibə.

33 Nya ele bə Utidi saa la Onanto itsyi lə wə utu ku wə nsusu kenke ku wə əsuəale kenke. Nya ele bə ola wə utiditsyuə fe kase woala wə əsuə. Ɛlɛkɛ eso bə utidi di afi ənuə nyamfo, eso bə ufi bebuki ku keditətə bamba utə Onanto.”
34 Se Yesu dínyə kasɔnɔnɔ ka əsuə osani əmfo lɛyɛ útə mbuayɛɛ, ɔ́tɛyi wə nkə, “Fə alɛɛ, ibu sɛkɛ ete lə edufə Onanto eto sekakedikɔ.” Nyamfo eto kamaa, kuutsyuə saa mensi kpe ɔkɔɛ nkə woatɔ Yesu kulesa tsya.

Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

35 Lefenə Yesu lɛkɛ lə Yudafɔ eto Disumuyo ɔnlɛ Anantotiki bote mfóo, ɔ́tɔ nkə, “Ntsyə ibə fɛ afi eto bateasa bamə nlɛ bɔtɛyi bənkə Utidi wə Nlɛ Bubəə, ábɔ utsyi Oka David eto kafo?
36 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áwunsəko Oka David átɛyi nkə,
‘Onanto átɛyi mɔ Onamute nkə,
“Siə mfo lə mɔ kodiani isu ese
lefe nə muutə efi fə akpa
ətəkə fə balo lə disinti.” ’
37 Nyalɛ lə David kosate lə Utidi wə Nlɛ Bubə bokpo nkə wə Onamutee, nyalɛ ntsyə ibə fɛ wə kosate loofo David eto kafo eto ubi budi?”
Nya betidi kpə dínyə banlɛ etiki nnya Yesu nyə ɔnlɛ budi bɔnɔ ku disuəyuə.

Yesu Ǝkə Betidi Ato Lə Afi Eto Bateasa Ǝsuə.

38 Se Yesu nlɛ betidi bamfó asa botee, ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe sinini lə afi eto bateasa əsuə. Baala awu kplɛ bokpe nya baala bɔyɛ kafe kaka betidi luunyə mə bəsiəsə ku dibu.
39 Bala nsiəkɔ kplɛ busiə lə Yudafɔ eto ntsyakɔ ku lə asakedikɔ.
40 Bələkə bakɔbəsiə kɔhɔ. Kamaa, baalɛ mə bikə kafo. Nya bato kala kɛntsyɛɛ kate əsuə bə beyi Onanto. Mə kotonənə əbɔkɛ ale eso betidi fɛfɛ eto ale!”

Ɔkɔsiə Okombo Utsyuə Ǝtə Asa Nnya Dídufə Onanto Ǝnə.

41 Nya Yesu díkənə úsiə lə kedi kətəkɔ lə Disumuyo kaka banlɛ atabi boko, nya únsi ɔnlɛ bobe kase betidi nlɛ bofe kesu kako asa. Batabinyə kpə áko atabi kpə.
42 Nya ɔkɔsiə okombo utsyuə tsya díbə ófe nya úfi atabi sɛkɛ úsu óko.
43 Nya Yesu lékpadi wə bakasebi utsyə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə Onanto eto ənəmii, ɔkɔsiə okombo əmfo eto atabi nnya ókoo, édufə ənə eso nnya betidi bamfo kenke léko.
44 Sitintii, betidi bamfo kpe kɔni kalende. Fɛɛ nnya nte mə eto sɛkɛ ete baboko. Nya usionko əmfo alɛɛ, ite bə okombo ni tsyaa, ufi lesa nə ntə wə kenke úbə óko. Lesa nə ele bə wuufi oya lesa udii, nnya ni lesa nə úfi úbə óko mfo nɛ.”

13

Yesu Átɛyi Etiki Ɔtɔnsə Utsyiko Lə Yerusalem Eto Disumuyo Eto Boba Ǝsuə.

1 Se Yesu lɛbɔ lə Yudafɔ eto Disumuyo mfóo, wə bakasebi eto ɔni átɛyi wə nkə, “Oteasa, be aba nnya laanɔ bobe mfo beefi báto diyo kplɛ nəmfo ku kase baato nii! Dianɔ bobe!”
2 Yesu átɛyi wə nkə, “Bɛlɔ bebe diyo kplɛ nəmfo kukɔnɔ, itsyise aba nya béfi báto ni eto lɛɛ lɔni embubu ditəkə lə ni utsyuə əsuə! Diyo nəmfo kenke eboba lekpo lə kasɔ nnya aba nyamfó kenke looba isensə ekpo.”

Yesu Átɛyi Mba Ntəkəko Wə Nkə Buubə Bənyə Kanyi Balo Mə.

3 Yesu édu úsu úsiə lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini komə əsuə. Nya mfóo, úsiə ɔnlɛ Disumuyo nəmə bobe katsyese. Nya Petro ku Yakobo ku Yohanes ku Andreas hã díbə wə ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
4 “Onamute, dimamfe ayo nyamfó looba? Tɛyi bo asa nnya luubə lə bote boə lefe nəmə eboyo bə nkomə eto asa nyamfo ebubə?”
5 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bebe sinini, nya biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.

6 Betidi kpə ebubə lə mɔ diye
əsuə nya bɔɔtɛyi mi bənkə, ‘Nnyə
mɔ ni nwə bákpo ɔhile əmə,’ nya
bɔɔwɛ betidi kpə bakpe.
7 Nya yenyifo mi bulə lə bɛnɔ
ama eto kɔsɔ lə mi ɔflɔ nye lə
katsyontsyokɔ. Ele bə asa nyamfo
eto kakle bə. Tsya inni nnya kasɔ ni
bənkə kawunsiə eto kalokɔ eboyo.
8 Kasɔ ka ebotaka nka lema. Nya
sekakedikɔ ka ebotaka nka lema.
Nsɔ ebutinkə lə kalebe saa, nya
kukpɛnsə luubə. Asa nyamfo
ebuyifo fe kase kalefo ləənə
usionko.
9 “Ele bə ibə bə lə mi kosate
bimuə əsuə bitsyə. Boomuə mi
bakpa mi besuko Yudafɔ eto beninə
eto ənəmi. Bɔɔblɛ mi lə ntsyakɔ.
Booləkə mi bəńyənsə lə baka ku
nsɔ eto beninə eto ənəmi lə mɔ disi
eso, nya biɔtɛyi mə ditiki itsyi lə mɛ
əsuə.
10 Tsya fɛ kalosəkɔ luubəə, yuubə
bə batɛyi kawunsiə eto əsə kenke
eto betidi Onanto eto ditiki nəmfo.
11 Nya lə lefe nə bəmuə mi
besuko lekpokakpokɔɔ, biembu disi
bɛtɔnsə itsyi lə lesa nə biɔtɛyi əsuə.
Lə lefe nəmə ayoo, lə bɛtɛyi ditiki
nə Onanto eto Lɛwɔnɔ lookpe mi
kɛnyɛ nkə bɛtɛyi. Itsyise inni mi
kosate ləəbə etiki budi. Bomu
Onanto eto Lɛwɔni loote mi lesa nə
biɔtɛyi.
12 “Ɔyimi ebudu ɔyimi utə bə
balo. Nya antomə tsya luuyifo nko
ke ku mə bebi. Bebi ebotaka bəńyə
lə mə antomə əsuə bedu mə bətə
bə balo.
13 Bookisi mi lə mɔ disi. Fɛɛ
utsyuə saa wə luunyə kekleke lə wə
bofokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔɔ,
Onanto ebuləkə wə utsyiko lə
kotonəne ko bətsyə itə babuayifo
əsuə.

Yesu Ǝkə Mə Ato Lə Bule Bo Ləəbə Bubə Ǝsuə.

14 “Mɔmɔɔ, bifə ato lə bɛlɔ bɛnɔ
kukɔnɔ. Lə binyə lesa nə Onanto
leekisi nlɛ bubə lə wə Disumuyo
kɛnkɛ, ka nlɛ mfo kɔfiɔ bokpe nya
dimanle bə ɛkɛ mfoo, betidi ba
nkpe lə Yuda tsyetsyi besu babiɔ lə
atini əsuə.
15 Nwə ntəkə lə wə ditsya əsuəə,
mensi bu disi nkə woayifə ubə ufi
kulesa lə wə diyo.
16 Utsyuə wə nńyə lə ɔkuɛ
membu disi nkə wəəsinkli ubə oto
nkə wəəbə ufi wə kafia.
17 Lefe nəmfó ebɔkɛ ale tinti itə
besionko ba ni bafondɛ, nye mba
nlɛ bebisambi ba nlɛ bɔyimi.
18 Bɛlɛ Onanto lekpakpa bə lefe
nəmə məntəkə lə lɛyɔ lefe!
19 Itsyise bulə bo luubə lə lefe
nəmfóo, əbɔkɛ ale leso mbo ke
díkəbə bófe saa idu lə kawunsiə eto
kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mi eto lefe
nəmfo. Nya bulə bomfo eto okle
ensiembubə inyə kulefe.
20 Fɛɛ Onanto əbɔtɛyi utsyə nkə
wuuləkə eyi nyamə ubu. Itsyise
lenni nkoo, kuutsyuə saa embubu
usiə. Tsya lə wə betidi ba úkələkə
utsyə esoo, wuuləkə lefe nəmə ubu.
21 “Nyaso lə utsyuə atɛyi fə nkə,
‘Bebe! Nnyə Kristo mfo,’ nye utsyuə
tsya nkə, ‘Nyə wə nkpe mməə,’
mamfo anɔ!
22 Itsyise mba luuyifo mə əsuə fe
Kristo nye Onanto eto
bənyɛləkətidii, kpə ebotaka bəńyə.
Booyifo ayanisa kpə ku asa nnya
nkpe sikpi, itə bə lə boofoo, bɔɔwɛ
Onanto eto betidi ba úkələkə utsyə
taa kɔ kulaa tsya bakpe.
23 Nyaso bimuə əsuə bitsyə!
Ńtɛyi mi lesa saa ntɔnsə fɛ lə lefe
nəmə lə leyo.

Yesu Átɛyi Kase Utidi Eto Ubi Luubə Bio.

24 “Nya lə eyi nnya luutəkə lə
bulə bomfo eto kamaa,
‘kofe əmbofa bio,
nya kofande tsya lembuyəndɛ.
25 Befandebi ebuyifo fe bofankli
bɛnlɛ ketsyi kato kəbə kasɔ,
nya kato eto asa kenke
luutinkə.’
26 “Lefe nəmfóo, betidi ebunyə
mɛ, Utidi Eto Ubi, nlɛ bubə lə
asɔmiloku əsuə. Nya muubə ku
Onanto eto əsuəale lə diyəndɛ kplɛ
əsuə.

27 Nya mootsyese mɔ kato eto
batɔnkpe kawunsiə eto akpɔ ana
nyamə lə nsu nləkə mɔ betidi ba
mínkələkə míntsyə itsyi lə
kawunsiə eto lekpake nəmfo isu ese
lə kalosəkɔ ka nse.

Yesu Nkə Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Wuusinkli Ubə.

28 “Bekase asa itsyi lə koto əsuə.
Lə ibə bə binyə se kuyi komfó lɛ
afanto fɔfɔ buləkəə, eté mi bə
kasɔmite əbɔfi.
29 Nko ke lə ibə bə binyə asa nnya
míntɛyi mi mfo lɛ kasɔ butsyə ku
bubəə, ete biote biə kawunsiə
kamfo eto kalosəkɔ əbɔfi nnya
ikəbə eyo fə kəsiə pɛɛ!
30 Sitinti nlɛ mi bɔtɛyi minkə asa
nyamfo kenke ebubə itə fɛ efe
nəmfo eto betidi luukpə balo.
31 Kato ku kasɔ kenke ebubə kafe.
Fɛɛ mɔ ditiki embubə lefe kulefe.
32 “Tsyaa, kuutsyuə saa enyi diyi
nye lefe nə asa nyamfo luubə itə,
Onanto eto batɔnkpe ku mɔ,
Onanto eto Ubi kulaa tsya enyi,
enso mɔ Anto hã nyi.
33 Bebe kukɔnɔ lə bimuə əsuə
bitsyə itsyise binyi lefe nə nyamfó
luubə itə.
34 Mɔ bubə ebuutsyə fe kase
osani utsyuə luudu lə wə umə nkə
wəəsu kusu, nya óyani wə
beyifoyifo utsyə lə diyo. Útə utsyuə
saa keyifo ka wuukeyifo. Nnya
kamaa, ótɛyi nwə laase wə diyo nkə
ɔlɔ ose wə diyo kekleke.
35 “Nko kə ele bə mi tsya muə
əsuə binyə. Itsyise binnyi lefe nə
mi Oyosate luubə udufə. Yoofo
bubə bə wuubə ku kakɔmi lefe, nye
ntsyetsyi, nye kolensiənto kplɛ ko
bekusɛ ləətə kɛnyɛ, nye olesiə.
36 Lə ibə bə ubə ofuaa, yanle bə
ibə bə ubə unyə mi bɛnlɛ selabe.
37 Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi mfoo,
nlɛ nnya bɔtɛyi itə betidi ba ta.
Nnya ni bə bimuə əsuə bitsyə.”

14

Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Ákle Bə Bəəmuə Yesu.

1 Ibu eyi ənuə fɛ lə Yudafɔ lə bedi
mə eyi nnya baakpo Ukpə Ásə Bo
Ɔyila ku Nnamfokuã Eto Abolo Eto
Eyi, nyna beefi kakloma mə budu lə
Egipte. Besumunyə ninə ku afi eto
bateasa bətsyuə ákɛ mfó békebu
disi lə kusu ko bɔɔyɛ kalɔkalɔ
bəmuə Yesu balo.
2 Bátɛyi lə mə nti bənkə, “Yanle
bə ibə nko lə eyisɛ nyamə eto lefe.
Itsyise lenni nkoo, betidi ebunyə
ɔblɔ bataka bəńyə bo lə əsuə ibə
ekpe bule.”

Usionko Utsyuə Éfi Nnuəbi Bo Laanyi Fififi Ókpo Yesu Lə Disi.

3 Yesu ésu Betania eto umə lə
Simon wə díkefi bufisia únyə eto
diyo. Lə lefe nə Yesu nsi mfó ɔ́nlɛ
lesa budii, usionko utsyuə wə nlɛ
nnuəbi bo laanyi fififi eto dituntu
nə baakpo alabasta əbə mfó.
Baakpo nnuəbi bomfó, bo lefo koya
tintii bə naadi. Usionko əmfo ásini
dituntu nəmə nya ɔ́wuninsə nnuəbi
bomə ókpo Yesu lə disi.
4 Nyamfo ələ betidi ba díńyə mfó.
Nya kafo lɛnyi mə bátɛyi bətsyuə
bənkə, “Beso woabiasə nnuəbi
bomfo nko?
5 Eni ofo mu bote kənyə fe lɛlɛ
wɔlɔlɔ eto kayo, ufi usu utə
bakombo.” Nyaso béyənki bákpe
wə bákpo wə kudu.
6 Nyaso Yesu átɛyi mə nkə,
“Beyani wə kpoo! Be so biayani wə
lə bɛyɛ wə bulə? Lesa sɛɛ úyifo útə
mɛ.
7 Bakombo kpe mi lenti lefe saa.
Nya biofo mə bɔwunsəko lə lefe nə
ke beela. Mɔ alɛɛ, inni lefe saa
mɔɔkɛ mi lenti.
8 Usionko əmfo éyifo lesa nə wofo
buyifo. Úfi nnuəbi bomfo ókpo mɛ
lə əsuə ɔ́lɔ mɛ utsyə itə muukpə fɛ
buubikə mɛ.
9 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə kaka
ke boobe Onanto eto ditiki sɛɛ
nəmə letsya lə kawunsiə kamfoo,
bɔɔtɛyi nnya usionko əmfo tsya
díyifo mfo kefi kakloma wə.”

Yuda Átɔnɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

10 Nyaso Yuda Iskariot wə ni Yesu
eto bakasebi lefosi inuə bamə eto
ɔnii, ésu besumunyə ninə bamə
ɔflɔ nkə woote Yesu udi utə mə.
11 Ǝsuə əyuə mə tinti se bánɔ
etiki nnya úbə ɔ́tɛyi mə, nya mə
tsya lɛtɛyi bə buutə wə atabi.
Nyaso Yuda ákabɛbɛ kusu ko
wɔɔnyɛ ote mə kase boomuə wə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ásə Bo Ɔyila Eto Lesa.

12 Lə diyi tutɛ lə Nnamfokuã eto
Diyididi nə baalo Ukpə Ásə Bo Ɔyila
Eto Asamubi lə mə lekpa əsuəə,
Yesu eto bakasebi átɔ wə bənkə,
“Se faala fə bɔlɔ butsyə itə Ukpə
Ásə Bo Ɔyila eto diyisɛ nəmə eto
budi?”
13 Nyaso Yesu ələkə bakasebi inuə
lə mə bətsyuə nti nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Mi bisu umənkpɛ əmə nya
biotsyako utsyuə wə ntsyi ntu ku
ɔlɔtsyi. Bitəkəko wə bisu diyo nə
əsuə wuudufə.
14 Nya lə bɛtɛyi Oyosate əmə
biənkə, ‘Oteasa əmə lɛ bɔtɛyi nkə,
te bo diyo nə kafo wonko wə
bakasebi luubə bedi mə lesa lə
Ukpə Ásə Bo Ɔyila Eto Diyisɛ nəmə
əsuə.’
15 Mfóo, woote mi diyo nə lɛmɔ
kafo lə diyo nəmə eto abanslo kaka
bálɔ asa bətsyə kukɔnɔ itə bo.”
16 Bakasebi bamfo édu búsu umə,
nya bənyə lesa saa fe kase Yesu
lɛtɛyi mə. Nya béyifo Ukpə Ásə Bo
Ɔyila əmfo eto lesa nəmə bətsyə
mfó.
17 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku
wə bakasebi lefosi inuə bamə ésu
mfó.
18 Nya lə lefe nə bénsi bánlɛ
búdii, Yesu átɛyi nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə mi ɔni wə
bonko wə nlɛ kɔni bokpe lə ɔkpɛ
kedi lesa mfoo, ebote mɛ udi.”
19 Ditiki nəmfo éyifo mə buɛɛ ku
sikpi, nya bétsyiko wə bɔtɔ ɔni, ɔni,
bənkə, “Sitinti, nyi miə inni mɔ ni
fanlɛ, lee mɔ ni?”
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi
lefosi inuə eto ɔni ni. Nya ni bə
bonko wə nlɛ kɔni bokpe lə ɔkpɛ
ɔni mfo kedi.
21 Mɔ, wəə ni Utidi Eto Ubi
ebukpə fe kase báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə əsuə.
Fɛɛ ilə mɛ itə futsyə əmə itsyise
woəbə ohiã bunyə fefe. Lə nnya ete
bánle utsyə əmfóo, eni yɔɔlɛkɛ
eso!”

Bonamute Eto Ditsyitsyosa Fɛfɛ.

22 Lə lə lefe nə bánlɛ lesa búdii,
Yesu éfi abolo ətsyuə. Nya lefe nə
úkasɔ Onanto anii, úbudi nnya
wɛlɛwɛlɛ nnya úsie ni útə wə
bakasebi. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Befo
nyamfo lə bidi. Nyamfo ni mɔ usuə
eto sinə nɛ.”
23 Nya úfi lɛkɔbe ku nte, nya se
ɔ́sɔ Onanto anii, úfi útə mə nya
bənə.
24 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nyamfo ni
mɔ kɔtɔ ko muufi ntə lə betidi kpə
eto disi, ko Onanto luufi uyifo
ketsyue fɔfɔ lə wə ku wə betidi eto
nti.
25 Lə ɔnukualɛ əsuəə,
mensiəmbunə nte fɔfɔ bomfo bio,
isu ese lefe nə muunə nte fɔfɔ
bomfo eto okle lə Onanto eto
sekakedikɔ.”
26 Nya bése kusə béfi bátɛsə
Onanto nya bédu bésu Nnuəbi eto
Eyi eto Kɔtini.

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ebɔni Wə.

27 Mfó Yesu lɛtɛyi wə bakasebi
nkə, “Mi utsyuə saa ebutsyetsyi
óyani mɛ utsyə. Itsyise Onanto
átɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə
əsuə nkə, fe kase báwɔni bətsyə bə
‘Moolo nwə laase basamu bamə,
nya wə basamu luusənsə.’
28 Fɛɛ lə ntaka ntsyi lə ɔkɔmə
mbəə, mɔɔtɔ mi nsu Galilea.”
29 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Mɔ
alɛ məmbutsyetsyi ndu fə lə ɔflɔ
kulefe, lə ibə bə bafɛfɛ kenke
ebuyifo nko kulaa tsya.”
30 Yesu átɛyi Petro nkə, “Nlɛ fə
bɔtɛyi sitinti minkə fɛ ukusɛ luutə
kɛnyɛ dinuəfə lə kətsyə kamfoo, fə
kosate əbɔni mɛ sitsyə.”

31 Petro esi óse wə uyi óka ntamu
ɔ́tɛyi nkə, “Lə ibə bənkə balo bonko
fə tsyaa, məmbɔni fə ntɛyi minkə
minyi fə.” Nnya ke wə bakasebi
bamə tsya lɛtɛyi nɛ.

Yesu Áto Ola Lə Bulə Ǝsuə Lə Getsemane.

32 Nya bédu Getsemane. Nya Yesu
lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Bisiə lə
kasɔ mfo lə nsu nto ola.”
33 Nya ókpa Petro ku Yakobo ku
Yohanes ɔ́yɛnko. Nya se lesa nə nlɛ
wə bubə lə əsuə nlɛ wə bulə esoo,
34 ɔ́tsyi ɔ́wininsə nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Nyamfo lɛ mɛ bulə lə utu ku
kanyinyənyə itə ukpə. Bianlabe
selabe. Biǹyə bisəkə mɛ mfo.”
35 Se ɔ́nyi úsu sɛtɔ sɛkɛɛ, ókpo lə
kasɔ nya óto ola ɔ́lɛ wə anto
lekpakpa nkə, “Lə yuuyifo fə lelabii,
nyalɛ tə bulə bomfo lə bofe mɛ.”
36 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Anto,
Onanto! Aafo lesa saa buyifo. Lə
aalaa, nyalɛ takasə bulə bomfo lə
mɛ əsuə. Tsya inni lə mɔ lelabi
əsuə bomu lə fə lele əsuə.”
37 Lefe nə úsinkli úbə wə
bakasebi itsyə bamə ɔflɔɔ, úbə
únyə nkə bálabe selabe. Nya ɔ́tɔ
Simon Petro nkə, “Simon, selabe
fanlɛɛ? Ǝmbofo ənə butəkə
lebombosɔsɔ lɔni kplon tsya ete?”
38 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitəkə ənə
bisiə bikato ola bə biəmbudufə lə
botoo kabe əsuə. Lɛwɔnɔ nəmə lɛ
bola, fɛɛ əsuəale əmbə.”
39 Úsinkli úsu bio nkə weesu oto
ola fe ditutɛ ke.
40 Úsinkli úbə wə bakasebi ɔflɔ
bio nya usi úbə únyə nkə besi bálɛ
selabe. Bánlɛ mə ənəmi bofo
buminkli. Nya bánte lesa nə bɔtɛyi
wə lə nnya əsuə.
41 Se úsinkli úbə ditsyəfəə, ɔ́tɔ
mə nkə, “Bola bela biə bialabe
bitsyə ɔnwɛ? Isiə, betaka! Lefe
nəmə eboyo. Bebe! Ubə mɔ, Onanto
eto Ubi, bufi kakpe babuayifo eto
ani. Bebe məə, se baankpee kusu
banlɛ bubə.
42 Betaka lə busu botsyako mə.
Bebe nwə dífi mɛ ókpe mə lə ani
nlɛ bubəə.”

Bəmuə Yesu.

43 Mə ku Yesu si bəńyə mfó bálɛ
etiki fɛ Yuda wə ni lefosi bakasebi
inuə bamə eto ɔni díbə. Besumunyə
ninə ku afi eto bateasa ku umə əmə
eto beninə kpə ətəkəko wə bəbə.
Bétsyi keyi ku nlanle.
44 Nwə dídu wə útə mfóo, ébɔtɛyi
betidi bamfo utsyə nkə, “Utidi wə
biunyə muusiəsə mfiɔ lə kolaa, wə
ni nwə əmə nɛ. Bimuə wə, lə bekpa
wə bidunko.”
45 Nyaso se Yuda lɛyɛ úsu útu
Yesu, ókpadi wə nkə, “Oteasa!”
Nya ɔ́fiɔ wə lə kola.
46 Nyaso bəmuə Yesu nya bákɔbe
wə kekleke.
47 Nya mba díńyə lə Yesu ɔflɔ eto
ɔni díləkə wə kalanle nya óla
Usumunyə Ninə Kenke eto
odomunyə eto koto.
48 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Beso
ele bə bitsyi keyi ku nlanle fɛ lə
bibə bimuə mɛ lə əsuale əsuə fe
uyu mini?
49 Bo ku mi ete lɛkɛ lə Disumuyo
mfó diyi saa, nya minkɛ mfó
mínkate Anantotiki nyamə mfó
tsya bíəmmuə mɛ. Bə lə kase
Onanto eto Awɔnisa Kɛnkɛ Eto
Kukuə lɛtɛyi utsyəə, lə ibə itə nko.”
50 Nya wə bakasebi kenke
dítsyetsyi báyani wə bətsyə.
51 Lə lefe nəmə mfoo, okosobi
utsyuə wə nti kafia əsuə ntəkəko
wəə, ənyə lesa nə kenke díbə.
Bamamanyə bamə ála lə bəmuə
okosobi əmfo. Fɛ ini wə kafia ete
bákɔbe, nya ɔ́kpɔ
52 ɔ́bɔ mə lə ani. Nya útsyətsyi
údu leyaleya. Nya óyani wə kafia
ókpe mə lə ani.

Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Beninə Eto Ǝnəmi.

53 Nya bákpa Yesu bésuko
Usumunyə Ninə Kenke eto diyo.
Mfó nya besumunyə beninə bamə
ku umə eto beninə ku afi eto
bateasa létsya bénsi. Mə ni Yudafɔ
eto beninə.
54 Petro ətəkəko mə kama kama
nya úsu údufə lə usumunyə ninə
eto diyo nəmə. Nya úsu úsiə lə

bamamanyə bamə ɔflɔ ɔ́nlɛ ute bɔyifə.
55 Besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə kenke ba dísiə mfó ákplatsya babe lə boofo kabua kətsyuə bunyə lə Yesu əsuə lə bayɛ bəmuə wə balo. Tsya bámfo kabua saa bunyə lə wə əsuə.
56 Betidi kpə əbə bedi etiki bátɛyi bidia lə wə əsuə, tsyaa mba díbə eto etiki áta ibu lə bətsyuə əsuə.
57 Nya bətsyuə létaka bátɛyi nya bála wə kɛnyɛ bənkə,
58 “Bɔnɔ bə ɔ́tɛyi nkə, ‘Mooba Onanto eto Disumuyo nə báto mfo, tsya lə diyi tsyəfə əsuəə, muusinkli nto lebamba nə bémfi betidi eto ani báto.’ ”
59 Fɛɛ mə tsya eto etikididi mánkate ku mə bətsyuə eto ale.
60 Usumunyə ninə kenke átaka úńyə lə mə nti nya ɔ́tɔ Yesu nkə, “Anlɛ etiki nnya banlɛ bɔtɔ bɔnɔ? Embutə mbuayɛ? Be nkpe fə fɔɔtɛyi?”
61 Tsya Yesu édi bi, wémfə kɛnyɛ ɔ́tɛyi kulesa.
Usumunyə ninə kenke əmfo esi ɔ́tɔ wə nkə, “Fə ni Nwə mə Bákpo Ɔhile, Onanto əmə boatɛsə eto Ubi?”
62 Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ ni. Nya biuunyə Utidi Eto Ubi se unsi lə Ǝsuəaletidi Onanto eto kodiani. Nya biunyə se unsi lə asɔmiloku utsyi kato ɔnlɛ bubə!”
63 Lə lefe nəmfó tututuu, Usumunyə Ninə Kenke əmfo kosate ko léfuadi wə awu ku lɛblɔfi ɔ́tɛyi nkə, “Fənkə bee? Badansiɛ sa nńsife itə bo bio itsyi lə mba ńyə mfo kama!
64 Údi mbusiotiki úńyə lə Onanto əsuə! Ntsyə binyə lə wə əsuə?”
Nya məmblɛ lɛtɔnɔ bálo wə dikpi bə ele bə ukpə.
65 Mə nti eto bətsyuə étsyiko ntufə butufə kákpo Yesu. Nya bákle wə ənəmi nya bétsyiko wə bɔsɔ. Nya bánlɛ wə bɔtɛyi bənkə, “Tɛyi bo futsyə lɛsɔ fə!” Nya bamamanyə bətsyuə lékpa Yesu bédunko, nya básɔ wə lə atosi.

Petro Étudi Kɛnyɛ Lə Yesu Ǝsuə Nkə Unyi Wə.

66 Lə lefe nəmfóo, Petro ébubə úsi lə Usumunyə Ninə Kenke əmə eto diyo fɛ usiobi wə nkpe wə lə ɔflɔ díbə.
67 Lefe nə únyə Petro nsi lə uté ɔflɔ ɔnlɛ wə bɔyifəə, ɔ́tɛyi wə nkə, “Fintsya ébutəkəko Yesu Nasaretnyə əmə ənyə!”
68 Nya Petro dítudi kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Bee? Mánnɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfo eto kasɔ!” Nya ótaka údu úsu úńyə lə kesiə ɔflɔ. Kase óyo kəsiə kamə ko ukusə ko dítə kɛnyɛ.
69 Usiobi əmfo esi úbə mfó úbə óbe wə, nya usi útsyiko betidi ba díńyə mfó bɔtɛyi nkə, “Osani əmfo eyifo mə nti eto ɔni!”
70 Tsya Petro esi útudi kɛnyɛ nko ke.
Yanklɛ fɛ mba ńyə mfó lɛtɛyi wə bənkə, “Yanle bə ani fə enni mə ɔni, itsyise fintsya etsyi Galilea eto kasɔ.”
71 Nya Petro léfa ɔ́tɛyi nkə, “Ekpe lə Onanto bə lə sidia minlɛ bɔtɛyii, lə unə mɛ koto! Minyi utidi əmə əsuə bɛnlɛ etiki budi ketsyiko mfo!”
72 Lamfolamfo, ukusɛ ko disi útə kɛnyɛ dinuəfə, nya Petro lékloma nkə Yesu átɛyi wə nkə, “Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ dinuəfəə, əbutudi kɛnyɛ sitsyə fə enyi mɛ.” Nya ílə Petro lə utu nya úwi keku.

15

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ Lə Bakponko Wə Lekpo.

1 Olesiənto əmfóo, besumunyə ninə, átsya ku Yudafɔ eto beninə ku afi eto bateasa ku Yudafɔ eto batɔnkotɔnko kenke. Se béfi nsusu lə etiki nyamə əsuə ku kase bɔɔyɛ ku nnya. Bákle Yesu nya bákpa wə bésuko Aba eto Unyɛsiə Ninə itə Romafɔ eto Aba wə baakpo Pilato ɔflɔ.
2 Mfóo, Pilato átɔ Yesu nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka?”
Yesu átɛyi wə nkə, “Ee, lə kase fanlɛ bɔtɛyi.”

3 Besumunyə ninə bamə ála etiki
kpə bətəkə Yesu.
4 Nyaso Pilato esi ɔ́tɔ wə nkə,
“Ǝmbuləkə kɛnyɛ lə etiki saa əsuə?
Tsyue koto lanɔ etiki nnya banlɛ
bɔtɛyi lə fə əsuə!”
5 Tsya, Yesu ménsitɛyi kulesa,
nyaso íyifo Pilato yanii!
6 Lefe saa lə eyo nkomə eto
diyididi əsuəə, íyifo Pilato eto lekpa
nə ókayani betidi bua ba bákpe lə
diyo eto ɔni wə bála kətə mə.
7 Lə lefe nəmfóo, bəmuə osani wə
baakpo Baraba bákpe le diyo. Úyifo
futsyə lɛkɛ lə betidi ba létaka
bənyə lə Romafɔ eto Aba əsuə nti.
Nya lə kudu ko bákpo bələ betidi
ku betidi ba bálo esoo, bəmuə wə
ku mba dítəkəko wə bákpe lə a
Aba eto diyo.
8 Nyaso se betidi kpə díbə
bátsyaa, bátɛyi Pilato bənkə
okloma kase wəənyə mba baakpe lə
ayo kaminsə fe kase wókala buyifo
lɛlɛ saa.
9 Ɔ́tɔ mə nkə, “Bela biənkə nyani
Yudafɔ eto Oka əmə ntə mi?”
10 Pilato átɔ mə nko itsyise óte
nkə kekisi əsuə eso besumunyə
ninə lékpa Yesu báboko wə ɔflɔ.
11 Nya besumunyə ninə bamə lídi
betidi bamə bákpe bənkə bátɛyi
Pilato bənkə, óyani Baraba bomu
utə mə.
12 Pilato esi údi betidi eto
ditsyukpa nəmə etiki nya ɔ́tɔ mə
nkə, “Be bela biə nyifo ku utidi əmə
biakpo biə Yudafɔ eto Oka mfo?”
13 Nya báfa bátɛyi wə bənkə, “Sɔ
wə lə uyikabie əsuə!”
14 Pilato átɔ mə nkə, “Nte kabua
ka úyifo eso?” Tsya, məmblɛ esi
báfa bembembe bátɛyi bənkə, “Sɔ
wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”
15 Se Pilato léla nkə weeyifo lə mə
lelabi əsuə esoo, óyani Baraba útə
mə. Nya útə béfi kekuefiofio bábl ɛ
Yesu, nya úfi wə ókpe lə
bamamanyə eto ani nkə besu basɔ
wə bamanklasə lə uyikabie əsuə.

Bamamanyə Bamfó Ákpe Yesu Kofani.

16 Bamamanyə bamə ákpa Yesu
bésuko Aba eto Unyɛsiə Ninə eto
diyo nya bákpadi bamamanyə fɛfɛ
bə bəbə mfó.
17 Nya béfi kafia sia eto awu
bákpe Yesu fe Oka nya béyifo biyu
eto lekpakpa béti wə lə disi fe
lekankpakpa.
18 Nya banlɛ wə kɔfiɔ bokpe
ákatɛyi bənkə, “Yuu, yuuduu,!
Yudafɔ eto Oka lə usiə nkpə
kɛntsyɛɛ!”
19 Básɔ wə lə disi ku lekete nya
bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə. Nya
báse akonki lə wə ɔflɔ bákpe disi
kasɔ ku dibu bətə wə.
20 Se bəmə wə nya bákpe wə
kofani bálosəə, bələkə awu sia
nyamə lə əsuə nya bésinkliko nnya
ókpe kɔ bákpe wə. Nya bákpa wə
bésuko kaka bɔsɔ wə bamanklasə
lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

21 Lefe nə bántɔɔ, bátsyako osani
wə baakpo Simon wə ditsyi dibutu
ɔ́ntɔ lə Yerusalem. Nyaso
bamamanyə bamə áhiɛ wə bənkə
ɔwunsəko Yesu lə utsyinko wə
uyikabie əmə. Simon əmfó etsyi
Sireni eto kasɔ, nya wə bebi ni
Aleksandra ku Rufo.
22 Bákpa Yesu bésuko kaka
baakpo Ditidisikɔbe.
23 Mfó bətə wə nte bo bátsyakasə
ku kofa ko loobokosə kanyinyənyə
kamə kasɔ bə unə, fɛɛ Yesu áni
wənəə.
24 Nnya kamaa, bamamanyə
bamə ásɔ wə bámanklasə lə
uyikabie əsuə. Nya béfi afetu
bákpo básɛ lə bate lekpa nə luutu
utsyuə saa fɛ bésense awu nyamə
bətə bətsyuə.
25 Básɔ wə bamanklasə lə
uyikabie əsuə lə olesiə əmfó eto
abombo ɔwɔnɔmbə lefe.
26 Nya báwɔni asa lɛ otabo kɛkɛ
əsuə básɔ lə wə disi kato nnya nlɛ
bote lesa nə eso bálo wə ni bənkə,
“Ǝnyə Yudafɔ Eto Oka.”
27-28 Nya básɔ beyu inuə tsya lə
eyi əsuə báwunsə lə Yesu əsuə. Ɔni

áfaka lə wə kodiani eto kutsyə nya ɔni tsya léfaka lə kəməni.
29 Mba kenke lɛyɛ mfó bafe
étinkəsə mə esi bákpe Yesu kɔfiɔ
bátɛyi bənkə, “Ɛhɛɛ! Inni fə lɛtɛyi
fə eboba bo Disumuyo kplɛ akpo lə
kasɔ esinkli ato kə lə eyi ətsyə əsuə
kɛɛ?
30 Yifə əbə kasɔ lə ələkə fə əsuə
etsyiko ukpə eto ani lə bobe!”
31 Nko kə basumufɔ ninə ku afi
eto bateasa bamə tsya dímə wə
bátɛyi mə bətsyuə bənkə, “Úləkə
betidi bamba utsyiko lə ukpə əsuə,
fɛɛ wembofo wə əsuə buləkə
ketsyiko lə ukpə əsuə!
32 Lə wə baakpo Israelfɔ eto oka,
wə ni Kristo əməə, wə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə sitintii, uləkə wə
əsuə lə ɔyifə lə uyikabie əsuə ubə
kasɔ bə lə bofo bɔnɔ!” Betidi inuə
ba básɔ bafakasə lə eyikabie əsuə
ku Yesu mfóo, tsya áka wə.

Yesu Ǝkpə.

33 Se éyo kakɔmi lefee, kasɔ mfó
kenke ko léna. Nya ítsyə nko ísu
ése abombo etsyə.
34 Nya lə lefe nəmfóo, Yesu áfa
bembembe ɔ́tɛyi nkə, “Eli, Eli, lama
sabaktani?” Etiki nyamfo eto kasɔ
ni bə, “Mɔ Onanto, mɔ Onanto!
Beso fáyani mɛ fətsyə?”
35 Betidi bətsyuə díńyə mfó ánɔ
lesa nə ɔ́tɛyi, nya bátɛyi bətsyuə
bə, “Ɔlɛ Onanto eto Unyɛləkətidi
Elia bokpadi.”
36 Mə ɔni étsyetsyi úsu úfi okosa
wə bákpe lə ntə eto sonkpe əsuə
nya óbesə wə kato ku uyi útə Yesu
nkə unə. Nya ɔ́tɛyi bafɛfɛ nkə,
“Bińyə lə bobe! Bitə lə bobe lə
Onanto eto Unyɛləkətidi Elia ebubə
uləkə wə utsyiko lə uyikabie komfo
əsuə!”
37 Nya Yesu léfa bembembe nya
úkpə.
38 Lə lefe nəmfó əsuə tutuutuu,
kafia kplɛ ka léfakanya kéti Yudafɔ
eto Disumuyo eto Kakɛnkɛkɔ Kenke
eto ənəmii, léfuadi lə akpa ənuə
itsyii kato ibə kasɔ.
39 Nya se omamanyə ninə wə
díńyə lə uyikabie əmə ɔflɔ lɛnɔ
Yesu eto bofa nya únyə kase úkpəə,
ɔ́tɛyi nkə, “Sitinti utidi əmfo eyifo
Onanto eto Ubi.”
40 Besionko bətsyuə tsya əńyə
kɔsɛsɛ bákabe. Maria Magdalene
ku Salome ku Maria nwə eto bebi ni
Yakobo kɛkɛ ku Yosef, akɛ mə lenti.
41 Lefe nə Yesu lɛkɛ lə Galileaa,
mə dítəkəko wə bákawunsə ko wə
nɛ. Besionko bamba kpə ba
dítəkəko wə bésu Yerusalem tsya
əńyə mfó.

Bébikə Yesu.

42 Asa nyamfo əbə lə diyi nə
bəəmuə əsuə itə bə lə kofe edufə
diyoo, lə bedi Ɔnwɛditsyəyi eto diyi.
Nya se kale nlɛ boloo,
43 Yudafɔ eto okponkpo ɔni wə
baakpo Yosef wə ditsyi Arimatea
eto uninə, ákpe ɔkɔɛ úsu únyə
Pilato. Yosef éyifo Yudafɔ eto Uninə
kplɛ wə lɛkɛ dibu nya úkabe kusu
itə Onanto eto Sekakedidi eto bubə.
Se óyo Pilato ɔflɔɔ, ɔ́lɛ wə lekpakpa
nkə utə wə kusu lə usu uləkə Yesu
eto ɔkɔ əmə usu ubikə fɛ lə eyo
Ɔnwɛditsyəyi əmə.
44 Se Pilato lɛnɔ nkə Yesu ébukpə
kokoo, íyifo wə naa. Nyaso ókpadi
wə omamanyə ninə wə díńyə lə
etsyuesa nyamfó eto kɛnyɛ, nya ɔ́tɔ
wə lə sitinti ini bə Yesu ébukpə
koko.
45 Nya se uninə əmfo lɛtɛyi wə
nkə ɔnukualɛ inii, Pilato ətə Yosef
kusu nkə usu uləkə ɔkɔ əmə.
46 Nya Yosef dísu úləkə Yesu eto
ɔkɔ nya úfi kafia kpaa fɔfɔ ka óya
úmli wə. Nya úfi wə úsu úbikə lə
kudi ko bələkə lə koba kəmiə
bətsyə koko lə kɔtini ɔflɔ. Nya útə
nkə baminansə leba kplɛ lɔni beti
lə kudi komə eto kɛnyɛ.
47 Lə lefe nəmfóo, Maria
Magdalene ku Maria wə ni Yosef
eto ambe əńyə mfó nya bábe kaka
bébikə Yesu eto ɔkɔ əmə.

16

Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.

1 Kəsiəsə eto ditsyitsyoo, lefe nə
békedi Ɔnwɛditsyəyi bálosəə,
Maria Magdalene ku Maria wə ni
Yakobo eto ambe ku Salome ésu
báya nnuəbi bo laanyi fififi bənkə
beesu bediki Yesu eto ɔkɔ.
2 Nyaso se kale dísiə kɔsida eto
olesiəə, bátaka bésu kudi komə eti.
3-4 Se bántɔɔ, bákatɔ mə bətsyuə
bənkə, “Owoe buunyə lɔminansə
leba kplɛ nəmə lə kudi komə eto
kɛnyɛ utə bo?” Bátɔ mə əsuə nko
itsyise leba nəmə amɔ tinti. Nya se
bésu bédufə mfóo, bənyə bənkə
futsyə ébubə ɔminansə leba nəmə
lə mfó. 5 Nyaso se bédufə kudi
komə kafoo, bənyə okosobi utsyuə
se únsi lə kodiani. Nya ónkpe awu
nnya diflubi futututu! Difufu əmuə
mə.
6 Nya okosobi əmə lɛtɛyi mə nkə,
“Biante sikpi! Nyi minkə Yesu
Nasaretnyə əmə bɛnlɛ bɔbɛbɛ, nwə
básɔ báfakəsə lə uyikabie əsuə.
Umbə mfo! Ótaka okpe nkpə!
Bebe! Mfo bálabesə wə nɛ.
7 Nyaso bisu bɛtɛyi wə bakasebi
ku Petro tsya biənkə, ‘Yesu tɔ mi
sɛtɔ, ɔtɔ lə Galilea. Mfó ti biunyə
wə fe kase ɔ́tɛyi mi utsyə.’ ”
8 Nyamfo ákpe besionko bamə
difufu, nya bédu lə kudi komə ɔflɔ
ku ketinkə, bánte lesa nə beeyifo,
nya bákpe etsyi ani. Kase bánkpe
lə kusu bántɔɔ, bántɛyi kuutsyuə
kulesa, itsyise sikpi əmuə mə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Maria Magdalenyə.

9 Se Yesu létaka utsyi ɔkɔmə
Kɔsida komfo eto olesiəə, utidi tutɛ
wə úləkə əsuə óte ni Maria
Magdalenyə, nwə əsuə óla awɔnɔ
bua akuanse utsyiko lə lefe nə
ditsyuə əsuə.
10 Úsu ɔ́tɛyi Yesu eto bayɛtsyuə ba
nlɛ nku buwi lə wə ukpə əmə eso.
11 Nya se Maria lɛtɛyi mə nkə
Yesu kpe nkpə nya únyə wəə,
bámfo wə bánɔ.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Bakasebi Inuə Bətsyuə Lə Kusu.

12 Nyamfo eto kamaa, Yesu ələkə
əsuə óte bakasebi inuə lə lefe nə
bányɛ lə kusu bántɔ. Fɛɛ bənnyə
wə betsyə lekpo mlə.
13 Kama se bésu bátee, bésinkli
bésu bátɛyi bafɛfɛ. Tsyaa, mbamə
mámfo mə bánɔ.

Yesu Ǝləkə Wə Ǝsuə Óte Bakasebi Lefosi Ɔnwɛ Bamə.

14 Fɛfɛfɛɛ, Yesu ələkə wə əsuə óte
wə lefosi bakasebi ɔnwɛ lə lefe nə
bénsi bánlɛ budi. Nyaso únyenki
ókpe mə lə kase mə bofokanɔ
ləmbə ale, nya betidi ato fefe, se
bamfó betidi ba díkənyə wə se
ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bofo
kanɔ.
15 Ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisu kawunsiə
kenke lə bebe Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə ditsya bitə betidi ba kenke.
16 Utidi wə lefo Ditiki Sɛɛ nəmfo
ɔnɔ nya utə bəəfləsə wə ntuu,
Onanto ebufi wə abua ɔtsyə wə.
Nya utidi wə dimamfo ɔnɔɔ,
Onanto embofo wə.
17 Nya Onanto ebutə bafokanɔfɔ
lə mɛɛ, əsuəale beyifo ayanisa kpə.
Boola awɔnɔ bua lə mɔ diye əsuə.
Bɔɔtɛyi belebele kpə bia benyi.
18 Nya lə bəmuə owa nye bənə
kenii, yembuyifo mə kabua saa. Lə
bətəkə befimfi anii, boomuə ale.”

Onanto Akpa Yesu Usuko Kato.

19 Lefe nə Bonamute Yesu dídi mə
etiki ólosə mfó eto kamaa, Onanto
étsyi wə úsuko kato kaka wuunsi lə
kakplɛkɔ lə wə Anto ɔflɔ lə kodiani.
20 Nya wə batɔnkpe létsyilama
nlebe saa kenke bátɛyi Ditiki Sɛɛ
nəmə. Nya Onamute əmə dísiə ko
mə ɔ́wunsəko mə nya béyifo
ayanisa nnya lete bə mə ditiki
nəmə eyifo ɔnukualɛ ɛyɛ lə ayanisa
kpə nnya béyifo əsuə.

LUKA
Ditiki Sɛɛ Nə Luka Lɛwɔni

1 Mɔ ɔyimisani Tiofilo, betidi kpə
ákplatsya kase boofo, lə bawɔni
lesa saa nə díbə lə bo nti bətsyə.
2 Báwɔni nnya fe kase betidi ba
dínyə asa nyamfó lɛtɛyi bo idu lə
nnya kasɔ ketsyikokɔ nya bábe
Onanto eto Ditiki nəmə letsya báte
tsya.
3 Nyaso, Tiofilo lala, se míndufə lə
asa nyamfo mínto nnya mímbe
kenke idu lə kasɔ ketsyikokɔ ke
esoo, mfi nsusu lə nnya əsuə minkə
ɛlɛkɛ bə nwɔni asa nyamfo lə ekpa
ɛyɛ lə kusu əsuə mfi ntə fə.
4 Nlɛ nyamfo buyifo nko bə lə
ənyə ɔnukualɛ eto ditiki nəmə bə lə
ate asa nnya báte fə.

Bátɛyi Yohanes Ntufləsətidi Eto Bole Bətsyə.

5 Lə lefe nə Herodes lídi seka lə
Yudea eto kasɔ əsuəə, Onanto eto
usumunyə utsyuə wə baakpo
Sakaria akɛ mfó. Ɔbɔ utsyi lə
besumunyə ba ləətə kedi eto
ditsyukpa nə baakpo Abia əsuə.
Sakaria eto usiə wə baakpo Elisabet
tsya ábɔ utsyi lə Onanto eto
Usumunyə wə baakpo Aaron éto
kafo əsuə.
6 Usə ku usiə bamfo əsiə nkpə sɛɛ
lə Onanto eto lelabi əsuə. Nya
béyifo lə wə afi kenke əsuə kukunɔ.
7 Ubi saa mankɛ mə, itsyise
Elisabet anle. Nya mə inuə bamə
tsya ébobe báfe.
8 Diyi lɔnii, Sakaria akɛ lə Yudafɔ
eto Kedikətəkɔ ɔlɛ wə Kesumuyifo
buyifo itsyise wə ditsyukpa ítu.
9 Nya lə mə kesumu eto lekpa
əsuəə, bákpo básɛ bənyə bə
Sakaria ni nwə əsuə ítəkə. Nyaso
wə ni nwə bələkə bə usu otonsə
elufui utə Onanto lə Kedikətəkɔ eto
leba nəmə əsuə. Mfó nya údufə
Yudafɔ eto kedikətəkɔ kamə.
10 Nya lefe nə ɔkɛ mfó ɔnlɛ elufui
botonsəə, betidi fɛfɛ əńyə lə lekple
balɛ ola boto.
11 Mfó Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə
wə díńyə lə kaka ɔnlɛ elufui
botonsə eto sediani díləkə əsuə óte
wə.
12 Se Sakaria dínyə wəə, óyakla
nya óte sikpi tinti.
13 Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe emfó
átɛyi wə nkə, “Sakaria, mante
sikpi! Onanto ánɔ fə olatoto, nya fə
usiə Elisabet ebole ubisaibi utə fə.
Nya fuutəkə wə diye fənkə Yohanes.
14 Lə wə bole əsuəə, ebunyə
disuəyuə tinti. Nko ke tsya betidi
kpə luunyə disuəyuə nɛ.
15 Woofiani utidi kplɛ lə
Bonamute eto ənəmi. Yanle bə unə
ntə bo nkpe ale nye ntə saa eto okle
tsya. Nya idu lə wə lelefee, Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ ebusiə ko wə.
16 Nya ɛyɛ lə wə əsuəə, Israel
bebi ebusinkli bəbə mə Onamute
Onanto ɔflɔ.
17 Wə ni nwə lɔɔtɔ Bonamute eto
bubə lə əsuəale ku utu bokpe əsuə
fe kase Onanto eto Unyɛləkətidi
Elia dítsyə. Nya wuutə diyuə luubə
bebi ku antomə nti. Nya wuunə
koto tsyuetsyue okpe lə betidi ba
ditidi ato əsuə bə lə bekefi nsusu
sɛɛ bayɛ lə kusu əsuə lə mə
asayifoyifo əsuə. Nyamfo luutə
Bonamute eto betidi lə bəsiə
bakabe kusu itə wə bubə.”
18 Mfó nya Sakaria lɛtɔ ɔtɔnkpe
əmfó nkə, “Be luutə bə mfo nyamfo
nnɔ? Itsyise mbobe mfiani uninəsə
nya mɔ usiə tsya díkafiani
uninəsiə.”
19 Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə ətə
mbuayɛ nkə, “Mɔ ni Gabriel wə
ləəńyə lə Onanto eto ənəmi. Wə
létsyese mɛ nkə ntɛyi fə Ditiki Sɛɛ
nəmfo.
20 Fɛɛ ámamfo mɔ kɛnyɛ eto
dikiti nəmfo ánɔ. Ite bə ámamfo
anɔ tsyaa, yuubə itə lə lefe nə
Onanto dítsyue útsyə əsuə. Se
fámamfo ánɔ eso ebofiani ɔmumu
isu ese lefe nə diyi nəmə léyo fɛ fə
odiakami looyankli edi etiki.”

21 Lə lefe nə asa nyamfo kenke
díbəə, íyifo betidi ba kenke díńyə
bensekə Sakaria lə lekple mfó yanii,
itsyise bánte lesa nə eso éfo wə lefe
kpə nko lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ
kamə nko.
22 Se ɔ́bɔ úbə lekplee, wénsifo mə
etiki budinko. Nyaso bənyə bə únyə
buləkəkate butsyuə lə Yudafɔ eto
kedikətəkɔ mfó. Nyaso ɔ́nnlɛ etiki
bofo budi nɛ, ini ani ete úfi ɔ́nlɛ mə
etiki budi.
23 Se Sakaria eto kesumu eto lefe
léloo, úsinkli úsu diyo.
24 Nyamfó eto kamaa, Elisabet
ésu ɔ́lɛ kafo, itə eso wénsikabɔ
kesu umə bio. Nya ɔ́kula əsuə itə
afa anɔ sɔ̃ɔ̃.
25 Lə nnya eso Elisabet átɛyi nkə,
“Mɔmɔɔ, be asa nnya Bonamute
díyifo útə mɛɛ, nya úləkə kofani lə
mɛ əsuə lə betidi ba kenke eto
ənəmi.”

Bátɛyi Yesu Eto Bole Bətsyə.

26 Lə Elisabet eto kafolɛlɛ eto kofa
kuande əsuəə, Onanto átsyese wə
ɔtɔnkpe Gabriel nkə usu umə wə
baakpo Nasaret lə Galilea eto kasɔ.
27 Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfo étsyi
kɛnyɛ úsuko kebitɛ ka bátɔ bətə
osani wə baakpo Yosef wə ditsyi
Oka David eto kafo. Kebitɛ kamə
eto diye ni Maria.
28 Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfo əbə
Maria ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə,
“Nsiəsə fə lə diyuə əsuə! Fəə bənə
kafo! Bonamute si ko fə.”
29 Ɔtɔnkpe əmfo eto kɛnyɛ ka
óboko éyifo Maria yanii, nya itə wə
disibubu lə kəsiə kamə əsuə.
30 Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə
átɛyi wə nkə, “Maria, mante sikpi.
Onanto ənə fə kafo tinti.
31 Ebɔlɛ kafo nya foole ubisaibi,
nya fuutəkə wə diye fə Yesu.
32 Woofo diye tinti nya bookpo
wə bə Onanto wə ni Ǝsuəalenyə
Kenke eto ubi. Nya Boanto Onanto
luutə nkə ubi əmə di seka fe wə
ona Oka David ke.
33 Nya wuudi seka lə Yakob eto
kafo eto bebi əsuə isu manlo
manlo. Nya wə sekakedikɔ embolo
kulefe kulefe.”
34 Lə nnya əsuəə, Maria átɔ
Ɔtɔnkpe əmə nkə, “Ntsyə nyamfo
loofo bubə kətə, se minyi osani?”
35 Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ətə
mbuayɛ nkə, “Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
ebɔyifə disiə lə fə nya Ǝsuəalenyə
Kenke eto əsuəale loola disiə lə fə.
Nyaso ubi wə foole ebuyifo
Ɔkɛnkɛnyə nya bookpo wə bə
Onanto eto Ubisaibi.
36 Mɔmɔɔ, nla miə lə ate fə, fə
otokpenyə wə baakpo Elisabet wə
ni uninəsiə wə baakpo okonɔ, fe ɔ́lɛ
kafo kofa kuande nɛ.
37 Itsyise kulesa əmbə ale itə
Onanto eto buyifo.”
38 Nya Maria lɛtɛyi wə nkə, “Bee,
Boanto Onanto eto uyifoyifo mini.
Utə ibə itə mɛ lə əsuə fe kase
fátɛyi.” Lə nnya əsuə nya Onanto
eto ɔtɔnkpe əmə dídu.

Maria Ésu Elisabet Ɔflɔ.

39-40 Lə lefe nəmə əsuəə, Maria
əmuə əsuə mləmləmlə nya ɔ́kɔse
úsu Yudea eto umə wə nkpe lə atini
nti. Usu Sakaria eto diyo nya úsiəsə
Elisabet.
41 Se Elisabet lɛnɔ Maria eto kəsiə
kaməə, ubi wə lɛkɛ wə lə kafo ko
lɛkpɔ, nya Elisabet díyi ku Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ kenke.
42 Mfó nya óbesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi
nkə, “Bákpo fə atsyɔ lə besio kenke
nti, nya bákpo ubi wə fəəbə bole
tsya atsyɔ!
43 Fɛɛ ntsyə minyə disi ɛkpɛ mmə
bə mɔ Onamute eto ambe lə ubə
mɔ ɔflɔ?
44 Akpa akpa se mínɔ fə kəsiəə,
ubi wə nkpe mɛ lə kafo ábe ósa ku
disuəyuə.
45 Disuəyuə itə fə sitinti, itsyise
áfo kɛnyɛ ka Bonamute létsyese fə
ánɔ bə yuubə itə nko.”

Maria Ǝsə Atɛsə Eto Kusə.

46 Lə nnya əsuəə, nya Maria
lɛtɛyi nkə,
“Mɔ okla lɛ mɔ Onamute bɔtɛsə.
47 Nya mɔ lɛwɔnɔ nlɛ disuəyuə
bunyə lə fə Onanto wə ni mɔ
Ofomfokətə əsuə,

48 itsyise ókloma únə mɛ kafo,
mɔ, wə uyifoyifo wə dimanle
kulesa.
Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, kawunsiə eto
betidi kenke ebokpo mɛ bə
nwə bákpo atsyɔ.
49 Itsyise Ǝsuəalenyə Kenke
éyifo asa kplɛ útə mɛ,
nya wə diye eyifo kɛnkɛ.
50 Wə kaminsənyənyə kpe lefe saa
itə wə bebi eto bebi ba kenke
ləətə wə dibu.
51 Wə kɔni éyifo asa kplɛ,
nya úsensə mba laabesə əsuə
kato lə mə nsusu əsuə.
52 Óbokosə baka kplɛ kasɔ lə mə
akankpomɛ əsuə,
nya óbesə mba laabokosə mə
əsuə kasɔɔ, kato.
53 Útə nkə betidi ba kukpɛnsɛ nlɛ
kenke lə bənyə asa sɛɛ bedi
bemi tɔ,
nya óla batabinyə ótsyese ani
fufu.
54 Ókloma kɛnyɛ ka
útsyə útə bó bana eto bana,
nya úbə ɔnlɛ Israel eto kuse eto
betidi kenke bɔwunsəko.
55 Ókloma ɔlɛ kaminsənyənyə bufi
kətə Abraham
ku wə bebi eto bebi isu manlo
manlo!”
56 Maria ákɛ lə Elisabet ɔflɔ fenkə
afa ətsyə fɛ úsinkli úsu oto.

Bále Yohanes Ntufləsətidi.

57 Se Elisabet eto ubi eto lelefe
léyoo, óle ubisaibi.
58 Nya Elisabet eto bayotsya ku
wə batokpenyə lɛnɔ asa sɛɛ nnya
Bonamute əmə díyifo útə wə. Nya
məmblɛ dínyənko wə disuəyuə
tinti.
59 Se ubi əmə léfo eyi mflamflaa,
bəbə bənkə baala wə lelo nya bála
bə lə befi wə anto eto diye Sakaria
bətəkə wə.
60 Fɛɛ wə ambe mántɔnɔko mə
nko nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Kpa o-o!
Bifi diye Yohanes bitəkə wə.”
61 Mfó bétsyiko etiki bunə ku wə
katɛyi bənkə, “Fə otokpenyə saa
əmbə baakpo nko.”
62 Nya bátɔ wə anto lə ani eto
eyifosa əsuə bə ote diye nə woala
nkə bəfi bətəkə wə ubi əmə.
63 Mfó nya Sakaria léfo leba nə
əsuə baawɔni asa kətəkə nya
ɔ́wɔni nkə, “Wə diye ni Yohanes.”
Nya íyifo məmblɛ yanii.
64 Lamfolamfo Sakaria étsyiko
etiki budi nya ɔ́tɛsə Onanto.
65 Sikpi əmuə mba wonko mə nsi
lə koyotsya nya ítə ditiki nəmfo
dísensə dísu kəmə kpə lə Yudea eto
atini əsuə mfó kenke.
66 Betidi ba kenke lɛnɔ asa
nyamfo etsyiko disi bubu katɔ mə
əsuə bənkə, “Nte utidi wə eto okle
ubi əmfo luubə ofiani?” Itsyise
íləkə ete wuee bə, Bonamute eto
kɔni təkə lə wə əsuə.

Sakaria Ǝləkə Onanto Eto Katɛyikətsyə Óte.

67 Mfó nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyifə
dísiə lə ubi əmə eto anto Sakaria
əsuə nya údi Onanto etiki ɔ́tɛyi
utsyə nkə,
68 “Atɛsə itə Bonamute, Israel eto
Onanto,
itsyise úbə nkə woawunsəko
wə kuse nya lə uləkə mə.
69 Úləkə Ofomfokətə Kplɛ útə bo lə
Oka David
wəə ni wə eto uyifoyifo eto
kafo eto ubi.
70 Útsyə kɛnyɛ kamfó kokooko ɛyɛ
lə wə bənyɛləkətidi kɛnkɛ
əsuə nkə,
71 wuuləkə bo utsyiko lə balo
ku mba leekisi bo kenke eto
ani.
72 Ɔ́tɛyi útsyə nkə wuunyə bo
banamə kaminsə
nya wookloma kɛnyɛ ka ókle
ku mə.
73 Nya ɔ́tɛyi bo anto Abraham kɛnyɛ
klekle kamfo utsyə nkə,
74 wuuləkə bo utsyiko lə bo
balo eto ani,
nya wookpe bo əsuəale
busumu wə sikpi manté
manté.
75 Nya wuuyifo bo kɛnkɛ bə lə
buyifo mba nyɛ lə kusu sɛɛ

əsuə lə wə ənəmi lə bo nkpə
kenke əsuə.
76 Nya fə, mɔ ubi, bookpo fə bənkə
Onanto wə nso kenke eto
Unyɛləkətidi.
Ɛbɔtɔ̃ Onamute əmə eto bubə nya
fɔɔlɔ kusu ətsyə itə wə.
77 Nya ebutə wə betidi te bə boonyə
bofokətə
itsyise boofi mə abua batsyɛ
mə.
78 Bo Onanto kpe lefonə nya woabe
bo ku kaminsənyənyə.
Wuutə bofokətə eto diyənde bə
itə bo itsyi kato.
79 Nya wuutə diyənde nəmfo nkə
dibə ditə lekpasə itə mba
nkpe lə ketuntu əsuə
ku mba nkpe lə ukpə eto
sikpitete əsuə
bə lə okpa bo ɔyɛnko udufənko
diyuə eto kusu əsuə.”
80 Nya ubi əmə lébe nya ɔkɛ ale
lə əsuə ku lɛwɔnɔ əsuə. Nya úsiə lə
mfiminti isu ese lefe nə ɔ́bɔ úbə
Israel eto kuse eto ənəmi.

2

Bále Yesu.

1 Nya lə lefe nəmfoo, Romamfɔ
eto Okankplɛ Kaisare Augusto ətə
əsuəale nkə bawɔni betidi ba
kenke nkpe lə Roma eto sekakedikɔ
eto kasɔ eto aye.
2 Nya ni betidi eto aye wɔniwɔni
tutɛ nɛ, lə Aba eto uninə wə baakpo
Kirenio eto Sekadidi lə Siria eto
kasɔ əsuə.
3 Nyaso utidi saa ésu wə umə lə
usu ɔwɔni wə diye.
4 Lefe nəmfo nya Yosef tsya
létaka útsyi Nasaret eto umə lə
Galilea eto kasɔ úsu Betlehem eto
umə lə Yudea eto kasɔ lə kaka bále
Oka David. Yosef ésu mfó itsyise
uyifo Oka David eto kafo eto ubi.
5 Ókpa Maria wə bátɔ bətə wə
nya ɔnlɛ kafo tsya ɔ́yɛnko nkə lə
ɔwɔni wə diye.
6 Nya lefe nə bakɛ lə Betlehem
mfóo, lefe áyo Maria bə ole.
7 Óle wə ubi tutɛ wə ni osaibi lə
diyo nə bebuki laalabe. Nya úfi
kafia úmini wə, nya úfi wə ólabesə
lə lesa nə əsuə bebuki bamfó leedi
lesa, itsyise kasɔnɔkɔ mánkɛ lə
bafɔ eto kedufəkɔ.

Onanto Eto Batɔnkpe Áboko Mba Laabe Basamu Kɛnyɛtsyətsyə Eto Ditiki Sɛɛ.

8 Lə kasɔ kamə əsuə mfóo, mba
laabe basamu bətsyuə akɛ mfo
kabe mə bebuki ketsye ka kenke.
9 Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə
əsuə óte mə nya Onanto əmə eto
diyənde əyənde ekpo mə lə əsuə.
Lə nyamfo eso bate sikpi tinti!
10 Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe əmə
átɛyi mə nkə, “Biante sikpi. Mboko
mi Ditiki Sɛɛ nə looboko disuəyuə
ku diyuə tinti itə betidi ba kenke.
11 Nya lə mmi eto diyi nəmfoo,
bále Ofomfokətə wə ni Bonamute
Kristo bətə mi lə Oka David eto
umə.
12 Nya lesa nə biufi binyə bitsyə
lekpoo, ni bə biunyə ubisambi wə
béfi kafia bémli nya onlabe lə
bebuki eto kedikɔ.”
13 Lefe nəmfo tutuutu, Onanto eto
batɔnkpe eto ditsyukpa kplɛ lɔni
étsyi kato díbə bələkə əsuə báte,
nya bákɔ ku ɔtɔnkpe ɔni əmfó nya
banlɛ Onanto bɔtɛsə katɛyi bənkə,
14 “Dibu ku atɛsə itə Onanto wə
nkpe kato fanlofanlo,
nya diyuəsə itə kasɔ eto betidi
ba kenke ləədufə Onanto
ənə!”
15 Nya lə lefe nə Onanto eto
batɔnkpe bamfo dídu lə mə ɔflɔ
bésinkli bésu katoo, mba laabe
basamu bamə átɛyi mə əsuə bənkə,
“Bitə lə busu Betlehem lə busu
bobe asa nnya díbə fe kase Boanto
díləkə óte bo.”
16 Nyaso bákɔse bésu nya bənyə
Maria ku Yosef ku ubisambi wə
nlabe lə bebuki eto kedikɔ mfó.
17 Nya se bənyə wə nkoo, bátɛyi
lesa saa nə Onanto eto ɔtɔnkpe əmə
lɛtɛyi mə itsyi lə ubi əmə əsuə.
18 Lefe nəmfo se betidi ba kenke
lɛnɔ mba laabe basamu bamə eto
etiki nyamfoo, íyifo mə yani tinti.

19 Maria ákloma asa nyamfo
kenke nya úkebu disi ketsyi lə nnya
əsuə ɛyɛ etsyo.
20 Lefe nəmfóo, se mba laabe
basamu bamə dísinklii, bátɛsə
Onanto lə lesa saa nə bánɔ ku
bənyə tsya əsuə, itsyise nyamblɛ
kenke əbə itə pɛpɛɛpɛ fe kase
Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi mə.

Bətəkə Ubisambi Ǝmə Diye.

21 Nya lə diyi mflamflale əsuə, se
lefe léyo bə bala ubi əmə leloo,
bətəkə wə diye bənkə Yesu fe kase
Onanto eto Ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi
utsyə fɛ bálɛ wə kafo.

Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Disumuyo.

22 Lefe áyo itə bə Yosef ku Maria
yifo əsuə eto okla buflə eto lekpa fe
kase Moses eto kɔfi lɛtɔ. Nyaso
bákpa ubisambi əmə tsya bésuko
Yerusalem bə lə befi wə bakpe
Bonamute lə ani.
23 Nko ini báwɔni bətsyə lə
Onanto eto kɔfi eto kukue əsuə
bənkə, “Ubisaibi tutɛ ku ubuki
sende tutɛ saa, ele bə bələkə wə
bətsyə kutsyə befi bakpe Bonamute
lə ani.”
24 Nyaso bésu Yerusalem bə lə
befi kedi bətə Bonamute lə kase
kɔfi lɛtɔ əsuəə, ablonima ənuə nye
ablɛkpa ənuə beefi kətə kedi kamə.
25 Nya lə lefe nəmfoo, osani
utsyuə wə baakpo Simeon ákɛ lə
Yerusalem. Nya úyifo utidi sɛɛ wə
laate Onanto sikpi nya uńyə ɔnlɛ
kusu bobe itə Israel eto buləkə.
Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dísiəko wə,
26 nya lése wə uyi nkə
weembukpə isu ese lefe nə eto lefe
uunyə Onanto eto Nwə Bákpo Ɔhile
Bətsyə, wə eto etiki Onanto lɛtɛyi
utsyə.
27 Lefe nəmfoo, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nəmə ákpa Simeon úsuko Yudafɔ
eto Disumuyo mfó. Nya se anto ku
ambe bamə lékpa ubisambi Yesu
əmə bésukoo, bátɛyi bə bəbə bə
beyifo lesa saa nə ele bə beyifo bətə
wə fe kase kɔfi létee,
28 Simeon áfo ubisambi əmə ɔ́lɛ lə
wə ani, nya ɔ́tɛsə Onanto ɔ́tɛyi nkə,
29 “Boanto Onanto, mɔmɔɔ, se
fékeyifo lə fə kɛnyɛtsyətsyə
əsuə esoo,
ebofo mɛ kusu buləkə, mɔ fə
usumunyə, bə lə nsu lə diyuə
əsuə.
30 Mɔ kosate ébufi mɔ ənəmi nnyə
Ofomfokətə əmə
31 fətə fə ubə lə kusə komə eto
betidi kenke lə bənyə wə ku
dinəmi.
32 Wə ni diyənde nə luuləkə lesa nə
faala lə lekple lete betidi ba
lenni Yudafɔ.
Nya wuufi dibu oboko fə kusə
Israel eto betidi eto nti.”
33 Asa nnya Simeon lɛtɛyi mfo
éyifo Yosef ku Maria yanii.
34 Nya Simeon lékpo mə atsyɔ
nya ɔ́tɛyi ubi əmə eto ambe Maria
nkə, “Ubi əmfo eyifo Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə. Nya wə ni
Ofomfokətə nye budukanɔ itə Israel
bebi kpə. Uyifo lekpotsyətsyə itsyi
lə Onanto ɔflɔ, nya betidi kpə
lootaka bənyə lə wə əsuə.
35 Nya wuutə nkə betidi kpə ləkə
mə nsusu bo bakula bate utsyuə
saa nyə. Nya ɛyɛ lə nyamfo əsuə
esoo, ebunyə kanyi fe kase lesiabi
laase utidi eto utu kedunsə.”
36-37 Mfó əməə, usio ɔni utsyuə
wə ni Onanto eto Unyɛləkətidi ákɛ
mfo baakpo bə Hana. Nya wə anto
Fanuel étsyi Aser eto kafo. Alɛ
akuanse hã úsiə ku wə usə fɛ usə
əmə díkpə. Nya úyifo ɔkɔsiə wə
lébe bembembe. Ófo alɛ fosi
mflamfla alɛ ana. Úkesu Yudafɔ eto
Disumuyo mfo lefe saa, ákatɛsə
Onanto ketsye ku kakɔmi nya
úkato ola kákle kɛnyɛ tsya.
38 Lə lefe nəmfó tutuutuu,
wuntsya əbə ɔ́sɔ Onanto ani, nya
ɔ́tɛyi itsyi lə ubi əmə əsuə útə
betidi ba kenke ńyə banlɛ Onanto
kusu bobe bə wuuləkə Yerusalem.

Bésinkli Bésu Nasaret.

39 Nya se Yosef ku Maria lélosə
mə lekpa nəmə buyifo fe kase
Onanto eto kɔfi letee, bésinkli bésu
mə umə Nasaret lə Galilea eto kasɔ.

40 Ubi əmə ábe ɔ́bɔ disi nya ɔ́kɛ
əsuəale, nya óte kobe tinti. Nya
Onanto dínyə disuəyuə lə wə əsuə.

Yesu Ésu Yudafɔ Eto Disumuyo.

41 Lɛlɛ saa lɛlɛɛ, Yesu eto anto ku
ambə ékesu Yerusalem késu kédi
diyi nə baakpo Ukpə Ásа Bo Ɔyila.
42 Nyaso se Yesu léfo lefosi alɛ
ənuəə, bési bésu Yerusalem fe kase
békeyifo kɔ seka.
43 Nya se bédi diyi nəmə bálosə
nya banlɛ businkli kesu mə umə́ə,
Yesu wə esi ɔ́kɛ kama lə Yerusalem
mfó. Fɛɛ wə anto ku ambe mánte
nko.
44 Mə ébu bənkə ɔkɛ lə betidi
bamə nti nyaso bédu báyɛ diyi
wɔlɔlɔlɔ eto kusu fɛ bétsyiko wə
bɔbɛbɛ lə bahɔ ku batokpenyə nti.
45 Nya se bənnyə wə esoo,
bésinkli bésu Yerusalem bésu balɛ
wə bɔbɛbɛ.
46 Nya lə diyi tsyəfəə, bésu bənyə
wə lə Yudafɔ eto Disumuyo kaka
wə ku Yudafɔ eto bateasa nsi. Mfó
úsiə ɔnlɛ mə asa nnya bánlɛ bɔtɛyi
ato butsyue nya ɔnlɛ mə etiki bɔtɔ
lɔni lɔni kanɔ.
47 Nya mba lɛnɔ asa nnya díkabɔ
lə wə kɛnyɛɛ, íyifo mə yanii lə wə
asa kasɔnɔnɔ kpə ku kase úfi ɔnlɛ
asa nnya bátɔ wə kasɔ buləkə eso.
48 Íyifo wə anto ku ambə mə
yanii se bənyə wə lə mfo nko. Nya
wə ambe lɛtɔ wə nkə, “Ubi, ntsyəso
féyifo bo nyamfo eto okle? Mɔ ku
fə nto kenke ákɛ lə bulə əsuə nya
búsu bɔnlɛ botsyilama kabɛbɛ fə.”
49 Mfo nya Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɔ
nkə, “Beso ibə bə bísu bɛlɛ
botsyilama kabɛbɛ mɛ? Binyi biə
mɔ Anto eto diyo ele bə nkɛ lee?”
50 Fɛɛ məə, bánnɔ lesa nə ɔ́tɛyi
mə mfó eto kasɔ.
51 Mfó nya Yesu dítəkəko mə nya
bédu bésu Nasaret, nya óbokosə
əsuə kasɔ útə mə. Nya asa nyamfo
kenke lɛkɛ lə wə ambe eto nsusu
kəmiə ɛɛyɛ etsyo.
52 Nya Yesu lebe ɔ́bɔ disi lə
kobetete ku lə əsuə eto sinə əsuə,
nya ófo diye lə betidi kenke ku lə
Onanto eto ənəmi.

3

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

1-2 Íyifo lɛlɛ lefosi nɔnde se
Okankplɛ Kaisare Tiberio lídi seka,
Unyɛləkətidi Yohanes wə ni Sakaria
eto ubi wə léfo kɛnyɛ utsyiko
Onanto ɔflɔ lə lefe nə ɔ́kɛ lə
mfiminti. Nya Pontio Pilato lídi Aba
eto unyɛsiə lə Yudea eto kasɔ əsuə.
Nya Herodes díkedi seka lə Galilea
eto kasɔ. Nya lə lefe nəmə mfóo,
Herodes eto ɔyimisani Filipo tsya
lídi seka lə kasɔ ka baakpo Iturea
ku Trakoniti eto lekpake əsuə. Nya
Lisania tsya díkedi seka lə Abilene
eto kasɔ əsuə. Nya lə lefe nəmfoo,
Annas ku Kayafa ni Onanto eto
Besumunyə Ninə Kenke.
3 Nyaso Yohanes áyɛ ótsyilama
Yordan eto Ketu eto ditukpenkpe ku
lekpake mfó kédi Anantotiki kátɛyi
nkə, “Bitsyi bɛwuninsə lə mi abua
əsuə lə befo ntufləsəfləsə eto lekpa
lə Onanto lə ufi mi abua ɔtsyɛ mi.”
4 Nya nko seka ini báwɔni lə
Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya eto
kukue banlɛ bɔtɛyi bənkə,
“Utidi utsyuə kpe lə mfiminti ɔlɛ
bofa katɛyi nkə,
‘Bińyə bikabe kusu itə Bonamute.
Bimuə mi əsuə bitsyə kukɔnɔ
itə wə bubə.
5 Biti okplo saa okplo
nya beba atini ku akpenkpe
kenke bekatesə.
Lə bɛtsyɔnsə esu nya lebo.
Nya nlebe bo diyifo kplobi
kplobii, biyifo mu
tsyɛtsyɛtsyɛ.
6 Nya betidi kenke luunyə
Ofomfokətə wə Onanto
letsyese nɛ!’ ”
7 Betidi kpə əbə bə Yohanes fləsə
mə ntu. Fɛɛ Yohanes átɛyi mə nkə,
“Mi mba nte fe bawa eto befluflu!
Owoe lɛlɛ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi lə
Onanto eto kotonənə ko nlɛ bubə
eto kɛnyɛ?
8 Bete lə mi eyifosa əsuə biənkə
bɛtsyi bɛwuninsə lə mi abua əsuə.
Nya biembu biə se ini Abraham eto

befluflu bini esoo, Onanto embunə
mi koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə Onanto
ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba
nyamfo əsuə kətə Abraham.
9 Bebe se banlɛ kefiebi bəńyə bə
baala eyi nyamə taa keyudu ke.
Kuyi saa ko laanwɔ ebibi sɛɛ, boola
ko befi bakpe lə ditefɛnku kəmiə.”
10 Nyaso betidi bamə átɔ wə
bənkə, “Nyalɛɛ, be ele bə buyifo
mɔmɔ?”
11 Mfó nya útə mə mbuayɛ nkə,
“Mi utsyuə wə nkpe awu leyo lekpe
sinuəə, ufi lekpe lɔni utə utidi wə
ləmbə kuətsyuə. Nya utidi wə
didisa nte tsyaa, usie ni nko ke.”
12 Mba laafo umənko bətsyuə
tsya əbə bə bəfləsə mə ntu. Bátɔ wə
bənkə, “Oteasa, be ele bə buyifo?”
13 Mfó nya Yohanes lɛtɛyi mə nkə,
“Biamfo umənko besonsə kase kɔfi
dítə mi kusu nkə befo.”
14 Bamamanyə bətsyuə tsya átɔ
wə bənkə, “Nya bo nkpə? Be ele bə
buyifo?”

Mfó ɔ́tɛyi mə tsya nkə, “Bitə lə mi
kayo ka banlɛ mi bofo lə kemi mi.
Nya lə nyamfo eto kamaa, biensu
bɛnyinkə utidi kuutsyuə bekpe lə
əsuəale lə befo wə atabi saa, nye
bela utidi kuutsyuə kɛnyɛ lə kusu
bua əsuə belo wə dikpi.”
15 Betidi bamfo eto kusubebe esi
ébe kato ekpe nya békebu bə
Yohanes nkpa ni Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə, wə bəńyə banlɛ
kusu bobe.
16 Nyaso Yohanes ákpasə məmblɛ
nkə, “Mɔɔ, ntu ete meefi kəfləsə
mi. Fɛɛ utidi utsyuə təkə mɛ kama
ɔlɛ bubə wə lɛmɔ nya onkpe
əsuəale onso mɛ famfamfa! Məńyə
tsya kon ntə bə mbə kasɔ miə
maanyankli wə afokpa eto kekue lə
akpa əsuə ntə wə tsya. Nya utidi
əmfo ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ku uté
ufləsə mi fe ntu.
17 Ɔlɛ wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə
kamɔ uləkə kofo uwí nya wookpa
kamɔ kosate okpo lə unwũ. Fɛɛ
kofo saa kofoo, wootonsə ko lə ute
wə lɛmbɔni kulefe kulefe.”
18 Nya Yohanes lídi betidi
Anantotiki lə esu kpə əsuə, nya ɔ́lɛ
mə kɔlɛ nkə batsyi mə ditsyəbi ku
mə nkpə bo bensi bawuninsə.
19 Nya se Oka Herodes wə ni Aba
eto Unyɛsiə lɛlɛ wə ɔyimi eto usiə
wə baakpo Herodia ófo lə əsuəale
ku lə asa bua kpə nya úyifo esoo,
Yohanes ənyənki okpe wə.
20 Idu ɛkɔ lə nyamfo əsuəə, útə
bəmuə Yohanes béti bákpe lə diyo.

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

21 Se Yohanes dífləsə betidi kenke
ntu ólosəə, úfləsə Yesu tsya ntu.
Nya se Yesu nlɛ ola botoo, kato
ásini.
22 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə eto ditsyəbi
nte fe lɛblɛkpaa, áyifə díbə dísiə lə
wə əsuə. Mfó nya bánɔ Onanto eto
ɔkɔɛ wə dítsyi kato díkatɛyi nkə,
“Fə ni mɔ Ubi lala. Fə asa eedufə
mɛ ənə tinti.”

Nyə Betidi Bamfo Ni Yesu Eto Bana.

23 Yesu áfo fe alɛ fosi ətsyə fɛ
útsyə wə keyifo kasɔ. Betidi eto
nsusu ni bə wə anto ni Yosef
wə eto anto ni Eli
24 wə eto anto ni Mata
wə eto anto ni Lewi wə eto anto ni
Melki
wə eto anto ni Yanai wə eto anto ni
Yosef
25 wə eto anto ni Matatia wə eto
anto ni Amos
wə eto anto ni Nahum wə eto anto
ni Hesli
wə eto anto ni Nagai
26 wə eto anto ni Mahat
wə eto anto ni Matatia wə eto anto
ni Semein
wə eto anto ni Yosef wə eto anto ni
Yoda
27 wə eto anto ni Yohanan wə eto
anto ni Resa
wə eto anto ni Sorobabel wə eto
anto ni Sealtiel
wə eto anto ni Neri
28 wə eto anto ni Melki
wə eto anto ni Adi wə eto anto ni
Kosam
wə eto anto ni Elmadam wə eto
anto ni Er.
29 wə eto anto ni Yosua wə eto anto
ni Elieser
wə eto anto ni Yorim wə eto anto ni
Matat

wə eto anto ni Lewi
30 wə eto anto ni Simeon
wə eto anto ni Yuda wə eto anto ni
Yosef
wə eto anto ni Yonam wə eto anto
ni Eliakim
31 wə eto anto ni Melea wə eto anto
ni Mena
wə eto anto ni Matata wə eto anto
ni Natan
wə eto anto ni David
32 wə eto anto ni Isai
wə eto anto ni Obed wə eto anto
Boas
wə eto anto ni Salmon wə eto anto
ni Naheson
33 wə eto anto ni Aminadab wə eto
anto ni Admin
wə eto anto ni Arni wə eto anto ni
Hesron
wə eto anto ni Peres wə eto anto ni
Yuda
34 wə eto anto ni Yakob wə eto anto
ni Isak
wə eto anto ni Abraham wə eto
anto ni Tara
wə eto anto ni Nahor
35 wə eto anto ni Serug
wə eto anto ni Regu wə eto anto ni
Peleg
wə eto anto ni Eber wə eto anto ni
Sala
36 wə eto anto ni Kainan wə eto
anto ni Arfaksad
wə eto anto ni Sem wə eto anto ni
Noah
wə eto anto ni Lamek
37 wə eto anto ni Metusala
wə eto anto ni Henok wə eto anto
ni Yared
wə eto anto ni Mehaleel wə eto
anto ni Kainan
38 wə eto anto ni Enos wə eto anto
ni Set
wə eto anto ni Adam wə eto anto ni
Onanto.

4

Obonsam Áto Yesu Óbe.

1 Se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dísiə lə wə
əsuəə, Yesu édu lə Yordan eto Ketu
mfó. Nya Lɛwɔnɔ nəmə lékpa wə
dísuko mfiminti kaka kuutsyuə
ləmbə.
2 Mfo nya Obonsam lékplatsya
óto wə óbe lə eyifosi ana sõ̃ õ̃ əsuə.
Nya lefe nəmfó kenke, Yesu méndi
kulesa nyaso lə kalosəkɔɔ,
kukpɛnsɛ álɛ wə.
3 Mfó nya Obonsam lɛtɛyi wə
nkə, “Lə Onanto eto Ubi fenii, tɛyi
lebambi nəmfo lə efiani didisa.”
4 Fɛɛ Yesu átɛyi wə nkə, “Awɔnisa
Kɛnkɛ Eto Kukue átɛyi nkə, ‘Inni
didisa mate ləətə utidi nkpə.’ ”
5 Lə nnya kamaa, Obonsam esi
ókpa wə úsuko kaka letaka
fanlofanlo. Nya óte wə kawunsiə
eto asa ku nnya sekakedikɔ kenke
lə lefe kliminti əsuə.
6 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Muufi
kawunsiə eto əsuəale ku ke
setabikɛ ntə fə, itsyise befi nnya
bətə mɛ, nya moofo nnya bufi kətə
nwə ke minla.
7 Nyaso asa nyamfo kenke
ebofiani fə ale lə akpe disi kasɔ
esumu mɛ.”
8 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ
bɔtɛyi nkə, ‘Bonamute Onanto hã
ele bə utidi fi dibu utə, okpe disi
kasɔ usumu.’ ”
9 Nyamfo eto kamaa, Obonsam
ákpa Yesu úsuko Yerusalem lə
Yudafɔ eto Disumuyo eto kaka nso
botaka nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə
Onanto eto ubi fenii, yani fə əsuə
əbə asɔ lə kasɔ.
10 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
‘Onanto ebutə nkə wə batɔnkpe
ńyə bakase fə.’
11 ‘Bɔɔkɔbe fə lə ani,
itə bə embutusə kokpa lə leba
əsuə kulaa tsya.’ ”
12 Fɛɛ Yesu átɛyi wə nkə,
“Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə, ‘Manto fə Onamute Onanto
abe.’ ”
13 Se Obonsam léto Yesu óbe nko
ólosəə, údu wə lə ɔflɔ nya ɔ́yɛ wə
bulə itə lefe ditsyuə.

Yesu Étsyiko Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

14 Nya Yesu dísinkli úsu Galilea
eto kasɔ nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
əsuəale lɛkɛ wə lə əsuə. Nya wə
diye dísensə isu lekpake nəmfó
kenke.
15 Óte asa lə Yudafɔ eto ntsyakɔ
nya utidi saa lɛtɛsə wə asatete.

Báni Yesu Lə Nasaret.

16 Lə nyamfó eto kamaa, Yesu ésu
Nasaret eto umə wə úsiə óbe. Nya
lə Ɔnwɛditsyəyii, úsu Yudafɔ eto
katsyakɔ fe kase woala buyifo. Nya
ótaka úńyə nkə lə okla asa lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
17 Mfó nya béfi Onanto eto
unyɛləkətidi Yesaya eto kukue bətə
wə. Ɔsini kukue komə nya útsyiko
bokla lə kaka báwɔni bənkə,
18 “Onanto eto Lɛwɔnɔ si mɛ lə
əsuə, bédiki mɛ nnuəbi,
itsyise úləkə mɛ nkə
mfó Ditiki Sɛɛ nəmfo mboko
bakombo.
Nya ótsyese mɛ nkə nsu mbe
buləkə eto letsya ntə betidi
ba bəmuə bakpe lə diyo.
Nya mba eto ənəmi lébaa, lə
bənyə asa.
Nya betidi ba báyinkə bakpe lə
kasɔ nlɛ kanyi bunyə, lə
bənyə bɔbɔkafe.
19 Nya lə ntə lə bate bə Onanto
eto lefe nə wuuləkə wə betidi
eboyo.”
20 Nya Yesu díti kukue ko mə, nya
úsinkli ko útə wə ɔwunsəkotsyuə
nya úsiə kasɔ. Betidi bamə kenke
éfi mə ənəmi bətəkə lə wə əsuə nya
bəńyə banlɛ wə bobe kpoo.
21 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Awɔnisa
Kɛnkɛ nnya eto etiki bɛnɔ mínkla
mfoo, ibə itə lə mmi eto diyi
nəmfo.”
22 Nya wə etiki nnya údi əmuə
mə lə utu tinti nya kase odiakami
tsya létaka wə mləmləmləə, ətə
iyifo mə yanii. Nya bátɔ mə əsuə
bənkə, “Inni Yosef eto ubi ni nwə
mfo, fɛɛ?”
23 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyi
miə biɔtɛyi mɛ lekpa lə nnya minlɛ
bɔtɛyi mfo əsuə biə, ‘Ofate, tsya fə
əsuə.’ Nya binsi biɔtɛyi mɛ tsya
biə, ‘Asa nnya eto okle bɔ́nɔ bə
éyifo lə Kapernaum, yifo nnya lə fə
kosate eto umə mfo tsya.’ ”
24 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə,
“Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə, bəəntə
Onanto eto unyɛləkətidi kuutsyuə
dibu lə wə kosate eto umə.
25 Ɛkpɛ ini bə bakɔbəsiə kpə ákɛ
lə Israel eto kasɔ lə lefe nə Onanto
eto Unyɛləkətidi Elia lɛkɛ. Nya
ɔsɔmi lɛyɛ bɔni itə alɛ ətsyə ku
kutsyə. Nya kukpɛnsɛ kplɛ díbə lə
kasɔ kamə kenke əsuə.
26 Fɛɛ Onanto mánkpe Elia kɔtɔ
nkə usu kutsyuə saa ɔflɔ lə Israel,
enso ɔkɔsiə utsyuə lə Sarep eto
umə lə Sidon eto kasɔ.
27 Nya tsyaa, betidi kpə ákɛ ba
díkefi bufisia lə Israel eto kasɔ lə
Onanto eto Unyɛləkətidi Elisa eto
lefe. Fɛɛ wántsya mə kuutsyuə
enso Naeman wə ditsyi Siria eto
kasɔ mate hã.”
28 Se betidi ba lɛkɛ mfó lɛnɔ
nyamfoo, kafo ányi mə tinti.
29 Nya bátaka bəńyə nya bála
Yesu bələkə lə umə əmə kafo bésu
bəńyənsə lə umə əmə eto kɔtini ko
əsuə bála umə əmə eto kotosi ku
nsusu bə lə bəkə wə bakpe lə
kukpio kafo.
30 Fɛɛ Yesu áyɛ lə mə nti ɔ́bɔ údu.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Utidi Utsyuə Ǝsuə.

31 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu
úsu Kapernaum eto umə lə Galilea
eto kasɔ. Mfó nya útsyiko betidi
asa bote lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
32 Nya lə wə etikididi ku əsuəale
esoo, wə asatete éyifo betidi bamə
yanii.
33 Osani utsyuə ákɛ lə Yudafɔ eto
katsyakɔ mfó wə əsuə lɛwɔnɔ bua
dísiə. Nya ófa ku ɔkɔɛ bembembe
ɔ́tɛyi nkə,
34 “Yesu Nasaretnyə, be fanlɛ
bɔbɛbɛ ketsyiko lə bo ɔflɔ mfo?
Bubə fəbə fə əəbə atsylɔsə bo lee?
Nyi futsyə feni. Fə ni Onanto eto
Ɔkɛnkɛnyə wə ótsyese nɛ!”
35 Mfó nya Yesu léla Lɛwɔnɔ bua
nəmə ɔ́bɔsə lə wə əsuə ɔ́tɛyi nkə,
“Yɛ kudu bokpo! Lə abɔ lə utidi
əmə əsuə!” Lɛwɔnɔ bua nəmə
étsyi osani əmə ɔ́sɔ lə kasɔ lə mə
ənəmi, nya lɛbɔ lə wə əsuə dídu.
Fɛɛ utidi əmə mámfo lefabe saa.
36 Iyifo betidi bamfó kenke yanii
nya bátɔ bətsyuə bənkə, “Nte etiki
nnya eto okle ni nyamfo? Utidi

əmfo kpe əsuəle nya wəəkumi kakpe awɔnɔ bua kələkə lə betidi əsuə.”
37 Nya asa nnya bátɛyi lə Yesu əsuə mfóo, dísensə ɛyɛ ísu kuse komfó kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə.

38 Yesu édu lə Yudafɔ eto katsyakɔ mfó úsu Simen eto diyo. Atikesi əmuə Simon eto usiəambe élabesə kekleke. Nya bətə Yesu léte.
39 Lə nnya əsuəə, úsu úńyə lɛ wə ɔflɔ lə wə kalabekɔ, nya óla bufi bomə úləkə lə wə əsuə. Nya lefe nə bufi bomə lɛyɛ wəə, ótaka nya útsyiko lesa bonwa kətə mə.
40 Nya se kofe nlɛ diyo budufəə, bákpa befimfi ba nlɛ bufi ate ate kenke báboko Yesu ɔflɔ. Nya úfi ani útəkə mə lə əsuə ɔni, ɔni nya ótsya məmblɛ bufi.
41 Awɔnɔ bua kpə eto kakle tsya ábɔ lə betidi kpə əsuə nya báfa bátɛyi bənkə, “Fə ni Onanto eto Ubi kosate əmə!” Fɛɛ Yesu éti awɔnɔ bua nyamə kusu nya wəntə kusu nkə batɛyi kulesa, itsyise béyi bə wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

Yesu Áte Asa Ótsyilama.

42 Se kale disiəə, Yesu édu lə umə əmfó úsu kaka lɛbiɔ. Mfó nya betidi dítsyiko wə bɔbɛbɛ katsyilama. Nya se bənyə wəə, bákplatsya bə lə ɔyɛ budu lə mə ɔflɔ.
43 Fɛɛ ótɛyi mə nkə, “Ele bə nsu ndi etiki lə kəmə bamba tsya itsyi lə Onanto eto Sekakedidi əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto létsyese mɛ nɛ.”
44 Nyaso údi Anantotiki lə Yudafɔ eto ntsyakɔ kenke lə kasɔ kamə.

5

Yesu Ákpadi Wə Bakasebi Tutɛ.

1 Diyi lɔnii, se Yesu díńyə lə ditumbukplɛ nə baakpo bə Genesaret ɔflɔɔ, betidi kpə ákpɔ bə lə banyi bafi wə lə banɔ Anantotiki nnya ɔnlɛ budi.
2 Yesu ənyə nkə kaklɔ inuə ńyə lə ditumbukplɛ nəmə ɔflɔ mfó nya mba laata asabu kələkə akpɛ ébudu bésu mə asabu kəfləkɔ.
3 Nya Yesu lébe údufə lə Simon eto ole kafo, nya ótɛyi wə nkə, onwa ɔklɔ əmə usuko ntu bomə əsuə sɛkɛ. Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə kafo nya óte betidi bamə asa.
4 Se óte mə asa ólosəə, Yesu átɛyi Simon nkə, “Nwa ɔklɔ əmə esuko kaka ntu letsyo sɛkɛɛ, lə fonko fə bayɛtsyuə lə beta mi asabu lə biləkə binə.”
5 Nya Simon dítə mbuayɛ nkə, “Bonamute, ketsye kamfo kenke búyifo keyifo kekleke tsya bóənləkə kulesa. Fɛɛ lə kase fátɛyi esoo, muutə lə bota asabu nyamə.”
6 Se báta asabu nyaməə, bələkə akpɛ kpə itə bə asabu nyamə étsyiko bola.
7 Lə nyamfo esoo, básɔ ani bákpadi mə bətsyuə ba nkpe lə ɔklɔ nuəfə bátɛyi bənkə bəbə bawunsəko mə. Bəbə nya bənə asabu nyamə bələsə nya binə biamə díyi kaklɔ inuə kamə kinkinki ibu sɛkɛ lə kanya kedufə lə ntu əsuə.
8 Se Simon Petro dínyə nnya díbə mfoo, óse akonki lə Yesu eto ənəmi nya ótɛyi wə nkə, “Bonamute, mannyi əbə mɛ ɔflɔ, itsyise obuayifo mini.”
9 Binə kpə bia bələkə mfó esoo, íyifo wə ku wə bətsyuə yanii.
10 Nko ke íyifo Simon eto bayɛtsyuə, Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi tsya nɛ.

Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi Simon nkə, “Mante sikpi. Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, mfe betidi fuukələkə.”
11 Se báyo ditukpenkpee, báyani lesa saa bətsyə nya bédu bətəkəko Yesu.

Yesu Átsya Ufimfi Utsyuə Wə Nlɛ Bufisia Bufi.

12 Lefe lɔnii, Yesu ésu umə utsyuə kaka utidi utsyuə nlɛ bufisia bufi. Nya se utidi əmfo dínyə Yesu, ókpo kasɔ lə Yesu eto ənəmi nya ɔlɛ wə

lekpakpa ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute! Lə aalaa, ebofo butə mɔ bufi bomfo yuə mɛ.”
13 Yesu ənə kɔni útidi wə nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, “Nla nko. Lə nyasoo, bufi bomə yuə fə.” Lamfolamfo, bufi bomə əyuə wə.
14 Mfó nya Yesu lékpe wə kɔfi nkə, “Mantɛyi utidi sa nyamfo. Bomu yɛ tentente lə edu lə efi əsuə esu ate Onanto eto usumunyə. Wə loobe fə unyə nkə əmuə ale nya uudi fə adansiɛ itə utidi saa nkə sitintii, bufi bomə əyuə fə. Nya lə efi lɛninsɔ ətə fe kase Moses eto kɔfi lɛtɔ.”
15 Fɛɛ Yesu eto etiki nyamfo ésensə ɛyɛ etsyo. Nya betidi kpə díbə bə lə banɔ wə asatete nya lə ótsya mə bufi bo nlɛ mə bulə.
16 Fɛɛ ɔ́kabɔ kesu kaka lɛbiɔ úsu úkato ola.

Yesu Átsya Nwə Léba Ónkpo Kasɔ.

17 Diyi lɔni se Yesu lɛkɛ mfó ókaté asaa, Yudafɔ eto ditsyukpa lɔni nə baakpo Farisifɔ ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi nlebe nlebe lə Galilea ku Yudea eto nsɔ ku Yerusalem əbə mfó. Nya Onanto eto əsuəale nnya Yesu leefi katsya befimfi tsya əsiə wə lə əsuə.
18 Nya mfóo, betidi bətsyuə étsyi utidi wə léba onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə ɔflɔ. Nya bábɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ befi wə bedufənko diyo kafo lə befi wə bətsyə lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi.
19 Fɛɛ betidi bamə eto etu esoo, bámfo kusu bunyə. Nko esoo, bétsyi wə báyɛnko lə diyo eto letsya. Nya bələkə ofo lə letsya əsuə nya báyifəsə wə ku wə belabekə bətsyə lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi lə betidi bamə eto nti lə diyo kafo mfó.
20 Nya se Yesu dínyə mə bofokanɔ esoo, ɔ́tɛyi utidi əmə nkə, “Osani, mfi fə abua ntsyɛ fə!”
21 Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko mə əsuə bɔtɔ bə, “Owoe ni nwə mfo leedi mbusiotiki kefi wə əsuə kakatesə ko Onanto nko! Onanto hã ni futsyə wə loofo utidi eto abua bufi katsyɛ wə!”
22 Nya se Yesu dínyə mə nsusu útsyə lekpo esoo, ɔ́tɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ nsusu bomfo eto okle bufi?
23 Nte nnya nso buyuə ku bɔtɛyi, ‘Befi fə abua bátsyə fə,’ lee ‘Taka əńyə lə ayɛ edu’?
24 Muuləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale lə kawunsiə kamfo bə ufi abua ɔtsyɛ.” Nyaso ɔ́tsyi ɔ́wuninsə nya ɔ́tɛyi nwə léba oonkpo kasɔ nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi minkə taka lə efi fə okla lə esu diyo!”
25 Mfo əməə, osani əmə átaka uńyə lə betidi bamə eto ənəmi nya úfi wə okla, nya údu ɔ́ntɔ lə diyo ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə.
26 Nyamfó éyifo betidi bamfó kenke yanii! Nya se sikpi dímuə məmblɛ kenke lə nnya əsuə esoo, bátɛsə Onanto nya bátɛyi bənkə, “Nte ayanisa nnya búnyə mfo mmi məə?”

Yesu Ákpadi Lewi.

27 Nyamfo eto kamaa, Yesu ábɔ útsyi lə diyo nəmə kafo nya únyə utsyuə wə laafo umənko wə baakpo Lewi nkpe lə wə keyifokɔ. Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Taka lə ətəkəko mɛ.”
28 Lewi áyani lesa saa útsyə nya ótaka útəkəko wə.
29 Lewi ətə bánwa lesa kən nya úfi útsyue ɔpunu ókpe Yesu disuəyuə lə wə diyo. Nya betidi kpə díbə mfó ku mba laafo umənko tsya.
30 Farisifɔ ku afi eto bateasa ba díbə katsyakɔ mfó étsyiko etiki bunə ku Yesu eto bakasebi katɛyi bə, “Beso biedi kənə ku mba laafo umənko ku babuayifo bamfo?”
31 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale manhiã ofanyə enso mba ni Onanto hã.
32 Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo eso mímbə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Kɛnyɛklekle Ǝsuə.

33 Betidi bətsyuə átɔ Yesu bənkə,
“Ntsyə ibə bə Yohanes eto bakasebi
aakle kɛnyɛ nya baato ola, nya mba
ntəkəko Farisifɔ tsya leeyifo nko,
fɛɛ fə bale leedi kənə lefe saa?”
34 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Bubu
bibu biənkə baklobo ebofo kɛnyɛ
bokle lə lefe nə eto lefe okafɔsə
əmə nkpe lə mə lenti? Kulefe!
Yembubə itə nkomə!
35 Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə ni lefe
nə bookpa okafɔsə əmə bedunko lə
mə ɔflɔ. Nya lə lefe nəmfó əsuəə,
insini utidi saa luubə ɔtɛyi mə fɛ
bookle kɛnyɛ.”
36 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi
ɔ́tɛyi mə lekpa nəmfo nkə, “Utidi
kuutsyuə embofuadi kafia fɔfɔ ufi
otale kakoko. Lə utsyuə éyifo nkoo,
ebunyə fə obiasə kafia fɔfɔ kamə.
Nya kakoko kamfó tsya ku kafɔfɔ
kamə əmbɔlɛkɛ itə boka kətəkə lə
bətsyuə əsuə.
37 Nya bemfi nte fɔfɔ kakpo lə
kubukikuetobe. Lenni nkoo, nte
fɔfɔ bomə ebɔkpɔ bobe kato nnya
luutə kubukikuetobe komə la nya
nte bomə tsya luuwui buyifo nsɔsɔ.
38 Nyasoo, ntə fɔfɔ beefi kakpo lə
kubukikuetobe fɔfɔ əsuə.
39 Nya mɔmɔ tsyaa, utidi
kuutsyuə ənnə nte koko kesi kala
nkə wəənə mfɔfɔ lamfolamfo,
etsyisee, wɔɔtɛyi nkə, ‘Ntutɛ, bo ni
nkokoo, alɛkɛ boso!’ ”

6

Yesu Ku Farisifɔ Ákpe Kənə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyəyi Ǝsuə.

1 Lə Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi
lɔnii, Yesu ku wə bakasebi ákayɛ lə
kusu kutsyuə ko lɛyɛ lə anta eto
ɔkuɛ utsyuə kafo kafe. Mfó nya wə
bakasebi dítsyiko anta nnya ńyə
mfó bufəsə kəfə akayimi.
2 Mfó nya Farisifɔ bətsyuə lɛtɔ
mə bənkə, “Beso bɛnlɛ lesa nə bo
kɔfi dimən tə bo kusu nkə buyifo lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə buyifo?”
3 Nya Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɔ mə
nkə, “Bíankla lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə lesa nə Oka David
díyifo lə lefe nə kukpɛnsɛ lɛlɛ wə
ku wə betidi ba dítəkəko wə?
4 Oka David ésu údufə Onanto
eto kedikətəkɔ úsu úfi lesa nə béfi
bətə Onanto kedii, údi. Nya útə wə
bətsyuə tsya ni ditsyuə bédi lə lefe
nə iyifo botakebu lə bo kɔfi əsuə bə
utidi bamba lə udi lesa nəmfo.
Kuutsyuə sa əmbə kusu enso
Onanto eto Usumunyə hã.”
5 Lə nnya kalosəkɔɔ, Yesu átɛyi
mə nkə, “Utidi Eto Ubii, wə ni
Onamute itə Ɔnwɛditsyəyi nɛ.”

Yesu Átsya Osani Wə Eto Kɔni Kɔní Díkpə Konyoma.

6 Lə Ɔnwɛditsyəyi bamba əsuəə,
Yesu ésu Yudafɔ eto katsyakɔ nya
ɔnlɛ asa bote. Osani utsyuə ákɛ
mfó wə eto kodiani díkpə konyoma.
7 Nya se kɔfi eto bateasa ku
Farisifɔ bətsyuə díkabɛbɛ kusu ko
əsuə bɔɔyɛ bəmuə Yesu bə óta kɔfi
ubu esoo, béfi ənəmi bətəkə lə wə
kekleke balɛ bobe lə wootsya bufi lə
Ɔnwɛditsyəyi.
8 Fɛɛ se Yesu dínyə mə nsusu
utsyə lekpo esoo, ɔ́tɛyi osani əmə
nkə, “Taka əńyə, lə abɔ əbə sɛtɔ
mfo.” Nya osani əmə létaka úbə
úńyə lə mə ənəmi.
9 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Be kɔfi
dítə bo kusu nkə buyifo lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə? Ɛlɛkɛ bə buyifo
kasɛɛ lə Ɔnwɛditsyəyi lee bə buyifo
kabua? Nye, ɛlɛkɛ bə bafo utidi lə
nkpə lee babiasə mu bomu?”
10 Yesu átsyilamasə ənəmi óbe
mə nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, “Nə fə
kɔni etsyue, nya úyifo nko.” Nya
wə kɔni komə létsya wə.
11 Nyaso məmblɛ kenke éyenki
ku lɛblɔfi nya bétsyiko nsusu bufi
lə lesa nə boofo Yesu buyifo əsuə.

Yesu Ǝləkə Lefosi Batɔnkpe Inuə Bamə.

12 Lə lefe nəmfóo, Yesu ábe úsu
kɔtini disi. Ɔkɛ mfó óto ola útə
Onanto ketsye kamfó kenke.
13 Se kale dísiəə, ókpadi wə
bakasebi kenke útsyə nya úləkə
lefosi inuə ba útəkə diye nkə wə
Batɔnkpe.

14 Mə ni Simon wə útəkə diye nkə
Petro ku wə ɔyimi Andreas ku
Yakobo, Yohanes ku Filipo ku
Bartolomeo,
15 ku Mateo ku Tomas, ku Alfeo
eto ubi Yakobo ku Simon wə
baakpo bə utidi wə laakpɔ kətə wə
umə
16 ku Yakobo eto ubi Yuda ku
Yuda Iskariot wə léfiani nwə lídu
Yesu útə.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

17 Lə lefe nə Yesu ku wə batɔnkpe
lɛyifə bétsyi kɔtini koə eto disi
bəbəə, bəbə bəńyə lə kaka diyifo
tsyɛ tsyɛ tsyɛ nya mba dítəkəko wə
eto bətsyuə kpə ákɛ mfó nya
sitiditu kplɛ sia dítsyi Yudea eto
kasɔ əsuə kenke ku Yerusalem eto
kəmə ka lɛfi lekpo kɛnyɛ ka ni Tiro
ku Sidon.
18 Bəbə bə lə banɔ asa nnya Yesu
díkate ku lə otsya mə efimbi kpə
nnya banlɛ. Betidi ba awɔnɔ bua
díkelə tsya əbə nya ótsya mə bufi.
19 Betidi bamfo kenke ákplatsya
bə lə betidi Yesu lə mə efimbi lə ɛyɛ
mə, itsyise əsuəale ətsyuə eto okle
ákabɔ ketsyi lə Yesu əsuə nnya
díkatsya betidi bamə kenke.

Atsyɔkpokpo Itə Bətsyuə Ku Kanyinyənyə Itə Bətsyuə.

20 Yesu átakasə ənəmi óbe wə
bakasebi, nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Ǝsuə ebuyuə mi bakombo,
itsyise Onanto eto sekakedikɔ
eyifo mi kale!
21 Ǝsuə ebuyuə mimba kukpɛnsə
nlɛ mɔmɔ,
itsyise biumi!
Ǝsuə ebuyuə mimba nlɛ nku mɔmɔ,
itsyise biumə simə!
22 Ǝsuə ebuyuə mi lə betidi eekisi
mi,
nya baani mi, nya baaka mi,
nya baatɛyi mi bənkə bekpe
ditsyəbi bua lə mɔ wə ni
Utidi Eto Ubi eso!
23 “Binyə disuəyuə lə nyamfo
kenke əbə, lə biwi kewi ku
disuəyuə, itsyise Onanto ebutə mi
kayofofo kplɛ lə Onanto eto oto
kato. Itsyise asa nyamfo eto okle
mə bana díyifo Onanto eto
bənyɛləkətidi ba lɛkɛ kɔ kenke nɛ.
24 Fɛɛ mbɔbɔɛ itə mi batabinyə,
itsyise bíofo mi disuəyuə eto
kayofofo lə kasɔ mfo!
25 Mbɔbɔɛ məətə mimba díkedi
bímí mɔmɔ,
itsyise kukpɛnsɛ ɛbɔlɛ mi!
Mbɔbɔɛ məətə mimba nlɛ simə
bumə mɔmɔ,
itsyise mi asa ebɔkɛ kaminsə
nya biuwi nku!
26 Mbɔbɔɛ məətə mi mba betidi
kenke laatɛsə mɔmɔ,
itsyise nko ke ibə bə mə
banamə lɛtɛsə betidi ba lɛwɛ
betidi bə mə ni Onanto eto
bənyɛləkətidi nɛ.

Bela Mi Balo.

27 “Fɛɛ mimba nlɛ mɔ etiki
bɔnɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi minkə bela mi
balo lə biyifo kasɛɛ bitə mə.
28 Nya betidi ba leekudi mii,
bekpo mə atsyɔ. Nya betidi ba laalo
fə sɛsi nye beeyifo disialee, to ola lə
mə disi.
29 Nya lə utsyuə ásɔ fə lə kotosii,
tsyi nkonse tsya ətə wə. Nya lə
utidi utsyuə éfi fə awu katoo, tə lə
ufi nnya kalɔ tsya lə woala.
30 Utidi saa wə laadia asa lə fə
ɔflɔɔ, tə wə. Nya lə utsyuə éfi fə
ləsatsyuəə, mantɛyi fə usinkliko ni
oboko.
31 Lesa nə faala fə beyifo bətə fəə,
ni ke ele bə fintsya yifo ətə betidi
nɛ.
32 “Lə ibə bə betidi ba laala mi
ete mi tsya laalaa, nte atɛsə nye
lɛninsɔ nə biunyə bitsyiko lə nnya
əsuə? Mba ni babuayifo tsya aala
betidi ba laala məə.
33 Nya lə betidi ba díyifo fə kasɛɛ
ete fintsya leeyifo kasɛɛ kətəə, nte
lɛninsɔ nə ele bə befi bətə fə? Mba
ni babuayifo tsya eeyifo nkoo.
34 Nya lə betidi ba ni mba
leesinkli kəbə kətsyə fə lə nnya
kɛnyɛ hã faadia asa kətəə, beso
faala fə batɛsə fə? Babuayifo tsya
aaba kətə mə bayɛtsyuə bə lə
bətsyə mə nnya lə kɛnyɛ!
35 Bomuu, bela mi balo lə biyifo
mə kasɛɛ. Beba asa bitə mə, nya

biambe kusu biə besinkliko kulesa bəbə bətsyə lə nnya kɛnyɛ kokooko. Lə biyifo nkoo, biunyə kayofofo kplɛ lə nnya disi. Nya bookpo mi bə Onanto wə ni Onanto Fanlofanlo eto bebi. Itsyise Onanto kpe kafoɛkpɛ itə mba ləənnyə kasɛɛ kətsyə lekpo ku mba nkpe disiale kulaa tsya.

36 Biyifo mba ləənyə asa kaminsə fe kase mi Anto Onanto ləənyə kaminsə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Ɔyimitsyuə Dikpi Bolo Ǝsuə.

37 “Biankponko betidi bamba akpo lə Onanto tsya lə ɔyɛ mi lekpo bokponko. Bianlo betidi dikpi, lə Onanto tsya lə ɔyɛ mi dikpi bolo, bifi asa bɛtsyɛ betidi lə Onanto tsya lə ufi ɔtsyɛ mi.

38 Ele bə bitə betidi asa bə lə Onanto tsya lə utə mi asa. Lə sitintii, Onanto ebuyisə mi kenwu keyi kaba kakpo ɛyɛ lə wə lefonə eso. Kase faaklá asa yeyi kaba kakpo kətə utidii, nko eto okle ke Onanto looklá utə fə nɛ.”

39 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nkə, “Unəmba anyɛnko wə unəmbatsyuə. Lenni nkoo, mə inuə ba tã ebudu banɔ bedufə lə dibiə kafo.

40 Okasebi saa ante kaso wə oteasa. Fɛɛ lefe nə okasebi əmə lelosə asa bokasee, wəətsyə fe wə oteasa ke.

41 “Ntsyə fɛ fanlɛ dikubi kɛkɛ nə ntəkə fə ɔyimitsyuə lə dinəmi bobe fɛ fannlɛ dikubi kplɛ nə ntəkə lə fə lele bunyə?

42 Ntsyə fɛ foofo fə ɔyimitsyuə bɔtɛyi fənkə, ‘Lekpakpa, tə lə nləkə dikubi kɛkɛ nə ntəkə fə lə dinəmi’ se dikubi kplɛ ntəkə lə fə kosate eto lele əsuə? Fə, ənəmi ənəmi eto utidi! Ka dikubi kplɛ nə ntəkə fə lə dinəmi buləkə fɛ lə ənyə kusu ələkə fə ɔyimitsyuə eto lele kɛkɛ nə ntəkə lə wə lele.

Kuyi Saa Ku Ko Awɔnsa.

43 “Kuyi sɛɛ aannwɔ ebibi bua, nya kuyi bua tsya laannwɔ ebibi sɛɛ.

44 Kuyi saa eto ebibi əsuə beefi kətsyə ko lekpo. Banlɛ koto eto awɔnsa lə kanyi əsuə, nya banlɛ awɔnsa nya beedi lə otonkpa tsya əsuə.

45 Utidi sɛɛ saa, asa sɛɛ laabɔ ketsyi lə wə asayifoyifo əsuə nnya leetsyi lə wə utu kəmiə. Nya utidi bua tsya ləələkə asa bua kate ketsyiko lə wə utu kəmiə. Itsyise asa nnya nkpe lə utidi eto utu kəmiəə, nnya ni lesa nə laabɔ ketsyi lə wə kɛnyɛ nɛ.

Nɔ Yesu Eto Ditiki Lə Ayɛ Lə Ni Ǝsuə.

46 “Beso biakpadi mɛ biə Bonamute, Bonamute, fɛ bienyifo lə lesa nə maatɛyi mi əsuə?

47 Utidi saa wə ləəbə mɛ ɔflɔ nya wəəbə nkə wəəbə ɔnɔ lesa nə maatɛyi nya weeyifo lə nnya əsuəə, moote mi futsyə eto okle uni.

48 Ute fe utidi wə laato diyo nya óba kakplo nya óse ni unyənsə lə aba əsuə fɛ óto diyo nəmə unyənsə. Se ketu díyi nya káyɛ mfó káfee, kulesa ményifo diyo nəmə, itsyise dińyə lə kəńyəkɔ sɛɛ.

49 Fɛɛ utidi saa wə laanɔ mɔ ditiki nya woenyifo lə ni əsuəə, uyifo fe utidi wə léto diyo nya wánse ni lə kasɔ ka nkpe ale əsuə nya wénku kasɔ fɛ útsyiko ofatiə əmə bose lə umuə sui. Nyaso lefe nə ketu díyi kába káyɛ lə diyo nəmə ɔflɔ káfee, léba kenke lékpo lə kasɔ!”

7

Yesu Átsya Romafɔ Eto Bamamanyə Eto Uninə Eto Uyifoyifo.

1 Se Yesu lɛtɛyi betidi bamfo asa nyamfo kenke olosəə, údu úsu Kapernaum.

2 Romafɔ eto omamanyəninə utsyuə akɛ mfó nya ɔkɛ uyifoyifo wə eto asa óla tinti. Uyifoyifo əmə ánɔ bufi kekleke, nya ɔkɛ lə ukpə ku menkpə eto nti.

3 Se uninə əmfo lɛnɔ Yesu eto kɔsɔɔ, ókpe Yudafɔ eto beninə bətsyuə nkə batɛyi wə lə ubə otsya wə uyifoyifo əmə utə wə.

4 Bəbə Yesu ɔflɔ nya bálɛ wə
lekpakpa kekleke bənkə, “Utidi
əmfo əńyə utə bə wunsəko wə,
5 itsyise woala bo kuse eto betidi.
Nya wə kosate léto bo katsyakɔ útə
bo.”
6 Lə nyamfo eso Yesu átaka
útəkəko mə.
Yesu ménsitsyonko diyo nəmə fɛ
uninə əmfo lékpe wə bayɛtsyuə
bətsyuə nkə besu batɛyi wə bənkə,
“Boanto, mensilə əsuə fə əəbə.
Itsyise mɔɔ, mənńyə ntə bə lə əbə
mɔ diyo.
7 Nya mənńyə ntə tsya bə mbə
ntsyako fə, nńyə lə fə ənəmi.
Nyasoo, fə tɛyi ditiki ete, mɔ
uyifoyifo eto əsuə ebumuə ale.
8 Mintsya nyifo uninə wə nkpe lə
beninə ba nsi nso mɛ eto əsuəale
eto kalɔ. Nya nkpe bamamanyə ba
nkpe mɛ kalɔ. Lə ntɛyi nwə miəkə,
‘Su,’ woesu. Nya lə ntɛyi obamba
tsya miə, ‘Bə,’ wəəbə. Nya lə ntɛyi
mɔ uyifoyifo miə, ‘Yifo mməə,’
woəyifo.”
9 Se ɔ́tɛyi nkoo, íyifo Yesu yanii.
Mfó əmə nya ɔ́tsyi ɔ́wuninsə ɔ́tɛyi
sitiditu sia ba dítəkəko wə mfó nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi minkə mənyə tɔ
bofokanɔ bomfo eto okle lə Israelfɔ
nti tɔ kulatsya!”
10 Mfó əmə nya betidi ba
bátsyese mfó dísinkli bésu oto nya
bənyə bə uyifoyifo əmə eto bufi
əyuə wə.

Yesu Átakasə Ɔkɔsiə Utsyuə Eto Ubi Wə Díkpə.

11 Nyamfo eto kamaa, Yesu ésu
umə wə baakpo Naim, nya wə
bakasebi ku betidi kpə bətsyuə
dítəkəko wə bésu.
12 Lefe nə óyo umə əmə eto
kabɔsiee, ótsyako bətsyuə ba nlɛ
keku nya banyɛ banlɛ bɔbɔ lə umə
əmə. Ɔkɔsiə eto ubi ɔni kplo eto
ɔkɔ ni wə béntsyi banlɛ bɔbɔnko
bantɔ kebikəkɔ nɛ. Nya umə eto
betidi kpə dítəkəko wə.
13 Se Yesu dínyə usio əmfoo, wə
asa álɛ wə kaminsə. Mfó nya ɔ́tɛyi
wə nkə, “Sinkli ayɛ keku.”
14 Yesu édufə mə lenti nya útidi
ɔkɔ əmə, nya mba ntsyi wə əmə
díńyə. Mfó Yesu lɛtɛyi nkə,
“Okosobi! Nlɛ fə bɔtɛyi minkə
taka!”
15 Nya ɔkɔ əmə létaka úsiə nya
útsyiko etiki budi. Nya Yesu dífi wə
ókpe wə ambe lə kɔni.
16 Íyifo betidi bamfó kenke yanii
ku sikpi tinti, nya bátɛsə Onanto.
Lə nyamfo eso bátɛyi bənkə,
“Onanto eto Unyɛləkətidi wə nkpe
kɛnyɛ ale tinti əbə údufə bo lenti!
Onanto áyifə úbə nkə lə ubə uləkə
wə betidi!”
17 Yesu eto etiki nyamfó esensə
éba ékpo lə Yudea eto kasɔ ku
lekpake nəmfo kenke.

Yohanes Ntufləsətidi Átsyese Batɔnkpe Yesu Ɔflɔ.

18 Lefe nəmfóo, se Yohanes eto
bakasebi lɛtɛyi Yohanes asa
nyamfoo, ókpadi inuə lə mə nti,
19 nya óla mə ótsyese Bonamute
Yesu ɔflɔ ku kɛnyɛ kamfo nkə, “Fə
ni utidi wə bə ɔlɛ bubə lee, lee
buńyə bukabe utidi bamba kusu?”
20 Nyaso se bəbə Yesu ɔflɔɔ,
batɛyi wə bənkə, “Ntufləsətidi
Yohanes ni nwə lékpe bo nkə bubə
bɔtɔ fə nkə, ‘Fə ni utidi wə bə ɔlɛ
bubə lee, lee buńyə bukabe utidi
bamba kusu?’ ”
21 Lə lefe nəmfó əsuəə, Yesu
átsya betidi kpə bufi nya óla awɔnɔ
bua, nya útə bənəmba kpə dínyə
asa.
22 Mfoti əmə nya útə mbuayɛ
ɔ́tɛyi Yohanes eto batɔnkpe nkə,
“Bisinkli bisu bɛtɛyi Yohanes asa
nnya bínyə ku nnya bɛnɔ banlɛ
bɔtɛyi bənkə bənəmba lɛ bunyə,
mba léba bankpoo kasɔ lɛ bɔyɛ
kafe, mba nlɛ bufisia bufi eto əsuə
lɛ bokpa, batoti lɛ asa bɔnɔ,
bəkpənkpə lɛ botaka kəbə nkpə,
nya maatɛyi bakombo Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nəmə.
23 Disuəyuə itə utidi wə dímənnyə
kabua lə mɛ əsuə.”
24 Se Yohanes eto batɔnkpe dídu
eto kamaa, Yesu étsyiko etiki budi
ketsyiko lə Yohanes əsuə kate betidi

bamfó nkə, “Lə lefe nə bɛbɔ bisu kaka Yohanes nkpe lə mfiminti mfóo, be ni lesa nə bibu biə biusu binyə? Utidi wə nte fe lefanto nə ufiebi nlɛ bɔsɔ ketinkəsə lee?
25 Be tutuutu ni lesa nə bísu kabekɔ? Lee Utidi wə nkpe awu nnya laanɔ bobe? Betidi ba laakpe awu nnya lefo koya nya beedi nkpəə, mə kakɛnkɔ ni bakankplɛ eto ayo.
26 Bɛtɛyi mɛ lesa nə bísu kabekɔ! Onanto eto unyɛləkətidi utsyuə bísu kabekɔ? Lə sitintii, nlɛ mi bɔtɛyi minkə oso Onanto eto unyɛləkətidi.
27 Itsyise Yohanes əsuə eto etiki nya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi ni nkə,

‘Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsə fə
bubə,
nya wɔɔtɔ ɔlɔ kusu utsyə utə fə
bubə.’ ”

28 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Yohanes so utidi saa wə bale lə kawunsiə kamfo. Fɛɛ utidi wə ni ɔkɛkɛ kulaa tsya lə Onanto eto sekakedikɔ, so Yohanes.”
29 Ɛtɔnsəə, betidi bamə kenke ánɔ Yohanes eto Ditiki Sɛɛ nə údi nya titlu mə ku mba laafo umənko tsya áfo lesa nə Onanto nlɛ bɔbɛbɛ ketsyiko mə ɔflɔɔ, ku mə ketu kenke nya Yohanes dífləsə mə ntu.
30 Fɛɛ Farisifɔ ku afi eto bateasa kplɛ áni lesa nə ni Onanto eto ketsyue itə mə nya bántɔnɔ bə Yohanes fləsə mə ntu.
31 Yesu ésukosə wə etiki sɛtɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔmɔɔ, be ele bə mfi mi mmi eto betidi nkatesə ko kɛɛ? Ntsyə bente kɛɛ?
32 Bete fe bekpefi kɛkɛ ba laakpe kɔyɛ lə obia. Mə bətsyuə lɛ kudu bokpo katɛyi mə bətsyuə bə,

‘Búsə kusiəkpakpa eto əsə bútə mi,
fɛɛ bíenwui kewui!
Búsə keku eto əsə bútə mi,
tsya bíenwi nku.’

33 Ntufləsətidi Yohanes əbə, nya ókle kɛnyɛ, nya wənnə ntə saa tsya, fɛɛ bɛlɛ bɔtɛyi biə, ‘Lɛwɔnɔ bua si wə lə əsuə.’
34 Nya Utidi Eto Ubi tsya díbə nya wəə, údi únə. Nya bɛnlɛ bɔtɛyi biənkə, ‘Bebe udikpu ku utənə əmfoo! Uyifo mba laafo umənko ku babuayifo eto ɔyɛtsyuə!’
35 Fɛɛ betidi ba kenke ləətəkəko Onanto eto kobe kamaa, balɛ buləkə kate lə mə eyifosa əsuə bə nnya ni kobe tinti nɛ.”

Yesu Ésu Simon Eto Diyo.

36 Farisinyə utsyuə ákpadi Yesu nkə ubə udi lesa lə wə diyo. Nya se Yesu dísu mfóo, úsiə kasɔ lə ɔpunu ɔflɔ nkə lə udi lesa.
37 Usio wə dísiə nkpə bua utsyuə akɛ lə umə əmə. Nyaso se ɔ́nɔ nkə Yesu əbə Farisinyə əmə eto diyo lesakedikɔɔ, úfi nnuəbi bo laanyi fififi bo nkpe lə dituntu nə laanɔ bobe əsuə úsuko mfó.
38 Úsu úńyə lə Yesu ɔflɔ nya úwi binəntu okpo wə lə akpa. Nya usio əmə dífi wə disi eto sɛwɔni ɔ́si binəntu bia lékpo lə Yesu eto akpa mfoo, nya ɔ́kɔbe wə akpa ɔnlɛ bɔfiɔ ku lelabi. Nya úfi nnuəbi bomə ókpo lə Yesu eto akpa tsya.
39 Se Farisinyə wə lékpadi Yesu dínyə nyamfoo, úbu disi ɔ́tɛyi nkə, “Lə utidi əmfo ete ni Onanto eto Unyɛləkətidi tintii, eni ele bə ote usio wə eto okle díbə ɔnlɛ wə butidi mfo, eni óte nkpə bua bo tsya unsi!”
40 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Simon, nkpe lesatsyuə nə minla miə matɛyi fə.”
Nya Simon lɛtɛyi nkə, “Oteasa, tɛyi mɛ.”
41 Yesu ətsyə kasɔ ɔ́tɛyi Simon nkə, “Utidi utsyuə ákɛ mfo wə díkaba atabi ukətə betidi, nya betidi inuə bətsyuə dísiə wə kayo. Ɔni dísiə wə sika eto atabi akpi alofa anɔ. Nnya unuəfə dísiə wə atabi akpi fosi anɔ.
42 Se kulesa dímətsyə mə boofo kayo kamə esoo, úfi kayo kamə kenke ɔ́tsyɛ mə. Nya betidi inuə bamfo eto ntii, owoe fafo fanɔ fə woola otabinyə əmfo oso?”

43 Nya Simon lɛtɛyi wə nkə, “Mfo
nnɔ miə utidi wə úfi kayo ka nso
utu ɔ́tsyɛ.”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Átɛyi ɛlɛkɛ.”
44 Yesu étsyi ɔwuninsə́ óbe usio
əmə nya ɔ́tɛyi Simon nkə, “Alɛ usio
əmfo bunyə? Se mímbə fə ɔflɔɔ,
əməntə mɛ ntu fə mflə akpa. Fɛɛ
usio əmfo éfi wə binəntu úflə mɛ
akpa, nya úfi wə disi eto sɛwɔni ɔ́si
nnya.
45 Ámamfo mɛ ku disuəyuə abuta
mɛ alɛ. Fɛɛ idu lə lefe nə mímbə
mfo, wóanyɛ tɔ mɔ akpa bɔlɛ kafiɔ.
46 Fəə, əməntə mɛ nnuəbi saa fə
mfi nkpo lə disi. Fɛɛ wə éfi nnuəbi
bo laanyi fififi ókpo mɛ lə akpa.
47 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə,
lelabi nə úləkə óte mɛ esoo, ófo
abua kpə nya úyifo kenke eto
bufikatsyɛ. Nya utidi wə díyifo
abua sɛkɛ béfi bátsyɛ wə, nko ke
wə lelabi tsya lɛfɛ nɛ.”
48 Mfó nya Yesu lɛtɛyi usio əmə
nkə, “Befi fə abua batsyɛ fə.”
49 Se betidi ba tsya dísiə lə kedikɔ
mfo lɛnɔ Yesu eto asa nnya ɔ́tɛyii,
batɔ mə əsuə bənkə, “Owoe ni nwə
mfo wə laafo betidi eto abua kulaa
tsya bufi katsyɛ?”
50 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi usio
əmə nkə, “Fə bofokanɔ ələkə fə,
nyaso du esu lə diyuə əsuə.”

8

Besio Ba Dítəkəko Yesu.

1 Nya lefe ditsyuə eto kamaa,
Yesu átsyilama nti bomfo úsu kəmə
ku mbuto ntsyuə. Nya úkedi Ditiki
Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto
sekakedikɔ əsuə. Batɔnkpe lefosi
inuə ba úləkə tsya ətəkəko wə.
2 Besio ba Yesu létsya bufi akpa
akpa ku mba óla awɔnɔ bua úləkə
lə mə əsuə eto bətsyuə tsya
əkətəkəko wə. Nya utsyuə wə lɛkɛ
lə mə nti ni Maria wə baakpo
Magdalanyə nwə əsuə Yesu léla
awɔnɔ bua akuanse úləkə.
3 Usio bamba tsya ákɛ lə mə nti
mfó wə baakpo bə Yohana nwə eto
usə baakpo Kusa wə díyifo keyifo lə
Oka Herodes eto lekpokakpokɔ nya
údi uninə utsyuə wə díkabe mfó.
Besio kpə bətsyuə ku nwə baakpo
Susana tsya ətəkəko Yesu nya banlɛ
mə asa bufi kawunsə ko wə ku wə
bakasebi.

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Nwə Dísə Eyibibi Ǝtsyuə Ǝsuə.

4 Betidi kpə éketsyi kəmə ate ate
ate kəbə Yesu ɔflɔ. Nnya lə lefe nə
betidi kpə díbə bátsyaa, Yesu átɛyi
mə lekpa nəmfo nkə,
5 “Ɔkuɛmfo utsyuə ésu nkə wəəsə
eyibibi ətsyuə. Nya lefe nə ɔnlɛ
eyibibi nyamə busəə, íbə bə ətsyuə
álo ekpo lə kusu nya betidi
lémankli nya, nya baklɔbɛ lɛsɛ
nnya bamini.
6 Ǝtsyuə tsya álo ekpo lə
akpankplamboe əsuə. Nya se íkəə,
yənyə ntu ku sitə sɛɛ. Nyaso
yɛylɔbe nya íkpə.
7 Eyibibi nyamə ətsyuə édufə lə
biyufa nti. Nya biyufa biamə lébe
bíti eyibibi nyamə, nya békle nnya
kenke itə íkpə.
8 Nya abamba dísu ékpo lə kasɔ
sɛɛ əsuə. Nya se íkəə, ɛnwɔ ebibi
alofa, alofa.”
Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa
nkpee, tsyue ato lə anɔ!”

Lesa Nə Eso Yesu Lídi Mə Etiki Lə Akpa Ǝsuə.

9 Yesu eto bakasebi átɔ wə lekpá
nəmfó eto kasɔ.
10 Mfó ɔ́tɛyi mə nkə, “Onanto éfi
wə sekakedikɔ eto asakulakula eto
kobe útə mi. Fɛɛ betidi bambaa,
akpá əsuə bɔɔnɔ nnya itə bə,
‘balɛ bunyə tsyaa, bembunyə.
Nya balɛ bɔnɔ tsyaa, bəmbə kasɔ
bɔnɔ.’

Yesu Ǝləkə Lekpá Lə Nwə Dísə Eyibibi Eto Kasɔ.

11 “Lekpá nə míntɛyi eto kasɔ ni
bə, eyibibi nyamə ni Onanto eto
ditiki.
12 Nya eyibibi nnya díbə ekpo lə
kusu ɔflɔ te fe betidi ba laanɔ, fɛ

Obonsam əbə kələkə ditiki nəmə lə mə akɔɛsi. Nya wəətə nkə bembofo bofo kanɔ bə lə Onanto lə ofo mə buləkə.
13 Nya, nnya díbə ékpo lə akpankplamboe əsuəə, te fe betidi ba lɛnɔ ditiki nəmə nya báfo ni ku disuəyuə lamfolamfo, fɛɛ díendufə lə mə akɔɛsi sitinti. Nyaso baafo kanɔ itə lefe kliminti hã. Nya lə lefe nə botokabe sɛkɛ díbə mə lə əsuəə, bəətə disi.
14 Eyibibi nya lékpo lə biyufa ntii, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə, fɛɛ kawunsiə eto bulə ku kə asa eto bɔbɛbɛ ku kawunsiə kamfo eto kamini eesensə keti mə, nya yəəntə kusu bə ebibi nyamə be, ɛsɛ lə balɛ nnya.
15 Nya eyibibi nnya díbə ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuəə, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya baafo ni kakpe lə utu kəmiə. Nya baabokosə əsuə kasɔ nya bəəńyə kekleke isu ese lə kalosəkɔ itə bə baawɔ ebibi kpə.

Tə Lə Fə Okandiɛ Lə Uyənde Utə Betidi.

16 “Utidi kuutsyuə anto okandiɛ kefi asa keti wə nye ufi wə usu okpe lə lesa kalɔ. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wuee.
17 Lesa saa nə béfi bákula lə kalebe saa, ebɔbɔ lə lekple bənyə. Nya lesa nə ke béti bákpee, ebɔbɔ lə lekple bənyə.
18 “Bebe əsuə kukɔnɔ lə etiki nnya bianɔ əsuə. Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə. Nya utidi wə ke kulesa lentee, nnya úbu nkə ite wə tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə lə ani.”

Owoe Ni Yesu Eto Ambe Ku Wə Bayimi?

19 Yesu eto bayimi ku mə ambe əbə wə ɔflɔ, fɛɛ bamfó kusu bunyə bənyə Yesu itsyi lə sitiditu sia eso.
20 Utidi utsyuə ésu ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Fə ambe ku fə bayimi ńyə lə lekple balɛ fə bɔbɛbɛ.”
21 Mfó nya Yesu lɛtɛyi məmblɛ nkə, “Mɔ ambe ku mɔ bayimi ni mba laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni əsuə.”

Yesu Éti Ufiebi Kusu.

22 Diyi lɔnii, Yesu édufə ɔklɔ kafo ku wə bakasebi. Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitə lə bɔyila ditumbukplɛ nəmə busu lekpake nə nse.” Nyaso bédu bésu.
23 Se bányɛ lə ntu bomə əsuə bantɔɔ, Yesu álabe selabe. Nya lə lefe nəmə əsuəə, ufiebi étsyiko bɔsɔ kekleke nya ntu dítsyiko bɔsɔ kedufə lə ɔklɔ əmə kafo itə bə bédufə lə ukpə ku mənkpə eto nti.
24 Bakasebi bamə ésu básanklisə Yesu nya bátɛyi wə bənkə, “Boanto! Boanto! Boəbə bukpə!”

Mfó nya Yesu létaka úńyə nya óto ɔkɔɛ uti ufiebi ku ntu bo nlɛ bonwa kakpanka, nya nyamblɛ díyuə kɛnyɛ nya lesa saa diyuə kanana.
25 Nya ɔ́tɔ bakasebi bamə nkə, “Beso bimbə bofokanɔ?”

Fɛɛ iyifo mə naa, nya sikpi tsya dímuə mə. Nya bátɔ mə bətsyuə bənkə, “Owoe ko ni utidi əmfo? Woedi ufiebi ku lekpo etiki nya yetsyue wə koto!”

Yesu Ála Awɔnɔ Bua Úləkə Lə Utidi Utsyuə Ǝsuə.

26 Yesu ku wə bakasebi áyila bésu bédufə Gadara eto kasɔ lə ditumbukplɛ eto lekpake nə nkpiɔ Galilea eto kasɔ.
27 Se Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə əsuə koo, osani utsyuə wə awɔnɔ bua nsi lə əsuə étsyi umə əmə úbə ótsyako wə. Yóofo lefe kpə se utidi əmfo díkayɛ leyaleya katsyilama. Nya wóakatɔnɔ nkə woəsiə lə diyo enso lə edi nti.
28 Se únyə Yesuu, ófa nya óto wə əsuə ókpo lə kasɔ lə Yesu eto akɔ. Nya ɔ́tɔ wə bembembe nkə, “Yesu, Onanto Fanlofanlo eto Ubi! Be nkpe lə bonko ku fə lenti mfo? Nlɛ fə lekpakpa, mənnə mɛ koto!”
29 Utidi əmfo átɛyi nyamfo, itsyise Yesu áto ɔkuɛ ókpe lɛwɔnɔ nə nsi lə wə əsuə mfó, nya ɔ́tɛyi ni nkə, “Bɔ wə lə əsuə!” Lefe kpə lə lɛwɔnɔ nəmə əsiə utidi əmə lə

əsuəə, lə bákle wə ani ku akpa kulaa tsya bákpe wə lə amanaa, úkəfəsə amana nyamə nya lɛwɔnɔ nəmə díkənə wə kesuko mfiminti.
30 Yesu átɔ wə nkə, “Ntsyə baakpo fə?”

Mfó nya útə mbuayɛ nkə, “Mɔ baakpo bə Omantsya.” Ɔtɛyi nko itsyise awɔnɔ bua kpə dídufə ísiə wə lə əsuə.
31 Mfóo, awɔnɔ bua nyamə álɛ Yesu lekpakpa yənkə woanla nnya otsyese kaka awɔnɔ bua ləəsiə kənyə kanyi.

32 Mfóo, bakplako kpə əńyə lə kɔtini əsuə békedi. Nya awɔnɔ bua nyamə lɛlɛ Yesu lekpakpa bənkə utə lə bedufə lə bakplako bamə əsuə. Nya Yesu dítə mə kusu.
33 Nyaso bábɔ lə utidi əmə əsuə nya bédufə lə bakplako bamə əsuə. Nya məmblɛ dítsyetsyi báwunini lə kɔtini komə eto kotosi nya bédufə lə ditumbukplɛ nəmə nya bánya bátsylɔ kenke.

34 Lefe nə betidi ba díkabe bakplako bamə dínyə asa nnya díbə mfóo, bétsyetsyi bésu bátɛyi betidi ba lɛkɛ lə umə ku mbuto bo letsylama mfó kenke.
35 Nya betidi bamə lɛbɔ bésu bə lə besu babe lesa nə díbə. Nya se bésu báyo Yesu ɔflɔɔ, bənyə osani wə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua utsyiko nya unsi lə Yesu eto akɔ untəkə ənə wuee nya onkpe awu lə əsuə unsi kpoo. Mfóo, məmblɛ áte sikpi.
36 Betidi ba dínyə kase asa nyamfó díbəə, átɛyi mba mfó kase Yesu létsya utidi wə əsuə awɔnɔ bua dísiə fɛ íkakpa wə.
37 Lə nyamfo esoo, Gadare eto kasɔ eto betidi átɛyi Yesu bənkə udu lə mə kasɔ, itsyise sikpi əmuə mə tinti. Nyaso Yesu édufə lə ɔklɔ údu.

38 Mfó nya utidi wə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua úləkə álɛ Yesu lekpakpa nkə, “Tə kusu lə ntəkəko fə.” Fɛɛ Yesu mántɔnɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə,
39 “Sinkli esu oto lə esu atɛyi lesa nə Onanto diyifo útə fə.” Lə nyaso utidi əmfó ésu ɔ́yɛ lə kəmə ka nkpe mfó úkatɛyi asa nnya kenke Yesu díyifo útə wə.

Yesu Átsya Yairo Eto Ubisiobi Ku Usio Utsyuə Wə Dítidi Wə.

40 Lefe nə Yesu dísinkli úsu ɔ́yila ditumbukplɛ nə nkpe mfó, betidi bamfó áfo wə kukɔnɔ, itsyise məmblɛ əsiə bákabe wə kusu.
41 Mfó nya osani wə baakpo Yairo wə lídi Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə ɔni əbə óse akonki lə Yesu eto akɔ nya ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə utəkəko wə lə besu wə diyo,
42 itsyise wə ubisiobi ɔni wə díkafo fe alɛ lefosi ənuə, labe ɔlɛ bufi nya okpe lə ukpə ku mənkpə eto nti.

Se Yesu lɛyɛ ɔntɔɔ, betidi kpə ətəkəko wə báma wə bákpe.
43 Nya lə betidi bamfó ntii, usio wə kɔtɔ díkakpo itə lefosi alɛ ənuə sɔ̃ɔ̃ tsya akɛ mə lenti. Usio əmfo ábiasə wə atabi kenke nkə lə otsya wə bufi bomə, fɛɛ ókplatsya ɔ́nɔ.
44 Ɔyɛ buɛɛ lə Yesu eto kama lə betidi nti nya útidi wə awu eto kotosi. Lamfolamfo kɔtɔ komə áyɛ wə bokpo.
45 Mfó nya Yesu lɛtɔ nkə, “Owoe dítidi mɛ?”

Fɛɛ kuutsyuə saa mántɔnɔ. Mfó nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Boanto, be kase betidi kpə ntəkəko fə nya bama fə bakpe!”
46 Tsyaa, Yesu átɛyi nkə, “Nnyi miə utidi utsyuə étidi mɛ, itsyise əsuəale ətsyuə ábɔ lə mɛ əsuə.”
47 Se usio əmə léte nkə wəmbofo əsuə bɔbiɔsə esoo, útsyiko butinkə nya óse akonki ókpe disi kasɔ lə Yesu eto akɔ. Mfó nya ɔ́tɛyi lesa nə eso útidi Yesu eto awu lə betidi ba kenke eto ənəmi. Nya úləkə ɔ́tɛyi lesa nə eso útidi wə awu ku kase bufi bomə lɛyɛ wə lamfolamfo.
48 Lə nyamfo eso Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ ubisiobi, fə bofokanɔ átsya fə. Su lə diyuə əsuə.”

49 Lefenə Yesu nsi ɔnlɛ etiki budii,
ɔtɔyɛ ɔni əbə údufə wə dítsyi
Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə wə
baakpo Yairo ɔflɔ. Nya úbə ɔ́tɛyi
wə nkə, “Fə ubisiobi əmə ébukpə
koko, nyaso yɛ oteasa əmə bulə.”
50 Fɛɛ Yesu ánɔ ditiki nəmə nya
ɔ́tɛyi Yairo nkə, “Mante sikpi. Fə fo
anɔ fə ubi əmə ebɔkɛ ale.”
51 Lə lefe nə bésu bédufə Yairo
eto diyo mfóo, wəntə utidi saa kusu
nkə udufə diyo kafo enso Petro ku
Yohanes ku Yakobo ku ubisiobi əmə
eto anto ku ambe hã.
52 Nya betidi kpə díńyə mfó banlɛ
nku buwi ku kudu lə ubi əmə eso.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Biensiwi keku. Ubi əmə mənkpə.
Selabe ete ɔnlɛ.”
53 Mfóo, nya məmblɛ dímə wə,
itsyise mə yi bənkə úkpə.
54 Yesu ákɔbe wə lə kɔni nya
ókpadi wə nkə, “Ubi, taka əńyə!”
55 Usiobi əmə ésinkli úbə nkpə
nya ótaka úńyə lamfolamfo. Nya
Yesu lɛtɛyi mə nkə bətə ubisiobi
əmə lesatsyuə lə udi.
56 Asa nyamfo kenke éyifo wə
antomə yanii, fɛɛ Yesu əkə mə ato
nkə bantɛyi utidi saa lesa nə díbə
mfó.

9

Yesu Ákpe Wə Bakasebi Lefosi Inuə Bamə Kɔtɔ.

1 Lə nyamfó eto kamaa, Yesu
ákpadi wə bakasebi lefosi inuə
bamfó óboko wə akɔ nya útə mə
kusu ku əsuəale lə befi bala awɔnɔ
bua kenke ku lə batsya efimbi akpa
akpa tsya.
2 Nya óla mə ótsyese nkə besu
bedi betidi etiki itsyi lə Onanto eto
sekakedikɔ əsuə lə batsya befimfi
bufi.
3 Fɛ booduu, Yesu átɛyi mə nkə,
“Bientsyi kulesa bisuko lə mi esu
bɔyɛ əsuə fe uyilɛlɛ nye fe mba
laadia asa eto katobe nye didisa
nye atabi. Nya bientsyi akpesa
bamba kulaa tsya.
4 Diyo nə kee baafo mii, bisiə mfó
isu ese lefe nə ke biudu lə umə əmə.
5 Nya kaka ke bamfo mii, bidu lə
umə əmfó lə bɛflɛ mi akpa eto
utembu bekpo mfó. Nyamfo loote
Onanto eto kotonənə eto ditsyəbi
nə ləəbə bubə itə lə umə əmə.”
6 Nya bakasebi bamə dídu bésu
bátsyilama mbuto bomə kenke nya
bédi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə,
bátsya befimfi kalebe saa tsya.

Oka Herodes Eto Nsusu Lə Yesu Ǝsuə Ákpe Wə Bulə.

7 Se Oka Herodes wə nlɛ seka
budi lə Galilea eto kasɔ lɛnɔ asa
nnya kenke nlɛ bubəə, wə nsusu ələ
wə itsyise betidi bətsyuə lɛ bɔtɛyi
bənkə Ntufləsətidi Yohanes ni nwə
disi ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə.
8 Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi
bənkə Elia ni nwə disi úsinkli úbə.
Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə
Onanto eto bənyɛləkətidi koko
bətsyuə eto ɔni uni wə dísinkli úbə
nkpə.
9 Mfó nya Oka Herodes lɛtɛyi nkə,
“Mɔ dítə kusu miə bala Yohanes eto
disi, nyaso owoe uni wə disi úbə
ɔnlɛ asa nyamfo buyifo nya maanɔ
wə diye mfo?” Nyaso Oka Herodes
kábɛbɛ kusu ko wɔɔyɛ lə unyə Yesu.

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi Bémi.

10 Se bakasebi bamə dísinkli bəbə
bátɛyi Yesu lesa saa nə béyifo. Mfó
nya ókpa mə hã ɔ́yɛnko nya bédu
bésu umə wə baakpo Betsaida.
11 Se betidi kpə lɛnɔ nkoo,
bətəkəko wə bésu mfó. Yesu tsya
áfo mə nya údi mə etiki utsyi lə
Onanto eto sekakedikɔ əsuə, nya
ótsya mba bufi nlɛ bulə.
12 Se kale nlɛ boloo, lefosi
bakasebi inuə bamə əbə Yesu ɔflɔ
nya bátɛyi wə bənkə, “Tə lə betidi
bamfo lə bedu lə besu mbuto bo
nkpe lə lekpake mfó, lə babɛbɛ lesa
ku kasɔnɔkɔ, itsyise mfo eyifo
ntɛnti.”
13 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bitə
mə lesatsyuə lə bedi.”
Mfó nya bátɛyi wə bənkə, “Didisa
nə bɔnlɛ mfo eyifo abolo anɔ ku
akpɛ ənuə. Ala fə busu boya lesa
boboko betidi kpenkpe bamfo?”

14 Nya basani bamə eyifo akpi anɔ.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə betidi bamə lə bəsiə lə etsyukpa etsyukpa fe betidi awosi anɔ anɔ.”
15 Nya se bakasebi bamə ditə bəsiə nko,
16 Yesu éfi abolo anɔ ku akpɛ ənuə nyamə nya óbesə wə ənəmi kato. Ɔsɔ Onanto ani, úbudi nnya nya úfi útə wə bakasebi nkə befi besiə bətə betidi bamə.
17 Nya məmblɛ dídi bémi nya bakasebi bamə lɛsɛ nnya wɛlɛwɛlɛ díbu nya íyi etsyitsya lefosi ənuə.

Petro Átɛyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

18 Diyi lɔni se Yesu mate nlɛ ola botoo, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ. Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Owoe betidi laatɛyi bə wə mini?”
19 Mfó nya bələkə kɛnyɛ bátɛyi bənkə, “Bətsyuə aatɛyi bənkə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Betsyuə tsya bə Elia. Nya bətsyuə laatɛyi bə Onanto eto unyɛləkətidi koko eto ɔni wə disi úsinkli úbə nkpə feni.”
20 Mfó nya ɔ́tɔ mə nkə, “Nya mimii, owoe biebu biə wə mini?”
Mfó nya Petro dítə mbuayɛ nkə, “Fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ǝsuə.

21 Yesu əkə mə ato kekleke nkə bántɛyi utidi saa ditiki nəmfo.
22 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Ele bə ibə bə mɔ, Utidi Eto Ubi, nyə kanyi tinti lə beninə ku besumunyə eto beninə ku afi eto bateasa eto ani nya bɔɔni mɛ boolo mɛ. Fɛɛ lə diyi tsyəfə esuəə, Onanto ebotakasə mɛ utsyiko ɔkɔmə mbə nkpə.”
23 Mfó nya ɔ́tɛyi məmblɛ kenke nkə, “Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko mɛɛ, ele bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ diyi saa.
24 Itsyise utidi saa wə laala nkə waata wə disi eto nkpə, woonyansə mu. Nya utidi saa wə loonyansə wə nkpə nkə lə utəkəko mɛ, wuunyə nkpə manlo.
25 Nte kutəkə ko utidi luunyə lə únyə kawunsiə ka kenke eto bikə nya ónyansə wə nkpə manlo?
26 Lə mɔ ku mɔ asa nnya maate kenke álɛ utidi utsyuə kofanii, wə tsya ebɔlɛ Utidi Eto Ubi kofani lə lefe nə uubə lə wə diyənde ku wə Anto eto diyənde ku batɔnkpe kɛnkɛ kenke eto diyənde əsuə.
27 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə ba nkpe mfoo, embukpə isu ese lefe nə bənyə Onanto sekadidi siamə.”

Yesu Eto Ditsyəbi Áfloma Lə Kɔtini Ǝsuə.

28 Fe Kɔsida kɔni eto kama se Yesu lɛtɛyi nyamfoo, ókpa Petro ku Yohanes ku Yakobo ɔ́yɛnko bésu bábe kɔtini besu ko disinti ola katokɔ.
29 Se ɔnlɛ ola botoo, wə ənəmi eto ditsyəbi afloma nya wə awu nnya onkpe léfloma iflubi futututu ɛnlɛ boto lə ənəmi.
30 Lamfolamfoo, betidi inuə bətsyuə əbə bəńyə lə wə ɔflɔ ba ni Moses ku Elia nya banlɛ wə etiki budinko.
31 Bábɔ ku Onanto eto sekakedikɔ eto diyənde nya bédi etiki ku Yesu itsyi lə kusu ko diyifo Onanto eto lelabi nkə ɔyɛ lə ko əsuə lə ukpə lə Yerusalem.
32 Petro ku wə bətsyuə álabe selabe sio sio sio, tsya básankli bənyə diyənde kplɛ nə əsuə Yesu lɛkɛ ku betidi inuə ba wonko mə díńyə mfó.
33 Se betidi inuə bamfo nlɛ budu lə Yesu flɔɔ, Petro átɛyi Yesu nkə, “Bonamute, bo mfo bubə alɛkɛ itə bo tinti! Tə lə boto ebu ətsyə mfo. Lɔni itə fə, lɔni itə Moses, nya lɔni tsya itə Elia.” Nya asa nnya ɔnlɛ bɔtɛyi mfo kenkee, wóante lefe nə ɔ́tɛyi nnya tsya.
34 Lefe nə úńyə ɔnlɛ etiki budii, lɛtɔntɔ ábɔ díti mə kenke. Nya bakasebi bamə léte sikpi lə lefe nə

lɛtɔntɔ nəmfo léba lékpo mə lə əsuə.
35 Mfó əmə bánɔ ɔkɔɛ utsyuə lə
lɛtɔntɔ nəmə kafo wə lɛtɛyi nkə,
“Nyə nwə mfo ni mɔ Ubi Wə Bákpo
Ɔhile Bətsyə. Bitsyue wə ditiki
koto!”
36 Se ditiki eto ɔkɔɛ əmə lélaa,
bənyə bənkə Yesu mate ete díńyə
mfó. Bakasebi bamə éfi nnya bənyə
mfó bákula, bántɛyi utidi saa nnya
kulesa lə lefe nəmə.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ǝsuə.

37 Se kale dísiəə, Yesu ku wə
bakasebi itsyə bamə áyifə betsyi
kɔtini komə əsuə bəbə kasɔ. Nya
bəbə bétu betidi kpə bətsyuə.
38 Mfó əmə nya osani utsyuə léfa
ɔ́tɛyi nkə, “Oteasa! Nlɛ fə lekpakpa,
be mɔ ubi əmfo! Wə ete ni mɔ ubi
nɛ!
39 Lɛwɔnɔ bua ditsyuə əsiə wə lə
əsuə nya diətə woafa bembembe.
Diətinkəsə wə kekleke kəmuə wə
kasɔ lə kasɔ nya waafo afabe nya
efu laabɔ wə lə kɛnyɛ. Yeeyifo wə
nko kekleke kaklɛ fɛ lɛwɔnɔ nəmə
laataka lə wə əsuə.
40 Nlɛ fə bakasebi lekpakpa
minkə bala lɛwɔnɔ bua nəmə bətə
mɛ, fɛɛ bámfo ni bola.”
41 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Mi mmi eto betidi, beso biamfo mɛ
kanɔ nya bitidi ato mmə? Nte lefe
nə eto okle ele bə mfi nkɛ mi lə ɔflɔ
isu ese? Nya nte lefe nə sɔ̃ɔ̃ ele bə
nkpe utu ntə mi fɛ lə ndu mi lə
ɔflɔ.” Nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə,
“Kpa fə ubi əmə aboko mfo.”
42 Kase ubi əmə nlɛ bubə koo,
lɛwɔnɔ nəmə ko dísiə wə lə əsuə
dímuə wə lɛsɔ lə kasɔnti nya
dítinkəsə wə. Mfó nya Yesu díti
lɛwɔnɔ nəmə kusu nya ótsya ubi
əmə nya úfi wə útə wə anto.
43 Onanto eto əsuəale kplɛ
nyamfo éyifo betidi bamfó kenke
yanii.

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

Yesu eto eyifosa kenke édufə mə
lə əsuə iyifo mə yanii lə lefe nə
Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə,
44 “Bianta lesa nə məəbə mi
bɔtɛyi əsuə! Nyamblɛ ebubə itə
itsyi lə Utidi Eto Ubi əsuə, buufi wə
bakpe lə betidi eto ani.”
45 Fɛɛ wə bakasebi bamə mánnɔ
asa nyamfo eto kasɔ. Iyifo lesa nə
béfi bákula mə, fɛɛ báte sikpi lə
kase bɔɔtɔ wə lesatsyuə itsyi lə
nnya əsuə lə banɔ kasɔ.

Yesu Ǝləkə Utidi Wə Ni Ɔkplɛnyə Kenke Óte.

46 Kənə kətsyuə əbə kédufə lə
bakasebi bamə nti itsyi lə futsyuə
ni ɔkplɛnyə onso lə mə nti.
47 Nya se Yesu léte mə nsusu
esoo, úfi dikpefi ditsyuə úbə
úńyənsə lə mə ənəmi.
48 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Utidi
wə ke loofo dikpefi nəmfo lə mɔ
diye əsuəə, ófo mintsya. Nya utidi
wə loofo mɛɛ, oofo utidi wə
létsyese mɛ. Itsyise utidi wə
laabokosə əsuə kasɔ kenke lə mi
ntii, wə ni utidi wə nso kenke nɛ.”

Utidi Wə Ke Leenkisi Mii, Uńyə Mi Kama.

49 Mfó əmə nya Yohanes lɛtɛyi wə
nkə, “Bonamute, búnyə utidi ɔni
wə nlɛ awɔnɔ bua bola kələkə lə fə
diye əsuə nya bɔ́tɛyi wə boənkə
úsinkli ɔyɛ, itsyise umbə bo lenti.”
50 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə
bakasebi bamə nkə, “Bienti wə
kusu, bete biənkə uńyə mi kama.”

Samaria Eto Betidi Bətsyuə Áni Yesu.

51 Nya se lefe nə ele bə Onanto
kpa Yesu usuko kato nlɛ boyoo,
Yesu áse uyi nkə wuusu Yerusalem.
52 Ótsyese batɔnkpe bətsyuə nkə
bátɔ bésu umə utsyuə wə nkpe lə
Samaria eto kasɔ lə besu bəmuə
əsuə bətsyə itə wə bubə.
53 Fɛɛ se umə əmfo eto betidi léte
bə wɔɔyɛ mfo ofe lə ɔtɔ lə
Yerusalem esoo, bámfo wə.
54 Mfó se bakasebi ba ni Yohanes
ku Yakobo dínyə nko esoo, bátɔ
Yesu bənkə, “Bonamute, aala fə

bokpadi ute utsyi kato ubə ɔtsylɔsə mə?”
55 Mfó nya Yesu lɛtsyi ɔ́wuninsə,
úyenki ókpe mə.
56 Nya Yesu ku wə bakasebi bamə
léfe bésu umə bamba.

Betidi Bətsyuə Ála Bə Bəətəkəko Yesu.

57 Se banyɛ bantɔɔ, osani utsyuə
átɛyi Yesu nkə, “Muutəkəko fə nsu
kaka ke fantɔ.”
58 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Nkpaflɔbɛ kpe əbiə nnya kafo
baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fɛɛ
Utidi Eto Ubi əmbə kaka wuuluə wə
disi.”
59 Nya Yesu lɛtɛyi utidi bamba
nkə, “Təkəko mɛ.”
Fɛɛ utidi əmfo nkə, “Bonamute,
tə mɛ kusu lə nsu mbikə mɔ anto
fɛ.”
60 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Tə mba nsi nkpə fe
bekpənkpə lə besu bebikə mə
bekpənkpə tsyuə. Nya mii, bisu
bikatɛyi Onanto eto sekakedikɔ eto
ditiki nəmə.”
61 Utidi ɔni tsya nkə, “Bonamute,
muutəkəko fə. Fɛɛ tə mɛ kusu lə
nsu nkla mɔ betidi fɛ.”
62 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Nwə ditsyə keyifo kasɔ ku dinwuə,
fɛ weesinkli kabe kamaa, məńyə
utə keyifo kətə Onanto eto
sekakedikɔ.”

10

Yesu Ákpe Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Kɔtɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa,
Bonamute ələkə betidi fosi akuanse
ku inuə bamba nya óla mə ótsyese
inuə, inuə nkə besu kəmə ku mbuto
bo útsyue útsyə nkə lə usu ɔyɛ ofe.
2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛkuɛnkə
bia díkayo buləkə fui, fɛɛ beyifoyifo
bamə emfui. Nyaso bɛlɛ ɔkuɛnsate
əmə lekpakpa lə otsyese beyifoyifo
lə bəbə bawunsə lə bələkə
bɛkuɛnkə biamə.
3 Bisu! Nlɛ mi botsyese fe
asamubi lə bekiti eto nti.
4 Bientsyi atabitobe nye asatɔtɔ
eto katobe nye afokpa, nya biənńyə
lə kusu bisiəsə kuutsyuə saa.
5 “Diyo saa biudufə, bisiəsə mə
bɛtɛyi biənkə, ‘Diyuə itə diyo
nəmfo ku ni betidi.’
6 Nya lə utidi utsyuə wə laala
diyuə kpe lə mfóo, bitə lə mi diyuə
lə ditəkəko futsyə əmə. Fɛɛ lə
kuutsyuə saa əmbə lə mfóo, bidu
ku mi diyuə eto kəsiə kamə.
7 Bisiə lə diyo nə ke bɛsɔnɔ. Nya
lesa saa nə ke boofi bətə mi, bidi lə
binə faa. Itsyise uyifoyifo saa, əńyə
itə kayofofo. Biekedu lə diyo lɔni
bisu lebamba.
8 “Nya umə saa wə báfo mii, bidi
lesa saa nə bootə mi.
9 Betsya befimfi ba nkpe lə umə
əmə. Nya bɛtɛyi umə əmə eto
betidi biənkə, ‘Onanto eto
sekakedidi ebɔfi mi.’
10 Fɛɛ lə bisu umə utsyuə nya
báni bámfo mii, bidu bisu obia nti
lə bɛtɛyi biənkə,
11 ‘Mi umə əmfo eto utembu bo
nkpo bo lə akpa kulaa tsyaa, nnyə
mu bɔ́flɛ bókpo mi mfo. Fɛɛ
bekloma biə Onanto eto sekadidi
eto lefe ebɔfi mi!’
12 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti
kekleke minkə lə diyi nə
bookponko betidi lekpo ayoo,
Onanto ebunyə Sodom eto umə
kulaa tsya kaminsə eso umə əmfo.

Kəmə Kətsyuə Mámfo Yesu Eto Ditiki.

13 “Mbɔbɔɛ məətə mi Korasimfɔ!
Nya mbɔbɔɛ məətə mi Betsaidafɔ!
Itsyise lə ayanisa nnya mínyifo lə
mi nti ete mínyifo lə Tiro ku Sidon
eto kəmə bua inii, eni bəsiə lə kasɔ,
béfi afianku báyimi, bédiki ntɔ lə
əsuə, nnya léte bənkə báni abua
nnya béyifo!
14 Onanto ebunyə Tiro ku Sidon
eto kəmə kaminsə eso mi lə
Lekpoyi əsuə.
15 Nya fə Kapernaum eto umə,
bubu fanlɛ fə babesə fə ku fə betidi
kato eso? Bɔɔtsylɔsə mi, bato mi
bakpe lə ute!”

16 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə
bakasebi nkə, “Utidi wə ke lɔɔnɔ
mi ditikii, mɔ ditiki ɔnɔ. Nya utidi
saa wə lɛni mii, mɔ ɔ́ni. Nya utidi
saa wə lɛni mɛ, wote nkə ɔ́ni
Onanto wə létsyese mɛ.”

Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Bamə Ésinkli Bəbə Bésu Yesu Ɔflɔ.

17 Betidi fosi akuanse ku inuə
bamə ésinkli bəbə ku disuəyuə.
Nya bəbə bátɛyi wə bənkə,
“Bonamute, awɔnɔ bua kulaa tsya
étsyue bo ditiki koto se bóla nnya
búləkə lə fə diye əsuə.”
18 Yesu átɛyi mə nkə, “Nnyə
Obonsam se ófankli útsyi kato úbə
kasɔ fe ofamfa seka.
19 Bɛnɔ kukɔnɔ! Ntə mi əsuəale
bə biofo buńyə lə bawa ku bakpoe
əsuə. Ku lə beso olontidi eto
əsuaəle kenke ani nya kulesa saa
embuyifo mi.
20 Fɛɛ yenyifo mi disuəyuə bə
awɔnɔ bua etsyue mi ditiki ato.
Bomu binyə disuəyuə bə Onanto
áwɔni mi aye ókpe lə wə
sekakedikɔ kato.”

Yesu Ǝnyə Disuəyuə.

21 Lə lefe nəmfo əsuəə, Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ ákpe disuəyuə lə Yesu əsuə
kenke nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Anto,
kato ku kasɔ eto Onamute, maasɔ
fə ani, itsyise asa nnya féfi fákula
bekuente ku babesibe, ələkə nnya
áte mba lenni kulesa ku mba nte fe
bekpefi. Sitintii, Anto, nko nkpe fə
ɔkɔɛ nɛ.”
22 Nya usi ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Anto éfi
asa nnya kenke utə mɛ. Kuutsyuə
saa enyi nwə ni Onanto eto Ubi
əmə, enso Onanto mate hã. Nya
kuutsyuə saa lenyi utidi wə Anto
əmə tsya ni, enso wə Ubi ɔni kplo
wə mate hã ku betidi ba Ubi əmə
díləkə nkə bate Anto əmə tsya.”
23 Nya Yesu lɛtsyi ɔ́wuninsə óbe
wə bakasebi bamə nya ɔ́tɛyi mə
mate buɛɛ nkə, “Ǝsuə yuə mi sitinti
bə bɛlɛ asa nnya bɛnlɛ bunyə mfo
bunyə!
24 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, Onanto
eto bənyɛləkətidi kpə ku baka tsya
ála bə lə bənyə lesa nə bɛnlɛ
bunyə, fɛɛ bənnyə, nya lə bánnɔ
lesa nə bɛnlɛ bɔnɔ, fɛɛ bɔ́nnɔ.”

Yesu Átɛyi Mə Samarianyə Wə Diyifo Utidi Utsyuə Uni Kafoɛkpɛ Eto Lekpa.

25 Kɔfi eto oteasa utsyuə əbə nkə
woato Yesu obe. Nya ɔ́tɔ wə nkə,
“Oteasa, be ele bə nyifo fɛ lə nyə
nkpə manlo?”
26 Yesu ətə mbuayɛ ɔ́tɔ wə nkə,
“Be Asawɔniwɔni Kɛnkɛ eto Kukue
lɛtɛyi? Nya ntsyə faanɔ ditiki nəmə
kasɔ?”
27 Nya osani əmə dítə mbuayɛ
nkə, “La Bonamute Onanto ku fə
utu kenke, ku fə lɛwɔnɔ kenke ku
fə əsuəale kenke ku fə nsusu kenke
tsya, nya laala fə ɔyimitsyuə fe fə
əsuə ke.”
28 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Átɛyi ɛlɛkɛ nko. Yifo nko ete
ebunyə nkpə manlo.”
29 Fɛɛ se kɔfi eto oteasa əmə léla
lə utə wə əsuə lɛbɛ esoo, usi ɔ́tɔ
Yesu nkə, “Owoe ni mɔ
ɔyimitsyuə?”
30 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Lefe ditsyuə nə léfe məə, osani
utsyuə étsyi Yerusalem ɔ́tɔ lə
Yeriko nya beyu dímuə wə lə kusu.
Báblɛ wə nya bələkə wə bikə kenke
lə əsuə nya báyani wə betsyə mfó
lə ukpə ku mənkpə eto nti. 31 Íbə
bə Onanto eto usumunyə utsyuə
əbə ɔlɛ bɔyɛ kafe lə kusu komə
mfó. Fɛɛ se únyə utidi əmfo lə kusu
ɔflɔ, ɔ́yɛ lə lekpake bamba fe údu.
32 Nko kə Lewinyə, utsyuə tsya
díbə ɔ́yɛ mfo ɔnlɛ bofe. Nya se
únyə osani əmə, wuntsya áyɛ lə
ɔflɔ bamba ófe údu.
33 Fɛɛ Samarianyə utsyuə wə dibə
ɔ́yɛ lə kusu mfo ɔnlɛ bofe, əbə útu
utidi əmə. Nya se únyə wə, wə asa
ənə wə kafo.
34 Ɔyɛ úsu wə ɔflɔ nya úfi nnuəbi
ku ntə ókpo lə wə afabe nyamə
əsuə nya ókle nnya kenke, nya
útsyi osani əmə útəkə lə wə ubuki
əsuə. Nya úfi wə úsuko bafɔ eto
kasɔnɔkɔ nya ɔ́lɛ wə ola óbe wə.

35 Se kale disiə, úləkə atabi ətsyuə
útə nwə laabe bafɔ eto kasɔnɔkɔ
kamə nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Kalɛ wə
ola. Nya lə nsinkli mbə nlɛ bofe
mfoo, moofo fə lesa nə ke fesi
fábiasə lə wə bobe əsuə.’ ”
36 Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ afi eto
oteasa əmə nkə, “Nya lə fə nsusu
əsuə, betidi itsyə bamfo nti eto
owoe lə fə ənyəsa əsuə, ni utidi wə
didufə lə bewudifɔ bamfo eto ani
eto ɔyimitsyuə?”
37 Afi eto oteasa əmə ətə mbuayɛ
nkə, “Utidi wə dinyə wə kaminsə.”
Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fintsya su
lə esu eyifo nko.”

Yesu Ésu Marta Ku Maria Ɔflɔ.

38 Se Yesu ku wə bakasebi lɛyɛ lə
kusu bantɔ, bésu bedufə kebuto
kətsyuə. Usio utsyuə wə baakpo
Marta ákpa wə úsuko wə diyo.
39 Ɔyimisio utsyuə akɛ Marta wə
baakpo Maria. Usio əmfo əsiə lə
Yesu ɔflɔ nya ɔnlɛ wə asa nnya ɔnlɛ
bote bɔnɔ.
40 Diyo bobe eto asa nnya dísu
ítəkə lə Marta mate əsuə étsyiko
wə bulə. Nya úbə ɔ́tɛyi Yesu nkə,
“Bonamute, yenyifo fə kulesa bə
mɔ ɔyimisio áyani diyo bobe eto
asa buyifo nyamfó kenke utəkə mɛ
lə əsuə? Tɛyi wə lə ubə ɔwunsəko
mɛ!”
41 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “O
Marta! Be kase fanlɛ əsuə bulə lə
asa kpə əsuə.
42 Fɛɛ lesa lɔni ete loohiã bə
babɛbɛ. Nya lesa nəmə ni nə Maria
díləkə nɛ. Nya bensiembofo ni lə
wə ani.”

11

Yesu Áte Wə Bakasebi Kase Booto Ola.

1 Diyi lɔnii, Yesu ákɛ lə kalebe
kətsyuə ókato ola. Se ólosə, wə
bakasebi eto ɔni, əbə wə ɔflɔ úbə
ɔ́tɛyi wə nkə, “Bonamute, te bo
kase buukato ola fe kase Yohanes
léte wə bakasebi.”
2 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Lə
bɛlɛ ola botoo, bɛtɛyi biənkə,
‘Bo Anto,
tə lə bakpasə fə diye.
Fə sekadidi lə sibə.
Beyifo lə fə lelabi əsuə
lə kasɔ mfo fe kase inte kato.
3 Tə bo bo diyi saa eto didisa.
4 Nya lə efi bo abua atsyɛ bo,
fe kase bo tsya leefi katsyɛ utidi
saa wə laata bo kebu.
Nya məntə lə budufə lə botokabe
əsuə
nya le ələkə bo etsyiko lə abua
əsuə.’ ”
5 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi
nkə, “Lə ibə bə mi nti eto utsyuə
áyɛ úsu wə ɔyɛtsyuə eto diyo ku
ntsyenti úsu ɔ́tɛyi wə nkə,
‘Ɔyɛtsyuə, dia ələmbo ətsyə ətsyuə
ətə mɛ,
6 itsyise mɔ ɔyɛtsyuə ɔni etsyi
kusu ubə ɔsɔnɔ mɛ mɔmɔ. Nya
didisa saa ente muutə wə!’
7 “Nya fə ɔyɛtsyuə əmə lɛtɛyi fə
nkə, ‘Məmbə ələ mɛ! Bonko mɔ
bebi ebolabe nya búti siku lə diyo.
Mensi embofo botaka mɔmɔ kəbə
kətə fə kulesa.’
8 Lə íbə bə ɔ́tɛyi nkoo, be ni lesa
nə fuuyifo? Nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə
mə sɛyɛtsyuə mate esoo,
wəmbotaka. Fɛɛ lə kase fənyə fanlɛ
wə lekpakpa bɔlɛ hã esoo, wootaka
utə fə lesa saa nə fanlɛ bɔbɛbɛ.
9 “Bɛtɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ
asa lə binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi.
10 Itsyise utsyuə saa wə laatɔ
asaa, bəətə wə. Nya utsyuə saa wə
laabɛbɛɛ, wəənyə. Nya utsyuə saa
wə laasɔ sikuu, bɔɔsini wə.
11 “Nya mimba ni bebiantoməə,
biefi owa kətə lə lɛkpɛ nə ubi lɛtɔ
mi eto kɛnyɛ?
12 Nye okpoe bomu biefi kətə wə
lə dikusɛmfɔ nə ɔ́tɔ eto kɛnyɛ?
13 Mimba ni babuayifo kulaa tsya
yi kase buifi asa sɛɛ bitə mi bebi.
Nya ntsyə yuutsyə ku Boanto wə
nkpe kato itə bo? Ntsyə yoofó bubə
bə wəmbufi wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ utə
betidi ba laatɔ wə?”

Betidi Bətsyuə Ǝnə Etiki Itsyi Lə Yesu Ku Beelsebul Eto Ǝsuəale Ǝsuə.

14 Lefe lɔnii, Yesu ákala lɛwɔnɔ
bua nə ləəndi etiki ketsyiko lə osani
utsyuə əsuə. Nyaso se lɛwɔnɔ nəmə

lɛbɔ lə utidi əmə əsuə ko, utidi əmə étsyiko etiki budi. Nyamfo éyifo betidi ba díńyə mfó yanii.
15 Fɛɛ mə bətsyuə átɛyi bənkə, “Awɔnɔ bua kenke eto uninə wə baakpo Beelsebul eto əsuəale əsuə woafo nya bola kələkə lə betidi əsuə.”
16 Nya bətsyuə tsya léla bə baato Yesu babe eso bátɛyi wə bənkə úyifo ayanisa ətsyuə lə uləkə ote nkə Onanto ɔflɔ utsyi.
17 Fɛɛ Yesu wə ate mə nsusu lə wə əsuə. Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Sekakedikɔ saa sia lema akpa akpa nya mə sɔ̃ɔ̃ nlɛ bɔkpɔ lə bətsyuə əsuə, sekakedikɔ siamfo eboba. Nya diyo nə ke eto betidi ləəńyə lə bətsyuə əsuə, diyo nəmə eboba.
18 Nyaso lə boma kpe lə Obonsam eto sekakedikɔɔ, ntsyə fɛ wə sekakedikɔ siamə luunyə? Bɛlɛ bɔtɛyi biənkə maala awɔnɔ bua kələkə ɛyɛ lə Beelsebul eto əsuəale nnya wəətə mɛ eso.
19 Nya lə Beelsebul əsuə maala məə, bawoe əsuə mba ntəkəko mi laayɛ kala awɔnɔ bua kələkə lə betidi əsuə? Mi kosate eto mba ntəkəko mi lɛ buləkə kate nkə bidia baatɛyi.
20 Owo lo! Onanto eto əsuəale bomu əsuə maala awɔnɔ bua kələkə. Nyalɛ nyamfo lɛ buləkə kate mi wuee nkə, Onanto eto sekakedidi ébubə sékpe lə mi nti koko.
21 “Lə əsuəaletidi utsyuə əmuə əsuə ku wə bemamakə uńyə ɔlɛ wə diyo bosee, te fə bike bia nte wə embonya.
22 Fɛɛ lə utidi wə nkpe ale nso wə əbə nkə woakpɔ ku wə nya óso wə anii, woalɛ wə bemamakə bia əsuə ufi wə disi utəkə kafo nya woalɛ utidi əmə eto bikə kafo kesiə kətə bətsyuə.
23 “Utidi wə ke ləmbə lə mɔ lekpakee, te fə uńyə lə mɛ əsuə sitinti. Nya utidi wə ke laankpa asa kətsyə ditsyu ku mɛ, te fə ɔlɛ nnya busense kewi.

Lɛwɔnɔ Bua Eto Businkli Kəbə.

24 “Lə lɛwɔnɔ bua ábɔ lə utidi əsuəə, diesu katsyilama nlebe nlebe bo lekoe kabɛbɛ kaka diɔkɛ ditsyə ɔnwɛ. Nya lə díənnyə kedufəkɔɔ, diatɛyi əsuə nkə, ‘Muusinkli nsu mɔ diyo nə mínsiə kɔ.’
25 Nyaso diesinkli kesu kabe əkənyə nkə bákpa diyo nəmə kafo kɛnkɛnkɛ nya lesa saa nte kukɔnɔ.
26 Lə nnya esoo, diabɛbɛ awɔnɔ bua akuanse nnya nkpe disiale enso ni nya bəəbə bə lə bəsiə mfo. Lə kalosəkɔ, utidi əmfo eto nkpə bo woəsiə abia kaso mbo úsiə kɔ kulaa tsya.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Wə Nkpe Le Disuəyuə Kosate Ǝsuə.

27 Lefe nə Yesu lɛtɛyi asa nyamfoo, usio utsyuə wə lɛkɛ lə betidi bamə nti áfa bembembe ɔ́tɛyi nkə, “Onanto lə okpo usio wə lélé fə ku nwə dítə fə lɛmi fáyimi atsyɔ!”
28 Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Betidi ba laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni əsuə, mə bomu ele bə bənyə disuənyuə nɛ!”

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa.

29 Nya se betidi bamə dítsyiko bufui lə Yesu əsuəə, úsukosə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe kase mi mmi eto betidi nkpe sibusufɔ! Ayanisa eto buləkə kate nya baala bə bəənyə, fɛɛ bembunyə anyinisa saa enso nya díbə lə Yona əsuə seka.
30 Fe kase Onanto eto unyɛləkətidi Yona eto ale díbə itə lə Ninivefɔ əsuəə, nko ke Utidi eto Ubi tsya eto ale luubə fe ditsyəbi itə mmi eto betidi nɛ.
31 Nya lə diyi fɛfɛ eto Lekpoyi əsuəə, Besio eto Oka wə dítsyi Ɔnwɛdikue ebotaka uńyə nya woote mi lɛnimi lə lɛwɔ olo mi dikpi, itsyise ótaka útsyi lə wə kasɔ ka letso famfamfa úsu nkə lə ɔnɔ Oka Salomo eto kobetete eto asa. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə utidi wə nso Salomoo, wə ni nwə mfo nɛ.
32 Ninivefɔ ebotaka bəńyə lə Lekpoyi Fɛfɛ əsuə nya boolo mi mmi eto betidi bamfo dikpi. Itsyise

lefe nə Yona lɛtɛyi mə Onanto eto ditikii, bátsyi báwuninsə nya báyɛ mə abua buyifo. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, utidi ɔni utsyuə kpe lə mi nti mfo wə lɛmɔ onso Yona kulaa tsya!

Yesu Ǝləkə Lesa Nə Ləatə Utidi Ləəyənde Óte.

33 “Utidi kuutsyuə saa anto okandiɛ kefi kakula nye kakpe lə asa kalɔ. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wue.
34 Utidi eto ənəmi eyifo fe okandiɛ itə wə utidi əmə. Lə fə ənəmi ənyə asa kukɔnɔɔ, fə utidi əmə kenke tsya, yuutə ənyə asa ekpa kenke. Fɛɛ lə fə ənəmi əmbə kɔnɔɔ, te fə fə utidi əmə kenke kpe lə ketuntu əsuə.
35 Nyaso lɔ abe fə əsuə kukɔnɔ bə diyənde nə nkpe fə lə əsuə mamfiani ketuntu.
36 Lə diyənde akpasə fə əsuə kenke nya fə kukalebe saa ləmbə lə ketuntu əsuəə, te fə fə kalebe saa ebunyə lekpasə fe kase okandiɛ ləəyənde nya wə diyənde laakpo fə lə əsuə seka.”

Yesu Álo Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Bamə Dikpi.

37 Se Yesu dídi etiki ólosəə, Farisinyə ɔni utsyuə ákpadi wə nkə ubə udi lesa lə wə diyo. Mfó nya úsu úsiə lə kasɔ lə diyo nəmə lə udi lesa.
38 Íyifo Farisinyə əmə buɛ se únyə nkə Yesu məmflə kɔni fe kase mə lekpa lete fɛ útsyiko budi.
39 Nyaso Bonamute Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔmɔɔ, mi Farisifɔ biəflə mi kedikpɛ ku akɔbe eto kama, fɛɛ lə ɔnukualɛ əsuəə, biyi ku lefomfi ku asa buayifoyifo sɔ̃ɔ̃.
40 Bieninə! Inni Onanto əmə ete ni nwə díyifo asa nnya kenke eto kafo ku kama lee ntsyə?
41 Bifi lesa saa nə nkpe lə mi kakpɛ ku akɔbe kafo bitə bakombo bə lə mi lesa saa lə ele kɛnkɛnkɛ lə Onanto eto ənəmi.
42 “Mbɔbɔɛ məətə mi Farisifɔ! Biefi mi edisa ku mi nyoma eto bekolenkə ku seko ku afantosi akpa akpa, nnya laanyi fififi eto lekpafosile kətə Onanto. Fɛɛ bɛni asa sɛɛ buyifo lə kɔnukualɛsu əsuə nya biannla Onanto tsya. Nyamfo ni lesa nə ele bə biyifo bɛkɔ lə nnya bímfi bɛnlɛ buyifo koko, nya yanle bə biləkə ku kuətsyuə bitsyɛ kama.
43 “Mbɔbɔɛ məətə mi Farisifɔ! Itsyise biala biə biəsiə lə nsiəkɔ kplɛ bo nso lə ntsyakɔ. Nya biala biə betidi kəsiəsə mi ku dibu lə obia.
44 “Mbɔbɔɛ məətə mi, itsyise bite fe edi nnya mbikə lə kasɔ bəənyə kətsyə lekpo, nya betidi laayɛ lə nnya əsuə kafe itsyise baante nko.”
45 Mfó əmə kɔfi eto oteasa ɔni lə mə nti átɛyi wə nkə, “Oteasa, lə atɛyi nyamfo nkoo, áka bontsya.”
46 Nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa tsya. Itsyise bietsyisə betidi bikə bia bembofo butsyi. Nya biemfi nsusu kabe biə biawunsəko mə lə mi butsyi əsuə.
47 “Mbɔbɔɛ məətə mi sitinti, itsyise béto edi kukɔnɔ bitə Onanto eto bənyɛləkətidi. Fɛɛ Onanto eto bənyɛləkətidi bamfoo, lə ɔnukualɛ əsuəə, mi bana mə lélo mə.
48 Nya mi kosatee, bɛtɔnɔ lə nyamfo əsuə biə lesa nə mi anto mə díyifo álɛkɛ. Mə lélo Onanto eto bənyɛləkətidi bamə nya mi léto mə edi.
49 Nyamfo eso Onanto lə wə kobetete əsuə lɛtɛyi nkə, ‘Mootsyese mɔ bənyɛləkətidi ku batɔnkpe nya boolo mə bətsyuə nya bootəkəko bətsyuə kama.’
50 Nyaso mi mmi eto betidi kenkee, boonə mi koto lə Onanto eto bənyɛləkətidi ba kenke bálo idu taa kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ kə.
51 Idu lefe nə bálo Abel ibə eyo Sakaria wə bálo lə kedikətəkɔ eto leba ku kakɛnkɛkɔ eto nti. Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə, Onanto ebunə mi, mmi eto betidi ato lə nyamfo kenke eso!
52 “Mbɔbɔɛ məətə mi kɔfi eto bateasa! Itsyise diyo nə kafo kobe

nkpee, bíti ni siku bíləkə safui bídunko. Fɛɛ mi kosate áni biə biembudufə lə ni kafo. Nya bieti betidi bamba ba nlɛ bokplatsya bə beedufə lə ni tsya kusu.”
53 Se Yesu dídu lə kaka mfóo, Farisifɔ ku kɔfi eto bateasa étsyiko bunyənki nya bátɔ wə etiki kpə ku lɛbləfi.
54 Nya banlɛ kusu bɔbɛbɛ lə kase bɔɔyɛ bəmuə wə lə wə ditiki əsuə bə ɔtɛyi kabua.

12

Yesu Ǝkə Ato Lə Betidi Eto Ǝnəmi Bobe Keyifo Asa Ǝsuə.

1 Se betidi akpi akpi bətsyuə díbə bátsya mfóo, itə bə bétsyiko bətsyuə bukə kamanklii, Yesu étsyiko wə bakasebi etiki budi katɛyi nkə, “Bebe sinini lə Farisifɔ eto bidiabidia eto asayifoyifo nnya laayansə betidi əsuə.
2 Lesa saa nə betidi díyifo bákula, əbɔbɔ lə lekple utidi saa nyə wuə, nya akulasa saa əbɔbɔ bate.
3 Nyaso lesa saa nə ke bátɛyi lə kaka lenaa, diɔbɔ lə lekple banɔ. Nya asa nnya bátɛyi lə kawɛ əsuə lə diyo kəmiəə, booləkə nnya babe letsya utsyuə saa nɔ.

Bete Onanto Sikpi, Ni Utidi.

4 “Bayɛtsyuə, nlɛ mi bɔtɛyi minkə, bianté sikpi betidi ba laafo etidisuə ete bolo nya bensiembofo kulesa buyifo lə nnya kama.
5 Utidi wə ele bə bete sikpii, muuləkə wə nte mi. Bete sikpi Onanto wə lə ólo fə ólosəə, nya unsi onkpe əsuəale uufi fə oto okpe lə ditefɛnku nə ləənyə lefe saa kəmiə. Befo mɛ bɛnɔ biə, wə ni utsyuə ele bə bete sikpi nɛ.
6 Inni pɛsewa inuə ete baate ntsyuɛ nnɔɔ? Fɛɛ Onanto anta mə kuutsyuə saa əsuə.
7 Mi disi eto sɛwɔni kulaa tsya, Onanto yi se leklambi. Nyasoo, biensite sikpi itsyise befo koya beso baklɔbɛ kpə.

Bińyə Lə Yesu Eto Kama Kekleke.

8 “Nlɛ mi bɔtɛyi kasini minkə, utidi wə ke lɔɔtɛyi lə betidi eto ənəmi nkə uyifo mɔ olee, Utidi Eto Ubi tsya ebofo wə fe wə ole lə Onanto eto batɔnkpe eto ənəmi.
9 Fɛɛ utidi wə lɔɔni mɛ lə betidi eto ənəmii, Utidi Eto Ubi tsya ebɔni wə lə Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi.
10 Nya utidi saa wə lɔɔtɛyi lesatsyuə uńyə lə Utidi Eto Ubi əsuəə, Onanto ebufi ɔtsyɛ wə. Fɛɛ utidi wə luudi mbusiotiki lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, Onanto embufi nnya ɔtsyɛ wə kulefe.
11 “Lə ibə bə bakpa mi besuko Yudafɔ eto katsyakɔ nye baka eto ənəmi bə baakponko mi lekpoo, biəntə lə ilə mi lə lesa nə biusu bɛtɛyi əsuə nye kase biota mi əsuə disi.
12 Itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ebote mi lesa nə biɔtɛyi lə lefe nəmə ayo.”

Lekpa Itsyi Lə Otabinyə Wə Leeninə Utsyuə Ǝsuə.

13 Utidi utsyuə ákɛ mfo lə betidi nti wə lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, tɛyi mɔ ɔyimi fənkə usie bo anto eto bikə bia utsyə bo lə mfo mɔ bele.”
14 Mfó Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Osani, owoe dítə mɛ kusu nkə nsie bikə nye nyifo okponkpo lə mi inuə eto bikə busie əsuə?”
15 Mfó nya ɔ́tɛyi məmblɛ nkə, “Bitəkə ənə lə bebe kukɔnɔ lə bikətanta ku kunənkpə saa eto okle əsuə, itsyise utidi eto nkpə sitinti manyɛ lə bikə bia nkpe wə, lə uyifo otabinyə kulaa tsya əsuə.”
16 Yesu ésukosə ɔ́tɛyi mə lekpa nəmfo nkəə, “Otabinyə utsyuə əsiə lə lefe nə léfe mmə wə lɛkɛ nsɔ kpə bo lɛlɛkɛ bidikə tinti.
17 Lə nyamfo eso úfi nsusu nkə, ‘Se mənnyə kaka muutsyə mɔ bidikə biamfoo, be ele bə nyifo?
18 “ ‘Lesa nə ele bə nyifo ni bə mooba mɔ kenwu ka kɔ nya mooto kafɔfɔ ka lɔɔmɔ eso nka kɔ. Mfó muunyə kətsyəkɔ itə mɔ bidikə ku bikə kenke.
19 Nya mɔɔtɛyi mɔ əsuə minkə disiɛkpɛ kpe mɛ. Nkpe asa sɛɛ kpə

nnya mɔɔlɔ ntsyə itə alɛ kpə. Muusiə ntsyə ɔnwɛ nya muudi, nnə nya muudi nkpə nyə disuəyuə.’
20 “Fɛɛ Onanto átɛyi wə nkə, ‘Fə utidimumu! Ketsye kamfo hã moofo fə nkpə lə fə ani. Nya owoe luudi asa nnya fála fə alɔ ətsyə fə əsuə mfo?’ ”
21 Mfó nya Yesu lélosə wə etiki nkə, “Mmə yuutsyə itə betidi ba laabɛbɛ asa kpə kətsyə əsuə lə kasɔ mfo nya baanlɔ kulesa kətsyə lə Onanto eto nɛ.”

Ka Ase Lə Onanto Ǝsuə.

22 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə biankpɔnko əsuə lə lesa nə biudi bisiə nkpə nye lesa nə biɔlɛ əsuə.
23 Nkpə afo koya boso didisa, nya etidisuə tsya afo koya eso lesa nə bɔɔlɛ lə əsuə
24 Bɛlɛ ənəmi bebe baklɔbɛ ba laamfó ɔkɔɛ nya bəəmfəsə nye bələkə bidikə lə ɔkuɛ tsya. Bəmbə kenwu nye bikə kətsyəkɔ. Fɛɛ Onanto əətə mə didisa! Nya mimba lefo koya benso baklɔbɛ nkpə!
25 Nya mi utsyuə ebofo nkpə busiə diyi lɔni kplo kasonsə alɛ nnya ele bə usiə ɛyɛ lə wə lekplatsya əsuə?
26 Nya lə biembofo kulesa buyifo lə asa kɛkɛ nyamfo əsuəə, beso bia bakplatsya kele əsuə lə asa bamba tsya əsuə?
27 “Bibu bebe kase dituwinimi ləəmə kanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi kafia kefi keti əsuə. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuəə, mánnɔ bobe fe dituwunimi nə ləəmə mfó.
28 Lə Onanto ləətə sefa kɔlɔkɔ komfo eto oklee, sefa sia ləəńyə mmi ete nya lə kəsiəsə ete baala se kato kakpé lə ditefɛnku kəmiəə, ntsyə yuubə bə Onanto əmfo kə embutə mi alɛsa nnya ləmboso sefa eto ale nyamə? Be dítə eso mi bofokanɔ ləmbə ale mmə?
29 Nyaso biante sikpi lə bɛsɛsə ənəmi bikatɔ biənkə be biudi nye be biunə.
30 Itsyise betidi ba dímamfo Onanto bánɔɔ, mə ni mba leefi mə ənəmi kətəkə lə asa nyamfo əsuə nɛ. Mi Anto yi nkə asa nyamfo kenke afe itə mi.
31 Bomu bikebu disi ketsyiko lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə nya uufi nyamfo kenke utə mi.

Bifi Mi Kusubebe Bitəkə Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Asa Ǝsuə.

32 “Mi ditsyukpa kɛkɛ nə ntəkəko mɛ, biante sikpi. Itsyise iyifo Onanto eto lelabi bə utə mi kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ.
33 Bifi mi bikə bia nte mi bisu bete lə bifi atabi nyamə bitə bakombo. Lə bɛbɛbɛ otabitobe wə ləəmbobia bitsyə əsuə lə Onanto eto. Mfóo, nya mi bikə bia lefo koya luutsyə kpoo nya biembolo kulefe. Itsyise uyu saa əmbofo budufə mfo nya balɛ lembobiasə mi.
34 Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee, mfo mi ketu tsya luusiə nɛ.

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Nkə, Bəmuə Ǝsuə Bətsyə.

35 “Bimuə əsuə bitsyə itə lesa nə ke luubə, lə mi kakandiɛ lə kəkənyə. Nya biəntə lə mi okandiɛ lə ɔni.
36 Bimuə əsuə bińyə fe kase beyifoyifo ləəńyə kəsəkə mə Onamute wə luutsyi kusiə kakpakɔ ubə. Lə ubə ɔsɔ sikuu, lə basini bətə wə lamfolamfo.
37 Beyifoyifo ba Onamute luubə unyə nkə bəńyə balɛ bose itə wə bubəə, ebunyə disuəyuə tinti! Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, wɔɔwuninsə kafia lə lɛmɔkɔsi ɔtsyimi, nya wuutə nkə bəsiə lə wə kediko, nya wə kosate luutə mə lesa bedi.
38 Lə ibə bə ntsyenti nye kolensiənto kplɛ úbə nya únyə mə se bəńyə bensəkə wə bubəə, nte disuəyuə nə eto okle wookpe mə!
39 Mɔmɔɔ, bete biə lə oyosate ebote lefe nə uyu luubə uyu wəə, eni wəmbutə wə kusu nkə oba udufə wə diyo.
40 Nyaso nko ele bə itsyə mi tsya bə bińyə bikabe kusu nɛ, itsyise

mɔ, Utidi Eto Ubi, ebubə udufə lə lefe nə bɛnnlɛ wə kusu bobe.”

Uyifoyifo Wə Leetsyue Koto Ku Nwə Leentsyue Koto.

41 Mfó əmə nya Petro lɛtɔ Yesu nkə, “Bonamute, bo fanlɛ lekpa nəmfo bɔtɛyi kətə, lee diŋ́yə itə utidi saa?”
42 Nya Yesu ditə mbuayɛ nkə, “Uyifoyifo ni nwə ntəkə ənə nya weeyifo keyifo lə ɔnukualɛ eto kusu əsuə, wə ni nwə wə Onamute leefi kətsyə lə wə beyifoyifo fɛfɛ eto kɛnyɛ nɛ. Nya wə ni futsyə luutə wə beyifoyifo fɛfɛ mə didisa lə lefe sɛɛ əsuə nɛ.
43 Bebe, lə uyifoyifo əmə afo nya woeyifo ke kukɔnɔ fɛ wə Onamute díbəə, wuunyə disuəyuə tinti lə uyifoyifo əmə əsuə!
44 Sitintii, nlɛ mi bɔtɛyi minkə wə Onamute əmfó ebufi uyifoyifo əmə utsyə lə wə bikə kenke eto kɛnyɛ.
45 “Fɛɛ lə uyifoyifo əmə átɛyi nkə, ‘Mɔ Onamute ésu kusu wəəmbubə mlə,’ nyaso útsyiko budi kənə kəkpə ntə nya woablɛ beyifoyifo fɛfɛ ba ni basani ku besio kenke ku disialee,
46 wə Onamute ebubə lə lefe nə wə uyifoyifo lenyi, ɔnnlɛ kusu bobe. Mfó Onamute əmə ebunə wə koto kekleke ko dinyə itə mba ditidi ato bamfó eto okle.
47 “Uyifoyifo wə nyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo utə wə fɛ woani ni buyifo se woanla nkə woeyifo lə nnya əsuə esoo, ablɛ hã buukablɛ wə nya luutə ofo afabe lə wə əsuə.
48 Fɛɛ uyifoyifo wə lennyi lesa nə wə Onamute laala nkə uyifo fɛ uyifo lesa nə diŋ́yə itə kotonənə, sɛkɛ ete boonə wə koto. Utidi saa wə bətə asa kpəə, nko ke ele bə uyifo asa kpə nɛ. Nyaso utidi saa wə bətə asa kpə isi ensoo, nko ke ele bə uyifo keyifo isi eso nɛ.

Betidi Eto Nti Ebusənsə Lə Yesu Eso.

49 “Mfi Onanto eto kotonənə ko nte fe ute seka mboko kawunsiə. Nya nla sitinti minkə eni utsyiko buńyə koko.
50 Ntufləsəfləsə eto bulə kplɛ butsyuə kpe ele bə mfo fe kase ketu leetsyi utidi kedunko. Nya membunyə lɛwɔnɔ nsiə isu ese lefe nə bulə bomfó díbə bófe.
51 Bíbu biə mbə kawunsiə miə məətə mi diyuə? Owo lo! Inni diyuəsə, bomu nti busənsə eso.
52 Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, ayo nnya fe kaka betidi ɛnɔ nkpee, boosensə lə bətsyuə əsuə. Inuə ebotaka bəńyə lə itsyə əsuə nya itsyə lootaka bəńyə lə inuə əsuə.
53 Ubianto ebotaka uńyə lə wə bebisaibi əsuə, nya bebisaibi lootaka bəńyə lə mə anto əsuə. Ambemə ebotaka bəńyə lə mə bebisiobi əsuə, nya bebisiobi tsya lootaka bəńyə lə mə ambemə əsuə. Nya bəsəambe mə lootaka bəńyə lə mə bebisaibi eto bəsiə əsuə, nya bebi eto bəsiə lootaka bəńyə lə mə bəsəambemə əsuə.”

Yesu Ǝkə Betidi Ba Údinko Etiki Ato.

54 Yesu átɛyi betidi bamfó tsya nkə, “Lə binyə biə lɛsɔmiloku ana ditsyi kofe eto diyo kedufəkɔ lə difule lɛlɛ bubəə, biatɛyi mfó əmə biə ɔsɔmi ebubə ɔni. Nya yəəbə kətə nko.
55 Nya lə binyə biə ufiebi lɛ bɔsɔ ketsyi Ɔnwɛdukuə eti ɔnlɛ bubəə, biatɛyi biə utefofo nye diwi ɛbɔkɛ. Nya yəəbə kətə nko.
56 Ǝnəmi, ənəmi eto betidi, lə binyə kato ku kasɔ eto ditsyəbii, biate lefe nə ɛnlɛ bote, beso bɛnnlɛ mɔmɔ eto lefe kasɔ bɔnɔ kələkə kate?

Yesu Áte Nkə Balɔ Betidi Inuə Eto Nti Bətsyə.

57 “Beso biamfo budufə lə asa kəmiə kabe lɛsɛ nə ele bə biyifo?
58 Lə utidi utsyuə ákpadi fə etiki lə lekpokakpokɔ nkə fonko wə ákɛ etiki ətsyuəə, yɛ lə kusu saa əsuə lə alɔ etiki nyamə ətsyə fɛ lə bidufə lekpokakpokɔ. Leni nkoo, wuufi fə utə bakponkpo nya mba ləəmuə betidi luufi fə bato bakpe lə diyo.

59 Nya nlɛ fə butə bote minkə
ebɔkɛ mfó isu ese lefe nə fafó fə
kotonənə eto kayo kenke falosə.”

13

Lə Biantsyi Akɔɛsi Bɛwuninsəə, Bionya.

1 Lə lefe nəmfóo, betidi bətsyuə
ákɛ mfó ba lɛtɛyi Yesu kase Pilato
lélo Galileafɔ bətsyuə lə lefe nə
bəkətə Onanto kedi.
2 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Bibu
biənkə se bálo Galileafɔ bamfo nko
esoo, mə abua nnya béyifo amɔ eso
Galileafɔ fɛfɛ kenke?
3 Owo lo! Inni nko ini kon! Fɛɛ
nnya míntɛyi mi ni bə, lə bianyɛ mi
asa bua buyifoo, nko ke mi tsya
luubə bikpə nɛ.
4 Nya betidi lefosi mflamfla ba
Siloa eto diyo kplɛ nəmə léba lékpo
mə lə əsuə bəkpəə, bibu biə lə
nyamfo eso beyifo babuatidi banso
mba nsi lə Yerusalem mfó kenke?
5 Owo lo! Inni nko ini kon! Nlɛ
mi bɔtɛyi minkə lə bientsyi mi
akɔɛsi bɛwuninsə, nko ke mimblɛ
kenke luubə bikpə fe mə ke nɛ.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Kudiyi Ko Laannwɔ Ǝsuə.

6 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa
nəmfo nkə, “Lefe ditsyuə nə lefe
mə, osani utsyuə ákɛ mfó wə lɛkɛ
kudiyi kutsyuə lə wə ɔkuɛ. Úsu nkə
lə usu ɔbɛbɛ kuyi komə eto ebibi,
fɛɛ wənnyə ku ətsyuə.
7 Mfó əmə ɔ́tɛyi nwə laabe wə
ɔkuɛ əmə nkə, ‘Bebe! Alɛ ətsyə ni
nyamfo nɛ se məəbə mfo kəbə
kabɛbɛ kuyi komfo eto ebibi kanɔ
nɛ. La ko akpo kasɔ, itsyise kumbə
kutəkə saa itə kasɔ ka əsuə kuńyə
mfo.’
8 “Fɛɛ nwə laabe ɔkuɛ əmə ətə
mbuayɛ nkə, ‘Bonamute, yani ko lə
kusi kunyə lɛlɛ lɔni kplo lə bobe.
Muuku ko kalɔ ntsyilama nkpo asa
nnya lɔɔlɛkəsə kasɔ kamə lə bobe.
9 Nya lə kofó ebibi kpə bɔnwɔɔ,
ɛlɛkɛ. Fɛɛ lə koamfo bɔnwɔ lɛlɛ nə
luubə, ebofo ko bola kakpo kasɔ.’ ”

Kənə Bio Esi Kəbə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyəyi Ǝsuə.

10 Nya lə Ɔnwɛditsyəyi lɔni əsuəə,
Yesu ákɛ mfó úkate asa lə Yudafɔ
eto katsyakɔ kətsyuə.
11 Nya usio utsyuə tsya ákɛ mfó
wə lɛwɔnɔ bua ditsyuə díkələ fe
lefosi alɛ mflamfla sɔ̃ɔ̃. Lɛwɔnɔ
nəmə ətə bə usio əmə ənwə úkənə
lefe saa eso woamfo bɔtsyɔ kəńyə
tente.
12 Se Yesu dínyə wəə, ókpadi wə
nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Usio, báyankli fə
lə fə bufi əsuə!”
13 Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə
usio əmə əsuə. Lamfolamfo, usio
əmə átaka úńyə ɔ́tsyɔ nya ɔ́tɛsə
Onanto.
14 Nwə laabe Yudafɔ eto katsyakɔ
kamə ənyə ɔblɔ tinti lə kase Yesu
létsya ufimfi əmə lə Ɔnwɛditsyəyi
əsuə eso. Nyaso ɔ́tɛyi betidi bamfó
kenke nkə, “Bokpe eyi akua nnya
ele bə bufi buyifo bo nyifo. Nyaso
bekpe eyi nyamfo bə lə lesatsyuə lɛ
mii, bibə lə batsya mi, inni lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə!”
15 Mfó əmə nya Bonamute dítə
wə mbuayɛ nkə, “Mi, ənəmi ənəmi
eto betidi, mii, biələkə bebuki ba
leeyifo mi keyifo nye leetsyi mi bikə
ketsyiko lə kakuɛ nya biakpa mə
kesuko ntu kənəkɔ lə Ɔnwɛditsyəyi.
16 Nya mɔmɔɔ, biənyə Abraham
eto ketsyikɔ eto ubi sionko wə ńyə
mfo, wə Obonsam dífi kəkuə ókle
lefosi alɛ mflamfla sɔ̃ɔ̃ ni nyamfo.
Yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ bə bələkə wə
lə kəkuə lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə?”
17 Etiki nnya Yesu díləkə ɔ́tɛyi
mfo ətə bə kofani əmuə wə balo,
nya betidi bamba dínyə disuəyuə lə
anyinisa nnya kenke ɔnlɛ buləkə
kate eso.

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ.

18 Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
“Biyi kase Onanto eto Sekadidi
laayɛ kesensə? Nya be ele bə bufi
nnya bokatesə ko?
19 Bebe! Osani utsyuə éfi diyibibi
ditsyuə nə nso bɔfɛ óto lə wə ɔkuɛ.

Se diyibibi nəmə díkəə, díbə lébe
léfiani kuyi kplɛ kutsyuə eto
kɔlɔmɔ əsuə baklɔbɛ díbə báto ayo
bakpe.”

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Ǝnyənkisəsa.

20 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpa bamba
nkə, “Be muufi Onanto sekadidi
nkatesə ko?
21 Usio utsyuə éfi əyənkisəsa úfi
ótsyakasə ku nnamfo eto ɔkpɛ ɔni,
nya ɔ́fɔkɔtisə ɔ́wɔ mu isu ese lefe
nə əyənkisəsa nyamə léba ídufə lə
nnamfo bomə kenke əsuə nya dítə
botaka.”

Yesu Átɛyi Nkə Nkpə Eto Kesie Mammɔ.

22 Yesu ésu ɔ́yɛ lə kəmə ku mbuto
kafo nya óte betidi asa lə lefe nə
ɔntɔ lə Yerusalem.
23 Mfó əmə nya utidi utsyuə lɛtɔ
wə nkə, “Bonamute, ɛkpɛ ini bə
betidi ba luubə bənyə bofo,
əmbufui lee ntsyə ini?”
Mfó əmə nya Yesu dítə mbuayɛ
nkə,
24 “Bekpe ale lə bɛyɛ lə kesie ka
nso bɔfɛ bidufə. Itsyise betidi kpə
ebola sitinti bə baayɛ mfo lə
bedufə, fɛɛ bəmbofo budufə.
25 Lefe ebubə leyo itə buudufə
nya Onamute əmə lootaka uńyə
nya wuuti kesie kamə. Nya mimba
dibu biińyə lə lekple biu kasɔ siku
katɛyi biənkə, ‘Onamute, sini bo!’
“Fɛɛ Onamute əmə ebuləkə
kɛnyɛ ɔtɛyi nkə, ‘Minnyi mi ku
kaka bitsyi!’
26 “Nya biɔtɛyi biənkə, ‘Bo ku fə
lídi búnə, nya fáte asa lə bo umə!’
27 “Fɛɛ usi ɔɔtɛyi mi nkə, ‘Minnyi
mi! Bidu mɛ lə akɔ mi
babuayifotidi.’
28 “Mfo əmə nya nku buwi ku
animi bunə lɔɔkɛ lə lefe nə biunyə
Abraham ku Isak ku Yakob Ku
Onanto eto bənyɛləkətidi kenke lə
Onanto eto sekakedikɔ lə lefe nə
Onanto léla mi ɔnlɛ bɔtɛyi nkə
biendufə mfó.
29 Betidi ebutsyi kofekatokɔ ku
diyo kedufəkɔ bəbə. Nya mba
ditsyi ɔnwɛ kato ku ɔnwɛ dikuə
ebotsya nya boodi bənə lə Onanto
eto sekakedikɔ.
30 Nya betidi bətsyuə ba ni
bafɛfɛ, mə luubə bedi betutɛ. Nya
mba ni betutɛ eto bətsyuə, mə
luubə bafiani bafɛfɛ nɛ.”

Yesu Kpe Lelabi Utə Yerusalem.

31 Nya lə lefe nəmfo kəmiə,
Farisifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya
bátɛyi wə bənkə, “Kɔse lə abɔ mfo
edu mɔmɔ mɔmɔ lə esu kalebe
bamba, itsyise Oka Herodes ala nkə
wə alo fə.”
32 Mfo əmə nya Yesu lɛtɛyi mə
nkə, “Bisu bɛtɛyi wə obiasətidi
əmfó biənkə mɔ nlɛ bɔtɛyi minkə,
‘Mmi, moola awɔnɔ bua nləkə nya
mootsya betidi efimbi, efimbi nya
banlɛ isu ese kusɛɛ. Nya lə diyi
tsyəfə əsuə, moolosə mɔ keyifo.’
33 Nyaso ele bə ndiə ndiə ndiə
nyɛ nsu sɛtɔ mmi isu ese kusɛɛ ku
kəsiəsə. Itsyise yanle bə ibə bə balo
Onanto eto unyɛləkətidi ku utsyuə
sa lə kalebesa enso lə Yerusalem
eto umə kafo.
34 “Yerusalem, Yerusalem! Fə
betidi laalo Onanto eto
bənyɛləkətidi, nya biakpɔ aba
Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese
mi. Lə lefe kpə əsuəə, nla miə lə
nkpa fə betidi ntsyə ditsyu fe kase
ukusɛsiəle leesensə wə mbamba
keti wə bebi, fɛɛ áni.
35 Lə nyamfo esoo, Onanto
ebuləkə wə ato utsyiko lə umə
əmfo. Nya lə ntɛyi mi sitinti minkə,
biensiembunyə mɛ bio isu ese lefe
nə biudi etiki bɛtɛyi biənkə, ‘Atɛsə
itə nwə luubə lə Boanto Onanto eto
diye əsuə!’ ”

14

Yesu Esi Ótsya Osani Utsyuə Lə Ɔnwɛditsyəyi.

1 Lə Ɔnwɛditsyəyi ditsyuə əsuəə,
Yesu ésu Farisifɔ eto beninə ɔni eto
diyo lə kaka bákpadi wə bə ubə udi
lesa. Nya bətsyuə akɛ mfo ékeyu
kalɛ ola lə wə əsuə kekleke.
2 Mfó nya osani utsyuə wə eto ani
ku akpa lɛfɔɔ, díbə wə ɔflɔ.

3 Nya Yesu lɛtɔ kɔfi eto bateasa
ku Farisifɔ bətsyuə nkə, “Bo kɔfi
ətə bo kusu nkə batsya utidi lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə, lee koəntə bo
kusu?”
4 Fɛɛ bámfo kɛnyɛ bufə katɛyi
kulesa. Mfó əmə nya Yesu lɛkɔbe
utidi əmfo ókpa wə úsuko kutsyə
nya ótsya wə nya útə wə kusu údu.
5 Mfó əmə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə
mi utsyuə kpe ubi nye onantsyui
nya ófankli údufə lə dibiə ditsyuə
kafo lə Ɔnwɛditsyəyi, embunə wə
ələkə lə Ɔnwɛditsyəyi lamfolamfo?”
6 Fɛɛ bámfo wə ditiki eto mbuayɛ
butə bio.

Yesu Átɛyi Kase Baabokosə Ǝsuə Kasɔ Ku Kase Baafo Bafɔ.

7 Se Yesu dínyə kase betidi ba
bákpadi báboko mfó eto bətsyuə
nlɛ nsiəkɔ kplɛ bota kətə əsuə,
ɔ́tɛyi mə lekpa ditsyuə nkə,
8 “Lə utidi utsyuə ákpadi fə nkə
bə wə kusiəkakpakɔ, mensu əsiə lə
kakplɛkɔ. Itsyise ətsyuə ókpadi
utidi wə nkpe dibu onso fə tsya
oboko mfó.
9 Nya utidi wə lékpadi mi inuə ba
kenke díbə mfó ɔ́tɛyi fə nkə, ‘Tə lə
utidi əmfo lə ubə usiə mfó.’ Yoohiã
bə taka lə esu əsiə lə kaka ləmbə
dibu ku kofani.
10 Bomu lə bákpadi fə bakoko
kalebe kətsyuə, su əsiə lə kaka
lenni kakplɛkɔ. Nya lə utidi wə
lékpadi fə əbəə, mfo wɔɔtɛyi fə
nkə, ‘Ɔyɛtsyuə, taka lə mfó lə əbə
əsiə lə kakplɛkɔ mfo.’ Nya nyamfo
ebokpe fə dibu lə betidi bamba ba
bákpadi báboko mfó kenke eto
ənəmi.
11 Itsyise utidi saa wə labesə əsuə
kato, Onanto ebobokosə wə kasɔ.
Nya utidi saa wə laabokosə əsuə
kasɔ, Onanto ebobesə wə kato.”
12 Mfó nya Yesu lɛtɛyi utidi wə
lékpadi wə nkə ubə kedikɔ mfó
nkə, “Lə akpadi betidi fə bəbə bedi
ləfə diyo, mankpadi fə bayɛtsyuə
nye fə bayimi nye fə betidi nye fə
bayotsya ba ni batabinyə. Itsyise
mə tsya ebokpadi fə nko kə bə, bə
lə əbə edi. Nya lə ibə nko, nyalɛ te
fə lesa nə féyifo fətə məə, eto oko
banlɛ buləkə kətə fə nɛ.
13 Bomu lə alɛ diyi nəmfo eto okle
budii, kpadi bakombo ku betidi ba
lamfo bɔyɛ kukɔnɔ ku mba lɛtsyini
ku benəmba.
14 Nyamfo luutə Onanto kpo fə
atsyɔ nɛ. Itsyise betidi bamfó
əmbofo fə kayo bofo lə nnya kɛnyɛ
kulesa. Onanto ebofo fə nya kayo lə
diyi nə əsuə betidi sɛɛ lootaka
betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə.”

Bákpadi Betidi Bə Bəbə Diyisɛɛ Kedikɔ.

15 Se betidi ba nsi lə kedikɔ mfó
eto ɔni lɛnɔ ditiki nəmfo, ɔ́tɛyi Yesu
nkə, “Sitinti, disuəyuə ebɔkɛ lə
betidi ba luubə bedi lesa lə Onanto
eto sekakedikɔ!”
16 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Lə lefe nə léfe məə, osani
utsyuə ákpadi betidi kpə lə wə diyi
kplɛ ditsyuə eto lesakedikɔ.
17 Se lefe léyo bə betsyiko budi
kənəə, óla wə beyifoyifo ókpe nkə
batɛyi wə betidi ba kenke ókla
utsyə nkə bəbə. Itsyise lesa saa
ebɔflɔ!
18 “Fɛɛ məmblɛ kenke étsyiko
taflatsyɛ boto. Utidi tutɛ átɛyi
uyifoyifo ɔni əmə nkə, ‘Nya kasɔ
kətsyuə nya ele bə nsu mbe kə.
Nyaso tɛyi wə fənkə, “Nlɛ wə
lekpakpa, məmbofo bubə.” ’

19 “Obamba tsya nkə, ‘Ńnya
banantsyui lefosi ba lɔɔwunsəko
mə lə ɔkuɛ. Nya kusu mintɔ miə lə
nsu nto mə mbe lə boofo keyifo
buyifo. Nyamfo esoo, tɛyi wə fənkə,
“Nlɛ wə lekpakpa, məmbofo bubə.”
’

20 “Obamba tsya nkə, ‘Mɔmɔ ete
minkpa kusiə nɛ, nyaso məmbofo
bubə.’
21 “Uyifoyifo ɔni əmə esinkli úsu,
úsu ɔ́tɛyi wə Onamute asa nyamfo
kenke. Mfó kafo ányi wə Onamute
əmə tinti nya ɔ́tɛyi wə uyifoyifo
əmə nkə, ‘Kɔse lə esu əńyə lə esu
ku nlebe nlebe kenke lə umə əmə lə
akpa bakombo ku betidi ba lɛtsyini

ku bənəmba ku mba kenke leba bankpo lə kasɔ aboko mfo.’
22 “Mfo əmə nya uyifoyifo əmə dísu úyifo nko. Nya úsinkli úbə ɔ́tɛyi wə Onamute nkə ókpadi mə, fɛɛ nsiəkɔ kpə esi bubu bute.
23 Mfó əmə nya Onamute lɛtɛyi wə nkə, ‘Su lə esu ayɛ lə umə ku mbuto eto esu lə akpe nkɛale lə akpa betidi ba kenke aboko itə lə diyo nəmə kafo kenke lə diyi.
24 Nya nlɛ fə bɔtɛyi kakpasə minkə betidi ba kenke mínkpadi miə bəbə lesakedikɔ fɛ báni, mə kuutsyuə saa embutidi mɔ lesa nəmfo kɛnyɛ babe!’ ”

Ebunyə Kanyi Lə Eyifo Okasebi.

25 Lefe ditsyuə se betidi kpə bətsyuə dítəkəko Yesu, ɔ́tsyi ɔ́wuninsə nya ɔ́tɛyi mɛ nkə,
26 “Utidi saa wə luubə mɔ ɔflɔɔ, əmbofo mɔ okasebi budi lə waanla mɛ kaso wə anto ku wə usiə ku bebi ku wə bayimisani ku bayimisio ku wə kosate eto əsuə kulaa tsya.
27 Utsyuə saa ke dimentsyi wə uyikabie ɔyɛ mɔ kayɛkɔ utəkəko mɛɛ, mənńyə utə bə uyifo mɔ okasebi.
28 “Lə utidi utsyuə aala nkə woato diyo kplɛ ditsyuə, tutɛ ele bə usiə kasɔ ubu bikə bia kenke loofe ku mi koya kenke obe lə okpe atabi nya loohiãa, bə woofo diyo nəmə boto kalosə fɛ utsyə ni kasɔ.
29 Nya lə weenyifo nyamfo, wəmbofo diyo nəmə boto kalosə, lə ɔ́sisə ni kasɔ kekleke ku abambi fɛ utsyə kafati kasɔ boto kulaa tsya. Nya utsyuə saa wə luunyə nii, ebumə wə katɛyi nkə,
30 ‘Utidi əmfo étsyiko diyo nəmfo boto kasɔ, fɛɛ wəmbofo ni boto kalosə.’
31 “Lə oka utsyuə átaka ku bamamanyə akpi lefosi nnya usu nkə woakpɔnko oka bamba wə nkpe bamamanyə akpi fosi ənuə, wuusiə ubu disi obe kukɔnɔ lə wə əsuəale nya onkpe ebutə bə ofo wə olo əmə bɔkpɔnko.
32 Nya lə unyə nkə umbə əsuəale nyamfo eto okle, wootsyese wə batɔnkpe nya boosu batsya ku oka əmə lə lefe nə batsyoko bətsyuə nya bɔɔlɛ wəə lekpakpa nkə bayɛ bɔkpɔ lə bafiani bayɛtsyuə bomu, fɛ lə oka əmfó lə ɔnyi ɔfi kulaa tsya.”
33 Mfó əmə Yesu lélosə wə etiki nyamə, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nko ini itə mi bə mi kutsyuə əmbofo mɔ okasebi budi lə woenləkə wə ato utsyiko lə lesa saa əsuə.

Lesa Nə Ləmbə Kutəkə, Buufi Beefi Ni Kato Kakpe.

34 “Mba kpe alɛkɛ. Fɛɛ lə kamini kamə alo lə mba bomə əsuəə, kusu ku kutsyuə saa ensimbə əsuə bookpe kamini lə mu bio.
35 Yensilɛkɛ bə befi mu bakpe balɛkɛsə kasɔ, nya yanlɛkɛ itə kuku kulaa tsya. Buwi ele bə bewi mu.
“Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa kpee, tsyue ato lə anɔ!”

15

Bənyə Osamu Wə Lénya.

1 Diyi lɔnii, mba laafo umənko kpə ku babuatidi bamba əbə Yesu ɔflɔ bə baanɔ wə ditiki.
2 Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko dinyəfi bokpe ku wə katɛyi bənkə, “Utidi əmfo aafo babuatidi nya wə ku mə leedi lesa kulaa tsya!”
3 Nyaso Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo nkə,
4 “Lə utsyuə lə mi nti kpe basamu kolofa, nya ɔni lénya lə mə ntii, be fuuyifo? Eboyani awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bamfó ətsyə lə kedikɔ mfó, esu kabɛbɛ ɔni wə lénya mfó isu ese lefe nə fənyə wə.
5 Nya lə ənyə wəə, ebunyə disuəyuə tinti, nya fuutsyi wə ətəkə lə simuə.
6 Nya fuufi wə aboko oto. Nya fookpadi fə bayɛtsyuə ku mba lə koyotsya nya fɔɔtɛyi mə fənkə, ‘Nlɛ disuəyuə bunyə tinti, itsyise nnyə mɔ osamu wə lénya nyaso binyənko mɛ disuəyuə!’

7 Nya nlɛ mi bɔtɛyi minkə, nko ke
disuəyuə tinti lɔɔkɛ lə Onanto eto
sekakedikɔ lə obuatidi ɔni wə hã
lɛtsyi lɛkɔɛsi ɔwuninsə enso
disuəyuə nə boonyə lə fe betidi
awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə ba
dimensihiã bɔtsyi kawuninsə əsuə.

Bənyə Sika Flubia Sia Lénya.

8 “Nya lə usio utsyuə kpe sika
flubia lefosi nya ónyansə sɔnii, be
ele bə uyifo? Wooto okandiɛ, okpa
wə diyo kafo kenke, ɔbɛbɛ se lə
diyo eto akpɔ nnya kenke kukɔnɔ
isu ese lefe nə unyə atabi nyamə.
9 Nya lə unyə see, wookpadi wə
bətsyuə ku mba nkpe lə koyotsya,
nya wɔɔtɛyi mə nkə, ‘Nlɛ disuəyuə
bunyə tinti itsyise nnyə mɔ atabi
nnya lénya nyaso binyə ku mɛ
disuəyuə.’
10 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
nko ke Onanto eto batɔnkpe tsya
luunyə disuəyuə lə obuatidi ɔni wə
ditsyi lɛkɔɛsi ɔwuninsə eso.”

Ubi Wə Lénya, Ésinkli Úbə Wə Anto Ɔflɔ.

11 Yesu ésukosə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Osani utsyuə akɛ wə bebisaibi
inuə lɛkɛ.
12 Nya dikpefile lɛtɛyi wə anto
nkə, ‘Nto, fi mɔ kedikɔ ka luutu mɛ
lə fə bikə nti ətə mɛ mɔmɔ mɔmɔ.’
Lə nyamfo eso osani əmə éfi wə
bikə biamə nya úsie mi lə akpa
ənuə útə wə bebi inuə bamə.
13 “Nya lə eyi asiani eto kamaa,
dikpefile nəmə éfi asa nnya kenke
dítu wə óte nya úfi atabi nyamə
nya údu úsu kusu famfamfa kaka
úsu úsiə údi nkpə bua bua, nya
óbiasə wə atabi nyamə kenke.
14 Údi lesa saa nə dítsyə wə ólosə.
Lə nyamfó eto kamaa, kukpɛnsɛ
kekleke kutsyuə əbə lə kasɔ kamə
kenke nyaso kukpɛnsɛ əbə kúmuə
wə nya kulesa ménsibu wə lə udi.
15 Nyamfo esoo, úfi əsuə úsu
ɔ́tsyɛ osani utsyuə nya ɔ́tɛyi nkə
wuukeyifo keyifo saa ka ke eto okle
wuutə wə nke uyifo. Nya osani əmə
tsya dífi wə ókpe lə kaka wə
bakplako nkpe banlɛ kota bɔnwɔ lə
wə kebuto kətsyuə.
16 Kukpɛnsɛ esoo, óla nkə eni lə
ɔkɛ bakplako eto didisa nə bəətə
mə mfó eto ditsyuə lə udi, fɛɛ utidi
saa məntə wə ni.
17 “Lə kalosəkɔɔ, úsinkli údufə lə
wə əsuə nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Betidi ba ni
mɔ anto eto beyifoyifo, baakɛ lesa
kedi kemi kulaa tsya diebu. Nya mɔ
nsi mfo nya kukpɛnsɛ luubə kolo
mɛ.
18 Mootaka ńyə nsikli nsu mɔ
anto ɔflɔ, lə ntɛyi wə minkə, “Mɔ
Anto, nyifo kabua nya mínta
Onanto ku fintsya mimbu.
19 Mensińyə ntə bə kpadi mɛ fe fə
ubi. Bomu fi mɛ fe betidi ba nlɛ
keyifo buyifo kətə fə eto ɔni.” ’
20 Mfó əmə nya ótaka nya úfi wə
bikə nya ɔ́yifə kusu ɔntɔ lə wə anto
ɔflɔ.
“Se wə anto dínyə wəə, óte nkə
wə ubi uni nkpe fãã ɔnlɛ bubə. Wə
ubi eto asa álɛ wə kaminsə, nya
útsyetsyi úsu ɔ́buta wə ku
disuəyuə.
21 “Mfo nya wə úbi lɛtɛyi wə nkə,
‘Mɔ Anto, nyifo kabua nta Onanto
ku fintsya mbu. Nya mensinyə ntə
bə akpadi mɛ fe fə ubi tsya!’
22 “Fɛɛ wə anto ákpadi wə
beyifoyifo nya ɔ́tɛyi mə nkə,
‘Bɛkɔse! Bifi awu nnya laanɔ bobe
bibə bekpe wə. Nya lə bifi lɛsukpɛ
ku afokpa nnya laanɔ bobe tsya
bekpe wə lə ani ku akpa.
23 Nyamfo eto kamaa, bisu bimuə
lenantsyuikpɔ nə nkpe ayinkua lə
belo ni. Nya bitə lə budi bunye
disuəyuə.
24 Itsyise mɔ ubi əmfoo, búfi wə
fe nwə díkpə. Fɛɛ úsinkli úbə
nkpə. Ónya nya busi búnyə wə.’
Nyamfo eso bétsyiko diyi budi
kənyə disuəyuə.
25 “Lə lefe nəmfo kenke əsuəə,
wə ubi ninə ésu nkə lə usu obe mə
kakuɛ. Se utsyi ɔnlɛ bubə nya ibu
sɛkɛ lə udufə otoo, ɔ́nɔ əsə sənsə
ku nwui wuinwui eto kɔsɔ.

26 Mfo nya ókpadi beyifoyifo eto
ɔni lə mə nti nya ɔ́tɔ wə nkə, ‘Be
nlɛ bubə lə oto?’
27 “Uyifoyifo əmə ətə mbuayɛ
nkə, ‘Fə ɔyimisani úsinklii úbə oto
nya fə anto dítə bálo lenantsyuikpɔ
nə nkpe ayinkua, itsyise usinkli ubə
fɛ kulesa dímənyifo wə eso.’
28 “Nyamfo ətə kafo ányi wə
ɔyimisani ninə əmə tinti eso ɔ́ni
nkə wəmbudufə diyo kulaa tsya. Lə
nnya eso wə anto ábɔ úbə wə ɔflɔ
mfó, nya úbə ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə
udufə diyo.
29 Fɛɛ wə ubi əmə ésinkli ɔ́tɛyi wə
anto əmə nkə, ‘Beso miɲyə minlɛ
keyifo buyifo kəteə fə alɛ kpə ni
nyamfo, fe fə uyifoyifo nya mənɲyə
lə fə əsuə kulefe kulefe, nya əməntə
mɛ kulesa fe ote kulaa tsya, fə lə
nyə disuəyuə ku mɔ bayɛtsyuə?
30 Fɛɛ se fə ubi wə lébiasə fə bikə
nya úsu útəkəko batsyetɔ dísinkli
úbə otoo, álo lenantsyuikpɔ nə
dísiə ayinkua ətə wə!’
31 “Mfó əmə nya wə anto lɛtɛyi
nkə, ‘Mɔ ubi, fə kpe mfo lə mɔ ɔflɔ
lefe saa nya asa nnya nte mɛ kenke,
eyifo fə ale.
32 Fɛɛ ɛlɛkɛ bə budi diyi bunyə
disuəyuə, itsyise búfi boə iyifo fe
bukpə fə ɔyimi díkpə nya úsinkli
úbə nkpə. Iyifo fe bonya ónya nya
busi búnyə wə bio.’ ”

16

Nwə Laabe Bikə Utsyuə Wə Dímənyifo Asa Lə Kusu Ǝsuə.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə,
“Lefe nə léfe mməə, otabinyə
utsyuə akɛ mfó wə lɛkɛ uyifoyifo
ɔni wə díkabe wə bikə. Nya bəbə
bátɛyi otabinyə əmə bə nwə laabe
wə bikə mfó lɛ wə atabi bobiasə.
2 Lə nyamfo eso otabinyə əmə
ákpadi nwə laabe wə bikə mfo nya
ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Be ni nnya eto okle
mínɔ itsyi lə fə əsuə mmə? Yifo
nkunta itsyi lə kase fanlɛ mɔ bikə
bobe əsuə kenke aboko mɛ, itsyise
ensiembofo mɔ bikə bobe bio tsya.’
3 “Mfó nya uyifoyifo əmə lɛtɛyi
wə əsuə nkə, ‘Mɔ Onamute əbə mɛ
bola lə mɔ keyifokɔ. Be muuyifo?
Mimbə əsuəale nnya mukeyifo
kakuɛnyifo. Nya asa bɔtɔ tsya aalɛ
mɛ kofani.
4 Ahaa! Mbote lesa nə muuyifo!
Itə bə lə mɔ keyifo ábɔ mɛ lə ani
tsyaa, lə mɔ bayɛtsyuə lə bafo mɛ lə
mə ayo.’
5 “Lə nyamfo esoo, ókpadi betidi
ba nsi wə Onamute kayo ɔni, ɔni.
Ɔ́tɔ ututɛ nkə, ‘Kayo kasia fensi mɔ
Onamute?’
6 “Oyonyə əmə ətə mbuayɛ nkə,
‘Nnuə eto atase nnya lɛmɔ kolofa
kɔni.’
“Mfó əmə nya nwə laabe bikə
biamə lɛtɛyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto
kukue mfo. Siə lə kasɔ lə awɔni
awosi anɔ fe nnya fensi nɛ.’
7 “Nko ke ɔ́tɔ oyonyə bamba nkə,
‘Ntsyə ni fə ale? Kayo kasia fensi?’
“Oyonyə əmə tsya nkə, ‘Iyifo
antabi eto atoku kplɛ kolofa kɔni.’
“Mfo nya nwə laabe bikə əmfo
lɛtɛyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto kukue
mfo. Wɔni awosi mflamfla ətsyə.’
8 “Nyamfo esoo, Onamute əmə
átɛsə nwə laabe bikə wə dímenyifo
asa lə kusu əsuə əmə lə wə kobe ko
óte mfo eso. Sitintii, betidi ba ləəsiə
lə kawunsiə kamfo eto asa eto
kɛnyɛɛ, mə etsyuesa lə mə
asayifoyifo əsuə kulaa tsya so mba
difi mə etsyuesa bətəkə lə Onanto
eto sekadidi əsuə.”
9 Mfó nya Yesu dísukosə ɔ́tɛyi mə
nkə, “Bifi mi kawunsiə eto bikə
bɔkɛ bɛwunsə ko betidi. Itə lə
béloo, Onanto ebofo fə okpe lə wə
kəsiəkɔ.
10 “Utidi wə laalɛ asa nnya ni
akɛkɛ lə kusu əsuə, wə loofo asa
nnya ni akplɛ enso tsya bɔlɛ lə
kusu əsuə nɛ. Nya utidi wə laanyɛ
lə kusu əsuə keyifo asa nnya ni
akɛkɛ, wəmbɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə
uyifo asa nnya ni akplɛ enso tsya.
11 Lə nnya eso lə bianyɛnko
kawunsiə kamfo eto asa lə kusu sɛɛ
əsuəə, ntsyə yoofo bubə bə utidi
ebofo mi ɔnɔ bə biɔlɛ asa nnya ni

lɛwɔnɔ eto ale nnya ni Onanto eto ətəsa ola lə kusu sɛɛ əsuə?
12 Nya lə amanlɛ utidi bamba eto asa nnya nkpe fə lə ɔflɔ lə kusu sɛɛ əsuə, ntsyə yuubə fɛ booyani fə kosate eto ale bətə fə?
13 “Uyifoyifo saa embofo banamute inuə busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Wuutsyue ɔni koto nya ɔɔni unuəfə. Ǝmbofo Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.”

Yesu Áte Asa Bamba Tsya.

14 Lefe nə Farisifɔ lɛnɔ asa nnya Yesu lɛtɛyii, bəmə wə itsyise bála atabi fefe.
15 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Biyifo betidi ba laate əsuə fe betidi sɛɛ lə babamba eto ənəmi. Fɛɛ Onanto yi mi akɔɛsi kafo kenke. Itsyise asa nnya lefo koya lə betidi eto ənəmii, eyifo asinsa lə Onanto eto ənəmi.
16 “Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto eto bənyɛləkətidi eto asa nnya báwɔni bətsyəə, éyifo mə keyifo isu ese Ntufləsətidi Yohanes eto lefe. Nya idu lə lefe nəmfó əsuəə, bianɔ se baatɛyi dikiti sɛɛ nə ditsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya utidi saa nlɛ bokplatsya nkə lə udufə mfó.
17 Fɛɛ iyuə eso itə bə kato ku kasɔ lə enya, enso bə afi nyamfo eto awɔnisa eto lekpa sɛkɛ saa bɔ lə Onanto eto afi nyamə əsuə.
18 “Osani saa wə lɔɔni wə usiə nya uufi obambaa, okpo kusiə. Nya osani wuufi kusiə ko bánii, okpo kusiə.

Yesu Átɛyi Etiki Itsyi Lə Otabinyə Utsyuə Ku Lasaro Ǝsuə.

19 “Lə lefe ditsyuəə, otabinyə sani ɔni akɛ wə díkalɛ bikə bia lefo koya tinti, nya úkənyə disuəyuə lefe saa lə wə nkpə kenke əsuə.
20 Nya okombo utsyuə wə baakpo bə Lasaro tsya lɛkɛ mfo. Afabe édi okombo əmfo əsuə kenke nya béketsyi wə bəkətsyə lə kasɔ lə otabinyə əmə eto diyo eto kesie.
21 Úkabe kusu nkə lə otabinyə əmə lɛ budii, ewuliwuli nnya díkakpo lə kasɔ eboyo wə lə udi. Bakpa kula tsya kəbə kadia wə afabe nyamə.
22 “Íbə íbə bə Okombo əmə ésu úkpə nya Onanto eto bɔtɔnkpe díbə bétsyi wə bésu bətsyə lə Abraham eto akɔ kato. Otabinyə əmə tsya əbə úkpə nya bébikə wə.
23 Nya lə ɔkɔməə, únyə nkə ɔ́kɛ lə kanyi kənyəkɔ. Mfó se óbesə ənəmi kato, únyə Abraham famfamfa nya Lasaro dísiə wə lə akɔ.
24 Mfó əmə nya ókpadi bembembe ɔtɛyi nkə, ‘Anto Abraham! Nyə mɛ kaminsə lə ətə lə Lasaro lə ufi lɛnimi oto lə ntu ntsyuə əsuə lə ufi ubə utəkə lə mɔ odiakami əsuə lə iyuə ko mɛ. Itsyise nlɛ kanyi bunyə lə ute əsuə mfo!’
25 “Fɛɛ Abraham átɛyi wə nkə, ‘Ubi, kloma fənkə lə fə nkpə disiəfee, áfo asa sɛɛ kpə tinti. Nya Lasaro wə alɛɛ, asa bua sɔ̃ɔ̃ ófo. Fɛɛ mɔmɔɔ, ɔlɛ disuəyuə bunyə nya fə nlɛ kanyi bunyə.
26 Nya, nnya nsi nkpe lə nnyaa, kukpio kplɛ kutsyuə kpe mfo lə bo ku fə eto nti. Nya lə utidi utsyuə aala nkə woayila ubə mfóo, wəəmbofo. Nya nko ke kutsyuə tsya ləmbofo bɔyɛ kedu mfó kəbə bo ɔflɔ mfo.’
27 “Mfó otabinyə əmə lɛtɛyi wə nkə, ‘Anto Abraham, nlɛ fə lekpakpa kpe Lasaro lə usu mɔ anto eto.
28 Mfóo, nkpe bayimisani ɛnɔ. Tə lə usu ɔlɛ mə kɔlɛ kukɔnɔ itə lə mə lə bayɛ kaka minkpe bubə, kaka kanyi nkpe mfo.’
29 “Mfó əmə nya Abraham lɛtɛyi wə nkə, ‘Fə bayimisani kpe Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi lə ɔflɔ. Nya ele bə betsyue mə koto.’
30 “Mfó nya otabinyə əmə dítə mbuayɛ nkə, ‘Anto Abraham, bəmbɔnɔ mə ditiki! Fɛɛ lə utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo úsu mə ɔflɔɔ, bɔɔnɔ wə ditiki bayɛ mə asa bua buyifo.’
31 “Fɛɛ Abraham átɛyi wə nkə, ‘Lə bəbɔnɔ Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi eto ditikii, lə yuubə

bə utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo usu mə ɔflɔ kulaa tsyaa, bembofo wə ditki banɔ!’ ”

17

Məntə Lə Utidi Lə Uyifo Lebua Lə Fə Eso.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, “Asa nnya ləətə utidi leeyifo lebua, ebubə kokooko. Fɛɛ mbɔbɔɛ məətə utidi wə əsuə asa nyamfo lɔɔyɛ ibə!
2 Lə béfi kukuə ko lɛmɔ kutsyuə bátsyasə wə lə simuə nya báto wə bákpe lə lekpo kəmiə kulaa tsya, ɛlɛkɛ itə wə eso koto ko Onanto luunə nwə luutə bekpefi kɛkɛ bamfo eto utsyuə yifo lebua.
3 Nyaso lɔ abe asa nnya feeyifo kukɔnɔ.
“Nya lə fə ɔyɛtsyuə éyifo fə kabua kətsyuəə, kə wə ato. Nya lə údi dikpi nya ɔnɔ əsuə kasɔɔ, nyalɛ fi atsyɛ wə.
4 Lə úyifo lesa bua óta fə úbu sekuanse lə diyi lɔni əsuə nya usi usinkli úbə, úbə ɔlɛ fə lekpakpa sekuanse diyi nəmə ke əsuəə, fi atsyɛ wə.”

Bálɛ Yesu Lekpakpa Bə Utə Mə Bofokanɔ Lə Bumuə Ale Boso.

5 Yesu eto batɔnkpe álɛ Yesu lekpakpa bənkə, “Bonamute, tə lə bo bofokanɔ lə bumuə ale boso.”
6 Mfó əmə nya Bonamute lɛtɛyi mə nkə, “Lə bekpe bofokanɔ bo leyo fe diyibibi nə nso bɔfɛ kenkee, biofo kuyi komfo bɔtɛyi biə, ‘Su lə mfo lə esu edufə lə lekpo kəmiə mə.’ Nya kuuyifo nko mə.

Yesu Átɛyi Kase Uyifoyifo Sɛ Leeyifo Keyifo.

7 “Bibu nyamfo be be. Lə mi utsyuə kpe uyifoyifo wə laafo ɔkuɛ kətə wə nye ɔnlɛ fə basamu bobe nya utsyi ɔkuɛ ubə udufəə, bɔtɛyi fɔɔtɛyi wə fə ubə usiə lə kasɔ mlə lə udi wə lesa?
8 Owo lo! Bomu ebɔtɛyi wə fə, ‘Muə fə əsuə lə atsyasə kafia lə nkɛ, lə anwa lesa, lə efi mɔ didisa ətsyə mɛ lə ndi nlosə fɛ lə fintsya lə edi.’
9 Yanle bə sɔ wə ani se ini wə uyifoyifo eto keyifo ete ini.
10 Nko ke ini itə mi tsya nɛ. Lə biyifo lesa saa nə mintɛyi mi miə biyifoo, ele bə bɛtɛyi biə, ‘Beyifoyifo ete buni. Nya lesa nə buyifoo, eyifo lesa nə ete ele bə buuyifo.’ ”

Yesu Átsya Betidi Lefosi Bətsyuə Ba Nlɛ Bufisia Bufi.

11 Nya se Yesu dídu ɔntɔ lə Yerusalem, ɔ́yɛ Samaria ku Galilea eto kumə əsuə.
12 Nya se ɔnlɛ kebuto kətsyuə budufəə, basani lefosi bətsyuə ba nlɛ bufisia bufi əbə batsyako wə. Befimfi bamfo əńyə kɔsɛsɛ.
13 Nya báfa bembembe bátɛyi bə, “Anto Yesu, be bo lə ənyə bo kaminsə!”
14 Yesu ənyə mə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisu lə bifi mi əsuə bisu bete Onanto eto nwə ləətə wə kedi lə ɔlɛ ola obe mi.” Se bányɛ bantɔɔ, bənyə bə mə bufi áyɛ mə.
15 Fɛɛ se mə ɔni dínyə nkə wə bufi əyuə wəə, úsinkli úsu nya ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə ku ɔkɔɛ bembembe.
16 Nya úsu óse akonki lə Yesu eto ənəmi nya ɔ́sɔ wə ani. Nya utidi əmə eyifo Samarianyə.
17 Mfó nya Yesu lɛtɔ nkə, “Nya inni betidi lefosi míntsya fɛɛ? Se ɔwɔnɔmbə fɛfɛ léfe?
18 Ntsyə ibə bə utidi wə lenni Yudanyə əmfo hã ni nwə dísinkli úbə nkə wəəbə ɔsɔ Onanto ani?”
19 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Taka əńyə, lə edu. Fə bofokanɔ átsya fə bufi.”

Yesu Átɛyi Kase Onanto Eto Sekadidi Luutsyə.

20 Farisifɔ bətsyuə átɔ Yesu bənkə bala bə baate lefe nə kon Onanto eto sekakedikɔ luubə itə. Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Onanto eto Sekadidi embubə lə kusu ko əsuə betidi loofo bunyə.
21 Kuutsyuə əmbɔtɛyi nkə, ‘Bebe! Nnyə se mfo!’ nye ‘Nnyə se mmə.’ Itsyise Onanto eto Sekadidi siamə fe sekpe mfo lə mi nti.”

22 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi
nkə, “Lefe ditsyuə ebubə nə
biɔbɛbɛ biə biənyə diyi nə mɔ, Utidi
Eto Ubi, luubə. Fɛɛ biembunyə!
23 Betidi bətsyuə ebubə mi nti ini
mba lɔɔtɛyi mi nkə, ‘Bebe, nnyə wə
mmə!’ nye ‘Bebe, nnyə wə mfo!’
Fɛɛ biensu bɛbɛbɛ mɛ mfó!
24 Itsyise fe kase ofamfa laafa ku
ute ketsyi lekpake nə kesu lebamba,
nko kə sitinti Utidi Eto Ubi eto bubə
luutsyə nɛ.
25 Fɛɛ ele bə ibə bə wooka kanyi
bunyə tinti nya mmi eto betidi
lɔɔni wə.
26 “Asa nnya díbə lə Noa eto lefe,
nnya kə nnya luubə itə le lefe nə
mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə bio nɛ.
27 Betidi ékedi, bəkənə. Nya
basani díkakpa bəsiə nya bəkətə
besio bese isu ese diyi nə əsuə Noa
dídufə lə ɔklɔ kplɛ əmə kafo. Nya
ɔsɔmi lɛni nya ntubibi díyi bóba
bókpo kasɔ ka kenke nya bólo
betidi kenke.
28 “Nko kə yuubə itə fe kase íbə lə
Lot eto lefe tsya nɛ. Betidi ékedi,
bəkənə, nya bákasa asi tsya.
Bətsyuə ənyə bákakpe bidikə, nya
bətsyuə díkato ayo.
29 Nya diyi nə Lot lɛbɔ lə Sodom,
ute ku etebambi nnya nkpe lɛyimbi
bua lɛwunini itsyi kato íbə ékpo lə
umə əmə əsuə nya étonsə mɛmblɛ
kenke.
30 “Nko ke yuutsyə lə diyi nə əsuə
mɔ, Utidi Eto Ubi, lɔɔbɔ mbə nɛ.
31 Diyi nəmfoo, utidi wə ńyə lə wə
letsya əsuəə, mensitɛyi nkə weesu
diyo lə usu ufi kulesa. Nko ke ini lə
ɔkuɛ utsyə ńyəə, wensitɛyi nkə
weesinkli ubə oto lə ubə ufi kulesa.
32 Bekloma lesa nə díbə lə Lot eto
usiə əsuə!
33 Utidi saa wə lela nkə wəələkə
wə nkpəə, wooyansə mu. Nya utidi
saa wə leyansə wə nkpəə,
wuusinkli unyə mu.
34 Nya ketsye kamfoo, betidi inuə
ebolabe lə bikə biɔni əsuə, nya
Onanto ebofo ɔni nya wooyani ɔni
olabesə.
35 Besio inuə ebukəkuə nnamfo lə
kukuə kɔni əsuə. Nya Onanto
luuləkə ɔni nya wooyani ɔni
uńyənsə mfó.
36 Basani inuə ebuńyə bakafo nya
wuutsyi ɔni udunko nya wooyani
unuəfə uńyənsə mfó.”
37 Mfó əmə nya bakasebi bamə
lɛtɔ Yesu bənkə, “Bonamute, lə
sie?”
Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Kaka
lesakpənkpə ntə, mfó ebintsyə
laakpo nɛ.”

18

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Ɔkɔsiə Ku Okponkpo Bua Utsyuə Ǝsuə.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi lekpa
ditsyuə óte mə nkə ele bə bakato
ola lefe saa nya yanle bə elo mə ani.
2 Ɔtɛyi mə nkə, “Okponkpo bua
utsyuə akɛ lə umə utsyuə wə
dímankate Onanto sikpi nya
wénkebu utidi tsya.
3 Nya lə umə əmə kee, ɔkɔsiə
utsyuə akɛ mfo wə díkesu wə ɔflɔ
úsukalɛ wə lekpakpa nkə, ‘Ləkə mɛ
lə mɔ olo eto bulə əsuə.’
4 “Éfo lefe kpə, okponkpo əmə áni
wényifo kulesa lə etiki nyamə əsuə.
Fɛɛ lə kalosəkɔɔ, ɔ́tɛyi wə əsuə nkə,
‘Ite bə maanté Onanto sikpi nya
meemfi utidi keyifo kulesa,
5 lə bulə bo ɔkɔsiə əmfo nlɛ mɛ
bulə esoo, moobe miə nwunsəko wə
nla wə olo eto etiki nyamə nləkə.
Lenni nko, wəəmbɔyɛ bubə nya
wəəmbutə nkɛ lɛnwɔ mfe mfe.’ ”
6 Mfó nya Bonamute dísukosə
nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛnɔ lesa nə
okponkpo bua əmə lɛtɛyi.
7 Nya mɔmɔɔ, yuubə bə Onanto
embuləkə wə betidi ba leewi
kakpadi wə ketsye ku kakɔmi kato
ola kətə wə bə ɔwunseko məə? Nye
bomu ebu fənkə wə ofe kama lə mə
buləkə əsuə?
8 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə
Onanto ebokpo lekpo nya wuutə
mə lɛbɛ lamfolamfo. Fɛɛ lə Utidi
Eto Ubi əbəə, wuunyə betidi ba léfo
wə bánɔ?”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Farisinyə Utsyuə Ku Nwə Laafo Oko Utsyuə Ǝsuə.

9 Yesu átɛyi lekpa nəmfo utə
betidi ba leebu bə mə kakle hã ni
basɛɛ nya bensi embunyə utidi sa
wə ntə fə mə.
10 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Lə lefe ditsyuə
əsuəə, betidi inuə bətsyuə ésu
Onanto eto Kedikətəkɔ bə lə bato
ola. Ɔni eyifo Farisinyə nya unuəfə
diyifo nwə laafo oko.
11 Farisinyə əmə ələkə wə əsuə
lete nya óto ola nkə, ‘Onanto,
maasɔ fə ani, itsyise maansɛsə
ənəmi lə atabi əsuə, nya meenyifo
utidi kabua, nya maankpo kusiə fe
kase betidi bamba leeyifo. Nya
maasɔ fə ani tsya, itsyise minte fe
nwə laafo oko wə ńyə mmə tsya
seka.
12 Maakle kɛnyɛ eyi ənuə lə
kɔsida saa əsuə. Nya meefi lesa nə
kee minyə eto lekpafosile kətə fə.’
13 “Fɛɛ nwə laafo oko əmə əńyə
kɔsɛsɛ nya wónla nkə woabesə wə
ənəmi kato kulaa tsya. Fɛɛ úfi wə
ani utəkə lə wə lɛkɔɛsi nya ɔ́tɛyi
nkə, ‘Onanto, be mɔ obuayifo əmfo
lə ənyə mɛ kaminsə!’ ”
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi nkə, se besinkli bésu
ayo, nwə laafo oko əmə ale
kɛnkɛnkɛ lə Onanto eto ənəmi nya
inni Farisinyə əmə. Itsyise utidi saa
wə laabesə əsuə kato, Onanto
ebobokosə wə kasɔ. Nya utidi saa
wə laaboko sə əsuə kasɔɔ, Onanto
ebobesə wə kato.”

Yesu Aala Bekpefi Eto Etiki Tinti.

15 Betidi bətsyuə éfi mə bebi
báboko Yesu ɔflɔ, katɛyi bə ufi wə
ani utəkə lə mə. Se Yesu eto
bakasebi dínyə nyamfo, béyənki
bákpe betidi bamə lə nnya eso.
16 Fɛɛ Yesu ákpadi bekpefi bamə
óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi nkə, “Bitə
lə bekpefi lə bəbə mɔ ɔflɔ nya
bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto
sekakedikɔ te itə betidi ba
laabokosə mə əsuə kasɔ fe bekpefi
bamfo eto okle.
17 Nya bekloma nyamfo biənkə,
utidi saa wə dímamfo Onanto eto
sekadidi fe dikpefi seka,
wəmbudufə se kafo kulefe kulefe,
kulefe.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Batabinyə Ku Lə Onanto Eto Sekadidi Ǝsuə.

18 Yudafɔ eto uninə utsyuə átɔ
Yesu nkə, “Oteasa sɛɛ, be ele bə
nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”
19 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə nkə,
“Beso faakpadi mɛ fə ɔsɛɛ? Utidi
kuutsyuə saa menyifo ɔsɛɛ enso
Onanto hã.
20 Nyi miə biyi kɔfi ko laatɛyi
nkə, ‘Mankpo kusə nye kusiə,
manlo utidi, menyu, manla fə
utsyuə kɛnyɛ, nya bu fə anto ku fə
ambe.’ ”
21 Mfó nya utidi əmə dítə mbuayɛ
nkə, “Ntsyue afi nyamfo kenke koto
kukɔnɔ, itsyi lə mɔ sikpefi lefe kə.”
22 Se Yesu lɛnɔ wə ditiki nəmə,
ɔ́tɛyi wə nkə, “Ibu lesa lɔni ele bə
yifo. Fi bikə bia kenke nte fə ate, lə
efi atabi nyamfó ətə bakombo.
Nyamfo luutə ənyə bikə ətsyə lə
Onanto eto kato nɛ. Nyamfo kama
lə edu əbə ətəkəko mɛ.”
23 Fɛɛ lefe nə osani əmə lɛnɔ nya
mfo, əsuə ába wə itsyise bikə kpə
kpe wə.
24 Yesu ənyə kase əsuə léba wə
nya údi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Ekpe ale
itə otabinyə fɛ lə ofo Onanto eto
sekakedikɔ budufɔ!
25 Nya ekpe ale itə otabinyə bə lə
udufə Onanto eto sekakedikɔ, enso
kase ɔtɔmli ku lekoko lɔɔyɛ lə
okasa eto ofo ofe.”
26 Mfó nya betidi ba lɛnɔ nyamfo
lɛtɔ Yesu bənkə, “Nyalɛ owoe kon
luunyə bofo?”
27 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Lesa nə utidi lembofo buyifoo,
iyuə itə Onanto ku buyifo.”
28 Mfó nya Petro lɛtɛyi Yesu nkə,
“Bebe, bo áyani bo ayo eto asa
kenke butsyə nya búbə búntəkəko
fə.”
29 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Sitinti, ɔnukualɛ uni. Nya nla miə
bete biə utidi saa wə léyani wə diyo

utsyə nye óyani wə usiə nye bayimisani nye wə antomə nye bebi utsyə lə Onanto eto Sekadidi esoo,
30 wuunyə asa nyamfó eto okle kpə lə nkpə bomfo kəmiə ku nkpə bo ləmbɔkɛ kalokɔ ku lə lefe nə luubə tsya kəmiə.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

31 Yesu ákpa wə bakasebi lefosi inuə ba úkələkə mate hã óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ lə Yerusalem, kaka asa nnya kenke Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə lə mɛ, Utidi Eto Ubi əsuə, luubə itə nko.
32 Betidi ebufi mɛ bakpe lə betidi ba lenni Yudafɔ eto ani bə lə befi mɛ beyifo əmənsa. Booka mɛ nya bootufə ntufə bakpo mɛ lə əsuə.
33 Bɔɔblɛ wə nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə, nsi wootaka utsyi ɔkɔmə ubə.”
34 Nya asa nyamfo kenkee, bakasebi bamə mánnɔ nnya kasɔ. Etiki nyamfo eto kasɔnɔnɔ tsya akula mə. Bánnɔ lesa nə Yesu lɛtɛyi mə mfo eto kasɔ.

Yesu Átsya Unəmba Ɔni Wə Laatɔ Asa Kafe.

35 Lə lefe nə Yesu ńlɛ bɔnyi kafi Yerikoo, unəmba utsyuə əsiə lə kusu ɔflɔ mfó úkatɔ asa.
36 Se ɔ́nɔ betidi kpə ba nlɛ bofe eto kuduu, ɔ́tɔ nkə, “Be nlɛ bubə?”
37 Bátɛyi wə bənkə, “Yesu Nasaretnyə uni nlɛ bofe.”
38 Mfó nya ófa bembembe nkə, “Yesu, Oka David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”
39 Mfó nya betidi ba ntɔ sɛtɔ dínyenki bákpe wə bátɛyi bənkə údika. Fɛɛ mɔmɔ bomu óbesə ɔkɔɛ kato ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”
40 Lə nnya eso Yesu ále únyə nya ɔ́tɛyi nkə bakpa unəmba əmə baboko wə ɔflɔ. Se úbə óyo wə ɔflɔ, Yesu átɔ wə nkə,
41 “Be faala fə nyifo ntə fə?”
Unəmba əmə ətə mbuayɛ nkə, “Anto, nla miə lə nsi nnyə asa.”
42 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nyalɛ sinkli ənyə asa! Fə bofokanɔ átsya fə.”
43 Lamfolamfo, usinkli únyə asa nnya útəkəko Yesu nya ɔ́yɛ ɔntɔ ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə. Nya se betidi kpə bamfó dínyə nyamfoo, məmblɛ kenke átɛsə Onanto.

19

Yesu Édinko Sakeo Etiki.

1 Yesu ésu údufə Yeriko, nya ɔ́yɛ lə umə əmə kafo ɔntɔ.
2 Mfó nya mba laafo umənko eto uninə utsyuə wə baakpo Sakeo lɛkɛ, nya úyifo otabinyə tinti.
3 Úkabɛbɛ kusu ko əsuə wɔɔyɛ lə unyə utidi wə kon Yesu ni. Fɛɛ se úyifo utidi kliminti esoo, ɔnlɛ kusu ku kutsyuə bunyə se betidi mfui eso.
4 Nyaso útsyetsyi ɔ́tɔ betidi bamfo sɛtɔ nya óbe kuyi bə lə unyə Yesu, itsyise óte nkə wuubə ɔyɛ mfo.
5 Se Yesu léyo kuyi komə kalɔɔ, úkənə úńyə nya óbesə ənəmi kato nya ɔ́tɛyi Sakeo nkə, “Sakeo, kɔse lə ayifə əbə kasɔ, itsyise fə diyo mɔɔsɔnɔ mi nɛ.”
6 Sakeo ákɔse ɔ́yifə úbə kasɔ nya útə Yesu edufə ku disuəyuə tinti.
7 Betidi ba dínyə nyamfó étsyiko etiki budi kawɔnɔnɔ lə Yesu əsuə katɛyi bə, “Osani əmfo esukayɛ utidi əmfo wə ni obuayifo eto diyo.”
8 Mfó nya Sakeo létaka úńyə nya ɔ́tɛyi Bonamute əmə nkə, “Anto! Muufi mɔ bikə bia nkpe mɛ kenke eto kutsyə ntə bakombo. Nya betidi ba kenke eto bikə míntafa mímfoo, moofo mə nnya kayo eto sena ntsyə lə nnya kɛnyɛ.”
9 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mmi əmfo bofo əbə diyo nəmfo, itsyise utidi wə mfo tsya eyifo Abraham eto kafo eto ubi.
10 Nya mɔ, Utidi Eto Ubii, mbə miə lə nləkə betidi ba kenke lénya kusu mboko nkpə.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Atabi Ǝsuə.

11 Mfó nya betidi bamfó ńyə banlɛ asa nnya Yesu nlɛ mə bɔtɛyi bɔnɔ. Nya úsukosə nya ɔ́tɛyi mə lekpa ditsyuə, itsyise ofe ɔlɛ bɔnyi kafi Yerusalem nya bébu bə Onanto eto Sekadidi siamə ebubə sitinti mɔmɔ.
12 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Lə lefe nə léfe məə, osani wə nkpe dibu utsyuə ákɛ mfó wə létaka úsu kasɔ famfamfa kətsyuə əsuə lə bətsyə wə seka. Nya úfi nsusu nkə, wuusinkli ubə wə umə.
13 Fɛ úduu, ókpadi wə beyifoyifo lefosi utsyə. Nya útə utsyuə saa atabi eto otobe ɔni. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Bifi atabi nyamə beto ɔlɔ isu ese lefe nə muubə.’
14 “Fɛɛ osani əmfo eto umə eto betidi ékekisi wə, nyaso bátsyese batɔnkpe bətsyuə bətəkəko wə bə besu batɛyi Okankplɛ nkə, ‘Boanla boə osani əmfo di bo oka.’
15 “Tsya, bətsyə osani əmə seka nya usi úsinkli úbə umə əmə. Lamfolamfo, útə bákpadi wə beyifoyifo bamə bəbə bátsya lə wə ənəmi nkə lə ɔnɔ kutəkə ko bənyə.
16 “Uyifoyifo tutɛ əbə nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe lefosi ntəkə lə ɔni əmə fətə mɛ mfó əsuə.’
17 “Mfó nya Onamute əmə lɛtɛsə wə ɔ́tɛyi nkə, ‘Álɔ eyifo! Eyifo uyifoyifo sɛɛ! Se fálɛ keyifo kɛkɛ kamfo ola fáyɛnko ke lə kusu sɛɛ esoo, muufi fə ntsyə seka lə kəmə lefosi əsuə.’
18 “Uyifoyifo nuəfə tsya əbə ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Bonamute, nnyə atabi eto etobe ɛnɔ ntəkə lə ɔni wə fətə mɛ əsuə!’
19 “Nya Onamute əmə lɛtɛyi uyifoyifo əmə tsya nkə, ‘Fəə, ebudi seka lə kəmə ɛnɔ əsuə!’
20 “Uyifoyifo bamba əbə nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Bonamute, nyə fə atabi eto otobe ɔni wə fətə mɛ. Mfí nnya nkle lə mɔ ofiamɛ əsuə nkula.
21 Nte fə sikpi itsyise eyifo nwə nkpe ale. Nya feefi lesa nə lenni fə lele kafloma keyifo fə lele. Nya feefi didisa nə fəmankpe kulaa tsya keyifo fə lele.’
22 “Mfó nya Onamute əmə lɛtɛyi wə nkə, ‘Uyifoyifo bua feni! Fə kosate eto kɛnyɛ eto etiki ni nnya muufi nlo fə dikpi! Eyi fə nyifo utidi wə nkpe ale. Nya meefi lesa nə lenni mɔ lele kafloma keyifo mɔ lele. Nya meefi lesa lə kaka mánkpe ku ditsyuə.
23 Nya lə eyi nkoo, beso fémemfi mɔ atabi esu akpe lə atabi kətsyəkɔ? Mfóo, nyi miə muunyə kutəkə lə nnya əsuə lə nsinkli ntsyi mbə.’
24 “Mfó nya ɔ́tɛyi betidi ba ńyə mfo nkə, ‘Bɛlɛ atabi nyamə befo lə wə ani bitə uyifoyifo wə nkpe atabi eto etobe lefosi.’
25 “Fɛɛ betidi bamfo átɛyi wə bənkə, ‘Bonamute, uyifoyifo əmfó ebunyə atabi eto etobe lefosi útsyə!’
26 “Mfó nya Onamute əmə dítə mbuayɛ nkə, ‘Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə, utidi wə asa ntee, wə ni nwə Onanto luutə okpe enso nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya nte wə kulaa tsyaa, bɔɔlɛ ni bafo wə lə ani.
27 Nya mɔmɔɔ, binə mɔ balo ba dímanla bə ndi seka lə mə əsuə beboko mfo lə belo mə lə mɔ ənəmi.’ ”

Yesu Édufə Yerusalem.

28 Se Yesu lɛtɛyi mə asa nyamfo ólosəə, ɔ́tɔ mə sɛtɔ úsu Yerusalem.
29 Lefe nə ɔnlɛ Betfage ku Betania bɔfi lə Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ɔflɔɔ, ótsyese wə bakasebi inuə ɔ́tɛyi nkə bakatɔ.
30 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bikatɔ lə umə kɛkɛ wə nkpe sɛtɔ mfó. Nya lə bɛlɛ wə budufəə, biunyə ɔflimu eto lɛkpɔ ditsyuə nə bátsyasə lə ukuə bəńyəsə nə utidi kuutsyuə saa dímənsiə tɔ unyə. Benyankli ni ku ukuə lə bifi wə beboko mfo.
31 Lə utidi utsyuə atɔ mi lesa nə eso bényankli nii, bɛtɛyi wə biənkə, ‘Bonamute nlɛ ni bohiã.’ ”
32 Bakasebi bamə áyifə lə kusu bésu bənyə lesa saa fe kase Yesu lɛtɛyi mə.

33 Nya lə lefe nə bəńyə banlɛ
ubuki əmə bonyankli kələkəə,
ubuki əmə eto basate átɔ mə
bənkə, “Beso bɛnlɛ wə bonyankli?”
34 Mfó nya bakasebi bamə dítə
mbuayɛ bənkə, “Bonamute ahiã
wə.”
35 Nya béfi ubuki əmə báboko
Yesu. Mfó nya béfi mə mfia bésensə
bákpo lə ubuki əmə əsuə nya
báwunsəko Yesu óbe úsiə lə wə.
36 Se úsiə lə wə əsuə nya báyɛ
bantɔɔ, betidi bətsyuə éfi mə mfia
bésensə bákpo lə kusu.
37 Lefe nə Yesu ńlɛ bɔnyi kafi
Yerusalem lə kusu kaka ɔnlɛ
Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini bɔyifə
kəbəə, wə bakasebi kpə bamə
étsyiko Onanto ani bɔsɔ nya báto
keyudu banlɛ bofa bembembe lə
asa kplɛ nnya bənyə eso.
38 Nya bátɛyi bənkə,
“Atɛsə itə Oka wə nlɛ bubə lə
Bonamute eto diye əsuə!
Diyuə lə lefo kato kenke. Nya
diyənde itə Onanto!”
39 Mfó nya Farisifɔ ba lɛkɛ lə
sitiditu siamə nti lɛtɛyi Yesu bənkə,
“Oteasa, ninko fə bakasebi lə bayɛ
kudu bokpo!”
40 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə bayɛ
kudu bokpoo, aba nyamfo kosate
ebutsyə kasɔ ku kudu bokpo.”

Yesu Éwi Keku Lə Yerusalem Eto Disi.

41 Kase Yesu lɛyɛ ɔntɔ lə
Yerusalem kedufəkɔɔ, nya únyə
umə əməə, úwi keku lə wə disi.
42 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nla sitinti miə
lə nnya ete biunyə bete mmi eto
diyi nəmfo eto lesa nə loohiã itə bə
lə binyə diyuə ini! Fɛɛ ibə ese
mɔmɔɔ, bɛnlɛ bunyə lə bete!
43 Lefe ditsyuə ebubə se mi balo
luuńyə batsyilama mi lə kalebe saa
kenke. Nya booti əbiə kenke nya
kulesa lembofo budufə nye kabɔ
kəbə lekple.
44 Betidi ebɔtsylɔsə umə mfo
kenke nya boolo betidi ba nkpe lə
wə kenke. Nya leba ku ditsyuə sa
embubu ditəkə lə ni kətsyəkɔ.
Itsyise bɛni nya bíənyə lə bete lefe
nə Onanto díbə nkə lə ofo mi lə
nkpə!”

Yesu Ála Mba Laate Bikə Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ.

45 Yesu ésu údufə Onanto eto
kedikətəkɔ nya útsyiko mba nlɛ
bikə bote mfó bola kabɔsə.
46 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə bə Onanto átɛyi nkə, ‘Mɔ
diyoo, betidi ebokpadi ni bə diyo
kaka betidi laato ola.’ Nya mi dífi
mfó befianisə beyu eto kabiɔkɔ!”
47 Diyi saa, Yesu ákate asa lə
Onanto eto Kedikətəkɔ mfó.
Onanto eto besumunyə ninə ku Afi
eto bateasa ku betidi eto
batɔnkotɔnko ála bə lə balo wə.
48 Fɛɛ bənyə kusu ko əsuə bɔɔyɛ,
itsyise betidi kpə akɛ mfó ba eto ato
léfo wə etiki nyamə kekleke eso.

20

Betidi Ǝnə Etiki Ku Yesu Itsyi Lə Wə Ǝsuəale Nnya Onkpe Ǝsuə.

1 Diyi lɔni se Yesu lɛkɛ katé betidi
asa lə Onanto eto kedikətəkɔ, kedi
mə Ditiki Sɛɛ eto asa, besumunyə
ninə ku afi eto bateasa ku umə eto
beninə əbə mfó.
2 Mfó nya bəbə bátɛyi wə bənkə,
“Tɛyi bo əsuəale nnya fankpe fɛ
feeyifo asa nyamfo eto okle. Nya
owoe dítə fə əsuəale nyamə?”
3 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Bitə lə ntɔ mi etiki ətsyuə lə nnɔ.
4 Nte əsuəale nnya Yohanes lɛkɛ
fɛ úyifo ntufləsəfləsə eto lekpa útə
betidi, Onanto ɔflɔ itsyi lee, betidi
bomu ɔflɔ itsyi?”
5 Mfó nya bétsyiko kənə kasɔ lə
mə nti katɛyi bə, “Be ele bə bɔtɛyi?
Lə bɔ́tɛyi boə Onanto ɔflɔ únyə
əsuəale nyamə utsyiko, ɔtɔ bo nkə,
‘Be díbə eso biamfó Yohanes bɛnɔ?’
6 Nya lə bɔtɛyi boə utidi ɔflɔ ófo
nnya utsyiko, katsyakɔ eto betidi
bamfo kenke ebubə bakpɔ bo aba,
itsyise məmblɛ kenke áfo bánɔ bə

Onanto eto Unyɛləkətidi wə
Yohanes ni nɛ.”
7 Lə nyaso bələkə kɛnyɛ bátɛyi
bənkə, “Boante kaka únyə əsuəale
nyamə útsyiko.”
8 Mfó nya Yesu tsya lɛtɛyi mə
nkə, “Nko ke eso mintsya
məmbɔtɛyi mi kaka mimfo əsuəale
fɛ meeyifo asa nyamfo eto okle.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Opanyə Utsyuə Ǝsuə.

9 Mfó nya Yesu lɛtɛyi bətidi bamə
lekpa nəmfo nkə, “Lə lefe nə lefe
mə, osani utsyuə áfo kudiyi eto
ɔkuɛ utsyuə. Se úsu kusu kutsyuə
nkə lə usu usiə itə lefe nə dikulə
esoo, úfi wə ɔkuɛ əmə ókpe lə
beyifoyifo bətsyuə eto ani.
10 Se lefe léyo bə betsyiko eyibibi
nyamə bɔlɛɛ, ótsyese wə uyifoyifo
utsyuə nkə usu ofo wə kedikɔ lə
ɔkuɛ əmə əsuə lə beyifoyifo ɔflɔ
oboko wə. Fɛɛ beyifoyifo bamə
áblɛ uyifoyifo əmə nya bála wə
babɔsɛ, nya bəntə wə kulesa.
11 Lə nyaso ótsyese uyifoyifo
bamba. Fɛɛ beyifoyifo bamə áblɛ
wuntsya, nya bákpe wə kofani, nya
bála wə bátsyese, nya bəntə wə
kulesa.
12 Ótsyese uyifoyifo tsyəfə. Nya
beyifoyifo bamə lɛblɛ wə bətəkə wə
afabe lə əsuə nya bála wə bələkə lə
mfó.
13 “Mfó əmə nya ɔkuɛnsate əmə
lɛtɔ wə əsuə nkə, ‘Be ele bə nyifo?
Mootsyese mɔ ubi lala nya mfo nnɔ
miə boobu wə.’
14 “Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə
ubi əmə, bátɛyi mə əsuə bənkə,
‘Biənyə ɔkuɛnsate əmə eto ubi
kosate ni nwə mfo. Bitə lə bolo wə
ete wə bikə biamfo kenke lə befiani
bo bele!’
15 Nyaso bənə wə babɔsə lə ɔkpɔ
əmə kafo nya bálo wə.”

Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ mə nkə,
“Be ɔkuɛnsate əmə luuyifo
beyifoyifo bamə mfo?
16 Nla miə bete biə woolo
beyifoyifo bamə kenke nya wuufi
ɔkuɛ əmə okpe lə beyifoyifo bamba
lə ani.”
Se betidi bamə lɛnɔ nko, bátɛyi
bənkə, “Owo lo! Yanle bə ibə nko!”
17 Yesu ábe mə tũũ nya ɔ́tɔ mə
nkə, “Bíankla Awɔnisa Kɛnkɛ
nyamfo eto kasɔ nlɛ bote,
‘Leba nə mba laato ayo lɛni bə
dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso
bofe lə afɛfɛ kenke nti?’
18 Utidi saa wə luutusə ɔsɔ lə leba
nəmə əsuə, eboba wuli wuli wuli.
Nya lə leba nəmə tsya əbə lɛsɔ
utsyuə lə əsuəə, diukuə wə
muɛmuɛmuɛ.”

Yesu Édi Etidi Itsyi Lə Umənko Bofo Ǝsuə.

19 Afi eto bateasa ku Onanto eto
besumunyə eto beninə ákpe nkɛale
bə lə bəmuə Yesu lamfolamfo,
itsyise bənyə bə mə ɔnlɛ sitinti
nyaso ɔ́tɛyi lekpa nəmə nɛ. Fɛɛ
báte betidi bamfo sikpi.
20 Lə nnya esoo, bákabɛbɛ kusu
bamba ko əsuə bɔɔyɛ bəmuə wə.
Bələkə betidi bətsyuə kalɔ kalɔ.
Nya bákle ku mə bənkə besu Yesu
ɔflɔ. Nya béyifo əsuə fe Ditiki Sɛɛ
nəmə mə kosate léla bə lə bate itə
mə əsuə. Nya bátsyese mə bənkə
babio Yesu uyibi lə etiki əsuə lə
bənyə kusu ko bɔɔyɛ befi wə bakpe
lə Roma eto Aba eto uninə eto ani.
21 Lə nnya esoo, mba laabio kanɔ
asa bamfó ésu Yesu ɔflɔ. Nya bátɔ
wə bənkə, “Oteasa, buyi boənkə
asa nnya faatɛyi ku nnya fate kenke
eyifo etiki tlolololo. Nya buyi tsya
boə aambe utidi eto ənəmi lə alɛ
asa buyifo. Bomu aate ɔnukualɛtiki
nnya əsuə Onanto laala nkə betidi
yifo.
22 Lə nyamfo eso bola boə boate
lə bo kɔfi ətə kusu bə bofo umənko
butə Romafɔ eto Okankplɛ lee
yəntə kusu?”
23 Fɛɛ Yesu ənyə mə kɔwɛsu bua
útsyə lekpo nya ɔ́tɛyi mə nkə,
24 “Bifi sika flubia eto atabi
beboko lə mbe. Owoe eto disi ku
diye ntəkə mfo?”
25 Bátɛyi bənkə, “Okankplɛ
Kaisare eto ale ini.”

Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bifi lesa saa nə ni Okankplɛ eto lele bitə Okankplɛ. Nya bifi lesa saa nə ni Onanto eto lele bitə Onanto.”
26 Nya lə betidi eto ənəmi mfóo, bamfó wə bumuə lə kulesa əsuə. Mə kɛnyɛ əkpə mə nya iyifo mə yani lə ditiki nə Yesu lɛtɛyi eso.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkpə Eto Businkli Kataka Ǝsuə.

27 Sadukifɔ bətsyuə mba laatɛyi bənkə bəkpənkpə ensi embotakaa, əbə Yesu ɔflɔ nya bátɛyi wə bənkə,
28 “Oteasa, Moses áwɔni lə afi nnya útə bo nkə, ‘Lə osani utsyuə əkpə nya oyani wə usiə utsyə nya bánle bebi saa, nyalɛ ele bə osani əmfo eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi. Nya wə ku ɔkɔsiə əmə lə bale bebi. Nya bebi bamfóo, betidi ebunyə mə fe osani wə dimankɛ ubi saa eto bale.’
29 Lə lefe ditsyuə, bayimisani ekuanse akɛ. Osaibi ninə éfi kusiə nya úbə úkpə nya wə ku wə usiə mánle ubi saa.
30 Ɔyimisani nuəfə tsya éfi ɔkɔsiə əmə.
31 Utsyəfə tsya nko kə. Nya lesa nəmə diyifo nko itə bayimisani ekuanse bamfo kenke. Məmblɛ kenke əkpə lə lefə nə mə kuutsyuə saa manle.
32 Lə kalosəkɔ kenke, usio əmə kosate əbə úkpə.
33 Nya mɔmɔɔ, diyi nə əsuə bekpənkpə luusinkli bataka, owoe eto usiə usio əmə luudi se məmblɛ kenke dífi wə lə lefe nə lefe mə?”
34 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Nkpə bomfo əsuə ete basani ku besio leefi bəsiə kəsiə bese.
35 Fɛɛ basani ku besio kenke ba díńyə itə bə bataka betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə bo lensiembolo kulefee, bensiembufi bəsiə nye bəsiə bese.
36 Bootsyə fe kase Onanto eto batɔnkpe nte, nya bensiembukpə tsya. Beyifo Onanto eto bebi itsyise bátaka betsyi ɔkɔmə.
37 Nyamfo ni ɔnukualɛ wə Moses díləkə ote lə Asawɔni Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə bekpənkpə si bootaka bəbə bəsiə nkpə. Itsyise lə lefe nə únyə lə kuyi ko díkənyə ute eto ənəmi, ókpadi Onamute fe Abraham eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob tsya eto Onanto.
38 Nyamfo lɛ bote bə mba díkekpə kokoo, besi nkpə. Nyaso uyifo mə Onanto tsya.”
39 Mfó afi eto bateasa bamfo eto bətsyuə dítə mbuayɛ bənkə, “Oteasa, ətə mbuayɛ kukɔnɔ!”
40 Nyamfo eto kamaa, kutsyuə saa ménsikpe ɔkɔɛ lə ɔtɔ kulesa tsya.

Owoe Eto Ubi Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?

41 Yesu átɔ mə nkə, “Ntsyə ibə fɛ betidi lɛtɛyi bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ebutsyi Oka David eto bebi eto kafo?
42 Nya Oka David əmə kosate átɛyi lə kusə eto kukue əsuə nkə,
‘Onamute əmə átɛyi mɔ Onamute nkə,
“Si əsiə lə mɔ kodiani eto kutsyə
43 isu ese lefe nə muufi fə balo nkpe lə fə kokpa kalɔ.” ’
44 Nya lə Oka David ákpadi wə nkə Onamutee, ntsyə íbə fɛ Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə luuyifo Oka David eto kafo eto ubi?”

Yesu Ǝkə Wə Bakasebi Ato Itsyi Lə Afi Eto Bateasa Ǝsuə.

45 Lə lefe nə betidi ba tã dínyə béketsyue ato lə asa nnya Yesu nlɛ bɔtɛyi, ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
46 “Bebe kukɔnɔ lə afi eto bateasa əsuə. Betidi ba laala botsyilama lə mə awu kplɛ kplɛ əsuə. Nya baala bə betidi kəsiəsə mə ku dibu lə asi kafo. Mə laala nlebe kplɛ busiə lə Yudafɔ eto katsyakɔ nya baala ndikɔ kpaa busiə lə eyikedikɔ.
47 Beesu bakɔɛsiə ɔflɔ bə lə bawunsə ko mə, fɛɛ baawɛ mə kalɛ mə asa kafo. Nya baato kala kəntsyɛ, kate əsuə lə betidi eto ənəmi. Nyaso mə kotonənə ebɔkɛ ale eso utsyuə saa eto kole!”

21

Ɔkɔsiə Utsyuə Ǝtə Ǝtəsa Kplɛ.

1 Lə kedikətəkɔ mfoo, Yesu ábesə
ənəmi kato nya únyə kase
batabinyə leefi mə ətəsa kesu
kakpe lə kedikətəkɔ eto otobe kafo.
2 Nya únyə tsya kase ɔkɔsiə
okombo utsyuə dífi pesewa inuə
butsyuə ókpe lə otobe əmə kafo.
3 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi
minkə ɔkɔsiə okombo əmfoo, útə
lesa nə nso bafɛfɛ bamfo kenke.
4 Itsyise babamba bamfoo, məə,
lesa nə baala lə nə bəənyə nti, ete
ni nə bətə nɛ. Fɛɛ usio əmfo wə
sekombo, lesa nə kenke ntə wə nə
wuudi mfó, nya ni nə úfi útə mfo
nɛ.”

Yesu Átɛyi Etiki Itsyi Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ Eto Boba Ǝsuə.

5 Lefe nəmfóo, bakasebi bətsyuə
akɛ mfó kedi etiki itsyi lə Onanto
eto kedikətəkɔ əsuə. Nya bátɛyi
kase kedikətəkɔ kamə laanɔ bobe
ku kase aba nnya béfi báto diyo
nəmə laanɔ bobe ku asa nnya
betidi dítə béfi bálɔ Onanto eto
kedikətəkɔ kamə. Mfó əmə nya
Yesu lɛtɛyi mə nkə,
6 “Lesa saa nə bɛnlɛ bunyə mfoo,
lefe ditsyuə ebubə se leba saa
lensiembubu lə ni kəsiəkɔ. Bomu
betidi ebusense ditsyuə saa lekpo lə
kasɔ.”

Kanyinyənyə Ku Betidi Eto Bɔkpɔ Ku Mə Bətsyuə.

7 Mfó nya bátɔ wə bənkə,
“Oteasa, dimamfe yuubə itə nko?
Nya be ini buufi bunyə lə bote boə
lefe nə asa nyamfo luubə éboyo?”
8 Yesu átɛyi mə nkə, “Bińyə
bikabe kusu itə bə kuutsyuə saa
əmbɔwɛ mi okpe. Betidi kpə ebubə
batɛyi bənkə mɔ ditiki bəbə buləkə
kate, bookəbə katɛyi bənkə, ‘Mɔ
uni,’ nya ‘Lefe nəmə éboyo.’ Fɛɛ
biəntəkəko mə kama.
9 Bíanté sikpi lə bɛnɔ lema eto
kudu nya betidi letaka bəńyə lə
bətsyuə əsuə. Asa nyamfo eto kakle
ebutsyiko bubə, fɛɛ inni nya kasɔ
ni bənkə kalosəkɔ ebubə eyo elo.”
10 Yesu esi úsukosə nya ɔ́tɛyi nkə,
“Ese ebɔkpɔ ku mə bətsyuə, nya
bekakedikɔ lɔɔbɔkpɔ ku mə əsuə.
11 Kasɔ ebutinkə kekleke. Nya
kukpɛnsɛ tsya luubə kekleke. Nya
efimbi akpa akpa tsya luubə nlebe
nlebe kenke. Nya ekpinsa kpə
luutsyiko bubə lə difule əsuə.
12 “Nya fɛ asa nyamfo luubə ibə,
betidi ebumuə mi nya bookpe mi
bulə, bate mi ohiã. Betidi ebokpa
mi besuko akpokakpokɔ lə Yudafɔ
eto ntsyakɔ nya bookpe mi lə ayo.
Nya bookpa mi besuko baka ku Aba
eto bənyɛsiə eto ənəmi bə lə
bakponko mi akpo lə mɔ disi eso.
13 Nya lə lefe nəmfóo, kusu
ebɔsini mi bə lə bidi Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nəmə.
14 Bimuə əsuə bitsyə bɛtɔnsə itə
bə biembulə əsuə lə kusu ko biɔyɛ
biləkə mi əsuə kɛnyɛ eso.
15 Itsyise muutə mi kobe ku kɛnyɛ
yayaya itə bə mi balo eto kuutsyuə
embofo buńyə lə mi ənəmi nye bətə
mi etiki eto mbuayɛ kulefe.
16 Mi anto mə ku bayimisani ku
mi betidi ku mi bayɛtsyuə ebufi mi
bakpe lə ani. Nya boolo mi bətsyuə.
17 Betidi ba tã ebukisi mi lə mɔ
disi eso.
18 Fɛɛ mi disi eto sɛwɔnii, lɛ sɔni
kplon embonya.
19 Bińyə kekleke lə binyə nkpə bo
ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Lefe Nə Booba Yerusalem Eto Umə Ǝmə Bakpo Kasɔ.

20 “Lefe nə bínyə biə bamamanyə
esu bəńyə batsyilama Yerusalem,
ete biote biə umə əmfo eto boba
kakpo lə kasɔ eto lefe eboyo.
21 Lefe nə mfóo, betidi ba kenke
nkpe lə Yudea, ele bə betsyetsyi
bedu besu babiɔ lə atini əsuə lə
babɔ lə kanyi əsuə. Nya betidi
bakenke nkpe lə umənkplɛ əmə
kafo, ele bə babɔ lə wə bedu. Nya
betidi ba kenke nkpe lə mbuto ku
kəmə ka lɛfi mfo, yanle bə besu
umənkplɛ əmə kafo.

22 Itsyise lefe nə mfó ni kotonənə
eto eyi nnya ele bə ibə fe kase
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki
léte.
23 Yɔɔkɛ ale tinti itə besio ba ni
bafonlɛ ku bebiambe ba nlɛ bebi
bɔyimisə. Kanyinyənyə kekleke
kətsyuə ebubə kasɔ kamfo əsuə.
Nya Onanto eto kotonənə ebubə
betidi bamfo əsuə.
24 Boolo bətsyuə ku asiabi. Nya
boomuə bətsyuə lə əsuəale besuko
nsɔ bamba kpə əsuə. Nya betidi ba
lenni Yudafɔ, luudi sɛkplɛ baayinkə
Yerusalemfɔ bakpe isu ese lefe nə
Onanto lɛtɔnɔ utə mə.

Utidi Eto Ubi Ebusinkli Ubə.

25 “Ekpinsa kpə ebubə lə kofe ku
kofande ku befandebi eto ənəmi
əsuə. Nya kasɔ eto betidi kenke
eboyansə kusubebe saa. Nya sikpi
kplɛ ebubə lə betidi əsuə lə kase
lekpo eto kudu ku kase diuyənki
nyanklaa eso.
26 Ǝnəmi ebutsyiko betidi
bonanko lə sikpi sia luumuə mə lə
lefe nə befi bəńyə bensəkə itə lesa
nə luubə lə kawunsiə kenke əsuə
eso. Itsyise asa nnya nkpe lə difule
ensiembuńyə lə nnya kəńyənkɔ.
27 Nyamfo eto kamaa, Utidi Eto
Ubi ebɔbɔ ubə lə difule lə asɔmi
loku kəmiə lə əsuəale kplɛ ku lə
diyənde kplɛ əsuə.
28 Lefe nə asa nyamfo mfe nlɛ
bubəə, bɛlɔ mi əsuə bitsyə lə
bikabe kusu, itsyise mi diləkəfe
ebɔfi elo.”

Bekase Asa Itsyi Lə Eyi Ǝsuə.

29 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa
ditsyuə nkə, “Bibu disi bitsyi lə
kudiyi ku eyi bamba kenke əsuə
bebe.
30 Lə binyə biə afanto fɔfɔ etsyiko
bɔbɔɔ, bete biə kasɔmite eboyo elo.
31 Nko kə ini lə binyə biə asa
nyamfo nlɛ bubəə, bete biə Onanto
eto Sekadidi siamə eto dibəfe fe
yaala lə eyo.
32 “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə asa
nyamfo kenke ebubə fɛ bətsyuə ba
nsi nkpə mfo luukpə balo.
33 Kato ku kasɔ ebubə efe, fɛɛ mɔ
etiki embubə efe kulefe.

Ele Bə Bińyə Bikabe Kusu.

34 “Bebe kukɔnɔ biə biemfi mi
lefe bitə budi ku sitekpe eto
disuəyuə mate. Nya kuutsyuə
memfi wə əsuə utə bɔkpɔ lə
kawunsiə kamfo eto asa əsuə.
Lenni nko, diyi nəmə ebubə ditu mi
lə kafuafua əsuə.
35 Nya yuuyifo fe kase uyibibiobio
ləələkə ubuki seka. Etsyise yuubə lə
kawunsiə kenke eto betidi əsuə.
36 Nyaso bitəkə ənə lə bińyə
bikato ola lefe saa bə lə binyə
əsuəale lə bɛbɔ befe lə keni saa
əsuə lə lesa saa nə luubə mfo əsuə
lə itə bə biofo buńyə lə mɔ, Utidi
Eto Ubi eto lekpokakpokɔ.”
37 Lə eyi nyamfó kenke əsuəə,
Yesu éfi ɔ́lɛ betidi bamfo asa bote lə
Onanto eto kedikətəkɔ. Nya lə
ditsyitsyo lefee, úkesu Nnuəbi eto
Eyi eto Kɔtini ékesu kalabe.
38 Nya olesiətu saa, betidi bamfo
ékesu kedikətəkɔ kamə lə banɔ wə
asatete.

22

Besumunyə Ninə Ákpe Disi Bə Lə Balo Yesu.

1 Lefe nə Yudafɔ leedi
Nnamfokuã eto Abolo eto Diyi nə
baakpo bə Ukpə Asa Bo Ɔyila ebɔfi.
2 Fɛɛ se Onanto eto besumunyə
ninə mə ku afi eto bateasa díkate
betidi bamfó sikpi esoo, bákabɛbɛ
kusu ko əsuə bɔɔyɛ balo Yesu lə
kabiɔbiɔ əsuə.

Yuda Átɔnɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

3 Mfó nya Obonsam dídufə lə
Yuda wə baakpo tsya bə Iskariot
əsuə. Nyaa uyifo Yesu eto lefosi
bakasebi inuə bamə eto ɔni.
4 Nyaso Yuda ésu Onanto eto
besumunyə ninə ku Onanto eto
kedikətəkɔ eto mba laase mfó eto
beninə ɔflɔ. Nya bédi etiki itsyi lə
kusu ko əsuə wɔɔyɛ fɛ boomuə
Yesu əsuə.
5 Bənyə disuəyuə, nya bátɛyi wə
bə bootə wə atabi.

6 Nya Yuda tsya lɛtɔnɔ nko.
Nyaso útsyiko lefe sɛɛ bɔbɛbɛ lə
kusu ko əsuə wɔɔyɛ ufi Yesu okpe
mə lə ani lə betidi bamə eto mante
mante əsuə.

Yesu Ǝmuə Ǝsuə Itə Ukpə Asa Bo Ɔyila Eto Diyi Budi.

7 Lə nnya kamaa, diyi nə baalo
basamubi itə Ukpə Asa Bo Ɔyila eto
Diyi itə Nnamfokuã eto Diyididi əbə
léyo.
8 Nya Yesu létsyese Petro ku
Yohanes ɔtɔnsə ku kɛnyɛ kamfo
nkə, “Bisu bɛlɔ Ukpə Asa Bo Ɔyila
eto didisa bitsyə itə bo budi.”
9 Bátɔ wə bənkə, “Sie faala fə
bɔlɔ ni butsyə?”
10 Nya útə mbuayɛ nkə, “Lə
bidufə Yerusalem eto umə əməə,
osani utsyuə ebubə otsyako mi wə
ntsyi ntu ku ɔlɔtsyi. Bitəkəko wə lə
bidufə diyo nə wuudufə.
11 Nya lə bɛtɛyi oyosate əmə
biənkə, ‘Oteasa nkə bɔtɔ fə nkə,
“Nte diyo nə kafo ele bə Mɔ ku mɔ
bakasebi luubə bedi Ukpə Asa Bo
Ɔyila eto didisa?” ’
12 Woote mi abanslo kato eto diyo
kplɛ ditsyuə nə bálɔ bətsyə nya
bétsyue əsiəsa lə ni kafo bətsyə.
Bɛlɔ didisa nəmə bitsyə mfó.”
13 Mfó nya báyifə kusu bésu
bənyə lesa saa pɛpɛɛpɛ fe kase Yesu
lɛtɛyi mə. Nya bálɔ Ukpə Ása Bo
Ɔyila eto edisa nyamə bətsyə mfó.

Bédi Bonamute Eto Didisa.

14 Se lefe léyoo, Yesu ku wə
batɔnkpe bamə ésu bəsiə kasɔ bə lə
bedi lesa.
15 Ɔtɛyi mə nkə, “Iyifo mɔ lelabi
kokooko bə lə ndi Ukpə Asa Bo
Ɔyila eto didisa nəmfo ku mi fɛ lə
nnyə kanyi.
16 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə
mensiembudi ni bio isu ése lefe nə
muudi ni lə Onanto eto
sekakedikɔ.”
17 Nnya kamaa, Yesu éfi
ditənəkɔbe nya ɔ́sɔ ani. Nya ɔ́tɛyi
nkə, “Befo nyamfo lə binə bitə
bətsyuə.
18 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə idu mɔmɔ
ɛntɔɔ, mensiembunə ntu bo lɛbɔ
itsyi lə wanyi eto awɔnsa əsuə isu
ese lefe nə Onanto eto sekadidi
luubə.”
19 Nya úfi abolo utsyuə nya ɔ́sɔ
Onanto ani. Nya úbudi nnya nya
úfi útə mə. Nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə sia
muufi ntə Onanto kedi lə mi disi.
Biyifo nyamfo bifi bikakloma mɛ.”
20 Nko ke tsya úfi ntə ku lɛkɔbe
úfi utə mə lə didisa nəmə kama nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Lɛkɔbetɔ nəmfo
eyifo Onanto eto ketsyue fɔfɔ ka
utsyue utsyə fe ditsyəbi, nə ni mɔ
kɔtɔ ko mookpo lə kasɔ lə mi disi.
21 Fɛɛ bete biə nwə dídu mɛ útəə,
si ɔlɛ kɔni bokpe ko mɛ lə ɔkpɛ ɔni
mfo.
22 Nya mɔ, Utidi Eto Ubi, mbə nlɛ
bofe fe kase Onanto lése uyi utsyə.
Fɛɛ mbɔbuɛ itə utidi wə luudu mɛ
utə.”
23 Mfó nya beetsyiko bətsyuə bɔtɔ
kanɔ bə owoe luuyifo nyamfo.

Owoe Ni Ɔkplɛ Lə Bakasebi Bamə Nti?

24 Kənə əbə kedufə bakasebi
bamə nti itsyi nwə luudi ɔkplɛ
əsuə.
25 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Betidi
ba lenni Yudafɔɔ, mə baka kpe
əsuəale lə mə betidi əsuə kenke.
Nya baka bamfo kpe diye nə baala
bə betidi bamfo kakpo məə, nə ni
bə ‘Bafonətidi.’
26 Fɛɛ inni nko ele bə itsyə lə mi
nti. Bomu utidi wə ni nwə nso
kenke lə mi ntii, ele bə uyifo wə
əsuə ɔkɛkɛ enso. Fɛɛ nwə ni
ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə ofiani nwə
leesumu betidi.
27 Nya owoe ni ɔkplɛnyə onso?
Nwə ləəsiə lə ɔpunu ekedi lee, nwə
leesumu wə? Lə ɔnukualɛɛ, nwə
ləəsiə lə ɔpunu ekedi. Fɛɛ mɔɔ,
nkpe mi lə nti fe nwə leesumu.
28 Bíokpe ɔkɔɛ koko bítəkəko mɛ
lə mɔ lefe kekleke kenke əsuə.
29 Nya fe kase mɔ Anto dítə mɛ
əsuəale nkə ndi sekaa, nko kə
mintsya luutə mi əsuəale nyamə
eto okle nɛ.

30 Biudi binə lə mɔ lesakedikɔ lə
mɔ sekakedikɔ. Nya biusiə lə
akankpomɛ əsuə lə bidi seka lə
Israel eto lefosi atobi ənuə nyamfo
əsuə.”

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ebutudi Kɛnyɛ Lə Wə Ǝsuə.

31 Mfó nya Yesu lɛtɛyi Simon
Petro nkə, “Simon, Simon! Tsyue
ato lə anɔ! Onanto ətə Obonsam
kusu nkə oto mimblɛ obe lə usense
mi nti, mba nkpe kɔnɔku mba
ləmbə kɔnɔ lə fe kase ɔkuɛmfo
laaflɛ kamɔ kələkə lə kofo nti.
32 Fɛɛ Simon, mboto ola lə fə disi
bə lə fə bofokanɔ lə bɔyɛ kɛnyɛ
buyuə. Nya lefe nə fuusinkli əbə
mɔ ɔflɔɔ, kpe fə bayimitsyuə
nkɛale.”
33 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə,
“Bonamute, nńyə nlɛ kusu bobe
miə bonko fə kenke ebolabe lə Aba
eto diyo nya lə nkpə ku fə kulaa
tsya!”
34 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Petro,
nlɛ fə bɔtɛyi miə ketsye kamfo fɛ
ukusɛ luutə kɛnyɛɛ, ebutudi sitsyə
fə enyi mɛ.”

Otabitobe Ku Kusuyɛyɛtobe Ku Kalande Eto Butsyi.

35 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi
nkə, “Lefe ditsyuə nə léfe se
míntsyese mi kusu nya míntə
bíentsyi otabitobe nye
kusuyɛyɛtobe nye afɔkpa kuətsyuə,
béhiã lesatsyuə?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Kulesa
mánhiã bo kula kon.”
36 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Fɛɛ
mɔmɔɔ, utidi wə nkpe atabi eto
otobe utsyuə nye kusuyɛyɛtobe
utsyuə, ufi ɔlɛ. Nya nwə kalande
kukətsyuə lentee, ele bə ufi wə awu
nye kafia ote, lə usu oya ke.
37 Nya nlɛ mi bɔtɛyi minkə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto lesa
nə báwɔni bákpe mfó lɛ bɔtɛyi nkə,
‘Bákla wə bákpe lə betidi bua ntii,’
ele bə ibə itə nko lə mɛ əsuə.
Itsyise lesa nə báwɔni itsyi lə mɛ
əsuəə, lɛ bubə kətə.”
38 Nya bakasebi bamə lɛtɛyi
bənkə, “Bonamute, bee! Nnyə
nlanle nnuə nte mfo!”
Mfó nya útə mbuayɛ nkə, “Isiə.”

Yesu Áto Ola Lə Nnuəbi Eto Eyi Eto Kɔtini Ǝsuə.

39 Yesu áyɛ ɔ́bɔ lə umə əmə nya
úsu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə
fe kase woala buyifo. Nya wə
bakasebi bamə tsya dítəkəko wə.
40 Se óyo kaka əməə, Yesu átɛyi
wə bakasebi nkə, “Beto ola, lə bɛyɛ
disi butə le botokabe əsuə.”
41 Nnya kamaa, óyani mə utsyə
mfó ɔ́yɛ usu sɛtɔ sɛkɛ nya óse
akonki óto ola.
42 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nto, lə alaa,
ləkə kanyi eto lɛkɔbe nəmfo etsyiko
lə mɔ ɔflɔ. Fɛɛ menyifo lə mɔ lelabi
əsuə, bomu lə fə lele əsuə.”
43 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe
dítsyi kato úbə úləkə əsuə óte wə
nya ókpe wə nkɛale.
44 Nya lə kanyi kplɛ ka ɔnlɛ bunyə
esoo, usi óto ola kekleke ókpe. Nya
diwi nə lɛbɔ lekpo wə eyifo fe
atɔbo nya nlɛ bola kakpo lə kasɔ.
45 Se Yesu létaka lə kaka ɔnlɛ ola
boto mfóo, úsinkli úsu wə bakasebi
bamə ɔflɔ. Nya úbə únyə nkə
bálabe selabe itsyi lə lɛwɛnlo nə
əsuə bakɛ eso.
46 Mfo nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Beso
bɛnlɛ selabe? Betaka lə beto ola lə
kase biembudufə lə botokabe
əsuə.”

Besumunyə Ninə Ǝmuə Yesu.

47 Lefe nə Yesu ńyə ɔnlɛ etikii,
betidi kpə bətsyuə áyɛ bétu wə.
Yuda wə ni bakasebi lefosi inuə
bamə eto ɔni lɛtɔnko mə. Ɔyɛ úsu
Yesu ɔflɔ nkə lə ɔfiɔ wə lə kola.
48 Fɛɛ Yesu átɛyi Yuda nkə,
“Yuda, bubə fəbə fə aafiɔ mɔ, Utidi
Eto Ubi, lə kola lə efi mɛ akpe lə
betidi eto ani?”
49 Lefe nə bakasebi ba lɛkɛ mfó
ku Yesu dínyə lesa nə luubə ibə,
bátɔ Yesu bənkə, “Bonamute,
bɔkpɔnko mə ku bo nlande lee?”
50 Mfó nya bakasebi bamə nti eto
ɔni lésiabe Usumunyə Ninə Kenke
eto uyifoyifo eto kodianito úfə.

51 Fɛɛ Yesu áni ko mə ɔ́tɛyi nkə,
“Isiə! Bitə mə kusu!” Mfó nya útidi
uyifoyifo əmə eto koto nya wə koto
dísinkli kótsya wə.
52 Nya Yesu lɛtɛyi besumufɔ ninə
ku mba laase Disumuyo eto beninə
ku kusə eto beninə ba díbə mfo bə
lə bəbə bəmuə wə nkə, “Beso ele bə
bifi keyi ku nlande bibə fe uwudifɔ
mini?
53 Bonko mi ákɛ lə Yudafɔ eto
kedikətəkɔ diyi saa tsya bíatɛtsyi
biə biəmuə lə əsuəale mɛ əsuə. Fɛɛ
mi lefe léyo bə biyifo nko se
Obonsam eto əsuəale ntekə kato.”

Petro Áni Yesu.

54 Besumunyə ninə ku baka
bamfó əmuə Yesu, nya béfi wə
bésuko Usumunyə Ninə Kenke eto
diyo. Nya Petro tsya dítəkəko mə
kama kama.
55 Betidi bətsyuə ákpe ute utsyuə
lə diyo nəmə eto lekple, nya Petro
tsya dísu úsiə lə mə nti.
56 Se besio eto uyifoyifo ɔni dínyə
Petro se ute díyənde okpo wə lə
əsuə se usi mfóo, óbe wə tũũ nya
ɔ́tɛyi nkə, “Utidi əmfo tsya
əətəkəko Yesu.”
57 Fɛɛ Petro áni nyamfo nya ɔ́tɛyi
nkə, “Usio, minyi wə kulaa tsya!”
58 Lə lefe kliminti ditsyuə eto
kama, osani utsyuə tsya ənyə Petro
wə únyi nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Fintsya
mə nti eto ɔnɔ feni?”
Fɛɛ Petro esi útə mbuayɛ nkə,
“Osani, nni mɔ uni!”
59 Íyifo fe lebombosɔsɔ lɔni eto
kama, osani bamba utsyuə tsya ébə
únyə kekleke ɔ́tɛyi nkə, “Kənə ku
kətsyuə saa əmbə lə nyamfo əsuə
bənkə osani əmfo tsya ətəkəko
Yesu, itsyise Galileanyə uni!”
60 Fɛɛ Petro ətə mbuayɛ nkə,
“Osani, mante lesa nə fanlɛ bɔtɛyi
mfo kula kula!” Lamfolamfo, fe
kase unsi únyə ɔnlɛ etiki, ukusɛ ko
ditə kɛnyɛ.
61 Bonamute əmə ékensə óbe
Petro. Mfó əmə nya Petro lékloma
nkə Bonamute əmə átɛyi wə nkə,
“Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ ketsye
kamfoo, ebutudi kɛnyɛ sitsyə sɔ̃ɔ̃ fə
enyi mɛ.”
62 Petro ábɔ úsu lekple nya úwi
keku kekleke.

Yudafɔ Ba Lése Yesu Ǝmə Wə Nya Báblɛ Wə.

63 Betidi ba díkase Yesu, əmə wə
nya báblɛ wə.
64 Bákle wə ənəmi nya báblɛwə,
nya bátɔ wə bənkə, “Owoe lɛsɔ fə?
Tɛyi bo!”
65 Nya báka wə lə esu bamba kpə
əsuə tsya.

Yesu Ǝnyə Lə Bakponkpo Eto Ǝnəmi.

66 Se kale dísiəə, kusə komə eto
beninə ku besumunyə ninə ku afi
eto bateasa əbə bəsiə. Nya bákpa
Yesu bésuko mə ənəmi.
67 Nya betidi ba díbə batsya mfó
lɛtɔ Yesu bənkə, “Tɛyi bo lə fə ni
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
əmə.”
Mfo nya útə mbuayɛ nkə, “Lə
ntɛyi mi lesatsyuə tsyaa, biəmbofo
bɛnɔ.
68 Nya lə ntɔ mi etiki ətsyuə,
biəmbofo kɛnyɛ buləkə katɛyi mɛ
kulesa.
69 Fɛɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, Onanto
wə ni əsuəalenyə kenke ebutsyə
mɔ, Utidi Eto Ubi, lə wə kodiani.”
70 Mfó nya məmblɛ lɛtɔ wə
bənkə, “Nyalɛ, fə ni Onanto eto Ubi
əmə?”
Útə mbuayɛ nkə, “Mi kosate nlɛ
bɔtɛyi biənkə wə mini, nya nko ini
nɛ.”
71 Bátɛyi bənkə, “Yensihiã bo bə
kuutsyuə saa si ubə udi adansiɛ lə
nyamfo əsuə. Bo kosate ánɔ asa
nnya ɔ́tɛyi!”

23

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

1 Nya məmblɛ létaka nya béfi
Yesu bésuko Pilato ɔflɔ.
2 Mfó bétsyiko etiki butsyi lə wə
əsuə katɛyi bənkə, “Búmuə utidi
əmfo se ɔnlɛ bo kusə eto betidi
bokpa kayɛnko lə kusu bua əsuə.
Nya ɔnlɛ mə bɔtɛyi nkə, bénsiko
umənko bətə Roma eto Okankplɛ.

Nya úsi ɔ́tɛyi tsya nkə wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nya uni Oka tsya.”
3 Pilato átɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”
Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Nko ini fe kase fanlɛ bɔtɛyi nɛ.”
4 Mfó nya Pilato lɛtɛyi besumunyə ninə ku sitiditu siamə nkə, “Mənnyə kulesa lə utidi əmfo əsuə nə eso ele bə nlo wə dikpi.”
5 Fɛɛ məmə əńyə kekleke bátɛyi bənkə, “Wə asa nnya woate ətə botaka kəńyə əbə idufə lə Yudea eto betidi kenke nti. Útsyə nyamfo kasɔ lə Galilea, nya úkaboko nnya mfo tsya.”

Herodes Átɔ Yesu Etiki.

6 Se Pilato lɛnɔ ditiki nəmfoo, ɔ́tɔ mə nkə, “Galileanyə ni utidi əmfo?”
7 Nyaso se óte nkə Yesu étsyi Galilea eto lekpake nə əsuə Herodes nlɛ seka budi esoo, úfi wə ótsyese Herodes ɔflɔ. Nya Herodes əmfo akɛ lə Yerusalem lə lefe nəmfó əsuə.
8 Ǝsuə əyuə Herodes tinti se únyə Yesu, itsyise wɔ́ɔnɔ wə kɔsɔ koko nya óla nkə lə unyə wə kokooko. Nya ɔnlɛ kusu bobe nkə wuunyə Yesu lə uyifo ayanisa ətsyuə lə obe.
9 Nyaso Herodes átɔ Yesu etiki kpə, fɛɛ Yesu ménfe kɛnyɛ utə mbuayɛ saa.
10 Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ábɔ bəbə sɛtɔ nya bála nnyɛ kplɛ, kplɛ bətəkə Yesu.
11 Herodes ku wə bamamanyə ákpe Yesu kɔfiɔ ku kofani. Nya béfi awu nnya lefo koya ətsyuə bákpe wə nya besi bákpa wə bésuko Pilato ɔflɔ.
12 Diyi nəmfo hã əsuə nya Herodes ku Pilato léfiani bayɛtsyuə, itsyise kɔɔ, balo bédi lə bətsyuə.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

13 Pilato ákpadi besumunyə ninə ku umə eto beninə ku betidi ba létsya mfo ɔkɔ.
14 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi lékpa utidi əmfo béboko mɛ biə ɔlɛ betidi bokpa kayɛnko lə kusu bua əsuə. Nya mɔmɔɔ, ńtɔ wə etiki lə mi kosate eto ənəmi. Nya mənnyə kabua saa lə wə əsuə fe kase mi léla bítəkə wə.
15 Herodes tsya mənnyə kulesa bua saa lə wə əsuə, itsyise úsinkliko wə ótsyese bo. Utidi əmfo ménYifo kulesa nə ele bə bolo wə dikpənkpi.
16 Nyaso muutə lə bablɛ wə kuyibi lə nyani wə lə udu.”
17 Lə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto eyididi saa əsuəə, iyifo Pilato eto ketsyue bə oyani mba bákpe lə diyo eto ɔni lə mə nti utə mə.
18 Məmblɛ áfa bembembe bátɛyi bənkə, “Lo wə! Lə ayani Baraba ətə bo!”
19 Baraba əmfoo, bákpe wə lə diyo ɛyɛ lə bulə butsyuə bo ókpe únyə lə Yerusalem eto umə ku wə utidi wə ólo əsuə eso.
20 Nya se Pilato léla nkə lə oyani Yesu esoo, usi údi betidi bamə etiki.
21 Fɛɛ bákpo kudu bembembe bákpe lə wə etiki nnya ɔnlɛ bɔtɛyi əsuə bə “Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə! Sɔ wə amanklasə lə uyikabie əsuə!”
22 Pilato esi ɔ́tɛyi mə ditsyəfə nkə, “Nya nte kabua ka úyifo? Mənnyə kabua ka úyifo eso ele bə nlo wə dikpənkpi! Muutə lə bablɛ wə keyibi lə nyani wə.”
23 Fɛɛ bofa ko bensi banlɛ bembembe katɛyi bənkə, “Ele bə lə basɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie əsuə.” Nya lə kalosəkɔ, bətəkə wə kato.
24 Nyaso Pilato ála etiki nyamə úləkə fe kase betidi bamə léla.
25 Óyani utidi nwə baala útə mə. Utidi wə bakponkpo lékpe lə diyo itə bulə bo ókpe ku wə utidilolo eso. Nya óyani Yesu ókpe mə lə ani nkə lə beyifo lesa nə bála ku wə.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

26 Bamamanyə bamə ákpa Yesu bédunko. Nya se bányɛ lə kusu bantɔ, bátsyako Kirenenyə utsyuə wə baakpo Simon wə dítsyi kebuto

kətsyuə ɔntɔ lə Yerusalem. Bəńyənsə wə báyinkə wə bákpe bənkə ofo uyi wə Yesu ntsyi mfo utsyi lə utəkəko wə kama.
27 Betidi kpə bətsyuə ətəkəko Yesu kama. Nya besio bətsyuə akɛ lə mə nti ba díkewi nku ku kaminsə kətə wə.
28 Yesu ékensə óbe nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Yerusalem eto besio, bienwi keku bitə mɛ. Bomu biwi lə mi ku mi bebi eto disi.
29 Itsyise lefe ditsyuə ebubə nə betidi lɔɔtɛyi bənkə, ‘Diyuə itə bakonɔ ku mba eto belefie ubi dímənsiətɔ unyə ku ami nnya bányimi tɔ bənyə!’
30 Lefe nəmfó ni lefe nə betidi lɔɔtɛyi atini bə, ‘Beba bekpo bo lə əsuə!’ Nya bɔɔtɛyi akpenkpe bə, ‘Bɛkula bo!’
31 Itsyise lə balɛ asa nyamfo eto okle buyifo lə kuyi kuã əsuəə, ntsyə yuutsyə itə kuyi koya?”

32 Bákpa betidi bamba inuə ba ni babuayifo bésu kalokɔ ku Yesu.
33 Se bésu báyo kaka baakpo Ditidisikɔbee, básɔ Yesu bámanklasə lə uyikabie əsuə mfó. Nya betidi inuə bamə tsyaa, básɔ mə bámanklasə lə keyi əsuə lə Yesu eto simə̀ni ku sediani.
34 Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Nto, fi atsyɛ mə, itsyise benyi lesa nə banlɛ buyifo.” Lə nyamfo eto kamaa, bamamanyə bamə ésie Yesu eto awu bətə bətsyuə lə kase asa nnya bákpo basɛ lété əsuə.

35 Betidi bamə kenke əńyə mfó balɛ bobe nya Yudafɔ eto beninə bamə ńyə bánlɛ Yesu bumə katɛyi bənkə, “Ófo betidi bamba lə nkpə, bitə lə uləkə wə əsuə lə bobe, lə wə ni Kristo, Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə!”

36 Nko ke bamamanyə bamfó tsya dímə wə nɛ. Bésu wə ɔflɔ nya béfi ntə bo nkpe kalo bətə wə bə unə.
37 Nya bátɛyi bənkə, “Lə fə ni Yudafɔ eto Okaa, nyalɛ kpɔ lə ələkə fə əsuə!”

38 Báwɔni etiki nyamfo lə wə disikato nya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Nwə mfo ni Yudafɔ eto Oka əmə nɛ.”
39 Babuayifo ba básɔ bámanklasə lə eyi əsuə eto ɔni lə mə nti áka Yesu nkə, “Inni fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə? Kpɔ lə ələkə fə əsuə, lə ələkə bo tsya!”
40 Fɛɛ unuəfə áni ko wə ɔ́tɛyi nkə, “Aante Onanto sikpi lee? Kotonənə kɔni eto okle befi bətə fə ku wə kenke.
41 Nya bo kotonənə, kɔyɛ lə kusu əsuə. Itsyise lesa nə dińyə itə boo, ni ni nə béfi bətə bo nɛ. Fɛɛ wə ménɣifo kabua saa.”
42 Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Yesu, kloma mɛ lə esu edufə fə sekakedikɔ!”
43 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti miə mmi əmfo kee, ebudufə Paradiso kafo ku mɛ.”

Yesu Ǝkpə.

44-45 Nya se éyo kakɔmi eto lefosi ənuəə, kofe áyɛ bofa nya kale ku kawunsiə kenke lena tũũ itsyi lə kakɔmi isu ese lə abombo ətsyə. Nya Onanto eto kedikətəkɔ eto kafia ka mfaka mfo léla, késie lə akpa ənuə.
46 Yesu áfa ku ɔkɔɛ bembembe nkə, “Nto, mfi mɔ lɛwɔnɔ ńkpe fə lə ani!” Se ɔ́tɛyi nyamfó nkoo, óma kɛnyɛ.
47 Se omamanyə ninə əmə díny ə lesa nə díbəə, ɔ́tɛsə Onanto ɔ́tɛyi nkə, “Sitintii, utidi əmfo eyifo utidi sɛɛ.”
48 Se betidi ba díbə bə baabe lesa nə díbə nya bənyə lesa nə díbəə, bésinkli bésu ayo nya béfi ani bétsyi lə esi ku kaminsə.
49 Nya betidi ba kenke léte Yesu ku besio ba dítəkəko wə ditsyi Galilea bəbəə, əńyə kɔsɛsɛ balɛ asa nyamfo bobe.

Yosef Arimateanyə Ébikə Yesu.

50-51 Osani utsyuə ákɛ mfó baakpo Yosef wə dítsyi Arimatea lə Yudea eto kasɔ. Uyifo utidi sɛɛ wə betidi ləətə dibu tinti. Nya uńyə ɔnlɛ kusu bobe itə Onanto eto sekadidi sia nlɛ bubə. Ite bə ɔ́kɛ lə Yudafɔ eto

bakponkpo nti tsyaa, wántɔnɔ ko mə lə lesa nə báse uyi ku lesa nə béyifo əsuə.
52 Úsu Pilato ɔflɔ úsu ɔ́tɔ wə nkə lə ofo Yesu eto ɔkɔ.
53 Úləkə ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia kətsyuə úmini wə kenke. Nya úfi wə úsu úbikə lə leba kafo eto kudi kutsyuə ko bembikətɔ kuutsyuə bənyə.
54 Diyi nəmfó eyifo Fida wə bəəmuə əsuə fɛ Ɔnwɛditsyəyi ləəsiə kale.
55 Besio ba dítəkəko Yesu se betsyi Galilea, ətəkəko Yosef bésu kudi komə eti nya bésu bábe kase bébikə Yesu əmə.
56 Nya bésinkli bésu oto nya bəkuə asa nnya laanyi fififi ku nnuəbi bo beefi kediki bakɔ lə əsuə bətsyə. Nya bətsyə ɔnwɛ lə Ɔnwɛditsyəyi fe kase mə afi nyamə léte.

24

Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.

1 Lə Kɔsida eto olensiəntoo, besio bamə ésu kudi komə ɔflɔ bétsyi afa nnya bálɔ bətsyə bésuko kudi komə ɔflɔ.
2 Mfóo, bənyə bə kudi komə eto kɛnyɛ ásini kute nya leba kplɛ nə béfi béti mfó ámina dite kutsyə.
3 Nyaso bédufə bésu kudi komə kafo, fɛɛ bənnyə Bonamute Yesu eto ɔkɔ əmə.
4 Nyamfo ətə difufu əmuə mə. Nya ete basani inuə bətsyuə díləkə əsuə báte mə. Nya bikə bia banlɛ nlɛ buyənde kaba mə ənəmi.
5 Sikpi əmuə mə tinti nyaso báse esi kasɔ bətə basani bamə. Nya basani bamə lɛtɔ mə bənkə, “Beso bɛnlɛ utidi wə nkpe nkpə bɔbɛbɛ lə bəkpənkpə nti?
6 Umbə mfo. Ótaka! Bekloma lesa nə ɔ́tɛyi mi lefe nə ɔkɛ lə Galilea nkə,
7 ele bə befi Utidi Eto Ubi bakpe lə betidi bua eto ani. Bɔɔsɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə. Nya lə eyi ətsyə eto kamaa, wuusinkli otaka utsyi ɔkɔmə ubə.”
8 Besio bamə ákloma wə etiki nyamə.
9 Nya se bésinkli bétsyi kebikəkɔ mfó bəbəə, bésu bátɛyi bakasebi lefosi ɔnwɛ bamə ku babamba kenke tsya asa nyamfo.
10 Besio bamə ni Maria Magdalene ku Yohana ku Maria wə ni Yakobo eto ambe. Mə ku besio bamba ni mba lɛtɛyi batɔnkpe bamfo asa nyamfo.
11 Fɛɛ batɔnkpe bamə efi asa nnya besio bamə díbə bátɛyi mə fe ebukitiki. Nyaso bámfo mə bánɔ.
12 Fɛɛ Petro alɛɛ, ótaka nya útsyetsyi úsu kudi komə ɔflɔ. Nya se úsu óbe kudi komə kafoo, únyə mfia bo bébikə ɔkɔ əmə. Fɛɛ wénsinyə kulesa mfó. Nyaso usinkli úsu se íyifo wə yanii lə kase asa nyamə díbə eso.

Betidi Ǝnyə Yesu Lə Emaus Eto Kusu.

13 Nya lə diyi nəmfo ke əsuəə, Yesu eto mba ntəkəko wə eto inuə bətsyuə yɛ lə kusu bátɔ lə umə kɛkɛ utsyuə wə baakpo Emaus. Nya yuutsyə fe esunkpo kɛntsyɛ akuanse idu mfo isu Yerusalem.
14 Nya banyɛ mfó banlɛ etiki budi itsyi lə lesa nə díbə əsuə.
15 Se bányɛ bánlɛ etiki budi kedufə lə etiki nyamə əsuəə, Yesu kosate ésu útu mə nya wə ku mə lɛyɛ bantɔ. 16 Bənyə wə, fɛɛ bəntsyə wə lekpo.
17 Yesu átɔ mə nkə, “Be əsuə bɛnyɛ lə kusu bɛnlɛ etiki budi ketsyiko?”

Bəkənə bəńyə. Nya mə ənəmi nlɛ bote fe baminsətidi.
18 Nya mə ɔni wə baakpo Kleopa lɛtɔ Yesu nkə, “Nyalɛ fə mate hã ete ni ɔfɔ lə Yerusalem wə lenyi asa nnya nlɛ bubə lə eyi nnya kliminti mfo eto nti lee?”
19 Ɔtɔ mə nkə, “Be eto asa?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Asa nnya díbə lə Yesu Nasaretnyə əsuə. Utidi emfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi wə Onanto ku betidi ba tã dínyə bə okpe əsuəale tinti lə wə asayifoyifo ku asa nnya ɔ́tɛyi kenke əsuə.

20 Nya bo besumunyə ninə ku bo
baka dífi wə bákpe lə Romamfɔ eto
uninə lə ani bə olo wə dikpənkpi
nya básɔ wə bamanklasə lə
uyikabie əsuə.
21 Fɛɛ búfi ənəmi butəkə lə wə
əsuə boə wə loofo Israel eto betidi
kenke lə nkpə. Nya mmi ni diyi
tsyəfə sɔ̃ɔ̃ se asa nyamfo díbə nɛ.
22 Bo nti eto besio bətsyuə ətə bo
ketu étinkə. Itsyise bésu wə kudi
komə ɔflɔ ku olesiətu əmfo.
23 Fɛɛ bənnyə wə ɔkɔ əmə. Nya
bésinkli bəbə bátɛyi bo bənkə
Onanto eto batɔnkpe bətsyuə əbə
bələkə əsuə báte mə. Nya bátɛyi
mə bənkə Yesu kpe nkpə.
24 Bo nti eto bətsyuə ésu kudi
komə ɔflɔ mfó nya bənyə fe kase
besio bamə lɛtɛyi pɛpɛɛpɛ, fɛɛ
bənnyə wə kosate."
25 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
"Bieninə! Nya tsyaa, mi bofokanɔ
lə asa nnya Onanto eto
bənyɛləkətidi lɛtɛyi mi əsuə əmbə
ale!
26 Binyi biənkə ele bə, Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə nyə
kanyi kamfo eto okle fɛ lə udufə wə
sekakedikɔ eto diyənde əsuə?"
27 Nya Yesu díləkə asa nyamfo
kasɔ óte mə lə asa nnya báwɔni
bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə itsyi lə Moses eto Ǝkue ku asa
nnya kenke Onanto eto
bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə itsyi lə
wə əsuə.
28 Se íbu sɛkɛ lə bedufə umə kɛkɛ
wə bántɔɔ, Yesu éyifo fe bofe ɔnlɛ
kedu.
29 Fɛɛ báninko wə bátɛyi bənkə,
"Kale ébolo kalo nyaso kɛ lə bo ɔflɔ
mfo." Nyaso úsu ɔ́sɔnɔ lə mə ɔflɔ.
30 Úsiə lə kasɔ nkə lə udi lesa ku
mə. Nya úfi abolo nyamə nya ɔ́sɔ
Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə
mə.
31 Mfó nya mə ənəmi lɛsini nya
bənyə wə bətsyə lekpo. Fɛɛ ónya fĩĩ
lə mə ənəmi.
32 Bátɛyi mə bətsyuə bənkə,
"Lefe nə ɔ́kɛ mfó úkedinko bo etiki
nya úkələkə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue eto etiki kasɔ kate bo lə
kusuu, disuəyuə ditsyuə eto okle
akɛ bo lə lɛkɔɛsi!"
33 Bátaka lamfolamfo nya
bésinkli bésu Yerusalem. Nya bésu
bənyə lefosi ɔnwɛ bamə ku betidi
bamba bákɔ bensi.
34 Nya bánlɛ bɔtɛyi bə,
"Bonamute átaka útsyi ɔkɔmə
sitinti, nya úləkə əsuə óte Simon."
35 Mfó nya betidi inuə bamə
lɛtɛyi mə asa nnya díbə lə kusu ku
kase bənyə Yesu bətsyə lekpo lefe
nə úbudi abolo nyamə útə mə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

36 Se betidi inuə bamfo nlɛ mə
etiki budii, mfó əmə Yesu kosate
əbə úńyə lə mə nti. Nya ɔ́tɛyi nkə,
"Diyuə lə disiəko mi."
37 Báyakla nya bébu bənkə ɔkɔ
banlɛ bunyə.
38 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, "Beso
bietinkə mə! Beso biamfo kanɔ?
39 Bebe mɔ ani ku mɔ akpa. Nya
bitidi mɛ lə bete biə mɔ uni. Itsyise
ɔkɔ əmbə əsuə eto sinə ku ekubi fe
kase bɛnlɛ mɛ bunyə minte mmə."
40 Se ɔ́tɛyi nkoo, úfi wə ani ku
akpa óte mə.
41 Lə kase banlɛ disuəyuə bunyə
tinti nya asa nyamə díyifo mə yani
esoo, bámfo bofo kanɔ. Mfó nya
Yesu lɛtɔ mə nkə, "Didisa ditsyuə te
mi mfo?"
42 Béfi lɛkpɛ sənsə báboko wə.
43 Nya ófo ni ɔ́yimi lə mə ənəmi
mfó.
44 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Asa nyamfo
əsuə tututu míntɛyi mi lefe nə
minkɛ mi lə ɔflɔ nɛ. Lesa saa nə
báwɔni lə Moses eto afi eto kukue
nye Onanto eto bənyɛləkətidi eto
asa nnya báwɔni lə Ǝsənkue itsyi lə
mɛ əsuəə, ele bə ibə itə nko."
45 Mfó nya ɔ́sini mə nsusu itə lə
banɔ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto
etiki nnya nkpe mfó kasɔ.
46 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Báwɔni
bətsyə bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə mfo ebunyə kanyi nya
wootaka utsyi bekpənkpə nti ubə lə
diyi tsyəfə əsuə.

47 Nya wə bakasebi ebobe letsya
lə wə diye əsuə bətə kawunsiə eto
betidi kenke bə batsyi mə akɔɛsi
bawuninsə itə lə Onanto lə ufi mə
abua ɔtsyɛ mə. Nya letsyabebe
nəmfo ebutsyə kasɔ lə Yerusalem.
48 Mi luudi adansiɛ biləkə ditiki
nəmfo bete lə kalebe saa.
49 Nya mɔ kosate ebufi lesa nə mɔ
Anto lɛtɛyi útsyə ntsyese mi. Fɛɛ
ele bə bińyə bisəkə Onanto eto
əsuəale nyamfo lə Yerusalem isu
ese lefe nə biofo nyamə itsyi kato.”

Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

50 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu
ákpa mə nya bédu lə Yerusalem eto
umə bésu Betania eti. Mfó óbesə
ani kato nya ókpo mə atsyɔ.
51 Nya lefe nə tututu ɔnlɛ mə
atsyɔ bokpo mfóo, údu lə mə ɔflɔ
nya Onanto étsyi wə úsuko kato.
52 Báse akonki bésumu wə nya
bésinkli bésu Yerusalem ku
disuəyuə tinti.
53 Békesu Onanto eto kedikətəkɔ
mlə mlə mlə késu késumu Onanto
kasɔ wə ani.

YOHANES
Ditiki Sɛɛ Nə Yohanes Lɛwɔni

Onanto Eto Ditiki Nni Nə Ləətə Nkpə.

1 Ditiki nəmə akɛ fɛ béyifo
kawunsiə.
Ditiki nəmə ku Onanto lɛkɛ.
Nya Ni ku Onanto ni ɔni.
2 Ditiki nəmə ku Onanto lɛkɛ taa
kasɔ ketsyikokɔ.
3 Ɛyɛ lə wəə, nya Onanto díyifo lesa
saa nɛ.
Bényifo kulesa nə wə dímankɛ
lenti.
4 Ditiki nəmə əətə nkpə,
nya nkpə bomə ɔflɔ betidi
dínyə diyənde betsyiko.
5 Diyənde nəmə əəyənde kakpo lə
ketuntu əsuə.
Fɛɛ ketuntu kamə mamfotɔ
diyənde nəmə bɔninsə.
6 Onanto átsyese utidi utsyuə.
Wə diye ni Yohanes.
7 Úbə nkə woedi betidi etiki
itsyiko lə diyənde nəmə əsuə bə lə
utsyuə saa wə lɛnɔ ditiki nəmə lə
ofo ɔnɔ.
8 Inni Yohanes kosate ni diyənde
nəmə. Bomu úbə nkə lə udi etiki
itsyi lə diyənde nəmə əsuə.
9 Nyamfo ni lekpasə kosate nəmə
nɛ, lekpasə nə nlɛ kawunsiə bubə
nə luuyənde ditə utsyuə saa
lekpasə.
10 Ditiki nəmə ákɛ lə kawunsiə,
nya wə əsuə Onanto lɛyɛ úyifo
kawunsiə, fɛɛ kawunsiə eto betidi
mənnyə wə bətsyə lekpo.
11 Úbə wə kosate eto betidi ɔflɔ,
fɛɛ wə betidi mámfo wə.
12 Fɛɛ bətsyuə ete léfo wə. Nya
mba kenke léfo wə bánɔɔ, útə mə
əsuəale nnya dítə báfiani Onanto
eto bebi.
13 Bámfiani Onanto eto bebi ɛyɛ
lə kawunsiə eto ditsyəbi əsuə nye
ɛyɛ lə usə ku usiə eto ubilele eto
ketsyue əsuə. Bomu Onanto kosate
lɛtɔnɔ nkə woafo mə lə bafiani wə
bebi.
14 Ditiki nəmə əbə léfiani
utidinini wə dísiə lə bo nti, nya úyi
ku Onanto eto lefonə ku sitinti
kenke. Nya búnyə wə diyənde kplɛ
nə eto okle ófo útsyiko wə anto ɔflɔ
fe Onanto eto Ubi ɔni kplo eso.
15 Yohanes ələkə wə óte betidi lə
lefe nə óbe letsya. Ófa ɔtɛyi nkə,
“Nwəmfo ni utidi wə əsuə míndi
etiki mintsyiko minkə, ‘Nwə ntəkə
mɛ kama ɔnlɛ bubəə, amɔ oso mɛ,
itsyise okpe koko fɛ bále mɛ.’ ”
16 Ɛyɛ lə wə lefonə kplɛ əsuəə,
ókpo bomblɛ kenke atsyɔ kpə.
17 Itsyise Onanto ətə bo kɔfi komə
ɛyɛ lə Moses əsuə. Fɛɛ wə lefonə
ku sitinti siamə əbə bo ɔflɔ ɛyɛ lə
Yesu Kristo əsuə.
18 Kuutsyuə saa mənnyə tɔ
Onanto unyə. Wə ubi ɔni kplo wə
lekate ko Onanto wə nsi lə wə Anto
əmə eto akɔɔ, wə ni díbə úləkə
futsyə Onanto ni óte bo nɛ.

Yohanes Ǝləkə Óte Nkə Inni Wə Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

19 Yudafɔ eto beninə ba nkpe lə
Yerusalem ákpe besumunyə ku
Lewifɔ bésu Yohanes ɔflɔ. Bátɔ wə
bənkə, “Owoe ko feni?”
20 Mfóo, Yohanes mánni mbuayɛ
butə bomu ókpasə mə nkə, “Inni
mɔ ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə.”
21 Bátɔ wə bənkə, “Nyalɛ owoe
feni? Fə ni Unyɛləkətidi Elia?”
Útə mə mbuayɛ nkə, “Inni mɔ
ni.”
Bésukosə bátɔ wə bənkə, “Nyalɛ,
fə ni Unyɛləkətidi wə bátɛyi bətsyə
bə wuubə?”
Útə mə mbuayɛ nkə, “Owo lo.”
22 Nyaso bátɔ wə bənkə, “Tɛyi bo
lesatsyuə nə busu bɔtɛyi mba lékpe
bo kɔtɔ! Owoe feni? Nya be fanlɛ
bɔtɛyi itsyi lə fə əsuə?”
23 Yohanes ətə mə mbuayɛ fe
kase Unyɛləkətidi Yesaya lɛwɔni
utsyə nkə, “Mɔ ni utidi wə nlɛ bofa
lə mfiminti kafe eto ɔkɔɛ katɛyi
nkə, ‘Bɛtsyɔnsə Bonamute eto kusu
bitsyə itə wə bubə!’ ”

24 Nya betidikpekpe ba dítsyi
Yudafɔ ba baakpo Farisifɔ ɔflɔ
bəbəə,
25 lɛtɔ Yohanes bə, “Lenni fə ni
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə,
nye Elia, nye unyɛləkətidi əməə,
ntsyə ibə fɛ fanlɛ ntufləsəfləsə eto
lekpa buyifo?”
26 Yohanes ətə mə mbuayɛ nkə,
“Mɔ alɛɛ, meefi ntu keyifo
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmfo. Fɛɛ
utidi utsyuə ńyə mi lenti, wə binnyi.
27 Utəkə mɛ kama ɔlɛ bubə nya
wə afokpa eto kekue mənńyə ntə
kulaa tsya bə nyankli.”
28 Asa nyamfo əbə lə Betania eto
umə lə Yordan eto ketu eto
ditukpenkpe nə nse. Mfó Yohanes
nlɛ ntufləsəfləsə eto lekpa buyifo
kətə betidi nɛ.

Yesu Ni Onanto Eto Lesamubi Nə Boofi Bətə Kedi.

29 Kəsiəsəə, Yohanes ənyə Yesu
nlɛ wə ɔflɔ bubə nya ɔ́tɛyi mba ńyə
wə lə ɔflɔ nkə, “Nyə Onanto eto
Lesamubi nə ntsyi kawunsiə eto
abua ɔntɔnko.
30 Wə ni utidi wə əsuə míntɛyi
mintsyiko lefe nə míndi etiki
míntɛyi minkə, ‘Utidi utsyuə təkə
mɛ kama ɔnlɛ bubə wə lɛmɔ onso
mɛ, itsyise okpe kokooko fɛ bále
mɛ.’
31 Mɔ kosate tsya mánte utidi
əmə. Fɛɛ wə bubə eso mímbə
minlɛ ntufləsəfləsə eto lekpa nəmfo
buyifo bə lə nləkə wə nte Israel eto
kusə eto betidi.”
32 Mfó nya Yohanes disi ɔ́tɛyi lə
wə əsuə nkə, “Nnyə miə Onanto eto
Lɛwɔnɔ áyifə dítsyi kato dísiə lə wə
əsuə fe lɛblɛkpa seka.
33 Tutɛ mánte miə wə uni. Fɛɛ
lefe nə Onanto létsyese mɛ nkə
mbə keyifo ntufləsəfləsə eto lekpa
nəməə, ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Ebunyə se
mɔ Lɛwɔnɔ lɔɔyifə ditsyi kato dibə
disiə lə utsyuə əmə əsuə, ete ebote
fə wə ni utidi wə luufi Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ ukeyifo ntufləsəfləsə eto
lekpa nəmə nɛ.’
34 Nya mínyə se íbə nkomə lə
utidi əmfo əsuə. Nya minlɛ mi
bɔtɛyi sitinti miə wə ni Onanto eto
Ubi kosate əmə nɛ.”

Betidi Tutɛ Ba Dítəkəko Yesu.

35 Kəsiəsəə, Yohanes ku wə
bakasebi inuə si bəńyə mfó ke,
36 nya únyə Yesu díbə ɔnlɛ bofe.
Nya se únyə wəə, ɔ́tɛyi nkə, “Bebee,
nyə Onanto eto Lesamubi nəməə!”
37 Bakasebi inuə bamfo ánɔ nnya
Yohanes lɛtɛyi nya bédu bésu
bətəkəko wə.
38 Se Yesu lɛtsyi ɔwuninsə únyə
nkə bətəkəko wəə, ɔ́tɔ mə nkə, “Be
biabɛbɛ?”
Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Rabi,”
eto kasɔ ni Oteasa, “Lekpakpa, se
fankpe?”
39 Ɔtɛyi mə nkə, “Bibə bebe.”
Lefe nəmfó ebutsyə fe ditsyitsyo eto
abombo ana seka.
Nyaso bətəkəko wə bésu kaka
onkpe, nya bəsiə wə lə ɔflɔ diyi fɛfɛ
nəmə.
40 Bakasebi inuə ba lɛnɔ Yohanes
eto ditiki nəmə fɛ bətətəko Yesuu,
eto ɔni ni Andrea wə ni Simon
Petro eto ɔyimi.
41 Lesa tutɛ nə Andrea əmə díyifo
ni bə úsu ɔ́bɛbɛ wə ɔyimi, ini
Simon nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Búnyə
Mesia əmə,” eto kasɔ ni Kristo wə
ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
42 Nya ókpa Simon úsuko Yesu
ɔflɔ.
Yesu ábe wə tũũ, nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Fə ni Simon, Yohanes eto ubi.
Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bookpo fə bə
Kefas,” nye Petro eto kasɔ ni
kobansə.

Yesu Ákpadi Filipo Ku Nataniel.

43 Kəsiəsiəə, Yesu ála nkə weesu
kasɔ ka baakpo bə Galilea. Nya se
ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə utsyuə wə baakpo
Filipo nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Bətəkəko
mɛ.”
44 Filipo etsyi Betsaida, umə wə
Andrea ku Petro tsya ditsyi.
45 Se Filipo dísu únyə Nataniel,
ɔ́tɛyi wə nkə, “Búunyə utidi əmə
əsuə Moses ku Onanto eto
bənyɛləkətidi lɛwɔni asa betsyiko
bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue

əsuə! Wə ni Yosef eto ubi Yesu wə ditsyi Nasaret!”
46 Nataniel átɔ nkə, “Lesa sɛɛ ditsyuə ebofo bɔbɔ ketsyi Nasaret kəbəə?”
Filipo átɛyi wə nkə, “Bə lə əbə abe!”
47 Se Yesu dínyə Nataniel lɛyɛ ɔnlɛ wə ɔflɔ bubəə, ɔ́tɛyi itsyi lə wə əsuə nkə, “Nyə Israelnyə tinti nlɛ bubə məə, woanwɛ betidi.”
48 Nataniel átɔ wə nkə, “Ntsyə féyifo fáte utidi wə eto okle mini?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fɛ Filipo díbə ókpadi fə lə lefe nə fakɛ lə koto komə kalɔɔ, mbúnyə fə koko.”
49 Nataniel átɛyi wə nkə, “Oteasa, eyifo Onanto eto Ubi kosate. Fə ni Israelfɔ eto Oka əmə!”
50 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə nkə, “Eni nnya míntɛyi fə miə nnyə fə lə koto komə kalɔ eso fáfo fánɔɔ? Ebunyə asa nnya nsi nso nyamfo.”
51 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə, biunyə se kato lɔɔsini nya Onanto eto batɔnkpe nlɛ kato bobe kesu kayifə kəbə mɔ, Utidi eto Ubi, ɔflɔ.”

2

Bákpa Kusiə Lə Kana.

1 Lə diyi tsyəfə əsuəə, bákpa kusiə kutsyuə lə umə wə baakpo Kana lə Galilea eto kasɔ. Yesu eto ambe Maria ákɛ mfó.
2 Nya bákpadi Yesu ku wə bakasebi tsya báboko kusiə kakpakɔ kamə.
3 Se nte bo banlɛ bunə léloo, Yesu eto ambe əbə Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Nte bo banlɛ bunə álo.”
4 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mbe, yanle bə tɛyi mɛ lesa nə ele bə nyifo. Mɔ lefe mányo tɔ.”
5 Nya Yesu eto ambe lɛtɛyi besumubi bamə nkə, “Biyifo lesa nə kee wɔɔtɛyi mi nkə biyifo.”
6 Se ini lekpa ídi itə Yudafɔ bə bəflə mə əsuə esoo, bətsyə ntu eto kalɔtsyi kplɛ ekua ka bələkə lə abansə əsuə mfó. Nya ketulɔtsyi ɛnɔ nye ekua leeyi ɔlɔtsyi kplɛ ɔni.
7 Mfó nya Yesu lɛtɛyi besumubi bamə nkə békuti ntu béyisə kalɔtsyi kplɛ kamə. Nyaso békuti ntu béyisə kalɔtsyi kplɛ kamə klɛlɛlɛlɛ.
8 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bikuti ntu bomə eto ntsyuə bisuko utidi wə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ.” Nya békuti mu bésuko wə.
9 Se útu ntu bo léfiani nte óbee, wə ánte kaka nte bomə dítsyi. Fɛɛ besumubi ba díkuti ntu bomə bésuko alɛɛ, məmə áte. Nyaso nwə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ ákpadi okafɔse əmə,
10 nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Utsyuə saa, nte sɛɛ woaka betidi butə bəənə, nya lə betidi ənə bəkpə eto kamaa, nya fɛ weefi mbo dimanlɛkɛ kətə betidi ləənə nɛ. Fɛɛ fə ébu nsɛɛ ətsyə kama!”
11 Nnya díbə lə Kana lə Galilea eto kasɔ mfóo, ni ayanisa tutɛ nnya úyifo. Úyifo nyamfo úləkə wə diyənde óte, nya wə bakasebi léfo wə bánɔ.
12 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə ambe, ku wə bayimi, ku wə bakasebi édu bésu Kapernaum nya bəsiə mfó eyi asiani.

Yesu Ála Mba Nlɛ Bíkə Bote Lə Disumuyo.

13 Ukpə Ásə Bo Ɔyila eto didife eboyo elo, nyaso Yesu ésu Yerusalem.
14 Se údufə Onanto eto Disumuyoo, únyə se betidi nlɛ banantsyui ku basamu ku ablonuma bote ku mba laafloma atabi tsya nsi lə mə kapunu eto akɔ.
15 Nyaso ófio ukuə nya úfi wə óla basamu ku banantsyui kenke ɔ́bɔsə lə Disumuyo mfó. Úsensə mba nlɛ atabi boba eto atabi úwui nya úkə mə kapunu ókpo lə kasɔ.
16 Ɔtɛyi mba nlɛ ablonuma bote nkə, “Bitsyi asa nyamfo bɛbɔnko lə mfo, nya biemfi mɔ Anto eto diyo biyifo bikəkatekɔ.”
17 Nya wə bakasebi lékloma nnya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, “Onanto, mɔ lelabi itə fə

Disumuyoo, ətə ənəmi asɛ mɛ lə ni əsuə.”
18 Yudafɔ eto beninə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, “Se féyifo asa nyamfo məə, nte ayanisa nnya fuuyifo ate bo bə akpe kusu feeyifo nnya okle?”
19 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Beba Onanto eto Disumuyo kamfo, nya mootakasə ke ńyənsə lə diyi tsyəfə əsuə!”
20 Yudafɔ bamə átɔ wə bənkə, “Disumuyo ka befi alɛfosi ana alɛ akua bátoo, bɔtɛyi fanlɛ fə ebusinkli atakasə ke əńyənsə lə eyi ətsyə əsuə?”
21 Fɛɛ bánte bə wə sinə əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko fe Onanto eto Disumuyo.
22 Nyaso lefe nə Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔməə, nya fɛ wə bakasebi lékloma bə ɔ́tɛyi nko utsyə. Nyaso báfo asa nnya báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue ku nnya Yesu lɛtɛyi bánɔ.

Yesu Yi Asa Itsyi Lə Utidinini Ǝsuə Wuee.

23 Lefe nə Yesu lɛkɛ lə Yerusalem lə Ukpe Ásə Bo Ɔyila eto diyididi lefee, betidi kpə áfo wə bánɔ lə ayanisa kpə nnya bənyə úyifo eso.
24 Fɛɛ Yesu mémfi wə əsuə utə mə, itsyise uyi betidi kenke.
25 Yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɛyi wə kulesa itsyi lə betidi əsuə itsyise wə kosate áte lesa nə lɛkɛ lə mə ketu kəmiə.

3

Yesu Áte Nikodemo Asa.

1 Lefe nəmfóo, Yudafɔ eto uninə ɔni wə baakpo bə Nikodemo akɛ lə mə ditsyukpa nə baakpo Farisifɔ nti.
2 Kətsyə kanii, úbə Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Oteasa, buyi boə fə ni nwə ditsyi Onanto ɔflɔ fəbə, itsyise kutsyuə saa embofo ayanisa nnya feeyifo buyifo lenni Onanto nsi ko wə.”
3 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Sitinti minlɛ fə bɔtɛyi minkə, lə bensinkli utidi balee, wəmbunyə Onanto eto Sekadidi siamə.”
4 Nikodemo átɔ wə nkə, “Ntsyə boofo utidi wə díkabe businkli kale bio? Businkli ele bə usinkli udufə lə wə ambe eto kafo fɛ lə besinkli bale wə dinuəfə lee?”
5 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə, lə bánle utidi betsyiko lə ntu ku Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə əsuəə, weembofo budufə lə Onanto eto Sekadidi siamə əsuə.
6 Utidininii, bále wə ɛyɛ lə etidisuə əsuə. Fɛɛ nnya ditsyi lə Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuəə, bále wə lə Lɛwɔnɔ əsuə.
7 Nyaso məntə lə iyifo fə naa lə ntɛyi fə miə ele bə bale fə bio.
8 Ufiebi aasɔ kesu kakake ola, nya wə kɔsɔ hã faanɔ, fɛɛ inni lə kaka utsyi ku kaka ɔntɔ. Nko inte itə utsyuə saa wə bále ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ əsuə nɛ.”
9 Mfó nya Nikodemo lɛtɔ wə nkə, “Ntsyə nyamfo loofo bubə kətə?”
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Oteasa kplɛ feni lə Israel, ntsyə ibə fámannɔ nyamfo kasɔ?
11 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti miə asa nnya bunyii, nnya əsuə boedi etiki ketsyiko nɛ. Nya lesa nə ke búkenyəə, ni əsuə boedi adansiə nɛ. Fɛɛ biamfo bo etiki nyamə kanɔ.
12 Lə ndi fə etiki itsyi lə kasɔ mfo eto asa əsuə nya fámamfo mɛ ánɔɔ, ntsyə foofo mɛ bofo kanɔ lə ndi fə etiki itsyi lə kato eto asa əsuə?
13 Nya kuutsyuə saa ménsu tɔ kato unyə enso mɔ, Utidi Eto Ubi wə ditsyi kato úbə kawunsiə mfo.
14 “Fe kase Moses lébesə owa wə béfi situ béyifo kato lə uyi əsuə lə mfimintii, nko ke ele bə babesə mɔ, Utidi Eto Ubi kato nɛ,
15 bə utidi wə ke léfo mɛ ɔ́nɔɔ, lə unyə nkpə manlo.
16 “Itsyise Onanto ála kawunsiə kamfo kon bənkə úfi wə Ubi ɔni kplo útə nkə utsyuə saa ke laafo wə kanɔɔ, lə ɔyɛ bukpə kanya, bomu lə unyə nkpə manlo.

17 Itsyise Onanto mántsyese wə
Ubi kawunsiə nkə lə ubə olo ke
dikpi, bomu bə lə uyifo ke
Ofomfokətə.
18 “Utidi wə ke laafo wə Ubi
kanɔɔ, bembolo wə dikpi. Fɛɛ
utsyuə saa wə laamfo wə kanɔɔ,
bóolo wə dikpi koko itsyise wóamfo
Onanto eto Ubi ɔni kplo əmə ɔnɔ
eso.
19 Kase baayɛ kaalo dikpi nəmə ni
bənkə, diyənde nəmə əbə
kawunsiə, fɛɛ betidi aala ketuntu
kaso diyənde nəmə, itsyise baala
asa buayifoyifo kaso.
20 Utsyuə saa wə leeyifo asa buaa,
weekisi diyənde, nya woannyi kafi
ni. Itsyise woate sikpi nkə lə ɔnyi
ɔfi diyəndee, yuuləkə wə asa bua
nnya weeyifo ote bənyə.
21 Fɛɛ utsyuə saa wə nsi nkpə lə
kusu sɛɛ əsuəə, aanyi kafi diyənde,
itsyise woala nkə diyənde nəmə
ləkə lete nkə kase unsi nkpə yɛ lə
Onanto eto lelabi əsuə.”

Yohanes Ntufləsətidi Ǝmə Édi Etiki Lə Yesu Ǝsuə.

22 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ku
wə bakasebi édu bésu Yudea eto
lekpake mfó. Bəsiə mfó itə lefe
ditsyuə, nya úkeyifo betidi
ntufləsəfləsə eto lekpa.
23 Lefe nəməə, Yohanes tsya ákɛ
lə Ainon lə Salim ɔflɔ kəfləsə betidi
ntu, itsyise ntu abɔ lə mfó nya
betidi ékesu wə ɔflɔ nya úkəfləsə
mə ntu.
24 Lefe nəmfóo, bəmmuə tɔ
Yohanes beti bakpe lə aba eto diyo.
25 Diyi lɔnii, etikinənə ətsyuə
édufə lə Yohanes eto bakasebi ku
Yudanyə utsyuə eto nti itsyi lə
əsuəfləflə eto lekpa əsuə.
26 Nyaso bəbə Yohanes ɔflɔ bátɛyi
wə bə, “Oteasa, akloma utidi utsyuə
wə fə ku wə díńyə lə Ketu Yordan
eto ditukpenkpe nə nse, ini wə əsuə
fédi adansiɛ fetsyiko? Wə ni nwə
mfe nlɛ betidi ntufləsəfləsə eto
lekpa buyifo nɛ, nya betidi ba
kenke nlɛ budu kesu wə ɔflɔ.”
27 Yohanes átɛyi mə nkə,
“Kuutsyuə saa embofo kulesa bɔkɛ,
lenni Onanto dífi ni útə wə.
28 Mi kosate ni mɔ badansiɛ bə
ntɛyi mi nkpasə wuee miə inni mɔ
ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
əmə. Fɛɛ Onanto létsyese mɛ nkə
ntɔ wə sɛtɔ.
29 Nwə ni Okafɔsee, wə ni nwə
mbə Okafɔ əmə nɛ. Fɛɛ nwə ni
Okafɔse əmə eto okloboo, lə unyə
ɔlɛ Okafɔse əmə eto ɔkɔɛ bɔɔnɔ,
yeakpe wə disuəyuə tinti. Nko əmə
eso mintsya nlɛ disuəyuə bunyə
tinti fe okafɔse əmə eto oklobo nɛ.
30 Nya nko ele bə wə diye be kato
lə mɔ lele lə dibə kasɔ nɛ.
31 “Nwə ditsyi kato ubəə, so
utsyuə saa. Nya nwə ditsyi kasɔ
mfo tsyaa, kasɔ mfo eto utidi ete
uni. Nya kasɔ mfo eto asa eto etiki
ete weedi. Fɛɛ nwə ditsyi kato
úbəə, təkə məmblɛ kato.
32 Waatɛyi lesa nə úkənyə ku
nnya úkanɔ mfó. Fɛɛ kuutsyuə saa
aamfo wə sedansiɛdidi siamə.
33 Fɛɛ nwə ke léfo wə kɛnyɛ kamə
ɔ́nɔɔ, lɛ uyi bose kətə nkə Onanto
eyifo utintinyə.
34 Nwə Onanto létsyesee, eedi
Onanto eto etiki, itsyise Onanto éfi
wə Lɛwɔnɔ úyisə wə əsuə kenke.
35 Anto əmə aala wə Ubi əmə nya
úfi lesa saa ókpe wə lə ani nɛ.
36 “Nwə léfo Ubi əmə ɔ́nɔɔ, kpe
nkpə manlo. Nya nwə laani
weentsyue Ubi əmə kotoo,
weembunyə nkpə manlo bomə.
Bomu Onanto eto kotonənə manlo
ebutəkə wə lə əsuə.”

4

Yesu Édi Etiki Ku Samariasio Utsyuə.

1 Farisifɔ ánɔ bə Yesu lɛ
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə buyifo
kətə betidi, nyaso betidi kpə təkəko
wə baso Yohanes.
2 Lə sitintii, Yesu kosate ménYifo
ntufləsəfləsə eto lekpa útə
kuutsyuə saa, bomu wə bakasebi
hã díkeyifo nko.
3 Se Yesu léte nkə Farisifɔ ánɔ
ditiki nəmfo nkoo, údu lə Yudea eto
kasɔ úsu Galilea eto kasɔ.
4 Nya lə kusu ko ɔnyɛ ɔntɔɔ, ele
bə ɔyɛ Samaria eto kasɔ ofe.

5 Yesu ésu óyo Samaria eto umə
wə baakpo Sikar, wə lɛfi kasɔ ka
mə ona Yakob dítə wə ubi Yosef.
6 Lɛtidibo ditsyuə nə Yakob díku
akɛ mfó. Nya se ílə Yesu fɛ úsu óyo
mfó lə nkɔminti lefe itsyi lə kusu
komə eto bɔyɛ esoo, úkənə úsiə lə
lɛtidibo nəmə ɔflɔ.
7 Nya ete Samariasio utsyuə díbə
ntu kekutikɔ. Nya Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Tə mɛ ntu lə nnə.”
8 Lə lefe nə mfó əsuəə, Yesu eto
bakasebi ébudu bésu umə didisa
kayakɔ.
9 Usio əmə átɛyi nkə, “Beso fə
Yudanyə laatɔ mɔ Samariasio fə ntə
fə ntu lə ənə?” Usio əmə átɔ nko
itsyise Yudafɔ ku Samariafɔ anka.
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə
nnya ete fenyi lesa nə Onanto ləətə
ku nwə nlɛ fə bɔtɔ nkə tə wə ntu lə
unəə, eni fə bomu ebɔtɔ wə fə utə
fə ntu bo ləətə nkpə.”
11 Usio əmə átɔ wə nkə, “Boanto,
əmbə lesa nə beefi kekuti ntu, nya
lɛtidibo nəmə tsya atsyo. Sie fuunyə
ntu bo ləətə nkpə bomə etsyiko?
12 Lee fə nso bo Ona Yakob wə
díku lɛtidibo nəmfo útə bo, kaka
wə ku wə bebi ku wə bebuki kenke
dínə ntu betsyiko?”
13 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ
nkə, “Lə betidi ənə ntu bomfoo,
utukuɛ si wɔɔlɛ mə.
14 Fɛɛ ntu bo mɔ luutəə, utukuɛ
ensi əmbɔlɛ nwə luunə mu. Ntu bo
mɔ luutə wə ebofiani nkpə eto ntu
eto kayifəkɔ lə wə. Ntu bomfo
ebukabɔdi lə wə nya buutə wə
nkpə manlo.”
15 Usio əmfo átɛyi wə nkə,
“Boanto, tə mɛ ntu bomfo bə lə
utukuɛ lə ɔyɛ mɛ bɔlɛ bio, nya lə
nyɛ mfo bubə kekuti ntu.”
16 Yesu átɛyi wə nkə, “Su akpadi
fə usə lə bibə.”
17 Usio əmə átɛyi wə nkə, “Minsi
kusə.”
Yesu átɛyi wə nkə, “Átɛyi sitinti
fə ensi kusə.
18 Ébusiəko basani ɛnɔ áfe. Nya
nwə fə ku wə nkpe mɔmɔ kulaa
tsya enni fə usə. Sitinti fátɛyi.”
19 Usio emə átɛyi Yesu nkə,
“Bonamute, nnyə miə eyifo Onanto
eto unyɛləkətidi.
20 Bo Samariafɔɔ, bo banamə
ésumu Onanto lə kɔtini komfo
əsuə. Fɛɛ mi Yudafɔ aatɛyi biənkə
Yerusalem ni kaka ele bə busumu
Onanto.”
21 Yesu átɛyi wə nkə, “Usionko, fo
mɛ anɔ fə lefe ditsyuə lə bubə nə
betidi lensiembusumu Onanto lə
kɔtini komfo əsuə nye lə Yerusalem.
22 Mi Samariafɔɔ, binyi lesa nə
biesumu. Fɛɛ bo Yudafɔɔ, buyi
futsyə boesumu. Itsyise Yudafɔ
əsuə nnya bofokətə laayɛ kəbə.
23 Fɛɛ lefe lɛ bubə nya díkəbə tsya
koko, se betidi luusumu Anto əmə
ɛyɛ lə kusu sɛɛ ku lə lɛwɔnɔ eto
əsuəale ku lə sitinti əsuə. Itsyise
mə ni besumunyə ba eto okle
Onanto laala nkə besumu wə nɛ.
24 Se Onanto ni Lɛwɔnɔ esoo,
betidi ba luusumu wəə, ele bə bayɛ
lə lɛwɔnɔ nəmə eto əsuəale ku lə
sitinti əsuə.”
25 Usio əmə átɛyi wə nkə, “Nyi
miə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə, wə baakpo Kristoo, ebubə.
Nya lə ubəə, wuuləkə lesa saa kasɔ
ote bo.”
26 Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ nwə nlɛ
etiki budi ku fə mfoo, mɔ ni wə nɛ.”
27 Lefe nəmfóo, wə bakasebi
bamə əbə bédufə nya íyifo mə naa
se bənyə wə ɔnlɛ etiki budi ku usio.
Fɛɛ mə kuutsyuə saa mántɔ usio
əmə bə be woabɛbɛ nye bátɔ wə bə
beso ɔnlɛ etiki budi ku usio əmə.
28 Usio əmə áyani wə ɔlɔtsyi əmə
útsyə lə lɛtidibo nəmə ɔflɔ nya údu
úsu umə úsu ɔ́tɛyi betidi nkə,
29 “Bibə bebe osani utsyuə wə
lɛtɛyi mɛ lesa saa nə mínkeyifo
mínyə lə mɔ nkpə! Lee wə ni
Onanto eto nwə Bákpo Ɔhile Bətsyə
əmə?”
30 Nyaso betidi bamə ábɔ bétsyi
umə əmə bésu bə beesu bənyə wə.
31 Lefe nəmfóo, bakasebi bamə
álɛ Yesu lekpakpa bátɛyi bənkə,
“Oteasa, bedi lesa!”

32 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Nkpe lesa
nə muudi nə əsuə binyi kulesa saa
bitsyiko.”
33 Nyaso bakasebi bamə étsyiko
mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Lee utsyuə
áboko wə lesa údi?”
34 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔ didisa
ni bə nyifo nwə lékpe mɛ eto lelabi,
nya lə nlosə keyifo ka útə mɛ nkə
nyifo.
35 Biatɛyi biənkə, ‘Afa ana sɔ̃ɔ̃
kama fɛ lesa loobe oto.’ Fɛɛ nlɛ mi
bɔtɛyi minkə bɛlɛ ola bebe kakuɛ
eto ditsyəbi lə bebe kase bidikə
biamə díkabe! Bíoyo nnya buləkə.
36 Onanto aafo kayo nwə ləələkə
bidikə lə ɔkuɛ nya waakpa mi
kakpo lə unwu itə nkpə manlo. Lə
nyamfo eso nwə laato ku nwə
ləələkəə, məmblɛ ebunyə disuəyuə
tinti.
37 Nyaso nnya baatɛyi bə utidi ɔni
laato nya obamba ləələkə, eyifo
sitinti.
38 Mɔ létsyese mi miə bisu biləkə
bidikə lə ɔkuɛ wə inni mi léto bikə
biamə. Betidi bamba díyifo keyifo
kekleke lə kasɔ ketsyikokɔ lə mfó,
nya mi dínyə kutəkə lə keyifo ka
mə díyifo əsuə.”

Samariafɔ Kpə Áfo Yesu Bánɔ.

39 Samariafɔ kpə lə umə əmə áfo
Yesu bánɔ ɛyɛ lə nnya usio əmə
lɛtɛyi nkə, “Ɔtɛyi mɛ lesa saa nə
mínkeyifo lə mɔ nkpə əsuə mínyə,”
eso.
40 Nyaso se Samariafɔ bamə díbə
bənyə Yesu lə lɛtidibo nəmə ɔflɔɔ,
bálɛ wə lekpakpa bə usiə lə mə ɔflɔ
nya Yesu dísiə mfó eyi ənuə.
41 Betidi bamba kpə esi báfo wə
bánɔ lə wə ditiki nə údi mə eso.
42 Nya bátɛyi usio əmə bənkə,
“Bófo bónɔ mɔmɔ inni lə nnya
fátɛyi bo eso, bomu bo kosate ánɔ
etiki nnya údi eso, nya buyi boə wə
ni kawunsiə kamfo eto Ofomfokətə
tinti əmə.”
43 Lə eyi ənuə eto kamaa, Yesu
édu mfó úsu Galilea eto kasɔ.
44 Itsyise wə kosate ələkə ɔ́tɛyi
nkə, “Dibu ankɛ kətə Onanto Eto
Unyɛləkətidi lə wə kosate eto kasɔ.”
45 Fɛɛ se Yesu dísu údufə Galilea,
betidi bamə áfo wə atuu ku
disuəyuə, itsyise se bésu Ukpə Ása
Bo Ɔyila eto Diyisɛɛ kedikɔ lə
Yerusalem, bənyə asa nnya kenke
úyifo.
46 Lə nnya kamaa, Yesu ésinkli
úsu Kana lə Galilea eto kasɔ, kaka
úkatsyi ntu ɔ́wuninsə bófiani nte.
Lefe nəmfóo, Aba eto unyɛsiə ninə
utsyuə wə dítsyi Kapernaum eto
ubi ánɔ bufi.
47 Se ɔ́nɔ nkə Yesu etsyi Yudea
úbə Galilea, úsu wə ɔflɔ nya ɔ́lɛ wə
lekpakpa nkə úsu Kapernaum lə
usu otsya wə ubisaibi utə wə,
itsyise wə ubi əmə fe woala lə ukpə.
48 Yesu átɛyi wə nkə, “Lə biənnyə
nyifo ayanisa ntee, biamfo mɛ
kanɔ.”
49 Uninə əmfo álɛ wə lekpakpa
ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute, bə lə əbə abe
mɔ ubi əmə bə lə ɔyɛ bukpə.”
50 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Su! Fə ubi əmə ebɔkɛ nkpə.”
Uninə əmə áfo etiki nnya Yesu
lɛtɛyi wə ɔ́nɔ nya úsinkli údu.
51 Se úsinkli ɔntɔɔ, wə diyo eto
beyifoyifo betsyuə átsyako wə lə
kusu nya bátɛyi wə bənkə wə ubi
əmə kpe nkpə.
52 Ɔtɔ mə lefe nə tutuutu íyuə wə
ubi əmə. Nya bətə mbuayɛ bənkə,
“Kənə ku kakɔmi lefe, fe lebombo
lɛwɛ eti nnya bɔyila bomə léyani
wə nɛ.”
53 Ubi anto əmə ákloma nkə lefe
nəmfo əsuə tutuutu Yesu lɛtɛyi wə
nkə, “Fə ubi əmə ebɔkɛ nkpə.” Nya
uninə əmfo ku wə diyo eto betidi
kenke léfo Yesu bánɔ.
54 Nyamfo díyifo ayanisa nuəfə
nnya Yesu díyifo lə Galilea se utsyi
Yudea eto kasɔ úsu mfó nɛ.

5

Yesu Átsya Ufimfi Utsyuə Lə Ditumbu Ditsyuə Ɔflɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu
Yerusalem se Yudafɔ eto diyisɛɛ
ditsyuə didife léyo.

2 Lə umə əmə eto kaka baakpo
Basamu eto Kesie ɔflɔɔ, ditumbu
ditsyuə kpe mfó nə baakpo bə
Betesda lə Hebrifɔ eto sele əsuə.
Bákpo mpatampa ɛnɔ beńyənsə lə
ditumbu nəmə ɔflɔ.
3 Mfó befimfi kpə ateate ba ni
bənəmba, mba lɛtsyini, ku mba
leba bankpoo kasɔ díbə kakpo. Nya
bəńyə bensekə ntu bomə eto
butinkəsə butsyuə.
4 (Itsyise afe ətsyuəə, Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə kəbə kémunisə ntu
bomə. Nya ufimfi tutɛ wə ke dídufə
lə ntu bomə əsuəə, ənyə
bufitsyantsya.)
5 Osani utsyuə kálabə mfó wə
díkəfi alɛ fosi ətsyə alɛ mflamfla
sɔ̃ɔ̃.
6 Se Yesu dínyə wə nya unyi nkə
onlabe lə ufinkla əsuə mfó itə alɛ
kpəə, ɔ́tɔ wə nkə, “Ala bə, fə bufi
yɛ fə?”
7 Ufimfi əmə ətə mbuayɛ nkə,
“Uninə, mimbə kuutsyuə wə
lɔɔwunsəko mɛ ndufə ntu bomə
kafo lə bémunisə mu. Lə nkplatsya
miə meedufə tsyaa, utidi bamba
éboka mɛ budufə koko.”
8 Yesu átɛyi wə nkə, “Taka əńyə,
fi fə okla lə ayɛ edu!”
9 Lamfolamfo, osani əmə eto əsuə
əmuə wə ale! Úfi wə okla nya ɔ́yɛ
údu.
Diyi nə nyamfo díbəə, eyifo
Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi.
10 Nyaso Yudafɔ eto beninə átɛyi
osani wə Yesu létsya bufi bənkə,
“Mmi eyifo Ɔnwɛditsyəyi. Kɔfi
məntə kusu bə lə etsyi fə okla.”
11 Ɔtɛyi nkə, “Nwə létsya mɛ bufi
ke lɛtɛyi mɛ nkə, ‘Taka əńyə, fi fə
okla lə ayɛ edu!’ ”
12 Bátɔ wə bənkə, “Owoe ni utsyə
lɛtɛyi fə nkə, ‘Tsyi fə okla lə ayɛ’?”
13 Fɛɛ nwə bátsya bufi bomə
mánte nkə utsyə əmə ni Yesu. Nya
Yesu tsya ébonya údufə lə betidi
kpə ba díńyə mfó eto nti.
14 Nyamfo eto kamaa, Yesu ənyə
wə lə Onanto eto kedikətəkɔ nya
ɔ́tɛyi wə nkə, “Bebe! Ǝsuə búmuə
fə ale. Nyaso mensiyifo lebua bio!
Lenni nkoo, lesa nə nkpe ale enso
mmə ebuyifo fə!”
15 Nya osani əmə dídu nya úsu
ɔ́tɛyi Yudafɔ eto beninə bamə nkə
Yesu ni utidi wə létsya wə bufi.
16 Nyaso bétsyiko Yesu bulə,
itsyise ótsya utidi bufi lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə
17 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔ Anto si
ɔlɛ keyifo buyifo lefe saa, nyaso ele
bə mintsya yifo nko.”
18 Lə nnya ɔ́tɛyi mfo esoo, Yudafɔ
eto beninə esi bábɛbɛ esu kekleke
bə baalo wə. Itsyise inni
Ɔnwɛditsyəyi əsuə eto kɔfi ete óta
úbu, bomu usi ɔ́tɛyi nkə Onanto
eyifo wə Anto. Nya nyamfo eto
kasɔ ni bə wə ku Onanto akate.

Yesu Eto Ǝsuəale

19 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
Onanto eto Ubi embofo kulesa
buyifo lə wə kosate eto əsuəale
əsuə. Bomu lesa nə wəənyə wə
Anto leeyifoo, ni wintsya leeyifo nɛ.
20 Itsyise Anto əmə aala wə Ubi
əmə nya woate wə lesa saa nə wə
kosate nlɛ buyifo. Nya woote wə
asa kplɛ kpə enso nyamfo nnya
luuyifo mimblɛ yanii.
21 Fe kase Anto əmə laatakasə
bəkpenkpe ketsyiko ɔkɔmə kaboko
nkpəə, nko ke Ubi əmə tsya luutə
nkpə mba úləkə nɛ.
22 Nya Anto əmə kosate tsya
ankponko kuutsyuə lekpo, bomu
útə wə Ubi kusu nkə okponko
betidi kenke lekpo,
23 bə lə utsyuə saa lə ufi dibu utə
Ubi əmə fe kase bəətə Anto əmə
dibu. Futsyə kee dímembu Ubi
əməə, mémbu Anto əmə létsyesə
wə tsya.
24 “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
utsyuə saa wə laanɔ mɔ ditiki nya
ófo nwə létsyese mɛ ɔ́nɔɔ, wuunyə
nkpə manlo. Bembokponko wə
lekpo, fɛɛ ɔ́yɛ lə ukpə əsuə ófe
údufə lə nkpə əsuə koko.
25 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə, lefe lɛ
bubə nə bekpənkpə luutsyue

Onanto eto Ubi koto, nya mba leetsyue we ɔkɔɛ koto ebunyə nkpə tinti. Lefe nəmə kulaatsya ébubə koko.
26 Fe kase Anto əmə ni nkpə eto ketsyikokɔ, nko ke útə nkə wə Ubi tsya yifo nkpə eto ketsyikokɔ nɛ.
27 Nya útə wə əsuəale nkə okponko kawunsiə kenke lekpo, itsyise wə ni Utidi Eto Ubi əmə.
28 “Biəntə lə nyamfo lə iyifo mi yanii, itsyise lefe lɛ bubə nə bekpənkpə ba nkpe lə edi lɔɔnɔ Utidi Eto Ubi əmə eto ɔkɔɛ.
29 Nya bɔɔbɔ lə edi bəbə. Mba dísiə nkpə sɛɛ ebotaka bənyə nkpə manlo. Nya mba dísiə nkpə bua, tsya ebotaka bafo dikpilolo.
30 “Məmbofo kulesa buyifo lə mɔ əsuəale əsuə. Lesa nə Onanto laatɛyi mɛɛ, nnya meefi kakpo lekpo nɛ. Nyaso mɔ lekpokponkpo yɛ lə kusu əsuə, itsyise meenyifo kulesa lə mɔ lelabi əsuə, bomu lə nwə létsyese mə eto lelabi əsuə.”

Yohanes Ǝləkə Yesu Kɛnyɛ.

31 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Lə nləkə kɛnyɛ lə mɔ kosate əsuəə, yanle bə bafo lesa nə míntɛyi əmbə kalende.
32 Fɛɛ utidi bamba kpe wə leedi adansiɛ lə mɛ əsuə, nya nyi miə adansiɛ nnya ɔnlɛ budi lə mɛɛ, kpe kalende.
33 “Bíokpe batɔnkpe Yohanes ɔflɔ nya úkatɛyi mi sitinti siamə itsyi lə mɛ əsuə.
34 Fɛɛ mɔɔ, minlɛ bɔtɛyi miə utidinini eto sedansiɛdidi lə mɛ əsuə afe itə mɛ. Bomu ńtɛyi nyamfo bə lə binyə bofokətə.
35 Yohanes ətsyə fe okandiɛ wə nlɛ bunyə nya ɔnlɛ lekpasə butə, nya béla biə biənyə disuəyuə lə wə lekpasə nəmə əsuə itə lefe sɛkɛ ete.
36 “Fɛ mɔɔ, sedansiɛ sia lɛflɔ senso Yohanes eto selee, se nkpe mɛ nɛ. Itsyise keyifo ka mɔ Anto dítə mɛ nkə nyifo nlose, ka minlɛ buyifoo, ke nlɛ adansiɛ budi lə mɛɛ nɛ. Ke nlɛ bote bə mɔ Anto əmə létsyese mɛ.
37 Nya Anto wə létsyese mɛ tsyaa, wə kosate leedi adansiə lə mɛ əsuə. Bíannɔ tɔ wə ɔkɔɛ bɛnɔ, nya bíənyə tɔ kase unte bínyə.
38 Fɛɛ biamfo wə ditiki nəmə kakpe lə mi akɔɛsi itsyise biamfo utidi wə ótsyese bɛnɔ.
39 Biakase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto asa itsyise bibu biə biunyə nkpə manlo lə nnya əsuə. Nya ko etiki nyamfoo, lɛ etiki budi ketsyi lə mɛ əsuə!
40 Fɛɛ bɛni biə biembubə mɛ ɔflɔ lə binyə nkpə.
41 “Minlɛ kasɔ mfo eto betidi eto atɛsə bɔbɛbɛ,
42 itsyise nyi betidi ba eto okle bini, nya nyi miə bianla Onanto lə mi akɔɛsi.
43 Mbə lə mɔ Anto eto diye əsuə, fɛɛ biamfo mɛ. Nya lə utidi bamba ebubə lə wə kosate eto diye əsuə alɛɛ, biofo wə.
44 Ntsyə yuubə fɛ biofo mɛ bɛnɔ lə lefe nə eto lefe bɛnlɛ atɛsə bɔbɛbɛ ketsyiko mi bətsyuə ɔflɔ, nya biambɛbɛ atɛsə nnya ditsyi Onanto ɔni kplo əmə ɔflɔ?
45 “Fɛɛ biembu biə mɔ ni nwə loolo mi dikpi lə mɔ Anto ɔflɔ. Bomu Moses, nwə əsuə bífi mi kusubebe bítəkə, wə ni futsyə loolo mi dikpi nɛ.
46 Lə nnya ete béfo Moses bɛnɔ sitintii, eni béfo mɛ bɛnɔ, itsyise ɔ́wɔni asa utsyə itsyi lə mɛ əsuə.
47 Fɛɛ se bíamfo lesa nə ɔ́wɔni utsyə bɛnɔɔ, ntsyə yuubə fɛ biofo lesa nə maatɛyi bɛnɔ?”

6

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu áyila Galilea eto Ditumbukplɛ nə bensi baakpo bə Tiberia eto Ditumbukplɛ úsu ni lekpake nə nse.
2 Nya betidi kpə dítəkəko wə, itsyise bənyə ayanisa nnya úyifo ótsya mba nlɛ bufi eso.
3 Yesu ku wə bakasebi ábe bésu bəsiə lə lekpenkpe ditsyuə əsuə.
4 Lefe nə Yudafɔ leedi Ukpe Ásа Bo Ɔyila eto Diyi éboyo elo.
5 Se Yesu létakasə ənəmi únyə sititiu kplɛ sia nlɛ wə ɔflɔ bubəə,

ɔ́tɔ Filipo nkə, “Sieti buunyə didisa boya butə betidi bamfo kenke lə bedi?”
6 Fɛɛ Yesu átɔ nyamfo nkə lə ufi oto Filipo obe, ite bə uyi lesa nə wə kosate ləəbə buyifo tsya fɛ.
7 Filipo ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə bufi betidi alofa ənuə eto diyi eto kayofofo eto atabi boya didisa kulaa tsyaa, diemboyo bə betidi bamfo eto utsyuə saa nyə sɛkɛ udi!”
8 Mfó nya Yesu eto okasebi wə ni Simon Petro, eto ɔyimi wə baakpo Andrea, lɛtɛyi wə nkə,
9 “Okosobi utsyuə si mfo wə ntsyi abolo anɔ ku akpɛ ənuə. Fɛɛ bə ni nyamfo itə betidi ba kpenkpe mfo?”
10 Yesu átɛyi mə nkə, “Bitə lə betidi bamə lə bəsiə lə kasɔ lə kaka lékpa wuee.” Nyaso betidi bamə kenke əsiə lə kasɔ. Basani mate eyifo fe akpi anɔ.
11 Nya Yesu dífi abolo nyamə, nya ɔ́sɔ Onanto ani nya úsie nnya útə betidi bamə nsi mfó. Nko ke úyifo ku akpɛ nyamə tsya nɛ, nya mə utsyuə saa lɛkɛ kase óla.
12 Se bédi bémii, Yesu átɛyi wə bakasebi bamə nkə, “Bɛsɛ nnya díbu, bə lə ku ni ditsyuə saa lə lɛyɛ bobia.”
13 Nyaso básɛ nnya díbu bakɔ. Nya nnya díbu lə abolo anɔ nnya bédi əsuəə, éyi lefosi etsyitsya ənuə.
14 Se betidi bamə dínyə ayanisa nnya Yesu díyifoo, bátɛyi bənkə, “Sitinti nwə mfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi wə luubə kawunsiə nɛ!”
15 Nya, Yesu áte nkə bəəbə wə bubə kəmuə lə əsuəale əsuə kətsyə seka. Itə eso úləkə əsuə lə mə nti úsu ɔkɛ lə akpenkpe nnya nkpe mfó nti wə mate.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Ǝsuə.

16 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu eto bakasebi áyifə bésu ditumbukplɛ nemə kɛnyɛ.
17 Bédufə lə ɔklɔ utsyuə əsuə nya bétsyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila kesu Kapernaum eti. Kale ébolo, tsya fɛɛ Yesu məmbə óyotɔ mə ɔflɔ.
18 Ditumbukplɛ nəmə eto ntu étsyiko bonwa ketu flɛmflɛmflɛ, itsyise ufiebi étsyiko bɔsɔ kekleke.
19 Bakasebi bamə ébonwa ɔklɔ əmə báyɛ fe esunkpo ətsyə nye ana ku kama fɛ bənyə se Yesu nyɛ lə ntu bomə əsuə ɔnlɛ ɔklɔ əmə ɔflɔ bubə. Se bənyə wəə, sikpi ko dímuə mə!
20 Nya Yesu lɛtɛyi, mə nkə, “Biante sikpi! Mɔ uni.”
21 Mfó fɛ əsuə diyuə mə nɛ! Nya bətə údufə lə ɔklɔ əmə nya ete bédufə kaka bántɔ tsya nɛ.
22 Se kale dísiəə, betidi ba díbu bəńyə lə ditumbukplɛ nəmə eto situma sia nsee, ənyə bətsyə lekpo bə diyi nə léfee, ɔklɔ ɔni hã díńyə lə utuflɔ mfó. Báte bə Yesu méndufə lə ɔklɔ əmə əsuə ku wə bakasebi fɛ bétsyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila. Bakasebi bamə mate ete dídufə lə ɔklɔ əmə kafo.
23 Nya efue bamba nnya ditsyi Tiberia eto umə əbə ídufə kaka dímantsyonko kaka bédi abolo, se Bonamute lékasɔ Onanto ani ólosə eto kama.
24 Se sitiditu nəmə dínyə nkə Yesu nye wə bakasebi mankɛ mfó esoo, bédufə lə efue nyamə nya bédu bésu Kapernaum bésu banlɛ Yesu bɔbɛbɛ.

Yesu Ni Didisa Nə Ləətə Nkpə.

25 Se betidi bamə dínyə Yesu lə ditumbukplɛ eto lekpake nə nsee, bátɔ wə bənkə, “Oteasa, dimamfe fəbə mfo?”
26 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, inni ayanisa nnya bínyə mínyifo bɛnɔ kasɔ eso bɛnlɛ mɛ bɔbɛbɛ, bomu lə didisa nə bɛkɛ bídi bími eso.
27 Biankplatsya itə didisa nə laabia, bomu bekplatsya itə didisa nə lambia, nə luutsyə itə nkpə manlo. Didisa nəmfoo, ni ni nə Utidi Eto Ubi luutə mi nɛ, itsyise Anto Onanto ébutəkə wə kɔni utsyə.”
28 Mfó nya betidi bamə lɛtɔ Yesu bənkə, “Be ele bə buyifo lə ete bə bɔlɛ Onanto eto keyifo buyifo?”

29 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lesa
nə Onanto lela nkə biyifo ni bə befo
utidi wə ótsyese bɛnɔ.”
30 Bátɔ wə bənkə, “Nte ayanisa
nnya fuuyifo ate bo, bə lə bofo fə
bɔnɔ? Be fuuyifo?
31 Bo banamə édi didisa nə
baakpo mana lə mfiminti fe kase
báwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə bənkə, ‘Útə mə
didisa nə dítsyi kato nkə bedi.’ ”
32 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə inni
Moses ni nwə dítə mi didisa nə
dítsyi kato. Bomu mɔ Anto ni nwə
ləətə mi didisa tinti nə ditsyi kato.
33 Itsyise Onanto eto didisa ni
nwə ditsyi kato úbə. Wə ni nwə
ləətə nkpə kawunsiə nɛ.”
34 Bátɛyi wə bənkə, “Bonamute,
tə bo didisa nəmfo lefe saa.”
35 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mɔ ni
didisa nə ləətə nkpə nɛ. Fəə ke díbə
mɔ ɔflɔɔ, kukpɛnsɛ əmbɔlɛ fə
kulefe, nya nwə léfo mɛ ɔ́nɔɔ,
utukuɛ əmbɔlɛ wə kulefe kulefe.
36 Fɛɛ ntɛyi mi minkə ite bə
bíunyə mɛ tsyaa, bíamfo mɛ bɛnɔ.
37 Utsyuə saa ke mɔ Anto əmə dífi
útə mɛɛ, ebubə mɛ ɔflɔ, nya nwə
díbə mɛ ɔflɔɔ, məmbɔni wə kulefe.
38 Itsyise ntsyi kato mbə inni bə
lə nyifo lə mɔ lelabi əsuə, bomu
mbə miə lə nyifo lə nwə létsyese
mɛ eto lele əsuə.
39 Nya utidi wə létsyese mɛ eto
lelabi ni nkə mba kenke úfi útə mɛ
eto kutsyuə mannya, bomu bə lə
ntakasə mə nńyənsə lə diyi fɛfɛ
əsuə lə məmblɛ kenke lə bənyə
nkpə manlo.
40 Itsyise mɔ Anto eto lelabi ni
nkə, utsyuə saa wə dínyə mɔ
Onanto eto Ubi nya ófo mɛ ɔ́nɔɔ, lə
unyə nkpə manlo, nya mootakasə
wə nńyənsə lə diyi fɛfɛ əsuə.”
41 Mfó nya Yudafɔ bamə dítsyiko
bɔwɔnɔnɔ lə wə əsuə itsyise ɔ́tɛyi
nkə, “Mɔ ni didisa nə ditsyi kato
díbə” eso.
42 Nyaso bátɔ mə əsuə bənkə,
“Inni Yesu əmfo wə ni Yosef eto Ubi
lee? Buyi wə anto ku ambe. Ntsyə
ibə fɛ woatɛyi nkə, utsyi kato úbə?”
43 Yesu átɛyi mə nkə, “Bɛyɛ kənə
lə mi nti.
44 Kuutsyuə embofo mɛ ɔflɔ bubə
lenni mɔ Anto əmə lékpa wə óboko
mɔ ɔflɔ. Nya mootakasə wə mboko
nkpə lə diyi fɛfɛ əsuə.
45 Onanto eto bənyɛləkətidi
áwɔni bənkə, ‘Onanto ebote
məmblɛ kenke asa.’ Nyaso utsyuə
saa wə leetsyue ato nya woakase
asa ketsyi lə Anto əmə ɔflɔɔ, əəbə
mɔ ɔflɔ.
46 Nyamfo mante bə utsyuə
ébunyə Anto əmə unyə enso nwə
ditsyi Onanto əmə ɔflɔ hã díkənyə
wə unyə.
47 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə nwə
lefo ɔnɔɔ, nkpə manlo kpe wə.
48 Mɔ ni dídisa nə ləətə nkpə.
49 Mi banamə édi lesa nə baakpo
mana lə mfiminti, fɛɛ bekpə.
50 Fɛɛ didisa nə ditsyi kato díbəə,
eyifo didisa nə utsyuə saa ke leedi
nii, embukpə.
51 Mɔ ni didisa nə ləətə nkpə, nə
dítsyi kato díbə. Utsyuə saa wə
leedi lesa nəmfoo, wuusiə nkpə lefe
saa. Nya didisa nə muufi ntə
kawunsiɛ eto betidi bə lə bənyə
nkpəə, eyifo mɔ əsuə eto sinə sia
muumfi ntə.”
52 Nyamfo áboko kənə kekleke lə
Yudafɔ bamə nti nya bátɔ bə,
“Ntsyə utidi əmfo loofo wə əsuə eto
sinə bufi kətə bo nkə budi?”
53 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə
biendi mɔ Utidi Eto Ubi eto əsuə
eto sinə, binə mɔ kɔtɔɔ, biembunyə
nkpə lə mi əsuə.
54 Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto
sinə nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, ebunyə
nkpə manlo, nya mootakasə wə
mboko nkpə, lə diyi fɛfɛ əsuə.
55 Itsyise mɔ əsuə eto sinə ni
didisa tinti nya mɔ kɔtɔ ni ənəsa
tinti.
56 Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto
sinə nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, okpe lə
mɛ, nya mintsya nsi nkpə lə wə.

57 Fe kase Anto wə nsi nkpə lə mɛ
nya minsi nkpə lə wəə, nko ke utidi
wə leedi mɔ əsuə eto sinəə, luusiə
nkpə ɛyɛ lə mɛ eso nɛ.
58 Nyamfo ni didisa nə ditsyi kato
díbə. Dinte fe didisa nə eto okle mi
banamə dídi nya bəkpə. Utsyuə saa
kee leedi didisa nə maatɛyi mfoo,
ebusiə nkpə itə lefe nəmə kenke."
59 Asa nyamfo Yesu léte mə lə
Yudafɔ eto katsyakɔ lə Kapernaum
nɛ.

Nkpə Manlo Eto Etiki

60 Se Yesu eto bakasebi kpə lɛnɔ
etiki nyamfoo, bátɛyi bənkə, "Ditiki
nəmfo eto kasɔnɔnɔ kpe ale tinti!
Owoe loofo ni bofo?"
61 Ite bə mə kuutsyuə mémfe
kɛnyɛ ɔ́tɛyi kulesa tsyaa, Yesu áte
nkə íkələ mə lə akɔɛsi nya ɔ́tɔ mə
nkə, "Nyamfo ələ mi?
62 Nyalɛ, lə ibə bə binyə Utidi eto
Ubi əmə ɔntɔ kato kaka usiə kɔɔ,
ntsyə biuyifo?
63 Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ləətə
nkpə. Utidi eto əsuə eto sinə əmbə
kutəkə saa. Etiki nnya kenke
míntɛyi eyifo Onanto eto Lɛwɔnɔ
eto etiki nnya ləətə nkpə.
64 Fɛɛ bətsyuə kpe lə mi nti ba
dímamfo bánɔ." Yesu áte taa kasɔ
ketsyikokɔ mba dímamfo wə bánɔ
ku nwə luufi wə okpe kɔni.
65 Ɔ́tɛyi úsukosə nkə, "Nyamfo
eso míntɛyi mi miə kuutsyuə saa
embofo mɛ ɔflɔ bubə lenni Anto
əmə dítə wə kusu."
66 Lə nyamfo eto kamaa, mba
dítəkəko wə kpə ésinkli lə wə kama
nya bəkətəkəko wə kama bio.
67 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi
lefosi inuə bamə nkə, "Mi tsyaa,
biusinkli mɛ kama?"
68 Simon Petro ətə wə mbuayɛ
nkə, "Bonamute, owoe ɔflɔ buudu
busu? Fə nkpe nkpə manlo eto etiki
nyamə!
69 Nya mɔmɔɔ, bófo bónɔ nya
bunyi boə fə ni Onanto eto Ubi, wə
ni Ɔkɛnkɛnyə əmə."
70 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
"Mɔ ni nwə díləkə mi lefosi inuə
bamə tsyaa, ɔni eyifo oboatidi lə mi
nti!"
71 Yesu átɛyi nyamfo itsyi lə Yuda
wə ni Simon Iskariot eto ubi əsuə.
Itsyise uyifo bakasebi lefosi inuə
bamə eto ɔni wə luufi wə okpe kɔni.

7

Yesu Ésu Yudafɔ Eto Mpatampa Kalɔsiəsiə Eto Diyisɛɛ Kedikɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu
ɔ́yɛ lə Galilea eto kasɔ, nya wánla
nkə weesu Yudea eto kasɔ itsyise
Yudafɔ akabɛbɛ kusu lə balo wə
eso.
2 Lefe nəmfoo, Yudafɔ eto
Mpatampa Kalɔsiəsiə eto Diyisɛɛ
nəmə éboyo.
3 Nyaso Yesu eto bayimisani átɛyi
wə nkə, "Du mfo lə esu Yudea eto
kasɔ lə fə bakasebi lə bənyə asa
nnya fanlɛ buyifo.
4 Itsyise utidi wə laala nkə bate
wəə, enyifo asa kakula. Se fanlɛ asa
nyamfo buyifoo, ləkə nnya ate
kawunsiə kenke lə betidi lə bate
fə!"
5 Bátɛyi wə nko itsyise wə
bayimisani kulaa tsya mámfo wə
bánɔ.
6 Yesu átɛyi mə nkə, "Mɔ lefe
mányo tɔ. Fɛɛ mii, lefe saa alɛkɛ itə
mi.
7 Kawunsiə embofo mi bukisi.
Fɛɛ mɔɔ, keekisi mɛ itsyise nlɛ
buləkə kate minkə ke asayifoyifo
eyi ku abuayifoyifo.
8 Mii, bisu diyisɛɛ nəmə kedikɔ.
Mɔɔ, membusu diyi nəmə kedikɔ
itsyise mɔ lefe mányo tɔ."
9 Se ɔ́tɛyi mə nyamfoo, ɔ́tsyimɛ
ɔkɛ lə Galilea mfó.
10 Fɛɛ se wə bayimisani bamə
dídu bésu diyi nəmə kedikɔ eto
kamaa, Yesu tsya ésu mfó, fɛɛ
wənləkə wə əsuə ote, ɔ́kula əsuə.
11 Yudafɔ eto beninə ákabɛbɛ wə
lə diyisɛɛ nəmə kedikɔ ákatɔ bə,
"Sieti osani əmə nkpe?"
12 Betidi kpə lə sitiditu nəmə nti
ékedi etiki kawɛkawɛ lə Yesu əsuə
katɛyi bənkə, "Uyifo utidi sɛɛ."

Nya bətsyuə tsya díkatɛyi bənkə, “Owo lo! Ɔlɛ betidi bɔwɛ kakpe kanyansə!”
13 Fɛɛ se banlɛ Yudafɔ sikpi bote esoo, kuutsyuə mámfo nnya buləkə katɛyi lə betidi lə banɔ.

Yesu Áte Asa Lə Diyi Nəmə Kedikɔ.

14 Se diyisɛɛ nəmə didi eto eyi leyo ni ntinti etii, Yesu ésu Yudafɔ eto Disumuyo nya úsu óte asa mfó.
15 Wə asatete nyamə éyifo Yudafɔ bamə yanii, nya bátɛyi bənkə, “Sieti okosobi əmfo ditsyi ku kobe komfo eto okle, se wénsu asa kakasekɔ lə kukalebe saa?”
16 Mfó Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔ asatete méntsyi mɔ kosate ɔflɔ. Bomu itsyi Onanto wə létsyese mɛ ɔflɔ.
17 Utidi wə laala nkə weeyifo Onanto eto lelabii, ebote lə asa nnya maate etsyi Onanto ɔflɔ lee, mɔ kosate eto əsuəale əsuə maate nnya.
18 Utidi wə leedi etiki itsyi lə wə əsuəale əsuəə, wə əsuə eto atɛsə waabɛbɛ. Fɛ, utidi wə laala nkə waatɛsə nwə létsyese wəə, weeyifo asa kayɛnko lə sitinti əsuə nya waantɛyi sidia.
19 Inni Moses ni nwə dítə mi kɔfi komə lee? Fɛɛ mi kuutsyuə entsyue kɔfi komə koto. Beso bela biə bialo mɛ?”
20 Mfó sitiditu siamə dítə wə mbuayɛ bənkə, “Lɛwɔnɔ bua təkəko fə! Owoe nlɛ bola nkə waalo fə?”
21 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Ayanisa ani nyamfo mínyifo nya íyifo mimblɛ tã yanii mmə.
22 Moses ətə mi kɔfi nkə bela mi bebisaibi eto alo. Ite bə inni Moses uni dítsyiko nko, bomu itsyi taa mi bana lefe. Nyaso biala osaibi lelo lə Ɔnwɛditsyəyi nɛ.
23 Nya lə boofo osaibi lelo bola lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə lə kase yembonta Moses eto kɔfi ibuu, beso biənyə ɔblɔ kakpe mɛ biə ntsya utidi wə nlɛ bufi, úmuə ale kenke lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə?
24 Biemfi ənyənsa bekpo lekpo! Bomu bekpo etiki eto lekpo ɛyɛ lə sitintisu əsuə.”

Betidi Átɔ Bánɔ Lə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyə Ǝmə.

25 Betidi bətsyuə ba dítsyi Yerusalem átɔ bə, “Inni utidi əmfo banlɛ bɔbɛbɛ bə baalo?
26 Bebe wə! Ɔlɛ etiki budi lə obianti, nya bántɛyi wə kulesa! Lee, bote bákate sitinti biənkə wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə?
27 Lə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə əbəə, kuutsyuə saa embote kaka utsyi úbə. Fɛɛ utidi əmfo alɛɛ, bomblɛ yi kaka utsyi úbə.”
28 Lefe nə Yesu díkate asa lə Disumuyo mfóo, ófa bembembe ɔ́tɔ nkə, “Inni biənkə biyi mɛ sitinti ku kaka mintsyii? Məmbə mfo lə mɔ əsuəale əsuə! Nwə létsyese mɛɛ, waantɛyi sidia. Nya mii, binyi wə.
29 Fɛɛ mɔɔ, nyi wə, itsyise intsyi wə ɔflɔ nya wə ni nwə létsyese mɛ.”
30 Nya bákplatsya bə bəmuə wə. Fɛɛ mə kuutsyuə saa mámfo wə butidi, itsyise wə lefe mányo tɔ.
31 Fɛɛ kpə lə mə nti áfo wə bánɔ nyaso bátɔ bənkə, “Nya lə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə díbəə, uteyifo ayanisa ote enso nnya utidi əmfo díkeyifoo?”

Batsyese Mba Laase Disumuyo Bə Bəmuə Yesu.

32 Farisifɔ bamə ánɔ se sitiditu siamə nlɛ etiki nyamfo bɔtɛyi lə kawɛ lə mə nti lə Yesu əsuə, nyaso mə ku besumunyə ninə átsya nya batsyese kedikətəkɔ eto mba laase mfo bə besu bəmuə Yesu baboko.
33 Yesu átɛyi mə nkə, “Nsi mɔɔkɛ mi lenti itə lefe kliminti ditsyuə ete muusinkli nsu nwə letsyese mɛ ɔflɔ.
34 Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ biembunyə mɛ, itsyise kaka mɔɔkɛɛ, biembofo mfó bubə.”
35 Ete Yudafɔ eto beninə lɛtɔ mə əsuə benkə, “Sieti nwə mfo laala nkə weesu fɛ boembunyə wə? Lee, bubu ɔnlɛ nkə weedu usu Helafɔ

eto kəmə ka bo betidi nkpe bə lə
ote Helafɔ bamə asa mfóo?
36 Nnya ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, ‘Biɔbɛbɛ
mɛ, fɛɛ biembunyə mɛ,’ nya ‘Kaka
mɔɔkɛɛ, biəmbofo mfó bubəə,’ eto
kasɔ ni be?”
37 Lə diyi fɛfɛ nə ni diyi nə nso
bofe lə diyididi nəmə əsuəə, Yesu
átaka úńyə nya óbesə ɔkɔɛ kato
ɔ́tɛyi nkə, “Lə utukuɛ lɛ utsyuəə,
utsyə əmə bə mɔ ɔflɔ lə ubə unə
ntu.
38 Fe kase báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
bátɛyi bənkə, ‘Utidi wə léfo mɛ
ɔ́nɔɔ, ketukplo ka ləətə ntu bo ləətə
utidi ləəsiə nkpə eto ntuu, ebɔbɔdi
butsyi lə wə utu kəmiə.’ ”
39 Yesu átɛyi nyamfo itsyi lə
Lɛwɔnɔ nə mba léfo wə bánɔ loofo
əsuə. Itsyise éyo lefe nəmfoo,
bəntə tɔ Lɛwɔnɔ nəmə, se
bántakasə tɔ Yesu betsyiko ɔkɔmə
báboko wə diyənde esuə eso.
40 Se betidi bamə lɛnɔ etiki
nyamfoo, bátɛyi benkə, “Sitintii,
utidi əmfo eyifo Onanto eto
Unyɛləkətidi əmə.”
41 Babamba tsya átɛyi bənkə,
“Nwə mfo ni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə nɛ.”
Fɛɛ mə bətsyuə átɔ bənkə, “Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyəə, ebofo
Galilea butsyi?
42 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
ebutsyi Oka David eto kafo lə
Betlehem eto umə kaka Oka David
dísiə.”
43 Lə nnya eso kabakəfə édufə lə
betidi bamə eto nti itsyi lə Yesu eso.
44 Bətsyuə ala bə bəəmuə wə, fɛɛ
kuutsyuə saa méntidi wə.

Yudafɔ Eto Beninə Mámfo Yesu Banɔ.

45 Se mbalaase Disumuyo eto
mba bákpe dísinkli besuu, Farisifɔ
ku besumunyə ninə bamə ɔflɔ, bátɔ
mə bənkə, “Beso bíəmmuə wə lə
əsuəale beboko?”
46 Mfó nya bətə mbuayɛ bənkə,
“Boannɔ tɔ kuutsyuə saa di etiki fe
kase utidi əmfo didi kulefe!”
47 Farisifɔ bamə átɔ mə bənkə,
“Nyalɛ úflu mi tsyaa, mi nsusu, ɔ́wɛ
mi ókpe?
48 Bíɔnɔ tɔ bɛnɔ biə beninə
bətsyuə nye Farisinyə utsyuə áfɔ
wə ɔ́nɔ?
49 Kulefe, kulefe! Ditiditu nəmfo
enyi Moses eto kɔfi eto kulesa.
Nyaso Onanto eto ekudi təkəko
mə!”
50 Farisifɔ eto uninə ɔni wə
baakpo Nikodemo, ébusu Yesu ɔflɔ
únyə. Ɔtɔ mə nkə,
51 “Nyalɛ, bo kɔfi ətə bo kusu nkə
bokponko utidi lekpo bolo wə dikpi
lefe nə eto lefe boannɔ tɔ wə kɛnyɛ
eto etiki nye batɔ wə lesa nə
úyifo?”
52 Bətə mbuayɛ bátɔ wə bənkə,
“Nyalɛ, fintsya Galileanyə feni?
Dufə lə Anantotiki eto Ekue abe, ete
ebote fə Onanto eto unyɛləkətidi
kuutsyuə embɔbɔ utsyi lə Galilea.”
53 (Nya utsyuə saa dídu úsu diyo.)

8

Usio Wə Bəmuə Lə Kusəkpokpo Ǝsuə.

1 Fɛɛ Yesu wə édu úsu Nnuəbi eto
Eyi eto Kɔtini əsuə.
2 Kəsiəsə eto olesiə tuu, úsinkli
úsu Yudafɔ eto Disumuyo. Betidi
bamə kenke əbə bátsyilama wə,
nya úsiə lə mə nti, útsyiko mə asa
bote.
3 Mfóo, kɔfi eto bateasa ku
Farisifɔ lékpa usio utsyuə wə
bəmuə kɔni kɔni lə disənkpo əsuə
báboko mfó. Nya bəńyənsə wə lə
məmblɛ kenke eto ənəmi.
4 Bátɛyi Yesu bənkə, “Oteasa,
bəmuə usio əmfo kɔni kɔni lə
disənkpo əsuə.
5 Lə Moses eto kɔfi əsuəə, ele bə
boto wə okle aba bolo,” lə bənyə
etiki lə wə, “Ntsyə fanlɛ bɔtɛyi lə
nnya əsuə?”
6 Bátɔ wə nyamfo bə lə befi bato
wə babe lə bayɛ lə nnya əsuə
bəmuə wə.
Fɛɛ Yesu əbə kasɔ nya úfi wə
lɛnimi útsyiko asa bɔwɔni lə
kasɔnti.

7 Nya se bensi bəńyə banlɛ wə
etiki bɔtɔɔ, óbesə əsuə kato nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi nti eto nwə
dímenyifo tɔ lebua unyəə, di ututɛ
lə oto wə leba.”
8 Nya usi úbə kasɔ, ɔ́wɔni asa lə
kasɔnti ku wə lɛnimi.
9 Se beninə bamə lɛnɔ nnya nkoo,
məmblɛ kenke édu ɔni, ɔni, idu lə
beninətidi əsuə. Isi íbu Yesu ku
usio əmə mate nsi nyə mfó.
10 Yesu átakasə əsuə únyə nya
ɔ́tɔ usio əmə nkə, “Boambe, se
báfe? Nyalɛ, mə kuutsyuə mémbu
loolo fə dikpi?”
11 Mfó usio əmə dítə mbuayɛ nkə,
“Owo lo, Bonamute.”
Nyaso Yesu átɛyi wə nkə, “Nko ke
mintsya ləmbolo fə dikpi nɛ. Nyaso
du esu. Fɛɛ mensisu eyifo lebua
bio.”

Yesu Ni Kawunsiə Eto Diyəndeˎ

12 Yesu esi údi Farisifɔ etiki ɔ́tɛyi
nkə, “Mɔ ni kawunsiə eto diyəndeˎ
Utidi wə ke ntekəko məə, wuunyə
diyəndeˎ nə ləətə utidi nkpə tinti
nya wəəmbɔyɛ lə ketuntu əsuə
kulefeˎ”
13 Farisifɔ bamə átɛyi wə bənkə,
“Alɛ etiki budi ketsyi lə fə əsuə.
Nyaso nnya fanlɛ bɔtɛyi əmbə
kalende saa.”
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə,
“Owo lo, ite bə nlɛ etiki budi ketsyi
lə mɔ əsuə tsyaa, lesa nə minlɛ
bɔtɛyi kpe kalende, itsyise nyi kaka
mintsyi, nya minyi kaka mintɔ. Fɛɛ
mimii, binyi kaka mintsyi nye kaka
mintɔ.
15 Mii, kawunsiə eto nsusu əsuə
nnya biefi kakponko asa lekpo nɛ,
fɛ mɔɔ, mankponko kuutsyuə lekpo.
16 Fɛɛ lə bə nyifo nkoo, mɔ
lekpokponkpo ebɔyɛ lə sitinti eto
kusu əsuə. Itsyise inni mɔ mate
lookpo ni. Bomu Anto wə létsyese
mɛɛ, əəńyə mɛ kama.
17 Nya lə mi kɔfi əsuəə, báwɔni
bákpe bə, lə badansiɛ inuə eto
kɛnyɛ akate lə etiki ətsyuə əsuəə,
lesa nə bátɛyi kpe kalende.
18 Mɔɔ, meedi adansiɛ lə lesa nə
maatɛyi əsuə, nya mɔ Anto wə
létsyese mɛ tsya eedi adansiɛ lə mɛ
əsuə.”
19 Mfó bátɔ wə bənkə, “Se fə anto
əmə nkpe?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Binyi mɛ
nya binyi mɔ Anto əmə tsya. Lə
bote ete bete mɛɛ, eni biote mɔ
Anto tsya.”
20 Yesu átɛyi nyamfo lə
okokakokɔ se ɔnlɛ asa bote lə
Disumuyo nəmə. Fɛɛ kuutsyuə saa
məmmuə wə, itsyise wə lefe mányo
tɔ.
21 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Məəbə
budu lə mi ɔflɔ, nya biɔbɛbɛ mɛ,
fɛɛ biukpə lə mi abua əsuə. Nya
kaka mintɔɔ, biembofo mfó bubə.”
22 Nyaso Yudafɔ bamə átɔ mə
əsuə bənkə, “Wə əsuə ɔntɔ kalokɔ
eso ɔ́tɛyi nkə, ‘Biembofo kaka
mintɔ bubə lee’?”
23 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Mimii, kasɔ mfo eto betidi bini.
Nya mɔɔ, ntsyi kato. Mi etsyi
kawunsiə mfo, fɛɛ mɔɔ, mentsyi
kawunsiə mfo.
24 Nyaso míntɛyi mi minkə
biukpə lə mi abua əsuə nɛ. Nya lə
biamfo bɛnɔ biə mɔ ni nwə minii,
biukpə lə mi abua əsuə sitinti.”
25 Bátɔ wə bə, “Owoe feni?”
Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lesa
nə míntɛyi mi itsyi taa kasɔ
ketsyikokɔɔ, ni əmə ete nɛ.
26 Nkpe etiki kpə lə mi əsuə nnya
ele bə mfi nlo mi dikpi. Fɛɛ nwə
létsyese mɛɛ, sitintitidi uni. Nya
asa nnya minɔ mintsyiko wə ɔflɔɔ,
nnya mimfi minlɛ letsya bobe kətə
kawunsiə nɛ.”
27 Mfóo, bánnɔ kasɔ bə Yesuu,
Anto əmə əsuə ɔnlɛ etiki budi
ketsyiko.
28 Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə bebesə
Utidi Eto Ubi əmə katoo, nyafɛ biote
biə mɔ ni nwə mini nɛ, nya
meenyifo kulesa lə mɔ əsuəale
əsuə. Bomu lesa nə mɔ Anto léte
mɛ nkə ntɛyii, ni hã maatɛyi nɛ.
29 Nwə lekpe mɛ kɔtɔɔ, si ko mɛ.
Wóanyani mɔ mate utsyə, itsyise
meeyifo lesa nə ləəyuəsə wə kafo
lefe saa.”

30 Nya se ɔ́tɛyi nyamfo mməə,
betidi kpə ba lɛnɔ ɔ́tɛyi nyamfoo,
áfo wə bánɔ.

Yesu Ǝləkə Betidi Ba Ni Abraham Eto Bebi Óte.

31 Nyaso Yesu átɛyi Yudafɔ ba
léfo wə bánɔ nkə, “Lə biyifo lə mɔ
asatete əsuəə, ete bə biyifo mɔ
bakasebi sitinti nɛ.
32 Biote sitinti siamə, nya sitinti
siamə ebutə bisiə lə mi əsuə əsuə.”
33 Bátɛyi wə bənkə, “Abraham
eto befluflu buni, nya bóendi tɔ
ndomufɔ butə kuutsyuə saa tɔ
búnyə! Ntsyə ibə fɛ faatɛyi fənkə,
bootə busiə lə bo əsuə əsuə?”
34 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ
mi bɔtɛyi sitinti minkə utsyuə saa
ke leeyifo lebuaa, uyifo ndomunyə
utə lebua.
35 Ndomunyə aamfiani oyobi wə
nkpe kedikɔ kulefe. Bomu oyosate
eto ubii, wə kpe kedikɔ lefe saa.
36 Nyaso lə mɔ Onanto eto Ubi ətə
kusu nkə bisiə lə mi əsuə əsuə
əsuəə, ete bə bisi lə əsuə əsuə
sitinti nɛ.
37 Nyi miə Abraham eto bebi bini.
Fɛɛ bela biə bialo mɛ, itsyise biamfo
asa nnya maate mi bɛnɔ, eso.
38 Lesa nə mímfo mintsyiko mɔ
Anto ɔflɔɔ, ni maatɛyi nɛ. Nya mi
tsyaa, lesa nə bɛnɔ bitsyiko mi anto
ɔflɔɔ, ni bɛnlɛ buyifo nɛ.”
39 Yudafɔ bamə átɛyi wə bənkə,
“Abraham ni bo anto.”
Yesu átɛyi mə nkə, “Lə Abraham
eto bebi bini sitintii, eni biuyifo asa
nnya Abraham díyifo seka.
40 Fɛɛ bela biə bialo mɔ nwə
laatɛyi mi sitinti sia mínɔ mintsyiko
Onanto ɔflɔ. Abraham ménYifo nko.
41 Asa nnya mi anto kosate
díyifoo, nya bɛnlɛ buyifo nɛ.”
Mfó bátɛyi wə bənkə, “Bunni
basɔnɔbi! Anto ɔni nkpe bo, wə ni
Onanto!”

Yesu Ǝləkə Betidi Ba Ni Balo Eto Bebi Óte.

42 Yesu átɛyi mə nkə, “Lə Onanto
ete ni mi antoo, eni biala mɛ.
Itsyise Onanto ɔflɔ míntsyi mímbə
mfo. Inni mɔ kosate eto lelabi əsuə
mímbə. Bomu wə ni nwə létsyese
mɛ.
43 Ntsyə eso biannɔ lesa nə minlɛ
mi bɔtɛyi kasɔ? Nnya ni bə bianla
biə bianɔ ditiki nə minlɛ mi bɔtɛyi.
44 Mi anto Obonsam eto bebi bini,
nya bela biə bieyifo wə lelabi. Idu
taa kasɔ ketsyikokɔɔ, uyifo nwə
laalo betidi. Nya woanla ditiki tinti
nəmə itsyise woantɛyi sitinti kulefe.
Lə ɔtɛyi sidiaa, wəələkə wə ditsyəbi
kate. Itsyise nwə laatɛyi sidia uni,
nya wə ni bidia kenke eto anto.
45 Fɛɛ mɔɔ se ini sitinti maatɛyi
mi esoo, biamfo mɛ kanɔ.
46 Mi nti eto owoe loofo mɛ dikpi
bolo nkə nyifo lebua? Lə ntɛyi mi
sitintii, beso biamfo mɛ kanɔ?
47 Utidi wə ni Onanto eto olee,
aanɔ Onanto eto etiki. Nnya eso
biannɔ Onanto eto etiki ni bə binni
wə bale.”

Yesu Ǝləkə Asa Nnya Óte Kasɔ Óte Yudafɔ.

48 Yudafɔ átɔ Yesu bənkə, “Lə
bɔ́tɛyi boənkə Samarianyə feni nya
lɛwɔnɔ bua təkəko fəə, bɔ́tɛyi
sidia?”
49 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Lɛwɔnɔ bua saa əntəkəko mɛ. Nlɛ
mɔ Anto dibu butə, fɛɛ mi əntə mɛ
dibu.
50 Mɔɔ, maambɛbɛ dibu kətə
əsuə. Fɛɛ nwə laabɛbɛ nkə betidi
tɛsə mɛɛ, kpe. Wə ni nwə laakpo
lekpo kayɛnko lə kusu əsuə nɛ.
51 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə
utsyuə eetsyue mɔ asatete kotoo,
wəmbukpə kulefe!”
52 Yudafɔ átɛyɛ wə bənkə, “Mfe
fɛ buunyə boə lɛwɔnɔ bua təkəko
fə nɛ! Abraham əkpə, nya Onanto
eto bənyɛləkətidi tsya díkpə, fɛɛ fə
lɛ bɔtɛyi fə nwə ke ditsyue fə
asatete kotoo, əmbukpə kulefe!
53 Bubu feebu fə fə lɛmɔ fanso
Boanto Abraham wə díkpə, fɛɛ?
Onanto eto bənyɛləkətidi tsya əkpə!
Owoe eto okle feebu fə wə feni?”
54 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Lə mɔ əsuə maatɛsɛɛ, nyalɛ mɔ
atɛsə nyamə manle kulesa. Fɛɛ nwə
laatɛsə mɛɛ, wə ni mɔ Anto. Wə ni

nwə bíatɛyi biə wə ni mi Onanto nɛ.
55 Mii, binyi wə. Fɛ mɔɔ, nyi wə.
Lə ntɛyi miə minnyi wəə, nyalɛ
moofiani odia fe mi ke, fɛɛ nyi wə,
nya meetsyue wə ditiki koto.
56 Mi anto Abraham ənyə
disuəyuə se ɔ́nɔ mɔ bubə eto asa.
Nyaso úfi ənəmi útəkə lə mɔ bubə
əsuə nya únyə disuəyuə.”
57 Yudafɔ bamə átɛyi wə bənkə,
“Ámamfo tɔ alɛ fosi anɔ kulaa tsya,
nya bɔtɛyi fanlɛ bɔtɛyi fə eyi
Abraham?”
58 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ
mi bɔtɛyi sitinti miə, mɔɔ, mfe
nkpe koko fɛ bále Abraham.”
59 Ete básɛ abambi bə baato wə,
fɛɛ Yesu ákula əsuə nya ɔ́bɔ údu lə
Kedikətəkɔ mfó.

9

Yesu Átsya Unəmba Utsyuə.

1 Se Yesu díbə ófe ɔntɔɔ, únyə
utidi utsyuə wə bále unəmba.
2 Wə bakasebi átɔ wə bənkə,
“Oteasa, owoe eto lebua dítə bále
osani əmfo unəmba? Wə kosate
eso lee wə antomə eto abua eso?”
3 Mfó Yesu dítə mə mbuayɛ nkə,
“Inni nwə mfo nye wə antomə
díyifo lebua eso. Bomu bále wə nko
bə lə ɛyɛ lə wə əsuə lə Onanto lə
uləkə wə keyifo eto əsuəale ote
betidi.
4 Se bonkpe lə kalesiəsiə əsuə
esoo, ele bə buyifo keyifo butə nwə
létsyese mɛ. Kale əəbə bolo nya
kuutsyuə saa lensiembofo keyifo
buyifo.
5 Lefenə eto lefe minsi minkpe lə
kawunsiəə, mɔ ni kawunsiə eto
diyənde.”
6 Se Yesu lɛtɛyi nko ólosəə, ókpo
ntufə lə kasɔ, ɔ́wɔ site úfi se údikiti
wə lə ənəmi,
7 nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Su lə esu əflə
ntu lə Siloa eto Ditubiə əsuə.” Siloa
eto kasɔ ni nkə Bákpe wə. Nyaso
osani əmə ésu úflə ntu bomə. Nya
wə ənəmi lɛsini ɔnlɛ asa bunyə,
nya úsinkli úbə oto.
8 Wonko mba nkpe lə koyotsya ku
betidi ba kenke díkənyə wə ɔnlɛ asa
bɔtɔɔ, átɔ bənkə, “Inni osani əmfo
ni nwə díkəsiə lə mfó úkatɔ asa?”
9 Bətsyuə átɛyi bə wə uni. Fɛɛ
babamba átɛyi bənkə, “Owo lo,
inni wə uni. Bole ete ole wə.”
Mfó nya utidi əmə kosate lɛtɛyi
nkə, “Mɔ uni!”
10 Bátɔ wə bənkə, “Ntsyə ibə fɛ
fanlɛ asa bunyə?”
11 Útə mbuayɛ nkə, “Utidi wə
baakpo Yesu lɛwɔ sitə udikiti mɛ lə
ənəmi nya ɔ́tɛyi mɛ nkə nsu mflə
ənəmi lə Siloa eto ditubiə. Nyaso
nsu, nya se mímflə ənəmi mínlosə
ete míntsyiko asa bunyə.”
12 Bátɔ wə bə, “Sieti onkpe?”
Útə mə mbuayɛ nkə, “Mante
kaka onkpe.”

Farisifɔ Átɔ Unəmba Ǝmə Kase Báyɛ Bátsya Wə.

13 Bákpa nwə eto ənəmi léba kɔ
əməə, bésuko Farisifɔ bamə ɔflɔ.
14 Diyi nə Yesu lɛnwɔ sitə údikiti
lə unəmba əmə eto ənəmi fɛ ótsya
wəə, éyifo Ɔnwɛditsyəyi.
15 Nya Farisifɔ bamə tsya lɛtɔ
osani əmə kase íyifo fɛ útsyiko asa
bunyə. Ɔtɛyi mə nkə, “Sitə ɔ́nwɔ
úfi údikiti mɛ lə ənəmi. Nya
mímflə mɔ ənəmi ete míntsyiko asa
bunyə.”
16 Mfó nya Farisifɔ bamə eto
bətsyuə lɛtɛyi wə bənkə, “Utidi wə
díyifo nyamfo embofo Onanto ɔflɔ
butsyi! Itsyise weenyifo lə
Ɔnwɛditsyəyi eto kɔfi əsuə.”
Fɛɛ mə bətsyuə bamba átɛyi
bənkə, “Ntsyə yoofo bubə bə
obuayifo ebofo ayanisa nyamfo eto
okle buyifo kate?” Itə kəsənsə
édufə mə lenti.
17 Nyaso Farisifɔ bamə esi bátɔ
osani əmə bənkə, “Se fanlɛ bɔtɛyi
fənkə wə lɛsini fə ənəmii, be ni fə
nsusu itsyi lə wə əsuə?”
Mfó nya osani əmə dítə mbuayɛ
nkə, “Onanto eto Unyɛləkətidi uni.”
18 Yudafɔ bamə mámfo bánɔ
sitinti bə osani əmə ába ənəmi fɛ

usi útsyiko asa bunyə isu ese lefe
nə bákpadi wə anto mə díbə.
19 Bátɔ mə bə, “Mi ubisaibi ni
nwə mfo? Biə béle wə unəmba,
nya ntsyə iyifo fɛ omfe ɔnlɛ asa
bunyə mɔmɔ?”
20 Wə anto mə ətə mbuayɛ bənkə,
“Buyi boə bo ubi uni. Nya bunyi
tsya boə bole wə unəmba.
21 Fɛɛ bunyi kase íyifo fɛ omfe
ɔnlɛ asa bunyə. Nya bunyi futsyə
tsya létsya wə ənəmi nyamə. Bɛtɔ
wə kosate lə ɔtɛyi mi itsyise
wóobe!”
22 Wə antomə átɛyi nyamfo nko
itsyise balɛ Yudafɔ sikpi bote,
itsyise Yudafɔ átɛyi bətsyə bə
utsyəə ke lɛtɛyi nkə ófo Yesu ɔ́nɔ fe
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyəə,
booləkə wə betsyiko lə mə
katsyakɔ.
23 Nyamfo eso wə antomə lɛtɛyi
bənkə, “Wóobe, bɛtɔ wə kosate
nɛ!”
24 Bákpadi nwə bále unəmba
əmə dinuəfə nya bátɛyi wə bənkə,
“Te Onanto sikpi lə atɛyi bo sitinti!
Buyi boə utidi wə létsya fɛ mfó
eyifo obuayifo!”
25 Osani əmə ətə mə mbuayɛ nkə,
“Mɔɔ, minnyi lə obuayifo ni osani
əmfo lee unni. Lesa lɔni minyi
mɔɔtɛyi ni bənkə, kɔɔ mba ənəmi.
Fɛɛ mɔmɔɔ, mfe nlɛ bunyə!”
26 Bátɔ wə bənkə, “Be úyifo fə
nya ntsyə ɔ́yɛ ótsya fə ənəmi
nyamə?”
27 Útə mbuayɛ nkə, “Mboka mi
bɔtɛyi éfe, fɛɛ bianla biə biafo
nnya. Beso bela biə bisi bianɔ
nnya? Lee, bela biə miitsya afiani
wə bakasebii?”
28 Báka wə bátɛyi bənkə, “Fə ete
ni wə okasebi. Boo, Moses eto
bakasebi buni.
29 Buyi boə Onanto édiko Moses
etiki. Nya nwə mfo alɛɛ, boante
kaka utsyi kulaa tsya!”
30 Mfó nya osani əmə lɛtɛyi mə
nkə, “Nte ditiki nə eto okle ni
nəmfo? Binyi kaka utsyi, fɛɛ wə
lɛsini mɛ ənəmi nɛ!
31 Buyi boə Onanto eentsyue
babuayifo koto, fɛɛ lə utsyuə
eesumu Onanto, nya weeyifo wə
lelabii, weetsyue wə koto kanɔ wə
olatoto.
32 Idu taa kawunsiə eto kasɔ
ketsyikokɔɔ, bóannɔ tɔ bə kuutsyuə
saa wə átsya nwə bále unəmba.
33 Lenni Onanto ɔflɔ utsyii, eni
wəmbofo kulesa buyifo.”
34 Batɛyi wə bənkə, “Fəə bále ku
lebua fábe ku nii! Nya fə bomu lela
fə aate bo asaa?” Nyaso bála wə,
bábɔnko lə Yudafɔ eto katsyakɔ
kamə.

Betidi Bətsyuə Eebu Bə Bəanyə Asa Wuee.

35 Yesu ánɔ nkə bála wə nyaso se
únyə osani əməə, ɔ́tɔ wə nkə, “Áfo
Utidi Eto Ubi ánɔ?”
36 Osani əmə ətə wə mbuayɛ nkə,
“Nto, te mɛ futsyə uni, bə lə mfo wə
nnɔ.”
37 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Ébunyə utidi əmə koko, nnyə wə
ni nwə nlɛ fə etiki budinko mfo
mɔmɔ nɛ.”
38 Osani əmə átɛyi nkə,
“Bonamute, mfo nnɔɔ!” Nya óse
akonki lə Yesu eto ənəmi úsumu
wə.
39 Yesu átɛyi nkə, “Mbə kawunsiə
kamfo bə lə nkponko betidi lekpo,
bə lə bənəmba lə bənyə asa, nya
mba ləənyəə, lə bafiani bənəmba.”
40 Farisifɔ ba díńyə mfo lɛnɔ
nnya Yesu lɛtɛyii, átɔ wə nkə,
“Nyalɛ bɔtɛyi fanlɛ fə bo tsya ába
ənəmi lee?”
41 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lə
boba mi ənəmi lebaa, eni biebudi
dikpi, fɛɛ se biə bɛlɛ bunyə esoo, mi
abua təkə mi lə əsuə.”

10

Nwə Nyi Basamu Bɔyɛnkoo, Aalɛ Mə Ola.

1 Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti miə, utsyuə saa ke
dímanyɛ lə lesamuyo eto kesie
údufə lesamuyo nəməə, bomu ɔ́yɛ
kusu bamba saa údufə lə ni kafoo,
eyifo uyu ku nwə laabiasə asa.

2 Nyaa, nwə ke laayɛ lə kesie
kedufə lesamuyo nəmə kafoo, wə ni
nwə laayɛnko basamu tinti nɛ.
3 Nya nwə laase lesamuyo eto
kesie aasini kesie eto siku kətə wə.
Woakpadi basamu bamə lə mə aye
nya baanɔ wə ɔkɔɛ nya woakpa mə
kabɔnko.
4 Lə okpadi mə nya ɔyɛnko mə
ɔbɔnkoo, woatɔ mə sɛtɔ kayɛnko
mə nya bəətəkəko wə kama itsyise
beeyi wə ɔkɔɛ.
5 Bəmbutəkəko kuutsyuə bamba
kama. Bomu bootsyetsyi bedu
itsyise benyi wə ɔkɔɛ.”
6 Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo, fɛɛ
bánnɔ nnya ɔ́tɛyi mə eto kasɔ.
7 Lə nyamfo esoo, Yesu esi ɔ́tɛyi
mə nkə, “Lə sitintii, mɔ ni kesie itə
basamu bamə.
8 Betidi ba kenke lɛtɔ mɛ sɛtɔ
bəbəə, beyifo beyu ku mba laabiasə
asa. Fɛɛ basamu bamə méntsyue
mə koto.
9 Mɔ ni kesie kamə. Lə utsyuə
ayɛ lə mɛ udufə lə kafoo, wuunyə
bofo. Wuudufə lə mfó ukabɔ, nya
wuunyə didisa sɛɛ ukedi.
10 Uyuu, bubə ete woəbə nkə lə
uyu, olo utidi, obiasə asa. Mɔɔ, mbə
miə lə binyə nkpə, nkpə bo lɛflɔ.
11 “Mɔ ni utinti wə laayɛnko
basamu, nwə lɛtɔnɔ nkə weefi wə
nkpə utə lə wə basamu eto disi.
12 Utidi wə laayɛnko basamu wə
baafo diyi eto kayo nya benni wə
kosate eto balee, weetsyetsyi kedu
lə unyə ukiti nlɛ bubə. Ukiti əmə
eedufə mə lenti kəmuə mə nya
wəəsensə mə.
13 Utidi əmfo eetsyetsyi kedu
itsyise diyi eto uyifoyifo ete uni.
Nya basamu bamə eto bɔflɔ nye mə
kasɛɛ aanka wə.
14-15 “Mɔ ni utinti wə laayɛnko
basamu. Fe kase Anto əmə nyi mɛɛ,
nya mintsya nyi wəə, nko ke
mintsya nyi mɔ basamu, nya
məətsya nyi mɛ nɛ. Nya míntɔnɔ
miə məəkpə lə mə disi.
16 Nkpe basamu bamba ba ləmbə
lə lesamuyo nəmfo tɔ. Ele bə
nyɛnko mə tsya mboko, nya mə
tsya lə banɔ mɔ ɔkɔɛ. Nya məmblɛ
loofíani basamu eto ditsyukpa lɔni
lə ɔyɛnkoyɛnko ɔni eto kalɔ.
17 “Anto əmə aala mɛ, itsyise
ntɔnɔ miə məəkpə lə mə disi, bə lə
nsinkli mbə nsiə nkpə bio.
18 Kuutsyuə saa embofo mɔ nkpə
bofo lə mɔ ani, bomu mɔ kosate dífi
mu míntə miə məəkpe. Nkpe
əsuəale bə moofo mu bufi kətə.
Nya əsuəale si ekpe mɛ bə nsinkli
mfo mu. Nko əmə mɔ Anto dítə mɛ
nkə nyifo nɛ.”
19 Lə etiki nnya Yesu lɛtɛyi mfo
esoo, kabakəfə esi kédufə lə Yudafɔ
bamə nti.
20 Mə nti eto bətsyuə kpə átɛyi
bənkə, “Lɛwɔnɔ bua təkəko wə.
Ɔlɛ kumunə bukpə! Beso ele bə
besi betsyue wə koto fɛ?”
21 Fɛɛ babamba tsya átɛyi bənkə,
“Utidi wə əsuə lɛwɔnɔ bua nkpee,
embofo etiki nyamfo eto okle
bɔtɛyi! Ntsyə lɛwɔnɔ bua luuyifo
unəmba si unyə asa fɛ?”

Yudafɔ Mámfo Yesu Bánɔ.

22 Lɛyɔlefee, nya beedi Yudafɔ eto
Disumuyo Bufikakpe lə Onanto
kɔni eto Diyi lə Yerusalem.
23 Yesu ákayɛ kafe lə Disumuyo
eto lekpake nə baakpo Solomo eto
Ablanase mfó.
24 Mfó nya Yudafɔ bamə
létsyilama wə, nya bátɔ wə bənkə,
“Isu ese dimamfe lefe kon fookpe
bo lə ketuntu əsuə esu ase? Tɛyi bo
sitinti siamə, lə fə ni Utidi əmə
Bákpo Ɔhile Bətsyə.”
25 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə,
“Mbɔtɛyi mi nyamfo koko, tsya
biamfo mɛ akanɔ. Asa nnya
meeyifo lə mɔ Anto eto əsuəale
əsuəə, lɛ mɛ buləkə kate.
26 Fɛɛ biəmbofo mɛ bɛnɔ, itsyise
bientsyi mɔ basamu bamə nti.
27 Mɔ basamu eetsyue mɛ koto.
Nyi mə, nya bəətəkəko mɛ.
28 Ntə mə nkpə manlo, nya
bemuukpə kulefe. Nya kuutsyuə
saa embofo mə lə əsuəale əsuə lə
mɔ kɔni.
29 Mɔ Anto wə dífi mə útə mɛɛ,
kpe ale oso lesa saa. Kuutsyuə saa

embofo mə bofo lə əsuəale əsuə lə mɔ Anto eto kɔni kulefe kulefe.
30 Anto əmə ku mɔɔ, eyifo bani.”
31 Mfó nya Yudafɔ bamə dísi básɛ aba bə bato wə.
32 Yesu átɛyi mə nkə, “Nyifo nnyifo sɛɛ kpə bo mɔ Anto lékpe mɛ lə mi nti. Nya nte nnya eso bela biə biakpɔ mɛ aba?”
33 Yudafɔ bamə ətə wə mbuayɛ bənkə, “Inni nnyifo sɛɛ bo féyifo eso boə boakpɔ fə aba. Bomu mbusiotiki nnya fédi eso! Utidinini ete feni, fɛɛ éfi fə əsuə éyifo fe Onanto!”
34 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Báwɔni bákpe lə mi kosate eto Kɔfi eto Kukue bə Onanto átɛyi nkə, ‘Beyifo fe bananto.’
35 Buyi boə lesa nə báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue, eyifo sitinti itə lefe saa. Nya mfó Onanto lékpadi betidi ba léfo wə Ditiki Sɛɛ nəmə nkə, ‘Beyifo fe bananto.’
36 Fɛɛ mɔɔ, Anto əmə díləkə mɛ nya ótsyese mɛ kawunsiə nɛ. Nya ntsyə eso fɛ biɔtɛyi biə ndi mbusiotiki lə nnya míntɛyi miə nyifo Onanto eto Ubi?
37 Lə minlɛ mɔ Anto eto nnyifo buyifoo, nyalɛ biamfo mɛ bɛnɔ.
38 Fɛɛ lə nlɛ mu buyifoo, lə biamfo mɛ bɛnɔ tsyaa, ele bə befo asa nnya meeyifo bɛnɔ, bə lə bete lə bɛnɔ nnya kasɔ biə Anto əmə si lə mɛ, nya mintsya nsi nkpə lə wə.”
39 Mfó tsyaa, besi bála bə bəəmuə Yesu, fɛɛ usi ɔ́bɔ lə mə nti údu.
40 Yesu esi úsu ɔ́yila Ketu Yordan úsu kaka Yohanes díyifo betidi ntufləsəfləsə eto lekpa tutɛ, nya ɔ́tsyimɛ mfó.
41 Betidi kpə əbə wə ɔflɔ nya bátɛyi bənkə, “Yohanes ménYifo ayanisa saa óte. Fɛɛ lesa saa nə ɔ́tɛyi itsyi lə utidi əmfo əsuə eyifo sitinti.”
42 Nya betidi kpə lə mfó léfo wə bánɔ.

11

Lazaro Eto Ukpə.

1 Osani utsyuə baakpo Lazaro wə dísiə lə umə wə baakpo Betania ánɔ bufi. Wə ku wə bayimisio inuə ba baakpo Maria ku Marta dísiə lə umə əmə.
2 Maria əmfo ni nwə dífi nnuəbi bo laanyi fifífi ókpo Bonamute Yesu lə akpa nya úfi wə disi eto sɛwɔni ɔ́si wə akpa nyamə. Wə ɔyimisani ni Lazaro wə lɛnɔ bufi bɔnlɛ bɔtɛyi mfo nɛ.
3 Wə bayimisio bamfo átsyese Yesu kɛnyɛ bə, “Bonamute, fə ɔyɛtsyuə lala ánɔ bufi!”
4 Se Yesu léfo kɛnyɛ kamfoo, ɔ́tɛyi nkə, “Bufi bomfo enni bukpəmfi itə wə, bomu iyifo nnya əsuə buufi babesə Onanto eto diye kato, nya ɛyɛ lə nnya əsuə babesə Onanto eto Ubi tsya kato.”
5 Nyaa, Yesu ála Marta ku wə ɔyimisio ku Lazaro eto asa tinti.
6 Fɛɛ se ɔ́nɔ nkə ɔ́nɔ bufii, usi ɔ́kɛ mfó eyi ənuə okpe.
7 Nyamfo eto kamaa, ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə businkli busu Yudea.”
8 Mfó nya wə bakasebi lɛtɛyɛ wə nkə, “Oteasa, kayinkənə ete Yudafɔ díkabɛbɛ kusu bə baakpɔ fə aba, nya fanlɛ bɔtɛyi fənkə busi boesu mfó?”
9 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Inni lefosi abombosɔsɔ ənuə nkpe lə diyi eto kalekpakpa əsuə? Lə utsyuə lɛ bɔyɛ lə kalekpakpa əsuəə, weentusə itsyise ɔlɛ kawunsiə kamfo eto lekpasə bunyə.
10 Fɛɛ lə ketsye ɔnlɛ bɔyɛɛ, wuutusə itsyise lekpasə əmbə itə wə.”
11 Se Yesu lɛtɛyi nyamfo ólosəə, usi ɔ́tɛyi úkə nkə, “Bo ɔyɛtsyuə Lazaro lɛ selabe, nyaso ntɔ wə kasanklisə kɔ.”
12 Se bakasebi bamə lɛnɔ nkoo, bátɛyi wə bənkə, “Bonamute, lə selabe onlabee, nyalɛ yuuyuə wə.”
13 Fɛɛ Yesu wə lɛ bɔtɛyi nkə Lazaro ébukpə, fɛɛ wə bakasebi ébu bənkə selabe tinti ɔ́tɛyi utsyiko.
14 Nyaso Yesu ákpasə mə ɔ́tɛyi nkə, “Lazaro əkpə.

15 Fɛɛ lə mi esoo, ɛlɛkɛ itə bə
mánkɛ lə mfó fɛ úkpə, bə lə befo
bɛnɔ esoo. Nyaso bítə lə busu wə
ɔflɔ mfó.”
16 Mfó nya Toma wə baakpo
Ɔfimfinyə lɛtɛyi wə
bakaseyimitsyuə bamə nkə, “Bitə lə
bo tsya lə butəkəko Oteasa busu bə
lə busu bukpə ku wə!”

Yesu Ámansə Lazaro Eto Bayimi Lɛkɔ.

17 Lefe nə Yesu dísu údufə mfoo,
ɔ́nɔ nkə bébikə Lazaro diyi nale ni
diyi nəmfó nɛ.
18 Idu lə Betania isu Yerusalem
eyifo fe esunkpo ənuə seka.
19 Nyaso Yudafɔ kpə əbə mfó bə
bəəbə bamansə Maria ku Marta
lɛkɔ se mə ɔyimisani díkpə eso.
20 Se Marta lɛnɔ nkə Yesu lɛ
bubəə, úsu nkə weesu otsyako wə,
fɛɛ Maria ebu ɔkɛ lə diyo.
21 Marta átɛyi Yesu nkə,
“Bonamute, lə nnya ete fakɛ mfoo,
eni mɔ ɔyimisani mənkpə!
22 Fɛɛ nnyi miə mɔmɔ kulaa
tsyaa, lesa saa nə fɔɔtɔ Onantoo,
wuutə fə ni.”
23 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fə
ɔyimisani ebotaka ubə nkpə.”
24 Nya Marta lɛtɛyi wə nkə, “Nyi
miə wootaka ubə nkpə lə lefe nə
bəkpənkpə lootaka lə Diyi Fɛfɛ
əsuə.”
25 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mɔ ni
nwə ləətə bəkpəkpə eto botaka
kəńyə ku businkli kəbə bəsiə lə
nkpə nɛ. Utsyuə saa ke léfo mɛ
ɔ́nɔɔ, lə úkpə kulaa tsyaa, wuusiə
nkpə.
26 Nya utsyuə saa ke nsi nkpə nya
ófo mɛ ɔ́nnɔ, embukpə kulefe. Afo
nyamfo anɔ?”
27 Útə mbuayɛ nkə, “Ee,
Bonamute. Mfo nnɔ miə fə ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, Onanto
eto Ubi nwə bátɛyi bətsyə bə
wuubə kawunsiə.”
28 Se Marta lɛtɛyi nyamfo ólosəə,
úsu ókpadi wə ɔyimisio Maria, nya
ɔ́tɛyi wə buɛɛ nkə, “Oteasa əmə
ebubə nya ɔnlɛ fə disi bɔtɔ.”
29 Se Maria lɛnɔ nkoo, ótaka mlə
nya úsu wə katsyakokɔ.
30 Lefe nəmfoo, Yesu méndufə tɔ
umə kafo. Bomu usi úńyə lə kaka
Marta díbə otsyako wə mfó.
31 Se Yudafɔ ba nsi lə diyo lə
Maria ɔflɔ banlɛ wə lɛkɔ bomansə
dínyə bə ótaka kplaa, mə tsya
átaka bətəkəko Maria kama. Bébu
bə kudi komə eti ɔntɔ lə usi usu
uwi keku.
32 Se Maria dísu údufə kaka Yesu
ńyəə, óse akonki lə wə akɔ nya
ɔ́tɛyi wə nkə, “Bonamute, lə nnya
ete fákɛ mfoo, eni mɔ ɔyimisani
mənkpə!”
33 Yesu ənyə kase Maria ku betidi
ba dítəkəko wə nlɛ nku. Ílə wə lə
utu nya óla ɔ́wɔnɔ hũũ.
34 Ɔtɔ mə nkə, “Sieti bíbikə wə?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Bonamute,
bə lə əbə abe.”
35 Mfóo, Yesu éwi keku.
36 Nya Yudafɔ bamə lɛtɛyi bənkə,
“Bebe kase ko óla wəə!”
37 Fɛɛ mə bətsyuə átɛyi bənkə,
“Ɔsini unemba ənəmi nya ɔnlɛ asa
bunyə. Beso wəntə lə Lazaro lə ɔyɛ
bukpə?”

Yesu Átakasə Lazaro Útsyiko Ɔkɔmə.

38 Isi ílə Yesu tinti, nya ɔ́nyi úsu
kudi komə ɔflɔ. Kudi komə eyifo
dibiə lə koba kafo nya béfi leba béti
ko kɛnyɛ.
39 Yesu átɛyi mə nkə, “Bɛnyi leba
nəmə lə kudi komə eto kɛnyɛ.”
Mfó nya Lazaro əmə eto ɔyimisio
Marta lɛtɛyi Yesu nkə, “Bonamute,
wuukanyi mɔmɔ, itsyise mmi ni
diyi nale se bébikə wə nɛ!”
40 Yesu átɛyi wə nkə, “Mántɛyi fə
minkə lə áfo mɛ ánɔɔ, ebunyə
Onanto eto diyənde?”
41 Nyaso bányi leba nəmə lə kudi
komə eto kɛnyɛ. Yesu ábesə ənəmi
kato óbe nya ɔ́tɛyi nkə, “Nto,
maasɔ fə ani, itsyise eetsyue mɛ
koto lə nkpadi fə.
42 Nyi miə eetsyue mɛ koto lefe
saa. Fɛɛ mba ńyə mfo eso minlɛ

nyamfo bɔtɛyi nko, bə lə bafo banɔ bə fə lékpe mɛ kɔtɔ.”
43 Se ɔ́tɛyi nyamfo nkoo, ófa
bembembe nkə, “Lazaro, bɔ əbə!”
44 Nya ukpənkpə əmə lɛbɔ úbə ku
kafia ka béfi bémini wə əsuə ku
nka béfi bémini wə ənəmi.
Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Beyankli
we bikə biamə lə əsuə lə udu.”

Yudafɔ Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

45 Lə nyamfo esoo, Yudafɔ ba
díbə Maria ɔflɔ nya bənyə nnya
Yesu díyifoo, eto bətsyuə kpə áfo
wə bánɔ.
46 Fɛɛ mə bətsyuə édu bésu
Farisifɔ ɔflɔ nya bátɛyi mə lesa nə
Yesu díyifo.
47 Nyaso Farisifɔ ku besumunyə
ninə ákpe disi ku Yudafɔ eto
batɔnkotɔnko nya bátɔ bətsyuə
bənkə, “Be ele bə buyifo? Bebe
ayanisa kpə nnya osani əmfo nlɛ
buyifo kate!
48 Lə butə wə kusu ɔnlɛ nyamfo
buyifo nkoo, utsyuə saa ebofo wə
ɔnɔ. Nya Romafɔ luubə baba bo
Disumuyo kɛnkɛ kamə ku kusə
komə tsya!”
49 Mfóo, mə nti eto nwə baakpo
Kayafa, wə ni Usumunyə Ninə lɛlɛ
nəmfoo, lɛtɛyi mə nkə, “Ntsyə
asakasɔnɔnɔ ləələ mi mmə!
50 Binyi tɔ biə ɛlɛkɛ bə utidi ɔni
kpə lə kusə komə eto disi enso bə
kusə komə kenke eto betidi tsylɔ
lee?”
51 Lə sitintii, wóantɛyi nyamfo
ɛyɛ lə wə kosate eto nsusu əsuə.
Bomu fe nwə ni Usumunyə Ninə itə
lɛlɛ nəmfo esoo, Onanto áyɛ lə wə
əsuə útə nkə ɔtɛyi nyamfo, nnya ni
katɛyikətsyə bə Yesu ebubə ukpə lə
Yudafɔ kenke eto disi.
52 Inni bənkə lə ukpə lə kusə
komə eto disi mate ete. Bomu bə
ɛyɛ lə nnya əsuəə, lə ɔsɔ Onanto
eto bebi ba kenke dísensə bankpo
lə kawunsiə eto akpɔ akpɔ nnya
kenke lebo, beyifo bani.
53 Lə nyaso ídu dinəmfo əsuə,
Yudafɔ eto beninə bamə dítsyiko
esu bɔbɛbɛ kase bomuə Yesu lə
balo wə.
54 Lə nyamfo esoo, Yesu ménsifo
bɔyɛ kafe mmə lə Yudafɔ nti. Bomu
údu úsu úsiə lə uməbibi wə baakpo
Efraim kaka lefi mfiminti. Mfó
wonko wə bakasebi dísiə.
55 Lefe nəmfoo, Yudafɔ eto Ukpə
Ása Bo Ɔyila eto Diyi didife éboyo
elo. Nya betidi kpə dítsyi kasɔ
kamə eto akpɔakpɔ bésu Yerusalem
lə besu bəmuə əsuə beyifo
əsuəfləflə eto lekpa nəmə fɛ lɛ
diyididi nəmə lə leyo.
56 Se bəńyə lə Disumuyo nəməə,
bákabɛbɛ Yesu nya bákatɔ bətsyuə
bənkə, “Ntsyə bibu? Nyi miə
wəmbofo diyi nəmə kedikɔ bubə,
lee ntsyə ini?”
57 Lefe nəmfóo, besumunyə ninə
ku Farisifɔ ébutə bote bə lə utsyuə
yi kaka Yesu nkpee, lə ubə utə mə
bote, lə besu bəmuə wə.

12

Maria Édiki Yesu Nnuəbi Lə Betania.

1 Se ibu eyi akua lə bedi Ukpə
Ása Bo Ɔyila eto Diyii, Yesu ésu
Betania, kaka Lazaro wə Yesu
létakasə utsyiko ɔkɔmə ditsyi.
2 Mfóo, banwa ditsyitsyosa bətə
wə bə lə udi. Marta ni nwə
lɛwunsəko mə lə lesa nəmə kedikɔ.
Lazaro tsya akɛ lə mba ku Yesu dídi
lesa nəmə nti.
3 Mfó əmə nya Maria dífi nnuəbi
bo laanyi fififi béyifo betsyiko lə
nnya baakpo naadi əsuə, nya bofo
koya tinti eto dituntu kplɛ tɔ úsu
ókpo Yesu lə akpa. Nya úfi wə disi
eto sɛwɔni ɔ́si wə akpa. Bɔnyi fififi
bomə éyi diyo nəmə kenke.
4 Nya Yesu eto okasebi ɔni wə ni
Yuda Iskariot, nwə luubə udu Yesu
utə lɛtɛyi nkə,
5 “Beso bánte nnuəbi bomfo sika
flubia alofa ətsyə befi atabi nyamə
bətə bakombo?”
6 Fɛɛ inni lə kase Yuda dífi
kətsyuə lə bakombo eto asa eso
ɔtɛyi nyamfo nko. Bomu uyu uni.
Wə ɔflɔ atabi eto otobe dítsyə, nya

úkeyu atabi nyamə eto ətsyuə
kələkə kətə əsuə.
7 Yesu átɛyi nkə, “Beyani wə
kpoo. Bitə lə uyifo lesa nə woofo
buyifo kətsyə itə mɔ kəbikə.
8 Bakombo kpe lə mi ɔflɔ lefe saa.
Fɛɛ mɔɔ, məmɔɔkɛ lə mi ɔflɔ lefe
saa.”

Yudafɔ Efi Nsusu Bua Lə Lazaro Ǝsuə.

9 Se Yudafɔ kpə lɛnɔ bə Yesu kpe
lə Betania, béti wə bésu mfó. Nya
inni Yesu mate eso bésu mfó, bomu
lə bənyə Lazaro wə Yesu létakasə
utsyiko ɔkɔmə tsya.
10 Lə nyaso besumunyə ninə
átsya béfi nsusu bə boolo wuntsya.
11 Itsyise ɛyɛ lə Lazaro əsuə esoo,
Yudafɔ kpə lə kesumu bɔni kətənko
Yesu kama.

Yesu Ésu Údufə Yerusalem Ku Disuəyuə Kplɛ Fe Oka.

12 Se kale dísiə, betidi eto
ditsyukpa kplɛ nə díbə Ukpə Ása Bo
Ɔyila eto diyisɛɛ nəmə kedikɔɔ, ánɔ
bə Yesu lɛ Yerusalem bubə.
13 Nyaso béfi katodi nya bésu bə
baatsyako wə. Bákafa katɛyi bənkə,
“Hosiana! Atɛsə itə Onanto!
Bɛtɛsə nwə nlɛ bubə lə Bonamute
eto diye əsuə!
Atɛsə itə Israelfɔ eto Oka!”
14 Yesu ənyə ɔflimubi utsyuə nya
úsiə lə wə fe kase báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
bənkə,
15 “Biante sikpi mi Sion eto umə eto
betidi!
Nyə fə Oka nsi lə ɔflimubi əsuə
ɔnlɛ bubə!”
16 Tutɛɛ, wə bakasebi mánnɔ
nyamfo kasɔ. Fɛɛ lefe nə Onanto
díkatakasə Yesu utsyi ɔkɔmə úbə
ku dibuu, nya fɛ bákloma bə nnya
báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə etsyi lə wə əsuə,
nya nnya ni asa nyamfo kenke
béyifo bətə wə nɛ.
17 Betidi ba díńyə mfó fɛ Yesu
lékpadi Lazaro útsyiko kudi kafo lə
ɔkɔmə óboko nkpəə, ésu bátɛyi
lesa nə díbə mfó.
18 Nyamfo esoo, betidi kpə ésu
bátsyako wə, itsyise bánɔ ayanisa
nnya úyifo óte eso.
19 Mfó Farisifɔ bamə lɛtɛyi mə
bətsyuə bənkə, “Bebe, kulesa anlɛ
bɔlɛkɛ kətə bo! Binyə biə kawunsiə
kenke édu bésu bətəkəko wə!”

Yesu Átɛyi Útsyə Nkə Wəəbə Bukpə.

20 Grikifɔ bətsyuə tsya akɛ lə
betidi ba dísu Disumuyo lə
Yerusalem lə diyi nəmə kedikɔ nti.
21 Bésu Filipo wə dítsyi Betsaida
lə Galilea ɔflɔ, nya bátɛyi wə bənkə,
“Boanto, bola boə boənyə Yesu.”
22 Filipo ésu ɔ́tɛyi Andrea nya mə
inuə bamə dídu bésu bátɛyi Yesu.
23 Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Lefe
nəmə eboyo bə babesə Utidi Eto Ubi
əmə eto diye kato.
24 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə lə
banto lentabi nəmə lə kasɔ dibuu,
lentabi lɔɔni ete disi diudi. Fɛɛ lə
dibuu, nya fɛ diɔnwɔ ebibi kpə nɛ.
25 Utidi wə lela wə kosate eto
nkpəə, ebonyansə mu. Fɛɛ nwə
dikisi wə kosate eto nkpə lə
kawunsiə kamfoo, ebɔlɔ mu utsyə
itə nkpə manlo.
26 Utsyuə saa ke lela nkə weeyifo
mɔ keyifoo, ele bə utəkəko mɛ, itə
bə mɔ uyifoyofo əmə ebusiə lə kaka
minsi. Nya utsyuə saa ke ni mɔ
uyifoyifoo, mɔ Anto ebokpe wə
dibu.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

27 “Mɔmɔɔ, ɛlɛ mɛ bulə lə mɔ
lɛkɔɛsi. Fɛɛ be ko ele bə ntɛyi?
Bɔtɛyi ele bə ntɛyi minkə, ‘Nto,
məntə lə kanyi kamfo eto okle lə
kətəkə mɛ lə əsuə lee’? Owo lo! Fɛɛ
nyamfo eso mímbə kawunsiə, bə lə
nnyə kanyi kamfo eto okle nɛ.
28 Nyaso Nto, tə lə babesə fə diye
kato!”
Nya ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi kato nlɛ
bɔtɛyi nkə, “Mbóbesə ni kato koko.
Nya nsi muuyifo nko.”
29 Se betidi ba díńyə mfo lɛnɔ
ɔkɔɛ əməə, mə bətsyuə átɛyi bənkə
ɔsɔmi uni díkumi. Nya bətsyuə

lɛtɛyi bənkə, “Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ni lɛtɛyi wə lesaatsyuə.”
30 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Inni mɔ eso ɔkɔɛ əmfó lɛbɔ, bomu mi eso.
31 “Mɔmɔ ni lefe nə Onanto lookponko kawunsiə kamfo eto betidi lekpo. Nya Onanto luutu kawunsiə kamfo eto əsuəalenyə lə wə seka əsuə.
32 Fɛɛ lə betsyi mɛ lə kasɔ babesə katoo, muunə betidi kenke mboko mɔ ɔflɔ.”
33 Lefe nə Yesu lɛtɛyi nyamfoo, óte ukpə wə eto okle wəəbə bukpə.
34 Mfó nya sitiditu siamə lɛtɛyi nkə, “Bo kɔfi eto kukue lɛ bo bɔtɛyi nkə, Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyuə ebusiə nkpə isu manlo manlo. Nya ntsyə ibə fɛ fanlɛ bɔtɔyi fənkə boobesə Utidi Eto Ubi əmə kato? Owoe ni Utidi Eto Ubi əmə mfo?”
35 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Diyənde nəmə si diɔkɛ lə mi nti itə lefe sɛkɛ ete. Se diyənde nəmə nsi nkpe mi lenti esoo, bɛyɛ bɛtɔ, bə lə kale lə kayɛ mi bolo lə bidufə lə ketuntu əsuə. Itsyise nwə laayɛ lə ketuntuu, ante kaka ɔntɔ.
36 Nyaso se lekpasə nkpe lə mi ntii, befo lekpasə nəmə bɛnɔ bə lə biyifo lekpasə eto betidi.”

Se Yesu lɛtɛyi mə nyamfo ólosəə, údu lə mə ɔflɔ úsu ɔbiɔ.

Yudafɔ Ǝləkə Bate Bə Bámfo Yesu Banɔ.

37 Ite bə Yesu éyifo ayanisa kpə lə mə ənəmi óte tsyaa, bámfo wə bánɔ.
38 Fɛɛ nyamfo əbə itə nko, bə lə Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya eto lesa nə ótɛyi utsyə lə ibə itə nko nkə,

“Bonamute, owoe léfo ditiki nə
bótɛyi ɔnɔ?
Nya owoe Bonamute əmə
díləkə wə əsuəale óte?”

39 Lə nyamfó eso bámfo bofo kanɔ, itsyise Yesaya esi ótɛyi nkə,
40 Onanto átɛyi nkə,

“Mba mə ənəmi nya mínínəsə mə,
bə lə mə ənəmi lə ɛyɛ asa
bunyə.
Nya lə mə nsusu lə bɔyɛ asa kasɔ
bɔnɔ.
Itə bəmbɔtsyi bawuninsə befi mə
əsuə bətə mɛ, bə lə ntsya mə
bufi.”

41 Yesaya átɛyi nyamfo itsyise úbunyə Yesu eto diyənde kokoko, nya údi etiki utsyi lə wə əsuə.
42 Fɛɛ ite nko tsyaa, Yudafɔ eto beninə kpə áfo Yesu banɔ. Fɛɛ lə Farisifɔ bamə eso baamfo etiki nyamfo budi kabɔsəə lekple betidi nɔ, bə lə bayɛ mə bola lə mə katsyakɔ eso.
43 Baala bə baafo betidi eto atɛsə enso atɛsə nya ditsyi Onanto ɔflɔ.
44 Nyaso Yesu édi etiki ófa bembembe ótɛyi nkə, “Utsyuə saa ke laafo mɛ kanɔɔ, inni mɔ mate ete ófo ónɔ. Bomu ófo nwə létsyese mɛ tsya ónɔ.
45 Nya utsyuə saa ke ləənyə mɛɛ, əənyə nwə létsyese mɛ tsya.
46 Mbə kawunsiə fe lekpasə, nya utsyuə saa ke léfo mɛ ɔnɔɔ, ensiembɔkɛ lə ketuntu əsuə bio.
47 “Lə utsyuə aanɔ mɔ ditiki nya weentsyue ni koto, məmbolo wə dikpi, itsyise məmbə miə maalo kawunsiə eto betidi dikpi. Bomu mbə miə lə mmfo ntə mə.
48 Utidi wə kee lɛni mɛ nya wámmfo mɔ ditikii, kpe nwə lookponko wə lekpo. Etiki nya míndii, nya lookponko wə lekpo lə diyi fɛfɛ nəmə nɛ.
49 Nyamfo eyifo sitinti itsyise mántɛyi kulesa lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu mɔ Anto wə létsyese mɛɛ, léte mɛ lesa nə ele bə ntɛyi ku kase ele bə ntɛyi ni.
50 Nya nnyi miə wə kɔfi komə əətə nkpə manlo. Nyaso lesa nə kee míntɛyii, ni ni lesa nə Anto əmə lɛtɛyi mɛ nkə ntɛyi nɛ.”

13

Yesu Ǝflə Wə Bakasebi Eto Akpa.

1 Ibu diyi lɔni fɛ lə bedi Ukpə Ása Bo Ɔyila eto diyisɛɛ nəmə. Yesu áte nkə wə lefe éboyo bə udu lə kawunsiə kamfo usu wə Anto ɔflɔ.

Úkala mba ni wə bale lə kawunsiə
mfo, nya óla mə sitinti isu ese taa
kalosəkɔ.
2 Yesu ku wə bakasebi akɛ lə
lesakedikɔ ku ditsyitsyo nəmfó. Olo
əmə ébusu údufə lə Yuda wə ni
Simon Iskariot eto ubi eto nsusu
nkə lə udi wə okpe lə udu Yesu utə
wə balo.
3 Yesu áte nkə wə Anto éfi
əsuəale saa útə wə lə lesa saa əsuə.
Uyi nkə útsyi Onanto ɔflɔ nya
usinkli ɔntɔ lə Onanto ɔflɔ.
4 Nyaso ótaka lə lesakedikɔ kamə
nya úlәkə wə awubunte kplɛ nnya
kato útsyə nya úfi sebo ótsyasɛ lə
nkɛ.
5 Úkuti ntu ókpo lə ɔkpɛ kplɛ
utsyuə kafo nya útsyiko wə
bakasebi bamə eto akpa buflə,
ákasi nnya ku sebo sia ótsyasə lə
nkɛ.
6 Se éyo Simon Petro əsuəə, ɔ́tɔ
Yesu nkə, “Bonamute, buflə fəəbə
mɛ akpa lee?”
7 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Amannɔ tɔ lesa nə minlɛ buyifo
mfo eto kasɔ, fɛɛ kamaa, əbɔnɔ
nnya kasɔ.”
8 Simon Petro ətə mbuayɛ nkə,
“Kulefe! Məmbutə kusu miə lə əflə
mɔ akpa kulefe.”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə
məmflə fə akpaa, nyalɛ ensiembuyə
kedikɔ lə mɛ.”
9 Simon Petro átɛyi wə nkə,
“Bonamute, nyalɛ məmflə mɔ akpa
mate, bomu flə mɔ ani ku mɔ disi
tsya!”
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Utsyuə saa ke díkəflə ntuu, ole.
Nya weensihiã bə uflə wə əsuə bio,
nnya lehiã ete ni bə uflə akpa.
Itsyise wə kalebe saa ebole koko.
Mi əsuə ébole, fɛɛ inni mimblɛ.”
11 Yesu fe úyi nwə ləəbə wə
bokpe lə ani, nyaso ɔ́tɛyi nkə, “Inni
mimblɛ kenke lele.”
12 Se Yesu díflə mə akpa ólosəə,
úsinkli úfi wə awu ókpe, nya
úsinkli úsu úsiə lə kasɔ lə kedikɔ
kamə. Mfó nya ɔ́tɔ wə bakasebi
bamə nkə, “Bɛnɔ lesa nə mínyifo
mi mfo eto kasɔ?
13 Biakpadi mɛ biə Oteasa ku
Onamute, nya ɛflɔ bə bekpadi mɛ
nko. Itsyise wə mini nɛ.
14 Mɔ, nwə ni mi Onamute ku
Oteasa ébuflə mi akpa. Lə nko inii,
ele bə mi tsya flə mi bətsyuə eto
akpa.
15 Ditsyəbi dini mínyifo mínte mi,
bə mi tsya lə biyifo fe kase mínyifo
mínte mi.
16 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə
uyifoyifo mamɔ oso wə Onamute.
Nko ke ini bə ɔtɔyɛ mamɔ onso
nwə lékpe wə kɔtɔ.
17 Se binyi sitinti siamfo esoo,
Onanto ebokpo mi atsyɔ lə bɛyɛ lə
sitintisu əsuə biyifo asa!
18 “Inni mimblɛ eto etiki minlɛ
bɔtɛyi mfo. Nyi mba mínlәkə lə mi
nti. Fɛɛ ele bə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue eto etiki bə itə fe kase
báwɔni nnya bətsyə, ‘Utidi wə
lékpe kɔni lə ɔkpɛ ɔni ku mɛ búdi
lesaa, wə ni nwə létaka úńyə lə mɛ
əsuə nɛ.’
19 “Nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi katɔnsə
fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə nko
sitintii, biofo bɛnɔ biə Mɔ ni Nwə
Mini.
20 Sitinti ini minlɛ mi bɔtɛyi
minkə, utsyuə saa ke lefo utidi wə
míntsyesee, mɔ ófo. Nya utsyuə
saa ke léfo mɛɛ, nwə létsyese mɛ
uni ófo.”

Yesu Átɛyi Nwə Luudu Wə Utə Útsyə.

21 Se Yesu lɛtɛyi etiki nyamfo
ólosəə, ílə wə tinti lə lɛkɔɛsi. Nya
ɔ́tɛyi ókpasə nkə, “Sitinti minlɛ mi
bɔtɛyi mi nkə, mi nti eto ɔni ebudu
mɛ utə.”
22 Mfó nya Yesu eto bakasebi
bamə dítsyi bawuninsə bábe mə
bətsyuə eto ənəmi itsyise íyifo mə
yaa, nya bánte mə nti eto nwə Yesu
nlɛ.
23 Bakasebi bamə eto ɔni wə Yesu
laala tintii, əsiə ɔfi Yesu.
24 Lə nyaso Simon Petro áma
ənəmi ókpe okasebi əmə, ɔ́tɛyi wə
nkə, “Tɔ wə futsyə ɔnlɛ.”

25 Nyaso wuntsya étsyue kɛnyɛ lə
Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə buɛ nkə,
“Bonamute, owoe ni futsyə?”
26 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
“Utidi wə muubudi lesa nto kutu
ntəə, wə uni nɛ.” Lə nyaso Yesu
ébudi lesa sɛkɛ úfi óto kutu nya úfi
útə Yuda wə ni Simon Iskariot eto
ubi.
27 Kase Yuda lefo lesa nəmə koo,
Obonsam ko dídufə wə lə əsuə.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Kɔse
mlə lə eyifo lesa nə faala fə eeyifo.”
28 Fɛɛ bafɛfɛ ba nsi lə lesakedikɔ
mfó mánnɔ kasɔ lesa nə eso Yesu
lɛtɛyi Yuda nko.
29 Mə bətsyuə ébu bə se ini Yuda
díkalɛ mə otabitobe esoo, bɔtɛyi
Yesu nlɛ wə nkə usu oya bikə bia
boohiã itə mə diyisɛɛ nəmə eto
budi oboko lee usu utə bakombo
lesatsyuə.
30 Nya se Yuda léfo lesa nəmə
koo, ete ɔ́bɔ údu. Kətsyə tsya idi
lefe nəmfó.

Yesu Ǝtə Wə Bakasebi Kɔfi Fɔfɔ.

31 Se Yuda dídu eto kamaa, Yesu
átɛyi nkə, “Mɔmɔɔ, bábesə Utidi
Eto Ubi əmə eto diye kato. Nya ɛyɛ
lə wə əsuəə, bábesə Onanto eto
diye kato.
32 Lə bábesə Onanto eto diye kato
ɛyɛ lə Utidi Eto Ubi əmə əsuəə,
nyalɛ Onanto ebuləkə Utidi Eto Ubi
eto diyənde nə əsuə onkpe ote. Nya
wuuyifo nkomə mɔmɔ mfoti.
33 “Mɔ bebi, mensiembusiə lə mi
ɔflɔ ɛklɛ bio. Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ nlɛ
mi bɔtɛyi mɔmɔ fe kase míntɛyi
Yudafɔ eto beninə léfee miə, ‘Kaka
mintɔɔ, biembofo mfó bubə.’
34 “Nya mɔmɔɔ, nlɛ mi kɔfi fɔfɔ
butə. Bela mi bətsyuə! Kase minla
mii, mi tsya la mi bətsyuə nko ke.
35 Lə bela bətsyuəə, betidi ba tã
ebɔyɛ lə nnya əsuə bate bə mɔ
bakasebi bini.”

Yesu Átɛyi Nkə Petro Ǝbɔni Wə.

36 Simon Petro átɔ wə nkə,
“Bonamute, se fantɔ?”
Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Kaka
mintɔɔ, embofo mɛ butəkəko kesu
mɔmɔ. Fɛɛ kamaa, ebutəkəko mɛ
əbə mfó.”
37 Petro átɔ wə nkə, “Bonamute,
beso məmbofo fə butəkəko mɔmɔ
kesu? Muukpə lə fə disi faa!”
38 Mfó Yesu ətə wə mbuayɛ nkə,
“Ebofo bukpə sitinti lə mɔ disi fɛ?
Sitinti, nlɛ fə bɔtɛyi miə, fɛ ukusɛ
luutə kɛnyɛɛ, əbɔni mɛ sitsyə, fə
enyi mɛ kon.”

14

Yesu Ákpe Wə Bakasebi Nkɛ Ale.

1 Yesu átɛyi mə nkə, “Biəntə lə ilə
mi lə lɛkɔɛsi. Fe kase béfo Onanto
bɛnɔɔ, befo mintsya bɛnɔ.
2 Lə mɔ Anto eto diyoo, nsiəkɔ
kpə kpe. Ntɔ lə nsu nlɔ nsiəkɔ
ntsyə mi. Nya məmbɔtɛyi mi nko,
lenni nko ini.
3 Nya lə nsu nlɔ nsiəkɔ ntsyə ntə
mi nlosəə, muusinkli mbə nkpa mi
nsuko mɔ ɔflɔ, itə bə kaka minkpee,
lə mi tsya lə bisiə mfó.
4 Biyi kusu ko ntɔ lə kaka mintɔ.”

Yesu Ni Kusu Tinti Ko Ǝsuə Baayɛ Kesu Onanto Ɔflɔ.

5 Toma átɛyi wə nkə, “Bonamute,
bunyi kaka fantɔ. Nya ntsyə
buuyifo bote kusu ko bɔɔyɛ bubə fə
aflɔ?”
6 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Mɔ
ni kusu komə, sitinti siamə ku nkpə
bomə. Kuutsyuə saa embubə Anto
əmə ɔflɔ lə woanyɛ lə mɛ əsuə.”
7 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔmɔ əmə
bimfi biinyi mɛɛ, bíote mɔ Anto
əmə tsya. Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bifi
biyi wə nya bíkənyə wə tsya.”
8 Filipo átɛyi wə nkə, “Bonamute,
te bo Anto əmə ete imi bo.”
9 Yesu átɛyi wə nkə, “Filipo,
kokooko əmə minkpe mi lə ɔflɔɔ,
ete binyi mɛ tɔ? Nwə ke díkənyə
mɛɛ, ənyə mɔ Anto əmə tsya nɛ.
Ntsyə eso fanlɛ bɔtɛyi fənkə, ‘Te bo
Anto əmə’?
10 Filipo, nyalɛ ámamfo ánɔ fə
nkpe lə Anto əmə əsuə nya
wuntsya nkpe lə mɛ? Etiki nnya
míntɛyi mii, mentsyi mɔ kosate

ɔflɔ. Anto wə nkpe lə mɛɛ, leeyifo wə kosate eto keyifo.
11 Befo mɛ bɛnɔ lə ntɛyi mi minkə, nkpe lə Anto əmə əsuə, nya wuntsya nkpe lə mɛ. Lə biamfo bɛnɔɔ, befo bɛnɔ lə ayanisa nnya meeyifo mate eso.
12 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, nwə ke léfo mɛ ónɔɔ, ebuyifo asa nnya meeyifo. Sitinti, wuuyifo asa nnya nso nko kulaa tsya, itsyise ntɔ lɔ mɔ Anto əmə ɔflɔ.
13 Nya muuyifo lesa saa nə ke bɛtɔ lə mɔ diye əsuə ntə mi, bə lə babesə Anto əmə eto diye kato ɛyɛ lə Ubi əmə əsuə.
14 Lə bɛtɔ lesa saa lə mɔ diye əsuəə, muuyifo ni ntə mi.”

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Nkə Wuutə Mə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

15 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Lə biala mɛɛ, biutsyue mɔ afi koto.
16 Mɔɔtɔ Anto əmə lə utə mi Ɔwunsəkotsyuə bamba wə luusiə ko mi lefe saa.
17 Wə ni Lɛwɔnɔ nə ləələkə sitinti lə Onanto əsuə kate. Fɛɛ kawunsiə eto betidi əmbofo wə bunyə fɛ lə besu bətsyə wə lekpo. Fɛɛ mii, biyi Lɛwɔnɔ nəmə itsyise usi ko mi nya onkpe lə mi əsuə.
18 “Lɛ ndu lə mi ɔflɔɔ, memoonyani mi mate ntsyə fe bakɔbebi. Bomu muusinkli mbə mi ɔflɔ.
19 Lə lefe kliminti əsuəə, kawunsiə eto betidi ensiembunyə mɛ. Fɛɛ mi ebunyə mɛ. Nya se minsi nkpə esoo, mi tsya ebusiə nkpə.
20 Lə lefe nəmfóo, biunyə bitsyə lekpo biə nkpe lə Anto əmə əsuə, nya mi tsya nkpe lə mɛ, fe kase mintsya nkpe lə mi əsuə.
21 “Utsyuə saa wə laafo mɔ afi nya woeyifo lə nnya əsuə, wə ni nwə laala mɛ nɛ. Mɔ Anto ebola nwə laala mɛ. Nya mintsya loola wə nya muuləkə mɔ əsuə nte wə.”
22 Nya Yuda, wə lenni Iskariot, lɛtɔ Yesu nkə, “Bonamute, ntsyə fɛ ini bo mate ete fuuləkə əsuə ate, nya fəmbuləkə əsuə ate kawunsiə eto betidi?”
23 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, “Utsyuə saa ke laala mɛɛ, wuutsyue ditiki nə maate koto, nya mɔ Anto loola wə. Nya mɔ ku mɔ Anto əmə luubə bɔsɔnɔ wə, busiə wə lə ɔflɔ.
24 Utsyuə saa ke laanla mɛɛ, entsyue mɔ asatete koto. Nya asatete nnya bíkanɔɔ, enni mɔ kosate eto ale. Bomu mɔ Anto wə létsyese mɛ eto ale ini.
25 “Mbɔtɛyi mi nyamfo kenke lə lefe minsi minkpe mi lə ɔflɔ.
26 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ni Ɔwunsəkotsyuə wə Onanto lootsyese lə mɔ diye əsuəə, ebote mi lesa saa nya wooklomasə mi lesa saa nə míntɛyi mi.
27 “Diyuə lə disiəko mi. Nya mɔ diyuə mimfi minlɛ mi butə. Inni lə kase kawunsiə eto betidi ləətə. Biəntə lə ilə mi lə lɛkɔɛsi. Nya biante sikpi.
28 Bɛnɔ se míntɛyi mi miə, ‘Nlɛ budu lə mi ɔflɔ, nya muusinkli mbə mi ɔflɔ.’ Lə nnya ete biala mɛɛ, eni biunyə disuəyuə bə ndu ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ. Itsyise ɔmɔ oso mɛ.
29 Mbɔtɛyi mi nyamfo mɔmɔ fɛ lə ibə ibə, bə lə ibə ibə itəə, lə befo bɛnɔ.
30 Mensiembofo mi etiki budinko kaklɛ itsyise kawunsiə kamfo eto oka lɛ bubə. Umbə əsuəale lə mɛ əsuə.
31 Fɛɛ ele bə kawunsiə te nkə maala Anto əmə, nyaso meeyifo lə kase ɔ́tɛyi mɛ nkə nyifo.

“Mɔmɔɔ, bibə lə budu mfo.”

15

Yesu Ni Kudiyi Tinti Komə.

1 “Mɔ ni kudiyi tinti komə, nya mɔ Anto ni kudiyi komə eto ɔkuɛmfo əmə.
2 Waala mɔ kalɛ ka laannwɔ kələkə lə mɛ əsuə nya nka laanwɔ ebibii, waalɔ ke əsuə lə kase ufiebi lɔɔsɔ okpo ke bə lə kafo bɔnwɔ kukɔnɔ.

3 Mimii, bɔ́ɔlɔ mi əsuə bətsyə
koko tsya, ɛyɛ lə asa nnya mínte mi
eso.
4 Bɛkɔ lə mɛ lə mintsya lə nyifo
lɔni ku mi. Kuyi eto ɔlɛ əmbofo
bɔnwɔ lə wə mate əsuə, woofo
bɔnwɔ lə ɔlɛ əmə akɔ lə kuyi komə
əsuə. Nko ke biembofo ebibi
bɔnwɔ lə biankɔ lə mɛ əsuə nɛ.
5 “Mɔ ni kudiyi komə nɛ, nya mi
ni ko kalɛ. Utidi wə ke lɛkɔ lə mɛɛ,
nya mintsya lɛkɔ ku wəə, ɛbɔnwɔ
ebibi kpə. Itsyise biembofo kulesa
buyifo lə mimbə lə mi.
6 Futsyə ke dimankɔ ku mɛɛ,
booto wə bakpe fe uyilɛ nya
wookoe ofiani ɔtɔni. Baakpa kalɛ
kamfo eto okle kətsyə ditsyu kakpe
lə ute katonsə.
7 Lə biyifo lɔni ku mɛ nya mɔ
etiki tsya nkpe lə mii, bɛtɔ lesa saa
nə ke lefe itə mi, ete biofo ni.
8 Mɔ Anto eto diyənde ni bə lə
bɛnwɔ ebibi kpə, nya ɛyɛ lə nyamfo
əsuəə, nnya yuuləkə ete bə biyifo
mɔ bakasebi nɛ.
9 Maala mi fe kase mɔ Anto laala
mɛ. Nyaso bitə lə mɔ lelabi lə lɛkɛ
mi lə əsuə.
10 Lə bitsyue mɔ afi kotoo, mɔ
lelabi itə mi ebɔkɔ lə mi fe kase
mintsya leetsyue mɔ Anto koto, nya
mintsyimɛ lə wə lelabi əsuə lefe
saa.
11 “Nlɛ mi asa nyamfo bɔtɛyi bə
lə disuəyuə nə nkpe lə mɛɛ, lə lɛkɛ
mi tsya lə əsuə lɛflɔ.
12 Kɔfi ko minlɛ mi butə ni nkə
bela bətsyuə fe kase maala mi.
13 Lelabi nə utidi loofo bufi kətə
wə bayɛtsyuə enso kenke ni bənkə
lə ufi wə nkpə utə lə mə disi.
14 Lə biyifo lə mɔ afi əsuəə, ete bə
biyifo mɔ bayɛtsyuə.
15 Mensiembokpo mi miə mɔ
beyifoyifo mɔmɔ, itsyise nwə
leeyifo utidi bamba eto keyifo aante
asa nnya wə onamute leeyifo.
Bomu maakpo mi miə mɔ
bayɛtsyuə. Itsyise asa nnya kenke
mínɔ mintsyiko mɔ Anto ɔflɔɔ,
mbɔtɛyi mi nnya.
16 Inni mi díkələkə mɛ. Bomu mɔ
díləkə mi. Nya nləkə mi miə lə bisu
bɛnwɔ ebibi kpə, nya ebibi nnya
biɔnwɔɔ, lə itsyə lefe saa. Itə bə
lesa saa nə biɔtɔ Anto lə mɔ diye
əsuəə, wuutə mi ni.
17 Lə nyaso kɔfi ko minlɛ mi butə
ni nkə bela mi bətsyuə.”

Kawunsiə Eto Betidi Eekisi Yesu Eto Bakasebi.

18 Yesu ésukosə nkə, “Lə
kawunsiə eto betidi eekisi mii, bete
biə mɔ baka bukisi nko.
19 Lə kawunsiə kamfo eto betidi
binii, eni boola mi fe mə ke. Fɛɛ
nləkə mi ntsyiko kawunsiə kamfo
eto betidi nti nyaso binsini mə bale.
Nyamfo eso beekisi mi nɛ.
20 Bekloma ditiki nə míntɛyi mi
minkə, ‘Ndomunyə saa ammɔ kaso
wə onamute.’ Lə betidi əńyə mɛ lə
əsuəə, bete biə boońyə mi tsya lə
əsuə. Lə bétsyue mɔ etiki kotoo,
bootsyue mi ale tsya koto.
21 Fɛɛ booyifo mi nyamfo kenke
lə mɔ disi eso, itsyise benyi futsyə
létsyese mɛ.
22 Lə nnya ete məmbə ntɛyi mə
kulesaa, eni bəmbolo mə lebua
yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ mɔmɔɔ,
béyifo lebua nya taflatsyɛ saa
ensibə booto bə bánte.
23 Utsyuə saa wə leekisi mɛɛ,
eekisi mɔ Anto tsya.
24 Lə nnya ete ménYifo keyifo ka
kuutsyuə saa dímenyifo tɔ únyə lə
mə ntii, eni bəmbolo mə lebua
yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ bənyə asa
nnya mínyifo, tsyaa balɛ mɔ ku mɔ
Anto kenke bukisi.
25 Ele bə nyamfo bə itə nko bə
lesa nə báwɔni bákpe lə mə kɔfi eto
kukue əsuəə, lə ibə itə nko bə,
‘Bukisi bimba ete békisi mɛ.’
26 “Lə nyasoo, mootsyese mi
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ni
Ɔwunsəkotsyuə itsyi lə Onanto ɔflɔ.
Wə luuləkə sitinti lə Onanto əsuə
ote. Lefe nə utsyi Anto əmə ɔflɔ
ubəə, wuudi adansiə lə mɛ əsuə utə
mi.
27 Mi tsya badansiɛ biudi bitə mɛ,
itsyise bekpe lə mɔ ɔflɔ idu taa kasɔ
ketsyikokɔ ke.

16

1 “Ntɛyi mi etiki nyamfo kenke bə
lə betidi lə bayɛ butə lə ani lə elo
mi lə mi bofokanɔ əsuə.
2 Booləkə mi lə mə nti lə
katsyakɔ, nya lefe ebubə nə lə
utsyuə lɛ mi bolo tsyaa, wuubu nkə
ɔlɛ Onanto busumu lə nnya əsuə.
3 Betidi ebuyifo mi nyamfo eto
okle, itsyise benyi mɛ nye Anto əmə
tsya.
4 Bomu mbɔtɛyi mi nyamfo
ntɔnsə bə lə lefe nəmə áyo bə
beyifo nnya nkoo, lə bekloma biə
ntɛyi mi nnya nko.

“Mántɛyi mi nyamfo lə kasɔ
ketsyikokɔ itsyise nkɛ mi lə ɔflɔ lefe
nəmfo.
5 Fɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə nwə létsyese
mɛ ɔflɔ. Fɛɛ mi kuutsyuə saa anlɛ
mɛ bɔtɔ nkə sieti mintɔ.
6 Nya se míntɛyi mi nyamfoo, mi
ketu eyi ku nkuɛnlo.
7 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
ɛlɛkɛ itə mi bə ndu lə mi ɔflɔ.
Itsyise lə mensuu, Ɔwunsəkotsyuə
əmə embubə mi ɔflɔ. Fɛɛ lə nsuu,
mootsyese wə mi.
8 Nya lə ubəə, wuuləkə ote
kawunsiə eto betidi ekpa wue bate
bə bánya kusu lə lesa nə ni lebua
ku lesa nə ni kasɛɛ yifoyifo ku lesa
nə ni Onanto eto lekpo kpokpo.
9 Bembote lesa nə ni lebua itsyise
bámfo mɛ bánɔ eso.
10 Nya boonyə bətsyə lekpo se
banyɛ lə kusu sɛɛ komə əsuə,
itsyise ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ nya
biensiembunyə mɛ bio.
11 Nya bebote lesa nə ni lekpo
kpokpo itsyise Onanto ébolo
kawunsiə kamfo eto əsuəalenyə
əmə dikpi koko.

12 “Asa kpə si ekpe nnya ele bə
ntɛyi mi. Fɛɛ yooso mi butsyi
mɔmɔ.
13 Fɛɛ lefe nə Lɛwɔnɔ nə ləələkə
sitinti lə Onanto əsuə kate əbəə,
diutə bete sitinti siamə kenke itsyi
lə Onanto ɔflɔ. Nya wəəmbɔtɛyi
kulesa lə wə əsuəale əsuə. Bomu
wɔɔtɛyi mi lesa nə waanɔ ku nnya
ləəbə bubə.
14 Wuutə babesə mɔ diye kato
itsyise wuuləkə lesa nə ófo utsyiko
mɔ ɔflɔ ote mi.
15 Lesa saa nə ni Anto əmə eto
lelee, eyifo mɔ lele. Nyaso míntɛyi
mi minkə Lɛwɔnɔ nəmə ebufi lesa
nə mintə wə ubə ote mi.”

Bakasebi Bamə Eto Nkuɛnlo Ebofiani Disuəyuə.

16 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Ibu sɛkɛ
biensiembunyə mɛ bio, nya lə lefe
sɛkɛ kama bisi biunyə mɛ.”
17 Mfó nya wə bakasebi bətsyuə
lɛtɔ mə bətsyuə bənkə, “Nya ɔ́tɛyi
mfo eto kasɔ nkpə? Ɔ́tɛyi bo nkə,
Ibu sɛkɛ boensi embunyə wə bio.
Nya sɛkɛ tsya lə nnya kamaa, busi
buunyə wə. Nya usi ɔ́tɛyi bo tsya
nkə, ‘Itsyise ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ.’
18 Nnya ɔ́tɛyi nkə, ‘Ibu sɛkɛ,’ eto
kasɔ ni be? Bóannɔ lesa nə ɔnlɛ
bɔtɛyi eto kasɔ!”
19 Yesu áte nkə etiki ətsyuə kpe
bála lə batɔ wə. Nyaso ɔ́tɛyi mə
nkə, “Ntɛyi minkə ibu sɛkɛ biensi
embunyə mɛ bio, nya sɛkɛ lə nnya
kamaa, bisi biunyə mɛ bio. Etiki
nyamfo bɛnlɛ bɔlɛ kabe lə mi
bətsyuə nti lee?
20 Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə
biuwi kaminsəku, biləkə binəntu.
Fɛɛ kawunsiə eto betidi luunyə
disuəyuə. Nya mii, nkuɛnlo
ebumuə mi, fɛɛ mi nkuɛnlo bomə
ebofiani disuəyuə.
21 Lə usio labe kolee, woakɛ lə
bulə əsuə itsyise ɔlɛ kanyi bunyə.
Fɛɛ lə óle ubi əmə ólosəə, woata
kanyi ka únyə əsuə, itsyise wəənyə
disuəyuə nkə óle ubi ókpe lə
kawunsiə.
22 Nko seka inte itə mi tsya nɛ.
Mɔmɔɔ, bekpe lə nkuɛnlo əsuə. Fɛɛ
muunyə mi bio. Nya disuəyuə luuyi
mi akɔɛsi kenke, disuəyuə nə eto
okle kuutsyuə saa ləmbofo bofo
ketsyiko mi ani kulefe.

23 “Lə diyi nəmə ayoo, biembɔtɔ
mɛ kulesa. Itsyise nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti miə lesa nə ke biɔtɔ mɔ Anto
lə mɔ diye əsuəə, wuufi ni utə mi.

24 Ibə ese mɔmɔɔ, bíantɔ tɔ
kulesa lə mɔ diye əsuə. Bɛtɔ ete lə
utə mi lə mi disuəyuə lə lɛflɔ lelo.
25 “Ndi mi etiki ɛyɛ lə akpa əsuə.
Fɛɛ lefe ebubə nə mensiembudi mi
etiki nyɛnko lə akpa əsuə. Bomu
muudi mi etiki wuee itsyi lə Anto
əmə əsuə.
26 Lə lefe nəmə ayoo, bɛtɔ wə asa
lə mɔ diye əsuə. Minlɛ bɔtɛyi miə
mɔɔ, mɔɔtɔ ntɛ mi.
27 Itsyise Anto əmə kosate aala
mi. Waala mi itsyise mi tsya aala
mɛ, nya béfo bɛnɔ biə Onanto ɔflɔ
mintsyi mímbə.
28 Sitintii, Anto əmə ɔflɔ mintsyi
mímbə kawunsiə, nya mɔmɔ nsi
nlɛ budu lə kawunsiə kesu Anto
əmə ɔflɔ.”
29 Nya wə bakasebi lɛtɛyi wə nkə,
“Mɔmɔɔ, efe alɛ etiki budi kakpasə
wuee, insini lə akpa əsuə.
30 Mfe ko bote boə eyi lesa saa,
nya yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɔ
fə etiki eto kasɔ. Nyamfo mate ətə
bofo bɔnɔ boə Onanto ɔflɔ fétsyi.”
31 Mfó Yesu lɛtɔ mə nkə, “Mɔmɔ
alɛ befo bɛnɔ?
32 Lefe lɛ bubə, nya díubə tsya
lélo nə boosensə mi nya utsyuə saa
luusu wə umə beyani mɔ mate
bitsyə. Fɛɛ lə sitintii, yembuyifo mɔ
mate. Itsyise Anto əmə si ko mɛ.
33 Ntɛyi mi nyamfo lə binyə diyuə
se biyifo lɔni ku mɛ eso. Kawunsiə
eto betidi ebutə binyə kanyi. Fɛɛ
bińyə kekleke! Itsyise mbutəkə
kawunsiə kamfo kato!”

17

Yesu Áto Ola.

1 Se Yesu lɛtɛyi mə nyamfo
ólosəə, óbesə ənəmi kato nya ɔ́tɛyi
nkə, “Nto, lefe nəmə éboyo. Besə fə
Ubi eto diye kato bə lə fə Ubi tsya lə
obesə fə diye kato.
2 Itsyise éfi əsuəale kenke ətə wə
lə kawunsiə eto betidi kenke əsuə
bə mba kenke féfi fətə wəə, lə utə
mə nkpə manlo.
3 Nya nkpə manlo ni bə lə betidi
lə bate fə, fə nwə hã mate ni
Onanto kosate əmə nya lə bate Yesu
Kristo wə fátsyese.
4 Mbesə fə diye kato nte lə betidi
nti. Nya mínyifo keyifo ka fákpe
mɛ lə kɔni fə nyifo lə kawunsiə
mínlosə.
5 Mɔmɔɔ, Nto, besə fə Ubi eto
diyənde kato lə fə ənəmi, diyənde
nə əsuə mínkɛ ku fə fɛ béyifo
kawunsiə.

Yesu Áto Ola Lə Wə Bakasebi Eto Disi.

6 “Ntə miə mba fələkə fətə mɛ lə
kawunsiə eto betidi ntii, te fə. Fə
bale beni nya féfi mə fətə mɛ nya
bétsyue fə ditiki koto.
7 Nya mɔmɔɔ, beyi bə lesa saa nə
féfi fətə mɛɛ, etsyi fə ɔflɔ.
8 Mfi kɛnyɛ ka fətə mɛ fə nsu
ntɛyi mə nsuko mə nya báfo ke.
Nya beyi sitinti bə fə ɔflɔ mintsyi,
nya fə ni nwə létsyese mɛ.
9 Nlɛ ola boto lə mə disi, minlɛ
ola boto lə kawunsiə eto betidi
kenke eto disi. Bomu lə mba féfi
fətə mɛ eto disi, itsyise fə kosate eto
bale beni.
10 “Mba kenke ni mɔ bale eyifo fə
bale, nko ke fə bale tsya diyifo mɔ
bale nɛ. Nya mɔ diyənde lébe kato
ɛyɛ lə mə əsuə.
11 Mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə.
Minsibə lə kawunsiə mfo. Fɛɛ məə,
besi bakpe lə ke. Anto Kɛnkɛ, fə
kosate fi fə diye eto əsuəale nnya
fətə mɛ abe mə bə lə beyifo bani fe
kase bo ku fə diyifo bani.
12 Lefe nə mínkɛ lə mə ɔflɔɔ, nlɛ
mə wɛkɛkɛkɛkɛ nya mínse mə ɛyɛ
lə diye nə fətə mɛ əsuə. Nse mə, itə
bə kuutsyuə saa mánnya lə mə nti,
enso utidi wə ele bə onya kokooko,
bə lə nnya báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə
ibə itə.
13 “Nya mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə.
Ntɛyi nyamfo lə kawunsiə bə lə mə
tsya lə beyi kenke lə mə akɔɛsi ku
mɔ disuəyuə nə minlɛ bunyə.
14 Mbe fə ditiki nəmə letsya ntə
mə, nya benni kawunsiə kamə eto
bale fe kase mintsya lenni

kawunsiɛ kamfo eto ole ke. Lə nyasoo, kawunsiə kamə eekisi mə.
15 “Minlɛ bɔtɔ miə ləkə mə lə kawunsiə kamə. Bomu nlɛ bɔtɔ miə lə ase mə, ələkə mə etsyiko Obuale əmə eto ani.
16 Fe kase minni kawunsiə kamfo eto olee, nko ke mə tsya lenni kawunsiə kamfo eto bale nɛ.
17 Yifo mə kɛnkɛ lə sitinti siamə əsuə, itsyise fə ditiki nəmə eyifo sitinti.
18 Ntsyese mə kawunsiə fe kase fintsya létsyese mɛ kawunsiə seka.
19 Lə mə esoo, nyifo mɔ əsuə kɛnkɛ ntə fə, bə lə mə tsya lə beyifo kɛnkɛ lə sitinti siamə əsuə.

Yesu Áto Ola Lə Bafokanɔfɔ Kenke Eto Disi.

20 “Minlɛ nyamfo bɔtɔ kətə mə mate, bomu nlɛ bɔtɔ kətə mba kenke loofo mɛ banɔ ɛyɛ lə fə Ditiki Sɛɛ nəmə mə bɔɔtɛyi əsuə.
21 Anto, nlɛ bɔtɔ miə lə ətə bə lə beyifo bani fe kase fankpe lə mɛ nya mintsya nkpe lə fə əsuə. Tə lə beyifo bani ku bo bə lə kawunsiə eto betidi lə bafo banɔ bə fə uni létsyese mɛ.
22 “Ntə mə diyənde nə eto okle ke fətə bə lə məmblɛ lə beyifo bani fe kase bo fə diyifo bani.
23 Nkpe lə mə, nya fintsya nkpe lə mɛ. Tə lə beyifo bani kenke bə lə kawunsiə eto betidi lə bate bə fə létsyese mɛ nya faala mə fe kase faala mɛ.
24 “Anto, nla miə mba féfi fətə mɛ lə bəsiə mɛ lə ɔflɔ lə kaka minsi bə lə bənyə mɔ diyənde, diyənde nə fətə mɛ itsyise ála mɛ fɛ béyifo kawunsiə.
25 “Anto Sɛɛ, kawunsiə eto betidi enyi fə, fɛɛ mɔ yi fə nya mba mfo tsya yi bə fə létsyese mɛ.
26 Ntə báte fə wuee, nya muutə besi bate fə eso nko, bə lə lelabi nə féfi fətə mɛɛ, lə lɛkɛ lə mə nya lə mintsya lə nkɛ lə mə.”

18

Yudafɔ Ǝmuə Yesu.

1 Se Yesu léto ola əmfo ólosəə, wə ku wə bakasebi édu mfó nya báyɛ lə Kidron eto utukplo bésu kaka nnuɛbi eto eyi eto ɔkuɛ kɛkɛ utsyuə lɛkɛ. Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə mfó.
2 Yuda wə dídu wə utəə, áte mfó itsyise lefe kpəə, Yesu ku wə bakasebi ála disi busu kakpe mfó.
3 Nyasoo, Yuda áyɛnko Romafɔ eto bamamanyə ku mba laase Disumuyo eto betsyuə, ba besumunyə ninə ku Farisifɔ létsyese nya ókpa mə úsuko ɔkuɛ kɛkɛ əmə. Bétsyi bemakə ku kakandiɛ ku atɛ.
4 Se Yesu léte asa nnya kenke ləəbə wə bubə lə əsuə esoo, ɔ́bɔ úbə ótsyako mə nya ɔ́tɔ mə nkə, “Owoe bɛnlɛ bɔbɛbɛ?”
5 Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə əmə.”
Ɔtɛyi mə nkə, “Nyə mɔ ni wə mfo.” Yuda wə dídu wə útə tsya ńyə mə lenti.
6 Lefe nə Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, “Nyə mɔ ni wə mfoo,” bésinkli kama kama nya bédu bánɔ.
7 Usi ɔ́tɔ mə nkə, “Owoe bɛnlɛ bɔbɛbɛ?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə əmə.”
8 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mɔ́tɛyi mi koko minkə, nyə mɔ ni wə mfoo. Nyaso lə mɔ uni bɛnlɛ bɔbɛbɛɛ, bitə lə mbamfo lə bedu.”
9 Ɔtɛyi nyamfo nko, bə lə lesa nə úkatɛyi kokoo, lə ibə itə sitinti nkə, “Nto, mányansə mba féfi fətə mɛ eto lɛ ɔni lə mənti.”
10 Mfó Simon Petro dínə kalande nə untsyi úləkə lə akpatsya, nya ówe Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoyifo eto kodianito úfə. Ndomunyə əmə eto diye ni Malko.
11 Fɛɛ Yesu átɛyi Petro nkə, “Fi fə kalande kamə akpe lə akpatsya kafo! Bubu febu fə yanle bə nnə lesa nə nkpe lə kanyi eto lɛkɔbe nə mɔ Anto dítə mɛ?”

Yudafɔ Ákpa Yesu Bésuko Annas Ɔflɔ.

12 Nyamfo eto kamaa, Romafɔ eto bamamanyə eto ditsyukpa ku mə

ɔtɔnkotɔnko ku Yudafɔ eto batɔnkpe bətsyuə əmuə Yesu lə əsuəale əsuə bákle.
13 Tutɛɛ, bákpa wə bésuko Annas ɔflɔ. Annas əmfo eyifo Kayafa eto usiəanto. Nya Kayafa əmfo ni Usumunyə Ninə Kenke wə díyifo kesumu eto keyifo lɛlɛ itə nəmfó.
14 Kayafa əmfo ni nwə lɛlɛ Yudafɔ eto beninə kɔlɛ nkə ɛlɛkɛ eso bə utidi ɔni kpə lə betidi ba tã eto kɛnyɛ.

Petro Átɛyi Nkə Únyi Yesu.

15 Simon Petro ku okasebi bamba ətəkəko Yesu kama. Okasebi bamba əmfo eyifo Usumunyə Ninə Kenke eto utidiyiyi, nyaso wə dítəkəko Yesu bésu Usumunyə Ninə Kenke eto diyo,
16 Fɛɛ Petroo, əńyə lə kesie. Okasebi bamba əmə ésinkli úbə údi etiki ku usiobi wə díńyə lə kesie kɛnyɛ mfó, nya útə nkə Petro tsya dufə lə diyo nəmə kafo.
17 Mfó nya usiobi əmə lɛtɔ Petro nkə, “Fintsya, osani əmfo eto bakasebi eto ɔni fenii, lee?”
Mfó Petro dítə mbuayɛ nkə, “Owo, minni!”
18 Nya se lɛyɔ nlɛ mə esoo, beyifobi ku mba laase mfó átsyaka ute nya bəńyə banlɛ bɔyifə. Nya Petro tsya lɛnyi úsu úńyə lə mə ɔflɔ mfó ɔnlɛ ute əmə bɔyifə.
19 Lefe nəmfóo, Usumunyə Ninə Kenke ákatɔ Yesu asa itsyi lə wə bakasebi ku asa nnya waate əsuə.
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Meedi betidi ba tã etiki lə obia lə kusə komə kenke eto ənəmi lefe saa. Maate asa lə Disumuyo ku lə ntsyakɔ kaka Yudafɔ kenke ləəbə katsya. Méndi etiki saa kulefe lə kabiɔkɔ.
21 Nya beso ini mɔ fanlɛ etiki nyamfo bɔtɔ? Tɔ betidi bamfo lesa nə míntɛyi mə. Beyi ləsanə míntɛyi.”
22 Se Yesu lɛtɛyi nyamfo, mba laase mfó eto ɔni ko lɛsɔ wə lə kotosi nya ɔ́tɔ Yesu nkə, “Ntsyə feebu fɛ feedi Usumunyə Ninə Kenke əmə etiki nko?”
23 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə ndi etiki bua ətsyuəə, tɛyi utsyuə saa mfo lə ɔnɔ lesa nə ini. Fɛɛ lə méndi etiki bua saa, beso fásɔ mɛ?”
24 Mfó nya Annas dífi Yesu wə disi ɔkɛ lə bokle lə ukuə əsuəə, ótsyese Usumunyə Ninə Kenke Kayafa ɔflɔ.

Petro Esi Ɔni Yesu.

25 Lefe nəmfóo, Simon Petro si uńyə mfó ɔlɛ ute bɔyifə. Nyaso bafɛfɛ ba díńyə mfó lɛtɔ wə bənkə, “Fintsya, ini osani əmə eto bakasebi eto ɔni fenii, lee?”
Mfó Petro áni nya ɔ́tɛyi nkə, “Owo lo, minni mə ɔni!”
26 Mfó nya Usumunyə Ninə Kenke eto ndomunyə ɔni eto ɔyimi wə eto koto Petro léwe lɛtɔ wə nkə, “Inni fə uni mínyə lə ɔkuɛ mfó lee?”
27 Petro esi útudi kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Owo lo!” Lamfolamfoo, nya ukusɛ dítə kɛnyɛ.

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ.

28 Olesiənto əmfóo, bákpa Yesu lə Kayafa eto diyo bésuko Romafɔ eto Aba eto Unyɛsiə eto kəsiəkɔ. Fɛɛ Yudafɔ bamə méndufə mfó, itsyise bánla bə bakpe mə əsuə kɔfiɔ fɛ lə bedi Ukpə Ása Bo Ɔyila eto Diyisɛɛ nəmə.
29 Lə nyamfo esoo, Pilato ábɔ úbə ótsyako mə lə kesie kɛnyɛ mfó, nya ɔ́tɔ mə nkə, “Nte kabua ka osani əmfo díyifo?”
30 Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Lenni kabua kplɛ kukətsyuə úyifo, eni boəmbokpa wə boboko fə ɔflɔ.”
31 Nyaso Pilato átɛyi mə nkə, “Nyalɛ bekpa wə bisuko lə mi kosate lə bisu bekponko wə lekpo lə mi kosate eto afi əsuə.”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Bəntə bo kusu bənkə bokponko kuutsyuə saa lekpo bolo wə dikpənkpi.”
32 Asa nyamfo əbə nko bə lə lesa nə Yesu lɛtɛyi itsyi lə ukpə wə eto okle wəəbə bukpə lə ibə itə nko sitinti.
33 Mfó nya Pilato dísinkli úsu údufə wə lekanyo mfó, nya ókpadi Yesu ɔ́tɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”

34 Yesu ətə wə mbuayɛ ɔ́tɔ wə
nkə, “Fə kosate ete nlɛ mɛ etiki
nyamfo bɔtɔ lee, betidi bamba
lɛtɛyi fə nko itsyi lə mɛ əsuə?”
35 Pilato ətə mbuayɛ nkə, “Ebu fə
Yudanyə mini? Mi kosate eto betidi
ku besumunyə ninə dífi fə bákpe
mɛ lɛ kɔni. Be féyifo?”
36 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ
sekakedikɔ mentsyi kasɔ mfo. Lə
nya ete mɔ sekakedikɔ dítsyi kasɔ
mfo ini, eni mɔ batɔnkpe ebota mɛ
disi bələkə mɛ betsyiko Yudafɔ eto
ani. Fɛɛ mɔ sekakedikɔ mentsyi
kawunsiə mfo.”
37 Se ɔ́tɛyi wə nko, Pilato átɔ wə
nkə, “Nyalɛ Oka feni?”
Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fə nlɛ
bɔtɛyi fə Oka mini. Nyamfo eso
bale mɛ mímbə kawunsiə nɛ, bə lə
mbə nləkə sitinti siamə nte. Nya
utsyuə saa ke ləətəkəko sitinti
siaməə, aanɔ lesa nə maatɛyi.”
38 Pilato átɔ wə nkə, “Nya be ni
sitinti siamə?”

Balo Yesu Dikpənkpi.

Se Pilato lɛtɛyi nyamfo ólosəə,
úsinkli úsu Yudafɔ ɔflɔ lə lekple
nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mənnyə kabua
saa lə wə əsuə lə nnya eso ele bə
nlo wə dikpi.
39 Fɛɛ lə mi lekpa əsuəə, lə éyo
Ukpə Ása Bo Ɔyila eto Diyi eto
didifee, ele bə nləkə mba bákpe lə
diyo eto ɔni ntə mi. Nyaso bela biə
nyani Yudafɔ eto Oka əmə ntə mi?”
40 Mfó nya məmblɛ léfã bátɛyi
bənkə, “Owo lo! Inni nwə mfo,
bomu Baraba!” Nya Baraba əmfo
eyifo nwə létaka úńyə lə aba əsuə.

19

Pilato Ǝtə Báblɛ Yesu.

1 Nyaso Pilato ətə bákpa Yesu
bédunko nya báblɛ wə fefe ku
katambo.
2 Nya bamamanyə bamə dífi biyu
eto kalɛmɛ béyifo lekpakpa béti wə
lə disi. Nya béfi kafia sia béti wə fe
Oka seka.
3 Nya lə bányi bésu wə ɔflɔɔ
bákatɛyi wə bənkə, “Yuu, yuuduu!
Yudafɔ eto Oka o-o!” Nya lə bátɛyi
wə nkoo, bákanyi kafi wə kasɔ wə
lə atosi.
4 Pilato esi ɔ́bɔ úsu sitiditu nəmə
ɔflɔ lə lekple nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bebe, mookpa wə mboko mi lə
bete biə mənnyə kabua saa ka
úyifo bə lə nlo wə dikpənkpi.”
5 Nyaso Yesu ábɔ úbə lekple mfó,
ku biyu eto lekpakpa lə wə disi nya
onkpe awusia kəntsyɛ. Mfó Pilato
átɛyi mə nkə, “Bebe! Nyə utidi əmə
ńyə mfo!”
6 Se besumunyə ninə ku mba
laase Disumuyo dínyə wəə, báfa
bátɛyi bənkə, “Sɔ wə amanklasə lə
uyikabie əsuə! Sɔ wə amanklasə lə
uyikabie əsuə!”
Pilato átɛyi mə nkə, “Mi kosate
kpa wə bisuko, lə bisu bɛsɔ wə lə
uyikabie əsuə. Mənnyə lebua saa lə
wə əsuə nə eso moolo wə
dikpənkpi.”
7 Yudafɔ bamə ətə mbuayɛ
bənkə, “Bokpe kɔfi ko léte nkə ele
bə ukpə. Itsyise ɔ́tɛyi nkə uyifo
Onanto eto Ubi.”
8 Lefe nə Pilato lɛnɔ nnya bátɛyi
mfoo, sikpi esi símuə wə sekpe.
9 Usinkli údufə lekayo nəmə nya
ɔ́tɔ Yesu nkə, “Se fetsyi?” Fɛɛ Yesu
məntə wə mbuayɛ saa.
10 Pilato átɔ wə nkə, “Nyalɛ, bɔni
fani fə embudiko mɛ etiki? Lee enyi
fə nkpe əsuəale moofo butə miə
bayani fə nye basɔ fə lə uyikabie
əsuə?”
11 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Eni
embɔkɛ əsuəale saa lə mɔ əsuə
lenni Onanto dítə fə nnya. Nya əmə
eso nwə dífi mɛ ókpe fə lə kɔni
díyifo lebua enso fə nɛ.”
12 Se Pilato lɛnɔ nyamfoo, ɔ́bɛbɛ
kusu nkə eni lə oyani wə. Fɛɛ
betidi bamə áfa bembembe bátɛyi
bənkə, “Lə ayani wəə, nyalɛ ensini
Romafɔ eto Okankplɛ eto ɔyɛtsyuə!
Utsyuə saa wə dífi wə əsuə úyifo
oka, átaka úńyə lə Romafɔ eto
Okankplɛ Kaisare əsuə!”
13 Se Pilato lɛnɔ etiki nyamfoo,
ókpa Yesu ɔ́bɔnko nya úsiə lə

lekpokpomɛ əsuə lə kaka baakpo bə leba eto kasɔ nya baakpo bə Gabata lə Hebri eto sele əsuə.
14 Diyi nəmə éyifo fe kakɔmi eto lefosi ənuə eti lə diyi nə eto kəsiəsə boodi Ukpə Ásа Bo Ɔyila eto diyi.
Nya Pilato lɛtɛyi betidi bamə nkə, “Nyə mi Oka!”
15 Báfa bátɛyi bənkə, “Lo wə! Lo wə! Sɔ wə lə uyikabie əsuə!”
Pilato átɔ mə nkə, “Bela biə nsɔ mi oka əmə mmanklasə lə uyikabie əsuə?”
Mfó nya besumunyə ninə dítə wə mbuayɛ benkə, “Bunsibə oka saa enso Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare!”
16 Se bátɛyi wə nkoo, Pilato áyani Yesu útə bamamanyə nkə basɔ wə lə uyikabie əsuə. Nyaso bákpa Yesu bédunko.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

17 Bətə wə kosate étsyi wə uyi əmə úsu údufu kaka baakpo Ditidisi Ku Kalua. Baakpo mfó lə Hebri eto sele bə Golgata.
18 Mfó básɔ wə lə uyikabie əsuə. Básɔ betidi inuə bamba tsya lə mə keyikabie bamba əsuə bakɔ ku wə, ɔni lə Yesu eto kəməni nya unuəfə lə wə kodiani.
19 Pilato áwɔni etiki ətsyuə útə béfi básɔ lə uyi əmə əsuə lə Yesu eto disi kato. Nnya báwɔni ni bə, “Yesu Nasaretnyə, Yudafɔ Eto Oka Ǝmə.”
20 Yudafɔ kpə ákla etiki nyamfo, itsyise kaka básɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie mantsyo ku umənkplɛ əmə. Báwɔni asa nyamə lə Hebri ku Roma ku Griki eto bele əsuə.
21 Besumunyə ninə áni etiki nyamfo nya bátɛyi Pilato bənkə, “Manwɔ ni fənkə, ‘Yudafɔ eto Oka,’ bomu wɔni fənkə, ‘Utidi əmfo átɛyi nkə, “Mɔ ni Yudafɔ eto Oka.” ’ ”
22 Mfó Pilato dítə mbuayɛ nkə, “Lesa nə míwɔnii, mbɔwɔni nlosə.”
23 Se bamamanyə bamə lɛsɔ Yesu lə uyikabie bálosəə, béfi wə awu nnya ókpe nya bésie nnya lə akpa ana. Nya utsyuə saa dífi lekpa lɔni. Fɛɛ wə awu ani ébu. Awu nyamfoo, bánka nnya kukalebe saa, bomu budi bédi nnya idu lə simuə isu ekpo lə akpa eti.
24 Bamamanyə bamə átɛyi mə bətsyuə bənkə, “Boembusie awu nyamfo bətsyuə. Bomu bitə lə bokpo asa bɔsɛ lə bobe futsyə luudi lə bufi nnya butə wə.”
Nyamfo əbə itə nko bə nnya báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, əbə itə nko sitinti bə, “Bésie mɔ awu bətə bətsyuə.
Nya bákpo asa basɛɛ lə mɔ awu əsuə.”
Nya lə sitinti tsyaa, nko bamamanyə bamə díyifo nɛ.
25 Nya mba díńyə lə Yesu eto uyikabie komə ɔflɔ ni Yesu eto ambe ku wə ambe eto ɔyimisio ku Maria wə ni Klopa eto usiə, ku Maria Magdalenyə.
26 Se Yesu dínyə wə ambe ku wə okasebi wə eto asa waala tinti ńyə mfóo, ɔ́tɛyi wə ambe nkə, “Mbe, nnyə fə ubi!”
27 Mfó nya ɔ́tɛyi okasebi əmə tsya nkə, “Nnyə fə ambe.” Nyaso idu lə lefe nəmfóo, okasebi əmə ákpa wə úsuko wə diyo nya ɔ́lɛ wə ola.

Yesu Ǝkpə.

28 Yesu áte nkə mɔmɔɔ, wóolosə lesa saa nə ele bə uyifo. Nya, bə lə lesa nə báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə nko esoo, Yesu átɛyi nkə, “Utukɔɛ lɛ mɛ.”
29 Lə mfóo, ɔlɔtsyi utsyuə ətsyə mfó wə béyisə ku nte bo dínyənki. Nyaso béfi sekuayɛbo bákpe lə nte bomə əsuə nya béfi bákle lə uyi utsyuə wə baakpo hisopo əsuə bábesə kato bətəkə wə lə kɛnyɛ.
30 Se Yesu dínə nte bomə ólosəə, ɔ́tɛyi nkə, “Mɔmɔɔ, yóolo!”
Nya óbokosə wə disi kasɔ, nya ɔ́ma kɛnyɛ.
31 Diyi nəmfo eyifo Fida, nya ni kəsiəsə eyifo Ɔnwɛditsyəyi kplɛ itə Yudafɔ, nyaso bánla bə bekpənkpə kɛ bafaka lə uyikabie əsuə eyo

Ɔnwɛditsyəyi mfó. Nyaso bátɔ Pilato bə utə mə kusu lə besu bəfəsə mə akpa lə bələkə mə betsyiko lə uyikabie əsuə.
32 Itə bamamanyə bamə əbə bəfəsə utidi tutɛ ku nwə nse eto akpa. Mə básɔ báfakasə lə keyikabie əsuə lə Yesu ɔflɔ.
33 Fɛɛ se báyo Yesu ɔflɔɔ, bənyə bə wə ébukpə koko. Nyaso bénsifəsə wə akpa.
34 Bomu omamanyə ɔni éfi wə lefle óto wə lə lekpake. Lamfolamfo kɔtɔ ku ntu ko lɛbɔ.
35 Nwə dínyə asa nyamfo, wə dídi nnya adansiɛ bə lə mi tsya lə befo bɛnɔ. Nya nnya ótɛyi eyifo sitinti. Nya uyi wuee nkə sitinti ini ótɛyi.
36 Béyifo nyamfo bə lə nnya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə fe kase báwɔni bənkə, “Lɛ wə dikubi lɔni kulaa tsyaa, bembufəsə ni.”
37 Nya báwɔni asa bamba bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Betidi ebotakasə ənəmi babe nwə eto lekpake báse lefle bédunsə.”

Bébikə Yesu.

38 Nyamfo eto kamaa, Yosef wə ditsyi umə wə baakpo Arimatia, əbə ótɔ Pilato nkə lə oyani Yesu eto ɔkɔ utə wə. Yosef əmfo eyifo Yesu eto okasebi utsyuə. Fɛɛ wóanla nkə betidi te, itsyise úkate Yudafɔ eto beninə sikpi eso. Pilato átɔnɔ útə wə. Nyaso Yosef əbə ófo ɔkɔ əmə údunko.
39 Nikodemo wə lɛbiɔ úsu Yesu ɔflɔ ketsye kani tsya ətəkəko Yosef əmfo. Útsyi afa nnya beefi kalɔ ɔkɔ itə busu kebikə, fe uyudu ku afa nnya laanyi fifiifi baakpo bə alɔɛ, nya nyamblɛ eto kalende eboyo kilo awosi ətsyə, úsuko.
40 Betidi inuə bamfo éfi afa nyamfo bédiki Yesu eto ɔkɔ əmə lə əsuə nya béfi kafia flubia ka lefo koya bémli wə lə əsuə fe kase Yudafɔ díkalɔ ɔkɔ itə bubikə.
41 Nya ɔkɔɛ kɛkɛ utsyuə akɛ lə kaka bálo Yesu ɔflɔ. Nya lə mfóo, béku kudi fɔfɔ ko kafo bembikətɔ kuutsyuə bənyə.
42 Se diyi nəmfo eto kəsiəsə luudi Ɔnwɛditsyəyi nya kudi komə tsya lɛfi mfó esoo, béfi Yesu eto ɔkɔ əmə bésu bébikə mfó.

20

Bakasebi Bamə Ǝnyə Bə Kudi Komə Tə Kefufu.

1 Kɔsida eto kolensiənto se kale dímənsiə tɔ kaloo, Maria Magdalene ésu kudi komə ɔflɔ nya únyə nkə báminansə leba nə díti lə kudi komə kɛnyɛ mfó.
2 Nyaso útsyetsyi úsu Simon Petro ku okasebi wə Yesu laala ɔflɔ. Nya ótɛyi mə nkə, “Bətsyə əbə bétsyi Bonamute bédunko lə kudi komə kafo. Nya bunyi kaka bétsyi wə bésu bətsyə!”
3 Mfó nya Petro ku okasebi ɔni əmə dídu bə beesu kudi komə ɔflɔ.
4 Mə inuə bamə étsyetsyi batɔ, fɛɛ okasebi əmə áfe Petro nya oka wə kudi komə ɔflɔ mfó budufə.
5 Úbə kasɔ útsyue ənəmi óbe kudi komə kafo. Únyə mfia flubia bomə, fɛɛ wéndufə ko kafo.
6 Simon Petro wə dítəkə kama ubəə, áyɛ údufə kudi komə kafo nya únyə se mfia flubia bomə nkpo lə kudi kafo lə kasɔ mfó.
7 Fɛɛ béfi kafia ka béfi bákle Yesu disi bətsyə lete, ke mánkɔ ku mfia flubia fɛfɛ bomə. Bəkənə ke bətsyə lete.
8 Mfó nya okasebi wə leka kudi komə ɔflɔ búdufə tsya dídufə ko kafo. Únyə asa nyamə, nya ófo ónɔ.
9 Tsya, fɛɛ bánnɔ tɔ kasɔ nnya Awɔnisa Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə ele bə Yesu taka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Maria Magdalene.

10 Nyamfo eto kama nya bakasebi bamə dísinkli bésu oto.
11 Fɛɛ Maria əbə únyə lə kudi komə ɔflɔ kewi keku. Nya lefe nə úńyə mfó ɔnlɛ keku buwii, usi úbə kasɔ óbe kudi komə kafo.
12 Mfó únyə Onanto eto batɔnkpe inuə ba nlɛ mfia flubia bensi lə

kafo mfó. Ɔni si lə kaka Yesu eto disi dítsyə nya unuəfə nsi lə wə akpa eti.
13 Bátɔ wə bə, “Boambe, beso fanlɛ keku buwi?”
Mfó nya Maria tsya dítə mbuayɛ nkə, “Bətsyə əbə bétsyi mɔ Onamute bedunko, nya mante kaka bétsyi wə besuko!”
14 Lamfolamfo se ɔ́tsyi ɔwuninsəə, únyə se Yesu nyə mfó. Fɛɛ woante nkə Yesu uni.
15 Mfó Yesu lɛtɔ wə nkə, “Boambe, beso fanlɛ keku buwi? Owoe fanlɛ bɔbɛbɛ?”
Fɛɛ úbu nkə, nwə laabe mfó uni, nyaso ɔ́tɛyi wə nkə, “Boanto, lə fə uni dítsyi wə fédunko, nyalɛ tɛyi mɛ kaka fétsyi wə fésuko lə nsu ntsyi wə ndunko.”
16 Nya Yesu lékpadi wə nkə, “Maria!”
Ɔtsyi ɔwuninsə útə ənəmi Yesu nya ókpadi wə lə Hebri eto sele əsuə nkə, “Rabuni!” Eto kasɔ ni Oteasa.
17 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Sinkli ayɛ mɛ butidi etɔ, itsyise ménsinkli tɔ nsu Anto əmə ɔflɔ kato. Bomu du esu atɛyi mɔ bayimi fə nsinkli ntɔ lə nwə ni mɔ Anto ku mə Anto, mɔ Onanto ku mə Onanto ɔflɔ.”
18 Nyasoo, Maria Magdalenyə ésu ɔ́tɛyi bakasebi bamə nkə únyə Bonamute əmə nya ɔ́tɛyi mə asa nnya Yesu lɛtɛyi wə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

19 Kɔsida komə eto ditsyitsyo lefee, bakasebi bamə ákɔ besi lə diyo nya béti mə əsuə bákpe kekleke, se banlɛ Yudafɔ eto beninə sikpi bote eso. Nya Yesu díbə unyə lə mə ntinti, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Diyuə lə disiəko mi.”
20 Se ɔ́tɛyi nyamfo ólosəə, úfi wə ani ku lekpake óte mə. Ǝsuə əyuə bakasebi bamə se bəńyə Bonamute əmə eso.
21 Nnya kamaa, Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Diyuə lə disiəko mi. Fe kase Anto əmə létsyese mɛɛ, nko ke mintsya nlɛ mi botsyese nɛ.”
22 Se ɔ́tɛyi nyamfo ólosəə, ɔ́wula ókpo lə mə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Befo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə.
23 Lə bifi betidi eto abua bɛtsyɛ məə, Onanto éfi nnya ɔ́tsyɛ mə, fɛɛ mba eto abua bɛni bufi katsyɛɛ, Onanto tsya mémfi nnya ɔtsyɛ mə.”

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Ote Toma.

24 Lefe nə Yesu díbəə, Toma, lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni wə bensi baakpo Ɔfimfinyəə, mankɛ mə lenti.
25 Nyaso se úbəə, bakasebi fɛfɛ bamə átɛyi wə bənkə, “Búnyə Bonamute əmə.”
Mfó nya Toma lɛtɛyi mə nkə, “Lə mənnyə belakabi eto afabe lə wə ani bə lə mfi mɔ lɛnimi inkpe lə nnya kafo nya mimfi mɔ kɔni minkpe lə wə lekpakee, məmbofo nnɔ kulefe.”
26 Kɔsida kɔni eto kamaa, bakasebi bamə esi bákɔ bési lə diyo kafo, nya Toma ákɛ mə lenti. Besi béti biku le diyo nəmə əsuə bakɛ. Tsya fɛɛ, Yesu əbə úńyə lə mə ntinti nya ɔ́tɛyi nkə, “Diyuə lə disiəko mi.”
27 Nya ɔ́tɛyi Toma nkə, “Bə lə əbə efi fə lɛnimi akpe mfo, lə abe mɔ ani. Lə efi fə kɔni akpe lə mɔ lekpake, lə ayɛ fə mamfokanɔ, nya lə afo anɔ!”
28 Tomasi ələkə kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Onamute ku mɔ Onanto!”
29 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Se fənyə mɛ esoo, áfo ánɔ. Diyuə itə mba dímənyə mɛ, fɛɛ báfo bánɔ!”
30 Yesu esi úyifo ayanisa kpə óte lə wə bakasebi kpə eto ənəmi nnya báwɔni bákpe lə kukue komfo.
31 Fɛɛ báwɔni nyamfo bətsyə bə lə befo bɛnɔ biə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ku Onanto eto Ubi kosate əmə. Nya ɛyɛ lə boofo kanɔ lə wə əsuəə, biunyə nkpə manlo.

21

Bənyə Yesu Lə Ditumbukplɛ Ɔflɔ.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu esi úləkə wə əsuə óte wə bakasebi lə

Tiberia eto Ditumbukplɛ ɔflɔ. Nya
nyə kase íbə.
2 Diyi lɔnii, Yesu eto bakasebi
bətsyuə átsya besi. Mə ni Simon
Petro ku Tomasi nwə tsya bensi
baakpo Ɔfimfinyə ku Nataniel nwə
ditsyi Kana lə Galilea eto kasɔ ku
Sebedeo eto bebi ku Yesu eto
bakasebi bamba.
3 Mfó nya Simon Petro lɛtɛyi mə
nkə, “Meesu nta asabu lə mbə.”
Mfó nya mə tsya lɛtɛyi wə bənkə,
“Bontsya ebutəkəko fə busu.”
Nyaso bésu bédufə lə ɔklɔ əsuə nya
bédu bésu. Fɛɛ lə ketsye ka kenkee,
bənləkə akpɛ saa.
4 Nya lefe nə kofe lela koə koatoo,
Yesu əbə úńyə lə ditimbu nəmə
kɛnyɛ. Fɛɛ bakasebi bamə mənnyə
wə bətsyə lekpo.
5 Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Bakosobi,
bíənləkə akpɛ saa lee?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Owo lo!”
6 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Beta mi
asabu nyamə bekpo lə ɔklɔ əmə eto
kodiani, lə binyə lesaatsyuə biləkə.”
Nyaso béyifo nko. Binə bia bələkə
efui bəə, bamfo asabu nyamə bunə
kələkə.
7 Okasebi wə eto asa Yesu laala
átɛyi Petro nkə, “Bonamute uni!”
Se Simon Petro lɛnɔ nkə Bonamute
unii, úfi wə awukɛntsyɛ ótsyasə lə
nkɛ, itsyese úləkə nnya utsyə, nya
ósa údufə lə ntu bomə əsuə tuu.
8 Fɛɛ bakasebi fɛfɛ bamə əsiə lə
ɔklɔ əmə balɛ bubə, balɛ asabu
nnya díyi ku akpɛ bunə.
Bántsyonko utuflɔ, yuutsyə fe
akpaləkələkə kolofa.
9 Se bábɔ lə ɔklɔ əmə kafo bəńyə
kasɔɔ, bənyə se bátsyaka aka eto
ute wə əsuə bákpe akpɛ ətsyuə.
Abolo utsyuə tsya ətsyə mfó.
10 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bifi
akpɛ ətsyuə nnya bíləkə mɔmɔ
beboko.”
11 Mfó nya Simon Petro dísu
údufə lə ɔklɔ əmə nya únə asabu
nnya díyi ku akpɛ nnya lɛmɔ óboko
ketu kɛnyɛ. Akpɛ nyamə eto etu ni
kolofa awosi anɔ ətsyə. Ite bə akpɛ
nyamə efui nko tsyaa, asabu nyamə
mánla.
12 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu
átɛyi mə nkə, “Bibə bidi lesa.” Fɛɛ
bakasebi bamə eto kuutsyuə
mámfo ɔkɔɛ bokpe katɔ wə nkə,
“Owoe feni?” Itsyise báte bə
Bonamute uni.
13 Nyaso Yesu ésu mə ɔflɔ nya úfi
abolo əmə útə mə. Nko ke úfi akpɛ
nyamə tsya útə mə nɛ.
14 Nyamfo ni ditsyəfə se Yesu
díləkə wə əsuə óte wə bakasebi se
bátakasə wə betsyiko ɔkɔmə nɛ.
15 Se bédi lesa bálosə, Yesu átɔ
Simon Petro nkə, “Simon, Yohanes
eto ubi, aala mɛ aso kase bafɛfɛ
bamfo laala mɛ?”
Útə mbuayɛ nkə, “Ee, Bonamute!
Fə kosate yi fənkə maala fə.”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lɛ
mɔ basamubi ola.”
16 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi
ɔ́tɔ wə dinuəfə nkə, “Simon,
Yohanes eto ubi, aala mɛ?”
Petro esi útə wə mbuayɛ nkə,
“Ee, Bonamute! Fə kosate yi fənkə
maala fə.”
Mfó Yesu disi ɔ́tɛyi wə nkə, “Lɛ
mɔ basamu ola!”
17 Yesu esi ɔ́tɔ wə ditsyəfə nkə,
“Simon, Yohanes eto ubi, aala mɛ?”
Bɔtɔ bomfo ələ Petro, itsyise
ditsyəfə sɔ̃ɔ̃ ni nəmfo nɛ se Yesu
lɛtɔ wə nkə, “Aala mɛ?” Nyaso
ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Bonamute, eyi lesa
saa. Nya fə kosate nyi fənkə maala
fə!”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lɛ
mɔ basamu ola.
18 Sitinti minlɛ fə bɔtɛyi minkə,
lefe nə fedi okosobii, ákafo kafia
buti fə kosate kesu kaka ke fála.
Fɛɛ lefe nə fákabee, ebobesɛ fə ani
kato nya utidi bamba luubə okle fə
kafia fɛ wookpa fə usuko kaka
fanla fə eesu.”
19 Yesu átɛyi nyamfo nko lə ufi
uləkə ukpə wə eto okle Petro ləəbə
bukpə wə luuləkə Onanto eto
diyənde ote.
Nyamfo eto kamaa, Yesu átɛyi wə
nkə, “Təkəko mɛ.”

20 Se Petro lɛtsyi ɔwuninsəə, únyə
se okasebi wə Yesu laala ńyə wə
kama. Wə ni okasebi wə dísiə
ɔkpiɔ Yesu, lə lefe nə békedi
ditsyitsyosa fɛfɛ fɛ ɔ́tɔ Yesu nkə,
“Bonamute, owoe luudu fə utə?”
21 Nyaso se Petro dínyə wəə, ɔ́tɔ
Yesu nkə, “Bonamute, ntsyə ini lə
wə əsuə?”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə
nla miə usiə nkpə isu ese lefe nə
muusinkli mbə bioo, be eka fə ela?
Fəə, təkəko mɛ!”
23 Etiki nyamfo ába ékpo lə mba
ntəkəko Yesu kama nti bə okasebi
əmfo əmbə bukpə. Fɛɛ Yesu
mántɛyi wə nkə wəəmbukpə. Nnya
ɔtɛyi ni nkə, “Lə nla miə usiə nkpə
isu ese lefe nə muubəə, be eka fə
ela?”
24 Wə ni okasebi wə nlɛ adansiɛ
budi lə asa nyamfo əsuə, nya wə
tsya ni nwə lɛwɔni nnya utsyə nɛ.
Nya buyi boə nnya əsuə údi
adansiɛɛ, eyifo sitinti.
25 Yesu esi úyifo asa bamba kpə
tsya. Lə nnya ete báwɔni nyamblɛ
bətsyə lɔni lɔni lɔnii, mfo nnɔ miə
eni bembunyə ekue nyamə eto
kətsyəkɔ lə kawunsiə kamfo kenke
kulaa tsya.

BATƆNKPE ETO NYIFO
Asa Nnya Batɔnkpe Bamə Díyifo

1-2 Mɔyimisani Tiofilo, lə mɔ kukue tutɛ ko míwɔnii, ntɛyi asa nnya kenke Yesu díyifo idu lə lefe nə útsyə wə keyifo ku asatete kasɔ isu ese lefe nə Anto Onanto díbə ókpa wə úsuko kato. Fɛ wookpa wə usuko katoo, Yesu áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuə óte asa wə batɔnkpe ba úləkə asa.
3 Lə eyi fosi ana se úkpə ótaka kəmiə, úləkə wə əsuə óte lə esu kpə nnya lete sitinti bə okpe nkpə. Mba dínyə wəə, údi mə etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə.
4 Se bəbə bátsya bensii, ókpe mə kɔfi nkə, “Biendu lə Yerusalem, bomu bisiə bikabe kusu itə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə míntɛyi mi mintɔnsə miə mɔ Anto lɛtɛyi utsyə nkə wootsyese mi.
5 Yohanes alɛɛ, ntu te úfi úyifo betidi ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə. Fɛɛ lə eyi asiani eto kamaa, Onanto ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ufləsə mi.”

Anto Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

6 Lefe nə batɔnkpe bamə ku Yesu létsya bioo, bátɔ wə bənkə, “Bonamute, dimamfe foola fə atakasə Israel eto Sekadidi siamə əńyənsə bio, mɔmɔ lee?”
7 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Yanle bə bete lefe nye eyi nnya mɔ Anto lə wə əsuəale əsuəə, lɛtɛyi utsyə nkə lesatsyuə ebubə itə.
8 Nya lə lefe nəmə ayo bə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ bə mi ɔflɔɔ, wuubə udufə mimblɛ kenke lə əsuə nya wuufi wə əsuəale okpe mi nya biudi mɔ badansiɛ lə Yerusalem ku Yudea kenke ku Samaria idu isu ese kawunsiə eto nsekɔ ke.”
9 Se ótɛyi nyamfo ólosəə, Onanto étsyi wə úsuko kato nya bəńyə banlɛ wə bobe isu ese lefe nə údufə lə difule əsuə ónya lə mə ənəmi.
10 Nya se bəńyə banlɛ kato bobe tũũ lə kase údu ɔ́ntɔɔ, lamfolamfo basani inuə bətsyuə ba nkpe awu flubia ələkə əsuə báte mə,
11 nya bátɛyi bənkə, “Galilea eto basani, beso bińyə bɛnlɛ kato bobe mə? Yesu əmfo, wə bínyə Onanto dítsyi úsuko katoo, ebusinkli ubə fe kase bínyə ɔnlɛ budu kesu kato mmə.”

Matias Ǝbə Ófo Úsiə Lə Yuda Eto Kɛnyɛ.

12 Lə nyamfo eto kamaa, batɔnkpe bamə ésinkli betsyi kɔtini ko baakpo Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə mfó bésu Yerusalem. Idu mfó ibə umə nti ebutsyə fe disunkpo eto ɔnwɛkətsyəkɔ kani eto kusu.
13 Se bédufə umə́ə, bésinkli bésu kaka bakɛ lə abanslo kato. Mə mba lɛkɛ mfó ni Petro, Yohanes, Yakobo, Andreas, Filipo, Tomas, Bartolomeo, Mateo, Yakobo wə ni Alfeo eto ubisaibi, Simon wəə léta mə kasɔ eto disi ku Yuda wə ni Yakobo eto ubisaibi.
14 Betidi bamfo ákatsya mləmləmlə ku besio bətsyuə ku Maria, Yesu eto ambe ku Yesu eto bayimisani fe ditsyukpa ákato ola ku nsusu bɔni.
15 Lə eyi nyamfó əsuə, bafokanɔfɔ ba eto leklabi lídi fe kolofa awosi ənuə ákatsya kato ola.
16 Mfó nya Petro létaka úńyə ótɛyi mə nkə, “Mɔ bayimi, asa nnya báwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, lə kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ɛyɛ lə Oka David əsuə, lɛtɛyi utsyə itsyi lə Yuda wə lɛtɔnko betidi bəmuə Yesuu, əbə itə.
17 Yuda éyifo mba lɛkɛ lə bo ditsyukpa nəmfo eto ɔni, itsyise Yesu ələkə wə nkə wuntsya nyə kedikɔ lə bo keyifo kamfo kəmiə.”
18 Nyaa, béfi kabua ka úyifo eto atabi bésu báya kasɔ ka əsuə úsu úkpə. Kaka ófankli úbə ɔ́sɔ kasɔɔ, óba úsensə nya wə befonkə kenke lɛbɔ békpo lə kasɔ mfó.
19 Wə ukpə əmfo eto etiki ába ékpo lə Yerusalem itə betidi bata ánɔ nnya. Nyaso béfi kaka úkpə

mfó bətəkə bə Akeldama lə mə sele
əsuə eto kasɔ ni bə Kɔtɔ eto Kasɔ.
20 Petro ésukosə nkə, “Nyaso
báwɔni bákpe lə David eto Ǝsə eto
Kukue əsuə bənkə,
‘Beyani wə diyo bitsyə
nya kutsyuə saa mənsiə lə ni!’
Besi báwɔni bə,
‘Bitə lə utidi bamba lə usiə lə wə
keyifo eto kɛnyɛ.’
21-22 Nyaso ele bə utsyuə dufə bo nti
fe futsyə luudi adansiɛ itə
Bonamute Yesu itsyi lə wə botaka
ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpə əsuə. Nya
ele bə uyifo futsyə lɛkɛ ləbo nti idu
lə lefe nə kenke bo ku Yesu
díkatsyilama, idu lefe nə Yohanes
lébe letsya itsyi lə ntufləsəfləsə eto
lekpa əsuə ibə ese lefe nə Onanto
léfo Yesu úsuko kato.”
23 Nyaso bələkə betidi inuə ba ni
Matias ku Yosef wə baakpo Barsaba
nya bensi baakpo wə tsya bə Yusto.
24-25 Nya báto ola bátɛyi bənkə,
“Bonamute, fə nyi utidi saa eto
nsusu kəmiə. Nyaso té bo ɔni lə
betidi inuə bamfo eto nti, wə luusiə
fe ɔtɔnkpe lə Yuda eto kɛnyɛ wə
léyani údu úsu kaka dińyə itə wə.”
26 Nya lefe nə bákpo aba básɛ lə
bələkə betidi inuə bamfo eto ɔnii,
Matias ni nwə bələkə bákpe lə
betidi lefosi ɔnwɛ bamə əsuə.

2

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Áyifə Díbə Lə Pentekoste Eto Diyi.

1 Nyaso se Pentekoste eto Diyi
léyoo, bafokanɔfɔ kenke átsya lə
kalebe kani kplo.
2 Lamfolamfoo, bánɔ kɔsɔ fe
ufiebi kekleke eto bɔsɔ ditsyi kato.
Nya ufiebi əmə díyi diyo nə kafo
bakɛ kenke.
3 Nya lesatsyuə fe ute eto
odiakami díbə dísiə lə mə utsyuə
saa əsuə.
4 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dídufə lə
məmblɛ əsuə, nya bétsyiko Onanto
bɔtɛsə lə bele ate ate əsuə fe kase
Lɛwɔnɔ nəmə dítə mə nkə bedi.
5 Nya lə lefe nəmfó tututuu,
Yudafɔ ba ləətə Onanto dibu ba
dítsyi kawunsiə eto ese ese əbə
bakɛ lə Yerusalem.
6 Nyaso lefe nə bánɔ kudu kplɛ
komfóo, betidi kpə ésu bátsya mfó.
Iyifo mə yanii ku sikpi se mə
utsyuə saa lɛnɔ banlɛ etiki budi lə
wə sele əsuə.
7 Lə nyamfo esoo, íyifo mə yanii
ku sikpi nya bétsyiko mə əsuə bɔtɔ
bənkə, “Nya betidi ba kenke nlɛ
etiki budi mfoo, inni Galileafɔ beni
fɛ?
8 Nya ntsyə ibə fɛ bo utsyuə saa
nlɛ etiki bɔnɔ lə bo bele əsuə?
9-10 Bo mba ni Partiafɔ ku
Mediafɔ ku Elamfɔ, ku mba dítsyi
Mesopotamia ku Yudea ku
Kapadokia ku Ponto ku Asia ku
Frigia ku Pamfilia ku Egipte ku
Libia eto lekpake nə lɛfi Kirene ku
bafɔ bamba ba dítsyi Roma ku
Yudafɔ ku betidi ba díkedufə lə
Yudafɔ eto ditsyukpa əsuə
11 ku Kretafɔ ku Arabiafɔ.
Bomblɛ lɛ bɔnɔ se banlɛ Onanto eto
asa kplɛ nnya ɔnlɛ buyifo buləkə
kate lə bo bele əsuə!”
12 Kuutsyuə saa wə díńyə mfó
mánnɔ eyifosa nyamə kasɔ. Íyifo
mə yanii, nya bákatɔ mə əsuə
bənkə, “Nnya díbə mfo eto kasɔ
nkpə?”
13 Fɛɛ mba díńyə mfó eto bətsyuə
əkəmə mə ákatɛyi bə, “Ntə ete
békpə, inni kulesa ini kon!”

Petro Édi Yudafɔ Bamə Etiki.

14 Mfó nya Petro létaka úńyə ku
lefosi ɔnwɛ fɛfɛ bamə nya óbesə
ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi nkə, “Mi Yudafɔ ku
mimba nkpe lə Yerusalem, nla miə
bitsyue ato lə nkpasə mi lə bɛnɔ
lesa nə díbə mfo.
15 Inni nte betidi bamfo díkpə fe
kase bətsyuə díbu seka, itsyise
olesiə eto abombo ɔwɔnɔmbə ete ni
nyamfo nɛ.
16 Bomu lesa nə nlɛ bubə mfoo,
eyifo lesa nə Onanto eto
Unyɛləkətidi Yoel lɛtɛyi utsyə
kokooko nkə,
17 ‘Onanto átɛyi nkə,
“Lə eyi fɛfɛ nnya luubə əsuəə,

muufi mɔ Lɛwɔnɔ nkpo lə
utsyuə saa əsuə,
nya mi bebisaibi ku bebisiobi loobe
mɔ ditiki letsya,
nya mi bakosobi luunyə
Onanto eto asakulakula,
nya mi beninə tsya luusiə ala.
18 Ee, sitinti lə lefe nəmfoo, muutə
mɔ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ yifə disiə
lə mɔ beyifoyifo, besio ku
basani kenke əsuə.
Nya booləkə mɔ ditiki kɛnyɛ
bate.
19 Nya muutə asa kplɛ kplɛ ku
anyinsa bə
lə difule ku kasɔ kenke utsyuə
saa nyə.
Biunyə kɔtɔ ku ute ku kuyuə
kplɛ bɔ.
20 Kofe ebona tũũ,
nya kofande eto ənəmi lɔɔsɛ
həə fe kɔtɔ,
fɛ Bonamute eto diyənde eto
diyi kplɛ nəmə looyo.
21 Lə lefe nəmfoo, boofo utsyuə saa
ke lookpadi Bonamute eto
diye,
nya wɔɔtɔ bɔwunsəkoo, wɔɔkɛ
bofo.” ’ ”
22 Petro esi údi etiki ɔ́tɛyi nkə,
“Israelfɔ bɛnɔ etiki nyamfo. Yesu
Nasaretnyə ni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə. Nya óte nyamfo lefe
nə ɔ́yɛ lə wə əsuə úləkə wə əsuəale
óte, nya úyifo asa kplɛ ku ayanisa
kpə óte fe kase mi kosate nyi.
Itsyisee, íbə lə mi nti mfo.
23 Nya Onanto lɛtɔnɔ faa lə wə
ketsyue əsuə óyani wə útə mi nya
bítə babuayifo lélo wə lə lefe nə
bɛsɔ wə bémanklasə lə uyikabie
əsuə.
24 Tsyaa, Onanto esi ótakasə wə
utsyiko ɔkɔmə nya ɔ́bɔ útsyi lə
ukpə eto ani, itsyise ukpə embofo
wə buti kakpe.
25 Nyamfo Oka David lɛtɛyi itsyi
lə wə əsuə nkə,
‘Nnyə se Bonamute ńyə lə mɔ
kodiani nya unsiko mɛ lefe
saa esoo,
mante kulesa sikpi.
26 Lə nyamfo esoo, disuəyuə eyi mɛ
əsuə, nyaso muufi atɛsə ntə
wə lefe saa!
Ite bə utidi wə luukpə mini
tsyaa, muusiə nkpə nkabe wə
kusu.
27 Itsyise əmbutə kusu ukpə təkə
mɛ kato.
Nya fəmbutə tsya bə fə ubi
kɛnkɛ eto sinə bu.
28 Fə dítə mínte nkpə eto kusu
itə lə nńyə lə fə ənəmi koo,
muunyə disuəyuə lefe saa.’
29 “Nyaso, mɔ bayimi, nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə, bo ona Oka
David wə lefo diye əkpə nya bébikə
wə nya wə kudi nkpe lə bo nti mfo
eyo mmi.
30 Fɛɛ uyifo Onanto eto
unyɛləkətidi. Nyaso óte lesa nə
Onanto lɛtɛyi utsyə nkə wootsyese
David eto kafo eto ubi lə ubə udi
seka lə David eto kɛnyɛ.
31 Se David léte nyamfo ɔtɔnsə
esoo, ɔ́tɛyi utsyə nkə Kristo ebotaka
utsyi ɔkɔmə. Ɔ́tɛyi nkə Onanto
mányani wə utsyə lə ɔkɔmə, nya
wə əsuə eto sinə tsya mémbu lə wə
kudi kafo mfó.
32 Wə ni Yesu əmə Onanto
létakasə utsyiko ɔkɔmə, nya ini
etiki eto ɔnukualɛɛ, bomblɛ ni wə
badansiɛ.
33 Wə Anto Onanto ábesə wə kato
úsu unsi lə wə kodiani, nya ófo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ utsyiko lə wə ɔflɔ fe
kase ɔ́tɛyi utsyə. Lesa nə bɛnlɛ
bunyə, kanɔ mfoo, eyifo wə ətəsa
nnya úfi útə bo.
34-35 Ite bə inni David kosate
létaka úsu kato mfó tsyaa, ɔ́tɛyi
utsyə nkə,
‘Bonamute Onanto əmə átɛyi mɔ
Onamute əmə nkə,
“Siə lə mɔ kodiani
isu ese lefe nə moobokosə fə balo
kasɔ
ətəkə mə akpa lə disinti.” ’
36 Nyaso nla miə mi Israelfɔ kenke
te biənkə wə Anto Onanto ni futsyə
dítə Yesu wə básɔ lə uyikabie əsuə
bélo Onanto dítə ófiani Bonamute
ku Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Bətsyə.”

37 Nya se betidi bamfo lɛnɔ Petro
eto etiki nyamfoo, ílə mə lə akɔɛsi.
Nyaso bátɔ Petro ku batɔnkpe fɛfɛ
bənkə, “Bayimi, be ele bə buyifo?”
38 Nyaso Petro átɛyi mə nkə, “Ele
bə mi utsyuə saa sinkli ɔyɛ abua
buyifo, lə ofloma, lə ofo
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə lə Yesu
Kristo eto diye əsuə, lə Onanto lə
ufi wə abua ɔtsyɛ wə, lə ofo Onanto
eto ətəsa nnya ni Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
39 Nkomə eto kɛnyɛtsyətsyə te itə
mi ku mi bebi ku mba kenke ditsyi
katsyontsyokɔ ku betidi ba kenke
Bonamute bo Anto lookpadi bafiani
wə bale.”
40 Nnya kamaa, Petro édi adansiɛ
údi mə etiki kpə nya ɔ́lɛ mə kɔlɛ,
ɔ́lɛ mə lekpakpa nkə, “Biləkə mi
əsuə bitsyiko lə kotonənə ko nlɛ
bubə lə kawunsiə bua kamfo eto
betidi əsuə.”
41 Lə nyamfo esoo, betidi kpə ba
lɛnɔ Petro eto ditiki nəmə áfo banɔ,
nya bəfləsə mə ntu, nya mə utú
ébutsyə fe betidi akpi ətsyə. Mə
dísu bákɔ diyi nəmfo lə bafokanɔfɔ
əsuə nɛ.
42 Béfi mə lefe bətə batɔnkpe
bamə nya báte mə asa, nya bákato
ola kətə Onanto, nya békedi lesa
kakɔ tsya, nya bəsiə ku bətsyuə lə
lɔniyifoyifo əsuə.

Bafokanɔfɔ Ǝsiə Nkpə Lə Lɔniyifoyifo Ǝsuə.

43 Se batɔnkpe bamə díyifo
ayanisa kpə esoo, íyifo betidi bamə
yanii.
44 Nyaso bafokanɔfɔ lə mfo
ákatsya lefe saa nya békesie mə
asa kenke kətə bətsyuə.
45 Nya lə báte mə bikəə, békefi
atabi nnya bənyə késuko békesie,
utsyuə saa lə kase éhiã wə əsuə.
46 Nya békesu kátsya lə Anto
Onanto eto Disumuyo diyi saa, nya
bákatsya lə etsyukpa etsyukpa kédi
asa lə mə ayo ku disuəyuə ku utu
faa.
47 Nya bákatɛsə Onanto. Itə betidi
ba tã ékebu mə. Nya diyi saa,
Bonamute kətə betidi fɔfɔ ba bofo
lə nkpə díkəbə kákɔ lə mə əsuə.

3

Onanto Átsya Utidi Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

1 Diyi lɔnii, Petro ku Yohanes ésu
Onanto eto Disumuyo lə lefe nə
Yudafɔ laato ola kətə Onanto. Iyifo
fe kakɔmi eto abombo ətsyə lefe.
2 Se báyo Disumuyo nəmə eto
kesie ka baakpo Kesie Ka Laanɔ
Bobee. Mfó bənyə osani utsyuə wə
léba onkpo lə kasɔ taa wə lelefe ke.
Wə betidi éketsyi wə kəbəkətsyə
mfo diyi saa bə lə úkatɔ asa lə
betidi ba laayɛ kedufə Disumuyo
nəmə.
3 Se únyə Petro ku Yohanes nlɛ
bofe kédufə diyo nəməə, ɔ́tɔ mə
nkə bətə wə lesatsyuə.
4 Bále bəńyə nya bábe wə tũũ,
nya Petro lɛ́tɛyi wə nkə, “Be bo
mfo!”
5 Nya utidi əmə létakasə ənəmi
útəkə lə mə, ku nsusu nkə bəəbə
wə lesatsyuə butə.
6 Mfó nya Petro dídi etiki ɔ́tɛyi
wə nkə, “Mɔɔ, atabi saa ente mɛ
muutə fə! Nyaso muutə fə lesa nə
nte mɛ. Nlɛ fɛ bɔtɛyi lə Yesu Kristo
Nasaretnyə eto diye əsuə minkə
taka əńyə lə ayɛ edu!”
7 Nya Petro lɛkɔbe utidi əmfo eto
kodiani nya útə nkə otaka uńyə.
Nya lamfolamfoo, wə akpa ku
bɛkplɔbɛ eto ekubi dímuə ale!
8 Nya óbe ósa úńyə lə wə akpa
əsuə. Mfó útsyiko bɔyɛ kesu
kesinkli. Nya útəkəko mə údufə
Disumuyo mfó, kayɛ kabé kasa
katɛsə Onanto.
9 Betidi ba kenke lɛkɛ mfó, ənyə
wə ɔnlɛ bɔyɛ nya ɔnlɛ Onanto
bɔtɛsə.
10 Se bənyə wəə, bətsyə lekpo bə
wə ni futsyə díkəsiə lə Kesie Ka
Laanɔ Bobe kátɔ asa mfó. Nyaso
íyifo mə yanii ku sikpi lə lesa nə
béyifo bətə wə əsuə.

Petro Édi Etiki Itsyi Lə Yesu Eto Ǝsuəale Ǝsuə Lə Disumuyo.

11 Se osani əmə dímuə Petro ku
Yohanes ɔnlɛ kekle lə lekpake nə
baakpo Oka Solomo eto Lekpata nə
nkpe lə Onanto eto Disumuyo
mfóo, betidi kpə étsyetsyi bésu mə
ɔflɔ. Wə botsya éyifo mə yanii
sekasitsyuə.
12 Nya se Petro dínyə betidi
bamәə, ɔ́tɛyi mə nkə, “Israelfɔ, bə
díyifo mi yanii lə nyamfo əsuə fɛ?
Nya beso bɛnlɛ bo bobe fe bo
kosate eto əsuəale ku Boanto eto
sikpitete əsuə eso utidi emfo lɛyɛ?
13 Nnya ni bənkə Onanto lébesə
wə Usumubi Yesu kato. Onanto
əmfo ni Abraham ku Isak ku Yakob
tsya eto Onanto nɛ. Wə tsya nsi ni
bo bana eto Onanto. Wə Ubi ni Yesu
wə bífi bítə biə balo. Nya bɛni wə
lə Pilato eto ənəmi lə lefe nə bɛtɛyi
biə binyi wə kulaa tsya, lə lefe nə
Pilato wə léla nkə wóayani wə fɛ.
14 Bɛni utidi kɛnkɛ ku ɔsɛɛ, nya
bɛtɔnɔ biə oyani uwudifɔ bomu lə
wə kɛnyɛ.
15 Bélo utidi wə ləətə betidi nkpə.
Nya Onanto dísinkli ótakasə wə
utsyiko ɔkɔmə! Nya bo kosate
dínyə wə ku bo ənəmi!
16 Ɛyɛ lə Yesu eto diye əsuəə, nya
utidi wə lɛtsyini bɛnlɛ bunyə mfoo,
dímuə əsuəale nɛ. Nya se ófo Yesu
ɔ́nɔ esoo, nnya dítə únyə
bufitsyatsya fe kase mimblɛ nlɛ
bunyə ku mi ənəmi mfo nɛ.
17 “Mɔ bayimi, nyi miə mi ku mi
beninə éyifo nyamfo eto okloe ɛyɛ
lə mante mante əsuə.
18 Fɛɛ Onanto ébɔtɛyi utsyə nkə
ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi əsuə wə
ubi Kristo, Utidi Wə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə ebudi ohiã. Nko eso útə
nkə wə bənyɛləkətidi eto lesa nə
bátɛyi bətsyə bə itə.
19-20 Nyaso bisinkli lə
abuayifoyifo kama lə bitəkəko
Onanto, lə uflə mi abua uwi. Lə
biyifo nkoo, buinyə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
eto əsuəale itsyi lə Bonamute ɔflɔ,
nya wootsyese Yesu wə ni Kristo
Wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
21 Nko ini eso Yesu luusiə kato isu
ese lefe nə Onanto lɔɔlɔ lesa saa
utsyə fe kase útə wə bənyɛləkətidi
kɛnkɛ lɛtɛyi bətsyə taa kɔ ke.
22 Fe kase Moses lɛtɛyi utsyə nkə,
‘Bonamute Onanto ebuləkə
unyɛləkətidi utsyuə utsyiko lə mi
nti fe kase útə mímbɔ. Nyaso
bitsyuə wə ditiki nə ke wɔɔtɛyi mi
koto.
23 Nyaso nwə ke lembutsyue
unyɛləkətidi əmə kotoo, Onanto
ebuləkə wə lə wə betidi nti nya
wɔɔtsylɔsə wə.’
24 “Lə sitintii, Onanto eto
bənyɛləkətidi kenke idu lə Samuel
ɛntɔɔ, ébɔtɛyi asa nnya nlɛ bubə
mfo mmi bətsyə.
25 Nnya Onanto lɛtɛyi utsyə ɛyɛ lə
wə bənyɛləkətidi əsuə eyifo mi ale.
Nya mi tsya kpe kediko lə kɛnyɛ ka
Onanto lékle ku mi bana əsuə. Fe
kase ɔ́tɛyi Abraham nkə, ‘Ɛyɛ lə fə
ufluflu əsuəə, mookpo kasɔ eto
betidi kenke atsyɔ.’
26 Nyaso se Onanto díləkə wə
Uyifoyifo Kristo ótee, tutɛ ótsyese
wə mi ɔflɔ nkə lə okpo mi atsyɔ,
nya lə utə mi utsyuə saa lə ɔyɛ
abua buyifo.”

4

Bákpa Petro Ku Yohanes Bésuko Lekpo Eti.

1 Lefe nə Petro ku Yohanes ńyə
banlɛ betidi bamə etiki budii,
Yudafɔ eto besumunyə ku
Disumuyo eto mba laase mfó eto
beninə ku Sadukifɔ tsya əbə mfó.
2 Se bánɔ bə Petro ku Yohanes
ńyə mfó balɛ etiki itsyi lə Yesu eto
botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə, nnya nlɛ
bote bənkə utidi wə díkəkpə
ebotaka ubə nkpəə, kafo ányi mə
tinti.
3 Nyaso bəmuə mə. Nya se kale
mfe nlɛ bolo esoo, béti mə bákpe le
diyo isu əsə kəsiəsə.
4 Fɛɛ betidi kpə ba lɛnɔ mə etikii,
báfo etiki sɛɛ nyamfo bánɔ. Mə utú
ebuyifo fe basani akpi anɔ.
5 Nya se kale dísiəə, ibə bə
Yudafɔ eto bəsuəaletidi ku beninə

ku afi eto bateasa ákpe disi lə
Yerusalem.
6 Bátsya ku Usumunyə Ninə
Kenke Annas ku Kayafa ku Yohanes
ku Aleksandro ku besumunyə ninə
eto betidi tsya.
7 Nyaso bákpa Petro ku Yohanes
bamə báboko mə ənəmi. Nya bátɔ
mə bənkə, “Owoe eto diye ku
əsuəale əsuə bíyifo nyamfo?”
8 Petro wə díyi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
eto əsuəale átaka úńyə nya ɔ́tɛyi
mə nkə, “Bo bəsuəaletidi ku umə
eto beninə,
9 lə bela biənkə bianɔ lesa sɛɛ nə
búyifo bútə utidi wə lɛtsyini mfo ku
kase bótsya wəə,
10 bitə mɛ kusu lə ntɛyi mi ku
Israel eto betidi kenke lesatsyuə.
Yesu Kristo wə ditsyi Nasaret wə
bítə básɔ lə uyikabie əsuə, nya
Onanto disi ótakasə wə utsyiko
ɔkɔməə, wə diye əsuə nya utidi
əmfo dímuə ale nɛ.
11 Nya Yesu əmfo əsuə Awɔnisa
Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə,
‘Leba nə mba laato ayo lɛni bə
dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso
bofe lə afɛfɛ kenke nti.’
12 Wə hã ni futsyə loofo utidi
buləkə, itsyise wə hã ni futsyə
Onanto dítəkə diye nya útə wə
əsuəale lə betidi ba tã nti, nkə utə
utidi nkpə.”
13 Se bəsuəaletidi ku beninə
dínyə kase Petro ku Yohanes ba
lenni bekuente nya bámfo bunə
saa, nlɛ etiki budi ku ute ku ute ku
əsuəale nkoo, íyifo mə yanii. Nya
bənyə bətsyə lekpo sitinti bə mə ku
Yesu áyɛ béyifo keyifo lə bətsyuə.
14 Nya se bənyə utidi əmə bátsya
ńyə mfó lə mə ɔflɔɔ, kɛnyɛ əkpə
mə, bánte lesa nə baatɛyi bio.
15 Nyaso bátɛyi mə bə banyi besu
kama etɔ, nya mə hã dísiə mfó kefi
nsusu lə lesa nə booyifo əsuə.
16 Mə bətsyuə átɔ bə, “Be ele bə
buyifo ku betidi bamfo? Boəmbofo
bɔtɛyi boə lesa nə béyifo mfo enni
ayanisa itsyise utidi saa wə nkpe lə
Yerusalem yi nya ɔ́nɔ ditiki nəmfo.
17 Bomu bə lə etiki nyamfo lə ɛyɛ
bokpantsyaa, bitə lə bukə mə ato
boə bensidi etiki saa lə Yesu eto
diye əsuə bio.”
18 Nya bésinkli bákpadi mə
báboko disikakpekɔ mfó nya bákpe
mə kɔfi bə idu lefe nəmfó ɛntɔɔ,
bénsidi kutsyuə saa etiki nye báte
kulesa itsyi lə Yesu əsuə bio.
19 Nya Petro ku Yohanes dífe
kɛnyɛ bátɛyi mə bənkə, “Mi kosate
bibu nnya bebe biə nte nnya lɔɔkɛ
Onanto ɔkɔɛ? Bə buyifo lə mi kɔfi
əsuə lee, lə Onanto eto kole əsuə?
20 Bo alɛɛ, asa nnya búnyə ku
bɔ́nɔɔ, boembofo kɛnyɛ boma lə
nnya əsuə kəsiə kpoo nko.”
21 Nyaso beninə bamə nlɛ disi
bokpe mfó ənyənki bákpe nya békə
mə ato kekleke nya báyani mə.
Kase betidi bamə kenke díńyə mfo
nlɛ Bonamute bɔtɛsɛ lɛ wə eyifosa
esoo, beninə bamə mánte kusu ko
bɔɔyɛ bənə mə koto.
22 Utidi əmə bátsya ébofo alɛ fosi
ana ku kama.

Bafokanɔfɔ Áto Ola Bə Lə Bakpe Nkɛ Ale.

23 Lefe nə báyani mə kamaa,
Petro ku Yohanes ésu mə betidi
bamə ɔflɔ nya bátɛyi mə lesa nə
betidi bamə lɛtɛyi mə lə
disikakpekɔ kamə.
24 Nyaso bafokanɔfɔ lə mfó kenke
átsya nya báto ola bətə Onanto bə,
“Bonamute, fə díyifo kato ku kasɔ
ku lekpo ku asa nnya kenke nkpe lə
nya.
25 Fə lɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə
fətə bo Ona David wə ni fə
Uyifoyifo dídi etiki ɔ́tɛyi nkə,
‘Beso kawunsiə eto betidi ba lenni
Yudafɔ nlɛ bunyenki
kefi nsusu bua?
26 Kawunsiə mfo eto baka átsya,
báto ákpatsya,
nya bəsuəaletidi lékpe disi béfi
nsusu lə Onanto əmə ku Utidi
Wə Ókpo Ɔhile Utsyə əsuə.’
27 Ɔnukualɛ uni bə Herodes ku
Pontio Pilato ku Israelfɔ ku mba
lenni Israelfɔ átsya lə umə əmfó
nya bátaka bəńyə lə fə Uyifoyifo

Kɛnkɛ Yesu wə fákpo ɔhile fətsyə əsuə.
28 Fɛɛ lə fə əsuəale ku kobe əsuəə,
ábe fənkə lə batsyaa, beyifo lə asa
nnya fétsyue fətsyə əsuə.
29 Nya mɔmɔɔ, O Bonamute, be
sikpi sia banlɛ bo bokpe, lə ətə bo
fə beyifoyifo lɛkɔɛsi nə luutə boofo
fə Ditiki Sɛɛ nəmə budi.
30 Nnə fə kɔni etsyue lə atsya betidi,
lə eyifo ayanisa kpə, lə fə Uyifoyifo
Kɛnkɛ Yesu eto diye əsuə."

31 Se báto ola bálosəə, diyo nə
kafo bankpe ko dítinkə nya Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ lɛyifə dísiə lə məmblɛ əsuə
nya bétsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi
ku əsuəale.

Bafokanɔfɔ Bamə Áwunsəko Bətsyuə.

32 Lə lefe nəmfo kenkee,
bafokanɔfɔ kenke eyifo kɛnyɛ kani
lə ditsyəbi ku nsusu əsuə mə
kuutsyuə saa membu wə hã eto
lɛlɛkɛsə eto disi, bomu mə lesa saa
eyifo məmblɛ eto lele.
33 Nya batɔnkpe bamfo kenke dífi
əsuəale kplɛ bábe Onanto eto Ditiki
Sɛɛ ditsya itsyi lə Bonamute Yesu
eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə. Nya
Onanto eto atsyɔkpokpo kplɛ dísiə
ko mə kenke.
34 Mə kutsyuə saa mánhiã kulesa,
itsyise mba ayo nye nsɔ nkpee, efi
asa nyamfo báte nya béfi atabi
nnya bənyə,
35 bésuko batɔnkpe bamə nya
bésie nnya bətə utsyuə saa lə kase
iǹyə itə wə.
36 Lə mfóo, osani utsyuə akɛ lə
mə nti baakpo Yosef, wə ni Lewinyə
wə ditsyi kasɔ ka baakpo Kipro.
Batɔnkpe bamə ətəkə diye bə
Barnaba, eto kasɔ ni nwə laakpe
betidi otsyekle.
37 Úfi wə kasɔ kətsyuə óte nya úfi
atabi nnya únyə úsuko batɔnkpe
bamə.

5

Ananias Ku Safira Átɛyi Sidia.

1 Nya osani utsyuə tsya dísiə wə
baakpo Ananias ku wə usiə Safira.
Mə tsya éfi mə kasɔ kətsyuə báte.
2 Nya úfi atabi nyamə eto ətsyuə
ɔ́kula fɛ úfi afɛfɛ óboko batɔnkpe
bamə. Ditsyəbi nəmfo eyifo wə usiə
Safira eto bote nya ɔ́tɔnɔ nkə
beeyifo nko.
3 Nya Petro lɛtɔ wə nkə,
"Ananias, beso fətə Obonsam
dítəkə fə kato, nya útə fátɛyi
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ sidia? Nya féfi fə
kasɔ ka fáte eto atabi ətsyuə fákula
fətsyə əsuə?
4 Kasɔ kamɔə, fə kale keni fɛ fáte
ke, nya atabi nnya báfo fə kayo tsya
eyifo fə ale. Be dítə eso féfi nsusu
bua bomfó eto okle? Inni bo betidi
bamfo fátɛyi sidia, bomu Onanto!"
5 Kase Ananias lɛnɔ ditiki nəmfo
koo, lamfolamfo úduɔnɔ ókpo kasɔ,
úkpə! Nyamfo ətə sikpi kplɛ əmuə
mba kenke lɛnɔ nnya.
6 Nya bakosobi ba lɛkɛ mə lenti
dífi kafia beti wə nya béfi wə bésu
bébikə.
7 Fe abombosɔsɔ ətsyə eto kamaa,
wə usiə tsya əbə údufə mfó. Fɛɛ
wóannɔ tɔ lesa nə díkəbə.
8 Nya Petro lɛtɔ wə nkə, "Tɛyi
mɛ, se fə ku fə usə dífi mi kasɔ
bétee, atabi nnya kenke báfó mi
kayo ni nyamfoo?"

Nya usio əmə dítə mbuayɛ nkə,
"Ee, nyamblɛ nɛ."
9 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, "Beso
fonko fə usə lékle kɛnyɛ bɛnlɛ
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ boto kabe? Bebe
bakosobi ba dítsyi fə usə bésu
bébikə ni mba mfo nɛ. Mə ke
luutsyi fintsya besuko nɛ."
10 Lamfolamfo, wuntsya édu ɔ́nɔ
nya úkpə. Nya se bakosobi bamə
díbə bəńyə se úkpə onlabee, bétsyi
wuntsya bésu bébikə lə kaka
bébikə wə usə ke.
11 Itə eso sikpi kplɛ əmuə mba
kenke díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ
ku betidi ba kenke lɛnɔ lesa nə díbə
mfó.

Batɔnkpe Bamə Éyifo Ayanisa Kpə.

12 Lefe nəmfo kenkee, batɔnkpe
bamə éyifo ayanisa kpə lə betidi

bamə nti. Bafokanɔfɔ ba lə mfóo, ákatsya lə Yudafɔ eto Disumuyo kaka baakpo Solomo eto Lekpata.
13 Ite bə betidi bamba kpə éfi lelabi ku díbu bətə bafokanɔfɔ tsyaa, báte sikpi bámfo budufə lə mə nti.
14 Tsya fɛɛ betidi kpə, basani ku besio ésinkli lə nkpə bua bo bensi kama nya báfo Bonamute bánɔ.
15 Nya betidi lékpa mə befimfi bálabesə lə mə belabekə əsuə lə kpakpaakpe kaka bébu bə Petro ebɔyɛ lə ɔlɛ botsyilama, lə wə koyo lə kokpo lə befimfi bamfó əsuə lə bəmuə ale.
16 Nya betidi kpə lə kəmə ka letsyilama Yerusalem lékpa mə befimfi ku mba awɔnɔ bua nlɛ bule báboko mə ɔflɔ nya bátsya məmblɛ bufi.

Yudafɔ Eto Beninə Ǝnə Etiki Ku Yesu Eto Batɔnkpe.

17 Nya Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke ku wə betidi ba ni Sadukifɔ eto ditsyukpa lɛsɛsə ənəmi kekleke lə batɔnkpe bamə əsuə.
18 Lə nyamfo esoo, bəmuə mə bákpe lə umə eto diyo.
19 Lə kətsyə kamfóo, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə əbə ɔ́sini diyo nəmə eto siku nya úləkə mə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
20 “Bidu bisu Yudafɔ eto Disumuyo lə bisu bidi betidi ba kenke etiki itsyi lə nkpə fɔfɔ bomə əsuə.”
21 Nyaso se kale dísiəə, lə kase Onanto eto ɔtɔnkpe lɛtɛyi mə əsuəə, bésu bédufə Disumuyo mfó nya bétsyiko mə asa bote.

Lə lefe nəmfoo, Usumunyə Ninə ku wə betidi ákpadi Yudafɔ kenke eto beninə itə botsya nya bákpe betidi bətsyuə bə besu bələkə batɔnkpe bamə lə diyo nəmə baboko.
22 Fɛɛ se bésu mfóo, bənnyə mə! Nyaso bésinkli bəbə bátɛyi mə bənkə,
23 “Se búsuu, búnyə buə diyo nəmə eto biku kenke ti, nya mba laase kesie ńyə mfó. Fɛɛ se bɔ́sini bikuu biaməə, bóənnyə betidi bamə eto kuutsyuə lə diyo nəmə kafo.”
24 Lefe nə mba laase Disumuyo nəmə eto uninə ku besumunyə ninə bamfo lɛnɔ ditiki nəmfoo, íyifo mə yanii tinti, itsyise bánte lesa nə díbə lə batɔnkpe bamə lə əsuə.

25 Nyamfo eto kamaa, utsyuə əbə ɔ́tɛyi mə nkə, “Betidi ba bímuə békpe lə diyoo, bebe, nyə mə ńyə lə Disumuyo nəmə banlɛ betidi asa botee!”
26 Lamfolamfoo, mba laase mfo eto uninə ku wə betidi édu bésu Disumuyo mfo bésu bəmuə mə baboko. Fɛɛ se báte sikpi bə betidi bamə ebubə bato mə aba esoo, bənnə mə lə əsuəale əsuə.
27 Se bákpa mə bésuko, bésu bəńyənsə mə lə bakponkpo bamə eto ənəmi. Usumunyə Ninə átɔ mə nkə,
28 “Bóantɛyi mi boənkə biensidi etiki bɛtɛyi kulesa itsyi lə Yesu əmfo əsuə? Fɛɛ bíusensə wə ditiki nəmə békpo lə Yerusalem kenke. Nya bela biə biefi wə ukpə eto dikpilolo bitəkə bo lə əsuə!”

29 Mfó nya Petro ku batɔnkpe bamba bamə díləkə kɛnyɛ bátɛyi bə, “Etiki eto ɔnukualɛ ni bə Onanto ni futsyə ele bə butsyue koto, inni utidi.
30 Yesu wə bélo se bítə básɔ bámanklasə lə uyikabie əsuəə, bo bana eto Onantoo, ni nwə létakasə wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə nɛ.
31 Onanto ətsyə wə lə wə sediani lə kato kaka ni kakplɛkɔ kenke fe ɔtɔnkotɔnko ku Ofomfokətə itə lə Israelfɔ lə bənyə kusu batsyi mə akɔɛsi bawuninsə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə.
32 Bo ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ, nə Onanto leefi kətə mba leetsyue wə koto ni mba ni ditiki nəmfo eto badansiɛ.”
33 Se bakponkpo bamə lɛnɔ ditiki nəmfo lə batɔnkpe bamə eto kɛnyɛɛ, kafo esi kányi mə tinti, nyaso báse nnya uyi bənkə ele bə balo mə.

34 Fɛɛ Farisifɔ eto osani ɔni wə
lɛkɛ lə bakponkpo bamə nti baakpo
Gamaliel áni ko mə. Úyifo utidi wə
betidi kenke díkebu tinti, nya úyifo
afi eto oteasa tsya. Wə ni futsyə
létaka uńyə ɔ́tɛyi nkə, bətə lə
batɔnkpe bamə lə babɔ, fɛ lə befi
nsusu lə etiki nyamə əsuə.
35 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Israelfɔ,
bɛlɔ bebe sinini lə lesa nə bela biə
bieyifo betidi bamfo!
36 Lefe ditsyuə nə lefe mməə,
osani utsyuə wə lɛkɛ baakpo Teuda,
wə dífi wə əsuə uyifo fe uninə wə
nkpe díbu onso. Betidi alofa ana
dítəkəko wə. Nya lefe nə bálo wəə,
wə betidi ba dítəkəko wə ésensə,
nya wə ditsyukpa nəmə léba.
37 Lə nnya kamaa, lə betidi eto
leklafee, Yuda wə ni Galileanyə
ákpa betidi ókpo lə əsuə fe wə
bətəkəkotsyuə. Nko ke se úkpəə,
wə bətəkəkotsyuə mfó ko dísensə.
38 Nyaso lesa nə minyə mɔɔtɛyi
mi ko ni bə, beyani betidi bamfo.
Lə asa nnya banlɛ bote nye asa
nnya banlɛ buyifo eyifo mə kosate
eto etsyuesaa, yəmbɔklɛ fɛ
yuusensə
39 Fɛɛ lə Onanto eto etsyuesa inii,
boəmbofo mə kusu buti. Lə
boambe kukɔnɔ kulaa tsyaa, buubə
bunyə boə bɔlɛ botaka kəńyə lə
Onanto Kosate əsuə!”

40 Bakponkpo bamə áfo Gamaliel
eto nsusu bo útə mə. Nyaso
bákpadi batɔnkpe bamə báboko
mə nti, nya báblɛ mə. Nya besi
bəkə mə ato bə bensi tɛyi kulesa
saa itsyi lə Yesu eto ditiki əsuə bio.
Nya báyani mə bédu.

41 Se batɔnkpe bamə dídu lə
lekpokakpokɔ bantɔɔ, bənyə
disuəyuə tinti, itsyise bənyə bənkə
Onanto ákla mə ókpe lə betidi ba
baakpe kofani lə Yesu eto disi nti.
42 Nya diyi saa, bákate Ditiki Sɛɛ
nəme kátɛyi lə Yudafɔ eto
Disumuyo ku ayo ayo kafe bənkə
Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə.

6

Bələkə Bawunsəkotsyuə Ekuanse.

1 Lefe nəmfo se bakasebi bamə
dítsyiko bufuii, kənə əbə kédufə lə
Yudafɔ ba laatɛyi Sigriki ku mba
laatɛyi Sihebri eto nti. Nnya ni bə
lə bésie diyi eto lesaa, díankayo
mba laatɛyi Sigriki eto bakɔ besiə.
2 Lə nyamfo esoo, lefosi inuə
bamə ákpadi bafokanɔfɔ bamə
kenke, nya bátɛyi mə bənkə,
“Yanlɛkɛ bə bobiasə lefe lə didisa
siesie eto etiki əsuə lə lefe nə ele bə
bufi bo lefe kenke butə Ditiki Sɛɛ
nəmə eto budi.
3-4 Nyaso mɔmɔɔ, bayimi,
betsyilamasə ənəmi lə biləkə basani
ekuanse ba nyi kobe nya Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nsi ko mə. Buufi mə butsyə
lə keyifo kamfo eto kɛnyɛ itə bə
bofo lefe bɔkɛ itə olatoto ku Ditiki
Sɛɛ nəmə letsya bobe.”
5 Ditiki nəmə álɛkɛ itə məmblɛ
kenke, nyaso bələkə Stefano wə ni
utidi wə nkpe bofokanɔ nya
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi ko wə lefe saa.
Nya bələkə Filipo ku Prokoro ku
Nikanɔ ku Timona ku Parmena ku
nwə díkafiani Yudanyə wə baakpo
Nikolas wə ditsyi Antiokia.
6 Bələkə betidi ekuanse bamfo
báte batɔnkpe bamə. Nya báto ola
bətəkə mə ani lə disi itə keyifo
kamə eto buyifo.
7 Lə nyaso Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə dísukosə busənsə kakpe. Nya
bafokanɔfɔ lə Yerusalem dífui
bakpe. Yudafɔ eto besumunyə kpə
tsya átsyi báwuninsə báfo Ditiki
Sɛɛ nəmə.

Yudafɔ Eto Beninə Ǝmuə Stefano.

8 Nyaso Stefano wə Onanto lékpo
atsyɔ útə əsuəalee, éyifo ayanisa
kpə lə betidi bamə nti.
9 Fɛɛ Yudafɔ ba díkafo mə əsuə
əsuə eto busiə ba dítsyi Kirene ku
Aleksandria ku bətsyuə ba dítsyi
Kilikia ku Asia eto ditsyukpa
étsyiko etiki bunə ku Stefano.
10 Fɛɛ mə kutsyuə saa mámfo
buńyə lə wə ənəmi lə kobe ko
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dítə wə eso.

11 Nyaso bákpe disi ku betidi
bamba bə lə batɛyi bidia lə wə əsuə
bə, “Bɔ́nɔ se úkedi etiki uńyə lə
Moses ku Onanto tsya əsuə!”
12 Kɛnyɛlala kamfo ənə lefonyi
lékpe lə betidi bamfo ku beninə ku
afi eto bateasa bamə kenke əsuə.
Nya bəmuə Stefano nya béfi wə
bésuko bakponkpo eto ənəmi.
13 Nya báboko betidi bətsyuə ba
lékle kɛnyɛ bátɛyi sidia bənkə,
“Osani əmfo ékedi etitiki lefe saa
kəńyə lə Disumuyo Kɛnkɛ kamfo ku
lə Moses eto kɔfi əsuə.
14 Nya bɔ́nɔ bə ɔ́tɛyi tsya nkə
utidi əmə ditsyi Nasaret baakpo
Yesu mfóo, átɛyi nkə wooba
Onanto eto Disumuyo Kɛnkɛ kamfo
nya woofloma akpa nnya Moses
dítə bo!”
15 Nya mba kenke lɛkɛ lə
lekpokakpokɔ mfó létakasə ənəmi
bákpo lə Stefano əsuə, nya bənyə
bə wə ənəmi əkəyənde fe kato eto
ɔtɔnkpe eto ale.

7

Stefano Ábe Onanto Eto Dikiti Sɛ Nəmə Letsya.

1 Nya Usumunyə Ninə Kenke lɛtɔ
Stefano nkə, “Etiki nnya banlɛ budi
mfoo, sitinti ini banlɛ bɔtɛyi?”
2 Nya Stefano dítə wə mbuayɛ
nkə, “Boantomə ku mɔ bayimi,
bitsyue koto kukɔnɔ lə bɛnɔ!
Diyənde eto Onanto ələkə wə əsuə
óte bo ona Abraham lə
Mesopotamia eto kasɔ fɛ údu mfo
úsu úsiə lə kasɔ ka baakpo Haran.
3 Ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Taka lə edu lə
kasɔ kamfo ku lə fə betidi ɔflɔ lə
esu kasɔ ka moote fə əsuə!’
4 “Nyaso údu lə wə kasɔ nya úsu
úsiə lə Haran. Lə Abraham eto anto
eto ukpə eto kamaa, nya Onanto
lékpa wə óboko kasɔ ka binsi mfo
mmi nɛ.
5 Onanto mémbudi kasɔ kamfo
eto dikuku sɛkɛ saa útə Abraham fe
wə kale, inni lɛ kokpa kɔni. Bomu
ɔ́tɛyi wə ɔtɔnsə nkə kasɔ kamə
ebofiani wə ku wə befluflu eto kale,
ite bə ibə ese lefe nəmfóo, ubi saa
mánkɛ wə.
6 Nnya Onanto lɛtɛyi wə ni nkə,
‘Fə befluflu ebofiani bafɔ lə kasɔ ka
lenni mə kalɛ əsuə. Boosiə mfo fe
ndomufɔ nya boote mə ohiã itə alɛ
alofa ana flɔflɔflɔ.’
7 Nya usi ɔ́tɛyi wə tsya nkə,
‘Moolo betidi ba díyifo mə mə
ndomufɔ dikpi. Nya lə nnya kamaa,
buudu lə kasɔ kamfó bəbə basumu
mɛ lə kaka mfo.’
8 Mməə ini Onanto lékle kɛnyɛ ku
Abraham ini lelolala eto
kɛnyɛklekle nɛ. Nyaso Abraham ála
Isak lelo lə diyi flamflale se bále
wə. Isak tsya ála Yakob lelo, nya
Yakob tsya léla lelo lefosi bebi inuə
ba bále díbə báfiani Yudafɔ eto ese
lefosi ənuə ba lefo diye.
9 “Yakob eto bebi bamfo ásɛsə
ənəmi lə mə ɔyimi Yosef əsuə. Nya
bəmuə wə báte fe ndomunyə lə
Egipte eto kasɔ. Fɛɛ Onanto əsiəko
wə,
10 nya úləkə wə útsyiko kanyi ku
bulə saa əsuə. Se Yosef lɛbɔ úńyə lə
Egipte eto Oka Farao eto ənəmii,
Onanto ətə wə ditsyəbi sɛɛ ku kobe,
itə Oka əmə éfi wə útsyə nwə laabe
Egipte eto kasɔ ku wə diyo ku bikə
kenke.
11 “Lə lefe nəmfoo, kukpɛnsɛ
kekleke əbə lə Egipte ku Kanan eto
nsɔ kenke, nya ínə kanyinyənyə
kpə éboko. Bo bana mánkɛ didisa
nə buudi.
12 Nya se Yakob lɛnɔ nkə didisa
kpe lə Egipte, ókpe wə bebi ba ni
bo bana ditutɛ nkə besu baya
didisa baboko wə.
13 Lə mə dísu nuəfəə, Yosef ələkə
wə əsuə óte wə bayimi nya Egipte
eto Oka tsya díbə óte Yosef eto
bayimi bamə.
14 Lə nnya eso Yosef ákpe wə
bayimi nkə besu bakpa wə anto
Yakob ku wə betidi kenke ba diyifo
fe betidi fosi akuanse ku ɛnɔ
báboko.
15 Nyaso Yakob édu úsu Egipte
kaka wə ku wə bebi díkpə.
16 Kamaa, bétsyi bəkpənkpə
bamə bésinkli bésuko umə wə
baakpo Sikem bésu bébikə mfó.

Bébikə mə lə kudi ko Abraham léya
ku sika flubia eto atabi ətsyuə lə
Hamɔ eto bebi ɔflɔ.
17 “Se kɛnyɛtsyətsyə ka Onanto
dítsyə útə Abraham eto lefe nlɛ
boyoo, wə befluflu ba mfe nkpe lə
Egipte ébole béfui tinti.
18 Kafɛfɛkɔɔ, Oka fɔfɔ wə
dímante Yosef étsyiko seka budi lə
Egipte eto kasɔ.
19 Farao emfo ələkə nsusu bua
úyifo Abraham eto befluflu bamfo
disiale nya úkisi mə tsya. Itə ɔ́hiɛ
mə bələkə mə bebisambi ba bále lə
ayo báto bákpe lə kase buukpə.
20 “Lefe nəmfo eto lefe nnya bále
Moses nɛ. Nya bənyə bə úyifo ubi
wə laanɔ bobe tsya. Lə nyamfo
esoo, wə antomə éfi wə bákula afa
ətsyə sɔ̃ɔ̃ lə diyo.
21 Nya lefe nə bənyə bə
bensiembofo wə bɔkulaa, bələkə
wə lə mə əsuə. Nya Farao eto
ubisiobi dísu ɔ́kɛ wə nya úfi wə
ófianisə wə kafo eto ubi.
22 Óbe wə nya békluəsə wə fe
Egiptenyə lə mə esu ku mə
asayifofo əsuə. Nya óbe ófiani utidi
wə lɛkɛ əsuəale lə wə etikididi ku
wə eyifosa kenke əsuə.
23 “Se Moses léfo alɛ fosi anaa,
íbə wə lə nsusu nkə lə usu obe kase
banlɛ wə bayimi Israelfɔ buyifo.
24 Lə lefe nə úsu mfoo, únyə kase
Egiptenyə nlɛ mə ɔni disiale buyifo.
Esoo, úsu ɔ́wunsəko wə ɔ́sɔ
Egiptenyə əmfo ólo.
25 Moses ébu nkə wə kosate eto
betidi əbɔnɔ kasɔ nkə Onanto
ebɔyɛ lə wə əsuə úləkə mə, fɛɛ mə
mánnɔ nnya kasɔ nko.
26 Kəsiəsəə, únyə Israelfɔ inuə ba
nlɛ bɔkpɔ. Úsu nkə lə usu okpla mə
nya ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Bebee! Bayimi,
bini! Yanle bə bikakpɔ keyifo
lesafimfi mi bətsyua nko!’
27 “Nya mə inuə bamə eto nwə
nlɛ wə ɔyimi disiale buyifo dínə
Moses útsyə kutsyə nya ɔ́tɔ wə nkə,
‘Be leka fə lə nnya əsuə? Owoe
díləkə fə bo ɔtɔnkotɔnko ku
okponkpo lə bo etiki nyamfo əsuə
fɛ?
28 Lee, ala fə aalo mɛ fe kase fálo
Egiptenyə əmə kənə?’
29 Se Moses lɛ́nɔ ditiki nəmfoo,
útsyetsyi úsu ɔ́biɔ lə Midia eto kasɔ
fe ɔfɔ. Nya mfó óle bebisaibi inuə.
30 “Lə alɛ fosi ana eto kamaa,
Onanto eto ɔtɔnkpe ələkə əsuə óte
wə fe ute wə nlɛ biyu eto kuyi
botonsə eto ditsyəbi lə Sinai eto
kɔtini ɔflɔ lə mfiminti mfo.
31 Se Moses dínyə nyamfo nkoo,
íyifo wə naa. Nyaso lefe nə ɔ́nyi ɔ́fi
nkə lə obe lesa nə inii, nnya Onanto
eto ɔkɔɛ ábɔ ɔ́tɛyi nkə,
32 ‘Mɔ ni fə banamə eto Onanto,
Abraham ku Isak ku Yakob eto
Onanto.’ Moses étinkə ku sikpi eso
wénsifo mfó bobe.
33 “Onanto əmə átɛyi wə nkə,
‘Ləkə fə afokpa! Itsyise kaka
fəńyəə, kasɔ kɛnkɛ keni.
34 Mbunyə kase mɔ betidi nlɛ
kanyi bunyə lə Egipte eto kasɔ mfó.
Mbɔnɔ mə bɔwɔnɔnɔ ku nku bo
banlɛ kakpadi mɛ. Nyaso mbubə
miə lə mbə nləkə mə. Bə, mookpe
fə kɔtɔ lə Egipte!’
35 “Moses emfo ni utidi wə
Israelfɔ lɛ́ni nya bátɔ wə bənkə,
‘Owoe díləkə fə bo ɔtɔnkotɔnko ku
okponkpo lə bo etiki nyamfo əsuə
fɛ?’ Wə ni nwə Onanto létsyese
nkə udi seka lə mə əsuə ku mə
Ofomfokətə, ɛyɛ lə Onanto eto
ɔtɔnkpe wə díləkə əsuə óte lə ute
wə díkənyə lə mfiminti mfó nɛ.
36 Ókpa mə betidi bamə údunko
lə Egipte nya úyifo ayanisa úləkə
asa kpə óte lə Egipte eto kasɔ ku lə
Lekpo Sia eto kɛnyɛ ku lə lefe nə
banyɛ lə mfiminti alɛ fosi ana sɔ̃ɔ̃.
37 “Moses əmfo ni nwə lɛtɛyi
Israelfɔ nkə, ‘Onanto ebotsyese mi
wə unyɛləkətidi fe kase ótsyese
mɛ, nya wuuləkə wə utsyiko lə mi
kosate eto nti.’
38 Wə ni nwə lɛtɔnko Israelfɔ ba
lɛkɛ lə mfiminti mfó. Wə lɛkɛ mfó
ku bo banamə. Wə ni nwə dídinko
Onanto eto ɔtɔnkpe etiki lə Sinai
eto kɔtini əsuə. Wə nsi ni futsyə
léfo Onanto eto ditiki nə ləətə nkpə
óboko bo.

39 “Fɛɛ bo banamə mámfo Moses
eto etiki nyamə nyaso bəkə wə
bətsyə kutsyə nya bála bə eni lə
beesinkli besu Egipte eto kasɔ.
40 Nyaso bátɛyi Aaron bənkə,
‘Tsyə bəfiə ba loofo bo bɔtɔnko ətə
bo, itsyise boante lesa nə dísu íyifo
Moses əmfo wə dínə bo ɔ́bɔnko lə
Egipte eto kasɔ.’
41 Lə nyaso báto ufiə fe onantsyui
eto ubi. Wə bəkətə kedi nya bənyə
disuəyuə diyi nəmfo lə ufiə əmə
béfi mə ani béyifo mfó eso.
42 Lə nyamfo eso Onanto étsyi
kama ókpe mə. Nya oyani mə utə
kofe ku kofande ku befandebi eto
kesumu, fe kase báwɔni bákpe lə
bɛnyɛləkətidi eto kukue nkə,
‘Israelfɔ, inni mɔ bélo bebuki bítə
kedi
lə alɛfosi ana nnya bɛkɛ lə
mfiminti mfó.
43 Bomu Molok eto dibú ku Romfa
eto befandebi
bia béfianinsə bəfiə ba bíkətə
kedi nɛ.
Lə nyaso muutə bəmuə mi besuko
kasɔ fãã lə Babilonia eto
kama bisu bɛkɛ mfo.’
44 “Bo banamə étsyi Onanto eto
diyo nya ɔ́tɔ, ɔ́yɛnko mə lə mfiminti
kafo. Báto diyo nəmə fe kase
Onanto díləkə óte Moses nkə bato
ni pɛpɛɛpɛ.
45 Kama kamaa, bo bana ba léfo
diyo nəmə betsyiko lə mə antomə
ɔflɔɔ, étsyi ni ku mə lə lefe nə báyɛ
ku Yosua, nya bésu báfo kasɔ kamə
betsyiko lə ese nnya Onanto lélà lə
mfó se bántɔ. Nya lɛkɛ lə mə nti
mfó isu ese Oka David eto lefe.
46 Onanto ála David eto asa tinti.
Lə nnya eso David átɔ Onanto nkə
utə wə kusu lə oto kəsiəkɔ utə wə,
Yakob eto Onanto.
47 Fɛɛ Salomo ko díbə óto diyo
nəmə.
48 “Fɛɛ Onanto Ǝsuəalenyə Kenke
ənsiə lə ayo nnya kawunsiə mfo eto
betidi léto. Onanto áyɛ lə wə
bənyɛləkətidi əsuə ɔ́tɛyi nkə,
49 ‘Kato ni mɔ sekakedikɔ eto
lekpomɛ,
nya kasɔ ni mɔ akpa eto
kətəkəkɔ.
Lə nnya esoo, nte diyo nə eto okle
footo ətə mɛ.
Sie ni kaka ele bə nsiə?
50 Lee, inni mɔ kosate díyifo asa
nyamfo kenke?’ ”
51 Lə nyaso Stefano ési ɔ́tɛyi mə
nke, “Letotidi kon eto betidi bini!
Ntsyə bimbə bofokanɔ mə! Bíti ato
lə Onanto eto ditiki əsuə fe kase mi
antomə díyifo. Lefe saa biataka
kəńyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə.
52 Nte Onanto eto bənyɛləkətidi
ba mi banamə dímə́ńyə lə əsuə?
Bálo Onanto eto bənyɛləkətidi ba
díbə bábe letsya taa kɔ bə Ɔsɛɛtidi
Wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə lɛ
bubə. Nya Ɔsɛɛtidi Wə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə əməə, wə bɛni
nya bíkə wə bítə bálo wə nɛ.
53 Mi ni mba léfo Onanto eto kɔfi
ko útə mi ɛyɛ lə Onanto eto
ɔtɔnkpe eto ani, fɛɛ bɛni bíentsyue
ko koto!”

Bákpɔ Stefano Aba.

54 Se bánɔ etiki nnya Stefano
lɛtɛyi lə mə əsuəə, kafo ányi mə
tinti nya báyimi mə anyi ku lɛblɔfi.
55 Fɛɛ se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsiko
Stefano esoo, óbesə wə ənəmi kato
fãã, nya únyə Onanto eto diyənde
ku Yesu wə ńyə lə wə sediani.
56 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe! Nnyə
se kato lɛsini nya mínyə Utidi eto
Ubi əmə se uńyə lə Onanto eto
sediani!”
57 Nya báfã bembembe nya béti
mə ato eto kafo nya bédufə wə lə
əsuə bəmuə wə.
58 Nya bənə wə bábɔnko lə umə
əmə, nya bétsyiko wə aba. Nya
mba əmə dínə wə bábɔnkoo, bələkə
mə awukplɛ nnya bankpe bətsyə lə
okosobi wə baakpo Saulo eto akɔ.
59 Nya lefe nə banlɛ wə aba
bɔkpɔɔ, Stefano ákpadi Bonamute
nya óto ola nkə, “Bonamute Yesu,
fo mɔ lɛwɔnɔ!”
60 Óse akonki nya ófa bembembe
ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute, fi mə abua
nnya béyifo mfo atsyɛ mə!” Nya se
ɔ́tɛyi nyamfo ólosəə, úkpə.

8

1 Lə lefe nə banlɛ Stefano boloo,
Saulo ni futsyə díkədi ute kakpe
mə.

Saulo Ákpɔ Ku Bafokanɔfɔ.

Diyi nəmfo ke nya bétsyiko
bɔkpɔ ku bafokanɔfɔ kate mə ohiã
lə Yerusalem. Nya məmblɛ
dítsyetsyi bésu Yudea ku Samaria
eto lekpake. Fɛɛ batɔnkpe bamə
alɛɛ, məmə akɛ lə mfó.
2 Nya mba léfo Yesu bánɔ eto
bətsyuə ésu bétsyi Stefano bésu
bébikə ku nkuɛnlo.
3 Lə nnya kamaa, Saulo ətəkəko
nya úlə bafokanɔfɔ bamə kekleke
nya údufə ayo kafo úkabɛbɛ basani
ku besio ta kənə kələkə kakpe mə
lə ayo.

Filipo Ábe Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya Lə Samaria.

4 Nya bafokanɔfɔ lə mfó ésensə
bésu kalebe saa nya banlɛ Boanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe.
5 Nya Filipo wəə, údu úsu
Samaria nya ótɛyi betidi Ditiki Sɛɛ
nəmə itsyi lə Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə əsuə.
6 Betidi kpə étsyue ato bánɔ etiki
nnya ɔnlɛ budi itsyise bənyə
ayanisa kpə nnya úyifo eso báfo wə
ditiki nəmə.
7 Óla awɔnɔ bua kpə utsyiko lə
betidi əsuə, nya nkomə eto awɔnɔ
bua nyamfó lékpo kudu bembembe
fɛ bábɔ lə mə əsuə. Nya ótsya mba
eto ani ku akpa díkpə ku mba léba
bákpo lə kasɔ tsya nya bátaka báyɛ.
8 Nyamfo esoo, disuəyuə akɛ lə
Samaria eto umə tinti!
9 Osani utsyuə akɛ lə Samaria
baakpo Simon, uyifo utsyuə wə
leeyifo afantosi eto afa. Lə lefe
kɛntsyɛ nə léfe əsuəə, uyifo utsyuə
wə díkatsya betidi kekleke nya
íkeyifo betidi yanii. Nya úkəbú wə
əsuə ɔkplɛnyə wə lefé lə wə eyifosa
ku etiki nnya úkedi eso.
10 Samariafɔ eto bekpefi ku
beninə kenke ékebu wə lə kase
úkate əsuə keyifo eso. Le nnya
esoo, béfi wə etikididi fe, “Wə ni
Onanto eto əsuəale nya baakpo
Ǝsuəale Kplɛ.”
11 Se úkeyifo afa éfo lefe kɛntsyɛ
esoo, béfi mə ənəmi bətəkə lə wə
əsuə. Itsyise beetsyuə wə koto kanɔ
wə etiki.
12 Fɛɛ mɔmɔɔ, báfo Filipo eto
ditiki nə ɔnlɛ bɔtɛyi banɔ itsyi lə
Onanto eto Sekadidi ku Yesu Kristo
əsuə. Nya basani ku besio kpə léfo
ntufləsəfləsə eto lekpa lə Bonamute
Yesu Kristo eto diye əsuə.
13 Nya Simon əmə mfo tsya léfo
ónɔ. Nya lefe nə ófo ntufləsəfləsə
eto lekpa nəmfoo, úkətəkəko Filipo
kesu kalebe saa ka ɔntɔ. Nya lə
ənyəsa ku ayanisa nnya úkeyifo
esoo, íyifo wə naa!
14 Nya lefe nə batɔnkpe ba lɛkɛ lə
Yerusalem lɛnɔ bə Samariafɔ ébofo
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə banɔɔ,
bákpe Petro ku Yohanes lə mə ɔflɔ.
15 Se bésu bédufəə, báto ola lə
bafokanɔfɔ fɔfɔ bamə eto disi bə lə
bafo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
16 Nko ini nɛ itsyise isu ese lefe
nəmfoo, bámfo tɔ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
Ntu ete bəfləsə mə lə Bonamute
Yesu eto diye əsuə.
17 Nyamfo esoo, Petro ku Yohanes
éfi mə ani bətəkə mə lə esi, nya mə
tsya léfo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
18 Se Simon dínyə nkə lə
batɔnkpe bamfo éfi ani bətəkə mə
lə esi koo, báfo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛɛ, úfi
atabi nkə lə utə Petro ku Yohanes
nya ótɛyi mə nkə,
19 “Bitə mintsya əsuəale nyamfo
itə bə utsyuə saa ke mimfi ani
mintəkə lə ofo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.”
20 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə,
“Ekudi itə fə ku fə atabi kenke!
Membu fə ebofo Onanto eto atɛsə
boya ku atabi.
21 Embofo lekpa saa bokpa lə
keyifo kamfo əsuə itsyise lɛkɔɛsi
mankpa fə lə Onanto eto ənəmi.
22 Ləkə fə nsusu lə asa
buayifoyifo əsuə lə alɛ Bonamute
lekpakpa. Ǝtsyənə wuufi fə abua
ɔtsyɛ fə lə fə nsusu bua bufi lə asa
nyamfo eto okle əsuə eso.

23 Itsyise nnyə miə akpe kənənsɛ
kplɛ nya asa bua eto buyifo tsya eyi
fə utu, nya fafiani ndomunyə itə
lebua.”
24 Nya Simon lɛtɛyi Petro ku
Yohanes nkə, “Beto ola bɛlɛ Onanto
lekpakpa bitə mɛ bə kotonənə
kekleke ko bɛtɛyi mfo eto okle
embubə mɛ lə əsuə.”
25 Nya lefe nə Petro ku Yohanes
díkedi mə sedansiɛ nya bédi etiki
itsyi lə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nə
mə əsuə lə Samaria mfóo, báyɛ lə
Samaria eto kəmə kpə bédi mə etiki
lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə lefe nə
besinkli bantɔ lə Yerusalem.

Filipo Édi Etiki Ku Etiopia Eto Keyifo Eto Uninə.

26 Itə Filipoo, Bonamute eto
ɔtɔnkpe wə dítsyi kato əbə ɔ́tɛyi wə
nkə, “Taka lə esu ɔnwɛdikueti lə
mfiminti eto kusu ko lidu lə
Yerusalem kɔntɔ lə Gasa.”
27 Mfo ótaka nya ɔ́yɛ kusu komə.
Lefe nə ɔ́ntɔɔ, ótsyako utidi utsyuə
lə kusu nlɛ bubə. Utidi əmfo éyifo
uyifoyifo ninə wə nsi lə Etiopia eto
Besio eto Oka baakpo Kandake eto
sekakedikɔ eto atabi eto kɛnyɛ.
Uyifoyifo ninə əmfo étsyi olakatokɔ
lə Yerusalem.
28 Ɔ́tɔ lə oto nya unsi lə nkenke
bo ɔtɔmini nlɛ bunə kafo, nya lə
kase ɔnyɛ ɔntɔɔ, úkakla asa itsyi lə
Unyɛləkətidi Yesaya eto Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
29 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dídi Filipo
etiki ɔ́tɛyi nkə, “Yɛ mlə lə etu
ɔtɔmini eto nkeke bomfó.”
30 Filipo akɔse ɔ́yɛ útu wə nya
ɔ́nɔ se uyifoyifo ninə əmfo nlɛ asa
bokla ketsyi ko lə Yesaya eto kukue
ko ɔ́wɔni kafo. Nya ɔ́tɔ wə nkə,
“Asa nnya fanlɛ bokla mfo anɔ
nnya kasɔ?”
31 Nya uyifoyifo ninə əmfo dítə
mbuayɛ nkə, “Owo lo, ntsyə yuubə
bə moofo nnya kasɔ bɔnɔ lə lefe nə
kuutsyuə saa ləmbə mfo loofo nnya
kasɔ buləkə kate mɛ?” Nyaso ɔ́lɛ
Filipo lekpakpa nkə ubə udufə lə
nkenke eto kufue komə kafo usiə lə
wə ɔflɔ.

32 Nya etiki nnya úkakla lə Kukue
Kɛnkɛ eto Awɔnisa nnya nkpe mfó
ni nkə,
“Bákpa wə báyɛnko fe kase
baayɛnko osamu kesuko wə
kalokɔ.
Nya unsi kpoo fe osamu wə
dímemfi nnya kulesa lə bákɔ
wə bisə,
nya wémfe kɛnyɛ ɔ́tɛyi kulesa.
33 Bákpe wə kofani, nya bəntə ota
wə əsuə disi.
Kuutsyuə saa embofo kulesa
bɔtɛyi itsyi lə wə befluflu
əsuə,
itsyise bála wə nkpə diku lə
kasɔ mfo.”
34 Nya uyifoyifo ninə əmfo lɛtɛyi
Filipo nkə, “Tɛyi mɛ, wə kosate
Unyɛləkətidi Yesaya ɔnlɛ, lee utidi
bamba utsyuə?”
35 Mmə nnya Filipo dítsyiko,
ɔ́tɛyi wə asa lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue komə əsuə, nya úləkə Ditiki
Sɛɛ nəmə kasɔ ku kase ɛnlɛ bote
itsyi lə Yesu əsuə.
36-37 Nya se banyɛ lə kusu bantɔɔ,
bésu báyo kaka ntu ntsyuə nńyə lə
usunte ɔflɔ. Nya uyifoyifo ninə əmə
lɛtɛyi Filipo nkə, “Be, nyə ntu
ntsyuə! Beso fəmbofo mɛ
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə buyifo
mfó?”
Nya Filipo lɛtɛyi wə nkə, “Lə afo
anɔ ku fə utu kenkee, ebofo mu
bofo.”
38 Nya uyifoyifo ninə əmfo lɛtɛyi
nkə, “Mfo nnɔ miə Yesu Kristo ni
Onanto eto Ubi.” Nya útə nkə
bəńyəsə ɔtɔmini eto nkenke bomə,
nya bédufə lə ntu bomə əsuə, nya
Filipo dífləsə wə ntu.
39 Nya lə lefe nə bábɔ lə ntu bomə
əsuəə, Bonamute eto Lɛwɔnɔ ákpa
Filipo dídunko, nya uyifoyifo ninə
əmfo ménsinyə wə bio. Úsukosə
wə kusu ko ɔnyɛ ku disuəyuə.
40 Nnya kamaa, Filipo əńyə nkə
uńyə lə umə wə baakpo Asoto. Idu
mfóo, óbe Ditiki Sɛɛ nəmə letysa lə
kəmə ka nkpe lə kusu mfó kenke
isu ese lefe nə údufə Kaisarea eto
umə.

9

Saulo Áyani Ǝsuə Útə Yesu.

1 Le lefe nəmfo kenke əsuəə,
Saulo áti kama Bonamute eto
bafokanɔfɔ kekleke nkə lə olo mə.
Nya úsu Yudafɔ eto Usumunyə
Ninə Kenke ɔflɔ.
2 Mfó úsu ótɔ nkə bətə wə ekue lə
ufi ɔlɛ usuko Yudafɔ eto ntsyakɔ lə
Damasko lə ɔkɛ əsuəale umuə
basani ku besio ba kenke díkafo
Ditiki Sɛɛ eto kusu fɔfɔ komfo bánɔ
lə okpa mə usuko Yerusalem.
3 Nya lefe nə Saulo díkanyi ɔfi
Damasko ku wə nsusu bomfoo,
dikunə diyənde ditsyuə ko dítsyi
kato lékpo wə lə əsuə.
4 Údu ónɔ nya ónɔ ɔkɔɛ utsyuə
nlɛ wə bɔtɛyi nkə, “Saulo, Saulo,
beso fanlɛ mɛ bɔkpɔnko kekleke
nko?”
5 Nya Saulo lɛtɔ nkə, “Bonamute,
fə owoe uni?”
Ɔkɔɛ əmə ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ
Yesu wə fanlɛ bɔkpɔnko kekleke
uni.
6 Mɔmɔɔ, taka lə esu umə əmə.
Bɔɔtɛyi fə lesa nə ele bə yifo.”
7 Nya betidi bamə ku Saulo nyɛ lə
kusu bantɔ mfó léle bəńyə, bánte
lesa nə baatɛyi. Bánɔ nkomə eto
etikididi, fɛɛ bənnyə kuutsyuə saa.
8 Nya lefe nə Saulo létaka úńyə fɛ
úminkli ənəmii, wénsifo bunyə.
Nya bálɛ wə lə kɔni bákpa wə
bédufənko Damasko eto umə.
9 Úsiə mfo eyi ətsyə wənńyə asa,
wéndi lesa, wənnə kulesa.
10 Nya lə lefe nəmfóo, okasebi wə
léfo ónɔ ákɛ lə Damasko wə baakpo
Ananias. Bonamute ələkə əsuə óte
wə ókpadi wə ótɛyi nkə, “Ananias!”
Nya ótɔnɔ nkə, “Bonamute, nnyə
mɔɔ!”
11 Nya Bonamute lɛtɛyi wə nkə,
“Taka lə ayɛ lə kusu ko baakpo
Kusutsyɔtsyɔ, nya lə esu Yuda eto
diyo lə atɔ nwə baakpo Saulo wə
ditsyi Tarso eto disi. Okpe mfo ɔlɛ
ɔla boto.
12 Nya lə buləkəkate bomə əsuəə,
únyə osani utsyuə wə baakpo
Ananias wə díbə úfi ani útəkə wə lə
disi itə bə usinkli nyə asa.”
13 Mfo nya Ananias díləkə kɛnyɛ
ótɛyi nkə, “Bonamute, mbɔnɔ
sesiasesia bulə bo eto okle utidi
əmfo nlɛ bafokanɔfɔ bokpe lə
Yerusalem!
14 Nya míkanɔ tsya bə ófo
əsuəale eto ekue utsyiko lə
besumunyə ninə ɔflɔ nkə ubə umuə
bafokanɔfɔ kenke lə Damasko!”
15 Fɛɛ Bonamute átɛyi wə nkə,
“Su lə esu eyifo lesa nə míntɛyi fə.
Nnya ni bə mbuləkə utidi əmfo miə
lə udi mɔ ɔyɛkpa wə luufi Ditiki Sɛɛ
nəmə usuko mba lenni Israelfɔ ku
baka ku Israelfɔ kenke lə bate mɛ.
16 Mɔ kosate ebote wə kase sɔ̃ɔ̃
ele bə ɔyɛ udi ohiã lə mɔ disi.”
17 Nyaso Ananias ésu údufə diyo
nə Saulo lɛkɛ, nya úfi wə ani útəkə
lə wə, nya ótɛyi wə nkə, “Mɔyimi
Saulo, Bonamute Yesu wə díləkə wə
əsuə óte fə lə kusuu, wə Yesu
kosate ke ni futsyə létsyese mɛ fə
ɔflɔ nkə lə esinkli ənyə asa nnya lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lə disiəko fə.”
18 Lamfolamfoo, iyifo Saulo fe
bufə bəfə lesatsyuə nə nte fe akpɛ
eto dikpə seka lə wə ənəmi nya
útsyiko asa bunyə. Nya se ótaka
uńyəə, béyifo wə ntufləsəfləsə eto
lekpa lə Yesu eto diye əsuə.
19 Nya se údi lesa ólosəə, usinkli
údufə lə wə əsuə úmuə ale.

Saulo Ábe Dikiti Sɛ Nəmə Letsya Lə Damasko.

Saulo əsiə lə bafokanɔfɔ ɔflɔ lə
Damasko itə eyi asiani.
20 Lə lefe nəmfo əsuəə, údu úsu
Yudafɔ eto ntsyakɔ úsu údi etiki
úləkə óte nkə Yesu eyifo Onanto eto
Ubi.
21 Iyifo mba kenke lɛnɔ wə ditiki
nəmfo yanii. Nya bátɔ mə əsuə
bənkə, “Inni utidi əmfo létsya ófe
úkalo Yesu eto mba ntəkəko wə lə
Yerusalem lefe nə léfe məə? Nya
inni bubə úbə nkə wəəbə umuə
bafokanɔfɔ usuko besumunyə ninə
ɔflɔ?”
22 Nya Saulo dísukosə wə etiki
sɛtɔ ókpasɛ ótɛyi nkə sitinti ɔnlɛ
bɔtɛyi. Yudafɔ ba lɛkɛ lə Damasko
mfó eto kuutsyuə mámfo kulesa

bɔtɛyi kəńyə lə wə əsuə. Ókpasɛ mə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə.
23 Lə lefe kpə eto kamaa, Yudafɔ bamə átsya báse uyi bənkə boolo Saulo.
24 Fɛɛ bətsyuə əbə bátɛyi wə itsyi lə ketsyue kamə əsuə. Lə nyamfo esoo, bákase umə əmə eto mbɔsie ketsye ku kakɔmi itə kase buunyə wə balo eso.
25 Nyaso lə ketsye kanii, Saulo eto bayɛnkotsyuə éfi wə bákpe lə ditsyitsya kafo nya báyɛko wə ku ukuə lə dibiə nə nkpe lə ofati əsuə úbə kasɔ ɔ́bɔ údu lə umə əmə.

Saulo Ésu Údufə Yerusalem.

26 Se úsu údufə Yerusalem, óla nkə lə usu ɔkɔ ku bakasebi ba nkpe mfó. Fɛɛ bámfo bánnɔ bə uyifo okasebi eso mə tsya áte wə sikpi.
27 Nyaso Barnaba áwunsəko wə ókpa wə úsuko batɔnkpe bamə ɔflɔ ɔ́teyi mə kase ótsyako Bonamute lə kusu, nya Bonamute dídi wə etiki. Usi ɔ́tɛyi mə kase Saulo díləkə əsuə óte údi etiki lə kpakpaakpe itsyi lə Yesu əsuə lə Damasko.
28 Lə nyasoo, báfo wə bákpe lə mə nti, ɔ́kɛ ku mə nya báyɛ bábé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə Yesu eto diye əsuə lə Yerusalem.
29 Nya kama údi etiki nya ókpe kənə ku Yudafɔ bətsyuə ba laatɛyi Sigriki, fɛɛ bábɛbɛ kusu bə lə balo wə.
30 Lefe nəmfóo, se wə bayimi ba ni bafokanɔfɔ lɛnɔ nnya nkoo, bákpa Saulo bésuko Kaisarea nya bákpa wə bátsyese wə umə Tarso.
31 Lə lefe nəmfóo, bafokanɔfɔ kenke ba lɛkɛ lə Yudea ku Galilea ku Samariaa, ála báwɔnɔ bəsiə, sikpi eto bulə saa mensikɛ mə lə əsuə, nya bənyə sɛtɔsusu nya bəsiə nkpə lə Bonamute eto kototsyuetsyue əsuə, nya béfi mə əsuə bákpe lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale eto bɔwunsəko əsuə.

Petro Ésu Lida Ku Yopa.

32 Petro áyɛ ótsyilama nlebe kpə óbe bafokanɔfɔ kenke. Nya úsu únyə bafokanɔfɔ ba nkpe lə umə wə baakpo Lida tsya.
33 Mfó úsu únyə osani utsyuə wə baakpo Ainea wə nlɛ bufi nlabe lə kalebe kani, ani ku akpa díkpə alɛ mfamfla sɔ̃ɔ̃.
34 Nya se Petro dínyə wəə, ɔ́tɛyi wə nkə, “Ainea, Yesu Kristo átsya fə bufi! Taka əńyə lə əkənə fə belabeke!” Lamfolamfo Ainea átaka uńyə.
35 Nya se betidi ba kenke nkpe lə Lida ku Saron eto kəmə dínyə bə Ainea átaka ɔlɛ bɔyɛ kafe mfóo, bátsyi bawuninsə béfi əsuə bətə Bonamute əmə.
36 Usio utsyuə wə léfo ɔ́nɔ akɛ lə Yopa wə baakpo Tabita nya lə Sigriki əsuə bə Dorkas eto kasɔ ni kafɛ. Úfi wə lefe kenke úyifo kasɛɛ kpə nya úyifo kafo ɛkpɛ útə bakombo.
37 Úbə ɔ́nɔ bufi nya úkpə. Se bəfləsə wə ntu bálosəə, bésu bálɔ wə bákpo lə abanslo kato.
38 Lefe nəmfó se bánɔ bə Petro əbə údufə Lida itsyise Lida mantsyo lə Yopa ɔflɔɔ, bafokanɔfɔ lə Yopa ákpe wə betidi inuə bə bakpa wə baboko Yopa akpa akpa.
39 Nyaso Petro əmuə əsuə nya útəkəko mə besu kaka balabesə wə kato. Nya bakɔbəsiə ba nkpe mfóo, díńyə batsyilama Petro banlɛ nku buwi, nya béfi awu akpa akpa nya Dorkas léka lə wə nkpə lefe banlɛ wə bote.
40 Petro ətə nkə məmblɛ bɔ lə diyo nəmə kafo nya óse akonki óto ola. Nya útsyi ənəmi útə ɔkɔ əmə nya ɔ́tɛyi nkə, “Tabita, taka!” Lamfolamfo úmənkli wə ənəmi, nya kase únyə Petro koo, ótaka úsiə.
41 Nya Petro ənə kɔni utsyuə nya ɔ́wunsəko wə ótaka únyə. Petro esinkli ókpadi bafokanɔfɔ ku bakɔbəsiə bamə bəbə, nya úfi wə ókpe mə lə ani ku nkpə.
42 Nya ditiki nəmfo dísensə lékpo lə Yopa mfó, itə betidi kpə áfo Bonamute bánɔ.

43 Lə nnya kamaa, Petro əsiə lə
Yopa mfó itə eyi kpə lə nwə baakpo
Simon wə díkeyifo kubukikue eto
keyifo mfó ɔflɔ.

10

Petro Ésu Únyə Kornelio.

1 Lə lefe nəmfóo, osani utsyuə
əsiə lə Kaisarea eto umə wə baakpo
Kornelio. Uyifo uninə utə Romafɔ
eto bamamanyə eto ditsyukpa nə
baakpo Italiafɔ.
2 Uyifo utidi sɛɛ nya wə ku wə
diyo eto betidi kenke díyifo mba
leesumu Onanto. Utidi əmfo
ákawunsəko Yudafɔ eto bakombo,
nya úkato ola lefe saa kətə Onanto.
3 Diyi lɔni lə ketsyitsyokɔmi eto
abombo ətsyə sekaa, únyə
buləkəkate butsyuə. Únyə lə
buləkəkate əsuə bomə nkə Onanto
eto ɔtɔnkpe utsyuə əbə, nya ókpadi
wə nkə, “Kornelio!”
4 Nya lefe nə Kornelio dínyə wəə,
óbe wə tũũ ku sikpi nya ɔ́tɔ wə
nkə, “Onamute, be ini?”
Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo átɛyi
wə nkə, “Kase faato ola ku kase
feeyifo kafo ɛkpɛ kətə betidi édufə
Onanto ənə.
5 Kpe betidi bətsyuə lə besu Yopa
lə besu bakpadi osani wə baakpo
Simon wə bensi baakpo Petro
baboko.
6 Okpe lə Simon wə nsi lə lekpo
ɔflɔ wə leeyifo kubukikuə eto
keyifo mfo.”
7 Se Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo
díduu, Kornelio ákpadi wə diyo eto
betidi inuə ku bamamanyə eto mba
laase wə tsya eto ɔni wə ni utidi sɛɛ.
8 Nya ɔ́tɛyi mə lesa nə díbə, nya
ókpe mə nkə besu Yopa.
9 Se kale dísiə nya banyɛ lə kusu
bantɔ nya ibu sɛkɛ lə bedufə Yopa
mfóo, Petro ábe úsu diyo nə
bankpe eto kato itə kakɔmi eto
lefosi abombo ənuə eto olatoto.
10 Kukpɛnsɛ étsyiko wə bɔlɛ, fɛɛ
mfe banlɛ lesa bonwa nɛ. Nya únyə
buləkəkate butsyuə.
11 Únyə se kato lɛsini, nya únyə
lesa nə fe kafia flubia kplɛ kətsyuə
ka lɛmɔ, nya banlɛ kə lə esi ana
nyamə ketsyi kato kanlɛ kasɔ bubə.
12 Lə kafia kamə kafo aakə bebuki
akpa akpa ku bawa ku baklɔbɛ.
13 Mfó ɔ́nɔ ɔkɔɛ utsyuə nlɛ bɔtɛyi
nkə, “Petro, taka, lo lə edi!”
14 Fɛɛ Petro édi etiki ɔ́tɛyi nkə,
“Owo lo! Kulefe! Bonamute, méndi
tɔ kulesa nə Yudafɔ leekisi budi
nyə!”
15 Ɔkɔɛ emfo esi ɔ́tɛyi wə nkə,
“Lesa nə Onanto díyifo kɛnkɛɛ,
mantɛyi fə iyifo ekisisa!”
16 Únyə buləkə kate bomfo sitsyə
sɔ̃ɔ̃. Nya ditsyəfə kamaa, bétsyi
kafia kamfo besuko kato.
17 Lefe nəmfoo, ditsyəbi nə díləkə
əsuə léte mfó éyifo Petro yanii,
nyaso ɔ́tɔ wə əsuə nkə, “Be nnya
mínyə mfo lete, nnya kasɔ nkpə?”
Lefe nəmfo kee, betidi ba Kornelio
lékpe mfó əbə bédufə umə əmə.
Nya se bənyə diyo nə banlɛ
bɔbɔbɛɛ, bəbə bəńyə lə ni kesie.
18 Nya bəńyə banlɛ kaka Simon
Petro nkpe disi bɔtɔ.
19 Nya se Petro dísiə úkəbu disi
itsyi lə buləkəkate bo únyə əsuəə,
Lɛwɔnɔ ídi wə etiki lɛtɛyi nkə,
“Bebe basani itsyə əbə balɛ fə
bɔbɛbɛ.
20 Taka, muə əsuə lə esu ko mə.
Mante sikpi ku mə butəkəko kesu.
Mɔ uni létsyese mə.”
21 Nyaso Petro ésu únyə mə nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔ ni nwə bɛnlɛ
bɔbɛbɛ. Bomfo buɛɛ.”
22 Bətə wə mbuayɛ bənkə,
“Butsyi Kornelio wə ni Romafɔ eto
omamanyə ninə ɔflɔ. Uyifo utidi sɛɛ
wə ləəsumu Onanto. Nya Yudafɔ
kenke laala wə asa tinti. Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə lɛtɛyi wə nkə okpe
fə utidi lə əbə wə diyo lə ɔnɔ fə
kɛnyɛ eto etiki nya fanyɛnko.”
23 Lə nyaso Petro átɔnɔ ókpa mə
údufənko kaka onkpe nya ófo mə
fe wə bafɔ útə bátsyimɛ wə ɔflɔ.
Se kale dísiəə, ótaka útəkəko mə.
Nya bafokanɔfɔ ba ditsyi Yopa mfo
eto bətsyuə dítəkəko mə bésu.

24 Bésu bédufə Kaisarea kəsiəsə. Lefe nəmfóo, Kornelio ébokpo wə diyo eto betidi utsyə ku wə bayɛtsyuə bətsyuə nya bensi bensəkə Petro eto bubə kedufə.
25 Kase Petro nlɛ diyo nəmə budufəə, Kornelio átsyako wə nya óse akonko lə Petro eto ənəmi nya óbokosə wə disi kasɔ.
26 Fɛɛ Petro átɛyi wə nkə, “Taka əńyə! Mintsya utidi ətə mini.”
27 Nya lə kase bantɔ banlɛ etiki budii, Kornelio ákpa wə úsuko kaka betidi fɛfɛ létsya bensi.
28 Nya Petro lɛtɛyi mə nkə, “Mi kosate yi biə bo Yudafɔ eto kɔfi məntə kusu nkə ndufə utidi wə lenni bo ɔni eto diyo nye nsu wə ɔflɔ kulaatsya. Fɛɛ Onanto ələkə óte mɛ nkə membu kuutsyuə saa fe utidi wə dimeńyə utə lee menyifo kɛnkɛ.
29 Lə nyaso se fákpe fə bakpadi mɛɛ, mánni nya míntaka mímbə nɛ. Nya beso bɛnlɛ mɛ bokpadi?”
30 Kornelio átɛyi wə nkə, “Fe eyi ana ni nnya léfee mməə, nya lə lefe nəmfo sekaa, se minlɛ ola boto lə kakɔmi eto ətsyə eto lefe lə mɔ diyoo, lefua utidi utsyuə ko lɛbɔ úńyə mɛ lə ənəmi, okpe awu nnya díkəyənde!
31-32 Ɔtɛyi mɛ nkə, ‘Kornelio, Onanto ánɔ fə olatoto ku kase feeyifo kafo ɛkpɛ kətə betidi. Nyaso kpe betidi lə besu Yopa lə bakpadi nwə baakpo Simon wə bensi baakpo Petro wə nkpe lə Simon wə leeyifo keyifo kubukikue eto lə lekpo ɔflɔ baboko.’
33 Nko eso lamfolamfo mínkpe fə ɔtɔnkpe miə ubə okpadi fə lə əbə nya fintsya lekplatsya fátaka fákpe akpa kusu fəbə nɛ. Nyaso bomblɛ si lə Onanto eto ənəmi mfo busəkə fə bə lə əbə atɛyi bo ditiki nə Bonamute lɛtɛyi fə nkə batɛyi bo.”

Petro Édi Etiki Úləkə Ditiki Sɛɛ Nəmə Kasɔ Óte Mə.

34 Nyaso Petro édi mə etiki nkə, “Nnyə ntsyə lekpo sitinti minkə Onanto aambe betidi eto ənəmi lə wə eyifosa əsuə.
35 Bomu kusə saa eto utidi wə laabokosə wə əsuə kasɔ kətə wə, keyifo kasɛɛ, wə waala nɛ.
36 Mfo nnɔ miə bɛnɔ Ditiki Sɛɛ nə Onanto díləkə óte Israelfɔ bə, ɛyɛ lə Yesu Kristo wə ni betidi kenke eto Onamute əsuəə, boonyə diyuə.
37 Biyi lesa kplɛ nə díbə Israel eto kasɔ kenke idu lə lefe nə Yohanes lébe letsya lə Galilea eto kasɔ itsyi lə ntufləsəfləsə eto lekpa nəmɔ əsuə.
38 Nya bɛnɔ tsya kase Onanto lékpo Yesu wə ditsyi Nasaret ɔhile utsyə lə lefe nə úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ku əsuəale útə wə. Nya ótsyilama úkeyifo asa sɛɛ, nya ótsya mba Obonsam díkelə kɛlɛkɛ mə ketsyiko lə bulə bomə əsuə itsyise Onanto əsiə ko wə.
39 “Búdi adansiɛ lə asa nnya kenke úyifo lə Israel eto kasɔ ku Yerusalem. Mfó əmə básɔ wə lə uyikabie əsuə bálo nɛ.
40 Fɛɛ Onanto esi ótaka wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə lə diyi tsyəfə əsuə nya úləkə wə óte betidi dínyə.
41 Fɛɛ inni betidi ba kenke dínyə wə. Bomu bo mba Onanto díləkə nkə budi wə badansiɛɛ, bo ni mba dínyə wə nɛ. Nya búdi nya búnə ku wə lə wə botaka kəńyə eto kama.
42 Bo ni mba ótsyese nkə busu bɔtɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə kalebe saa butə betidi nɛ. Nya lə buləkə bote boənkə, Onanto ni futsyə díləkə Yesu fe Okponkpo itə bəkpənkpə ku kawunsiə eto betidi kenke.
43 Nya Onanto eto bənyɛləkətidi ba kenke dídi etiki itsyi lə wə bənkə utsyuə saa kee léfo wə ɔnɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ wə lə Yesu eto diye eto əsuəale əsuə.”

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Áyifə Dísiə Lə Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ǝsuə.

44 Nya lefe nə Petro ńyə ɔnlɛ etiki nyamfo budii, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áyifə dísiə lə mba kenke lɛkɛ mfo banlɛ Petro eto ditiki nəmə bɔnɔ əsuə!
45 Yudafɔ eto bafokanɔfɔ ba dítəkəko Petro betsyi Yopa bəbə

mfóo, etiki nyamə éyifo mə yanii! Itsyise Onanto ətə wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə áyifə díbə dísiə lə mba lenni Yudafɔ tsya əsuə.
46 Fɛɛ bəmbofo bɔtɛyi bə inni nko ini. Itsyise bánɔ se banlɛ bele bamba kpə bɔtɛyi katɛsɛ Onanto. Nya Petro lɛtɛyi nkə,
47 “Betidi bamfo tsya áfo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fe kase bo tsya lefo esoo, boəmbofo bɔni boə boəmbufləsə mə ntu.”
48 Nyaso útə kusu nkə bəfləsə mə ntu lə Yesu Kristo eto diye əsuə. Lə nyamfo eto kamaa, bálɛ Petro lekpakpa bə usiə lə mə ɔflɔ itə eyi asiani.

11

Petro Ǝləkə Asa Kasɔ Óte Yerusalem Eto Bafokanɔfɔ.

1 Yanklɛ fɛ batɔnkpe bamə ku bafokanɔfɔ bamba lə Yudea lɛnɔ bə betidi ba lenni Yudafɔ tsya ébɔtsyi báwuninsə báfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ.
2 Nyaso lefe nə Petro dísinkli úsu Yerusalem eto umɔə, Yudafɔ eto bafokanɔfɔ ba lɛkɛ mfóo, mántɔnɔ ko wə. Nya bátɔ wə bənkə,
3 “Beso fésu fásɔnɔ lə bafɔ ba dímanla alo nya fákpe kɔni lə ɔkpɛ ɔni əsuə fédi lesa ku mə?”
4 Nyaso Petro ələkə etiki nyamfo kenke kasɔ óte mə nkə,
5 “Lə lefe nə minkɛ lə Yopa minlɛ ola botoo, nnyə buləkəkate butsyuə. Mfó mínyə kafia kplɛ kətsyuə ka banlɛ lə esi ana kétsyi kato banlɛ kə kasɔ bobokosə lə mɔ ɔflɔ.
6 Se minlɛ ola mímbee, nnyə bebuki akpa akpa eto kakle kpe lə kafia kamə kafo, batobuki ku betubuki ku mba laabɔdi lə kasɔ ku baklɔbɛ ákpo mfó.
7 Ete mínɔ ɔkɔɛ utsyuə nlɛ etiki budi katɛyi nkə, ‘Petro! Taka, lo lə edi!’
8 “Nyaso nləkə kɛnyɛ ntɛyi minkə, ‘Kula o-o! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə Yudafɔ leekisi budi nyə.’
9 “Fɛɛ ɔkɔɛ əmfo esi údi etiki útsyi kato ɔ́tɛyi nkə, ‘Lesa nə Onanto diyifo kɛnkɛɛ, mantɛyi fə diyifo dimankpa.’
10 “Nnyə buləkəkate bomfo sitsyə sɔ̃ɔ̃. Lə nnya kamaa, kafia kplɛ kamfo ka eto kafo bebuki bamfo nkpoo, bétsyi ke bábesə kato isu ese lefe nə kánya vĩĩ.
11 Lə lefe nəmfó tututuu, betidi itsyə ba bákpe bə bakpa mɛ baboko Kaisarea əbə bédufə diyo nə minkɛ.
12 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛtɛyi mɛ nkə ntəkəko mə lə busu. Mɔ bayimi ekua bamfo ditsyi Yopaa, ətəkəko mɛ busu Kaisarea búsu búdufə osani wə lekpe mɛ batɔnkpe ini Kornelio eto diyo.
13 Ɔtɛyi bo kase Onanto eto ɔtɔnkpe díləkə əsuə óte wə nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Bɛbɛ utsyuə akpe Yopa lə usu ɔbɛbɛ nwə baakpo Simon Petro.
14 Wuudi mi etiki nnya luutə bə fə ku fə diyo eto betidi kenke luunyə bofo.’
15 “Fɛ míntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyii, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ébubə dídufə mə məmblɛ kenke lə əsuə fe kase dídufə bo lə əsuə lə kasɔ ketsyikokɔ kamə!
16 Nyamfo dítə mínkloma lesa nə Bonamute lɛtɛyi lefe nə ɔ́tɛyi nkə, ‘Sitinti Yohanes efi ntu ufləsə betidi. Fɛɛ Onanto ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ufləsə mi.’
17 Nya lə Onanto ətə betidi ba lenni Yudafɔ ətəsa nyamfo fe kase úfi útə bo lə lefe nə bófo Bonamute Yesu Kristo bɔ́nɔɔ, owoe mini bə lə mmfo Onanto kusu buti nko?”
18 Se bánɔ etiki nyamfoo, bénsite lesa nə bɔtɛyi. Bomu bátɛsə Onanto bátɛyi bənkə, “Sitinti Onanto ətə betidi ba lenni Yudafɔ tsya kusu nkə batsyi bawuninsə lə bənyə nkpə.”

Bafokanɔfɔ Lə Antiokia Efui Bakpe.

19 Nya lefe nə asa nyamfo nlɛ bubə nkoo, bafokanɔfɔ ba dítsyətsyi bédu lə bulə bo dítu mə itsyi lə kase bálo Stefano əsuəə, bésu bédufə Foinike ku Kipro ku

Antiokia eto kəmə. Nya bátsyilama
banlɛ ditiki sɛɛ nəmə bɔtɛyi Yudafɔ
hã.
20 Nya bafokanɔfɔ ba ditsyi Kipro
ku Kirene dísu Antiokia bésu
bátɛyi betidi ba lenni Yudafɔ
Bonamute Yesu eto Ditiki Sɛɛ nəmə.
21 Nya se Bonamute eto əsuəale
lɛkɛ ko mə esoo, bafokanɔfɔ ba dífi
əsuə bətə Bonamute əbə befui
bakpe.
22 Lefe nə bafokanɔfɔ ba nkpe lə
Yerusalem lɛnɔ ditiki nəmfoo,
bátsyese Barnaba bə usu lə usu
obe lesa nə nlɛ bubə lə Antiokia.
23 Se úsu údufə mfó nya únyə
kase Onanto lɛwunsə ko məə, únyə
disuəyuə tinti nya usi ókpe mə
nkɛale nkə bəńyə kekleke lə
bofokanɔ əsuə nya lə bedi ɔnukualɛ
bətə Bonamute ku mə utu kenke.
24 Barnaba eyifo utidi sɛɛ wə
nkpe bofokanɔ nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nsi ko wə tinti. Ɛyɛ lə wə
bɔwunsəko əsuəə, bafokanɔfɔ
bamə əbə befui bakpe.
25 Lə nnya kamaa, Barnaba ésu
Tarso, úsu ɔ́bɛbɛ Saulo mfo.
26 Se únyə wəə, ókpa wə bédu
bəbə Antiokia nya mə inuə bamə
dísiə mfó lɛlɛ wɔlɔlɔ. Bakɛ mfó
bákate betidi kpə asa. Antiokia
mfóo, nya betsyiko bafokanɔfɔ
bokpo bə Kristofɔ nɛ.
27 Lə lefe nəmfo tututuu, Onanto
eto bənyɛləkətidi bətsyuə etsyi
Yerusalem bəbə Antiokia.
28 Mfó mə nti eto ɔni wə baakpo
Agabo, létaka uńyə lə Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ eto əsuəale əsuə nya ɔ́tɛyi
nkə kukpɛnsɛ kekleke ebubə lə
kawunsiə kenke. Nyamfo əbə ítə lə
lefe nə Romafɔ eto Okankplɛ wə
baakpo Klaudio nlɛ seka budi.
29 Nyaso bafokanɔfɔ bamə éfi
nsusu bə baako asa lə befi batsyese
bafokanɔfɔ ba nkpe lə Yudea eto
kasɔ. Nya mə utsyuə saa léko kase
woofo.
30 Nya se báko bikə biamə́ə, béfi
mi bətə Barnaba ku Saulo nya béfi
mi bésu bətə Yudea eto bafokanɔfɔ
eto beninə.

12

Herodes Ákpe Batɔnkpe Bamə Bulə.

1 Lə lefe nəmfo əsuə, Oka
Herodes əmuə bafokanɔfɔ eto
bətsyuə nkə lə ókpe mə bulə
kekleke.
2 Útə balo Yakobo wə ni Yohanes
eto ɔyimisani ku lesiabi.
3 Nya se únyə nkə nnya úyifo ákɛ
Yudafɔ ɔkɔɛɛ, úmuə Petro tsya lə
lefe nə beedi Abolo nnya
Ǝyənkisəsa Ləmbə eto Diyi.
4 Se bəmuə wəə, bákpe wə lə
diyo kaka mba laase diyo nəmə eto
ena ena eto akpa ana ba laafloma
bətsyuə ńyə lefe saa banlɛ wə bose.
Herodes eto nsusu ni bə lə ubə ufi
wə utə betidi lə bakponko wə lekpo
lə mə diyisɛɛ nə baakpo Ukpə Ásə
Bo Ɔyila eto kama.
5 Nyaso mba laase mfó ákase
Petro lə diyo nəmə. Fɛɛ bafokanɔfɔ
bamə ákato ola kekleke ákalɛ
Onanto lekpakpa lə wə disi.

Onanto Ǝləkə Petro Wə Bákpe Lə Diyo.

6 Nya lə ketsye ka eto kəsiəsə ka
Herodes díbu disi nkə wútələkə
Petro lə diyo utə betidi bamə́ə,
Petro álabe selabe lə mba laase eto
inuə eto nti. Nya bákpe wə lə
kɔnyɔ kplɛ ko béfi batsyasə lə mə
kosate eto ani əsuə. Nya fɛ mba
laase mfó eto bətsyuə díńyə banlɛ
siku siamə bose.
7 Akpaakpa koo, Kato eto Ɔtɔnkpe
ko lɛbɔ nya lekpasə léfo diyo nəmə
kenke. Nya Kato eto Ɔtɔnkpe dífi
wə kɔni útəkə Petro lə lekpake
ósanklisə wə nya ɔ́tɛyi nkə, “Kɔse
mlə lə ataka əńyə!” Kɔnyɔ kplɛ ko
nkpe wə lə kɔni lɛsini kɔ́bɔ kókpo
lə kasɔ.
8 Nya Kato eto Ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi
wə nkə, “Fi fə awu ku afɔkpa
akpe.” Nya Petro díyifo nko. Nya
Ɔtɔnkpe əmə disi ɔ́tɛyi wə nkə, “Fi
fə awu kɛntsyɛ akpe lə ətəkəko
mɛ.”
9 Nya Petro létaka útəkəko wə,
nya ɔ́bɔ lə diyo nəmə kafo. Lefe
nəmfo kenkee, wánte lə lesa nə

Kato eto Ɔtɔnkpe əmə nlɛ buyifo eyifo sitinti, úbu nkə kola ete ɔnlɛ busiə.
10 Nya báyɛ báfe mba laase eto ditsyukpa tutɛ ku bənuəfə. Nya se báyo situ eto kesie kplɛ ka baayɛ kedufə umə əməə, siku siamə kosate ko lɛsini əsuə. Nya báyɛ lə kesie kamə tsya báfe. Nya se báyɛ bésu sɛtɔ sɛkɛɛ, Kato eto Ɔtɔnkpe əmə ko lénya údu lə wə ɔflɔ.
11 Lə nnya kamaa, fɛ Petro léte lesa nə díbə wə lə əsuə nya ɔ́tɛyi wə əsuə nkə, “Mɔmɔ mbote miə sitinti ini bə Bonamute létsyese wə Ɔtɔnkpe əmfo nkə ubə uləkə mɛ utsyiko lə Herodes eto ani ku asa nnya Yudafɔ díbu bə booyifo mɛ tsya lə diyo nəmfo kafo!”
12 Nya se únyə nnya díbə utsyə lekpoo, údu úsu Maria wə ni Yohanes Marko eto ambe eto diyo kaka betidi kpə létsya banlɛ ola boto.
13 Nya se Petro léyo diyo nəmə eto kəsiəə, ɔ́sɔ siku siamə. Nya uyifoyifosiobi utsyuə wə baakpo Roda ábɔ úsu nkə woabe futsyuə uni.
14 Se ɔ́nɔ Petro eto ɔkɔɛ utsyə lekpoo, únyə disuəyuə ofensə! Itə wánsini wə siku siamə, bomu útsyetsyi úsu wə betidi ɔflɔ úsu ɔ́tɛyi mə nkə Petro əbə uńyə lə siku kama.
15 Bátɛyi wə bənkə, “Ntɔ disi lébia fə?” Nya usi úńyə lə nnya əsuə nkə sitinti ini. Nyaso bátɛyi wə bənkə, “Nyalɛ ətsyuəə, wə kato eto ɔtɔnkpe uni!”
16 Lə lefe nəmfo kenke əsuəə, Petro esi úńyə ɔlɛ kesie eto siku bɔsɔ. Nya lefe nə básini se nya bənyə wəə, íyifo mə yanii.
17 Úyifo mə kɔni nkə bánkpo kudu. Ɔtɛyi mə asa nnya díbə ku kase Bonamute díbə úləkə we utsyiko lə diyo nəmə kafo. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisu bɛtɛyi Yakobo ku bayimi bafɛfɛ asa nnya díbə.” Nya udu mə lə ɔflɔ úsu kalebe bamba.
18 Nya se kale dísiəə, íyifo mba laase mfó yaa, nya éboko bulə kpə. Bátɔ mə əsuə bənkə, “Se tutuutu Petro lefe mɔmɔ?”
19 Nya Herodes ətə bábɛbɛ wə tinti, fɛɛ bənnyə wə. Útə bəmuə mba laase diyo nəmə bákpoko mə lekpo, nya útə nkə balo mə. Lə nnya kamaa, Herodes édu lə Yudea úsu úsiə lə Kaisarea itə lefe ditsyuə.

Oka Herodes Eto Ukpə.

20 Lə lefe nəmfóo, Herodes ənyə ɔblɔ tinti ókpe Tiro ku Sidon eto betidi, nyaso bésu lə sitiditu əsuə bə lə besu bənyə wə. Bésu bátɔ bɔwunsəko betsyi lə Blasto wə ni Herodes eto nwə laabe diyo ɔflɔ bə ɔlɛ Herodes lekpakpa lə utə lə lɔniyifoyifo lə dibə lə mə inuə bamə ku Herodes eto nti. Ibə nko itsyise Herodes eto kasɔ bəkənyə mə didisa ketsyiko.
21 Nya lə diyi nə Oka Herodes ditsyə məə, ókpe wə bekankə nya úsiə lə wə lekankpomɛ əsuə údi betidi bamə etiki.
22 Se údi etiki ólosəə, betidi bamə áfa básɔ ani bətə wə nya bátɛyi bənkə, “Onanto Kosate eto ɔkɔɛ uni! Inni utidi!”
23 Lamfolamfoo, Bonamute eto Ɔtɔnkpe ákpe Herodes bufi lə əsuə, itsyise wémfi atɛsɛ Onanto. Nya batsyini dídi wə əsuə kenke, nya úkpə.
24 Nya Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə lɛyɛ letsyo, dísensə nya bafokanɔfɔ difui bakpe.
25 Nya lefe nə Barnaba ku Saulo lélosə mə keyifo ka bákpe mə bə besu beyifoo, bésinkli betsyi Yerusalem bəbə nya bákpa Yohanes wə tsya baakpo Marko báyɛnko báboko.

13

Bákpe Barnaba Ku Saulo Kɔtɔ.

1 Lə Antiokiaa, Onanto eto bənyɛləkətidi bətsyuə ku bateasa ákɛ lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə nti. Mə ni Barnaba ku Simon wə baakpo utidi naa ku Lukio wə

ditsyi Kirene ku Manaen nwə ku Oka Herodes békluəsə bakɔ taa mə sikpefi lefe ku Saulo.

2 Nya lefe nə banlɛ Bonamute bɔtəsə nya bakɛ lə kɛnyɛklekle əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əbə dídi mə etiki nkə, “Biləkə Barnaba ku Saulo bitsyə itə keyifo ka eso mínkpadi mə.”
3 Lə nyamfo esoo, beninə bamə ákle kɛnyɛ nya báto ola nya bətəkə mə ani, nya bətsyə mə kusu.

Barnaba Ku Saulo Ésu Kipro.

4 Se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ditsyə mə kusu lélosəə, bésu umə wə baakpo Seleukia. Mfó béfi ɔklɔ báyila lekpo nəmə bésu kasɔ ka ntu letsyilama eto umə wə baakpo Kipro.
5 Se bésu bédufə umə wə baakpo Salamii, bésu Yudafɔ eto ntsyakɔ bésu bédi mə ditiki sɛɛ nəmə. Nya Marko Yohanes díkəko mə fe mə ɔwunsəkotsyuə.
6 Se bédu mfóo, báyɛ lə kasɔ kamə bésu bédufə umə wə baakpo Pafo. Mfó bátsyako Yudanyə wə ni ofate wə ni sedia eto unyɛləkətidi wə baakpo Bar-Yesu eto ubi.
7 Ofate əmfo ku Aba eto unyɛsiə wə baakpo Sergio Paulo eyifo bayɛtsyuə. Nko eto Aba eto unyɛsiə əmfo wə diyifo obesibe ákpadi Barnaba ku Saulo nkə bəbə bənyə wə, itsyise óla nkə lə ɔnɔ Onanto eto ditiki nəmə.
8 Nya se bésuu, ofate əmə wə baakpo tsya bə Elima lə Sigriki əsuəə, ənə etiki ku mə. Óla nkə lə uləkə Aba eto unyɛsiə əmfo eto nsusu utsyiko lə etiki nnya Saulo ku Barnaba lela bə beedi əsuə.
9-10 Fɛɛ Saulo wə tsya bensi baakpo Pauloo, ábe ofate əmfo ku lɛblɔfi kekleke. Nya úləkə óte wə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale nkə, “Fə Obonsam eto ubi, eyifo odia ku nwə laawɛ betidi kakpe. Nya feekisi kasɛyifoyifo, nya faatsyi Bonamute eto ɔnukualɛtiki kawuninsə keyifo bidia!
11 Bonamute ebutəkə fə kɔni mɔmɔ nya wuutə fə ənəmi ba, nya fensiembunyə kofe bio isu ese lə lefe ditsyuə eto kama!”

Lamfolamfo lɛtɔntɔ eti Elima lə ənəmi, nya wénsifo asa bunyə bio. Úkawunya ani kabɛbɛ utidi nkə lə ɔyɛnko wə.
12 Lefe nəmfo se Aba eto unyɛsiə əmfó dínyə nyamfo nkoo, íyifo wə yanii, nya ófo Bonamute eto ditiki nəmə ɔ́nɔ.

Barnaba Ku Saulo Ésu Antiokia Lə Pisidia.

13 Nnya kamaa, Paulo ku mba ntəkəko wə ésu bédufə lə ɔklɔ nya bédu lə Pafo bésu Perge wə ni umənkplɛ wə nkpe lə Pamfilia eto kasɔ. Mfó nya Marko Yohanes dídu mə lə ɔflɔ úsinkli úsu Yerusalem.
14 Se bédu lə Pergee, bésu Antiokia, umənkplɛ wə nkpe lə Pisidia. Nya lə Ɔnwɛditsyəyii, bésu Yudafɔ eto katsyakɔ nya bəsiə kasɔ lə betidi bamə nti.
15 Lefe nə bákakla asa betsyiko lə Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto eto bənyɛləkətidi eto asawɔniwɔni bálosəə, katsyakɔ eto batɔnkotɔnko ətə Paulo ku wə bətsyuə bote bə, “Bayimi, lə utsyuə kpe ditiki ditsyuə nkə woatɛyi lə ufi okpe bo nkɛalee, lə ubə ɔtɛyi.”
16 Mfó Paulo létaka uńyə nya óte kɔni kato lete bə bedi kaa, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Israelfɔ ku mimba kenke ba lenni Israelfɔ ba leetsyue Onanto koto, bitsyue ato lə bɛnɔ!
17 Israelfɔ eto Onanto ni nwə díləkə bo banamə nya ókpo mə atsyɔ. Nya úyifo mə kusə kplɛ eto betidi lə lefe nə bəsiə kafɔle ka ni Egipte. Onanto ələkə mə utsyiko Egipte ɛyɛ lə wə əsuəale kplɛ nyamə əsuə.
18 Óbe mə nya ókpa mə ɔ́yɛnko lə mfiminti itə alɛ fosi ana nnya bákɛ mfo.
19 Se ɔ́tsylɔsə əsə akuanse lə Kanan eto kasɔɔ, úfi mə kasɔ kamə utə Israelfɔ fe mə kedikɔ.
20 Nyamfo kenke əbə itə fe alɛ alofa ana awosi anɔ eto nti.

“Lə nyamfo eto kamaa, Onanto ətə mə bakponkpo ba dídi seka lə

mə əsuə isu ese Onanto eto
Unyɛləkətidi Samuel eto lefe.
21 Nya bálɛ wə lekpakpa bə utsyə
oka utə mə. Nya Onanto dítə mə
Kis eto ubi Saulo wə ditsyi
Benyamin eto kafo, nya údi seka itə
alɛ fosi ana.
22 Nnya kamaa, Onanto átakasə
wə lə seka əsuə nya úfi David
úsiəsə lə lekankpomɛ nəmə əsuə.
David əmfo ni utidi wə əsuə Onanto
dídi etiki utsyiko nkə, 'Yese eto ubi
David ni utidi wə mɔ utu laala,
itsyise wuuyifo lesa nə maala.'
23 "Nko ke ini bə Onanto áyɛ lə
David eto kafo, nya úləkə
Ofomfokətə wə ni Yesu utə Israelfɔ
fe kase utsyə bo kɛnyɛ.
24 Nya fɛ Yesu luubəə,
Ntufləsətidi Yohanes əbə ɔ́tɛyi
Israelfɔ kenke nkə batsyi mə nkpə
bawuninsɛ lə mə akɔɛsi bayɛ abua
buuyifo lə ufləsə mə ntu.
25 Lə lefe nə Yohanes eto keyifo
nlɛ kalosɛkɔ bubəə, ɔ́tɛyi betidi
bamə nkə, 'Owoe bibu biə wə
mini? Mɔ ni nwə bɛnlɛ kusu bobe
le? Owo lo! Fɛɛ wə kpe lə kusu ɔlɛ
bubə mɛ kama, nya mənńyətə bə
nyankli wə afukpa eto kekue kulaa
tsya!'
26 "Mɔ bayimi, Israel bebi, mi
mba ni Abraham eto bebi ku
mimba lenni Yudafɔ fɛ biesumu
Onanto, nkpə manlo eto bofo
bomfo əbə itə bomblɛ kenke.
27 Betidi ba nkpe lə Yerusalem ku
mə beninə mámfo Yesu bánɔ bə wə
ni mə Ofomfokətə əmə. Nya bánnɔ
kasɔ Onanto eto bənyɛləkətidi eto
ditiki nə baakla kate bo lə
Ɔnwɛditsyəyi saa əsuə. Fɛɛ bətə
bənyɛləkətidi eto etiki əbə itə se
bálo wə dikpənkpi eso.
28 Nya ite bə bənnyə kabua saa lə
wə əsuə tsyaa, bátɛyi Pilato bə utə
kusu lə balo wə.
29 "Nya lefe nə békeyifo lesa nə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi
utsyə itsyi lə lə wə əsuə bálosəə,
bələkə wə lə uyikabie əsuə bésu
bebikə.
30 Fɛɛ Onanto átakasə wə utsyiko
ɔkɔmə.
31 Nya lə eyi kpə əsuəə, úləkə wə
əsuə óte betidi ba wonko mə lɛyɛ
itsyi Galilea isu Yerusalem. Mə ni
betidi ba nlɛ adansiɛ budi lə wə
əsuə lə Israel eto kusə nɛ.
32-33 "Nya mɔmɔɔ, búbə mfo boə
boefi Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi bə
Onanto eto kɛnyɛ ka útsyə bo
banaməə, əbə itə bo, bo mba ni mə
bebi. Nnya ni bə Onanto ətə nkə
Yesu si otaka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə.
Nyamfo ni lesa nə David lɛwɔni lə
wə kusənkuẹ nuəfə kafo nkə
Onanto átɛyi itsyi lə Yesu əsuə nkə,
'Mɔ Ubi feni.
Nya mmii, mbofiani fə anto.'
34 Nya nyamfo ni lesa nə Onanto
lɛtɛyi itsyi lə wə botakasə ketsyiko
ɔkɔmə kəbə ni nkə wembubu lə
kudi kafo.
'Mookpo fə atsyɔ nnya diyifo kɛnkɛ
fe kase mínse uyi mintsyə
miə mookpo David.'
35 Nko usi ɔ́tɛyi lə David eto kusə
bamba nkə,
'Məmbutə bə fə uyifoyifo kɛnkɛ
əmfo kɛ lə kudi kafo ebú.'
36 "Ditiki nəmfo manyɛ lə David
eto kutsyə itsyise usiə nkpə úyifo
Onanto eto lelabi əsuə, nya ukpə
nya bébikə wə ku wə bana mə nya
wə əsuə eto sinə tsya díbú.
37 Fɛɛ nwə Onanto létakasə
utsyiko ɔkɔməə, wə əsuə eto sinə
mémbú lə kudi kafo.
38 "Nyaso bayimi, bola boə bete lə
ekpa bə ɛyɛ lə Yesu əmfo əsuəə,
nya bábe abuabufikatsyɛ eto ditiki
nəmə letsya bətə mi nɛ.
39 Nya utsyuə saa wə lefo Yesu
ɔnɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ
wə nya weembolo wə dikpi.
Nyamfo ni lesa lɔni nə Moses eto
kɔfi dímamfo buyifo kulefe nɛ.
40 Nyaso bebe kukɔnɔ! Biəntə lə
Onanto eto bənyɛləkətidi eto etiki
nnya bátɛyi bətsyə lə ɛyɛ bubə kətə
lə mi əsuə nko.
41 Itsyise Onanto átɛyi nkə,
'Bebe mimba ləəmə mɔ ditiki. Bitə
lə iyifo mi yanii lə bətsylɔ!
Itsyise lesa nə minlɛ buyifo mmii,
iyifo lesa nə biembofo bɛnɔ,

lə utsyuə ələkə ni kasɔ ote mi
kulaa tsya.’ ”
42 Se Paulo ku Barnaba nlɛ bɔbɔ
lə disikakpekɔ mfóo, betidi bamə
átɛyi mə bə besi bəbə bedi mə etiki
nyamfo lə Ɔnwɛditsyuə eto diyi nə
luubə.
43 Nya lefe nə bésensə lə
disikakpekɔ mfóo, Yudafɔ kpə ku
bafokanɔfɔ ba léfiani Yudafɔ nya
baate Onanto sikpi ba lɛkɛ lə
disikakpekɔ mfóo, ətəkəko Paulo
ku Barnaba. Batɔnkpe bamə édi mə
etiki nya balɛ mə kɔlɛ bə bəńyə
kekleke lə bəsiə nkpə le lefonə
Onanto əsuə.
44 Lə Ɔnwɛditsyəyi nə disi
dítəkəko nəmfóo, ibu sɛkɛɛ eni
umə əmə kenke eto betidi əbə
disikakpekɔ nəmə lə banɔ
Bonamute eto ditiki nəmə.
45 Nya lefe nə Yudafɔ eto beninə
dínyə sitiditu sia díbə disikakpekɔ
mfóo, básɛsə ənəmi lə mə əsuə, nya
bétsyiko etiki bunə ku Paulo lə etiki
nnya ɔnlɛ bɔtɛyi əsuə nya báka wə.
46 Fɛɛ Paulo ku Barnaba ákpe utu
besi bédi etiki bátɛyi mə bənkə,
“Ele bə budi Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmfo itə Yudafɔ bɔtɔnsə. Nya se
bɛnɔ ditiki nəmfo nya bɛtɛyi
biənkə bianla nkpə manlo bomfoo,
búfi ni bɔlɛ mba lenni Yudafɔ butə.
47 Nyamfo ni kɔfi ko Bonamute
dítə bo nkə,
‘Nnyifo fə fe okandiɛ ntə mba lenni
Yudafɔ
bə lə efi bofo aboko kawunsiə
eto lɛkpɔ saa.’ ”
48 Nya lefe nə mba lenni Yudafɔ
lɛnɔ lesa nə bátɛyi mfoo, bənyə
disuəyuə tinti, nya bátɛsə
Bonamute eto ditiki nəmə. Nya
mba kenke Onanto díləkə itə nkpə
manloo, áfo bánɔ.
49 Nya Bonamute eto ditiki nəmə
dísensə dísu kasɔ kamə kenke.
50 Fɛɛ Yudafɔ bətsyuə édi ute
bákpe lə besio ba nkpe dibu ba
leesumu Onanto ku umə eto beninə
eto nti. Nya bétsyiko Paulo ku
Barnaba bulə kəńyə mə lə əsuə,
nya bála mə babɔsə lə mə lekpake
mfó.
51 Fɛɛ lefe nə banlɛ budu lə umə
əməə, báflɛ utembu wə nkpo mə lə
akpa bákpo lə umə əmə nnya léte
bə umə əmə eto betidi áni mə.
Nyamfo eto kamaa, bédu mfo bésu
Ikonion.
52 Nya bafokanɔfɔ ba lɛkɛ lə
Antiokia mfó dínyə disuəyuə tinti
nya béyi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

14

Paulo Ku Barnaba Ésu Bédufə Ikonion.

1 Nya se bédufə Ikonion tsyaa,
Paulo ku Barnaba ésu Yudafɔ eto
katsyakɔ mfó. Nya se bátɛyi Yudafɔ
ku mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ
nəməə, mə nti eto betidi kpə áfo
bánɔ.
2 Nya Yudafɔ ba dímamfo Onanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmfo bánɔɔ, ənə
etiki ku mə nya bábiasə mba lenni
Yudafɔ eto nsusu nya bətə bə
bátaka bəńyə lə Paulo ku Barnaba
lə əsuə.
3 Fɛɛ batɔnkpe bamə əsiə lə umə
əmə itə lefe kɛntsyɛ ditsyuə ákate
Ditiki Sɛɛ nəmə ku ute. Nya Onanto
tsya díləkə wə lefonə eto etiki eto
sitinti óte ɛyɛ lə ayanisa kpə nnya
útə béyifo əsuə.
4 Ibə bə umə əmə eto betidi áma
lə akpa ənuə, bətsyuə ətəkə lə
Yudafɔ eto kama nya bətsyuə tsya
dítəkə lə batɔnkpe bamə eto kama.
5-6 Lə lefə ditsyuə eto kamaa, umə
əmə eto betidi betsyuə ba leeni
Yudafɔ ku Yudafɔ ku mə beninə éfi
nsusu bə bataka bəńyə lə mə əsuə
bakpɔ mə aba. Batɔnkpe bamə ánɔ
mə ketsyue kamə, nya bétsyetsyi
bédu bésu Likaonia eto kəmə ka ni
Listra ku Derbe ku kəmə ka nkpe lə
lekpake mfó.
7 Nya bédi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

Paulo Ku Barnaba Lə Listra Ku Derbe.

8 Se bésu Listraa, osani utsyuə
akɛ mfó wə lɛtsyini taa lefe nə bále
wə nya wámfo tɔ botaka kayɛ
kulefe.
9 Úsiə mfó úkanɔ ditiki sɛɛ nə
Paulo ńyə ɔnlɛ budi. Nya se Paulo

lébe wə tũũ, únyə nkə ófo ɔ́nɔ nya wə bufi bomə luuyuə wəə,
10 Nyaso Paulo áfã bembembe ɔ́tɛyi wə nkə, “Taka əńyə lə fə akpa əsuə!” Nya osani əmfo lésa ótaka úńyə nya útsyiko bɔyɛ kafe.

11 Se betidi ba díńyə mfó banlɛ ditiki nəmə ato butsyue dínyə lesa nə Paulo díyifoo, báfã bembembe lə Likaoniafɔ eto sele əsuə bátɛyi nkə, “Bananto beni! Báyifə bəbə bo nti fenkə betidi!”
12 Lə nyaso bətəkə Barnaba diye bə Seus. Nya bətəkə Paulo tsya bə Herme, itsyise wə ni futsyə díńyə nlɛ etiki budi nɛ.
13 Nya Seus eto usumunyə, nwə eto kesumukɔ ńyə lə umə əmə eto kabanto mfóo, éfi banantsyui ku kaflawasi óboko nkə lə wə ku wə betidi bamə lə befi bətə batɔnkpe bamfo kedi lə umə əmə eto kabɔsie.

14 Nya lefe nə Paulo ku Barnaba lɛnɔ lesa nə baala bə beeyifoo, bənə mə kosate eto awu nnya bankpe báfuadi, nya bétsyetsyi bédufə lə betidi bamə nti. Mfó nya báfã
15 bátɛyi bənkə, “Boantomə, be bɛnlɛ buyifo mfó? Bontsya kasɔ kamfo eto betidi ete buni fe mi ke. Búbə mfo boə boefi ditiki sɛɛ nəmfo boboko mi. Bisinkli bɛyɛ asa bimba nyamfo eto kakle buyifo lə bifi atɛsə bitə Onanto wə dítə bo nkpə. Wə ni futsyə díyifo kato ku kasɔ ku lekpo ku asa nnya nkpe lə nnya kenke!
16 Kɔɔ Onanto ətə kusu betidi kenke nkə bəsiə nkpə lə kase mə léla əsuə.
17 Tsya usi wəələkə kate mi nkə okpe sitinti ɛyɛ lə asa sɛ nnya weeyifo kətə mi. Wəətə mi ɔsɔmi ku bekelenkə lə lefe sɛɛ əsuə nya wəətə mi edisa ku disuəyuə tsya.”
18 Ite bə bátɛyi mə nyamfo kenke tsyaa, ilə fɛ betidi bamfo lɛyɛ kedi kamfo mə butə.

19 Nya Yudafɔ bətsyuə ditsyi Antiokia, umə wə nkpe lə Pisidia ku Ikonion bəbə bábiasə betidi bamfo eto nsusu, nya bátɔnɔ ku mə báto Paulo aba nya bákpi wə lə kasɔ bábɔnko lə umə əmə, nya bébu bə úkpə.
20 Nya lefe nə bafokanɔfɔ ba ńkpe mfo díbə bəńyə batsyilama wəə, ótaka nya usinkli úsu umə əmə. Nya se kale disiəə, wə ku Barnaba édu bésu Derbe.

Paulo Ku Barnaba Esinkli Besu Antiokia Wə Nkpe Lə Siria.

21 Nya besu bedi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Derbe. Nya se betidi kpə bətsyuə díkafo bánɔ, bési besinkli bésu Listra ku Ikonion ku Antiokia lə Pisidia eto kasɔ.
22 Mfoo, besi bákpe bafokanɔfɔ nkpe mfo nkɛale bə bənyə kekleke lə mə bofokanɔ əsuə. Nya bátɛyi mə tsya bə, “Ele bə bunyə kanyi kpə fɛ lə bunyə disuəyuə lə Onanto eto sekakedikɔ.”
23 Lə nnya kama Paulo ku Barnaba tsya ələkə batɔnkotɔnko bətə bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə kenke, nya lə olatoto kətə Onanto ku lə kɛnyɛklekle əsuəə, béfi mə bákpe lə Bonamte wə báfo bánɔ eto ani.
24 Nya lefe nə bábɔ lə kəmə ka nkpe lə Pisidiaa, bésinkli bésu Pamfilia eto kasɔ.
25 Nya batɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Perge fɛ báfe bésu Atalia.
26 Mfó bəsiə lə ɔklɔ báyɛ bésu Antiokia, kaka eto batɔnkotɔnko díkefi batɔnkpe bamə bákpe lə Onanto eto ani itə keyifo ka bákalosə mɔmɔ.
27 Se bésu bédufə Antiokiaa, bákpadi bafokanɔfɔ ba nkpe mfó kenke bətsyə ditsyu nya bátɛyi mə kusu ko báyɛ eto etiki. Nya bátɛyi mə asa nnya kenke Onanto lɛyɛnko mə béyifo ku kase ɔ́sini bofokanɔ eto kusu utə mba lenni Yudafɔ.
28 Nya bəsiə lə Antiokia ku bafokanɔfɔ mfo itə lefe kɛntsyɛɛ ditsyuə.

15

Batɔnkpe Bamə Ku Beninə Ákpe Disi Lə Yerusalem.

1 Lə lefe nə Paulo ku Barnaba lɛkɛ lə Antiokiaa, betidi bətsyuə ba

ditsyi Yudea əbə mfó nya bákate
bafokanɔfɔ bamə asa nnya ni
bənkə, “Lə bánla fə lelo fe kase
Moses eto lekpa letee, embunyə
bofo.”
2 Paulo ku Barnaba ku betidi
bamfo ənə ditiki nəmfo ɛklɛ. Lə
nyamfo esoo, bətə bənkə
bafokanɔfɔ eto bətsyuə təkəko
Paulo ku Barnaba lə besu
Yerusalem lə mə ku batɔnkpe bamə
ku bafokanɔfɔ eto beninə ba nkpe
lə mfó lə balɛ lelolala eto etiki
nyamfo babe.
3 Nyaso se bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə dítsyə mə kusu
bálosəə, bédu bésu Foinike ku
Samaria eto kəmə nya bésu bənyə
bafokanɔfɔ ba nkpe mfó. Bátɛyi mə
bə mɔmɔɔ, mba lenni Yudafɔ tsya
éfi mə əsuə bətə Onanto, nnya ni
bənkə mə tsya áfo bánɔ. Ditiki
nəmfo ákpe məmblɛ disuəyuə tinti.
4 Nya se bésu bédufə Yerusalem,
mə beninə bamə ku bafokanɔfɔ ku
batɔnkpe bamə áfo mə kukɔnɔ.
Nya Paulo ku Barnaba dífi mə kusu
ko bésu eto amaniə bábɔ mə ku asa
nnya kenke Onanto díyifo ɔ́yɛ lə mə
əsuə.
5 Fɛɛ Farisifɔ ba díkafo Ditiki Sɛɛ
nəmə eto ditsyukpa eto bətsyuə
átaka bəńyə lə mə nti bátɛyi
bənkə, “Ele be bayimi ba lenni
Yudafɔ tsya la lelo nya lə beyifo lə
Moses eto kɔfi əsuə.”
6 Nyaso mə beninə ku batɔnkpe
bamə átsya fe ditsyukpa nya
bédufə lə ditiki nəmfo əsuə.
7 Nya lə katsyakɔ kamfóo, lə lefe
nə bákalɛ etiki nyamə bábe ɛklɛɛ,
Petro átaka úńyə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bayimi, mi kosate yi biə Onanto
díləkə mɛ taa kɔ utsyiko mi nti nkə
ntɛyi betidi ba lenni Yudafɔ tsya
Ditiki Sɛɛ nəmfo lə mə tsya lə bafo
banɔ.
8 Nya Onanto wə nyi betidi eto
utu kəmiəə, ələkə óte nkə ófo mə
nya útə mə wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fe
kase úfi útə bo tsya.
9 Wánkpe kabakəfə lə bonko mə
nti, nyaso ófo mə lə bofokanɔ əsuə.
Nya úfi mə abua ɔ́tsyə mə fe bo ke.
10 Nya mɔmɔɔ, beso biato Onanto
kabe mmə? Bo ku bo banamə
mámfo bikə bia nkpe kalende
butsyi! Beso bɔnlɛ mi bufi ketsyisə
bafokanɔfɔ mfo?
11 Owo lo! Nnya ni bə bófo bɔ́nɔ
boə kase Onanto dínyə bo kaminsə
nya ófo bo lə nkpə ɛyɛ lə Bonamute
Yesu eto lefonə əsuəə, woofo mə
tsya fe kase məətsya léfo bánɔ.”
12 Lə nyasoo, məmblɛ kenke
ésinkli báyɛ etiki budi nya bəsiə
bétsyue ato lə nnya Barnaba ku
Paulo lɛtɛyi bənkə, Onanto áyɛ lə
mə əsuə úyifo ayanisa kpə itə mba
lenni Yudafɔ.
13 Lefe nə bákalosəə, Yakobo tsya
átaka úńyə ɔ́tɛyi nkə, “Bayimi,
bitsyue ato lə bɔnɔ.
14 Simon Petro éboklomasə bo
ibə efe ditutɛ, lə kase Onanto díləkə
wə lelabi óte betidi ba lenni Yudafɔ
nya úləkə bətsyuə útsyiko lə mə nti
nkə bafiani wə bale.
15 Nya ditiki nə wə bənyɛləkətidi
lɛtɛyi bətsyə əbə ítə fe kase bawɔni
bə Bonamute átɛyi nkə,
16 ‘Lə nyamfo eto kamaa, muusinkli
mbə
nya muusinkli nto Oka David
eto sekakedikɔ.
Nya muusinkli nto asa nnya lébia
mfó
bə lə isinkli ɛlɔ itsyə kukɔnɔ.
17 Itə bə betidi ba díbu,
ku mba lenni Yudafɔ kenke ba
mínkpadi minkə bedi mɔ
betidi
ebubə mɔ ɔflɔ.
Nko ini nɛ bə Bonamute éyifo lə
lesa saa nə ɔ́tɛyi útsyə əsuə.
18 Onanto lɛtɛyi ditiki nəmfo
betidi léte taa kɔ ke.’
19 “Nyaso mɔ, Yakobo, nlɛ mi
bɔtɛyi minkə betidi ba lenni Yudafɔ
mfo nya béfi mə əsuə bətə
Onantoo, yanle bə ibə bə buti mə
kusu lə asa nyamfo əsuə.
20 Bomu bitə lə bɔwɔni mə kukue
buə bayɛ asa nnya beefi kətə bəfiə
kedi nnya ləətə baanansə əsuə budi
ku sɛsɔnɔdi ku bebuki ba
báwaninsə simuə bálo ku kɔtɔ eto
budi.

21 Itsyi taa kɔɔ, asa nnya Moses
lɛwɔni utsyəə, baakla nnya nya
baatɛyi nnya lə Yudafɔ eto katsyakɔ
lə Ɔnwɛditsyəyi saa lə umə saa.”

Báwɔni Kukue Bətə Bafokanɔfɔ Ba Lenni Yudafɔ.

22 Nya batɔnkpe ku beninə ku
bafokanɔfɔ kenke eto ditsyukpa
lɛtɔnɔ bələkə betidi bətsyuə bə
bətəkəko Paulo ku Barnaba besu
Antiokia. Betidi inuə ba bələkə
eyifo bafokanɔfɔ eto beninə. Mə ni
Yuda wə bensi baakpo tsya bə
Barsaba ku Sila.
23 Nya kukue ko bálɛ bésuko eto
etiki nnya nkpe lə ko əsuə ni nkə,
Bo, batɔnkpe ku beninə ba ni mi
bayimi ba nkpe lə Yerusalem, boə
boəsiəsə mi, bo bayimi ba lenni
Yudafɔ mba nkpe lə Antiokia ku
Siria ku Kilikia.
24 Bónɔ boə bo mfo eto
bafokanɔfɔ eto bətsyuə əbə mfó
bəbə bənə etiki ətsyuə ku mi itsyi
lə bo Yudafɔ eto lelolala eto lekpa
əsuə. Nyaa, inni bo létsyese mə
bə bəbə batɛyi mi etiki nyamfo
eto okle.
25-26 Nyamfo eso se bókpe disi
bətsyuəə, bɔlɛ beninə inuə lə bo nti
botsyese ku bo bayimi lala Barnaba
ku Paul ba díkefi mə nkpə bətə fə
keditətə itə Bonamute Yesu Kristo
bə lə bəbə mi ɔflɔ.
27 Yuda ku Sila tsya ebɔtɛyi mi
asa nnya bɔ́wɔni bokpe mfo.
28 Itsyise iyifo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
eto lelabi ku bo lele tsya boənkə
yanle bə ibə bə bufi Yudafɔ eto afi
buyifo bitsyikə butsyisə mi enso asa
nyamfo.
29 Bɛni asa nnya béfi bətə bəfiə
kedi ku kɔtɔ budi ku bebuki ba
báwaninsə simuə bálo eto budi ku
sɛsɔnɔdi. Lə biɔlɛ mi əsuə məə,
lesa saa ebuyuə ko mi.
Bisiə kukɔnɔ.
30 Nyaso batɔnyɛ bamfo áma
kusu bésu Antiokia. Nya se bésu
bédufəə, bákpadi bafokanɔfɔ bamə
kenke bəbə bátsya. Nya béfi kukue
ko bétsyiko Yerusalem mfó bətə
mə.
31 Nya mba kenke lɛkɛ mfo ənyə
disuəyuə ku nkɛale itsyi lə etiki
nnya bákla lə kukue komə əso.
32 Nya se Yuda ku Sila díyifo
Onanto eto bənyɛləkətidi esoo,
bələkə asa kasɔ báte mə, bálɛ mə
kɔlɛ, nya bákpe mə nkɛale.
33 Nya se bəsiə mfó eyi asianii,
bafokanɔfɔ bamə ətə mə kusu bə
besinkli besu Yerusalem lə diyuə
əsuə.
34 Fɛɛ Sila nkə wuusiə mə lə ɔflɔ
mfó.
35 Nya Paulo ku Barnaba dísiə lə
Antiokia mfó nya mə ku babamba
kpə ákɛ mfo bákate mə asa kedi
mə etiki utsyi lə Bonamute əsuə.

Paulo Ku Barnaba Ésie Bətsyuə Esu Nti.

36 Lə eyi ətsyuə kamaa, Paulo
átɛyi Barnaba nkə, “Tə lə busi busu
bobe bo bayimi ba nkpe lə kəmə ka
kenke búkesu budi Ditiki Sɛɛ
nəmfó ku nka bɔ́yɛ bófe lə bobe
kase banlɛnko.”
37 Barnaba átɔnɔ nya óla nkə lə
okpa Yohanes nwə tsya besi baakpo
Marko ɔyɛnko.
38 Fɛɛ Paulo mántɔnɔko wə
kulaa! Itsyise lefe nə mə ku wə
dísu Pamfiliaa, Marko Yohanes
ésikli lə mə kama údu, nya wənsiə
bálosə mə keyifo.
39 Nyaso Marko Yohanes eto etiki
nyamfo əbə ékpe mə inuə bamə
kənə ɛklɛ, itə bə bésense lə
bətsyuə. Barnaba ákpa Marko
ɔ́yɛnko nya béfi ɔklɔ bésu Kipro.
40 Nya Paulo lékpa Sila ɔ́yɛnko,
nya bafokanɔfɔ ba nkpe mfó dífi
mə bákpe lə Onanto eto ani fɛ
bédu.
41 Nya báyɛ lə Siria ku Kilikia nya
bákpe bafokanɔfɔ eto etsyuka nnya
kenke nkpe mfó nkɛale.

16

Timoteo Ǝtəkəko Paulo Ku Sila.

1 Nya Paulo ku Sila dídu bésu
umə wə baakpo Derbe, nya báyɛ
mfo bésu Listra. Lə mfóo, bésu
bənyə ofokanɔnyə utsyuə wə
baakpo Timoteo. Wə ambe éyifo

Yudanyə wə díkafo Kristo ɔ́nɔ. Fɛɛ wə anto éyifo Grikinyə.
2 Bafokanɔfɔ kenke ba nkpe lə Listra ku Ikonion, ékebu Timoteo tinti.
3 Wə ni futsyə Paulo lela kekleke nkə lə okpa wə ɔyɛnko. Nyaso útə bala wə lelo fe kase Yudafɔ eto lekpa léte, itsyise Yudafɔ ba kenke nkpe lə lɛkpɔ nəmfo yi bənkə wə anto éyifo Grikinyə.
4 Nya se báma kusuu, báyɛ lə kəmə ka kenke nkpe mfó báfe, nya bátɛyi mə ketsyue ka batɔnkpe eto beninə ba nkpe lə Yerusalem dítsyue bətsyə. Nyaso bátɛyi mə bə lə beyifo lə nnya əsuə.
5 Nyamfo eso betidi bamə əbə befui bakpe, nya nko ke tsya mə bofokanɔ tsya dimuə ale enso nɛ.

Paulo Ǝnyə Buləkəkate Lə Troa.

6 Lə nyamfo eto kamaa, báyɛ bésu Frigia ku Galatia, itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ məntə mə kusu nkə bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Asia eto kasɔ.
7 Nya lefe nə bésu bédufə Misiaa, bála bə lə besu Bitinia eto kasɔ. Fɛɛ mfó tsyaa, Yesu eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ məntə kusu nkə besu mfó.
8 Nyaso bésinkli báyɛ lə Misia eto kasɔ ɔflɔ nya bésu bédufə umə wə nkpe lə lekpo ɔflɔ baakpo Troa.
9 Ketsye kamfóo, Paulo əńyə kələkəkate. Únyə nkə osani utsyuə wə ditsyi Makedonia nya únyə ɔnlɛ wə lekpakpa bɔlɛ ákatɛyi nkə, “Yila əbə Makedonia lə əbə mfo lə əbə awunsəko bo o-o!”
10 Nya lə buləkəkate bomfo esoo, búmuə əsuə akpa kpa nya búdu búsu Makedonia. Itsyise nyamfo lə bo bote nkə Onanto ála nkə lə otsyese bo lə busu bɔtɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

Lidia Éfi Wə Ǝsuə Útə Onanto Lə Filipi.

11 Nyaso búsu búfi ɔklɔ lə Troa, nya bóyɛ bófe búsu Samotrake. Nya se kale dísiəə, búdu búsu Neapoli.
12 Se búdu mfóo, búsu búdufə Filipi wə ni Makedonia eto umə nkplɛ. Nya mfó tsya eyifo Romafɔ eto umə. Nya búsiə mfó itə eyi ətsyuə.
13 Lə Ɔnwɛditsyəyii, búdu lə umə əmfó búsu utuflɔ utsyuə kaka búbu boə mfó eto bediti aato ola kətə Onanto. Nya búsiə mfó bɔnlɛ besio ba díbə mfó Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi.
14 Nya ɔni akɛ mə lenti baakpo Lidia Tiatira. Woate ago eto mfia nya uyifo utidi wə léfo Onanto ɔ́nɔ kekleke. Nya lefe nə unsi mfó ɔnlɛ etiki nya bɔnlɛ bɔtɛyi ato butsyuee, Onanto ásini wə nsusu nya ófo etiki nnya Paulo nlɛ budi mfó kenke ɔ́nɔ.
15 Nya se wonko wə diyo eto betidi kenke léfo ntufləsəfləsə eto lekpa nəməə, ɔ́lɛ bo lekpakpa nkə, “Lə befo bɛnɔ biə mintsya eyifo Bonamute eto ofokanɔnyə sitintii, nyalɛ bibə bɛsɔnɔ lə mɔ ɔflɔ.” Nya únənko bo ditiki nəmfo isu ese lefe nə bɔ́tɔnɔ búsu bɔ́sɔnɔ lə wə ɔflɔ.

Bákpe Paulo Ku Sila Lə Aba Eto Diyo.

16 Nya diyi lɔni se bɔ́ntɔ lə ola katokɔɔ, bótsyako ndomunyə siobi utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nsi lə əsuə wə ləənyə asa katɛyi. Nya woayɛ lə nnya əsuə keyifo atabi kətə wə banamute mə.
17 Nya usiobi əmfo dítəkəko bo ku Paulo kama kafã katɛyi nkə, “Betidi bamfo eyifo Onanto eto beyifoyifo, nya bəbə mfo bə lə bate mi konantosu ko luutə Onanto tə mi nkpə.”
18 Nko eto eyifosa ətsyə nko éfo eyi kpə. Nya se ditsyəbi nəmə díbe dílə Pauloo, útsyi ɔwuninsə nya údi lɛwɔnɔ nə nsi lə usiobi əmə əsuə nkə, “Nlɛ fə bola lə Yesu Kristo eto diye əsuə miə bɔ lə wə əsuə!” Nya lamfolamfoo, lɛwɔnɔ bua nəmə ko lɛbɔ lə wə əsuə.
19 Nya se wə banamute dínyə bə mə kudisu étii, bəmuə Paulo ku Silas nya bənə mə bésuko umə əmə eto beninə ɔflɔ lə obia nti.

20 Nya bátɛyi lə obia nti mfó
bənkə, “Betidi bamfo eyifo Yudafɔ,
nya bəbə mfo banlɛ bo umə
bobiasə.
21 Bəbə mfo balɛ asa nnya díńyə
lə Romafɔ eto afi əsuə bote.”
22 Nya betidi kpə díbə bátsyilama
mə, nya bétsyiko Paulo ku Sila
bunə kesuko sɛtɔ ku kama. Nya
bakponkpo bamə dítə kusu bənkə
bələkə mə bikə lə əsuə, nya bətə
kusu bənkə bablɛ mə ku akete.
23 Lefe nə báblɛ mə báfo afabe lə
əsuə tintii, béfi mə bésu bákpe lə
Aba eto diyo. Nya bátɛyi utidi wə
laase mba bákpe lə diyo mfó bənkə
ɔlɔ obe Paulo ku Sila kekleke.
24 Nya se bəkə wə ato nko esoo,
ókpa mə úsu ókpe diyo nəmə eto
kaka nso ale nya úti mə ókpe mfó,
ókpe mə lə amana.
25 Nya lə ntsyənti lefe nə Paulo
ku Sila lɛkɛ mfo bákato ola kətə
Onanto nya banlɛ əsə busə katɛsə
wə nya mba nkpe lə diyo nəmə ku
mə əkətsyuə ato.
26 Dikunə, kasɔ ko dítinkə
kekleke, nya diyo nəmə kenke tsya
dítinkə itə bə diyo ni biku kenke
ásini, nya amana nnya bákpe mba
bákape lə diyo nəmə dífəsə ɛbɔ.
27 Se nwə laabe mba bákpe lə
diyo lésanklii, únyə nkə ayo nyamə
eto biku kenke ásini bite leya.
Nyaso se úbu nkə mba bákpe lə
diyo nəmə kenke étsyətsyi béluu,
úləkə wə lesiabi nkə lə olo əsuə.
28 Nya se Paulo dínyə lesa nə óla
nkə lə uyifo əsuəə, ófã ókpadi wə
ɔ́tɛyi nkə, “Menyifo nko! Bomblɛ
kenke kpe mfo.”
29 Nyaso utidi əmfo ákpadi nkə
befi okandiɛ baboko. Nya lə ketinkə
ku difufu əsuəə, úsu óse akonki lə
Paulo ku Sila ɔflɔ.
30 Nya se ókpa mə ɔbɔnko lə diyo
nəmə kafoo, ɔ́tɔ mə nkə,
“Boantomə, be ele bə nyifo lə nyə
bofo?”
31 Nya bátɛyi wə bənkə, “Fo
Bonamute Yesu anɔ nya ɛyɛ lə nnya
əsuəə, ebunyə bofo itə fə ku fə diyo
eto betidi kenke.”
32 Nya bésu bátɛyi wə ku wə diyo
eto betidi kenke Bonamute eto
ditiki nəmə.
33 Nya ketsye kamfo ke nya úsə
mə afabe nnya báfo, nya wə ku wə
diyo eto betidi kenke léfo
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə.
34 Lə nnya kamaa, ókpa Paulo ku
Sila úsuko wə diyo nya útə mə lesa
bédi. Nya wə diyo eto betidi kenke
dínyə disuəyuə tinti, itsyise báfo
Onanto bánɔ.
35 Se kale dísiəə, umə əmə eto
bakponkpo ákpe wə bamamanyə
nkə besu bátɛyi nwə laabe mba
bákpe lə diyo eto uninə nkə,
“Nyani bafɔ bamə lə bedu.”
36 Nyaso mə obebe əmfo átɛyi
Paulo ku Sila bənkə, “Bakponkpo
bənkə nyani mi lə bidu. Nyaso bisu
lə diyuə əsuə.”
37 Nya Paulo lɛtɛyi bamamanyə
bamfo bənkə, “Bablɛ bo lə umə ta
eto ənəmi lə lefe nə eto lefe
bánkponko bo tɔ lekpo nya béfi bo
bésu bákpe lə Aba eto diyo. Fɛɛ
Romafɔ buni! Nya mɔmɔɔ, beso
bala bənkə beyu bələkə kaa lə budu
bə lə betidi mante? Kulefe! Tə lə
mə kosate lə bəbə bələkə bo kusu!”
38 Nyaso bamamanyə bamfo
ésinkli bésu bátɛyi bakponkpo
bamə kɛnyɛ kamfo. Nya se bánɔ bə
Paulo ku Sila eyifo Romafɔɔ, sikpi
əmuə mə tinti!
39 Lə nya mfo eso bésu bálɛ məə
lekpakpa bəyuəsə mə kafo, fɛ
bələkə mə lə aba eto diyo nəmə.
Nya bálɛ məə lekpakpa bə bédu lə
umə əmə lə besu kalebe bamba.
40 Nyaso Paulo ku Sila édu bésu
Lidia eto. Mfó nya bésu bənyə
bafokanɔfɔ bamba. Nya bési bákpe
mə nkɛale enso, fɛ bédu lə umə
əmə.

17

Paulo Ku Sila Édu Bésu Tesalonika.

1 Nya se bésu báyɛ lə Amfipoli ku
Apoloniaa, bésu bédufə Tesalonika.
Nya mfóo, Yudafɔ eto katsyakɔ ákɛ.
2 Nya fe kase Paulo laala buyifoo,
úsu mfó nkə lə úsu udi mə etiki lə

disikakpekɔ kamə. Nya lə Ɔnwɛditsyəyi ətsyə nya dítəkə lə bətsyuə əsuəə, úsukate mə asa itsyi lə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa kɛnkɛ eto kukue əsuə.
3 Nya ókpasə mə bulə bo bátɛyi bətsyə bə Kristo ebubə unyə ku kase lə nnya kamaa, wootaka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə. Paulo átɛyi mə nkə, “Utidi wə eto etiki minlɛ mi bɔtɛyi mfo ni Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nɛ.”
4 Etiki nnya ókpasə óte mə mfó átsyi mə bətsyuə eto nsusu bówuninsə, nya báfo bánɔ bətəkəko Paulo ku Sila. Nya Grikifɔ kpə ba laate Onanto sikpi ku besio kpə ba nkpe díbu tsya átsyi bawuninsə lə umə əmə bətəkəko mə.
5 Fɛɛ Yudafɔ asɛsə ənəmi lə mə əsuə. Nyaso babɛbɛ betidi bua bətsyuə lə umə əmə ba bətə bə umə əmə eto betidi lə bataka bəńyə lə mə əsuə. Nyaso bákpa betidi kpə ba lányə lə ditsyəbi saa əsuə ku kudu besu batsyilama Yason eto diyo ku nsusu bə lə bəmuə Paulo ku Sila lə bakpa mə besuko umə əmə eto katsyakɔ.
6 Nya se bənnyə mə esoo, bəmuə Yason ku bafokanɔfɔ bətsyuə nya bənə mə besuko katsyakɔ kamə. Mfó banlɛ bofa katɛyi bənkə, “Betidi bətsyuə lɛ bɔyɛ katsyilama kakpe bulə lə kalebe saa, nya bəbə mfo tsya bə lə bakpe, bulə.
7 Nya Yason tsya léfo mə ókpe lə wə diyo. Nya betidi bamə létaka bəńyə lə Roma eto Okankplɛ eto kɔfi əsuə. Nya mə asatete nlɛ bɔtɛyi nkə oka bamba wə baakpo Yesu si okpe!”
8 Nya se bánɔ nyamfoo, betidi bamə ku umə eto beninə ənyənki nyanklaa.
9 Nya bátɛyi bənkə ele bə Yason ku wə betidi fo kayo fe mba díńyə mə kama fɛ lə bayani mə.

Paulo Ku Sila Édu Bésu Beroia.

10 Nyaso diyi nəmfo eto ketsyee, bafokanɔfɔ lə umə əmə ákpa Paulo ku Sila bétsyetsyiko bésuko Beroia. Nya se bésu bédufə mfóo, bésu Yudafɔ eto katsyakɔ.
11 Mba lə Beroiaa, mə nsusu ásini lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə esó Tesalonikafɔ. Nyaso bétsyue ato bánɔ lesa nə banlɛ bɔtɛyi. Nya diyi saa, nya banlɛ budufə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə əsuə kabe lə etiki nnya Paulo nlɛ bɔtɛyi eyifo sitinti.
12 Itə eso mə nti eto bətsyuə kpə áfo bánɔ. Grikifɔ eto besio kpə ba nkpe díbu ku basani kpə tsya áfo bánɔ bátsyi bawuninsə.
13 Fɛɛ lefe nə Yudafɔ ba nkpe lə Tesalonika lɛnɔ bə Paulo kpe ɔlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə budi lə Beroiaa, bésu mfó bésu bákpe kənə ku bulə lə umə əmə.
14 Nyaso bafokanɔfɔ ba nkpe mfoo átaka kpla bəńyə nya bákpa Paulo bésuko lekpo kɛnyɛ. Nya íbu Sila ku Timoteo lə Beroia mfó.
15 Mba lékpa Paulo bayɛnko, áyɛnko wə bédufənko Atene. Se bétsyi mfo banlɛ bubəə, Paulo ətəkə mə kɛnyɛ nkə bəbə batɛyi Sila ku Timoteo lə bakɔse bəbə betu wə mfó.

Paulo Ákɛ Lə Atene.

16 Lefe nə Paulo lɛkɛ lə Atene unsi unsəkə Sila ku Timoteo, iyifo lesa nə dílə wə tinti se únyə kase betidi bamfo dítsyə bəfiə beesumu, nya umə əmə kenke díyi ku bəfiə.
17 Lə nyasoo, úsu mfó nkə weesu udi Yudafɔ ku betidi bamba ba laate Onanto sikpi tsya etiki lə mə katsyakɔ. Nya diyi saa, úkedi mba úkənyə lə asi tsya etiki.
18 Nya lefe lɔnii, betidi bətsyuə ba ni Epikurofɔ ku Stoafɔ ba ni kawunsiə eto babesibe kplɛ ənə etiki ku Paulo nya bátɛyi bənkə, “Be kon utikidi wə leenyi kulesa əmfo nlɛ bɔtɛyi?”

Nya babamba tsya lɛtɛyi bənkə, “Iyifo fenkə nsɔ bamba eto bəfiə əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko.” Nya betidi bamfó édi etiki nko itsyise bánɔ bə Paulo édi etiki itsyi lə Yesu

ku wə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə əsuə.
19 Lə nyamfo esoo, bákpa wə
bésuko kaka baakpo akpo lə
Areopago ini umə eto beninə eto
disikakpekɔ, nya bátɛyi bənkə,
“Bola boə boate asafɔfɔ nnya fanlɛ
bote mfo eto kasɔ.
20 Itsyise asa nnya fanlɛ bote
eyifo bo yanii. Nyaso bola boə
boanɔ nnya kasɔ.”
21 Nya Atenefɔ kenke ku bafɔ ba
nkpe lə kasɔ mfóo, eefi mə lefe kətə
asafɔfɔ saa eto etiki bɔtɛyi ku nnya
bɔnɔ.
22 Nyaso Paulo átaka únyə lə
disikakpekɔ kamə lə betidi bamfó
eto ənəmi, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə
kusu saa əsuəə, nyə ntsyə lekpo
miə mi Atenefɔɔ, biyifo betidi ba
laala kesumu tinti.
23 Itsyise se minlɛ botsyilama kalɛ
asa ola kabee, nya se mínyə mi
nsumukɔɔ, nnyə kesumukɔ kani ka
báwɔni bətəkə lə kə leba əsuə
bənkəə, ‘Búfi nyamfo bútə bo Anto
wə bunyi.’ Nya Anto wə binyi fɛ
bɛnlɛ wə busumu mfoo, wə əsuə
minla miə meedi mi etiki mɔmɔ nɛ.
24 “Anto əmfo ni Bonamute wə
diyifo kawunsiə, kato ku kasɔ ku
asa nnya kenke nkpe lə ke. Nya
woənsiə kpoo lə disumuyo fe nə
kasɔ mfo eto betidi dífi mə ani báto.
25 Nya woanhiã bə udi kulesa
itsyi lə betidi eto ani ɛyɛ lə mə
keyifo tsya əsuə, itsyise wə kosate
ni futsyə ləətə utsyuə saa nkpə ku
lesa saa nə baahiã.
26 Wə díləkə utidi saa ɛyɛ lə utidi
ɔni əsuə bə lə busiə nkpə fe kɔtɔ
kɔni eto bebi lə kasɔ kamfo kenke
əsuə. Wə kosate dítsyə lefe ku
kedikɔ útə mə tsya.
27 Nya Boanto dítsyue nyamfo
utə bo betidi itə bə lə bɔbɛbɛ wə
esu lə bunyə wə, ekpe bə lə
sintintii, woantsyonko bo.
28 Itsyise fe kase mi mba laatɛyi
akpa lɛtɛyii, ‘Wə ni nwə nsi nkpə
nyaso bo tsya nsi nkpə, nya bunsi
nkpə ku wə nya boalabe selabe lə
wə.’ Nya baatɛyi tsya bənkə, ‘Bɔ́bɔ
butsyi lə wə.’
29 “Nya se buni Onanto eto bebi
esoo, yanle bə ibə bə bubú boə
Onanto əmfo te fe lesa nə bo betidi
dífi sika sia nye siflubia nye kuyi
nye leba búyifo ku bo ani nye
lesaatsyuə nə baawoe nye lə
ditsyəbi saa əsuə.
30 Nya idu lə kawunsiə eto kasɔ
ketsyikokɔ ibə ese mɔmɔɔ, Onanto
mənnə utidi saa koto itsyise bánte
wə eso. Fɛɛ mɔmɔ mfoo, úkə bo ato
nkə buləkə bo əsuə lə asa nyamfo
eto kakle əsuə lə butsyi ənəmi butə
wə.
31 Itsyise útsyə diyi nə utidi wə
úləkə utsyə luubə okponko bo
lekpo itsyi lə bo ditsyəbi əsuə ɛyɛ lə
kɔtsyɔntsyɔsu əsuə Nya úləkə Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Útsyə óte bo
idu lə lefe ne ótakasə wə utsyiko
ɔkɔmə ubə nya unsi nkpə.”
32 Nya lefe nə bánɔ bə Paulo edi
etiki itsyi lə botakaketsyi ɔkɔmə kə
bə əsuəə, mə nti eto bətsyuə əmə
wə. Fɛɛ mə bətsyuə tsya əmə wə
bátɛyi bənkə, “Bola boə busi boanɔ
lesatsyuə itsyi lə utidi eto businkli
kataka ketsyi ɔkɔmə əsuə.”
33 Nyaso se íbə nko esoo, Paulo
édu mə lə əsuə.
34 Fɛɛ betidi bətsyuə ətəkəko wə
nya bétsyi báwuninsə báfo bánɔ.
Nya utsyuə uni ákɛ mə lenti wə
díyifo Areopago eto uninə wə
baakpo Dionisio ku usio wə baakpo
Damari ku babamba bətsyuə tsya
áfo bánɔ.

18

Paulo Ésu Korinto.

1 Lə nnya kamaa, Paulo édu lə
Atene úsu Korinto.
2 Mfó úsu únyə Yudanyə wə
baakpo Akwila, nwə bále lə Ponto.
Wə ku wə usiə Priskila étsyi Italia
bəbə mfó yanklɛ tɔ, itsyise kasɔ
kamə eto Okankplɛ wə baakpo
Klaudo átɛyi nkə Yudafɔ kenke du
lə Roma. Paulo ésu úsunyə mə,
3 nya úsiə lə mə ɔflɔ ɔnlɛ mə
bɔwunsəko lə kubukikue kanka eto
keyifo ka woeyifo kedi əsuə.

4 Nya lə Ɔnwɛditsyəyi saa, Paulo ékesu Yudafɔ eto katsyakɔ nya úkələkə asa kasɔ kate Yudafɔ ku Grikifɔ kenke itə lə bə lə batsyi mə akɔɛsi bawuninsə.
5 Nya lefe nə Sila ku Timoteo dítsyi Makedonia bəbəə, Paulo ənyə lefe kpə úfi útə Ditiki Sɛɛ nəmə bote ku ni kasɔləkələkə kate Yudafɔ bamə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə tinti.
6 Nya lə lefe nə Yudafɔ bamfó létaka bəńyə lə wə əsuəə, nya bésie wə abie lə Yesu eto disi esoo, Paulo áflɛ sitə lə wə əsuə, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə bikpə nye benyaa, nyə mɔ ani, nyə mɔ akpa minyi nnya kulesa saa. Idu mɔmɔ mfoo, ndu ntɔ lə betidi ba lenni Yudafɔ ɔflɔ lə nsu ntɛyi mə Ditiki Sɛɛ nəmfo.”
7 Nya se údu mfóo, úsu ɔ́kɛ lə osani utsyuə wə lenni Yudanyə wə baakpo Tito Yusto wə laate Onanto sikpi nya wə diyo nkpe lə Yudafɔ eto katsyakɔ ɔflɔ.
8 Fɛɛ katsyakɔ kamə eto uninə wə baakpo Krispo ku wə diyo eto betidi kenke áfo Bonamute bánɔ, nya béyifo mə ntufləsəfləsə eto lekpa. Nko ke, béyifo ntufləsəfləsə eto lekpa bətə bafokanɔfɔ kpə bamba tsya lə Korinto mfó nɛ.
9 Nya lə diyi lɔni eto ketsyee, Bonamute ətə Paulo ənyə kələkate ka əsuə ɔ́tɛyi wə nkə, “Mante sikpi! Nya mensinkli lə Ditiki Sɛɛ nəmfo bɔtɛyi eto kama.
10 Itsyise nsiko fə, nya kutsyuə saa əmbofo fə kabua buyifo. Betidi kpə kpe lə umə mfó ba ni mɔ bale.”
11 Nyaso Paulo əsiə lə umə əmfo lɛlɛ lɔni ku kutsyə kedi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo kate betidi.
12 Lə lefe nə bətsyə Galio fe Roma eto Aba eto unyɛsiə lə Akaia eto kasɔɔ, Yudafɔ bətsyuə ásɔ mə əsuə lebo nya báwoe etiki lə Paulo əsuə nya bəmuə wə bésuko lekpokakpokɔ.
13 Nya bátɛyi Aba eto unyɛsiə əmə nkə, “Utidi əmfo lɛ betidi eto nsusu bobiasə nkə basumu Onanto lə kusu ko nńyə lə bo afi əsuə.”
14 Nya kase Paulo nkə lə uləkə kɛnyɛ lə udi etiki koo, Aba eto Unyɛsiə Galio əmfo ko dídi etiki ɔ́tɛyi Yudafɔ bamə nkə, “Mi Yudafɔ bɛnɔ! Lə bənkə etiki nnya bɛyɛnko béboko mfo eyifo etiki kekleke nnya léta kɔfi ibuu, nyalɛ mɔɔkɛ nnya lefe ntsyue mi etiki koto.
15 Fɛɛ se iyifo kənə itsyi lə etiki ku aye ku mi afi eto asa ini esoo, mi kosate su bɛtɛyi nnya. Bəntsyə mɛ okponkpo lə mi asa nyamfo əsuə.”
16 Nyaso óla mə ɔ́bɔnko lə wə lekpokakpokɔ mfó.
17 Nyaso betidi eto ditsyukpa nəmfo əmuə Sostene wə ni mə katsyakɔ kamə eto ununə nya báblɛ wə lə lekpokpakpokɔ ɔflɔ mfo. Fɛɛ Galio mánkpe mə kɛnyɛ.

Paulo Ésinkli Úsu Antiokia.

18 Paulo esi úsiə lə Korinto eto umə mfó éfo eyi kpə. Lə nnya kamaa, ókla bafokanɔfɔ bamfó nya wə ku Akwila ku Priskila léyila lekpo bésu Siria. Tsya fɛ úduu, Paulo ətə nkə bakpi wə disi lə Kenkrea itsyi lə ntamu bo óka utsyə eso.
19 Se úsu údufə Efesoo, óyani Priskila ku Akwila útsyə mfo. Nya wə dídu úsu Yudafɔ eto katsyakɔ lə úsu ɔlɛ asa obe ku Yudafɔ ba nkpe mfo.
20 Betidi álɛ wə lekpakpa bə lə ɔkɛ lə mə ɔflɔ sɛkɛ, fɛɛ wántɔnɔ.
21 Lə nyaso se ɔnlɛ buluu, ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə Onanto atɔnɔɔ, muusinkli mbə mi ɔflɔ.” Nya údufə lə ɔklɔ əsuə nya údu lə Efeso.
22 Se úsu údufə lə Kaisareaa, ófe úsu Yerusalem nya úsu úsiəsə bafokanɔfɔ mfo. Nya usi ófe úsu Antiokia.
23 Se úsiə mfo sɛkɛɛ, usi údu ɔ́yɛ ɔbɔ lə Galatia ku Frigia. Nya lə lefe nəmfó əsuəə, ótsyilama mfó kenke óbe bafokanɔfɔ ba nkpe lə dikuku mfó, nya ókakpe mə nkɛale.

Apolo Ésu Efeso.

24 Nya Yudanyə utsyuə díbə Efeso. Wə ni Apolo. Bále wə lə

Aleksandria. Nya uyifo utidi wə nkpe kɛnyɛ laafo etiki budi, nya unyi Awɔnisa Kɛnkɛ eto kúkue eto etiki tsya.
25 Ekpe bə wɔ́ɔnɔ Bonamute eto diye ɔnɔ nya woedi etiki itsyi lə Yesu əsuə ku ute tsyaa, Yohanes eto ntu fləsəfləsə eto etiki hã ete unyi.
26 Nya se úńyə ɔnlɛ etiki budi ku wə utu ku əsuəale lə Yudafɔ eto katsyakɔ mfó fɛ Priskila ku Akwila lɛnɔɔ, bákpa wə bésuko mə diyo bésu bələkə Boanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə kasɔ kukɔnɔ báte wə nya báte wə asa bawunsə.
27 Nya se Apolo díbu disi nkə woesu Akaiaa, Efeso eto bafokanɔfɔ ésu báwunsəko wə nya báwɔni kukue bátsyese bafokanɔfɔ lə Akaia mfó bə lə úbə mfóo, lə bafo wə kukɔnɔ. Se úsu údufə mfóo, ɔ́wunsəko betidi kpə ba léfiani bafokanɔfɔ ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə.
28 Nya óso Yudafɔ ani lə kase unə etiki ku ku ute lə betidi nti. Nya etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, úfi úləkə óte ékpa wuee bə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

19

Paulo Ésu Efeso.

1 Lə lefe nə Apolo lɛkɛ lə Korintoo, Paulo tsya áyɛ lə akpa eto kusu nya úsu údufə lə Efeso. Mfo úsu únyə bafokanɔfɔ bətsyuə.
2 Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Idu lefe nə béfo bɛnɔɔ, bíofo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ?”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Owo lo! Be ni Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fɛ? Bóannɔ tɔ ni kulesa saa.”
3 Nya usi ɔ́tɔ mə nkə, “Nyalɛ nte ntufləsəfləsə eto lekpa beyifo mi?”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Yohanes eto ntufləsəfləsə eto lekpa.”
4 Nya Paulo díləkə kasɔ óte mə nkə, “Yohanes əfləsə betidi ba ditsyi báwuninsə lə mə abua əsuə. Nya ɔ́tɛyi mə nkə ele bə bafo utidi wə luubə lə wə kama banɔ. Nya utidi əmfo ni Yesu.”
5 Nya se bánɔ ditiki nəmfoo, bátɔnɔ nya úfləsə mə ntu lə Bonamute Yesu eto diye əsuə.
6 Nya se nə Paulo dífi ani útəkə lə mə əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əbə dísiə lə məmblɛ əsuə, nya bétsyiko bele bele bɔtɛyi nya bələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ báte.
7 Nya basani bamə eto utu lídi fe lefosi inuə.
8 Nya se Paulo dísu Yudafɔ eto katsyakɔɔ, údi mə etiki ku ute lə afa ətsyə əsuə, úləkə asa kasɔ óte mə ku kasɔnɔnɔ nya ókplatsya kekleke lə kase wookpa mə nsusu usuko Onanto eto Sekakedikɔ əsuə.
9 Fɛɛ mə bətsyuə méntsyue wə ditiki sɛɛ nəmə ato nya báni bofokanɔ, nya lə betidi eto ənəmii, bédi etiki bua nnya dińyə lə Onanto eto kusu sɛ əsuə. Nyaso Paulo édu lə mə ɔflɔ nya ókpa bafokanɔfɔ ɔ́yɛnko nya bédu bésu Tirano eto suku eto diyo. Mfóo, nya ókatsyako mə diyi saa, kédufə lə etiki əsuə ku mə.
10 Itə alɛ ənuə əsuəə, ɔ́kɛ mfó óte mə asa. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo dísensə ɛyɛ ísu Asia ku lekpake nəmfó kenke. Nya mba ni Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ tsya lɛnɔ ditiki nəmə.

Skeva Eto Bebi Ekuanse Ábɛbɛ Ǝsuəale.

11 Nya Onanto dítə Paulo əsuəale nnya úfi keyifo ayanisa.
12 Nya lə béfi wə ofiamɛ nye wə əsuə eto awu bétidi ufimfi utsyuə lə əsuə koo, úkənyə bufitsyatsya, nya ékala awɔnɔ bua tysa kabɔnko lə betidi ba əsuə ɛkɛ.
13 Nya Yudafɔ bətsyuə ba ni bafate ba laatsyilama idu kalebe isu kalebee, ébu bənkə boofo bɔyɛ lə Bonamute Yesu eto diye əsuə bala awɔnɔ bua lə betidi əsuə. Nya bátɛyi bənkə, “Nnla mi lə Yesu wə eto diye əsuə Paulo laayɛ kala mi mbɔsə lə utidi əmfo əsuə!”
14 Nya betidi ba nlɛ nyamfó eto okle buyifo éyifo bakosobi ekuanse ba ni Yudanyə utsyuə wə ni

Usumunyə Ninə wə baakpo Skefa eto bebi.
15 Fɛɛ se bésu bə beedi lɛwɔnɔ bua ditsyuə etikii, lɛtɛyi mə nkə, “Mɔɔ nnyi Yesu, nya minyi Paulo tsya. Fɛɛ mimii, bawoe bini?”
16 Nya utidi əmə əsuə lɛwɔnɔ bua nəmfo nsii, lɛblɛ mə! Nya báfo afabe tinti, nya bétsyetsyi bábɔ lə diyo nəmə leyaleya!
17 Nnya díbə mfó ésensə efia Efeso kenke itə bə Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ kenke ánɔ nnya. Lə nyamfo esoo, sikpi əmuə mə tinti, nya Bonamute Yesu eto diye disi lebe kato lekpe.
18 Nya mba lɛtsyi akɔɛsi báwuninsə eto bətsyuə kpə díbə bələkə mə asa bua nnya béyifo kasɔ lə betidi eto ənəmi.
19 Nya mba ni bafate lə mə nti dífi mə afa eto ekue ku kekue ku bɛbɛ báboko nya bátonsə nnya lə betidi eto ənəmi mfó. Ekue ku asa nyamfo kenke eto koya ebuyifo fe sika flubia eto akpi fosi anɔ.
20 Nyamfo lə bote kase Bonamute eto ditiki dísensə ku əsuəale, nya éfo mfo kenke.

Bulə Ǝbə Lə Efeso.

21 Nyamfo eto kamaa, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə léte Paulo nkə ɔyɛ usu Makedonia ku Akaia lə usu Yerusalem. Nya Paulo lɛtɛyi nkə, “Lə ndufə mfóo, ele bə nyɛ nsu Roma tsya.”
22 Nya ótsyese wə bawunsəkotsyuə inuə, Timoteo ku Erasto nkə bákatɔ wə lə Makedonia lə ubə. Nya wə lɛtsyimɛ ɔkɛ kama lə Asia mfó itə lefe sɛkɛ.
23 Nya lə lefe nəmfóo, bulə kplɛ əbə lə Efeso itsyi lə kusu ko əsuə Kristo nkə bəəsiə nkpə eso.
24 Nwə dínə bulə bomfo óboko ni utidi wə baakpo Demetrio wə ni ɔtsyuɛntsyuɛ wə leefi sika flubia katsyuɛ Artemi eto esumuyo kɛkɛ. Nya nnya bote kənə kutəkə kpə kaboko wə ku wə bawunsəkotsyuə.
25 Diyi lɔnii, Demetrio ákpadi batsyuɛntsyuɛ ba kenke bátsya nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bayimi, biyi biə buənyə kutəkə kpə ketsyi lə bo keyifo kamfo əsuə.
26 Nya bɛnlɛ bɔnɔ, kənyə sitinti kase Paulo əmfo nlɛ bo keyifo kamfo bobiasə kakpe bo kofani, nya ɔnlɛ betidi kpə eto nsusu bobiasə nkə befiə eto asa nnya boeyifo kenke menyifo lesa nə ele bə bakpe disi kasɔ bətə! Lə nyamfo eso bo bikətete ébubə kasɔ! Nya inni Efeso mfo mate ni kaka nyamfo nlɛ bubə. Bomu ɛlɛ bubə lə Asia eto kasɔ kenke!
27 Nya inni bo mate eto keyifo ete lɔɔsɔɔ kasɔ! Sitintii, Boambe Ufiə Kplɛ Artemi eto diyo ku wə dibu ebonya lə Asia mfo ku lə kawunsiə kenke!”
28 Se bánɔ Demetrio eto etiki nyamfoo, ɔblɔ éfi mə nya bényenki tinti nya báfã bembembe bátɛyi bənkə, “Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplɛ Kenke!”
29 Nya kudu ko bákpo dísensə kófo umə əmə kenke. Nyaso bátsya fe ditsyukpa nya bəmuə Paulo eto bayɛtsyuə inuə bətsyuə ba baakpo Gaio ku Aristarko ba ditsyi Makedonia. Nya bákpa mə bésuko umə əmə eto katsyakɔ.
30 Nya Paulo tsya léla nkə lə wontsya lə usu mfo, fɛɛ bafokanɔfɔ fɛfɛ mántɔnɔko wə nko.
31 Nya lekpake nəmfo eto beninə ba díyifo Paulo eto bayɛtsyuə tsyaa, léla ɔtɔnkpe bákpe wə bálɛ wə lekpakpa bənkə woensu mfó lə usu ufi wə əsuə okpe lə nnya əsuə kulaa!
32 Nya lə lefe nəmfó əsuəə, diyo nəmə kafo eyi ku kudu. Nya betidi ba díbə bátsya mfóo eto utsyuə saa ku wə lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi. Nya mə nti kpə mánte lesa nə eso bəbə mfo.
33 Nya Yudafɔ bətsyuə díkə Aleksandro bə usu unyə sɛtɔ lə okpasə lesa nə díbə. Nya Aleksandro lébesə ani kato nkə utsyuə saa yɛ kudu bokpo lə ɔtɛyi mə lesatsyuə.
34 Nya se betidi bamfo dínyə bə Yudanyə unii, besi betsyiko kudu bokpo kafa bembembe itə fe

abombosɔsɔ ənuə. Nya bátɛyi bənkə, “Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplɛ Kenke!”
35 Efo lefe fɛ Aba eto unyɛsiə ninə wə nkpe mfo léfo mə bɔkɔnsə, nya údi etiki ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔ bayimi, Efesofɔ, utsyuə saa lə mi nti yi nkə Efeso mfo ni Ufiə Kplɛ Artemi eto kəsiəkɔ. Nya wə kakpakɔ eto leba kɛnkɛɛ, áfankli ditsyi kato díbə kasɔ, nya lenkpe lə bo nti.
36 Nya kutsyuə saa əmbə loofo ditiki nəmfo sidia butəkə. Nyaso biyuəsə mi akɔɛsi nya bieyifo kulesa saa lə lɛblɔfi əsuə.
37 Itsyise betidi ba bímuə békpa béboko mfoo, bényu kulesa betsyiko lə Disumuyo nye babiasə bo Ufiə Artemi eto diye tsya.
38 Fɛɛ lə Demetrio ku wə batsyuɛntsyuɛ ənyə bə bakpe ditiki ditsyuə lə utsyuə əsuəə, bakponkpo kpe mfo. Nya bonkpe eyi nnya əsuə baakpo akpo. Lə béyifo kabua kətsyuə, boofo ke buləkə kate mə mfó.
39 Fɛɛ lə lesa bamba ditsyuə kpe bela biə biefi bisukoo, bitə lə bufi busuko umə eto beninə ɔflɔ.
40 Itsyise nyamfo lɛ bote fenkə bɔlɛ botaka kəńyə lə Aba əsuə. Lə Romafɔ eto bamamanyə əbə bənyə mmi eto diyi nəmfo eto asayifoyifoo, boəmbofo kɛnyɛ buləkə, nya buunə bo koto.”
41 Nya se ɔ́tɛyi etiki nyamfo nkoo, útə bésensə bédu.

20

Paulo Ésu Makedonia Ku Akaia.

1 Lefe nə bulə bomə díyuə kɛnyɛɛ, Paulo ákpadi bafokanɔfɔ bəbə bátsya lə kalebe kani. Nya se ókpe mə nkɛale lə mə bofokanɔ əsuə ólosəə, ókla mə fɛ údu úsu Makedonia.
2 Se údu ɔntɔɔ, Paulo áyɛ lə kəmə ka nkpe lə lekpake nəmfó kenke nya údi mə etiki kpə úfi ókpe mə nkɛale fɛ úsu údufə Akaia.
3 Úsiə mfó fe afa ətsyə. Lefe nə ɔnlɛ əsuə bumuə nkə lə usu Siria, únyə útsyə lekpo nkə Yudafɔ ba nkpe mfó lə wə ukpə eto esu bɔbɛbɛ. Nyaso úfi nsusu bio nkə wesinkli usu ɔyɛ Makedonia.
4 Lefe nə ɔnlɛ buduu, betidi kpə ətəkənko wə. Betidi bamə ni Sopater wə dítsyi Beroia wə ni Piro eto ubi ku Aristarko ku Sekundo ba ditsyi Tesalonika ku Gaio wə dítsyi Derbe ku Tihiko ku Trofimo ba ditsyi Asia eto lekpake ku Timoteo.
5 Mba mfo átɔ̃ bo bə beesu bəńyə bəsəkə bo lə umə wə baakpo Troa.
6 Nya lə Yudafɔ eto Nnamfokuã Eto Abolo Eto Eyididi eto kamaa, búfi ɔklɔ nya búdu lə Filipi, nya búsu bútu mə lə Troa lə eyi anɔ eto kama. Nya búsiə mfó éfo eyi akuanse.

Paulo Ésu Troa Lɛfɛfɛ.

7 Nya lə Kɔsida eto diyi tutɛɛ, bótsya lə kalebe kani boə lə budi Bonamute eto didisa lə bətsyuə. Nya se Paulo ləəbə budu kəsiəsə esoo, údi etiki ikulə isu taa ntsyenti.
8 Nya báto kakadiɛ kpə bətsyə lə abanslo eto diyo nə əsuə bótsya mfó.
9 Nya se Paulo eto etiki nlɛ bukulə esoo, selabe éfi okosobi wə baakpo Eutiko lə lefe nə unsi lə diyo nəmə eto mfɛnsle əsuə. Ófankli utsyi lə abanslo eto botokətəkə tsyəfə mfó úbə ɔ́sɔ lə kasɔ. Nya se bésu bétsyi wəə, bənyə bə úkpə.
10 Fɛɛ Paulo áyifə úsu kasɔɔ, úsu dikpefi nəmə ɔflɔ nya úbə kasɔ ɔ́buta ni nya útsyi ni óboko wə akɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Biankpo kudu! Okpe nkpə!”
11 Nya məmblɛ dísinkli bésu kato mfó bésu bédi Bonamute eto lesa nəmə. Lə nnya kama Paulo esi úsiə údi etiki isu ese kalesiəsiə fɛ údu.
12 Nya se bákpa okosobi əmə ku nkpə besuko diyoo, əsuə əyuə mə tinti.

Paulo Etsyi Troa Úsu Mileto.

13 Nya Paulo dífi akpa eto kusu úsu Aso. Fɛɛ lə kase útsyue əsuəə, bo éfi ɔklɔ bɔ́tɔ wə sɛtɔ bə lə busu butsyi wə lə mfó.

14 Nyaso se úbə útu bo lə Aso
mfóo, údufə lə ɔklɔ əmə əsuə nya
bonko wə kenke lídu búsu Mitilene.
15 Búdu lə mfó nya lə kəsiəsəə,
búsu bóyo Kio. Nya lə diyi nəmfo
eto kəsiəsə tsyaa, bóyo Samo.Lə
diyi tsyəfə əsuəə, búsu búdufə
Mileto.
16 Paulo mánla nkə bobiasə lefe
kpə lə Asia mfó nyaso útə bókpia
Efeso bófe, itsyise ɔlɛ bɔkɔse. Nya
utsyue nkə lə woofoo, ele bə udufə
Yerusalem lə Pentekoste eto diyi
əsuə.

Paulo Ákla Efeso Eto Bafokanɔfɔ.

17 Nya se búsu búdufə Miletoo,
ókpe batɔnkpe lə Efesofɔ eto
bafokanɔfɔ eto beninə ɔflɔ nkə
bəbə bənyə wə mfó.
18 Nya se bəbəə, ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bayimi, mimblɛ ta yi kase minkɛ
lə mi le nti lefe nə kenke minkɛ
mfo əsuə, idu lə diyi tutɛ nə mímbə
míndufə lə Asia eto kasɔ mfo ibə
əsə mɔmɔ.
19 Binyə kase mímbokosə əsuə
kasɔ míntə Bonamute, lə kanyi ku
binəntu əsuə ɛyɛ lə Yudafɔ eto kase
bála bə balo mɛ eso.
20 Bɛlɛ ola bebe mɛ. Minni futsyə
nkpe disiale. Bonamute eto asa
nnya minyi lə wə əsuəə, nnya ni
lesa nə mínte mi nɛ, nya mémfi
kulesa nkula mi. Nte Bonamute eto
Ditiki Sɛɛ nəmə lə betidi nti ku lə
mi ayo.
21 Nya kalebe saa mínsuu, ntɛyi
Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ
kekleke minkə bayɛ asa bua buyifo
lə batsyi bawuninsə befi mə əsuə
bətə Onanto, lə bafo Bonamute
Yesu banɔ.
22 “Nya mɔmɔɔ, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛ
mə bɔtɛyi nkə nsu Yerusalem, nya
minnyi lesa nə ləbə mɛ busu ketu
mfó.
23 Fɛɛ lə kəmə ka kenke mínyɛ
mínfee, nyi miə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
ələkə óte mɛ nkə moolabee diyo
nyə kanyi.
24 Fɛɛ meenfi mɔ nkpə fe lesa nə
lefe itə mɛ. Lesa nə lefe itə mɛ ni
bə nlosə keyifo ka Bonamute Yesu
lékpe mɛ kɔni nkə nyifo. Nya
keyifo ka ókpe kɔni nkə nsu nyifo
ni bə ntɛyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə
itsyi lə Onanto eto lefonə əsuə.
25 “Nyasoo, nyi miə mimba kenke
lɛnɔ mɔ asatete itsyi lə Onanto eto
sekakedikɔ əsuəə, ensie embotsya
ku mɛ bio.
26 Nyaso mmii, məətə mi bote
minkə lə utsyuə áyansə wə nkpə
eto kusuu, beembufi utidi əmfo eto
kabua balo mɛ dikpi.
27 Sitintii, mémfi Onanto eto
sekakedikɔ eto kusu eto asa nkula
mi.
28 Lə nnya esoo, bebe mi əsuə
kukɔnɔ. Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ díyifo mi
mba ni batɔnkotɔnko bə lə bɛlɛ wə
bebi ba Onanto dífi útə mi nkə bɛlɛ
mə ola. Bɛlɛ mə kukɔnɔ, itsyise
Onanto eto ubi dífi wə kɔtɔ ókpo
kasɔ lə mə disi úfi úləkə mə utsyiko
lə mə abua əsuə.
29 Nnya minyi ekpa ko mə ni
bənkə lə nyani mi ntsyəə, betidi
ebubə bataka bəńyə bakpɔ mi bələ
mi nya boosensə mi fe kase bekiti
laakpɔ ku basamu kesensə mə.
30 Nya lə mi nti kulaa tsyaa, mi
bətsyuə ébusinkli lə Ditiki Sɛɛ
nəmə kama bawɛ mi, bákpa betidi
kpə báyɛnko lə mə kosate eto
bidiabidia eto asatete əsuə.
31 Bitəkə ənə bikabe lə bekloma
kase mínkplatsya ku binəntu lə mi
disi nya mínte mi asa ketsye ku
kakɔmi itə alɛ ətsyə nnya minkɛ mi
lenti əsuə.
32 “Nya mɔmɔ mfoo, mfi mi nkpe
lə Onanto eto ani bə lə ose mi. Lə
wə ditiki nə laawunsəko betidii lə
lekpe mi nkɛale lə bofokanɔ əsuə
bo luutə biunyə kedikɔ lə Onanto
eto, fe mba úləkə ókpo atsyɔ utsyə
itə wə əsuə.
33 Mánsɛsə ənəmi lə kuutsyuə saa
eto sika sia nye sika flubia nye
bikəlɛlɛ əsuə.
34 Mi kosate yi biənkə mɔ ani
nyamfo mímfi mínyifo keyifo fɛ
minlɛ budi nya mimfi minlɛ betidi
ba ləətəkəko mɛ bobe.
35 Nyifo nyamfo kenke lə mfi nte
mi kase ele bə bukawunsə ko
bakombo, nya lə bekloma ditiki nə

Bonamute Yesu lɛtɛyi nkə, ‘Asa
butə ətə disuəyuə enso bofo.’ ”
36 Nya lefe nə Paulo dídi etiki
nyamfo ólosəə, óse akonki nya wə
ku mə léto ola.
37 Nya məmblɛ lɛkɔbə wə bálɛ
nya béwi nku itsyise balɛ budu lə
bətsyuə ɔflɔ.
38 Nya nnya kulaa leso mə
nkuɛnlo bokpe ni nnya ɔ́tɛyi mə
nkə bensiebunyə wə bio eso. Nya
bákpa wə bésu bətsyə kusu lə ɔklɔ
əmə ɔflɔ lə lekpo kɛnyɛ mfó.

21

Paulo Ési Usu Yerusalem.

1 Nya se bətsyə bo kusu bálosəə,
búsu búdufə lə ɔklɔ əmə nya bɔ́yila
búsu Kos. Se kale dísiəə, búsu
búdufə Rodo nya búdu mfo búsu
Patara.
2 Mfo nya búfi ɔklɔ wə ntɔ lə
Foinike, nya búdu.
3 Se bɔ́ntɔɔ, búnyə Kipro eto kasɔ,
nya bɔ́yɛ boofe mfo nya búdu bɔ́yɛ
ukúe eto lekpake búsu búdufə Tiro
lə Siria eto kasɔ. Nya búsu kaka
booləkə bikə bia nkpe lə ɔklɔ əmə
kafo.
4 Se bɔ́yifə búsu umɔə, búnyə
bafokanɔfɔ ba nkpe mfó. Búsiə lə
mə ɔflɔ eyi akuanse, itsyise Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ díkələkə óte bafokanɔfɔ
bamfo lesa nə luubə lə Paulo əsuə,
nyaso bálɛ Paulo lekpakpa bə
woensu Yerusalem lefe nəmfó.
5 Fɛɛ se lefe nə ele bə budu lə mə
ɔflɔ léyoo, bafokanɔfɔ mfó ku mə
besio ku bebi kenke ákpa bo esu
bétsyə kusu lə lekpo kɛnyɛ, nya
bomblɛ lése akonki bóto ola.
6 Nya bútsyə bətsyuə esu fɛ
búdufə lə ɔklɔ əmə kafo, nya məə
tsya dísinkli bésu mə ayo.
7 Se búdu lə Tiroo, búnyə lə
Ptolemai. Mfo búsu búsiəsə
bafokanɔfɔ ba nkpe mfo, nya búsiə
lə mə ɔflɔ diyi lɔni.
8 Nya se kale dísiəə, búdu mfó
búsu Kaisarea. Búsu bɔsɔnɔ Ditiki
Sɛɛ eto otsyabe Filipo. Uyifo
bawunsəkotsyuə ekuanse ba
bələkə lə Yerusalem eto ɔni.
9 Ɔkɛ bebisiobi ena ba lensi tɔ
bəsə. Beyifo Onanto eto
bənyɛləkətidi.
10 Nya búsiə mfó eyi ətsyuə. Lə
lefe nə bɔkɛ mfóo, Onanto eto
unyɛləkətidi utsyuə wə baakpo
Agabo étsyi Yudea úbə mfó.
11 Nya se úbə bo ɔflɔɔ, ónyankli
abɔsu nya Paulo lékle lə nkɛ nya úfi
óklə wə kosate eto ani ku akpa nya
ɔ́tɛyi nkə, “Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛ bɔtɛyi
nkə, ‘Nko ke Yudafɔ lookle abɔsu
nyamfo eto osate lə Yerusalem nya
boofi wə besu bakpe lə mba lenni
Yudafɔ eto beninə eto ani nɛ.’ ”
12 Nya se bɔ́nɔ etiki nyamfóo, bo
ku betidi ba nkpe mfó kenke álɛ
Paulo lekpakpa boə wensu
Yerusalem.
13 Mfó nya ɔ́tɛyi bo nkə, “Beso
bəənlɛ nku buwi nya bɛnlɛ mɛ ani
bolo mə? Ntɔnɔ miə bakle mɛ lə
Yerusalem, lə nsu nkpə lə
Bonamute Yesu eso.”
14 Nyaso lefe nə búnyə boə
boəmbofo wə nsusu bɔtsyi
kawuninsəə, bóyani wə nya bɔ́tɛyi
wə boənkə, “Bonamute Yesu eto
lelabi bə itə.”
15 Lə eyi nyamfo eto kamaa,
bomblɛ əmuə bikə nya búdu búsu
Yerusalem.
16 Nya Kaisarea eto bafokanɔfɔ
eto bətsyuə tsya dítənko bo. Bákpa
bo besuko Kipro eto uninə wə
baakpo Mnason bə lə búsu bɔsɔnɔ
wə ɔflɔ mfó. Uninə əmfo eyifo
ofokanɔnyə koko.
17 Nya se búdufə Yerusalem
bafokanɔfɔ nkpe mfó áfo bo
kukɔnɔ tinti.

Paulo Esu Nkə Lə Úsu Unyə Yakobo.

18 Se kale dísiəə, Paulo ákpa bo
nya búsu búnyə Yakobo ku
Yerusalem eto bafokanɔfɔ eto
beninə.
19 Nya se búsiəsə mə bólosəə,
Paulo átɛyi mə asa nnya kenke
Onanto lɛyɛ lə wə əsuə úyifo lə
betidi ba lenni Yudafɔ nti.
20 Se bétsyue wə ato balosəə,
məmblɛ kenke átɛsə Onanto. Nya
bátɛyi wə bənkə, “Ɔyimi lala, ənyə

kase Yudafɔ akpi akpi kpə díkafo bánɔ nya banlɛ Moses eto afi lə kɔni kekleke.
21 Bətsyuə átɛyi mə bənkə fə lɛtɛyi Yudafɔ ba nkpe lə nlebe nlebe fə bensidi Moses eto afi ku bo akpayifoyifo, nya fátɛyi tsya fənkə mba ni Yudafɔ tsya mensila mə bebi alo.
22 Lə nyamfo eso be ele bə buyifo mɔmɔ? Buyi boə bəəbə esu bɔbɛbɛ kəbə. Itsyise bɔɔnɔ bə əbə ákpe lə bo ɔflɔ mfo.”
23 Nya bətə wə nsusu bənkə, “Bokpe betidi ena bətsyuə lə bo mfo, ba díkaka ntamu.
24 Yɛnko mə esuko Yudafɔ eto Disumuyo mfó nya lə fə nku lə bɛkpi mi esi nya lə awunsəko mə lə bafo mə disikpinkpi eto kayo. Nyamfo luutə utidi saa nyə nkə sidia bátɛyi lə fə əsuə, nyaso fintsya lɛ Moses eto kɔfi budi lə kɔni.
25 Nya bafokanɔfɔ ba lenni Yudafɔɔ, bɔ́ɔwɔni ekue bútə mə bótɛyi mə boə, bayè edisa nnya béfi bətə bəfiə kedi ku kɔtɔ ku bebuki ba baawaninsə simuə kaalo eto sinə eto budi, lə bayɛ sɛsɔnɔ budi.”
26 Nyaso se kale disiəə, Paulo ákpa basani bamə nya bésu béyifo disikpinkpi eto lekpa nəmə. Nyamfo eto kamaa, úsu Yudafɔ eto Disumuyo úsu útə besumunyə bote eyi nnya kama fɛ disikpinkpi eto lekpa nəmə loolo itə lə befi kedi eto bikə baboko lə beyifo keditətə eto lekpa lə mə disi.

Bəmúə Paulo Lə Yudafɔ Eto Disumuyo.

27 Nya se íbu sɛkɛ lə eyi akuanse nyamə lə eyoo, Yudafɔ bətsyuə étsyi Asia eti bəbə bənyə Paulo lə Yudafɔ eto Disumuyo mfo. Nyaso bákpadi betidi bətsyuə básɔ lebo nya bəmuə wə.
28 Nya bəńyə mfó banlɛ kudu bokpo bənkə, “Israel eto basani, bɛwunsəko bo! Osani əmfo ni nwə nlɛ botsyilama kate betidi kenke lə nlebe nlebe asa nnya ńyə lə bo betidi ku afi ku Disumuyo nəmfo əsuə. Nya kama tsyaa, woakpa mba lenni Yudafɔ kedufənko Disumuyo nnya nlɛ bote nkə bákpe bo Yudafɔ eto kakɛnkɛkɔ kamfo kɔfiɔ!”
29 Bátɛyi nko itsyise lefe nə lefe məə, bənyə bə Paulo ku Trofimo wə ni Efesonyə balɛ bɔyɛ kafe lə Yerusalem. Lə nyaso béfi nsusu bə ókpa wə úsuko Yudafɔ eto Disumuyo mfó.
30 Nyaso se banlɛ kudu bokpo nkoo, étakasə betidi kenke lə umə əmə nya bátaka ku kudu nya bétsyetsyi bésu bátsya lə kusumukɔ mfó. Bətsyuə ənə Paulo babɔnko lə Disumuyo nya béti biku kenke.
31 Nya lefe nə bála bə lə balo wəə, Romafɔ eto bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ ánɔ nkə Yerusalemfɔ kenke átaka bəńyə balɛ bulə bokpe.
32 Lamfolamfo, ókpa bamamanyə ninə ku bamamanyə bətsyuə ɔ́yɛnko nya bésu kaka banlɛ bulə bokpe mfó. Nya se mba ntɔnko mba nlɛ bulə bokpe dínyə bamamanyə bamfóo, báyɛ Paulo bɔblɛ.
33 Mfó nya ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə dítə kusu nkə bəmuə Paulo nya béfi amana ənuə bákpe wə. Nya fɛ ɔ́tɔ ɔ́nɔ utsyə eto okle utidi əmfo ni ku lesa nə úyifo.
34 Nya betidi bamfó eto utsyuə saa eto lesa nə ɔ́tɛyi lɛbɔ lete. Nya se bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko əmfo mámfo ditiki saa nə banlɛ bɔtɛyi kasɔ bɔnɔ itsyi lə kudu ko betidi bamə nlɛ bokpo esoo, ɔ́tɛyi nkə bakpa Paulo besu beti bakpe lə bamamanyə eto diyo.
35-36 Nya lefe nə báyo kesiee, ibə bə ele bə bamamanyə bamə tsyi Paulo ku mə ani babesə kato itsyi lə lɛblɔfi kekleke nə sitiditu siamə dífi lə Paulo əsuə eso. Nya bətəkəko mə ku kudu bembembe ku etiki bənkə, “Belo wə!”

Paulo Edi Etiki Uləkə Ǝsuə Kasɔ.

37 Nya lə lefe nə baala bə befi wə besu beti bakpe lə diyoo, Paulo átɛyi bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko

kplɛ nkə, “Ǝəntə mɛ kusu lə ndinko fə etiki sɛkɛɛ?”

Nya bamamanyə eto uninə əmə lɛtɔ wə nkə, “Bee! Aanɔ Sigriki fɛ?”

38 Nya usi ɔ́tɔ wə nkə, “Inni fə ni Egiptenyə wə lékpa bewudifɔ akpi ana ba létaka bəńyə lə Aba əsuə lefe nə léfe mə lə mfóo, nya bétsyetsyi bédu bésu mfiminti kafo?”

39 Nya Paulo díləkə kɛnyɛ nkə, “Yudanyə mini. Bále mɛ lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Nya umə əmfóo, enni umə kɛkɛ. Lə nyasoo, lekpakpa tə kusu lə ndi ko betidi bamfo etiki.”

40 Nyaso uninə əmfo átɔnɔ útə Paulo kusu nkə udinko mə etiki. Nya Paulo lɛbɔ úbə úńyə lə kesie eto atalakpoe mfo nya óbesə ani kato nya ɔ́tɛyi mə nkə bedi kã. Nya se bédi kãã, údi mə etiki lə Yudafɔ eto sele əsuə nkə,

22

1 “Boantomə ku bayimi ba letsya mfo, nlɛ mi taflatsyɛ boto! Bitə kusu lə nkpasə mi etiki nyamfo lə bɛnɔ.”

2 Nya lefe nə bánɔ bə Yudafɔ eto sele ɔnlɛ budii, bésinkli báyɛ kudu bokpo, betsyue wə ato. Nya Paulo lɛtɛyi mə nkə,

3 “Yudanyə mini, nya bále mɛ lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Fɛɛ Yerusalem mfo mínsu suku. Gamaliel léte mɛ asa. Báte mɛ boantomə eto afi ku mə akpa kenke. Nya mímfi mɔ lɛkɔɛsi kenke míntə Onanto fe kase mi tsya nlɛ buyifo mmi.

4 Nya idu lə lefe nəmfóo, ntsyə kasɔ ku bafokanɔfɔ lə kusu fɔfɔ komfo əsuə butəkəko, nya mínla miə balo mə. Nyaso ḿmuə basani ku besio nkpe lə Aba eto diyo.

5 Usumunyə Ninə Kenke ku katsyakɔ kamə eto uninə saa ebudi nya minlɛ bɔtɛyi mfo eto adansiɛ, itsyise mə díkawɔni ekue kətə mɛ bə nsunkeyifo asa nyamfo. Nya lefe nə míntɔ lə Damaskoo, bətə mɛ əsuəale bənkə nnyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfóo, lə mmuə mə, lə nkle mə mfi mboko Yerusalem bə lə bənə mə koto.

Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Kase Ɔtsyi Lɛkɔɛsi Ɔwuninsə Ǝsuə.

6 “Lə lefe nə mínyɛ míntɔ ibu sɛkɛ lə ndufə Damaskoo, iyifo fe kakɔmi eto lefosi abombo ənuəə, lamfolamfo diyənde kekleke ditsyuə dítsyi kato díbə lékpo mɛ lə əsuə!

7 Nya míndu mínɔ mínkpo lə kasɔ nya mínɔ se ɔkɔɛ utsyuə nlɛ etiki budi kátɛyi mɛ nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fəńyə mɛ lə əsuə mmə?’

8 “Nya míntɔ mínkə, ‘Bonamute, owoe feni?’

“Nya usi údi mɛ etiki nkə, ‘Mɔ ni Yesu Nasaretnyə.’

9 Nya betidi ba ku mɛ nyɛɛ, ənyə diyənde nəmfo. Fɛɛ bánnɔ utsyə wə nlɛ etiki budinko mfo eto ɔkɔɛ.

10 “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute, be ele bə nyifo?’

“Nya usi ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Taka, lə esu Damasko. Mfó moote fə lesa nə mínləkə fə miə lə eyifo.’

11 Diyənde kplɛ nəmfo ába mɛ ənəmi itə bə betidi ba bonko mə nyɛɛ, lɛkɔbe mɛ lə kɔni bálɛ fɛ búsu búdufə Damasko.

12 “Nya, osani utsyuə akɛ mfó wə baakpo Ananias. Uyifo utidi wə leebu Onanto tinti, nya woayɛ lə bo afi əsuə tsya. Nya Yudafɔ ba nkpe mfó kenke leebu wə tinti.

13 Utidi əmfo əbə úńyə mɛ lə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Ɔyimisani Saulo, sinkli ənyə asa!’ Lə nya koo, mɔ ənəmi lékpa kɛ, nya mínyə wə!

14 “Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Bo bana eto Onanto ni futsyə díləkə fə nkə laate wə lelabi, nya lə ənyə wə Ubi Kɛnkɛ lə ate wə tsya, lə anɔ wə etiki itsyi lə wə kɛnyɛ.

15 Ele bə fi nkomə eto ditiki nəmfo esuko kalebe saa fe odansiɛ esu atɛyi betidi kenke lesa nə fənyə nya fanɔ tsya.

16 Nya mɔmɔɔ, kulesa mensi bu. Taka əńyə, lə afo ntufləsəfləsə eto lekpa. Lə akpadi wə diye, lə uflə fə abua uwi.’

Onanto Ákpe Paulo Nkə Úsu Mba Lenni Yudafɔ Ɔflɔ.

17 “Nyamfo eto kamaa, nsinkli
nsu Yerusalem. Nya lefe nə mínsu
Disumuyo minlɛ ola botoo, íyifo mɛ
fe selabe minlɛ, nya mínyə
buləkəkate butsyuə.
18 Mfó nya Bonamute kosate
lɛtɛyi mɛ nkə, ‘Kɔse lə edu lə
Yerusalem, itsyise betidi ba nkpe
mfo embutsyue fə ditiki nə fɔɔtɛyi
itsyi lə mɛ əsuə koto.’
19 “Nya míntə mbuayɛ minkə,
‘Bonamute, məmblɛ yi bənkə mɔ
díkesu katsyakɔ isu katsyakɔ kesu
kəmuə bafokanɔfɔ nya mínkablɛ
mə.
20 Lə lefe nə banlɛ Otsyabe
Stefano boloo, mintsya átɔnɔ ku
mə, nya bələkə mə awu kato bətə
mɛ mínlɛ fɛ bákato wə aba kalo.’
21 “Nya Bonamute lɛtɛyi mɛ nkə,
‘Taka, lə ama kusu itsyise kaka
minlɛ fə botsyese atsyo tinti lə
betidi ba lenni Yudafɔ nti!’ ”
22 Lə lefe nəmfo kenkee, betidi
bamfó ńyə kpoo banlɛ wə ditiki ato
butsyuə. Fɛɛ lefe nə údi wə ditiki
nəmfo ólosəə, məmblɛ ákpo kudu
bátɛyi bənkə, “Aa! Lo wə ku wə
ditsyəbi kenke! Yensile bə ɔkɛ lə
kawunsiə kamfo kon!”
23 Nya məmblɛ lekpo kudu
bembembe ku lɛblɔfi bála mə awu
lə əsuə, nya bákpa utembu bəsə
wə, nya utembu əmə lébe kato ófo
mfo kenke.
24 Nya Roma eto bamamanyə eto
ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə dítə nkə
bákpa wə bedufənko diyo kafo lə
bablɛ wə lə babɛbɛ lesa nə eso
Yudafɔ bamfo nlɛ wə kudu bokpo.
25 Fɛɛ lefe nə bákle wə bəəbə wə
bɔblɛɛ, Paulo átɔ omamanyə ninə
ɔni wə dińyə mfó nkə, “Kusu kpe
bə bablɛ Romanyə wə bánkponko
tɔ lekpo?”
26 Se uninə əmfo lɛnɔ nyafoo, úsu
ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə ɔflɔ nya ótɔ
wə nkə, “Be biə bieyifo mfo mmə?
Osani əmfoo, Romanyə uni lo!”
27 Nyaso bamamanyə eto
ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmfo dísu Paulo
ɔflɔ nya ótɔ wə nkə, “Be fanlɛ
bɔtɛyi? Romanyə feni?”
Nya Paulo dítə mbuayɛ nkə, “Ee!”
28 Nya ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmfo
lɛtɛyi wə nkə, “Mintsya Romanyə
mini. Fɛɛ mɔɔ, atabi kpə míntə fɛ
mimfiani Romanyə!”
Nya Paulo dítə wə mbuayɛ bio
nkə, “Mɔ alɛɛ, mɔ anto ku ambe
kenke eyifo Romafɔ.”
29 Lamfolamfo se betidi ba bə
bablɛ wə lə batɔ wə kɛnyɛ eto etiki
banɔ léte bə Romanyə unii, difufu
əmuə məmblɛ kenke nya bányi
besu kama. Nya lefe nə mə
ɔtɔnkotɔnko kplɛ léte nkə Romanyə
unii, sikpi əmuə wə tinti, itsyise wə
ni futsyə dítə kusu nkə bakpe wə lə
amana əsuə.

Bákpa Paulo Bésuko Bakponkpo Ɔflɔ.

30 Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko
kplɛ əmfo ála nkə waate lesa nə
díbə fɛ béfi etiki lə Paulo əsuə.
Nyaso se kale dísiəə, ókpadi Yudafɔ
eto besumunyə ninə ku mə
bakponkpo kenke nya məmblɛ díbə
bakɔ. Nya útə nkə banyankli Paulo
nya bákpa wə báboko mə ənəmi bə
lə bedufə lə wə etiki əsuə.

23

1 Lefe nə Paulo létsyilamasə
ənəmii, únyə Yudafɔ eto
bakponkpo ba díkəbə bensi lə
lekpokakpokɔ mfó, nya ótɛyi mə
nkə, “Bayimi, mɔ lɛkɔɛsi anlɛ mɛ
dikpi bolo lə Onanto eto ənəmi ibə
ese lə mmi eto diyi nə mfo.”
2 Nya se Ananias wə ni Yudafɔ
eto Usumunyə Ninə Kenke lə mə nti
mfó lɛnɔ kase Paulo dítə mbuayɛ
bomfoo, ótɛyi mba ńyə lə Paulo ɔflɔ
mfo nkə basɔ wə lə kɛnyɛ.
3 Mfó Paulo lɛtɛyi wə nkə,
“Onanto əbɔsɔ fə nko ke! Fə nwə ni
ofati wə bákua diflubi futututu!
Nte okponkpo wə eto okle fe ni
mfo? Nte kɔfi ko eto okle əsuə fáyɛ
fanlɛ mɛ lekpo bokponko, fɛɛ fə
əmə ke ńyə lə ko əsuə se fətə kusu
fə basɔ mɛ!”

4 Nya mba díńyə lə Paulo ɔflɔ
mfó lɛtɔ wə bənkə, “Onanto eto
Usumunyə Ninə Kenke fanlɛ boka
mmə?”
5 Lə nyasoo, Paulo ətə mbuayɛ
nkə, “Mɔ bayimi, Israelfɔ, mánte
nko minkə wə ni Usumunyə Ninə
Kenke. Lə nko inii, eni méndi wə
etiki nko. Itsyise bátɛyi lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue nkə, ‘Mántɛyi
etiki bua saa nnya dińyə lə mi
batɔnkotɔnko əsuə.’ ”
6 Nya Paulo ənyə nkə, betidi ba
díbə bátsya mfó eto bətsyuə eyifo
ditsyukpa nə baakpo Sadukifɔ, nya
bətsyuə tsya diyifo Farisifɔ. Lə
nyasoo, ófã bembembe ɔ́tɛyi nkə,
“Mɔ bayimi, Farisinyə mini! Nya
Farisinyə eto kafo bale mɛ
bétsyiko! Nyaso banlɛ mɛ lekpo
bokponko mmi nɛ itsyise mfo nnɔ
miə bəkpənkə si bootaka betsyi
ɔkɔmə bəbə bio!”
7 Nya lefe nə Paulo lɛtɛyi nko eto
ditiki nəmfo ólosəə, dikunə kədiə
ko dídufə lə etsyukpa ənuə nyamfo
eto nti, nya báma lə akpa ənuə.
8 Itsyise Sadukifɔ aatɛyi bənkə
bekpənkpə ənsiəmbotaka, nya
Onanto eto batɔnkpe ku awɔnɔ
əmbə, fɛɛ Farisifɔ áfo nyamfo
kenke bánɔ.
9 Mfo nya kədiə dídufə mə lenti
nyanklaa. Mfo nya kɔfi eto bateasa
ba ni Farisifɔ díńyə lə Paulo eto
ditiki nəmə eto kama bə ɔnukualɛ
ɔ́tɛyi. Nya bákpo kudu bembembe
bátɛyi bənkə, “Boənyə lesa bua saa
lə wə əsuə! Nya lə lɛwɔnɔ ditsyuə
nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə nlɛ
wə etiki budinkoo, be lebia lə nnya
əsuə?”
10 Mfóo, etiki eto kənə kamə əbə
kakɛ ale tinti. Nyaso bamamanyə
eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə áte sikpi
nkə boonə Paulo bésense nyasoo,
ɔ́tɛyi wə bamamanyə nkə bakpa wə
besu beti bakpe lə Aba eto diyo.
11 Nya diyi nəmfo eto ntsyəntii,
Bonamute əbə Paulo ɔflɔ nya ɔ́tɛyi
wə nkə, “Paulo, kpe utu! Fe kase
fəńyə fédi mɔ ditiki nəmə eto
adansiɛ lə Yerusalem, nko ke
fuuńyə edi ni lə Roma tsya nɛ.”

Yudafɔ Ákpe Disi Bənkə Baalo Paulo.

12 Nya se kale dísiəə, Yudafɔ
bətsyuə áka ntamu bənkə
bəəmbudi lesa nye bənə ntu isu ese
lefe nə eto lefe balo Paulo!
13 Nya betidi bamfo ebuyifo fe
betidi fosi ana ku kama.
14 Nya bésu besumunyə ninə
kenke ku mə batɔnkotɔnko ɔflɔ nya
bésu bátɛyi mə bənkə, “Boka
ntamu boənkə boembudi nye bunə
kulesa isu ese lefe nə boolo Paulo.
15 Lə nyaso mi ku bakponkpo tɛyi
bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko bə lə
okpa Paulo oboko katsyakɔ mfó.
Biyifo fenkə bela biə bisi biatɔ wə
etiki nyamə eto lekpasə. Nya lə
bakpa wə balɛ bobokoo, lə bolo wə
lə kusu.”
16 Nya se Paulo eto utitabo lɛnɔ
etiki nya kenke bátɛyi mfo esoo,
útsyətsyi úsu Aba eto diyo kaka
bákpe Paulo nya úsu úyu ɔ́tɛyi wə
etiki nya bátɛyi.
17 Nyaso Paulo ákpadi omamanyə
ninə wə díńyə lə mfó nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Kpa okosobi əmfo esuko mi
ununə ɔflɔ. Ɔyɛnko ditiki kekleke
nkə lə ɔtɛyi wə.”
18 Lə nya esoo, omamanyə əmə
ákpa okosobi əmfo úsuko mə uninə
əmə ɔflɔ. Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Paulo
wə bákpe lə diyo mfo lekpadi mə
nya ɔ́tɛyi mɛ nkə nkpa dikpefi
nəmfo mboko fə ɔflɔ lə ɔtɛyi fə
ditiki ditsyuə nə ɔnyɛnko.”
19 Nyaso bamamanyə ninə kenke
eto ɔtɔnkotɔnko əmfo ákɔbe
okosobi əmfo lə kɔni nya ókpa wə
usuko lɛkpɔ nya ɔ́tɔ wə nkə, “Be
fanyɛnko fə atɛyi mɛ?”
20 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Yudafɔ
bətsyuə ákle kɛnyɛ ku mə beninə
bənkə bəəbə balɛ fəə lekpakpa bə
lə akpa Paulo aboko katsyakɔ mfó
kusɛɛ ku nsusu bə lə batɔ wə etiki
ətsyuə.
21 Fɛɛ mamfo mə etiki, itsyise mə
betidi fe awosi ana ku kama əbɔbiə

lə kusu komə kala wə kusu. Betidi bamfo akle kɛnyɛ bə boolo Paulo fɛ boodi lesa nye bənə ntu. Nyaso balɛ kusu bɔbɛbɛ ɛɛyɛ lə fə. Boomuə əsuə besu babiɔ lə kusu mfo, itsyise balɛ kusu bobe bə əbɔtɔnɔ ətə mə nko."

22 Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko əmfo əkə wə ato nkə, "Məntə lə kutsyuə saa lə usi ɔnɔ ditiki nə fátɛyi mɛ mfo blɛmblɛ!" Nya útə okosobi əmfo kusu dídu.

Bákpa Paulo Bésuko Aba Eto Unyɛsiə Felike Ɔflɔ.

23 Nyamfo eto kamaa, omamanyə ninə əmfo ákpadi wə beninə inuə nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bɛbɛbɛ bamamanyə alofa ənuə ba luusu Kaisarea mmi ku kətsyə abombo ɔwɔnɔmbɛ. Bɛbɛbɛ betidi alofa ənuə ba tsya luutsyi afle ku betidi fosi akuanse ba ləəsiə lə batɔmini.

24 Bitə Paulo batɔmini lə usiə lə bekpa wə bɛyɛnko buɛ bisuko Aba eto Unyɛsiə Felike ɔflɔ."

25 Nya ɔ́wɔni kukue kutsyuə nkə befi besuko unyɛsiə əmə nkə,

26 Kukue komfo etsyi mɔ Klaudio Lisia ɔflɔ nya minlɛ ko bufi katsyese fə Boote kplɛ Felike minlɛ fə busiəsə.

27 Yudafɔ dímuə utidi əmfo nya yoofo budi bə bala bə baalo wə fɛ mintə bamamanyə miə bafo wə, itsyise nnɔ bə Romanyə uni.

28 Nyaso nkpa wə nsuko mə katsyakɔ bə lə banɔ lesa nə uyifo.

29 Nnyə ntsyə lekpo minkə nnya eso bəmuə wə mfo yɛ lə mə Yudafɔ eto afi əsuə nya inni bota kebu bo eso ele bə bakpe wə lə diyo nye balo wə.

30 Lə lefe nə utsyuə lɛtɛyi mɛ ənkə balɛ disi bubu lə wə əsuə bə lə balo wəə, lamfolamfo mbu disi minkə lə nkpa wə mboko fə ɔflɔ nya lə ntɛyi mba wə ku mə lɛkɛ etiki miə befi kabua ka uyifo baboko fə ɔflɔ.

31 Nyaso bamamanyə bamfó eyifo lə lesa nə bátɛyi mə əsuə. Nyaso ketsye kamfóo, bákpa Paulo báyɛnko taa Antipatri.

32 Nya se kale dísiəə, bamamanyə ba nyɛ lə akpa ésinkli bésu Aba eto diyokakpekɔ mfó, nya bətə mba ləəsiə lə batɔmini bə bayɛnko Paulo besuko Kaisarea.

33 Se bésu bédufəə, bákpa Paulo ku kukue ko bətə mə mfo bésu bətə Aba eto Unyɛsiə əmə.

34 Nya lə lefe nə ɔnlɛ kukue komə boklaa, ɔ́tɔ Paulo kaka útsyi. Se ɔ́nɔ nkə Paulo etsyi Kilikiaa,

35 usi ɔ́tɛyi wə nkə, "Muudufə lə fə etiki nyamfo əsuə nnɔ nya kukɔnɔ lə lefe nəmə ayo lə fonko betidi ba lɛkɛ etiki mfó əbə." Nya usi útə wə bamamanyə ba ńyə mfó nkə bákpa Paulo besu beti bakpe lə diyo nə Oka Herodes léto lə bakase wə.

24

Yudafɔ Ála Etiki Bətəkə Paulo.

1 Eyi anɔ eto kamaa, Usumunyə Ninə Kenke Ananias ku Yudafɔ eto beninə bətsyuə ku mə Otsyiami wə bákpo Tertulo əbə Kaisarea. Bəbə Felike ɔflɔ bə lə bəbə babɔ wə kabua ka Paulo nlɛ buyifo.

2 Nya se bákpadi Pauloo, Tertulo ákpe kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, "Bo Ububutidi, lefe kpə ni nəmfoo, diyuə akɛ bo lenti ɛyɛ lə fə kobe ku bote butsyue bo fefi fanyɛnko bo eso. Nya bunyə boə bɔtsyikawuninsə sɛɛ kpə tsya əbə lə bo kasɔ mfo kenke.

3 Nyamfo eso bo Yudafɔ kenke lɛ fə ani bɔsɔ.

4 Nya bɔlɛ fə lekpakpa bɔlɛ boə lə bɔyɛ fə lefe bobiasəə, lə etsyue ato anɔ etiki nya boəbə bɔtɛyi itsyi lə osani əmfo əsuə.

5 "Se bunyə wəə, bunyə boə uyifo nwə laakpe bulə, nya woatsyilama kafe lefe saa akabiasə Yudafɔ eto nsusu lə kalebe saa lə kasɔ kamfo kenke bə lə bənə asa bua baboko lə bənyə Aba lə əsuə. Nya wə ni ditsyukpa nə baakpo Nasaretfɔ eto ɔtɔnkotɔnko.

6 Nya búnyə tsya boə
úkatsyilama kéyifo asa nnya dítə
bə ókpe bo Yudafɔ eto Disumuyo
kɔfiɔ fɛ búmuə wə. Bola boə eni
boeyifo wə lesa nə díńyə itə asa
bua nnya uyifo úńyə lə bo afi əsuə.
7 Fɛɛ bamamanyə eto
ɔtɔnkotɔnko ninə Lisia díbə ɔ́lɛ wə
ófo, nya útə əsuəale nkə wonko
mba ləkə etiki bə lekpo eti lə fə
ənəmi.
8 Nyaso ebofo wə bɔtɔ lə anɔ lə
etiki nnya bɔ́tɛyi mfo eyifo sidia.”
9 Nya Yudafɔ bamə kenke lɛkɔ
bédi adansiɛ bátɛyi bətəkə lə nnya
kenke Tertulo lɛtɛyi bə iyifo
ɔnukualɛ.

Paulo Édi Etiki Ókpansə Wə Etiki Lə Felike Eto Ǝnəmi.

10 Nya lefe nə Aba eto unyɛsiə
emfo diyifo Paulo kɔni nkə udi
etikii, Paulo ətsyə kasɔ nkə, “Anto,
nnyi miə fə ni futsyuə laakpo akpo
lə Yudafɔ nti alɛ kpə ni nyamfo. Lə
nyaso iyifo mɛ disuəyuə bə ndi etiki
nləkə mɔ əsuə kasɔ lə fə ənəmi.
11 Yuuyifo fə bote bənkə iyifo fe
lefosi eyi ənuə ni nyamfo se mímbə
Yerusalem mímbə lə Yudafɔ eto
Disumuyo mfó bə lə ntə kedi.
12 Nya kuutsyuə mənyə se bonko
kuutsyuə nlɛ etiki bunə nye
mínkpe bulə saa lə Yudafɔ eto
Disumuyo mfó nye lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ tsya nnye lə umə əmə kafo.
13 Nya betidi bamfo eto kuutsyuə
saa əmbofo kulesa bunyə kate
sitinti, bə etiki nnya bátɛyi mfo
eyifo sitinti.
14 Nyaa, ditiki nə əsuə mɔɔtɔnɔ
ku mə ni bənkə nńyə lə boantomə
eto Onanto eto bofokanɔ eto kusu
ko mə bənkə iyifo ditsyukpa nə
nńyə lə mə əsuə. Nnya ni bə mmfo
Moses eto kɔfi nnɔ kekleke ku asa
nnya báwɔni bákpe lə Onanto eto
bənyɛləkətidi eto ekue əsuə.
15 Mfi ənəmi ntəkə lə Onanto
əsuə fe kase mə tsya dífi mə ənəmi
bətəkə bə betidi ba kenkee, bə
basɛɛ ku babua tã ebotaka betsyi
ɔkɔmə bəbə.
16 Lə nyamfo esoo, mfi mɔ
əsuəale kenke nkpe bə nləkə mɔ
nsusu nte lə nkpa lə nyamfo əsuə lə
Onanto ku betidi kenke eto ənəmi.
17 “Alɛ kpə ni nyamfo mensikɛ lə
Yerusalem. Nya misinkli mimbə
miə mufi ətəsa ntə bakombo ba ni
mɔ kosate eto betidi nya lə ntə
Onanto kedi tsya.
18 Lə lefe nə mínyifo disikpinkpi
eto lekpa mínlosəə, Yudafɔ bətsyuə
əbə bənyə mɛ lə Disumuyo mfó.
Nya bonko mba laakpo kudu kakpe
bulə saa mányɛ. Nya mɔ əmə tsya
mánkpe bulə saa.
19 Yoofo budi bə Yudafɔ ba ditsyi
Asia eto kasɔɔ, mə ele bə bebə fə
ɔflɔ. Nya lə mɔ ku mə kpe etiki
ətsyuəə, nnya booləkə batɛyi nɛ.
20 Nnye betidi ba nsi mfóo, yoofo
budi bə bɔɔtɛyi asa bua nnya eto
dikpi nə bálo mə lefe nə Yudafɔ eto
bakponkpo ninə ba lɛkɛ mfó fɛ
bákponko mɛ lekpo.
21 Ensɔ ditiki nə mímbesə ɔkɔɛ
kato míntɛyi lə lefe nə míńyə lə mə
ənəmi minkə, ‘Mbə katsyakɔ mfo lə
nləkə mɔ əsuə kɛnyɛ minkə mfo
nnɔ minkə bəkpənkpə si bootaka
betsyi ɔkɔmə bəbə’ eso békponko
mɛ lekpo?”
22 Nyaso Felike wə nyi
kusufɔfɔtsyɔntsyɔ eto ditsyukpa
nya ófo ditiki nəmfo ɔ́nɔ tintii,
átɛyi Yudafɔ bamfo nkə, “Bisinkli
bɛyɛ isu ese lefe nə bamamanyə eto
ɔtɔnkotɔnko kplɛ Lisia luubə fɛ lə
nla ditiki nəmfo nləkə.”
23 Nya útə kusu nkə omamanyə
ninə kpa Paulo usu okpe lə diyo.
Fɛɛ balɛ wə ola kukɔnɔ, lə bətə wə
bayɛtsyuə ba luubə bə bəənyə wə
nnye baboko wə asaa, kusu.

Paulo Átɛyi Felike Ku Drusila Wə Etiki.

24 Lə eyi asiani ətsyuə eto kamaa,
Felike ku wə usiə Drusila wə ni
Yudanyə əbə, nya útə nkə bakpa
Paulo baboko, nya údi mə etiki itsyi
lə Yesu Kristo eto bofokanɔ əsuə.
25 Nya lefe nə unsi ɔnlɛ asa kasɔ
buləkə kate mə itsyi lə nkpə sɛɛ

siəsiə ku əsuə ola bɔlɛ ku Onanto eto lekpo kponkpo nə ləəbə bubə kama kamaa, sikpi alɛ Felike tinti. Mfóo, nya Felike lɛtɛyi wə nkə, “Taka lə edu. Nya lə nsi nkɛ lefe sɛɛ, muutə bakpadi fə bətə mɛ.”
26 Nya se úbu nkə Paulo ebuyifo nte butsyuə utə wə esoo, úkakpe nkə bákakpadi wə lefe saa lə wonko wə lə bəkədi etiki lə bətsyuə.
27 Lə alɛ ənuə eto kamaa, bələkə Felike bédunko nya báboko Porkio Festo lə wə kɛnyɛ. Nya se Felike lɛbɛbɛ nkə Yudafɔ la wə asa esoo, útə kusu nkə Paulo si ɔkɛ diyo nəmə mfó.

25

Paulo Éfi Wə Etiki Úsuko Okankplɛ Kaisare Ɔflɔ.

1 Eyi ətsyə eto kama se Festo díbə údufə lə wə sininə kedikɔɔ, údu lə Kaisarea úsu Yerusalem.
2 Mfó nya besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə lɛtɛyi wə etiki itsyi lə Paulo əsuə. Nya bálɛ wə lekpakpa bənkə
3 okpa Paulo oboko Yerusalem. Nya mə nsusu ni bənkə bɔɔbiɔ bəsəkə wə lə kusu. Nya lə ubə ɔlɛ bofee, lə balo wə.
4 Nya Festo lɛtɛyi mə nkə, “Paulo labe lə diyo lə Kaesarea. Nya mintsya luubə mfo lefe kliminti eto kama.
5 Nyaso bitə lə mi beninə lə bəbə mfó lə bəbə bələkə kabua ka úyifo bate.”
6 Lə eyi mflamfla nye lefosi eto kamaa, Festo ésinkli úsu Kaesarea. Se kale dísiəə, ókpadi Paulo eto lekpo nəmfo.
7 Nya se Paulo díbə údufə lekpokakpokɔ mfóo, Yudafɔ ba ditsyi Yerusalem əbə bəńyə bátsyilama wə nya báwe etiki kpə bətəkə wə lə əsuə nya bámfo kɛnyɛ buləkə kate ɔnukualɛ wə nkpe lə nnya.
8 Paulo édi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Ményifo kabua saa nta Yudafɔ eto kɔfi nye Disumuyo nye Okankplɛ Kaisare eto kɔfi əsuə mbu.”
9 Nya se Festo léla nkə lə Yudafɔ la wə asa esoo, ɔ́tɔ Paulo nkə, “Ala fənkə eesu Yerusalem lə nsu nkponko fə lekpo nəmə mfó?”
10 Nya Paulo lɛtɛyi wə nkə, “Owo. Iyifo mɛ kusutətə bənkə kasɔ kamfo eto Okankplɛ Kaisare kosate kponko mɛ lekpo nəmfo. Fə kosate yi sitinti fənkə manta kɔfi sa mbu nyifo kabua sa lə Yudafɔ əsuə.
11 Lə nyifo lesa nə díńyə itə bə balo məə, mɔɔtɔnɔ miə balo mɛ! Fɛɛ lə mánta kɔfi saa mbuu, yembutə kusu bə fə nye utidi bamba lə ufi mɛ utə betidi bamfo lə balo. Lə nyaso mfi mɔ etiki nlɛ butsyə lə Okankplɛ Kaisare eto ənəmi!”
12 Nyamfo eto kamaa, Festo ku wə beninə álɛ etiki nyamə bábe nya ɔ́tɛyi Paulo bənkə, “Se féfi fə etiki fanlɛ Okankplɛ Kaisare butə esoo, ebusu Okankplɛ Kaisare eto ənəmi.”

Oka Agripa Ku Berenike Ánɔ Paulo Eto Etiki.

13 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, Oka Agripa ku wə ɔyimisio wə baakpo Bernike əbə Festo ɔflɔ lə Kaisarea bə lə bəbə bənyə wə bəsiəsə.
14 Bəsiə mfó eyi kpə nya Festo dífi Paulo eto etiki ɔ́tɛyi Oka əmfo nkə, “Osani utsyuə labe lə Aba eto diyo mfo, nya Felike léyani utsyə.
15 Lefe nə mínsu Yerusalem, besumunyə ninə ku mə batɔnkotɔnko átɛyi mɛ etiki nnya bála bətəkə wə, nya bátɛyi mɛ bə ntə kusu lə balo wə dikpi.
16 “Nya mínləkə kasɔ mínte mə miə Romafɔ eto kɔfi məntə kusu bə balo utidi dikpi fɛ lə bakponko wə lekpo. Ele bə bətə wə kusu lə wə ku betidi ba lɛkɛ etiki lə batsya batɛyi nya fɛ lə balo wə dikpi.
17 Lefe nə bəbə mfo lə etiki nyamfo əsuəə, mintsya mémfi nnya ntsyə lə əsuə. Lə nnya kəsiəsə eto olesiəə, ntə miə bakpa osani əmfo baboko mɔ lekpokakpokɔ.

18 Fɛɛ etiki nnya béfi lɛ wəə,
menyifo etiki bua nnya mímbu miə
nnya boofi lə wə əsuə.
19 Asa nnya bátɛyi mfó eyifo etiki
nnya ditsyi lə mə kafokanɔ ku utidi
wə baakpo Yesu wə díkpə, nya
Paulo, wə nlɛ bɔtɛyi nkə okpe nkpə
əsuə!
20 Iyifo mɛ basaa nya mante kase
mɔɔyɛ nla etiki nyamə. Lə nyaso
ntɔ Paulo lə woola nkə woefi ditiki
nəmə usuko Yerusalem lə usu uləkə
etiki nyamfo kɛnyɛ lə Yerusalem
mfó.
21 Nya Paulo lɛtɛyi nkə óla nkə
woefi wə etiki usuko Okankplɛ
Kaisare lə udi, lə nyaso ntə miə beti
wə bakpe lə diyo isu ese lefe nə
mootsyese wə Okankplɛ əmə ɔflɔ."
22 Nya Oka Agripa lɛtɛyi Festo
nkə, "Nla miə mɔ kosate lə nnɔ wə
ditiki nəmə."
Nya Festo lɛtɛyi wə nkə, "Ɛbɔnɔ
ditiki nəmfo kusɛɛ!"

Paulo Ǝbə Agripa Eto Ǝnəmi.

23 Nya se kale disiəə, Oka Agripa
ku Berenike álɔkɔ ku bekankə bəbə
lekayo nya bédufə lekpokakpokɔ
mfó. Nya bamamanyə ku umə əmə
eto beninə dítəkəko mə bəəbə. Nya
Festo dítə əsuəale nkə bakpa Paulo
baboko.
24 Nya Festo lɛtɛyi nkə, "Oka
Agripa ku mi mba kenke díbə
bétsya mfo, osani əmfo ni utidi wə
Yudafɔ ba nkpe lə Yerusalem ku
Kaisarea mfo kenke tsya léla bə
balo!
25 Fɛɛ lə mɔ nsusu əsuəə,
wényifo kulesa nə dítə bə balo wə
dikpənkpi. Fɛɛ wə əmə tsya nkə úfi
wə etiki útə bo Okankplɛ. Nya
mintsya mánni nko.
26 Fɛɛ be ni lesa nə ele bə nwɔni
ntə bo Okankplɛ əmfo? Itsyisee,
wényifo tɔ kabua saa mə. Lə nyaso
nkpa wə mboko mi ku fə Oka
Agripa titlu, minkə lə bidufə lə wə
ditiki əsuə lə bete mɛ ditiki nə ele
bə nwɔni ntsyese wə.
27 Itsyisee, yanlɛkɛ bə nkpa nwə
bákpe lə diyo ntsyese kasɔ kamfo
eto Okankplɛ lə lefe nə eto lefe
mənnyə kabua ka úyifo ka
mɔɔwɔni ntsyese wə."

26

Paulo Áta Wə Ǝsuə Ǝto Disi Lə Agripa Eto Ǝnəmi.

1 Nya Agripa lɛtɛyi Paulo nkə,
"Kusu kpe bə di fə etiki."
Lə nnya esoo, Paulo ábesə wə
kɔni kato nya údi etiki ɔ́tɛyi nkə,
2 "Bo Oka Sɛɛ Agripa, disi ɛkpɛ
kpe mɛ mmi bə moofo mɔ ditiki
buləkə kate lə fə ənəmi lə nnya eso
Yudafɔ dífi etiki lə mɛ əsuə.
3 Itsyise nyi miə fəə, eyi Yudafɔ
eto kənə ka nkpe lə mə nti ku mə
akpa kenke kukɔnɔ. Nyamfo esoo,
minlɛ fə lekpakpa nɛ. Kpe utu lə
anɔ mɔ etiki ətə mɛ.
4 "Yudafɔ kenke yi kase mínlɛ mɔ
əsuə ola idu lə mɔ sikpefi lefe lə mɔ
umə ku lə Yerusalem tsya.
5 Lə bɔɔtɛyi ɔnukualɛɛ, nko seka
mísiə nkpə fe Farisinyə itsyi taa mɔ
sikpefi lefe nɛ. Nya Yudafɔ eto afi
ku akpa kpe ale eso nsumu bamba
saa eto ale kenke.
6 Lə nyaso ete béfi etiki nyamfo
banlɛ butəkə mɛ lə əsuə nɛ lə kase
mińyə minlɛ kusu bobe itə kɛnyɛ ka
Onanto lɛtɛyi bo bana mə utsyə eso.
7 Israelfɔ eto lefosi atobi ənuə
nnya kenke lə bokplatsya kekleke
kətsyə ku kakɔmi bə lə mə tsya lə
bənyə kusu ko minlɛ bobe mfo. Bo
Oka Sɛɛ, nyamfo eso Yudafɔ nlɛ mɛ
kɛnyɛ bola kətəkə mɛ etiki lə əsuə
nɛ.
8 Beso ele bə ilə bə mi mba nkpe
mfo kenke fo bɛnɔ biə Onanto
aatakasə bəkpənkpə?
9 "Lefe nə léfe mməə, mfi nnya
ntəkə lə mɔ əsuə miə muuyifo lesa
saa nə moofo lə nńyə lə Yesu wə ni
Nasaretnyə eto mba ntəkəko wə lə
əsuə.
10 Yudafɔ eto besumunyə ninə ətə
mɛ əsuəale bə mmuə betidi kɛnkɛ
kpə nkpe lə diyo lə Yerusalem. Nya
mba bálo lə mə nti tsyaa, íyifo mɔ
lelabi bə ibə nko
11 Ntəkəko mə nya mínkpɔ mə
nya mínte mə ohiã ɛyɛ isu kəmə

bamba ka letsyo kulaa tsya. Nya míntə miə beyifo mə asafimfi lə Yudafɔ eto ntsyakɔ kenke. Nya míńyə mə lə əsuə ku lɛblɔfi miə bedi mbusiotiki nnya dińyə lə Yesu əsuə.

Paulo Átɛyi Kase Útsyi Ɔwuninsə Útəkəko Yesu Kama.

12 “Nko eto ditsyəbi əsuə minkɛ minyɛ mintɔ lə Damasko ku əsuəale fe kase besumunyə ninə dítə mɛ.
13 Bo Oka Sɛɛ, kase minyɛ kusu lə kakɔmi eto lefosi ənuə lefee, nnyə diyənde nə lekpa lenso mfenti eto kofe ditsyi kato nya lékpo létsyilama bonko mba nyɛ bɔntɔ.
14 Nya mfó se bomblɛ dídu bónɔɔ, nnɔ ɔkɔɛ utsyuə lə Yudafɔ eto sele əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fəńyə mɛ lə əsuə nko? Lə áta biyu kokpaa, fə kosate ete loofo lefabe.’
15 “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute, owoe fe ni?’
“Nya ɔkɔɛ əmə lɛtɛyi nkə, ‘Mɔ ni Yesu wə fanlɛ bɔkpɔnko kekleke.
16 Mɔmɔɔ, taka əńyə! Se mínkələkə əsuə mínte fə esoo, muufi fə nyifo mɔ uyifoyifo. Ɛbɔtɛyi kawunsiə eto betidi kenke lesa nə fənyə mfo ku asa nnya muukələkə nkate fə.
17 Nya kaka minlɛ fə botsyesee, moose fə, nlək fə ntsyiko lə fə betidi ku lə bele bamba tsya nti.
18 Muutə asini mə ənəmi nnya luutə bə ebulək mə etsyiko lə Obonsam eto əsuəale ku ketuntu ka bankpe əsuə bə lə bafo Onanto eto əsuəale ku diyənde nə əsuə onkpe banɔ. Bə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə itə bə lə bənyə kəsiəkɔ kato fe mba úlək óboko wə akɔ báfiani mba úlək utsyə itsyise báfo mɛ bánɔ eso.’

Paulo Édi Etiki Itsyi Wə Keyifo Ǝsuə.

19 “Lə nyasoo, Oka Agripa, nyamfo eso mányɛ buyifo lə nnya Onanto díləkə óte mɛ itsyi kato əsuə nɛ.
20 Ntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə budi kate Damaskofɔ lə nnya kama Yerusalemfɔ, lə nnya kama Yudafɔ kenke ku mba lenni Yudafɔ tsya miə besinkli lə mə abua əsuə lə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bate lə mə asayifoyifo əsuə bə bátsyi báwuninsə sitinti.
21 Nyamfo eso Yudafɔ dímuə mɛ lə Yudafɔ eto Disumuyo nɛ. Nya bála bə eni baalo mɛ.
22 Fɛɛ Onanto ələkə mɛ utsyiko lə mə ani. Nyaso minsi minkpe nkpə minlɛ adansiɛ nyamfo budi kate mi beninə ku betidi kenke tsya nɛ. Lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfoo, nnya tututu ni nnya Onanto eto bənyɛləkətidi ku nnya Moses lɛtɛyi bə yuubə itə nɛ.
23 Nnya ni bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ebubə unyə kanyi. Nya wə ni utidi tutɛ wə lootaka utsyi ɔkɔmə ubə, nya wə luunə diyənde oboko Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ kenke.”

24 Lamfolamfoo, Festo áfa ɔ́tɛyi nkə, “Paulo, disi ábia fə! Fə sikuente kplɛ siamə ábiasə fə disi!”

25 Nya Paulo lɛtɛyi nkə, “Ububutidi Festo, disi mambia mɛ. Biemfi ditiki nəmfo fe ayɛtiki. Etiki tinti minlɛ bɔtɛyi.
26 Sitinti, Oka Agripa yi etiki nnya minlɛ bɔtɛyi mfo. Nyaso minlɛ wə etiki budinko ku utu faa nɛ. Mfo nnɔ miə nyamfo eto kulesa menyifo wə akulasa, uyi nnya lesa saa.
27 Oka Agripa, áfo nnya Onanto eto bənyɛləkətidi lɛtɛyi ánɔ? Nyi miə áfo mə ánɔ.”

28 Nya Agripa lɛtɔ Paulo nkə, “Ala fə ntsyi nwuninsə mfiani Ukristonyə lə lefe kliminti nəmfo əsuə?”

29 Nya Paulo dítə mbuayɛ nkə, “Lefe kliminti dini o-o, lɛkɛntsyɛ dinii, nlɛ ola boto mmi minkəə, mi mba nkpe mfo kenke tsyi bɛwuninsə fe mintsya kə. Fɛɛ biunyə kanyi bakpe mi amana fe kase mɔ nlɛ bunyə mə!”

30 Nya Oka Agripa ku Festo ku
Bernike ku betidi bamba bamfó
kenke létaka bəńyə.
31 Nya se bataka bábɔ lə mfoo,
bákpe disi lə Paulo eto ditiki nəmfo
əsuə bátɛyi bənkə, “Utidi əmfo
menyifo lesa saa bua nə ele bə balo
wə nye bakpe wə lə diyo.”
32 Nya Agripa lɛtɛyi Festo nkə,
“Eni boofo wə boyani lenni nya
úkefi ditiki nəmfo útsyə Okankplɛ
Kaisare lə ənəmi eso.”

27

Bákpa Paulo Bésuko Roma.

1 Nya lefe nə báse uyi bənkə ele
bə busu Roma lə Italiaa, bákpa
Paulo ku mba bákpe lə diyo ku
babamba bákpe lə omamanyə ninə
wə baakpo Yulio eto ani. We ni
Okankplɛ eto bamamanyə eto
ditsyukpa eto uninə.
2 Nya búfi ɔklɔ wə dítsyi
Adramitio nya útə ənəmi Asia eto
lekpake eti. Nya bo ku
Makedonianyə wə baakpo
Aristarko wə ditsyi Tesalonika dísiə
lə ɔklɔ əmə.
3 Nya lefe nə kale dísiəə, bóyo
Sidon eto lekpo kɛnyɛ. Mfó Yulio
dítə Paulo kusu kafo faa nkə usu
umə lə usu unyə wə bayɛtsyuə itə lə
bətə wə asa nnya wuufi ɔyɛ kusu.
4 Nya se busi búdu mfóo lə ɔklɔ
əsuə nya lə kase ufiebi əmə lɛkɛ
kɛnyɛ ale esoo, bɔyɛ Kipro eto
Ɔnwɛdukue eti kaka bɔ́bɔ lə ufiebi
əmə əsuə.
5 Nya se bófe mfóo, bɔ́yɛ lə
Kilikia ku Pamfilia eto lekpo kɛnyɛ,
nya búsu búńyə lə umə wə baakpo
Mira lə Likia eto lekpake.
6 Lə mfó omamanyə ninə wə
nyɛnko bo ənyə ɔklɔ utsyuə wə
ditsyi Aleksandria ɔntɔ lə Italia eto
kasɔ. Nya útə búsiə lə wə.
7 Nya lə eyi kpə eto kamaa, ílə fɛ
búsu bóyo umə wə baakpo Knido.
Nya lə ufiebi wə nlɛ bɔsɔ kekleke
esoo, bóamfo bɔyɛ kesu sɛtɔ. Nyaso
se búdufə Salmonee, bɔ́tsyi bɔ́yɛ
búsu Kreta ɔflɔ kaka kasɔ kamə díti
ufiebi əmə eso wánkɛ kɛnyɛ ale.
8 Disiale fɛ bɔ́yɛ búsu búdufə
kaka baakpo Ɔklɔ eto Kəńyənkɔ ka
lɛlɛkɛ ka dimensitsyo ku umə wə
baakpo Lasea.
9 Nya se búkedi eyi kpə lə kusu
ko bɔnyɛ esoo, Yudafɔ eto kɛnyɛ
leklefe ébofe. Nya bɔyɛ lə ntu əsuə
lə lefe nəmfo ebubə ɛkɛ ale eso. Lə
nyamfo esoo, Paulo álɛ mə kɔlɛ
nkə,
10 “Boanto məə, nnyə minkə bo
kusu bɔyɛ idu mɔmɔ ɛntɔ əbə ale
bɔkɛ kaso, itsyise ɔklɔ əmfo
ebudufə lə bulə əsuə, nya asa kpə
ku betidi tsya ebɔtsylɔ.”
11 Fɛɛ bamamanyə eto uninə
əmfo áfo ɔklɔ əmə eto okanka ku
ɔklɔ sate eto lesa nə bátɛyi ɔ́nɔ
enso nnya Paulo lɛtɛyi.
12 Nyaso se ɔnwɛkətsyəkɔ kamə
mánlɛkɛ itə lefe kentsyɛ se lɛyɔ lefe
nlɛ bubə esoo, mba wə ku mə nyɛ
kusu átɛyi bənkə bala bə baayɛ
besu bedufə Foinike bomu. Mfoti
ebɔlɛkɛ itə mə bɔkɛ lə lɛyɔ lefe
nəmə. Itsyise Foinike eyifo umə lə
Kreta eto kasɔ eto kaka kakɔlɔ kpə
ləətsyə ɔnwɛ nnya leeti ufiebi kusu
lə kofe eto diyo kedufəkɔ eti.

Ufiebi Kekleke Ásɔ Lə Lekpo Ǝsuə.

13 Lə lefe nəmfó ufiebi sɛɛ utsyuə
etsyiko bɔsɔ ketsyi Ɔnwɛdikue eti,
nya iyifo fe yɔɔlɛkɛ itə kusu bɔyɛ.
Lə nyaso bəmuə əsuə nya bédu
báyɛ lə Kreta ɔflɔ.
14 Fɛɛ lamfolamfoo, ufiebi bua
utsyuə ko dítsyiko bɔsɔ itsyi lə
kodiani eto lekpake itsyi lə Kreta
eti.
15 Nya ɔ́sɔ útsyi ɔklɔ əmə eto sɛtɔ
óbesə kato. Bala bə lə yɔɔlɛkɛ lə
batsyi ɔklɔ əmə eto ənəmi
bawuninsə besuko kasɔ eti, tsya
bamfo. Nyaso báyani wə nya ufiebi
əmə lɛsɔ útsyi wə ɔ́yɛnko.
16 Nya kama kamaa, búsu búnyə
kabiɔnkɔ sɛkɛ kətsyuə lə kasɔ ka
ntu letsyilama ka baakpo Kauda eto
kutsyə kɔni. Nya disiəale fɛ bófo bo

ɔklɔ kɛkɛ əmə botsyasə lə ɔkplɛ wə əsuə bunsi.
17 Nya se bənyə bə bulə saa ensibəə, béfi kekuə bákle ɔklɔ kplɛ əmə tsya. Báte sikpi bənkə ufiebi ebɔsɔ utsyi wə usu okpe lə kota eto kɔwunimi bua əsuə lə Libia eto lekpo kɛnyɛ. Nyaso bábokosə ufiebi nto mfia bo bátsyasə lə ɔklɔ əmə əsuə kasɔ. Lə nyamfo eso ufiebi əmə ənə wə ɔ́yɛnko.
18 Se kale dísiə fɛ ufiebi əmə dímanyɛ tɔ bɔsɔɔ, bétsyiko bikə bia nkpe lə wə kafo buləkə kato kakpe lə ntu əsuə.
19 Nya lə diyi tsyəfə əsuəə, bétsyiko ɔklɔ əmə eto biyifokə kpə tsya bɔsɛ kato kakpe.
20 Lə eyi kpə nnya dítəkəə, ufiebi əmə ásɔ kekleke isi eso itə bə bóənyə kofe nye befandebi. Nya itə bə bo kpə ménsibe kusu boə busi bɔɔkɛ nkpə kon!

21 Nya lefe kpə əbə léfe bankɛ kɔni bendi lesa, mfó Paulo létaka úńyə lə mə ənəmi nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔ bayimi, lə nnya ete bɛnɔ mɔ etikii, eni bóendu lə Kreta, enni asa nyamfo kenke məmbə itsyə bo mmə.
22 Nyaso nlɛ mi lekpakpa tinti minkə bekpe utu, ɔklɔ əmə ebonya, fɛɛ bo kuutsyuə saa embukpə!
23 Itsyise kənə ku ketsyee, Onanto wə mbə mɛ ini wə meesumuu, wə ɔtɔnkpe əbə úńyə mɛ lə ɔflɔ.
24 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Paulo, mensite sikpi. Ele bə efi fə ditiki əsuko Kaisare əflɔ! Itsyise Onanto kpe kafo ɛkpɛ, úńyə fonko mba nyɛ kusu kaminsə eso mi kutsyuə saa embonya.’
25 Nyaso mɔ betidi, bimuə utu bɛlɛ! Mfo Onanto nnɔ, lesa saa ebubə itə fe kase ɔ́tɛyi mɛ.
26 Fɛɛ ele bə ɔklɔ əmə su ɔsi lə kɔwunimi əsuə lə kasɔ ka ntu letsyilama.”

27 Nya ufiebi dísukosə bɔsɔ ketinkəsə bo sɛtɔ ku kama lə Adria eto lekpo əsuə itə lefosi eyi ana. Nya lə lefosi diyi nale eto ntsyentii, bo ɔklɔ əmə eto beyifoyifo ebu bənkə bɔɔnyi bafi kasɔ kətsyuə.
28 Mfo nya bésusu ntu bomə eto letsyobi bábe, nya bənyə bənkə ntu bomə eto letsyobi eyifo fe akpa kolofa akpafosi ənuə. Nya se besi báyɛ bésu sɛtɔ sɛkɛɛ, besi bésusu nya bənyə bə ntu bomə eto letsyobi eyifo akpa afosi ɔwɔnɔmbə.
29 Nya se báte sikpi bənkə ufiebi ebɔsɔ utsyi ɔklɔ əmə usu ɔsɔ lə abansə ətsyuə əsuə esoo, báyani bitu bena bia nkpe kalende tinti ləəmuə ɔklɔ kəńyənsə lə kalebe kani. Nya bəńyə nya bákato ola kekleke bə kale lə kəsiə mlə.
30 Nyaso se ɔklɔ əmə eto beyifoyifo léla bə lə betsyetsyi bedu esoo, bələkə ɔklɔ kɛkɛ əmə bətəkə lə ntu əsuə nya báko bátɛyi bənkə bála bə babe lə ɔklɔ kplɛ əmə eto sɛtɔ sia bákpe bitu bia nkpe kalende ebofo ɔklɔ əmə bumuə kətsyə.
31 Fɛɛ Paulo átɛyi bamamanyə ku mə uninə nkə, “Lə betidi bamfo mankɛ lə ɔklɔ əmfo kafoo, biukpə.”
32 Nyaso bamamanyə bamfo ála ukuə wə lɛkɔbe ɔklɔ kɛkɛ əmə ɔnlɛ, nya báyani wə bákpe lə ntu bomə əsuə.
33 Nya lefe nə kale nlɛ busiəə, Paulo álɛ mə lekpakpa nkə məmblɛ di lesa. Nya usi ɔ́tɛyi mə nkə, “Eyi lefosi ana nɛ se bɔkɛ lə bulə əsuə nya mi kuutsyuə saa ménsifi tɔ kulesa okpe kɛnyɛ.
34 Lə nyaso nlɛ mi lekpakpa minkə, bidi lesatsyuə lə binyə əsuəale itə bə biembukpə. Itsyise lɛ ɔsɔsɔ ɔni embusiə lə mi əsuə.”
35 Nyaso Paulo éfi didisa, nya se ɔ́sɔ Onanto ani lə məmblɛ eto ənəmi mfóo, úbudi lesa nəmə ditsyuə údi.
36 Lamfolamfoo, utsyuə saa eto utu əsiəə kasɔ nya məmblɛ dítsyiko lesa nəmə budi.
37 Betidi ba lɛkɛ lə ɔklɔ əmə kafo eyifo betidi alofa ənuə awosi akuanse ku ekua.
38 Nya se bédi bálosəə, betidi bamə esi bələkə bidikə bia kenke díbu lə ɔklɔ əmə kafo bákpe lə ntu

əsuə, itə bə ɔklɔ əmə átaka kalende.

Ɔklɔ Ǝmə Ába Úsensə.

39 Lefe nə kale dísiə kakpaa,
bənnyə lekpo kɛnyɛ bətsyə lekpo
mfó. Fɛɛ bənyə ɔklɔ eto
ɔnwɛkətsyəkɔ kətsyuə lə lekpo
kɛnyɛ mfó kaka beebu bə yɔɔlɛkɛ
bə bayɛ lə besu bəńyənsə ɔklɔ əmə.
40 Nyaso bala kekue ka lɛkɔbe
bitu bia ləəmuə ɔklɔ kənyənsə, nya
bányankli kekue ka lɛkɔbe ɔklɔ
əmə eto nnya laate wə kusu lə ɔlɛ
bɔyɛ. Nya bábesə ɔklɔ əmə eto
mfia bo ufiebi leetsyi itə lə ufiebi
əmə lə unə mə ɔyɛnko usuko.
41 Nya se báyɛ bantɔɔ, ɔklɔ əmə
ésu ɔ́si lə kɔwunimi əsuə itə bə
wénsifo bɔyɛ bio. Nya se ufiebi
tsya nlɛ bɔsɔ kəkə wə kama esoo,
óba úsensə kenke.
42 Nya se bamamanyə bamfo
díbu bə mba bákpe lə Aba eto diyo
bamə ebutsyetsyi beduu, bələkə
nsusu bə lə basɔ mə balo.
43 Fɛɛ se mə ɔtɔnkotɔnko əmfo
léla nkə woafo Paulo lə nkpə esoo,
wántɔnɔ ku mə. Nyaso útə kusu
nkə nwə kee loofoo, lə basa bedufə
lə ntu bomə əsuə lə bake babɔ.
44 Nya mba luubu tsyaa, lə bəsiə
lə ɔklɔ əmə eto kətsyə ku lesa nə
kee loofo mə butsyi kayɛnko lə ntu
bomə əsuə kabɔsə kesuko utuflɔ.
Lə nyaso bomblɛ éyifo nko nya
bɔ́bɔ búsu lekpo kɛnyɛ mfó, bo
kutsyuə saa ménkpə.

28

Paulo Éyifo Ayanisa Ǝtsyuə Lə Malta.

1 Lefe nə bɔ́bɔ bófe lə bulə bomə
əsuəə, búsu bóte boənkə mfó ni
kasɔ ka ntu letsyilama baakpo
Malta.
2 Nya kasɔ kamfo eto betidi léfo
bo kukɔnɔ. Lefe nəmfo eyifo ɔsɔmi
ku lɛyɔ lefe, nyaso bátsyaka ute
kplɛ lə lekpo kɛnyɛ bətə bo nya
báfo bo kukɔnɔ.
3 Nya lefe nə Paulo nlɛ atɔni
ətsyuə bɔsɛ lə ubə okpe lə ute əmə
əsuə, owa utsyuə ko lɛbɔ lə atɔni
nyamə nti itsyi lə ute əmə eto
lɛyilabi eso, nya óbe ɔ́yɛ ókle Paulo
eto kɔni.
4 Nya se mfó eto betidi dínyə bə
owa əmfo faka lə wə kɔni əsuə,
bátɛyi bənkə, “Utidi əmfo eyifo
nwə laalo betidi. Nyaso itə bə ɔbɔ
utsyi lə lekpo eto ukpə kəmiə tsyaa,
bo Ufiə ɔnukualɛ embɔtɔnɔ nkə
usiə nkpə.”
5 Nya Paulo lɛwunya wə lə wə
kɔni ókpe lə ute əmə kəmiə nya
kulesa saa ményifo wə tsya.
6 Nya betidi ba díńyə banlɛ wə
bobee, díbu bə wɔɔfɔ nye wɔɔsɔ
kasɔ ukpə lamfolamfo. Nya se
bəńyə bábe wə ɛklɛɛ fɛ kulesa
məmbəə, bétsyi mə nsusu lə wə
əsuə báwuninsə nya bátɛyi bənkə
ufiə utsyuə uni.
7 Nya kaka búsu bɔ́yifə mfóo,
éyifo kasɔ ka lɛfi Oka Publio eto
diyo. Nya oka əmfo tsya léfo bo ku
disuəyuə, nya óbe bo itə eyi ətsyə
sɔ̃ɔ̃.
8 Lə lefe nəmfo tututu, Publio eto
anto ánɔ bufi. Atikesi əmuə wə,
nya ɔnlɛ kafo boto tsya. Nya se
Paulo dísu wə ɔflɔ lə diyo nya óto
ola nya úfi ani útəkə lə wəə, bufi
bomə áyɛ wə.
9 Se bánɔ bə bufi bomə áyɛ wəə,
befimfi ba kenke nkpe lə kasɔ kamə
məmblɛ ábɔ bəbə, nya Paulo létsya
mə.
10 Nya lə eyifosa nyamfo esoo,
bátsyɛ bo asa kpə. Nya se lefe léyo
bə budu mfoo, báboko bo asa kpə
bə bufi bɔyɛ kusu.

Bédu Lə Malta Bésu Roma.

11 Búsiə mfó éfo afa ətsyə fɛ
búdu. Lefe nə bɔnlɛ buluu, búsiə lə
ɔklɔ wə baakpo bənkə Bafimfi Eto
Bəfiə wə dítsyi Aleksandria wə díbə
úńyə lə kasɔ kamfó lə lɛyɔ lefe
nəmə mfó.
12 Se búdu mfóo, umənkplɛ wə
búsu búńyə ni Sirakusa. Nya búsiə
mfo tsya eyi ətsyə.
13 Se búdu mfóo, bɔyɛ búsu
búdufə Regio. Nya se kale dísiəə,
ufiebi sɛɛ etsyiko bɔsɔ ketsyi bo

kama wə lɛwunsəko bo, wə lékpa
bo úsuko Puteoli lə diyi nuəfə əsuə.
14 Nya mfóo, búsu búnyə mba
bafokanɔfɔ bətsyuə, nya bálɛ bo
lekpakpa bə busiə lə mə ɔflɔ eyi
akuanse. Lə nyamfo eto kama se
búdu mfóo, búsu búdufə Roma.
15 Nya se bayimi ba nkpe lə Roma
tsya lɛnɔ bə bokpe kusu bɔlɛ
bubəə, bətsyuə ba dítsyi faa əbə
bákɔ lə bo lə Apia eto asi. Nya
bətsyuə tsya díbə bákɔ lə bo lə
kaka baakpo Nsɔnɔkɔ Ntsyə. Se
Paulo dínyə məə, ɔsɔ Onanto ani,
nya isi ékpe wə nkɛale enso.

Bésu Bédufə Roma.

16 Nya lefe nə búsu búdufə
Romaa, bətə Paulo kusu bə úsiə
kaka woala. Nya bətə kusu bə
bamamanyə bamə eto ɔni kase wə.
17 Lə eyi ətsyə kamaa, Paulo
ákpadi Yudafɔ eto batɔnkotɔnko ba
nkpe lə mfó kenke bəbə básɔ lebo.
Se bátsyaa, ótɛyi mə nkə, “Mɔ
bayimi, Yudafɔ ba nkpe lə
Yerusalem dímuə mɛ nya befi mɛ
bésu bətə Romafɔ eto Aba bənkə
okponko mɛ lekpo lə lefe nə eto lefe
nə ménɣifo bo Yudafɔ eto kutsyuə
saa kulesa nye ńta bo banamə eto
lekpa saa mbu.
18 Romafɔ bamfó ákponko mɛ
lekpo nya bála bə lə bayani mɛ.
Itsyisee, bənnyə lesa nə əsuə bɔɔyɛ
balo mɛ nye balo mɛ dikpi fe kase
Yudafɔ eto beninə ba dimuə mɛ
lela.
19 Nya lefe nəmfo se Yudafɔ
bamfó dímantɔnɔ lə nyamfó əsuəə,
ótɔnɔ nkə ntɛyi mə lə nla miə
bakpa mɛ lə nsu nnyə Okankplɛ
Kaisare kosate ɔflɔ. Nya yenyifo mɔ
lelabi miə maala bo kasɔ eto betidi
kɛnyɛ.
20 Nyamfo eso mínkpadi mi lə
ndiko mi etiki nɛ. Itsyise Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ini
Israelfɔ kenke eto nwə banlɛ kusu
bobee, wə ni nwə mimfo minɔ miə
wə ni nwə eso baakpe mɛ lə amana
əsuə nɛ.”
21 Nya bátɛyi wə bənkə, “Bo alɛɛ,
bóamfo tɔ kulesa itsyi lə fə əsuə.
Nya bóamfo kukue nye kɛnyɛ bua
saa lə fə əsuə itsyi lə bayimi ba
dítsyi Yudea bəbə bo ɔflɔ.
22 Fɛɛ bola boə boanɔ lesatsyuə
itsyi lə lesa nə fáfo fánɔ mfo əsuə.
Itsyise sintintii, baantɛyi kulesa sɛɛ
sa itsyi lə ditsyukpa nəmfo əsuə ku
kalebe saa.”
23 Nyaso bətsyə wə diyi lɔni, nya
betidi kpə díbə wə ɔflɔ. Mfo nya
údi mə etiki itsyi lə Onanto eto
sekakedikɔ əsuə. Nya ókpa mə
nsusu úsuko kaka Moses ku Onanto
eto bənyɛləkətidi lɛwɔni asa bətsyə
itsyi lə Yesu əsuə. Nya údi mə etiki
idu lə olesiə isu ese lə ditsyitsyo
lefe.
24 Nya betidi bətsyuə lə mə nti
léfo wə bánɔ, fɛɛ bətsyuə tsya
dímamfo lesa nə ótɛyi banɔ.
25 Nya etiki nyamfo léboko kənə
lə mə nti. Nya se banlɛ busənsə
keluu, Paulo átɛyi mə etiki fɛfɛ
nəmfo nkə, “Ɔnukualɛ uni bə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyɛ lə Yesaya əsuə
nya ótɛyi bo banamə bənkə,
26 ‘Bisu bikatɛyi Yudafɔ bənkə,
“Biɔnɔ fɛ biəmbɔnɔ kasɔ,
nya buinyə nya biəmbunyə fɛ
bisu bete.”
27 Itsyise betidi bamfo eto ketu kpe
ale,
nya mə ato etidi,
nya béti mə ənəmi tsya.
Lenni nko innii, eni ele bə mə
ənəmi nnyə,
nya mə ato tsya ebɔnɔ,
nya mə nsusu tsya ebokpa kɛ̃
bə lə batsyi bawuninsə lə bəbə mɔ
ɔflɔ bə lə mɔ, Onantoo, lə
ntsya mə.’ ”
28-29 Nya Paulo lélosə wə etiki
nyamə nkə, “Ele bə ntɛyi mi lə bete
biənkə, ditiki nə Onanto luufi ofo
betidi lə nkpəə, béfi ni bésuko mba
lenni Yudafɔ. Nya məə, boofo ni
banɔ!”
30 Nya Paulo lɛkɛ mfoó alɛ ənuə lə
diyo nə ófo úkafó kayo, nya úkafo
betidi ba kenke ba díkəbə wə ɔflɔ.

31 Óbe Onanto eto sekakedikɔ
letsya ku wə utu ku əsuəale útə
mə, nya óte mə asa nnya lɛyɛ lə
Bonanto Yesu Kristo əsuə. Nya
kutsyuə saa ménti wə kusu.

ROMAFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Romafɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto uyifoyifo, nya mini nwə bátsyese ku Onanto díləkə nkə mbé wə Ditiki Sɛɛ letsyaa, mɔ ni nwə lɛwɔni kukue komfo nɛ.
2 Onanto eto Ditiki Sɛɛ nə ɔ́tɛyi wə bənyɛləkətidi ba úləkə útsyə nkə wuuləkə ote kawunsiə fe kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
3 Katɛyiketsye kamfo etsyi lə Onanto eto Ubi wə ni Bonamute Yesu Kristo əsuə. Bále wə fe kawunsiə kamfo eto utidi wə ni Oka David eto kafo eto ubi.
4 Nya ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, Onanto ələkə wə óte betidi lə wə əsuəale əsuə nkə wə ni wə ubi wə ótakasə utsyiko ɔkɔmə.
5 Nya ɛyɛ lə Kristo əsuəə, Onanto ənyə bo kaminsə nya úfi bo úyifo wə batɔnkpe itə Kristo bə lə butə kawunsiə eto betidi lə bafo wə banɔ lə beyifo wə lelabi.
6 Nya mimba nkpe lə Roma tsya, eyifo betidi ba Onanto lékpadi nkə bibə befiani Yesu Kristo eto bale.
7 Nyamfo eso minlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi mba kenke nkpe lə Roma nya Onanto laala mi, nya ókpadi mi nkə, bibə befiani wə bale nɛ.
Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disiəko mi.

Paulo Ála Nkə Lə Ubə Unyə Mə.

8 Ditutɛɛ, nyɛ lə Yesu Kristo əsuə nlɛ mɔ Onanto ani bɔsɔ lə mi disi, itsyise kawunsiə eto betidi kenke ánɔ kase béfo Onanto bɛnɔ.
9 Onanto wə eto keyifo meeyifo ku kafo faa, nwə eto Ditiki Sɛɛ nə maabe letsya itsyi lə wə ubi əsuəə, wə ni futsyə luuləkə ote nkə maanta mi əsuə kulefe lə nlɛ ola boto nɛ.
10 Nya lefe saa nə minlɛ ola botoo, maalɛ Onanto lekpakpa minkə lə iyifo wə lelabii, lə nyə kusu lə mbə nyə mi lə lefe nəmfo əsuə.
11 Iyifo mɔ lelabi kekleke bə lə mbə nnyə mi lə nwunsəko mi lə lɛwɔnɔ əsuə bə lə binyə əsuəale.
12 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfo ni bənkə lə bokpe bo əsuə nkɛale lə lefe nəmfo kemiə, lə mi bofokanɔ lə bokpe mɛ nkɛale, lə mintsya lə nkpe mi nkɛale.
13 Mɔ bayimi, nla miə bete biənkə iyifo mɔ ketsyue lə lefe kpə əsuə bə lə mbə mi ɔflɔ, fɛɛ yəntə mɛ kusu nko. Iyifo mɔ lelabi bənkə nwunsəko betidi lə bafo Kristo banɔ lə mi nti fe kase mínyifo lə betidi ba lenni Yudafɔ bamba nti.
14 Nko eto keyifo kamfo eyifo lesa nə ele bə nyifo ntə utidi saa, Grikifɔ ku mba lenni Grikifɔ, ku betidi ba nyi ekue ku mba lenyi ekue tsya.
15 Lə nyamfo eso maabɛbɛ kekleke bə mbə ntɛyi mi mba nkpe lə Roma tsya Ditiki Sɛɛ nəmfo.

Ǝsuəale Nya Ditiki Sɛɛ Nəmfo Nkpe.

16 Ditiki Sɛɛ nəmə eto bɔtɛyi anlɛ mɛ kofani, itsyise iyifo Onanto eto əsuəale nya ləətə utsyuə saa wə laafokanɔ lə unyə nkpə. Yudafɔ ni betutɛ ba lɔɔnɔ fɛ mba lenni Yudafɔ lə bətəkə.
17 Ditiki Sɛɛ nəmfo əələkə kusu sɛɛ ko ləələkə Onanto eto lelabi kate. Nya kusu sɛɛ komfo etsyi lə bofokanɔ əsuə idu lə kasɔ ketsyikokɔ isu ese lə kalosəkɔ. Lə fe kase báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bənkə, “Utidi wə ke ni ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, wə hã luusiə nkpə nɛ.”

Onanto Ǝənyə Ɔblɔ Lə Lebua Saa Eto Okle Ǝsuə.

18 Onanto əələkə wə lɛblɔfi itsyi taa kato kate lə asa nnya dińyə wə əsuə ku asa bua eto eyifosa nnya leeti betidi kusu bə lə bayɛ ɔnukualɛ əmə kosate bote.
19 Wəənyə ɔblɔ itsyise betidi əənyə Onanto eto asa nnya úyifo ketsye lekpo wuee. Itsyise Onanto kosate díləkə nnya wuee óte mə.

20 Itsyise idu lə lefe nə Onanto díyifo kawunsiəə, asa nnya kenke úyifo utsyə lə kee, əələkə Wə əsuəale manlo nnya boənnyə ku wə ditsyəbi boənnyə ku bo ənəmi kate. Nyaso kuutsyuə saa bio əmbofo bɔtɛyi nkə woamfo Onanto ɔnɔ.

21 Ite bə betidi yi Onanto tsyaa, beemfi dibu nə diŋyə itə wə kətə wə. Nya baansɔ wə ani tsya. Lə nnya kɛnyɛɛ, asa bimba eto disi ete beebu. Nsusu sɛ saa əmbə mə nya mə nsusu leena tũũ.

22 Nya bəənyə mə əsuə fe babesibe, fɛɛ bamumu beni.

23 Nya baayɛ Onanto wə ni nkpə kenke busumu, kefi atɛsə kətə asa bimba nnya ləmbə nkpə. Beefi asa fe utidi nye baklɔbɛ nye bebuki akpa ana nye bebuki ba laakpi lə kasɔ fe owa eto okle kesumu bon.

24 Lə nyasoo, Onanto ələkə mə ani, nkə beyifo lesa nə kee baala. Nya beefi mə əsuə eto sinə keyifo asinsa ku afanisa ku mə betsyuə.

25 Nya beefi bidiatɛyitɛyi kətsyə lə Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto kɛnyɛ. Bomu lə kedi bufi kətə Onanto eto kɛnyɛɛ, beefi ke kətə asa nnya Onanto əmə díyifo. Fɛɛ Onanto kosate wə diŋyə utə atɛsə lefe saa, wə ele bə besumu nɛ. Ibə itə nko.

26 Asa nyamfo eto okle eto buyifo eso Onanto léyani betidi bamfó nɛ, nya beeyifo asa nnya ni mə sinə eto alasa nnya ləənə mə kakpe lə afanisa əsuə. Nya besio kulaa tsya laayani basani ketsye kesu kalabeko mə besiotsyuə nnya lanyɛ lə kusu əsuə.

27 Nya nko ke ini bə mə basani tsya laayani besio ketsye nya beeyifo afanisa nyamfo eto okle kalabeko bətsyuə fe sisə ku sisiə seka. Nya lə nyamfo esoo, Onanto ənə mə koto ko diŋyə itə mə lə mə ditsyəbi bua nə baate mfo eso.

28 Nya se báni bə bembokase asa nnya diŋyə itə itsyi lə Onanto əsuə esoo, Onanto ələkə mə ani, nkə béyifo asa nnya dimalɛkɛ léfo mə nsusu kenke. Nya beeyifo asa nnya yanle bə beyifo.

29 Nya asa bua saa yifoyifo eto okle lefo mə nkpə kenke. Nya asa bua nyamə ni nsusu bua fifi, kunənkpə ku kabua eto bɔbɛbɛ kətə utsyuə. Nnya disi iyi mə nkpə əsuə ni kənənsɛ, betidilolo ku ekiti kpɔnkpɔ ku bidiatɛyitɛyi ku kekisi ku mə bətsyuə eto ketikimadidi.

30 Nya beedi etiki bua kabiasə mə bətsyuə eto aye. Beyifo betidi ba leekisi Onanto. Baaka bətsyuə, nya baabesə əsuə kato, nya baate əsuə. Nya baabɛbɛ kabua kətə bətsyuə lə esu kpə əsuə. Nya bəəmbu mə anto ku ambemə.

31 Beyifo betidi ba lenyi kasɛɛ lə kabua əsuə. Nya mə kosate eto lesa nə baatɛyi tsyaa, beenyifo lə nnya əsuə. Bakpe lefomfi nya bəənnyə utidi kaminsə nya bankpe disiale.

32 Beeyi bənkə lə Onanto eto afi əsuəə, betidi ba ləəsiə nkpə nkoo, Onanto ebolo mə dikpi. Fɛɛ mfe bəəńyə kekleke lə mə asa bua nyamfo buyifo əsuə nɛ. Nya inni nyamfo mate, bomu beekeko betidi ba leeyifo asa nyamfo tsya.

2

Onanto Aakponko Betidi Kenke Lekpo Lə Ɔnukualɛ Ǝsuə.

1 Nyaso, mɔ ɔyimi, fə nlɛ betidi bamba lekpo bokponko? Niə, niə, niə inii, əmbofo bɔtɛyi fə, fə yɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Lə álo fuutsyuə dikpii, nko ke foolo fə əsuə dikpi nɛ. Itsyise asa nnya beeyifoo, nnya okle ke fintsya leeyifo nɛ.

2 Buyi boə Onanto hã ni ɔsɛɛ nya okpe əsuəale bə okponko betidi ba leeyifo asa nyamfo eto okle lekpo.

3 Nya lə fə mɔ ɔyimi, wə ni kawunsiə kamfo eto utidi wə leeyifo asa nyamfo eto kakle lɛ betidi bamba dikpi boloo, ebu fə ebofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto lekpokponkpo əsuə?

4 Nye ebu fə bimba ete ini bə Onanto leeyifo fə kafoɛkpɛ nya

onkpe dibusə ku disuətsyə itə fə? Enyi sitinti fə, Onanto eeyifo fə kafoɛkpɛ kamfo itsyise woala nkə woawunsəko fə lə atsyi awuninsə.
5 Nya se fetidi ato, fáni fə əmbɔtsyi fə lɛkɔɛsi awuninsə esoo, fə kosate dítə Onanto ləəbə fə koto bunə kon lə diyi nə əsuə wookponko kawunsiə kenke lekpo tsyɔntsyɔ. Diyi nəmfo nya wuuləkə wə lefonyi ote nɛ.
6 Nya Onanto loobofo utsyuə sa kayo lə wə keyifo ka úyifo kumə əsuə.
7 Betidi ba laakpe otsyekle lə kasɛyifoyifo əsuə nya baabɛbɛ Onanto eto diyənde ku dibu ku nkpə manloo, Onanto ebutə mə nkpə manlo.
8 Fɛɛ betidi ba ini kədiə hã baabɛbɛ nya beentsyue ɔnuakualɛ əmə koto, nya baala asa bua buyifoo, Onanto ebunyə ɔblɔ okpe mə unə mə koto kekleke.
9 Betidi ba kenke difi asa buayifoyifo betsyi disii, ebudi ohiã nya boonyə kanyi. Yudafɔ luudi betutɛ, nya mba lenni Yudafɔ luutəkə.
10 Fɛɛ mba leeyifo asa sɛɛ, Onanto ebutə mə kato eto diyənde ku dibu ku diyuəsə. Yudafɔ luudi betutɛ, nya mba lenni Yudafɔ luutəkə.
11 Itsyise Onanto ambe utidi eto ənəmi fɛ woala etiki kələkə.
12 Betidi ba kenke dímante Mose eto afi fɛ béyifo abuaa, tsya ebukpə banya, ite bə Onanto embufi afi nyamə okponko mə lekpo tsyafɛ. Fɛɛ mba nyi Moses eto afi nyamə fɛ beeyifo asa buaa, Onanto ebokponko mə lekpo ɛyɛ lə afi nyamə əsuə.
13 Itsyise inni betidi ba leetsyue ato kanɔ afi nyamə ba luudi basɛɛ lə Onanto eto ənəmi. Bomu, betidi ba leeyifo lə afi nyamə əsuəə, mə ni mba luudi basɛɛ nɛ.
14 Afi nyamfo əmbe mba lenni Yudafɔ, fɛɛ lə kawunsiə eto kobetete əsuə mə kosate leeyifo lə kɔfi komə eto etsyuesa əsuəə, ínwə efiani kɔfi itə mə ite bə kɔfi komə əmbə mə tsya.
15 Ɛlɛ bote bə Onanto éfi asa nnya nkpe lə Moses eto afi nyamə əsuə ókpe lə mə akɔɛsi əsuə. Nya mə akɔɛsi tsya lɛ bote nko. Nya lefe ditsyuəə, mə nsusu aalo mə dikpi nye əələkə mə kasɛyifoyifo kate.
16 Nyamfo ebubə lə lefe nə Onanto luutə kusu Yesu Kristo kponko betidi kenke lekpo lə asa nnya baakula lə mə nsusu kenke kəmiə fe kase Ditiki Sɛɛ nəmə maabe letsya nlɛ bɔɔtɛyi.

Moses Eto Afi Átɛyi Asa Itsyi Lə Yudafɔ Ǝsuə.

17 Nya lə aakpadi fə əsuə fə Yudanyə, nya faayɛ lə Moses eto afi əsuə, nya faabesə əsuə kato fə, fə eyifo Onanto eto ɔyɛtsyuə.
18 Eyi lesa nə Onanto laala, nya fenyi lesa nə ni lɛsɛ, fe kase fákase nnya lə kɔfi əsuə.
19 Eebu fə əsuə fe oteesu itə benəmba nya feni lekpasə itə betidi ba nkpe lə kutuntu.
20 Efi fə əsuə eyifo nwə leekuləsə mba lenyi kobe nya faate asa mba ənə dimankpa tɔ. Eyi kukɔnɔ fə kobe ku ɔnukualɛ sɔ̃ɔ̃ nkpe lə Moses eto aafi nyamə əsuə.
21 Beso fə laate betidi bamba asa, fɛ faante fə əsuə asa nyamə? Aabe letsya fə benyu nya fə kosate enyuu?
22 Aatɛyi fə bankpo kusiə nye kusə, fɛɛ fə kosate nkpə? Ǝfiəsa aalɛ fə sɛsi, fɛɛ eeyu asa nnya beefi kakpa wə.
23 Aabesə əsuə kato fə eyi Onanto eto afi, fɛɛ enyi fənkə, fəə ke laata Onanto eto afi kebuu, əəntə wə dibu?
24 Lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, bátɛyi bənkə, “Mi Yudafɔ eto eyifosa eso mba lenni Yudafɔ laakpadi Onanto diye bua.”
25 Lə eeyifo lə afi nyamfo əsuəə, fə lelolala eyifo lesa nə nkpe kutəkə. Fɛɛ lə eenyifo lə afi nyamə əsuəə, nyalɛ lelolala nəmə eyifo lesa bimba.
26 Nya lə utsyuə wə lenni Yudanyə, wə dímanla lelo eeyifo lə

afi nyamə əsuəə, Onanto ebunyə
wə fe utsyuə wə lela lelo.
27 Mɔmɔɔ, nwə lenni Yudanyə, fɛ
weeyifo lə kɔfi komə əsuəə, ebokpe
kofani fə Yudanyə wə laata kɔfi ko
báwɔni bətsyə kebu ite bə bála fə
lelo tsyafɛ.
28 Inni əsuə eto sinə əsuə nnya
boənyə futsyə ni Yudanyə tinti. Nya
lelo eto bola kosate tsyaa, enni lesa
nə ete ńyə itə əsuə eto sinə eto
keyifo ka betidi ləənyə ketsye lekpo
futsyə feni.
29 Bomu utsyə ni Yudanyə tinti ni
futsyə wə laate lə wə eyifosa əsuə
nkə úfi wə lɛkɔɛsi útə Onanto. Inni
nnya lɛyɛ lə əsuə eto sinə sia bála
ɛyɛ lə kɔfikpekpe eto lekpa eto
ditiki əsuə. Bomu nnya lɛyɛ lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə. Nnya ini
kawunsiə eto kuutsyuə wə laabesə
utidi əmfo eto diye kato, bomu
Onanto.

3

1 Nya lə ite nkoo, nte kutəkə ko
Yudanyə wə bála lelo luunyə enso
mba lenni Yudafɔ? Nte kutəkə ko
nke lə lelolala əsuə?
2 Lə esu kpə əsuəə, kutəkə kpe.
Tutɛɛ, Yudafɔ eto ani nnya Onanto
dífi wə Ditiki Sɛɛ ókpe.
3 Fɛɛ lə ibə bə mə bətsyuə mámfo
bánɔ? Afo anɔ fə lə nyaso Onanto
embuyifo lə wə kɛnyɛ ka útsyə
əsuə?
4 Kulefe! Lə ibə bə utsyuə saa
eeyifo odia kulaa tsyaa, te fə
Onanto eeyifo lə wə ditiki əsuə. Fe
kase báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Lesa saa aate bə fə kɛnyɛ eto etiki
eyifo ɔnukualɛ.
Nya lə bakponko fə lekpoo,
buutə fə lɛbɛ.”
5 Lə bo etikididi əsuəə, boatɛyi
boənkə bo abua nnya boeyifoo,
əətə bə betidi nyə asa sɛɛ nnya
Onanto leeyifo ketsye lekpoo, ntsyə
ini nnya tsya? Lə nyasoo, bɔɔtɛyi
boənkə yɛmbɔlɛkɛ bə Onanto nə bo
kotoo? Kulefe! Fɛɛ nko bətsyuə
leebu nɛ!
6 Nya lə Onanto eni nwə leeyifo
asa lə kusu əsuəə, be əsuə wuunyə
okponko kawunsiə eto betidi kenke
lekpo?
7 Bətsyuə aala bɔtɔ bə, “Fɛɛ lə
mɔ bidia bia maatɛyi ələkə Onanto
eto ɔnukualɛtiki kate wee, itə bə
batɛsə wəə, nyalɛ beso baalo mɛ
dikpi bənkə utidi bua mini?”
8 Lə bufi nnya nkoo, boofo bɔtɛyi
boənkə, “Bətə lə bukeyifo asa bua
lə asɛɛ lə ɛbɔ itsyi lə nnya əsuə.”
Fɛɛ betidi bətsyuə lɛ bo abie busə
kaka bo, nya banlɛ bɔtɛyi bənkə bo
bomu nlɛ etiki budi nko. Betidi ba
luufi nnya nkoo, bəńyə itə bə
Onanto lo mə dikpi.

Betidi Ba Kenke Eeyifo Kabua.

9 Nya mɔmɔɔ, be boofo bɔtɛyi lə
bomba ni Yudafɔ əsuə? Bɔtɛyi
bɔnlɛ boə bo ale alɛkɛ eso mba
lenni Yudafɔ eto alee? Kulefe!
Itsyise mɔ́tɛyi ntɔnsə koko minkə
kabua ébudi Yudafɔ əsuə ku mba
lenni Yudafɔ kenke tsya əsuə.
10 Itsyise nyamfo eto okle báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
nɛ bənkə,
“Kuutsyuə saa əmbə bə wə eyifo
ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi. Lɛ
ɔni kplo əmbə!
11 Kuutsyuə saa əmbə wə
ləənyə kasɛɛ kətsyə lekpo.
Nya kuutsyuə saa tsya əmbə
wə laayɛ lə Onanto eto kusu
sɛɛ əsuə.
12 Betidi ba kenke etsyi kama bakpe
Onanto,
nya məmblɛ kenke ébota bébu.
Nya kutsyuə saa əmbə wə
leeyifo kasɛɛ. Lɛ ɔni kplon
əmbə!
13 Mə akuɛlonlobi eyifo fe kudi ko
lɛsini kɛnyɛ kunte.
Nya mə kadiakami ńyə itə bidia
bɔtɛyi.
Nya mə nyɛ eyifo fe owa eto
keni.
14 Nya mə nyɛ kenke diyi ekudi ku
kalo kpinikpini.
15 Mə akpa aataka mlə mlə lə utidi
eto bolo əsuə.

16 Bensi nkpə sɛɛ saa nya ini
kanyinyənyə hã bəənə
kaboko.
17 Nya benyi kase ele bə bəsiə nkpə
lə diyuə əsuə.
18 Nya mə ditsyəbi ante bə
baate Onanto sikpi.”
19 Mɔmɔɔ, buyi boənkə lesa saa
nə bátɛyi lə Moses eto afi əsuəə,
bátɛyi nnya bətə betidi ba nkpe lə
afi nyamə kalɔ, bə lə utsyuə saa lə
ɔyɛ wə əsuə kɛnyɛ buləkə, bə lə
kawunsiə kenke kakɛ lə Onanto eto
lekpokpo eto kalɔ.
20 Nyasoo, kuutsyuə saa embuyifo
ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi bə ɔyɛ lə
afi əsuə eso. Bomuu, lesa nə afi
nyamfo leeyifo ni bə yəələkə kate
utidi nkə uyifo obuayifo.

Onanto Ku Kawunsiə Eto Betidi Eeyifo Bani Ɛyɛ Lə Kristo Bofokanɔ Ǝsuə.

21 Fɛɛ kusu ko əsuə Onanto lɛyɛ
úləkə óte nkə betidi eyifo basɛɛ,
mányɛ lə afi əsuə. Afi ku Onanto
eto bənyɛləkətidi ələkə nyamfo
báte wuee.
22 Onanto ətə nkə betidi ba léfo
Kristo bánɔɔ, yifo basɛɛ. Úyifo
nyamfo útə betidi ba kenke léfo
Kristo bánɔ. Nya wóankpe
kabakefe lə betidi nti.
23 Betidi baa tã eyifo kabua, nya
bánnyi báfi Onanto eto diyənde
blɛmblɛ kon.
24 Fɛɛ Onanto, ɛyɛ lə Kristo Yesu
wə léfo kayo lə bo disi ətə nkə
bofiani basɛɛ lə wə lefonə əsuə eso.
25 Onanto éfi Yesu útə fe kedi lə
bo abua eto disi. Nya ɛyɛ lə wə
ukpə əsuəə, lə befi bo abua batsyɛ
lə bofo Kristo banɔ ko. Onanto
éyifo nyamfo lə ufi ote bo nkə wə
eyifosa yɛ lə kusu sɛ əsuə. Ɔkɛ
dibusə lə lefe nə léfe mmə, nya
úfəsɛ ənəmi úti betidi eto abua
nnya béyifo.
26 Úyifo nyamfo nkə lə ote bo lefe
nəmfo nkə wə kosate eyifo nwə
diyifo ɔsɛɛ, nya weebu nwə léfo
Yesu ɔ́nɔ tsya nkə wuuntsya eyifo
ɔsɛɛ lə wə ənəmi.
27 Nya be əsuə boofo buńyə kasɔ
lɛkɔɛsi? Bumbə kulesa! Bə boayɛ lə
afi əsuə eso lee? Owo, bomu ɛyɛ lə
bofokanɔ əsuəə, Onanto laalɔ
bonko wə eto nti.
28 Itsyise buyi wuee boə, ɛyɛ lə bo
bofokanɔ əsuəə, nya utidi laafiani
ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi, nya inni
lə wə bɔyɛ lə afi nyamfo əsuə eso.
29 Nyee, Yudafɔ hã ete ni Onanto
eto bale? Nya unni mba lenni
Yudafɔ tsya eto Onanto? Ee, uyifo
mə tsya eto ole.
30 Onanto ɔni kplo nkpe. Wə
luubu Yudafɔ nkə beyifo basɛɛ ɛyɛ
lə mə bofokanɔ əsuə. Nko ke eso
wuubu mba lenni Yudafɔ tsya
basɛɛ, ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nɛ.
31 Nyaso be nyamfo nlɛ bote?
Bote ɛnlɛ bə bóyani afi nyamə
butsyə bə lə bofokanɔ lə bofo busiə
lə nnya kɛnyɛ? Kulefe! Inni nko,
bomu bə lə bɔlɛ afi nyamə lə kɔni
kekleke.

4

Abraham Eto Nkpesiəsiə Aate Kase Bofokanɔ Nkpe Kutəkə.

1 Be ni lesa nə boofo bɔtɛyi
ketsyiko lə bo Ona Abraham əsuə
boə únyə utsyə lekpo itsyi lə ditiki
nəmfo əsuə?
2 Lə ɛyɛ lə keyifo ka úyifo əsuə
eso Onanto dínyə nkə Abraham
eyifo ɔsɛɛ, nyalɛ okpe keńyənkɔ
woofo bɔtɛyi nko kasɔ lɛkɔɛsi. Fɛɛ
umbə kəńyənkɔ nko lə Onanto eto
ənəmi, itsyise inni Abraham eto
keyifo inni únyə.
3 Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue kemiəə, bátɛyi bənkə,
“Abraham áfo Onanto ɔ́nɔ. Lə nnya
eso Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ.”
4 Lə utsyuə eyifo keyifoo, wə
kayofofo eni atsyɛsa, bomu iyifo
lesa nə dińyə itə wə lə wə keyifo
kamə eto kɛnyɛ.
5 Fɛ lə utsyuə afo ɔnɔ nkə Onanto
eeyifo utidi wə laante wə sikpi
woafiani ɔsɛɛ, lə wóenyifo keyifo
saa tsyaa, fɛ ini lə wə bofokanɔ
əsuə esoo, Onanto eefi wə fe ɔsɛɛ.

6 Nko eso Oka David lɛtɛyi nkə
utidi wə Onanto dibu nkə uyifo
ɔsɛɛ, fɛ yányɛ lə wə keyifo ka úyifo
esoo, uyifo utidi wə baakpo atsyɔ.
Oka David átɛyi nkə,
7 “Onanto ákpo atsyɔ betidi
ba úfi mə abua ɔ́tsyɛ,
nya úləkə mə utsyiko lə mə
abua əsuə.
8 Onanto ákpo atsyɔ utidi
wə eto abua Bonamute
dímanwɔni útsyə wə
blɛmblɛ.”
9 Nya atsyɔkpokpo eto etiki Oka
David lɛtɛyi mfoo, mba léla alo ete
luunyə ni nnya? Kulefe! Eka mba
dímanla alo tsya, itsyise Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
“Abraham áfo Onanto ɔ́nɔ, nyaso
Onanto léfo wə nkə uyifo ɔsɛɛ nɛ.”
10 Nya dimamfe ini Onanto dínyə
wə nkə uyifo ɔsɛɛ nko? Lefe nə
Abraham dímanla tɔ lelo lee, lee
lefe nə úkala lelo eto kamaa? Inni
lə lefe nə óla lelo. Bomu fɛ wóla
lelo.
11 Lelolala eto lekpa nə Abraham
díyifo mfóo, eyifo lekpotsyətsyə nə
laate bə Onanto áfo wə. Itsyise wə
bofokanɔ ətə bə Onanto áfo wə nkə
uyifo ɔsɛɛ fɛ óla lelo. Nya ɛyɛ lə wə
bofokanɔ əsuəə, Abraham afiani
mba léfo bánɔ kenke eto anto. Nya
Onanto áfo mə nkə beyifo basɛɛ lə
lefe nə eto lefe bánla lelo kulaa
tsya.
12 Abraham eyifo anto itə mba
bála alo tsya. Fɛ inni fe kase bála
alo eso, bomu bə besi nkpə lə
bofokanɔ əsuə fe kase Boanto
Abraham dísiə fɛ óla lelo eso.

Onanto Átɛyi Kɛnyɛ Utsyə Útə Abraham.

13 Onanto átɛyi kɛnyɛ utsyə útə
Abraham ku wə kafo eto bebi nkə
boodi kawunsiə kamfo eto bikə fe
benake. Wə kɛnyɛ ka ɔ́tɛyi útsyə
mfo manka kase Abraham lɛyɛ lə
afi nyamə əsuə eso. Bomuu, ɔ́tɛyi
utsyə nko itsyise ófo Abraham fe
ɔsɛɛ ɛyɛ lə wə bofokanɔ əsuə eso.
14 Nya lə ite bə mba leeyifo lə afi
əsuə loofo Onanto eto
kɛnyɛtsyətsyə eto asaa, nyalɛ
bofokanɔ mensi fe itə, ete
kɛnyɛtsyətsyə tsya ensi əmbɔkɛ nɛ.
15 Itsyise afi əələkə Onanto eto
lɛblɔfi kate. Fɛ lə afi əmbəə, nyalɛ
kɔfi botakebu tsya əmbɔkɛ.
16 Lə nyasoo, kɛnyɛtsyətsyə
kamfo aka bafokanɔfɔ nya ini
kɛnyɛtsyətsyə itə Onanto eto betidi
nya ini wə lefonə nə úfi útə betidi
ba kenke ni Abraham eto kafo eto
betidi. Nya inni mba Onanto dítə
afi mate hã ete ni wə kafo eto
betidi. Bomu mba léfo bánɔ tsya fe
Abraham. Itsyisee, Abraham eyifo
mba léfo bánɔ kenke eto anto.
17 Nya fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛtɛyii, “Mfi fə ntsyə ese kpə
eto anto.” Nya kɛnyɛtsyətsyə
kamfo díbə itə lə Onanto eto ənəmi.
Onanto əmfoo, wə Abraham léfo
ɔ́nɔɔ, kpe əsuəale itsyise wə
lootakasə bəkpənkpə besinkli bəbə
nkpə. Nya wə ləətə asa nnya
dímankɛ kɔ ləəbə kakɛ!
18 Ite bə kusubebe si kɔkɛ tsyaa,
Abraham esi úkabe kusu kokoko,
nkə woofiani ese kpə eto betidi eto
anto fe kase Onanto lɛtɛyi nkə, “Fə
kafo eto bebi tsya ebufui
kpenkpenkpe fe befandebi.”
19 Abraham ébobe ófo fe alɛ
kolofa. Fɛɛ ani mánlo wə lə wə
bofokanɔ əsuə, ite bə wə əsuə eto
sinə ébobe efe nya únyə nkə útəkə
lə nkpə eto kotosi nya Sara tsya
ébobe ófe ku bole.
20 Fɛɛ nyamfo mánlo wə ani lə
wə bofokanɔ əsuə. Bomu ɔ́kɔbe
Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə ɔ́lɛ
kekleke, nya ókpe nkɛale lə wə
bofokanɔ bomfo əsuə nya úfi atɛsə
útə Onanto.
21 Nya óte wuee nkə Onanto kpe
əsuəale woofo lesa nə ke ɔ́tɛyi
utsyə buyifo.
22 Nya lə bofokanɔ bo lɛkɛ wə
esoo, Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ.
23 Nya inni wə mate əsuə ete
báwɔni etiki nyamfo betsyiko
bənkə, “Onanto ənyə nkə uyifo
ɔsɛɛ.”
24 Bomu eka bomba tsya Onanto
dínyə nkə bo tsya eyifo basɛɛ ɛyɛ lə

kase bófo Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə bónɔ eso.
25 Onanto ətə kusu bálo Kristo lə bo abua nnya búyifo eso. Nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔmə bə lə wə Onanto lə unyə bo basɛɛ lə wə ənəmi.

5

Onanto Ǝnyə Bo Fe Basɛɛ.

1 Nya mɔmɔɔ, se Onanto díyifo bo basɛɛ ɛyɛ lə bo bofokanɔ əsuə esoo, Onanto ətə diyuə édufə bonko wə nti ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə.
2 Nya se bófo Kristo bɔnɔ esoo, útə nkə bofo Onanto eto lefonə nə əsuə bonkpe mɔmɔ. Nya bɔnlɛ disuəyuə bunyə sitinti, itsyise bɔlɛ kusu bobe boə buunyə kesiəkɔ lə Kristo ɔflɔ lə Onanto eto sekakedikɔ eto diyənde əsuə.
3 Lə nnya kamaa, boənyə disuəyuə lə bɔlɛ kanyi bunyə itsyise buyi boə kanyinyənyə kamfo eto okle ləətə boəńyə kekleke nɛ.
4 Nya bo buńyə kekleke, əətə bo ditsyəbi sɛɛ. Nyamfo luutə bə bunyə kusubebe.
5 Nya kusubebe komfo əntə boedi kofani. Itsyise Onanto áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə útə bo əsuə útə nkə wə lelabi ba didufə bo lə əsuə kenke.
6 Lefe nə diyifole saa dímensi fo bo bɔkɛɛ, Kristo əbə lə lefe sɛɛ əsuə nya úbə úkpə lə bo babuayifo eto disi.
7 Mɔmɔɔ, iyifo lesa nə nkpe ale bə utsyuə kpə lə utidi wə ni ɔsɛɛ eto disi. Fɛɛ yoofo budi bə utsyuə ebofo bɔtɔnɔ nkə lə ukpə lə utidi wə lɛlɛkɛ eto disi.
8 Fɛɛ Onanto ələkə óte bo wuee kase woala bo. Itsyise lefe nə bɔ́kɛ lə lebua əsuəə, útə nkə Kristo kpə lə bo disi.
9 Nya se ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ əsuə nya úyifo bo basɛɛ lə Onanto eto ənəmii, ukpə əmfo ebuləkə bo utsyiko lə Onanto eto lɛblɔfi kplɛ əsuə eso.
10 Nya lə Onanto álɔ bonko wə nti ɛyɛ lə wə ubi eto ukpə əsuə lə lefe nə búyifo wə balontidi mfóo, nyalɛ lefe nə bonko wə eto nti díkalɛkɛɛ, Onanto ebunyə bo kaminsə, úləkə bo kulaa tsya oso itsyise Kristo kpe nkpə.
11 Nya inni nyamfo mate ete, bomu buunyə disuəyuə tinti ku wə itsyise Onanto kosate, ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo wə Onanto álɔ bonko wə eto sete nti eso.

Nnya Ǝsuə Adam Nkpe Lete Lə Kristo Ǝsuə.

12 Lebua áyɛ lə utidi ɔni əsuə díbə kawunsiə, nya lebua nəmə dínə ukpə léboko kawunsiə. Nyamfo esoo, ukpə ləəbə utsyuə saa lə əsuə. Itsyise utsyuə saa éyifo lebua.
13 Lebua akɛ lə kawunsiə fɛ Onanto dítə bo Moses eto afi. Fɛ lə kaka afi ləmbəə, Onanto anlo utidi dikpi.
14 Fɛɛ idu lə Adam lefe ibə Moses eto lefee, ukpə ákaso ani kawunsiə kenke eto betidi ku mba dímənyifo lebua fe kase Adam díyifo se wényifo lə Onanto eto afi əsuə. Nya Adam əmfo ńyə itə utidi wə ləəbə bubə.
15 Fɛɛ mə inuə bamə menyifo bani. Itsyise Onanto eto kafo faa eto etəsa so Adam eto lebua nə úyifo. Adam ni utidi ɔni wə eto lebua nə úyifo eso betidi kpə díkpə. Fɛɛ Onanto eto lefonə nə amɔ leso nya nko ke ini wə kafo faa eto ətəsa itə betidi kpə tsya ɛyɛ lə utidi ɔni əsuə nɛ, nya wə ni Yesu Kristo nɛ.
16 Nsi nlɛ bɔtɛyi minkə Onanto eto lefonə ku asa nnya lɛbɔ itsyi abua nnya utidi əmfo díyifo mankate. Itsyise abua dinə lekpokponkpo ku dikpilolo eboko nɛ. Fɛɛ lə botakebu kpə eto kamaa, Yesu eto lefonə ətə bə betidi eyifo basɛɛ.
17 Ɛyɛ lə utidi ɔni əmfo eto lebua əsuə nya ukpə dítəkə betidi kato nɛ. Nko ke ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuəə, nya betidi ba kenke dínyə Onanto eto lefonə nə díyifo mə basɛɛ,

bənyə nkpə manlo ku sekakedidi enso kenke nɛ.
18 Nyasoo, se ɛyɛ lə lebua lɔni nəmə əsuə bálo betidi kenke dikpii, nko ke yɔɔyɛ lə kasɛɛ kani əsuə Onanto luufi ɔtsyɛ betidi nya wuutə mə lɛbɛ nɛ.
19 Nya ɛyɛ lə kase utidi ɔni əmfo létaka úńyə lə Onanto eto ditiki əsuə nya betidi kenke lefiani babuayifoo, nko ke ɛyɛ lə kase utidi ɔni əmfo dítsyue wə ditiki kotoo, Onanto ebutə betidi kpə fiani basɛɛ nɛ.
20 Se afi nyamə díbəə, itə bə betidi ənyə mə abuayifoyifo bətsyə lekpo. Nya se bənyə mə abua kpə nyamə bətsyə lekpoo, nko ke Onanto eto lefonə nye kaminsənyənyə ka úfi útə bo tsya leefui kakpe nɛ.
21 Nyaso kase lebua dítə ukpə dídi betidi əsuəə, nko ke ini bə Onanto eto lefonə ebutə bənkə bofiani basɛɛ lə budufə lə nkpə manlo ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə nɛ.

6

Kristo Eso Bunsi Nkpe.

1 Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Yɔɔlɛkɛ bə busukosə bukeyifo abua bə lə Onanto lə ukətə bo wə lefonə kawunsəə?
2 Owo lo! Kulefe! Se búkpə itə lebua esoo, yensile bə butə lebua di bo ketu! Beso ele bə busi busiə nkpə ekeyifo lebua?
3 Lefe nə bófo ntufləsəfləsə eto lekpa ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə bə lə buyifo bani ku wəə, biyi biə ntu bo bəfləsə bo mfo ətə bə búyifo lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə tsya.
4 Nya ɛyɛ lə ntufləsəfləsə bomə esoo, ete bə bo tsya əkpə nya bébikə bo ku wə. Nya Onanto lɛyɛ lə wə diyənde ku əsuəale əsuə ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə bə lə bo tsya lə botaka busiə nkpə fɔfɔ bomə ku wə.
5 Nya se bonko wə díkeyifo bani lə wə ukpə əsuəə, nko ke buyifo bani ku wə lə wə botaka əsuə nɛ.
6 Nya buyi boə básɔ bo ditsyəbi koko nəmə bámanklasə lə uyikabie əsuə ku Kristo itə bə bo əsuə eto sinə sia laala abuayifoyifo lə sɛtsylɔ kenke bə bɔyɛ ndomufɔ budi kətə lebua bio.
7 Itsyise lə utidi əkpəə, lebua ensiəmbokɛ əsuəale lə wə əsuə bio.
8 Nya lə búkpə ku Kristo, bófo bɔ́nɔ boə buusiə nkpə ku wə tsya.
9 Buyi boə se Onanto létakasə Kristo utsyiko ɔkɔməə, woensiəmbukpə bio. Ukpə ensibə əsuəale lə wə əsuə bio.
10 Kristo eto ukpə wə úkpəə, úkpə itə sɔni hã bə lə lebua ensiembutəkə kuutsyuə saa kato. Nya nkpə bo unsi mɔmɔɔ, usi mu ku Onanto.
11 Nya nko ke ele bə itsyə nɛ bə, mi tsya əkpə nya yanle bə lebua si ditəkə mi kato. Nyaso ele bə bisiə nkpə bitə Onanto lə mi lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.
12 Nyaso biəntə lə lebua fo lekpe lə mi əsuə eto sinə sia ləəbə bukpə mfo əsuə, bə lə əsuə eto sinə lə sitəkə mi kato lə asa bua buyifo əsuə.
13 Nye biəntə kusu lə abua lə idi mi utu lə əsuə eto uyi eto kukalebe saa lə lebuayifoyifo əsuə. Bomu bifi mi əsuə bitə Onanto fe betidi ba Onanto díləkə utsyiko lə ukpə kemiə óboko nkpə əsuə. Beyani mi əsuə eto kalebe saa bitə Onanto fənkə mba bələkə betsyiko ukpə kɛnyɛ baboko nkpə. Beyani mi əsuə bitə Onanto lə ufi mi uyifo asa sɛɛ eto keyifo.
14 Yanle bə lebua si ditəkə mi kato bio diyifo mi eto onamute, itsyise binsibə lə afi kalɔ. Bomu bekpe lə Onanto eto lefonə kalɔ.

Bifi Mi Ǝsuə Bitə Asasɛɛ Buyifo.

15 Nya be bɔnlɛ bɔtɛyi? Bə bunsibə lə afi kalɔ itsyise bokpe lə Onanto eto lefonə kalɔ eso, nyaso ele bə bukeyifo abua? Owo lo. Inni nko ini!
16 Biyi sintinti biə, lə bifi mi əsuə bekpe lə nwə eto keyifo bieyifo kalɔɔ, nyalɛ biyifo utidi əmə eto

beyifoyifo nye ndomufɔ. Lə lebua eto sele bianɔɔ, nnya laabɔ ketsyiko mfó ni ukpə. Lə Onanto eto sele bianɔɔ, nya laabɔ ketsyi mfó ni kasɛɛ yifoyifo.

17 Boasɔ Onanto ani, bə lə lefe nə
léfe mə əsuəə, bíyifo babuayifo,
nya mɔmɔɔ, bifi mii lɛkɔɛsi kenke
béfo Ditiki Sɛɛ nə mínte mi.
18 Nya bɛbɔ lə lebua əsuə,
béfloma nya biyifo ndomufɔ itə
asasɛɛ buyifo.
19 Nlɛ mi etiki budi ɛyɛ lə kase
betidi leedi əsuə, lə nləkə nyamfo
kasɔ nte mi lə befo nnya kasɔ bɔnɔ.
Lə lefe nə léfe mmə́ə, béyani mi
əsuə nya béfiani ndomufɔ bitə
abua buyifo ku asa nnya dimankpa
ku disiale eto asa bua saa eto okle
buyifo. Nko ke ini bə mɔmɔɔ, bífi
mi əsuə bífianisə ndomufɔ bitə asa
sɛ buyifo nya ete bə biyifo mba
leeyifo asa kɛnkɛ.
20 Lefe nə bíyifo ndomufɔ itə
lebua, yánkle mi bə biyifo kasɛɛ.
21 Nya nte kutəkə ko bínyə itsyi lə
asa nnya bíkeyifo mfó nnya díyifo
mi afanisa mɔmɔ? Asa nnya,
nyamfó kenke ləənə kaboko ete ni
ukpe.
22 Nya mɔmɔɔ, Onanto ələkə mi
utsyiko lə lebua eto ani, nya bíbə
bíyifo wə ndomufɔ. Kutəkə ko
bínyə se bífi mi əsuə bítə wə kenke
nya bíyifo kɛnkɛ ni bə, lə
kalosəkɔɔ, buinyə nkpə manlo.
23 Lebua eto kayofofo ni ukpə.
Fɛɛ Onanto eto ətəsa nnya wəətə
bo kafo faa ni nkpə bo ləmbə
kalosəkɔ ɛyɛ lə Kristo Yesu wə ni
Bonamute eto lɔniyifoyifo ku bo
əsuə eso.

7

Usə Ku Usiə Eto Nkpe Aate Bo Lesaatsyuə.

1 Sitintii, mɔ bayimi, bɛnɔ nnya
məəbə bɔtɛyi mfo eto kasɔ, itsyise
mimblɛ yi afi nyamə. Afi aakle
utidi wə nkpe lə nnya kalɔ lə lefe
nə unsi nkpə hã əsuə.
2 Tə mfi nyamfo nte ditsyəbi
nəmə. Usio wə nsi kusəə, sisə ku
sisiə eto kɔfi aakle wə kamanklasə
lə wə usə əsuə lə lefe nə osani əmə
nsi nkpə əsuə. Fɛɛ lə osani əmə
əkpəə, kɔfi komə mensikle usio
əmə.
3 Nyaso lə usio əmfo esu usiə ko
osani bamba lə lefe nə wə usə nsi
nsi nkpəə, betidi ebɔtɛyi bə okpo
kusə. Fɛ lə usə əmə əkpəə, kɔfi
komə mensikle wə. Nya onkpe
kusu wəəsiə kusə bamba nya
wəmbudi usənkpo.
4 Mɔ bayimi, nko ke ini itə mi
tsya nɛ. Itsyise lə afi nyamə əsuəə,
ɛlɛ bote bənkə bíkpə ku Kristo
itsyise biyifo Kristo eto lekpà
ditsyuə, nya biefiani mi bətsyuə eto
bale. Nya mɔmɔɔ befiani wə, nwə
bátakasə betsyiko ɔkɔmə eto ole,
bə lə biyifo keyifo sɛ ka luubə
kutəkə itə Onanto.
5 Lə lefe nə búsiə nkpə lə
kawunsiə kamfo eto nkpə eto
lɛkɔɛnde əsuəə, lebua eto lɛkɔɛnde
nə kɔfi ləənə bo əsuə eto sinə
kakpee, ábesə bo abuayifoyifo kato
ekpe. Nya asa nnya lɛbɔ lə nkpə
bomfó siəsiə ətə bo ukpə.
6 Fɛ mɔmɔɔ, se búkpə nya bɔ́bɔ
lə asa nnya lékle bo itsyə esoo, afi
nyamə ensibə əsuəale lə bo əsuə.
Lə nnya eso boensiembuyifo kulesa
ɛyɛ lə kusu koko ku ko kɔfi əsuə.
Bomuu, bo eyifosa ebɔyɛ lə kusu
fɔfɔ ko laayɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə.

Afi Ǝtə Bə Bunyə Lebua Butsyə Lekpo.

7 Nya lə nyamfo esoo, be ele bə
bukatɛyi? Boə, nyalɛ afi nyamə əbə
kɔnɔɔ? Inni nko ini! Lə sitintii, ɛyɛ
lə afi nyamfo əsuə nya boənyə lesa
nə ni lebua ketsye lekpo nɛ. Lə kɔfi
komfo ete dímantɛyi nkə, “Mansɛsə
ənəmi lə utidi bamba eto asa
əsuəə,” eni yoofo budi bə míntante
kase basɛsə ənəmi lə sas əsuə.
8 Fɛɛ ɛyɛ lə kɔfi komə əsuəə,
lebua ənyə kusu lesanklisə kənənsɛ
saa eto okle lə mɛ əsuə. Nya lə kɔfi
saa əmbəə, eni lebuayifoyifo tsya
əmbɔkɛ əsuale saa.

9 Mɔ kosate əsiə nkpə bomfo eto
okle lə lefe nə léfe mmə nə mánte
afi nyamə. Fɛ lefe nə mímbə mínte
afi nyamə nya yénsitə mɛ kusu bə
nyifo asa kpəə, abuayifoyifo tsya
átaka íńyə lə mɛ əsuə nya mínyə
miə nkpə.
10 Nya afi nnya eni ele bə itə mɛ
nkpəə, nnya bomu leboko mɛ ukpə
nɛ.
11 Nya ɛyɛ lə afi əsuəə,
abuayifoyifo ənyə kusu ɛwɛ mɛ
ekpe nya élo mɛ.
12 Lə nyamfo esoo, afi alɛɛ, lesa
kɛnkɛ ini fɛ, nya asa nnya yaate
tsya eyifo kɛnkɛ, nya ɛnyɛ lə kusu
sɛ əsuə, nya ɛlɛkɛ.
13 Nyalɛɛ, bɔtɛyi bɔnlɛ boə lɛsa sɛ
nəmfo ni nə léboko mɛ ukpə? Inni
nko ini! Bomu bə lə bunyə butsyə
lekpo boə lebuayifoyifo eyifo lesa
bua esoo, lebuayifoyifo ayɛ lə lesa
nə nkpe kɔnɔ əsuə nya dínə ukpə
léboko. Nya ɛyɛ lə afi nyamfo
əsuəə, lebuayifoyifo ələkə ni
ditsyəbi kosate léte.

Lema Nə Nkpe Lə Ǝsuə Eto Sinə Ku Lɛwɔnɔ Lenti.

14 Bomblɛ yi boə Kɔfi eyifo
lɛwɔnɔ eto lesa. Fɛɛ nkpə bo minsi
eyifo kawunsiə kamfo eto utidi eto
nle, nya lebuayifoyifo diyi mɛ əsuə.
15 Maamfó asa nnya meeyifo kasɔ
bɔnɔ. Itsyise lesa nə maala miə lə
nyifoo, inni ni meeyifo. Bomu asa
nnya meekisi sitintii, nnya ni nnya
meeyifo nɛ.
16 Nya lə asa nnya maanla miə
meeyifo nnya ni nnya meeyifoo,
nyalɛ ɛlɛ bote bə ntɔnɔ miə afi
nyamfo alɛkɛ.
17 Lə nyasoo, ɛlɛ bote bə inni mɔ
kosate nlɛ lesa nəmfo buyifo, bomu
lebua nə nkpe lə mɛ ni nnya eso
meeyifo nko.
18 Nya nyi lə mɔ kosate eto əsuə
kemiə miəə, lesa sɛɛ saa əmbə lə
mɛ. Nya nlɛ nyamfo bɔtɛyi itsyi lə
mɔ əsuə eto sinə eto ditsyəbi koko
nəmə əsuə eso. Itsyise maala sitinti
miə ele bə eni nyifo kasɛɛ, fɛɛ
meenyifo nko.
19 Itsyise kasɛɛ ka maala miə
meeyifoo, inni ke ni lesa nə
meeyifo. Nya lebua nə bomu
maanla miə meeyifo, nii ni nə
meeyifo nɛ.
20 Nyaso lə meeyifo asa nnya
maanla miə meyifoo, inni mɔ
kosate ləətsyə keyifo nnya. Bomuu,
lebua nə nkpe lə mɛ leeyifo nnya.
21 Lə nyamfo esoo, nsu nnyə
lesakpa ditsyuə ntsyə lekpo. Lə nla
miə meeyifo kasɛɛ, lebua hã
meeyifo kekleke.
22 Lə kusu bambaa əsuəə, lə mɔ
utu kemiə sitintii, Onanto eto afi
aakpe mə disuəyuə tinti.
23 Fɛɛ nnyə miə asa bamba nnya
laabɔ ketsyi lə mɛɛ, aakpɔ lema ku
lesa nə mɔ nsusu laate mɛ nkə
ɛlɛkɛ. Nya ləətə abuayifoyifo lɛbɔ
lə mɛ nya yeeti mɛ kusu fe nwə
bákpe lə diyo.
24 Mɔ əsuə kpe kaminsə tinti. Nya
owoe luuləkə mɛ utsyiko lə əsuə
eto sinə eto abua nya kɔ, nya
laakpa mɛ kesuko ukpə kemiə mfo?
25 Maasɔ Onanto ani, itsyise nnyə
buləkə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo
əsuə!
Nya mɔmɔɔ, lə mɔ nsusu əsuəə,
nyifo nwə leeyifo lə Onanto eto afi
əsuə. Fɛɛ mɔ lə utidi əmə eto əsuə
eto sinə əsuəə, meeyifo lə lebua eto
kɔfi əsuə.

8

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Ǝətə Nkə Busiə Nkpə.

1 Lə nyamfo esoo, mba nsi nkpə
lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuəə,
Onanto embolo mə dikpi.
2 Itsyise ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuəə,
afi nnya nyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə
ləətə betidi nkpə, ətə nkə mbɔ lə afi
nnya ləənə utidi kakpe ku ukpə
əsúə.
3 Lesa nə kɔfi ko Onanto dítə
Moses dímamfo buyifo, se utidi
lɛyɔkpɔ nya wóanfo ko budi esoo,
nnya Onanto díyifo mɔmɔ nɛ.
Ótsyese wə ubi fənkə utidi wə
nkpe lə əsuə eto sinə əsuə sia lebua
laakpɔ nko. Úbə lə betidi eto abua

eto disi nya úfi wə əsuə útə fe kedi, nya útəkə lebua kato nya úsensə lebua nə nsi lə bo eto əsuəale.
4 Onanto éyifo nyamfo útə bo mba nsi nkpə lə kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laala, inni lə kase əsuə eto sinə eto ditsyəbi koko nəmə laala. Úyifo asa nyamfo kenke bə ləbusiə nkpə lə kusu sɛɛ əsuə fe kase wə afi lete.
5 Betidi ba nsi nkpə lə mə əsuə eto ditsyəbi fe kɔɔ, lə kase baalaa, mə nsusu si buteke lə asa nnya mə əsuə eto sinə laala əsuə. Fɛɛ mba nsi nkpə ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, mə nsusu teke lə nnya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laalaa əsuə.
6 Utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuəə, wəənyə ukpə. Fɛɛ utidi wə eto nsusu nteke lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, wəənyə nkpə manlo ku diyuəsə.
7 Nya utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto sinə eto asa əsuə hãa, uyifo Onanto eto olo, itsyise weentsyue Onanto eto afi koto. Nya lə sitinti, wəəmbofo nnya koto butsyue tsya kulefe.
8 Mba dítə bə mə əsuə eto sinə təkə mə katoo, baamfo Onanto eto lelabi buyifo.
9 Lə Onanto eto Lɛwɔnɔ afo disiə lə mi əsuəə, nyalɛ binsisi nkpə lə mi əsuə eto sinə eto lɛkuɛnde əsuə, bomu fe kase Onanto eto Lɛwɔnɔ laala. Nya lə Kristo eto Lɛwɔnɔ mamfo disiə lə utsyuə əsuə, nyalɛɛ unni Kristo eto ole.
10 Mɔmɔ lə wə Kristo afo disiə unsi lə mii, mi əsuə eto sinə ebukpə lə lebua eso. Fɛɛ mi lɛwɔnɔ ebusi disiə nkpə itsyise Onanto eyifo mi basɛɛ eso.
11 Nya lə Onanto eto Lɛwɔnɔ nə létakasə Yesu ditsyiko ɔkɔmə si lə mi əsuəə, wəə létakasə Kristo Yesu utsyiko ɔkɔməə, wə ni futsyə luutə mi əsuə eto sinə sia luukpə mfoo, nkpə, ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nə nsi nkpə lə mi əsuə eso.
12 Nyaso, mɔ bayimi, keyifo ketsyuə abe bo lə ənəmi ka ele bə buyifo, fɛɛ inni əsuə eto sinə siamfo bunsi kayo, bə lə busiə nkpə lə se lelabi əsuə.
13 Lə bitəkəko bisiə nkpə lə əsuə eto sinə eto lelabi əsuəə, biukpə. Fɛɛ lə bɛyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə belo mi əsuə eto sinə eto ditsyəbi bua nəməə, buisiə nkpə manlo.
14 Itsyise betidi ba Onanto eto Lɛwɔnɔ laayɛnkoo, mə ni Onanto eto bebi nɛ.
15 Onanto məntə mi ndomufɔ eto lɛwɔnɔ nə luutə bikate sikpi. Bomu útə mi Lɛwɔnɔ nə ni bebi eto lele nya diətə boakpadi Onanto boə, “Abba” eto kasɔ ni, “Nto lala.”
16 Onanto eto Lɛwɔnɔ ku bo awɔnɔ kenke lɛkɔ iyifo kɛnyɛ ka nlɛ bote bə buyifo Onanto eto bebi.
17 Nya lə buyifo wə bebii, nyalɛ buyifo mba leedi wə bikə. Nya bo ku Kristo ebudi Onanto eto bikə bɔkɔ. Nya fe kase búnyə kanyi fe Kristo, nko ke bo tsya luuyənle fe wə nɛ.

Buunyə Disuəyuə.

18 Lə mɔ dinyəbi əsuəə, sitinti lə befi kanyi ka bɔnlɛ bunyə mɔmɔ mfoo, kanle kulesa saa kon lə befi bakatesəko ku diyənde ku disuəyuə nə Onanto luutə bunyə.
19 Asa nnya Onanto díyifo kenke si ɛlɛ kusu bobe kekleke itə lefe nə Onanto luuləkə wə bebi ote.
20 Nya Onanto eto asayifoyifo nyamfo kenkee, kpe lə kanyinyənyə əsuə. Fɛɛ inni asa nyamfo mate ete dítə ibə nko, bomu Onanto kosate wə dítə kusu nko. Nya utə kusu nkə bənyə kusubebe bə
21 wuuləkə asa nnya Onanto díyifo kenke utsyiko lə ukpə eto sedomu eto kabiasə eto ani lə bətsyə ɔnwɛ, nya wuutə kusu nkə bəyənde fe wə bebi ke.
22 Nya buyi boə ibə ese mɔmɔɔ, asa nnya Onanto díyifo kenke lɛ kanyi bunyə tinti, kakɔɛ fe usio wə nlabe kole.
23 Nya inni nyamfo mate ete, bomu bo mba Onanto dífi wə ditəsa tutɛ nə ni wə Lɛwɔnɔ útə tsyaa, lɛ kanyi bunyə kukakɔɛ lə bo əsuə kemiə, nya buufi ənəmi butəkə kekleke boə Onanto lə ufi bo fe wə bebi lə butsyə ɔnwɛ.

24 Nya se bonkpe kusubebe
komfo esoo, búnyə bofo. Fɛɛ asa
nnya boənyə ku bo ənəmii,
boensiabe nnya kusu. Itsyise
kuutsyuə ensi ambe kusu kətə asa
nnya mfi nkpe wə koko.
25 Fɛɛ lə bufi bo ənəmi butəkə lə
asa nnya boənnyətɔ əsuəə, nyalɛ
ele bə bokpe utu buɛɛ, bukabe
nnya kusu.
26 Nya lə nko eto kusu komfo
əsuəə, nya Onanto eto Lɛwɔnɔ
laawunsəko bo kekleke nɛ, itsyise
bumbə ale nya bunyi kase ele bə
boto ola butə Onanto bɔyɛnko. Fɛɛ
wə Lɛwɔnɔ kosate laakɔɛ kalɛ
lekpakpa kətə bo fe kase ińyə itə bo
lə kusu ko boəmbofo buləkə kate
əsuə.
27 Nya Onanto wə nyi betidi eto
ketu kemiəə, yi lesa nə nkpe lə
Lɛwɔnɔ eto nsusu əsuə tsya. Itsyise
Lɛwɔnɔ nəmə aalɛ Onanto
lekpakpa lə bo disi fe kase Onanto
laala.
28 Buyi boə lesa saa nə Onanto
leeyifoo, iyifo itə lɛlɛkɛsə itə betidi
ba laala wə nya ókpadi mə nkə
beyifo wə keyifo.
29 Nya betidi ba Onanto léte
utsyəə, úləkə mə utsyə nkə lə bale
wə Ubi itə bə wə Ubi lə udi ututɛ
utə wə bayimi kpə bamə.
30 Lə nyaso mba Onanto díləkə
utsyəə, mə ókpadi nɛ. Nya mba
ókpadii, úyifo mə basɛɛ. Nya mba
úyifo basɛɛ, mə ókpasə əsuə
bəyənde fe wə ke.

Yesu Kristo Ǝləkə Kase Onanto Laala Bo Tinti Óte.

31 Lə nyamfo esoo, be ele bə
bɔtɛyi? Lə Onanto ńyə bo kamaa,
owoe loofo buńyə bo lə əsuə?
32 Nya lə Onanto mánni wə Ubi
bufi kətə bo, bomu úfi wə útə kedi
lə bo disii, beso wəmbufi asa nnya
ta utə bo kafo faa ɛyɛ lə wə Ubi
əmfo əsuə?
33 Nya owoe luufi etiki lə Onanto
eto betidi ba úləkə utsyə əsuə?
Onanto kosate ébuləkə mə kɛnyɛ
nkə bédi lɛbɛ.
34 Nya owoe loofo mə dikpi bolo?
Kuutsyuə saa əmbə! Kristo Yesu wə
ni utidi wə díkpə, nya nnya nsi nso
ni bəə, wə ni nwə bátakasə
betsyiko ɔkɔmə nya unsi lə Onanto
eto kodiani nlɛ bofo kətə bo.
35 Nya owoe loofo lelabi nə nkpe
lə bonko Kristo eto nti bola?
Kanyinyənyə lee bulə, lee ohiãtete,
lee kukpɛnsɛ, lee leyasiəsiə, lee
sikpi bokpe, lee ukpə lee lesiabi eto
kɛnyɛ?
36 Ekpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə bə,
“Lə fə disi esoo, bokpe lə ukpə eto
bulə əsuə
diyi saa diyi.
Nya beeyifo bo fe basamu ba
bantɔɔ kalokɔ.”
37 Nya lə nyamfo kenke əsuəə,
butəkə kato ɛyɛ lə kase Kristo laala
bo eso.
38-39 Itsyise ékpako mɛ wuee bɛ
kulesa saa əmbə nə luusənsə bo ku
wə nti lə lelabi nə ufi utə bo eso.
Ukpə nye nkpə lee kato eto
batɔnkpe lee awɔnɔ eto əsuəale
ətsyuə, lefe nəmfo lee nə luubə nye
əsuəale ətsyuə ditsyi kato fanloo
nye lə kasɔ mfo nye lesa saa nə
beyifoo, kulesa saa əmbə nə loofo
bo nti bola kulefe ketsyiko lə
Onanto eto lelabi nə úfi útə bo ɛyɛ
lə Kristo Yesu Bonamute əsuə.

9

Onanto Díləkə Yudafɔ, Nya Beyifo Wə Betidi.

1 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi eyifo
ɔnukualɛ, inni sidia minlɛ bɔtɛyi,
itsyise nyifo Kristo eto ole. Mɔ
lɛkɔɛsi nə əsuə Onanto eto Lɛwɔnɔ
nsii, lɛ mɛ bɔtɛyi sitinti nkə minlɛ
sidia bɔtɛyi.
2 Nnla miə bete biə ɛlɛ mɛ bulə lə
taa utu nya yɛnlɛ mɛ bufi tinti taa
lə mɔ utu kemiəə?
3 Iyifo mɔ lelabi miə, lə yɔɔwunsə
ko mɔ betidi ba bonko mə ni kusə
kɔni eto betidi eto disii, muutə kusu
bə Onanto kudi mɛ nkə woəfə mɛ
lə Kristo əsuə.
4 Itsyise mə ni Israel eto kusə ko
Onanto díləkə utsyə. Nya úfi mə

uyifo wə bebi. Nya úləkə wə
sekakedikɔ eto diyənde óte mə.
Nya úləkə kɛnyɛ ka ókle ku mə óte.
Nya útə mə wə afi. Mə ni mba
Onanto léte kase ele bə bayɛ
besumu wə nɛ. Nya mə ni mba
ókle kɛnyɛ ko utsyə.
5 Mə bana ni mba lefo aye, ba ni
baseke, ba Onanto díləkə utsyə.
Nya lə mə ntii, nya Kristo lɛbɔ utsyi
úbə fe kawunsiə eto utidi. Idu
mɔmɔ ɛntɔ lefe saa bitə lə bufi
atɛsə butə Onanto, wə ntəkə lesa
saa kato. Ibə itə.
6 Inni bɔtɛyi minlɛ miə Onanto
eto kɛnyɛ ka ɔ́tɛyi utsyə eyifo
kebimba, nya wényifo lə ke əsuə.
Itsyise inni Israelfɔ kenke ni
Onanto eto betidi.
7 Nya inni Abraham eto kafo eto
bebi kenke ni Onanto eto bebi.
Onanto atɛyi Abraham nkə, “Mɔɔyɛ
lə Isak əsuə mfɔnsə fə kafo eto
bebi.”
8 Nyamfo lɛ bote nkə, inni
Abraham eto bebi ba kenke ole ni
Onanto eto bebi. Bomu Onanto eto
bebi ni mba lefo wə kɛnyɛtsyətsyə
banɔ. Nya mbamfo woənyə fənkə
Abraham eto bebi kosate nɛ.
9 Ditiki nə Onanto lɛtɛyi lə wə
kɛnyɛtsyətsyə əsuə ni nkə,
“Muusinkli mbə lɛlɛ amba
mfiəmato. Nya Sara ebole
ubisaibi.”
10 Nya inni nyamfo mate. Fɛɛ
Rebeka tsya ále bafimfi ini
bebisaibi itsyi lə anto ɔni hã wə ni
bo ona Isak əsuə.
11-12 Fɛɛ Onanto kpe kusu ko
woayɛ kələkə betidi. Nya fe kase
ibə itə nkoo, Onanto átɛyi lesatsyuə
utsyə fɛ bále bafimfi bamfo, fɛ lə
bafimfi bamfo lə beyifo keyifo sɛɛ
lee kabua saa. Nya kusu ko əsuə
woayɛ mfo enni lə mə keyifo saa
əsuə. Bomu ɔ́tɛyi Rebeka nkə, “Ubi
ninə ebofiani nwə luusumu
dikpəfile.”
13 Íbə itə fe kase Onanto lɛtɛyi lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
nkə, “Nla Yakob, nya mínkisi Esau.”
14 Lə nyamfo esoo, be ele bə
bɔtɛyi mɔmɔ? Bɔtɛyi bɔnlɛ boə
Onanto eenyifo asa lə kusu sɛɛ
əsuə? Kulefe! Inni nko inte kon.
15 Fɛɛ ɔ́tɛyi Moses nkə,
“Utidi wə maala miə muunə kafoo,
wə muunə kafo nɛ.
Nya utidi wə minla miə
məənyə kaminsəə, wə
muunyə kaminsə nɛ.”
16 Nyaso kase Onanto ləənyə utidi
kaminsəə, aanyɛ lə utidi əmə eto
lesa nə woala nye wəəyifo əsuə.
Bomuu, itsyi lə kase Onanto kosate
laabe lə kaminsənyənyə əsuə.
17 Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuəə, Onanto átɛyi Egipte eto Oka
Farao nkə, “Lə nyamfo esoo, nlɛ fə
seka butsyə bə lə nləkə mɔ əsuəale
nte betidi ɛyɛ lə fə əsuə, nya bə lə
mɔ diye lə lɛyɛ letsyo bə lə
kawunsiə eto betidi kenke lə banɔ.”
18 Lə nyasoo, utidi wə Onanto laala
nkə wəənyə kaminsəə, wə wəənyə
kaminsə nɛ. Nya nwə waala nkə
utidi atoo, wə wəətə wəətidi ato nɛ.

Onanto Ǝənyə Ɔblɔ Lə Bo Ǝsuə Nya Wəənyə Bo Kaminsə Tsya.

19 Mi bətsyuə ebɔtɔ mɛ nkə, “Lə
ite nkoo, beso Onanto nsi laalo utidi
dikpi? Owoe loofo botaka kəńyə lə
Onanto eto lɛkɔɛle əsuə.”
20 Nya owoe feni kon bə lə edi
etiki əńyə lə Onanto əsuə? Dikplibi
antɔ utidi wə léto ni nkə, “Beso fɛ
fáto mɛ mmə?”
21 Lə nyamfo eto kamaa, utidi wə
laato ekplibi kpe kusu woasɔ sɛfɔtə
fe kase ke woala. Nya woofo sɛfɔtə
sia ɔminansə bufi kato ekplibi
ənuə, nya wuufi dikplibi lɔɔni nə
óto, laanɔ bobe utsyə itə eyididi.
Nya wuufi dikplibi nuəfə utsyə itə
ekubi bokpa kakpo. 22 Nya nko ke
Onanto tsya díyifo nɛ. Woala nkə
wəələkə wə lɛblɔfi ote mba əsuə
únyə ɔblɔ, bə lə bənyə wə əsuəale.
Fɛɛ woefi disuətsyə tinti kətə mba
ɔnlɛ ɔblɔ bunyə kakpe lə lefe nə eto
lefe úkase uyi nkə wɔɔtsylɔsə mə.
23 Nya nko ini bə óla nkə lə uləkə
asa sɛɛ nnya nkpe lə wə diyənde
kplɛ kemiə ote mba woola nkə
wəənyə kaminsə. Nya buyifo betidi

ba ɔlɔ utsyə nkə lə bubə bunyə wə
diyənde kplɛ.
24 Lə nyaso úləkə bo tsya, inni
Yudafɔ mate. Bomu ku mba lenni
Yudafɔ tsya.
25 Ɔtɛyi ekpa wuee lə Onanto eto
Unyɛləkətidi Hosea eto kukue əsuə
nkə,
“Betidi ba dímendi mɔ balee,
mookpadi mə ‘Mɔ betidi.’
Nya kuse ko eto betidi maanlaa,
mookpadi mə ‘Mɔ balala.’
26 Nya lə kaka tutuutu bátɛyi mə bə,
Binni mɔ betidi,
mfo əmə tutuutu bookpadi mə bə
Onanto Wə Nsi Nkpe Lefe
Saa eto bebi.”
27 Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya
ábe letsya bembembe útə Israelfɔ
katɛyi nkə,
“Lə ibə bə Israelfɔ fui kpenkpenkpe
fe lekpo eto lɛwinimi tsyaa,
mə nti esiani hã luunyə buləkə.
28 Itsyise Bonamute ebokponko
kawunsiə eto betidi kenke
lekpo mlə.”
29 Nya yuubə itə fe kase Yesaya
lɛtɛyi lə lefe nə léfe mə nkə,
“Lenni Bonamute Ǝsuəaletidi
Kenke díbu bo kafo eto bebi
bətsyuə utsyəə,
eni bɔ́ɔtsylɔsɔ bo tsya fe Sodom
seka, nya butsyə fe Gomora
seka!”

Ditiki Sɛɛ Nəmə Te Ditə Yudafɔ Tsya.

30 Lə nyamfo esoo, be ini bɔnlɛ
bɔtɛyi? Nko ini bə betidi ba lenni
Israelfɔ nya bennsi nkpə lə kusu
sɛɛ əsuəə, mə díbə báfiani betidi ba
ni basɛɛ mɔmɔ lə Onanto eto ənemi
se báfo wə bánɔ eso.
31 Fɛɛ Israelfɔ ba léfo afi nyamə
nya banlɛ bokplatsya kekleke bə lə
beyifo kasɛɛ, mámfo buyifo lə nnya
əsuə bafiani basɛɛ.
32 Nya beso íbə nko? Itsyise
bányɛ lə bofokanɔ əsuə bafo kasɛɛ
buyifo, bomu béfi mə ənəmi bətəkə
lə mə kosate eto eyisafa əsuə, nya
bétusə lə Kristo wə nte fe leba nə
əsuə utidi leetusə.
33 Fe kase báwɔni bətsyə bə lə
nyaso bétusə lə Kristo wə ni fe leba
nə nte lə mə kusu əsuə fe kase inte
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Bebe! Mfi leba nə luutə betidi tusə
lə ni nlɛ butsyə lə Sion eto
umə.
Nya bɔɔtsyinini lə ni əsuə bedu
banɔ.
Fɛɛ utidi wə ke lefo wə ɔnɔɔ,
wəmbudi kafoni lə wə ɔflɔ
kulefe.”

10

1 Mɔ bayimi, iyifo mɔ lelabi nə
ditsyi lə mɔ utu kemiə ku mɔ
olatoto itə Onanto miə Yudafɔ lə
bənyə bofo.
2 Nńyə mə kama nlɛ bɔtɛyi
minkəə, baakpe otsyekle sitinti lə
Onanto busumu əsuə. Fɛɛ benyi
kusu komə.
3 Itsyise bánte kusu ko Onanto
laala nkə utidi yɛ lə uyifo ɔsɛɛ lə
wə ənəmi. Bomu mə kosate lɛbɛbɛ
mə kusu bətə əsuə. Lə nyamfo eso
bámbokosə əsuə kasɔ bətə Onanto
itə bə lə ote mə kusu ko əsuə bɔɔyɛ
lə uyifo mə basɛɛ.
4 Itsyise Kristo díbə ófo əsuəale lə
Moses eto afi eto ani. Nya utidi saa
léfo Kristo ɔ́nɔɔ, úyifo wə ɔsɛɛ lə
Onanto eto ənəmi.

Utidi Saa Ebofo Butə Bə Onanto Fo Wə Lə Nkpe.

5 Moses áwɔni asa utsyiko lə kase
utidi leeyifo ɔsɛɛ ɛyɛ lə afi əsuə
katɛyi nkə, “Utidi saa wə leeyifo lə
afi nyamfo əsuəə, afi nyamfo ebutə
wə nkpə.”
6 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
átɛyi itsyi lə kase utidi leeyifo ɔsɛɛ
lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə
bofokanɔ əsuə nkə, “Mantɔ fə əsuə
fənkə, ‘Owoe loobe usu Kato?’ Nya
kasɔ ni bə, ‘Owoe loobe usu Kato
usu okpa Kristo oboko?’
7 Nya mantɔ fə əsuə fənke,
‘Owoe luudufə usu kasɔ mfo ke?’
Nya kɔsɔ ni bə, ‘Owoe luusu ɔkɔmə
usu oboko Kristo ku wə?’ ”
8 Bomu lesa nə ɛnlɛ bote ni
bənkə, “Onanto eto ditiki nəmə
ebɔfi fə pɛɛ, nya lenkpe lə fə kɛnyɛ
ku fə lɛkɔɛsi kemiə.” Nya nyamfo

ni bofokanɔ eto ditiki nə bɔnlɛ
letsya bobe nɛ.
9 Nya lə emenkli kɛnyɛ, fatɛyi fə
Yesu ni Bonamute, nya fafo fanɔ lə
fə lɔkɔɛsi kemiə fə Onanto átakasə
wə utsyiko ɔkɔməə, Onanto ebutə
fə nkpə.
10 Itsyise ɛyɛ lə fə lɛkɔɛsi kemiə
nya faafo kanɔɔ, nya feeyifo ɔsɛɛ lə
Onanto eto ənəmi nɛ. Nya ɛyɛ lə fə
kɛnyɛ ka fefi fələkə nyamfo fatee,
nya əsuə fuunyə bofo nɛ.
11 Itsyise lə nyamfo seka əsuə nya
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi
nkə, “Utsyuə saa wə léfo wə ɔ́nɔɔ,
kofani əmbɔlɛ wə kulefe.”
12 Nyamfo lɛ bote nkə, letekɛkɛ
saa əmbə lə Yudafɔ ku mba lenni
Yudanyə nti. Nya Onanto ni bomblɛ
eto Onamute, nya wookpo betidi ba
kenke laato ola kətə wə atsyɔ.
13 Fe kase enkpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, “Utidi saa
wə laato ola kakpadi Bonamute eto
diyee, ebunyə bofo.”
14 Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo
ɔ́nɔɔ, ntsyə woofo wə bokpadi katɔ
wə lesa? Nya utidi wə kee eto ditiki
bámfo bábe ni letsyaa, ntsyə fɛ
boofo wə bofo kanɔ? Nya lə
kuutsyuə mámbe ditiki nəmə letsya
bətə mə lə lefe nə léfe mməə, ntsyə
fɛ bɔɔnɔ ni?
15 Nya lə bántsyese batɔnkpee,
ntsyə boobe ditiki nəmə letsya?
Báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə bə, “Kase mba
léboko Ditiki Sɛɛ nəmə díbə
bédufə, aanɔ bobe tinti.”
16 Fɛɛ inni məmblɛ kenke ni mba
díkafo Ditiki Sɛɛ nə mə. Itsyise
Yesaya kosate átɛyi nkə,
“Bonamute, owoe léfo ditiki nə
bóbe letsya ɔ́nɔ?”
17 Lə nyasoo, bofokanɔ yɛ lə ditiki
nə bɔnɔ əsuə. Nya ditiki nəmə
bɔnɔ yɛ lə Kristo letsya bobe əsuə.
18 Fɛɛ lesa nə minlɛ bɔtɔ ni bəə,
sitinti ini bə Israelfɔ mánnɔ ditiki
nəmə? Bánɔ ni fe kase Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə,

“Bánɔ mə kudu lə kawunsiə kenke,
nya mə ditiki dísensə dísu
kawunsiə eto kasekɔ kenke.”
19 Nya lə nsi ntɔ nnɔ miə nyalɛ
Israel eto kusə mánnɔ ni kasɔɔ?
Moses kosate ni utidi tutɛ wə
dítsyiko Onanto eto ditiki nəmə
kɛnyɛ buləkə kate katɛyi nkə,
“Muutə miə bɛsɛsɛ ənəmi lə betidi
ba lenni kusə əsuə.
Nya ɛyɛ lə betidibuki ba eto
ənəmi dimansini tɔ lə bətə
binyə ɔblɔ.”
20 Nya Yesaya esi ókpe ɔkɔɛ ɔ́tɛyi
mə wuee nkə Onanto atɛyi nkə,
“Betidi ba dímambɛbɛ mɛɛ, mɔmɔ
bənyə mɛ.
Nya mínləkə mɔ əsuə mínte
betidi ba dímantɔ kulesa itsyi
lə mɛ əsuə bánɔ.”
21 Fɛɛ lə Israelfɔ əsuəə, ɔ́tɛyi nkə,
“Nsensə mɔ ani ntsyə lefe nə ta, bə
lə mfo betidi ba lembu
kuutsyuə saa nya bátaka
bəńyə lə mɛ əsuə.”

11

Onanto Ǝnyə Israelfɔ Kaminsə.

1 Nyaso nlɛ bɔtɔ mɔmɔ miə nyalɛ
Onanto áni wə Betidi? Owo lo. Inni
nko ini kulaa! Mɔ kosate eyifo
Israelnyə nya mini Abraham eto
kafo eto ubi wə ditsyi Benyamin eto
kafo.
2 Onanto manni wə betidi ba
unyi, úləkə utsyə taa kasɔketsyikɔ
ke. Nya biyi lesa nə báwɔni bákpe
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bə
Unyɛləkətidi Elia átɛyi Onanto itsyi
lə Israelfɔ eto disiale əsuə nkə,
3 “Bonamute, betidi bamfo lélo fə
bənyɛləkətidi nya bésensə fə kedi
eto leba kenke! Ini mɔ hã ni utidi
wə díbu, nya banlɛ bɔbɛbɛ bə lə
balo mɛ!”
4 Nte mbuayɛ bo Onanto dítə wə?
Ɔtɛyi wə nkə, “Nləkə betidi akpi
akuanse ntsyə itə mɔ əsuə ba
dímanse akonki bətə ufiə Baal.”
5 Nko ke itsyə fe kase inte mɔmɔ
nɛ. Israel eto betidi esiani bətsyuə
ebu ba Onanto díləkə utsyə itə wə
əsuə ɛyɛ lə wə lefonə eso.
6 Wə lefonə əsuə nya ɔ́yɛ úləkə
mə, nya inni lesa nə béyifo eso

úləkə mə. Nya lə Onanto ələkə betidi lə mə keyifo ka banlɛ esoo, nyalɛ eni wə lefonə menyifo lefonə tinti.
7 Nyalɛ ntsyə nɛ? Lesa nə əsuə Israelfɔ dífi kusubebe bətəkə keklekee, bənnyə ni. Fɛɛ mba sɛkɛ Onanto díləkə utsyə ənyə ni. Bafɛfɛ éti ato bətə Onanto eto bokpadi.
8 Fe nyamfo əsuəə, Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə,
“Onanto ələkə mə ani, nya kuninə
dídi mə utu ku mə nsusu kenke.
Nya ibə nko ibə ese taa mi eto
bale tsya əsuə,
beentsyue koto nya bəənyə
kulesa kətsyə lekpo.”
9 Nyaso Oka David átɛyi nkə,
“Lə itə mə diyi saa eto lesa kedikɔ
lə efiani uyibi wə bábio lə
banɔ lə wə.
Nya lə bédu bánɔ bédufə lə
kotonənə əsuə.
10 Nya lə itə mə ənəmi lə eba bə
bensiembunyə kulesa bətsyə
lekpo.
Nnya lə itə mə kanyinyənyə lə
kafiani bitsyike itə mə lefe
saa.”
11 Nya maatɔ tsya minkə lefe nə Yudafɔ lɛtsyinini bédu bánɔɔ, bánya kenke nya bénsifo botaka keńyəə? Owo! Inni nko ini? Bomu itsyi lə mə botakebu esoo, mba lenni Yudafɔ tsya əbə bənyə bofo bə lə itə lə ənəmi lə ɛsɛ mə lə Yudafɔ bakpɔ mɛ kutsyuəsɛ.
12 Yudafɔ eto lebua nə béyifo eso Onanto ətə nkə kawunsiə kenke nyə asa sɛɛ. Nya lefe nə Yudafɔ ku Onanto eto nti lebiaa, asa sɛɛ esi íbə, íləkə mba lenni Yudafɔ eto disi lə ntu nya báfo Onanto eto atsyɔkpokpo kpə. Nya lə mə botakebu áboko atsyɔkpokpo nyamfo eto okle kawunsiəə, lə ibə bə Yudafɔ kenke esinkli bəbə bakɔ ku Onantoo, wə atsyɔkpokpo nnya luubə ebufui ekpe tinti.

Betidi Ba Lenni Yudafɔ Ǝnyə Bofo.

13 Nya mɔmɔ mimba lenni Yudafɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi lə lefe nəmfo nə minyifo nwə bátsyese mi mfoo, bə nləkə mɔ keyifo eto bofe nte mi.
14 Nya ətsyuə ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, muutə ənəmi ebɔsɛ mɔ betidi, bakpɔ kutsyuəsɛ itə ətsyuə Onanto ebofo mə bətsyuə.
15 Itsyise se Onanto díləkə mə anii, diyuə əbə Onanto ku kawunsiə eto betidi eto nti. Nya be luubə lə Onanto esinkli ofo mə? Yuuyifo fe kase utidi leekpe kesinkli kataka kəbə nkpə!
16 Lə didisa eto kutsyə tutɛ ko befi bətə Onanto eyifo kɛnkɛɛ, nyalɛ didisa nəmə kenke eyifo kɛnkɛ, Nko ke lə kuyi komə eto keyudu eyifo kɛnkɛ, nyalɛ ko kalɛ tsya eyifo kɛnkɛ.
17 Bála kuyi ko bétsyi eto kalɛ, nya béfi mimba lenni Yudafɔ ba nte fe dibutu eto kuyi ko bála bákle bámaklasə lə nko bétsyi eto ɔlɛ wə bála eto kɛnyɛ. Itə bə mi tsya əbə bɛlɛ kedi bunyə ketsyiko lə kuyitsyitsyi komə, ko ni Yudafɔ eto keyudu ɔflɔ.
18 Nyaso bebe sinini biə biambesə əsuə kato lə uyilɛ wə bála əsuə. Itsyise lə biyifo nkoo, ele bə binyə bitsyə lekpo biə inni mi ni ko uyudu. Bomu uyudu nlɛ mi lə nkpə nɛ.
19 Ebofo bɔtɛyi fənkə, “Bála uyilɛ əmə bələkə bə lə befi fə bəkə lə wə kɛnyɛ.”
20 Nya nko ini nɛ. Fɛɛ biyi biə mə mamfokanɔ eso bála mə bələkə. Nya mi ənyə kafĩɔkɔ se befo bɛnɔ eso. Fɛɛ nyamfo anlɛ bote bə bebesə mi əsuə kato, bomu ele bə bikate sikpi.
21 Itsyise lə Onanto mənyə mə kaminsə ɔkɔbe Yudafɔ ba ni fe kuyi komfo eto ɔlɛ ɔlɛɛ, befo bɛnɔ biə wuunyə mi kaminsə ɔkɔbe mi ɔlɛ?
22 Nyamfo lɛ bo bote kase Onanto ləənyə kaminsə ku kase wə ditiki nkpe ale. Okpe ale itə betidi ba dímentsyue wə koto, nya woefi wə lefonə kətə mi mba léfo wə bɛnɔ kekleke lefe saa. Lə bienyifo nkoo, Onanto ebola mi uləkə lə kuyi komə əsuə.

23 Nya lə Yudafɔ tsya áyɛ mə
mamfokanɔɔ, Onanto ebufi mə tsya
okpe lə kuyi komə əsuə. Itsyise
Onanto kpe əsuəale bə usinkli
otsyasə kuyi eto kalɛ lə kuyi komə
əsuə bə lə ɛkɔbe ɛlɛ.
24 Mimba lenni Yudafɔ te fe kuyi
ko ńyə lə dibutu, nya bála ko kalɛ
bəbə bákle bəkə lə umə eto kuyi ko
bétsyi əsuə. Israel eto kusə eyifo fe
kuyi ko bétsyi. Eso imbə ale itə
Onanto bə ufi kuyitsyitsyi komə eto
kalɛ ka bála usinkliko ke otsyasə
ukɔ lə nko əsuə bála ke, nya
yɔɔlɛkɛ eso.

Onanto Eto Betidi Kenke Ebunyə Bofo.

25 Mɔ bayimi, asa ətsyuə kpe
nnya lɛkula mi nya minla miə
məələkə nte mi bə yensikula mi lə
bɛyɛ bubu biə biyi kobe tinti beso.
Nnya ni bə, Yudafɔ bətsyuə eto
atotitidi nnya bankpe embutsyə
ɛklɛ. Bomu atotitidi nyamfo ebola
lefe nə Onanto dínyə sitiditu sia
woala lə mba lenni Yudafɔ eto nti
ólosə.
26 Nya kusu komfo əsuə yɔɔyɛ bə
Yudafɔ kenke lə bənyə bofo fe kase
Onanto lɛtɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue nkə,
“Ofomfokətə ebutsyi Sion ubə,
nya wuubə uləkə disiale saa lə
Yakob eto kato eto bebi nti.
27 Nya kɛnyɛklekle kamfo ebɔkɛ lə
bonko mə eto nti
lə lefe nə minləkə abuayifoyifo
lə mə nti.”
28 Yudafɔ eyifo Onanto eto balo,
itsyise bámfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ.
Lə nyamfo esoo, mimba lenni
Yudafɔ kpe kəńyənkɔ. Fɛɛ se
Onanto díləkə mə utsyə taa banamə
lefe esoo, woala mə.
29 Itsyise lə Onanto ələkə betidi
bətsyuə nya úte mə wə lefonə
ditsyuəə, wəmbofloma ni.
30 Nya mimba lenni Yudafɔɔ, béta
Onanto bíbu lə lefe nə léfe mə
əsuə, fɛ mɔmɔɔ, Onanto ənyə mi
kaminsə lə Yudafɔ eto atotitidi esoo,
31 nko ini bə lə kase Onanto dínyə
mi kaminsə esoo, Yudafɔ
ensientsyue Onanto koto mɔmɔ bə
lə Onanto lə unyə mə tsya kaminsə.
32 Onanto ələkə betidi ba ta ani,
nya mə atotitidi díti mə kusu iyifo
fe diyo bákpe mə, lə itə bə unyə
məmblɛ kaminsə.

Tə Lə Bɔtɛsə Onanto.

33 Onanto amɔ tinti! Nya asa sɛɛ
kenke etsyi wə ɔflɔ. Nya
sitintii, wə ni kobe nya unyi
asa nnya kenke eto kemiə
kukɔnɔ.
kələkə kasɔ bɔnɔ.
Nya kutsyuə sa əmbofo esu nya
əsuə waayɛ keyifo wə asa
kasɔ bɔnɔ.
Nya kutsyuə saa əmbofo esu
nya əsuə wə ayɛ keyifo wə
asa kasɔ bɔnɔ.
34 Nko eso báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə nkə, “Owoe laanɔ
Bonamute eto nsusu kasɔ?
Nya owoe ni wə
ɔwunsəkotsyuə?
35 Owoe díkətə wə lesatsyuə unyə
bə lə ubə utsyə wə lə nnya
kɛnyɛ?”
36 Wə díyifo lesa saa, nya wə dímuə
asa nnya kenke ɔnlɛ, nya wə
ni lesa saa eto kalosəkɔ.
Atɛsə itə Onanto idu mɔmɔ isu
manlo manlo.
Ibə itə.

12

Bitə Lə Busiə Nkpe Bukeyifo Onanto Eto Keyifo.

1 Nyaso, mɔ bayimi, se Onanto nlɛ
bo kaminsə bunyə ɛyɛ lə wə kafo
ɛkpɛ tinti esoo, nlɛ mi lekpakpa
sitinti miə, bifi mi əsuə bitə Onanto
fe keditətə seka nnya diyifo kɛnkɛ,
nnya ləəyuəsə wə kafo tsya lə mi
nkpə bo binsi mfo eso. Nyamfo ni
kase ele bə bɔyɛ busumu Onanto lə
lɛkɔɛsi kəmiə nɛ.
2 Biensiə nkpə fe kase kawunsiə
kamfo eto betidi ləəsiə mu. Bomu
bitə lə Onanto lə ɔtsyi mi nsusu
ɔwuninsə lə befiani betidi fɔfɔ.
Nyamfo luutə binyə lesa nə Onanto
laala, ku lesa nə lɛlɛkɛ, nya diakɛ
wə ɔkɔɛ nya lɛflɔ kenke tsya.

3 Nya ɛyɛ lə keyifo ka útə mɛ lə
wə lefonə əsuə esoo, nlɛ mimblɛ
bɔtɛyi minkə biambesə əsuə kato
enso kase ele bə itsyə. Bomu bitə lə
mi nsusu lə bote bə bebokosə əsuə
kasɔ nya utsyuə saa lə ukato wə
əsuə ukabe lə wə bofakanɔ bo
Onanto dítə wə eto ale əsuə.

4 Fe kase bonkpe əsuə ani nnya
nkpe akpa akpa nnya leeyifo keyifo
kani eto oklee,
5 nko ke ini bə buyifo betidi kpə
tsya. Buyifo utidi eto əsuə ani nnya
ntsyi akpa akpa kpə nyamfo lə bo
lɔniyifoyifo ku Kristo eso, nya akpa
akpa nyamə lɛkɔɔ bətsyuə iyifo
utidi ɔni.
6 Nyaso bitə lə bufi ətəsa akpa
akpa nnya Onanto dítə bo ɛyɛ lə wə
lefonə əsuə buyifo keyifo. Lə utidi
utsyuə afo Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə eto buləkəkate eto ətəsaa,
ele bə obe ni letsya ku bofokanɔ bo
nkpe wə.
7 Lə utidi utsyuə eto ətəsa ni bə
ɔwunsəko betidi bamba eto
keyifoo, ele bə uyifo ke ku kafo faa
ka woofo. Lə asabote inii, ele bə ote
asa nyamə fe kase woofo.
8 Lə betidi nkɛale kpekpe inii, ele
bə okpe betidi nkɛale lə nnya əsuə.
Lə kafoɛkpɛ buyifo kətə betidi inii,
ele bə uyifo nnya ku kafo faa. Nya
lə betidi bɔyɛnko tsya inii, ele bə
ufi wə kobe kenke utə keyifo kamə
eto buyifo, lə ɔtɔnko mə. Lə
kaminsənyənyə inii, ele bə unyə
kaminsə ku wə utu kenke.

9 Bela mi betidi ku lelabi kenke.
Bikisi lebua lə bɛkɔbe lesa sɛɛ bɛlɛ
kekleke.
10 Bifi lelabi bitə mi bətsyuə ku
utu faa fənkə bayimi ba léfo bánɔ.
Nya bitə mi bətsyuə dibu enso mi
əsuə.
11 Bienyifo sɛflɔ, bomu bekpe
ɔtsyini lə mi keyifo əsuə. Bisumu
Bonamute əmə ku mi utu kenke.
12 Se bɛnlɛ kusu bobe itə
lesatsyuə esoo, binyə disuəyuə lə
keyifo saa ka bɛnlɛ buyifo əsuə.
Nya binyə kekleke lə kanyi əsuə.
Nya bikato ola lefe saa.

13 Bɛwunsəko mi bayimitsyuə ba
léfo bánɔ ba asa nlɛ bohiã. Nya bifi
kafo faa befo bafɔ.
14 Bɛtɔ Onanto lə okpo betidi ba
laabɛbɛ mi kabua atsyɔ. Tɔ
atsyɔkpokpo ətə mə, menkudi mə.
15 Binyə disuəyuə ku mba nlɛ
disuəyuə bunyə. Nya biwinko mba
nlɛ buwi.
16 Biyifo bani ku mi bətsyuə lə
mə nkpəsiəsiə əsuə. Biambesə əsuə
kato, bomu bɛkɔ ani ku mba
dimanle betidi lə betidi eto ənəmi.
Nya mənyə fə əsuə fe nwə ni
obesibe onso.
17 Lə utsyuə eyifo mi kabua
biemfi kabua bɛtisə wə oko.
Kplatsya lə eyifo lesa nə lɛlɛkɛ lə
bitidi eto ənəmi.
18 Bɛyɛ kusu saa ko luunə diyuə
eboko mi ku betidi bamba eto nti.
19 Mɔ bayimi, biantisɛ utidi eto
lebua oko kulefe. Bomu bitə Onanto
kusu lə utə utidi əmə ni kayofofo
utə mi. Itsyise Onanto átɛyi lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə, “Mɔ
ni Onamute wə laatɔ kɛnyɛ kətə,
nya mɔ ni futsyə ləətə kayofofo.”
20 Bomu lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə, bátɛyi bo bə,
“Lə kukpɛnsɛ lə fə oloo, tə wə lesa
lə udi.
Lə utukuɛ lɛ wəə, tə wə ntu lə
unə.”
Itsyise lə eyifo nkoo, akpa kutəmbli
akpo wə lə disinti, nye ətə
kofani alɛ wə
21 Biəntə lə kabua lə kedi mi utu,
bomu bifi kasɛɛ buyifo bitəkə lebua
kato.

13

Bifi Dibu Bitə Kasɔ Ka Ǝsuə Binsi Eto Batɔnkotɔnko.

1 Ele bə utidi saa fi dibu utə Aba
eto ɔtɔnkotɔnko. Itsyise aba saa
əmbə əsuəale leni Onanto ɔflɔ itsyi.
Nya Aba wə nsi mɔmɔɔ, Onanto
dífi mə utsyə mfó.
2 Lə utidi utsyuə átaka uńyə lə
Aba utsyuə əsuəə, Onanto eto lesa
nə útsyue útsyə əsuəə, ni ótaka
uńyə nɛ. Nya betidi ba leeyifo
nkoo, bəənə kotonənə kaboko əsuə.

3 Betidi ba leeyifo kasɛɛ, aante
Aba sikpi, bomu betidi buaa, mə
laate asa sikpi nɛ. Lə bela biə biayɛ
Aba sikpi botee, ele bə biyifo lesa
saa lə kusu əsuə lə befo atɛsə.
4 Itsyise uyifo Onanto eto
uyifoyifo wə laabɛbɛ fə kasɛɛ. Fɛɛ
lə eeyifo kabua, nyalɛ te wə sikpi.
Itsyise inni bimba ini bə bətə wə
əsuəale! Onanto eto uyifoyifo uni.
Nya uyifo utidi wə laabe nkə beyifo
lesa saa lə kusu əsuə nya wəənə
obuayifo saa koto.
5 Nyamfo eso ele bə bebokosə
əsuə kasɔ bitə batɔnkotɔnko. Nya
inni lə Onanto eto lɛblɔfi mate nɛ
luubə fə əsuə eso, bomu lə fə
lɛkɔɛsi nə loolo fə dikpi tsya eso.
6 Lə nyamfo tsya eso ele bə befo
oko bitə mi kasɔ eto batɔnkotɔnko,
itsyise Onanto eto keyifo banlɛ
buyifo. Nya béfi mə lefe kenke bətə
bə lə batɔnko betidi.
7 Nyasoo, befo oko bitə utsyuə saa
wə ele bə befo bitə. Lə kasɔ kamfo
eto atabi ni nnya bensi bə lə befi
bətə utsyuə saa wə ele bə bətəə,
bifi bitə. Lə oko unii, ele bə befo
wuntsya. Lə futsyə ele bə bifi dibu
bitəə, bifi bitə wə. Nya lə atɛsə tsya
ele bə idii, nyalɛ bifi atɛsə bitə.

Ele Bə Bola Bətsyuə.

8 Lə bisi utsyuə kayoo, manni ke
bofo. Fo kemblɛ alosə. Fɛɛ kayofofo
ka biusiə ka biembofo ke bofo
kalosəə, ke ni lelabi itə mi
bayimitsyuə. Itsyise utidi saa wə
nkpe lelabi itə wə ɔyimitsyuəə, ete
bə utsyue Onanto eto afi nyamə
koto.
9 Afi nnya bətə bo lɛ bɔtɛyi nkə,
“Mankpo kusiə nye kusə, manlo
utidi, menyu, mansɛsə ənəmi lə
kuutsyuə eto asa əsuə,” nya lə befi
afi nnya kenke bakɔɔ, eka lesa lɔni
klon nə ni bə, “La fə ɔyimitsyuə fe
fə əsuə.”
10 Lə aala fə ɔyimitsyuəə,
embuyifo wə kabua. Nyaso lelabi ni
lesa nə əsuə afi nyamfo kenke
nkpəsə.
11 Besankli lə selabe əsuə! Lə
bɛyɛ lə kusu komfo əsuə. Itsyise
biyi lefe nə əsuə bonkpe mɔmɔ.
Lefe nə əsuə Onanto luuləkə bo
ebɔfi mɔmɔ enso lefe nə boto Kristo
bofo kanɔ.
12 Ketsye lefe ébubə éfe, nya kale
fe kalɛ busiə. Nyaso bɛyɛ ketsye eto
asa buyifo, lə bifi amamawu nya
dińyə itə betidi ba nkpe lə lekpasə
eto diyənde əsuə bekpe.
13 Bitə lə bɔlɛ bo əsuə ola fe betidi
ba laayɛ lə lekpasə eto diyənde
əsuə. Nya yenyifo udikpuu eto budi
ku sitəkpə ku asɔnɔdidi eto abua
ku disialeyifoyifo eto asa ku
ntimama ku kenəmisɛ eto eyifosa.
14 Bomu bifi Bonamute Yesu
Kristo bekpe fe awu, lə biləkə nsusu
bitsyiko lə əsuə eto sinə eto asa
bimba nnya laakle mi lə ɔkɔɛ əsuə.

14

Biankponko Mi Bayimitsyuə Lekpo.

1 Befo mi utidi wə eto bofokanɔ
diməmmuə tɔ ale ku kafo faa bekpe
lə mi nti. Biemfi kediə betsyako wə
lə lesa nə ele bə uyifo lee yanle nə
bə uyifo əsuə.
2 Utsyuə eto bofokanɔ ətə wə
kusu bə ofo lesa saa budi, fɛ,
bətsyuə ba eto bofokanɔ məmmuə
tɔ alee, didisa nə bánkpesinə ni nə
hã beedi.
3 Nya yanle bə utidi wə leedi lesa
saa mfoo, nyə wə fe nwə dimənyə
utə. Nya nko ini yanle bə nwə
leekisi didisa ditsyuə tsya kpo nwə
leedi lesa saa eto ənəmi kasɔ.
Itsyise Onanto áfo wuntsya lə nkpə.
4 Owoe feni bə lə akponko utidi
bamba eto uyifoyifo lekpo? Wə
kosate eto Onamute eto ənəmi eebe
lə nwə mə ńyə kekleke utə wə lee,
lee unńyə. Nya uyifoyifo əmə tsya
ebuńyə kekleke, itsyise Bonamute
ebofo butə nkə uńyə kekleke utə
wə.
5 Utidi utsyuə eebu nkə diyi
ditsyuə afé leso abamba. Nya
utsyuə tsya əənyə eyi nnya kenke
nkə iyifo ani. Ele be utsyuə saa nyə
nkə lesa nɛ weeyifo alɛkɛ.
6 Utsyuə saa ke leefi dibu kətə
diyi dutsyuəə, woeyifo nko kefi

kətə Bonamute dibu. Nya utidi utsyuə wə ke leedi didisa ditsyuə tsya, woedi ni kefi kətə Bonamute dibu, itsyise woasɔ Onanto ani lə didisa nəmə eto disi. Nya utidi wə lɛnni nkə woembudi lesa ditsyuə eto okle tsyaa, woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya woasɔ Onanto ani.
7 Bo kuutsyuə saa ensi nkpə itə wə əsuə hã. Nya nko ke ini bə bo kuutsyuə saa tsya ənkpə kətə wə əsuə.
8 Lə busi nkpəə, busi mu itə Bonamute. Nya lə bukpə tsyaa, bukpə itə Bonamute. Nyaso lə busi o-o nye bukpə o-o, buyifo Bonamute eto bale.
9 Nyamfo eso sitintii, Kristo əkpə, nya usi ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bə lə ofiani Onamute utə bəkpənkpə ku bəkpənsiə kenke.
10 Beso ele bə lo fə ɔyimitsyuə dikpi? Nyee, beso fəənyə fə ɔyimitsyuə fə wə mamflɔ? Bomblɛ ebunyə lə Onanto eto lekankpomɛ eto ənəmi bə lə okponkobo lekpo.
11 Itsyise báwɔni bákpe lə Awɔninsa Eto Kukue Kɛnkɛ bə,
“Bonamute átɛyi nkə, ‘Lə lefe nə
minsi nkpə mfoo, nlɛ mi
bɔtɛyi kekleke minkə,
utsyuə saa ebose akonki utə mɛ.
Nya utidi saa ebofo ɔnɔ nkə mɔ
mi Onanto.’ ”
12 Nyaso utsyuə saa lə bo nti ebuləkə wə əsuə kɛnyɛ lə Onanto ɔflɔ.

Menyifo Kulesa Nə Luutə Fə Ɔyimitsyuə Lə Udu Ɔnɔ Lə Wə Bofokanɔ Ǝsuə.

13 Lə nyaso bitə lə bɔyɛ bo bətsyuə bɔtɛyi bə bamflɔ. Bomu bitə lə bose lesatsyuə uyi bə boembuyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa kusu lə wə bofokanɔ əsuə bə yembunə kuutsyuə ekpe lə lebua əsuə.
14 Se minsi nkpə lə lɔniyifoyifo ku Bonamute Yesu esoo, nyi sitinti lə mɔ lɛkɔɛsi kemiə miə didisa saa əmbə nə laabiasə kuutsyuə. Fɛ lə utsyuə ənyə lesatsyuə fe lesa nə laabiasə wə, lesa nə əmə ebobiasə wə əsuə.
15 Lə eedi lesatsyuə nnya fenyi fə nnyakpe fə ɔyimitsyuə bulәə, yenyifo lelabi fanlɛ buləkə kate wə. Məntə lə lesa nə feedi lə lebiasə fə ɔyimitsyuə eto bofokanɔ, itsyise Kristo əkpə lə wə disi tsya.
16 Nya biəntə lə betidi bamba lə bakpe lesa nə mi nyi biə diyifo lesa sɛɛ, kɔfiɔ.
17 Itsyise lə Onanto eto sekakedikɔ katoo, budi ku bunə manle kulesa. Bomu nnya əsuə inkpesə ni kasɛyifoyifo, diyuə ku disuəyuə nə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ləətə.
18 Itsyise nwə leesumu Kristo lə kusu komfo əsuəə, wə Onanto laala nya betidi tsya ləətə dibu nɛ.
19 Nyaso bitə lə bokpe nkɛale saa boofo lə buyifo lesa nə laaboko betidi diyuə lə itə betidi lə babé disi lə lɛwɔnɔ əsuə.
20 Bianyɛ lə didisa eso bebiasə Onanto eto keyifo. Edisa saa eyifo kɛnkɛ, fɛɛ yanlɛkɛ bə ɛyɛ lə didisa nə utidi luudi eso yuutə utsyuə dufə lə kabua əsuə.
21 Lesa sɛɛ ete ini bənkə, yɛ sinə nye nte nye lesa nə luunə fə ɔyimitsyuə lekpe lə lebua əsuə budi nye bunə.
22 Nyaso tə lə lesa nə fafo fanɔ lə asa nyamfo əsuəə, lə ɛkɛ lə fə ku Onanto eto nti ete. Disuəyuə aakɛ utidi lə əsuə lə wə lɛkɔɛsi aanlo wə dikpi lə lesa nə úyifo alɛkɛ itə wə.
23 Fɛɛ lə utidi utsyuə edi lesa nə wə lɛkɔɛsi dimə̀ntə wə kusuu, Onanto aalo wə dikpi lə udi ni, itsyise weentsyue lesa nə ófo ɔ́nɔ koto. Nya lesa saa nə béyifo dímanyɛ lə bofokanɔ əsuəə, eyifo lebua.

15

Bitə Lə Buyifo Asa Nnya Lɔɔkɛ Betidi Bamba Ɔkɔɛ Bomu.

1 Bomba eto bofokanɔ díkəmuə alee, ele bə bɔwunsəko mba eto bofokanɔ ləmbətɔ ale bəńyə. Nya yanle bə búyifo nya lɛlɛkɛ itə bo əsuə ete.

2 Lə nyaso ele bə bo nti eto
utsyuə saa yifo lesa nə lɔɔlɛkɛ itə
wə ɔyimitsyuə nya luutə bə obe lə
lɛwɔnɔ əsuə.
3 Itsyise Kristo kulaa tsyaa, inni
lesa nə lɛlɛkɛ itə wə əsuə úyifo.
Báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə bə, Kristo átɛyi
Onanto nkə, “Aka nnya betidi laaka
fəə, əbə ékpo mə lə əsuə.”
4 Nya asa nnya kenke báwɔni
bətsyə lə lefe nə léfe mmə lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə,
báwɔni nnya bətsyə bə lə bokase
asa lə nnya əsuə, bə lə bokpe lə
kanyi əsuə tsyaa, utsyuə saa lə
uńyə kekleke ɛyɛ lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto bɔwunsəko bo nkpe itə bo əsuə
bə lə bunyə kusubebe.
5 Onanto wə laawunsəko bo bə lə
bofo buńyə kekleke lə kanyi nyənyə
saa əsuə, nya woakpe bo nkɛalee,
lə utə lɔniyifoyifo lə lɛkɛ mi lə nti lə
Kristo Yesu eto kama butənko əsuə.
6 Nya lə mimblɛ lə bufi ɔkɔɛ ɔni
bebesə Onanto wə ni Bonamute
Yesu Kristo eto Anto kato.

Bátɛyi Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ditiki Sɛɛ Nəmə.

7 Lə nnya esoo, bisensə mi ani lə
befo bətsyuə fe kase Kristo dísensə
ani ófo mi. Biyifo nyamfo lə betidi
lə batɛsə Onanto.
8 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə
minkə Kristo əbə ófiani Yudafɔ eto
usumunyə bə lə uləkə ditiki nə
Onanto lɛtɛyi Yudafɔ eto bana eto
bana útsyə ote nkə ditiki nəmfo
eyifo ɔnukualɛ nya bə lə ibə itə nko
sitinti.
9 Nya bə betidi ba lenni Yudafɔ
tsya lə batɛsə Onanto lə wə
kaminsənyənyə eso. Báwɔni lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə,
“Lə nyamfo esoo, mɔɔtɛsə fə lə
betidi ba lenni Yudafɔ eto nti.
Nya muusə əsə mfi ntɛsə fə
diye.”
10 Nya besi bátɛyi bənkə,
“Mimba lenni Yudafɔ nyə disuəyuə
ku Onanto eto kusə.”
11 Besi bátɛyi tsya bə,
“Mimba lenni Yudafɔ kenke bɛtɛsə
Bonamute əmə.
Nya mi ese ese eto betidi kenke
bɛtɛsə wə.”
12 Yesaya tsya esi ɔ́wɔni ɔlɛ bɔtɛyi
nkə,
“Yese eto kafo eto ubi ebuke ɔbɔ.
Nya wə ni utidi wə lootaka udi
seka lə ese ese eto betidi ba
kenke lenni Yudafɔ əsuə.
Nya buufi mə kusubebe bətəkə lə
wə əsuə.”
13 Nlɛ lekpakpa miə Onanto wə ni
bo kusubebe tə lə disuəyuə lə diyi
mi əsuə kenke, nya lə binyə diyuə
lə kase bífi mi əsuə bítəkə lə wə
əsuəale əsuə, lə Onanto eto Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ eto əsuəale lə itə bə mi
kusubebe lə kobe kokpe mi lə əsuə.

Paulo Ǝləkə Nnya Eso Ɔ́wɔni Kukue Ko Nkpe Kasɔnɔnɔ Kpə Mfo Ótsyese Mə.

14 Mɔ bayimi, mɔ kosate mfo nnɔ
sitinti miə asa sɛɛ buyifo aba ekpo
mi lə əsuə kenke. Nya biyi asa
nnya kenke itə bə biofo mi bətsyuə
asa bote lə nnya əsuə.
15 Mfí mɔ utu ntəkə sitinti lə ni
nya minwɔni asa kpə lə kukue
komfo fe kaklomasə itə mi lə asa
nyamfo ɛyɛ lə Onanto eto lefonə nə
útə mɛ eto əsuəale əsuə.
16 Itsyise úyifo mɛ nkə ntsyi
nwuninsə nyifo Kristo eto uyifoyifo
ntə betidi ba lenni Yudafɔ. Nya lə
nyifo kesumu eto keyifo ka ni
bənkə mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya ntə betidi ba lenni
Yudafɔ bə lə nnə mə mboko Onanto
fe kesumu eto asa nnya nnya
luudufə Onanto ənə, ini Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ díyifo nnya kɛnkɛ.
17 Lə nyamfo eso moofo lɛkɔɛsi
bɔsɔ lə lesa nə Yesu Kristo díyifo
ɛyɛ lə keyifo ka minlɛ buyifo kətə
Onanto eso.
18 Məmbofo lɛkɔɛsi bɔsɔ kedi
etiki lə lesatsyuə bamba əsuə enso
nnya Kristo díyifo ɛyɛ lə mɛ əsuə
hã. Utə nkə nnə betidi ba lenni
Yudafɔ mboko, bə lə bəbə betsyue
Onanto eto ditiki koto ɛyɛ lə lesa nə
míntɛyi mə ku nə mínyifo əsuə
tsya.
19 Nya úyifo nko ɛyɛ lə asa nnya
mínləkə mínte ku ayanisa nnya

bənyə mínyifo ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəalɛ əsuə eso. Lə nyaso ídu lə Yerusalem ɛyɛ etsyilama ísu Iliriko eto lɛkpɔ mfó, mbe Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya éfia kenke.

20 Ídu taa kɔ kenkee, íyifo mɔ lelabi kekleke minkə lə mbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə nlebe bo bánnɔ tɔ Kristo eto diye. Nya inni bə lə nto ntəkə lə utsyuə bamba eto lesa nə útsyə kasɔ ku boto əsuə.

21 Bomu bə lesa nə báwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kafo lə ibə itə nko bə,

“Betidi ba bántɛyi mə itsyi lə ditiki
nəmə lefe nə léfee, mə
luunyə bətsyə wə lekpo bate
wə nɛ.
Nya mba tsya dimannɔ tɔ
kulesa lə wə əsuə lə lefe nə
léfee, mə lɔɔnɔ wə kasɔ nɛ.”

22 Keyifo ka minlɛ buyifo mfo əntə mɛ kusu nyaso maamfo mi ɔflɔ bubə nɛ.

23 Fɛ mɔmɔɔ, se mínkalosə mɔ keyifo lə lɛkpɔ nəmfoo, nya se minlɛ kusu bɔbɛbɛ lə alɛ kpə nnya léfe bə lə mbə nyə mi esoo,

24 mfi nsusu miə lə mbə nlɛ Spania bofee, lə nyɛ mi ɔflɔ. Nla miə maayɛ mi ɔflɔ lə bɛwunsəko mɛ lə mɔ mfó busu əsuə lə nsiə lə mi ɔflɔ lə búnyə disuəyuə ku bətsyuə itə lefe kliminti ditsyuə eto kama bólosə.

25 Tsyafɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə Yerusalem lə nsu nwunsəko Onanto eto betidi ba nkpe mfó.

26 Itsyise iyifo bafokanɔfɔ lə Makedonia ku Akaia eto lelabi faa bə baako atabi ətsyuə lə befi batsyese bakombo ba nkpe lə bafokanɔfɔ nti lə Yerusalem mfó.

27 Iyifo mə lelabi kafo faa bə beyifo nko. Nya lə sitintii, beyifo bayodi lə mɔ ɔflɔ! Itsyise lə betidi ba lenni Yudafɔ ənyə kedikɔ ku Yudafɔ eto lɛwɔnɔ eto asa sɛ əsuəə, eyi fənkə ele bə mə tsya wunsəko Yudafɔ ku mə asa nnya banlɛ bunyə ketsyiko lə nnya əsuə.

28 Nyaso lə nyifo keyifo kamfo nlosə nya bafo asa nnya bənyə basɔ leboo, muusu Spania nya mɔɔyɛ mi ɔflɔ mfó lə mfe ntɔ.

29 Nyi miə lefe nə muubə mi ɔflɔɔ, nyɛnko Kristo eto atsyɔkpokpo kenke nlɛ mi boboko.

30 Mɔ bayimi, nlə mi lekpakpa tinti lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto lelabi əsuə miə bɛwunsəko mɛ lə boto ola kekleke butə Onanto lə mɔ disi.

31 Beto ola bɛlɛ Onanto lekpakpa bə lə uləkə mɛ utsyiko Yudea eto betidi ba ni mankokafɔ eto ani nya lə mɔ keyifo lə Yerusalem mfó lə kakɛ Onanto eto betidi mfó ɔkɔɛ bamə.

32 Nya lə Onanto atɔnɔɔ, muubə ndufə mi nti ku disuəyuə, bə lə bomblɛ lə bola bɔwɔnɔ busiə.

33 Onanto wə ləətə diyuəə, lə usiəko mimblɛ kenke. Ibə itə.

16

Paulo Ǝsiəsə Betidi Akpa Akpa Ba Nkpe Lə Roma Ótsyese.

1 Nla miə məələkə bo ɔyimisio Foebe nte mi. Uyifo ɔwunsəkotsyuə utə Kenkrea lə bafokanɔfɔ nti.

2 Nya nlɛ mi lekpakpa miə lə befo wə kukɔnɔ lə Bonamute eto diye əsuə lə kusu ko dińyə itə Onanto eto betidi əsuə. Bitə wə bɔwunsəko saa bo wɔɔtɔ utsyiko mi ɔflɔ, itsyise ɔ́wunsəko betidi kpə ku mɔ əmə tsya.

3 Siəsə Priska ku wə usə Akwila ba bomə diyifo mɔ beyifoyifotsyuə lə Kristo Yesu əsuə.

4 Bəmuə əsuə bəńyə bə boofo bukpə lə mɔ disi kulaa tsya. Nya inni mɔ mate ete nlɛ mə ani bɔsɔ, bomu ku betidi ba lenni Yudafɔ eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa bamba ətsyuə kenke tsya.

5 Lə əsiəsə bafokanɔfɔ ba laatsya lə mə diyo mfó tsya. Siəsə mɔ ɔyɛtsyuə lala Epaineto wə ni ututɛ wə lɛtsyi lɛkɔɛsi ɔwuninsə ófo Kristo lə Asia eto kasɔ mfó.

6 Nya lə əsiese Maria wə díyifo keyifo kekleke útə mi ditsyukpa nəmfó.

7 Siəsə Androniko ku Yunia ba ni mɔ kusə eto betidi ba ni bonko mə bákpe lə aba eto diyo mfó. Betidi yi mə tinti fe mba baatsyese nkpe lə batɔnkpe nti. Nya bɔ́tɔ mɛ lə Kristo bofo kanɔ əsuə.
8 Siəsə Amplia wə maala tinti lə Bonamute əsuə ətə mɛ.
9 Nya lə əsiəsə Urbana wə ni bo uyifotsyuə ku ɔyɛtsyuə lə Kristo əsuə ətə mɛ. Nya lə əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Staki.
10 Siəsə Apele wə bóto bóbe nya búnyə boə uńyə itə Kristo. Nya lə əsiəsə Aristobulo eto diyo eto betidi kenke ətə mə.
11 Siəsə Herodion mɔ otokponyə ətə mɛ. Nya lə əsiəsə Narkiso eto diyo eto betidi ba dífi mə əsuə bətə Kristo.
12 Siəsə besio ba ni Trifaena ku Trifosa ba diyifo Bonamute eto keyifo. Nya lə əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Persi wə ni usio ɔni wə tsya díyifo keyifo tinti utə Bonamute.
13 Siəsə Rufo wə Bonamute díləkə fe wə ole ku wə ambe wə tsya lɛlɛ mɛ fe mɔ ambe ke.
14 Siəsə Asinkrito, Flegon, Herme, Patroba, Herma ku mə bayimi bafokanɔfɔ ba nkpe lə mə ɔflɔ.
15 Siəsə Filologo, Yulia, Nereo ku wə ɔyimisio, ku Olimpa ku Onanto eto betidi kenke ba nkpe lə mə ɔflɔ.
16 Bisiəsə bətsyuə lə bɛkɔbe bətsyuə bɛlɛ lə Kristo eto kusu əsuə. Bafokanɔfɔ lə Kristo əsuə eto etsyukpa kenke bə bəəsiəsə mi o-o.
17 Mɔ bayimi, nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ kekleke minkə bimuə əsuə bińyə bikabe kusu itə betidi ba lela bə beesensə mi nti. Kənyə lə asa nnya bóte mi əsuə kefi keti mi kusu. Biləkə mi əsuə bitsyiko lə mə əsuə.
18 Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklee, beenyifo Bonamute Yesu Kristo eto keyifo. Bomu mə kosatee, mə alasa nnya beeyifo nɛ. Nya bakpe kɛnyɛ mlimlimli lə mə etikididi nnya baawɛ betidi ketitlisə asa kakpe mba lanlɛ kulesa bote.
19 Utidi saa ánɔ kase bietsyue Ditiki Sɛɛ nəmə koto, lə nyaso məənyə disuənyə tinti lə mi əsuə. Fɛɛ lesa nə mimbɛbɛ mintsyiko mi ɔflɔ ni bə binyə lesa sɛɛ bitsyə lekpo. Nya lə befiani betidi ba lanla asa bua buyifo.
20 Onanto wə ləətə diyuəsə, ebusənsə oba Obonsam kenke okpo, nya wuutə nkə bitəkə wə kato lə lefe kliminti əsuə. Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mi.
21 Timoteo wə ni mɔ uyifotsyuə nkə wəəsiəsə mi. Nko ke ini Lukio tsya ku Yason ku Sosipatro ba bomə ni kusə kɔni eto betidi bə bəəsiəsə mi.
22 Mɔ Tertio wə lɛwɔni kukue komfo əsiəsə mi lə Bonamute eto diye əsuə.
23 Gaio wə lefo mɛ kafo faa ku bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə laakpe disi mfo kenke bə bəsiəsə mi.
Nya Erasto wə ni umə əmfo eto nwə ləətsyə mə atabi ku bo ɔyimisani Kwarto bə bəsiəsə mi.
24 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mimblɛ kenke. Ibə itə.
25 Nya mɔmɔɔ, bitə lə bɔtɛsə Onanto, wə loofó mi nkɛale bokpe nkə lə bińyə kekleke fe kase minlɛ bɔtɛyi lə Ditiki Sɛɛ nə minlɛ buləkə kate itsyi lə Yesu Kristo əsuə. Ditiki Sɛɛ nəmfo aka asa nnya bakula nya Onanto díləkə óte nya lɛkula bo alɛ kpə nnya léfe əsuə.
26 Fɛ, mɔmɔɔ, bələkə asa bate bə lə betidi ba kenke lə banɔ kasɔ fe kase wə bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə. Onanto wə nsi nkpə lefe saa eto lelabi ni bənkə, ele bə babe Ditiki Sɛɛ nəmfo letsya itə kawunsiə ka kenke lə bafo wə banɔ lə betsyue wə ditiki koto.
27 Ele bə bɔtɛsə Onanto wə hã ni obesibe idu mɔmɔ ɛntɔ lefe saa ɛyɛ lə Yesu Kristo eto diye əsuə! Ibə itə.

1 KORINTOFƆ
Kukue Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Korintofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto
lelabi əsuə mimfiani Yesu Kristo eto
ɔtɔnkpee, mɔ ku bo ɔyimisani
Sostene nlɛ mi kukue komfo
bɔwɔni nɛ.
2 Bɔ́wɔni kukue komfo bɔlɛ
Korintofɔ eto bafokanɔfɔ ba ɛyɛ lə
Yesu Kristo əsuə Onanto díləkə nya
ókpadi mə nkə bafiani wə betidi
kɛnkɛ. Fe kase úyifo betidi ba
kenke tsya lefo Bonamute Yesu
Kristo banɔ. Wə ni bonko məmblɛ
eto Onamute.
3 Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku
diyuə lə ditəkəko mi.

Onanto Ǝətə Bo Asa Sɛɛ Ɛyɛ Lə Yesu Kristo Eso.

4 Maasɔ Onanto ani lefe saa lə mi
disi lə wə lefonə nə úfi útə mi
ɔyɛnko lə Yesu Kristo əsuə eso.
5 Ídu lə lefe nə bíyifo lɔni ku
Kristo, biobe lə kusu saa əsuə titlu
lə etikididi ka ku kobe tete əsuə.
6 Yesu Kristo eto ditiki nəmfo afo
disiə lə miinti kukɔnɔ.
7 Lə nyamfo esoo, lə lefe nə
biinyə binsəke Boanto Onanto bə
utə Bonamute Yesu Kristo kusu lə
uləkə wə əsuə otee, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
eto ətəsa saa eyi mi əsuə.
8 Nya woose mi lə mi bofokanɔ
əsuə kukɔnɔ isu ese lə kalosəkɔ.
Wə ni futsyə luutə nkə lə Bonamute
Yesu Kristo əbə nkə woakponko
kawunsiə eto betidi lekpo lə Ditiki
Sɛɛ nəmə əsuəə, bembolo mi dikpi.
9 Onanto wə lékpadi mi nkə
biyifo lɔni ku wə ubi Bonamute
Yesu Kristo, wə ni nwə əsuə bioka
bese nɛ.

Bebe Sinini Biə Kəsənsə Embudufə Mi Lenti.

10 Nyɛ lə Bonamute Yesu Kristo
eto əsuəale nya utə mɛ əsuə, nlɛ mi
bɔtɛyi kekleke fe mɔ bayimi
bafokanɔfɔ miə lə mimblɛ lə bɛnɔ
bətsyuə kasɔ itə bə kəsənsə
embɔkɛ mi lenti. Nya lə mi kɛnyɛ lə
keyifo kani lə asa nnya biebu disi
ketsyiko ku nsusu bo əsuə bese uyi.
11 Itsyise bayimi, betidi bətsyuə
ba dítsyi Klo eto diyo átɛyi mɛ bə
kədiə kpe mi lenti mfó.
12 Lesa nə minlɛ ni bə utsyuə saa
ku lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi. Bətsyuə bə,
“Paulo eto kama mintəkə.” Nya
obamba tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Mɔ
alɛ Apolo eto kama mintəkə.” Nya
obamba tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Petro
eto kama mintəkə.” Nya obamba
tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Kristo eto
kama mintəkə.”
13 Mɔɔtɔ mi miə nyalɛ boofo
Kristo boba kakpe lə akpa akpa?
Nye Paulo ni nwə díkpə lə uyi əsuə
lə mi disi? Nye bəfləsə utsyuə ku
ntu lə Paulo eto diye əsuə? Owo lo!
14 Maasɔ Onanto ani bə ménYifo
kutsyuə saa ntufləsəfləsə eto lekpa
lə mi nti enso Krispo ku Gaio mate
hã.
15 Nyaso kutsyuə saa, embofo
bɔtɛyi nkə mɔ diye kpe lə mba
difləsə wə ntu nti.
16 Mookloma miə ńyifo Stefana
ntufləsəfləsə eto lekpa ntə wə ku
wə diyo eto betidi, nya mensikloma
lə ḿfləsə kuutsyuə bamba saa tsya
ntu.
17 Kristo mántsyese mɛ nkə mbə
nkeyifo ntufləsəfləsə eto lekpa kətə
betidi. Bomu ótsyese mɛ nkə mbe
Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə betidi.
Nya maanyɛ lə kawunsiə kamfo eto
kobetete eto kusu əsuə kabe Ditiki
Sɛɛ nəmə letsya. Itsyise lə nyifo
nkoo, nyalɛ Yesu Kristo eto ukpə wə
úkpə eto əsuəale ebuyifo ubimba.

Kristo Eto Ditiki Sɛɛ Ni Onanto Eto Ǝsuəale Ku Kobe.

18 Nyi kase betidi bamə eto
ditsyəbi ditə bə balɛ bukpə lə
lɛwɔnɔ əsuə. Kristo eto ukpə lə
kuyi əsuə eto etiki eyifo ebukisa lə
mə ɔflɔ. Fɛɛ bomba Onanto ləətə
nkə bunyə bofoo, buyi boə Onanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmə eyifo Onanto
eto wə əsuəale.
19 Lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə, Onanto átɛyi nkə

“Mɔɔtsylɔsə babesibe eto kobetete.
Nya muuləkə nte miə bekuente
eto etiki eyifo əsuəale itə mi.”
20 Nyamfo lɛ bote bə kawunsiə
kamfo eto babesibe ku bekuente ku
betidi ba kpə nyɛ laafo etiki bunə
kenke eyifo ebimbasa.
21 Onanto yi, ɛyɛ lə wə kobetete
əsuə úyifo betidi nko, nkə lə bayɛ
bɔyɛ lə mə kawunsiə eto kobetete
əsuə bate wə. Nya wə Ditiki Sɛɛ nə
eto letsya boabe mfoo, nya woələkə
eyifo ebukisa lə betidi bətsyuə ɔflɔ.
Fɛɛ Onanto aayɛ lə nnya əsuə nya
woələkə betidi ba léfo bánɔ lə nkpə.
22 Yudafɔ aabɛbɛ bə bəənyə
ayanisa buyifo. Nya Grikifɔ, mə
aala bɛ baate kawunsiə kamfo eto
kobe.
23 Fɛ boo, Kristo wə básɔ
bámanklasə lə uyikabie usuə eto
Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsya boabe.
Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo laayɛ kedufə
kelə Yudafɔ lə akɔɛsi. Nya betidi ba
lenni Yudafɔ tsya, laanɔ nya fe
ebukisa.
24 Fɛɛ betidi ba Onanto díləkə utə
lə Yudafɔ ku Grikifɔ ntii, Kristo wə
eto Ditiki Sɛɛ boabe letsya mfo, wə
ni Onanto eto əsuəale ku wə
kobetete nɛ.
25 Itsyise lesa nə betidi ləənyə bə
iyifo Onanto eto ebukisaa, iyifo
kobetete eso betidi eto ale. Nya
Onanto eto eyifosa nya diyifo fe
yɔkpɔɔ, kpe əsuəale eso betidi eto
ale.
26 Mɔ bayimi, fɛ Onanto lə uləkə
mii, biokloma kase bítsyə lə betidi
eto ənəmi! Mi kpə mánte kobe nya
bíankɛ əsuəale saa. Nye bíambɔ
bítsyi mmfo bo lɛkɛ dibu kafo saa.
27 Bomu Onanto étsyue úləkə
betidi ba lə kawunsiə eto ənəmi
leeninə nkə lə okpe kawunsiə
kamfo eto babesibe kofani. Nya
úləkə betidi ba dimanle kulesa lə
kawunsiə eto ənəmi itə lə ufi okpe
kawunsiə eto bəsuəaletidi bamfo
kofani.
28 Onanto ələkə betidi ba dimanle
kulesa lə kawunsiə eto betidi eto
ənəmi, nya beembu mə kakpe ku
lesa nti nkə lə ɔyɛ lə mə usuə okpe
betidi ba kawunsiə leebu bə mə ni
mba nkpə dibu nya bankpə kalende
kofani, se benni kulesa eso.
29 Nyamfo luutə bə kutsyuə saa
embofo botaka keńyə kasɔ lɛkɔɛsi
lə Onanto eto ənəmi.
30 Onanto uni ditə kusu nkə
biyifo bani ku Yesu Kristo. Nya
Kristo əmə ni bo kobetete ko
Onanto dífi útə bo. Nya ɛyɛ lə
Kristo əmə əsuə eso Onanto ləənyə
bo nkə bɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Nya
bófiani Onanto eto betidi kɛnkɛ.
Nya ófo kayo lə bo disi úləkə bo
útsyiko abuayifoyifo əsuə.
31 Nyamfo eso Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue nlɛ bɔtɛyi nkə, “Utidi wə
laasɔ wə lɛkɔɛsii, ele bə ɔsɔ wə
lɛkɔɛsi lə lesa nə Bonamute díyifo
utə wə əsuə.”

2

Paulo Édi Etiki Utsyi Lə Kristo Ǝsuə.

1 Mɔ bayimi, lefe nə mímbə mi
ɔflɔ miə lə mbé Onanto eto etiki
kulakula tinti letsya nte mii,
ménYifo nko ku kɛnyɛ kamini nye
lə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə
ntə mi.
2 Lefe nə mímbə mínkɛ mi lə
ɔflɔɔ, ni mi etiki itsyi lə Yesu Kristo
ete əsuə. Nya naya nsi nso kenke ni
lə wə ukpə lə uyikabie əsuə.
3 Nyaso lefe nə mímbə mi ɔflɔɔ,
mbə fe ɔsɔsɔbi. Nya sikpi dímuə
mɛ ku ketinkə tsya.
4 Nya biunyə biə asa nnya mínte
áte nko ke, yényifo fe utidi wə eto
kɛnyɛ nkpe kobe nya únyi kobe.
Bomu mɔ etiki nya mikədii, áte
sitinti kase Onanto eto Lɛwɔnɔ
nkpe əsuəale.
5 Lə nyamfo esoo, inni kawunsiə
eto utidi eto kobetete əsuə bɛyɛ
béte Kristo, bomu ɛyɛ lə Onanto eto
əsuəale əsuə.

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Yi Lesa Saa Lə Onanto Ǝsuə.

6 Fɛɛ mɔ etiki nnya meedi, meedi
nya kətə betide ba nyi kobe nya
bekesu sɛtɔ lə lɛwɔnɔ eto asa
kasɔnɔnɔ əsuə. Nya yanka
kawunsiə kamfo eto kobetete nye

bəsuəaletidi ba leedi seka lə kasɔ kamfo əsuə nya banlɛ mə əsuə bonyansə.
7 Kobetete ko eto etiki minlɛ bɔtɛyi mfoo, etsyi lə Onanto eto kobe ko bákula betidi əsuə. Fɛɛ Onanto étsyue ketsyue kamfo útsyə kokoko nkə wuuləkə bo fɛ úyifo kawunsiə.
8 Kawunsiə kamfo eto bəsuəaletidi eto kuutsyuə mánte kulesa itsyi lə kobe komfo əsuə. Itsyise lə nnya ete bátee, eni bánsɔ Bonamute le uyikabie əsuə.
9 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,

“Lesa nə kuutsyuə saa mənyə
nye woannɔ tɔɔ,
nya kuutsyuə saa mémbu tɔ
disi utsyiko tsya nkə yuubə
itə,
nya tutuutu ni lesa nə Onanto
dítsyue utsyə utə betidi ba
laala wə nɛ.”

10 Fɛɛ bo alɛɛ, Onanto diləkə wə asakulakula nyamfo lə lekple óte bo, ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ əsuə.

Onanto eto Lɛwɔnɔ eedufə lə lesa saa əsuə nya kaate, nya diate Onanto eto asakulakula kulaa tsya.
11 Fe kase utidi eto lɛwɔnɔ nə nkpe lə wə əsuə hã nyi wə kemiə eto lesa saa itsyi lə wə əsuə, nko ke ini bə Onanto eto Lɛwɔnɔ hã nyi lesa saa itsyi lə Onanto əsuə nɛ.
12 Nya boo, inni kawunsiə kamfo eto lɛwɔnɔ nə ləətə beeyifo asa bua nkpe lə bo əsuə. Bomu Onanto eto Lɛwɔnɔ nə luutə bote ətəsa nnya bófo butsyiko lə wə ɔflɔ, kafo faa, ni ni nnə nkpə lə bo əsuə nɛ.
13 Lə nyamfo esoo, inni kawunsiə kamfo eto kobe eto asa nnya betidi laate bófo búfi bɔnlɛ mi etiki budi. Bomu asa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ díləkə óte bo, nya ni asa nnya boələkə kate mba léfo Lɛwɔnɔ nəmə nɛ.
14 Utidi saa wə Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmfo dímamfo disiə lə wə əsuə, wəmbofo ətəsa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ ləətə bofo. Nya utidi əmfó tsya əmbofo asa nyamfo kasɔ bɔnɔ, itsyise asa nyamfó eyifo wə ebukisa. Nyaso Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə nya utidi lɔɔyɛ fɛ wuunyə ətəsa nyamfó utsyə lekpo kase efo koya.
15 Utidi wə Onanto eto Lɛwɔnɔ lefo disiə lə əsuə, wə loofo lesa saa bunyə kətsyə nɛ. Fɛɛ wə alɛɛ, betidi embofo wə bunyə ketsyə lekpo nɛ.
16 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
“Utidi saa enyi lesa nə nkpə lə
Bonamute eto nsusu.
Nya kuutsyuə saa tsya anté wə
kulesa.”
Fɛɛ boo, Kristo eto nsusu kpe lə bo əsuə.

3

Bo Ni Onanto Eto Beyifoyifo.

1 Mɔ bayimi, məmbofo mi etiki budinko lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə fe kase muudinko betidi ba Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə díkafo dísiə lə mə əsuə. Bomu muudinko mi etiki fe betidi ba eto ənəmi nsi ntəkə lə kawunsiə eto asa əsuə. Nya bisi biyifo ekpefi kɛkɛ lə Kristo bofokanɔ əsuə.
2 Mɔ asa nnya maate mii, eyifo nya diyuə imbə ale fe kase mintu lɛlɛkɛ itə bebifɔfɔ butə. Nya yenyifo asa nnya eto kasɔnɔnɔ nkpe ale fe kase inte itə utidi wə díkabe wə leedi asa nnya nkpə kalende seka. Nya ta mɔmɔ biambe tɔ itə lesa nə nkpə kalende budi.
3 Itsyise bisi bisi nkpə fe betidi ba difi mə nsusu bətəkə lə kawunsiə kamfo hã eto asa əsuə. Nya lə kenəmisɛ si kakpe lə mi nti nya biədiə nniə lə bətsyuə əsuəə, nyamfo mate kulaa ate nkə bisi bisi nkpə itə kawunisiə kamfo eto asa.
4 Lə mi nti utsyuə esi ɔ́tɛyi nkə, “Mɔɔ, Paulo eto kama mintəkə,” nya obamba tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Mɔɔ, Apolo eto kama mintəkə,” bieyifo asa fe betidi ba kawunsiə kamfo eto eyifosa léfo disiə dinsi lə mi əsuə.
5 Nya lə nyamfo kenke kamaa, owoe ni Apolo? Nya owoe ni Paulo? Onanto eto beyifoyifo ete buni. Nya bɔ́yɛ lə mi əsuə lə bofo bɔnɔ. Nya

bo nti eto utsyuə saa nlɛnko keyifo ka Onanto dítə wə nkə uyifo.
6 Mɔ ni dítsyiko keyifo kamə kasɔ fe kase beetsyi diyibibi. Nya Apolo lékpo ni ntu. Fɛɛ Onanto ni nwə dítə lébe lɛbɔ disi.
7 Lə nyamfo esoo, utidi wə dítsyii, ku utidi wə lékpo ni ntuu, məmblɛ ménYifo kulesa kinki. Nya Onanto bomu ni nwə díyifo, itsyise wə ni nwə dítə lébe lɛbɔ disi.
8 Bobakefə kubutsyuə saa əmbə lə utidi wə leetsyi kuyi ku nwə laakpo ko ntu nti. Onanto ni futsyə wə loofo mə kayo lə mə keyifo eto kɛnyɛ.
9 Itsyise buyifo beyifotsyuə lə keyifo kani əsuə. Nya boakɔ ani keyifo ke kətə Onanto. Nya biyifo Onanto eto ɔkuɛ wə əsuə bunyə bɔnlɛ keyifo. Nya bini diyo nə tsya Onanto léto.
10 Nya lə Onanto eto kətə ka útə mɛ əsuəə, ətə mfiani fe diyo eto otonto sɛɛ. Nya mintsyə diyo nəmə kasɔ lə leba əsuə. Nya utidi bamba díbə ɔnlɛ boto kətəkə lə ni. Fɛɛ utsyuə saa wə dibə ɔnlɛ boto kətəkə, ele bə ɔlɔ obe kase ɔnlɛ diyo nəmə boto kayɛnko.
11 Itsyise Yesu Kristo ni leba nə əsuə Onanto dífi útsyə diyo nəmə kasɔ ele bə betidi be bato diyo nəmə besukosə. Nya kuutsyuə bamba saa ensi embofo leba bamba bufi ketsyə ni kasɔ boto bio.
12 Bətsyuə ebufi sika sia nye siflubia nye aba nya nkpe koya, nye keyi nye sefa kato diyo nəmə.
13 Fɛɛ lə diyo nə utsyuə saa léto alɛkɛ nye dianlɛkɛɛ, Kristo eto disumuyo nəmə ni nnə luuləkə lete nɛ. Itsyise lə disumuyo nəmə əsuəə, ute buufi bələkə utsyuə saa eto keyifo lə lekple bate. Ute əmfo ni nwə luubə ukedi keyifo saa obe, lə obe lə keyifo kamə alɛkɛ.
14 Lə utsyuə eto bikə bia úfi óto diyo nəmə əńyəə, lə ute áto ɔ́yɛ mfo ófee, otonto əmfó ebofo kayofofo.
15 Fɛɛ lə utsyuə eto bikə bia úfi óto diyo nəmə ato utee, wəmbofo kayofofo saa. Fɛɛ wə kosate ebunyə buləkə fe nwə dítsyetsyi ɔ́bɔ lə ute əmə əsuə.

Mi Kosate Eyifo Onanto Eto Disumuyo Kɛnkɛ.

16 Ele bə bete lə ekpako mi wuee biə mi kosate eyifo Onanto eto disumuyo. Nya Onanto eto Lɛwɔnɔ nkpe lə mi əsuə.
17 Itsyise Onanto eto disumuyo eyifo kakɛnkɛkɔ, nya mi ni wə disumuyo nəmə. Nyaso lə utsyuə ata Onanto eto disumuyo nəmə ubuu, Onanto ebɔtsylɔsə wuntsya.
18 Kuutsyuə saa manwɛ wə əsuə lə mi nti. Lə utsyuə lə mi nti eebu wə əsuə fe kawunsiə kamfo eto obesibee, ufi wə əsuə uyifo ubuki bomu lə betidi eto ənəmi lə itə bə woofiani obesibe tinti lə Onanto eto ənəmi.
19 Itsyise lesa nə kawunsiə eto betidi leebu fe kobetetee, nyamfó eyifo ebukisa lə Onanto eto ənəmi. Nyaso Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, “Babesibe eto asayifoyifo əsuə nya Onanto laayɛ kemuə mə lə kubu əsuə nɛ.”
20 Nya besi báwɔni bátɛyi bənkə, “Onanto yi nkə babesibe eto nsusu bufi manle kulesa saa kon.”
21 Lə nyamfo esoo, yanle bə utidi saa kabesə əsuə kato lə lesa nə betidi loofo buyifo əsuə. Itsyise lə sitintii, lesa saa te mfó itə mi lɛlɛkɛsə.
22 Paulo nye Apolo nye Petro nye kawunsiə kamfoo, nye ukpə ku nkpəə, mɔmɔ nye lefe nə luubəə, asa nyamfo kenke eyifo mi ale.
23 Nyaa, biyifo Kristo eto bale. Nya Kristo tsya diyifo Onanto eto ole.

4

Boeyifo Kristo Eto Keyifo Lə Ɔnukualɛ Ǝsuə.

1 Utsyuə saa kəənyə bo fe Kristo eto beyifoyifo ba béfi Onanto eto etiki kulakula lə lefe nə léfe mməə, bákpe kɔni bə bɔlɛ nya ola.

2 Nya lesa nə lefé itə nwə laabe
Boanto Onanto eto asa əsuə ni bə
úyifo keyifo kamə lə ɔnukualɛ əsuə.
3 Lə mɔ kutsyee, yənlə mɛ bə
kuutsyuə kponko mɛ lekpo lə mɔ
ditiki əsuə nye ɛyɛ lə kawunsiə
kamfo eto kobe əsuə unyə nkə nta
mbu. Maankponko mɔ əsuə lekpo
kulaa tsya lə ditiki nəmə əsuə.
4 Mɔ lɛkɔɛsi anlo mɛ dikpi saa.
Fɛɛ nyamfo anlɛ bote nkə meenyifo
kabua saa, eso mbɔbɔ mfe lə kabua
ku lə mɔ etikididi kemiə. Itsyisee,
Bonamute wə loofo mɛ lekpo
bokponko nɛ.
5 Nyaso yanle bə kuutsyuə saa
kponko wə utsyuə lekpo isu ese lefe
nə Bonamute Yesu eto dibəfe nəmə
leyo. Lə ubəə, wə ni futsyə
lookponko utsyuə saa lekpo nɛ. Nya
wə ni nwə luuləkə asa bua kenke
nnya lɛkula lə lekple ote nya
wuuləkə asa bua nya betidi nlɛ
bubu tsya ote. Mfo nya Onanto
lɔɔtɛsə utidi saa dińyə itə atɛsə.
6 Mɔ bayimi, bə lə befo asa nnya
bɔnlɛ bɔtɛyi ɛyɛ lə mɔ ku Apolo
əsuə kasɔ bɔnɔɔ, nwɔni nyamfo bə
lə bebe bekase. Nya lə bekase asa
nnya eto kasɔ etiki nyamfo nlɛ
buləkə kate nya báwɔni bátɛyi
bənkə, “Bikeyifo asa bikayɛ lə kusu
əsuə tlolololo.” Lə nyamfo esoo,
biembu betidi bətsyuə bakplənyə
beso babamba.
7 Owoe díyifo fə nya fankpə
kutəkə fanso fuutsyuə? Asa nnya
nkpə fə kenkee, Onanto ni nwə dífi
útə fə. Lə nko intee, beso faabesə
əsuə kato fenkə inni Onanto ni wə
dítə fə asa nnya nte fə.
8 Lee asa nnya bela biə biakɛɛ,
bíuńyə nyamblɛ kokoo? Nye
batabinyə bíkafiani? Lee bíofiani
baka lə lefe nə eto lefe bo lenni tɔ
baka? Ɛlɛkɛ! Eni seka ele bənkə
bikedi pɛfɛ bə lə bo tsya lə budi se
ku mi!
9 Itsyise ele mɛ fenkə bo mba ni
batɔnkpee, kesiəkɔ ka Onanto dífi
utə bo ni kafɛfɛkɔ. Nya buyifo fe
betidi ba bálo dikpi bə lə balo mə lə
mba kenke eto ənəmi. Nya buyifo
abesa nnya kawunsiə kenke ku
Onanto eto batɔnkpə ńyə baanlɛ
bobe.
10 Buyifo bamumu lə Kristo eso.
Fɛɛ mi eyifo babesibe se biyifo bani
ku Kristo eso! Bo eyifo betidi ba
lɛyɔkpɔ eso bumbə ale. Fɛɛ mii,
biyifo mba nkpe ale. Buyifo betidi
bimba lə betidi eto ənəmi. Fɛɛ mii,
bekpe dibu.
11 Ibə ese mɔmɔɔ, boəsiə
kukpɛnsə ku utukuɛ. Nya bikə kpãã
saa əmbə bo boalɛ. Nya betidi
laablɛ bo. Nya bumbə kakɛkɔ saa
boəsiə.
12 Nya boeyifo keyifo kekleke
kabe bo əsuə. Lə betidi ékudi boo,
boo, boakpo mə atsyɔ. Lə ibə bə
bəətəkəko bo lə bate bo ohiãa, bo
boakpe nkɛale.
13 Lə báka bo, boefi kafo buɛɛ eto
etiki kətə mə mbuayɛ. Betidi əənyə
bo fe kuku. Buyifo kawunsiə kamfo
eto kuku ku ekubi ibə əsə mɔmɔ.
14 Minlɛ mi kukue komfo eto okle
bɔwɔni bə lə mfi nkpe mi kofani.
Bomu bə lə nlɛ mi kɔlɛ fe mɔ bebi
lala seka.
15 Itsyise lə ite bə bekpe betidi
akpi lefosi ba laalɛ mi ola kulaa
tsya lə mi bofokanɔ eto nkpə bo
binsi əsuəə, bimbə antomə kpə.
Itsyise fe kase binsi nkpə nya biyifo
lɔni ku Kristo esoo, mɔ ni mi anto,
se mɔ ni Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi
eso.
16 Lə nya esoo, nlɛ mi lekpakpa
miə lə bitəkəko mɔ ditsyəbi kama.
17 Nyamfo əsuə eso minlɛ
Timoteo botsyese mi nɛ. Uyifo mɔ
ubi lala wə leeyifo Bonamute Yesu
eto keyifo lə kusu əsuə. Wuubə
oklomasə mi kase məəsiə nkpə fe
Kristo eto nle bo eto kusu
məətəkəko. Nya nyamfo maate
bafokanɔfɔ kenke kaka kee minsu.
18 Mi nti eto bətsyuə átaka bəńyə
abesə mə əsuə kato eso mə bətsyuə
fɛfɛ, itsyise bébu bənkə, mensi
embusinkli mbə mi ɔflɔ.
19 Nya lə Bonamute Yesu átɔnɔɔ,
muubə nyə mi lə lefe kliminti əsuə.
Nya mɔ kosate muubənyə əsuale
nnya betidi ba laabesə əsuə kato

nkpe, nya moobe lə inni etiki
bimba banlɛ budii.
20 Itsyise Onanto eto sekadidi
aanyɛ ku etiki bimba budi. Bomu
yaayɛ ku əsuəale.
21 Bela biə mbə mi ɔflɔ lə mbə
nnə mi kato lee, lee mbə mi ɔflɔ lə
lelabi ku diyuə əsuəə?

5

Biləkə Sɛsɔnɔdidi Lə Mi Mba Léfo Bɛnɔ Eto Nti.

1 Nya mɔmɔɔ, betidi lɛ bɔtɛyi kpə
bənkə, sɛsɔnɔdidi kpe lə mi nti.
Nya mamfokanɔfɔ kulaa tsya anla
nnya okle buyifo. Bátɛyi mɛ bənkə
osani utsyuə ku wə anto eto usiə
ákɔ okla.
2 Nya beso biate əsuə nko? Keku
bomu ele bə bikewi. Nya utidi wə
díyifo nyamfo eto okle, ele bə
biləkə wə lə mimba léfo bɛnɔ nti.
3 Ite bə ntsyo lə mi ɔflɔ nya
boənyə bətsyuə ənəmi ku ənəmi
tsyaa, nkpe lə mi nti lə lɛwɔnɔ
əsuə. Nya se minkpe lə mi nti esoo,
nlo utidi wə díyifo lebua nəmfo eto
okle dikpi
4 lə Bonamute Yesu Kristo eto
əsuəale əsuə. Lə betsya bisii, ele bə
bete biə mintsya kpe mi lenti lə
lɛwɔnɔ əsuə. Nya Bonamute Yesu
Kristo eto əsuəale ebɔkɛ bo lenti.
5 Ele bə beyani utidi əmfo bitə
Obonsam lə ɔtsylɔsə wə əsuə eto
sinə. Nya lə ukpə kula tsyaa, wə
lɛwɔnɔ lə dinyə bofo lə diyi nə əsuə
Yesu lookponko kawunsiə kenke eto
betidi lekpo lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.
6 Yanle bə bikabesə əsuə kato.
Binyi biə əyənkisəsa sɛkɛ ete
laatsyakasə ku nnamfo bo banwɔ
nnya ləətə boataka kabe kato?
7 Biləkə əyənkisəsa saa, nnya ni
lebua, bitsyiko lə mii nti. Nya biyifo
nnamfo fɔfɔ bo bánwɔ, bo əsuə
əyənkisəsa saa ləmbə, fe kase
minyi miə bite seka sitinti. Itsyise
bo Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi
eboyo. Nya mɔmɔɔ, boolo bo Ukpə
Asa Bo Ɔyila eto Lesambi nə ni
Kristo.
8 Nyaso, biəntə lə budi bo Ukpə
Asa Bo Ɔyila eto Diyi ku abolo nnya
əsuə əyənkisəsa koko nkpe, nnya
nsusu bua ku asa bua boeyifo.
Bomu bitə lə budi diyi nəmfo ku
abolo wə əsuə əyənkisəsa saa
ləmbə nya lə bote boə boenyifo
ənəmi ənəmi eto betidi. Bomu lə
bɔyɛ ku Ditiki Sɛɛ nəmə lə
ɔnukualɛ əsuə.
9 Nya lə kukue ko míwɔni mintə
mi kafoo, ńtɛyi mi minkə bianyɛ ku
betidi ba ni basɔnɔdi.
10 Mɔmɔɔ, inni betidi ba dimamfo
banɔ ete minlɛ. Betidi ba minlɛ ni
basɔnɔdi nya baasɛsə ənəmi lə asa
əsuə, mba ni beyu, leeyu betidi eto
atabi kedi, ku mba ləətə bəfiə kedi
tsya. Nya lə atɛyi fə əələkə əsuə lə
mə əsuə kenke, ete bə ele bə ləkə
əsuə etsyiko lə kawunsiə kamfo
kenke əsuə!
11 Bomu lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni
bə nwə laakpo wə əsuə nkə ɔyimi
wə díkafo ɔnɔ fɛ weedi sɛsɔnɔ nye
onkpə kenəmisɛ nye ləətə bəfiə
kedi nye laakpo betidi aye bua nye
leekpə ntə nye leeyu, ləkə fə əsuə lə
wə. Nyanle bə fə ku wə kɔ ani lə
ɔkpɛ ɔni bidi lesa kulaa tsya.
12-13 Iyifo lesa nə lekpa bə, inni
mɔ keyifo keni bə nkpo betidi ba
lenni bafokanɔfɔ eto itiki eto lekpo.
Bomu Onanto ni nwə lookpo mə
etiki eto lekpo. Fɛɛ ele bə bokponko
bafokanɔfɔ mə nti eto lekpo fe kase
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ
bɔtɛyi nkə, “Bela utidi bua biləkə lə
mi katsyakɔ nti.”

6

Ele Bə Bafokanɔfɔ Lɔ Bətsyuə Nti.

1 Lə etiki edufə lə ofokanɔnyə ku
wə utsyuə eto ntii, yanle bə ufi etiki
nyamə usuko manfokanɔfɔ ɔflɔ nkə
bedufə lə nnya əsuə bətə wə. Bomu
mi nti eto ɔni, wə ele bə udi etiki
nyamə nɛ.
2 Biyi biə Onanto eto betidi ni
mba lookponko kawunsiə eto betidi
lekpo. Nya lə biyi biə mi ele bə
bekponko kawunsiə eto betidi

lekpoo, ele bə befo budufə lə etiki wɛlɛwɛlɛ esuə bɛlɔ bitsyə.
3 Biyi wəə biə bo bafokanɔfɔ bo
ni mba lookponko kato eto batɔkpe
lekpo. Lə nyamfo esoo, yanle bə ibə
bə kawunsiə mfo eto etiki
wɛlɛwɛlɛ, so bo ani ku bɔlɛ kabe.
4 Nyaso lə etiki nyamfo eto okle
edufə mi lentii, ele bə biləkə betidi
ba biembu kakpe lə kulesa nti
kulaa tsya biə bedufə lə nnya əsuə,
enso bə bifi etiki nyamə bisuko
lekple kalebe bamba.
5 Nlɛ mi etiki nyamfo bɔtɛyi bə lə
kofani lə kɔlɛ mi. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ
biə obesibe saa əmbə mi mba lefo
bɛnɔ nti wə loofo etiki nyamfo bɔlɔ
ketsyə.
6 Fɛɛ lə ofokanɔnyə aakpa wə
ɔyimitsyuə usuko betidi bamba ba
ni mamfokanɔfɔ ɔflɔ nkə lə bedi
mə etiki bətə məə, nyamfo alɛkɛɛ?
7 Nsusu bo nkpə mi fɛ biefi mi
əsuə kesuko lekpokakpokɔ aate nkə
mi bofokanɔ mamflɔ kon. Fe nwə
léfo ɔnɔ, lə utidi utsyuə áta fə ubu
nya fəmuə utu falɛ famankpe wə
kɛnyɛɛ, yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ
ensoo? Nko ini bə lə utidi utsyuə efi
fə lesatsyuə, mankpe utidi əmfo
kɛnyɛ.
8 Fɛɛ mi kosate bomu ni bətsyə
léta bibu. Nya bieyu mi
bayimitsyuə bafokanɔfɔ eto bike
kulaa tsya.
9-10 Nya biyi sitinti biə betidi ba
leeyifo asa bua embudufə Onanto
eto sekakedikɔ. Bianwɛ mi əsuə lə
sibuki əsuə! Itsyise betidi ba
leeyifo akuɛnsa, nye mba ləətə
bəfiə kedi nye leedi sɛsɔnɔ, nye
basani ba laalabe ko mə
basanitsyuə, nye mba leeyu, nye
mba laasɛsə ənəmi lə asa əsuə, nye
mba ləənə nte bo nkpə ale kəkpə,
nye baabiasə betidi eto aye, nye
mba leefi betidi eto atabi lə əsuəale
kedi, mə nti eto kuutsyuə saa
embudufə Onanto eto sekakedikɔ.
11 Asa nyamfo mi bətsyuə
díkeyifo kɔ. Fɛɛ Bonamute Yesu
ébuflə mi asa bua úwui lə mi əsuə
nya úyifo mi kɛnkɛ útə Onanto.
Nya úsinkli ɔ́lɛkɛsə mi ku Onanto
eto nti ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo
ku Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə.

Bɛlɛ Mi Ǝsuə Ola Kukɔnɔ Nya Lə Bifi Dibu Bitə Onanto.

12 Mi nti eto utsyuə ebɔtɛyi nkə,
“Nkpə kusu meeyifo lesa saa.”
Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ
itə fə. Moofo bɔtɛyi minkə, “Nkpə
kusu meeyifo lesa saa.” Fɛɛ yanle
bə ibə bə lesa saa di mɛ utu.
13 Utidi bamba tsya ebofo bɔtɛyi
nkə, “Buyifo béyifo didisa itə kafo,
nya kafo tsya nkpə itə didisa.”
Sitinti ini, fɛɛ Onanto ebutə nkə
nyamfo kenke eto lefe lə dibə lefe.
Nya inni bə lə bufi bo əsuə eto sinə
bukeyifo akɔɛnsa eto asa eso ete.
Bomu bə lə bufi nnya bukeyifo
Boanto Onanto eto keyifo. Nya
wuutə əsuə eto sinə lesa nə dińyə
itə se.
14 Fe kase Onanto létakasə
Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə, nko
ke wootakasə bo tsya uńyənsə lə
wə əsuəale nɛ.
15 Biyi biə mi əsuə eto sinə eyifo
Kristo eto əsuə eto sinə sitsyuə.
Nya yanlɛkɛ bə efi Kristo eto əsuə
eto sinə sitsyuə akɔ ku utidi wə difi
sɛsɔnɔdi uyifo wə keyifo.
16 Biyi tsya biə lə utidi éfi wə
əsuə ɔkɔ ku nwə nsi nkpə lə
sɛsɔnɔdidi əsuə, uyifo ɔni ku wə lə
əsuə eto sinə əsuə. Awɔnisa Kɛnkɛ
Eto Kukuə átɛyi ékpa wuee nkə,
“Mə inuə bamə ebuyifo bani lə sinə
əsuə.”
17 Fɛɛ utidi wə dífi wə əsuə
omanklasə lə Bonamute əsuəə,
uyifo ɔni ku wə lə lɛwɔnɔ əsuə.
18 Biensiyifo abua ɛyɛ lə
sɛsɔnɔdidi əsuə. Lebua bamba saa
eto okle nə utidi díyifo,
diammankla lə wə əsuə eto sinə
əsuə. Fɛɛ utidi saa wə leedi
sɛsɔnɔɔ, weeyifo lebua keńyə lə wə
kosate eto əsuə eto sinə əsuə.
19 Biyi wuee biə, mi əsuə eto sinə
eyifo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nkpe lə mi eto
kəsiəkɔ nya ini Onanto dífi wə útə
mi. Inni mi mbə mi əsuə.
20 Itsyise Onanto áfo kayo kpə lə
mi disi. Nyaso bifi mi əsuə eto sinə

bikeyifo asa nnya laakpe Onanto dibu.

7

Bɛlɛ Mi Ǝsuə Kukɔnɔ Lə Bofokanɔ Eto Kusu Ǝsuə.

1 Nya ɛyɛ lə kukue ko bɛwɔni bítə mɛ eto etiki əsuəə, nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə osani utsyuə si nkpə nya waanla nkə weefi kusiə, bete biə utsyue nnya kukɔnɔ.
2 Fɛɛ se sɛsɔnɔdidi lɛbɔ esoo, ele bə osani saa fi kusiə. Nya usio saa tsya lə usiə kusə.
3 Yanle bə osani ni nkə wəəmbɔkɔ okla ku wə usiə. Nko ke yanle bə usio ni nkə wəəmbutsyə wə usə okla.
4 Itsyise usio saa eto əsuə eni wə fate eto ale. Bomu iyifo wə usə tsya eto ale. Nko ke ini bə osani eto əsuə tsya eni wə fate eto ale. Bomu wə usiə tsya eto ale ini.
5 Lə mə nti eto ɔni aala nkə weesu wə utsyuə ɔflɔɔ, ele bə wə unuəfə tɔnɔ utə wə enso bəə, lə iyifo mə inuə bamə eto ketsyue ketsyuə ɛtɔnsə bə lə kusu kutsyuə əsuə itə lefe kliminti, fe itə olatoto seka esoo, fɛ yembutə kusu nɛ. Nya lə nnya kamaa, ele bə besinkli bəsiə nkpə fe kase bísiə kɔ. Lə biyifo nkoo, biembudufə lə Obonsam eto bulə saa əsuə.
6 Nyamfo menyifo kɔfi minlɛ mi butə. Bomu nsusu butsyuə ete minlɛ mi butə.
7 Lə sitintii, nta nla miə utsyuə saa siə fe kase minsi. Fɛɛ utsyuə saa ku wə ditəsa nə Onanto dítə wə. Utidi saa ku wə lele nə bətə wə.
8 Mɔmɔɔ, itə mba lemfi tɔ bəsiə nye lensi tɔ bəsə ku bakɔbəsiə nye bakɔsee, nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə bisiə kusiə memfimemfi, kusə mənsiəmənsiə fe kase minsii, ɛlɛkɛ itə mi eso.
9 Fɛɛ lə biəmbofo mi əsuə ola bɔlɛ kəsiə lə asa nnya lookpe mi bulə əsuə esoo, biofo bəsiə bufi nye besə busiə. Itsyise lə eyifo nkoo, ɛlɛkɛ itə utsyu əmə eso bə okayɛ katsyilama kedi sɛsɔnɔ ukafe.
10 Nya mi bəsə ku bəsiə, kɔfi ko minlɛ mi bokpe mfo eni mɔ kole. Bomu, Boanto Onanto nlɛ mi ko bokpe. Nnya ni bə kusiə manni kusə.
11 Fɛɛ lə ɔ́ni wə əsuəə, ele bə wə mate siə nye wə ku wə usə sinkli bəsiə. Nya yanle bə osani tsya ni wə usiə.
12 Nya mi bafɛfɛɛ, nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi, fɛɛ inni Bonamute eto kɔfi. Lə mi mba lefo bɛnɔ fi kusia ko dímamfo ɔnɔ nya usio əmə lɛtɔnɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiəə, osani əmə manni wə.
13 Nko ke lə usio wə léfo ɔ́nɔ utsyuə si kusə ko dímamfo ɔ́nɔ nya osani əmə lɛnɔ kasɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiə, yanle bə usio əmə du lə osani əmə eto diyo.
14 Itsyise osani wə dímamfo ɔ́nɔ əməə, Onanto ebuyifo wə kɛnkɛ ɛyɛ lə usio wə léfo ɔnɔ əmə eso. Nya nko ke ini bə Onanto ebuyifo usio wə dímamfo ɔ́nɔ tsya kɛnkɛ lə wə usə wə léfo ɔ́nɔ eso. Lenni nkoo, mə bebi embuyifo kɛnkɛ. Fɛɛ fe kase intee, Onanto eeyifo bebi bamə kɛnkɛ.
15 Fɛɛ lə utidi wə ni mamfokanɔnyə aala nkə wanyani nwə ni ofokanɔnyəə, kusu kpe itə nko faa. Nya lə kusu komfo eto oklee əsuə, usio nye osani wə ni ofokanɔnyəə, kpe kusu weeyifo lesa nə kee ola. Onanto ákpadi bo nkə bubə busiə nkpə lə diyuə əsuə.
16 Nyaso fə usio wə ni ofokanɔnyə, lə əsiə ku fə usə nkoo, etsyuə nə ebulәkə wə etsyiko lə lebua eto nkpə əsuə. Nko ke ini bə lə fə ofokanɔsani tsya ku fə usiə əsiə nkoo, etsyuə nə ebulәkə wə etsyiko lə lebua eto nkpə əsuə.

Bisiə Nkpə Ɛyɛ Lə Kusu Ko Onanto Dítə Kɔsini Kutə Fə Ku Fə Usiə.

17 Lesa nə maate lə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke nti, ni bənkə lə utsyuə saa lə usu sɛtɔ lə usiə nkpə lə kusu ko Bonamute dítə wə ɛyɛ lə kase unsi lə lefe nə Onanto lékpadi wə əsuə.
18 Lə ála lelo fɛ Onanto lékpadi fəə, nyalɛ sukosɛ nko. Nya lə

ámanla tɔ lelo fɛ Onanto lékpadi fə, mantɛyi tsya fə esi esu ala lelo.
19 Itsyise lə ála lelo nye ámanla leloo, nyamfo menyifo kulesa. Bomu nnya lefe ni kase ele bə boola lesa nə Onanto léte bo nkə buyifo, nnya ni lesa nə lefe nɛ.
20 Nyaso siə nkpə lə ditsyəbi nə əsuə fakɛ fɛ Onanto lékpadi fə.
21 Lə utidi bamba eto opanyə feni fɛ Onanto lékpadi fəə, nyamfo mənlə fə kon. Fɛɛ lə ayɛ lə kusu ko əsuə fɔɔyɛ ayɛ utidi bamba eto opanyə budi nya lə ələkə fə əsuə, yɛ lə kusu komə əsuə.
22 Lə ndomunyə feni fɛ Bonamute lékpadi fəə, eyifo Bonamute eto nwə nsi lə wə əsuə əsuə. Nya lə eyifo nwə nsi lə fə esuə əsuə fɛ Bonamute lékpadi fəə, afiani Bonamute ndomunyə.
23 Onanto áfo nya kayo kpə lə fə disi. Nyaso mensiyifo fə əsuə ndomunyə ətə utidi bamba saa.
24 Mɔ bayimi, mi nti eto utsyuə saa yifo lɔni ku Onanto lə utidi wə fedi əsuə fɛ bákpadi fə.

Tɛ Lə Fə Nsusu Lə Butəkə Lə Boanto Onanto Eto Keyifo Ǝsuə.

25 Mɔmɔɔ, itsyi lə nnya bɛtɔ itsyi lə mba lensitɔ bəsə əsuəə, mámfo kɔfi saa itsyi lə Bonamute ɔflɔ. Fɛɛ se Bonamute dínyə mɛ kaminsə nya únyə mɛ nwə diŋyə utə esoo, nnyə mɔ nsusu lə nnya əsuə.
26 Lə utidi ebu obe nya unyə kase asa nlɛ ale bɔkɛ lə lefe nəmfo əsuəə, nnyə miə ɛlɛkɛ itə bə osani siə nko lə ɔyɛ kusiə bufi.
27 Nya lə éfi kusiəə, mantɛyi fə aani wə. Nya lə émemfi tɔ kusiə, mantɛyi fə eesu abɛbɛ usio lə efi.
28 Fɛɛ lə ébufi kusiə, émenyifo kabua. Nya lə usio wə dímənsiə tɔ kusə esu usiə kusəə, wényifo kabua saa. Fɛɛ nla minkə lə nləkə mi ntsyiko lə bulə bo leetu usə ku usiə lə nkpə bomfo əsuə.
29 Mɔ bayimi, lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi ni bənkə, lefe nə díbu mensi kulə. Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, ele bə mimba mfi bəsiə, siə nkpə fe bimfi bəsiə.
30 Nya betidi ba bulə nlɛ butuu, beyifo fe bulə saa anlɛ mə butu. Nya mba ləənyə disuəyuə, beyifo fe banlɛ disuəyuə bunyə. Nya betidi ba laaya asaa, beyifo fe asa nnya baaya kenke eni mə kosate eto ale.
31 Nya mba difi kawunsiə kamfo eto bikə bɔbɛbɛ betsyi lə disii, bemfi mə ənəmi bətəkə lə asa nyamfó əsuə. Itsyise fe kase boənyə kawunsiə kamfo eto bikə mɔmɔɔ, inni nko biubə bitsyə lə lefe kliminti nə luubə kama.

32 Nla miə biləkə mi nsusu bitsyiko lə lesa saa əsuə. Itsyise osani wə lemfi kusiəə, eefi wə nsusu kətəkə lə Bonamute eto keyifo əsuə nya woakpe nkɛale keyifo lesa nə lɔɔkɛ Bonamute ɔkɔɛ.
33 Fɛɛ osani wə mfi kusiəə, wə nsusu ətəkə lə kawunsiə kamfo eto asa əsuə. Itsyise woala nkə woeyifo asa nnya lɔɔkɛ wə usiə ɔkɔɛ.
34 Nko ini nɛ, bə okpe lə asakpa ənuə eto nti, lekpa nəmfo ku nənse, ditsyuə saa lɛ wə bunə. Nya usio wə lensi kusə nye kebitɛ, eefi wə lefe kətəkə lə Bonamute eto keyifo əsuə. Itsyise woala nkə woefi wə əsuə kenke ku lɛwɔnɔ utə wə. Nya usio wə nsi kusə, wə nsusu əətəkə lə kawunsiə eto asa əsuə, itsyise woala nkə woeyifo asa nnya lɔɔkɛ wə usə ɔkɔɛ.
35 Nla miə lə nwunsəko mi. Nyamfo eso meedi mi etiki lə asa nyamfo əsuə nɛ. Inni kɔfi saa mimfi minlɛ mi bokpe. Bomu nla miə lə bisiə nkpə lə kusu sɛɛ əsuə. Nya biofo mi əsuə kenke bufi kətə lə Bonamute hã kenke ku mi ketu kenke.

36 Nya lə osani átɔ usio disi nkə weefii, nya únyə nkə bembofo busiə kpo eyo lefe nə beebuu, boofo bətsyuə bokpa. Nyamfo menyifo lebua.
37 Fɛ osani wə difi nsusu kekleke nkə weembufi tɔ usio əmə fɛ woofo busiə sɛkɛ, woofo ko bɔyɛ bokpa etɔ. Osani əmfo tsya éyifo ɛlɛkɛ.

38 Nyaso, osani wə dífi kusiəə,
eyifo ɛlɛkɛ. Fɛɛ nwə əmə dímemfi
kusiə mfó. Wə ale alɛkɛ eso nwə.
39 Usio wə díkesiə kusəə, umbə
kusu unsi wəəsiə kusə bamba lə
lefə nə w'usə nsi nsi nkpə. Nya lə
usə əmə əkpə, nya fɛ woofo kusə
bamba ko woala busiəko nɛ. Fɛɛ
ele bə osani əmə yifo nwə lefo ɔnɔ.
40 Nya lə nnya ete woofo busiə
kusə mənsiə, eni weebunyə
disuəyuə enso nko. Nko mə mɔ
nsusu nlɛ mɛ bɔtɛyi nɛ, nya mfo
nnɔ miə iyifo Onanto eto Lɛwɔnɔ
eto lelabi tsya.

8

Onanto Ɔni Hã Ete Nkpə.

1 Nya mɔmɔɔ, nla miə maatɛyi mi
lesatsyuə itsyi lə didisa nə béfi bətə
bəfiə kedi əsuə. Boatɛyi boə bo
utsyuə sa yi kobe. Fɛɛ buyi tsya boə
kobe komfo əətə bə utidi abesə
əsuə kato nya woate əsuə. Fɛɛ lesa
nə laakpe betidi nkɛale ni lelabi.
2 Utidi saa wə leebu nkə uyi lesaa,
lə sitinti, unyi ni fe kase ele bə ote.
3 Fɛɛ utidi wə laala Onantoo,
Onanto yi wə.
4 Nya nyamfo ni lesa nə minla
miə maatɛyi mi itsyi lə didisa nə
béfi bətə bəfiə kedi lə kedikətəkɔ
əsuə. Buyi boə asa nnya betidi
díyifo bətsyə bətə kedii, eyifo asa
bimba lə kawunsiə kamfo. Itsyise
buyi sitinti boə Onanto ɔni hã nkpe.
5 Lə betidi lɛ etikii, baatɛyi bənkə
bəfiə kpe lə kato nye kasɔ mfo nya
bəfiə akpa akpa bamfo fui ku mə
banamute kula tsya.
6 Tsyafɛ boo, buyi boə Onanto ɔni
hã ete nkpe. Wə ni Anto wə díləkə
asa nyamfo kenke. Nya we ni nwə
bunsi nkpə butə. Nya Bonamute
ɔni hã wə nkpee, wə ni Yesu Kristo
wə əsuə Onanto lɛyɛ úyifo asa nnya
kenke. Nya ɛyɛ lə wə əsuə nya
bunsi nkpə nɛ.
7 Inni utidi saa nyi Ditiki Sɛɛ
nəmfo. Asa nnya betidi diləkə
bətsyə beesumuu, iyifo mə bətsyuə
fe sitinti ini ibə ese lə mmi, bə lə
bedi lesa nəmfo eto oklee, beebu bə
bəfiə eto lesa dini bédi. Nya mə
nsusu bo ləmbə ale laalo mə dikpi
bə edisa nyamfo əətə baabiasə mə
əsuə.
8 Inni didisa nə boedi nə loobiasə
bonko Onanto eto nti. Nya
yembobiasə kulesa lə búdi ni. Nya
nko ke ini boəmbunyə kulesa lə
budi lesa kuditsyuə.
9 Bebe kukɔnɔ lə kusu ko benkpə
əsuə, bə lə bɛyɛ utidi wə eto
bofokanɔ ləmbə ale bunə kakpe lə
lebua əsuə.
10 Bu abe lə utidi wə eto bofokanɔ
ləmbə ale nyə fə nwə nyi nyamfo ni
nwə ńyə nlɛ lesa nə béfi bətə bəfiə
kedi budi lə difiəyo. Wuntsya
ebunyə əsuəale bə lə udi lesa nə
béfi bətə bəfiə kedi mfó.
11 Lə nyamfo esoo, fə ɔyimitsyuə
wə eto disi eso Kristo díkpə nya wə
bofokanɔ ləmbə ale átsylɔ lə fə lesa
nə fənyə fe lɛsɛsa eso.
12 Lə ibə nkoo, nyalɛ alɛ fə
bətsyuə ba ni bafokanɔfɔ bota
kebu. Nya ətə fə mba eto bofokanɔ
ləmbə ale lə ikelə mə lə mə akɔɛsi
kemiə. Nya lə ibə nkoo, éyifo lebua
alɛ Kristo bota kebu.
13 Nyaso lə lesa nə meedi ebutə
mɔ ɔyimitsyuə lə uyifo lebua,
mensiembudi lesa nə béfi bətə
bəfiə kedi kulefe lə kase yuunə mɔ
ɔnyimitsyuə ekpe lə lebua kəmiə
eso.

9

Ɔtɔnkpe Eto Ǝsuəale Ku Wə Nyifo.

1 Bibu biə mimbə kusu bə nyifo
lesa nə maala? Nye minni ɔtɔnkpe
nya mənnyə Bonamute Yesu lee?
Nya inni mi ni eyibibi nnya lɛbɔ
itsyi lə mɔ keyifo ka minyifo mintə
Bonamute Yesu əsuə?
2 Lə ibə bə bətsyuə embofo mɛ fe
Bonamute Yesu eto ɔtɔnkpe, mi áfo
mɛ nko. Nya fe kase bíyifo lɔni ku
Bonamute Yesu, nyamfó mate áte
bənkə mi kosate lə nyamfo buləkə
kate wuee biənkə nyifo Bonamute
Yesu eto ɔtɔnkpe.

3 Nya lə betidi aala bə bəənə nko
mɛ eto etiki lə nyamfo əsuəə,
nyamfo muufi nləkə mɔ əsuə kɛnyɛ
nɛ.
4 Ɛyɛ lə kusu əsuə bə bətə bo
didisa ku ənəsa nye ntu.
5 Itə kusu bə bo tsya yɛnko bo
bəsiə fe kase batɔnkpe bamba ku
Bonamute Yesu eto bayimisani ku
Petro tsya leeyifo.
6 Lee mɔ ku Barnaba mate ete ele
bə buyifo keyifo bobe bo əsuə?
7 Omamanyə kuutsyuə enyifo
keyifo kafo wə əsuə wə kayofofo.
Nya ɔkuɛmfo saa, kpe kusu weedi
bidikə bia únyə utsyiko lə wə ɔkuɛ.
Nya nwə ləətsyə bebuki kpe kusu
bə unə mmintu bo beeke betsyiko
lə bebuki bamə əsuə.
8 Minlɛ asa nyamfo bɔtɛyi ɛyɛ, lə
asa nnya betidi eto nsusu dinyə bə
ɛlɛkɛ əsuə. Nko ini lesa nə kɔfi nlɛ
bɔtɛyi nɛ.
9 Boakla lə Moses eto afi eto
kukue esuə bə, ubuki wə fakpa
fesuko keyifo ɔnlɛ keyifo kətə fəə,
mankle wə kɛnyɛ lə uńyə ɔlɛ
keyifo. Fɛɛ inni bebuki bamfo tinti
əsuə nya Onanto nlɛ etiki budi.
10 Bo əsuə eso Onanto nlɛ ditiki
nəmfo bɔtɛyi nɛ. Lə sitintii, bo eso
báwɔni ditiki nəmfo nɛ. Utidi wə
lekpe bidikə ku utidi wə ləəfəsə nye
ləələkə bidikəə, eeyifo nko ku
nsusu nye kusubebe nkə utsyuə saa
ebunyə bidikə biamə eto bitsyuə
udi.
11 Boto lɛwɔnɔ sɛɛ eto eyibibi
bokpe lə mi nti. Nya lə mi tsya efi
əsuə eto sinə eto bikə bitə boo,
ebiasə lesa ətsyuə?
12 Le betidi bamba əənyə kusu
kenyə kutəkə kutsyuə ketsyi lə mi
ɔflɔɔ, nyalɛ ele bə bo nyə kutəkə
kpe enso mə kulaa tsya.
Fɛɛ boo, boanyɛ lə kusu komfó bə
lə bunyə kulesa lə mi ɔflɔ. Bomu
bufi lesa saa butəkə lə bo əsuə itə
lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə lɛyɛ
lə kusu sɛɛ əsuə lə disensə disu
kalebe saa.
13 Biyi wuee biənkə betidi ba
leeyifo keyifo lə Onanto eto
disumuyoo, mfó bəənyə mə didisa
ketsyiko nɛ. Nya betidi ba leefi mə
keditətə eto asa kesu kətəkə lə
kedikətəkɔ eto leba əsuəə, nnya
ətsyuə bəətə mə fe mə kedikɔ nɛ.
14 Nko əmə ke ini sitinti bə
Bonamute dítə kɔfi nkə betidi ba
laabe Ditiki Sɛɛ nəme letsya be kətə
betidii, letsya bobe nəmə əsuə ele
bə bedi lesa nɛ.
15 Fɛɛ ménfi kusu komfo nyifo
keyifo saa ntə əsuə. Nye bɔwɔni
minlɛ mi kukue komfo bə lə ntɔ
lesatsyuə ntsyiko mi ɔflɔ? Lə
nyamfó esoo, lə nkpə kulaa tsya
alɛkɛ itə mɛ eso. Itsyise manla miə
lesanə əsuə itə mɛ kusu bə mbesə
əsuə katoo, utidi utsyuə yɛ lə nnya
əsuə uyifo nnya etiki bimba.
16 Yəntə mə kusu bə nkabesə
əsuə kato bə maabe ditiki sɛɛ nəmə
letsya eso. Boanto Onanto ebunə
mɛ koto lə mambe Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya ntə betidi!
17 Lə nnya ete iyifo bə mɔ kosate
ete díləkə keyifo kamfo mintə mɔ
əsuəə, eni moobe kusu miə ele bə
bafo mɛ kayo lə nnya disi. Fɛɛ iyifo
keyifo ka Boanto Onanto díləkə utə
mə nkə ele bə nyifo. Itsyise iyifo
keyifo ka Onanto dífi mɛ utsyə lə ke
kɛnyɛ.
18 Nya nte kayo ka baafo mɛ lə ke
disi? Kayofofo ka məənyə lə nnya
əsuə ni maabe Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya kafo faa. Nya membunyə
kayofofo saa lə Ditiki Sɛɛ nə meedi
əsuə.
19 Kusu saa asini kutə mɛ se
mimbə lə kuutsyuə kalɔ eso. Fɛɛ
nyifo mɔ əsuə fe utidi wə leeyifo
betidi ba tã eto keyifo bə lə nnə
betidi kpə moko Boanto Onanto.
20 Lə nlɛ keyifo lə Yudafɔ ntii, mə
əsiə nkpə fe Yudanyə bə lə itə bə
moofo mə bunə kaboko Boanto
Onanto. Itə bə mimbə lə Moses eto
kɔfi kalɔ tsyaa, məəsiə nkpə nko
seka ku mba leetsyue wə kɔfi koto
lə lefe nə minkpe lə mə nti itə lə
mfo mə bunə kətə Boanto Onanto.
21 Nko ke meeyifo ku betidi ba
lenni Yudafɔ tsya nɛ. Nya məəsiə lə
mə nti fe utidi wə lenni Yudanyə.
Nya meentsyue Yudafɔ eto kɔfi koto

itə lə nnə məəntə Bonamute Boanto Onanto. Nyamfo aante bə ntaka ńyə lə Onanto eto kɔfi əsuə itsyise lə sitintii, Kristo eto kɔfi əsuə nya meetsyue koto nɛ.
22 Lə nkpe lə mba eto bofokanɔ ləmbə ale ntii, meeyifo mɔ əsuə fe mə ke bə lə nnə mə mboko Boanto Onanto. Meeyifo əsuə kakatesə ko betidi ba eto nti minkpe itə lə nyɛ lə kusu saa əsuə bə lə nnə betidi mboko Boanto Onanto.
23 Meeyifo asa nyamfo kenke itə lə Ditiki Sɛɛ nəmə eso bə lə nyə disuəyuə nə laabɔ ketsyiko lə ni keyifo buyifo əsuə.
24 Biyi wuee biə betidi kpə ləəkə ketsyetsyi etsyi. Fɛɛ mə nti utidi ɔni hã ləətəkə kato kenyə nnya kayofofo. Nyaso bitsyetsyi nko əmə itə lə bitəkə kato lə binyə nnya kayofofo.
25 Utidi saa wə ləəmuə əsuə fɛ weesu ketsyetsyii, waabokosə əsuə kasɔ kakase lesa nə baate wə ku nnya esu kenke bə lə ofo kato butəkə kafo lekankpakpa nə laanklɛ fɛ laa bia. Fɛɛ boo, boəmuə əsuə lə bofo lekpakpa nə ləmbobia kulefe.
26 Nyamfo eso meetsyetsyi sidididi kesu sɛtɔ bə lə nsu nla ukuə wə nkpə sɛtɔ. Nya nyifo utidi wə laalɔ kabe fɛ woato kekpe nya maanto kekpe waata kebu.
27 Məətə miə kekpe lɛ mɛ, bə mɔ əsuə lə inyə kanyi saa eto okle. Itsyise lə mbe Ditiki Sɛɛ nəmfo letsya ntə betidi bamba nya bubə botsya bokatesə əsuə bobee, mannla miə bələkə mɛ lenti bə mənyə ntə kayofofo!

10

Paulo Ǝkə Mə Ato Lə Bəfiə Eto Kesumu Ǝsuə.

1 Mɔ bayimi, nnla miə bekloma lesa nə díbə lə bo bana ba dítəkeko Moses əsuə. Lɛsɔmiloku lɛyɛ ko mə, nya lése məmblɛ kenke. Nya báyɛ lə ditumbukplɛ sia eto nti bafe.
2 Onanto éfi lɛsɔmiloku ku ditumbukplɛ sia úyifo fe mə ntufləsəfləsə eto lekpa fe betidi ba dítəkeko Moses kama seka.
3 Məmblɛ edi Lɔwɔnɔ eto didisa nəmə tutuutu,
4 nya bənə Lɛwɔnɔ eto ntu bomə tsya ke. Bənə ntu betsyiko lə Lɛwɔnɔ nəmə eto kobansə nə lɛyɛnko mə lidufənko mfo. Nya kobansə komə ni Kristo əmə kosate.
5 Lefe nəmfó kemiə kulaa tsya, Onanto mənnyə disuəyuə lə mə kpə eto ditsyəbi əsuə. Lə nyasoo, bəkpə lə ntɛnti.
6 Asa nyamfo nnya ele bə bunyə bokase asa bə lə abua buyifo eto kamini lensiəmbɔkɛ bo lə əsuə kakpe bo bulə,
7 nye bufi əsuə butə bəfiə busumu eto asayifoyifo fe mə ke. Nyamfo eto okle Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, “Betidi bamfo álo bebuki, bédi bənə ku sitəkpə ku sɛsɔnɔdidi eto asa, nya báke béwui əfiəkə.”
8 Yanle bə ibə bə bola asɔnɔsa buyifo fe kase mə betidi díyifo, nya betidi akpi fosi ənuə akpi ətsyə díkpə lə diyi lɔni əsuə.
9 Nya biəntə lə boto Boanto bobe. Nko ibə mə bətsyuə díyifo nya bawa dínə mə nya békpə.
10 Nya yanle bə botaka buńyə lə Onanto əsuə fe kase mə bətsyuə díyifo, eso nya Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ukpə eto əsuəale lɛtsylɔsə mə.
11 Nyamfo kenke əbə itə bə lə bufi bokase kobe. Nnya bə báwɔni nnya bətsyuə bə lə bufi bɔlɛ bo kɔlɛ. Itsyise lefe nə əsuə bonkpə mfoo, eboyo kalosəkɔ.
12 Utsyuə saa wə leebu nkə uńyə keklekee, be kukɔnɔ nkə weedu ɔnɔ.
13 Lesa saa nə laato fə kabee, nnya okle ebofo bubə lə utidi saa əsuə. Fɛɛ Onanto eeyifo lə wə katɛyi ketsyə əsuə. Nya wookpe fə nkɛale bə lə afo bunyə lə lesa nə ke nlɛ fə bulə əsuə, nya yemboso fə əsuəale, bə lə afo bunyə kekleke lə nnya əsuə. Lefe nə lesatsyuə nlɛ fə

bɔkpɔnkoo, Onanto ebutə fə əsuəale bə lə efi ənyə lə asa nyamfo kenke lə əsuə, nya woote fə kusu ko əsuə fə ɔyɛ abɔ afe lə nnya əsuə.

14 Nyaso, mɔ bayimi, biləkə mi əsuə bitsyiko lə bəfiə busumu saa əsuə.
15 Nlɛ mi etiki budi fe betidi ba nyi kobe. Nyaso bitsyue asa nya maatɛyi mi mfo koto lɛ bɛnɔ.
16 Lɛkɔbe nə boefi kasɔ Onanto anii, ńyə itə Boanto eto kɔtɔ. Nya abolo nnya boedi lə bɔlɛ Boanto eto lesa kɛnkɛ budii, aate bə bo ku Kristo eyifo bani.
17 Ite bə bufui tsyaa, lə sitintii, buyifo əsuə eto sinə sɔni kplo. Itsyise abolo ani ete ini boedi.

18 Bibu Israel bebi ba leedi lesa nə befi bətə Onanto kedi, beyifo bani ku Onanto. Itsyise wə uni befi asa bətə kedi lə wə keditətə eto leba əsuə.
19 Nya mɔmɔɔ, bubu fanlɛ fə bɔtɛyi minlɛ miə bəfiə ba befi ani batoo, nya məətsya eyifo Onanto kosate? Nye lesa nə béfi bətə kedi bətə asa bamba, nyamfo eyifo lesa tinti ditsyuə?
20 Owo lo! Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi, nya ni bə, asa nnya béfi bətə kedi lə kedikətəkɔ eto aba əsuə, befi nya bətə kedi bətə awɔnɔ bua, inni Onanto. Nya manla miə biyifo bani ku awɔnɔ bua nyamfo.
21 Yanlɛkɛ bə binə asa itsyi lə Boanto eto lɛkɔbe kafo nya bisi bisu binə itsyi lə awɔnɔ bua tsya eto lɛkɔbe kafo. Yanle bə edi lesa lə Boanto eto kedikətəkɔ nya esi esu edi lesa lə awɔnɔ bua eto kedikətəkɔ tsya.
22 Nye bela biə Boanto lə unyə ɔblɔ okpe bo? Biembu disi biə bokpe əsuəale beso wə.

23 Baatɛyi lekpa bənkə, “Kusu kpe bə buyifo lesa saa.” Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ bə buyifo. Kusu kpe bə buyifo lesa saa, fɛɛ inni lesa saa laaboko bo kutəkə.
24 Yanle bə nwə léfo ɔ́nɔ bɛbɛ wə maate hã eto kasɛɛ, bomu ele bə ɔbɛbɛ kasɛɛ utə wə utsyuə tsya.

25 Bekpe kusu biaya sinə saa sia banlɛ bote lə asi kayimi. Nya yanhiã bə lə bɛtɔ bɛnɔ sinə sia eto okle sini fɛ lə beya.
26 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, “Kawunsiə ku asa nnya nkpe lə ke kenkee, Boanto eto ale ini.”
27 Lə manfokanɔnyə utsyuə akpadi fə nkə bə lə bidi lesa nya fatɔnɔ fesu, lesa nə ke dii, di ni nya mantɔ kulesa anɔ lə disa nəmə eyifo kɛnkɛ lee dienyifo.
28 Bomu lə utidi utsyuə atɛyi fə nkə befi lesa nəmə bətə bəfiə kedi, mendi ni. Nyamfo luutə bə utidi əmə eto lɛkɔɛsi lembulə wə nɛ.
29 Itsyise inni fə nwə lidi lesa nəmə eto utu eso yuukələ bomu nwə nse. Utidi utsyuə ebofo bɔtɔ nkə, “Beso lə nkpe kusu meeyifo lesa ətsyuə fɛ ini utidi bamba yookpe bulə lə lɛkɔɛsii, nya ele bə nyɛ lesa nəmə buyifo?
30 Lə nsɔ Onanto ani lə lesa nə míndi əsuəə, beso ele bə utidi bamba bu nkə nta mbu lə nyamfo əsuə se minsɔ Onanto ani?”
31 Fɛɛ kloma fənkə lesa saa nə utsyuə leeyifo nye leedi nye ləənəə, ele bə uyifo nnyamblɛ kenke bə lə befi dibu bətə Onanto.
32 Bienyifo kulesa nə luuńyə lə Yudafɔ nye mba lenni Yudafɔ nye Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa əsuə.
33 Biyifo fe kase meeyifo lesa saa. Maabe kusu miə məmbuyifo kulesa nə luuńyə lə kutsyuə saa əsuə. Mambe kusu itə mɔ lɛlɛkɛsə, bomu itə lesa nə lɔɔlɛkɛ itə utsyuə saa bə lə bənyə buləkə.

11

1 Bebe lə bekase mɔ ditsyəbi fe kase mintsya laabe Kristo eto lele.

Kristo Ni Utsyuə Saa Eto Disi.

2 Maatɛsə mi itsyise biakloma mɛ lefe saa nya biakloma asa nnya minte mi nya biayɛ lə nnya əsuə lefe saa.
3 Fɛɛ nla miə bekloma wuee biə, Kristo eyifo utidi saa eto disi. Nya

usə tsya eyifo disi itə usio. Nya Onanto ni disi itə Kristo.
4 Nyaso osani wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Sɛɛ letsya lə Onanto eto Disumuyo nya úfi lesatsyuə úti disi, wəəntə Kristo dibu.
5 Nya usio wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Sɛɛ letsya lə Disumuyo nya weemfi ofiamɛ keti disii, wəəntə wə usə dibu. Nya letekɛkɛ saa əmbə lə wə ku usio wə lɛkpi disi nya wanlɛ wə əsuə ola eto nti.
6 Lə usio əmfo mémfi ofiamɛ úti disi, nyalɛ ete bənkə ɔ́kpi disi. Nya se iyifo afanisa bənkə usio kɔ disi nye ɔkpi disi esoo, ele bə ufi ofamɛ uti disi.
7 Yanle bə osani fi kulesa uti disi lə Disumuyo itsyise Onanto éyifo osani lə wə ditsyəbi əsuə. Nya wələkə Onanto eto dibu kate. Fɛ kusiə wəə, əələkə osani eto dibu kate.
8 Itsyise Onanto mánka usio buyifo ketsyiko osani əsuə. Bomu usio úyifo útsyiko lə osani əsuə.
9 Nya inni usio eso Onanto díyifo osani. Bomu osani eso Onanto díyifo usio.
10 Nya lə Onanto eto batɔnkpə esoo, ele bə usio fi ofiamə uti disi lə ete bə okpe lə osani eto kalɔ.
11 Nya lə bo bofokanɔ eto nkpəsiəsiə əsuəə, usio ənsiə lete lə osani əsuə, nya osani tsya ənsiə lete lə usio əsuə.
12 Itsyise fe kase bələkə usio betsyiko lə osani əsuəə, nko ke ini bə usio tsya lele osani nɛ. Fɛɛ lə nyamfo kenkee, Onanto ɔflɔ itsyi.
13 Mi kosate bu bebe lə ɛlɛkɛ bə usio ńyə ukato ola lefe nə eto lefe weefi kulesa uti lə disi?
14 Fe kase Onanto díyifo kawunsiə, nyamfo mate lɛ bo lasatsyuə bote. Yanlɛkɛ bə osani yani wə disi utsyə diyi nya sɛwɔni nyoma. Iyifo afanisa.
15 Fɛɛ lə usio eto sɛwɔni ekulə seyoma nkoo, iyifo dibu itə wə. Itsyise Onanto ətə wə sɛwɔni sia dikulə fe lesa nə díti wə disi.
16 Fɛɛ lə utidi utsyuə ala nkə wəənə etiki lə nyamfo əsuəə, lesa nə ete mɔɔtɛyi wə ni bə bo Onanto eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke ensibə kusumu eto ketsyue bamba saa enso nkamfo.
17 Nya lə asa nnya minlɛ muuləkə kate nte mfo əsuəə, inni atɛsə ini məəbə mi butə. Itsyise lə mi botsya lə Onanto eto kesumu əsuəə, lesa nə laabɔ ketsyi lə mi botsya əsuə eni lesa sɛ. Bomu asa bua nso bɔbɔ ketsyi mfó.
18 Itsyise ditutɛ, nnɔ bə lə betsya fe bafokanɔfɔɔ, biama mi əsuə lə akpa akpa. Nya iyifo mɛ fe nyamfo eyifo ɔnukualɛ.
19 Kusu kuni bə kənə dufə mi lenti bə lə iləkəkə mba ni bafokanɔfɔ ba ni banikualɛtidi lə mi nti ete bə lə betidi lə bənyə mə bətsyə lekpo.
20 Nya lə bétsya fe ditsyukpaa, inni Bonamute Yesu eto didisa kɛnkɛ nə bibə kedikɔ.
21 Itsyise lə bibə bekpe disii, biənnyə kəsiəkə mi bətsyuə fɛ utsyuə saa leefi wə lesa kedi. Nyamfo ətə bə kukpɛnsɛ aalɛ bətsyuə nya bətsyuə ləənə nte kekpə.
22 Nya bimbə ayo bə lə bisiə lə nnya kafo lə bidi binə? Nye bola bela biə biənə bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bekpe lə kofani əsuə, ku lə bekpe bakombo ba nkpe lə bo nti kofani. Be ele bə ntɛyi mi? Bɔtɛsə ele bə ntɛsə mi lə nyamfo eso lee? Owo lo!
23 Itsyise lesa nə mímfo mintsyiko lə Bonamute Yesu ɔflɔɔ, ni ni nnə minte mi nɛ. Nya lə ketsye ka əsuə fɛ boofi wə bakpee kɔni, úfi abolo,
24 nya se ɔ́sɔ Onanto anii, úbudi nnya nya ɔ́tɛyi nkə, “Nnyə nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə sia muufi ntə Onanto kedi lə mi disi. Befo lə bidi lə bifi bikakloma mɛ.”
25 Nko ke ini lə didisa nəmə eto kamaa, úfi lɛkɔbe nəme nya ɔ́tɛyi nkə, “Lɛkɔbe nəmfo ni Onanto eto ketsyue fɔfɔ ka mɔ kɔtɔ úfi óse uyi. Nya lefe saa nə biunə lə ni, binə lə bifi bikakloma mɛ.”

26 Nyamfo lɛ bote nkə lefe saa nə biudi nye biunə lə lɛkɔbe nəmfo kafoo, bɛlɛ Bonamute Yesu eto ukpə bokloma isu ese lefe nə usi wuubə.
27 Nyaso utidi saa wə luudi Bonamute Yesu eto lesa nəmfo nye wuunə lə lɛkɔbe nəmfo kafo lə kusu ko dimantsyɛ əsuəə, ebote bə uyifo lebua se wəəntə Bonamute Yesu eto əsuə eto sinə ku kɔtɔ dibu eso.
28 Lə nyamfo esoo, ele bə utsyuə saa to wə əsuə obe kukɔnɔ fɛ lə udi abolo nye unə utsyiko lə Bonamute Yesu eto lɛkɔbe kafo.
29 Itsyise lə wante lesa nə Bonamute Yesu eto əsuə eto sinə ni fɛ udi abolo nyamə nye unə utsyiko lə lɛkɔbe nəmə kafoo, weedi nya wəənə lekpokponkpo kaboko əsuə.
30 Nyamfo dítə bə mii nti eto betidi kpə əmbə əsuəale nya bətsyuə diyifo befinfi. Nya kpə tsya díkpə nɛ.
31 Nya lə bote kobe nya butsyiko bo əsuə budufə kobee, yuutə bə Onanto embokponko bo lekpo.
32 Fɛɛ Bonamute Yesu aakponko bo lekpo nya wəənə bo koto bə lə Onanto lə ɔyɛ bo bɔtsylɔsə ku manfokanɔfɔ.
33 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, lə betsya biə biedi Bonamute Yesu eto lesaa, binyə bisiəkə utsyuə.
34 Nya lə kukpɛnsɛ lɛ utsyuəə, ele bə udi lə wə diyo bə lə Onanto wankponko mi lekpo lə betsya fe ditsyukpa seka. Nya lə etiki bamba kpe, lə mbə mfóo, bɔɔlɛ nnya bobe.

12

1 Nya mɔmɔɔ, lə asa nnya leka Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ətəsa əsuə, mɔ bayimi, nnla miə bete ɔnukualɛ eto ditiki nə nkpe lə nyamfo əsuə.
2 Biyi wuee biə lefe nə bíante tɔ Onanto, bítə asa nnya ləmbə nkpə kédi mi nya bíkesumu asa nyamfó nya bénya kusu komə.
3 Nya ele bə bete biə utidi saa wə Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi lə əsuə, əəbəmbofo etiki budi nkə, “Mbusiotidi ni Yesu.” Nko ke tsya ini bə kuutsyuə saa embofo bɔtɛyi nkə, “Yesu ni Boanto,” lenni Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi wə lə əsuə.
4 Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əətə ətəsa kpə, fɛɛ Lɛwɔnɔ lɔni nəmə ete diini.
5 Esu kpə kpe nnya əsuə boeyifo keyifo kətə Bonamute, fɛɛ Bonamute ɔni əmə ete uni nɛ.
6 Nya nyifo akpa akpa akpa tsya kpe, fɛɛ Onanto ɔni əmə ete ləətə əsuəle utsyuə saa weeyifo ke.

7 Ǝtəsa nnya utsyuə saa nkpee, Onanto eto Lɛwɔnɔ ni nwə dítə wə ətəsa nyamə bə lə betidi ba kenke lə bakɛ wə əsuə eto kutəkə.
8 Utsyuəə, Onanto eto Lɛwɔnɔ ətə wə ətəsa nnya ləətə bə weedi etiki budi ku kobe ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə əsuə. Nya utsyuə tsyaa, Lɛwɔnɔ nəmə ətə wə ətəsa nnya ləətə bə uyi etikibudi ketsyiko lesa nə unyi əsuə ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə ke əsuə.
9 Nya obamba kpe bofokanɔ kekleke ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmfo ke əsuə. Nya utsyuəə, okpe ətəsa nnya weefi katsya bufi ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə ke əsuə.
10 Utidi bamba aafo ayanisa buyifo kate. Nya utsyuəə, lə kase wuudi Onanto eto ditiki nəmə. Nya utidi bambaa, bə lə unyə awɔnɔ akpa akpa utsyə lekpo. Nya utsyuə, bele bele eto bɔtɛyi. Nya obamba tsyaa, bele bele eto kasɔ buləkə.
11 Asa nyamfo kenke, Onanto eto Lɛwɔnɔ lɔni nəmə eto eyifosa ete ini. Lɛwɔnɔ ni leesie ətəsa nyamə kətə utsyuə saa ɛyɛ lə kase waala əsuə.

12 Kristo eyifo utidi eto əsuə eto uyi wə nkpe əsuə eto akpa lete lete kpə. Etidisuə ani ete ini tsya əsuə eto akpa lete letee, lɛkɔ iyifo ani.
13 Nko ke ini lə bomba ni Yudafɔ ku əsə bamba eto betidi ku betidi ba ni ndomunyə ku betide ba nsi lə mə əsuə əsuə tsya eto nti nɛ. Lɛwɔnɔ lɔni nə ete béfi béyifo bo ntufləsəfləsə eto lekpaa, ni əmə díyifo bo əsuə eto sinə sɔni nɛ. Nya Lɛwɔnɔ lɔni nəmə eto ntu ete béfi bətə bomblɛ dínə nɛ.

14 Itsyise etidisuə ani eenyifo
utidi. Bomu əsuə eto akpa lete lete
kpə béfi bákɔ fɛ íyifo utidi ɔni.
15 Lə kokpa átɛyi nkə, “Se minni
kɔni esoo, məmbɔkɔ ku əsuə eto
sinə siamə,” nyamfo anlɛ bote
sitinti nkə kuni əsuə eto sinə eto
lekpa ditsyuə.
16 Nya lə koto tsya nkə, “Se minni
dinəmi esoo, məmbɔkɔ ku əsuə
nyamə,” nnya tsya anlɛ bote sitinti
nkə kuni əsuə eto lekpa ditsyuə.
17 Nya lə əsuə nyamə kenke ete ni
dinəmii, ntsyə yuubə fɛ diɔnɔ
lesatsyuə? Nya lə koto mate tsya
inii, ntsyə yuutsyə fɛ kɔɔnɔ asa eto
bɔnyi?
18 Fɛɛ lə bɔlɛ ola bobee, buunyə
boə Onanto efi akpa lete lete úyifo
utidi eto dimu nəmə fe kase wə
kosate lela nkə utsyə.
19 Lə əsuə eto lekpa lɔni ete ni
utidii, ntsyə wuutsyə!
20 Fɛɛ fe kase boənyə, akpa
nyamə fui. Tsya utidi ɔni ete uni.
21 Fɛɛ se inni ɔni ete unii, dinəmi
embofo kɔni bɔtɛyi nkə, “Manhiã fə
lə mɔ kulesa əsuə.” Nya nko ke disi
tsya lembofo kokpa bɔtɛyi nkə,
“Manhia fə lə mɔ kulesa kəmiə.”
22 Lə kusu kutsyuə, akpa nya nte
fe nnya ləmbə ale saa, nnya bomu
lə bə imbə bo lə əsuəə, boəmbofo
kulesa buyifo.
23 Nya akpa nya boembu kakpe lə
kulesa kemiə, nnya bomu buunyi
bə ele bə bɔlɛ ola nɛ. Nya akpa
nnya laannɔ bobe bə buləkə bote
betidi lə bənyəə, nnya boalɛ ola
kalɔ kalɛ kukɔnɔ nɛ.
24 Nya boenyifo nko kətə akpa
nnya betidi ləənyə lefe saa. Fɛɛ
Onanto dífi nnya ɔkɔ ku akpa
nyamfó nko nya útə nkə bufi dibu
butə akpa nnya bomu boənyə boə
bəmbə kutəkə saa.
25 Nyamfo te nko bə lə ntimama
lə boyɛ bɔkɛ lə akpa nyamə nti.
Bomu lə akpa nyamfo kenke lə ifi
lɔniyifoyifo itə mə bətsyuə.
26 Nya lə əsuə eto lekpa ditsyuə lə
kanyi bunyəə, əsuə nyamə kenke
əənyə kanyi nya əsuə eto akpa
bamba tsya ləənyə kanyi. Nya lə
batɛsə lekpa ditsyuəə, əsuə eto
akpa nyamfo kenke əənyə
disuəyuə.
27 Nyaso mimblɛ lɛkɔ biyifo
Kristo eto əsuə eto sinə siamə nya
mi utsyuə saa eyifo wə əsuə nyamə
eto lekpa lɔni.
28 Nya betidi ateate ba Onanto
dífi ókpe lə bafokanɔfɔ nti ni tutɛɛ,
batɔnkpe bamə, nya dinuəfə,
bənyɛləkətidi, nya ditsyəfə,
bateasa, fɛ mba leeyifo ayanisa.
Nya mba nkpe əsuəale laatsya bufi
nye laawunsəko betidi nye
batɔnkotɔnko nye mba laatɛyi bele
bele.
29 Inni betidi ba kenke ni
batɔnkpe nye bənyɛləkətidi nye
bateasa. Nya inni utsyuə saa nkpe
əsuəale laafo ayanisa buyifo kələkə
kate.
30 Nya inni utsyuə saa nkpe
əsuəale laafo bufi botsya nye laafo
belebele bɔtɛyi nye laafo belebele
kasɔ buləkə kate.
31 Nyamfo esoo, bifi mi akɔɛsi
bitəkə lə asa nnya nkpe kutəkə
enso əsuə.
Asa nnya nkpe kutəkə enso
nyamblɛ kenke ni nnya muubə nte
mi mfo nɛ.

13

Paulo Ǝləkə Bafokanɔfɔ Eto Lelabi Óte.

1 Lə nnya ete moofo bele bele bia
betidi ku Onanto eto batɔnkpə
kenke latɛyi nya maanla betidii, mɔ
etiki nnya meedi kenke eyifo efufu
fe kase lə basɔ tsyɛnsi eto kakpɛ
laale.
2 Nya lə nləkə Onanto eto kɛnyɛ
nte nya maanɔ asakulakula kasɔ
nya minyi asa nnya kenkee, nya
minkpe bofokanɔ bo moofo bufi
kanyi atini ketsyiko lə nnya
kənyəkɔ fɛ mimbɛ lelabii, minni
kulesa.
3 Nya lə mfi mɔ bikə bia nte mɛ
kulaa tsya ntə bakombo nya mintə
miə batonsə mɛ kulaa tsya fɛ
mimbɛ lelabii, minni kulesa kon.

4 Lelabi kpe dibusə nya lenkpe
kafoɛkpɛ. Diansɛsə ənəmi nya
diambesə əsuə kato nya diate əsuə.
5 Lelabi entidi ato nya dianta asa
kətə əsuə nye dinyə ɔblɔ. Nnya
lelabi emfi nsusu bua lə utidi əsuə.
6 Nya diənnyə disuəyuə lə asa
bua əsuə. Bomu diənyə disuəyuə lə
asa sɛɛ əsuə.
7 Lelabi əntə disi lə bofokanɔ ku
kusubebe əsuə nya diəńyə kekleke
lə bulə saa bulə əsuə.
8 Lelabi əmbə kasekɔ. Onanto eto
kɛnyɛ buləkə kpe, fɛɛ ekpe ke
kalokɔ. Bele akpa akpa bɔtɛyi tsya
kpe, fɛɛ biubə mi kasekɔ. Kobetete
kpe sitinti, fɛɛ ko lefe ebubə efe.
9 Itsyise kobetete ku kɛnyɛ
ləkələkə eto kətə ka Onanto dítə bo,
mamflɔ.
10 Fɛɛ lə lesa nə lɛflɔ kenke abɔ
dibəə, lesa nə dimamflɔ ensi
əmbɔkɛ.
11 Lefe nə minyifo dikpefi, nkədi
etiki nya mínkanɔ asa kasɔ nya
mínkebu disi fe dikpefi. Mɔmɔ wə
minkabee, ekpefisa nyamfo mensile
mɛ kulesa.
12 Asa nnya boənyə mɔmɔɔ, iyifo
flufluflu fe kase boənyə lesa lə
ahuhɔɛ əsuə. Nya kama fɛ buunyə
nnya wuee, ənəmi ku ənəmi. Nya
lesa nə minyi mɔmɔɔ, mankpako
mɛ elo. Fɛɛ kamaa, muubə nyə lesa
saa nya yeokpa wuee fe kase
Onanto nyi mɛ mɔmɔ kenke.
13 Sitintii, asakpa ətsyə ni nnya
nkpe mfo. Nya nyamfo ni bofokanɔ
ku kusubebe ku lelabi. Fɛɛ nnya
nso lə nnya nti kenke ni lelabi.

14

Paulo Áte Asa Itsyi Lə Lɛwɔnɔ Eto Ǝtəsa Bamba Ǝsuə.

1 Nyaso bitə lə lelabi lə diyifo lesa
nə mi utsyuə saa lɔɔbɛbɛ kekleke
nkə lə ɔkɛ. Nya bifi mi ənəmi bitəkə
lə lɛwɔnɔ eto ətəsa əsuə. Nya ətəsa
nnya nso bofe kenke nibə lə afo
Onanto eto ditiki sɛɛ kɛnyɛbuləkə.
2 Utidi wə laatɛyi bele bele, weedi
etiki ku betidi, bomu Onanto ni
nwə weedinko etiki. Itsyise utidi
kuutsyuə əmbɔnɔ nnya kasɔ, nya lə
etikididi əsuə waatɛyi asa ketsyi lə
asakulakula əsuə ɛyɛ lə Onanto eto
Lɛwɔnɔ eto əsuəale əsuə
3 Fɛɛ utidi wə ləələkə Onanto eto
ditiki kɛnyɛ kətə betidi, waawunsə
ko mə nya waakpe mə nya woakpe
mə nkɛale nya wəəyuəsə mə utu.
4 Utidi wə laatɛyi bele bele bia eto
kasɔ betidi laanɔɔ, wə əsuə ete
waawunsəko. Fɛɛ utidi wə lətəkə
Onanto eto ditiki kɛnyɛ,
waawunsəko bafokanɔfɔ eto
ditsyukpənə kenke.
5 Iyifo mɔ lelabi lə mimblɛ ebofo
bele bele bɔtɛyi. Fɛɛ lə biofo
Onanto eto ditiki kɛnyɛ buləkə kətə
betidii, yɔɔlɛkɛ itə mɛ eso. Itsyise
utidi wə ləələkə Onanto eto ditiki
kɛnyɛ kətə betidii, kpe kutəkə eso
utidi wə laatɛyi bele bele, siankpa
utidi utsyuə kpe wə loofo asa nnya
woatɛyi kasɔ buləkə kətə mba nti
onkpə mfo, itə lə bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə lə bafo kasɔ bɔnɔ.
6 Nyamfo esoo, mɔ bayimi, lə mbə
mi ɔflɔ nya minlɛ bele bele bele bia
kuutsyuə saa laannɔ biɔtɛyii, nte
kutəkə ko biunyə lə nnya esuə?
Biembunyə kutəkə saa, enso lə
nləkə Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə
kasɔ ntemi, nye minte mi lesa
ətsyuə, nye minləkə Onanto eto
Ditiki Sɛɛ kɛnyɛ minte, nye minte
mi asa ətsyuə.
7 Bu abe asa nnya buasɔ nye
buefə nya əsuə nkpə lembə fe
kakpatsyaku nye osanku nya
lembofo əsə bufə lə nnya kosate
əsuə. Ntsyə yuutə bə utidi utsyuə
ebɔnɔ lə ote kusə ko banlɛ bufe lə
utidi wə leefe kakpatsyaku nye
osanku əmfó, amfo nnya bufə
kukɔnɔ bə lə afo kusə komə eto
ɔkɔɛ bɔnɔ wuee ketsyə lekpo?
8 Nya lə utidi wə leefe
kakpatsyaku amfo ke bufə kakpadi
asa nyamə kukɔnɔɔ, ntsyə yuutə bə
betidi fo əsuə bumuə itə lema?
9 Nko ke ete ini bə utidi di etiki lə
sele sitsyuə əsuə sia betidi lembofo
lesa nə woatɛyi kasɔ bɔnɔ. Bomu
wuubə uyifo fe ufiebi wə lénya

údufə lə difule əsuə, nya kasɔnɔnɔ ləmbə.
10 Bele kpə kpe lə kawunsiə, sele
kusitsyuə saa əmbə sia ləmbə
kasɔnɔnɔ.
11 Fɛɛ lə utsyuə annɔ sele sia
maatɛyi eto kasɔɔ, ete mfiani ɔfɔ lə
wə ɔflɔ, nya wə tsya áfiani ɔfɔ lə
mɔ ɔflɔ.
12 Se ənəmi lɛsɛ mi lə Lɛwɔnɔ eto
ətəsa bofo əsuəə, bitə lə ənəmi lə
ɛsɛ mi lə befo ətəsa nnya
lɔɔwunsəko bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nə luunə mə isuko sɛtɔ
enso.

13 Nya utidi wə laatɛyi bele bele,
ele bə ɔtɔ Onanto lə utə wə ətəsa bə
lə ofo nnya woatɛyi kɛnyɛbuləkə.
14 Itsyise lə nyɛ lə kusu komfo
əsuə nto ola, mɔ lɛwɔnɔ ete nlɛ
olaa, fɛɛ inni lə mɔ nsusu əsuə.
15 Nyaso be ele bə nyifo? Mooto
ola ku mɔ lɛwɔnɔ kekleke, fɛɛ
mooto ola ku mɔ nsusu tsya. Nya
muusə əsə ku mɔ lɛwɔnɔ, fɛɛ əsə
nnya muusə ebutsyi taa mɔ nsusu
kemiə tsya.
16 Nya lə əńyə alɛ Onanto ani
bɔsɔ itsyi lə fə lɛwɔnɔ əsuə kee,
ntsyə yuuyifo fɛ utidi wə ńyə fə lə
akɔ mfo lɔɔnɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi
fɛ wɔɔtɛyi nkə fə olatoto lə ibə itə
fe kase fanlɛ Onanto ani bɔsɔ se
woannɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfó?
17 Nya lə fə ani nnya faasɔ
Onanto alɛkɛ kula tsya, betidi
bamba embunyə kutəkə saa
betsyiko lə nnya əsuə.

18 Maasɔ Onanto ani bə meedinko
Onanto etiki lə bele bele əsuə enso
mi nti eto utsyuə saa.
19 Fɛɛ lə bo katsyakɔɔ, moola miə
maatɛyi etiki anɔ nnya eto kasɔ
betidi lɔɔnɔ lə mfi nnya nte betidi
asa enso bə nkədi etiki kpə lə bele
bele əsuə sia betidi laannɔ kasɔ.

20 Mɔ bayimi, bienyifo mi əsuə fe
bekpefi lə mi disibubu əsuə. Bomu
biyifo mi əsuə fe beninə lə mi
disibubu əsuə. Fɛɛ lə abua eto esu
əsuəə, biyifo mi əsuə fe bekpefi
seka.

21 Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuəə, Boanto Onanto átɛyi
nkə,
“Muudi etiki ku mɔ Kusə eto betidi
ɛyɛ lə betidi ba laatɛyi bele
bele əsuə.
Nya muudi etiki ɛyɛ lə bafɔ eto
kɛnyɛ əsuə,
Fɛɛ bembutsyue mɔ ɔkɔɛ koto.”
22 Nyaso bele bele bɔtɛyi eyifo
lesatsyuə buləkəkate manfokanɔfɔ
fɛɛ inni itə bafokanɔfɔ. Fɛɛ Onanto
eto ditiki kɛnyɛ buləkəə, nnya ni
lesa nə muufi nte bafokanɔfɔ asa
nnya inni itə mamfokanɔfɔ.
23 Lə nyamfo esoo, lə bafokanɔfɔ
kenke eto utsyuə saa etsyiko etiki
budi lə bele bele əsuə nya utidi
utsyuə bamba kpe mfo lə mi nti
nye betidi ba mamfokanɔfɔ nkpe
mi lə ntii, biənyə biə bɔɔtɛyi bənkə
disi abia mi fe bebuki?
24 Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə saa
eyifo Onanto eto Unyɛləkətidi nya
utidi bimba nye utidi wə
mamfokanɔnyə utsyuə əbə údufə lə
mi ntii, wuunyə wə lebua utsyuə
lekpo ɛyɛ lə lesa nə wɔanɔ eso. Asa
nnya woanɔ eboté wə nkə Onanto
ebokponko wə lekpo.
25 Nya wə kosate ebuləkə asa
nnya lɛbiɔ enkpe lə wə lə lekple
nya woobokosə əsuə kasɔ ɔtɛsə
Onanto ɔtɛyi nkə, “Sitinti, Onanto
kpe mi lenti!”
26 Mɔ bayimi, nla miə matɛyi
lesatsyuə nə nkpe lə nyamfo əsuə lə
mi disikakpekɔ. Lə betsya biə biato
olaa, utsyuə kpe kusə ko waala nkə
wəəsə, nya utsyuə kpe lesatsyuə
waala nkə waate. Nya utsyuə tsya
ala nkə wəələkə Onanto eto
lesatsyuə ote. Nya utsyuə tsya kpe
kɛnyɛ lə bele bele əsuə, nya utsyuə
tsya ala nkə wəələkə asa nyamfo
kasɔ. Fɛɛ bebe biə biyifo asa
nyamfo kenke bə ɛwunsəko
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə.
27 Lə utsyuə kpe kɛnyɛ kətsyuə
ka ola nkə waatɛyi lə bele bele
əsuəə, utidi fe inuə nye itsyə hã te
ele bə bedi etiki nnya nkpe mə ɔni,
ɔni. Nya ele bə bənyə uti bamba wə

tsya luuləkə asa nyamə bátɛyi mfó eto kasɔ.
28 Nya lə mba mfó wə luuləkə nnya kasɔɔ, utidi wə nlɛ etiki mfó, ele bə ɔyɛ lə wə ku Onanto hã lə bedi etiki lə bətsyuə əsuə.

29 Betidi inuə nye itsyə ba lefo etiki ətsyuə itsyi lə Onanto ɔflɔ ebefo kɛnyɛ buləkə katɛyi nnya le mba dibu lə bedufə lə nyamfo əsuə babe kukɔnɔ.
30 Nya lə mba nkpe lə katsyakɔ mfó eto utsyuə áfo kɛnyɛ ketsyuə itsyi lə Onanto ɔflɔɔ, ele bə utidi wə nlɛ etiki budi mfo yɛ wə etiki nnya ɔnlɛ budi lə utə utidi əmə kusu.
31 Mimblɛ kenke ebofo mi kɛnyɛ ka bɛnyɛnko bɔtɛyi ɔni ɔni itə bə utsyuə saa ebofo lesatsyuə nnya lookpe wə əsuəale.
32 Betidi ba ləələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ aafo əsuə bunwə kalɛ lə etiki nnya budi əsuə.
33 Itsyise Onanto aala nkə buyifo asa lə kusu ku diyuə əsuə.

Kase seka inte lə Onanto eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke ntii,
34 ele bə besio di kãã lə bafokanɔfɔ eto katsyakɔ. Bomuu, ele bə babokosə mə əsuə kasɔ fe kase Onanto eto kɔfi laate. Nya bəmbə kusu bə lə bedi etiki.
35 Nya lə bala bə baatɔ lesatsyuə eto kasɔ banɔɔ, mə bəsə ele bə batɔ lə mə ayo. Itsyise iyifo afanisa bə usio ńyə ukedi etiki lə bafokanɔfɔ eto katsyakɔ.

36 Nye, bɔtɛyi bɛnlɛ bə mi ɔflɔ Onanto eto ditiki nəmə dítsyi dibəə? Nye mi ɔflɔ ete ditiki nəmə díbə leyoo?
37 Lə mi nti eto utsyuə eebu nkə Onanto eto unyɛləkətidi unii, nye okpe Lɛwɔnɔ eto ətəsaa, ele bə ibə bə ote nkə, nya minlɛ bɔwɔni kətə mi eyifo kɔfi itsyi lə Onanto ɔflɔ.
38 Nya lə utidi əmə áni ditiki nəmfoo, ele bə mi tsya ni wə.

39 Nyaso, mɔ bayimi, bifi mi kusubebe kenke bitəkə lə Onanto eto ditiki kɛnyɛləkələkə əsuə. Fɛɛ bienti mba laatɛyi bele bele kusu.
40 Nyaso ele bə biyifo lesa saa lə kusu sɛɛ əsuə.

15

Bekloma Lesa Nə Bófo Bónɔ.

1 Mɔ bayimi, mɔmɔɔ, nla miə bekloma ditiki sɛɛ nə mímboko mi béfo. Ditiki nə béfo bɛnɔ nya bińyə lə ni əsuə kekleke lə bofokanɔ əsuə.
2 Nya nyamfó ni ditiki sɛɛ nəmə ku ni letsya nə mímbe míntə mi nɛ. Ditiki nə mə ebutə mi nkpə lə bɛlɛ ni kekleke, le inni nko mi bofokanɔ eyifo ebimba.
3 Lesa nə mímfo mintsyiko Boanto Onanto ɔflɔɔ, ni ke mímfi míntə mi nɛ. Nya nyamfo ni lesa nə mímfo ku koya kpə enso kenke bə Kristo əkpə lə bo abua eto disi fe kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kemiə.
4 Nya bébikə wə, nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə lə eyi ətsyə eto kama, nya ubə unsi lə nkpə fe kase bawɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
5 Nya uləkə əsuə óte Petro ku batɔnkpe lefosi inuə bamə.
6 Nyamfo eto kamaa, wəələkə əsuə óte mba ditəkəko wə ba eso betidi lofa anɔ lə lefe ditsyuə əsuə. Nya mə nti eto bətsyuə kpə si besi nkpə mmi, ite bə mə bətsyuə ébukpə koko.
7 Nya nyamfo eto kamaa, úləkə əsuə óte Yakobo ku batɔnkpe bamə kenke.
8 Nya lə kalosəkɔɔ, úləkə əsuə óte mintsya, mɔ nte fe utidi wə bále lə lefe nə dímanyo əsuə.
9 Itsyise mɔ ni batɔnkpe kenke nti eto nwə nso bɔfɛ. Nya məńyə ntə bə bakpo mɛ bə ɔtɔnkpe kulaa tsya, etsyise ntəkəko Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa kama nte mə ohiã.
10 Fɛɛ ɛyɛ lə Onanto eto lefonə esoo, nyifo utidi wə mini mmi. Nya wə lefonə eto asa nnya útə mɛ, əbə kutəkə. Nya mínyifo keyifo kekleke enso batɔnkpe bamba ba əsuə kulaa betidi dífi ənəmi bətəkə nya inni lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu lə

Onanto eto əsuəale nya lɛwunsəko mɛ mímfo nyamfo buyifo.
11 Nyaso lə mɔ ni lɛtɛyi mi lesaatsyuə o-o, nye mə lɛtɛyi mi o-o, lesa lɔni nəmə ete bɔnlɛ bɔtɛyi nɛ. Nya nyamfo ni nnya béfo bɛnɔ nɛ.

Onanto Átakasə Kristo Úńyənsə Utsyiko Bəkpənkpə Nti.

12 Mɔmɔ se bɔnlɛ bɔtɛyi boə Onanto átakasə Kristo úńyənsə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpəə, beso ini bə mi bətsyuə lɛ bɔtɛyi nkə, Onanto ensiembotakasə bəkpənkpə utsyiko ɔkɔmə oboko nkpə bio?
13 Lə nko ini sitintii, nyalɛ Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə.
14 Nya lə Onanto mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə sitintii, nyalɛ nnya letsyabebe əmbɔkɛ kutəkə itə mi. Nya mi bofokanɔ tsya eyifo bimba.
15 Nya nte lesa nə nsi lookpe bo nkɛale lə lefe nə eto lefe inni sidia bɔnlɛ bɔtɛyi lə Onanto əsuə boə ótakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə. Fɛɛ lə sitinti ini bə bəkpənkpə aantaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpəə, nyalɛ wátakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə.
16 Nyaso lə sitinti ini bə baatakasə bəkpənkpə ketsyiko ɔkɔmə, nyalɛɛ, bete biə wantakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə.
17 Nya lə Onanto mántakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə sitintii, nyalɛ mi bofokanɔ əmbə kutəkə saa, nya bisi benkpe lə mi abua əsuə.
18 Nya kasɔ ni bənkə mba léfo Kristo bánɔ ba díkpə tsya ánya.
19 Nya lə kawunsiə kamfo eto nkpə eso ete bufi bo kusubebe butəkə lə Kristo əsuəə, nyalɛ bo nkpə kpe kaminsə enso lə kawunsiə kenke eto betidi nti.
20 Fɛɛ ɔnukualɛ ini bənkə Onanto átakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə. Nya wə ni utidi tutɛ wə létaka utsyi ɔkɔmə lə bəkpənkpə nti nnya nlɛ bo uyi bose nkə mba kenke díkekpə si bootaka.
21 Itsyise fe kase ukpə lɛyɛ lə utidi ɔni əsuə úbə kawunsiə, nko ke ini bə bekpənkpə ebotaka betsyi ɔkɔmə ɛyɛ lə utidi ɔni hã əsuə nɛ.
22 Fe kase betidi kenke ɛyɛ lə Adam əsuə ləəkpə se beyifo lɔni ku wə esoo, nko ke ini tsya bə Onanto ebotakasə betidi ba díkekpə kenke bə lə bəbə bəsiə nkpə ɛyɛ lə mə lɔniyifoyifo ku Kristo eso.
23 Fɛɛ Onanto ebotakasə utsyuə saa wə nsi nkpə lə kusu ko Onanto kosate ditsyue utsyə əsuə. Nya Kristo ni ututɛ. Nya lə lefe nə luubə bio əsuəə, mba dífi mə əsuə bətə Kristoo, mə usi wootakasə uńyənsə nɛ.
24 Lə nnya kamaa, kalosəkɔ ebubə. Nya Kristo ebɔtsylɔsə lɛwɔnɔ eto əsuəale saa, betidi ba nsi lə ndikɔ ndikɔ kɛnyɛ ku mba nkpə lɛwɔnɔ eto əsuəale saa eto okle. Nya Kristo luufi sekakedikɔ siamə okpe lə Onanto wə ni Anto eto ani.
25 Itsyise ele bə Kristo di seka isu ese lefe nə Onanto luufi wə balo kenke okpe lə Kristo eto akpa kalɔ.
26 Nya olo fɛfɛ wə eto ditsyəbi wɔɔtsylɔsə ni ukpə.
27 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə, “Onanto éfi asa kenke ókpe lə wə akpa kalɔ.” Nya ekpa wuee bə lə bátɛyi bə asa kenkee, nyamfo anlɛ bote bə Onanto wə dífi asa nyamfo ókpe lə Kristo eto akpa kalɔ tsya bébu wə bakpe lenti.
28 Nya lə lefe nə Onanto difi asa nnya kenke ókpe lə Kristo kalɔ ólesəə, wə Kristo wə ni Onanto Eto Ubi əmə ebufi wə əsuə okpe lə Onanto əmə eto kalɔ bə lə Onanto lə udi seka lə asa nnya kenke əsuə.
29 Mɔmɔɔ, itsyi lə betidi ba laafo ntufləsəfləsə eto lekpa əsuə, lə betidi ba díkekpə koko eto disi, be ni diyifobi nəmə eto kasɔ? Nya be nkpe lə nnya əsuə? Lə sitinti ini fe kase bətsyuə laatɛyi bənkə bensiembotakasə bəkpənkpə bəbə nkpəə be ini eso ele bə bəfləsə

betidi bamə ntu lə mba díkekpə bafe eto disi?
30 Nya bo mba ni batɔnkpe tsya nkpə? Beso bo tsya eto nkpə nkpe lə bulə əsuə lefe saa?
31 Mɔ bayimi, ukpə eto bulə təkəko mɛ diyi saa nə kale disiə! Nya maabesə əsuə kato kətə ukpə lə mi disi itsyi lə kase buyifo bani ku Bonamute Kristo Yesu eso. Nyaso məələkə nyamfo kate wuee nɛ.
32 Fɛɛ lə kawunsiə kamfo eto nsusu əsuə eso ete mínkpɔ ku betidi ba nte fe bebutubuki lə Efesoo, be ni kutəkə ko mínyə lə nnya əsuə? Nya lə betidi ensiembotaka betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə sitintii, nyalɛ biyi biə iyifo fenkə, buyifo fe kase lekpa ditsyuə nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Bitə lə budi lə bunə,
itsyise kusɛ ete boə bəkpə nɛ.”
33 Biəntə lə bawɛ mi bakpe. Sɛyɛtsyuə bua eto betidi aabiasə ditsyəbi sɛɛ eto ole.
34 Bisinkli bifi nsusu lə asa sɛɛ buyifo əsuə, lə bɛyɛ asa bua buyifo. Nlɛ mi etiki budi wuee bə lə kofani lə kɔlɛ mi, itsyise mi bətsyuə enyi Onanto.

Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkpə Eto Businkli Kataka Ǝsuə.

35 Utsyuə ebɔtɔ nkə, “Ntsyə bunsi bootakasə bəkpənkpə nya ntsyə boosinkli bəbə bəsiə nkpə? Nya nte əsuə nnya eto okle lɔɔkɛ mə?”
36 Mi betidi eto bamumu! Lə ato diyibibi lə kasɔɔ, dienkə kafiani lesa nə nkpe nkpə lə díembu lə sitə əsuə.
37 Nya lesa nə bétoo, edisa eto dibibi ete yeedi fe lentabi nye edisa ətsyuə eto dibibi ete dini. Nya inni lesa nəmə eto uyibi ni nnya bífi békpe lə kasɔ fɛ diabe.
38 Onanto ətə diyibibi nəmə ditsyəbi nə ke woala. Wəətə diyibibi saa ku ni uyi eto okle nə lɛlɛkɛ itə ni.
39 Nya asa nnya kenke nkpe nkpəə, ətsyuə saa ku nnya əsuə eto sinə. Betidi eto əsuə eto sinə kpe lete. Nya nko ni bebuki tsya eto əsuə eto sinə nɛ. Baklɔbɛ tsya eto əsuə eto sinə kpe lete nya ketu eto sinə tsya əsuənkpe lete.
40 Kato eto asa kpe. Nya kasɔ mfo eto asa tsya nkpe. Asa nnya nkpe kato eto əsuə eto bɔnɔ bobe kpe lete lə nnya nkpe lə kasɔ mfo eto əsuə eto bɔnɔ bobe.
41 Kofe ku ko diyəndebi ku kofande tsya eto diyəndebi nkpe lete. Nya befandebi tsyaa, mə diyənde kpe lete. Nya lə befandebi nti kulaa tsyaa, letekɛkɛ kpe lə mə diyəndebi əsuə.
42 Nko ke yuutsyə lə lefe nə Onanto lootakasə bəkpənkpə utsyiko ɔkɔmə nya boosinkli bəbə bəsiə nkpə nɛ. Lə bebikə utidi eto sinəə, siyifo lesa nə luubu ebia. Nya lə batakasə wə baboko nkpəə, weensi embukpə.
43 Lə bebikə wəə, weensiannɔ bobe nya wəəyuə. Nya lefe nə bátakasə wə betsyiko ɔkɔməə, woanɔ bobe nya woakɛ əsuəale.
44 Lefe nə bebikə wəə, uyifo kawunsiə eto əsuə eto sinə sia díkpə.

Nya lə batakasə wə baboko nkpə, uyifo lɛwɔnɔ eto əsuə. Lə kawunsiə eto əsuə kpee, nyalɛ bete biə lɛwɔnɔ kemiə eto əsuə tsya kpe.
45 Itsyise ekpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, “Utidi tutɛ wə ni Adam, Onanto uni diyifo wə nya útə wə nkpə fe kawunsiə eto utidi.” Nya Adam fɛfɛ əmfoo, wə ni Lɛwɔnɔ nə ləətə nkpə nɛ.
46 Inni lɛwɔnɔ nə nkpe lə bo ləətə boeyifo asaa, laatɔ. Bomu əsuə eto sinə laatɔ̃. Nya kama fɛ lɛwɔnɔ nə nkpə kemiə ləələkə.
47 Adam tutɛ wə Onanto díyifoo, úləkə wə utsyiko sitə əsuə. Nya Adam nuəfə alɛ, kato utsyi úbə.
48 Nya betidi ba nkpe lə kasɔ mfoo, mə eyifo fe utidi wə buləkə betsyiko lə kasɔ eto sitə hã əsuə. Nya mba beyifo itə katoo, mə tsya eyifo fe utidi wə ditsyi katoo, úbə.
49 Fe kase bunte fe utidi wə lɛbɔ utsyi lə kasɔ mfo eto ditsyəbii, nko

ke ini bə utidi wə ditsyi kato ubəə,
ebutə nkə bofo wə ditsyəbi nɛ.

50 Mɔ bayimi, nyamfo eto kasɔ
ləkələkə ni bənkə lesa nə ni əsuə
eto sinə ku kɔtɔɔ, əmbofo kedikɔ
bunyə lə Onanto eto sekakedikɔ.
Nya lesa nə laabiaa, embofo kedikɔ
bunyə lə lesa nə laambia əsuə.

51-52 Bɛnɔ akulasa nyamfo. Inni
bomblɛ kenke luukpə. Fɛɛ lə bəfə
kakpatsyaku fɛfɛɛ, bɔɔtsyi bomblɛ
eto ditsyəbi bawuninsə. Nya
wuuyifo nnya nko lə dinəmisɔsɔ
lɔni kplo əsuə. Itsyise lə
kakpatsyaku fɛfɛ əfəə, Onanto
ebotakasə bəkpənkpə ɔboko nkpə
itə bensiembukpə kulefe. Nya
woofloma bo ditsyəbi kenke.
53 Itsyise lesa nə labiaa, ele bə
lefloma ku nə lambia lə dibə lefo lə
nə labia eto kɛnyɛ. Nya lesa nə
ləəkpə tayaa, woofloma ni lə nə
ləənkpə lə dibə lefo lə ni kɛnyɛ.
54 Nyaso lə asa nyamfo əbə itə
nko nya baafloma asa nnya laabia
isu nnya lensiambiaa, nyalɛ
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki
nnya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bátsylɔ ukpə
eto ditsyəbi butəkə wə kato!” əbə
itə nko sitinti.
55 Nya báwɔni tsya balɛ bɔtɛyi
bənkə,

“O Ukpə, sieti fə əsuəale nyamə
nte?
Nya se fə əsuəale eto obé əmə
faata bo nte?”

56 Ukpə əənyə əsuəale nya woata
bo obé ɛyɛ lə lebuayifoyifo eso. Nya
əsuəale nnya lebua ləənyə etsyi lə
kɔfi əsuə.
57 Fɛɛ boasɔ Onanto ani. Wə uni
ditə nkə butəkə lebua kato ɛyɛ lə
Bonamute Yesu Kristo əsuə!

58 Nyaso, mɔ bayimi lala, bińyə
kekleke, biəntə disi. Nya bińyə
kekleke lə Bonamute eto keyifo
əsuə lefe saa. Itsyise biyi biə kulesa
əmbə bə biuyifo ni lə Bonamute
Yesu eto keyifo əsuə ka luuyifo
kebimbale.

16

Okokoko Kətə Mba Léfo Onanto Bánɔ Bamba.

1 Mɔmɔɔ, bɛwɔni mɛ lesatsyuə
itsyi lə atabi nnya bela biə biako lə
bifi bisu bɛwunsəko Onanto eto
betidi ba nkpə lə Yudea eto kasɔ
əsuə. Nya ɛlɛkɛ bə biyifo nya eto
okle míntɛyi Galatiafɔ eto
bafokanɔfɔ miə beyifo.
2 Nya lə Kɔsida saa Kɔsida eto diyi
əsuəə, ele bə utsyuə saa muə əsuə
utsyə ku lesa nə woofo boko itsyi lə
lesa nə ofo bunyə əsuə bə yembusu
iyifo bə bako oko əmə lekolɛwɛ lə
lefe nə mínkə míndufə mi ɔflɔ mfó.
3 Nya lə mbə ndufəə, mɔɔwɔni
kukue nkpe lə betidi ba biləkə lə
kɔni, ko boofi balɛ bayɛnko ku mi
ətəsa nnya befi bantɔnko lə
Yerusalem.
4 Nya lə ɛlɛkɛ bə mintsya suu,
nyalɛ bonko mə ebɔyɛ busu.

Paulo Eto Kusuyɛyɛ Eto Ketsyue.

5 Mɔɔyɛ Makedonia fɛ mooyo mi
ɔflɔ, itsyise ele bə nyɛ mfó fɛ lə
mbə.
6 Iyifo mɛ fe muudi eyi asiani lə
mi ɔflɔ mfó. Ditsyuə mɔɔkɛ lə mi
ɔflɔ ku lɛyɔ lefe. Lə nnya kamaa,
biɔwunsəko mɛ lə mɔ kusuyɛyɛ
əsuə kesu kaka ke elə bə nsu.
7 Manla miə maakpɔ mbə nyɛ mi
ɔflɔ ete. Bomuu, moola miə maakɛ
lə mi ɔflɔ itə lefe sɛkɛ ditsyuə lə
Bonamute ətə mɛ kusu nko.
8 Mɔɔkɛ lə Efeso mfo isu ese lə
Pentekoste eto diyi əsuə.
9 Kusu sɛɛ asini mɛ tinti lə mfó,
bə nyifo keyifo ka nkpe kutəkə tinti,
ite bə betidi ba ńyə mɛ lə əsuə fui
itsyi lə keyifo ka meeyifo əsuə eso.
10 Lə Timoteo əbə udufə mi ɔflɔɔ,
bebe biə befo wə kukɔnɔ. Itsyise
Bonamute eto keyifo tsya ete ɔnlɛ
buyifo fe mɔ ke.
11 Yanle bə mi kuutsyuə saa ńyə
wə lə əsuə ubu wə sikpefi. Bomu
befo wə, lə bɛwunsəko wə bə lə wə
kusu bɔyɛ əsuə ku diyuə bə lə usi
usinkli ubə mɔ ɔflɔ buɛɛ. Itsyise nlɛ
wə kusu bobe miə wə usinkli ubə
ku bo bayimisani lefo banɔ.

12 Mɔmɔɔ itsyi lə bɔyimi Apolo
eto etiki əsuəə, mbɔlɛ wə kola
kekleke miə ubə mi ɔflɔ ku wə
bayimi bətsyuə. Fɛɛ woantɔnɔ tɔ
nkə wəəbə lə lefe nəmfo əsuə tɔ.
Fɛɛ mfo nnɔ miə lə lefe ətə wə
kusu koo, wuubə.

Bokla Ku Kusutɔtɔ.

13 Bitəkə ənə, lə bińyə kekleke lə
mi bofokanɔ əsuə. Bekpe utu lə
binyə kekleke.
14 Nya biyifo mi keyifo saa ku
lelabi.
15 Biyi Stefana ku wə diyo eto
betidi. Mə ni betidi tutɛ ba lɛtsyi
bawuninsə báfo bánɔ lə Akaia eto
kasɔ eto lekpake mfó. Nya béfi mə
əsuə bətəkawunsəko mba eto əsuə
bákpasə. Mɔ bayimi, nlɛ mi
lekpakpa minkə
16 bitə kusu faa batɔnkotɔnko
bamfo ku babamba ba laawunsəko
mə lə mə keyifo lə batɔnko mi.
17 Yiafo mɛ disuəyuə bə Stefana
ku Fortunato ku Akaiko əbə bedufə,
nya eyifo mɛ fe mi ini minyə.
18 Bətə bə insi nyə əsuəale fe
kase bákpe mi əsuəale. Nya betidi
bamfo eto oklee, inyə bə bitə mə
dibu sitinti nɛ.
19 Bafokanɔfɔ ba nkpe lə Asia eto
kasɔ eto lekpake mfo kenke bə
bəəsiəsə mi! Akwila ku Priskila ku
mə mbaa laatsya lə mə diyo bə
bəəsiəsə mi kukɔnɔ lə Bonamute
eto diye əsuə.
20 Bo bayimi ba nkpe mfo kenke
bə bəəsiəsə mi o-o!
Bɛbuta bətsyuə lə bisiəsə bətsyuə
fe bayimi lala.
21 Mɔ, Paulo kosate, dífi mɔ kɔni
minlɛ nyamfo bɔwɔni kəsiəsə mi.
22 Utsyuə saa wə laanla
Bonamutee, yoole wə lə əsuə. O
Bonamute, bə!
23 Bonamute Yesu eto lefonə lə
disiəko mi.
24 Mfi mɔ lelabi tinti nlɛ mimblɛ
kenke butə lə Kristo Yesu eto diye
əsuə. Ibə itə.

2 KORINTOFƆ
Kukue Nuəfə Ko Paulo Lɛwɔni Útə Korintofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto
lelabi əsuə mimfiani Bonamute
Yesu Kristo eto ɔtɔnkpee, mɔ ku bo
ɔyimisani Timoteo nlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə mi, Onanto eto
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nkpe
lə Korinto ku betidi ba kenke
Onanto eto betidi lə Akaia eto kasɔ
kenke.
2 Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku
diyuə lə disiəko mi.

Paulo Aasɔ Onanto Ani Lə Bo Kanyinyənyə Saa Ǝsuə.

3 Bitə lə bufi atɛsɛ butə Onanto
wə ni Bonamute Yesu Kristo eto
Anto. Wə ni anto wə ləənyə bo
kaminsə, nya woawunsəko bo.
4 Waamansə bo lɛkɔ lə bulə saa
bo leetu bo, itə bə lə bo tsya lə bofo
bo bətsyuə bɔwunsəko lə mə bulə
saa kəmiə. Nya fe kase Onanto
laawunsə ko boo, nko ke ele bə bo
tsya wunsəko bo betidi ba nlɛ kanyi
bunyə nɛ.
5 Itsyise fe kase boənyə kanyi kpə
fe nka eto okle Kristo tsya dínyəə,
nko ke ini bə lə bo lɔniyifoyifo ku
Kristoo, Onanto tsya laamansə bo
lɛkɔ sitinti nɛ.
6 Lə báte bo ohiãa, báte bo ohiã
bə lə Onanto lə omansə mi lɛkɔ, lə
ofo mi lə nkpə. Lə bámansə bo
lɛkɔɔ, bámansə bo lɛkɔ itə lə
Onanto lə omansə mi lɛkɔ bə lə
befo buńyə kekleke lə mi
kanyinyənyə kamfo eto okle əsuə fe
kase bo tsya leeyifo lə kanyinyənyə
kamfo eto okle seka kəmiə.
7 Kulesa saa embofo bo kusubebe
lə mi disi butinkəsə, itsyise fe kanyi
ka biənyə fe bo ke sekaa, nko ke
Onanto loomansə mi lɛkɔ fe kase
úkamansə bo tsya lɛkɔ seka.
8 Bayimi, bola boə bete bulə bo
eto okle dítu bo lə Asia eto kasɔ
kukɔnɔ. Kanyi ka búnyə ákɛ ale itə
bo tinti itə bə bóensibe kusu boə
bɔɔkɛ nkpə kulaa tsya.
9 Lə sitintii, iyifo bo fe dikpənkpi
bálo bo! Fɛɛ nyamfo əbə itə nko bə
lə bufi bo kusubebe butəkə lə
Onanto wə laatakasə bekpənkpə
ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkpə əsuə,
inni lə bo mate eto əsuəale əsuə.
10 Úləkə bo utsyiko lə ukpə eto
bulə kplɛ kəmiə. Nya unsi
wuukələkə bo tsya lefe saa. Sitintii,
wə ini bɔnlɛ kusu bobe boə usi
wuuləkə bo tsya kokoko,
11 lə kase biato ola lə bo disi eso.
Itsyise lə betidi kpə aato olaa,
Onanto ebɔnɔ mə olatoto nya betidi
kpə lɔɔsɔ wə ani lə kase ɔ́wunsəko
bo eso.

Paulo Átɛyi Lesa Nə Eso Ɔtsyi Wə Ketsyue Ɔwuninsə.

12 Lesa nə eso boabesə əsuə kato
ni bənkə bo akɔɛsi anlo bo dikpi,
itsyise bólɛ bo əsuə kukɔnɔ lə
betidi kenke eto ənəmi. Nya bo ku
mi eto nkpəsiəsiə áyɛ lə Onanto eto
kusu əsuə, nya kawɛ ləmbə lə nnya
kəmiə. Inni kawunsiə kamfo eto
kobetete əsuə buufi bunsi nkpə ku
mi nko, bomu lə Onanto eto lefonə
ku wə əsuəale nnya əsuə bútəkəko
eso.
13-14 Asa nnya biofo bokla kanɔ
kasɔɔ, nnya hã ete boawɔni kətə mi
nɛ. Nya ite bə asa nyamfo eto
ətsyuə eto kasɔ ete bɛnɔ mɔmɔ
tsyaa, mfo nnɔ miə biubə bɛnɔ bo
kasɔ belosə kenke, nya yuutə bə
biofo əsuə kato bobesə lə bo disi,
nya bo tsya loofo əsuə kato bobesə
lə mi disi lə Bonamute Yesu eto diyi
nəmə əsuə.
15 Lə nnya mimfo nyamfo kenke
minɔ nko esoo, minka nsusu búləkə
miə eni lə nka mi ɔflɔ bɔyɛ bə lə mi
disuəyuə lə diyifo sinuə.
16 Tutɛɛ, eni lə mbə nyɛ mfó lə
ntɔ lə Makedoniaa, ku lə nlɛ
businkli nlɛ bubəə, bə lə
bɛwunsəko mɛ lə nsu Yudea.
17 Se mínləkə mɔ nsusu miə lə
nyifo nkoo, bote nyamfo nlɛ bə
meenyifo asa lə kusu əsuə? Nya
bote nyamfo nlɛ bə kawunsiə

kamfo eto nsusu meefi keyifo asa fe utidi wə laatsyi wə nsusu kawuninsə mləməmlə katɛyi nkə, ee ku owo lə lefe lɔni nəmə ke əsuə?

18 Bomu fe kase Onanto laatɛyi ɔnukualɛɛ, nko ke ini lesa saa nə bówɔni bótsyese mi ni nɛ. Nya inni fe kase utidi laakpɔ katɛyi nkə ee kesinkli katɛyi nkə owo, inni.

19 Onanto eto Ubi Yesu Kristo eto ditiki nə mɔ ku Silvano ku Timoteo lébe letsya bútə mii, inni nwə laatɛyi nkə ee usi ɔtɛyi nkə owo tsya. Bomu uyifo nwə eto ditiki ni ee lefe saa.

20 Itsyise Onanto eto kɛnyɛ saa ka ɔ́tɛyi útsyəə, əbə itə ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə. Nyamfo eso boatɛyi ɛyɛ lə wə əsuə boənkə, “Ibə itə nko.” Bə lə bufi atɛsə butə Onanto.

21 Onanto ətə nkə bo ku mimblɛ kenke yifo bani ku Kristo nya wə kosate díləkə bo útsyə nkə buyifo wə kekyifo.

22 Wə ni nwə dítəkə bo léba útsyə úfi óte nkə wə mbə bo lefe saa, nya úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ókpe bo lə akɔɛsi fenkə lekpotsyətsyə itə lə asa nnya kenke buubə boofo butsyiko lə wə ani.

23 Onanto ni adansiɛ lə mɔ ku mi nti nkə kaminsə mínyə mi eso mínnyɛ Korinto busu nɛ.

24 Inni bənkə lə bufi lesa nə bofo bɔnɔ bɔnyinkə mi bokpe eso, itsyise mi bofokanɔ fe dińyə kekleke koko. Nyaso bɔnlɛ keyifo buyifo ku mi bə lə binyə disuəyuə nɛ.

2

1 Nyaso nyifo mɔ nsusu minkə mensiembubə mi ɔflɔ bə lə mbə nló mi ani.

2 Itsyise lə mbə nló mi anii, owoe nsi lɔɔkɛ wə lookpe mɛ disuəyuə, enso mimba mə ke mintə ani léló mfó?

3 Nyaso míwɔni kukue kekleke nkomə míntsyese mi nɛ, itsyise mánla miə lə mbə mfó, yuutə buitə bə ani ló mɛ. Fɛɛ mi ni betidi ba ele bə bekpe mɛ disuəyuə nɛ. Nya mfo nnɔ miə lə nlɛ disuəyuə bunyəə, mi tsya əənyə disuəyuə nkomə ke.

4 Sitintii, kukue ko míwɔni míntə mi mfóo, nwɔni ko lə bulə kpə ku lə binəntu əsuə. Nya mánwɔni ko bə lə itə ani lə eló mi kutsyuə, bomu bə le binyə bitsyə lekpo kase maala mi sitinti eso.

Paulo Éfi Obuayifo Utsyuə Eto Lebua Ɔtsyɛ Wə.

5 Nyaso lə utsyuə útə ani áló utsyəə, inni mɔ mate ete úyifo nko. Bomu boofo bɔtɛyi lə kusu kutsyuə əsuə boə bomblɛ kenke utə ani léló. Fɛɛ manla miə boəkə wə kotomɛ bosonsə.

6 Kase mi kpə díkənə utidi əmfo koto lə mi ntii, əsiə itə wə.

7 Nyaso bifi lesa nə úyifo bɛtsyɛ wə lə bekpe wə nkɛale bə lə ɛyɛ wə bulə lə eló wə ani kenke.

8 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi lekpakpa miə bekpe wə nkɛale lə biləkə bete wə biə bisi biala wə sitinti.

9 Nwɔni mi kukue komfo itsyise nla miə lə mfi nto mi mbe miə bińyə kekleke ku lə bietsyue asa nnya kenke maate mi koto lefe saa.

10 Lə bífi utsyuə eto botakebu bɛtsyɛ wəə, mintsya éfi ntsyɛ wə. Nya lə mfi botakebu butsyuə ntsyɛ lə butsyuə kpe bə ele bə mfi ntsyɛ kulaa tsyaa, lə mi eso mímfi míntsyɛ lə Kristo eto ənəmi.

11 Nnyifo nyamfo nko lə kase Obonsam ləmbotafa mi, itsyise buyi wə kobe.

Paulo Ála Nkə Lə Ɔnɔ Mə Etiki Lə Tito Ɔflɔ.

12 Se mínsu míndufə Troas eto Umə miə lə nsu mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itsyi lə Kristo əsuəə, nnyə miə Bonamute ébɔsini kusu itə keyifo kamə lə mfó.

13 Fɛɛ ílə mɛ tinti itsyise mənnyə mɔ ɔyimisani Tito mfó. Lə nyaso ntɔ kusu nya mímfe mínsu Makedonia.

Boətəkə Kato Lə Kristo Eso.

14 Fɛɛ boasɔ Onanto ani! Nya ɛyɛ lə lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto

aayɛnko bo lefe saa fe ndomufɔ ba
ləətəkəko Kristo lə wə katobutəkə
eto bɔyɛ əsuə. Nya Onanto aayɛ lə
bo əsuə kabe Kristo letsya kate
kawunsiə kenke fe kase nnuəbi bo
laanyi fififi eto ufiebi laayɛ katsyo
kesu kalebe saa.
15 Itsyise buyifo fe ufiebi wə
laanyi fififi wə Kristo dífi útə
Onanto wə leesensə kesu betidi ba
nyɛ lə kusu sɛɛ əsuə itə bofo ku
mba nyɛ lə kusu bua əsuə ntɔ lə
bonya əsuə.
16 Itə betidi ba lembunyə nkpə
manloo, buyifo fe ufiebi wə laate
mə bə bonya eto ole beni. Fɛɛ
betidi ba luunyə bofoo, buyifo fe
ufiebi wə ləətə nkpə manlo itə mə.
Nya lə sitinti, owoe loofo keyifo
kamfo eto okle buyifo?
17 Bunte fe betidi kpə ba laafo
Ditiki Sɛɛ nəmə kayɛnko fe bikə bia
baate lə asi. Fɛɛ se ini Onanto
díləkə bo esoo, buyifo bani ku
Kristo nya boedi etiki lə ɔnukualɛ
əsuə lə Onanto eto ənəmi fe Kristo
eto beyifoyifo.

3

Onanto Ǝtə Bo Nkpə Lə Kɛnyɛklekle Fɔfɔ Ǝsuə.

1 Bote nyamfo nlɛ nkə busi bɔlɛ
bo əsuə bɔtɛsɛ? Fe kase inte itə
betidi bətsyuə sekaa, isi ehiã kukue
bofo ketsyiko mi ɔflɔ nye kaboko
mi itə bo buləkə kate?
2 Mi kosate ni kukue ko nkpe bo,
ko bákawɔni bákpe lə bo ketu
kəmiə itə le utsyuə saa loofo bote
ku lə okla.
3 Ekpa wuee bə Kristo kosate lɛyɛ
lə bo əsuə nya útə nkə bofo bɔnɔ.
Nyaso mi ni kukue ko ɔ́wɔni. Inni
awɔnisa eto ntu úfi ɔ́wɔni asa
nyamfo. Bomu Onanto Eto Lɛwɔnɔ
nə nsi nkpə eto əsuəalə úfi ɔ́wɔni
nnya. Nya wánwɔni nnya lə aba
əsuə fe kase úyifo nnya lə lefe nə
léfe mmə, bomu lə betidi eto ketu
kəmiə.

Kɛnyɛklekle Fɔfɔ Eto Batɔyɛ.

4 Boofo bɔtɛyi nko boə bokpe
kəńyəkɔ ka Onanto dítə bo ɛyɛ lə
Kristo əsuə eso.
5 Bumbə kɛnyɛ boofo bɔtɛyi boə
bokpe əsuəale lə bo əsuə boafo
keyifo kamfo buyifo. Bomu əsuəale
nnya nkpe bo etsyi Onanto ɔflɔ.
6 Wə ni nwə díyifo nkə bɔkɛ
əsuəale lə bofiani kɛnyɛklekle fɔfɔ
kamə eto batɔnkpe. Nya
kɛnyɛklɛklɛ fɔfɔ kamfo anyɛ lə afi
koko nnya báwɔni bətsyə əsuə.
Bomu kayɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ
əsuə. Itsyise afi nya báwɔni
bətsyəə, aaboko ukpə. Fɛɛ Onanto
eto Lɛwɔnɔ əətə nkpə.

7 Onanto eto afi nnya báwɔni
kokoko mfóo, eyifo etiki nnya
báwɔni bətəkə lə aba əsuə. Nya
lefe nə béfi nnya bətə betidi,
Onanto eto diyənde ətə bə Moses
eto ənəmi əyənde. Nya íte bə
diyənde nəmə ələkə ibu lə Moses
eto ənəmi tsyaa, Israel bebi mámfo
buńyə kabe wə ənəmi. Nya lə afi
nnya laafo bo dikpənkpi bolo ələkə
əsuə ete ku Onanto eto diyənde
nkoo,
8 nya lɛ wə Lɛwɔnɔ eto lɛbɔbi eto
diyənde so ditutɛ famfamfa.
9 Nya lə kɔfi koko ko laalo utidi
dikpənkpi áfo diyənde nəmfo eto
okle butə, ele bə bote boə Ditiki Sɛɛ
nə leeyifo bomba leeyifo kasɛɛ eto
diyənde eboso ditutɛ eto lele kenke.
10 Bɔlɛ bɔtɛyi nko itsyise diyənde
kplɛ nə nkpe mfo mɔmɔɔ, éyifo
dinyəndə nə lɛkɛ kɔ fe lɛni.
11 Nya lə lesa nə lɛkɛ itə lefe
kliminti ənyə diyənde nəmfo eto
oklee, nyalɛ lesa nə nte itə manlo
manlo eto diyənde eboso famfamfa.
Ni diyənde so nəmfó kon.

12 Nya se bonkpe kusubebe lə lesa
fɔfɔ nə ləmbə kalokɔ esoo, nyaso
boedi etiki saa wuee ku ɔkɔɛ nɛ.
13 Nya bunte fe Moses wə dífi
ofiamɛ úti wə ənəmi itə lə Israel
bebi lə buunnyə bə Onanto eto
diyənde nə lɛkɛ lə wə ənəmi lɛ bɔni
kalo.

14 Sitintii, mə nsusu mányɛ etsyo,
ibə ese lə mi. Ite fe ofiamɛ wə mfo
eto okle si uti mə lə nsusu lə balɛ
kɔfi koko eto kukue komfo eto
ditiki bokla. Itsyise lesa nə hã luutə
bələkə ofiamɛ əmfó bato bakpe ni
lə utidi lə ufi wə əsuə okpe lə Kristo
əsuə.
15 Sitinti ibə ese taa mmii, lə balɛ
Moses eto afi eto kukue eto etiki
nyamfo boklaa, iyifo fe ofiamɛ əmə
si uti mə lə nsusu.
16 Fɛɛ lə utidi átsyi ɔwuninsə úfi
əsuə útə Bonamutee, ófiamɛ wə
leeti wə nsusuu, aasini nya waanɔ
etiki nyamə kasɔ.
17 Nya mɔmɔɔ, Bonamute wə
bɔnlɛ bokpadi mfo, ni Lɛwɔnɔ
nəmə nɛ. Nya kaka Bonamute eto
Lɛwɔnɔ nkpee, əətə kusu itə əsuə
əsuə eto busiə.
18 Nya bomba mblɛ kenke ba
kulesa saa enti bo lə ənəmi bɔnlɛ
Bonamute eto diyənde nəmə
buləkə kate wuee. Balɛ bo bɔtsyi
kawuninsə kətsyə lə wə ditsyəbi
nəmə əsuə nya bo diyənde nəmə
nlɛ kato bobe kakpe. Bonamute
əmə ni Lɛwɔnɔ nə nlɛ nyamfo
buyifo nko nɛ.

4

Bute Fe Ekplibi Nnya Báto.

1 Onanto lə wə kaminsənyənyə
əsuəə, dífi keyifo kamfo ókpe bo lə
kɔni. Lə nyaso ani anló bo lə ke
buyifo əsuə.
2 Búləkə ato lə asabiɔmbiɔ ku
afanisa saa buyifo əsuə. Bɔ́ni
awɛsu saa ku Onanto eto ditiki
nəmə bɔtsyi kawuninsə lə kusu saa
əsuə. Bomu boələkə ɔnukualɛ kate.
Boəsiə nkpə bo lekpa wuee lə
Onanto eto ənəmi itə utsyuə saa
ebunyə bo ditsyəbi sɛɛ utsyə lekpo.
3 Nya lə Ditiki Sɛɛ nə boabé letsya
mfo eyifo akulasa itə betidi
betsyuəə, bete biə mba nyɛ lə
konyasu əsuə ete iyifo akulasaa itə.
4 Nya betidi bamfó mámfo bánɔ
itsyise kawunsiə kamfo eto olo,
Obonsam, éti mə ənəmi. Nya weeti
mə kusu bə baamfo Ditiki Sɛɛ eto
lekpasə nə mə bunyə. Lekpasə nə
laabɔ ketsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi
Kristo eto diyənde əsuə wə ni
Onanto kosate eto ditsyəbi.
5 Boambe bo kosate eto əsuə
letsya kətə mi, bomu Yesu Kristo ni
nwə eto ditiki boabé letsya kətə mi
boə wə ni Bonamute. Nya bo eyifo
beyifoyifo itə mi lə Yesu eto disi eso.
6 Onanto wə lɛtɛyi lə kawunsiə
eto ketsyikokɔ nkə, “Lekpasə yənde
lɛbɔ ditsyi ketuntu əsuə,” ke ni
Onanto wə dítə nkə wə lekpasə
yənde lə bo ketu kəmiə lə ditə nkə
bunyə Onanto eto diyənde nə nlɛ
buyənde lə Yesu Kristo eto ənəmi
butsyə lekpo.
7 Fɛɛ bomba léfo asafokoya
nyamfo itsyi Onanto ɔflɔɔ, te fe
sɛfɔte eto ekplibi. Nya ite nko lə
iləkə eté sitinti bə, inni bo ɔflɔ
əsuəale kplɛ kenke nyamə ditsyi,
bomu itsyi Onanto ɔflɔ.
8 Boənyə kanyi lə lefe kpə əsuə,
fɛɛ bulə bomə aanso bo ani. Yaakpe
bo nsusu bulə, fɛɛ yaanló bo ani.
9 Balo kpə əətəkəko bo, fɛɛ
Onanto aanyani bo kətsyə. Ite bə
baayinkə bo kakpe lə kasɔ tsyaa,
bambiasə bo.
10 Lefe saa, bo əsuə eto sinə
əənyə kanyi ka laale Yesu eto ukpə
eto okle. Bə lə nkpə bo bunsi, lə
bole Yesu eto nle.
11 Lə sitintii, nkpə bo bunsi kenke
kpe lə ukpə eto bulə kəmiə lə Yesu
eto disi eso bə lə bənyə Yesu eto
nkpə eto ditsyəbi lə bo əsuə eto
sinə bətsyə lekpo lə bo.
12 Lə mmə esoo, ukpə lɛ keyifo lə
bo lefe saa, fɛɛ nkpə lɛ keyifo lə mi
əsuə.
13 Báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə bənkə, “Mfo nnɔ,
nyaso mímbe wə letsya nɛ.” Nko ke
ini bə bo tsya áfo bɔ́nɔ eso bóbe
Ditiki Sɛɛ nəmə letsya nɛ.
14 Nya buyi boə Onanto wə
létakasə Bonamute Yesu utsyiko
ɔkɔmə óboko nkpəə, wə əmə ke
ebotakasə bo tsya ku Yesu oboko
nkpə nya wookpa bo ku mi kenke
oboko wə ənəmi.

15 Mi lɛlɛkəsə eso asa nyamfo
kenke nte nko. Nya kase mba
Onanto nlɛ wə lefonə bote nlɛ bufui
kakpe, ebutə bə mə lɛninsɔ lə lebe
kato lekpe bə lə befi batɛsə Onanto.

Buunyə Dibu Ku Dusuənyuə Kpə.

16 Lə nyamfo eso boəntə ani laalo
bo, lə bo əsuə eto sinə lɛ buku kulaa
tsyaa, buyi boə bo lɛwɔnɔ kəmiə
eto nkpə lɛ boto kətəkə lefe saa.
17 Nya kanyi sɛkɛ ka bɔnlɛ bunyə
mɔmɔɔ, embutsyə ɛklɛ, bomu bɔlɔ
kanlɛ bo əsuə kətsyə itə diyənde
kplɛ nə ləmbə kalosəkɔ. Boəmbofo
ni bufi katesɛ ko kanyi saa.
18 Inni asa nnya boənyə əsuə
boefi bo ənəmi kətəkə, bomu lə asa
nnya boənnyə əsuə. Nya asa nnya
boənyə ku ənəmi te itə lefe kliminti
ditsyuə ete. Nya nnya bo ənəmi
lembofo bunyəə, te itə lefe saa.

5

1 Nya lə bo əsuə eto sinə sia ni
dibú nə kafo boəsiə lə kasɔ mfo
abaa, bokpe diyo bamba lə Onanto
eto Umə kato. Nya diyo nəmfoo, wə
kosate dífi wə ani óto, nya diuńyə
lefe saa.
2 Nya lefe nə əsuə bunsi lə kasɔ
mfo lə sinə əsuəə, boala kawɔnɔ.
Nya boabe kusu kekleke boə lə bofo
Onanto eto sekakedikɔ eto umə eto
əsuə eto sinə.
3 Nya lə bofo kato eto əsuə eto
sinə siamfo, yensiembutsyə fe busi
leya.
4 Nya se bunsi lə kasɔ kamfo eto
sinə eto dibú kafo, busi boala
kawɔnɔ lə bulə əsuə. Nya inni
bənkə bola boə lə bɔbɔ lə kasɔ
kamfo eto sinə əsuə. Bomu bola
boə lə bofo Onanto eto sekakedikɔ
eto sinə buti lə əsuə bə lə sinə sia
ləənkpə lə sefo nsia ləəkpə eto
kɛnyɛ kenke.
5 Onanto ni nwə lɛlɔ bo utsyə itə
nko eto bofloma bomfo eto bubə.
Nya úfi wə Lɛwɔnɔ útə bo fe lesa
nə bufi bɔnlɛ kusu bobe uyi bose
itə asa nnya kenke ólɔ utsyə bo eto
bubə.
6 Nyamfo eso bonkpe ɔkɔɛ lefe
saa nɛ. Nya buyi boənkə lə bokpe lə
əsuə eto sinə siamfo əsuə, boanyotɔ
Bonamute ɔflɔ nye wə ənəmi.
7 Nya nkpə bo bunsi mfoo, busi
mu lə bofokanɔ əsuə. Nya inni lə
lesa nə bo ənəmi kənyə lə bote ini.
8 Bokpe ɔkɔɛ tinti nya enkpe bo
ɔkɔɛ enso lə boyani əsuə eto sinə
siamfo butsyə lə budufə Bonamute
eto ku bo ənəmi bomu.
9 Nya lesa nə bɔnlɛ bɔbɛbɛ enso
kenke ni bə, bokpe mfo o-o, bokpe
lə Onanto eto umə o-o, ele bə
buyifo lesa nə luudufə wə ənə.
10 Itsyise ele bə bomblɛ bɔ lɔ
Kristo eto ənəmi bə lə okponko bo
lekpo. Nya utsyuə saa loofo kayo ka
dinyə itə lə nkpə bo usiə lə
kawunsiə kamfo. Kase keni o-o,
kabua keni o-o, Kristo ebofo wə
kayo ɛyɛ lə nkpə bo úsiə lə kasɔ
kamfo kɛnyɛ.

Bitə Lə Lɔniyifoyifo Lə Ləkə Bo Ku Onanto Nti Ɛyɛ Lə Kristo Ǝsuə.

11 Se bunyi boə ele bə bote
Bonamute əmə sikpii, eso
boakplatsya kefi nya kakpe betidi
bamba əsuə bə mə tsya yifo nko.
Onanto wə yi kase bunte kenke nya
mfo nnɔ miə mi tsya yi bo ditsyəbi
taa utu kəmiə.
12 Inni bənkə busi bɔlɛ bo əsuə
bɔtɛsə kate mi, bomu bɔlɛ
bokplatsya boə boətə mi lə bebesə
əsuə kato lə bo disi eso. Nnla miə
binyə kəńyənkɔ befo mbuayɛ butə
betidi ba leefi əsuə eto dinyəsa
kabesə əsuə kato, nya inni bə lə
ditsyəbi sɛɛ eso.
13 Lə iyifo bətsyuə fe betidi ba
disi lebia bunii, nyalɛ itsyi lə keyifo
ka boeyifo əsuə ɛyɛ lə Onanto wə
boala eso. Nya lə disi mambia boo,
ite nko itə mi lɛlɛkɛsə.
14 Kristo eto lelabi nə onkpe itə
bo eyi bo əsuə. Nya se ekpako bo
boə utidi ɔni ete díkpə lə betidi ba
kenke eto disi esoo, nyamfo lɛ bote
bə bomblɛ díkpə.
15 Kristo əkpə lə betidi ba kenke
eto disi bə lə mba nsi nkpə,

mensisiə nkpə itə mə əsuə nye mə lelabi. Bomu lə bəsiə nkpə itə Kristo wə díkpə lə mə disi esoo, wə batakasə betsyiko ɔkɔmə.
16 Nya lə nyamfo eto kamaa, boensiemfi kawunsiə kamfo eto betidi eto kɛnyɛ kakponko kuutsyuə lekpo. Ite bə bókponko Kristo lekpo lə kusu komfo əsuə lə lefe nə léfe mməə, mɔmɔɔ, boesienyifo nko.
17 Nyaso lə utsyuə ku Kristo éyifo banii, útə nkə ofiani utidi fɔfɔ. Nya wə utidi eto ditsyəbi koko nəmə ébubə lefe. Nya lɛfɔfɔ ébubə lefo lə ni kɛnyɛ.
18 Onanto ni nwə díyifo asa nyamfo kenke. Nya úləkə asa nnya lébiasə bo ku wə nti bə lə buyifo bani ku wə ɛyɛ lə Kristo əsuə. Nya wə ke ni nwə dífi keyifo kamfo ókpe bo lə ani nkə lə bunə betidi bamba boboko wə ɔflɔ lə ɔlɔ mə ku wə nti bafiani bahɔ.
19 Nya letsyabebe nəmfo ni nkə, Onanto, ɛyɛ lə Kristo əsuəə, ɔ́lɔ wə ku betidi ba kenke eto nti. Nya úləkə ato lə mə abuayifoyifo kenke əsuə. Nya keyifo ka úfi ókpe bo lə kɔni ni nkə, lə bɔtɛyi betidi ba kenke ditiki nə díyifo mə wə bahɔ.
20 Nya bo buni nyə lə Kristo eto kɛnyɛ. Nya Onanto kosate ni nwə nyə lə bo əsuə ɔnlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ. Nyamfo eso bunyə lə Kristo eto kɛnyɛ bɔnlɛ mi lekpakpa boə bitə lə balɔ mi ku Onanto eto nti.
21 Kristo ménnyifo lebua saa. Fɛɛ lə bo disi esoo, Onanto eyifo wə ófo bo abua útsyi, bə lə buyifo bani ku wə, lə bofiani mba nyɛ lə kusu sɛɛ əsuə lə Onanto eto ənəmi.

6

1 Se ini bonko Onanto nyɛ bɔnlɛ keyifo esoo, bɔlɛ mi lekpakpa boə mimba díkafo Onanto eto lefonəə, biambiasə ni.
2 Itsyise Onanto átɛyi nkə,
“Se lefe léyo bə nnyə fə kaminsəə,
nnɔ fə olatoto.
Nya se éyo diyi nə ele bə mmfo fə tsyaa,
nwunsəko fə.”
Bɛnɔ! Nlɛ mi bɔtɛyi minkə mɔmɔ ni lefe nə ele bə Onanto nyə mi kaminsə nɛ. Nya mmi ni diyi nə ele bə Onanto fo fə lə nkpə nɛ.

Paulo Ǝnyə Kanyi.

3 Boanla boə kuutsyuə saa nyə kabua lə bo keyifo əsuə. Lə nyaso boanla boə boeyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa bofokanɔ eto kusu.
4 Bomu lə lesa saa nə boeyifo əsuəə, boələkə kate wuee boə Onanto eto beyifoyifo buni. Boəńyə kekleke lə kusu saa əsuə, lə bulə əsuə ku lə kanyinyənyə əsuə ku lə ohiã kəmiə.
5 Lə báblɛ bo nye bákpe bo lə Aba eto diyo nye báyele bo nye búyifo keyifo bosonsə əsuə nye bóənnyə lefe bolabe selabe nye búsiə kukpɛnsɛ tsya.
6 Boələkə kate boə buyifo Onanto eto beyifoyifo ɛyɛ lə kase boalɛ əsuə kɛnkɛ lə kobe ku dibusə ku kafo ɛkpɛ əsuə. Nya Onanto eto Lɛwɔnɔ nsi ko bo nya boala betidi ku kafo faa.
7 Boanwɛ betidi lə bo Ditiki Sɛɛ eto letsyabebe əsuə. Nya Onanto eto əsuəale nnya ntəkəko bo tsya aate nkə buyifo wə beyifoyifo. Bo nkpə sɛɛ siəsiə eyifo fe bemamakə bia boefi kakpɔ lema, kata bo əsuə disi tsya.
8 Bətsyuə əətə bo dibu nya bətsyuə tsya laakpe bo kofani. Bətsyuə aaka bo nya bətsyuə tsya laatɛsə bo. Betidi əənyə bo fe badia, fɛɛ ditiki eto ɔnukualɛ ni nə boatɛyi.
9 Betidi eyifo fe benyi bo, fɛɛ beyi bo kenke. Fe búkpə, fɛɛ busi nkpə! Bənə bo koto sitinti, tsya bánlo bo.
10 Ite bə beefi bo fe baminsətidi tsyaa, bɔlɛ disuəyuə bunyə lefe saa. Bəənyə bo fe bakombo, fɛɛ boətə betidi laafiani Onanto eto umə eto batabinyə. Bəənyə bo fe betidi ba kulesa lente. Fɛɛ bo bomu lesa saa nte nɛ.
11 Bo bayimi, Korintofɔ, búdi mi etiki kafo faa nya búmenkli bo akɔɛsi faa bútə mi.

12 Inni bo dímansini bo akɔɛsi
bútə mi! Mi, bomu, dímansini mi
akɔɛsi bítə bo.
13 Nnlɛ mi etiki budi mɔmɔ fe
kase ubianto leedi wə bebi etiki.
Nya fe kase búmenkli bo akɔɛsi
bófo mii, mi tsya menkli mi akɔɛsi
bitə bo lə befo bo nko.

Mimba Ni Bafokanɔfɔ Ku Mamfokanɔfɔ Eni Bani.

14 Bebe biə mimba ni bafokanɔfɔ
ku mba ni mamfokanɔfɔ menyifo
bani. Itsyise lesa nə nyɛ lə kusu
əsuə ku lesa nə lannyɛ lə kusu əsuə
əmbofo bɔkɔ keyifo lesa lɔni kon.
Nko ke diyənde ku ketuntu lembofo
bɔkɛ lə kalebe kani nɛ.
15 Kristo ku Obonsam embofo
bani buyifo. Nko ini bə nwə léfo
ɔ́nɔ ku nwə dímamfo ɔ́nɔ əmbofo
bani buyifo nɛ.
16 Ntsyə difiəyo ku Lenantoyo
loofo bɔkɔ kakɛ lə kalebe kani?
Nyaso bo tsya mənńyə butə difiəyo,
itsyise bo ni Onanto wə leenkpə eto
kakɛnkɔ nye kəsiəkɔ. Fe kase
Onanto kosate lɛtɛyi nkə, “Muutsyə
kəsiəkɔ lə mə nti nya muusiəko
mə, nya moofiani mə Onanto, nya
mə tsya loofiani mɔ betidi.”
17 Nyaso Bonamute lɛ wə betidi
bɔtɛyi nkə,
“Bɛbɔ lə mə nti,
nya biləkə mi əsuə bitsyiko lə
betidi ba ləətə bəfiə kedi nti.
Bientidi mə asa nnya laanansə əsuə
mfó,
nya moofo mi atuu.
18 Nya moofiani mi Anto,
nya mi tsya loofiani mɔ
bebisani ku bebisio.
Nko Bonamute Ǝsuəalenyə Kenke
lɛtɛyi nɛ.”

7

1 Mɔ bayimi lala, se Onanto
dítsyə bo nyamfo kenke eto kɛnyɛ
esoo, bitə lə buyifo bo əsuə kɛnkɛ,
lə buləkə bo əsuə butsyiko lə lesa
saa nə loonansə bo əsuə eto sinə ku
lɛwɔnɔ. Nya lə buyifo bo əsuə
kɛnkɛ butə Onanto, se boebu wə
nya boate wə sikpi eso.

Paulo Ǝnyə Disuəyuə Se Korintofɔ Lɛtsyi Mə Nkpə Báwuninsə.

2 Bifi lelabi bitə bo lə mi akɔɛsi.
Bóanta kuutsyuə saa búbu nya
bóantafa mi kuutsyuə saa ku bɔ́wɛ
kutsyuə saa bókpe.
3 Minlɛ nyamfo bɔtɛyi lə nlo mi
dikpi. Itsyise mɔ́tɛyi mi lə lefe
ditsyuə léfe miə, bóla mi asa sitinti
bə lə ukpə kəmiə o-o, nkpə kəmiə
o-o, kulesa embofo bo nti busensə.
4 Mmfo mi nnɔ tinti! Nya maasɔ
lɛkɔɛsi kabesə əsuə kato lə mi disi.
Lə mi kanyinyənyə əsuə tsyaa,
məəmuə utu kalɛ lə disuəyuə nə
diyi mɛ əsuə kenke lə mi eso!
5 Se búsu búdufə Makedonia
kulaa tsyaa, boeńyə lefe butsyə
ɔnwɛ saa. Bulə kpə etu bo, betidi
ədiənko bo lə kalebe saa. Nya
betidi díkakpɔnko bo nya búkate
sikpi.
6 Fɛɛ Onanto wə laamansə betidi
ba nlɛ nku buwi ku nkuɛnlo lɛkɔɔ,
ákpe bo nkɛale se Tito dítsyi mi
ɔflɔ úbə údufə.
7 Nya inni wə bubə mate ete dítə
bə búnyə disuəyuə. Bomu ɔ́tɛyi bo
kase békpe wə otsyekle nya lɛkɛ wə
ɔkɔɛ nya ɔ́tɛyi kase béla kekleke biə
biənyə mɛ lə befo mɛ kafo faa, ku
kase ílə mi itə mɛ lə nnya díbə əsuə
ku kase bíńyə mə kama kekleke lə
beta mɛ disi. Nyamfo eso minsi
mínyə disuəyuə tinti minso nɛ.
8 Kukue ko míwɔni míntə mii, álo
mi ani tinti. Fɛɛ yɛnlɛ mɛ bə nwɔni
ko ntə mi. Ite bə kukue ko
míntsyese mi álo mi ani tsyaa, álo
mi ani itə lefe kliminti ete. Tutɛɛ,
ílə mɛ,
9 fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ disuəyuə bunyə.
Inni nnya ani lélo mi eso, bomu bə
ítə bə mi lebua nə bíyifo éfi mi nya
bɛtsyi bɛwuninsə lə nnya eso. Se
bínyə kanyi fe kase Onanto lélaa,
nyaso bóenyifo mi kabua saa lə
nnya əsuə.
10 Nya lə utsyuə ənyə kanyi fe
kase Onanto laalaa, wəənyə bɔtsyi
kawuninsə nya baafo wə lə nkpə,
itə yensiənlə wə. Fɛɛ lə utsyuə
əənyə kanyi lə kawunsiə eto bola

əsuəə, ukpə hã wuunyə utə wə əsuə.
11 Bebe kase kanyi kamfo eto okle
ka Onanto lɛbɛbɛ útə mi nlɛ keyifo
lə mi əsuə. Itə biakplatsya kekleke
keyifo asa kələkə əsuə ketsyiko lə
lebuayifoyifo əsuə, kəsiə nkpə sɛɛ.
Itə biantɔnɔko asa nnya ləmbə
kɔnɔ eto buyifo nya itə biate sikpi.
Itə biabe kusu itə asa nnya luubə
nya biankpe otsyekle lə asabuyifo
əsuə ku itə biala biə bənə nwə
leeyifo kabua koto. Lə asa nnya
kenke əsuə, bíləkə bete fe mba nyɛ
lə kusu əsuə, ba kabua saa ləmbə
lə əsuə lə etiki nyamə əsuə.
12 Nya ite bə ńwɔni kukue komfo
ntsyese mi tsyaa, ini lə nwə díyifo
kabua nye nwə báta bébu eso.
Bomu ńwɔni ko miə lə Onanto eto
ənəmii, nləkə nte mi kase dibu
biətə bo mfui tinti.
13 Nyamfo kenke lékpe bo nkɛale
nɛ.
Inni bə ékpe bo nkɛale ete, bomu
lə kase Tito lékpe bo disuəyuə ku
wə disuəyuə nə únyə ku kase
bɛwunsə békpe wə anyɔ eso.
Itsyise mimblɛ ətə bə wə nsusu əsiə
kasɔ buɛɛ.
14 Bíəntə ndi kofani lə wə ənəmi
se mímbesə əsuə kato lə mi disi
eso. Nya lə kase lesa saa nə bɔ́tɛyi
mi eyifo ɔnukualɛɛ, nyaso kase
bɔ́sɔ lɛkɔɛsi lə mi əsuə bútə Tito
tsyaa, əbə itə itsyise ɛyɛ lə kusu
əsuə.
15 Nyaso wə lelabi itə aabe
kakanwu lə okloma kase bítsyue
wə asatete koto ku kase béfo wə lə
əsuə kasɔ bobokosə ku dibu əsuə
eso.
16 Iyifo mɛ disuəyuə bə moofo mi
bofo kanɔ lə kusu saa əsuə.

8

Bitə Betidi Asa Kafo Faa.

1 Mɔ bayimi, bola boə bete asa
nnya Onanto díyifo útə bafokanɔfɔ
eto etsyukpa nnya kenke nkpe lə
Makedonia ɛyɛ lə wə lefonə əsuə.
2 Bédufə lə boto kabe kekleke
əsuə ɛyɛ lə bulə bo dítu mə əsuə
eso. Fɛɛ lə nyamfo kenke kamaa,
bəńyə disuəyuə tinti nya béyifo
kafo ɛkpɛ bətə betidi asa kpə ku
kafo faa, ite bə beyifo bakombo
tinti kulaa tsya fɛ.
3 Moofo bɔtɛyi miə bətə betidi asa
fe kase boofo. Nya nlɛ mi bɔtɛyi lə
ɔnukualɛ əsuə minkə, bətə asa
básonsə kase inte mə kulaa tsya lə
mə kosate eto lelabi faa əsuə. Lə
mə kosate eto kafo faa əsuəə,
4 bálɛ boo lekpakpa sitinti bə lə
butə mə kusu lə bawunsəko betidi
ba leeyifo Onanto eto keyifo lə
Yudea eto kasɔ əsuə.
5 Nya asa nnya béyifo mfóo, so
kase bo kosate lébe kusu boə
bátafo buyifo! Tutɛɛ, béfi mə əsuə
bətə Bonamute nya lə nnya kamaa,
lə Onanto eto lelabi əsuə, báyani
mə əsuə bətə bo tsya.
6 Lə nyamfo esoo, bɔ́tɛyi Tito wə
dítsyə keyifo kamfo kasɔ lə mi nti
boə, úsukosə lə ɔwunsəko mi lə
belosə lelabi eto keyifo kamfo.
7 Mɔmɔɔ, bíusu sɛtɔ lə lesa saa
nə nkpe mi əsuə. Sitintii, bíusu
sɛtɔ lə mi bofokanɔ ku etikididi ku
kobetete ku otsyekle kpekpe ku
kase biala bo tsya əsuə. Nyaso bola
boə bekpe nkɛale lə bisu sɛtɔ̃ lə mi
lelabi faa eto asatətə nyamfo əsuə
nko tsya.
8 Inni kɔfi minlɛ mi bokpe, bomu
mfi lekplatsya nə betidi bamba
nlɛɛ, bufi kakatesə ko mi lele lə
mbe lə mi ditidila tsya eyifo lelabi
tinti.
9 Itsyise biyi kase Bonamute Yesu
Kristo dífi lefonə útə mi. Nya ite bə
otabinyə uni tsyaa, úyifo wə əsuə
okombo lə mi disi eso bə lə ɛyɛ lə
wə sekombo əsuəə, uyifo mi
batabinyə.
10 Nsusu bo muutə mi ni bənkə
yɔɔlɛkɛ bə belosə mɔmɔɔ, keyifo ka
bítsyə kasɔ lɛlɛko. Mi ni betutɛ ba
dítsyə kasɔ nyamfo buyifo nya bini
betidi tutɛ kulaa tsya lə nsusu
bomfo eto bufi əsuə.
11 Nya fe kase bífi lelabi bítsyə
keyifo kamfo kasɔɔ, bisukosə ke
sɛtɔ fe kase ini mi kosate dífi nnya
buyifo eto nsusu bomə. Nya bífi
lesa nə nte mi biyifo ke belosə.

12 Lə iyifo mi lelabi kekleke biə biətə betidi asaa, Onanto ebofo lesa nə nte mi biə biətə. Nya inni lə lesa nə lente mi əsuə.
13-14 Inni bɔtɛyi minlɛ miə meeyifo lə itə betidi bamba eto bitsyikə lə biyifo fomflo, lə nyifo mi bele lə bɛkɛ kalende, fɛɛ se asa kpə nte mi mɔmɔ esoo, ɛlɛkɛ bə bɛwunsəko mba inte. Nya lefe nə ehiã mi fɛ kpə nte mə tsyaa, bɔɔwunsəko mi. Lə ibə nkoo, ete bɛwunsəko bətsyuə lə kase iŋyə itə nɛ.
15 Nko seka báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bənkə, “Nwə dínyə bikə kpəə, mənnyə kpə osonsə nya nwə dínyə sɛkɛɛ, klolesa máhiã wə.”

Bátsyese Tito Ku Wə Bayɛtsyuə Korinto.

16 Boasɔ Onanto ani, itsyise útə ənəmi ásɛ Tito nkə lə ɔwunsəko mi fe kase bola boə boawunsəko mi.
17 Se bɔ́tɔ butsyiko wə ɔflɔ boə ubə ɔwunsəko mii, ɔ́tɔnɔ itsyise iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə ɔwunsə, inni lə kase bɔ́tɔ wə eso, bomu iyifo wə lelabi nko, nkə lə ubə mi ɔflɔ.
18 Nya kamaa, bɔlɛ Tito ku ɔyimisani wə nkpe dibu lə bafokanɔfɔ kenke nti botsyese mi lə kase woedi etiki kesensə Ditiki Sɛɛ nəmə eso.
19 Lə nnya kamaa, uyifo utidi wə bafokanɔfɔ eto etsyukpa díləkə bə utəkəko bo lə ubə ɔwunsə lə lelabi eto əsuəbufikətə eto keyifo ka boeyifo kefi atɛsə kətə Bonamute lə bufi bote tsya bənkə iyifo bo lelabi boə boawunsəko bətsyuə.

20 Bɔlɛ bo əsuə kukɔnɔ nya boalɛ ola kukɔnɔ ətəsa asa nnya betidi dítə bo ku kafo faa mfó tsya, le kase kuutsyuə saa lembubə okpe kənə ku bo lə kase bɔnlɛ atabi nyamə buyifoko əsuə.
21 Itsyise inni lə Bonamute eto ənəmi mate ete bola boə boeyifo lesa nə lɛlɛkɛ, bomu lə betidi kenke eto ənəmi tsya.

22 Nyamfo esoo, búfi bo ɔyimi əmfo bɔ́kɔ ku mə bótsyese mi nɛ. Bóto wə bóbe kpə búnyə boə bófo wə bɔ́nɔ nya buyi wə bə okpe otsyekle tinti. Nya se ófo mi ɔ́nɔ nko esoo, iyifo wə lelabi kekleke nkə woawunsəko mi.
23 Nya itsyi lə Tito əsuəə, uyifo mɔ ɔyɛtsyuə kekleke wə leeyifo keyifo ku mɛ kefi kawumsəko mi. Nya bayimi fɛfɛ ba nyɛ ku wəə, ni bafokanɔfɔ eto etsyukpa eto bənyɛsiə. Nya beefi dibu kətə Kristo.
24 Nyaso biləkə mi lelabi bete mə lə bafokanɔfɔ fɛfɛ kenke lə bənyə lə bate sitinti bə, ɔnukualɛ ini bə nyamfo eso boabesə əsuə kato lə mə disi nɛ.

9

Bɔwunsəko Butə Kristofɔ Bamba.

1 Nyə miə yanle bə nsi nwɔni kukue ntə mi itsyi lə bɔwunsəko bo ele bə butə Onanto eto bafokanɔfɔ lə Yudea eto kasɔ.
2 Nyi minkə iyifo mi lelabi biə biawunsəko betidi bamfó. Nya maasɔ lɛkɔɛsi lə mi disi lə nyamfo əsuə lefe saa kate bafokanɔfɔ nkpe lə Makedonia. Ntɛyi mə minkə bayimi ba nkpe lə Akaia eto kasɔɔ, əmuə əsuə bətsyə taa lɛlɛko bə buutə bɔwunsəko bomfo. Nya itsyi lə mi ute bokpe lə nnya əsuə, nya lésanklisə mə nti betidi kpə nɛ.
3 Nya mɔmɔɔ, nlɛ bayimi bamfo botsyese mi bə lə bənyə bə bo əsuə katobesəbesə lə mi disii, eni bimba. Nya fe kase maatɛyi mə lefe saa, nla miə biumuə əsuə bitsyə ku mi bɔwunsəko.
4 Nya lə nnya ete bayimi ba nkpe lə Makedonia bətsyuə dítəkəko mɛ bəbə mi ɔflɔ nya bəbə bənyə bə bíəmmuə əsuə bítsyə fe kase míntɛyii, bo ku mi ta eto ənəmi ebokpoo kasɔ sitinti, tsya fɛɛ mi kole eboso le kase bufi ənəmi butəkə lə mi əsuə eso.
5 Nyamfo eso mímbu miə efe bə ntsyese bayimi bamfo mi ntɔnsə nɛ. Be lə bawunsəko mi bɛbɛ ətəsa

nnya bɛtɛyi biə biutə bitsyə fɛ lə mbə ndufə. Nyamfo loote bə mi kətə kamə eyifo lesa nə bítə ku kafo faa. Inni bə kuutsyuə lɛnyinkə mi ókpe eso bɛnlɛ asa nyamə butə.

Onanto Aala Utidi Wə Ləətə Lesa Ku Kafo Faa.

6 Bekloma biə utidi wə laato asa sɛkɛɛ, sɛkɛ ete wuufəsə. Nya nwə laato asa kpəə, nko ke wuufəsə asa kpə tsya nɛ.
7 Nyaso mi utsyuə saa tə lesa nə wə kosate léla nkə wəətə kafo faa. Nya inni ku kanyinyənyə nye iyifo fe kuutsyuə ńyə kuutsyuə lə əsuə fɛ útə nnya. Itsyise Onanto aala nwə ləətə lesa ku disuəyuə.
8 Nya Onanto ebofo fə lesa saa butə enso kase lehiã fə. Itə bə lə lefe saa əbɔkɛ kpə nya foofo keyifo sɛɛ saa buyifo ku nnya.
9 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi itsyi lə utidi əmfo eto okle əsuə nkə,

“Wə ləətə betidi ba ni bakombo asa
ku kafo faa,
nya wə kafoɛkpɛ te lefe saa.”

10 Onanto wə ləətə ɔkuɛmfo eyibibi nkə oto nya woənyə didisa kedii, ebutə fə eyibibi nnya kenke lefe itə fə. Nya wuutə yoobe itə fə didisa kpə itsyi lə fə lefonə eto keyifo itə betidi kpə eso.
11 Wuutə nkə asa kpə kɛ fə lefe saa bə lə ekeyifo kafoɛkpɛ, bə betidi kpə ebɔsɔ Onanto ani ɛyɛ lə fə ətəsa nnya baafo kayɛnko lə bo əsuə eso.
12 Itsyise bɔwunsəko bo biətəə, aawunsəko Onanto eto betidi. Fɛɛ isi ensoo, yəətə Onanto lɛninsɔ kpə lefe saa.
13 Nya lə bɔwunsəko bomfo eto nnya laabɔ ketsyiko lə nnya əsuəə, betidi kpə ebufi atɛsə bətə Onanto lə bofokanɔ nkpe mi lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nə béfo bɛnɔ, ku mi kafoɛkpɛ ka bifi bitə mə ku utsyuə saa.
14 Nya lə lelabi kplɛ əsuəə, mə eboto ola lə mi disi lə lefonə kpə nə Onanto ditə mi eso.
15 Bitə bɔsɔ Onanto ani lə wə ditəsa nə boebofo bɔtɛyi nə úfi útə bo eso.

10

Paulo Áta Disi Keyifo Ka Weeyifo.

1 Mɔ, Paulo, kosate éfi Kristo eto əsuə kasɔ bokosə bokosə ku əsuə buyuəsə nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ ku lekpakpalɛlɛ miə mɔ nwə laabokosə əsuə kasɔ lə mi ənəmi fɛ meeyifo asa ku utu lə mimbə mi lə ɔflɔ uni.
2 Lekpakpa minlɛ mi bə lə mbə mi ɔflɔɔ, biəntə bə etiki kumi ku mi lə senyanya əsuə. Fɛɛ mi nti eto bətsyuə ba leebu bənkə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə ete boeyifo bo asa kayɛnkoo, muunyənki nkpe mə.
3 Sitinti ini bə bokpə lə kawunsiə kamfo, fɛɛ inni kase kawunsiə kamfo laakpɔ lema bɔnlɛ bɔkpɔ.
4 Itsyise bemakə bia boefi kakpɔ lemaa, mentsyi kawunsiə kamfo. Bomu Onanto eto əsuəale nnya nkpe ale boefi katsylɔsɔ balo bamə eto ńyənkɔ kekleke bomə.
5 Boatsylɔsə bidia, bidia eto etikinənə ku lesa saa nə beefi kataka kəńyə nnya leeti betidi kusu bə bate Onanto. Nya boəmuə nsusu saa fe betidi ba lema lɛkpɔ boə butsyue Kristo koto.
6 Nya lefe nə bunyə buə beyani mi əsuə kenke bitə Kristo eto ditikii, buunə koto utsyuə saa ke dímentsyue wə kotoo.
7 Asa nnya ni ənəmi ənəmi eto asa hã ete bɛnlɛ bobe. Lə mi utsyuə áfo ɔ́nɔ nkə uyifo Kristo eto olee, okloma nkə fe kase wuuntsya ni Kristo eto olee, nko ke bo tsya ńyə butə Kristo nɛ.
8 Nya lə nsɔ lɛkɔɛsi ḿbesə əsuə kato enso kase ele bə nyifo lə əsuəale nnya Bonamute dífi útə bo nkə bufi bunə mi lə bebe lə wə bofokanɔ əsuəə, nya inni bə lə bufi bunə mi bobokosə kamaa, kofani embɔlɛ mɛ lə nnya əsuə.
9 Məmbola miə bibu biə sikpi minlɛ mi bokpe ɛyɛ lə ekue nnya maawɔni kətə mi əsuə.

10 Lə mi ntii, utsyuə ebɔtɛyi nkə,
“Paulo eto ekue nya waawɔni kətə
mi eto kɛnyɛ kpe ale ku əsuəale
tinti. Fɛɛ lə okpe lə bo ɔflɔɔ, uyuə
nya wə etiki əəmbə kasɔnɔnɔ saa.”
11 Nla miə utidi emfo eto okle te
nkə, asa nnya boawɔni katsyese mi
lə ekue əsuə ku nnya boeyifo lə
bokpe mi lə ɔflɔɔ, letetekɛkɛ saa
əmbə lə nnya nti.
12 Imbə bo ɔkɔɛ kon tsya boə
boefi əsuə bokatesəko betidi ba
diyifo fe mba leebu bə bakplɛnyə
beni. Beyifo mba leeninə. Beefi mə
əsuə kakatesəko mə betsyuə lə mə
asayifoyifo əsuə nya mə kosate
dítsyə nnya beefi əsuə kakatesəko.
13 Fɛɛ boo, bo əsuə katobesəbesə
əmboso kase iǹyə itə. Nya
boombesə əsuə kato boso keyifo ka
Onanto dítə bo nya nka bɔnlɛ
buyifo lə mi nti tsyaa, nkpe lə nti.
14 Nya se mi tsya nkpe lə kaka
Onanto dítə bo nkə buyifo ke bose
esoo, bóenyifo ke bɔyilasə ke
kasekɔ. Itsyise bo ni mba dítsyiko
mi ɔflɔ bubə ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ
nəmə.
15 Nyaso boambesə əsuə kato
kayila betidi bamba eto keyifo ka
béyifo itsyise kaso nka Onanto dítə
bo. Bomu bo kusubebe təkə lə mi
bofokanɔ eto katobebe əsuə nya lə
bofo asa buyifo kaso nko lə mi nti
le kase Onanto dítə bo nkə buyifo.
16 Lə nnya kamaa, boofo Ditiki
Sɛɛ nəmə bɔtɛyi lə nlebe bo
kuutsyuə dímanyɛtɔ óyo tsya. Nya
yembudi bə bɔlɛ əsuə kato bobesə
lə keyifo ka betidi bamba díyifo
əsuə.
17 Nko seka báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə,
“Nwə ke laala nkə woabesə əsuə
katoo, ele bə obesə əsuə kato lə lesa
nə Bonamute díyifo əsuə.”
18 Itsyise inni utidi wə laatɛsə wə
əsuə ni utidi sɛɛ, bomu nwə Onanto
laatɛsə.

11

Məntə Lə Olontidi Obonsam Lə Obiasə Fə Nsusu.

1 Nla miə lə asini ani afo mɛ ku
kafo faa, lə nyifo fe nwə leeninə
kulaa tsya. Nlɛ fə lekpakpa, fo nnya
ətə mɛ nko ete.
2 Maakpɔ kutsyuəsɛ lə mi disi fe
kase Onanto leeyifo lə mi disi. Ntɔ
mi disi ntə Kristo hã fe kase baatɔ
kebitɛ ka lenyitɔ osani disi kətə
kusə.
3 Fɛɛ nlɛ sikpi bote miə Obonsam
ebobiasə mi nsusu bə biembudi
ɔnukualɛ bitə Kristo mate, bisumu
wə fe kase bíkeyifo. Nko íbə bə
owa əmə efi wə kawɛsu obiasə Eva
eto nsusu nɛ.
4 Nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi nko itsyise
biatɔnɔ mlə kafo utidi saa wə ləəbə
katɛyi mi ditiki bamba nə lɛbɔ lete
itsyilə lə Yesu wə əsuə bobe letsya
butə mi. Nya biafo lɛwɔnɔ ku ditiki
nə lɛbɔ lete lə Onanto eto Lɛwɔnɔ
ku bo Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə kanɔ.
5 Fɛɛ mfo ńnɔ miə məmbə kasɔ
nso betidi bamfó ba bieminkli ani
kafo ku kafo faa fe mba diyifo
batɔnkpe sɛɛ banso mba bátsyese
sitinti.
6 Lə maamfo etiki budi kukɔnɔ
tsyaa, inni lə Onanto eto Ditiki Sɛɛ
əsuə minyi. Lə ɔnukualɛ əsuəə,
bútə bɛnɔ nyamfo kasɔ wuee lə
kusu saa kusu əsuə.
7 Lefe nə mímbé Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya míntə mii, mámfo mi kulesa
fe kayofofo seka. Bomu mbokosə
mɔ əsuə kasɔ ntə mi bə lə ebesə mi
kato. Nyaalɛ se mínyifo nyamfo
nko esoo, kabua keni mínyifo?
8 Lefe nə minkɛ mfo keyifo keyifo
lə mi nti, etsyukpa bamba díkafo
mɛ kayo, boofo bɔtɛyi bə nkeyu mə
bə lə mfi nwunsə ko mi.
9 Lefe nə mínkɛ lə mi nti
mínkabe mɔ əsuəə, mənlə mi itə
bɔwunsəko se atabi lehiã mɛ.
Bayimi ba ditsyi Makedonia
dikawunsəko mɛ lə lesa saa əsuə.
Nya mémfi bulə saa ntəkə mi lə
əsuə nya membufi bulə saa tsya
mbə nkətəkə mi lə əsuə kulefe.
10 Se Kristo eto ɔnukualɛtiki nkpe
lə mɛ esoo, nlɛ bokakase miə
kuutsyuə saa embofo mɛ kusu buti
lə lɛkɔɛsi nə maasɔ lə ditiki nəmfo
əsuə lə Akaia eto kasɔ lə kalebe saa.

11 Bɔtɛyi minlɛ nyamfo nko se
manla mi eso lee? Onanto kosate yi
nkə maala mi.
12 Muusukosə keyifo ka minlɛ
buyifo nya membofo kulesa
intsyiko miə ɔflɔ. Nya luutə bə mba
nlɛ mə əsuə bokpo bə batɔnkpe
beni kabesə əsuə katoo, bayɛ kusu
bunyə katɛyi bənkə keyifo ka banlɛ
akateko nka bɔnlɛ.
13 Betidi bamfó eni batɔnkpe
kosate. Baawɛ betidi katɛyi bidia lə
mə keyifo əsuə. Beeyifo mə əsuə bə
lə betidi lə bənyə mə fe Kristo eto
batɔnkpe kosate beni.
14 Nya nyamfo menyifo lesa fɔfɔ,
itsyise Obonsam aafo əsuə bofloma
keyifo fe kato eto ɔtɔnkpe wə
ləəyənde.
15 Nyaso nyamfo menyifo bo naa
bə mba ntəkəko wə aatsyi mə əsuə
kawuninsə keyifo fe basɛɛ ba
leeyifo Onanto eto keyifo. Fɛɛ lə
kalosəkɔɔ, boonyə nnya kayofofo fe
kase ińyə itə.

Paulo Ábesə Ǝsuə Kato Lə Asa Nnya Úləkə Óte Ǝsuə.

16 Nsi nlɛ bɔtɛyi miə, kuutsyuə
saa membu nkə meeninə. Fɛɛ lə
utsyuə eebu nkoo, bifi nnya nko
bitə mɛ bə moofo əsuə kato bobesə
sɛkɛ ete eso.
17 Nya lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfoo,
eni lesa nə Bonamute loola nkə
ntɛyi. Fɛɛ əsuə kato bobesə eto
ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo, eyifo fe
kase nwə leeninə laabesə əsuə kato
kedi ebukitiki.
18 Fɛɛ se betidi kpə leefi kawunsiə
kamfo eto asa kabesə əsuə kato
esoo, bitə lə mintsya lə mbesə əsuə
kato sɛkɛ.
19 Se mi kosate diyifo babesibe
nko esoo, nyaso bitsyəsuəko mba
leeninə lə disuəyuə əsuə.
20 Biakɛ lefe kulaa tsya kətə lə
utsyuə efi mi uyifo wə odomunyə
nye díyifo mi lesafimfi, nye otafa
mi nye woənyə mi lə kulesa əsuə
nye ɔsɔ mi lə kotosi kulaa tsya.
21 Fɛɛ boo, iyifo bo kofani bə
bóenyifo mi nyamfo eto okle. Lee
bíbu biə eni búyifo nko?

Fɛɛ lə utsyuə ebofo utu bokpe
kabesə əsuə kato lə lesatsyuə əsuəə,
nlɛ etiki budu fe nwə leeninə lo,
nyalɛɛ, mintsya ebofo utu bokpe
nko seka, mbesə əsuə kato.
22 Bɔtɛyi banlɛ bə Hebrifɔ benii
lee? Mintsya mə mini nɛ. Bɔtɛyi
banlɛ bə Israelfɔ beni lee? Mintsya
mə mini nɛ. Bɔtɛyi banlɛ bə
Abraham eto kafo eto bebi beni
tsya lee? Mintsya mə mini nɛ.
23 Kristo eto beyifoyifo beni lee?
Nlɛ etiki budi fenkə nwə disi lebia,
fɛɛ etiki eto ɔnukualɛ ni nlɛkɛ nso
mə. Nyifo keyifo kekleke nso mə,
bakpe mɛ lə Aba eto diyo sesia
sesia baso mə. Bablɛ mɛ tsya sesia
sesia baso mə. Nya minkɛ lə ukpə
ku mənkpə eto nti sesia sesia.
24 Sɛnɔ sɔ̃ɔ̃ Yudafɔ lɛblɛ mɛ awosi
ətsyə sɛwɔnɔmbə ku ukue fiofio.
25 Nya Romafɔ lɛblɛ mɛ ku lekete
sitsyə. Báto mɛ aba sɔni. Nsiə lə
ɔklɔ sitsyə nya séba ku mɛ nya
míndufə lə lekpo eto ntu əsuə. Nya
lefe lɔnii, nkɛ lə ntu ketsye kani ku
diyi wɔlɔlɔlɔ.
26 Sesia sesia sesia sia mínyɛ
kusuu, ńdufə lə bulə akpa akpa
əsuə. Lə mɔ kusu bɔyɛ kpə kəmiə,
ndufə lə ketuyiyi ku beyu eto ani.
Meedufə lə bulə kəmiə lə mɔ betidi
Yudafɔ kosate ku mba lenni Yudafɔ
tsya eto ani. Meedufə lə bulə əsuə
lə kəmə nkplɛ eto betidi eto ani ku
lə ntɛnti. Ńdufə lə bulə lə lekpo
əsuə ku bayimi ba ni bayimi ba ni
badia eto ani.
27 Ńkplatsya ńyifo keyifo kekleke.
Mánkɛ lefe nlabe selabe ntsye kpə.
Məəsiə kukpɛnsɛ nya utukɔɛ laalɛ
mɛ, nya lefe kpə maankɛ lesa kedi
kemi. Lɛyɔ aalɛ mɛ, nya məənyə
kulesa nə muufi nti əsuə.
28 Nya ɛkɔ ku nyamfo kenkee,
maankɛ lefe kala kəsiə itsyi lə kase
məəsiə kebu disi lə bafokanɔfɔ eto
etsyukpa kpə nnya nkpe lə nlebe
nlebe eto lɛlɛkɛsə əsuə eso.
29 Lə utsyuə əbə kama lə wə
bofokanɔ əsuəə, yəətə bə ani aalo
mintsya. Nya lə bətə utsyuə edufə
lə lebua əsuəə, yəələ mɛ lə utu.

30 Lə ele bə mbesə əsuə katoo,
yuutsyi lə kase minyɔkpɔ eso.
31 Onanto wə ni Bonamute Yesu
eto Anto, wə ni nwə boatɛsɛ lefe
saa, wə ni nwə nyi sitinti nkə asa
nnya minlɛ bɔtɛyi mfoo, minlɛ
sídia bɔtɛyi.
32 Lefe nə minkɛ lə Damasko, Aba
eto Unyɛsiə ninə wə lɛkɛ lə Oka
Areta kalɔ, ala nkə lə umuə mɛ. Lə
nyaso unyənsə mba laase asa lə
ofati wə báto batsyilama umə əmə
eto mbɔsie nkə lə bəmuə mɛ.
33 Fɛɛ befi mɛ bakpe lə ditsyitsya
bayɛnko ku ukuə ɛyɛ lə ofo wə
nkpe lə ofati əmə babokosə kasɔ
ḿbɔ ńtsyetsyi ńdu lə wə ɔflɔ.

12

1 Ele bə nsɔ lɛkɔɛsi mbesə əsuə
kato ite bə kutəkə saa əmbə lə nnya
əsuə. Fɛɛ muudi etiki itsyi lə asa
nnya minyə ku asa nnya Bonamute
dítə mɛ ku nnya úləkə óte mɛ əsuə.
2 Nyi osani utsyuə wə ni
Kristonyə wə Bonamute lékpa
usuko kato alɛ lefosi ana ni nnya
léfe mmə. Fɛɛ mante lə əsuə eto
sinə əsuə dítsyi wə usuko kato lee,
lə lɛwɔnɔ mate əsuə ókpa wə usuko
kato fanlo fanlo Onanto hã ete nyi.
3-4 Nnya hã minyi ni nkə Onanto
ni nwə dítsyi utidi əmfo úsuko
Paradiso kato mfó. Fɛɛ nlɛ mi
bɔtɛyi minkə minyi lə əsuə eto sinə
əsuə útsyi wə úsuko lee, lə lɛwɔnɔ
əsuə fe buləkə kate əsuə seka.
Onanto tsya hã ete nyi. Nya mfóo,
ɔ́nɔ asa nnya bəntə kusu bə ɔtɛyi
nya boəmbofo nnya kasɔ buləkə
kate tsya.
5 Nyaso moobesə əsuə kato lə
osani əmfo əsuə. Fɛɛ mebosə əsuə
kato lə mɔ kosate əsuə, enso asa
nnya dítsyi lə mɔ bɔyɔkpɔ əsuə hã
ete.
6 Lə ńla kulaa tsya miə maabesə
əsuə katoo, membuninə nyifo nko.
Itsyise ɔnɔkualɛ eto ditiki ni nə
muudi. Fɛɛ memuyifo nko, itsyise
manla miə kuutsyuə nyə mɛ utidi
bamba enso nwə mini lə asa nnya
úkənyə mínyifo ku nnya míntɛyi
eso.
7 Fɛɛ lə itə bə lə nyɛ mɔ əsuə kato
bobesə lə asa kpə nnya Onanto
díləkə óte mɛ əsuə esoo, útə nkə
nyə əsuə eto sinə eto kanyi.
Kanyinyənyə kamfo te fe Obonsam
eto ɔtɔnkpe utsyuə wə nlɛ mɛ bɔblɛ
kekleke nya yəətə maayɛ əsuə kato
bobesə.
8 Ńto ola ńkpadi Bonamute sitsyə
sɔ̃ɔ̃ lə nyamfo əsuə bə lə otakasə
mɛ nnya lə əsuə.
9 Bomu ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Mɔ lefonə
ni lesa nə hã lehiã itə fə, itsyise
məələkə mɔ əsuəale kate lə asa
nnya meeyifo kətə betidi ba ləmbə
əsuəale saa enso.” Lə nyamfo esoo,
məənyə disuəyuə kaso lə mɔ
bɔyɔkpɔ əsuə itə lə Kristo eto
əsuəale lə lefo disiə lə mɛ kenke.
10 Lə Kristo eto disi esoo, ɛlɛkɛ itə
mɛ bə nyɔkpɔ ku betidi aka mɛ ku
nlɛ kanyi bunyə ku lə betidi ati mɛ
kama ku lə asa anlɛ bɔtsyɔ
kukɔknɔ kətə mɛ. Itsyise lefe nə
əsuəale lelo mɛ lə əsuəə, nya
məənyə əsuəale bamba nɛ.

Bafokanɔfɔ Lə Korinto Eto Ditsyəbi Ǝlə Paulo.

11 Meedi etiki fe nwə leeninə
seka, fɛɛ mi diíə íbə nko. Itsyise mi
ni mba ele bə eni bɛtɛsə mɛ fɛ. Lə
ibə bə manle kulesa kulaa tsyaa,
batɔnkpe kpaa bamfó manlɛkɛ
baso mɛ kon.
12 Ayanisa ku ekpinsa kpə nnya
mínyifo lə dibusə əsuə lə mi ntii,
áse uyi sitinti nkə ɔtɔnkpe kpa
mini.
13 Mənnyə kulesa nə mínyifo
míntə bafokanɔfɔ eto etsyukpa
bamba ənso mi, enso bə mámfo
kulesa ntsyiko mi ɔflɔ bə nyifo mi
bitsyikə lee. Nyalɛ nlɛ mi lekpakpa
miə bifi bɛtsyɛ mɛ bə ménnyifo nko!
14 Ditsyəfə ni nəmfo se mímuə
əsuə minlɛ mi ɔflɔ bubə nɛ, tsya
memohiã bɔwunsəko saa ntsyiko
mi ɔflɔ. Mi kosate minhiã, inni mi
atabi. Itsyise inni bekpefi ele bə
bəmuə əsuə bətsyə lə befi babe mə
antomə. Bomu antomə ni mba ele
bə bəmuə əsuə bətsyə lə befi babe
mə bebi.

15 Yuuyifo mɛ disuəyuə bə muufi
lesa nə nte mɛ ku mɔ əsuə kulaa
tsya nwunsəko mi. Nya se maala
mi sɔ̃ɔ̃ nko esoo, beso ele bə mi
lelabi itə mɛ bə kasɔ bomu nko?
16 Biɔtɔnɔ ku mɛ biə, məmbə
mfiani bitsyikə ntə mi. Fɛɛ utsyuə
ebɔtɛyi nkə nyɛnko mi lə kɔwɛbe
eto kusu əsuə nnyə kutəkə lə mi
əsuə.
17 Lee, nyɛ lə betidi ba mínkpe mi
eto utsyuə əsuə ntafa mi?
18 Nlɛ Tito lekpakpa nya míkpe
wə ku bo ɔyimisani bamba ɔni tsya
miə bəbə mi ɔflɔ. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ
biə Tito áyɛ lə kusu kutsyuə əsuə
ótafa mi lee? Inni nsusu bɔni ete
nkpe bonko wə búfi búyifo nnya?
Nya inni kusu kɔni ete bɔ́yɛ?
19 Bubu bɛnlɛ lefe nəmfó kenke
biə bo əsuə eto disi ete bɔnlɛ bota
lə mi ənəmi? Owo lo! Bɔlɛ mi etiki
budinko fe kase Kristo lela nkə
budi lə Onanto eto ənəmi. Balala,
lesa saa nə bɔ́tɛyi mii, nnya ete ni
bənkə lə bɔwunsəko mi lə mi
bofokanɔ lə bumuə ale boso.
20 Nlɛ sikpi bote miə lə mbə mfóo,
ətsyuə ditsyəbi nə əsuə muubənyə
mii, ebɔbɔ lete lə nɛ əsuə moola
miə məənyə mi. Nko ke ini bə mi
tsya ebunyə mɛ fe mfloma lə kase
biola biə biənyə mɛ. Nlɛ sikpi bote
miə muubənyə miə bɛlɛ ndiə,
kasɛsə ənəmiə kekleke nya lefonyi
lɔɔkɛ lə mi nti nya biola biə ɛlɛkɛ
itə mi hã ete ku bikakpadi bətsyuə
aye bua kedi bətsyuə ketikima ku
bikabesə əsuə kato nya kabakəfə
luudufə mi lenti lə lesa saa əsuə.
21 Nlɛ sikpi bote miə lə nsi mbə
mfóo, ani ebolo mɛ lə Onanto eto
ənəmi. Nya muuwi keku lə betidi
kpə eto disi, itsyise bantsyi
bawuninsə lə mə ketu bənyə kanyi
lə asa bua nnya béyifo lə lefe nə
léfe mmə eso. Asa nnya béyifo
bábiasə mə əsuə ini, akɔɛnsa ku
disənkpo ku disiəkpo ku nkpə bua
busiə.

13

Paulo Álɛ Korintofɔ Kɔlɛ Ku Kəsiə Fɛfɛ.

1 Ditsyəfə ni nəmfo se minlɛ mi
ɔflɔ bubə nɛ. Bawɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
bənkə, “Lə befi etiki lə utidi əsuəə,
ele bə bənyə badansiɛ inuə nye
itsyə lə etiki nyamə əsuə fɛ lə balo
wə dikpi.”
2 Se mímbə mi ɔflɔ dinuəfəə,
nnkə mba díyifo abua kɔ ku
babamba saa ato. Mɔmɔɔ, minsibə
mi lə ɔflɔ mfó, nya nsi nlɛ mə ato
bukə bio, bɔtɛyi minlɛ miə lə nsi
mbə mi ɔflɔɔ, məmbɔni mba kenke
diyifo asa bua koto bunə.
3 Nyamfo ebuyifo uyibose itə mi
se bela biə biate biə Kristo eedi
etiki ɛyɛ lə mɛ əsuə. Wəənyuəsə
əsuə lə nnya weeyifo ku mi kulaa,
bomu wəələkə wə əsuəale kate lə
mi nti sitinti.
4 Ite bə bɔyɔkpɔ əsuə básɔ wə
bámanklasə lə uyikabie əsuəə, tsya
eyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuəə,
ótaka úbə nkpə. Nko esoo, bo mba
tsya diyifo bani ku wəə, ayɔkpɔ.
Fɛɛ Onanto ebokpe bo nkɛale nya
otakasə bo bə bo tsya bofo lesa nə
ele bə buyifo lə mi nti buyifo,
itsyise bo ku wə si nkpə lə Onanto
eto əsuəale əsuə.
5 Beto mi əsuə bebe lə bisi nkpə
lə bofokanɔ bomə əsuə. Bekatesə
mi əsuə bebe kukɔnɔ. Lee bíunyə
bítsyə lekpo biə Yesu Kristo kpe lə
mi əsuə sitinti? Biyi nko, nyalɛ ibə
bə binyə bitsyə lekpo biə bíambɔ
béfe lə botokabe bomə əsuə.
6 Mfo nnɔ miə biunyə bitsyə
lekpo biə bo alɛɛ, bɔ́flɔ.
7 Bɔlɛ ola boto katɔ Onanto boə
wəntə lə biyifo kolesa saa nə leni
lɛsɛ. Bɔlɛ nyamfo bɔtɔ, inni lə bufi
boté betidi boə bɔflɔ lə bo batɔnkpe
eto keyifo ka bɔnlɛ buyifo əsuə eso.
Bomu bɔlɛ nyamfo bɔtɛyi bə lə mi
kosate lə bikeyifo lesa nə ni lɛsɛ lə
ibə bə bóabɔ bófe lə boto kabe
bomə əsuə kulaa tsya.
8 Itsyise boəmbofo kulesa buyifo
kəńyə lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə,
bomu lesa nə buyifo hã ni nə
luusukosə ni sɛtɔ.
9 Ǝsuə əəyuə bo lə binyə sɛtɔsusu
lə mi bofokanɔ əsuə, nya iyifo fe bo

əsuəale əəbə kasɔ lə mi nti lə nnya əsuə. Nyaso tsya boato ola boə lə bebe bɛbɔ disi lə mi bofokanɔ əsuə nɛ.
10 Lə nyamfo eso minlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi lefe nə mimmbə mi lə ɔflɔ nɛ, itə bə lə mbə mi ɔflɔɔ, lə nyɛ mi etiki bunənko kekleke lə əsuəale nnya Bonamute ditə mɛ əsuə. Útə mɛ əsuəale nyamfo bə lə mi bofokanɔ lə bobe kato bumuə ale boso, nya inni bə lə ntə lə buyuə kɛnyɛ.
11 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, nlɛ mi bokla miə bisiə kukɔnɔ. Bebe bɛbɔ disi kenke lə mi bofokanɔ əsuə. Bitsyue koto bɛnɔ asa nnya kenke əsuə mínlɛ mi kɔlɛ lə kukue komfo əsuə. Bitə lə mi kɛnyɛ lə keyifo kani nya lə bisiə lə diyuə əsuə. Nya Onanto wə laala betidi nya wə ətə diyuəə, lə usiəko mi.
12 Bisiəsə mi bətsyuə lə lelabi əsuə fe bayimi seka.
13 Bafokanɔfɔ kenke bə bəəsiəsə mi!
14 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku Onanto eto lelabi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto lɔniyifoyifo lə disiəko mimblɛ kenke.

GALATIAFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Galatiafɔ

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Paulo, wə ni ɔtɔnkpe ɔflɔ. Mɔ, Paulo, nwə eto bokpadi dímentsyi utidinini saa ɔflɔ nye ɛyɛ lə utidi saa əsuə, bomu Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə létakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə ɔflɔ.
2 Mɔ ku mɔ bayimi bafokanɔfɔ kenke ba nkpe mfo nlɛ kukue komfo bɔwɔni kəsiəsə mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke nnya nkpe lə Galatia katsyese.
3 Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mi, ditə mi diyuə.
4 Yesu Kristo éfi wə əsuə útə lə bo abua eto disi nkə lə uləkə bo utsyiko lə mmi eto kawunsiə bua ka bunsi mfo eto abuayifoyifo əsuə. Yesu Kristo éyifo nyamfo, nnya ni bo Anto Onanto eto lelabi nɛ.
5 Atɛsə itə Onanto itsyi manlo isu manlo. Ibə itə.

Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Lɔni Ete Nkpe.

6 Iyifo mɛ naa tinti bə kayinkənə mfo ete ini nya bimfi bɛnlɛ budu lə nwə lékpadi mi ɛyɛ lə Kristo eto lefonə əsuə, ekesu kətəkəko ditiki bamba kama.
7 Sitintii, “Ditiki Sɛɛ bamba saa ensibə,” nya nlɛ nyamfo bɔtɛyi itsyise betidi bətsyuə lɛ bola bə baabiasə mi nsusu, nya banlɛ bokplatsya bə baafloma Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə.
8 Fɛɛ lə bo nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə etsyi kato, nya ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bótɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə.
9 Bóɔtɛyi mi nnya bunyə nya minsi minlɛ mi nnya ke bɔtɛyi bio minkə, lə utsyuə bamba saa esi ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bótɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə.
10 Nyalɛ nnya minlɛ bɔtɛyi mfoo, bibu biə betidi eto atɛsə minlɛ bɔbɛbɛ? Owo lo! Inni nko ini. Lesa nə mimbɛbɛ ni bə lə Onanto eto kɔni lə kutəkə lə nnya əsuə. Bola minla miə maalɛkɛ lə betidi ɔflɔ lee? Lə nko ini minla miə meeyifoo, eni membuyifo Kristo eto uyifoyifo.

Paulo Ǝbə Ofiani Ɔtɔnkpe.

11 Mɔ bayimi, nla miə maatɛyi mi miə Ditiki Sɛɛ nə maabe letsyaa, dientsyi utidinini saa ɔflɔ.
12 Mámfo ni ntsyiko utidi saa ɔflɔ, nye kutsyuə saa tsya léte mɛ ni. Bomuu, Yesu Kristo kosate díləkə ni óte mɛ.
13 Bɛnɔ nkpə bo mínsiə mímfe lə lefe nə eto lefe mindi Yudanyə kosate kosate. Bátɛyi mi kase mínti Onanto eto besumunyə eto ditsyukpa kama kaminsə mənyəmənyə nya míkplatsya kekleke miə lə mba ni.
14 Mbə nso mɔ Yudafɔ eto babentsyuə kpə lə Yudafɔ eto kesumu əsuə nya minkɛ otsyekle kekleke lə bo banamə eto akpayifoyifo əsuə.
15-16 Fɛɛ lə Onanto eto lefonə esoo, úləkə mɛ útsyə fɛ bá le mɛ, nya ókpadi mɛ nkə mbə nyifo wə keyifo. Únə mɛ kafo úləkə wə ubi óte mɛ nkə lə nsu mbe wə Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə mba lenni Yudafɔ. Ménsu kuutsyuə saa ɔflɔ nsu mfo nsusu
17 nye nsu Yerusalem nsu nyə mba ni batɔnkpe mfó fɛ Onanto díləkə mɛ. Bomuu, ndu nsu Arabia lamfolamfo fɛ kamaa, mínsinkli mímbə Damasko.
18 Alɛ ətsyə kama fɛ mínsu Yerusalem mínsu mínyə Petro nya mínsiə lə wə ɔflɔ lefosi eyi anɔ.
19 Fɛɛ mənnyə batɔnkpe bamə eto kuutsyuə tsya, enso Yakobo wə ni Bonamute eto ɔyimisani hã.
20 Nya lə sitintii, Onanto kosate yi nkə ditiki nə minlɛ mi bɔwɔni mfoo, inni sidia minlɛ bɔtɛyi.

21 Lə nyamfo eto kama tsyaa, nsu
Siria ku Kilikia eto akpɔ mfó.
22 Lə lefe nəmfoo, Kristo eto
bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya nkpe
lə Yudea eto kasɔ mfóo, mənyə mɛ
tɔ bənyə.
23 Lesa nə hã bánɔ betidi díkatɛyi
ni bənkə, “Osani utsyuə wə lɛkɛ
úkate bo ohiã nya ókplatsya nkə lə
ɔtsyɔlɔsə bofokanɔ bomәə, wə
bomu díbə ɔnlɛ mu letsya bobe
mɔmɔ nɛ.”
24 Lə nyaso básɔ Onanto ani lə
mɔ disi.

2

Paulo Ésu Ótsya Ku Bafokanɔfɔ Eto Batɔnkotɔnko.

1 Lefosi alɛ ana kamaa, nsinkli
nsu Yerusalem ku Barnaba. Nkpa
Tito tsya nyɛnko.
2 Nsu mfó itsyise Onanto díləkə
nnya óte mɛ nko. Nya lə mɔ botsya
butsyuə ku mba ni batɔnkotɔnko
maate hã əsuəə, nləkə letsya nə
maabe kətə mba lenni Yudafɔ itsyi
lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuəə, nte mə.
Itsyise maanla miə keyifo ka
mínyifo lə lefe nə lefee ku nka
minlɛ buyifo lə kayɛ buyifo
kebimba.
3 Bánhiɛ Tito, mɔ ɔyɛtsyuə, wə ni
Grikinyə boə ola lelo.
4 Ite bə bətsyuə ála bə eni ola ni
kokooko. Fɛɛ betidi bətsyuə ba
díyifo mə əsuə fe bayimitsyuə ba
léfo bánɔɔ, éyu bédufə lə bo
ditsyukpa nti fe mba laasɔ asakanɔ
lə babɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ babiasə
əsuə əsuə busiə bo Kristo Yesu dítə
bo, lə beyifo lə bofiani ndomufɔ.
5 Fɛɛ se ini bola boola boə
ɔnukualɛ wə nkpe lə Ditiki Sɛɛ
nəmə lə lɛbɔ lə utsyuə saa lə unyə
esoo, bóantɔnɔ lə mə ditiki nəmə
əsuə kon.
6 Fɛɛ betidi ba məənyə fe
batɔnkotɔnko benii, məntə mɛ
nsusu fɔfɔ saa. Nlɛ mə bokpo nko
tsyaa, mɔɔ, ini ɔtɔnkotɔnko lefe mɛ.
Itsyise Onantoo, waambe betidi eto
ənəmi.
7 Bomuu, bənyə bə Onanto dítə
mɛ keyifo nkə nsu mbe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya ntə mba lenni Yudafɔ,
fe kase úfi Ditiki Sɛɛ nəmə eto
letsyabebe kətə Yudafɔ ókpe lə
Petro eto kɔni.
8 Nya ɛyɛ lə Onanto eto əsuəale
əsuəə, ótsyese mɛ, fe wə ɔtɔnkpe
itə mba lenni Yudafɔ fe kase ɔyɛlə
əsuəale əsuə ótsyese Petro wə
ɔtɔnkpe itə Yudafɔ seka.
9 Yakobo ku Petro ku Yohanes ba
beefi fe batɔnkotɔnko itə
bafokanɔfɔ eto etsyukpaa, ənyə
bətsyə lekpo bə Onanto dífi keyifo
kamə ókpe mɛ lə ani. Nyaso bətə
Barnaba ku mɔ kɔni, nyamfo lete
bə báfo bo fe mba nlɛ keyifo kani
eto okle buyifo lə bətsyuə. Bóse
nnya uyi boə Barnaba ku mɔɔ,
ebuyifo keyifo lə mba lenni Yudafɔ
nti, nya məə tsya luuyifo keyifo lə
Yudafɔ nti.
10 Nnya hã bátɔ betsyiko lə bo
ɔflɔ ni bə, lə bokloma kase bɔɔlɛ
bakombo ba nkpe mə lenti, bunyə
mə kaminsə. Nnya nyamfo eyifo
lesa nə mintsya dítsyue míntsyə
miə muuyifo.

Paul Átaka Uńyə Lə Petro Ǝsuə Lə Antiokia.

11 Lefe nə Petro díbə Antiokiaa,
ntaka ńyə lə wə əsuə itsyise úyifo
lesa nə dimanlɛkɛ kon.
12 Itsyise fɛ betidi ba Yakobo
létsyese lúubə bedufəə, Petro ku
wə bayimi ba lenni Yudafɔ kátsya
kedi lesa kakɔ. Fɛɛ se betidi bamə
díbə koo, ɔ́yɛ lesa budi ku mə nya
údu úsu mba díbə eto lekpake,
itsyise óte sikpi lə betidi ba
díkatɛyi bə ele bə mba lenni
Yudafɔ la lelo əsuə.
13 Yudafɔ eto bafokanɔfɔ bamba
tsya étsyiko sikpi bote kətəkəko
Petro kama. Barnaba tsya éyifo nko
ke útəkəko mə kama.
14 Nya se mínyə miə bányɛ lə
Ditiki Sɛɛ nəmə eto kusu əsuə esoo,
ntɛyi Petro lə məmblɛ kenke eto
ənəmi minkə, “Yudanyə feni, fɛɛ
esi nkpə fe nwə lenni Yudanyə, nya
inni nko ele bə Yudanyə siə nkpə.

Ntsyə ibə bə alɛ bokplatsya fə aayinkə mba lenni Yudafɔ akpe fə bəsiə nkpə fe Yudafɔ?”

Yudafɔ Ku Mba Lenni Yudafɔ Ǝnyə Buləkə Ɛyɛ Lə Bofokanɔ Ǝsuə.

15 Sitintii, Yudafɔ buni bále bo,
bunni mba bále lenni Yudafɔ ba ni
babuayifo.
16 Fɛɛ buyi boə Onanto aalɔ wə
ku utidi eto nti ɛyɛ lə wə bofokanɔ
bo utidi nkpe lə Yesu Kristo əsuə.
Nya inni lə wə buyifo lə kɔfi əsuə
eso. Bontsya áfo Kristo Yesu bɔnɔ,
lə nnya eso Onanto álɔ bonko wə
eto nti ɛyɛ lə bo Kristo bofokanɔ
əsuə eso. Nya inni lə nnya boeyifo
lə kɔfi əsuə eso. Itsyise Onanto
mánlɔ wə ku kuutsyuə saa eto nti
ɛyɛ lə kɔfi komə eto kotobutsyue
əsuə eso.
17 Lə nyaso bɔlɛ bokplatsya boə
Onanto lɔ bonko wə eto nti ɛyɛ lə
Kristo əsuə. Fɛɛ lə buyifo nko fɛ
utsyuə ləənyə bo fe mba leeyifo asa
bua fe kase mba lenni Yudafɔ ntee,
bote ɛnlɛ bə Kristo aatɔnɔ ku
lebuayifoyifo? Owo lo, kulefe!
18 Lə nyɛ kɔfi buyifoo, míndi ko
minwui, nya mínsinkli minlɛ ko
botakasə kənyənsəə, nyalɛ mɔ
kosate lɛ mɔ əsuə buləkə kate fe
nwə laanyɛ lə kɔfi əsuə.
19 Itsyi lə kɔfi əsuəə, mbofiani
ukpənkpə, kɔfi komə kosate lélo
mɛ, bə lə nsiə nkpə ntə Onanto
bomu.
20 Bonko Kristo básɔ bámanklasə
lə uyikabie əsuə. Nya insini mɔ ni
nsi nkpə, bomu Kristo nsi nkpə lə
mɛ. Nya nkpə bo minsi mɔmɔ lə
sinə əsuəə, nsi mu ɛyɛ lə əsuəale
nnya maafo se mímfo Onanto eto
Ubi mínɔ eso. Wə ni nwə dífi wə
nkpə útə lə mɔ disi, itsyise waala
mɛ.
21 Məmbuləkə Onanto eto lefonə
nə weefi kətə betidi nwui kulefe.
Itsyise lə yofobudi bə utidi ebuyifo
ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə kɔfi
əsuəə, nyalɛ ɛlɛ bote bə Kristo eto
ukpə wə úkpəə, eyifo ubimba.

3

Onanto Ǝtə Mi Wə Lɛwɔnɔ Ɛyɛ Lə Mi Wə Bofokanɔ Eso.

1 Mi, Galatiafɔ, bamumu! Owoe
kon lébiasə mi nsusu mmə? Inni
mi kosate eto ənəmi bələkə báte mi
kase Kristo eto ukpə lɛyɛ lə wə bɔsɔ
kamanklasə lə uyikabie əsuə?
2 Bitə lə ntɔ mi ditiki nəmfo.
Onanto eto Lɛwɔnɔ nə béfoo, béfo
ni ɛyɛ lə kɔfi komə buyifo əsuə lee,
ɛyɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ kafo ni
kanɔ əsuə?
3 Bamumu bini nkomə? Se bítsyə
nkpə kasɔ ku Onanto eto Lɛwɔnɔ
eto əsuəalee, bela bɛnlɛ mɔmɔ biə
biefi mi kosate eto əsuəale belosə?
4 Nyalɛ, bela biə nnya kenke əsuə
bɛyɛ bínyə, yifo ebimbale? Fɛɛ
yembuyifo ebimbale nko nkpə!
5 Kase bíyifo lə kɔfi əsuə eso
Onanto dífi wə Lɛwɔnɔ útə mi, nya
ɔnlɛ ayanisa buyifo lə mi nti lee,
ɛyɛ lə kase bianɔ wə Ditiki Sɛɛ
nəmə kafo ni kanɔ eso?
6 Bibu Abraham bebe lə kase
Awɔnisa Kɛnkɛ nlɛ bɔtɛyi nkə, “Se
ófo Onanto ɔ́nɔ esoo, Onanto ənyə
nkə úyifo utidi sɛɛ.”
7 Nyaso ele bə binyə bitsyə lekpo
biə mba nkpe bofokanɔɔ, mə ni
Abraham eto bebi nɛ.
8 Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə átɛyi
itsyə nkə Onanto ebɔlɔ wə ku mba
lenni Yudafɔ eto nti. Nyaso
Awɔnisa Kɛnkɛ ábe Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya útə Abraham nkə, “Ɛyɛ lə fə
əsuə Onanto ebokpo betidi kenke
atsyɔ.”
9 Abraham áfo ɔ́nɔ, nyaso bákpo
wə atsyɔ nya ku mba kenke léfo
bánɔ tsya.
10 Ekudi te itə mba nsi nkpə lə afi
əsuə, itsyise báwɔni bətsyə lə
Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bə, “Utsyuə
saa ke lembutsyue asa nnya kenke
báwɔni bákpe lə Afi eto Kukue
kotoo, ekudi ebutəkəko wə.”
11 Sitinti ekpa wuee bənkə
Onanto eembu kuutsyuə saa nkə
uyifo ɔsɛɛ ɛyɛ lə kase úyifo lə kɔfi
komə əsuə eso, itsyise báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bə,

“Utidi wə ke díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, wə hã luusiə nkpə nɛ.”
12 Fɛɛ kɔfi komə ménfi kukətsyuə lə bofokanɔ əsuə. Bomu fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ lɛtɛyi, “Utsyuə saa ke leeyifo lə lesa saa nə kɔfi komə lɛtɔ əsuə, ebusiə nkpə ɛyɛ lə nnya əsuə.”
13 Fɛɛ se Kristo léfiani ekudi lə bo disi esoo, úləkə bo utsyiko lə kɔfi komə eto ekudi əsuə, itsyise báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bənkə, “Onanto eto ekudi ebutəkəko utsyuə saa wə boolo lə bofakasə lə uyi əsuə.”
14 Kristo éyifo nyamfo bə lə atsyɔkpokpo nnya Onanto lɛtɛyi utsyə nkə yuutəkəko Abraham, lə itəkəko mba lenni Yudafɔ tsya ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuə, bə lə ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, bo tsya lə bofo Lɛwɔnɔ nə Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə bo.

Letekɛkɛ Ditsyuə Kpe Lə Kɔfi Ku Kɛnyɛtsyətsyə Eto Nti.

15 Mɔ bayimi, nla miə meefi ditsyəbi ditsyuə nkatesə ko bo diyi saa diyi eto nkpə bo bunsi. Lə betidi inuə átɔnɔ nya báse uyi lə ditiki ditsyuə əsuəə, mə nti eto kuutsyuə əmbə kusu laaba ni nye ufi kulesa okpe lə ni.
16 Kase inii, kɛnyɛ ka Onanto dítsyəə, útsyə ke útə Abraham ku wə ubi. Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, Onanto méndi etiki ɔtɛyi nkə Abraham ku wə bebi. Lə ɔ́tɛyi nkə ku wə bebii, nyalɛ ɛlɛ bote bə bebi bamə fui. Bomu nnya ɔ́tɛyi ni nkə wə ubi. Nya nyamfo lɛ bote nkə utidi ɔni kplo ɔnlɛ. Nya utidi əmə ni Kristo.
17 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bənkə, Onanto ákle kɛnyɛ ku Abraham, nya útsyə kɛnyɛ nkə wuuyifo lə ke əsuə. Nyalɛ lofa ana alɛ fosi ana ku awosi ətsyə lə nnya kama eto kɔfi ko Onanto dítə Moses, embofo kɛnyɛ ka Onanto lékle útsyə mfó bɔninsə.
18 Nya lə Onanto eto ətəsa nyamə yɛ lə kɔfi komə əsuəə, nyalɛ yinsiyɛ lə wə kɛnyɛtsyətsyə kamə əsuə. Fɛɛ inni nko ini. Bomu ɛyɛ lə Onanto kosate eto lefonə əsuəə, nya úfi ətəsa nyamə útsyə kɛnyɛ útə Abraham nɛ.
19 Nyalɛ be ni kɔfi komə eto kutəkə kon? Béfi kɔfi komə báboko bə lə bunyə lesa nə ni lebua, nya yuutsyə nko isu ese lefe nə Abraham eto ubi əmə luubə. Wə ini eso Onanto dítsyə kɛnyɛ kamə nɛ. Onanto eto batɔnkpe léfo kɔfi komə báboko bo ɛyɛ lə utidi wə ńyə lə bonko Onanto lə nti.
20 Fɛɛ utidi lənti mensife, se ini wə ɔni əmə ke nlɛ lesa saa buyifo eso. Nya wə ɔni əməə ni Onanto.

Kɔfi Ayɛnko Bo Bə Bunyə Kristo.

21 Bote yɛnlɛ bə kɔfi komə ńyə lə Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə əsuə? Owo lo, kulefe! Itsyise lə nnya ete kɔfi komə nkpe əsuəale bə kutə utidinini nkpəə, eni efe bə utsyuə saa ebuyifo lə kɔfi əsuə lə uyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi.
22 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə kawunsiə kenke kpe lə lebua eto əsuəale kalɔ, nyaso ətəsa nnya Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə nkə wuutə betidi ba nkpe bofokanɔ lə Yesu Kristo əsuəə, mə ni mba Onanto leefi kətə nɛ.
23 Fɛɛ isu ese lefe nə bofokanɔ lə Kristo əsuə díbəə, kɔfi komə éti bo kokpe fe mba béti bákpe banlabe lə diyo isu ese lefe nə Onanto luuləkə bofokanɔ lə Kristo bomfo oboko.
24 Nyaso kɔfi komə ékabe bo, isu ese lefe nə Kristo díbə, bə lə buyifo basɛɛ lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə.
25 Nya mɔmɔ se Kristo bofokanɔ díkəbəə, kɔfi komə ensiabe bo.
26 Mimblɛ kenke áfiani Onanto eto bebi ɛyɛ lə Kristo Yesu bofokanɔ əsuə.
27 Mimba kenke léfo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə bə lə biyifo bani ku Kristoo, bifi Kristo bekpe fe awu seka.
28 Nyaso letekɛkɛ saa ensibə lə Yudanyə nye Grikinyə eto nti, lee

ndomunyə nye nwə nsi lə wə əsuə əsuə eto nti lee osani nye usio eto nti. Itsyise mimblɛ kenke áfiani bani lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.
29 Lə biyifo Kristo eto olee, itə bə biyifo Abraham eto kafo eto bebi, itə bə biyifo kɛnyɛ ka Onanto dítsyə eto mba luudi ke bikə.

4

1 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bənkə, lefe nə ubi wə luudi wə anto eto bikə fɛ díyifo dikpefii, ubi əmə eyifo fe utidi wə ni ndomunyə seka. Ite bə lesa saa eyifo wə lele tsya fɛ.
2 Lefe nə uni dikpefii, betidi kpe laabe wə kalɛ wə ku wə bikə ola isu ese lefe nə wə anto dítsyə.
3 Nko əmə ke ini itə bo əmə tsya lə bo sikpefi lefe, bɔkɛ lə awɔnɔ nya lɛkɛ lə kawunsiə eto əsuəale kalɔ fe ndomufɔ seka.
4 Fɛɛ se lefe nəmə léyoo, Onanto átsyese wə kosate eto ubi. Útə usio ále wə nya ɔkɛ lə Yudafɔ eto kɔfi kalɔ
5 bə lə ofo mə disi eto kayo utə mba nkpe lə kɔfi komə kalɔ bə lə bofiani wə Onanto kosate eto bebi.
6 Onanto aala nkə wələkə ote nkə wə bebi bini, nyaso ótsyese wə Ubi eto Lɛwɔnɔ lə bo utu kəmiə katɛyi nkə, “Abba” eto kasɔ ni nkə, “Mɔ Anto!”
7 Nko ini bə lə Onanto esoo, ensini ndomunyə bio, bomu Onanto eto ubi wə luudi wə bikə.

Paulo Eto Nsusu Ǝlə Wə Lə Galatiafɔ Ǝsuə.

8 Lefe nə léfe məə, bíante Onanto, nyaso bíyifo ndomufɔ bitə əsuəale nya lenni Onanto eto ale.
9 Fɛɛ mɔmɔ əmə bimfi binyi Onanto nye mɔɔtɛyi minkə Onanto mfe nyi mii, beso bela biə biesinkli bifi əsuə bitə kawunsiə eto awɔnɔ nnya ləmbə əsuəale saa? Beso bela biə biafiani mə ndomufɔ bio?
10 Nya bíləkə eyi ku afa ku lefe ku alɛ ətsyuə bitsyə nya biesu keyifo akpa ətsyuə lə nnya əsuə?
11 Sikpi aalɛ mɛ kətə mi lə nnya əsuə. Nya yeeyifo mɛ fe keyifo ka mínyifo míntə mi kenke eyifo kebimba.
12 Mɔ bayimi, nlɛ mi lekpakpa miə bekase mɛ lə bele mɛ. Itsyise mintsya te fe mi ke. Nya bíenyifo mɛ kabua saa.
13 Biokloma diyi tutɛ nə mímbə mi ɔflɔ mfóo, se ini Ditiki Sɛɛ nəmə ete mímbə míntɛyi mii, əsuə tsya mánkɛ mɛ ale.
14 Ite bə kase əsuə dítsyə mɛ ini bufi lékpe mɛ bulə nya díyifo mi boto kabe tsyaa, bianyani mɛ bitsyə nye bɛni mɛ. Bomu befo mɛ fe kase biofo Onanto eto ɔtɔnkpe, nya béfo mɛ tsya fe kase biofo Kristo Yesu əmə kosate.
15 Disuəyuə ku lelabi nə béte mɛ lefe nəmfó, se yéfe mɔmɔ? Moofó nnya adansiɛ budi katɛyi minkə, lə nnya ete yoofo kusu butə eni bitatɛyi biə biənə mi ənəmi biləkə bitə mɛ fɛ.
16 Lee, se míntɛyi mi ditiki nəmə eto ɔnukualɛ eso mímfiani mi olo?
17 Mba lɛsɛsə ənəmi lə mi əsuəə, bɔwɛ ete banlɛ mi. Kusu ete banlɛ bɔbɛbɛ bə lə bəfə mi lə mɛ əsuə, bə lə bitsyi bɛwuninsə bifi mi əsuə bitə mə hã mate eso.
18 Ɛlɛkɛ bə ənəmi sɛɛ utidi lə lesa sɛɛ eto buyifo əsuə titlu lə nsusu bo eso nkə weeyifo lesa nəmə lə lɛlɛkɛ. Nya ele bə itsyə nko lefe saa inni lə lefe nə minkpe mi lə ɔflɔ hã ete.
19 Mɔ bebi lala! Iyifo fe kase ambe laakɛ lə kalelefo eto bunə əsuə, nko ke minlɛ kanyi bunyə lə mi disi isu ese lefe nə muunyə miə Kristo eto ditsyəbi edufə mi lə əsuə kenke nɛ.
20 Lə mi ɔflɔ minkpe mɔmɔɔ, eni ɛlɛkɛ itə mɛ tinti, nya mɔ ɔkɔɛ ta floma iləkə ete kase binte itə mɛ. Ɛlɛ mɛ bulə tinti lə lɛkɔɛsi lə kase binte əsuə!

Etiki Itsyi Lə Hagar Ku Sara Ǝsuə.

21 Nla míə maatɔ mimba lela biə kɔfi komə təkə mi kato etiki nyamfo, bɛnlɛ bɔnɔ kase kɔfi komə nlɛ bɔtɛyi?
22 Kɔlɛ bɔtɛyi nkə, bebisaibi inuə lɛkɛ Abraham. Ututɛ ni ndomunyəsio eto ole. Nya unuəfə

eyifo diyo eto kusiə ko bətə wə eto ole.
23 Ubi wə ndomunyəsio əmə léle útə wəə, bále wə fe kase osani ku usio ləəsiə kale ubi. Fɛɛ ubi nuəfə əmə ábɔ utsyi lə diyo eto kusiə ko bətə wə əsuə wə ini ətəsa nnya Onanto lɛtɛyi útsyə lə lefe nə osani ku usio dímensibe kusu itə bolé.
24 Asa nyamfo lɛ asa ətsyuə eto okle bote. Besio inuə bamfo ńyə lə kɛnyɛklekle koko ku kafɔfɔ eto kɛnyɛ. Mə ɔni ni Hagar, nya bebi ba óle, eyifo ndomufɔ, nya ińyə itə kɛnyɛ ka bákle lə Sinai eto Kɔtini.
25 Hagar wə ńyə itə Sinai eto Kɔtini lə Arabia eto kasɔ əsuəə, eyifo fe lekpa nə nlɛ bote kase mmi eto Yerusalem ku mba nkpe lə wə kenke nsi ni ndomufɔ kokooko.
26 Fɛɛ Yerusalem wə nkpe kato alɛ si ute lə wə əsuə əsuə. Wə ni ńyə itə bo ambe nɛ.
27 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə,

“Fə okonɔ, nyə disuəyuə!
Fə usio wə dímanle tɔ ubi ənyə,
fã ku disuəyuə eto binəntu,
fə nwə dímənyə kalelefo eto
bunə tɔ ənyə!
Itsyise usio wə wə usə díləkə nsusu
lə wə əsuəə,
wə bebi ebufui baso usio wə
nsi ku kusə lefe saa eto bale.”

28 Nya mɔmɔɔ, mɔ bayimi, mi eyifo Onanto eto bebi ɛyɛ lə wə kɛnyɛ ka útsyə əsuə fe kase útsyə Isak eto kale fɛ bále wə.
29 Lefe nəmfóo, nwə bále fe kase utidinini laale ubii, áti ubi wə bále ɛyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə kama nkə lə okpe wə bulə, nya nko ke insi inte mmi nɛ.
30 Fɛɛ be Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ bɔtɛyi? Kótɛyi nkə, “La ndomunyəsio əmə ku wə ubi lə bedu, itsyise ndomunyəsio eto ubi əmə əmbɔkɛ kedikɔ saa ku diyo eto usio əmə eto ole lə mə anto eto bikə əsuə.”
31 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bunni ndomunyəsio əmə eto bebi, bomu diyo eto kusiə komə eto bale buni.

5

Bisi Bɛkɛ Lə Kristo Eto Ǝsuə Eto Kalɔ.

1 Kristo ələkə bo nkə lə busiə lə bo əsuə əsuə. Nyaso bińyə kekleke, biəntə lə banyinkə mi bakpe lə kasɔ bə lə bisi befiani ndomufɔ bio.
2 Bɛnɔ nyamfo! Mɔ, Paulo, nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə bítə bála mi leloo, nyaalɛ bíenyə kutəkə saa lə Kristo əsuə.
3 Nsi nlɛ mi ato bukə bio minkə, utsyuə saa ke lɔɔtɔnɔ bala wə lelo, nyaalɛ usi ufi kɔfi koko komə okle əsuə nya ele bə uyifo lə ko əsuə.
4 Mimba nlɛ bokplatsya biə bieyifo basɛɛ lə Onanto eto ənəmi lə buyifo lə kɔfi komə əsuəə, te biə bíləkə mi əsuə bitsyiko lə Kristo əsuə. Nya biensi embunyə Onanto eto lefonə bio.
5 Bo alɛɛ, bo kusubebe ni bənkə Onanto ebuyifo bo basɛɛ lə wə əsuəale əsuə itsyise bófo Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə ɛyɛ lə bo bofokanɔ əsuə.
6 Lə buyifo bani ku Kristo Yesuu, bála utsyuə lelo o-o, bánla o-o, yenyifo kulesa. Lesa nə nso bofe ete ni bofokanɔ bo nyɛ lə bo bətsyuə eto lelabi əsuə.
7 Kɔɔ békakplatsya tinti. Owoe díti mi kusu nkə bientsyue ɔnukualɛ əmə koto?
8 Inni Onanto wə lékpadi mi oboko lɛtsyi mi nsusu ɔwuninsə nko.
9 Ǝyənkisəsa sɛkɛ ete baakpe lə nnamfowɔwɔ əsuə fɛ boataka.
10 Mifo nnɔ miə Bonamute ebutə nkə boensiembofo kuutsyuə bamba saa eto nsusu enso mɔ nle hã. Nya nwəə ke nlɛ mi nsusu bɔtsyi kawuninsə tsyaa, Onanto ebunə wə koto kokooko.
11 Mɔ bayimi, lə nnya ete minsi minlɛ letsya bobe kate betidi miə ele bə bala lelo kokooko, beso bensi banlɛ mɛ kama bɔti? Lə nko ini, nyalɛ mɔ letsyabebe itsyi lə Kristo eto ukpə lə uyikabie əsuə emboboko bulə saa nkpə.

12 Nla miə eni betidi ba nlɛ mi
nsusu bulə bokpe sukosə sɛtɔ, lə
bəkə əsuə kula tsya ko ete lə elo!
13 Mɔ bayimi, bokpadi bákpadi
mi báboko bə bibə bisiə lə mi əsuə
əsuə. Fɛɛ mi busiə lə mi əsuə
əsuəə, menyifo kusutətə itə mi
abuayifoyifo. Bomuu, ele bə bifi
nnya lə mi bətsyuə bɔwunsəko lə
lelabi əsuə.
14 Itsyise kɔfi komə eto nnya
kɔnlɛ bɔtɛyi kenke ete ni bənkə,
“La fə ɔyimitsyuə fe kase faala fə
əsuə.”
15 Fɛɛ bekpe kobe kukɔnɔ bə lə
bɛlɛ asafimfi buyifo bətsyuə,
kəmuə bətsyuə kayimii, nyalɛ
biəbə bətsyuə bɔtsylɔsə kalosə.

Onanto Eto Lɛwɔnɔ Ku Utidi Eto Ditsyəbi.

16 Nya minlɛ mi bɔtɛyi ni nkə bitə
lə Onanto eto Lɛwɔnɔ lə lete mi
kase biusiə nkpə, lə itə bə bɛyɛ
bɔyɛ lə utidi eto ditsyəbi eto asa
nnya yəənə utidi kakpe əsuə.
17 Itsyise lesa nə utidi eto ditsyəbi
laala, ńyə lə lesa nə Lɛwɔnɔ laala
əsuə nya lesa nə Lɛwɔnɔ tsya laala,
ńyə lə lesa nə utidi eto ditsyəbi tsya
laala əsuə. Asakpa ənuə nyamfo
eyifo balo lə bətsyuə əsuə, nnya eto
kasɔ ni bənkə biembofo lesa nə ke
biala buyifo.
18 Lə Lɛwɔnɔ nəmə nyɛnko mii,
ete bə binsibə lə kɔfi komə kalɔ.
19 Lesa nə utidi eto ditsyəbi
leeyifo akpa wuee. Diate ni ditsyəbi
lə sɛnɔdi, asinsa yifoyifo ku
akuɛnsa yifoyifo,
20 lə bəfiə kpakpa ku lə sɛsilolo
əsuə. Kolo tsyətsyə ku ndiə diədiə,
kənənsɛ ku kafo nyinsənyinsə ku
mɔ ale hã lə ɛlɛkɛ əsuə. Nyamfo
eesensə betidi ku etsyukpa eto nti
21 yəətə kənəminsɛ, sitekpe ku
disuəyuə bimba nyənyə ku nyamfo
eto kakle. Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə
nyamfo əsuə fe kase
mínkakabɔtɛyi lə lefe nə léfe mə
miə betidi ba leeyifo asa nyamfo
eto kaklee, embunyə kedikɔ lə
Onanto eto sekakedikɔ!
22 Fɛɛ Lɛwɔnɔ eto asa nnya laabɔ
ketsyi ni əsuə ni lelabi ku disuəyuə
ku diyuə, disuətsyə ku kafoɛkpɛ ku
lɛlɛkɛsə ku asayifoyifo lə kusu sɛɛ
əsuə
23 ku əsuə kasɔ bobokosə ku əsuə
bumuə kalɛ. Kɔfi saa əmbə ńyə lə
asa nyamfo əsuə.
24 Nya mba ni Kristo Yesu eto
balee, ébɔsɔ lə uyikabie əsuə mə
əsuə eto sinə eto ditsyəbi ku nnya
laalɛ mə ɔkɔɛ kənə mə kakpe lə
lebua əsuəə, bálo.
25 Nya se ini Lɛwɔnɔ nəmə əsuə
bɔnyɛ bunsi nkpəə, nyalɛ bitə lə
busiə nkpə lə Lɛwɔnɔ nəmə eto
lelabi əsuə.
26 Biəntə lə bobesə bo əsuə kato,
nye bunyə ɔblɔ bokpe bətsyuə, nye
bɔsɛsə ənəmi lə bətsyuə əsuə.

6

Bɛwunsəko Bətsyuə.

1 Mɔ bayimi, lə lebua əbə léso
utsyuə ani lə mi ntii, ele bə mi mba
Onanto eto Lɛwɔnɔ nyɛnko tsyəsuə
ko wə buə bɛlɔ wə bitsyə bə lə ɔyɛ
lebua nəmə buyifo. Fɛɛ bebe mi
disi kukɔnɔ bə mi tsya mendufə lə
bulə bomfó eto okle kəmiə.
2 Bɛwunsəko bətsyuə lə bulə
əsuə bə ɛyɛ lə nnya əsuəə, biɔyɛ lə
Kristo eto kɔfi ko okpe mi əsuə.
3 Lə utsyuə ebu nkə utsyuə eto
okle uni fɛ unni nkoo, wə əsuə ete
ɔnlɛ bɔwɛ.
4 Ele bə utsyuə saa to wə əsuə
obe. Lə unyə nkə ɛlɛkɛ, nyalɛ
woofo wə əsuə kato bobesə lə nnya
úyifo əsuə, fɛɛ inni bə lə ufi nnya
okatesəko ku utsyuə bamba saa eto
ale tsya.
5 Itsyise ele bə utsyuə saa tsyi wə
kosate eto bikə.
6 Utidi wə banlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə
bofokanɔ botee, ele bə wuntsya ufi
asa sɛɛ nnya kenke nkpe wə usie
ku wə oteasa.
7 Kuutsyuə saa manwɛ wə əsuə.
Itsyise kuutsyuə saa embofo
Onanto sibuki bubu. Lesa nə ke
utidi laatoo, ni ke wəəfəsə nɛ.

8 Lə áto asa lə sinə eto alasa
əsuəə, asa nnya fuufəsə ni ukpə.
Fɛɛ lə áto asa lə Lɛwɔnɔ əsuəə, lesa
nə fuufəsə ni nkpə manlo.
9 Boəntə lə ani lə elo bo lə
kasɛbuyifo əsuə. Itsyise lə ani
manlo boo, lefe ebubə nə buufəsə
lesa nə bóto.
10 Nyaso se kusu nsi nkpə boo,
bitə lə buyifo kasɛɛ butə utsyuə saa,
enso kulaa ni mba buyifo lɔni ko lə
bofokanɔ lə Kristo əsuə.

Lesa Nə Lefe Itə Bo Ni Nkpe Fɔfɔ Siəsiə.

11 Bebe awɔnisa kplɛ nnya mímfi
mɔ kosate eto kɔni míwɔni mfo.
12 Betidi ba nlɛ mi bɔnyinkə
kakpe bənkə bela alo mfó, mə ni
mba laabesə əsuə kato lə əsuə eto
asa əsuə nɛ. Beeyifo nyamfo lə
betidi lə bayɛ mə bulə bokpe lə
Kristo eto ukpə lə uyikabie eto
Ditiki Sɛɛ nəmə eso.
13 Mba laala alo mfó kulaa tsya
entsyue kɔfi komə koto. Fɛɛ baala
bə mi tsya la alo bə lə babesə əsuə
kato bə mi tsya efi mi əsuə bekpe lə
mə kɔfi kalɔ, bítə bála mi alo.
14 Mɔ alɛ, mensila miə maabesə
mɔ əsuə kato enso lə ukpə wə Yesu
Kristo díkpe lə uyikabie əsuə.
Itsyise ɛyɛ lə wə ukpə lə uyikabie
əsuə nya básɔ kawunsiə kamə lə
uyikabie əsuə lə mɔ disi. Nya ɛyɛ lə
Kristo əmə kẽ əsuə nya básɔ
mintsya lə uyikabie əsuə itə
kawunsiə mensile kulesa saa itə mɛ.
15 Bála utsyuə lelo o-o, bánla
utsyuə lelo o-o, nnya mamfé. Bomu
utidi fɔfɔ bofiani ni nnya lefé nɛ.
16 Onanto eto diyuə ku kamisə
nyənyə lə disiəko mba laayɛ lə
kusu komfo əsuə lə mə nkpə, ku
Onanto eto betidi kenke.
17 Fɛfɛɛ, kuutsyuə saa mensilosə
mɛ ɔnwɛ, itsyise mɔɔ, bɛmɔ bia
ntəkə mɛ lə əsuə, lə bote bə Yesu
eto ndomunyə mini.
18 Mɔ bayimi, nlɛ bɔtɔ miə
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə
disiəko mimblɛ kenke. Ibə itə.

EFESOFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Efesofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto
lelabi əsuə eso mini Kristo Yesu eto
ɔtɔnkpee, mɔ nlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə mimba léfo Onanto
bɛnɔ nkpe lə Efeso nya biyifo bani
ku Kristo Yesu nya bietsyue wə
etiki koto.
2 Lə Boanto Onanto ku Bonamute
Yesu Kristo lə befi mə lefonə ku
diyuə bətə mi.

Onanto Aakpo Bo Atsyɔ Lə Kristo Eso.

3 Bitə lə bɔsɔ Onanto wə ni
Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani.
Wə ni nwə dífi lɛwɔnɔ eto
atsyɔkpokpo nya nkpe kato kenke
útə bo, se buyifo bani ku Kristo eso.
4 Itsyise fɛ Onanto lə uyifo
kawunsiə, wúuləkə bo utsyə koko
nkə lə bubə buyifo bani ku Kristo,
bə lə buyifo kɛnkɛ ku mba əsuə
lebua ləmbɔkɛ lə əsuə lə wə ənəmi.
5 Se Onanto laala bo esoo,
wúutsyue utsyə koko nkə ɛyɛ lə bo
lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo esoo, lə
bubə bofiani wə bebi. Nyamfo kon
didi wə nsusu kokoko nɛ.
6 Lə nyamfo eso ele bə bɔtɛsɛ
Onanto lə wə lefonə kplɛ nə úfi útə
bo kafo faa ɛyɛ lə wə ubi lala əsuə
eso.
7 Itsyise ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ
əsuəə, búnyə bofo, nyamfo ni bə
búnyə abua eto bufikatsyɛ. Nte
Onanto eto lefonɛ kplɛ eto okle ni
nə úfi útə bo mfo.
8 Lefonə nə eto kakle ləmbə
bɔtɛyi. Ɛyɛ lə wə kobetete ku kase
wə nsusu nyi lesa saa eso.

9 Útə bɔnɔ kasɔ ékpa wuee
ketsyue kulakula ka béyifo bətsyə
itə kə bolosə ɛyɛ lə Kristo əsuəə.
10 Nyamfo ni bənkə lə lefe nəmə
ayoo, bookpa eyifosa kenke bakɔ,
lesa saa nə nkpe kato ku kasɔ nya
boofi asa nyamfo kenke bakpe lə
Kristo eto kalɔ.

11 Onanto ətə lesa saa əbə itə fe
kase óla. Nya Onanto díləkə bo nkə
bofiani wə betidi ɛyɛ lə bo
lɔniyifoyifo ku Kristo lə lesa nə
útsyue útsyə taa kasɔ ketsyikokɔ kẽ
əsuə.
12 Nyaso bitə bomba ni betidi tutɛ
Onanto díkələkə útsyə kokoko
bɔnlɛ kusu bobe itə Kristo, lə busiə
nkpə bɔtɛsə Onanto eto diyənde.
13 Nya mi tsya léfiani Onanto eto
betidi se bɛnɔ ɔnukualɛtiki nəmə
ini Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabebe,
be bínyə bofo, itsyise béfo wə bɛnɔ
eso. Úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə eto kɛnyɛ
ɔ́tɛyi útsyə nkə wootsyese bo, útsyə
mi lekpo nkə biyifo wə bale.
14 Lɛwɔnɔ nəmfo ni nnya Onanto
dífi óse uyi útə bo nkə bo tsya
ebunyə asa nnya útsyə kɛnyə útə
mba ni wə bale kokooko. Uyisese
əmfo lɛ bo bote bə Onanto ebutə
bomba ni wə bale nyə kedikɔ lə wə.
Bitə bɔtɛsə wə diyənde!

Paulo Áto Ola Lə Mba Léfo Kukue Komfo Eto Disi.

15 Lə nyamfo esoo, idu lə lefe nə
mínɔ miə béfo Bonamute Yesu
bɛnɔ, ku kase biala mba kenke
díkafo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə
banɔɔ,
16 maanyɛ Onanto ani bɔsɔ lə mi
disi. Maakloma mi lefe saa lə mɔ
olatoto əsuə.
17 Nya maatɔ Onanto wə ni
Bonamute Yesu Kristo eto Anto,
ɔkɛnkɛnyə kenke miə utə mi wə
Lɛwɔnɔ nə luutə bitsyə ənə nya lə
uləkə Onanto əmə ote mi, bə lə bete
wə kukɔnɔ.
18 Nya maatɔ wə minkə lə ɔsini
mi ənəmi, bə lə binyə nnya eso
ókpadi mi óboko nkə lə bibə bete
kusubebe ko eso ókpadi mi ku kase
atsyɔkpokpo itə mba ni wə balee,
lefo koya
19 ku kase wə əsuəale kplɛ nyamə
nlɛ keyifo kekleke lə bomba léfo wə
bɔnɔ əsuə. Nya əsuəale nyamfo,
nnya nlɛ keyifo lə boo, lekateko wə
əsuəale kplɛ nyamə,

20 nnya úfi ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə nya úfi wə útsyə lə wə kodiani lə kato kenke.
21 Mfó Kristo nsi ɔnlɛ seka budi nya kato eto sekadidi saa ku kasɔ mfo eto əsuəale saa əsuə ku əsuəale bamba saa nkpe wə kalɔ. Wə diye teke kato əsuəale saa ku sekakedikɔ saa lə kawunsiə kamfo ku nka nsi luubə.
22 Onanto éfi lesa saa ókpe lə Kristo eto akpa kalɔ nya úfi wə útə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke fe asa kenke eto Onamute wə nso kenke.
23 Bafokanɔfɔ bamfo ni Kristo eto əsuə nnya dítə ɔflɔ kenke, nya Kristo tsya ni nwə ləətə asa nnya kenke laaflɔ kalo.

2

Onanto Dítə Nkə Binyə Nkpe Ɛyɛ Lə Kristo Ǝsuə.

1 Kɔɔ se béta bibu nya bíyifo lebua itsyi lə mi koto mentsyuəmentsyue əsuə esoo, bíyifo fe betidi ba díkpe lə lɛwɔnɔ əsuə.
2 Lefe nəmfóo, bísiə nkpə fe kawunsiə bua kamfo eto nkpəsiəsiə seka. Bítəkəko əsuəale nnya nlɛ difule kato eto seka budi eto kama. Wə ni lɛwɔnɔ nə nlɛ keyifo mɔmɔ lə mba lɛni bə bembutsyue Onanto koto.
3 Lə sitintii, bomblɛ kenke ətsyə fe mə nya búsiə nkpə lə bo alasa əsuə, lə kase iǹyə itə bo əsuə eto sinə ku nsusu seka. Ditsyəbi nəmfo lɛkɛ lə bo eso Onanto dínyə ɔblɔ ókpe bo, fe kase únyə ókpe kawunsiə eto betidi kenke, únə mə koto nɛ.
4 Fɛɛ se Onanto eto kaminsənyənyə itə bo mfui nya kasekɔ ləmbə lə lelabi kplɛ nə onkpe utə bo esoo,
5 se búkpə lə lɛwɔnɔ əsuə lə bo abua yifoyifo esoo, útə busikli búbə nkpə ku Kristo. Nya ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuəə, búnyə bofokətə nɛ.
6 Se buyifo bani ku Kristo Yesu esoo, ótakasə bo úǹyənsə ku wə, nya útə buudi seka ku Kristo lə kato.
7 Onanto éyifo nyamfo nkə lə ufi ote mba luubə kama kenke wə lefonə nə ləmbə bokatesəko ku kulesa saa ku wə kafoɛkpɛ lə kase únyə bo kaminsə lə Kristo Yesu eso.
8-9 Itsyise ɛyɛ lə Onanto eto lefonə eso bínyə bofokətə, se béfo wə bɛnɔ eso. Nya inni lə mi kosate eto kulesa saa eto buyifo eso. Bomu iyifo Onanto eto ətəsa nnya úfi útə bə lə kuutsyuə saa lə ɔyɛ əsuə kato bobesə lə nnya əsuə.
10 Onanto díyifo bo ku wə kosate eto ani nkə lə buyifo bani ku Kristo Yesu nkə lə busiə kasɛɛ yifoyifo eto nkpə bo wə kosate lɛlɔ utsyə nkə bubə busiə.

Kristo Éfi Betidi Kenke Ɔkɔ Beyifo Bani.

11 Bekloma biə bíambɔ bitsyi lə Yudafɔ əsuə, bomu bále mi fe betidi ba lenyi Onanto. Yudafɔ eyifo mba laala alo, nya baaka mi bafɛfɛ bə betidi laanla alo. Fɛɛ sitintii, mba laala alo eeyifo əsuə eto sinə eto lekpa nə betidi leefi ani keeyifo.
12 Bekloma biə lə lefe nəmfóo, bínyə kɔsɛsɛ lə Kristo ɔflɔ nya bíyifo bafɔ nya bíenyifo Onanto eto betidi ba úləkə fe kase Yudafɔ. Nya bíankɛ lə kɛnyɛ ka Onanto lékle ku wə betidi ku asa nnya eto kɛnyɛ útsyə ku mə. Nya isi enso ni bə kusubebe kukutsyuə saa mankɛ mi itə kulesa nya Onanto saa tsya mankɛ mi.
13 Fɛɛ mɔmɔɔ, ɛyɛ lə Kristo eto ukpə wə úkpə lə disi əsuəə, bóokpa mi mba díǹyə kɔsɛsɛ kɔ tsya bíbə bíyifo bani ku Kristo Yesu.
14 Itsyise Kristo kosate léboko diyuə lə bo nti lə lefe nə eto lefe únə lɔniyifoyifo óboko Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ nti. Nya úfi wə əsuə óba kekisi ka nte fe ofati wə lɛkɛ lə mi nti úləkə.
15 Úləkə Yudafɔ eto kɔfi ku mə akpayifoyifo lenti ɛyɛ lə mə nkpə bo úsiə lə əsuə eto sinə əsuə bə lə ɔkɔ akpa ənuə nyamə beyifo mə

utidi fɔfɔ ɔni bə lə beyifo bani ku wə, itə lə diyuə lə dibə lə mə nti.
16 Ɛyɛ lə Kristo eto ukpə wə úkpe lə uyikabie əsuəə, ókpla kədiə ka lɛkɛ lə akpa ənuə nyamə eto nti. Nya ɛyɛ lə ukpə əmə əsuəə, ótsyasə betidi akpa ənuə bamə eto nti béyifo utidi ɔni nya úyifo mə bani ku Onanto.
17 Nyaso se Kristo díbəə, óbe diyuə eto Ditiki Sɛɛ letsya útə mi betidi ba letsyonko Onanto ku bomba lɛfi wə.
18 Ɛyɛ lə Kristo əsuə nnya bo akpa ənuə nyamə kenke, Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, bofo buńyə lə Anto Onanto eto ənəmi.
19 Nyaso mimba lenni Yudafɔ ensini bafɔ ku bayɛkusutidi bio. Biyifo betidi bani ku mba ni Onanto eto bebi, ku bəməmbi lə wə diyo eto betidi nti.
20 Mi tsya eyifo fe ofati wə báto bətəkə kekleke lə ketsyikokɔ eto leba nə batɔnkpe ku bənyɛləkətidi lékpe lə kasɔ nya Kristo Yesu kosate ni oseke əmə.
21 Wə ni utidi wə lɛkɔbe diyo nə báto bətəkə mfó eto akpa nnya kenke ɔkɔ, nya útə léfiani Onanto eto kedikətəkɔ kɛnkɛ.
22 Nya lə mi lɔniyifoyifo ku wəə, balɛ mi tsya booto fe diyo kakɔ ku mi bətsyuə bə lə befiani kəsiəkɔ itə Onanto ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nəmə əsuə.

3

Paulo Éfi Ditiki Sɛɛ Nəmə Úsuko Betidi Ba Lenni Yudafɔ.

1 Lə nyamfo esoo, mɔ, Paulo, wə bakpe lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disi lə mi mba lenni Yudafɔ esoo, maato ola kətə Onanto.
2 Sitintii, mfo nnɔ miə bíɔnɔ kase Onanto lə wə lefonə əsuəə, dífi keyifo kamfo ókpe mɛ lə kɔni nkə nyifo itə mi kasɛɛ eso.
3 Fe kase mínkawɔni kliminti míntsyese mii, Onanto ələkə wə ketsyue ka úyifo ɔ́kulaa, óte mɛ.
4 Lə bekla kukue komfoo, biunye kase minɔ akulasa nnya nkpe lə Kristo əsuə kasɔ.
5 Kɔɔ Onanto məntə kawunsiə eto betidi te akulasa nyamfo. Fɛɛ mɔmɔɔ, útə ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ əsuə úləkə asa nyamfo ótə wə batɔnkpe kɛnkɛ ku wə bənyɛləkətidi.
6 Asakulakula nyamə ni bə útə nkə ɛyɛ lə wə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuəə, mba lenni Yudafɔ tsya əbə báfiani mba leedi Onanto eto bikə ku Yudafɔ, bákɔ beyifo əsuə eto uyi ɔni, bənyə kedikɔ lə kɛnyɛtsyətsyə ka Onanto dítsyə ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuə.
7 Onanto éyifo mɛ wə Ditiki Sɛɛ nəmfo eto uyifoyifo ɛyɛ lɛ wə ətəsa nnya úfi útə mɛ lə wə əsuəale əsuə eso.
8 Mɔ nwə ni ɔfɛfɛ kenke minso lə mba léfo Onanto bánɔ ntii, ətə ɛyɛ lə wə lefonə əsuə mfi wə Ditiki Sɛɛ fokoya nɛ nkpe lə Kristo əsuə mbe letsya ntə mba lenni Yudafɔ.
9 Nya lə nyifo betidi lə bənyə kase ele bə befi Onanto eto akulasa eto ketsyue beyifo keyifoo, Onanto wə ni nwə díyifo asa nnya ta, éfi wə akulasa nyamfo ɔ́kula taa lə lefe kokoko nə léfe əsuə.
10 Itə lə bayɛ lə bafokanɔfɔ əsuə bələkə Onanto eto kobe ateate kpə nyamə bate kato eto batɔnkpe ku bəsuəalenyə ba nlɛ seka budi lə kato eto kawunsiə.
11 Nyamfo eyifo ketsyue manlo ka Onanto díyifo útsyə taa kokoko. Mɔmɔɔ, útə ketsyue kamfo əbə itə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə.
12 Lə lɔniyifoyifo ku Kristo se bófo wə bɔ́nɔ esoo, ókpe bo nkɛale bə bɔnyi bɔfi Onanto lə bokakase əsuə.
13 Nyaso nlɛ mi lekpakpa minkə lə kanyi ka minlɛ bunyə lə mi kɛnyɛ esoo, məntə lə elo mi ani itsyise biunyə kutəkə lə nnya əsuə.

Kristo Aala Bo.

14 Fe kase minlɛ bɔtɛyii, nyamfo eso maase akonki kato ola lə Anto əmə eto ənəmi nɛ.
15 Wə ɔflɔ asa nnya kenke nkpe kato ku kasɔ laafo mə diye ketsyiko.

16 Nlɛ ola boto miə Onanto lə utə
wə Lɛwɔnɔ lə difi ni əsuəale nə
nkpe lə wə diyənde nə léba lékpoo,
lə didufə lə mi ketu kəmiə ke.
17 Nya nlɛ bɔtɔ tsya miə Kristo lə
uyifo wə kəsiəkɔ lə mi ketu kəmiə
ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nya lə mi
lelabi eto keyudu lə kedufə lə kasɔ
kekleke fe kase kuyi eto kale leeyifo
nya lə dimuə ale,
18 bə lə mi ku mba léfo Onanto
bánɔ kenke lə binyə əsuəale lə
bɛnɔ kase Kristo laala mi kasɔ,
lelabi nə leba lenkpo, lɛyɛ letsyo,
lebe kato fanloo nya letsyo disu
kasɔ tsya.
19 Nya lə bibə bete Kristo eto
lelabi nə biembofo kasɔ bɔnɔ
kalosə bə lə Onanto eto ditsyəbi
nəmə lə diyi mi əsuə kenke.

Paulo Átɛsə Onanto.

20 Onanto eto əsuəale ni nnya nlɛ
keyifo lə bo əsuə. Woafo lesa saa
nə lefe itə bo buyifo kətə bo enso
kase boatɔ nye boebu disi ketsyiko
kulaa tsya.
21 Atɛsə itə Onanto lə bafokanɔfɔ
nti ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuə itə lefe
saa ku idu mɔmɔ isu manlo manlo!
Ibə itə.

4

Kristo Ǝtə Nkə Bafokanɔfɔ Kenke Yifo Bani.

1 Nyaso mɔ nwə nlabe lə diyo, se
meeyifo Bonamute eto keyifo esoo,
nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ minkə bisiə nkpə
bo lɛflɔ bokate ko bokpadi bo
Onanto lékpadi mi.
2 Bebokosə əsuə kasɔ lefe saa,
biyuə buɛɛ ku lə bɛkɛ disuətsyə.
Biləkə mi lelabi bete bətsyuə ku lə
bɛkɛ dibusə bitə mi bətsyuə.
3 Bekplatsya lə biyifo lesa saa lə
kɛnyɛ kani əsuə fe kase Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nəmə dífi mi ɔ́kɔ, lə bisiə
nkpə lə diyuə əsuə.
4 Ǝsuə ani ku Lɛwɔnɔ lɔni ete
nkpe fe kase kusubebe kɔni hã
nkpe mi nya ini nko eso Onanto
lékpadi mi nɛ.
5 Onamute ɔni ku bofokanɔ bɔni
ku ntufləsəfləsə eto lekpa lɔni tsya
ete nkpe.
6 Nko ini bə Onamute ku Anto ɔni
ete nkpe itə betidi ba kenke nya
uyifo asa kenke eto Onamute,
weeyifo keyifo kayɛ lə bo əsuə nya
onkpe lə bomblɛ əsuə.
7 Nya ətəsa nnya únə kafo útə bo
utsyuə saa, akate ko kase Kristo
dítə.
8 Nyaso Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛtɛyi nkə,

“Se óbe úsu kato fanlofanloo,
ókpa mba kpə úləkə utsyiko lə
sidomu əsuə úsuko.
Nya úsie ətəsa útə betidi.”

9 Nya se bátɛyi bə óbe úsu kato
fanlofanloo, nnya kasɔ nkpə? Nnya
kasɔ ni bə tutɛɛ, ɔ́yifə úbə taa
kawunsiə kamfo eto kasɔ ke.
10 Nya utidi ɔni əmə lɛyifə úbə
kasɔɔ, wə ke disi óbe úsu kato
fanlofanlo nɛ, oso utsyuə saa nya
ófo unsi lə lesa saa əsuə lə kato ku
kasɔ kenke.
11 Wə ni nwə dísie ətəsa útə utidi
saa nya úləkə bətsyuə báfiani
batɔnkpe nya bətsyuə tsya lefiani
bənyɛləkətidi, nya bətsyuə tsya
lefiani mba laabe Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya, bətsyuə ni mba laalɛ
bafokanɔfɔ ola, nya bətsyuə lefiani
bateasa.
12 Úsie ətəsa nyamfo útə nkə lə ufi
ɔlɔ Onanto eto betidi utsyə bə lə ufi
ɔlɔ bafokanɔfɔ utsyə lə beyifo wə
keyifo, nya yɛkɔ ku nyamfoo, lə ufi
əsuəale okpe Kristo eto əsuə nnya
ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə.
13 Onanto éyifo nyamfo nkə lə
bomblɛ lə bubə buyifo bani lə nnya
bofo bɔnɔ əsuə, ku lə bubə bote
Onanto eto Ubi əmə. Lə bubə bobe
bɔflɔ butsyə fe Kristo nya lə wə
ditsyəbi nəmə kenke lə leba didufə
bo lə əsuə butsyə fe wə ke.

14 Nya boensi embutsyə fe
bekpefi ba eto nsusu dímambe, ba
asatete fɔfɔ saa nte fə ufiebi wə
laasɔ keke mə kesuko sɛtɔ ku kama,
nya bidiabidia eto bateasa laawɛ
mə kakpe lə mə nsusu bua əsuə.

15 Lə nyamfo eto kɛnyɛ, bə lə
bɔtɛyi ɔnukualɛ lə lelabi əsuəə,
bubə bobé lə kusu saa əsuə fe
Kristo wə nwə ni bo disi.
16 Wə lɛkɔbe utidi eto uyi əmə
kenke eto ntsyakɔ ku kate kenke
ɔnlɛ ɔni, itə bə utidi eto uyi əmə
kenke eeyifo keyifo lə kusu əsuə,
kabé kaflɔ kawunsə lə lelabi əsuə.

Bisiə Nkpə Fe Onanto Eto Bebi Seka.

17 Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə Bonamute
eto diye əsuə minkə biensisiə nkpə
fe mba lenyi Onanto, ini asa bimba
hã eto disi beebu.
18 Nya mə nsusu nkpe lə ketuntu
əsuə. Nya bəmbə kedikɔ saa lə
Onanto eto nkpə bo wəətə əsuə,
itsyise benyi nnya kulesa kon tsya,
nya bankpe letotidi.
19 Benyi kofani nyaso asa
buayifoyifo eto kama hã bəətəkəko.
Nya baasɛsə ənəmi lə asa nnya
laabiasə əsuə eto sinə saa eto
buyifo əsuə.
20 Bebe, inni nyamfo eto okle
békase bitsyi lə Kristo əsuə.
21 Mɔ éfi nnya minkə bɛnɔ asa
itsyi lə wə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.
Nya fe mba ntəkəko wə kamaa,
báte mi ɔnukualɛtiki nnya nkpe lə
Yesu əsuə.
22 Beyani ditsyəbi koko eto nkpə
bo bísiə, nə dítə bísiə nkpə bo eto
okle bísiə léfe. Asa nyamfo díkawɛ
mi kakpe nya bíkətəkəko əsuə eto
sinə eto eyifosa eto nkpə bo
laabiasə utidi eto nkpə.
23 Bɛtsyi mi ketu ku nsusu
bɛwuninsə lə biyifo bafɔfɔ.
24 Nya bifi ditsyəbi fɔfɔ nə béyifo
lə Onanto eto ditsyəbi əsuə nya
weeyifo asa lə kusu ko diyifo kɛnkɛ
bekpe fe awu.
25 Nyaso bɛyɛ sidia bɔtɛyi. Utsyuə
saa tɛyi wə ɔyimitsyuə ɔnukualɛ
itsyise bo nti eto utsyuə saa lɛkɔ
buyifo Kristo eto əsuə.
26 Lə ənyə ɔblɔɔ, məntə lə fə ɔblɔ
əmə lə okpa fə okpe lə lebua əsuə
nya məntə lə kofe lə kudufə fə diyo
ku ɔblɔ.
27 Biəntə Obonsam kusu saa.
28 Utidi wə leeyuu, sinkli ɔyɛ
buyu lə ufi wə ani uyifo keyifo sɛɛ
lə ɔkɛ lesatsyuə nə ofo bufi
kawunsəko bakombo.
29 Biəntə lə ditiki bua saa lə lɛbɔ
ditsyi lə mi kɛnyɛ, bomu bidi etiki
nnya lɔɔwunsəko utidi lɔ wə utsyə,
lə iyifo lɛwunsəkobi itə mba lɛnɔ
nnya.
30 Bienyifo kulesa nə lembutə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nyə disuəyuə.
Itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ befi bətsyə
mi lekpo nə lete bə nə Onanto ebofo
mi lə nkpə lə diyi fɛfɛ nəmə əsuə.
31 Biəntə lefonfi lɛkɛ lə mi əsuə,
biləkə ɔblɔ kekleke ku lefonyi
bitsyiko lə mi akɔɛsi. Biləkə lə mi
nti kudukpokpo bimba, betidi eto
diebiasəbiasə ku nsusu bua saa
kenke fifi lə utidi əsuə.
32 Lə nnya kɛnyɛɛ, bitə lə mi
bətsyuə eto asa lə ɛlɛ mi kaminsə lə
biyifo kafo ɛkpɛ bitə bətsyuə. Bifi
abua bɛtsyɛ bətsyuə fe kase Onanto
tsya dífi mi ale ɔ́tsyɛ mi ɛyɛ lə
Kristo əsuə.

5

Bisiə Nkpe Bo Lɔɔkɛ Onanto Ɔkɔɛ.

1 Se biyifo Onanto eto bebi lala
esoo, ele bə bekplatsya lə bitsyə fe
wə.
2 Biləkə lelabi bete lə mi
nkpəsiəsiə əsuə fe kase Kristo laala
bo nya úfi wə əsuə fe kedi ka laanyi
fififi útə Onanto lə bo disi. Nyamfo
eyifo keditətə ka laakpe Onanto
disuəyuə.
3 Se biyifo Onanto eto betidi esoo,
yensile bə bakpo sɛsɔnɔdi ku
asinsayifoyifo saa nye kunəkpə eto
diye ko lə mi nti.
4 Nko ke yensile bə bɔtɛyi kulesa
butsyiko lə asinsa əsuə ku akɔɛnsa
nye amumusa əsuə. Bomu ele bə
bufi lɛninsɔ butə Onanto.
5 Itsyise mi kosate yi biə utidi wə
kee ni ɔsɔnɔdi nye leeyifo asinsa
nye nkpe kunəkpəə, embunyə
kedikɔ lə Kristo ku Onanto eto
sekakedikɔ kəmiə. Lə ɔnukualɛ
əsuəə, kənənsɛ lə asa əsuə akateko
sifiəsumu.

6 Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ
mi okpe ku etiki bimba saa, itsyise
asa nyamfo eto kakle eso Onanto
eto lefonyi looba lekpo lə mba nkpe
letotidi əsuə nɛ.
7 Nyaso mi ku mə mamfloma ani
bətsyuə lə mə eyifosa əsuə.
8 Itsyise kɔɔ, bɛkɛ lə ketuntu
əsuə, fɛɛ mɔmɔɔ, se bíkafiani
Bonamute eto betidi esoo, bifi
bekpe lə diyənde əsuə. Nyaso bisiə
nkpə fe betidi ba nkpe lə diyənde
əsuə,
9 itsyise awɔnsa nnya laabɔ ketsyi
lə betidi ba nsi nkpə lə diyənde
əsuə ni asa sɛɛ buyifo, asa buyifo lə
kusu əsuə ku ɔnukualɛ tɛyitɛyi.
10 Bekplatsya lə bekase
asayifoyifo nnya laakpe Bonamute
disuəyuə.
11 Biankɔ ani ku mba eto eyifosa
nsi nyɛ lə ketuntu nnya laambɔ
awɔnsa saa əsuə. Bomu biləkə mə
bete.
12 Itsyise iyifo afanisa tinti bə
bedi etiki itsyiko lə eyifosa nyamfo
eto okle əsuə lə kabiɔbiɔ əsuə kula
tsya.
13 Nya lə bələkə asa nyamə kenke
lə diyənde əsuə batée, ete boonyə
mə ditsyəbi nəmə kosate wuee nɛ.
14 Itsyise lesa saa nə bələkə batee
lekplee, aabɔ bəənyə lə diyənde
əsuə. Nyamfo eso baatɛyi bə,
“Sankli fə nwə nlɛ selabe,
taka etsyi ɔkɔmə əbə,
lə Kristo lə uyənde okpo fə lə əsuə.”
15 Nyaso bebe sinini kase binsi
nkpə. Biənsiə nkpə fe betidi ba
lenyi kobe. Bomu bisiə nkpə fe
betidi ba nyi kobe.
16 Biyifo kusu ko ditu mi mfo eto
keyifo kukɔnɔ, itsyise asa
buayifoyifo lə lefe nə bonkpe mfo
əbə ebe kato tinti.
17 Le nyasoo, bienyifo mi əsuə fe
betidibuki. Bomu bɛbɛbɛ lə bete
asa nnya Bonamute əmə laala nkə
biyifo.
18 Biənnə nte bikpə itsyise
nyamfo akpe mi lə abuayifoyifo
əsuə. Bomu bitə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
lə lefo disiə lə mi kenke.
19 Nya bifi Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue eto əsə eto etiki, ku atɛsɛ eto
əsə, ku bofokanɔ eto əsə bidinko
mi bətsyuə etiki. Nya bifi atɛsɛ eto
əsə ku əsə minimini bɛtɛsə
Bonamute lə mi akɔɛsi.
20 Bɛsɔ Boanto Onanto ani lefe
saa lə lesa saa əsuə ɛyɛ lə
Bonamute Yesu Kristo eto diye
əsuə.

Usə Ku Usiə Eto Nkpesiəsiə

21 Bebokosə mi əsuə kasɔ bitə
bətsyuə fe kase biebu Kristo seka.
22 Besio bokosə mə əsuə kasɔ
bətə mə kosate eto bəsə fe kase
baabokosə əsuə kasɔ kətə
Bonamute əmə.
23 Itsyise usə ni disi utə usiə fe
kase bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto
disi ni Kristo. Ditsyukpa nəmə ni
Kristo eto əsuə eto sinə nya Kristo
kosate əmə ni se Ofomfokətə.
24 Lə nyamfo esoo, fe kase
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə
lebokosə əsuə kasɔ dítə Kristoo,
nko ke ini bə bəsiə tsya bokasə mə
əsuə kasɔ bətə mə bəsə lə lesa saa
əsuə nɛ.
25 Bəsə, bela mi bəsiə fe kase
Kristo léla bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə nya úfi wə nkpə
útə lə ni disi seka.
26 Úyifo nyamfo lə ufi uyifo
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə
kɛnkɛ utə Onanto lə lefe nə eto lefe
úflə ni ku wə ditiki fe ntu ókpasə.
27 Waanla nkə keni kukətsyuə saa
lə kələ ni kukalebe saa lə kakpɔtsyi,
nye lə keni kukətsyuə saa eto okle
lə kətəkə lə ni. Ola nkə lə
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə lə
diyifo kɛnkɛ, bənnyə kabiakɔ saa lə
ni. Lə balɔkɔsə ni kukɔnɔ fɛ befi ni
babɔnko lə wə ənəmi.
28 Mmə ke ele bə bəsə la mə bəsiə
fe kase baala mə kosate eto əsuə
eto sinə nɛ. Nya osani wə laala wə
usiəə, wə kosate ɔnlɛ bola.
29 Kuutsyuə saa eenyifo wə əsuə
eto sinə disiale. Bomuu, waalɛ se
ola bə lə sɛkɛ ale, fe kase Kristo
leeyifo kətə mba bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə.
30 Itsyise wə əsuə eto lekpa buni
butə wə.

31 Fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛtɛyi nkə, “Lə nyamfo eso
osani du lə wə anto ku ambe ɔflɔ
usu ɔkɔ ku wə usiə nya mə inuə
bamə loofiani əsuə eto sinə sɔni.”
32 Kasɔnɔnɔ ka letsyoo, abiɔ
kakpe lə ditiki nəmfo kəmiə. Mɔ éfi
nnya fe Kristo ku bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa əsuəə, banlɛ etiki budi
ketsyiko.
33 Fɛɛ ɛlɛ etiki budi ketsyiko lə
fintsya əsuə. Nya ni bə, ele bə mi
utsyuə saa la wə usiə fe wə əsuə,
nya usiə saa tsya lə ubu wə usə.

6

Bisiə Nkpe Bo Dińyə Itə Bebi Ku Antomə.

1 Mi bebii, bitsyue mi antomə ku
ambemə koto fe kase ɛnyɛ lɛ Kristo
eto kusu əsuə itsyise nnya ni lesa
nə lɛtsyɛ bə biyifo nɛ.
2 Kɔfi kpekpe tutɛ ko
kɛnyɛtsyətsyə nkpe ni bənkə, “Bu
fə anto ku fə ambe.”
3 Isukosə ɛtɛyi nkə, “Bə lə ɛlɛkɛko
fə lə əsiə nkpə kəntsyɛ lə kasɔ
kamfo əsuə.”
4 Antomәə, biankpe mi bebi
lɛblɔfi. Bomuu, bikulɛsə mə lə binə
mə ku kɔlɛlɛlɛ ɛyɛ lə Bonamute eto
bofokanɔ eto kusu əsuə.

Ele Bə Bisiə Nkpe Kukɔnɔ Ku Mi Banamute.

5 Ndomufɔ, mimba leeyifo betidi
bamba eto nyifoo, bebokosə əsuə
kasɔ lə bitsyue mi kasɔ mfo eto
banamute koto itsyi taa mi ketu
kəmiə fe kase bietsyue Kristo eto
ditiki koto.
6 Bienyifo nko lə lefe nə mə
ənəmi ntəkə lə mi əsuə bə lə batɛsə
mi eso bomuu, bifi mi əsuəale
kenke biyifo lesa nə Onanto laala,
fe Kristo eto ndomufɔ.
7 Biləkə kafo faa biyifo keyifo fe
Bonamute əmə bɛnlɛ ke buyifo kətə
seka, nya inni utidinini saa.
8 Bekloma biə Bonamute ebofo
utsyuə saa kayo, ndomunyə feni
o-o, nwə nsi wə əsuə əsuə feni o-o
ɛyɛ lə keyifo sɛɛ ka feeyifo kumə.
9 Banamute, mi tsya yifo nkomə
ke bitə mi ndomufɔ. Biankpe mə
sikpi, itsyise biyi biə nwə ni mi ku
mə Onamute əmə kpe kato.
Waambe utidi eto ənəmi lə etiki
bola kələkə əsuə.

Bifi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Eto Bemake Bikakpɔ Lema.

10 Lə kalosəkɔɔ, kase biyifo bani
ku Bonamute, lə isi ɛkɛ ale beso ɛyɛ
lə wə əsuəale kplɛ nyamə əsuə.
11 Bekpe mi bemake kenke bia
Onanto dítə mi bə lə befo buńyə
kekleke lə Obonsam eto awɛsu bua
nyamə əsuə.
12 Itsyise inni bo kuu betidi nlɛ
bɔkpɔ. Bomu bo ku awɔnɔ bua eto
əsuəale, lɛwɔnɔ eto əsuəale eto
baka, kawunsiə tuu kamfo eto
əsuəale eto baka, ku asa
buayifoyifo eto baka ba nkpe kato
eto əsuəale bɔnlɛ bɔkpɔnko.
13 Lə nyamfo esoo, bifi Onanto
eto bemake kenke bekpe. Bə lə diyi
bua nəmə əbə ditu mii, biofo buńyə
kekleke kakpɔ lema nəmə isu
kalosəkɔ, nya lə əsuəale lə isi ibu
ɛkɛ mi lə əsuə.
14 Nyaso bińyə kekleke! Bifi
ɔnukualɛ eto Ditiki Sɛɛ nəmə bekle
nkɛ fe abɔsu lə bifi kasɛyifoyifo biti
fe akɔɛsibi eto situ eto etisa.
15 Ditiki Sɛɛ nə ləənə diyuə
kabokoo eto bɔtɛyi, lə diyifo mi
afɔkpa nya biokpe bisu lema.
16 Ɛwunsə lə nyamfo əsuəə, bifi
bofokanɔ bɛlɛ lə ani lə idi lesa nə
loota mi əsuə lə lema. Itsyise nnya
ni lesa nə loofo itə mi lə olontidi
əmə ata mi wə kabe ka nte fe ute
wə nlɛ bunyə fla fla fla nya yaninsə
ute əmə.
17 Nya bifi situ eto lemankpakpa
nə ni Onanto eto nkpə bofokətə biti
lə disi ku Onanto eto ditiki nə ni
kalande nə Lɛwɔnɔ dítə mi bɛlɛ
kekleke lə kɔni.
18 Bikato ola lefe saa kətə Onanto.
Bɛtɔ Onanto eto bɔwunsəko
kekleke fe kase Lɛwɔnɔ nəmə loote.
Lə nyamfo esoo, bińyə bikabe kusu,
nya yaanlo mi ani. Bikato ola lefe
saa lə mba lefiani Onanto eto betidi
kenke eto disi.

19 Beto ola tsya lə mɔ disi bə lə
Onanto lə ufi lesa nə ele bə ntɛyi
okpe mɛ lə kɛnyɛ bə lə ntɛyi Ditiki
Sɛɛ nəmə ku bofokanɔ lə sikpi
mante mante əsuə, bə lə mbe letsya
nləkə asakulakula nnya nkpe lə
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə nte.
20 Ditiki Sɛɛ nəmfo eso mini
ɔtɔnkpe wə béti bákpe lə diyo mfo
nɛ. Beto ola bə lə mfo ni bɔtɛyi ku
unnyə fe kase ele bə ntɛyi ni.

Bɔlɛ Mi Bokla.

21 Tihiko, bo ɔyimisani lala, wə
leeyifo asa lə Bonamute eto kusu
əsuəə, ebubə ɔtɛyi mi kase minte
ku keyifo ka kenke minlɛ mfo.
22 Botsyese ko minlɛ wə miə ubə
ɔtɛyi mi kase bonkpe mfo nya lə
okpe mi nkɛale.
23 Boanto Onanto ku Bonamute
Yesu Kristo lə bətə mi bafokanɔfɔ
kenke, diyuə ku lelabi ku bofokanɔ.
24 Onanto eto lefonə lə ditəkəko
betidi ba kenke laala Bonamute
Yesu Kristo ku lelabi manlo.

FILIPIFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Filipifɔ

1 Mɔ, Paulo, ku Timoteo ba ni
Kristo Yesu eto beyifoyifo lɛwɔni
kukue komfo.
Bufi bɔnlɛ kətə mi Onanto eto
bafokanɔfɔ kenke ba nkpe lə Filipi
nya biyifo bani ku Kristo Yesu,
2 ɛwunsə lə mi batɔnkotɔnko ku mi
bawunsəkotsyuə tsya.
Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku
diyuə lə disiəko mi.

Paulo Áto Ola Lə Bafokanɔfɔ Ba Nkpe Lə Filipi Eto Disi.

3 Lefe saa nə ke minkloma mii,
maasɔ mɔ Onanto ani lə mi disi
4 Nya lefe saa nə ke minlɛ ola
boto lə mimblɛ kenke eto disii,
maato wə ku disuəyuə.
5 Itsyi lə kase bɛwunsəko mɛ lə
Ditiki Sɛɛ nəmə eto keyifo əsuə idu
lə kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mɔmɔ
eso.
6 Mfo nnɔ miə Onanto wə
dítsyiko keyifo sɛɛ kamfo kasɔ lə
mi ntii, ebusukosə ke isu ese
kalosəkɔ lə Kristo Yesu eto dibəfe
nəmə.
7 Bekpe mɛ lə nsusu lefe saa nya
ɛlɛkɛ itə bə nkebu disi ketsyiko lə
mimblɛ əsuə nko. Itsyise mimblɛ
efi kətsyuə lə kusu ko Onanto dítə
mɛ, mɔmɔ əmə minlabe lə diyo ku
lə lefe nə mísiə lə mɔ əsuə əsuə bə
lə nta Ditiki Sɛɛ nəmə disi bə lə
betidi lə bafo ni banɔ bəńyə
kekleke.
8 Onanto ni mɔ odansiɛ nkə sitinti
minlɛ bɔtɛyi minkə lelabi nə eto
okle nkpe lə Kristo Yesu əsuə útɛ
boo, ni okle minfi minlɛ mi butə nɛ.
9 Nlɛ ola boto miə mi lelabi nə
nkpe mii, lə disi lebe kato lekpe
leso, lə befo ditiki nəmə kasɔ bɔnɔ
kala kələkə kukɔnɔ kətə əsuə.
10 Nyamfo luutə befo lesa sɛɛ
buləkə kətə əsuə bə lə Kristo eto
diyi nəmə əsuəə, biuyifo basɛɛ ba
əsuə dikpilolo saa ləmbɔkɛ.
11 Ɛwunsə lə nyamfo əsuəə, bə lə
kasɛyifoyifo ka eto okle Yesu Kristo
hã ləətə utidi leeyifoo, lə keyi mi
əsuə, bə lə befi babesɛ Onanto kato,
bətə wə dibu ku atɛsə.

Utidi Wə Leeyifo Yesu Eto Keyifo, Ebunyə Nkpe.

12 Mɔ bayimi, nla miə bete sitinti
miə asa nnya dítu mɛɛ, əbə ɛwunsə
bə Ditiki Sɛɛ nemə əbə dínyə
sɛtɔsusu bomu.
13 Itə nyasoo, bamamanyə ba
kenke nkpe lə lekayo mfo ku betidi
bamba kpə ba kenke nkpe lə lekayo
mfo ənyə bətsyuə lekpo bə bákpe
mɛ lə diyo itsyise nyifo Kristo eto
uyifoyifo eso.
14 Ɛwunsɛ ku nyamfoo, mɔ bokpe
lə diyo esi itə bafokanɔfɔ kpə esi
bakpe utu bawunsə lə Bonamute
əmə əsuə itə bensiate sikpi lə Ditiki
Sɛɛ nəmə budi ku ute.
15 Lə sitintii, mə nti betidi eto
bətsyuə aayɛ lə kutsyuəsɛ kpɔkpɔ
əsuə kedi Kristo eto ditiki nəmə
kate, nya baala bə baatanko mɛ lə
ni bɔtɛyi əsuə, fɛɛ bətsyuə eeyifo
nnya ku nsusu sɛɛ.
16 Lelabi dítə betidi eto lekpa
nuəfə nəmfo bə babe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya mmə, itsyise beyi
bənkə bokpe Onanto lékpe mɛ nke
nta Ditiki Sɛɛ nəmə disi.
17 Fɛɛ betidi eto lekpa tutɛ ábe
Kristo letsya lə kusu ko əmə boonyə
kutəkə kətə mə suə eso, nya inni lə
ɔnukualɛ əsuə, bomu bə lə beyifo
nko lə kanyi ka minlɛ bunyə lə diyo
nəmə kafo lə kabe kato kaso.
18 Fɛɛ nyamfo menyifo kulesa.
Nya ni bə utsyuə abe Kristo letsya
lə sidia, sidia əsuə o-o, lə ɔnukualɛ
əsuə o-o, mɔ alɛɛ, bə bábe Kristo
letsyaa, nnya mate aakpe mɛ
disuəyuə.
19 Nya muusukosə disuəyuə nəmə
bunyə itsyise nyi miə ɛyɛ lə mi
olatoto əsuə ku lə bɔwunsəko bo
laabɔ ketsyi lə Yesu Kristo eto
Lɛwɔnɔ əsuəə, booləkə mɛ lə diyo.
20 Nnya əsuə mimfi ənə mintəkə
ku minlɛ kusu bobe kekleke ni bə
medi kofani lə mɔ keyifo əsuə.

Bomu bə lefe saa, ku lə titlu
mɔmɔɔ, lə nkpe nkɛale ku mɔ
əsuəale kenke, bə muunə dibu
mboko Kristo, lə nkpe nkpə o-o nye
lə bukpə mínkpe tsya.

21 Nya be ni nkpə? Lə mɔ
kutsyəə, nnya ni bə lə nsi nkpə ntə
Kristo. Nya lə nkpee, nnya bomu
luusi yooboko mɛ kutəkə eso nɛ.
22 Lə nnya ete minsi muusiə
nkpəə, eni muuyifo keyifo ka luubə
kutəkə. Fɛɛ mante nnya ele bə mfi
lenti, ukpə lee nkpə.
23 Mɔ nsusu áma lə akpa əsuə.
Eni moola tinti miə maabɔ lə nkpə
bomfo nsu nsiə lə Kristo ɔflɔ, itsyise
nyamfo alɛkɛ eso famfamfamfa.
24 Fɛɛ lə mi esoo, efe bə nsi nsiə
nkpə lə kawunsiə kamfo.
25 Se mimfo nyamfo minɔ nko
esoo, nyi miə muusiə lə mimblɛ
kenke ɔflɔ nsukosə nyifo bo kenke
minlɛ buyifo bə lə busu sɛtɔ, lə
bunyə disuəyuə lə Kristo bofokanɔ
əsuə.
26 Nyamfo luutə bə lə mbə mi ɔflɔ
bioo, biunyə kusu bebesə əsuə kato
ɛyɛ lə mɛ əsuə bə biyifo bani ku
Kristo Yesu eso.
27 Lesa nə lefé mɔmɔ ni bənkə
bisiə nkpə bo dinyənko mba léfo
Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ. Itə
bə lə mbə mi ɔflɔ o-o, məmbə o-o,
lə nnɔ ntsyiko lə mi əsuə bənkə
bińyə kekleke lə lɛwɔnɔ ku nsusu
əsuə nya bińyə kɛnyɛkani lə mi
bofokanɔ əsuə bɛnlɛ Ditiki Sɛɛ
nəmə disi bota.
28 Biante mi balo sikpi. Bomu
bińyə ku utu kekleke. Nyamfo loote
mə bə mə ebonya bedufəə kasɔ nya
mi ebutəkə mə kato, itsyise Onanto
nwə nlɛ bɔkpɔ kətə mi, ebutə
bitəkə kato.
29 Itsyise bətə mi kusu bə bisumu
Kristo inni bə lə befo wə bɛnɔ ete
eso, bomu bə lə binyə kanyi tsya lə
wə disi eso.
30 Nya mɔmɔɔ, bɛkpɔnko mɛ
lema nəmə. Lema nəmə bínyə
míkakpɔ kɔ əmə ete nɛ. Nya fe
kase bɛɛnɔ, ni əmə ke ete minsi
minlɛ bɔkpɔ nɛ.

2

Ele Bə Bebokosə Ǝsuə Kasɔ Bitə Mi Bətsyuə.

1 Mfo nnɔ miə mi nkpə bo
benkpe lə Kristo əsuəə, ətə bínyə
əsuəale. Nya wə lelabi ləəyuəsə mi
ketu. Biyifo bani ku wə Lɛwɔnɔ,
nya bɛnlɛ mi əsuə wɔkɔkɔkɔɔkɔ lə
kafoɛkpɛ ku kaminsənyənyə əsuə
bitə bətsyuə.
2 Nnya lə nko ini sitintii, nyalɛ
muukənko mi miə bitə lə nyə
disuəyuə bə nsusu bɔni ku lelabi lə
lɛkɛ bo nya lə biyifo lɔni lə lɛwɔnɔ
ku disibubu əsuə.
3 Bienyifo kulesa nə lete mɔ mate
hã eto lɛlɛkɛsə nye əsuə
katobəsəbesə eto ditsyəbi.
Bebokosə əsuə kasɔ, nya bibu
betidi bamba fe balɛkɛ baso mi.
4 Nya bɛbɛbɛ betidi bamba eto
kasɛɛ, inni fə mate eto lɛlɛkɛsɛ ete.
5 Bitə lə nsusu bo lɛkɛ Kristo
Yesu, lə bɔkɛ mi tsya.
6 Nnya ni bə ite bə okpe Onanto
eto ditsyebi tsyaa, wóemfi nnya lə
əsuəale əsuə nkə lə okate ku
Onanto.
7 Bomu lə wə kosate eto lelabi
əsuəə, úfi lesa saa nə nte wə útə
kafo faa, nya úyifo wə əsuə
usumutidi. Nya úbə bále fe
kawunsiə kamfo eto utidi.
8 Utidi eto ditsyəbi lɛkɛ wə nya
óbokosə əsuə kasɔ nya ɔ́yɛ lə
kototsyuetsyue eto kusu əsuə úsu
taa ukpə kəmiə, ukpə lə uyikabie
əsuə.
9 Ɛyɛ lə nyamfo esoo, Onanto
ábesə wə kato ka nso kenke, nya
úfi diye nə nso bɔmɔ kaso diye saa
útəkə wə.
10 Nya lə bakpadi Yesu eto diyee,
ele bə asayifoyifo nnya kenke nkpe
kato ku kasɔ ku nnya nkpe lə
kasɔnti se akonki bətə wə.
11 Nya məmblɛ luufe kɛnyɛ batɛyi
bə Yesu Kristo ni Bonamute, bə lə
befi batɛsə Onanto wə ni Boanto.

Biyənde Fe Befandebi Lə Kawunsiə Kamfo.

12 Nyaso, mɔ bayimi, fe kase
bietsyue mɛ koto lefe saa, ite bə

mimbə lə mi ɔflɔ mɔmɔ tsyaa kulaa, isi efe bə bitsyuə koto beso. Bekplatsya kekleke lə bifi sikpitete ku ketinkə biyifo keyifo ka diyənko mi buləkə.
13 Itsyise Onanto lɛ keyifo lə mi əsuə lefe saa nkə lə yuutə bɛtɔnɔ bitsyue asa nnya útsyue utsyə koto.
14 Biankpe kənə nye beto taflatsyə lə kulesa buyifo əsuə.
15 Itə bə lə kawunsuə biabia ka diyi ku abuayifoyifo mfoo, mii, biyifo Onanto eto bebi ba lekpa nya beele ku dikpilolo saa ləmbə lə mi əsuə. Lə biyənde lə kawunsiə eto betidi eto nti fe kase befandebi ləəyənde lə kato seka.
16 Befo ditiki nə ləətə nkpə nəmə bɛlɛ kekleke, bə lə Kristo eto diyi nəmə əsuəə, moofo lɛkɔɛsi bɔsɔ katɛyi minkə méntsyetsyi bimba nye ményifo keyifo bimba.
17 Mi bofokanɔ lə Bonamute əsuə ku mi keyifoyifoyifo te fenkə keditətə kətə wə. Eni mɔ kɔtɔ bokpo lə kasɔ ekɔko keditətə kamfo. Nya lə ibə nkoo, yɔɔkɛ mɛ ɔkɔɛ nya muunyə disuəyuə tinti ku mi mblɛ.
18 Nko ke ini nɛ bə mi tsya nyə disuəyuə beto keyudu ku mɛ nɛ!

Timoteo Ku Epafrodito.

19 Lə Bonamte atɔnɔɔ, yɛmbɔklɛ, mootsyese Timoteo mi ɔflɔ, bə lə usinkli ubə ɔtɛyi mɛ kase asa nte lə mi ɔflɔ, lə nsi nyə disuəyuə.
20 Lə ɔnukualɛ əsuəə, mimbə kuutsyuə saa wə leefi kətsyuə lə mɔ ku mi etiki əsuə fe wə.
21 Nya bafɛfɛɛ, utsyuə saa lɛ wə lɛlɛkəsə ete bobe, nya inni nnya ni Yesu Kristo eto kusu eto ale.
22 Fɛɛ mi kosate yi biə Timoteo alɛɛ, ɔwunsəkotsyuə uni utə mɛ, kase wəəkənko mɛ lə keyifo kamə əsuə fe ubi ku anto itə Ditiki Sɛɛ nəmə eto busənsə əsuə.
23 Nyaso nlɛ kusu bobe miə, lə nyə kase asa nyamə luubə itsyə ku mɛ koo, mootsyese wə mi ɔflɔ mlə.
24 Nya mfo nnɔ tsya miə Bonamute əmə kosate ebutə mɛ kusu nkə mbə mi ɔflɔ lə lefe kliminti əsuə.
25 Mbu tsya miə ele bə ntsyese bo ɔyimi Epafrodito mi ɔflɔ, wə díńyəko mɛ kekleke lə Onanto eto keyifo əsuə. Wə ni mi ɔtɔyɛ wə bétsyese mɔ ɔflɔ biə ubə ɔwunsəko mɛ.
26 Se unyi nkə bɛnɔ biə əsuə abia wə esoo, ílə wə tinti nya óla kekleke nkə wəəbə unyə mimblɛ.
27 Lə sitintii, ɔ́nɔ bufi kekleke ibu sɛkɛ lə ukpə. Fɛɛ Onanto ənyə wə kaminsə, nya inni wə mate bomu ku mɔ tã. Lenni nko eni mɔ kanyinyənyə eto bitsyikə eboso mɛ ani ku butsyi.
28 Nyamfo kulaa eso minla miə matsyese wə mi ɔflɔ lə binyə wə, lə binyənko wə disuənyə, nya mintsya loola nwɔnɔ mɔ utu siə kasɔ sɛkɛ.
29 Nyaso befo wə ani ənuə, binyəko wə disuəyuə lə Bonamute eto diye əsuə. Bitə betidi bamfo eto okle dibu.
30 Itsyise ufi wə əsuə utə nya untə kpə lə Kristo eto keyifo ka nkə woawunsəko mɛ lə nyifo ka biamfo mə bɔwunsəko nyifo eso.

3

Biemfi Ǝsuə Bitə Ǝsuə Ǝto Sinə Eto Asayifoyifo.

1 Kafɛfɛkɔɔ, mɔ bayimi, binyə disuəyuə bə biyifo bani ku Bonamute. Yenlə mɛ bə nsi nwɔni asa nyamfo ke ntsyese mi, itsyise nyamfo luutə buinyə kekleke nɛ.
2 Bɛlɛ ola bińyə bikabe babuayifo bamfó ba leeyifo asa fe bakpa, betidi ba ləəńyə kekleke bə bala əsuə eto sinə, ini lelolala.
3 Bo ni mba léfo lelolala eto lekpa inni mə, itsyise boesumu Onanto ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ əsuə nya boənyə disuəyuə se buyifo bani ku Kristo Yesu eso. Nya boemfi əsuə butə əsuə eto sinə bola eto lekpayifoyifo.
4 Nya lə utsyuə ebu nkə woofo əsuə bufi kətə lelolala eto lekpa buyifoo, eni mɔ bomu ele bə mfo əsuə eto sinə eto lekpayifoyifo eto asa ntə əsuə nso.

5 Mɔɔ, se bále mɛ eto diyi flamfla
lee, nnya bála mɛ lelo nɛ, Israelnyə
tinti mini nya mbɔ ntsyi lə
Benyamin eto kafo. Hebrinyə
kosate kosate wə eto anto ni
Hebrinyə tinti wə mini nɛ. Nya lə
Yudafɔ eto kɔfi əsuəə, nyifo
Farisinyə.
6 Nya lə kətsyuəfifi lə
Yudanyədidi əsuəə, nyifo lə nnya
əsuə kekleke itə bə ntəkəko Kristo
eto bafokanɔfɔ kama nte mə ohiã
tinti. Nya lə bɔyɛ lə Yudafɔ eto kɔfi
əsuəə, dikpilolo saa əmbɔkə lə mɛ
itsyise, nyifo lə ko əsuə tinti.
7 Fɛɛ lə kutəkə kutsyuə akɛ lə
nnya əsuə itə mɛ kɔ əmə tsyaa,
mɔmɔɔ, lə Kristo esoo, efiani asa
bimba nnya ləmbə kutəkə saa itə
mɛ.
8 Sitintii, mfi nyamfo kenke fe asa
nnya ləmbə kutəkə saa, itsyise mbə
nyə ntsyə lekpo miə Kristo Yesu hã
ni Bonamute nya nyamfo afe mɛ
eso asa fɛfɛ kenke. Lə wə esoo, ntó
lesa saa nkpe nya mimfi asa fɛfɛ
kenke fe kuku eto ekubi bə lə Kristo
lə oka mɛ kɔni bonko wə lə buyifo
bani,
9 lə mfi mɔ əsuə kenke ntə wə.
Nyasoo, minsini ɔsɛɛ itə mɔ əsuə
ɛyɛ lə asayifoyifo lə kusu əsuə lə
kɔfi komə kalɔ. Kasɛɛ ka ni lə
Kristo bofo kanɔ əsuə hã moofo
buyifo. Kasɛɛ ka Onanto hã ləətə
ɛyɛ lə bofokanɔ lə wə əsuə.
10 Nya lesa nə minla ni bə lə nte
Kristo ku əsuəale nnya dítə
ótakasə wə utsyi ɔkɔmə úbə nkpə.
Nya lə nnyə kanyi ku wə, lə nyifo
lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə,
11 ku kusubebe bə Onanto
ebotakasə mintsya utsyiko ɔkɔmə
oboko nkpə.

Paulo Átɛyi Kase Ele Bə Uyifo Bə Lə Unyə Kayofofo.

12 Minlɛ bɔtɛyi minkɛ mbutəkə
kato nye mbɔflɔ nlo. Bomu nlɛ
bokplatsya kekleke bə lə mfo
kayofofo ka Kristo Yesu luufi utə
mɛ. Itsyise Kristo Yesu éyifo mɛ
nkə mfiani wə ole.
13 Lə sitintii, mɔ bayimi lala,
mamfo nnɔ miə mɔ kɔni éboka
kayofofo kamə. Bomu lesa nə minlɛ
bokplatsya lə nyifo ni lə nta nnya
díkafe əsuə le mfi ənəmi ntəkə lə
nnya nte sɛtɔ eto kɔniboka əsuə.
14 Nyaso meetsyetsyi bebembe bə
lə nsu nsa usunklu əmə nyila, bə lə
mfo kayofofo ka Onanto lékpadi
mɛ nkə mbə mfo lə kato ɛyɛ lə
Kristo Yesu eso.
15 Bitə lə nsusu bomfo lə bɔkɛ
bomba díkabe lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
əsuə. Nya lə mi utsyuə kpe nsusu
bamba ntsyuə, Onanto ebuləkə
nyamfo ote mi ekpa wuee.
16 Niə, niə, nniəə, bitə lə bɔyɛ
busu sɛtɔ lə kusu ko əsuə búkayɛ
ibə ese mɔmɔ.
17 Mɔ bayimi, bebe mɔ eyifobi
əsuə bɛyɛ. Bɛlɛ ola bebe mba nsi
nkpə lə ditsyəbi sɛɛ əsuə fe kase
búsiə bote mi seka.
18 Mbɔtɛyi mi nyamfo sesia, sesia
mfe nya mɔmɔɔ, nsi nlɛ mi nnya
bɔtɛyi ku binəntu miə bətsyuə kpə
eto nkpə bo bensi ətə beyifo balo
itə Kristo eto ukpə lə uyikabie əsuə.
19 Betidi bamfo eebudufɛ lə
kanyimanlo manlo eto ute əsuə.
Itsyise mə kafo ni mə onanto. Nnya
ni afanisaa, nnya əsuə bomu
bəənyə disuəyuə nya befi mə nsusu
bətəkə lə kawunsiə eto bikə əsuə.
20 Fɛ, bo alɛɛ, bo umə ni kato nya
buńyə bɔnlɛ bo Ofomfokətə wə ni
Bonamute Yesu Kristo kusu bobe bə
lə utsyi kato ubə.
21 Wə loofloma bo əsuə eto sinə
sia ləmbə ale uyifo se fe wə kosate
eto əsuə eto sinə sia nkpe lə
dinyəndə əsuə ɛyɛ lə wə əsuəale
əsuə. Nya lə əsuəalə nyamə ke
əsuəə, wuunə lesa saa okpe lə wə
kɔfi kalɔ.

4

Paulo Átɛyi Filipifɔ Lesa Nə Ele Bə Beyifo.

1 Nyaso, mɔ bayimi lala ba lefe
bitə mɛ, ba minla miə məəkənyə.
Biakpe mɛ disuəyuə tinti nya
maasɔ lɛkɔɛsi kabesə əsuə kato lə

mi disi. Mɔ bayimi lala, nko ele bə biŋyə kekleke lə mi nkpə lə Bonamute əsuə nɛ.
2 Nlɛ Ewodia ku Sinteke lekpakpa miə bɛnɔ bətsyuə kasɔ lə besinkli bisiə fe bayimisio lə Bonamute eso.
3 Nya mi tsya ba ni mɔ beyifotsyuə lalaa, nla miə bɛwunsəko besio bamfo. Itsyise béyifo keyifo kekleke báwunsəko mɛ bə lə busənsə Ditiki Sɛɛ nəmə ku Klemens ku mɔ beyifotsyuə bamba kenke ba eto aye nkpe lə Onanto eto Nkpə eto Kukue kafo.
4 Binyə disuəyuə lefe saa bə biyifo bani ku Bonamute əmə. Nsi nlɛ bɔtɛyi bio miə binyə disuəyuə.
5 Bɛkɛ disuətsyə bitə utsyuə saa. Itsyise Bonamute əmə eto dibəfe ebɔfi.
6 Biənsiə bikala kawɔnɔ lə kulesa əsuə, bomu bikato ola bikətə Onanto lə lesa saa nə lehiã mi əsuə, bikasɔ wə ani itsyi taa mi ketu kəmiə ke.
7 Nya Onanto eto diyuə nə nso kawunsiə eto utidi eto kasɔnɔnɔ saa, lə lɛlɔ mi ketu ku nsusu ditsyə lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.
8 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bitə lə lesa nə nso kɔnɔ ku nnya diŋyə itə atɛsə lə iyi mi nsusu kəmiə, nyamfo ni lesa nə ni ɔnukualɛ, lesa saa nə diŋyə itə dibu, lesa saa nə ni lɛsɛɛ, lesa saa nə lekpa, lesa saa nə laanɔ bobe ku lesa sa nə dinyənko utidi nɛ.
9 Bisiə nkpə lə ləsanə békase ku béfo bitsyiko mɔ ɔflɔ, itsyi lə mɔ etikididi ku mɔ eyifosa tã əsuə. Nya lə Onanto wə ləətə diyuə lə usiəko mi.

Paulo Ásɔ Filipifɔ Ani Lə Ǝtəsa Nya Bətə Wə Eso.

10 Lə mɔ lɔniyifoyifo ku Bonamute əsuəə, iyifo mɛ disuəyuə tinti bə lə lefe kɛntsyɛ kamaa bisi bɛlɛ buləkə kate mɛ biə bifi kətsyuə lə mɛ əsuə. Inni bɔtɛyi minlɛ miə bɛni mɛ lə lefe nəmə, bomu kusu ete yəntə bə biləkə bete nko.
11 Nya inni bɔtɛyi minlɛ miə lesaatsyuə ahiã mɛ, bomu mbókase lə lesa saa əsuə ku lə kalebe saa miə lesa nə kee nte mɛɛ, dufə mɛ ənə.
12 Nya lesa nə ini bə lesa hiã fə ku lesa nə ini bə, ləsa tsyə fə eso kase fahiãa, mbokase kobe komfo. Itə bə lə kalebe saa ku lefe saa nyi kase muusiə nkpə, imi mɛ o-o, kukpɛnsə lɛ mɛ o-o, ɛlɛkɛ itə mɛ. Lə ite mɛ kpə o-o nye elonko mɛ tsya.
13 Ǝsuəale nnya Kristo ditə mɛɛ, nnya ləətə maafo nyamfo kenke əsuə nɛ.
14 Fɛɛ bíyifo ɛlɛkɛ tinti bə bɛwunsəko mɛ lə mɔ bulə kəmiə.
15 Nya mi Filipifɔ kosate yi biə idu lefe nə míndu lə Makedoniaa, nya mítsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe kasɔɔ, mi hã ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nlɛ mɛ bɔwunsəko, kətə mɛ asa. Kutəkə mínyə o-o, bɔsɔ ɛsɔ mɛ o-o, mi hã ni mba díkənko mɛ.
16 Lefe nə minkɛ lə Tesalonika kulaa tsyaa, se mínhiã bɔwunsəko, bɛwunsəko mɛ lefe kpə.
17 Nya inni ətəsa minhiã itsyi mi ɔflɔ eso, bomu kutəkə ko mi luunyə bɛyɛnko lə ətəsa nyamfo əsuə.
18 Béfo mɛ kayo kenke. Nya béfo mɛ kayo besonsə kase ele be itsyə. Ǝtəsa nya kenke bétsyese mɛ bɛyɛnko lə Epafrodito əsuə əbə éka mɛ kɔni. Ǝtəsa nyamfo eyifo fe keditətə eto asa nnya laanyi fifififi befi bətə Onanto nnya dídufə wə ənə nya ékpe wə disuəyuə.
19 Nya bo Onanto kosate ebutə mi ətəsa nnya kenke loohiã mi ɛyɛ lə Kristo Yesu eto setabikɛ ku diyənde kplɛ nəmə esuə.
20 Bitə lə bɔtɛsə Boanto Onanto itsyi manlo isu manlo kenke. Ibə itə.

Kəsiə Fɛfɛ.

21 Məəsiəsə mba ni Onanto eto bebi ba ni Kristo Yesu eto bale kenke o-o. Nya bayimi ba nkpe lə mɔ ɔflɔ mfo tsyaa, bə bəə siəsə mi o-o!
22 Betidi ba kenke léfo Onanto bánɔ nkpe mfo əsiəsə mi kukɔnɔ, titlu mba nkpe lə Roma eto Okankplɛ eto diyo.

23 Lə Bonamute Yesu Kristo eto
lefonə lə disiəko mi.

KOLOSEFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Kolosefɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto
ketsyue əsuə eso mimfiani Kristo
Yesu eto ɔtɔnkpee, boko bo
ɔyimisani Timoteo wə nlɛ kukue
komfo bɔwɔni.
2 Bufi ko bɔlɛ bo bayimi ba nkpe
lə Kolose ba díkafo Kristo bánɔ
sitinti butə. Bɔlɛ Onanto wə ni bo
Anto bɔtɔ boə lə ufi wə lefonə ku
diyuə utə mi.

Paulo Ásɔ Onanto Ani Lə Kolosefɔ Eto Disi.

3 Lefe saa lə bɔlɛ ola botoo, boasɔ
Onanto wə ni Bonamute Yesu
Kristo eto Anto ani lə mi disi.
4 Itsyise bɔ́nɔ kase béfo Kristo
Yesu bɛnɔ ku kase biala mi
bayimitsyuə bafokanɔfɔ kenke.
5 Lefe nə Ditiki Sɛɛ tinti nəmə
leka mi ɔflɔ bubəə, bɛnɔ kusubebe
ko nkpe lə ni. Yanso mi bofokanɔ
ku lelabi teke lə lesa nə bɛnlɛ kusu
bobe balɔ bətsyə mi lə Onanto eto
kato əsuə.
6 Ditiki Sɛɛ nəmə lɛ bobe kakpe
nya lɛnlɛ ebibi bɔnwɔ lə kawunsiə
kamə kenke, fe kase díyifo lə mi
tsya əsuə seka, idu lefe nə bɛnɔ
kase Onanto ləənə utidi kafo nya
bɛnɔ ni kasɔ tututu.
7 Bɛnɔ Onanto eto lefonə nəmfo
eto etiki ɛyɛ lə bo uyifotsyuə lala
Epafra wə díyifo Kristo eto keyifo
ku ɔnukualɛ lə bo kɛnyɛ.
8 Wə díbə ɔ́tɛyi bo lelabi nə
Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə dífi útə
mi.
9 Lə nya esoo, idu lə lefe nə bɔ́nɔ
mi kɔsɔɔ, búkato ola lefe saa lə mi
disi katɔ Onanto boə, ufi wə bote
ku lelabi eto nsusu okpe mi lə əsuə,
ɛyɛ lə kobe kenke ku kasɔnɔnɔ ka
Lɛwɔnɔ nəmə ləətə əsuə.
10 Itə lə befo nkpə busiə fe kase
Bonamute əmə laala nya lə bofo wə
lelabi buyifo lefe saa. Lə mi
nkpəsiəsiə lə buyi ku kasɛyifoyifo
ku Onanto eto bote kakpe.
11-12 Onanto lə ufi wə əsuəale
kplɛ nnya ntəkə əsuəale saa kato
okpe mi lə befo buńyə lə bulə saa
eto kɛnyɛ ku dibusə. Lə bifi
disuənyuə ku lɛninsɔ bitə Boanto
Onanto wə dítə bɔ́flɔ bofo kedikɔ
bunyə lə nka ɔ́lɔ útsyuə wə betidi
lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə.
13 Wə díləkə bo utsyiko lə ketuntu
eto əsuəale əsuə nya ókpa bo
oboko wə Ubi lala eto sekakedikɔ.
14 Nwə əsuə ɛyɛ búnyə bofo itə
úfi bo abua ɔ́tsyɛ bo.

Nwə Eto Okle Ni Onanto Eto Ubi Emə Ku Keyifo Ka Úyifo.

15 Kristo eto ditsyəbi əələkə
Onanto wə boənyə ku ənəmi eto
ditsyəbi kate. Ɔkɛ fɛ béyifo
asayifoyifo saa kenke.
16 Itsyise ɛyɛ lə wəə, nya Onanto
díyifo asa nnya kenke nkpe kato ku
kasɔ, nnya bəənyə ku nnya bənnyə,
ɛkɔ lə awɔnɔ eto əsuəale kenke,
banamute, baka ku əsuəalefɔ saa
tsya eto okle. Onanto éyifo
kawunsiə kenke ɛyɛ lə wə itə wə.
17 Kristo akɛ fɛ Onanto díyifo lesa
saa, nya ɛyɛ lə lɔniyifoyifo ku wəə,
nya lesa saa dínyə ni kəńyənkɔ
pɛpɛɛpɛ nɛ.
18 Wə ni disi itə wə əsuə nnya ni
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə.
Wə ni kaka diənyə ni nkpe
ketsyiko. Onanto eto Ubi əmə ni
ututɛ nya wə ni nwə létaka utsyiko
ɔkɔmə úbə nkpə, bə lə udi ututɛ lə
asa nnya kenke nti.
19 Iyifo Onanto eto lalabi nkə
ditsyəbi nə tutuutu nkpe wəə, lə
lɛkɛ wə ubi əmə tsya.
20 Isi iyifo wə lelabi tsya nkə lə
uyifo bani ku kawunsiə kenke,
nnya nkpe lə kasɔ mfo ku nnya
nkpe kato kenke. Ubi əmə eto kɔtɔ
ko ókpo kasɔ ɛyɛ lə wə ukpə lə
uyikabie esuəə, ko dínə diyuə
nəmfo leboko nɛ.
21 Kɔ kabia ákɛe lə mi ku Onanto
eto nti, nya bikisi wə lə mi nsusu
kəmiə lə abua nnya biyifo eso.
22 Fɛ mɔmɔɔ, úsikli ófo mi kafo
faa, ɛyɛ lə uyikabie eto ukpə wə Ubi

díkpe lə mi disi eso. Ɛyɛ lə ukpə əmfo əsuəə, nya Onanto dísinkli ɔ́lɔ mi utsyə lə wə ənəmi fe mba bəfləsə ntu nya keni nye dikpilolo saa ləmbə lə əsuə, lékpa kɛnkɛ seka.
23 Nyaso efe tinti bə befo buńyə bɛlɛ mi bofokanɔ lə kɔni kekleke. Bunte kekleke lə bofo bunyə sitinti, nya boembu ləkə bo nsusu butsyiko lə kusubebe ko Ditiki Sɛɛ nəmə dinə léboku bo əsuə. Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə bábe letsya bətə kawunsiɛ eto asayifoyifo kenke, nnya eto uyifoyifo mɔ Paulo díbə ófiani.

Paulo Éyifo Keyifo Fe Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa Eto Uyifoyifo.

24 Mɔmɔ, iyifo mɛ disuəyuə bə nlɛ kanyi bunyə lə mi disi eso. Nya kanyi ka minlɛ bunyə lə əsuə eto sinə əsuə mfoo, lɛ mɛ bɔwunsəko bə lə mflɔsə Kristo eto kanyi útə nkə nyə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə ni wə əsuə eto sinə eto disi.
25 Onanto átsyese mɛ nkə mfiani wə uyifoyifo bə lə mbe wə ditiki nəmə letsya ntə mi ku betidi ba kenke lə banɔ kasɔ ekpa wuee.
26 Ditiki Sɛɛ nəmfo eyifo lekulasa kɔɔ, nya úkələkə óte wə betidi.
27 Onanto eto ketsyue keni bə lə uləkə akulasa nyamfo ote wə betidi lə bate, akulasa fo asi nya diyi ku atɛsɛ mfo. Nya akulasa nyamfo ni bə Kristo nkpe lə mi ketu kəmiə itə mi tsya nkpe kedikɔ lə Onanto eto diyənde əsuə.
28 Nya Kristo əmfo bɔnlɛ letsya bobe kətə utsyuə saa nɛ, nya lə kobe saa əsuə boalɛ mə kɔlɛ kate mə asa bə lə bokpa mə utsyuə saa busuko Onanto eto ənəmi fe mba diyifo bani ku Kristo ba díkabe baflɔ seka.
29 Nyamfo eto otsyekle mimlɛ kakplatsya ku əsuəale nnya kenke Kristo leefi kakpe mɛ lə əsuə nnya nlɛ keyifo lə mɛ nɛ.

2

1 Nla miə bete lekplatsya nə minlɛ lə mi ku Laodikeafɔ ku betidi ba kenke bo ku mə dimantsya tɔ ənəmi ku ənəmi bote bətsyuə eto disi.
2 Meeyifo nko bə lə bənyə əsuəale lə mə ketu kəmiə lə beyifo bani tsya ku mə bətsyuə lə lelabi əsuə. Isi ensoo, itə kase boofo asa kasɔ bɔnɔ kukɔnɔ, bə bətsyə lekpo Onanto eto asakulakula əmə ni Kristo. Nyamfo ni bikesinɔke bia lefo koya tinti.
3 Kristo ni safui sia laasini Onanto eto kobe ku kobetete eto akulasafo koya nyamfo.
4 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkɛ biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe ku etiki eto kənə bimba niə niə niə ete fe ɔnukualɛ kpe lə nnya tsya.
5 Itsyise ite bə bɛnlɛ mɛ bunyə lə əsuə eto sinə əsuə tsyaa, nkpe lə mi nti lə lɛwɔnɔ əsuə, nya iyifo mɛ disuənyuə lə kase bɛkɔ binyə kekleke lə mi Kristo bofokanɔ əsuə eso.

Utidi Eto Nkpesiəsiə Bo Lɛflɔɔ, Kpe Lə Kristo Kəmiə.

6 Kase befo Kristo Yesu ku mi lɛkɔɛsi kenke fe mi Onamutee, biyifo bani ku wə nko.
7 Bitə lə keyudu lə kəńyə kedufəkɔ katsyo lə wə, fe kuyi eto keyudu leedufe lə kasɔ. Beto mi nkpə bitəkə lə wə mi bofokanɔ lə bumuə ale fe kase báte mi. Lə biyi ku lɛninsɔ itə Onanto lefe saa.
8 Nyaso bebe biə kuutsyuə saa manwɛ mi uyifo mi ndomufɔ ɛyɛ lə betidinini eto kobetete bimba ko nyɛ lə akpa nya báyani bətsyə betidi ku kawunsiə eto awɔnɔ eto əsuəale eto kate ka lanyɛ lə Kristo eto asatete eto esu əsuə.
9 Itsyise Onantotidi eto ditsyəbi kɛnkɛ nə lɛflɔ akɛ lə Kristo eto əsuəale eto sinə əsuə lə wə utidididi eto ditsyuəbi nəmə əsuə.
10 Nya se buyifo bani ku wə, wəə ni disi itə awɔnɔ eto əsuəale saa ku awɔnɔ eto baka saa, ete bə bo nkpə tsya aflɔ lə kusu saa əsuə.
11 Se buyifo bani ku Kristo eso biyifo fe mba bála lelo, inni lə kase kawunsiə eto betidi leeyifo, bomuu ɛyɛ lə Kristo əsuəə, Onanto ələkə mi ɔbɔnko lə əsuə eto sinə eto

abuayifoyifo eto əsuəale eto kalɔ. Nyamfo ni lelo nə bála mi ɛyɛ lə Kristo əsuə nɛ.
12 Itsyise lefe nə bəfləsə mi ntuu, bébikə mi ku Kristo, nya ɛyɛ lə nnya əsuəə, bátakasə mi bəńyənsə ku Kristo lə mi bofokanɔ eso, lə Onanto eto əsuəale nyamə əsuə, wə nwə ni létakasə wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə.

13 Lefe ditsyuə nə léfee, bíkpe lə lɛwɔnɔ əsuə lə mi abua nnya bíyifo eso, itsyise biedi Yudafɔ ba dímankɛ lə kɔfi kalɔ. Fɛ mɔmɔɔ, Onanto ébokpa mi óboko nkpə kəmiə ku Kristo. Onanto éfi mi abua kenke ɔ́tsyɛ mi.
14 Ótsya ɔfiɔ lə kayo ka búsiə ku nnya afi nnya kenke lékle bo úləkə bo lə nnya əsuə kenke ɔ́sɔ lə uyikabie əsuə ku Kristo.
15 Nya lə uyikabie komfo əsuəə, Kristo ələkə wə əsuə ɔ́bɔnko lə awɔnɔ eto əsuəale ku baka saa eto kalɔ nya ótsyilamako mə ókpe mə kofani nya úləkə mə óte fe ndomufɔ ba óso ani utəkə mə kato.
16 Nyaso biətə lə kuutsyuə saa lə okpe mi afi lə lesa nə biudi nye biunə lee biembudi nye buinə əsuə, nye nnya ni eyi sɛɛ lee, lə kofa fɔfɔ abe lee nye Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
17 Nyamfo kenke eyifo nnya nkpe kama ɛnlɛ bubə eto koyo ete! Nnya eto koyo bɛnlɛ bunyə ni Kristo kosate.
18 Biəntə lə ənəmi ənəmi eto utidi kuutsyuə wə laatɛyi nkə utətə kato itsyise wəənyə ənətəkətəkə eto kələkəkate, ba laayinkə betidi kakpe lə kawɛ eto əsuə bokosəbokosə kasɔ ku kato eto batɔnkpe eto bɔsumu əsuə lə balo mi dikpi. Asa bimba ku utidi eto nsusu ləkələkə ete ini. Lə bitəkəko utidi əmfo eto okle eto kamaa, biemunyə asa nnya eto kama bɛnlɛ bɔti.
19 Nwəmfo eto okle ménsikɔ uyifo lɔni lə Kristo, wə nwə ni disi utə utidi əmə. Wə əsuə utidi əmə eto əsuə eto nlokɔ ku wə əmə eto umu kenke tsya nkpəsə, wə ɔflɔ wəənyə lesa sɛɛ saa, nya woabe fe kase Onanto laala.

Nkpefɔfɔ Siəsiə Ɛyɛ Lə Kristo Ǝsuə.

20 Se bíkpə ku Kristo esoo, bɛbɔ lə kawunsiə eto awɔnɔ eto əsuəale kalɔ. Beso binsi biətə baakpe mi afi fe bisi bekpe lə kawunsiə kamə kalɔ seka?
21 Beso biesikeyifo lə nnya əsuə lə baatɛyi mi bənkə bienyifo nyamfo eto keyifo ku biandia nəmə bebe nye bientidi nə nse?
22 Asa nnya eto afi bákpe mi mfo eyifo asa nnya lə beyifo nnya keyifo balosə koo, iyifo ebimbasa nnya lensibe kutəkə saa. Afi nyamfo kenke eyifo betidi eto ketsyue ku asatete ete.
23 Ele fe asa nnya bátɛyi mi mfo te fe kobe kutsyuə kpe lə nnya nya iyifo fe bələkə nnya betsyiko lə Onanto eto ketsyue ka útsyue utsyə əsuə. Yəətə bə utidi bokosə əsuə kasɔ, utə wə əsuə eto sine nyə kanyi nnya luutə ola Onanto oso ku ofo əsuə bumuə kalɛ. Fɛɛ asa nyamfo eto okle buyifo anwunsəko kuutsyuə bə lə oso wə əsuə eto sinə eto alasa ani.

3

1 Se ini botakasə Onanto létakase mi ku Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə esoo, bɛti asa nnya nkpe kato kama kaka Kristo kosate nsi lə wə lekankpomɛ əsuə lə Onanto eto kodiani.
2 Bitə mi nsusu lə butəkə lə asa nnya nkpe kato mfó əsuə, inni lə asa nnya nkpe lə kasɔ mfo.
3 Itsyise se bíkpee, mi nkpə efi bokpe lə Kristo eto nle əsuə bo lɛbiɔ bonkpe lə Onanto əsuə tsya.
4 Mi nkpə kosate eyifo nkpə lə Kristo əsuə. Nya lefe nə wɔɔbɔ bənyəə, mi tsya ebɔbɔ ku wə nya buinyə kedikɔ lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə.

Befiani Betidi Fɔfɔ.

5 Nyaso belo kasɔ mfo eto asa eto nkpə bo nkpe lə mi əsuə fenkə asɔnɔdidi, asinasayifoyifo, əsuə eto sinə eto kamininyənyə, kənənsɛ lə

kawunsiə eto bikə bɔkɛ əsuə sia diyifo ufiəsumusumu.
6 Asa nyamfo eto okle əənə Onanto eto lɛblɔfi kaboko mba ditidi ato lentsyue wə koto əsuə.
7 Lə nkpə bo bísiə kɔ əsuəə, mi tsya éyifo asa nyamfo eto kakle.
8 Fɛɛ mɔmɔɔ, ele bə bɛyɛ asa nyamfo kenke eto kakle buyifo nnya ni ɔblɔnyənyə, lefonyi, kabua bɔbɛbɛ kətə fə utsyuə, aka ku etikibua saa didi.
9 Se bíkələkə mi ditsyəbi koko nəmə ku ni eyifosa lə mi əsuə esoo, biesitɛyi bətsyuə bidia bio.
10 Bifi békpe lə ditsyəbi fɔfɔ nəmə əsuə mɔmɔ. Nya ditsyəbi fɔfɔ nəmfo ni wə Onanto kosate eto ditsyəbi nə ɔnlɛ bufi kakpe lə mi lefe saa, lə bébé bisu sɛtɔ bə lə bibə bete wə bɛwunsə.
11 Lə nyamfo esoo, kaba kəfə saa ensibə lə mba lenni Yudafɔ ku mba ni Yudafɔ, mba bála alo ku mba bánla alo, bafɔ ku mba dimankpa əsuə, ndomufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə nti. Məmblɛ kenke eyifo bani lə Kristo əsuə, nya Kristo nkpe lə məmblɛ kəmiə.
12 Mimblɛ eyifo Onanto eto betidi, nya óla mimblɛ nya úləkə mimblɛ uyifo wə kosate eto bale. Lə nyasoo, bifi ditsyəbi nə dińyə ditə nkomə seka bɛyɛnko əsuə. Nya ni kaminsənyənyə, kafoɛkpɛ, əsuə kasɔ bokosəbokosə, diyuəsə ku disuətsyuə.
13 Bitsyəsuə ku mi bətsyuə, lə bifi bɛtsyɛ bətsyuə lə utsyuə áta wə utsyuə ubu. Ele bə bifi bɛtsyɛ bətsyuə fe kase Bonamute dífi ɔtsyɛ mi.
14 Ɛwunsə lə nyamfo kenke əsuəə, bifi lelabi bitə bətsyuə, itsyise ni laakɔ lesa saa kalɛ lə bətsyuə keyifo mə bani nɛ.
15 Kristo eto diyuə nə wəətə, lə didi seka lə mi ketu əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto lékpadi mi ɔkɔ biyifo bani nɛ. Lɛ nnya əsuəə, bɛsɔ Onanto ani.
16 Bitə lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə, nə lefo koya tinti lə diyi mi ketu kəmiə. Bete bətsyuə asa, bɛlɛ bətsyuə kɔlɛ lə kobe əsuə. Bifi Awɔnisa Kɛnkɛ eto əsə ku bafokanɔfɔ eto əsə ku lɛwɔnɔ eto əsə bitə lɛninsɔ Onanto lə mi ketu kəmiə.
17 Nyaso bitə lesa saa nə biɔtɛyi nye buiyifoo, lə ɛyɛ lə Bonamute Yesu əsuə, le bifi lɛninsɔ bitə Boanto Onanto ɛyɛ lə wə diye əsuə.

Bisiə Nkpə Fɔfɔ Fe Mba Ni Kristo Eto Bale Seka.

18 Mi besensiə, bebokesə əsuə kasɔ bitə mi bese, itsyise nko dińyə itə bə biyifo fe Kristo eto bafokanɔfɔ nɛ.
19 Nko ke, mi bəsiəfi tsyaa, bifi lelabi bitə mi bəsiə. Nya bienyifo mə disiale.
20 Mi bebi, bitsyue anto ku ambe mə koto lə lesa saa əsuə, itsyise nyamfo laakɛ Onanto ɔkuɛ nɛ.
21 Mi bebiantomə, biankpe mi bebi lɛblɔfi bə lə ani lə nyanlo mə.
22 Mi ndomufɔ, bitsyuə mi banamutemə koto lə lesa saa əsuə, inni lə lefe nə mə ənəmi ntəkə lə mi əsuə ete, bə lə batɛsə mi lə keyifo əsuə eso, bomuu, biyifo ke ku mi ketu kenke lə dibu biətə Bonamute eso.
23 Nya keyifo saa biuyifoo, biyifo ke ku kafo faa fe Bonamute bɛnlɛ ke buyifo kətə inni utidinini saa.
24 Bekloma biə Bonamute ebofo mi kayo fe kayofofo ka ólɛ utsyə utə wə betidi. Itsyise Kristo ni Onamute wə bɛnlɛ busumu.
25 Nya utsyuə saa wə luuyifo kabuaa, ebunyə kayofofo itə kabua ka weeyifo. Itsyise Onanto aakponko utsyuə saa lekpo lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə.

4

1 Mba ni banamute, bɛlɛ mi ndomufɔ ba leeyifo mi nyifo ola lə kusu sɛɛ ko dińyə itə əsuə. Bekloma biə mi tsya kpe Onamute wə nkpe kato.

Kɔlɛlɛlɛ Ku Kate Eto Asa.

2 Bianyɛ ola boto kətə Onanto lefe saa. Bitəkə ənə lə bɛlɛ ola boto lə bifi lɛninsɔ bikətə Onanto.

3 Beto ola lə bo tsya eto disi, bə lə
Onanto lə ɔsini bo kusu lə bofo
Kristo eto ditiki nə diyifo lekulasa
kɔɔ, nə eso minlabe lə aba eto
diyoo, letsya bobe kələ ni kate.
4 Beto ola bə lə mfo lekulasa
nəmfo buləkə kate lə lekpa wuee fe
kase ele bə nyifo.

5 Bɛyɛ ku mamfokanɔfɔ lə kobe
əsuə, lə biyifo kusu saa ko lɔɔsini
kutə mi eto keyifo fe kase efe itə.
6 Bidi etiki ku dibu, bə lə lɛlɛkɛ
bɔnɔ ku koto lefe saa, lə bete kase
buitə etiki eto mbuayɛ sɛɛ itə
utsyuə saa.

Bɔlɛ Mi Bokla.

7 Bo ɔyimisani Tasiko lala, wə
nwə leeyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə ku
uyifoyifotsyuə lə Bonamute eto
keyifo əsuə, eebɔtɛyi mi lesa saa nə
nlɛ mɛ bubə lə əsuə mfo.
8 Nyamfo eso minlɛ wə botsyese
mi ɔflɔ bə lə ɔtɛyi mi bo mfo eto
etiki saa nya lə okpe mi otsyekle
tsya.
9 Onesimo wə ni bo ɔyimi lala wə
bofobɔnɔ nwə ni mi nti eto ɔnii,
tsya akɔ ku wə balɛ bubɛ. Bɔɔtɛyi
mi lesa saa nə nlɛ bubə mfo eto
etiki.
10 Aristarko nwə boko wə nlabe lə
diyo mfo ku Marko wə ni Barnaba
eto ɔyimisani bə bəəsiəsə mi o-o!
Bóotə mi bote koko bə lə Marko
əmfo əbə mi ɔflɔ, bisensə ani befo
wə kafo faa.
11 Yosua wə bensi bakpo Yusto
tsya əəsiəsə mi. Mə itsyə bamfo hã
ni Yudafɔ eto bafokanɔfɔ ba nlɛ
keyifo ku mɛ itə Onanto eto
sekakedikɔ kamə nɛ. Beyifo
bawunsəkotsyuə tinti bətə mɛ.

12 Epafra wə ni mi nti eto ɔni wə
ni Kristo eto uyifoyifo tsya nkə
wəəsiəsə mi o-o. Woato ola kekleke
lefe saa lə mi disi katɔ Onanto nkə
lə binyə kekleke, lə bɛflɔ lə
kototsyuentsyue Onanto eto ditiki
nəmə.
13 Moofo wə kɛnyɛ budi lə keyifo
kekleke ka weeyifo kətə mi ku
betidi ba nkpe lə Laodikea ku
Hierapoli.

14 Bo ɔyimitsyuə lala ofala kplɛ
Luka ku Dema bə bəəsiəsə mi o-o.
15 Boəsiəsə bayimi ba nkpe lə
Laodikea ku Bɔyimisio Nimfa ku
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə laakpe
disi lə wə diyo o-o.
16 Lə bekla kukue komfo belosəə,
bifi ko betsyese bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nə nkpe lə Laodikea lə
mə tsya lə bakla. Nko kee, mi tsya
lə bekla kukue ko míwɔni míntə
Laodikea eto bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa tsya.
17 Nya lə bɛtɛyi Arkipo biə lə
okpe otsyese lə olosə Bonamute eto
keyifo ka úfi ókpe wə lə ani mfó.
18 Mɔ, Paulo, kosate dífi mɔ kɔni
minlɛ kəsiə kamfo bɔwɔni katsyese
mi. Nya bianta əsuə biə nsi nlabe lə
aba eto diyo. Nlɛ Onanto bɔtɔ miə
utə lə wə lefonə lə disiəko mi.

1 TESALONIKAFƆ
Kukuə Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Tesalonikafɔ

Boəsiəsə Mi.

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo lɛwɔni kukue komfo bɔnlɛ mi mba ni Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto bale lə Tesalonika butə. Nya bɔnlɛ ola boto kətə Boanto Onanto katɔ wə lefonə ku diyuə kətə mi.

Boasɔ Onanto Ani Bə Bífi Mi Ǝsuə Bítə Wə.

2 Boasɔ Onanto ani lə mimblɛ eto disi. Nya lefe sa lə bɔlɛ ola botoo, boalɛ wə lekpakpa lə mi disi.

3 Nya boanyɛ Boanto Onanto bɔtɛyi lə mi bofokanɔ lə keyifo ka bɛnlɛ buyifo eso. Boatɛyi wə tsya kase bɛnlɛ betidi lelabi butə, nya bɛnlɛ kusu bobe kekleke itə Bonamute Yesu Kristo.

4 Bo bayimi, buyi boənkə Onanto aala mi tinti nya úləkə mi fe wə bale.

5 Nya Ditiki Sɛɛ nə búbə bɔ́tɛyi mii, menyifo ditiki fufu nə ete bóboko mi. Bomu ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale nya nlɛ ni əsuəale buləkə kate bə nya béfo bɛnɔ eyifo sitinti. Bínyə kase bɔ́lɛ bo əsuə lə mi nti, nya búyifo nko itə lə mi lɛkɛsə eso.

6 Nya lə ɔnukualɛɛ, mi tsya áfo nnya binsi bo ku Bonamute eto nkpə bomə. Ite bə bɛlɛ kanyi bunyə tsyaa, béfo ditiki nəmfo ku disuəyuə nə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dítə mi.

7 Lə nyamfo eso bafokanɔfɔ nkpe lə Makedonia ku Akaia eto kasɔ kenkee, lɛ bobe kakase asa ketsyiko mi ɔflɔ.

8 Fɛɛ inni Bonamute eto ditiki nəmfo ete dísənsə ditsyi mi ɔflɔ dísu Makedonia ku Akaia kenke. Bomu mi Onanto bofokanɔ tsya ébusənsə isu kalebe saa. Nya insi ni bo nsi lɔɔtɛyi kulesa, itsyise betidi ba tã ébɔnɔ nya.

9 Nya mə kosate nlɛ etiki budi ketsyiko lə kase béfo bo lə lefe nə búbə mi ɔflɔ ku kase bisinkli bɛyɛ bəfiə kedi butə, nya bífi mi əsuə bítə Onanto wəə hã nkpe nkpə.

10 Nya biiǹyə binsəkə wə Ubi Yesu wə ótakasə utsyiko ɔkɔmə, nya úbə usiə nkpə ku Onanto, nya wuutsyi Onanto eto kato ubə. Yesu əmfo hã loofo bo bofo ketsyiko kotonənə ko Onanto luutə babuayifo kenke.

2

Béfo Bo Ditiki Fe Onanto Kosate Eto Lele.

1 Mɔ bayimi, mi kosate yi lesa nə eso búbə mi ɔflɔ, nya bo mi ɔflɔ bubə ménYifo bimba.

2 Nya biyi kase búnyə kanyi nya banlɛ bo boka kakpo bo ənəmi kasɔ lə Filipi fɛ bubə boyo mi ɔflɔ lə Tesalonika mfó. Ite bə bələ bo lə mi mfó tsya, Bonamute ákpe bo nkɛale nya bɔ́tɛyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə.

3 Nya kɔlɛ ko bɔ́nlɛ mi bɔlɛɛ, mentsyi lə bo mantebutsyuə nye lə nsusu bua saa nye lə bɔwɛ kuutsyuə saa bokpe.

4 Bomu Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ bɔtɛyi minlɛ. Nya lesa nə ele bə bɔtɛyi mi lefe saa dini nə Onanto lela nkə buyifo nɛ. Itsyise wə kosate ənyə tutɛtutɛ nkə buńyə butə bə bɔtɛyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya yentsyi lə kase betidi léla, bomu lə kase Onanto wəə nyi utudi saa eto lɛkɔɛsi kəmiə léla.

5 Biyi biə inni kawɛ eto etiki búfi bóboko mi. Nya bóantɛyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə lə bunyə kutəkə itsyi lə mi əsuə. Nya Onanto kosate ebudi bo odansiɛ lə ditiki nəmə əsuə.

6 Boantɔ atɛsə itsyi lə mi ɔflɔ nye betidi bamba ɔflɔ.

Ite bə bokpe kusu fe Kristo eto batɔnkpe bə lə bɔbɛbɛ bo lɛlɛkəsə bə bufi lesa saa butəkə mi lə əsuə tsyaa,

7 bɔ́lɛ bo əsuə fe kase ubiambe laabe wə bebi ku lefonə.

8 Se boala mi sitinti esoo, iyifo bo lelabi boə mi tsya lə bɛnɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Nya inni Onanto eto Ditiki

Sɛɛ mate. Bomu bufi bo nkpə tsya bútə lə mi disi, itsyise befo koya tinti bitə bo.
9 Mɔ bayimi, bekloma biə lefe nə búbə mi ɔflɔ búbə bótɛyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə mfóo, bókplatsya bóto diwi ketsye ku kakɔmi búyifo keyifo itə bə, bóəmfi bo əsuə buyifo bitsyikə butəkə lə mi kutsyuə saa lə əsuə.
10 Mi kosate ku Onanto ebudi bo adansiɛ lə nnya əsuə lə kase bólɛ bo əsuə kukɔnɔ lə mi mba dikafo bɛnɔ nti. Búyifo lesa saa kukɔnɔ. Nya kuutsyuə saa mənyə kabua saa lə bo əsuə.
11 Biyi tsya biə bólɛ mi utsyuə saa fe kase ubianto laalɛ wə bebi ola wɛkɛkɛkɛ.
12 Bókpe mi nkɛale, bómansə mi lɛkɔ nya búkalɛ mi kɔlɛ kase biusiə nkpə sɛɛ itə bə Boanto Onanto ebunyə disuəyuə lə mi əsuə. Itsyise wə kosate wə lékpadi mi nkə lə binyə bofo lə wə sekakedikɔ ku diyənde kenke.
13 Nya eso ele bə bɔsɔ Onanto ani tsya ni bənkəə, lefe nə bótɛyi mi Ditiki Sɛɛ nəmfoo, bíemfi ni fe ditiki bimba. Bomu béfo ni fenkə Onanto eto ditiki. Ɔnukualɛ ini bə wə ditiki dini. Nya íkaboko bɔtsyikawuninsə tsya lə mi mba díkafo bɛnɔ eto nkpəsiəsiə əsuə.
14 Mɔ bayimi, asa nnya díbə mi lə əsuə mfóo, nya ke ni lesa nə díbə lə Onanto eto betidi əsuə lə Yudafɔ eto kasɔ nɛ. Nya kanyi ka bínyə lə mi betidi eto anii, nko kə íbə lə Yudafɔ eto kasɔ eto betidi ba léfo Yesu bánɔ lə Yudafɔ eto ani nɛ.
15 Yudafɔ bamfó álo Bonamute Yesu ku Onanto eto bənyɛləkətidi tsya nya báte bo tsya ohiã. Mə eyifosa átaka ińyə lə Onanto əsuə nya bátaka ku sikpi bəńyə betidi ba tã lə əsuə.
16 Bákplatsya bə lə beti bo kusu bə boatɛyi mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə bə lə bənyə nkpə manlo. Lə nyaso mə asa buayifoyifo əbə ifui ékpia efe isu eyo kaka mɔmɔɔ, ísu ínə Onanto eto kotonənə eboko mə lə əsuə.

Befo Koya Bitə Bo Tinti.

17 Mɔ bayimi, yoofo eyi asiani se búdu lə miə ɔflɔ. Tsya bekpe bo lə nsusu kəmiə. Nya bokplatsya lə kusu saa əsuə boofo, lə bubə botsya ku mi ənəmi ku ənəmi tsya yəntə kusu.
18 Bóla boə lə busi bubə bunyə mi. Nya mɔ, Paulo, kosatee, nyɛ esu saa nya moofo bə lə mfo bubə. Fɛɛ obuale əmə məntə kusu.
19 Nla tinti miə lə mbə nyə mi, itsyise bufi bo ənə butəkə lə mi. Nya mi ni bo disuəyuə, itsyise mi ku bafokanɔfɔ bamba ni bo kutəkə ko eso boofo lɛkɔɛsi bɔsɔ lə lefe nə Bonamute Yesu luubə bio.
20 Sitintii, mi ni bo lɛmɔ ku bo disuəyuə nɛ.

3

1 Nya se ɛnlɛ bo bulə se boensinyə mi tɔ esoo, bóse nya uyi boə bo inuə lə bɔtsyimɛ lə Atene.
2 Nya bótsyese Timoteo lə ubə okpe mi nkɛ alɛ, nya lə ɔwunsə ko mi lə mi bofokanɔ əsuə. Uyifo bo ɔyimisami wə laawunsəko bo lə kanantoyifo ku Kristo eto Ditiki Sɛɛ eto bɔtɛyi əsuə.
3 Bo nsusu ni bənkə boanla bə bulə ku kanyi ka bɛnlɛ bunyə lə elo mi kuutsyuə saa ani. Mi kosate fe biyi koko biə bulə ku kanyibunyə ni nnya leetu nwə ke ntəkəko Kristo.
4 Biokloma biə lefe nə bɔkɛ mi lə ɔflɔɔ, bútə mi bote katɔnsə boənkə bulə kpə ebutu mi. Nya fe kase binyii, íbə itə nko sitinti.
5 Nyamfo eso míntsyese Timoteo minkə ubə obe lə bisi bińyə kekləkə lə mi bofokanɔ əsuə. Itsyise mmuə utu nnɔ. Nya mɔ sikpitete ni bənkə ətsyuə oboale əmə ébubə óbiasə mi nsusu itə bə bo bokplatsya kenke əbə íyifo bimba.

Mi Bofokanɔ Ǝətə Bo Disuənyuə.

6 Nya se Timoteo dísinkli ubəə, ótɛyi bo ku disuəyuə nkə bisi bińyə kekleke lə mi bofokanɔ ku mi lelabi itə mi bətsyuə insi enso. Ɔtɛyi bo tsya nkə biakloma bo tinti nya bɛnlɛ kusu bobe biə biənyə bo fe

kase bo tsya nlɛ bola boə boənyə mi.
7 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, ite bə bɔlɛ kanyi bunyə nya asa nyamfo lekle bo tsyaa, mi bofokanɔ aakpe bo disuəyuə kəyuəsə bo ketu.
8 Se bónɔ kase biḿyə kekleke lə Bonamute eto bofokanɔ esuəə, mfe fɛ nkpə fɔfɔ dídufə bo lə əsuə nɛ.
9 Boəmbofo Onanto ani bɔsɔ yooyo disuəyuə nə bɔnlɛ bunyə lə wə ənəmi lə mi disi eso.
10 Bɔlɛ Boanto Onanto lekpakpa bɔlɛ ketsye ku kakɔmi boə utə lə busi botsya lə bokpe mi nkɛale lə mi bofokanɔ əsuə.
11 Nyaso mɔmɔɔ, Boanto Onanto kosate ku Bonamute Yesu lə basini bo kusu bə lə bofo mi ɔflɔ bubə.
12 Nya Bonamute lə utə kusu bə mi lelabi itə mi bətsyuə ku betidi bamba lə difui lekpe fe kase boala mi ke. Nya lə bela betidi bamba tsya fe kase boala mi.
13 Nyamfo luutə Boanto Onanto lookpe mi əsuəale, uləkə mi utsyiko lə Obonsam eto esu kenke əsuə nya lə uyifo mi kɛnkɛ lə wə ənəmi isu ese diyi nə Bonamute Yesu luusinkli ubə kawunsiə kamfo ku wə mba kenke diyifo kɛnkɛ.

4

Siə Nkpə Bo Lɔɔkɛ Onanto Ɔkɔɛ.

1 Mɔ bayimi, mɔ ditiki fɛfɛ nə minla miə malɛ mi lekpakpa lə ntɛyi ni bə, bisiə nkpə bo lɔɔkɛ Boanto Onanto ɔkɔɛ fe kase bóte mi. Bɛlɛnko nko kekleke, tsya bɔlɛ mi nkɛale bokpe lə Bonamute Yesu eto diye əsuə bə lə bisi biyifo beso nko.
2 Itsyise biyi asa nnya bote mi ɛyɛ lə Bonamute Yesu eto əsuəale əsuə.
3 Onanto aala nkə biyifo mi əsuə kɛnkɛ lə biləkə mi əsuə bitsyiko lə asɔnɔdidi kenke əsuə.
4 Ele bə usə ku usiə te kase bɔɔlɛ mə əsuə bəsiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ ku lə dibu əsuə.
5 Nya biəntəkəko əsuə eto sinə eto kamini bisiə nkpə fe betidi ba laante Onanto sikpi.
6 Lə nyamfo esoo, kuutsyuə saa mansɛsə ənəmi lə wə ɔyimitsyuə eto usiə əsuə bə lə usu ota wə ubu. Bɔtɛyi mi nko bunyə nya bɔlɛ mi ato bukə kekleke boənkəə, Bonamute ebunə mba ləəyifo asa nyamfo eto kakle koto kekleke.
7 Onanto ákpadi bo nkə buyifo betidi kɛnkɛ. Nyaso bitə lə buləkə bo əsuə butsyiko lə asinsa əsuə.
8 Nyaso lə mi nti eto utsyuə ani buyifo lə etsyuesa nyamfo əsuəə, inni betidi əsuə ótaka úḿyə. Bomu Onanto, nwə leefi wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kətə mi, eto əsuə ótaka úḿyə.
9 Nya lə lelabi itə mi bayimitsyuə bafokanɔfɔɔ, yensife bə bɔwɔni kulesa butə mi lə nnya əsuə. Itsyi Onanto ébote mi kase ele bə bela mi bətsyuə koko.
10 Nya lə ɔnukualɛ əsuəə, sitinti ini bə biala mi bayimitsyuə ba kenke díkafo banɔ ba nkpe lə Makedonia eto kasɔ kenke. Nya bunsi bɔnlɛ mi bɔtɛyi lekpakpalɛlɛ əsuə boənkə biyifo beso nko.
11 Bisiə nkpə lə əsuə kasɔ bobokosə əsuə, nya utsyuə saa eto ənəmi lə itəkə lə wə keyifo əsuə, nya bifi mi ani biyifo keyifo bɛbɛbɛ lesa nə biudi fe kase bótɛyi mi bofe.
12 Nyamfo luutə bə mba dímamfo banɔɔ, ebubu mi nya biemukpese lə kuutsyuə saa əsuə itə lesa nə loohiã mi.

Biensikẹwi Fe Bitidi Ba Ləmbə Kusubebe.

13 Mɔ bayimi, bola boə bete ɔnukualɛ itsyi lə betidi ba díkekpe əsuə, itə bə lə bɛyɛ nku buwi nku ku kaminsə fe betidi ba ləmbə sɛtɔ saa.
14 Bofo bɔnɔ boə Yesu əkpə nya usi ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə. Nya Onanto luutə Yesu kpa mba əmə oboko ku wə lə wə bubə bio əsuə.
15 Lesa nə Bonamute lɛtɛyi, ni əsuə buuḿyə bɔɔnlɛ mi bɔtɛyi boəə, bo mba nsi nkpə lə Bonamute eto businkli kəbə lefee, boəmbɔtɔ mba díkekpe kato busu.

16 Lə lefe nəmfo o-o, bɔɔnɔ
Bonamute eto bubə eto kulu ku
ɔkɔɛ eto boto. Boɔnɔ Onanto eto
Ɔtɔnkpe ninə kenke eto ɔkɔɛ. Nya
buufə Onanto eto kakpatsyaku. Nya
Bonamute kosate lɔɔyifə utsyi kato
ubə. Nya betidi ba lefo Kristo
baanɔ fɛ bəkpəə, mə loka botaka
kəbə nkpə.
17 Nyamfo eto kamaa, Onanto
ebokpa bomba dibu nsi nkpə nya
wookpa bo usu ɔkɔ ku betidi ba
letaka busu botsyako Bonamute
kato. Nya buusiə ku Bonamute isu
manlo manlo.
18 Nyaso bifi etiki nyamfo
bemansə bətsyuə lɛkɔ.

5

Bisiə Bikabe Kusu Itə Bonamute Eto Bubə.

1 Mɔ bayimi, yamfe bə nsi nwɔni
mi kulesa itsyi lə lefe nye eyi nnya
asa nyamfo luubə.
2 Itsyise mi kosate yi sitinti biə
Bonamute eto diyi nə wuubə
ebuyifo fe kase uyu laabɔ lə wə
kabiakɔ ku ketsye,
3 kəbə keyu utidi. Nya lə lefe nə
utidi saa nlɛ bɔtɛyi nkə lesa saa tə
buɛ ku diyuəə, lefe nəmfo ni lefe
nə lesabua nə banlɛ kusu bobee
nya diəbə kasɔ lə nti nɛ. Diubə fe
kase kalelefo ləənə ofonlɛ. Kalebe
saa butsyetsyi kesu əmbə.
4 Fɛɛ, mɔ bayimi, mimii binsibə lə
ketuntu əsuə. Nyaso yanle bə diyi
nəmə bə lefua mi fe kase uyu
leeyifo.
5 Itsyise mimblɛ kenke kpe lə
diyənde əsuə. Nya buunte fe betidi
ba leefi mə əsuə kakpe lə abua
əsuə keyifo asa kakula.
6 Nyaso biensitə lə selabe lə sifi
mi biləkə ato fe mba leennyi
Bonamute. Bomu bitə lə buńyə
kekleke lə bɔlɛ bo əsuə kukɔnɔ.
7 Itsyise mba laalabe selabee,
ketsye baalabe se. Nya mba ba nlɛ
ntə bukpə tsyaa, kətsyə nya beekpə
mu nɛ.
8 Fɛ bo mba nkpe lə diyənde
əsuəə, bitə lə butəkə ənə kukɔnɔ.
Le bufi bo bofokanɔ ku bo lelabi
bukase əsuə fe kase lɛkɔɛsibi eto
situ eto awu laawunsə ko
bamamanyə. Nya lə bufi bo ənəmi
butəkə lə Boanto Onanto eto
bofokətə əsuə fe kase omamanyə
eto disi eto lema ankpakpa laafo wə
lə nkpə.
9 Itsyise Onanto mənləkə bo itə
wə lefonyi nɛ nlɛ bubə. Bomu bə lə
bɔyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə
lə bunyə nkpə manlo.
10 Yesu əmfo əkpə lə bo disi bə lə
busi nkpə o-o, bukpə o-o, buusiə ku
wə lə wə dibə bio əsuə.
11 Lə nyamfo esoo, bikakpe
nkɛale lə bikawunsəko bətsyuə fe
kase bɛnlɛ buyifo mɔmɔ.

Bɛlɛ Ǝsuə Ola Lə Biləkə Asa Bua Saa Lə Ǝsuə.

12 Bo bayimi, bɔlɛ mi lekpakpa bə
bifi dibu kpə bitə mi batɔnkotɔnko
ba laakplatsya kate mi Kristo eto
nkpə busiə eto esu.
13 Bela mə lə bibu mə kukɔnɔ lə
kusu sɛɛ ko əsuə banlɛ mi bokpa
akanyənko eso. Lə mimblɛ lə bisiə
lə diyuə əsuə.
14 Nnya kamaa, bo bayimi, bola
tinti boə bɛlɛ kɔlɛ mba lanlɛ
otsyekle bokpe. Bekpe mba laate
sikpi nkɛale. Bɛwunsə ko mba lehiã
bɔwunsə ko. Nya lə bifi dibusə bitə
utsyuə saa.
15 Bɛlɔ bebe kukɔnɔ biə kuutsyuə
saa məmfi kabua ofo kabua kayo.
Bomu lefe saa, bikeyifo kasɛɛ bikətə
mi bətsyuə ku betidi ba kenke.
16 Bitə lə diyuə lə lɛkɛ mi lə əsuə
lefe saa.
17 Biəntə lə ani lə elo mi lə olatoto
əsuə.
18 Nya bifi lɛninsɔ bitə Boanto
Onanto lə lesa saa əsuə. Itsyise
nyamfo ni lesa nə Onanto nlɛ bɔtɔ
ketsyiko lə mimba kenke ntəkəko
Yesu Kristo nɛ.
19 Bienti Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kusu lə
mi nti.
20 Biemfi lesa nə laabɔ ketsyi lə
Onanto eto bənyɛləkətidi eto kɛnyɛ
fe lesa bimba.
21 Bomu bekplatsya lə bɛbɛbɛ
ɔnɔkualɛ wə nkpe lesa saa nə biɔnɔ

lə bifi kasɛɛ ka nkpe lə nnya
kekleke.
22 Biləkə mi əsuə bitsyiko lə lebua
saa əsuə.
23 Nya bɔlɛ Onanto wə ləətə bo
diyuə saa bɔtɔ bə lə uyifo bo kɛnkɛ
lə kusu saa əsuə. Nya lə ose mi
lɛwɔnɔ ku nsusu ku mi əsuə eto
sinə kenke bə bemunyə kabua saa
lə mi əsuə lə lefe nə Bonamute Yesu
Kristo nsi luubə.
24 Nya Onanto wə lékpadi mi nkə
befiani wə balee ebɔwunsəko mi
isu ese lə kalosəkɔ. Itsyise lesa nə
ke ɔ́tɛyi nkə wuuyifoo, weeyifo ni.
25 Mɔ bayimi, bikato ola kətə
Onanto lə bo disi.
26 Biləkə kafo faa bɛbuta lə
bisiəsə bafokanɔfɔ.
27 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti fe nwə ńyə
lə Bonamute Yesu Kristo eto kɛnyɛ
minkə bekla kukue komfo bete
bafokanɔfɔ kenke.
28 Bonamute Yesu Kristo eto
lefonə lə disiə ko mi.

2 TESALONIKAFƆ
Kukue Nuəfə Ko Paulo Ləwɔni Útə Tesalonikafɔ

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku
Timoteo bo lɛwɔni kukue komfo
butə mi mba ni bo Boanto Onanto
ku Banamute Yesu Kristo eto bale lə
Tesalonika.
2 Bɔlɛ bɔtɔ minkə Boanto Onanto
ku Bonamute Yesu Kristo eto diyuə
ku lefonə lə disiə ko mi.

Bɔlɛ Onanto Lekpakpa Bə Fe Nkpesiəsiə Lə Bokate Ko Bokpadi Bo Ókpadi Fə.

3 Mɔ bayimi, ele bə bɔsɔ Onanto
ani lefe saa lə mi disi. Lə nyaso
ɛlɛkɛ bə bukato ola, kasɔ wə ani bə
mi bofokanɔ lə busi bɔkɛ ale boso
ku mi lelabi tsya lə difui lekpe enso.
4 Nyamfo eso boakpo mi diye sɛɛ
lə mba lefo Onanto banɔ nti. Iyifo
bo lɛmɔ nya boatɛsə mi itsyise
bińyə kekleke lə mi bofo kanɔ əsuə
nya bɛnlɛ otsyekle bokpe lə lefe nə
eto lefe banlɛ mi bulə kakpɔ mi ku
kanyi ka bɛnlɛ bunyə eso.
5 Nyamfo lɛ bote nkə Onanto
aakpo akpo lə kusutsyɔntsyɔ əsuə.
Nya wuutə mi kəsiəkɔ lə wə
sekakedikɔ kasɔ bɛnlɛ kanyi ka
bɛnlɛ bunyə eso.
6 Onanto ebuyifo lesa nə lɛyɛ.
Nya wuunə mba nlɛ mi bulə kenke
koto.
7 Nya wuutə nkə bo ku mi mba
kenke nlɛ kanyi bunyə lə buunyə
ɔnwɛkətsyəkɔ sɛɛ. Onanto ebuyifo
nyamfo lə lefe nə Bonamute Yesu
ku Onanto eto batɔnkpe nkpe
asuale kplɛ lɔɔbɔ betsyi kato ku
əsuəale.
8 Buunə betidi ba ləəmbu Onanto
nya bámfo Bonamute Yesu Kristo
eto Ditiki Sɛɛ banɔɔ, koto.
9 Nya Bonamute loola mə udunko
lə wə ənəmi. Nya bəəmbunyə wə
diyənde ku wə əsuəale. Nya
wɔɔtsylɔsə mə ku mə ditsyəbi bua
nəmə.
10 Asa nyamfo ebubə itə lə diyi
kplɛ nə əsuə Yesu luusinkli ubə.
Nya lə diyi nəmfo əsuəə,
bafokanɔfɔ kenke ebutəkəko wə ku
atɛsə eto əsə ku kudu. Nya miitsya
əbɔkɛ mə lenti, itsyise béfo wə
Ditiki Sɛɛ nə bótɛyi mi mfó bɛnɔ.
11 Nyamfo eso boato ola lə mi disi
lefe saa nɛ. Nya boalɛ bo Onanto
lekpakpa boə lə utə lə mi
nkpəsiəsiə lə bokate ku mi bokpadi
bo ókpadi mi. Nya lə wə əsuəale lə
ɛwunsə ko mi lə itə mi nsusu sɛɛ bo
lookpe mi nkɛale bə lesa saa nə
biuyifo lə mi wə bofokanɔ esoo lə
ibə itə kukɔnɔ.
12 Bɔlɛ asa nyamfo bɔtɔ kətə mi
ku lekpakpalɛlɛ bə lə babesə
Bonamute Yesu Kristo eto diye kato
ɛyɛ lə mi eso. Nya wuuntsya lə
obesə mi diye kato lə wə ku Onanto
eto kafoɛkpɛ eso.

2

Biəntə Lə Kuutsyuə Saa Lə Ɔwɛ Mi Okpe.

1 Mɔ bayimi, itsyi lə Bonamute
Yesu Kristo eto businkli kəbə bio ku
bo bɔkɔ botsyanko wə.
2 Biəntə lə nyamfo lə ile mi nsusu
nye ekpe mi bule, lə nnya banlɛ
bɔtɛyi bə Bonamute eto dibəyi
ébubə koko. Ǝtsyuə biubu bə ébɔ lə
Onanto eto kɛnyɛ buləkə kate nye
bo asatete nye etiki nnya bówɔni
bútə mi əsuə.
3 Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwuɛ
mi lə kusu saa əsuə kon. Itsyise
Bonamute eto diyi nəmə əmbubə tɔ
isu ese lefe nə usialetidi əmə
lootaka uńyə lə Onanto əsuə nya
obuale əmə ləəbə bɔtsylɔ lə ute
luuləkə əsuə ote.
4 Nya wootaka uńyə nkə lə uti
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale kusu lə
ote nkə wə hã ni awɔnɔ kenke eto
əsuəaletidi. Nya wootaka ubə usiə
lə Onanto eto Disumuyo nya
wuuyifo wə əsuəə, fe wə ni Onanto.
5 Bíakloma biə lefe nə minkɛ mi
lə ɔflɔɔ, ntɛyi mi asa nyamfo kenke.
6 Fɛɛ lesatsyuə leeti asa nyamfo
kusu nkə yəəbə tɔ mɔmɔ. Nya mi

kosate yi lesa nə ini. Nya obuale
əmə ebuləkə wə əsuə lekple lə wə
lefe ayo.
7 Nya disiale eto asa nnya banlɛ
buyifo kakula kokoko efe ɛlɛ bubə.
Nya asa nnya luubəə, əmbubə tɔ
isu ese le fe nə Onanto diləkə nwə
diti obusle əmə kusu.
8 Nya lə nyamfo eto kamaa,
Onanto ebuləkə obuale əmə ote.
Nya lə lefe nə Bonamute Yesu
luubəə, wuufi wə kɛnyɛ eto ufiebi
ku wə diyənde otonsə wə obiasə wə
ditsyəbi kenke.
9 Usialetidi əmə bə ku Obonsam
eto əsuəale, nya wuuyifo bidia eto
ayanisa akpa akpaa ote.
10 Nya betidi ba kenke lɔɔyɛ lə
nnya əsuəə, ebonya kenkee, wɔɔyɛ
lə disiale ku kɔwɛsu saa bə lə ɔwɛ
mə okpe. Boonya itsyise bamfo
Ditiki Sɛɛ nə Onanto lete mə bə
bənyə nkpə banɔ.
11 Nyamfo eso Onanto eboyani
mə utə kawɛ eto lɛwɔnɔ nə luutə
bafo bidia banɔ.
12 Lə kalosəkɔɔ, Onanto ebolo mə
dikpi, itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ nəmə
banɔ. Bomu bənyə disuəyuə lə asa
buayifoyifo əsuə.

Bińyə Kekleke.

13 Mɔ bayimi, ele bə bokasɔ
Onanto ani lefe saa lə mi disi eso.
Buyi boə woala mi sitinti. Mi ni
betidi tutɛ Onanto díləkə nkə binyə
bofo. Úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ úflə mi
abua úwi nya béfo ɔnukualɛ bɛnɔ.
14 Nya ɛyɛ lə bo Ditiki Sɛɛ nəmfo
budi əsuəə, Onanto ákpadi mi nkə
bibə befo diye fe kase Bonamute
Yesu Kristo léfo.
15 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi,
bińyə kekleke lə bɛkɔbe ɔnukualɛ
eto asatete nnya bóte mi lə bo
kukue ko bówɔni ku etiki nnya
búdi mi, bɛlɛ nya kɔni kekleke.
16 Nyaso bɔlɛ bɔwunsəko bɔtɔ ku
lekpakpalɛlɛ itsyi lə Bonamute Yesu
Kristo ku Boanto Onanto wə laala
bo, nya ɛyɛ lə wə lefonə əsuə ókpe
bo nkɛale nya útə bo kusubebe
tinti.
17 Bɔlɛ wə lekpakpa buənkə, utə
mi əsuəale lə okpe mi utu wə nkpe
osa, bə lə bidi etiki ku lə biyifo asa
sɛɛ lefe saa.

3

Bekloma Lə Bikato Ola Kətə Onanto Lə Bo Disi.

1 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi,
bekloma lə bikato ola kətə Onanto
lə bo disi, itə bə lə Bonamute eto
Ditiki Sɛɛ nəmfo lə disənsə disu
nlebe ku dibu fe kase miitsya seka.
2 Nya lə bɛtɔ Boanto Onanto tsya
biə lə uləkə bo utsyiko lə betidibua
ku besialetidi eto ani əsuə, itsyise
inni betidi ba tã léfo Ditiki Sɛɛ nə
mə bánɔ.
3 Bonamute eyifo ɔnukualɛtidi,
uuńyə mi kama, ookpe mi nkɛale
nya woobe mi bə olo Obonsam
əmbutəkə bo kato.
4 Bonamute ətə bufi bo utu
butəkə lə mi bə bɛlɛ bɔyɛ lə esu
nya bote mi əsuə, nya buyi boənkə
biofo buyifo lə nnya əsuə enso.
5 Bɔlɛ Bonamute lekpakpa bə
ɔsini mi ənəmi lə binyə lə bete kase
wə, Kristo laakpe bo nkɛale ku kase
Onanto laala bo.

Binyə Kekleke Itə Keyifoyifoyifo.

6 Mɔ bayimi, bɔlɛ mi kɔfi bokpe
kekleke lə Bonamute Yesu Kristo
eto diye əsuə boə biləkə mi əsuə
bitsyiko lə bayimi ba ni baflɔ nya
banlɛ buyifo lə bo asatete əsuə.
7 Mi kosate biyi kukɔnɔ biə ele bə
biyifo keyifo fe kase buyifo, itsyise
bóenyifo sɛflɔ lefe nə bókɛ mi lenti.
8 Bóamfo bɔwunsəko itsyi lə
kuutsyuə saa ɔflɔ bə bóamfo kayo.
Bomu búyifo keyifo kekleke ketsye
ku kakɔmi bə bo bobə ménifo
bitsyikə itə kuutsyuə saa.
9 Inni nnya kasɔ ni bənkə bumbə
kusu boatɛyi mi bə bebe bo eso.
Bomu bóla boə bekase kase ele be
beyifo keyifo.
10 Biokloma biə lefe nə bɔkɛ mi
lentii, bókpe mi kɔfi boənkə utidi
wə ke laani nkə woəmbuyifo
keyifoo, mendi tsya.

11 Bɔlɛ mi nyamfo bɔtɛyi itsyise
bɔlɛ bɔnɔ boə baflɔ bətsyuə kpe mi
lenti nya ini mə bayimitsyuə eto
ketikima hã te baayɛ kedi.
12 Bɔninko betidi bamfo ditsyəbi
nəmfo kekleke lə Bonamute Yesu
Kristo eto diye əsuə, bə lə balɛ mə
əsuə kukɔnɔ lə be fi mə ani beyifo
keyifo bedi.
13 Fɛɛ mii, bayimi, biəntə lə ani lə
elo mi lə lesa sɛɛ buyifo əsuə.
14 Nya lə utsyuə nkə woəmbuyifo
lə ditiki nə bɔtɛyi mi lə kukue ko
mfoo, bitsyə wə lekpo nya lə biləkə
wə lə mi nti, lə kofami lə kɔlɛ wə.
15 Tsyaa bienkisi utidi əmə. Bomu
ele bə bɛlɛ wə kɔlɛ fe mi ɔyimi
seka.

Bɔlɛ Mi Bokla.

16 Bɔlɛ Bonamute kosate wə ləətə
diyuəsə lekpakpa bɔlɛ bə lə utə mi
kəmiə eto diyuəsə lə mi lə kusu saa
əsuə. Lə Bonamute lə ɔlɛ mimblɛ
kenke ola.
17 Mɔ, Paulo, kosate uni nlɛ etiki
fɛfɛ nye nkla bomfo bɔwɔni kətə
mi ku mɔ kɔni. Iyifo mɔ kosate eto
lɛnimi eto awɔnisa fe kase
maawɔni kakpe lə mɔ
kukuewɔniwɔni saa kalɔ.
18 Bɔlɛ ola boto boə Bonamute
Yesu Kristo lə ɔlɛ mi mblɛ kenke
ola lə wə lefonə əsuə.

1 TIMOTEO
Kukue Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Timoteo

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto
nwə ótsyese ɛyɛ lə bo Ofomfokətə
Boanto Onanto ku Bonamute Yesu
Kristo wə bɔnlɛ kusu bobee, nlɛ
kukue komfo bɔwɔni.
2 Nya mimfi minlɛ fə Timoteo
botsyese. Eyi fə eyifo mɛ fe ubi lə
bofokanɔ əsuə. Nyaso minlɛ
Bonamute Onanto Ku Boanto Yesu
bɔtɔ miə lə mə kaminsənyənyə lə
kətəkəko fə lə bənyə fə kaminsə lə
bətə fə diyuəsə.

Paulo Álɛ Wə Kɔlɛ Itsyi Lə Bidia Eto Bateasa Ǝsuə.

3 Nla miə lə esi əsiə lə Efeso mfó
fe kase míntɛyi fə lefe nə mínyɛ
mfo mímfe mintɔ lə Makedonia.
Nnya ni bə eyi fənkə betidi bətsyuə
kpə lə mfo ba nlɛ asa nnya loobiasə
nsusu itsyi lə bo asatete lə Kristo
bofokanɔ əsuə. Ele bə ani komə
nye ala betidi bamfo bə lə bayɛ nya
kakloe buyifo.
4 Tɛyi mə lə bayɛ lefe bobiasə lə
akokosatete ku bakoko eto ntsyikɔ
eto katobobesə əsuə. Asa nyamfo
eto okle bote akpe kənə lə betidi
nti. Nya yaanyɛ lə Onanto eto
nsusu əsuə. Nsusu bo nyɛ lə
bofokanɔ əsuə hã ele bə bote.
5 Nya lesa nə lefe bə biyifo ni bə
ele bə bola bo bafokanɔfɔ tsyuə ku
kafo faa, ku utu wə ləmbolo bo
dikpi lə asa buayifoyifo saa əsuə.
Nya ele bə bo bofokanɔ lə Kristo
əsuə tsya yifo sitinti.
6 Fɛ betidi bətsyuə étsyi kama
bakpe asa nyamfo. Nyaso bányɛ
kusu sɛɛ komfo. Nya bəənə etiki
bimba nya ləmbə kutəkə.
7 Baala bə baatsyi bawuninsə
bafiani Mose eto kɔfi eto bateasa.
Fɛɛ mə bamə kosate mannɔ etiki
nyamə kasɔ tsya. Beedi etiki
kekleke itsyi lə kɔfi komə əsuə, fɛ
mə bamə kosate maannɔ lesa nə
banlɛ bɔtɛyi kasɔ.
8 Bomblɛ kenke yi boə Mose eto
kɔfi komə alɛkɛ, fɛɛ ele bə bətsyue
ko koto fe kase boate ko.
9 Nya ele bə bukakloma tsya
boəə, inni betidi sɛɛ eso béyifo afi
kəkə mə ato, bomu mba ditidi ato
baata Onanto eto afi kebu ku mba
leeyifo asa bua ku mə kakle ba eto
nkpə diyi ku abuayifoyifo. Mə ni
betidi ba ləmbə bofokanɔ saa, mba
laalo mə antomə ku ambemə ku
mba ni bewudifɔ.
10 Mba ni betidi ba leedi asɔnɔ ku
basani ba laalabeko mə
basanitsyuə. Mə ni betidi ba leeyu
betidi bamba kəmuə kate ku mba
ni badia ku mba laasɔ akɔɛsi nye
kakpadi asa katɛyi bidia. Nya ku
mba kenke ba dímamfo Ditiki Sɛɛ
nəmə eto asatete bánɔɔ, mə ni mba
baanlɛ ato nyamfo bukə nɛ.
11 Boonyə asa nnya minlɛ bote lə
Ditiki Sɛɛ nə béfi bákpe mɛ lə kɔni
bə nte itsyi diyənde eto Onanto wə
boatɛsə nte ɔflɔ.

Paul Ásɔ Onanto Ani Lə Wə Kaminsənyənyə Eso.

12 Məmbofo Bonamute Yesu
Kristo ani bɔsɔ lə əsuəale nnya ufi
utə mɛ nkə lə mfo keyifo kamfo
buyifo eso. Nya lə ɔnukualɛɛ, úfi ke
ókpe mɛ lə ani. Itsyise únyə mɛ
nya uunyi nkə məmbutsyetsyi ke
nyani wə ntsyə.
13 Ite bə lə lefe ditsyuə nə lefee,
nńyə lə wə əsuə, lə etikibuadidi ku
lə aka əsuə fɛ mímbə míntsyi mɔ
lɛkɔɛsi minwuninsə, Onanto ənyə
mɛ kaminsə. Itsyise lə lefe nəmfoo,
mámfo wə nnɔ tɔ nya mánte lesa
nə mínkeyifo tsya.
14 Bonamute ənə mɛ kafo tinti
nya útə mɛ bofokanɔ ku lelabi se
buunyə lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu
Kristo.
15 Ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo eyifo
etiki eto ɔnukualɛ, nya ele bə utidi
saa fo ɔnɔ. Kristo Yesu wə ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, díbə
kawunsiə kamfo nkə lə ubə uləkə
babuayifo. Nya mɔ ni obuayifo
kenke enso lə babuayifo nti.
16 Fɛɛ Onanto dínyə mɛ kaminsə
nkə lə ɛyɛ lə mɔɔ ni obuayifo kenke

enso əsuəə, Kristo Yesu lə utə lə betidi lə bənyə bə okpe lelabi nə eso woefi katsyɛ babuayifo ba lefo wə banɔ. Lə nya esoo, wuutə mə nkpə bo ləmbə kalosəkɔ kulefe tsya.
17 Nyaso bitə lə bukatɛsə bo Oka wə nkpe kato wə boənyə ku bo ənəmi wəə hã ni Onanto wə nsi nkpə isu manlo manlo. Nya lə bukabesə wə Onanto wə leenkpə eto diye kato lefe saa. Ibə itə.
18 Mɔ ubi Timoteo, keyifo ku afi nnya mimfi mintə fə mfoo, eka asa nnya bo Onanto eto bənyɛləkətidi lɛ́tɛyi itsyi le fə əsuə. Lɛ etiki nyamfo kɔni kekleke fe bemake, ebutəkə kabua kato lə lema nəmfo əsuə.
19 Lɛ fə bofokanɔ kɔni kekleke, tə bə fə utu manlo fə dikpi. Betidi bətsyuə ba dímǝntsyue mə ketu eto kɔlɛ kotoo, mə dídu bánɔ banyansə mə bofokanɔ nɛ.
20 Nya lə mə ntii, ni Himeneo ku Aleksandro. Nnə mə ato lə se mímfi mə míntə Obonsam bə lə bənyə kanyi lə wə ani. Nyamfo luutə bə bakase bə bayɛ etiki bua budi lə Onanto əsuə.

2

Bikato Ola.

1 Lesa tutɛ nə moola miə bete ni bə bikato ola bikətə Onanto lə bikalɛ wəə lekpakpa kasɔ wə ani lə betidi ba tã eto disi. Bikəfi mi ku mə mblɛ eto ahiã bikətsyə lə Onanto eto ənəmi.
2 Nya bikato ola kətə Onanto lə baka ku betidi ba kenke ntɔnko betidi bə lə bomblɛ lə bɔkɛ lə diyuə əsuə kalebe saa. Itə bə lə bobokosə bo əsuə kasɔ butə Onanto nya bufi dibu butə utsyuə saa.
3 Olatoto eyifo lesa nə laakɛ bo Ofomfokətə Onanto ɔkɔɛ.
4 Itsyise ola nkə utsyuə saa te wə Ditiki Sɛɛ nəmə lə ote ɔnukualɛ əmə bə lə utə wə nkpə.
5 Lə ɔnukualɛɛ, Onanto ɔni ete nkpe. Nya Ofomfokətə tsya ɔni ete nkpe. Wə ni utidi wə baakpo Kristo Yesu. Wə ni futsyə laalɔ bonko Onanto eto nti.
6 Wə ni fuutsyuə dífi wə əsuə útə fe kedi lə kawunsiə kenke eto betidi eto disi. Yesu éyifo nyamfo sitinti bə Onanto eto kɛnyɛ ka útsyə nkə woofo utə wə betidi kenke eto lefe eboyo.
7 Nyamfo eso Onanto lékpe mɛ fe wə ɔtɔnkpe ku wə oteasa. Nyamfo menyifo bə sidia minlɛ bɔtɛyi. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə wə díləkə mɛ fe oteasa nkə lə mbə nləkə wə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmə nte betidi ba lennitɔ Yudafɔ.
8 Lə bafokanɔfɔ eto katsyakɔ saa, nla minkə basani besə mə ani kato bato ola ku ketu ka lekpa kɛnkɛ. Nya ɔblɔ nye kənə saa mankɛ mi lə nti.
9 Nla tsya miə besio lɛ mə əsuə ola ɛyɛ lə mə bikelɛlɛ əsuə, lə ete bə balɛ mə əsuə kasɔ bobokosə. Inni bə bakle mə esi ku sika eto bikə akpa akpa nya lefo koya kpə nya loote bə balɛ mə əsuə kato bobesə.
10 Bomuu, ele bə mə ditsyəbi sɛɛ te bə beyifo besio ba laate Onanto sikpi.
11 Nya ele bə usio saa bokosə wə əsuə kasɔ lə okase asa, lə busiə kpo əsuə.
12 Minlɛ mə kusu butə minkə baté basani asa nye bətəkə basani kato. Bomu ele bə bəsiə kpoo, betsyue koto.
13 Itsyise Adam ni futsyə Onanto leka buyifo fɛ úləkə Eva utsyiko lə wə.
14 Nya inni Adam ni nwə olo əmə lɛwɛ, bomu usio əmə ni nwə ɔwɛ. Nya útə úyifo lebua.
15 Nya lə usio ebuńyə kekleke lə wə bofokanɔ əsuə ku lə lelabi əsuə nya wuusiə nkpə kɛnkɛ nya woobokosə əsuə kasɔɔ, wɔɔyɛ lə kanyi ka nkpe lə ubilele əsuə ɔbɔ ofe.

3

Ditsyəbi Nə Ele Bə Lɛkɛ Bofokanɔfɔ Eto Batɔnkotɔnko.

1 Ɔnukualɛ uni, baatɛyi bənkəə, lə utsyuə aala nkə woeyifo bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo, ete bə woala nkə woeyifo keyifo sɛɛ.

2 Fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo,
ele bə uyifo utidi wə bulə saa ləmbə
lə əsuə, uufi kusiə kɔni, uyifo
obesibe, ɔkɛ dibusə, ɔlɛ əsuə ola,
nya betidi leebu wə. Ɔkɛ kafoɛkpɛ
kafo bafɔ nya uyifo oteasa sɛɛ.
3 Yanle bə uyifo utəkpə, nya
woankpɔ ekiti. Ele bə uyifo utidi
wə diyuə, nya woenyifo nwə ləənə
etiki, nya woansɛsə ənəmi lə atabi
əsuə tsya.
4 Ele bə uyifo nwə laalɛ wə diyo
eto betidi ola, nya wəətə nkə wə
bebi tsyue ditiki koto lə kusu saa
əsuə.
5 Nya lə utidi utsyuə kpe wə
leenyi kase woobe wə diyoo, ntsyə
wɔɔyɛ obe Onanto eto betidi ba
wɔɔyɛnko?
6 Yanle bə uyifo nwə léfo Onanto
ɔnɔ fɔfɔ kase woembobesə əsuə
kato, nya ɛyɛ lə nnya əsuə ote əsuə,
lə ubə udu ɔnɔ, nya Onanto luunə
wə koto fe kase únə olontidi əmə
koto.
7 Ele bə uyifo utidi wə nkpe diye
sɛɛ lə mba dímamfo banɔ tsya eto
ənəmi, nya luutə bəmbɔtɛyi kulesa
bua saa bakpe wə kofani bə lə
obuale əmə lə unyə wə umuə.
8 Nko kə ini bə wə
bawunsəkotsyuə tsyaa, ele bə məə
tsya yifo betidi ba nkpe ditsyəbi
sɛɛ, nya baalɛ keyifo ola kekleke.
Ele bə beyifo betidi ba ləənnə ntə
kəkpə, nya baansɛsə ənəmi lə atabi
əsuə tsya.
9 Ele bə beyifo bətsyuə léfo Ditiki
Sɛɛ nəmə báboko mfo banɔ kekleke
ketu ka laanlo mə dikpi.
10 Nya ele bə beto mə ditsyibi
bebe fɛ. Nya lə bənyə kabua saa lə
mə əsuəə, bitə lə beyifo
bawunsəkotsyuə.
11 Ele bə mə bəsiə tsya, yifo besio
ba nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya benyifo
betidi ba leedi betidi eto ntikima.
Bomu ele bə beyifo besio ba leekpə
ntə, nya beeyifo lesa saa lə kusu
əsuə.
12 Be fə, bawunsəkotsyuə bamfo
eto utsyuə saa fi kusiə kɔni kplon,
nya woalɛ wə bebi ku wə diyo eto
betidi kenke ola.
13 Nya bawunsəkotsyuə ba nlɛ
mə keyifo olaa, mə kosate ebunyə
dibu ku kəńyəsə sɛɛ lə betidi eto
ənəmi. Nya bɔɔkɛ utu bedi etiki lə
mə bofokanɔ lə Yesu Kristo əsuə
kate betidi bamba.
14-15 Nlɛ bobe bə yəmbɔklɛ
muubə nyə mi. Fɛɛ nlɛ asa nyamfo
bɔwɔni kətə fə bə lə minlɛ bubə
mləə, lə efo fə bɔwunsəko lə ate
lesa nə ele bə yifo fe ɔtɔnkotɔnko lə
Onanto eto bebi nti. Nya mə ba ni
Onanto wəə nkpe nkpə eto bebii,
mə ni omayi itə Ditiki Sɛɛ nəmə.
16 Onanto eto ditiki kɛnkɛ nə
bələkə bátee, kpe kalende tinti nya
kuutsyuə saa əmbofo bɔni nko.
Nya ni bənkə,
“Bonamute əbə bale fe kawunsiə
eto utidi.
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə óte nkə
uyifo kɛnkɛ.
Nya Onanto eto batɔnkpe dínyə wə.
Nya bələkə wə báte lə
kawunsiə eto betidi kenke
nti.
Kawunsiə eto betidi kpə áfo wə
bánɔ.
Nya Onanto dítsyi wə úsuko
kato lə diyənde kplɛ əsuə.”

4

Betidi Ebutəkəko Bidia Eto Bateasa Kama.

1 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə óte bo
ókpasə nkə, fɛ kawunsiə eto
kalosəkɔ looyoo, betidi bətsyuə
ebɔbɔ lə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ
nəmfo əsuə bətəkəko bidia eto
awɔnɔ nnya mba luufi mə əsuə
bətə obuale əmə eto asatete.
2 Bidia eto asa betidi bamfo laate,
nya buufi mə disiale eto asatete
bakula, itsyise mə akɔɛsi əkpə fe
situ ku ute béfi bátonsə nnya,
bəmbə ɔnukualɛ.
3 Mə laate bə yanle bə betidi fi
kusiə. Nya baatɛyi bənkə yanle bə
bedi edisa ətsyuə eto okle tsya. Fɛɛ
Onanto wə díyifo edisa kenke utsyə
nkə mba léfo wə ditiki banɔ
bentekəko wəə, lə bedi ku lɛninsɔ.
4 Nya sitintii, asa nnya kenke
Onanto díyifoo, alɛkɛ. Nyaso yanle
bə utidi saa kisi didisa kuditsyuə.

Bomu ele bə bafo ditsyuə saa ku olatoto ku lɛninsɔ.
5 Itsyise Onanto eto ditiki nəmə ku bo lɛninsɔ ləəyifo didisa nəmə kɛnkɛ.

Kristo Yesu Eto Usumunyə Sɛ.

6 Lə até fə bayimitsyuə asa nyamfoo, nya əsuə fɔɔyɛ afiani Yesu Kristo eto ɔwunsəko sɛɛ nɛ. Lə nya féfi bofokanɔ eto etiki nyamə ku asatete fékluəsə əsuə esoo, nyamfo luutə fə əsuəle nɛ.
7 Nyaso ləkə fə əsuə etsyiko lə amamosa nnya betidi laatɛyi nya dimanyɛ lə konantosu nya ləmbə kutəkə saa. Nya kase konantosu lə ətəkəko ko kekleke.
8 Ǝsuə eto bunə itə ale bɔkɛ alɛkɛ lə kusu kutsyuə, tsya Anantotiki bufi kekuləsə əsuə ku nya bokase kpe kutəkə eso nyamblɛ kenke. Itsyise yuutə fə kutəkə lə nkpə bomfo ku lə kəkpəma eto nle tsya.
9 Nyamfo eyifo ɔnukualɛ wə ele bə utsyuə saa fo ɔnɔ.
10 Nyamfo eso bɔnlɛ keyifo kekleke nya bɔnlɛ kanyi saa bunyə nɛ. Itsyise bo kusubebe təkə lə nkpə manlo bo Onanto wə ni betidi ba tã eto Ofomfokətə əsuə. Nya mba luunyə wə bofokətə ni mba léfo wə bánɔ.
11 Nyamfo ni asa nnya ele bə te mə nɛ.
12 Məntə lə betidi bətsyuə lə bənyə fe amamflɔ itsyise eyifo okosobi eso. Bomuu, fiani ditsyəbi sɛɛ itə bafokanɔfɔ kenke ɛyɛ lə fə etikididi ku fə ditsyəbi ku fə lelabi itə betidi ku fə bofokanɔ ku fə nkpə kɛnkɛ busiə tsya əsuə.
13 Ńyə kekleke lə akakla Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə əkətə bafokanɔfɔ kenke. Nyaso ləkə nya kasɔ lə ate mə asa nyamə isu ese lefe nə muusinkli mbə.
14 Nya manyɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ eto ətəsa nnya úfi útə fə ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi ku bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnko ba dítəkə fə anii, eto keyifo buyifo.
15 Tə lə fə nsusu lə butəkə lə nyamfo əsuə, nya lə alɛ nko ekeyifo itə lə betidi ba tã lə bənyə lə fə nkpə sɛɛ bo fensi eto sɛtɔsusu.
16 Lɛ fə əsuə kukɔnɔ ku asa nnya faate. Nyə kekleke lə keyifo ka fanlɛ əsuə. Itsyise lə eyifo nkoo, ebuləkə fə əsuə ku betidi kenke ba laanɔ fə ditiki etsyiko lə kotonənə əsuə.

5

Ele Bə Lɛ Bakɔbəsiə Ku Batɔnkotɔnko Ku Beyifoyifo Ola Kukɔnɔ.

1 Meyenki akpe nye manlɔ osani wə ni fə sininə ətsyə ku kudu. Bomu ləkə asa kasɔ ate wə ku utu buɛɛ fe fanto seka. Lə bakosobi fe bayanisani.
2 Lɛ besio ba lebe banso fə fe fambe mə. Nya lə alɛ mbitɛ tsya fe fə bayimisio, nya lə alɛ fə əsuə kɛnkɛ.
3 Bakɔbəsiə ba ləmbə bawunsəkotsyuəə, lɛ mə kukɔnɔ ku dibu.
4 Fɛ lə bakɔbəsiə bətsyuə kpe bebi nye bəflufluu, tə lə bebi bamə lə bakase tutɛ, bakase kase bɔɔlɛ mə diyo eto betidi ku mə mba léle mə ola fe kase mə bofokanɔ eto keyifo lete. Ele bə bedi betidi ba ləətsyə mba léle mə kɔlɛ. Nyamfo ləədufə Onanto ənə nɛ.
5 Nya ɔkɔsiə wə ləmbə ɔwunsəkotsyuə saa, ufi wə kusubebe utəkə lə Onanto əsuə lə ukato ola ukətə Onanto ketsye ku kakɔmi itsyise ohiã wə bɔwunsəko.
6 Fɛɛ ɔkɔsiə wə leedi sɛsɔnɔɔ, umbə nkpə lə Onanto eto ənəmi, ite bə usi nkpə tsya.
7 Di mə etiki əkə mə ato itsyi lə asa nyamfo əsuə bə lə mə bətsyuə nye betidi bamba lembudi mə ketikima.
8 Nya lə utsyuə lə mi nti áni nkə woəmbɔlɛ wə diyo eto betidi ola kukɔnɔɔ, nyalɛ te fə ɔ́ni wə bofokanɔ eto kusu komə, nya wə etiki abia eso utidi wə dimamfo ɔnɔ kulaa tsya.
9 Memfi ɔkɔsiə wə dimamfo tɔ alɛ fosi akua eto diye akɔ ku bakɔbəsiə eto ditsyukpa nə nkpe lə bafokanɔfɔ nti. Nya nnya nsi nso ni

bəə, ɔkɔsiə wə nkpe lə ditsyukpa məmfo nti di usio ni kusə kɔni hã úkəsiə.
10 Uyifo nwə betidi laakpadi diye sɛɛ lə kase unsi nkpə sɛɛ eso. Ele bə udi usio wə nkpe ditsyəbi sɛɛ wə dínə wə bebi kukɔnɔ nya onkpe kafoɛkpɛ itə bafɔbofo. Ele bə uyifo usio wə nkpe kafo ɛkpɛ itə wə bətsyuə ku bafokanɔfɔ tsyuə. Nya woawunsə ko betidi ba kenke nkpe lə bulə əsuə. Nya lə ɔnukualɛɛ, ufi nkpə bo kenke unsi itə kasɛɛ eto buyifo.
11 Bakɔbəsiə ba dimamfo tɔ alɛ fosi akuaa, məmfi mə aye akɔ lə bakɔbəsiə eto ditsyukpa nəmfo nti. Itsyise lə kusəsiəsiə lə mə ɔkɔɛ, boosinkli lə Kristo kama besu bəsiə bese fɔfɔ.
12 Nya nyamfo ebutə bata kakle ka nkpe lə mə ku Onanto nti bebu itə bedi dikpi.
13 Lə nnya kamaa, boofiani baflɔ bakatsyilama betidi eto ayo kedi etiki bimba nnya ləmbə kutəkə. Nya nnya nsi lebia enso ni bəə, bookakpadi betidi aye bua kedi mə ketikima katɛyi etiki nnya dimamfe.
14 Nyasoo, nla miə bakɔbəsiə bamfo eto kakle siə bese lə bale bebi lə bəsiə babe mə ayo bomu. Nyamfo ebutə bə bembuyifo asa nnya dimәńyə itə nya luutə bo balo kusu bə bəkedi etiki bua saa lə bo əsuə.
15 Itsyise bakɔbəsiə bətsyuə ébusinkli bésu bətəko Obonsam.
16 Lə bakɔbəsiə bətsyuə kpe lə usio wə díkafo banɔ eto diyoo, ele bə obe mə ɔlɛ mə ola, itə bə mə bitsyikə əmbubə itəkə lə Onanto eto bafokanɔfɔ əsuə. Nyamfo luutə kusu bə bafokanɔfɔ mfó eto ditsyukpa ebofo bakɔɛsiə bamba ba ləmbə bawunsəkotsyuə ola bɔlɛ.
17 Nya bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnko ba nlɛ mə keyifo kamə olaa, ele bə bətə mə kayofofo ka disu sɛtɔ eto sinuə. Titlu mba laate asa fɛ bensi beedi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə tsya.
18 Itsyise bátɛyi lə Awɔnisa Eto Kukue Kɛnkɛ bənkə, “Mankle onantsyui wə laafodi kamɔ kətə fə eto kɛnyɛ lə ɔlɛ keyifo.” Besi bátɛyi tsya bəə, “Ele bə uyifoyifo saa nyə wə kayofofo itsyi lə keyifo ka ɔnlɛ əsuə.”
19 Lə utidi utsyuə əbə ɔlɛ ɔtɔnkotɔnko utsyuə kɛnyɛ bolaa, mamfo nnya anɔ isu ese lefe nə ɛflɔ betidi inuə ku kama.
20 Nya betidi ba ləəsiə nkpə buaa, ləkə mə até lə mə bətsyuə nti lə əkə mə ato lə bafokanɔfɔ kenke eto ənəmi. Nyamfo luutə bafɛfɛ te sikpi nɛ.
21 Nyaso nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ lə Onanto ku Kristo ku Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi minkə lɛ nyamfo ola kukɔnɔ lə ayɛ betidi eto ənəmi bobe bə lə esu ala utsyuə aso utsyuə.
22 Tsyə əsuə, mankpɔ lə ani butəkə lə utsyuə əsuə itə kanantoyifo buyifo. Nya makɔko babuayifo saa, bomu ləkə fə əsuə lə lebuayifoyifo saa əsuə.
23 Nya se kafo eto bufi nkpe fə lə əsuə esoo, mantɛyi fə əkənə ntu fufu ete. Yɔɔlɛkɛ bə əkənə nte sɛkɛ sɛkɛ fe kofa seka.
24 Betidi bətsyuə eto abua nnya beeyifo amfo bɔbiɔ nyaso yəələkə mə dikpididi kate koko. Fɛ bətsyuəə, kama kama fɛ mə asabuayifoyifo tsya ləəbə kabɔ bəənyə.
25 Nko kə ini bə asasɛyifoyifo tsya əmbofo bɔbiɔ, nya nnya lɛbiɔ tsya ebubə ɛbɔɔ lekple utsyuə saa nyə.

6

1 Tɛyi bafokanɔfɔ ba ni ndomufɔ kenke fənkə ele bə babokosə mə əsuə kasɔ bətə mə banamute lə keyifokɔ, bə betidi saa embudi etiki bua saa itsyi lə Onanto ku bo bofokanɔ eto asatete əsuə.
2 Nya ndomufɔ eto banamute ni bafokanɔfɔɔ, mántaka bəńyə lə banamute bamə əsuə lə bofokanɔ eto sɛyimididi bataka. Bomu ele bə babokosə əsuə kasɔ bətə mə bawunsəko mə kulaa enso. Itsyise betidi ba baanlɛ bɔwunsəko mfoo, beyifo mba lefo Yesu banɔ. Nya mə

ku məmə kenke eyifo wə bale ba woala tinti. Nyamfo ele bə te mə lə akpe mə nkɛale lə beyifo ele bə beyifo lə bakpe mə nkɛale.

Binyə Kekleke Lə Mi Onanto Kama Butəkəko Ǝsuə.

3-4 Utidi wə ke laate asa bamba nya laanlɛ bɔyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ əsuə, utsyə əmə lɛ wə əsuə kato bobesə unyi kulesa. Iyifo etiki bunə bimba ku kədiə ku bulə bimba ete woakpe. Nyamfo ləətə betidi kənənsɛ, ndiəkpekpe ku abiesese, ku nsusu bua bufi lə utidi əsuə nɛ.

5 Nya bəənə etiki kəntsyɛɛ lefe saa. Betidi bamfo eto okle eto nsunsu ebukpə nya bensiyi Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ. Mə nsusu ete ni bənkə bəətəkəko Ditiki Sɛɛ nɛ mə kama lə bayɛ lə nnya əsuə bafiani batabinyə. Ləkə fə əsuə etsyiko mbamfo eto okle əsuə.

6 Fɛɛ lə utidi akpe ɔtsyini kekleke lə Onanto eto bɔsumu əsuə nya asa nnya nte wə tsya dídufə wə ənəə, uyifo otabinyə.

7 Itsyise fe kase bále boo, bóanlɛ kulesa boboko kawunsiə. Nya lə bukpe tsyaa, boəmbufi kulesa busuko.

8 Nyaso bitə lə bikə ku edisa nya ntə bo lə imi bo.

9 Fɛɛ betidi ba laasɛsə ənəmi lə bikə eto bɔkɛ əsuəə, mə leedufə lə Obonsam eto uyibi wə obio utsyə mə nɛ. Nya beetsyiko asa bimba buyifo, nya beefi kawunsiə eto bikə bɔbɛbɛ kakpimi lə əsuə nya baabiasə mə nkpə itə bəəkpə kanya kulaa.

10 Itsyise ənəmi bɔsɛsə lə atabi bɔbɛbɛ əsuə laayɛnko asa bua kpə eto buyifo. Betidi bətsyuə lə kənəsɛ lə atabi eto bɔkɛ eso áyansə mə bofokanɔ eto kusu. Nya mə nkpə kenke édufə lə bulə əsuə.

Ńyə Lə Bofokanɔ Eto Keyifo Eto Kusu Ǝsuə Kekleke.

11 Nya se feyifo utidi wə dífi fə əsuə utə Onanto esoo, ləkə əsuə lə asa bua nyamfo kenke eto buyifo əsuə lə efi fə ənəmi ətəkə lə asa sɛɛ buyifo əsuə. Təkəko Boanto Onanto lə bofokanɔ ku lelabi əsuə. Kɛ dibusə lə alɛ betidi buɛɛ.

12 Ńyə kekleke lə bofokanɔ eto keyifo əsuə lə akpe nkɛale lə ənyə nkpə manlo manlo. Nkpə bomfo eso Onanto lékpadi fə lə lefe nə fáfo wə bokpadi eto bofokanɔ fáte lə mba díkafo babɔ ku babamba eto ənəmi nɛ.

13 Nya lə Onanto wə diyifo lesa saa ku Kristo wə dífə wə kɛnyɛ úləkə wə bofokanɔ óte lə Pontio Pilato eto ənəmii, nlɛ mɔ Ditiki Sɛɛ bufi kətə fə, ini mɔ kɔfi.

14 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə lɛ asa nyamfo ola kase kuutsyuə ləmbɔtɛyi kulesa bua itsyi lə fə əsuə isu ese lefe nə Bonamute Yesu Kristo luusinkli ubə.

15 Nya Onanto ebutə Yesu Kristo sinkli ubə lə lefe nə ɛlɛkɛ itə wə. Onanto ni nwə nso kenke ku ni nwə fate nlɛ seka budi lə lesa saa əsuə, nya uni baka kenke eto oka. Nya lesa saa laakpo wə Bonamute Onanto. Nya wə ni nwə boatɛsə.

16 Wə fate insi nkpə itsyise wəəkpe kulefe kulefe. Nya wəəyənde itə bə kuutsyuə saa əmbofo buńyə lə wə ənəmi lə ɔlɛ bubə. Kuutsyuə saa mənnyə wə tɔ unyə nya kuutsyuə saa tsya əmbofo wə ənəmi bobe. Nya atɛsə ku əsuəale ni wə ale lefe saa. Ibə itə.

17 Tɛyi mba nkpe kawunsiə kamfo eto bikə fənkə, bambesə əsuə kato befi mə ənəmi bətəkə lə mi, bikə bia lalo əsuə. Bomu befi mə ənəmi bətəkə lə Onanto əsuə. Wə uni ləətə bo lesa saa kafo faa nkə lə bunyə disuəyuə.

18 Tɛyi mə fə bekeyifo kasɛɛ nya luutə boofiani batabinyə bənyə atsyɔkpokpo lə nnya buuyifo əsuə. Nya lə bəkətə betidi asa kafo faa.

19 Lə beyifo nkoo, balɛ bikə bia lambia bɔɔlɔ kətsyə itə mə əsuə lə kama ka nlɛ bubə. Lə nya əsuə boonyə nkpə tinti bətə əsuə.

20 Timoteo, be fə alɔ asa nnya Onanto dífi útə fə ətsyə kukɔnɔ. Memfi fə əsuə akpe lə eyifosa bimba ku etikinənə bimba əsuə.

Nyamfo əsuə betidi bətsyuə laayɛ
kawɛ betidi fe mba ni babesibe.
21 Itsyise bətsyuə efi bə beyi asa
nyamfo. Fɛɛ ɛyɛ lə nyamfo əsuə
bányansə mə bofokanɔ eto kusu.
Nlɛ Onanto bɔtɔ miə ufi wə
lefonə obe mi.

2 TIMOTEO
Kukue Nuəfə Ko Paulo Lɛwɔni Útə Timoteo

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto
lefonə əsuə mimfiani Yesu Kristo
eto ɔtɔnkpe, wə nlɛ letsya bobe
itsyi lə nkpə bo buunyə lə
Bonamute Yesu Kristo əsuə lə bo ku
wə eto lɔniyifoyifo əsuə nlɛ kukue
komfo bɔwɛni kətə fə.
2 Mɔ ubi lala Timoteo, nlɛ Boanto
Onanto ku Bonamute Kristo Yesu
bɔtɔ miə mə lefonə lə disiəko fə lə
bənyə fə kaminsə, lə bətə fə
diyuəsə.

Nyə Kekleke Lə Bofokanɔ Ǝsuə.

3 Maasɔ Onanto wə meesumu fe
kase mɔ banamə díyifo ani. Nya
meeyifo nko ku mɔ utu wə laanlo
mɛ dikpi əsuə. Nya, masɔ wə ani
ketsye ku kakɔmi kalɛ wə lekpakpa
lə fə disi lə nlɛ ola boto.
4 Nya lə nkloma binəntu bia
féwii, mala tinti miə məənyə fə lə
əsuə lə iyuə mɛ.
5 Maakloma bofokanɔ kekleke bo
nkpe fə. Bofokanɔ bo eto okle lɛkɛ
fə ewu Lois ku fambe Eunike mə.
Mfo nnɔ miə fintsya kpe mu okle.
6 Nsusu bomfo eso minlɛ fə
kukue komfo bɔwɔni bə lə alɛ
kekleke ətəsa nnya Onanto dítə fə
lə lefe nə mímfi ani míntəkə fə lə
əsuə mínto ola.
7 Itsyise lɛwɔnɔ nə Onanto dítə
boo, əəntə boate sikpi. Bomuu, útə
bo lɛwɔnɔ nə ləətə boənyə əsuəale,
ku lelabi, ku əsuə eto lɛkɔɛle kato
butəkə tsya.
8 Lə nyamfo esoo, məntə lə kofani
lə kɔlɛ fə bə əńyə alɛ Bonamute eto
Ditiki Sɛɛ nə mə bɔtɛyi nye lə
kofani lə kɔlɛ fə lə mɔ disi nwə
bákpe le diyo lə Kristo eto disi.
Bomuu, fintsya ńyə kekleke lə ənyə
kanyi lə wə disi lə ələkə Bonamute
eto Ditiki Sɛɛ nəmə ate. Itsyise
Onanto ətə fə əsuəale bə lə afo
nyamfo buyifo.
9 Onanto ni nwə dítə bo nkpə nya
ókpadi bo nkə bofiani wə betidi.
Inni lə bo kasɛɛ ka búyifo eso.
Bomuu, iyifo wə Onanto eto nsusu
ku kafo ɛkpɛ ka úfi útə bo eso. Nya
ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Bonamute
Yesu Kristo əsuə nya búnyə Onanto
eto lefonə nəmfo fɛ úyifo kawunsiə
kulaa tsya.
10 Nya mɔmɔɔ, Onanto ébuləkə
nyamfo óte bo ekpa wuə lə
Ofomfokətə Kristo Yesu əmfo eto
bubə əsuə. Wə ni futsyə léso ukpə
ku eto əsuəale ani. Nya ɛyɛ lə wə
Ditiki Sɛɛ əsuəə, óboko bo nkpə bo
kalosɛkɔ lənsiembɔkɛ kulefe.
11 Onanto efi mɛ uyifo nwə loobe
wə letsya ku ɔtɔnkpe ku wə Ditiki
Sɛɛ nəmfo eto oteasa.
12 Nya lə nyamfo esoo, nya minlɛ
kanyi bunyə nɛ. Fɛɛ kofani annlɛ
mɛ. Itsyise mfo nnɔ sitinti, nya nyi
utidi wə əsuə mɔ bofokanɔ nkpe.
Nya nyi tsya miə woose mɛ ku nya
kenke mimfi minlɛ bokpe lə wə ani
isu ese lə Diyi nəmə.
13 Lɛ etiki sɛɛ ku nnya kenke
mínte fə kukɔnɔ kekleke, nya lə ayɛ
lə nnya əsuə. Fo nya anɔ kekleke
nya lə eyifo lɔni ku Kristo Yesu lə
lelabi əsuə.
14 Nya ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
əsuəale nya nkpe lə bo əsuəə, lə alɛ
asa sɛɛ nya kenke béfi bətə fə
kukɔnɔ.
15 Eyi fə Asiafɔ eto bafokanɔfɔ
kenke édu mɛ lə ɔflɔ, nko ke ni
Figelo ku Hermefene tsya lídu mɛ
lə ɔflɔ nɛ.
16 Nlɛ Bonamute lekpakpa miə
unyə Onesiforo ku wə diyo eto
betidi kaminsə itsyise yéanlɛ wə
kofani bə bákpe mɛ lə diyo.
Bomuu, úńyə ko mɛ nnya ɔ́wunsə
ko mɛ tinti.
17 Nya lefe nə úbə Romaa,
ótsyilama kenke ɔ́bɛbɛ mɛ isu ese
lefene eto lefe únyə mɛ.
18 Nlɛ bɔtɔ miə lə Onanto lə unyə
wə kaminsə lə wə Lekpoyi əsuə. Fə
kosate yi esu kpə nnya əsuə
ɔ́wunsəko mɛ lə Efeso.

2

1 Nya fə, mɔ ubi, kpe nkɛale ɛyɛ

lə Onanto eto lefonə nə úfi útə bo
bə bookpe lə lɔniyifoyifo ku Kristo
Yesu əsuə.
2 Nya lə asa nnya fánɔ bə nte lə
betidi kpə eto ənəmii, nko kə ele bə
fintsya fi akpe lə betidi ba léfobanɔ
eto ani bə lə befi besu bate betidi
bamba tsya.
3 Ńyə kekleke lə kanyi əsuə fe
kase omamanyə sɛɛ ləəńyə, ətə
Kristo Yesu.
4 Omamanyə wə ńyə sitinti itə wə
keyifoo, woola nkə wə eyifosa lə
ekpe wə uninə disuəyuə. Nyaso
woənsiəmbufi ani okpe lə betidi ba
lenni bamamanyə eto asa nnya
beeyifo əsuə.
5 Nko ini nɛ bə fɛ nwə leetsyetsyi
lə udi ututɛɛ, ele bə uyifo lə afi
nnya baakpe əsuə kukɔnɔ.
6 Ɔkuɛmfo wə leeyifo keyifo ku
otsyekle lə wə ɔkuɛɛ, wə ni futsyə
laaka wə bidikə bia budi nɛ.
7 Bu disi lə etiki nnya minlɛ fə
bɔtɛyi mfo kenke laabe, itsyise nyi
minkə Bonamute ebutə anɔ
nyamblɛ kenke kasɔ.
8 Kloma Yesu Kristo wə ni Oka
David eto ufluflu wə Onanto
létakasə úńyənsə utsyi ɔkɔmə úbə
fe kase Ditiki Sɛɛ nə minlɛ bɔtɛyi
mfo nlɛ bote.
9 Nnlɛ kanyi bunyə lə Ditiki Sɛɛ
nə maatɛyi eso. Nya bakpe mɛ lə
amana kulaa tsya fe utidi wə
leeyifo asa bua. Fɛɛ Onanto eto
etiki alɛɛ, bəmbofo ni kusu buti!
10 Lə nyamfo eso maafo lesa saa
akamini itə Onanto eto betidi ba
ukələkə utsyə esoo, bə lə mə tsya lə
bənyə bofo bo ɛyɛ lə Kristo Yesu
mate əsuə lə bɔyɛ lə nnya əsuə
bunyə nkpə manlo eto disuəyuə.
11 Ɔnukualɛ uni baatɛyi bənkə,
“Lə búkpe ku wəə,
bo tsya ebusiə nkpə ku wə.
12 Lə bofo buńyə kekleke lə
kanyinyənyə saa əsuəə,
buudi seka ku wə.
Lə bɔni wəə,
wuntsya ebɔni bo.
13 Lə ibə bə bóyɛ bofokanɔ lə wə
kula tsyaa,
wəə, əmbɔyɛ buyifo lə kɛnyɛ
ka utsyə əsuə.
Itsyise wəmbɔni wə əsuə
kulefe.”

Lɛ Fə Ǝsuə Kukɔnɔ Bə Lə Onanto Lə Ofo Fə Kɑyo Sɛ.

14 Kaklomasə mə asa nyamfo nya
lə əkə mə ato kekleke lə Onanto eto
ənəmi bə lə bayɛ etiki bunə. Itsyise
kasɛɛ saa aambɔ le nya əsuə. Bomu
asa nyamfo ətə bə yaabiasə mba
laanɔ nya. Mə bofokanɔ ebɔyuɛ.
15 Lɛ fə əsuə kukɔnɔ lə kusu saa
əsuə bə lə Onanto utə fə kayofofo
sɛɛ. Yifo fə keyifo kukɔnɔ bə kofani
lə kɔyɛ fə bɔlɛ. Bomu yifo utidi wə
laate Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə
ɔnukualɛ kosate əsuə.
16 Ləkə fə əsuə etsyiko lə
akuɛntiki ku asa bimba bɔtɛyi
əsuə. Itsyise betidi ba leeyifo asa
nyamfo eto oklee, yəələkə mə
nsusu ketsyiko lə Onanto sikpibote
əsuə famfamfa.
17 Asa nyamfo eto okle bote ale
lefabe nə leenkpə nə laanyi
kpitikpitikpiti. Nya betidi inuə ba
léte asa nyamfo eto kakle ni
Himeneo ku Fileto.
18 Banya kusu itsyi lə Ditiki Sɛɛ
nəmə eto ɔnukualɛ əsuə, nya banlɛ
bafokanɔfɔ eto nsusu bobiasə
katɛyi bənkə botaka ketsyi ɔkɔmə
kəbə nkpə eto lefe ébubə éfe.
19 Fɛɛ Onanto eto diyo eto leba nə
əsuə óse ofati úńyənsəə, ni nsi ńyə.
Nya leba nəmfo əsuəə, ɔ́wɔni etiki
nya ləəbə mfo nkə, “Bonamute yi
betidi ba ni wə bale nya,” nya
“Utidi wə laatɛyi nkə ɔlɛ Bonamute
busumuu, ele bə usinkli lə asa bua
buyifo kama.”
20 Lə diyo kplɛ saa, kedikpɛ akpa
akpa ləətsyə mfo. Befi sika sia
béyifo kətsyuə kətsyuə ku sika
flubia. Nya kətsyuə tsya sitə beefi
baato kə fɛ nka baawoe tsya nkpe.
Beeyifo kakpɛ kamfo lə esu esu
əsuə, kətsyuə itə eyi sɛɛ eto budi
eto keyifo. Nya kətsyuə tsya itə diyi
saa eto keyifo buyifo. 21 Nyaso lə
utidi utsyuə ələkə wə əsuə utsyiko
lə asa bua əsuə nya uyifo wə əsuə

kɛnkɛɛ, ofo koya utə Bonamute fenkə kakpɛ ka baalɔ bətsyə itə eyisɛdidi. Itə bə boofo wə bufi itə keyifo sɛɛ saa buyifo.
22 Ləkə fə əsuə etsyiko lə bakosobi eto alasa bimba butəkəko əsuə. Nya yifo lesa saa lə kusu sɛɛ əsuə, lə əsiə bofokanɔ eto nkpə sɛɛ, lə akala betidi, nya lə əsiə nkpə kpoo ku mə lə diyuə əsuə. Yifo asa nyamfo ku mba nsi nkoə sɛɛ, laato ola ku ketu ka lekpa bə ɔwunsəko mi.
23 Ləkə fə əsuə etsyiko lə ebukitiki ku etiki bimba budi əsuə, itsyise kədiə ete asa nyamfo eto oklee, ləənə kaboko.
24 Nya yanle bə Bonamute eto usumunyə, lə ukədiə kədiə. Bomu ele bə ukəyifo kafoɛkpɛ kətə utsyuə saa, udi oteasa sɛɛ, nya uyifo utidi wə diyuə.
25 Nya betidi ba laataka kənyə lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuəə, ele bə ofo asa kasɔ buləkə kate mə ku utu buɛɛ. Nya ditsyuə Onanto ebutə nkə batsyi lɛkɔɛsi bawuninsə lə bafo Ditiki Sɛɛ nəmə.
26 Lə nyamfo əsuəə, mə nsusu ebɔsini bə lə bani Obonsam wə dífi mə úyifo mba leyifo wə lelabi əsuə.

3

Betidi Ebɔni Onanto Lə Eyi Fɛfɛ Ǝsuə.

1 Tsyə nyamfo lekpo fəə, lə eyi fɛfɛ əsuəə, lefe nə lɔɔkɛ ale ebubə.
2 Betidi ebola asa nnya luutə mə hã eto lɛlɛkɛsə nya boola atabi. Boobesə əsuə kato nya bookənə əsuə. Booyifo betidi ba luukaka, betidi kedi etiki bua lə betidi əsuə nya booyifo mba lembubu mə antomə ku ambemə. Booyifo mba ləəntsyə kɔlɛ ku betidi ba ləmbofo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ tsya.
3 Booyifo betidi ba ləəmbɔkɛ lefonə itə betidi bamba ku mba ba ləənyə mə bətsyuə kaminsə. Booyifo betidi ba laatɛyi bidia kalɛ betidi lə kafo kabiasɛ mə aye ku betidi ba ləəmbə disuətsyə kabuasə asa. Nya mə ənəmi əmbunyə, bankpe disiale. Nya mə ni betidi ba laanla asa sɛɛ nɛ.
4 Mə ni betidi ba leedu mə bətsyuə. Nya mə ni betidi ba leebu bə mə ete ni babesibe ku betidi ba leebu bə mə hã ni bakplɛ banso ku betidi ba laala kawunsiə kamfo eto kamini enso Onanto.
5 Betidi bamfo eto okle ákplatsya kate bə mə ni betidi sɛɛ, fɛɛ bámfo Onanto eto əsuəale bə bɔkɛ lə mə nkpə bo bensi əsuə. Nə fə əsuə ələkə lə betidi bamfi nti.
6 Itsyise betidi bamfo eto okloee, beeyu kedufə lə betidi eto ayo kabiasə besio ba eto nsusu ləmbə ale. Besio bamfó eto abua eyifo bitsyike itə mə itsyise beyifo abua akpa akpa nnya laakpa mə kakpe lə abua kpə əsuə.
7 Besio bamfo eto kakle aakase asa lefe saa, tsya bamfó etiki nyamə kasɔ bɔnɔ sitinti kulefe.
8 Kase ɛyɛ fɛ Yane ku Yambre letaka bəńyə lə Mose əsuə lefe nə léfe məə, kusu komfo əsuə ke bidia eto bateasa bamfo tsya lɛyɛ bátaka bəńyə lə ɔnukualɛ eto Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə nɛ. Asa bua nya betidi bamfo nlɛ buyifo afo mə nsusu kenke, itə bə bányansə mə bofo kanɔ eto ɔnukualɛsu.
9 Fɛɛ betidi bamfo eto okle əmbə sɛtɔ buusu, itsyise mə sɛmumu sia nkpe mə ebɔbɔ ete utidi saa nyə fe mba nlɛ asa nyamfo eto okle buyifo nko, fe kase ibə lə Yane ku Yambre əsuə.

Boanto Onanto Ebuləkə Fə Utsyiko Lə Bulə Saa Eto Okle Ǝsuə.

10 Fɛ fəə, ébunyə nya feenyi mɔ asatete, mɔ nkpə bo minsi, mɔ nsusu ku mɔ bofokanɔ, kase maakplatsya, kase maala betidi, ku kase məəmuə utu kalɛ lə kanyinyənyə əsuə.
11 Eyi kase bətənko mɛ, bákpe mɛ bulə, mínyə kanyi lefe nə mímbə Antiokia ku Ikonion ku Listra. Kloma ohiã kplɛ wə báte mɛ. Fɛ lə nnya amblɛ əsuəə, Bonamute ələkə mɛ utsyiko lə nnya kəmiə.
12 Ɔnukualɛ əmə ni bənkəə, betidi ba kenke ləəsiə nkpə sɛɛ lə

Kristo əsuəə, boonyə kanyi nya
bookpe mə bulə bəńyə mə lə əsuə.
13 Fɛɛ Betidi bua ku bidiabidia eto
bateasa məə, kato ko mə asa bua
buyifo loobe fe kase baanlɛ betidi
bɔwɛ kakpe ke. Nya mə kosate tsya
betidi bamba ebukawɛ mə kakpe.
14 Nya fəə, nla miə lə əńyə lə asa
nnya fákase nya fáfo fánɔ tsya
əsuə kekleke. Itsyise eyi betidi ba
ɔflɔ fákase nya.
15 Idu lə fə sikpefi lefe kee, áte
Kukue Kɛnkɛ eto Awɔnisa eto etiki
nya díbə yɛwunsəko fə fafiani
obesibe, lə nyaso bofokətə ɛyɛ lə
Kristo əsuə fánɔ.
16 Ɛyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuə
nya bɔyɛɛ buunyə asa nnya kenke
baawɔni baakpe lə Kukue Kɛnkɛ
eto Asawɔniwɔni kəmiə. Nya ɛlɛkɛ
itə asatete ku bunyenki kakpe utidi
ku kɔlɛlɛ ku bunəfofo itə nkpə sɛɛ
siəsiə.
17 Báwɔni nya nko bə lə utidi saa
wə difi wə əsuə utə Onanto ebɔflɔ
nya yɔɔlɔ wə itsyə itə keyifo sɛɛ saa
buyifo.

4

Fi Fə Kɛnyɛ Edi Ditiki Sɛɛ Nə Mə Ate.

1 Nnyə lə Onanto ku Kristo Yesu
wə luusinkli ubə okponko
kawunsiə eto betidi ku bəkpənkpə
akpo eto kɛnyɛ. Nya se wuusinkli
ubə bio lə wə Sekadidi əsuə esoo,
nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ kekleke minkə,
2 bekpe kɔni o-o, bimbə kɔni o-o
tsyaa, biləkə Ditiki Sɛɛ nəmə kɛnyɛ
bete. Bɛlɛ mə kɔlɛ, nya binyɛnki
bekpe mə, lə bekpe mə nkɛale. Nya
lə alɛ asakasɔ buləkə kate məə, tsyə
əsuə lə efi utu buɛ ku disuətsyə até
mə.
3 Itsyise lefe ditsyuə ebubə lefe nə
betidi lensiəmbɔtɔnə bə bəətsyue
ato banɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Bomu
boola bə baanɔ bateasa bamba ba
lɔɔtɛyi mə etiki nya eto okle boola
bə baakanɔ.
4 Bootsyiko kama butsyi kakpe
Ditiki Sɛɛ nəmfo kətəko etiki
tsyuɛntsyuɛ eto kama.
5 Nya fəə, lɛ fə əsuə kukɔnɔ lə
ayɛ lə kusu ko lɛlɛkɛ əsuə lə ekakpe
ale lə kanyi saa əsuə. Nya lə eyifo
keyifo kamə fe Ditiki Sɛɛ nəmə eto
nwə laabe ni letsya. Nya lə eyifo fə
keyifo kukɔnɔ fe bafokanɔfɔ eto
ɔtɔnkotɔnko.
6 Itsyise mɔɔ, mɔ nkpə fe bɔlɛ
kalosəkɔ bubə nya boofi mɛ fe
keditətə. Nya lefe tsya boyo bə mfe
ndu lə kawunsiə kamfo.
7 Nkpɔ bɔkpɔ sɛɛ nya mínlosə mɔ
keyifo fe nwə leetsyetsyi etsyi sɛɛ.
Nya minlɛ mɔ bofokanɔ lə Kristo
əsuə isu ese lə kalosəkɔ.
8 Nya idu mɔmɔɔ, Onanto ebutə
mɛ kayofofo sɛɛ ka nlɛ bote nkə nsi
nkpə lə kusu əsuə fe nwə lefo ɔnɔ
eto kayofofo ka bálɔ bətsyə itə mɛ.
Iyifo kayofofo sɛɛ ka Bonamute wə
laakpo lekpo lə kusu sɛɛ əsuə luutə
mɛ lə duyi fɛfɛ əsuə. Nya inni mɔ
mate ete loofo ni, bomu bonko
betidi bamba ba kenke tsya díkəfi
mə kusubebe bətəkə lə Bonamute
eto bubə bio əsuə.

Bə Mlə, Lə Ǝbə Ǝnyə Mɛ.

9 Yɛ kusu saa foofo lə əbə ənyə
mɛ.
10 Itsyise Dema edu mɛ lə ɔflɔ lə
usu utəkəko kawunsiə kamfo eto
bikə lə Tesalonika. Nya Kreskee,
usu Galatia nya Tito dísu Dalmatia.
11 Luka hã dibu onkpe mɛ lə ɔflɔ
mfo. Nyaso kpa Marko lə bibə,
itsyise uuyifo ɔwunsəkotsyuə tinti
utə mɛ.
12 Ntsyese Tihiko Efeso.
13 Nya lə alɛ bubə, fo mɔ lɛyɔlefe
eto awu nya míyani mintsyə lə
Karpo ɔflɔ lə Troia aboko mɛ. Nya
lə efi mɔ ekue titlu nya béfi
kubukikue béyifo tsya aboko.
14 Aleksandro wə ni ɔtsyuɛntsyuɛ
eyifo mɛ kabua tinti. Nya
Bonamute ebofo wə kayo lə nnya
kɛnyɛ.
15 Nyaso fintsya ńyə kekleke lə
abe kukɔnɔ lə wə əsuə, itsyise
ótaka uńyə lə bo asa nnya bɔnlɛ
bote əsuə kekleke.
16 Lefe nə bákpadi mɛ ditutɛ lə
lekpo etii, kutsyuə sa mámfo bubə

kəńyə mɛ kama lə etiki nyamə eti,
bomu báyani mɛ bətsyə bédu. Fɛɛ
nlɛ Onanto lekpakpa minkə
wəənnə mə koto lə nyamfo əsuə.
17 Fɛɛ Bonamute əńyə mɛ kama
nya ókpe mɛ nkɛale nya dítə
mimfo Bonamute eto Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya bobe kətə mba lenni
Yudafɔ mfo. Nya Bonamute díləkə
mɛ utsyiko lə ukpə əsuə.
18 Bonamute ebuləkə mɛ utsyiko
lə kabua saa əsuə, nya wookpa mɛ
ɔyɛnko buɛ buɛ isu ese lefe nə
mindufə wə sekakedikɔ kato.
Diyənde eto atɛsə bufi bɔnlɛ Wə
butə idu mɔmɔ isu manlo manlo.
Ibə itə.

Nnlɛ Mi Bokla.

19 Məəsiəsə Priska ku Akwila ku
Onesiforo eto diyo eto betidi kenke.
20 Erasto si okpe lə Korinto.
Trofimo tsya lɛ bufi, nyaso nyani
wə ntsyə lə Mileto.
21 Kpe əsuə ku nkɛale lə əbə etu
mɛ mfo fɛ lɛyɔlefe lə eyo. Eubulo
ku Pude ku Lino ku Klaudia ku
bayimi fɛfɛ kenke bafokanɔfɔ
kenke bə bəəsiəsə kukɔnɔ!
22 Bonamute lə usiəko fə, nya nlɛ
wə lekpakpa bə lə ɔlɛ mi ola lə wə
lefonə əsuə.

TITO
Kukue Kɔ Paulo Lɛwɔni Útə Tito

1 Mɔ, Paulo, wə ni Onanto eto
usumunyə ku Yesu Kristo eto
ɔtɔnkpe, mɔ ni futsyə nlɛ fə kukue
komfo bɔwɔni. Onanto díləkə mɛ
nya ótsyese mɛ nkə nsu nwunsəko
wə betidi ba úləkə útsyə eto
bafobanɔ lə nyɛnko mə lə bafo
Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ lə bo
bafokanɔsu əsuə.
2 Bofokanɔsu komfo dítə bɔnlɛ
kusu bobe itə nkpə manlo bo əsuə
bófo bɔ́nɔ nɛ. Nya Onanto wə
ləmbɔwɛ bo kosatee, wə lɛtɛyi ditiki
nəmfo útsyə fɛ úyifo kawunsiə.
3 Wə díləkə nkpə manlo eto Ditiki
Sɛɛ nəmfo óte bo ɛyɛ lə wə ditiki nə
minlɛ mi bɔtɛyi lə lefe nə wə kosate
lɛtɛyi utsyə əsuə. Nyamfo ni lesa nə
ufi okpe mɛ lə ani nya mimfi minlɛ
letsya bobe kətə betidi. Boanto
Onanto wə ni bo Ofomfokətə, wə
lɛtɛyi mɛ nkə mbe ni letsya nɛ.
4 Mɔ olala Tito, nlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə fə itsyise eyifo mɔ ubi
tinti lə bofokanɔ bɔni bo əsuə
bonkpe eso. Nya nlɛ Boanto Onanto
ku Kristo Yesu wə ni bo Ofomfokətə
lekpakpa bə ɔlɛ fə ku lefonə ku
diyuə əsuə, nya lə utə fə diyuəsə.

Paulo Ǝtə Tito Keyifo Kətsyuə Lə Kreta.

5 Nyani fə ntsyə lə Kreta ku nsusu
bə lə alɔ lesa saa nə díbu
bɔlɔkətsyə ətsyə. Nya lə umə saa,
ləkə batɔnkotɔnko ba loofo buńyə
lə bafokanɔfɔ eto kɛnyɛ fe kase
míntɛyi fə miə yifo.
6 Fe bafokanɔfɔ eto
batɔnkotɔnkoo, yanle bə etiki bua
saa kɛ lə mə əsuə. Nya ele bə uyifo
utidi wə mfi kusiə kɔni hã. Nya wə
bebi tsya eyifo bebi ba léfo banɔ
kekleke, nya beenyifo mba ditidi
atɔ, nya beebu mə antomə.
7 Fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko
wə laabe Onanto eto keyifoo, yanle
bə bənyə nye befi etiki bua saa lə
wə nye ukabesə əsuə kato nye kafo
kanyi wə mləmləmlə. Nya yanle bə
udui utekpe, nya yanle bə okakpɔ
ekiti kekleke nye ukasɛsə ənəmi
tsya lə atabi əsuə.
8 Ele bə ofo bafɔ bofo, keyifo
kafoɛkpɛ nya woala asa sɛɛ nya
woalɛ wə əsuə ola. Nya ele bə uyifo
utidi wə nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya
uyifo kɛnkɛ lə lɛwɔnɔ əsuə, nya
wooyɛ lə kɔfi əsuə.
9 Ele bə uyifo nwə nlɛ Ditiki Sɛɛ
nəmə lə kɔni kekleke fe kase
bofokanɔ eto kusu leté. Nya kusu
komfo əsuə hã ele bə wuukayɛ bə
lə okpe betidi bamba tsya ute lə
əsuə, nya lə ofo mba laataka kəńyə
lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə eto
botakebu buləkə kate mə.
10 Itsyise betidi kpə kpe ba nlɛ
betidi bɔwɛ nya bátaka bəńyə lə
ditiki nəmə əsuə ku mə ebukisa
buyifo. Nya mba nso asa nyamfo
kenke buyifo, mə ni Yudafɔ eto
bafokanɔfɔ.
11 Efe bə taka əńyə lə mə asa
nyamfo eto okle eto bote əsuə,
itsyise asa nyamfo əənə bulə kakpe
lə diyo eto betidi eto bofokanɔ
əsuə. Nya se ini atabi asa buabote
eto bateasa bamfo ləənyə ketsyiko
le nya əsuə esoo, nyaso banlɛ asa
bua nyamfo bote nɛ.
12 Nya Kreta eto utidi ɔni wə ni
mə unyələkətidi lɛtɛyi nkə,
“Kretafɔ, bidia baatɛyi mi lefe saa
nya beeyifo mba laabiasə asa kakpe
fe bebuki, nya bedikpũ beni nya
bankpe sɛflɔ tsya.”
13 Asa nya unyɛləkətidi əmfo
lɛtɛyi eyifo ɔnukualɛ. Nyaso bikə
mə ato bə lə bayɛ ditsyəbi bua
nəmfo bote itə lə mə bofokanɔ lə
buyifo sitinti.
14 Nyamfo luutə bə bələkə mə ato
betsyiko lə Yudafɔ eto
etikitsyuɛntsyuɛ ku betidi ba eto
asatete nnya lanyɛ lə ɔnukualɛ eto
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə nɛ.
15 Betidi ba kenke diyifo mə əsuə
kɛnkɛɛ, mə eyifosa tsya eyifo
kɛnkɛ. Fɛɛ lə betidi ba diyifo mə
əsuə betidi bua nya bámfo banɔ

ɔflɔɔ, kulesa menyifo kɛnkɛ. Mə esibubu ku mə ketu eyi ku asa bua, lə nyaso bəəmbofo nya ni asɛ lekpo butsyə ketsyiko lə abua əsuə.
16 Mə kosate aatɛyi bə beebu Onanto, fɛɛ mə eyifosa mante nko. Beyifo betidi ba laabiasə mə əsuə nya beembu kulesa nya bəəńyə bətə lesa sɛɛ saa buyifo.

2

Te Bofokanɔ Eto Asa Nnya Nyɛ Lə Ɔnukualɛsu Ǝsuə.

1 Fɛ fəə, te asa nnya nyɛ lə bofokanɔ eto kusu sɛɛ əsuə.
2 Te basani eto beninə kenke bə ele bə bebu mə əsuə, lə bakafo mə lɛkɔɛle ani boso ku bətə ənə lefe saa. Nya lə balɛ mə əsuə kukɔnɔ, balɛ mə bofokanɔ kɔni kekleke, lə bala mə bətsyuə, nya lə bakpe nkɛale ku lə bakɛ dibusə tsya.
3 Nko ke ini itə besioninə tsya nɛ, te mə kase ele bə bəsiə nkpə bo dinyə itə besio ba diyifo kɛnkɛ. Yanle bə bakakpadi betidi aye bua. Nya yanle bə bənə nte bəkpə tsya. Bomu ele bə bate betidi ditsyəbi sɛɛ.
4 Nya ele bə baté besiobitɛ ba nsi bese kase ele bə bala mə bese ku mə bebi tsya.
5 Nya ele bə bate mɛ kase bɔɔlɛ mə əsuə ola, nya ele bə bəsiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ, nya lə beyifo bəsiə ba laalɛ mə bese ola kukɔnɔ, mba leebu mə bese. Nyamfo luutə bə kuutsyuə saa əmbɔtɛyi kulesa bua saa iitsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi lə Onanto ɔflɔ əsuə nɛ.
6 Nko ke ɛyɛ lə kusu komfo əsuə ele bə lə ayɛnko bakosobi bamə tsya lə akpe mə nkɛale lə kase ele bə balɛ mə əsuə ola.
7 Lə asa nyamfo kenke eto kamaa, ele bə yifo fə əsuə futsyə eto ditsyəbi ele bə utidi saa be lə okase utsyiko. Nya lə əńyə kekleke lə akate asa ku ɔnukualɛ.
8 Be kukɔnɔ lə ekedi betidi etiki ku lə kusu sɛɛ əsuə itə bə bəmbunyə kabua saa itsyi lə fə əsuə, nya luutə bə fə baló tsya ɛmbɔtɛyi kabua saa lə bo əsuə, bomu lə kofani lə kɔlɛ mə.
9 Ele bə ndomufɔ bokosə mə əsuə kasɔ bətə mə banamute. Nya ele bə mə eyifosa kpe mə banamute disuəyuə lə lesa saa əsuə. Nya yanle bə bənənko mə etiki.
10 Yanle bə beyu mə tsya, bomu ele bə baté mə bənkə betidi sɛɛ beni, nya beeyifo asa lə kusu əsuə kətə mə. Nyamfo luutə buunyə bətsyə lekpo bə bo asa nnya boate iitsyi lə Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokətə əsuəə, eyifo asa sɛɛ.
11 Itsyise Onanto ələkə wə lefonə onkpe óte bo, bə kawunsiə eto betidi kenke nyə diləkə.
12 Onanto eto kafoɛkpɛ kamə lɛ bo bote nkə, buləkə bo ato butsyiko lə nkpə bua busiə ku kawunsiə eto asa bimba kama butəkəko əsuə. Nyaso ele bə bɔlɛ bo əsuə kukɔnɔ, nya lə busiə nkpə sɛɛ, lə buyifo əsuə kɛnkɛ lə kawunsiə kamfo əsuə
13 Kusu komfo buufi bukabe sɛtɔ itə diyi kplɛ nə əsuə búfi bo kusubebe bútəkə nɛ. Diyi nəmfo ni diyi nə əsuə bo Onanto Ɔkplɛnyə, bo Ofomfokətə Yesu Kristo eto diyənde lɔɔbɔ utsyuə saa nyə.
14 Úfi wə əsuə útə lə bo disi, bə lə uləkə bo utsyiko lə bo abua saa əsuə lə bofiani betidi kɛnkɛ ba ni wə kosate eto bale, nyaso bíala bə biekeyifo kasɛɛ hã nɛ.
15 Te asa nyamfo ku əsuəale nya Onanto dítə fə, nya lə akpe nkɛale betidi ba kenke laanɔ fə Ditiki Sɛɛ nəmə kekleke, nya lə ənyənki akpe mba lanlɛ bɔyɛ lə kusu əsuə tsya. Nyaso məntə kuutsyuə saa kusu lə unyə fə olosə.

3

Bikəyifo Kasɛɛ Ka Looboko Kutəkə Itə Betidi Ba Ta.

1 Klomasə mə lə məmblɛ bakloma lə babokosə əsuə kasɔ kətə mə batɔnkotɔnko ku aba lə bətsyue mə ditiki koto, nya lə bekeyifo kasɛɛ lə kusu saa əsuə.
2 Tɛyi mə fənkə bankatɛyi betidi eto kabua. Bomu beyifo sɛhɔ ku

utsyuə saa lə bəsiə lə diyuə əsuə ku utsyuə saa. Nya lə bekebu utidi saa lə kusu saa əsuə.
3 Fɛɛ bo əmə tsya ébuyifo ebukisa bunyə ku ato titli, nya bóta bubu kɔ əmə. Nya əsuə eto sinə eto abua yifoyifo butəkəko tsya diyi bo əsuə kɔ. Nya búfi bo lefe bútə disialeyifoyifo, asabuyifo ku kənəminsɛ, nya betidi díkisi bo nya bo tsya díkisi mə.
4 Fɛɛ lə lefe nə Boanto Onanto, bo Ofomfokətə, díləkə wə kafoɛkpɛ ku lelabi óte boo,
5 ófo bo lə nkpə. Inni lə bo kasɛɛ ka búyifo eso, bomu ɛyɛ lə Onanto lə wə kosate eto kaminsənyənyə əsuə, itsyise útə nkə wə Lɛwɔnɔ bə didufə lə bo əsuə. Lɛwɔnɔ nəmfo esi dítə besinkli bále bo nya dítə bo nkpə fɔfɔ, nya díflə bo itə bə buyifo kɛnkɛ.
6 Onanto efi wə Lɛwɔnɔ útə bo kpə ɛyɛ lə bo Ofomfokətə Yesu Kristo əsuə.
7 Nya ɛyɛ lə wə lefonə esoo, bonko wə eto nti əbə bɔlɛkɛ itə eso bontsya ditiki əbə búnyə nkpə manlo bo bɔnlɛ kusu bobe.
8 Ditiki nəmfo eyifo ɔnukualɛ.

Nya nla miə lə afo nya kekleke. Nya betidi ba díkafo Onanto banɔɔ, ele bə befi mə lefe bətə asa sɛɛ buyifo nya looboko kutəkə itə betidi ba kenke.
9 Məənnə etiki ku utidi lə asa bimba əsuə. Mambiasə lefe lə betidi eto ketsyikɔ bokla kate əsuə, məndiə kədiə lə efi Mose eto afi eto etiki eyifo kənə eto etiki. Asa nyamfo kenke əmbə kutəkə saa.
10 Kə ato utidi wə laakpe ntisensəsensə lə bafokanɔfɔ nti sinuə. Lə nnya kamaa, yani wə.
11 Eyi fə utidi əmfo eto oklee, lebua edi wə əsuə nya wə asa buayifoyifo əələkə wə kate, nya ókalo wə əsuə dikpi.

Etiki Fɛfɛ Ku Nkla.

12 Lə ntsyese fə Artema nye Tihikoo, yɛ kusu saa əsuə lə əbə ənyə mɛ lə Nikopoli. Itsyise mfó mimfi nsusu miə mɔɔkɛ lə lɛyɔ lefe nɛ.
13 Kplatsya lə ayɛ kusu saa lə awunsəko Zena wə ni afi eto ukuente ku Apolo bə lə bəmuə əsuə itə mə kusu komə busu. Nya laabe fə bakɛ lesa saa nə baahiã.
14 Ele bə mba dikafo baanɔ kasé kase boofi mə lefe kenke bətə asasɛyifoyifo nya looboko kutəkə itə mə. Nya kamaa, ele bə bafo betidi bamba tsya bɔwunsəko lə bayɛ aflɔsa.
15 Bayimi ba kenke nkpe mɛ lə ɔflɔ mfo bə bəəsiəsə fə. Fintsya siəsə bayimi mba dikafo baanɔ ba nkpe mfó ətə bo.

Onanto lə ɔlɛ mimblɛ kenke lə wə lefonə əsuə.

FILEMON
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Filemon

1-2 Mɔ, Paulo, wə nlabe lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disi, ɛyɛ lə letsya nə mímbe wə eso ku bo ɔyimi Timoteo, bo nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə Filemon bo uyifotsyuə lala, bo ɔyimisio Apia ku bo ɔyɛtsyuə ku uyifotsyuə Arkipo ku bafokakɔfɔ eto ditsyukpa nə laatsya lə fə diyo.

3 Bɔlɛ bɔtɔ boə Onanto wə ni Boanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disiəko mi.

Filemon Eto Lelabi Ku Wə Bofokanɔ.

4 Ɔyimi Filemon, maakloma fə lefe saa lə mɔ olatoto əsuə. Nya maasɔ Onanto ani lə fə disi.

5 Itsyise maanɔ kase faala Onanto eto betidi ku kase fáfo Bonamute Yesu fánɔ.

6 Maato ola minkə bo sɛyɛtsyuə ku fə fe bafokanɔfɔɔ, eboboko kasɔnɔnɔ enso lə bonti. Itə ínə atsyɔkpokpo kenke nnya nkpe lə nkpə ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo əsuə.

7 Ɔyimi lala, lelabi nə nkpe fə ətə nyə disuəyuə kpə ku nkɛalekpekpe! Ǝtə diyuəsə mba kenke lefo Onanto banɔ eto ketu.

Paulo Álɛ Filemon Lekpakpa Nkə Usinkli Ofo Onesimo.

8-9 Se minyifo fə ɔyimisani ɛyɛ lə sɛyɛtsyuə sia əsuə bonkpe lə Kristo əsuə esoo, eni moofo fə bɔtɛyi miə yifo lesa nə ele bə yifo. Tsyaa, se maala fə esoo, nla miə maalɛ fə lekpakpa bomu. Ite bə mɔ ni Paulo wə ni Kristo Yesu eto ɔtɔnkpe. Nya mɔmɔɔ, nyifo nwə béti bákpe lə diyo lə wə disi eso.

10 Nyaso mɔmɔɔ, nlɛ fə lekpakpa lə Onesimo wə díkafiani mɔ kosate eto ubi eto disi lə lefe nə bakpe mɛ lə amla lə aba eto diyo.

11 Ite bə wə diye eto kasɔ ni kutəkə tsyaa, kɔɔ utidi ko ete udi, wánkɛ kutəkə saa utə fə. Fɛ mɔmɔɔ, okpe kutəkə útə bonko fə ta.

12 Mɔmɔɔ, nsinkliko wə nlɛ fə botsyese. Iyifo mɛ fe mɔ kosate eto utu minfi minlɛ fə botsyese.

13 Eni moola miə ɔkɛ mɛ lə ɔflɔ mfo lefe nə eto lefe minlabe lə diyo lə Ditiki Sɛɛ nəmə eso, bə lə ofo mɛ bɔwunsəko lə fə kɛnyɛ.

14 Fɛɛ manla miə maanyinkə fə nkpe miə lə awunsəko mɛ. Bomu moola miə iyifo lesa nə ditsyi fə utu kəmiə, diyifo fə lelabi. Nyaso membuyifo kulesa nə dimenyifo fə lelabi.

15 Ditsyuə nnya eso Onesimo dídu lə fə ɔflɔ lefe kliminti ditsyuə nəmfo ni bə lə ofo busikli kəbə kəsiə fə lə ɔflɔ itə lefe nə ta.

16 Nya mɔmɔɔ, unsini ndomunyə fufu, bomu oso ndomunyə. Uyifo ɔyimi lala lə Kristo eso. Ofo koya utə mɛ tinti. Fɛɛ itə fəə, ofo koya utə fə oso, itsyise uyifo fə ndomunyə fe utidinini, nya unsi uni ɔyimisani lə Bonamute əsuə.

17 Nyaso lə əənyə mɛ fe fə uyifotsyuə, sinkli afo wə fe kase foofo mɔ kosate.

18 Lə óta fə ubu nye unsi fə kayo kətsyuə, bu kə ətə mɛ.

19 Mɔ, Paulo, kosate difi mɔ kɔni míwɔni nyamfo minkə moofo fə ke. Fɛɛ manla miə maaklomasə fə miə esi mɛ fə nkpə eto koya.

20 Nya mɔ ɔyimi, tə lə nnyə kutəkə sɛkɛ ntsyi lə fə ɔflɔ, lə Bonamute eso ete. Yifo nyamfo nko lə lekpe mɛ lə disuəyuə lə lɛkɔɛsi kəmiə.

21 Nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə ku bofokanɔ miə ebuyifo lə lesa nə mintɔ fə əsuə, nnya ni bə ebuyifo lə nnya əsuə nya uusi eso nko kulaa tsya.

22 Lə nnya kamaa, lɔ kasɔnɔkɔ ətsyə mɛ mfó. Itsyise mfo nnɔ miə Onanto ebɔnɔ mimblɛ eto olatoto utə bayani mɛ nsinkli mbə mi ɔflɔ.

Paul Eto Kəsiə Fɛfɛ.

23 Epafra, wə bonko nkpe lə Aba
eto diyo lə Kristo Yesu eto disi esoo,
nkə wəsiəsə fə!
24 Nko ke ini Marko ku Aristarko
ku Dema ku Luka ba ni mɔ keyifo
eto bawunsəkotsyuəə, tsya bə
bəəsiəsə fə kukɔnɔ!
25 Bonamute Yesu Kristo eto
lefonə lə disiəko mimblɛ kenke.

HEBRIFƆ
Kukue Ko Báwɔni Bətə Hebrifɔ

Onanto Eto Ditiki Ɛyɛ Lə Wuubi Ǝsuə.

1 Koko lefee, Onanto édi bo
banamə etiki sesia sesia sesia, nya
lə esu kpə əsuə tsyaa, ɛyɛ lə wə
bənyɛləkətidi əsuə.
2 Fɛɛ lə eyi fɛfɛ nyamfo əsuəə,
údi bo etiki ɛyɛ lə wə Ubi əsuə. Wə
əsuə Onanto lɛyɛ úyifo kawunsiə,
nya wə ni nwə Onanto díləkə nkə
udi wə bikə kenke nɛ.
3 Ubi əmfo díləkə Onanto eto
diyənde óte nya Onanto eto
ditsyəbi tututu nkpe wuntsya. Nya
úfi Onanto eto Ditiki Sɛɛ kplɛ nəmə
úmuə kawunsiə kenke ɔnlɛ. Se úflə
bo abua kenke úwii, úsu úsiə lə
Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke, eto
kodiani kato.

Onanto Eto Ubi Eto Sɛkplɛ.

4 Onanto eyifo wə ubi ɔkplɛ enso
wə batɔnkpe, fe kase wə diye nə
Onanto dítə wə nso mə lele.
5 Itsyise Onanto mántɛyi wə
batɔnkpe eto kuutsyuə saa nkə,
“Fɛ ni mɔ Ubi.
Mmii, minle fə.”
Nye Onanto mántɛyi itsyi lə wə
ɔtɔnkpe saa əsuə nkə,
“Muudi wə Anto,
nya wuuyifo mɔ Ubi.”
6 Fɛɛ lefe nə Onanto léla nkə
woatsyese wə Ubi tutɛ kawunsiə
kamfoo, ɔ́tɛyi nkə,
“Onanto eto batɔnkpe kenke
ebusumu wə.”
7 Fɛɛ Onanto átɛyi lə wə batɔnkpe
əsuə nkə,
“Onanto eeyifo wə batɔnkpe fe
ufiebi,
nya wə kato eto besumunyə
bamfó fe ute eto kadiakami.”
8 Fɛɛ Onanto átɛyi itsyi lə wə Ubi
əsuə nkə,
“Onanto, fə sekakedikɔɔ, kalosəkɔ
embɔkɛ lə se kulefe kulefe!
Fə sekakedidi lə fə betidi əsuə
ebuyi ku kasɛyifoyifo.
9 Aala kasɛyifoyifo nya feekisi
kabuayifoyifo.
Nyamfo eso Onanto, fə
Onantoo, díləkə fə,
nya úfi disuəyuə nə nso nə útə
fə bayɛtsyuə kenke útə fə.”
10 Usi ɔ́tɛyi nkə,
“Fə, Bonamute, fə ni nwə taa kasɔ
ketsyikokɔ díyifo kasɔ,
nya féyifo kato ku fə kosate eto
ani.
11 Asa nyamfo kenke ebubə efe. Fɛɛ
fə ebubu akɛ lefe saa.
Asa nyamfo kenke ebobia
isensə fe kase mfia laala
kafiani afianku.
12 Ebukənə nnya fe kase bəəkənə
awu ku mfia itə bofloma.
Fɛɛ fəə, nko ete fuutsyə nɛ,
embofloma,
nya fə nkpə embolo kulefe.”
13 Nte ɔtɔnkpe wə Onanto lɛtɛyi
nkə,
“Siə lə mɔ kodiani, isu ese lefe nə
muufi
fə balo nkpe fə kalɔ bafiani
nnya əsuə fuutəkə akpa”?
14 Nyalɛɛ, bawoe ni kato eto
batɔnkpe fɛ? Mə ni awɔnɔ nnya
leesumu Onanto nya woakpe mə
atɔ nkə besu bawunsəko mba ele
bə bafo lə nkpə manlo.

2

Onanto Ebutə Nkə Betidi Nyə Bofo Tinti.

1 Nyamfo eso ele bə bɔlɛ
ɔnukualɛtiki nnya bɔ́nɔ ola kekleke
nɛ. Lenni nkoo, boonya kusu lə
nnya əsuə.
2 Kɛnyɛ ka Onanto eto batɔnkpe
dítə bo banamə́ə, eyifo ɔnukualɛ,
nya lə utsyuə úta úbu nye útidi ato
lə nnya əsuə, bənə wə koto sitinti
fe kase íńyə itə.
3 Nyalɛɛ, ntsyə boofo butsyetsyi lə
kotonənə eto kɛnyɛ, lə bɔni koto
butsyue akafo Ditiki Sɛɛ kplɛ
nəmfo? Bonamute kosate leka bofo
eto Ditiki Sɛɛ nəmfo bɔtɛyi tutɛ
tutɛ, fɛ mba kenke lɛnɔ ni lə wə
kɛnyɛ tsya díbə bátɛyi ni báse uyi
bətə bo bə, diyifo ɔnukualɛ.

4 Lə nnya əsuəə, Onanto kosate
tsya édi nnya adansiɛ ku ɔnukualɛ,
lə nyaso úyifo ayanisa ku ayanisa lə
esu kpə əsuə, nya úsie Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ eto ətəsa útə lə kase waala
əsuə.

Nwə Ǝsuə Bɔɔyɛ Bunyə Nkpe Manlo.

5 Onanto mémfi kawunsiə fɔfɔ ka
ləəbə bubə ka əsuə bɔnlɛ etiki budi
ókpe lə batɔnkpe kalɔ.
6 Fɛɛ Anantotiki eto lekpa ditsyuə
édi nnya adansiɛ ɛtɛyi nkə,
“Be ni utidi, O Onanto, bə fə ənəmii,
lə itəkə lə wə əsuə nko?
Be ko ni utidinini bə lə aalɛ wə
ola nko?
7 Ábokosə wə kasɔ itə lefe kliminti
ditsyuə enso Onanto eto
batɔnkpe.
Fɛɛ əbə éfi diyənde kplɛ ku
dibu étsyisə wə fe
lekankpakpa.
8 Nya fətə údi seka lə lesa saa
əsuə.”
Bátɛyi bənkə Onanto éyifo utidi
nkə udi seka lə lesa saa əsuə nya
nyamfo lɛ bote wuee bənkə, lesa
saa banlɛ. Tsya lə kase intee, bɔnlɛ
tɔ bunyə kase utidi nlɛ seka budi lə
lesa saa əsuə.
9 Fɛɛ Yesu əmfoo, wə lə lefe
kliminti əsuə bábokosə kasɔ fe
okpe lə Onanto eto batɔnkpe kalɔɔ,
itə ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuəə,
lə ukpə lə utsyue saa eto disi. Bɔlɛ
wə bunyə mɔmɔ nwə béti ətəsa ku
dibu kenke eto lenkpakpa, ɛyɛ lə
ukpə wə úkpə eso.
10 Ɛlɛkɛ bə Onanto wə díyifo nya
woalɔ lesa saa kətsyəə, tə Yesu lə
ɔflɔ ɛyɛ lə kanyi ka únyə əsuə bə
ɛyɛ lə nnya əsuə unə bebi kpə
oboko lə bənyə kedikɔ lə wə
diyənde əsuə. Itsyise Yesu ni nwə
lookpa mə usuko nkpə manlo
kəmiə.
11 Wə ləəflə abua lə betidi əsuə
kewui, nya wə ku mba əsuə bəflə
abua béwui, anto ɔni uni mə.
Nyaso yenyifo Yesu afanisa bə
ókpadi mə nkə wə bayimi.
12 Woatɛyi Onanto nkə,
“Mɔɔtɛyi mɔ bayimi lesa nə féyifo.
Nya mɔɔtɛsə fə lə mə
katsyakɔ.”
13 Usi ɔ́tɛyi nkə,
“Muufi mɔ kusubebe ntəkə lə
Onanto əsuə.”
Nya usi ɔ́tɛyi nkə,
“Nnyə mɔ ku bebi ba Onanto dífi
útə mɛ.”
14 Se betidi ba woakpadi nkə bebi
ni betidi ba lɛbɔ betsyi lə sinə ku
kɔtɔ əsuəə, Yesu kosate əbə ófiani
fe mə nnya úsiə nkpə fe mə ke.
Úyifo nyamfo nko bə ɛyɛ lə wə
ukpə əsuəə, lə ɔtsylɔsə Obonsam
wə nkpe ukpə eto əsuəale.
15 Nya ɛyɛ lə kusu komfo əsuəə,
lə uləkə mba kenke lɛkɛ lə sidomu
əsuə lə mə nkpə əsuə lə nnya báte
ukpə sikpi eso.
16 Nya ekpa bə inni Onanto eto
batɔnkpe úbə kawunsəko kɔ, bomu
Abraham eto bebi eto bebi.
17 Nnya kasɔ ni bənkə, ele bə
ofiani fe wə bayimi lə kusu saa
əsuə bə lə ofiani ominsənyətidi ku
nwə leesumu Onanto lə kusu əsuə
eto Usumunyə Ninə Kenke lə utə
kedi lə betidi eto abua eto disi.
18 Nya se wə kosate dínyə kanyi
nya báto wə bábe esoo, woofo mba
nkpe lə botokabe əsuə bɔwunsəko.

3

Yesu Eto Kəńyənkɔ Kpe Kalende Kaso Moses Eto Kale.

1 Mɔ bayimi lala lə Kristo əsuə,
mi mba Onanto tsya lékpadi! Bibu
Yesu bebe, nwə Onanto létsyese
nkə ubə ofiani Usumunyə Ninə
Kenke lə bofokanɔ bo bonkpe əsuə.
2 Úyifo wə keyifo lə kusu əsuə útə
nwə díləkə wə nkə uyifo wə keyifo
fe kase Moses díyifo asa lə kusu
əsuə lə wə keyifo əsuə lə Onanto
eto diyo.
3 Beefi dibu kətə nwə léto diyo
kaso diyo nə báto kosate. Nko ke
Yesu nkpe dibu kplɛ enso Moses nɛ.
4 Itsyise diyo saa kpe ni otonto.
Fɛɛ Onanto ni nwə léto lesa saa.
5 Moses éyifo uyifoyifo
ɔnukualɛnyə lə Onanto eto diyo.

Nya ɔ́tɛyi asa nnya əsuə Onanto
luubə udi etiki utsyiko lə lefe nə
luubəə, ɔ́tɔnsə.
6 Fɛɛ Kristo eyifo ɔnukualɛnyə fe
Onanto eto Ubi wə nsi lə Onanto
eto diyo eto kɛnyɛ. Bo ni wə diyo
nəmə nɛ, lə bokpe utu nya bofo
bɔnɔ kekleke lə nnya əsuə bɔnlɛ
kusu bobe.

Ɔwɛkətsyəkɔ Kpe Itə Onanto Eto Betidi.

7 Nnya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə,
“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
8 bientidi ato
fe kase ítsyə lə mi banamə eto lefe,
nya bátaka bəńyə mɛ lə əsuə fe
kase báto mɛ bábe lə
mfiminti mfó.
9 Mfó nya báto mɛ bábe, lə babe
lesa nə muuyifo,
ite bə bənyə asa nnya mínyifo
lə alɛ fosi ana əsuə.
10 Lə nnya eso nnyə ɔblɔ nkpe
betidi bamə.
Nya míntɛyi minkə, ‘Baamfo
mɛ akanɔ,
nya baani beentsyue mɔ afi
koto.’
11 Lə nyaso kafo ányi mɛ nya mínka
ntamu míntɛyi minkə,
‘Bembudufə kasɔ ka eni míntə
tə mə ɔnwɛkətsyəkɔ kulefe!’
”
12 Mɔ bayimi bafokanɔtsyuə,
bebe sinini biə mi nti eto kuutsyuə
əmbɔkɛ lɛkɔɛsi bua nya wəmbɔkɛ
bofokanɔ bə wəəmbɔtsyi kama
okpe Onanto wə nsi nkpə.
13 Bomuu, bɛlɛ mi bətsyuə kɔlɛ
diyi saa fe kase Mmii əmə báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə leka mi. Lə itə bə biəmbɔwɛ
mi əsuə bekpe lə lebua lə befiani
mba ditidi ato.
14 Itsyise buyifo bani ku Kristo lə
bɔlɛ bo bofokanɔ lə kɔni kekleke
isu ese lə kalosəkɔ fe kase bútsyiko
kasɔ.
15 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə,
“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
bientidi ato
fe kase ítsyə lə mi bana mə eto lefe,
nya bátaka bəńyə lə Onanto
əsuə.”
16 Bawe ni betidi ba lɛnɔ Onanto
eto ɔkɔɛ nya bátaka bəńyə lə wə
əsuə? Mba kenke Moses lékpa
ɔ́yɛnko utsyiko Egipte eto kasɔ
əsuə.
17 Nya bawoe Onanto dínyə ɔblɔ
ókpe itə alɛ fosi ana sɔ̃ɔ̃? Mə ni
betidi ba díyifo lebua ba díkpə lə
mfiminti.
18 Bawoe əsuə Onanto léka
ntamu ɔ́tɛyi nkə, “Kulefe,
bembudufə kasɔ ka əsuə eni
míntətə mə ɔnwɛkətsyəkɔ.” Bawoe
ɔnlɛ? Mba létaka bəńyə wə lə əsuə.
19 Bunyə boə lə nnya eso bámfo
kasɔ kamə budufə, itsyise bámfo
banɔ.

4

1 Mɔmɔɔ, se kusubebe nsi nkpe
bo bə buunyə ɔnwɛtsyətsyə wə
Onanto dítsyə bo kɛnyɛ útsyəə, bitə
lə bobe kukɔnɔ bə, yəəmbə bə mi
kuutsyuə saa mamfo ɔnwɛtsyətsyə
wə útsyə bo kɛnyɛ útsyə.
2 Itsyise bátɛyi bo Ditiki Sɛɛ nəmə
fe kase bátɛyi mə tsya. Bánɔ kɛnyɛ
kamə, fɛɛ yényifo mə keyifo sɛɛ saa
lə əsuə, itsyise se banɔ nii, bámfo
ni bánɔ tsya.
3 Fɛɛ bomba léfo bɔ́nɔɔ, búdufə
ɔnwɛkətsyəkɔ kamə, ka Onanto
dítsyə kɛnyɛ. Ite fe kase ɔ́tɛyi útsyə
nkə,
“Kafo ányi mɛ nya mínka ntamu
míntsyə miə,
‘Bembudufə kasɔ ka eni
míntatə mə ɔnwɛtsyətsyə
kulefe!’ ”
Ɔtɛyi nyamfo nko ite bə wə kosate
eto keyifo álo, idu lə lefe nə úyifo
kawunsiə ólosə fɛ.
4 Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuəə, báwɔni asa ətsyuə
itsyi lə diyi kuansele əsuə bənkə,
“Onanto ətsyə ɔnwɛ lə diyi
kuansele əsuə
lə keyifo saa buyifo əsuə.”
5 Besi bátɛyi ditiki nəmfo bə,
“Bembudufə kasɔ ka eni míntatə
mə bafo ɔnwɛtsyətsyə əmə!”

6 Mba leka Ditiki Sɛɛ nəmə bɔ́nɔ
mámfo ɔnwɛtsyətsyə əmə, itsyise
bámfo ni banɔ. Fɛɛ itə bətsyuəə,
kusu si kokpe bə bafo ɔnwɛtsyətsyə
əmə.
7 Bələkə nyamfo báte itsyise
Onanto esi útsyə diyi bamba nə
baakpo Mmi. Alɛ kpə lə nnya
kamaa, fɛ údi etiki utsyi lə nnya
əsuə, ɛyɛ lə Oka David əsuə ɛyɛ lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto nnya búkatɛyi
bofe bə,
“Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
bientidi ato.”
8 Lə nnya ete Yosua lɛyɛnko betidi
bamə bédufə lə ɔnwɛtsyətsyə əmə
Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyəə, eni
Onanto ménsidi etiki kama kama
utsyiko lə diyi bamba əsuə.
9 Lə nyamfo esoo, Ɔnwɛditsyəyi
bamba si lekpe itə Onanto eto
betidi fe diyi kuansele nə əsuə
Onanto dítsyə ɔnwɛ.
10 Itsyise nwə kee léfo Ɔnwɛditsyəyi
nə Onanto lɛtɛyi utsyəə, ebutsyə
ɔnwɛ lə wə kosate eto keyifo kenke
əsuə fe kase Onanto dítsyə ɔnwɛ lə
wə kale əsuə.
11 Nyaso bitə lə bokplatsya lə bofo
ɔnwɛtsyətsyə əmfo, bə lə bo
kuutsyuə saa mentidi ato lə nnya
əsuə fe kase béyifo.
12 Itsyisee, Onanto eto Ditiki Sɛɛ
kpe nkpə nya lɛnlɛ keyifo kekleke,
nya lenkpe kobe lenso lesiabi nyɛ
nnuə. Diala lesa saa kələkə lə
nsusu ku lɛwɔnɔ kəmiə, isu ese taa
əsuə eto ntsyakɔ ku dikubi ku afɔ
eto katsyakɔ eto nti nya diakpo
utidi eto nsusu ku utu kəmiə kasɛɛ
kukɔnɔ.
13 Asayifoyifo saa menyifo
akulasa lə Onanto eto ənəmi.
Wəənyə asayifoyifo saa tɛnklɛɛ nya
ekpa wuee lə wə ənəmi. Nya wə ni
nwə ele bə bo utsyuə saa tə wə
nkpə eto nkunta.

Yesu Ni Onanto Eto Usumunyə Ninə Kenke.

14 Nyaso bitə lə bɔlɛ bo bofokanɔ
bo boələkə kate kekleke. Itsyise
bokpe Usumunyə Ninə Kenke wə ni
Yesu, Onanto eto Ubi wə díkatɔ bo
úsu kato úsu úńyə lə Onanto kosate
eto ənəmi.
15 Bo Usumunyə Ninə Kenke enni
nwə ləənnyə bo kaminsə, se bumbə
ale eso. Bomu bokpe utidi wə báto
babe lə kusu saa əsuə fe bo ke. Fɛɛ
wényifo lebua saa.
16 Lə nyaso bitə lə buńyə bembe,
lə bɔnyi bɔfi Onanto eto
lekankpomɛ kaka buunyə wə
lefonə. Mfó wuunyə bo kaminsə
bunyə wə lefonə nə lɔɔwunsəko bo
lə lefe nə ke ehiã bo.

5

1 Usumunyə Ninə Kenke saa,
betidinini nti ete bəələkə wə
ketsyiko, nya bəətsyə wə bə lə uńyə
lə mə kɛnyɛ lə Onanto eto kesumu
əsuə, lə utə wə kedi lə bənyə mə
abua eto bufikatsyɛ.
2 Se wə kosate, lə esu kpə əsuə,
ləmbə ale lə okla əsuə esoo, okpe
disuətsyə kətə mba lenyi kusu ko
əsuə ele bə bayɛ eso baata kebu.
3 Nya se wə kosate ləmbə ale lə
esu kpə əsuə esoo, ele bə utə kedi,
enni lə wə betidi hã eto abua eto
disi te bomuu, lə wə kosate tsya eto
abua eto disi.
4 Kuutsyuə saa ənləkə wə əsuə
Usumunyə Ninə Kenke kefi dibu nə
laamankla lə ni kətə wə əsuə.
Bomu Onanto hã laakpadi utidi,
keyifo wə Usumunyə Ninə Kenke fe
kase ókpadi Aaron seka.
5 Nko əmə ke, Kristo mémfi
Usumunyə Ninə Kenke eto dibu útə
wə əsuə, bomu Onanto lɛtɛyi wə
nkə,
“Mɔ Ubisaibi fe ni.
Mmi mínle fə.”
6 Usi ɔ́tɛyi lə kalebe bamba tsya
nkə,
“Usumunyə feni idu manlo isu
manlo
fe Melkisedek eto okle.”
7 Se Yesu dídi utidi lə kasɔ kamfoo,
óto ola ku lekpakpalɛlɛ kekleke ku
bofa bembembe ku binəntu útə
nwə loofo wə buləkə ketsyiko ukpə
kəmiə. Nya se óbokosə əsuə kasɔ
nya woate Onanto sikpi esoo,
Onanto ánɔ wə olatoto.

8 Ite bə uyifo Onanto eto Ubi tsyaa,
lə wə kanyinyənyə əsuə ókase kase
baabokosə əsuə kasɔ.
9 Se Onanto díyifo wə nwə lɛflɔ lə
kusu saa əsuə ólosəə, úbə úyifo wə
nwə əsuə mba kenke leetsyue wə
koto laayɛ kənyə nkpə manlo.
10 Wə ni nwə Onanto lɛtɛyi útsyə
nkə wuubə ofiani Usumunyə Ninə
Kenke fe Melkisedek eto okle.
11 Etiki kpə kpe bo lə kɛnyɛ bo ele
bə bɔtɛyi itsyi lə etiki nyamfo əsuə
fɛ, fɛɛ nnya bɔtɛyi kpe bulə, itsyise
bɛnlɛ asa kasɔ bɔnɔ mləmləmlə.
12 Lefe kpə ákɛ bə eni befiani
bateasa, fɛɛ bisi behiã utsyuə bə lə
ote mi asa tutɛ itsyi lə Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, lefe nə eto
lefe ele bə bidi lesa nə nkpe ale, isi
efe bə bɛyimi mmintu.
13 Utsyuə saa wə ele bə ɔyimi
mmintuu, esi uyifo ubisambi wə
lenyitɔ lesa nə ni lɛsɛ nye lebua.
14 Lesa nə nkpe alee, eyifo lesa nə
lɛlɛkɛ itə mba díkabe ɛyɛ lə
buyifokənyə əsuə, loofo lekpo
butsyə lə nə ni lɛsɛ ku lebua eto nti.

6

1 Nyaso bitə lə busu sɛtɔ lə bobé
lə asatete əsuə, lə bɔbɔ lə asatete
tutɛ nnya bófo itsyi lə Kristo əsuə.
Nyamfo ni bənkə bɔtsyi bo akɔɛsi
bɔwuninsə bɔbɔ lə abua əsuə ku
nyifo bo ləmbə kutəkə saa ku lə
Onanto bofokanɔ əsuə.
2 Báte mi asa lə ntufləsəfləsə,
anitəkətəkə lə betidi əsuə, lə
bekpənkpə eto businkli kataka kəbə
nkpə ku lə lekpokponkpo fɛfɛ əsuə.
3 Bitə lə busu sɛtɔ! Nya nyamfo
ele bə buyifo lə Onanto atɔnɔ nkə
busu sɛtɔ nɛ.
4 Itsyise ntsyə yuubə bə mba léfo
bánɔ kɔ nya bésinkli kamaa,
besinkliko mə baboko
bɔtsyikawuninsə eto kusu? Kɔɔ
bákɛ lə Onanto eto diyənde əsuə,
bádia kato eto ətəsa babe nya báfo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale.
5 Báte lə asa nnya díkəbə éfe
əsuə bə Onanto eto ditiki alɛkɛ nya
bəkənyə kutəkə ko nkpe lə əsuəale
nnya nkpe lə lefe nə luubə əsuə.
6 Lə nnya əsuəə, báni mə
bofokanɔ lə Onanto əsuə! Esoo,
yɔɔkɛ ale bə besi bənə mə baboko
bɔtsyikawuninsə əsuə, itsyise besi
balɛ Onanto eto Ubi bɔsɔ lə
uyikabie əsuə, kənə wə kakpe lə
kofani əsuə lə kawunsiə kenke eto
ənəmi.
7 Onanto aakpo atsyɔ kasɔ ka
ləənə nsɔmintu bo laani kakpo lə
ke, ka leeke eyi ku sefa nnya laalɛkɛ
itə mba eso baafo ke kakpe bidikə.
8 Fɛɛ kasɔ ka leeke biyu ku
kanyii, kaanlɛkɛ kətə kulesa, kakpe
lə bulə əsuə bə Onanto ebukudi ke
nya wootonsə ke ku ute.
9 Fɛɛ balala, lə búdi etiki mmə
tsyaa, bófo mi bɔnɔ boə lə mi
kutsyə alɛɛ, buyi boə béfo
atsyɔkpokpo sɛɛ nnya loofo mi lə
nkpə.
10 Onanto enni nwə lanyɛ lə
kusutsyɔntsyɔ əsuə. Weembota
keyifo ka bíyifo nye lelabi nə bítə
wə lə lɛwunsəko bo bítə nya binsi
bɛnlɛ butə bafokanɔfɔ bamba.
11 Bo lelabi itə mi ni bənkə mi
utsyuə saa lɛ nnya kekleke nko isu
ese lə kalosəkɔ, bə lesa nə bɛnlɛ
kusu bobee, le ibə itə nko.
12 Boanla boə biyifo sɛflɔ, bomu
lə biyifo asa fe bafokanɔfɔ ba nkpe
dibusə bə lə bafo lesa nə Onanto
dítsyə kɛnyɛ útə mə.

Onanto Eto Kɛnyɛ Ka Útsyə Eyifo Sitinti.

13 Lefe nə Onanto dítsyə
Abraham kɛnyɛɛ, ɔ́tɛyi óse uyi nkə,
wuuyifo lə lesa nə ɔ́tɛyi útsyə əsuə.
Se kuutsyuə ləmbə lɛmɔ onso wə
esoo, úfi wə kosate eto diye
úńyənsə kama.
14 Ɔ́tɛyi nkə, “Nlɛ fə kɛnyɛ butsyə
minkə, mookpo fə atsyɔ, ntə fə
befluflu kpə.”
15 Nya se Abraham lɛkɛ dibusə,
úmuə utu ɔlɛ esoo, únyə asa nnya
kenke Onanto dítsyə wə kɛnyɛ.
16 Betidi aakpadi asa nnya lɛmɔ
enso mə kosate eto diye lə befi bala
etiki nnya bátɛyi, lə befi bala etiki
nnya tã.

17 Nyamfo eso Onanto lékpadi
asa úfi óse wə kɛnyɛtsyətsyə uyi
nɛ, bə lə ekpako mba luubə bafo wə
kɛnyɛtsyətsyə wuee bə wə ketsyue
amfloma kulefe.
18 Onanto áyɛ lə esu ənuə əsuə,
nya ni kɛnyɛtsyətsyə ku
asakpadikpadi nnya lantsyi
kawuninsə, nya bembufi batɛyi
sidia tsya, nya bomba díkənyə
kabiɔkɔ lə wə, bonkpe kusubebe lə
wə əsuə, lə bɔkɔbe nnya bɔlɛ
kekleke ku kusubebe ko eto kɛnyɛ
bətsyə bo.
19 Kusubebe ko nkpe bo mfo eyifo
fe lesa nə dímuə bo nkpə butsyə
kekleke. Nya kusubebe komfo
aakpia kafia ka nti Disumuyo eto
sɛtɔ kafe kedufə lə kedikətəkɔ
kəmiə.
20 Mfó əmə Yesu díkatɔ úsu lə bo
kɛnyɛ fe ɔtɔusu seka. Wə díbə
ofiani fe Usumunyə Ninə Kenke
Melkisedek eto okle isu ese manlo
manlo.

7

Usumunyə Melkisedek

1 Melkisedek əmfo édi seka lə
Salem, nya úyifo usumunyə útə
Onanto wə ntəkə kato fanlo fanlo.
Ɔbɔ ótsyako Abraham lə lefe nə
útsyi lema nə úsu ɔ́kpɔ nya útəkə
baka ena ba létsyilama mfó kato.
Melkisedek əmfo ésu ótsyako wə
nya ókpo wə atsyɔ.
2 Nya Abraham dítə wə bikə bia
ɔkɛ utsyiko mfó eto lekpafosile.
Tutɛɛ, diye Melkisedek eto kasɔ
ni Kasɛyifoyifo eto Oka. Nnya kama
se údi Salem eto Oka esoo, wə diye
eto kasɔ ni Diyuəsə eto Oka.
3 Bánwɔni kulesa bətsyə itsyi lə
wə anto nye ambe nye lə wə
ketsyikɔ əsuə nye wə leleyi lee lə
wə ukpə əsuə. Uyifo fe Onanto eto
Ubi, nya úyifo usumunyə ídu lə
ketsyikokɔ isu kalosəkɔ.
4 Bebe kase úyifo utidi wə lefo
diye. Abraham wə ni bo ona wə
léfo diye éfi bikə bia útsyiko
kamato eto lekpafosile kulaa tsya
útə wə!

5 Nya mɔmɔɔ, bətsyə kɔfi ko dítə
kusu bənkə, Lewi eto befluflu di
besumunyə. Baafo bikə bia Israel
bebi ba ni mə betidi eto lekpafosile
lə mə ɔflɔ, ite bə mə betidi bamə
tsya eyifo Abraham eto befluflu
tsya fɛ.
6 Melkisedek əmfo ménYifo Lewi
eto kafo eto ubi, tsyaa ófo
lekpafosile utsyiko lə Abraham ɔflɔ,
wəə ni utidi Onanto dítsyə kɛnyɛ
nya ókpo wə atsyɔ tsya.
7 Ɔnukualɛ əmə ni bənkə, utidi
wə laakpo atsyɔ kpe kalende oso
utidi wə bákpo atsyɔ.
8 Lə besumunyə eto kutsyəə, mba
laafo asa eto lekpafosilee, eyifo
besumunyə ba ləəkpə. Lə
Melkisedek eto kutsyəə, ófo
lekpafosile nəmə fe usumunyə, fɛɛ
wə nsi nkpə manlo fe kase Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ bɔtɛyi.
9 Nya boofo bɔtɛyi kulaa tsya boə
Lewi wə laafo lekpafosile nəmfoo,
ɔ́yɛ lə Abraham eto kutsyə ófo asa
eto lekpafosile nəmfo útə
Melkisedek.
10 Itsyise lefe nə Abraham
létsyako Melkisedek nya útə wə
asa eto lekpafosile nəmfo, bánle tɔ
Lewi, usi ɔ́kɛ lə wə ona eto kɔtɔ
kəmiə.

11 Lewi bebi eto besumunyədidi
əsuə nnya kɔfi lɛyɛ kubə itə Israel
bebi nɛ. Nya lə nnya ete Lewi bebi
eto besumunyədidi lɛflɔɔ, eni
yensife bə usumunyə bamba eto
okle si ubə, nwə lɛbɔ utsyi lə
Melkisedek eto okle eto kutsyə
əsuə, inni lə Aaron eto kutsyə.
12 Lə besumunyədidi eto kutsyə
átsyi kɔwuninsəə, ele bə kɔfi ko
nyɛnko ko tsya tsyi kɔwuninsə.
13 Nya Bonamute wə əsuə bátɛyi
asa nyamfo betsyikoo, étsyi lekpake
bamba nə eto utidi kuutsyuə
dímendi tɔ usumunyə unyə.
14 Ékpa wuee bə bále wə lə Yuda
eto kafo, nya Moses mánkpo kafo
kamfo eto diye ókpe lə mba luudi
besumunyə nti.

Usumunyə Bamba Wə Ni Fe Melkisedek.

15 Etiki nyamfo esi ekpa eso, lə
lefe nə eto lefe usumunyə bamba
eto okle fe Melkisedek disi úbə
údufə.
16 Utidi əmfo əbə ófiani
usumunyə wə dímanyɛ lə utidi eto
afi ku bunə əsuə, bə ofiani
usumunyə lə diyo nə leedi əsuə,
bomu ɛyɛ lə əsuəale nnya eto nkpə
ləmbə kalokɔ kulefe əsuə.
17 Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə átɛyi
ekpa wuee nkə,

“Usumunyə feni idu manlo isu
manlo
fe Melkisedek eto okle.”

18 Nyamfo lɛ bote nkə bələkə kɔfi
koko komə bətsyə kutsyə itsyise
kumbə kɛnyɛale nya koəńyə kutə
kulesa.
19 Itsyise Moses eto kɔfi mamfo
kulesa nə lɛflɔ buyifo. Nya mɔmɔɔ,
bətə bo kusubebe fɔfɔ ko lɛlɛkɛ
konso, nya bɔɔyɛ lə ko əsuə bɔfi
Onanto enso.
20 Ɛwunsəə, Onanto aká ntamu
ɔ́wunsə lə usumunyədidi fɔfɔ əmfo
əsuə. Kɔɔ Onanto mánka ntamu
ɔ́wunsə lə usumunyədidi əsuə.
21 Fɛɛ se Yesu léfiani usumunyəə,
Onanto áka ntamu útə wə ɔ́tɛyi
nkə,

“Bonamute áka ntamu,
nya wəmbɔtsyi wə kɛnyɛ
ɔwuninsə lə nnya əsuə nkə,
‘Usumunyə feni idu manlo
isu manlo.’ ”

22 Nyamfo ətə bə Yesu əbə ófiani
nwə ńyə kɛnyɛklekle kamfo kama,
ka lɛlɛkɛ kanso.
23 Bɔtsyi kawuninsə bamba tsya
əbə. Besumunyə ba kɔ éfui tinti,
nya bánkaklɛ lə mə keyifo əsuə.
Itsyise békekpə.
24 Fɛɛ se Yesu, wə nsi nkpə itə
manlo manlo esoo, wə keyifo fe
usumunyə amfloma ani kesu
utidiamba ɔflɔ.
25 Lə nyasoo, woafo mba ləəbə
Onanto ɔflɔ lə nkpə lefe saa ɛyɛ lə
wə kosate əsuə, itsyise usi nkpə lefe
saa ɔlɛ bofokətə mə lə Onanto ɔflɔ.
26 Lə nyamfo esoo, ele bə
Usumunyə Ninə fe Yesu kɛ bo. Nwə
diyifo kɛnkɛ, nya kabua saa ləmbə
wə lə əsuə, nya woambiasə əsuə,
wə bələkə lete lə babuayifo nti, wə
bábesə kato fanlofanlofanlo.
27 Yanhiã kulaa bə Usumunyə
Ninə Kenke ɛmfo eto oklee, kətə
Onanto kedi lefe saa, tutɛ lə wə
kosate eto disi esoo, nnya kama lə
betidi bamba eto disi eso, fe kase
besumunyə ninə kenke fɛfɛ leeyifo.
Uyifo nyamfo diyifo lɛwɛ itə lefe nə
kenke lə lefe nə úfi wə əsuə útə.
28 Lə ɔnukualɛ əsuə, Moses eto
kɔfi komə ətsyə betidinini ba
dímamflɔɔ, besumunyə ninə kplɛ,
fɛɛ Onanto eto ntamu bo óka lə
Moses eto kɔfi komə kamaa, ətsyə
wə Ubi Usumunyə Ninə Kenke wə
úyifo lɛflɔ itə lefe nə kenke.

8

Yesu Ni Bo Usumunyə Ninə Kenke.

1 Nnya kenke bɔnlɛ bɔtɛyi ete ni
bənkə, bokpe Usumunyə Ninə
Kenke əmfo eto okle, wə nsi lə
Ɔkplɛnyə Kenke eto lekankpomɛ
eto kodiani lə kato.
2 Usumunyə Ninə Kenke əmfo
eesumu lə kakɛnkɛkɔ ka ni
Disumuyo tinti ka Bonamute díyifo,
inni betidi díyifo.
3 Bətsyə Usumunyə Ninə Kenke
saa bə lə ufi ətəsa saa ku bebuki utə
Onanto. Nyaso ele bə bo usumunyə
tsya kɛ lesaatsyuə nə uufi utə kedi.
4 Nya lə kasɔ mfo ete onkpee, eni
wə əmbuyifo usumunyə, itsyise
besumunyə ba ləətə kedi lə Yudafɔ
eto kɔfi eto kusuu, fe bakpe koko.
5 Keyifo ka beeyifo fe besumunyə
mfo eyifo nka nte beeyifo lə Onanto
eto kato eto koyo ete.
Nko esoo, lə lefe nə Moses nkə
woato disumunyoo, Onanto lɛtɛyi
wə nkə, “Be fənkə eyifo ni lekateko
ku ditsyəbi nə báte fə lə kɔtini
əsuə.”
6 Fɛɛ mɔmɔɔ, bətə Yesu kesumu
eto keyifo ka ntəkə mə kale kato, fe
kase kɛnyɛklekle ka útsyue lə wə
betidi ku Onanto eto ntii, alɛkɛ kaso

nka kɔ, itsyise wə kɛnyɛtsyətsyə eto
asa alɛkɛ eso asa nnya nkpe lə nka
kɔ.
7 Lə nya ete kulesa dimambia lə
kɛnyɛklekle tutɛ kamə əsuə, eni
yensife itə kənuəfə kamfo.
8 Fɛɛ Onanto ənyə kabua lə wə
betidi əsuə se ɔ́tɛyi nkə,
“Lefe lɛ bubə se mɔ, fə Onamutee,
lookle kɛnyɛ fɔfɔ
ku Israel eto betidi
ku Yuda eto betidi.
9 Kɛnyɛklekle kamfo embutsyə fe
nka
mínkle ku mə bana mə,
lə lefe nə mínkɔbe mə minlɛ lə kɔni
nya mínkpa mə mímbɔnko lə
Egipte eto kasɔ.
Itsyise béntsyue mɔ kɛnyɛklekle
kamə koto.
Nyaso míntsyi kama mínkpe
mə nɛ.
Mmə Bonamute nlɛ bɔtɛyi nɛ!
10 Mɔmɔɔ, nyə kɛnyɛ ka mookle ku
Israel eto betidi
lə lefe nə ləəbə mə.
Muufi mɔ kɔfi nkpe mə lə mə nsusu
kəmiə.
Nya mɔɔwɔni ko nkpe lə mə
ketu kəmiə.
Muuyifo mə Onanto,
nya məə tsya ebuyifo mɔ betidi.
11 Nya mə kuutsyuə ensi embote wə
utsyuə kulesa
nye wə ɔyimitsyuə tɛyi nkə
bete Bonamute əmə.
Itsyise mə utsyuə saa ebote mɛ
idu lə dikpefi isu ese lə uninə
əsuə.
12 Nya muufi mə abua nnya kenke
béyifo ntsyɛ mə.
Nya mensiembokloma mə abua
nya béyifo kulefe.”
13 Se Onanto lídi etiki utsyiko lə
kɛnyɛklekle fɔfɔ əsuəə, ete kasɔ bə
nka kɔ eyifo kakoko. Nya lesa saa
nə lefiani lekoko nə lesibə kutəkəə,
əmbɔklɛ fɛ dionya kenke.

9

Kase Biusumu Onanto Lə Kasɔ Ku Lə Onanto Eto Oto Kato.

1 Kɛnyɛklekle tutɛ eto afi ákɛ
kesumu eto afi, nya béyifo kasɔ mfo
eto Disumuyo tsya bətsyə.
2 Béyifo Kafia eto Mpatampa
Kɛnkɛ nya bésie ni lə akpa ənuə ku
kafia. Baakpo sɛtɔ eto lekpa bə
Kakɛnkɛkɔ. Mfó bəńyənsə okandiɛ
eto keyi ku kesumu eto ɔpunu wə
əsuə bəətəkə abolo nnya beefi kətə
Onanto kedi.
3 Lə Disumuyo eto kaka befi kafia
bala eto kamaa, ni kaka baakpo
Kakɛnkɛkɔ Kenke. 4 Mfó béfi sika
sia eto ɔpunu wə əsuə baatonsə
lifui ku kɛnyɛklekle eto lelaka nə
befi sika sia beti batsyilama bətsyə.
Nya kɛnyɛklekle eto lelaka nəmə
kafoo, bákpe asa nnya ni sika sia
eto okase utsyuə wə eto kafo bákpe
didisa nə baakpo mana, ku Aaron
eto uyilɛlɛ wə díkə ku afanto, ku
aba blɛkɛtɛ ənuə nya əsuə báwɔni
Onanto eto afi bətəkə.
5 Lə lelaka nəmə eto kato báwe
Onanto eto asa nnya nkpe nkpə
baakpo bə Kerubi eto ditsyəbi
bətəkə ba nlɛ Onanto eto diyənde
buləkə kate. Mə mbamba eto koyo
éti kaka bəənyə betidi kaminsə kefi
mə abua katsyɛ mə. Fɛɛ boəmbofo
etiki budi mfo kələkə asa nyamfo
kenke kasɔ kate mɔmɔ.
6 Nko ini bétsyue asa nyamfo
bətsyə mfó nɛ. Besumunyə bamə
eedufə Disumuyo tutɛ kamə diyi
saa kesu keyifo mə kesumuyifo
mfó.
7 Kəmiə eto Disumuyo nəməə,
Usumunyə Ninə Kenke hã nkpe
kusu weedufə mfó lɛlɛ sɔni hã. Nya
lə ɔtɔɔ, ele bə ufi ubuki eto kɔtɔ
usuko mfó usu utə Onanto kedi lə
wə ku kusə komə kenke eto betidi
eto abua nnya béyifo lə mə mante
mante əsuə eto disi.
8 Ɛyɛ lə nyamfo əsuə, Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ ələkə óte nkə se sɛtɔ eto
Disumuyo nəmə nsi nte koo, yəntə
kusu bə kuutsyuə saa kpia mfó ofe
udufə lə Kakɛnkɛkɔ Kenke kəmiə.
9 Nyamfo eyifo asabuləkə kate
ətsyuə itə utidi taa mmi, lə mmi eto
kesumu əsuə. Ite bə bəətə ətəsa ku
keditətə eto asa nyamfo lə ketsyue

kamfo eto kusu əsuə tsyaa, nyamfo
əntə bə nwə nlɛ Onanto kesumu
butə eto lɛkɔɛsi laakpa kenke.
10 Itsyise nyamfo kenke nyə lə
budi ku bunə ku akpa eto etsyuesa
kpə kpə, nnya lɛyɛ lə utidi eto əsuə
bokpasə eto esu əsuə ete. Béyifo
etsyuesa nyamfo kenke itə utidi isu
ese lefe nə Onanto luubə ɔlɔ lesa
saa utsyə ɛyɛ lə kusu fɔfɔ əsuə.

Kristo Eto Kɔtɔ Ǝələkə Abuayifoyifo Kalosə Lə Betidi Ǝsuə!

11 Fɛɛ Kristo ebubə koko fe
Usumunyə Ninə Kenke itə asa sɛɛ
nya díkəbə. Uyifo usumunyə lə
Kafia eto Mpatampa nə lɛmɔ, nya
lɛflɔ lenso Kafia eto Mpatampa nə
kɔ. Dienyifo dibu nə utidinini dífi
wə ani uyifo eto kasɔ ni bənkə
dienyifo kasɔ kamfo eto asayifoyifo.
12 Lefe nə Kristo dídufə disumuyo
nə məə, ɔ́yɛ lə ni ofe lɔni kplo,
údufə lə kaka ni Kakɛnkɛkɔ Kenke.
Nya wémfi bate nye banantsyui eto
kɔtɔ uyifo fe keditətə, bomu wə
kosate eto kɔtɔ itə lefe nə ta! Nya
úyifo nko bə lə Onanto lə utə bo
nkpə manlo.
13 Weefi bate ku banantsyui eto
kɔtɔ ku onantsyui eto lɛkpɔ nə
baatonsə eto ntɔ beefi kese lə nwə
eto əsuə dimanle itə lə wə əsuə lə
ele, iyifo wə kenkɛ.
14 Lə nyamfo eyifo sitinti, nyalɛ
ntsyə yuutsyə bə Kristo eto kɔtɔ
bomu embokpasə bo esuə eso nko!
Ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nə nsi nkpə lefe
saa əsuəə, úfi wə əsuə útə fe
keditətə ka lɛflɔ utə Onanto. Wə
kɔtɔ ebufləsə bo akɔɛsi itsyiko lə
akpa bimba eto eyifosa nnya ləmbə
kutəkə saa bə lə busumu Onanto
wə nsi nkpə lefe saa.
15 Nyaso Kristo ni nwə ɛyɛ lə
kɛnyɛklekle fɔfɔ kamə əsuəə, dínyə
lə bo kɛnyɛ ófo útə bo, bə lə betidi
ba Onanto lékpadi lə bənyə nkpə
manlo eto kedikɔ ka Onanto dítsyə
kɛnyɛ útsyə. Nyamfo ebofo bubə
kətə itsyise utidi ɔni wə díkpee,
díləkə abuayifoyifo nnya lɛkɛ lə
kɛnyɛklekle koko eto lefe úwui,
bənyə bufikatsyɛ.
16 Lə kase yəəbəə, lə utidi
mənkpəə, beensensə wə
kɛnyɛtsyətsyə eto kukue eto bikə.
17 Lə utidi wə dítsyə kɛnyɛ si usi
nkpəə, bəmbofo utidi əmə eto bike
busənsə.
18 Lə nnya eso béfi kɔtɔ bákpe
əsuəale kɛnyɛklekle koko kamə
əsuə nɛ.
19 Tutɛɛ, Moses ábe letsya úləkə
aklesa nnya nkpe lə kɔfi komə óte
kusə komə kenke eto betidi. Nya úfi
bate ku banatsyui eto kɔtɔ
otsyakasə ku ntu ku basamu eto
bisə sia ku afantosi nnya laanyi
fififi fɛ úfi úse lə kɔfi eto kukue ku
betidi bamə lə əsuə.
20 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nyamfo ni kɔtɔ
ko Onanto dífi ose kɔfi ko utə bo
uyi nkə butsyue ko koto.”
21 Nko ke Moses dífi kɔtɔ komə
úsə lə Kafia eto Mpatampa nəmə ku
asa nnya kenke béfi béyifo kesumu
kamə nɛ.
22 Sitinti lə kɔfi komə əsuə kɔtɔ
beefi kəflə lesa saa əsuə. Nya lə
bankpo kɔtɔɔ kasɔɔ, beemfi lebua
katsyɛ.

Kristo Eto Ǝsuə Nya Úfi Útə Te Fe Kedi Ka Ləəflə Bo Abua Kewui.

23 Iǹyə itə bə béyifo nkomə eto
akpa nyamfo lə befi bakpasə asa
nnya lele kato eto ale əsuə. Fɛɛ lə
asa nnya ni kato eto ale eto kutsyə,
befi keditətə eto asa nnya lekpa
əsuə enso kasɔ mfo eto alee,
bákpasə nnya əsuə.
24 Itsyise Kristo mensu kakɛnkɛkɔ
ka befi kawunsiə kamfo eto betidi
eto ani beyifo, ka ni kakɛnkɛkɔ
kato eto okle ete. Bomu úsu kato
kosate, kaka woala kəńyə kətə bo lə
Onanto eto ənəmi.
25 Kristo ménsu mfó nkə lə ufi wə
əsuə utə kedi sesia sesia lə bo disi,
fe kase Yudafɔ eto Usumunyə Ninə
Kenke leedufə Kakɛnkɛkɔ Kenke
mfó keyifo lɛlɛ saa lɛlɛ ku ubuki eto
kɔtɔ, ko lenni wə kosate eto kole.
26 Lə nko ini, eni yoofe bə ufi wə
əsuə utə, unyə kanyi sesia sesia idu
lə kawunsiə eto ketsyikokɔ ke.
Bomu kase inte mɔmɔ, Kristo əbə
lɔni kplo lə kawunsiə eto kalokɔ eto

eyi nyamfo lə ufi wə kosate eto
əsuə utə fe kedi lə uləkə lebua
uwui, lə bo disi.
27 Onanto dítsyə nnya nkə utidi
kpə sɔni kplo, nya lə nnya kamaa,
bakponko wə lekpo.
28 Nko ke ini Kristo dífi wə əsuə
útə fe kedi sɔni kplo, itə betidi kpə
eto bofo ketsyiko lə abua əsuə.
Wuusinkli ubə dinuəfə, insini lə
lebua eso, bomu bə lə ubə uləkə
mba nsi banlɛ wə kusu bobe itə
nkpə manlo.

10

Kristo Éfi Wə Ǝsuə Útə Fe Kedi Sɔni Kplo Lə Betidi Eto Disi.

1 Yudafɔ eto kɔfi komәə, asa sɛɛ
nnya nlɛ bubə eto koyo ete kuni,
inni asɛ nnya kosate ləəbə bubə ini.
Nyaso kɔfi komə embofo bɔyɛ lə
keditətə ka beeyifo lɛlɛ saa lɛlɛ
keyifo betidi ba laanyi kafi
Onantoo, baflɔ balo kulefe.
2 Lə nnya ete boofo betidi ba nlɛ
Onanto busumu buyifo kɛnkɛnkɛ
babɔ lə mə abua əsuəə, eni mə ketu
ensiembolo mə dikpi bío, nya
keditətə saa ebolo.
3 Fɛɛ keditətə lɛlɛ saa lɛlɛ nyamfo
aaklomasə betidi mə abuayifoyifo
hã te.
4 Itsyise bate ku banantsyui eto
kɔtɔ embofo abua buflə kewui lə
utidi əsuə.
5 Lə nyamfo eso fɛ Kristo luubə
kawunsiə kamfoo, ɔ́tɛyi Onanto
nkə,

“Ámanhiã keditətə ku asatətə,
bomu éyifo əsuə eto sinə ətə
mɛ.
6 Bebuki botonsə kətə kedi ku
lebuayifoyifo eto asatətə lə
kedikətəkɔ eto leba əsuəə,
aankpe fə disuəyuə.
7 Nya míntɛyi minkə, ‘Nyə mɔɔ,
mbə miə meyifo fə lelabi
fe kase bawɔni lə mɛ əsuə lə
kɔfi eto Kukue kəmiə.’ ”
8 Tutɛɛ, ɔ́tɛyi nkə, “Ámanhiã
keditətə ku asatətə, bebuki botonsə
kətə kedi ku lebuayifoyifo eto
keditətə.” Nya yənyuəsəfə kafo
tsya, ite bə kɔfi komə áte nkə
beyifo nko fɛ.
9 Mfó ɔ́tɛyi nkə, “Nyə mɔ mfo. Mbə
miə meeyifo fə lelabi.” Ɛyɛ lə
nyamfo əsuə esoo, Onanto ələkə
keditətə eto asa nnya kɔ útsyə
kutsyə. Nya úfi Kristo eto keditətə
útsyə lə nnya kɛnyɛ.
10 Se Yesu Kristo díyifo lə Onanto
eto lelabi əsuə ɛyɛ lə kase úfi wə
əsuə eto sinə útə sɔni kplo itə afe
nnya ta esoo, Onanto ákpasə bo
əsuə lə nnya eso.

11 Diyi saa, Yudafɔ eto usumunyə
əńyə lə Onanto eto Disumuyo. We
efi ətəsa nyamə ke kətə kedi lefe
saa, ite bə yembofo abua nyamə
buflə kewui tsya.
12 Fɛɛ se Kristo díbə útə kedi kani
kamə hã lə abua eto disi itə lefe nə
kenke ólosəə, úsu úsiə lə Onanto
eto kodiani.
13 Mfó unsi mɔmɔ idu isu ese lefe
nə Onanto luufi wə balo okpe lə wə
nkpakalɔ.
14 Kristo efi wə əsuə útə fe kedi
ditə lɛwɛ, nya úyifo mba eto əsuə
bákpasə lɛflɔ beyifo kɛnkɛ isu
manlo.
15 Nyaa, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə nya
ote wee nkə,
16 “Nyə kɛnyɛ ka mookle ku mə lə
eyi nnya ləəbə mmə kama.
Muufi mɔ kɔfi nkpe lə mə ketu
kəmiə.
Nya mɔɔwɔni nya lə mə nsusu
kəmiə.”
17 Nya usi ɔ́tɛyi nkə,
“Mensi embokloma mə abua ku mə
eyifosa bua saa.”
18 Lə befi asa nyamfo bátsyɛɛ,
yensiembofe bə, besi bətə kedi lə
abua eto disi.
19 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi,
bokpe kusu buedufə Kakɛnkɛkɔ
Kenke kamə ɛyɛ lə Yesu eto ukpə
wə úkpə eso.
20 Itsyise ɔ́sini kusu fɔfɔ utə bo,
ko ni nkpə eto kusu ɛyɛ lə kafia ka
béti lə Kakɛnkɛkɔ Kenke eto kɛnyɛ
mfó ka ńyə itə wə kosate eto əsuə
eto sinə.

21 Bokpe Usumunyə Kplɛ wə nsi
lə Onanto eto diyo nəmə eto kɛnyɛ.
22 Nyaso bitə lə bɔnyi bɔfi Onanto
ku sitinti eto utu, ku bofokanɔ
kekleke ku akɔɛsi nnya bəflə éle
kɛnkɛnkɛ bələkə betsyiko lə abua
əsuə ku ntu bo keni saa ləmbə bə
bo akɔɛsi ensi aalo bo dikpi.
23 Bitə lə bɔlɛ nnya bofo bɔnɔ,
bɔnlɛ kusu bobe kətə nya boələkə
katee lə kɔni kekleke, itsyise
Onanto wə ditsyə bo kɛnyɛɛ, eyifo
ɔnukualɛnyə.
24 Bitə bukebu disi lə bukakpe bo
bətsyuə otsyekle lə lɛyimila ku
nkpə sɛɛ busiə ku bətsyuə əsuə.
25 Biəntə lə bɔyɛ disikakpekɔ
busu fe kase bo nti eto bətsyuə
leeyifo seka. Bomu bitə lə bokpe
bətsyuə nkɛale enso, se binyi biə
Bonamute eto Diyi nəmə fe lɛlɛ
bɔnyi kafi.
26 Fɛɛ lə buyi ɔnukualɛ əmə, fɛ
busi butsyə bɔnlɛ asa bua buyifo,
nyalɛ keditətə saa ensibə ka duləkə
abua iwui itə bunyə bufikatsyɛ bio.
27 Bomu nya lesa saa nə luubu ni
bə Onanto ookponko bo lekpo, nya
wɔɔtsylɔsə mba létaka bəńyə lə wə
əsuə lə ditefɛnku nə nkpe kɛnyɛ
ale!
28 Utsyuə saa ke dímentsyue
Moses eto kɔfi kotoo, bolo baalo wə
kaminsə mənyəmənyə, lə bakponko
wə lekpo balo wə dikpi lə badansiɛ
inuə nye itsyə eto kɛnyɛ kama.
29 Nya ntsyə yuutsyə itə nwə
laani Onanto eto Ubi, nwə ləəntə
dibu Onanto eto kɛnyɛklekle eto
kɔtɔ ko díflə wə əsuə nya úləkə wə
utsyiko lə lebua əsuə nya waaka
lefonə eto Lɛwɔnɔ? Ntsyə fɛ
kotonənə kekleke kutsyuə eto okle
lembunyə kutə wə!
30 Itsyise buyi nwə lɛtɛyi nkə,
“Muutsyə nnya kɛnyɛ. Mɔɔ,
maatisə oko.” Nya owoe tsya lɛtɛyi
nkə, “Bonamute ebokponko wə
betidi lekpo.”
31 Mbɔbɔɛ məətə nwə luudufə lə
Onanto wə nkpe nkpe eto lefonyi
əsuə.
32 Bekloma kase ítsyə lə lefe nə
lefe mmə. Lə lefe nə Onanto eto
diyənde díkabɔ lékpo mi lə əsuə,
nya bulə kpə dítu mi, fɛɛ bulə
bomə məntəkə mi kato.
33 Lefe ditsyuə, baaka mi kulaa
tsya lə betidi nti nya beeyifo mi
disiale, nya lə afe bamba ətsyuə
tsyaa, beebu mi kakpe lə mba əsuə
banlɛ asa nyamfo buyifo kakpe eto
nti.
34 Bińyə kanyi ku mba befi bakpe
lə aba eto diyo. Nya lefe nə bəmuə
mi balɛ mi bikə bafo lə əsuəale
əsuə tsyaa, yənlə mi itsyise bete biə
bisi bekpe bikə bia lefo koya enso
mi, bia lembobia kulefe.
35 Lə nyaso biəntə lə elo mi ani
itsyise yuunə kutəkə kpə eboko mi.
36 Ele bə bekpe dibusə lə biyifo
Onanto eto lelabi lə befo lesa nə
útsyə kɛnyɛ utsyə mi.
37 Itsyise fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue lɛtɛyii,
“Ibu sɛkɛɛ, lə nwə nlɛ bubə lə ubə
udufə, wəəmbofe kama ku
bubə.
38 Mɔ utidi wə ni ɔsɛɛ, ebunyə
bofokanɔ usiə nkpə.
Fɛɛ lə mə utsyuə etsyi kama okpe
mɛɛ,
membunyə disuəyuə lə wə
əsuə.”
39 Fɛɛ boo, bunni betidi ba leetsyi
kama kakpe bo bofakanɔ bə lə
bonya. Bomu boo, bófo bónɔ, nya
Onanto léfo bo.

11

Lesa Nə Ni Bofokanɔ.

1 Lə akpe bofokanɔɔ, eté bə akpe
kusubebe kekleke itə lesa nə fanlɛ
kusu bobe kətə. Ite bə anlɛ ni
bunyə tsya.
2 Bofokanɔ dítə Onanto dínyə
disuəyuə lə bo bana əsuə lə
kokolefe.
3 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, nya
bónɔ kasɔ boə Onanto éyifo
kawunsiə kenke lə wə ditiki əsuə.
Nya úyifo nnya utsyiko lə lesa nə
dimankɛ bənyə kɔ əsuə.
4 Bofokanɔ əsuə ɛyɛ nya Abel dífi
asa nnya lɛlɛkɛ enso Kain eto ale

útə Onanto kedi eso Onanto dínyə wə nwə leeyifo kasɛɛ. Onanto áfo wə ətəsa nnya ɔ́yɛ lə nnya əsuə údi wə kɛnyɛ nkə uyifo ɔsɛɛ. Ite bə Abel ékpe tsyaa, wə bofokanɔ si bɔlɛ etiki budi ketsyiko lə wə əsuə.

5 Ɛyɛ lə Enok eto bofokanɔ esoo, weenkpe. Onanto étsyi wə úsuko kato. Kuutsyuə saa mənnyə wə, itsyise Onanto étsyi wə usuko kato. Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, fɛ útsyi Enok úsuko katoo, wə asa édufə Onanto ənə.
6 Kuutsyuə eto etiki embudufə Onanto ənə, lenni ɛyɛ lə wə bofokanɔ əsuə. Itsyise utsyuə saa wə ke ləəbə Onanto ɔflɔ, ele bə ofo ɔnɔ nkə Onanto kpe nya wəətə mba laabɛbɛ wə ləənyə wə.

7 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Onanto díkə Noa ato kekleke itsyi lə asa nnya ləəbə bubə nya wəənnyə tɔ unyə əsuə. Útsyue Onanto koto nya ówe lelaka eto ɔklɔ nə léfo wə ku wə diyo eto betidi lə nkpə. Ɛyɛ lə wə bofokanɔ bomfo əsuə Noa ələkə óte nkə kawunsiə eto betidi kenke édi dikpi. Nya ófiani ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi nya únyə kedikɔ lə wə ɔflɔ.

8 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Abraham lɛnɔ Onanto eto bokpadi bo ókpadi wə nkə usu kasɔ ka Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə nkə wuufi utə wə fe wə kedikɔ əsuə. Údu lə wə kasɔ úsu kaka wánte kulaa tsya.
9 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, úsiə fe ɔfɔ lə kasɔ ka Onanto dítsyə wə kɛnyɛ. Úsiə lə ebu fe Isak ku Yakob ba léfo kɛnyɛtsyətsyə itsyi lə Onanto ɔflɔ.
10 Abraham ákabe kusu itə umənkplɛ wə báto bəńyənsə wə ni nwə Onanto kosate léto.

11 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, ite bə Abraham wə díkabe ófee, léfiani anto nya Sara wə díkabe ofiani uninəsia tsya lɛlɛ kafo, Onanto ətə nkə Abraham fiani ubianto itsyise uyi nkə Onanto wə dítsyə kɛnyɛ útsyə, éyifo lə wə kɛnyɛ əsuə.

12 Ite bə Abraham obobe uku tsya, ɛyɛ lə utidi ɔni əmfo əsuə, nya befluflu kpə lɛbɔ betsyi fe befandebi nkpe kato, fe kase lekpa eto kɔwunumi ko bəmbofo lə lekpa kɛnyɛ.

13 Betidi bamfo kenke əsiə nkpə lə bofokanɔ əsuə isu ese lefe nə bəkpə. Bámfo asa nnya Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə. Fɛɛ bənyə nya famfamfamfa nya bətə nya edufə nya batɛyi bənkə sitinti bafɔ ku mba nyɛ kusu ete beni lə kasɔ kamfo əsuə.
14 Nya betidi ba latɛyi asa nyamfoo, əələkə kate wuee bənkə balɛ kusu bobe kətə mə kosate eto kəmənsɔ.
15 Lə kasɔ ka əsuə bétu ete banlɛ bɔbɛbɛɛ, eni bátafo businkli kesu mfó.
16 Bomuu, bákabe kusu itə kasɔ ka lɛlɛkɛ kanso nkamfó. Ke ni Onanto eto kato. Nyamfo eso yaanlɛ Onanto kofani lə bakpadi wə bə mə Onanto nɛ, itsyise ɔ́lɔ umənkplɛ utsyuə útsyə itə mə.

17 Ɛyɛ lə Abraham eto bofokanɔ eso lə lefe nə Onanto léto wə óbee, ite bə Abraham ni nwə Onanto dítsyə kɛnyɛ utsyə tsyaa, ɔ́tɔnɔ lə ufi wə ubi ɔni kplo Isak utə Onanto kedi.
18 Ite bə Onanto ébɔtɛyi wə nkə, “Ɛyɛ lə fə ubi Isak əsuə nya fuunyə befluflu kpə ba míntɛyi míntsyə.”
19 Abraham éfi nnya nkə, Onanto ebofo wə ubi Isak botakasə ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkpə. Nya fe kase íbəə, Abraham ésinkli ófo Isak fe ɔkɔmə útsyi úbə.

20 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Isak lékpo Yakob ku Esau atsyɔ itə sɛtɔ sia nlɛ bubə.
21 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nya Yakob le lefe nə ɔnlɛ bukpəə, ókpo Yosef eto bebi atsyɔ, nya ɔ́tɛsə Onanto se úkpəsə lə uyi wə waalɛ əsuə.

22 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə se Yosef dínyə nkə wə dikpəfe éboyoo, údi etiki utsyi lə Israel bebi eto budu lə Egipte eto kasɔ əsuə nya ɔ́tɛyi mə kase ele bə beyifo ku wə ɔkɔ.

23 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə eso Moses eto antomə dífi wə bákula lə afa ətsyə əsuə se bále wə. Bənyə bə úyifo dikpefi nə laanɔ bobe nya bánte sikpi ku oka əmə eto kɔfi bota kebu əsuə.
24 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nya Moses lɛni nkə bánkpadi wə bə Oka Farao eto ubisiobi eto ubi lefe nə úkabé.
25 Iyifo wə lelabi nkə lə unyə kanyi ku Onanto eto betidi enso bə unyə kamini lə lebuayifoyifo əsuə itə lefe kliminti.
26 Úbu nnya óbe nkə lə bakpé wə kofani lə Kristo eto disii, ɛlɛkɛ famfamfamfa eso kedi ka wuunyə lə utəkəko Egipte eto kasɔ eto asa nnya wuunyə kama. Itsyise úfi wə ənəmi utəkə lə kutəkə ko Onanto luutə wə lə sɛtɔ́ əsuə.
27 Nya ɛyɛ lə bofokanɔ bomə esoo, údu lə Egipte eto kasɔ nya wəánte oka əmə eto kafo ka lɔɔnyi wə sikpi. Nya fenkə únyə Onanto wə bo ənəmi ləmbofo bunyə, ɔ́ni nkə wembusinkli kama.
28 Bofokanɔ əsuə ɛyɛ nya útsyə Ukpe Ása Bo Ɔyila eto lekpa kasɔ lefe nə béfi kɔtɔ bese lə biku ku keyi əsuə. Nya ɛyɛ lə nnya əsuə, Onanto eto ɔtɔnkpe wə díbə ólo Egiptefɔ eto ubisaibi ninə saa lə Egipte eto kasɔ nya yanlɛ bə utidi Israelfɔ eto bebi saa.
29 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya dítə Israel bebi léfo Lekpo Sia bɔyila fe kasɔnti fufu əsuə bákayɛ nɛ. Fɛɛ lefe nə Egiptefɔ lekplatsya bə baayila ni, ntu bomə étsyiko mə búdunko.
30 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə, se Israel bebi lɛyɛ bátsyilama kafati ka báto batsyilama Yeriko eto umə eyi akuansee, nnya dítə kafati kamə léba kákpoo kasɔ nɛ.
31 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nyaso bánlo Rahab wə ni otsyetɔ mfó fe kase bálo mba dimamfo Onanto banɔ. Itsyise ófo Israelfɔ eto betidi ba bátsyese ba dísu mfó bésu bátsyilama béyu kasɔ kamə bábe kukɔnɔ.
32 Be tsya ele bə nsi ntɛyi mi? Lefe kpə əmbə mɛ bə lə ndi etiki ntsyiko lə Gideon, Barak, Samson, Yefta, David ku Samuel ku Onanto eto bənyɛləkətidi əsuə.
33 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, bákpɔ nsɔ kpə bətəkə mə kato. Béyifo lesa nə diŋ́yə itə nya bənyə kɛnyɛ ka Onanto dítsyə útə mə. Nya bətsyuə díti batsyata eto nnyɛ.
34 Nya bətsyuə lɛninsə etefɛnku kplɛ nnya díkatonsə asa. Nya bətsyuə lɛbɔ báfe lə lesiabi eto kɛnyɛ lə lema əsuə. Ite bə betidi bamfó kenke mankɛ əsuəale saa tsya, Onanto ətə nkə bənyə əsuəale! Bənyə əsuəale fe bamamanyə ba lɛkɛ ale kekleke, nya bətəkə bafɔ eto bamamanyə bamə kenke kato.
35 Nya ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, besio léfo mə batokpenyə ba díkpə disi bəbə nkpə. Nya bətsyuəə, lɛnni bə betidi mənləkə mə betsyiko lə kanyinyənyə ka əsuə bákɛ, bomu bála bə lə bəkpə, bə lə bənyə botaka kəbə nkpə bo nso kɔnɔ.
36 Bákpe bətsyuə kɔfiɔ nya báblɛ mə ku keyibi. Nya bákpe bətsyuə lə amena nya beti mə bákpe lə Aba eto diyo.
37 Bákpɔ bətsyuə aba nya bákpe bətsyuə tsya eku ənuə ku nlande, nya báto bətsyuə ku asiabi bálo. Nya béfi basamu ku bate eto ekue bémini mə əsuə nya báyɛ bákafe itsyise kulesa məntsyə mə. Nya betidi lékpe mə bulə, nya bənyə kanyi tinti.
38 Lə mə nkpə sɛɛ bo bəsiə esoo, kawunsiə kamfo eto betidi mámfo mə. Nyaso bákayɛ bákafe lə mfiminti ku atiniku ku kanyinyənyə fe mba bála lə mə nsɔ, nya bákɛ lə aba kalɔ ku lə əbiə lə kasɔnti.
39 Ite bə bátɛsə betidi bamfo kenke ba bákpe bofokanɔ tsyaa, bámfo kɛnyɛ ka Onanto lɛ́tɛyi útsyə mə.
40 Itsyise Onanto ənye asa bamba nya lɛlɛkɛ enso útsyə bo. Nya lə bo mankɛ mə lə ntii, bembuyifo mə báflɔ balo.

12

Onanto Ni Bo Anto.

1 Lə nyaso se bonkpe bamanyə kpə bamfo ba letsyilama bo nya banlɛ bo otsyekle bokpe esoo, bitə lə buləkə asa nnya leeti bo kusu ku lebua nə laakpa bo kekleke kalɛ lefe kpə buwui. Nya lə butsyetsyi etsyi nnya nte bo sɛtɔ ku unyə, kama bebe mankɛ.
2 Bitə lə bo ənəmi lə itəkə lə Yesu hã əsuə. Wə hã ni nwə əsuə bo bofokanɔ nkpəsə itsyi lə kasɔ ketsyikokɔ isu ese lə kalosəkɔ. Se óte disuəyuə nə nte sɛtɔ wuunyə esoo, ókpe utu únyə kanyi lə uyikabie əsuə. Nya wémfi kofani ko wuudi lə uyikabie əsuə kulesa. Nya mɔmɔɔ, úsu usi lə Onanto eto lekankpomɛ ɔflɔ lə wə kodiani.

3 Bibu Yesu bebe, lə kanyi ka únyə lə babuayifo ba dínyə wə lə əsuə eto ani, bə lə ani lə ɛyɛ mi bolo lə bitə disi.
4 Ite bə bɛlɛ lema bɔkpɔ ku lebua tsyaa, yányo kaka ele bə bɛkpɔ lə bakpo mi kɔtɔ lə kasɔ tɔ.
5 Nye biota əsuə Onanto eto lɛkɔmansəmansə eto etiki nnya ɔ́tɛyi úfi ókpe mi nkɛale fe wə bebi? Ɔ́tɛyi nkə,

“Mɔ Ubi, tsyue ato nya memfi
Bonamute eto bunətətə fe asa bimba.
Nya məntə lə ilə fə lə unyəki okpe fə.

6 Itsyise nwə Bonamute laalaa,
wə wəənə lə kusu sɛɛ əsuə nɛ.
Nya nwə tsya woafo fe ubii,
wə wəənə koto nɛ.”

7 Bifi mi kanyi saa ka biənyə fe Onanto nlɛ mi bunə butə fe wə bebi. Ubi utsyuə kpe bə anto əənə wə?
8 Lə bəənnə mi fe kase bunyi boə bəənə ubi saa, nyalɛ bienyifo wə bebi tinti. Etə bə biyifo fe bebi ba anto dímamfo seka.
9 Lə bo betidinini eto antomə seka lə kasɔ mfoo, bəənə bo nya boebu mə tsya lə nyamfo eso. Ntsyə eso yanle bə bobokosə əsuə kasɔ enso butə Onanto wə ni bo Anto lə lɛwɔnɔ əsuə bə busiə nkpə!
10 Bo kasɔ mfo eto antomə əənə bo itə lefe kliminti ditsyuə fe kase bənyə bə iińyə itə bo. Fɛɛ Onanto wə əənə bo fe kase ɛlɛkɛ itə bo bə lə bo tsya lə bunyə kedikɔ lə wə sɛkɛnkɛ əsuə.
11 Bunətətə utidii, aankɛ kutsyuə kamini, bomu yeefi wə. Fɛɛ lə nnya kamaa, mba bətə bunə nkoo, əətə beeyifo asa lə kusu əsuə, nnya ləətə bəəsiə nkpə lə diyuə əsuə.

12 Lə nyamfo esoo, bekpe mi ani ku akpa nnya leetinkə ale, lə bitə əsuəale fɔfɔ lə idufə lə nnya əsuə.
13 Biləkə esu nnya lekpa lə bɛyɛ lə nnya əsuə bə lə mba eto akpa ləmbə ale lə bafo bɔyɛ lə nnya əsuə bə bentusə. Bomu lə bətəkəko mi kama lə bənyə əsuəale balosə.

14 Bekplatsya bə lə diyuə lə lɛkɛ lə mi ku betidi kenke eto nti, nya lə bekplatsya lə bisiə nkpə kɛnkɛ. Itsyise kuutsyuə saa embunyə Bonamute lə wenyifo kɛnkɛ.
15 Bebe kukɔnɔ biə lə Onanto eto lefonə eto kusu manya mi. Bebe kukɔnɔ biə biəntə kuutsyuə saa tə lə binyə ɔblɔ kekleke bə inə bulə eboko betidi kpə əsuə lə bafiani babuayifo.
16 Bebe biə mi kuutsyuə saa mamfiani ɔsɔnɔdi nye fe nwə ləmbə bofokanɔ fe Esau seka, wə dífi wə sininədidi ófloma ku didisa eto ɔkpɛ ɔni hã.
17 Kama kama fe kase binyii, ɔ́bɛbɛ ku binəntu nkə eni lə ofo wə anto eto atsyɔkpoko. Fɛɛ wátɔnɔ útə wə, itsyise wámfo kusu saa bunyə lə ofloma lesa nə úkeyifo útsyə.

18 Itsyise inni Sinai eto kɔtini ko utidi loofo bunyə ketidi ɔflɔ bíbə, fe kase Israel bebi díyifo. Mfó ketuntu suu ka diti kpii, nya ufiebi nlɛ bɔsɔ kekleke nkpe, fɛɛ kɔtɔni komə nlɛ bunyə diadiadia.
19 Kakpatsyaku ka nlɛ bufə ku ɔkɔɛ wə nlɛ bɔbɔ ketsyi mfó lɛ bole, nya mba nlɛ nya bɔnɔ álɛ

lekpakpa bənkə bensila bə baanɔ kolesa nko bio.
20 Itsyise bembofo buńnyə kanɔ kɔfi ko nlɛ mə bɔtɛyi nkə, “Lə
ubuki uni kulaa tsya wə eto kokpa
ditidi kɔtini komәə, bakpɔ wə aba
balo.”
21 Lə sitintii, nya bələkə báte mfó
kpe sikpi tinti bə Moses kosate átɛyi
nkə, “Sikpi ko dímuə mɛ, nya
mintinkə!”
22 Bomu mi alɛɛ, Sion eto kɔtini
komə ɔflɔ bíbə. Bíbə Onanto wə nsi
nkpə eto umə wə ni Yerusalem kato
ku wə batɔnkpe ba bembofo bokla
ba lekpe disi mfo ɔflɔ.
23 Bíbə disuəyuə eto disikakpekɔ
ku Onanto eto bebininə ba eto aye
báwɔni bakpe lə Onanto eto kukue
kato ɔflɔ. Bíbə bińyə lə Onanto,
kawunsiə kenke eto okponkpo ku
basɛɛ ba béyifo lɛflɔ eto awɔnɔ eto
nti.
24 Nya mfó bíbə Yesu wə laafo
kətə lə kakle fɔfɔ kamə ɔflɔ kaka
kɔtɔ ko ókpo lə bo disi luunə asa
sɛɛ kpə eboko nnya nso Abel eto
kɔtɔ.
25 Bebe kukɔnɔ biə bianni nwə
nlɛ mi etiki budinko eto ɔkɔɛ.
Itsyise lə mba dímentsyue koto
nwə léboko mə Ditiki Sɛɛ nəmə lə
kasɔ mfo mámfo butsyetsyi kedu lə
mə kotonənə əsuəə, ntsyə yoofo
bubə bə bo mba bátɛyi Ditiki Sɛɛ
nəmə itsyi kato ebofo butsyetsyi lə
ni kɛnyɛ?
26 Lefe nəmfó wə ɔkɔɛ étinkəsə
kawunsiə kenke. Fɛɛ mɔmɔ útsyə
bo kɛnyɛ nkə, “Bioo, məəbə
kawunsiə kamə butinkəsə. Nya
inni nko mate tsya, bomu
muutinkəsə kato tsya nwunsə.”
27 Ditiki nəmfo bə, “Bioo” lə bote
bə, Onanto ebuləkə asa nnya
dítinkə nnya ni asa nnya úyifo
uwui lə nnya kəńyənkɔ. Nya asa
nnya dímentinkəə, ebubu itsyə.
28 Nyaso bitə lə bɔsɔ ani bə
sekakedikɔ ka lembofo butinkə áka
bo kɔni. Lə nnya esoo, bítə lə bufi
dibu ku sikpitete busumu wə lə
kusu ko lɔɔkɛ wə ɔkɔɛ əsuə.
29 Itsyise bo Onanto əmə eyifo ute
wə laatonsə lesa saa.

13

Lɛ Ǝsuə Lə Kase Yuudufə Onanto Ǝnə.

1 Bitə lə sɛyimila lə siyi mi əsuə
fe bayimi.
2 Bianni bafɔ bofo, itsyise ɛyɛ lə
nyamfo əsuəə, bətsyuə áfo Onanto
eto batɔnkpe, fɛɛ bánte nko.
3 Bekloma mba bákpe lə Aba eto
diyo tsya fe mba mi ku mə nlabe
mfó. Nko kee, bekloma mba banlɛ
ohiã bote fe mi ku mə banlɛ ohiã
bote.
4 Usə ku usiə siə nkpə lə lelabi
əsuə, nya ele bə utsyuə saa fi dibu
utə kəsiə. Nya kuutsyuə mamfe wə
utsyuə kama, itsyise Onanto
ebokponko mba leedi asɔnɔ, kakpo
kusə nye kusiə lekpo.
5 Mansɛsə ənəmi tsya lə atabi
əsuə. Bomu bitə lə lesa nə nte mi lə
didufə mi ənə. Itsyise Onanto átɛyi
nkə,
“Məmboyani mi ntsyə kulefe,
nya membuləkə ato lə mi əsuə
tsya kulefe.”
6 Nyaso bitə lə bɔtɛyi taa bo ketu
kəmiə boə,
“Bonamute ni mɔ ɔwunsəkotsyuə,
nyaso məmbote sikpi.
Be utiditsyuə loofo mɛ buyifo?”
7 Bekloma mi batɔnkotɔnko ba
dísiə ba lɛtɛyi mi Onanto eto Ditiki
Sɛɛ nəmə. Bekloma kase bəsiə nkpə
ku kase báfo Onanto bánɔ lə bɛyɛ
le mə kayɛkɔ lə bofokanɔ əsuə.
8 Yesu Kristo aamfloma kulefe. Fe
kase útsyə lə lefe nə léfe məə, nko
ke unte mɔmɔ ku lefe nə luubə
kenke tsya nɛ.
9 Biəntə lə asatete akpa akpa
nnya ləmbə disi ku akpa lə ɛwɛ mi
ekpe lə benya kusu. Onanto eto
lefonə hã laakpe bo nkɛale, nya
inni afi nnya lɛyɛ lə lesadidi əsuə.
Mba laayɛ lə afi nyamfo əsuə
əənnyə bɔwunsəko nye kutəkə
ketsyiko lə nnya əsuə.
10 Boo, bokpe kedikətəkɔ eto leba
nə əsuə asa nnya boedi, nya mba

ləətə kedi lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ, yanle bə bedi betsyiko lə bo ole.

11 Usumunyə Ninə Kenke əmə eefi ubuki eto kɔtɔ kedufənko kaka ni Kakɛnkɛkɔ Kenke. Mfó weesu kətə kedi katɔ bufikatsyɛ lə betidi ba kenke eto abua eto disi. Fɛɛ baatonsə bebuki eto sinə siamə lə kabanto.
12 Mmə kenke seka ini bə Yesu tsya ənyə kanyi lə umə əmə eto kabanto bə lə uflə betidi eto abua uwui ɛyɛ lə wə kɔtɔ əsuə. 13 Nyaso bitə lə busu botsyako wə lə kabanto mfó lə bakpe bo kofani faa, fe kase bákpe wuntsya kofani.
14 Itsyise umə saa əmbə bo lə kasɔ mfo wə luutsyə lefe saa manlo manlo. Bomu bunyə bɔlɛ kusu bobe itə umə wə luubə.
15 Nyaso bitə lə bɔyɛ lə Kristo əsuə bufi atɛsə fe keditətə bukətə Onanto lefe saa. Nya ni nnya laabɔ ketsyi lə mba léfo wə diye bánɔ eto kɛnyɛ.
16 Bianta asa sɛɛ buyifo kətə bətsyuə ku bətsyuə bɔwunsəko əsuə. Itsyise ite fe keditətə ka eto okle laakpe Onanto disuəyuə.
17 Bitsyue mi batɔnkotɔnko koto lə bebokosə əsuə kasɔ bitə mə itsyise mə nlɛ mi kakla bobe lefe saa nɛ, itsyise ele bə bələkə nya kɛnyɛ lə Onanto ɔflɔ. Lə bitsyue mə kotoo, booyifo mə keyifo ku disuəyuə, fɛɛ lenni nkoo, kuulə mə ku buyifo nya ləmbəwunsəko mi.
18 Bikato ola lə bo disi. Buyi boə bo akɔɛsi akpa wuee, itsyise bola boə boeyifo kasɛɛ lefe saa.
19 Nya nlɛ mi lekpakpa kekleke miə lə beto ola biə lə Onanto lə utə kusu lə nsinkli mbə mi ɔflɔ mlə.

Olatoto Fɛfɛ.

20 Nlɛ bɔtɔ miə Onanto wə ləətə diyuə, wə létakasə Bonamute Yesu wə ni basamu eto ɔyɛnkonyə kplɛ utsyiko ɔkɔmə ɛyɛ lə kɛnyɛklekle manlo eto kɔtɔ komə əsuə,
21 lə ufi asa sɛɛ kenke utə mi kafo faa bə lə befo wə lelabi buyifo. Lə eyɛ lə Yesu Kristo əsuə lə Onanto lə uyifo lesa nə nkpe wə ɔkɔɛ lə bo nti. Wə ale lə idi diyənde kplɛ idu manlo isu manlo əsuə! Ibə itə.

Etiki Fɛfɛ.

22 Mɔ bayimi, nlɛ mi lekpakpa tinti miə lə bitsyue ato lə bɛnɔ kɔlɛ ko minlɛ mi bɔlɛ itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə. Itsyise kukue kliminti ete miwɔni minlɛ mi botsyese.
23 Nla miə məətə mi bote miə bələkə bo ɔyimi Timoteo lə Aba eto diyo. Lə wuubə mɔ ɔflɔ mləə, bonko wə ebubə bunyə mi busiəsə.
24 Bisiəsə mi batɔnkotɔnko kenke ku Onanto eto betidi bamfó kenke bitə bo. Bo bayimi ba nkpe lə Italia kenke tsya əsiəsə mi.
25 Lə Onanto eto lefonə lə disiəko mimblɛ kenke.

YAKOBO
Kukue Ko Yakobo Lɛwɔni

1 Mɔ, Yakobo, wə ni Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto uyifoyifo nlɛ mi Onanto eto betidi ba kenke disensə bankpo lə kawunsiə eto akpa nyamə kenke busiəsə.

Binyə Disuəyuə Lə Bulə Lɛ Mi Butu.

2 Mɔ bayimi, binyə disuəyuə lə bulə kpə lete, lete lɛ mi butu.
3 Itsyise biyi biənkə lə bulə lɛ mi butu nya mi bofokanɔ dítə befo buńyə lə mu kɛnyɛɛ, nyamfo ebutə biofo buńyə kekleke lə bulə saa eto kɛnyɛ.
4 Bitə lə mi bofo buńyə kekleke disimən tə mən təə, lə ekpa mi ɛyɛnko bə lə bɛflɔ belo kenke, bə kulesa saa ensiebofe itə mi.
5 Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə ebu dímamflɔ lə kobetete əsuəə, ɔtɔ Onanto nya wuufi utə wə, itsyise Onanto eefi asa kətə utidi saa kafo faa lə kafoɛkpɛ əsuə.
6 Fɛɛ lə alɛ ola boto katɔ wə lesatsyuəə, ele bə fo wə anɔ fə wuutə fə lesa nə mə, manyaki wə. Itsyise utidi wə kayakii, uyifo fe lekpo eto utuwa ufiebi laasɔ ketsyi katsyilamako.
7-8 Utidi wə nte nko, mi mba eto nsusu lafloma mlə mlə lə lesa nə ɔnlɛ buyifo əsuəə, membu nkə woofo kulesa utsyiko lə Bonamute ɔflɔ.
9 Lə Onanto abesə ɔyimi okombo wə ni ofokanɔnyə katoo, ele bə unyə disuəyuə.
10 Nko ke ini itə otabinyə wə ni ofokanɔnyə nɛ, bə lə Onanto ábokosə wə kasɔɔ, ele bə unyə disuəyuə. Itsyise otabinyə eto nkpə ebubə bofe fe kase efukpokpo laalo lə ofa əsuə kakpo lə kasɔ.
11 Lə kofe ato kobe kɛnyɛ keklekee, koafa kakpo lə sefa eto esi əsuəə, itə efukpokpo nyamə aylɔbe, kaalo kakpo lə kasɔ nya katsylɔ. Nko ke ini itə otabinyə tsya wə lookakplatsya lə wə keyifoyifo əsuə kekleke fɛ ubə ukpə nɛ.
12 Onanto ebokpo atsyɔ nwə ke lékpe utu uńyə kekleke lə botokabe əsuə nya útəkə bulə nye kabua kamə kato. Itsyise ɛyɛ lə nnya əsuə wuunyə kayofofo ka nkpe, ini bo Onanto luufi utə mba laala wə.
13 Lə utsyuə edufə lə botokabe əsuəə, wantɛyi nkə Onanto ɔflɔ itsyi. Itsyise kulesa embofo Onanto boto kabe lə uyifo lebua, nya wə tsya emfi lebua kanto kuutsyuə kabe.
14 Bomu utidi eto əsuə eto sinə eto alasaa, nnya laawɛ wə kənə wə kakpe lə botokabe əsuə nɛ.
15 Nya lə əsuə eto sinə eto alasa nyamfo alɛ kafoo, kaale lebuayifoyifo. Nya lə lebuayifoyifo nəmə abee, diale ukpe.
16 Mɔ bayimi, biəntə lə kutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.
17 Asa sɛɛ nnya nkpe bo kenke ku ətəsa nnya lɛflɔ kenke boənyəə, etsyi Boanto Onanto wə díyifo kato eto ənyəlesa ɔflɔ. Nya woamfloma kakpe ketuntu fe kase úyifo kofe ku kofande leeyifo.
18 Onato áyɛ lə wə kosate eto lelabi əsuə, nya úləkə bo ɛyɛ lə wə ɔnukualɛtiki əsuə bə lə budi betutɛ lə wə asayifoyifo kenke nti.

Ele Bə Bikeyifo Lə Bonamute Eto Ditiki Ǝsuə.

19 Mɔ bayimi lala, bekloma lə bitəkə ənə nyamfo əsuə. Bɛkɔse lə bitsyue ato mlə lə utsyuə lɛ etiki budi, fɛɛ bitsyəsuə lə etikididi ku ɔblɔnyənyə mlə mlə əsuə.
20 Itsyise ɔblɔ əntə utidi leeyifo kasɛɛ ka Onanto laala nkə uyifo.
21 Nyaso biləkə ani bitsyiko lə asinsa saa yifoyifo ku nkpə bua saa eto okle busiə əsuə. Bebokosə əsuə kasɔ bitə Onanto bə lə befo wə ditiki nə ókpe mi lə akɔɛsi, nnya ni loofo utə mi lə nkpə nɛ.
22 Bianwɛ mi əsuə biə bɛlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ ete, bomu bifi ni bekpe lə mi eyifosa əsuə.

23-24 Itsyise nwə laanɔ Ditiki Sɛɛ
nəmə ete fɛ weenyifo lə ni əsuəə,
akate ko utidi wə ləənyə wə əsuə lə
ahuhɔɛ əsuə kənyə kase unte. Fɛɛ
lə kokpa ləkələkə kedu mfo koo,
woatasuə kase unte.
25 Fɛɛ nwə leebu disi lə kɔfi ko
lɛflɔ koətə utidi ləsiə lə wə əsuə
əsuəə, nya woalɛ ola keyifo lə ko
əsuə inni bɔnɔ te waanɔ koo,
Onanto ebokpo wə atsyɔ lə lesa saa
nə weeyifo əsuə.
26 Lə utsyuə eebu nkə nwə
leesumu Onanto uni, fɛ woanlɛ wə
odiakami ola lə etikididi əsuəə, ɔwɛ
əsuə nya wə kesumu əmbə kutəkə
saa.
27 Kesumu ka nyɛ lə kusu əsuə,
ka Boanto Onanto ləənyə nkə
kakpa nya botakebu saa ləmbə lə
muu, ni mbo mfo nɛ bə, balɛ
bakɔbebi ku bakɔbəsiə ba nlɛ kanyi
bunyə ola, nya lə balɛ əsuə ola,
bələkə əsuə betsyiko lə kawunsiə
eto abuayifoyifo əsuə.

2

Biankpe Kabakefe Lə Betidi Nti.

1 Mɔ bayimi, fe mba lefo
Bonamute Yesu Kristo, wə nwə ni
Diyənde eto Onamute bɛnɔɔ, yanle
bə bikabe betidi eto ənəmi ku mə
nyənkɔɔ, bikeyifo asa.
2 Boefi boə betidi inuə bətsyuə
əbə mi katsyakɔ. Ɔni eyifo ɔkplɛnyə
wə nti kafia kplɛ ka lefo koya nya
onkpe sika sia eto lɛsukpɛ lə lɛnimi,
nya unuəfə wə ni okombo nti
lefianku.
3 Békpasə ənəmi bítə ɔkplɛnyə
əmə nya béfo wə ku dibu, bɛtɛyi wə
biənkə, “Nlɛ fə lekpakpa, bə əsiə lə
kakplɛkɔ mfo.” Nya bɛtɛyi okombo
əmə biəkə, “Fəə ńyə mməə, nye
bəsiə lə kasɔnti lə mɔ ɔflɔ mfo.”
4 Lə biyifo nkoməə, nyalɛ eni
nsusu bua ini bífi béla etiki bíləkə,
békpe kabakefe lə betidi nti nɛ?
5 Bɛnɔ! Mɔ bayimi lala, Onanto
ələkə bakombo lə kawunsiə kamfo
nkə bafiani lɛwɔnɔ eto bakplɛnyə lə
bofokanɔ əsuə, lə bənyə kedikɔ lə
wə sekakedikɔ ka úləkə utsyə itə
mba laala wə.
6 Fɛɛ mii, biembu bakombo nya
biakpe mə kafani. Inni batabinyə
bomu laanyinkə mi kakpe kasɔ?
Inni mə ləənə mi kesuko
akpokakpokɔ?
7 Nya inni bakplɛnyə bamfo
laatɛyi kabua ketsyiko dibu eto diye
nə béfi bətəkə mi se béfiani Kristo
eto bafokanɔfɔ?
8 Lə biyifo lə Onanto eto
sekakedikɔ eto kɔfi komə əsuə
tututu, fe kase báwɔni bakpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə,
“La fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə sekaa,”
ete eyifo lesa nə dińyə itə nɛ.
9 Fɛɛ lə biabe betidi eto ənəmi fɛ
bieyifo asaa, nyalɛ biyifo lebua.
Nya kɔfi komə tsya lélo mi dikpi fe
babuayifo.
10 Utsyuə saa ke léta kɔfi kɔni
ubuu, údi dikpi, óta nyamblɛ kenke
ubu.
11 Itsyise nwə lékpe kɔfi komə
nkə, “Mankpo kusiə nye kusə.” Wə
ke lɛtɛyi nkə, “Manlo utidi nɛ.”
Nyaso lə émendi sɛsɔnɔ fɛ fálo
utidii, ete bɛ áta kɔfi ebu.
12 Nyaso bitə lə bo etikididi ku bo
eyifosa lə iləkə ete bə kɔfi ko dítə
bófo bunsi lə bo əsuə əsuəə, ko kefi
Onanto luufi okponko bo lekpo tsya
nɛ.
13 Itsyi lə lekpokponkpo nəmə
əsuəə, Onanto embunyə kaminsə
kuutsyuə saa wə ləənnyə wə utsyuə
kaminsə. Fɛɛ Onanto embolo dikpi
nwə ləənyə wə utsyuə kaminsə.

Biyifo Asa Nnya Laate Bə Béfo Bɛnɔ.

14 Mɔ bayimi, lə mi utsyuə nkə
okpe bofokanɔ fɛ wə eyifosa
lənləkə nnya kate nkoo, nte kutəkə
ko uunyə lə nnya əsuə? Wə
bofokanɔ bomfo ebofo wə buləkə?
15 Bifi nnya biə, bayimisani nye
bayimisio bətsyuə kpe ba mfia léla
mə lə əsuə nye bəmbə lesa nə looyo
mə budi ekemi.
16 Nte kasɛɛ ka nkpe lə nnya lə
mi ɔni átɛyi mə nkə, “Bisu lə diyuə
əsuə, mi əsuə lə iyifo kpankpa, lə
bidi bimi,” fɛ biambɛbɛ asa nnya

lefe itə əsuə eto sinə eto nkpəkɛkɛ bitə məə, nte kutəkə ko nkpe lə nnya əsuə?
17 Nyaso lə bofokanɔ mate kpe utsyuə nya keyifo sa dimankɔ lə mu, wə bofokanɔ bomə eyifo bufufu.
18 Fɛɛ bətsyuə ebɔtɛyi bə, “Utidi ɔni kpe bofokanɔ, nya obamba tsya leeyifo keyifo.” Mɔ mbuayɛ ni nkə, “Ləkə ate mɛ kase utsyuə lɔɔkɛ bofokanɔ fɛ weenyifo keyifo sɛɛ. Muuləkə mɔ bofokanɔ nte wə ɛyɛ lə keyifo sɛɛ ka meeyifo əsuə.”
19 Afo anɔ fə Onanto ɔni ete nkpe? Nko ini sitinti nɛ. Fɛɛ kloma fə awɔnɔ bua tsya áfo banɔ nko, nya baate sikpi, ketinkə.
20 Ɔmumu! Ala fə nləkə nte fə bə bofokanɔ bo keyifo sɛɛ saa dímakɔkoo, eyifo bofokanɔ fufu?
21 Ntsyə ibə fɛ bo Ona Abraham díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi? Ɛyɛ lə lesa nə úyifo eso nɛ, itsyise úfi wə ubi Isak úsu útəkə lə kedikətəkɔ eto leba əsuə bə lə ufi wə utə Onanto kedi.
22 Bɛnlɛ bunyə? Wə bofokanɔ ku keyifo lɛkɔ iyifo lɔni. Nya keyifo ka úyifo lɛkɔ nya fɛ wə bofokanɔ lɛflɔ bolo nɛ.
23 Itə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə əbə itə bə, “Abraham áfo Onanto ɔnɔ, nya lə wə bofokanɔ esoo, Onanto ákpe wə dibu fe utidi wə ni ɔsɛɛ.” Nyaso Onanto dífi wə fe wə ɔyɛtsyuə nɛ.
24 Bíunyə mɔmɔ! Onanto ənnyə utidi eto bofokanɔ mate ete kebu wə bə uyifo ɔsɛɛ, wə keyifoyifoyifo ka laakɔko mu eso. Nya inni lə kase ófo ɔ́nɔ eso ete.
25 Nko əmə ke eso Onanto léfo útə Rahab, otsyetɔ əmə nɛ. Wə ku Onanto eto nti əbə ɛlɛkɛ ɛyɛ lə kase ófo Israelfɔɔ eto batɔnkpe ba laabiɔ kabe asa lə wə diyo, nya ɔ́wunsəko mə báyɛ kusu bamba bétsyetsyi bédu eso.
26 Nyaso ekpa wuee be fe kase lə utidi eto əsuə eyifo lesakpenkpe lə lɛwɔnɔ əmbə lə nii, nko ini lə eyifosa saa mankɔkoo, bofokanɔ tsya ekpe.

3

Bɛlɛ Mi Odiakami Ola.

1 Mɔ bayimi, biəntə lə mi nti eto betidi kpə lə bafiani bateasa. Buyi buə bo mba ni bateasaa, Onanto ebokponko bo lekpo kekleke lə diyi nəmə əsuə eso utsyuə saa.
2 Itsyise bomblɛ kenke aata kebu. Fɛ lə utidi utsyuə kpe wə laanta kebu lə lesa nə waatɛyi əsuə nyalɛ utidi əmfo aflɔ nya waafo wə əsuə kenke tsya bɔlɛ kukɔnɔ.
3 Boefi situ kakle ɔtɔmimi eto kɛnyɛ bə lə utsyue bo koto bə lə bɔyɛnko wə busuko kaka kee boala.
4 Bibu ɔklɔ kplɛ wə ufiebi kplɛ laafo se bukə kayɛnko lə lekpo əsuə, fɛɛ wə ɔyɛnkoyi kɛkɛ ete laaka wə kayɛnko. Nya baaka wə kayɛnko kesuko kaka kee okanka əmə lela nkə weesuko ko.
5 Nko ke ini odoakami tsya nɛ. Ite bə ɔfɛ tinti lə etidisuə kəmiə tsyaa, wə əsuə utidi laayɛ kabesə əsuə kato lə eyifosa kplɛ əsuə nɛ. Bebe kase ini bə ute eto odiakami kɛkɛ te lətə kusəmbia kplɛ ləənyə ute kaato.
6 Nko seka odiakami tsya nte fe ute nɛ. Uyifo fe kawunsiə ka diyi ku lebua eto asa nnya nkpe lə bo lə əsuə eto sinə nti. Woanansə əsuə eto uyi əmə kenke nya woatsylɔsə bo nkpəsiəsiə. Fɛɛ wə kosate, ute manlo kosate laato ute kakpe lə wə nya woanyə lə bo əsuə flaflafla.
7 Utidi áfo bebutubuki buyuəsə, nya wəətsyə mba tsya nkpe sisenle ku baklɔbɛ ku mba laakpii kasɔ ku akpɛ ku abamba kenke.
8 Fɛɛ kuutsyuə saa mámfo tɔ odiakami eto nkpə buyuəsə. Uyifo obuale wə bembofo binyinkə kakpe, wə diyi ku keni ka laalo utidi fe owa eto keni.
9 Boefi wə katɛsə Bonamute ku Boanto Onanto. Boefi wə kekudi bo bayimitsyuə, utidi wə beyifo lə Onanto eto ditsyəbi əsuə.
10 Aninsɔtiki ku ekuditikii, nyamblɛ aabɔ ketsyi lə kɛnyɛ kamə ke əsuə. Mɔ bayimi, yanle bə nyamfo tsyə nko nkpə.

11 Ditubiə kuditsyuə aanyifə ntu
bo nkpe kamini kesi kaayifə mbo
nkpe mba.
12 Mɔ bayimi, kototsyabi ebofo
lɛbɛsi bɔnwɔ? Nye aketekubi eto
ukue nwɔ kototsyabi eto awɔnsa?
Nko ke ditubiə nə laayifə mbantu
ləmbofo ntu bo nkpe kamini bɔyifə
tsya nɛ.

Onanto Eto Kobe Ǝtə Utidi Aabokosə Ǝsuə Kasɔ.

13 Owoe ni obesibe ku nwə laanɔ
asa kasɔ lə mi nti? Ufi nkpəsiəsə
sɛɛ uləkə nyamfo ote lə wə eyifosa
əsuə, nya uyifo nnya ku əsuə kasɔ
bokosəbokosə ku lə kobe əsuə.
14 Fɛɛ lə mi ketu kəmiə biasɛsə
ənəmi lə asa əsuə, lefonyi nkpe mi,
nya mi nti eto utsyuə saa laabɛbɛ
wə mate eto lɛlɛkəsəə, biantɛyi
sidia bela ɔnukualɛ kɛnyɛ, bifi mi
bebesə əsuə kato biə biyi kobe.
15 Kobe komfo eto okle mentsyi
kato, bomu kawunsiə mfo eto kole
kuni, kunni nko nyɛ lə lɛwɔnɔ sɛɛ
əsuə bomu nko nyɛ lə lɛwɔnɔ bua
əsuə.
16 Itsyise kaka kutsyuəsɛ kpɔnkpɔ
ku mɔ hã eto ale lə ɛlɛkɛ nkpee,
kənə ku asa buayifoyifo saa eto
okle hã laakɛ mfo.
17 Fɛɛ tutɛɛ, kobe ko ditsyi kato
akpa, kuyi ku diyuə, disuətsyuə ku
sɛyɛmitsyuə kasɔnɔnɔ, kuyi ku
kaminsənyənyə, nya koawɔ ebibi
sɛɛ. Koannla ntisensense lə betidi
əsuə, nya bətsyuə mamfokanɔ ku
kawɛ saa ankɛ lenti.
18 Betidi ba laakpla bətsyuə nti,
kənə diyuə kaboko lə betidi ntii,
aato eyibibi nnya eto awɔnsa ni
nkpə sɛɛ siəsiə.

4

Ele Bə Bebokosə Ǝsuə Kasɔ Bitə Bonamute.

1 Be ləənə amakpɔnkpɔ ku niə
kakpe mi lenti? Yeetsyi lə mi
kənənsɛ lə nkpədidi eto alasa nnya
nlɛ mi bɔkpɔnko lə kəmiə lefe saa
əsuə.
2 Biabɛbɛ kawunsiə eto bikə, fɛɛ
biəmbofo mi bɔkɛ. Nyaso bialo
bətsyuə. Biabɛbɛ asa kekleke, fɛɛ
biamfo nnya bunyə, nyaso biədiə
niə kakpɔ bətsyuə. Biankɛ lesa nə
biabɛbɛ, itsyise biantɔ Onanto biə
utə mi nnya.
3 Nya lə bɛtɔ Onanto asa tsyaa,
biamfo nnya, itsyise biantɔ nnya ku
nsusu sɛɛ, biatɔ asa kətə mi əsuə
mate. Asa nnya biufi bekpe əsuə
disuəyuə hã biatɔ.
4 Biyifo betidi ba lendi ɔnukualɛ!
Binyi biə mba difi mə əsuə beyifo
sɛyɛtsyuə ku kawunsiə kamfo eto
nkpədidi eyifo Onanto eto balo?
Nyaso fəə ke lela fənkə ələkə
kawunsiə kamfo sɛyɛtsyuəə, éfi fə
əsuə éyifo Onanto eto olo.
5 Biembu biənkə ɔnukualɛ əmbə
lə Anantotiki nnya lɛtɛyi nkə,
“Lɛwɔnɔ nə Onanto dífi ókpe lə
boo, eyifo lɛwɔnɔ nə laakpɔ
sitsyuəsɛ kekleke lə bo disi.”
6 Fɛɛ Onanto eto lefonə nə wəətə
boo, kpe ale leso kulaa. Fe kase
Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə lɛtɛyi nkə,
“Onanto əəńyə lə mba laabesə əsuə
kato əsuə, fɛɛ wəətə wə lefonə mba
laabokosə əsuə kasɔ.”

7 Lə nyasoo, bebokosə əsuə kasɔ
bitə Onanto. Bińyə lə Obonsam lə
əsuə, ete wuutsyetsyi udu lə mi
ɔflɔ.
8 Bɛyi bɛfi Onanto, ete wuutsya
ebɔyi ɔfi mi. Biflə mi ani, mi mba
ni babuayifo. Biflə abua biləkə lə
mi akɔɛsi, mi mba eto nsusu
laafloma lə bofokanɔ əsuə!
9 Binyə kanyi lə mi akɔɛsi, befa
bembembe, biwu keku. Befloma mi
siməməmə lə sefiani nkuwuiwui, lə
mi disuəyuə lə diyifo kpɔminii.
10 Bebokosə əsuə kasɔ bitə
Bonamute əmə, ete woobesə mi
kato.

11 Mɔ bayimi, biendi ditiki nə
dińyə itə lə mi bətsyuə əsuə. Nwə
laatɛyi wə ɔyimitsyuə ditiki nə
dimatsyɛ nye ditiki fimfi, nye
laakpoko wə ɔyimitsyuə lekpoo,
aatɛyi ditiki nə dimanlɛkɛ ińyə lə
kɔfi əsuə, nya waakponko kɔfi
komə lekpo. Lə kɔfi komə
faakponko lekpoo, nyalɛ əmənyifo

nwə leeyifo lə kɔfi əsuə, bomu ko okponkpo feni.
12 Onanto hã ni nwə laakpe afi nya uni okponkpo tsya. Wə hã loofo bofo kətə utidi nye ɔtsylɔsə wə tsya. Owoe feebu fə wə feni fɛ faakponko fuutsyuə lekpo?

Mambesə Ǝsuə Kato.
13 Mɔmɔɔ, bitsyue koto bɛnɔ, mimba laatɛyi biəkə, “Mmi nye kusɛɛ, buusu kusu umə nkplɛ utsyuə nya budi fe lɛlɛ lɔni mfó, buuyifo nyifo bɔkɛ atabi kpenkpe.”
14 Biyi lesa nə luubə kusɛɛ? Mi nkpə te fe kuyuə ko laabɔ itə lefe kliminti, kesinkli kanya.
15 Lesa nə ele bə bɛtɛyi ni bənkə, “Lɛ Bonamute atɔnɔ bonkpe nkpəə, buyifo nəmfo nye nəmə.”
16 Fɛ mɔmɔɔ, biaka kase kabesə əsuə kato. Ǝsuə kato bobesə bomfo kenke manlɛkɛ.
17 Lə nya esoo, nwə ke nyi lɛsɛ ele bə uyifo fɛ ɔni weenyifo nii, aata kebu keyifo lebua.

5

Atokəkə Itə Batabinyə.
1 Nya mɔmɔɔ, mi batabinyə bɛnɔ! Biwi nku bɛsɔ ani kɛnyɛ lə bulə kplɛ bo ləəbə mi butu əsuə.
2 Mi betabikə ábia nya balɛ dídi mi awu ku mfia bábiasə kenke.
3 Mi sika sia ku sika flubia áto nkanda nya nyamfo luudi sedansiɛ iǹyə lə mi əsuə nya yotonsə mi əsuə eto sinə fe ute seka. Bɛbɛbɛ bikə biǹyənsə léto lə eyi fɛfɛ nyamfo.
4 Bebee! Beyifoyifo ba díyifo keyifo bətə mi lə kakuɛɛ, bɛni bíamfo mə nyo. Bidi kaa bɛnɔ kase banlɛ mminsəku buwui bembembee! Nya mba dífəsə bɛkuɛnkɛ bətə mi fɛ bɛni bíamfo mə nyo eto kudu díkayo Boanto Onanto Ɔkplɛnyə əmə eto kotoo.
5 Mi nkpə bo binsi lə kasɔ mfo eyi ku nkpədidi ku disuəyuənyənyə sɔ̃ɔ̃. Nya bíyifo mi əsuə bísiə ayinkua itə diyi nəmə itə bolo.
6 Bélo betidi ba dímanta mi bebu dikpi, nya bélo mə lə lefe nə bántaka bəńyə mi lə əsuə kulaa tsya.

Bekpe Utu Buɛɛ, Biǹyə Bisəkə Bonamute Ǝmə Eto Bubə Bio.
7 Nyaso, mɔ bayimi, bifi disuətsyə lə bekpe utu buɛɛ biǹyə isu ese lefe nə Bonamute əmə luubə bio. Bebe kase ɔkuɛmfo nkpe disuətsyə! Bebe kase woəńyə buɛɛ kəsəkə bɛkuɛnkə kpenkpe bia wəəbə bunyə ketsyiko lə wə kasɔ, nya wəəńyə buɛɛ kəsəkə ɔsɔmi eto bɔni lə lefe sɛɛ əsuə.
8 Nko ele bə mi tsya muə utu bɛlɛ nɛ. Biəntə lə ani elo mi, itsyise Bonamute əmə eto dibəfe bio eboyo elo.
9 Mɔ bayimi, biəndiə niə lə bətsyuə, bə lə Onanto lə ɔyɛ mi lekpo bokponko. Itsyise okponkpo əmə eto bubɛ bɔfi.
10 Mɔ bayimi, bekloma Onanto eto bənyɛləkətidi ba lébe ditiki nə mə letsya lə Bonamute əmə eti diye əsuə. Bitə lə bobe kase bənyə kanyi nya bəmuə utu balɛɛ, lə bokase asa lə nnya əsuə.
11 Boakpo betidi bamba boə mba bakpo atsyɔ, itsyise bəńyə bembe lə kanyi əsuə. Biɔnɔ kase Hiob dímuə utu ɔlɛ ku kase Onanto léfo wə nnya layo lə kalosəkɔ. Itsyise Bonamute kpe kafoɛkpɛ nya woənyə utidi kaminsə.
12 Mɔ bayimi, ditiki kekleke nə mɔɔtɛyi mi ni bənkə biankpadi asa, kato keni o-o, kasɔ keni o-o, nye lesa bamba saa dini o-o, biankpadi. Lə ditiki nəmə kpee, bɛtɛyi biə ee. Nya lə dimbəə, bɛtɛyi biə oowo, lə Onanto lə ɔyɛ mi dikpi bolo.
13 Lə utsyuə kpe lə bulə əsuə nye ɔnlɛ kanyi bunyə lə mi ntii, oto ola utə Onanto. Lə utsyuə lɛ disuəyuə bunyəə, usə atɛsə eto əsə.
14 Lə mi nti eto utsyuə lɛ bufii, bekpadi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto beninə lə bato ola lə wə disi, lə bediki wə nuəbi lə Bonamute eto diye əsuə.
15 Ola wə báto lə bofokanɔ əsuə əbotsya ufunfi əmə, nya Bonamute

lootakasɛ wə, nya lufi wə abua ɔtsyɛ wə.
16 Nyaso biləkə mi abua kasɔ bitə
bətsyuə lə beto ola lə mi bətsyuə
eto disi lə binyə bufitsyantsya. Utidi
sɛɛ eto olatoto kpe əsuəale nya
weeyifo keyifo tinti.
17 Elia éyifo utidi fe kase bo tsya
ni. Se óto ala kekleke nkə ɔsɔmi yɛ
bɔnii, ɔ́yɛ bɔni lə alɛ ətsyə ku
kutsyə əsuə sɔ̃ɔ̃.
18 Lə nnya kamaa, usi óto ola,
nya Onanto dítə ɔsɔmi lɛni nya
bidikə lɛlɛkɛ lə kasɔ kamə.
19 Mɔ bayimi, lə utsyuə əbə kama
lə ɔnukualɛtiki nəməə, bekplatsya
lə beekpa wə beboko,
20 bekloma biə utsyuə saa ke
lookpa obuayifo utsyiko lə
kabuayifoyifo əsuə obokoo, wuutə
obuayifo əmə nyə nkpə ku abua
kpə nnya úyifo eto bufukatsyɛ.

1 PETRO
Kukue Tutɛ Ko Petro Lɛwɔni

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Petro,
wə ni Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe ɔflɔ.
Nlɛ ko bɔwɔni kətə mimba ni
Onanto eto betidiləkələkə ba
dísensə bísu benkpe fe bafɔ lə
Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ku
Bitinia eto nsɔ əsuə.
2 Anto Onanto kosate díləkə mi
ɛyɛ lə wə lelabi əsuə. Nya itə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lékpasə mi əsuə
biyifo betidi kɛnkɛ bə lə bitsyue
Yesu Kristo koto, lə befi wə kɔtɔ
bəflə mi lə bele.
Lə Onanto eto lefonə ku diyuə lə
difui disiəko mi lefe saa.

Bafokanɔfɔ Eto Lesa Nə Banlɛ Kusu Bobe Kətə.

3 Bitə lə bɔsɔ Onanto wə ni
Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani.
Lə wə kaminsənyənyə kplɛ əsuəə,
útə bo nkpə fɔfɔ ɛyɛ lə nnya
ótakase Yesu Kristo utsyiko ɔkɔmə
óboko nkpə eso. Nyamfo ətə bo
kusubebe fɔfɔ ko lɛflɔ.
4 Lə nyasoo, bɛlɛ kusu bobe kətə
kedikɔ eto atsyɔkpokpo fokoya ko
Onanto lɛlɔ utsyə lə kato itə wə
betidi ke lembobia, ka lemboto kɔti,
ka ləmbɔflɛ tsya.
5 Kedikɔ kamfo luudi mi kale,
mimba ɛyɛ lə bofo kanɔ əsuə bálɔ
mi bətsyə lə Onanto eto əsuəale
əsuə itə bofokətə lə nkpə bo
buuləkə bate lə lefe fɛfɛ əsuə.
6 Binyə disuəyuə lə nyamfo əsuə,
ite bə biunyə kanyi lə lefe kliminti
əsuə ɛyɛ lə botokabe kpə əsuə tsya.
7 Nnya ni bə lə befi bato mi babe
bə befo bɛnɔ sitinti. Fe kase baato
sika sia laafo bobia kabe lə utee,
nko ke bəəbə mi bofokanɔ bo lefo
koya bonso sika kulaa tsya boto
kabe lə ute əsuə, lə befi babe bə
buutsyə itə lefe saa. Nyamfo ebutə
Onanto atɛsə mi obesə mi kato ufi
dibu utə mi lə diyi nə Yesu Kristo
lɔɔbɔ ubə bənyə wə.
8 Ite bə biənyə wə tɔ binyə tsyaa,
biala wə. Se bɛnnlɛ wə bunyə
mɔmɔ tsyaa, béfo wə bɛnɔ nya mi
disuəyuənyənyə nso buləkə katɛyi.
9 Kase béfo wə bɛnɔ esoo, itə bə
Onato ətə nkə mi kakla nyə nkpə.
10 Onanto eto bənyɛləkətidi ba
lébe letsya itsyi lə kase Onanto
ləəbə mi ətəsa butəə, átɔ bánɔ nya
báfefe kekleke lə kase Onanto ləəbə
mi bofo lə nkpə.
11 Báfefe bə lə bate itsyi lə lefe nə
yuubə ku kase yəəbə bubə. Lefe
nəmfo ni lefe nə Kristo eto Lɛwɔnɔ
nə nkpe lə mə əsuə nlɛ kɔni bote,
kələkə kate kanyi ka Kristo ele bə
unyə ku diyənde nə luutəkə nnya
kama.
12 Onanto ələkə óte bənyɛləkətidi
bamfo nkə inni itə mə əsuə eto
kutəkə eso banlɛ keyifo, bomu itə
mi. Bédi etiki betsyiko asa nnya
mba nlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya
bobe kətə mi mɔmɔ ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nə Onanto létsyese itsyi kato
eto əsuəale əsuə. Onanto eto
batɔnkpe kulaa tsya ála kokoko bə
eni lə bate lesaatsyuə itsyi lə asa
nyamfo əsuə fɛ.

Ele Bə Bafokanɔfɔ Siə Nkpe Kɛnkɛ.

13 Nyaso bimuə əsuə bitsyə itə
keyifo. Bimuə əsuə bitsyə kukɔnɔ
lə bikabe kusu kekleke itə Onanto
eto atsyɔkpokpo nnya wuutə mi lə
lefe nə Yesu Kristo lɔɔbɔ bənyə.
14 Bitsyue Onanto eto ditiki koto
nya biəntə lə asa nnya díkənə mi
kakpe lə abua əsuə kɔ, lə lefe nə
Onanto eto ditiki dímankpako mi
tɔɔ, lə isi eso mi ani mɔmɔ.
15 Bomuu, fe kase Onanto wə
lékpadi mi nte kɛnkɛɛ, mi tsya tsyə
kɛnkɛ lə lesa saa nə biuyifo əsuə.
16 Itsyise báwɔni bakpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bə Onanto
átɛyi nkə, “Biyifo kɛnkɛ, itsyise
nyifo kɛnkɛ.”
17 Biakpadi wə biə Boanto lə bɛlɛ
ola boto kətə Onanto wə laambe
utidi eto ənəmi lə ɔlɛ lekpo bokpo
ku utidi lə lesa nə utsyuə saa díyifo
əsuə. Lə nyasoo, fe bafɔ lə kasɔ

mfoo, bisiə mi nkpə fɛfɛ bifi dibu bitə Onanto.
18 Itsyise biyi kayo ka Onanto léfo
lə mi disi fɛ úləkə mi utsyiko lə
nkpəsiəsiə ləmbə kutəkə bo béfo
bitsyiko lə mi banamə ɔflɔ. Inni
lesa nə boofo bobiasə fe sika sia lee
sika flubia seka.
19 Bomu iyifo Kristo eto kɔtɔ ko
lefo koya, wə díyifo fe Lesamubi nə
lebua saa ləmbə lə əsuə, lékpa lɛflɔ
kenke Onanto dífi útə kedi lə mi
disi.
20 Onanto ələkə wə utsyə fɛ
béyifo kawunsiə nya úləkə wə óte
lə eyifɛfɛ nyamfo əsuə lə mi disi
eso.
21 Nya ɛyɛ lə Kristo əmfo əsuə
esoo, béfo Onanto bɛnɔ. Nya wə ni
futsyə létakasə wə utsyiko ɔkɔmə
úbə nkpə nya útə wə kedikɔ ka
nkpe dibu kanso kenke. Lə nyamfo
eso béfo Onanto bɛnɔ, nya bífi mi
kusubebe bítəkə lə wə əsuə.
22 Nya se bitsyue ɔnukualɛ əmə
koto, ɛyɛ lə nnya əsuə békpasə mi
əsuə biə biola mi bafokanɔfɔ tsyuə
lə ɔnukualɛ əmə esoo, ele bə bela
mi bətsyuə itsyi taa mi utu kəmiə
ke.
23 Onanto ətə mi nkpə fɔfɔ eto
businkli kale. Inni utidi wə leekpe
dísinkli óle mi, bomu nwə leenkpe
kulefe léle mi ɛyɛ lə Onanto eto
ditiki nə nsi nkpə lefe saa əsuə.
24 Itsyise Anantotiki átɛyi nkə,
“Betidi kenke te fe sefa seka.
Nya mə kɔlɔkɔ kenke te fe sefa
eto efukpokpo seka.
Nya se efukpokpo laaylɔbe kalo
kewui.
25 Fɛɛ Onanto eto ditiki te lefe
saa.”
Ditiki nəmfo ni Ditiki Sɛɛ nə bábe
letsya bətə mi nɛ.

2

Bafokanɔfɔ Ni Onanto Eto Betidi Kɛnkɛ.

1 Nyaso bisinkli bɛyɛ asa bua saa
eto okle buyifo. Biləkə mi əsuə
bitsyiko lə sediatɛyitɛyi, ənəmi
ənəmi eto nkpəsiəsiə,
kutsyuəsɛkpɔnkpɔ, ku utidi eto
diyebiasəbiasə əsuə.
2 Bela Onanto eto ditiki tinti nəmə
fe kase bebisambi laala mmintu
kekleke bə lə bebe bekpe lə mi bofo
kanɔ əsuə fe kase Onanto laala.
3 Itsyise Anantotiki átɛyi nkə, “Mi
kosate ebunyə kase Bonamute nkpe
kafo ɛkpɛ.”
4 Bibə Bonamute ɔflɔ. Wə ni nkpə
eto leba nə batonto lɛni bə dimbə
kulesa nti, fɛɛ Onanto ələkə ni utsyə
nkə lefo koya tinti lə wə ənəmi.
5 Mi tsya eyifo fe aba nnya nkpe
nkpə, nyaso bifi mi əsuə bitə
Onanto lə oto lɛwɔnɔ eto diyo. Diyo
nəmfo kafo biɔkɛ fe besumunyə
kɛnkɛ, nya biɔyɛ lə Yesu Kristo
əsuə bitə Onanto Lɛwɔnɔ eto kedi
ka lɔɔkɛ wə ɔkɔɛ.
6 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue átɛyi nkə,
“Nləkə leba nə lefo koya,
nya mimfi ni míntəkə lə Sion
eto diyo eto kaka nso bofe.
Nya utsyuə saa wə loofo wə ɔnɔɔ,
wembudi kofani kulefe.”
7 Nya leba nəmfo áfo koya tinti lə
mimba lefo wə bɛnɔ ɔflɔ, nya lə
mba dímamfo wə banɔ ɔflɔɔ, ele bə
bate bənkə, diyifo
“Leba nə batonto lɛni bə dimbə
kɔnɔ,
fɛɛ ni bomu díbə léfiani leba nə
léfo koya
lenso kenke nɛ.”
8 Nya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto
lekpa ditsyuə tsya átɛyi nkə,
“Diyifo leba nə luutə betidi tusə,
lə ni bedu banɔ.”
Bétusə lə ni itsyise bámfo Ditiki Sɛɛ
nəmə bánɔ. Nko ini Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nə ɔ́tɛyi útsyə nkə yuubə
itə mə nɛ.
9 Fɛɛ mii, biyifo betidi ba Onanto
díləkə utsyə fe besumunyə ba
laatɛsɛ wə wə ni oka, ku kusə
kenke ko bákpo atsyɔ, Onanto eto
betidi ba bələkə bətsyə bə babe
Onanto eto eyifosa kplɛ nyamə
letsya. Nya ókpadi mi utsyiko lə
ketuntu kamə kəmiə óboko wə
diyənde kplɛ nəmə əsuə.

10 Lefe ditsyuə nə léfee, bíenyifo
Onanto eto betidi fɛ mɔmɔɔ, biyifo
wə betidi. Fɛ lefe nə léfe məə,
báante Onanto eto kaminsənyənyə
fɛ mɔɔ, biofo wə kaminsənyənyə.

Bisiə Nkpe Bo Lɔɔtɛsə Onanto.

11 Mɔ balala, nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ fe
mba ni bafɔ ku mba nyɛ kusu lə
kawunsiə kamfo minkə, biləkə
əsuə bitsyiko lə etidisuə eto alasa
bua nnya nlɛ lema bɔkpɔnko mi
lefe saa əsuə.
12 Bisiə nkpə sɛɛ lə bamamonyə
ba nti benkpe bə lə bédi etiki bua lə
mi əsuə bə biyifo babuayifo tsyaa,
kamaa, lə bəbə bənyə bətsyə lekpo
kasɛɛ ka bíyifo bítsyə itə lə batɛsə
Onanto lə wə Lekpoyi Fɛfɛ nəmə.
13 Lə Bonamute əmə esoo,
bebokosə əsuə kasɔ bitə betidi eto
aba saa ke bətsyə lə kɔfi əsuə ku
Romafɔ eto Okankplɛ wə ni uninə
kenke,
14 ku aba eto bənyɛsiə ba útə
əsuəale nkə bənə babuayifo koto
nya lə batɛsə betidi ba leeyifo kasɛɛ
tsya.
15 Itsyise Onanto aala nkə biti
mba ini ebukitiki ete beedi eto nyɛ
lə asa sɛɛ nya bieyifo eso.
16 Bisiə nkpə fe betidi ba nsi lə mi
əsuə əsuə. Fɛɛ biemfi mi əsuə əsuə
busiə bomfo biyifo asa bua. Bomu
bisiə nkpə fe Onanto eto ndomufɔ
seka.
17 Bitə utidi saa dibu. Bela mi
bafokanɔfɔ tsyuə. Bete Onanto
sikpi. Nya lə bitə Okankplɛ tsya
dibu.

Bebokosə Ǝsuə Kasɔ Bitə Mi Banamute.

18 Mimba ni beyifoyifoo,
bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi
banamute lə bibu mə tsya. Nya inni
banamute ba nkpe kafo ɛkpɛ nya
baala mi ete, bomu mba leeyifo mi
disiale tsya.
19 Lə utsyuə lə kanyi bunyə lə
kusu ko dimantsyɛ əsuə fɛ ini lə
Onanto eto disi eso uńyə keklekee,
Onanto ebokpo wə atsyɔ.
20 Lə bíyifo kabua nya lə nnya
eso bənə mi kotoo, nte atɛsə nnya
biunyə lə nnya əsuə? Fɛɛ lə bíyifo
kasɛɛ nya bínyə kanyi lə ke buyifo
esuəə, Onanto ebokpo mi atsyɔ lə
nnya disi.
21 Nya nyamfo ni nnya Onanto
lela nkə bikeyifo nɛ. Itsyise Kristo
kosate ənyə kanyi lə mi disi nya óte
mi nkə bɛyɛ lə wə kayɛkɔ.
22 “Wényifo lebua saa,
nya wántɛyi sedia saa tsya.”
23 Se báka wəə, wánka kuutsyuə
saa lə nnya kɛnyɛ. Se báte wə ohiã
wénkudi wə balo saa. Bomu úfi
lesa saa útə Onanto wə laakpo
lekpo lə kusu əsuə.
24 Kristo kosate léfo bo abua
útsyi, úsu úkpe lə uyikabie əsuə.
Úyifo nyamfo nko bə lə bɔbɔ butsyi
lə bo abua əsuə lə busiə nkpə butə
kasɛyifoyifo. Úfi afabe nnya ófo
ótsya mi bufi.
25 Lə ɔnukualɛ əsuəə, kɔɔ bíyifo
fe basamu ba lénya kusu. Fɛɛ
mɔmɔɔ, Onanto ákpa mi óboko bə
bitəkəko nwə laayɛnko mi ku nwə
laase mi ɔflɔ.

3

Ele Bə Bese Ku Bəsiə Fi Dibu Bətə Bətsyuə Lə Kristo Eso.

1 Nya mi besio tsyaa, nko ele bə
bebokosə mi əsuə kasɔ bitə mi
bese. Nyamfo luutə bə lə mə utsyuə
mámfo ɔ́nɔ tsyaa, wuufi wə əsuə
utə Onanto ɛyɛ lə fə ditsyəbi sɛɛ
nəmə eso. Nya inni bə ele bə bɛtɛyi
mə kulesa kulaa tsya.
2 Bomu mə kosate ebunyə kase
mi ditsyəbi lekpa nya bébokosə
əsuə kasɔ.
3 Biənləkə mi bɔnɔbobe bete lə
asa nnya biakpe nye kase biakle esi
nye atsyabi nnya biakpe kefi
kalɔkɔsə əsuə.
4 Bomuu, bɛlɔkɔsə lɛwɔnɔ nə
nkpe lə mi əsuə ku alɔkɔsəsa nnya
luutə bə ditsyə kpoo nya diyuə buɛɛ
tsya. Kɔlɔkɔ komfo ambia kulefe
nya kofo koya tinti lə Onanto eto
ənəmi.
5 Nkomə seka besio kɛnkɛ ba
dísiə kɔ, ba dífi mə əsuə bətəkə lə
Onanto əsuəə, lébokosə mə əsuə

kasɔ bətə mə bese nnya iyifo kɔlɔkɔ itə mə nɛ.
6 Nko ke Sara tsya dítsyue Abraham koto nya ókpo wə nkə, “Mɔ onamute.” Mi tsya afiani Sara əmfo eto bebisiobi lə biyifo asa sɛɛ, nya sikpi laanlɛ mi lə kulesa saa əsuə.
7 Nko ke ini itə mi bese tsya nɛ, bitə lə asakasɔnɔnɔ lə ɛkɛ lə mi ku mi bəsiə nti, binyə mə fe mba ləmbə əsuəale fe mi. Bitə mə dibu itsyise mi ku mə ta Onanto léfo utə nkə bibə bisiə nkpə lə binyə nkpə manlo. Lə biyifo nkoo, kulesa embuti mi olatoto kusu lə Onanto ɔflɔ.

Biemfi Lebua Befo Lebua Kayo.

8 Lə kalosəkɔɔ, bitə lə mimblɛ eto nsusu lə buyifo bɔni, utidi eto asa lə ɛlɛ mi kaminsə, bela bətsyuə fe bayimi, biyifo kafoɛkpɛ nya lə bebokosə əsuə kasɔ bitə bətsyuə.
9 Biemfi lebua befo lebua kayo, nye bukudi lə bukidi eto kɛnyɛ. Bomu bɛlɛ Onanto lekpakpa lə utə mə atsyɔkpokpo, itsyise nyamfo Onanto ditsyə kɛnyɛ nkə bibə bɛkɛ se ókpadi mi nɛ.
10 Fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyii,
“Utsyuə saa ke lela nkə wəəsiə
nkpə lə unyə mu kamini,
nya lə usiə nkpə kɛntsyɛɛ,
wəəntə lə ditiki bua saa lə lɛbɔ itsyi
lə wə kɛnyɛ
nya yanle bə ɔtɛyi sidia tsya.
11 Ele bə ɔyɛ lebua buyifo lə uyifo
kasɛɛ,
nya lə ɔbɛbɛ diyuə ku wə utu
kenke.
12 Itsyise Bonamute əətəkə ənə lə
mba leeyifo kasɛɛ əsuə,
nya woanɔ mə olatoto.
Fɛɛ mba ni babuayifoo, waataka
kəńyə lə mə əsuə.”
13 Lə biakplatsya keyifo kasɛɛ, owoe lookpe mi bulə?
14 Fɛɛ lə efe bə nyə kanyi lə kasɛɛ ka feyifo eto disi esoo, nyə disuəyuə lə nnya əsuə. Biante mə sikpi, nya biəntə kulesa lə ilə mi.
15 Bomu bifi dibu bitə Kristo lə mi akɔɛsi lə bitə wə dibu fe mi Onamute. Nya biofo mi əsuə kɛnyɛ buləkə kate utsyuə saa wə lela nkə woanɔ itsyiko lə kusubebe ko əsuə benkpe. Nya lə biyifo nko ku disuətsyə ku əsuə kasɔ bokosəbokosə.
16 Biyifo nnya ku utu wuee, bə lə utsyuə aka mi lə nkpə sɛɛ bo binsi lə Kristo esoo, lə kofani lə kɔlɛ mə lə nnya bátɛyi əsuə.
17 Itsyise ɛlɛkɛ eso bə nyə kanyi lə kasɛɛ ka feeyifo eso lə nyamfo eyifo Onanto eto lelabi, enso bə lə kabua eso.
18 Itsyise Kristo wə ni ɔsɛɛ, ékpe lə betidi ba ni babuayifo eto disi dikpe lɛnwɛ itə lefe nə kenke, bə lə ofó bo bokpa kesuko Onanto ɔflɔ. Bálo wə lə əsuə eto sinə əsuə, fɛɛ Onanto lə Lɛwɔnɔ əsuə átakasə wə úbə nkpə.
19 Nya lə Lɛwɔnɔ əsuəə, úsu óbé Onanto eto ditiki nəmə letsya útə bekpenkpe ba béti bákpe lə edi kafo mfó.
20 Mbamfó ni betidi ba dímentsyue Onanto eto kɔlɛ koto lə lefe nə ɔkɛ dibusə utə mə lə lefe nə Noa díkawe wə ɔklɔ kplɛ əmə nɛ. Betidi esiani ba ni mflamfla ba dídufə lə ɔklɔ əmə kafoo, mə báfo lə nkpə se ntu bomə díyi nɛ.
21 Nyamfo eyifo ditsyəbi nə nlɛ bo bote kase ntufləsəfləsə eto lekpa lekateko ntuyiyi bomfóo, mɔmɔ laafo bo lə nkpə. Yenyifo əsuə eto sinə eto keni buflə kewui bomuu, iyifo kɛnyɛklekle ku Onanto, kɛnyɛklekle ka lekpa nya ketsyi taa bo akɔɛsi kəmiə ke. Onanto aafo bo lə nkpə ɛyɛ lə Yesu Kristo eto botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpə əsuə eso.
22 Kristo əmfo ni nwə dísu kato nya unsi lə Onanto eto sediani, wə nlɛ seka budi lə Onanto eto batɔnkpe kenke ku kato eto bəsuəalenyə ku əsuəale nnya nkpe kenke əsuə.

4

Bisiə Nkpe Fe Bafokanɔfɔ Seka.

1 Nyaso se Kristo dínyə kanyi lə
sinə əsuə esoo, mi tsya fi wə nsusu
bomfo ke eto okle bekpé mi əsuə
nkɛale, itsyise utsyuə saa ke ləənyə
kanyi lə əsuə eto sinə əsuəə, ensifi
əsuə kakpé lebuayifoyifo əsuə.
2 Lə nyaso idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bisiə
mi nkpə fɛfɛ lə Onanto eto lelabi
əsuə, inni lə nnya laalɛ utidi ɔkuɛ
əsuə.
3 Kɔɔ bísiə nkpə bíyifo asa fe
bamamonyə ɛklɛ tinti. Nkpe bo
bísiə lə lefe nəmfó áyɛ lə setsyetɔ
eto nkpəsiəsiə, əsuə eto sinə eto
nkpəsiəsiə, sitekpe, sidikpũũ, budi
ku bunə eto ake eti susu ku
sifiəsumu eto eyifosa əsuə.
4 Nya se biensiankɔ ani ku mə
keyifo mə eyifosa kpə nnya ləmbə
kasɔnɔnɔ esoo, yeeyifo mə yanii
nya baaka mi.
5 Fɛɛ yuubə ibə bə buuləkə mə
əsuə kɛnyɛ lə Onanto wə lookponko
mba nsi nkpə ku bekpenkpe akpo.
6 Nyamfo eso Kristo ábe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya bətə bekpenkpe tsya,
ite bə Onanto ákponko mə lekpo fe
kase baakponko utidinini saa lekpo
tsyaa, bə lə lɛwɔnɔ əsuəə, lə bəsiə
nkpə fe kase Onanto nsi seka.

Ele Bə Bafokanɔfɔ Kenke Kawunsəko Bətsyuə.

7 Asa nnya kenke eto kalosəkɔ
boyo elo. Nyaso bińyə bikabe kusu
lə bɛlɛ əsuə kukɔnɔ, bə lə befo ola
boto.
8 Fɛɛ nnya nso bofe enso kenke ni
bə bikala bətsyuə kafo faa. Itsyise
lelabi əətəkə ɔyimitsyuə eto kabua
kpə ka uyifo kato.
9 Befo mi bayimitsyuə kafo faa,
bɔwɔnɔnɔ saa mankɛ.
10 Mi nti eto utsyuə saa áfo ətəsa
ate ate itsyi lə Onanto ɔflɔ. Nya fe
unyɛsiə sɛɛ saa wə laalɛ ətəsa ate
ate nyamfo ola kətə Onantoo, biyifo
ətəsa nyamfo eto keyifo, bə lə ibə
kutəkə itə mi bətsyuə.
11 Lə utsyuə lɛ Anantotiki budii,
udi nnya fe kase Onanto dítə wə
nkə udi nnya utə betidi. Nya lə
utsyuə lɛ kesumu eto keyifoo, uyifo
ke ku əsuəale nnya Onanto dífi útə
wə nkə uyifo ke əsuə, itə lə befi
atɛsə bətə Onanto lefe saa ɛyɛ lə
Yesu Kristo, wə eto ale ni diyənde
ku əsuəalə idu manlo isu manlo.
Ibə itə.

Binyə Kanyi Fe Kristo Seka.

12 Mɔ bayimi lala, kase banlɛ mi
boto kabe bɛnlɛ kanyi bunyə
keklekee, yenyifo mi naa bənkə lesa
nə bɛnnlɛ kusi bobe kətəə, məəmbə
tɔ lə kutsyuə saa əsuə inyə.
13 Bomu lə nyamfo esoo, binyə
disuənyuə bə mi tsya lɛ kanyi
bunyə fe Kristo ke seka, bə lə ɔbɔ lə
wə diyənde əsuəə, mi tsya ebofo
disuənyuə bunyə kato keyuluu.
14 Binyə disuənyuə lə betidi áka
mi se bintəkəko Kristo eso. Itsyise
diyənde eto Lɛwɔnɔ nə ni Onanto
eto Lɛwɔnɔ siko mi.
15 Lə mi utsyuə əənyə kanyii,
yenyifo bə uyifo uwudifɔ, uyu,
obuayifo, nye nwə laakpe ditiki nə
dimanle wə kɛnyɛ eso.
16 Fɛɛ lə biənyə kanyi lə mi
bafokanɔfɔ esoo, biəntə lə ɛlɛ mi
kofani. Bomu bəsɔ Onanto ani bə
Kristo eto diye teke fə lə əsuə.
17 Lefe nəmə eboyo elo bə
betsyiko lekpokponkpo nəmə kasɔ,
nya Onanto eto betidi əsuə yuutsyə
kasɔ itsyiko. Lə betsyiko kasɔ itsyi
lə bo əsuəə, ntsyə yuutsyə itə mba
dímamfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə banɔ?
18 Bawɔni bakpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue bənkə,
“Lə ite məə, bə yɔɔkɛ ale fɛ betidi
sɛɛ lə bənyə bofoo,
ntsyə yuutsyə itə babuayifo ba
dímamfo banɔ?”
19 Lə nyasoo, mba ləənyə kanyi
ka diyifo Onanto eto lelabii, lə mə
asa sɛɛ buyifo əsuəə, lə befi mə
əsuə bakpe lə nwə díyifo mə lə
kɔni kenke, nwə leeyifo lefe saa lə
wə kɛnyɛtsyətsyə əsuə.

5

Bikalɛ Onanto Eto Bebi Ola.

1 Mɔ kosate nwə ni bafokanɔfɔ
eto uninə lə mi ntii, nla miə maalɛ

bafokanɔfɔ eto beninə ba nkpe mi
lenti kɔlɛ. Mɔ kosate ənyə kase
Kristo dínyə kanyi, nya lə bələkə
wə batee, muunyə kedikɔ lə wə
diyənde nəmə kəmiə. Nla miə
maatɛyi mi minkɛ,
2 bɛlɛ Onanto eto bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nə béfi bákpe mi lə kɔni
bə bebe ola ku kafo faa, fe kase
Onanto lɛtɔ utsyiko mi ɔflɔ.
Bienyifo keyifo kamfo bə lə bifi
bɛbɛbɛ kutəkə ko dimənńyə itə,
bomu biyifo ke ku kesumu seka.
3 Bienyifo ke bidi sɛkplɛ lə mba
béfi bákpe mi kalɔ əsuə, bomu bete
ditsyəbi sɛɛ itə basamu eto
etsyukpa nnya nkpe mi kalɔ.
4 Nya lefe nə Kristo, Nwə
Laayɛnko Basamu eto Uninə Kenke
luubəə, lə uti mi lekankpakpa
kosate nəmə, nə ni nə laambia
kulefe.
5 Nko ke ini itə mi lekososa tsya
nɛ, bə bebokosə əsuə kasɔ bitə
bafokanɔfɔ ninə ba eto kalɔ
benkpe. Mimblɛ kenke bebokosə
əsuə kasɔ bitə bətsyuə lə mi eyifosa
əsuə. Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
“Onanto əəńyə lə mba laabesə əsuə
kato əsuə,
fɛɛ woawunsəko mba
laabokosə mə əsuə kasɔ.”
6 Nyaso beboksə mi əsuə kasɔ
bɛkɛ lə Onanto eto kɔni kekleke
komə kalɔ, bə lə obesə mi kato lə
wə lefe sɛɛ əsuə.
7 Bifi mi asa nnya kenke laakpé
mi bulə bekpe lə Onanto eto ani,
itsyise wə laalɛ mi ola.
8 Bitəkə ənə, bisiə bikabe kusu.
Mi olo Obonsam lɛ botsyilama kafa,
kato ɔkɔɛ fe tsyata, nya ɔnlɛ utidi
bɔbɛbɛ nkə lə usənsə ɔyimi. 9 Bifi
bofokanɔ kekleke bińyə lə wə əsuə,
se binyi biə mi bayimi bafokanɔfɔ
lə kawunsiə kenke tsya kpé lə
kanyinyənyə kamfo ke eto okle
əsuə.
10 Fɛ lə binyə kanyi kamfo itə lefe
kliminti kamaa, Onanto, nwə eto
lefonə ləmbə kalokɔ, wəə lékpadi
mi nkə bibə binyə kedikɔ lə wə
diyənde manlo nə diyifo lɔni ku
Kristoo, wə kosate əbɔflɔsə mi,
okpe mi nkə ale lə binyə kekleke.
11 Wə ni əsuəale idu manlo isu
manlo. Ibə itə.

Bokla Fɛfɛ

12 Nlɛ kukue kliminti komfo
bɔwɔni kətə mi ɛyɛ lə Silvano wə
mimfi fe ɔyimi wə lefo ɔnɔ əsuə.
Nla miə maakpe mi nkɛale ku nnya
mɔ kosate dínyə miə Onanto eto
lefonə kosate nəmə ni nəmfo.
Nyaso bińyə kekleke lə nnya əsuə.
13 Mi bafokanɔfɔ tsyuə ba tsya
Onanto díləkə lə Babilonia eto kasɔ
ku mɔ ubi Marko bə bəəsiəsə mi
o-o.
14 Bɛbuta bətsyuə lə bisiəsə
bətsyuə ku bafokanɔfɔ eto lelabi.
Diyuəsə lə disiəko mimblɛ ba
kenke diyifo bani ku Kristo.

2 PETRO
Kukue Nuəfə Ko Petro Lɛwɔni

1 Mɔ, Simon Petro, wə ni Yesu Kristo eto uyifoyifo ku ɔtɔnkpe, mɔ ni nwə nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba ɛyɛ lə Onanto ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto kasɛyifoyifo əsuəə, dítə bínyə bofokanɔ bo lefo koya fe bo bole bomfo eto okle.
2 Onanto lə usi unə mi kafo eso mmə, nya lə utə mi diyuə kpə ɛyɛ lə mi Onanto əmə ku Bonamute Yesu eto bote əsuə eso.

Kase Onanto Lékpadi Nya Úlәkə Betidi.

3 Onanto éfi wə kosate eto əsuəale útə bo lesa saa nə loofe itə bo faa lə bo nkpə əsuə, bə lə bofó nkpə busiə fe bafokanɔfɔ. Úyifo nyamfo itsyise buyi wə nwə lékpadi bo nkə bunyə kedikɔ lə wə kosate eto diyənde ku kasɛɛ kəmiə.
4 Onanto áyɛ lə kusu komfo əsuə útə bo ətəsa kpaa nnya lefo koya, nnya eto kɛnyɛ útsyə bo, bə lə bofó bɔyɛ lə ətəsa nyamfo əsuə buləkə bo əsuə butsyiko lə asa bua nnya laalɛ utidi ɔkɔɛ kabiasɛ wə lə kawunsiə kamfo əsuə. Bə ɛyɛ lə nnya əsuəə, lə bubə bofiani mba luunyə kedikɔ lə Onanto eto ditsyəbi nəmə kəmiə.
5 Lə nsusu sɛɛ bomfo əsuə esoo, bekpe otsyekle saa biofó lə bifi kasɛyifoyifo bɛwunsəko ku mi bofokanɔ. Nya lə bifi kobetete bɛkɔ lə kasɛyifoyifo əsuə.
6 Nya lə bifi əsuəkatotəkətəkə bɛwunsəko kobetete, lə bifi utukpekpe bɛwunsəko əsuəkatotəkətəkə, lə bifi Onanto sikpitete bɛwunsəko utukpekpe.
7 Sɛyimila wunsəko Onanto sikpitete, nya lə lelabi lə lɛwunsəko sɛyimila.
8 Ǝtsyəbi nyamfo lefe itə mi nɛ nya lə nyamblɛ kenke aka mi kɔni nya yefo disiə isiə lə mii, yuutə mi eyifosa ebokpa wuee, nya yɔɔbɔ kutəkə se binyi Bonamute Yesu Kristo eso.
9 Nya lə utsyuə əmbə ditsyəbi nəmfoo, nyalɛ utidi əmfo ənnyə asa kukɔnɔ, eso weemunyə asa lə katsyontsyokɔ. Itə bə ótasuə nkə Onanto əflə abua nnya úyifo kɔ bewui.
10 Nyaso, mɔ bayimi, bekplatsya lə bińyə kekleke eso kɔ, itə lə Onanto eto bokpadi bo ókpadi mi nya úləkə mii, menyifo ebimbale, nya lə biyifo nkoo, nyafɛ biemubə kama lə mi bofokanɔ əsuə nɛ.
11 Lə biyifo nkoo, biunyə kusu wuee bidufə Bonamute ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto seka kedikɔ manlo siamə əsuə.
12 Ite bə bíyi nyamfo koko nya bíkabɔ keyudu lə mi bofokanɔ əsuə tsyaa, nyifo nnya minkə muukaklomasə mi asa nyamfo lefe saa.
13 Nya se minsi minkpe nkpə koo, yɔɔlɛkɛ bə nkaklomasə mi asa nyamfo nya lə nkasanklisə mi lə nnya əsuə.
14 Nyi minkə ibu sɛkɛ lə mbɔ lə əsuə eto sinə siamfo əsuə fe kase Bonamute Yesu Kristo lɛtɛyi mɛ okpasə.
15 Mɔɔbɛbɛ kusu saa ko əsuə biokakloma asa nyamfo lefe saa lə mɔ ukpə kama ntsyə.

Bo Kosate Ǝnyə Yesu Eto Diyənde Nəmə Ku Bo Ǝnəmi.

16 Etiki nnya bɔ́tɛyi mi itsyi lə Bonamute Yesu Kristo eto businkli kəbə lə əsuəale kplɛ əsuəə, menyifo etiki woenwoe. Bo kosate dínyə wə ku bo ənəmi lə wə sɛkplɛ əsuə.
17 Búńyə mfó lə lefe nə Anto Onanto dífi dibu ku diyənde útə wə. Nya ɔkɔɛ lɛbɔ útsyi diyənde kenke eto Onanto ɔflɔ nlɛ bɔtɛyi nkə, “Nyə nwəmfo ni mɔ ubi lala, wə əsuə məənyə disuəyuə nɛ.”
18 Bo kosate lɛnɔ ɔkɔɛ əmfo lɛbɔ utsyi kato, lə lefe nə bɔ́kɛ lə wə ɔflɔ lə kɔtini kɛnkɛ komə əsuə.
19 Nyamfo eso busi bófo Onanto eto bənyɛləkətidi eto etiki nnya

bábe letsya bətsyə enso nɛ. Bekplatsya lə bɛlɛ letsyabebe nəmə fe okandiɛ wə nlɛ buyənde lə ketuntu əsuə, isu ese lə kolensiənto ko kalesiəsiə eto sefandebi luubɛ siyənde lə mi ketu kəmiə.
20 Lesa nə lefe ele bə binyə bitsyə lekpo ni bənkə, kuutsyuə saa antaka mmə ete uləkə Onanto eto katɛyikətsyə ka nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə kasɔ lə wə kosate eto kobetete əsuə.
21 Itsyise Onanto eto katɛyikətsyə eto ditiki saa méntsyi lə utidi kuutsyuə eto lelabi əsuə díbə. Bomu Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyɛ lə betidi əsuə bátɛyi kɛnyɛ ka ditsyi Onanto ɔflɔ kəbə bətsyə.

2

Petro Álɛ Bafokanɔfɔ Kɔlɛ Lə Bidiabidia Eto Bateasa Ǝsuə.

1 Fe kase bidiabidia eto bənyɛləkətidi lɛkɛ lə betidi nti kɔɔ, nko ke bidiabidia eto bateasa lɔɔbɔ bakɛ mi lenti nɛ. Bɔɔyɛ lə awɛsu bate bidiabidia eto asa nnya laabiasə betidi eto bofokanɔ. Nya bɔɔni Bonamute wə díləkə mə kulaa tsya. Mə eyifosa nyamfo ebutə batsylɔsə əsuə mlə.
2 Betidi kpə ebutəkəko mə nkpə bua siəsiə kama, nya lə bateasa eto eyifosa esoo, betidi ebɔtɛyi asa bua bəńyə lə kɔnukualɛsu komə əsuə.
3 Se bateasa bamə dífi kənənsɛ bətəkə lə atabi bɔbɛbɛ əsuə esoo, boowoe etiki nnya ni bidiabidia befi bənyə kutəkə lə mi əsuə, Onanto ébolo mə dikpi koko, nya úkəmuə utsyuə əsuə itə mə bɔtsylɔsə!
4 Onanto mémfi ɔ́tsyɛ wə batɔnkpe ba léta wə bebu. Bomu okpé mə lə amana óto mə ókpe lə ute kəmiə lə kaka lena tũũ isu ese lefe nə okponko mə lekpo.
5 Nko ke Onanto dímənyə betidi ba dísiə nkpə kɔ lə kawunsiə kamfo əsuə kaminsə se báni nkpə sɛɛ busiɛ eso. Bəntə Onanto dibu esoo, útə ɔsɔmi áni nya ntu díyi bófo kawunsiə kenke nya betidi lɛtsylɔ. Ini Noah wə lébe nkpə sɛɛ siəsiə letsya útə betidi bamə ku bitidi ekuanse bamba ba Onanto díləkə hã díbu.
6 Onanto álo Sodom ku Gomora dikpi nya útə ute lɛtsylɔsə imənkplɛ inuə nyamfó kenke káfiani ntɔ, úfi óte lesa nə luutu betidi ba lɛni bə bembufi dibu bətə wə.
7 Onanto ələkə Lot wə ni utidi sɛɛ, nwə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə díkelə lə lɛkɔɛsi.
8 Utidi sɛɛ əmfo ákɛ lə mə nti lefe saa. Ɔnɔ nnya kenke nlɛ bubə, nya únyə nnya ku wə ənəmi tsya, itə bə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə bomə əkələ wə tinti lə lɛkɔɛsi.
9 Nyamfo lɛ bote kase Boanto laafo betidi sɛɛ buləkə ketsyiko lə botokabe bo əsuə bankpe ku kase waalɔ babuayifo kətsyə itə lefe nə Lekpoyi Fɛfɛ looyo itə mə kotonənə.
10 Nya mba wuunə koto enso ni mba ləətəkəko əsuə eto sinə biabia eto nkpəsiasiə kama nya baani beentsyue Onanto eto afi koto. Bidiabidia eto bateasa bamfo kpé ale nya bembu kulesa ku diyənde eto əsuəalə nnya nkpe kato bomuu, baaka mə kulaa tsya.
11 Fɛɛ Onanto eto batɔnkpe ba nkpe əsuəalə nya bankpe kɛnyɛale banso bidiabidia eto bateasa bamfo kulaa tsya anla əsuəale nnya nkpe kato kɛnyɛ, kaaka mə lə Boanto eto ənəmi.
12 Betidi bamfo eto okle te fe bebutubuki ba lenyi kobe ba boofo bumuə kalo, nya bəəńyə lə lesa saa nə bannɔ kasɔ əsuə nya beedi etiki bua saa eto okle. Bɔɔtsylɔsə mə fe kase baalo bebutubuki seka.
13 Boonyə kanyi fe kase bətə betidi dínyə kanyi ke. Beedi nkpe keyifo lesa saa nə ke baala lə nkɔminti tsya itsyise beefi nnya fe lesa nə lookpe mə disuəyuə. Beyifo mba leeyifo afanisa ku mba leeyifo asa nnya laannɔ bobe. Baakɔ ku mi mba nlɛ eyi budi nya bəənyə disuəyuə lə mə asa bua nnya beeyifo əsuə.
14 Bakpé disənkpo eto ənəmi nya beeyifo lebua lefe saa nya yennlə mə. Baawɛ betidi ba eto bofokanɔ

ləmbə ale kakpe lə lebua əsuə. Mə ketu emmi kulefe. Onanto ékudi betidi bamfo sitinti!
15 Báyani kususɛ bətsyə nya bánya kusu! Bəətənko Onanto eto unyələkətidi Baalam wə ni Boer eto ubi eto ditsyəbi kama. Waala atabi nnya wuunyə lə asa buayifoyifo əsuə.
16 Lə nyaso Onanto əyənki ókpe wə lə lebua nə úyifo əsuə. Wə Baalam kosate eto ɔflimu édi wə etiki lə utidi eto ɔkɔɛ əsuə nya úti wə kusu lə disibiabia eto asa nnya ɔnlɛ buyifo əsuə.

17 Betidi bamfo eyifo fe etubiə nnya lensianyifə ntu, fe asɔmiloku nnya ufiebi lekpa ɔnyɛko. Onanto ébu kəsiəkɔ utsyə mbamfo eto okle lə ketuntu tũũ kəmiə.
18 Beedi etiki bimba kabesə əsuə kato. Nya beedi akɔɛntiki nnya laabiasə utidi əsuə, kawɛ mba nlɛ bɔbɔ lə betidi ba nsi nkpə bua əsuə eto nti kakpe.
19 Bidiabidia eto bateasa bamfo əətsyə mə kɛnyɛ bənkə bootə bənyə əsuə buusiə lə mə əsuə əsuə lə lefe nə eto lefe mə kosate nsi nkpə bo loobiasɛ mə bafiani ndomufɔ, itsyise lesa nə eto kalɔ fankpee, aafiani ni ndomunyə.

20 Lə bətsyuə əbə bate Bonamute Yesu Kristo wə ni Ofomfokətəə, nya bənə mə əsuə bələkə lə asa nnya laanansə etidisuə lə kawunsiə kamfo, nya yanklɛ fɛ asa nyamə disinkli ibə imuə mə itəkə mə katoo, bəəbə kəsiə nkpə bo lə kalosəkɔɔ, laabia kaso mbo bəsiə kɔ.
21 Lə nnya ete betidi bamfo dímante kulesa itsyi lə nkpə sɛɛ siəsiə eto kusu əsuəə, eni ɛlɛkɛ itə mə, eso bə lə bate kusu sɛɛ komə fɛ lə besinkli lə kɔfi kɛnkɛ ko Onanto lékpe mə eto kama.

22 Lesa nə díbə mə lə əsuə ələkə ete wuee lesa nə akpa nyamfo nlɛ bɔtɛyi bə, “Okpa esinkli ɔlɛ wə kala budi,” nya “Okplako wə bəfləsə ntu kukɔnɔ esinkli úsu ɔlɛ kota boke.”

3

Bińyə Bikabe Kusu Itə Bonamute Yesu Kristo Eto Businkli Kəbə.

1 Mɔ bayimi lala, nyamfo ni kukue nuəfə ko minlɛ bɔwɔni kətə mi nɛ. Lə ekue ənuə nyamfo əsuəə, nkplatsya miə lə nsi nnə mi nsusu nsuko asa sɛɛ nyamfo əsuə lə ekpako mi wuee.
2 Nla miə lə nklomasə mi etiki nya Onanto eto bənyɛləkətidi kɛnkɛ lɛtɛyi lə lefe nə lefe mə, ku lesa nə batɔnkpe bamə lété mi itsyi lə Bonamute we ni Ofomfokətə əsuə.
3 Tutɛɛ, bitə lə ekpako mi wuee biə, lə eyi fɛfɛ nyamfo əsuəə, betidi bətsyuə ebubə ba difi mə əsuə bətə mə əsuə eto sinə eto afanisa yifoyifo. Boomə mi.
4 Nya bɔɔtɔ mi bənkə, “Nwə dítsyə kɛnyɛ nkə ɔlɛ bubə nkpə, sieti onkpe? Itsyise idu lefe nə bo bana mə díkpe ibə ese mmi, nko ete asa nsi nte fe kase itsyə taa lefe nə Onato díyifo kawunsiə nɛ.”
5 Beyi fɛ betsyə báni ɔnukualɛ mə bə etiki te Onanto didi nya úyifo kato ku kasɔ. Wə ke dítə kasɔ lɛbɔ ketsyi lə ntu əsuə nya kabɔ lə ntu əsuə kankpe.
6 Nya ɛyɛ lə ntuyiyi əsuə nya Onanto lɛtsylɔsə kawunsiə ka kɔ kenke.
7 Onanto eto ditiki nəmə ke dimuə kato ku kasɔ kanlɛ nya ɔnlɛ ke bɔlɔ kətsyə itə ke botonsə. Ɔlɔ mə utsyə itə diyi nə wookponko betidi ba laante Onanto lekpo batsylɔsɛ mə.
8 Mɔ bayimi lala, bianta əsuə biənkə lə Onanto eto ənəmii, letekɛkɛ saa əmbə lə diyi lɔni ku alɛ kɔkpi eto nti. Lə wə ɔflɔɔ, nyamblɛ akate iyifo ani.
9 Lə bətsyuə eto nsusu əsuəə, Onanto annlɛ bɔkɔse lə kɛnyɛ ka utsyə əsuə. Inni nko ini. Bomu ɔlɛ əsuə butsyə ku mi itsyise waanla nkə batsylɔsə kuutsyuə saa. Fɛɛ ola nkə utsyuə saa tsyi ɔwuninsə lə ɔyɛ abua buyifo.
10 Fɛɛ Bonamute eto diyi nəmə ebubə fe kase uyu ləəbə. Diyi

nəmfoo, lə ɔkɔɛ kɛnɛnɛnɛ eto bɔbɔ ketsyi kato əsuə asa nnya nkpe kato ebonya. Nya asa nnya nkpe kato kenke looto ɛtsylɔ nya asa nnya kenke nkpe lə kasɔ loonya.

11 Se asa nyamfo kenke loobia mməə, nte betidi ba eto okle ele bə bidi? Ele bə bisiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ lə bifi əsuə bitə Onanto.

12 Nya lə kase binsi bənlɛ kusu bobe itə Onanto eto diyi nəmə bekplatsya lə dibə mlə. Diyi nəmfoo, kato kenke looto katsylɔ, nya ute loolonsə kato eto əsuəale kenke ebiasə.

13 Fɛɛ boo, buunyə bukabe kusu itə Onanto eto kɛnyɛ ka úsyə. Kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ ka luubə kaka kasɛyifoyifo sɔ̃ɔ̃ lɔɔkɛ mfó kenke.

14 Nyaso, mɔ bayimi, se bífi mi kusubebe kenke bítəkə lə diyi nəmə əsuə esoo, bekplatsya lə biyifo mi əsuə kɛnkɛ, kabua saa mankɛ lə mi əsuə lə Onanto eto ənəmi, lə bɛkɛ lɛ diyuə əsuə ku wə.

15 Ele bə bifi kase Bonamute dífi dibusə útəə, fe kusu ko útə mi nkə lə bafo mi lə binyə buləkə fe kase bo ɔyimi lala Paulo lɛwɔni útə mi ɛyɛ lə kobe ko Onanto dítə wə əsuə.

16 Nyamfo ni lesa nə waatɛyi lə wə ekue nnya kenke waawɔni katsyese mi lə etiki nyamfo əsuə nɛ. Asa ətsyuə nnya waawɔni katsyese kpé ale nyaso betidi ba lenyi ku mba lənńyə kekleke lə mə bofokanɔ əsuəə, eefi kasɔləkələkə ka dimamflɔ kətə nnya fe kase beeyifo lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto nlebe ntsyuə. Nyamfo luutə baatsylɔsə əsuə nɛ.

17 Fɛɛ, mɔ balala, bifi biyi nyamfo koko. Nyaso bitəkə ənə bə babuatidi saa embɔwɛ mi bakpe lə mə abuayifoyifo saa ku mə esubuayɛyɛ əsuə. Manla miə lə beta bibu lə mi bofokanɔ əsuə!

18 Bomu bisukosə lə bebe lə Onanto eto lefonə ku Bonamute Yesu Kristo wə ni bo Ofomfokətə eto bote əsuə. Wə boətə dibu idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

1 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Tutɛ

Onanto Eto Nkpə Eto Ditiki Ni Yesu Kristo.

1 Bɔlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, ko nyɛ lə Nkpe eto ditiki nə nsi nkpə itsyi ta kawunsiə eto ketsyikokɔ ke əsuə. Bɔ́nɔ etiki itsyi lə ni əsuə nya búkənyə ni ku bo ənəmi tsya. Sitinti ini bə búnyə ni ku bo ənəmi nya búkətidi ni ku bo ani tsya.
2 Se Onanto díləkə ditiki nə ləətə nkpə le lekpelee, búnyə wə nya búdi etiki itsyi lə wə əsuə. Bóbe letsya lə nkpə manlo bo nkpe lə wə, nya onkpe lə Anto Onanto əmə ɔflɔ. Nya Onanto díləkə wə óte bo tsya.
3 Lesa nə búkənyə nya bɔ́nɔɔ, ni bɔnlɛ letsya bobe kətə mi nɛ, bə lə mi tsya lə bibə bɛkɔ ku bo lə lɔniyifoyifo nə əsuə bonkpe ku Anto əmə ku wə ubi Yesu Kristo.
4 Nyaso bɔnlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, bə disuəyuə nə bɔnlɛ bunyəə, lə lɛflɔ lelo.

Onanto Ni Diyənde.

5 Mɔmɔɔ, ditiki nə bɔ́nɔ butsyiko lə wə Ubi əmə ɔflɔ nya búfi ni bɔnlɛ letsya bobe kətə mi ni nkə Onanto ni diyənde, nya ketuntu saa ləmbə lə wə.
6 Nyaso lə bɔlɛ bɔtɛyi boə buyifo bani ku wə, fɛ busi bunsi nkpə lə ketuntu əsuəə, nyalɛ bɔlɛ sidia bɔtɛyi lə bo etiki ku lə bo eyifosa əsuə.
7 Fɛɛ lə busi nkpe lə diyənde əsuə fe kase unsi lə diyənde əsuəə, nyalɛ ete bə busi lə lɔniyifoyifo əsuə ku bo bayimitsyuə. Nya Yesu Kristo wə ni wə Ubi eto kɔtɔ əflə lebua saa lebua lə bo əsuə kúwi.
8 Lə bɔ́tɛyi boə lebua saa əmbə lə bo əsuə, bɔ́wɛ əsuə nya bɔnnlɛ ɔnukualɛ bɔtɛyi.
9 Fɛɛ lə buləkə bo abua kasɔ butə Onantoo, wɔɔyɛ lə wə kɛnyɛtsyətsyə əsuə uyifo lesa nə lɛlɛkɛ utə bo, wuufi bo abua ɔtsyɛ bo, uflə nnya uwui lə bo.
10 Fɛɛ lə bɔni boə lebua saa mbə bo lə əsuəə, nyalɛ bútəkə Onanto sidia, nya wə ditiki əmbə lə bo əsuə.

2

Yesu Kristo Eyifo Bo Ɔwunsəkotsyuə.

1 Mɔ bebi lala, nlɛ nyamfo bɔwɔni katsyese mi bə lə bienyifo lebua. Fɛɛ lə utsyuə éyifo lebuaa, bokpé utsyuə wə ləəńyə lə bo kɛnyɛ kalɛ Onanto lekpakpa kətə bo. Wə ni Yesu Kristo wə ni ɔsɛɛ əmə.
2 Nya Kristo kosate ni nwə əsuə Onanto laayɛ kefi bo abua katsyɛ bo. Inni bo mate eto ale ete woefi katsyɛ, bomu kawunsiə kenke eto betidi eto ale.
3 Lə butsyue Onanto eto afi kotoo, eté bə buyi wə.
4 Lə utsyuə lə bɔtɛyi nkə, “Nyi wə,” fɛɛ woenyifo lə wə afi əsuəə, utsyuə əmfo eyifo odia. Nya ɔnukualɛ saa əmbə lə wə.
5 Fɛɛ utsyuə saa ke leetsyue wə ditiki koto, wə lelabi itə Onanto ni nə lɛflɔ nɛ. Bitə lə ntɛyi mi kase boate boə buyifo bani ku Onanto nya ni benkə,
6 utsyuə saa ke laatɛyi nkə uyifo ɔni ku Onanto, ele bə usiə nkpə fe kase Yesu Kristo dísiə.

Ele Bə Siə Nkpe Lə Diyənde Ǝsuə.

7 Mɔ balala, nnya minlɛ bɔwɔni katsyese mi enni kɔfi fɔfɔ. Bomu kɔfi koko ko nte taa kasɔ ketsyikokɔ ke. Kɔfi koko komfo eyifo nko fákanɔ taa kɔ.
8 Fɛɛ kɔfi ko minlɛ bɔwɔni kətə mi mfoo, lə sitinti kuyifo kɔfɔfɔ itsyise ko ɔnukualɛ yɛ lə Kristo ku mi tsya əsuə. Itsyise ketuntu kamə lɛ bofe nya diyənde nəmə kosate fe lɛlɛ buyənde.
9 Nya utsyuə saa ke laatɛyi nkə okpé lə diyənde nəmə əsuə fɛ weekisi wə ɔyimitsyuəə, si okpé lə ketuntu əsuə ibə ese mɔmɔ.
10 Nya utsyuə saa ke laala wə ɔyimitsyuə, kpé lə diyənde əsuə,

nya kulesa əmbə lə wə nə luutə bə
utsyuə bamba dufə lə lebua əsuə.
11 Fɛɛ utsyuə saa wə leekisi wə
ɔyimitsyuəə, kpé lə ketuntu əsuə,
nya ɔnyɛ lə ke kəmiə. Nya unyi
kaka ɔntɔ, itsyise ketuntu kamə ətə
óba ənəmi.
12 Mɔ bebi lala, nlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə mi
lə bete biə ɛyɛ lə Kristo əsuəə,
Onanto éfi mi abua ɔtsyɛ mi.
13 Antomə, mi minlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə nɛ
itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə
taa kasɔ ketsyikokɔ əmə.
Nya nko əmə ke minlɛ bɔwɔni
kətə mi bakosobi nɛ itsyise
bítəkə Obuale əmə tsya kato.
14 Nya mi, mɔ bebi lala,
nlɛ mi kukue komfo bɔwɔni
itsyise biyi Anto əmə.
Mi antomə, mi minlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə
itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə
taa kasɔ ketsyikokɔ əmə.
Nya mi bakosobi, nlɛ kukue komfo
bɔwɔni kətə
itsyise bekpé əsuəale,
nya Onanto eto ditiki nəmə nsi
nkpə lə mi
nya bíkətəkə Obuale əmə kato.
15 Biemfi lelabi bitə kawunsiə
kamfo nye kulesa nə nkpe lə ke,
itsyise utsyuə saa ke laala kawunsiə
kamfoo, anla Anto əmə.
16 Lesa saa nə ni kawunsiə kamfo
eto lele ni fe asa bua nnya laalɛ
utidi ɔkɔɛ, asa bua nnya betidi
ləənyə nya nnya akɛ mə ɔkɔɛ ku
lesa saa nə nkpe lə kawunsiə nə
əsuə utidi laabesə əsuə katoo,
nyamfo eto kuditsyuə mentsyi Anto
əmə flɔ. Bomu nyamblɛ etsyi
kawunsiə mfo.
17 Kawunsiə kamfo ku kə asa
nnya laalɛ utidi ɔkɔɛɛ, əbə ɛlɛ bofe.
Fɛɛ nwə leeyifo lə Onanto eto lelabi
əsuəə, ebusiə nkpə lefe saa.

Mimblɛ Kenke Yi Onanto Eto Ditiki Nəmə Kosate.

18 Mɔ bebi lala, kawunsiə kamfo
eto kalosəkɔ eboyo kalo! Nya fe
kase bátɛyi mii, bíɔnɔ biə Kristo eto
olo əmə ébubə, nya mɔmɔɔ, Kristo
eto balo kpə ébubɛ bakpe. Nyaso
buyi boə kawunsiə eto kalosəkɔ
ebɔfi.
19 Lə sitintii, betidi bamfo əmbə
lə bo ditsyukpa nəmfo əsuə, nyaso
bábɔ bo lə nti nɛ. Lə bo betidi
kosate benii, eni besi bakpé lə bo
nti. Fɛɛ mə budu lə bo nti lɛ bote
nkə mə nti eto kuutsyuə menyifo
bo ole.
20 Fɛ mii, Kristo éfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nəmə ókpé mi lə əsuə, nya mimblɛ
kenke nyi ɔnukualɛ eto ditiki nəmə.
21 Inni lə kase binnyi ɔnukualɛ
əmə eso minlɛ Ditiki Sɛɛ nəmfo
bɔwɔni katsyese mi, bomu se binyi
ni eso. Nya binyi tsya biə sidia saa
eni Ditiki Sɛɛ nəmə.
22 Nya owoe ni odia əmə? Odia
əmə ni nwə lɛni nkə Yesu eni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə. Utidi
əmfo eto okle tututu ni Kristo eto
olo nɛ. Nya wə ni nwə lɛni Onanto
ku wə Ubi əmə nɛ.
23 Itsyise nwə ke lɛni Ubi əmfo
áni Anto əmə tsya. Nwə ke léfo Ubi
əmə ɔ́nɔɔ, áfo Anto əmə tsya.
24 Bebe kukɔnɔ biə ditiki nə béfo
idu taa kasɔ ketsyikokɔ eyo mɔmɔɔ,
edufə mi lə akɔɛsi kenke. Nya lə
bɛlɛ nnya kukɔnɔɔ, nyalɛ biusiə
nkpə lə Ubi əmə ku Anto əmə eto
lɔniyifoyifo əsuə lefe saa.
25 Nya nkpə manlo bomfo ni
kɛnyɛ ka Kristo dítsyə nkə wuufi
utə bo nɛ.
26 Nlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi
itsyi lə betidi ba loola bə baawɛ mi
bakpé eso.
27 Fɛ mimii, Kristo eto Lɛwɔnɔ nə
ókpo lə mi əsuəə, áfo disiə lə mi
əsuə kenke. Lə nyasoo, yensife bə
kuutsyuə saa lə usi ote mi kulesa
bio. Itsyise wə Lɛwɔnɔ nəmə aate
mi lesa saa. Nya asa nnya diate
eyifo ɔnukualɛ nya sidia saa ləmbə
nnya əsuə. Nyaso bitsyue koto lesa
nə Lɛwɔnɔ nəmə léte mi lə bisiə lə
lɔniyifoyifo ku Kristo əsuə.
28 Nko ini nɛ, mɔ bebi lala, biyifo
lɔni ku Kristo bə lə lefe nə ɔɔbɔ
ubəə, biofo bɔbɔ kəńyə lə wə
ənəmi ku utu wuee kofanimante lə
Diyi nəmə əsuə.

29 Lə biyi biə Kristo eyifo ɔsɛɛ, ele
bə befo bɛnɔ biə utsyuə saa wə
leeyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə, eyifo
Onanto eto ubi.

3

Buyifo Onanto Eto Bebi.

1 Bebe kase sɔ̃ɔ̃ Anto Onanto laala
bomba léfo Yesu bónɔɔ. Nyaso
waakpadi bo nkə wə bebi nɛ. Nya
boyifo Onanto eto bebi sitinti. Nnya
eso kawunsiə eto betidi lenyi bo ni
bənkə, benyi Onanto.
2 Mɔ bayimi lala, mɔmɔɔ, buyifo
Onanto eto bebi. Fɛɛ betidi ba eto
okle buubə bofiani, Onanto
mənləkə óte bo tɔ. Fɛɛ buyi buə
lefe nə Kristo luubəə, buutsyə fe wə
ke seka. Itsyise buunyə wə fe kase
unte sitinti.
3 Nya utsyuə saa ke nkpe
kusubebe komfo lə Kristo əsuəə,
aalɔ wə əsuə kətsyəsə kɛnkɛ fe
kase Kristo tsya diyifo kɛnkɛ.
4 Utsyuə saa ke leeyifo lebua, aata
Onanto eto kɔfi kebu. Itsyise lebua
eyifo Onanto eto kɔfi bota kebu.
5 Nya biyi biə bubə Kristo díbə
nkə lə uləkə bo utsyiko lə
lebuayifoyifo əsuə. Nya wəə, lebua
saa əmbə lə wə əsuə.
6 Nyaso utsyuə saa ke nsi nkpə lə
Kristo əsuəə, ənsiə nkpə keyifo
lebua. Fɛɛ utsyuə saa ke ləəsiə
nkpə keyifo lebua, lə bote nkə
wənnyə tɔ Kristo, nya taa mɔmɔ
kulaa tsya wante wə tɔ.
7 Mɔ bebi lalaa, biəntə lə
kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpé.
Utsyuə saa ke leeyifo asa lə kusu
sɛɛ əsuəə, wə ni ɔsɛɛ fe kase Kristo
diyifo ɔsɛɛ nɛ.
8 Utsyuə saa ke nsi nkpə lə lebua
əsuəə, eyifo Obonsam eto ole.
Itsyise Obonsam éyifo lebua taa
kasɔ ketsyikokɔ kamə ke. Nyamfo
eso Onanto eto Ubi díbə kawunsiə
nɛ nkə lə obiasə Obonsam eto
eyifosa bua nyamə.
9 Utsyuə saa ke ni Onanto eto
ubii, ənsiə nkpə keyifo lebua.
Itsyise Onanto eto ditsyəbi kpé lə
wə. Wəmbofo busiə keyifo lebua se
Onanto ni wə Anto eso.
10 Letekɛkɛ nə nkpe lə Onanto eto
bebi ku Obonsam eto bebi nti ni bə,
utsyuə saa wə ke leenyifo kasɛɛ nye
waanla wə ɔyimitsyuəə, eni Onanto
eto ubi.

Bela Bətsyuə.

11 Kɛnyɛ ka bɛnɔ taa kasɔ
ketsyikokɔ ni bənkə, ele bə bola
bətsyuə.
12 Yanle bə butsyə fe Kain, nwə
didi Obonsam eto ubi, nya ólo wə
ɔyimisani. Nya beso Kain lelo wə?
Ólo wə itsyise wə Kain eto eyifosa
mányɛ lə kusu sɛɛ əsuə nya wə
ɔyimisani eto eyifosa áyɛ lə kusu
sɛɛ əsuə eso.
13 Nyaso, mɔ bayimi, yenyifo mi
naa lə kawunsiə eto betidi ekisi mi.
14 Buyi boə bɔ́bɔ lə ukpe kəmiə
bubə busi lə nkpə əsuə. Buyi nko
itsyise boala bo bayimitsyuə.
Utsyuə saa wə laanla wə ɔyimitsyuə
si nkpə lə ukpe eto əsuəale kəmiə.
15 Utsyuə saa ke leekisi wə
ɔyimitsyuə, uyifo uwudifɔ. Nya mi
kosate yi biə uwudifɔ saa əmbə
nkpə manlo lə wə.
16 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, nya bunyi
lesa nə ni lelabi nɛ, nya nnya ni bə
Kristo éfi wə nkpə útə lə bo disi.
Nyaso ele bə bo tsya fi bo nkpə
butə lə bo bayimitsyuə eto disi.
17 Lə utsyuə wə nkpe kɔnikalende
ənyə nkə lesa ahiã wə ɔyimitsyuə fɛ
wánwunsəko wə bomu útsyi kama
ókpé wəə, ntsyə woofo bɔtɛyi nkə
woala Onanto?
18 Mɔ bebi lala, biəntə lə buləkə
lelabi bote lə kɛnyɛ fufu eto etiki
əsuə ete. Bomu bitə lə ɛyɛ lə
bətsyuə bɔwunsəko lə sitinti əsuə.
19 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, boote boə
buyifo ɔnukualɛ əmə eto bale, nya
buunyə kənyəkɔ lə Onanto eto
ənəmi.
20 Lə bo akɔɛsi alo bo dikpi kulaa
tsyaa, buyi boə Onanto amɔ oso bo
akɔɛsi, nya unyi lesa saa.
21 Nyaso, mɔ bayimi lala, lə bo
akɔɛsi manlo bo dikpii, bokpe

kənyəkɔ ku nkɛale lə Onanto eto ənəmi.
22 Boafo lesa nə boatɔ ketsyiko lə
wə ɔflɔ itsyise boetsyue wə afi
nyamə koto nya boeyifo lə wə lelabi
əsuə.
23 Kɔfi ko ókpe bo ni nkə bofo wə
ubi Yesu Kristo bɔnɔ lə bola
bətsyuə fe kase Kristo lɛtɔ utsyiko
bo ɔflɔ.
24 Utsyuə saa ke leetsyue Onanto
eto kɔfi koto əsiə nkpə lə
lɔniyifoyifo əsuə ku Onanto, nya
Onanto tsya ləəsiəko wə. Nya lə
Lɛwɔnɔ nə Onanto dífi útə bo esoo,
buyi boə Onanto si ko bo.

4

Beto Lɛwɔnɔ Saa Bebe.
1 Mɔ bayimi lala, biamfo utsyuə
saa wə laatɛyi nkə Onanto eto
Lɛwɔnɔ si lə wə bɛnɔ. Bomu beto
mə bebe lə bete lə lɛwɔnɔ nəmə
etsyi Onanto ɔflɔ. Itsyise bidia,
bidia eto bənyɛləkətidi éboba
bákpo lə kawunsiə eto kalebe saa.
2 Nya kase fɔɔyɛ ate lə lɛwɔnɔ
nəmə etsyi Onanto ɔflɔ ni bə utsyuə
saa laatɛyi nkə Yesu Kristo əbə
kawunsiə fe utidinini, kpé Lɛwɔnɔ
nə ditsyi Onanto ɔflɔ.
3 Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo ɔ́nɔ
nkə Yesu əbə kawunsiə kamfo fe
utidininii, eto lɛwɔnɔ mentsyi
Onanto ɔflɔ. Lɛwɔnɔ nə nkpe wə lə
əsuə eyifo Kristo eto olo eto
lɛwɔnɔ. Bɛnɔ biə lɛwɔnɔ nəmə
ebubə. Nya mɔmɔɔ, díubə lekpé lə
kawunsiə mfo koko.
4 Fɛɛ, mɔ bebi lala, biyifo Onanto
eto bale nya bítəkə bidiabidia eto
bənyɛləkətidi kato itsyise Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nə nkpe lə mii, kpé kɛnyɛale
leso mba ni kawunsiə mfo eto
betidi eto lɛwɔnɔ.
5 Se ini kawunsiə mfo betsyi esoo,
kawunsiə mfo eto asa əsuə ete
beedi etiki ketsyiko, nya mba ditsyi
kawunsiə mfo leetsyue mə koto.
6 Fɛ boo, Onanto eto bale buni.
Utsyuə saa wə nyi Onantoo, eetsyue
bo ditiki koto, nya nwə ke leni
Onanto eto olee, entsyue bo koto.
Nyamfo ni kase boənyə kətsyə
lekpoo, Lɛwɔnɔ nə ni ɔnukualɛ eto
lele ku nə ni bidiabidia eto lele.

Nyamfo Ləələkə Onanto Eto Lelabi Kate Nɛ.
7 Mɔ bayimi lala, bitə lə bola
bətsyuə. Itsyise lelabi etsyi Onanto
ɔflɔ. Nya utsyuə saa wə laala utidii,
eyifo Onanto eto ubi, nya unyi
Onanto tsya.
8 Nya utsyuə saa ke laanla betidii,
enyi Onanto. Itsyise Onanto eyifo
lelabi.
9 Kusu ko Onanto lɛyɛ úləkə wə
lelabi ote bo ni bə ótsyese wə Ubi
lala ɔni əmə kplo lə kawunsiə, bə
ɛyɛ lə wə əsuəə, lə bunyə nkpə
manlo.
10 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, nya bóte
lesa nə ko ni lelabi nɛ. Inni lə kase
boala Onanto bomu bə waala bo
nya ótsyese wə Ubi nkə lə ɛyɛ wə
əsuəə, lə ufi bo abua batsyɛ bo.
11 Bayimi lala, lə mmə ni kase
Onanto léla boo, nyalɛ ele bə bola
bo bətsyuə.
12 Kuutsyuə mənyə tɔ Onanto
unyə. Fɛɛ lə boala bətsyuəə,
Onanto eyifo ɔni ku bo, nya ɔflɔsə
wə lelabi lə bo əsuə.
13 Buyi sitinti boə bokpé lə
Onanto əsuə nya wuutsya nkpe lə
bo, itsyise úfi wə Lɛwɔnɔ útə bo.
14 Búnyə nya búfi nnya bóbe
letsya butə bətidi bamba boə
Onanto átsyese wə Ubi nkə lə ubə
ofiani Ofomfokətə itə kawunsiə
kenke.
15 Lə utsyuə ələkə ote nkə Yesu
eyifo Onanto eto Ubii, ete bə
Onanto kpé wə əsuə nya wuutsya
nkpe lə Onanto əsuə.
16 Nya bunyi nya bófo lelabi nə
Onanto dífi útə bo bɔ́nɔ. Onanto
eyifo lelabi, nya nwə nsi nkpə lə
lelabi əsuəə, si nkpə lə lɔniyifoyifo
əsuə ku Onanto nya Onanto tsya
nsi nkpə lə lɔniyifoyifo əsuə ku bo.
17 Nyamfo eso ele bə lelabi flɔ lə
bofo əsuə, bə lə bofo buńyə kekleke
lə Lekpoyi Fɛfɛ nəmə əsuə, itsyise
bo nkpəsiəsiə lə kawunsiə mfo
akateko Kristo eto nle.

18 Sikpitete saa əmbə lə lelabi
əsuə. Bomu lelabi nə lɛflɔ aala
sikpitete katsyese kama. Nyaso nwə
laate asa sikpi eto lelabi mamflɔ
lelo, itsyise sikpitete ku kotonənə
ayɛnko bətsyuə.
19 Boala Onanto itsyise wə leka
bo bola.
20 Lə utsyuə aatɛyi nkə waala
Onanto fɛ weekisi wə ɔyimitsyuə,
odia uni. Itsyise utsyuə saa wə
laanla wə ɔyimitsyuə wə wəənyə
ku ənəmi, ntsyə woofo Onanto wə
wəənnyə ku ənəmi bola?
21 Kɔfi ko Kristo dítə bo ni nkə,
utsyuə saa ke laala Onanto, ele bə
ola wə ɔyimitsyuə tsya.

5

Bo Bofokanɔ Ǝtəkə Kawunsiə Kato.

1 Betidi ba kenke lefo banɔ bə
Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyəə, eyifo Onanto eto bebi. Nya
utsyuə saa ke laala antoo, ala wə
ubi tsya.
2 Nyaso lə boala Onanto nya
boeyifo lə wə afi əsuəə, eté bo boə
boala Onanto eto bebi tsya.
3 Lə buyifo lə Onanto eto afi
əsuəə, ete bə boala wə. Onanto eto
afi əsuə buyifoo, enni lesa nə nso
ale bɔkɛ.
4 Itsyise utsyuə saa wə ni Onanto
eto ubi, ətəkə kawunsiə kamfo
kato. Nya boafo nyamfo buyifo ɛyɛ
lə bofokanɔ əsuə.
5 Nya owoe loofo kawunsiə kato
butəkə? Nwə hã te léfo ɔnɔ́ nkə
Yesu ni Onanto eto ubi.

Adansiɛdidi Lə Yesu Ǝsuə.

6 Yesu Kristo ni utidi wə díbə
kawunsiə lə ntu ku kɔtɔ əsuə, nya
ntu ɛyɛ lə ntufləsəfləsə eto lekpa
əsuə ku kɔtɔ ɛyɛ lə wə ukpe əsuə.
Wəəmbə lə ntu mate əsuə, bomu lə
ntu ku kɔtɔ əsuə. Nya Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ kosate lɛ adansiɛ budi kate
nkə nyamfo eyifo sitinti, itsyise
Lɛwɔnɔ nəmə eyifo ɔnukualɛ.
7 Badansiɛ itsyə nkpe.
8 Mə ni Lɛwɔnɔ nəmə, ntu bomə
ku kɔtɔ komə. Nya mə itsyə bamə
lɛ adansiɛ ani budi.
9 Bofo utidi eto adansiɛ bɔnɔ, fɛɛ
Onanto eto adansiɛ kpé kɛnyɛale
kaso, nya wə dídi adansiɛ nyamfo
itsyi lə wə Ubi əsuə.
10 Nyaso utidi wə ke lefo Onanto
eto Ubi ɔnɔɔ, waafo asa nnya
Onanto lɛtɛyi itsyi lə wə Ubi əsuə
ɔnɔ. Fɛɛ utidi wə ke dímamfo
Onanto ɔ́nɔɔ, əənyə Onanto fe odia
etsyise wámfo sedansiɛ sia údi lə
wə Ubi əsuə ɔ́nɔ
11 Nnya ɔ́tɛyi ni nkə, útə bo nkpə
bo ləmbə kalosəkɔ ɛyɛ lə wə Ubi
əsuə.
12 Utsyuə saa wə léfo Onanto eto
Ubi ɔ́nɔ, nkpə bomfo éboka mi kɔni
nkoko. Fɛɛ utsyuə saa wə dímamfo
Ubi əmə ɔ́nɔɔ, embə nkpə bomfo.

Akpe Nkpe Bo Lembolo Kulefe.

13 Nlɛ kukue komfo bɔwɔnɔ kətə
mimba léfo Onanto eto Ubi əmə
bɛnɔ lə bete biə nkpə manlo éboka
mi kɔni.
14 Boakpé utu, kefi ənə kətəkə lə
Onantoo əsuə boə lə bɔtɔ wə
lesaatsyuə ɛyɛ lə wə lelabi əsuəə,
woanɔ nnya.
15 Waanɔ lefe nə ke bɔtɔ wə asa,
nya se bunyi nko esoo, buyi tsya
boə wəətə bo lesa nə bɔtɔ wə.
16 Lə utsyuə ənyə wə ɔyimitsyuə
ɔnlɛ lebua ditsyue nə ləənnə ukpe
kaboko buyifoo, ele bə oto ola utə
Onanto wə luutə wə nkpə. Mba
leeyifo lebua nə ləənnə ukpe
kaboko eto etiki ni nyamfo nɛ. Fɛɛ
lebua ditsyuə kpe nə ləənə ukpe
kaboko. Inni lebua nəmfo eto okle
eto disi minlɛ miə bato ola.
17 Lesa saa nə lanyɛ lə kusu əsuə
buyifo eyifo lebua, fɛɛ abua ətsyuə
kpé nya ləənnə utidi kakpe lə ukpe
əsuə.
18 Buyi boə utsyuə saa ke ni
Onanto eto ubii, enyifo lebua,
itsyise Onanto eto Ubi əmə aabe
wə, nya obuale əmə amfo wə
kabua saa buyifo.
19 Buyi boə Onanto eto bale buni,
fɛɛ kawunsiə kenke kpé lə obuale
əmə eto əsuəale kalɔ.
20 Buyi boə Onanto eto Ubi əbə,
nya útə bɔ́nɔ asa kasɔ nya lə bote
Onanto tinti əmə. Busi nkpə lə

lɔniyifoyifo ku wə ni sitinti ku wə
Ubi Yesu Kristo. Nwəmfo ni Onanto
tinti əmə, ləətə bo nkpə manlo nɛ.
21 Nyaso, mɔ bebi lala, biləkə mi
əsuə bitsyiko lə bəfiə eto keditətə
əsuə.

2 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Nuəfə

1 Kukue komfo etsyi mi
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto uninə
ɔflɔ kutə fə usio wə Onanto díləkə
útə wə əsuə ku wə bebi ba maala
tinti. Enni mɔ maate laala mi,
bomu ku mba tã nyi ɔnukualɛ eto
ditiki nəmə laala mi sitinti.
2 Itsyise ɔnukualɛ eto ditiki nəmə
eyi bo lə əsuə nya diɔkɛ lə bo isu
ese manlo.
3 Boanto Onanto əmə ku Yesu
Kristo, Anto eto Ubi əmə lə bənə bo
kafo nya lə bənyə bo kaminsə, bətə
bo diyuə, bo mba laala bo bətsyuə
lə ɔnukualɛ nəmə əsuə.

Bitəkəko Kristo Eto Asatete Kama.

4 Iyifo mɛ disuəyuə tinti se mínyə
miə fə bebi bətsyuə si nkpə lə
ɔnukualɛ əmə əsuə fe kase Anto
əmə lɛtɔ utsyiko bo ɔflɔ.
5 Mmə eso minlɛ kukue komfo
bɔwɔni katsyese mi, Ambe
Ububutidi, bə bola bətsyuə.
Nyamfo enni kɔfi fɔfɔ minlɛ
bɔwɔni kətə mi, bomu iyifo kɔfi ko
bófo itsyi taa kasɔ ketsyikokɔ ke.
6 Lelabi eto asa nnya minlɛ mi
bɔtɛyi ni nkə ele bə buyifo lə
Onanto eto kɔfi əsuə. Nya kɔfi
komfo, fe kase mimblɛ kenke lɛnɔ
idu taa kasɔ ketsyikokɔ ni bənkə,
mimblɛ siə lelabi əsuə ku mi
bətsyuə.
7 Betidi ba laawɛ betidi kpə
ébɔbɔ batsyilama kawunsiə. Mə ni
betidi ba laatɛyi bənkə Yesu Kristo
məmbə kawunsiə mfo fe utidinini
seka. Nwə laawɛ betidi əmə, eyifo
Kristo eto olo.
8 Nyaso bebe mi əsuə kukɔnɔ bə
nnya bekplatsya bɛnlɛ kusu bobe
kətəə, manya, bomu bə lə binyə
nnya kayofofo ka lɛflɔ.
9 Utsyuə saa ke dímanlɛ Kristo
eto asatete nyamə lə kɔni bomu óté
asa bambaa, Onanto ensiko wə. Fɛɛ
utsyuə saa ke lɛlɛ Kristo eto asatete
lə kɔni, Anto əmə ku Ubi əmə tsya
si ko wə.
10 Nyamfo esoo, lə utsyuə əbə mi
ɔflɔ nya ɔnnlɛ asateete nyamfo lə
kɔnii, biamfo wə lə mi ayo, nya
biəntə wə diyuə eto edufə.
11 Itsyise utsyuə saa wə loofo wə
utə wə diyuə eto edufəə, éyifo ani
ku wə lə wə asa buayifoyifo əsuə.

Yohanes Ákla Mə.

12 Nkpe asa kpe nya ele bə ntɛyi
mi, fɛɛ manla miə lə nwɔni nya lə
kukue əsuə ntsyese mi. Bomu nlɛ
kusu bɔbɛbɛ bə lə mbə mi ɔflɔ lə
budi etiki ənəmi ku ənəmi butə
bətsyuə bə lə bo disuəyuə nəmə lə
lɛflɔ.
13 Fə ɔyimisio wə tsya Onanto
díləkə eto bebi bə bəəsiəsə fə
kukɔnɔ.

3 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Tsyəfə

1 Ɔyɛtsyuə lala Gaio, mɔ
bafokanɔfɔ eto uninə nlɛ kukue
komfo bɔwɔni kətə fə. Maala fə lə
sitinti eto ditiki nəmə əsuə.
2 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, nlɛ ola boto
miə lə lesa saa lə lɛlɛkɛ ditə fə nya
lə akɛ əsuəale. Nyi miə ite fe kase
fəńyə kekleke lə lɛwɔnɔ əsuə.
3 Nnyə disuəyuə tinti se
bafokanɔfɔ eto bayimitsyuə díbə
bátɛyi mɛ kase fanlɛ ɔnukualɛtiki
nəmə kekleke lə kɔni fe kase fálɛ ni
kɔ seka ke.
4 Se mínɔ bə mɔ bebi lɛ nkpə
busiə lə ɔnukualɛtiki nəmə eto
kusu əsuəə, nnyə disuəyuə tinti.

Bafokanɔfɔ Átɛsə Gaio.

5 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, eyifo nwə
leeyifo kasɛyifo kətə fə bayimi
bafokanɔfɔ tsyuə, lə bafɔ beni
kulaa tsya.
6 Bəbə bátɛyi bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa mfo kase fala mə. Nyaso
nlɛ fə lekpakpa lə awunsəko mə lə
bakɛ mə asa nnya loofe itə mə fe
kase ińyə itə Onanto eto keyifo bə
lə besukosə mə kusu ko banyɛ sɛtɔ.
7 Itsyise bətsyə kasɔ mə kusu
bɔyɛ kafe lə Kristo eto keyifo əsuə
nya bámfo bɔwunsəko saa betsyiko
lə mba lenni bafokanɔfɔ ɔflɔ.
8 Mmə eso ele bə bafokanɔfɔ
wunsəko betidi bamfo eto okle.
Nyamfo loote bə buyifo bani ku mə
lə keyifo kətə Kristo eto Ditiki Sɛɛ
nəmə əsuə.

Yohanes Edi Etiki Itsyi Lə Diotrefo Ku Demetrio Esuə.

9 Nwɔni kukuə kutsyuə ntsyese
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə, fɛɛ
Diotrefo wə léla nkə weedi mə
ɔtɔnkpe mfó anla nkə wetsyue lesa
nə maatɛyi koto.
10 Lə mbəə, muuləkə lesa saa nə
úyifo nte, asa bua nnya ɔnlɛ bɔtɛyi
lə bo əsuə ku bidia bia waatɛyi. Fɛɛ
nyamfo mənsiə tɔ, wəəmbofo
bayimi ba ni bafokanɔfɔ ku kafo
faa lə bəbə mfó. Nya weeti mba
laala bə baafo mə kusu nya waala
nkə waala mə uləkə lə bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə nti.
11 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, məntəkəko
lebuayifoyifo kama. Bomu təkəko
kasɛyifoyifo kama. Utsyuə saa wə
leeyifo kasɛɛ eyifo Onanto eto ole.
Fɛɛ nwə leeyifo asa buaa, mánte tɔ
Onanto.
12 Utsyuə saa eedi etiki sɛɛ
ketsyiko lə Demetrio əsuə. Nya
ɔnukualɛ əmə kosate eedi etiki sɛɛ
ketsyiko lə wə əsuə. Bo əmə tsya lɛ
adansiɛ budi lə wə əsuə, nya eyi fə
lesa nə boatɛyi eyifo ɔnukualɛ.

Yohanes Ákla Mə.

13 Asa kpə kpe ele bə ntɛyi fə, fɛɛ
manla miə maawɔni nnya ntsyese
fə.
14 Bomu nla miə məəbə fə ɔflɔ lə
lefe kliminti əsuə nya lə budi etiki
butə bətsyuə ənəmi ku ənəmi.
15 Diyuə lə disiənko fə. Fə
bayimitsyuə lə mfo kenke bə
bəəsiəsə fə kukɔnɔ. Məəsiəsə
bayimitsyuə saa kukɔnɔ.

YUDA
Kukue Ko Yuda Lɛwɔni

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Yuda, wə
ni Yesu Kristo eto ɔtɔyɛ ku Yakobo
eto ɔyimisani ɔflɔ, itə mba Onanto
lékpadi ba nsi nkpə lə Anto Onanto
eto lelabi ku Bonamute Yesu Kristo
eto bobe əsuə.
2 Onanto eto kaminsənyənyə,
diyuə ku lelabi lə disiəko mi kenke,
lebé lekpe lə mi əsuə.

Bulə Ebutu Bidiabidia Eto Bateasa.
3 Mɔ bayimitsyuə lala, iyifo mɔ
lelabi kekleke miə eni nwɔni kukue
ntə mi itsyi lə kase Onanto léfo
bomblɛ lə nkpə əsuə. Fɛɛ nsusu
bamba esi búbə mɛ nkə efe bə
nwɔni kukue komfo ntə mi mlə lə
mfi nkpe mi nkɛale bə lə beta
bofokanɔ eto kusu komə disi
kekleke. Bofokanɔ bo Onanto dífi
útə wə betidi lɔni kplo.
4 Itsyise betidi bətsyuə ba laante
Onanto sikpi ábiɔ bédufə lə mi nti,
betidi ba laatsyi Onanto eto lefonə
nəmə kawunisə, bə lə ekate itə mə
nkpə bua bo bensi əsuə. Betidi
bamfo áni bo Okankplɛ ɔni kplo
əmə Yesu Kristo wə ni Bonamute.
Lefe kpə nə díbə lefe məə, Awɔnisa
Kɛnkɛ átɛyi itsyə dikpilolo nə
bákafo ɛyɛ lə mə asa buayifoyifo
əsuə.
5 Ite bə biyi nyamfo kenke tsyaa,
nsi nla miə meedi mi etiki itsyi lə
lefe nə Onanto díləkə Israelfɔ
utsyiko Egipte eto kasɔ əsuə, nya
ɔ́tsylɔsə mba dímamfo wə bánɔ
kenke.
6 Bekloma biə Onanto eto
batɔnkpe ba dímankɛ lə əsuəale
nnya bətə mə kalɔɔ, nya báni mə
nsiəkɔ bo Onanto dítə mə, nya ókle
mə lə amana əsuə óto ókpe lə
ketuntu kamə kəmiə kaka úfi mə
útsyə isu eyo Diyi Kplɛ Fɛfɛ nɛ əsuə
boolo mə dikpi.
7 Bekloma Sodom ku Gomora ku
kəmə ka letsyilama mfó əsuə, ba
eto betidi díyifo fe batɔnkpe ba
dísiə nkpe bua seka ku lə sɛsɔnɔdi
eto nkpesiəsiə əsuə. Lə nnya esoo,
Onanto dífi ute manlo ótonsə mə
bə lə iyifo kotonənə eto buləkə kate
eto ditsyəbi.
8 Nkomə ke betidi bamə mfo
ləənyə kələkəkate bo lətə beeyifo
lebua kəńyə lə mə əsuə eto sinə
kula tsya əsuə. Bəəńyə lə Onanto
eto əsuəale əsuə nya beedi etiki
kəńyə lə kato eto asa nnya nkpé
dibu əsuə.
9 Kato eto Ɔtɔnkpe Ninə Mikael
kula tsya ménɣifo nko. Lə lefe nə
wə ku Obonsam lékpe dinyəfi lə
futsyə loofo Moses eto ɔkɔ əsuəə,
Mikael méntsyue Obonsam kɛnyɛ
ku aka. Bomu ɔ́tɛyi nkə,
“Bonamute lə uyənki okpe fə!”
10 Fɛɛ betidi bamfo eto oklee, lesa
nə ke eto kasɔ bannɔ koo, baaka
nya beekudi katsyese. Nya asa
nnya benyi ɛyɛ lə kolebe əsuə fe
kase bebuki tsya nyi sekaa, nnya ni
lesa nə tututu laatsylɔsə mə nə.
11 Mbɔbuɛ itə mə! Itsyise kusu ko
əsuə Kain lɛyɛɛ, ko əsuə ke mə tsya
lɛyɛ nɛ. Lə atabi esoo, mə tsya lə
kənənsɛ əsuə áyɛ lə kusu bua fe
Balam ke, bátaka bəńyə lə Onanto
əsuə nya bátsylɔsɛ mə fe Kora seka
ke.
12 Lə betsya lə lɔniyifoyifo əsuə
biə biedi Bonamute eto didisaa, mə
afanisa yifoyifo aabiasə mi botsya
bomə. Baate əsuə nya beedi kemi
lə kase ke baala əsuə. Mə əsuə eto
lɛlɛkəsə hã ete baabɛbɛ. Bete fe
asɔmiloku nnya laanni ɔsɔmi nya
ufiebi laasɔ nnya ketsyi kedunko.
Nya beyifo fe eyi nnya laannwɔ lə
nnya lɛwɔfe, nnya díyifo fe béku ku
keyudu bákpo lə kasɔ nya nyamblɛ
kenke díkpə ékoe. Nya bente fe
befandebi bia nlɛ botsyilama bia
Onanto lɛlɔ kalebe útsyə útə lə
ketuntu eto ketuntu əsuə itə lefe
manlo.
13 Beyifo fe ufiebi wə laasɔ lə
lekpo əsuə nnya yəətə mə
afanisayifoyifo laakpɔ kabe kato fe
lekpo eto efukpɔkpɔ seka.
14 Betidi bamfo əsuə Henok wə ni
Adam eto kafo kuansele eto ubilele

dídi etiki ɔ́tɛyɛ útsyə nkə,
“Bonamute ku wə batɔnkpe kɛnkɛ
akpi akpi ebubə.
15 Nya ookponko betidi ba kenke
lekpo. Ookponko betidi ba
leentsyue koto lə asa bua nnya
kenke béyifo ku lə etiki bua nnya
betidi ba leentsyue wə koto mfo
dídi bəńyə lə Onanto əsuə tsya eso.”
16 Betidi bamfo eedi etiki
kawɔnɔnɔ kalo betidi bamba dikpi.
Beefi nsusu lə asa bua əsuə lə
betidi əsuə nya bəətəko mə kosate
et alasa bua əsuə, kabesə əsuə kato
nya beedi etiki ku kɛnyɛ minimini
kawɛ betidi bə lə bayɛ lə nnya əsuə
bəənyə lesa nə banlɛ bɔbɛbɛ.

Bifi Mi Ǝsuə Bitəkə Lə Kristo Ǝsuə.

17 Fɛɛ mɔ bayimi, bekloma etiki
nnya Bonamute Yesu Kristo eto
batɔnkpe lɛtɛyi mi lə lefe nə léfe
mmə.
18 Bátɛyi bənkə, “Lə eyi fɛfɛ
əsuəə, betidi ebɔbɔ bəbə bedi etiki
bəkəmə mi nya booyifo lesa saa nə
baala lə Onanto membukabe əsuə.”
19 Mə ni betidi ba laakpe kəsənsə
lə betidi nti, ba ini mə əsuə eto
lɛlɛkɛsə ete baabɛbɛ, nya Onanto
eto Lɛwɔnɔ ləmbə lə mə əsuə.
20 Fɛɛ mi, mɔ bayimii, bifi mi
əsuə bitəkə lə əsuəale muəmuə lə
mi bofokanɔ kɛnkɛ əsuə. Beto ola
bɛyɛnko lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
əsuəale əsuə.
21 Bifi mi əsuə bekpe lə Onanto
eto lelabi əsuə lə lefe nə bɛnlɛ kusu
bobe bə Bonamute Yesu Kristo
ebunyə mi kaminsə utə mi nkpə
manlo.
22 Lə nyamfo esoo, binyə mba eto
bofokanɔ diməmuə tɔ ale kaminsə.
23 Bətsyuə ba nlɛ budufə lə ute
əsuəə, binə mə biləkə, nya bətsyuə
tsyaa, binyə mə kaminsə, tsya fɛɛ lə
sikpitete əsuə. Nya bikisi mə
ditsyəbi bua nə nte fe əsuə eto
bikəlɛlɛ bia diyi ku asinsa nnya
loofo mi bobiasə.

Maato Ola Kətə Onanto Lə Mi Disi.

24 Nya wə nwə loofo mi bɔkɔbe
kalɛ lə wə ani nya biemutusə bidu
bɛnɔɔ, lə uyifo mi kɛnkɛ bə kabua
saa mankɛ mi lə əsuə, lə binyə
disuəyuə lə bisu bɛbɔ lə wə
diyənde nəmə eto ənəmi.
25 Wə ni Onanto ɔni kplo wə ni bo
Ofomfokətə ɛyɛ lə Bonamute Yesu
Kristo əsuəə, diyənde, sɛkplɛ, lɛmɔ
ku əsuəale itə wə idu lə lefe nə
léfe, ku mɔmɔ isu manlo! Ibə itə.

KƎLƎKƎ KATE
Yohanes Eto Kələkə Kate Eto Kukue

1 Kukue komfo eto asa eyifo asa
nnya Onanto dítə nkə Yesu Kristo
ləkə ote beyifoyifo lə nnya ləəbə
bubə lə lefe kliminti əsuə. Kristo
ətə Yohanes wə ni wə uyifoyifo áte
nyamfo lə lefe nə ótsyese Onanto
eto ɔtɔnkpe wə ɔflɔ.
2 Nya Yohanes lɛtɛyi asa nnya
kenke únyə. Nyə nyamfo ni kɛnyɛ
ka ditsyi Onanto ɔflɔ ku ɔnukualɛ
eto ditiki nə Yesu Kristo díləkə óte.
3 Disuəyuə itə nwə lookla kukue
komfo, nya disuəyuə itə betidi ba
tsya lɔɔnɔ Onanto eto katɛyikətsyə
eto etiki nyamfo nya bootsyue asa
nnya báwɔni bákpe lə kukue komfo
koto. Itsyise lefe nə əsuə asa
nyamfo luubə ebɔfi.

Yohanes Ǝsiəsə Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa Akuanse Nya Nkpe Lə Asia Eto Lekpake Mfó.

4 Mɔ Yohanes uni lɛwɔni kukue
komfo minlɛ mi bafokanɔfɔ eto
etsyukpa akuanse nnya nkpe lə
Asia eto lekpake nəmfo botsyese.
Lefonə ku diyuə nə ditsyi Onanto
wə nsi nkpə mɔmɔ, wə dísiə taa
kasɔ ketsyikokɔ, wə nsi nlɛ bubə, lə
usiəko mi lefe nə kenke. Nko ke
awɔnɔ akuanse nnya ńyə lə Onanto
eto lekankpomɛ eto ənəmi
5 ku Yesu Kristo wə ni ɔnukualɛ
odansiɛnyə wə ni nwə Onanto
létakasə utsyiko ɔkɔmə tutɛ nya
uni kasɔ mfo eto baka kenke eto
oka wə ntəkə kato eto lefonə ku
diyuə lə disiəko mi. Waala bo, nya
úləkə bo utsyiko lə bo abua əsuə ku
wə kɔtɔ.
6 Nya útsyə sekakedikɔ útə bo,
úyifo bo besumunyə lə busumu wə
Onanto ku Anto əmə. Yesu Kristo
eto ale ni diyənde ku əsuəale idu
manlo isu manlo. Ibə itə.
7 Bebe! Utəkə lə asɔmiloku əsuə ɔlɛ
bubɛ!
Utsyuə saa ebunyə wə
ku mba léto wə afle kenke tsya.
Kawunsiə eto betidi kenke
ebuwi kaminsəku bembe ku
binəntu lə wə əsuə!
Ibə itə.
8 Bonamute Onanto, Ǝsuəalenyə
Kenke əmə lɛtɛyi nkə, “Mɔ ni kasɔ
ketsyikokɔ ku kaalosəkɔ, wə nkpe
mɔmɔ, wə lɛkɛ taa ketsyikokɔ, wə
nsi nlɛ bubə.”

Yesu Kpe Ǝsuəale Lə Ukpe Ku Bekpenkpe Ǝsuə.

9 Mɔ Yohanes, mi ɔyimi wə
dítəkəko Yesu ku mi, nya biakpe
utu kakplatsya lə disuətsyə əsuə
kənyə kanyi ka leetu mba ni wə
sekakedikɔ kamə eto bale. Béti mɛ
bakpe lə kasɔ ka ntu letsyilama
baakpo Patmos itsyise mbe Onanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ku
ɔnukualɛ wə Yesu díləkə óte eso.
10 Lə Bonamute eto diyi nəmə
əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áyifə dísiə lə
mɛ, ete mínnɔ ɔkɔɛ wə léle
bembembe fe kakpatsyaku eto
kakle lə mɔ kama eti.
11 Ɔkɔɛ əmə átɛyi nkə, “Wɔni lesa
nə fənyə ətsyə nya lə efi kukue
komfo atsyese bafokanɔfɔ eto
etsyukpa nnya nkpe lə kəmənkplɛ
ekuanse kamfo. Ke ni Efeso,
Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardis,
Filadelfia, ku Laodikea.”
12 Nya lefe nə míntsyi
míwunisəmiə lə mbe futsyə nlɛ mɛ
etiki budinkoo, nnyə sika sia eto
kakandiɛyi ekuanse.
13 Nnyə lə ke nti lesa nə lele utidi
eto ditsyəbi nə nkpe awukɛntsyɛ
nnya dikulə ekpo wə lə nkpato nya
seka eto abɔsu nkle wə lə lɛkɔɛsi.
14 Wə disi eto sewɔni eflubi
futututu fe osamu eto sele nye
olokotuku nya wə ənəmi nlɛ
buyənde fe ute wə nlɛ buńyə.
15 Wə nkpato lɛ buyənde fe ayiwa
nnya bələkə lə ute bási lele nya wə
ɔkɔɛ eto nnya nlɛ bɔbɔ lele ketu eto
ntu bo ditsyi koba kato bɔnlɛ boto
lə ditumbu kasɔ eto kudu.
16 Utidi əmə ákɔbe befandebi
bekuanse ɔlɛ lə wə kodiani. Nya
lesiabi nyɛ nnuə yayaya lɛbɔ dítsyi

lə wə kɛnyɛ. Nya wə ənəmi kenke nlɛ buyənde fe nkɔminti eto kofe.
17 Se mínyə wəə, ndu nnɔ lə wə akɔ fe utidi wə díkpe. Úfi wə kodiani útəkə mɛ lə əsuə nya ɔ́tɛyi nkə, “Mante sikpi! Mɔ ni Ututɛ ku Ɔfɛfɛ.
18 Mɔ ni nwə nsi nkpe nɛ! Ńkpe, fɛ mɔmɔɔ, nsi nkpe idu isu manlo manlo. Nkpe əsuəale lə ukpe ku bekpenkpe eto kawunsiə əsuə.
19 Nyaso wɔni asa nnya fənyə, asa nnya nkpe mɔmɔ ku nnya luubə kama tsya ətsyə.
20 Akulasa nnya nkpe lə befandebi akuanse nnya fənyə lə mɔ kodiani ku sika sia eto kakandiɛ eto keyi ekuanse kamə ni bənkə befandebi bekuanse biamə ni Onanto batɔnkpe itə bafokanɔfɔ eto etsyukpa akuanse nyamə. Nya iyi ekuanse nyamə ni etsyukpa akuanse nyamə.”

2

Kukue Ko Ɔwɔni Utə Efeso Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

1 Mfo nya ɔ́tɛyi mɔ Yohanes nkə, “Wɔni etiki nyamfo atsyese Efeso eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə,

Mɔ, Yesu, nwə nlɛ befandebi bekuanse lə kodiani, nya ɔnlɛ bɔyɛ lə sika sia eto kakandiɛ eto keyifo ekuanse nti eto etiki ni nnya nlɛ bubə mfo nɛ.
2 Nnyi keyifo ka fékeyifo, nyi kase fákplatsya ku kase fákpe dibusə ku kase fákpe nkɛale fənyə kanyi. Nnyi miə aanla babuyifo tidi eto asa. Áto mba laakpo mə əsuə bə batɔnkpe abe, fɛɛ benni, nya fənyə fə beyifo badiantidi.
3 Nyi miə akpe dibusə nya fənyə kanyi lə mɔ disi nya ani mánlo fə.
4 Fɛɛ kabua ka minyə lə fə əsuə ni bənkə, ensi anla mɛ mɔmɔ fe kase fákala mɛ kɔ.
5 Nyaso kloma kaka fətəkə fɛ fáfankli fetsyi əsuə. Tsyi awuninsə lə ətsyə fe kase fətsyə kɔ. Nya lə tsyi awunisə lə fə abua əsuə, lə inni nko muubə ntsyi fə okandiɛ eto uyi əmə lə wə kənyəkɔ
6 Fɛɛ nnya ni fə afele ni bənkə, leekisi asa nnya Nikolatia eto betidi leeyifo fe kase mintsya leekisi nya.
7 Lə akpe atoo, nyalɛ tsyue ato lə anɔ lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi. Mba ditəkə kato, muutə mə kuyi ko ləətə nkpə ko ńyə lə Onanto eto ɔkpɔ kafo eto eyibibi ətsyuə miə bedi.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Smirna Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

8 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue komfo atsyese Smirnafɔ eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fə,

Mɔ, Yesu, wə ni ututɛ ku ɔfɛfɛfɛ, wə díkpe fɛ usi ótaka útsyi ɔkɔmə úbə nkpə, nlɛ nyamfo bɔtɛyi minkə,
9 Nnyi kanyi ka bɛnlɛ bunyə ko ohiã wə bɛnlɛ bunyə. Fɛɛ lə sitinti, biyifo batabinyə. Nnyi asa bua nnya mba bə mə ni Yudafɔ fɛ benni Yudafɔɔ, laatɛyi kefi kabiasə mi. Bomu beyifo mba nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa nti.
10 Biante kanyi saa ka biəbə bunyə sikpi. Bitsyue ato lə bənɔ. Obonsam eboto mi bətsyuə obe, utə bə beti mi bətsyuə bakpe lə aba eto diyo, biunyə kanyi itə eyi lefosi. Bidi ɔnukualɛ bitə mɛ lə ibə bə balo mi kulaa tsya, nya muutə mi nkpə manlo eto lekankpakpa fe mba dítəkə kato.
11 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa nə Ləwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi! Mba luutəkə lebua kato, embudufə lə ukpə nuəfə manlo manlo əsuə.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Pergamo Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

12 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue ətə Pergamo eto bafokanɔfɔ

eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe nkə,
Mɔ, Yesu, wə nkpe lesiabi nyɛ nnuə yayaya eto etiki ni nkə,
13 Nnyi kaka binsi, kaka Obonsam dítsyə wə sekakedikɔ. Befo mɛ bɛnɔ kekleke. Nya bianyani mi bofokanɔ lə mɛ lə lefe nə bálo Antipa kulaa tsya, wə didi mɔ etiki lə ɔnukualɛ eto kusu əsuə lə kaka Obonsam nsi.
14 Fɛɛ nkpe etiki sɛkɛ lə mi əsuə. Bekpé betidi bətsyuə lə mi nti ba ntekeko Balam eto asatete. Utidi əmfo ni nwə léte Balak kase ɔɔwɛ Israel bebi okpe lə lebua əsuə, nya ɔ́wɛ mə ókpe bédi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi, nya bédi sɛsɔnɔ.
15 Nko kee, mi bətsyuə tsya ntəkəko Nikolatiafɔ eto asatete kama.
16 Bisinkli lə mi abua kama! Lenni nkoo, yəmbɔklɛ muubə mi ɔflɔ nya muufi lesiabi nə nkpe mɛ lə kɛnyɛ nkpɔnko betidi bamfó lema.
17 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi. Mba ditəkə katoo, muutə mə manna eto didisa kulakula nəmə ditsyuə. Muutə mə utsyuə saa tsya lebaflubia nə əsuə báwɔni diye fɔfɔ nə kuutsyuə saa lenyi bətəkə enso nwə hã léfo ni.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Tiatira Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

18 “Wɔni kukue komfo atsyese Tiatira eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə,
Kɛnyɛ kamfo etsyi Onanto eto Ubi wə eto ənəmi nlɛ bunyə fe ute seka, nya wə akpa nlɛ buyənde fe ayiwa nnya bási ele kɛnkɛ.
19 Nyi keyifo ka feyifo. Nyi kase fala mɛ, fə bofokanɔ lə mɛ ku fə kesumu lə kanyinyənyə əsuə ku dibusə nə nkpe fə, nyi miə alɛ bokplatsya mɔmɔ kaso kɔ.
20 Fɛɛ nnya minyə ləmbə kɔnɔ lə fə əsuə ni bənkə bítə usio wə baakpo Isabel, wə nkə uyifo Onanto eto unyɛləkətidi kusu ɔnlɛ asa bote mɔ beyifoyifo, kanyansə mə kusu kedi asɔnɔ, nya beedi edisa nnya béfi bətə bəfiə kedi.
21 Ntə wə lefe miə ɔtsyi ɔwuninsə lə ɔyɛ abua buyifo, fɛɛ ɔ́ni nkə wəmbɔyɛ wə sɛsɔnɔdi.
22 Lə nnya esoo, muutə unyə kanyi lə wə belabeke biamə əsuə nya mba laakpo wə ebunyə kanyi sitinti. Muuyifo nyamfo nko lə bantsyi bawuninsə bayɛ asa bua nyamfo buyifo ku wə.
23 Moolo mba ntəkəko wə tsya lə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke tsya lə bate bə nyifo nwə nyi utsyuə saa eto nsusu kəmiə ku wə alasa. Moofo utsyuə saa kayo ɛyɛ lə wə eyifosa eto kɛnyɛ.
24 Fɛɛ mi Tiatirafɔ fɛfɛ ba dímamfo wə asatete bua nyamə, mimba dímankase wə asatete nnya baakpo bə Obonsam eto asakulakula nnya eto kəmiə letsyo, bɛnɔ, mensimbutsyisə mi bitsyike bamba saa.
25 Fɛɛ isu ese lefe nə muubə, bɛkɔbe lesa nə bɛnlɛ kɔni kekleke bɛlɛ.
26-27 Nya mi bətsyuə ba luutəkə lebua kato nya bɔɔlɛnko nko isu ese lə kalosəkɔɔ, muutə mə əsuəale fe kase mímfo mintsyiko mɔ Anto ɔflɔ. Muutə mə əsuəale bedi seka lə ese ese əsuə,
‘Bedi seka lə mə əsuə ku kɔni ale,
baba mə besense bakpo fe kase
baaba ekplibi seka.’
28 Muutə bəyənde fe kolensiənto eto sefandebi ke tsya.
29 Lə bekpe atoo, nyalɛ bitsyue koto lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi.”

3

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Sardisfɔ Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

1 “Wɔni etiki nyamfo atsyese Sardisfɔ eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə,

Mɔ nwə nlɛ Onanto eto awɔnɔ
akuanse ku befandebi bekuanse
lə kɔni nlɛ bɔtɛyi nɛ.
Nyi keyifo ka fanlɛ buyifo, nyi
miə afo diye bə esi nkpə, fɛɛ
ebukpə fɛ fanyɛ!
2 Nyaso taka lə akpe əsuə
nkɛale fɛ lə ekpe alo kenke. Itsyise
nyə ntsyə lekpo miə nnya fékeyifo
mamflɔ tɔ elo lə mɔ Onanto eto
ənəmi.
3 Nyaso kloma lesa nə báte fə
ku lesa nə fánɔ, tsyue nnya koto lə
etsyi fə nkpə awunisə ələkə fə əsuə
lə abua əsuə. Fɛɛ lə əmansankli
atsyi awuninsəə, muubə fə ɔflɔ fe
uyu seka, nya fəmbote lefe nə
muubə.
4 Fɛɛ betidi esiani lə mi nti lə
Sardis ebu ba dímanansə tɔ mə
awu. Bookpe awu flubia bətəkəko
mɛ, itsyise mə dińyə itə bə beyifo
mɔ bale.
5 Utsyuə saa ke luutəkə lebua
kato, okpe awu flubia fe mə kee,
membuləkə wə aye lə mba nsi nkpə
eto kukue komə kafo. Muudi wə
adansiɛ lə mɔ Anto ku Onanto eto
batɔnkpe kenke eto ənəmi miə
uyifo mɔ bale.
6 Lə bekpe atoo, nyalɛ bitsyue
koto lesa nə Lɛwɔnɔ nlɛ
bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə
bɔtɛyi.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Filadelfia Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

7 Lə nyamfo eto kamaa, ɔ́tɛyi mɛ
nkə, “Wɔni nyamfo atsyese
Filadelfia eto bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe
fənkə,
Nwəmfo eyifo ɔkɛnkɛnyə nya
wə ditiki eyifo ɔnukualɛ. Wə nlɛ
Oka David eto əsuəale eto safui
sia lə ɔsini siku sitsyuəə,
kuutsyuə saa əmbə wə loofo se
buti. Nya lə uti see, kuutsyuə saa
embofo se bɔsini.
8 Nyi keyifo ka feeyifo. Nyi miə
akpé əsuəale sɛkɛ tsya, áfo mɔ
asatete nya fámani mɛ. Nsini
kusu ntsyə fə sɛtɔ ko kuutsyuə
saa ləmbofo buti.
9 Lɔ abe! Betidi bətsyuə kpe ba
nkpe lə Obonsam eto ditsyukpa
əsuə nya baakpo mə əsuə bə
Yudafɔ, fɛɛ benni Yudafɔ, badia
beni. Muuyifo mə bəbə base akonki
lə fə akɔ. Muutə məmblɛ te bə
maala fə.
10 Nya se bitsyue mɔ etiki koto,
nya bíńyə kekleke bínyə kanyi saa
eto okloe esoo, muuləkə mi ntsyiko
lə kanyinyənyə eto bulə kekleke eto
lefe nə ləəbə bubə lə kawunsiə
kamfo əsuə ka buufi bato kasɔ mfo
eto betidi kenke babe.
11 Nlɛ bubə lə lefe kliminti
əsuə. Bɛkɔbe lesa nə bɛnlɛ lə
kɔni bɛlɛ kekleke bə kuutsyuə saa
embɔlɛ lesa nə ni mi kayofofo
ofo.
12 Muuyifo nwə luutəkə kato,
oseke lə mɔ Onanto eto Disumuyo
eto diyo. Uńyə mfó lefe nə kenke
nya bembudi wə bewui kulefe.
Mɔɔwɔni mɔ Onanto eto diye ku
mɔ Onanto eto umənkplɛ,
Yerusalem fɔfɔ, wə lɔɔbɔ utsyi mɔ
Onanto ɔflɔ kato ubə kasɔ ntəkə lə
wə. Mɔɔwɔni mɔ diye fɔfɔ tsya
ntəkə lə wə.
13 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ
lesa nə Lɛwɔnɔ nlɛ bafokanɔfɔ
eto etsyukpa bɔtɛyi.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Laodikea Eto Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa.

14 Nya usi ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Wɔni
ətə Laodikea eto bafokanɔfɔ eto
Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə,
Nwə ni ibə itə wə ni nwə
leeyifo asa lə kusu əsuə ku nwə
laatɛyi Onanto eto ɔnukualɛɛ, wə
əsuə ɛyɛ Onanto díyifo asa nnya
kenkee, eto etiki ni bə,
15 Nyi keyifo ka féyifo nya
minyi miə əmənyuə nya famamfo
ute tsya. Fɛɛ eni nla miə yuə nye
fo ute.
16 Fɛɛ se feyifo lentilenti,
fəmənyuə nye famamfo ute esoo,
muutufə fə nwui lə mɔ kɛnyɛ.
17 Aatɛyi fə, ‘Otabinyə mini,
bike kpé mɛ nya kulesa manhiã
mɛ.’ Fɛɛ enyi fə uminsətidi ku
ohiãfɔ, utidi wə dimamflɔ, unəmba
ku nwə nyɛ leyaleya feni.

18 Nyaso nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ minkə
ya sika sia lɛlɛkɛ, sia báyinklisə lə
ute etsyiko mɔ ɔflɔ bə lə afiani
otabinyə, ya kafia flubia lə eti bə lə
ayɛ leya bɔyɛ kakpe fə əsuə kofani.
Ya ənəmi eto afa akpo lə ənəmi lə
ənyə asa kukɔnɔ.
19 Betidi ba maalaa, mə
məəyənki kakpe kənə koto nɛ.
Nyaso fo ute lə akɔse atsyi lɛkɔɛsi
awunisə lə fə abua əsuə.
20 Nɔɔ! Nńyə lə kesie nlɛ siku
bɔsɔ. Lə utsyuə anɔ mɔ ɔkɔɛ nya
ɔsini mɛ sikuu, muudufə wə diyo
nya bonko wə lookpe kɔni lə ɔkpɛ
ɔni budi lesa.
21 Utsyuə saa ke lɛkpɔ utəkə
lebua kato, muutə kusu usiə lə mɔ
ɔflɔ lə kaka minsi lə mɔ
lekankpomɛ əsuə, fe kase míntəkə
kato nya minsi lə mɔ Anto eto
lekankpomɛ ɔflɔ seka.
22 Lə bekpe ato, nyalɛ bɛnɔ lesa
nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ
eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi.”

4

Kase Banlɛ Onanto Bɔtɛsə Lə Wə Sekakedikɔ.

1 Lə lefe nəmfóo, nsi nyə
buləkəkate butsyuə nya mínyə siku
sia básini bətsyə leya lə Onanto eto.
Nya mfó mínɔ ɔkɔɛ utsyuə wə nlɛ
bole fe kakpatsyaku nsi nlɛ bufə
katɛyi mɛ nkə, “Bə kato mfo, lə
nləkə nnya ləəbə bubə kama nte
fə.”
2 Lamfolamfo, Lɛwɔnɔ nəmə
áyifə dísiə lə mɛ nya mínyə
lekankpomɛ ditsyuə kato mfó nə
əsuə utsyə nsi.
3 Nwə nsi lə lekankpomɛ nəmə lə
buyənde fe yaspa ku sardis eto aba
nnya lefo koya nya kɔlɛsensə ko nlɛ
buyənde fe emeralda eto leba seka
létsyilama lekankpomɛ nəmə.
4 Bétsyue akankpomɛ awosi ənuə
ana tsya nya létsyilama
lekankpomɛ nəmə, nya beninɛ fosi
ənuə ana tsya ba nkpe awuflubia,
nya benti sika sia eto akankpakpa
nsi lə akpomɛ nyamə əsuə.
5 Nya ofamfa ku ɔsitoto eto kɔsɔ
lɛ bɔbɔ ketsyi lə lekankpomɛ nəmə
əsuə. Atɛ akuanse nlɛ bunyə lə
lekankpomɛ nəmə eto sɛtɔ. Nyamfo
ni Onanto eto awɔnɔ akunse nyamə
nɛ.
6 Nya lekankpomɛ nəmə eto sɛtɔ
akpa wuee, fe lekpo befi ahũhuɛ
beyifo.
Asayifoyifo nya nkpe nkpə, nya
dikə ənəmi kpenkpenkpe sɛtɔ ku
kama, ńyə etsyilama lekankpomɛ
nəmə eto akpake nnya ta kenke
7 Etutɛ ále tsyata. Ǝnuəfə ale
ɔtrɔmu. Ǝtsyəfə kpe ənəmi fe utidi.
Nya anale ale kɔlikpo ko nlɛ
bufunini.
8 Asa nnya nkpe mfó eto əsuə saa
kpe mbamba akua akua, nya ənəmi
diyi nnya etsyilama kalebe saa, nya
ɛnlɛ ese busə lefe saa katɛyi nkə,
“Kɛnkɛ, kɛnkɛ, kɛnkɛ
ni Bonamute Onanto wə ni
əsuəalenyə lefe nə ta,
wə nsi nkpe mɔmɔ, wə dísiə taa
kasɔ ketsyikokɔ,
wə nsi nlɛ bubə.”
9 Asa nnya nsi nkpe mfó eese atɛsɛ,
dibu ku lɛninsɔ eto ese itə nwə nsi
lə lekankpomɛ əsuə wə nsi nkpə
lefe saa isu lefe saa.
10 Lə beyifo nkoo, beninə fosi ənuə
ənə bamə aataka kakpoo kasɔ lə
nwə nsi lə lekankpomɛ eto ənəmi
kesumu wə ke ni nwə nsi nkpe itə
lefe manlo manlo nya bəələkə mə
akankpakpa kətsyə lə lekankpomɛ
nəmə eto sɛtɔ kese ese katɛyi nkə,
11 “Bonamute ku bo Onanto!
Fə dińyə itə atɛsɛ ku dibu ku
əsuəale.
Itsyise fə diyifo asa nnya ta kenke,
nya fətə fə məmblə siə nkpə
bo lɛflɔ lə fə lelabi əsuə.”

5

Lesamubi Nəmə Áfo Kukue Ko Bəkənə Mfó.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə kukue
kutsyuə ko bəkənə ko nwə nsi lə
lekankpomɛ əsuə nlɛ lə wə kodiani.
Báwɔni asa lə ko lekpake nə ku

nnɛ, nya béfi sitə eto etinsa beti ko kɛnyɛ lə akpa akuanse.
2 Mfó mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe
kplɛ utsyuə wə léto ɔkɔɛ
bembembe ɔ́tɔ nkə, “Owoe ni nwə
diŋ́yə utə bə ufə sitə eto etinsa
siamə lə ɔsini kukue komfo?”
3 Fɛɛ bənnyə kutsyuə saa lə kato
lee kasɔ lee lə ɔkɔmə wə loofo
kukue komə bɔsini lə obe ko kafo.
4 Nwi keku tinti se bámfo kutsyuə
saa bunyə wə díŋ́yə utə bə umənkli
ko lə okla.

5 Mfó əmə nya beninə bamə eto
ɔni lɛtɛyi mɛ nkə, “Mensiwi keku.
Bee! Yesu wə baakpo Tsyata wə
lɛbɔ utsyi lə Yuda eto kusə,
ɔkplɛnyə wə ni Oka David eto
ufluflu, wə dítəkə kato, wə diŋ́yə
utə bə ɔsini sitə eto etinsa akpa
akuanse nya béfi béti kukue komə
eto kɛnyɛ nɛ.”

6 Lə nnya kamaa, nnyə Lesamubi
nə nŋ́yə lə lekankpomɛ nəmə eto
ntinti, nya asa ana nnya nsi nkpe
mfó əmə létsyilama wə ku beninə
bamə. Nya íyifo fe bolo bálo
lesamubi nəmə. Aakpɛ akuanse ŋ́yə
ni lə disi ku ənəmi akuanse, nya ni
Onanto eto awɔnɔ akuanse nnya
bátsyese kawunsiə kamə kenke.
7 Lesamubi nəmə ésu ófo kukue
ko nwə nsi lə lekankpomɛ nəmə nlɛ
lə wə kodiani.
8 Kase ófo kukue komәə, asa ana
nnya nsi nkpe nyamə ku beninə
fosiənuə ena bamə ákpo kasɔ lə
lesamubi nəmə eto ənəmi. Mə
utsyuə saa lɛ osanku ku sika eto
ɔkpɛ lə kɔni. Kakpɛ kamə éyi ku
lufui nnya ni Onanto eto betidi ba
lefo banɔ eto olatoto.
9 Bése kusə fɔfɔ ko nlɛ bɔtɛyi nkə,

“Aflɔ ətə bə afo kukue komə,
nya bə lə efe sitə eto etinsa
ekuanse sia nti lə kukue
komə eto kɛnyɛ.

Itsyise bálo fə,
nya ɛyɛ lə fə əsuə bufi kətə
kedi eto ukpe əsuəə,
áfó betidi kpə eto disi eto kayo
ətə Onanto.

Betidi bamfo etsyi ese ese, bele
bele, nsɔ nsɔ, ku kawunsiə
eto betidi kenke.
10 Éyifo mə báfiani besumunyə eto
sekakedikɔ ba leesumu bo
Onanto,
nya boodi seka lə kasɔ kamfo.”
11 Nya se minsi mímbe, nnyə
kato eto batɔnkpe akpi, akpi ku
awo, awo ba ləmbə leklabii, ŋ́yə
batsyilama lekankpomɛ nəmə ku
asa ana nnya nkpe nkpə nyamə ku
beninə bamə.
12 Nya banlɛ ese busə bembembe
bənkə,
“Lesamubi nə bálo əŋ́yə ditə bə,
lɛkɛ əsuəale, setabikɛ, kobe,
bofobuyifo,
dibu, diyənde ku atɛsə.”
13 Nya mínɔ se asa nnya kenke
Onanto díyifo nkpe kato ku kasɔ
mfo, kasɔ kəmiə ku lekpo kafo ku
asa nnya kenke nsi nkpə nlɛ ese
busə katɛyi nkə,
“Nwə nsi lə lekankpomə əsuə ku
Lesamubi nəmə,
mə mbə atɛsə, dibu, diyənde ku
əsuəale idu manlo isu
manlo.”
14 Nya asa ana nnya nsi nkpə léfo
bátanɔ bə, “Ibə itə.” Nya beninə
bamə lékpo lə kasɔ, nya bésumu
Onanto ku Lesamubi nəmə.

6

Lesamubi Nmə Ásini Sitə Eto Etisa Nyamə.

1 Nya mínyə se Lesamubi nəmə
dífə sitə eto etinsa tutɛ nyamə ɔ́sini
kukue komə nya mínnɔ se asa ana
nnya nsi nkpə eto ani léto ɔkɔɛ
íkumi fe ofamfa seka ɛtɛyi nkə,
“Bə!”
2 Mbe, nya mínyə ɔtɔmli flubia
utsyuə. Nwə nsi lə wə lɛ sifie lə
kɔni nya bətə wə lekankpakpa
ditsyuə. Úsiə lə wə nya ɔ́bɔ fe
omamanyə wə ləətəkə kato ntɔ
kato kətəkəkɔ.
3 Nnya kamaa, Lesamubi nəmə
əfə lɛsini sitə eto etinsa eto etinsa
nuəfə nyamə nya mínnɔ asa ana

nnya nsi nkpə eto unuəfə lɛtɛyi nkə, “Bə!”
4 Nya ɔtɔmini bamba wə lɛsɛ lɛbɔ úbə. Bətə nwə ləəsiə wə əsuəale bə unə lema oboko kawunsiə eto betidi lə balo mə bətsyuə. Bətə wə lesiabi nyɛ nuə nə lɛmɔ.

5 Nyamfo eto kamaa, Lesamubi nəmə əfə sitə eto etinsa tsyəfə nyamə nti lə wə kukue komə eto kɛnyɛ. Mfó mínɔ se asa ana nnya nsi nkpə eto ətsyəfə lɛtɛyi nkə, “Bə!” Nya se mímbee, nnyə ɔtɔmini naa bamba nya nwə nsi lə wə lɛ nseni lə kɔni.
6 Nnɔ ɔkɔɛ utsyuə wə nte fe bɔbɔ ɔ́bɔ utsyi lə asa nnya nsi nkpə ɔflɔ wə lɛtɛyi nkə, “Kamɔ eto ɔkpɛ tɔ itə diyi lɔni eto kayofofo nya antabi eto ɛkpɛ itsyə ńyə itə diyi eto kayofofo. Fɛɛ mambiasə nnuəbi ku wain eto eyi nnya ńyə mfó!”

7 Nya kama nnya Lesamubi nəmə dífə sitə eto etinsa nale. Nya mínɔ asa nnya nsi nkpə eto anale didi etiki ɛtɛyi nkə, “Bə!”
8 Lə mbe mfó, nnyə miə ɔtɔmini wə nte fe ntɔ eto ditsyəbi nńyə. Baakpo nwə ləəsiə lə wə bə ukpe. Nya utidi bamba tsya təkəko wə kama baakpo ɔkɔmə. Bətə mə əsuəale bə balo kawunsiə eto betidi eto lekpa nale, ɛyɛ lə lema, kukpɛnsɛ, bufi ku ɛyɛ lə bebutubuki ba ləəmuə betidi əsuə.

9 Se Lesamubi nəmə dífə sitə eto etinsa nɔnde, ńyə awɔnɔ ətsyuə lə kedikətəkɔ eto ləba nəmə kalɔ, mba bálo eto awɔnɔ, se bəbə Onanto eto leba nəmə kalɔ, mə ni mba bálo se bábé Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya nya bédi ni ɔnukualɛ eso.
10 Awɔnɔ nyamə áfã bembebe ɛtɛyi nkə, “Bonamute, eni əsuəalenyə kenke, ɔkɛnkɛnyə ku ɔnukualɛnyə. Nte lefe nə eto lefe ko, fookponko kawunsiə eto betidi lekpo, ənə mba lélo bo koto?”
11 Bətə mə utsyuə saa awu flubia kɛntsyɛ ókpe, nya bátɛyi mə bənkə besi babe mə kusu sɛkɛ isu ese lefe nə eto lefe bálo mə beyifotsyuə ku mə bayimi eto sitiditu kenke balosə fe kase bálo mə tsya.

12 Lə nyamfo eto kamaa, nnyə se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa lə lekpa kuande əsuə, kawunsiə kenke étinkə kekleke, nya kofe lɛyɛ bofa nya lesa saa lena sũũ fe kafia na, nya kofande lɛsɛ həə fe kɔtɔ.
13 Befandebi, álo bitsyi kato bibə bɛsɔ kasɔ fe kase eyibibi mambemambe laalo kakpo lə kasɔ lə ufiebi asɔ kekleke.
14 Difule ánya lamfolamfo fe kase bəəkənə kukue seka nya kɔtini saa ku kasɔ ka ntu letsyilama lɛnyi lə nyənkɔ.

15 Mfó nya kawunsiə eto baka, Aba bamamanyə ninə, batabinyə ku bəsuəalenyə, ku betidi ba kenke, ndomufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə, difi mə əsuə bákula lə əbiəku ku abanse kalɔ ku lə atini əsuə.
16 Báfa bákpadi atini ku abanse bə, “Beba bekpo bo lə əsuə biti bo bekpe itsyi lə nwə nsi lə lekankpomɛ eto ənəmi ku lə Lesamubi nəmə eto lɛblɔfi eto ənəmi.
17 Itsyise Onanto ku Lesamubi bamə eto ləblɔfi eto diyi nəmə eboyo! Nya owoe loofo bunyə lə nnya ənəmi?”

7

Únyə Israel Eto Betidi Kɔkpi Lofa Betidi Fosi Ana Betidi Ena.

1 Lə nyamfo eto kamaa, ńnyə Onanto eto batɔnkpe ena bətsyuə ba nyə lə kawunsiə eto esi ana nyamə ba lɛkɔbe kefiebi ənə kamə banlɛ, beti kefiebi kamə bə kayɛ bɔsɔ lə kasɔ, lə lekpo nye lə eyi əsuə.
2 Nya minsi minyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lɛbɔ utsyi lə kofekatokɔ ɔnlɛ kato bobe, nya Onanto wə nsi nkpə eto lekpotsyəsa ntəkə lə wə. Onanto ditə əsuəale nkə beyifo lesafimfi kasɔ ku lekpo,
3 nya ɔ́tɛyi nkə, “Bienyifo lesafimfi kasɔ, lekpo nye eyi saa, isu eyo lefe nə buufi sitə eto etinsa

butsyə Onanto eto beyifoyifo eto
nto lekpo.”
4 Nya bátɛyi mɛ bənkə betidi ba
béfi Onanto eto sitə eto etinsa
bətsyə lekpo lə mə nto eto leklabi
ebuyifo betidi akpi kolofa awosi
ana ana (144,000). Betidi bamfo
étsyi Israel eto lefosi mfo nuə kafo.
5-8 Betidi lefosi akpi ənuə étsyi
Israel eto kafo əsuə. Mə ni
Yuda, Ruben, Gad, Aser, Naftali,
Manase, Simeon, Lewi, Isakar,
Sebulon, Yosef ku Benyamin.
9 Lə nyamfo eto kamaa, ńyə
sitiditu kplɛ ditsyuə nə eto betidi
kuutsyuə lembofo bokla! Betsyi
kasɔ saa, ese saa, bele tɛyi tɛyi saa,
betidi betidi saa eto okle, nya bənyə
lə lekankpomɛ nəmə ku Lesamubi
nəmə eto ənəmi, nya bankpe
awuflubia, nya banlɛ bekabe lə ani.
10 Nya báfa ku ɔkɔɛ bembembe
bátɛyi bənkə,
“Bofokətə etsyi Boanto Onanto
wə nsi lə lekankpomɛ əsuə
ku Lesamubi nəmə ɔflɔ!”
11 Onanto eto batɔnkpe kenke
bəńyə batsyilama lekankpomɛ
nəmə ku beninə bamə ku asa ana
nyamə, nya batɔnkpe bəmə difusə
ənəmii kasɔ lə lekankpomɛ nəmə
eto ənəmi, besumu Onanto,
12 katɛyi nkə,
“Ibə itə! Atɛsə, diyənde, kobe,
lɛninsɔ, dibu, əsuəale ku
kakplɛkɔ
lə idi bo Onanto əmə eto ale
idu manlo isu manlo!
Ibə itə!”
13 Beninə bamə eto ɔni átɔ mɛ
nkə, “Bawoe ni betidi ba nkpe awu
flubia kɛntsyɛ mfo? Nya se bétsyi?”
14 Mfó nya mintɛyi mə miə,
“Bonamute, minnyi. Fə nyi.”
Mfo nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Mba mfó
ni betidi ba dínyə kanyi kekleke fɛ
bábɔ báfe. Bəflə mə awu éle
futufutu lə Lesamubi nəmə eto kɔtɔ
əsuə.
15 Nyasoo,
bəəńyə lə Onanto eto lekakpomɛ
nəmə eto ənəmi
kesumu wə ketsye ku kakɔmi lə
wə Disumuyo.
Itsyise nwə nsi lə lekankpomɛ
nəmə əsuə ebota mə disi lə
wə ənəmi.
16 Kukpɛnsɛ nye utukuɛ
esi əmbɔlɛ mə kulefe.
Nya kofe nye utefofo saa
ensiembufi mə.
17 Itsyise Lesamubi nə nkpe lə
lekankpomɛ nəmə eto ntinti
mfóo, ebɔlɛ mə ola, obe mə.
Wookpa mə ɔyɛnko usuko kaka
nkpə eto ntu bo laayifə lefe
saa nkpe.
Nya Onanto tsya lɔɔsi mə binəntu
saa lə ənəmi.”

8

Lesamubi Nəmə Éfe Sitə Siamə Lə Lekpa Kuansele.

1 Se Lesamubi nəmə dífə sitə eto
etinsa sia nti lə lekpa kuansele
əsuəə, ídi kanana lə kato itə fe
lebombosɔsɔ eto kutsyə.
2 Nnya kamaa, nnyə Onanto eto
batɔnkpe ekuanse ba ləəńyə lə
Onanto eto ənəmi, nya útə mə
nkpatsyaku nkuanse.
3 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba
wə lɛlɛ sika sia eto dikplibi nə kafo
baatonsə lufui kɔnii, lɛbɔ úńyə lə
leba nə əsuə bəətə kedi ɔflɔ. Bətə
wə lufui kpə bə ufi ɔkɔ ku Onanto
eto betidi ba kenke eto olatoto əsuə
lə ufi utə kedi lə sika sia eto
kedikətəkɔ eto leba nə ńyə lə
lekankpomɛ nəmə ɔflɔ.
4 Se banlɛ lufui nəmə botonsəə,
ni kuyuə ko nlɛ boto kabɔ lə
dikplibi nəmə kafo ákɔ ku Onanto
eto betidi eto olatoto ɛyɛ lə Onanto
eto ɔtɔnkpe wə nńyə lə wə ənəmi
eto ani isu Onanto ɔflɔ.
5 Lə nyamfo eto kamaa, Onanto
eto ɔtɔnkpe əmə ələkə ute lə
Disumuyo eto leba nəmə əsuə úfi
úyisə lufui eto dikplibi nəmə nya
úsə wə ókpo lə kasɔ əsuə. Se úyifo
nkoo, nnɔ se kato díkumi
bembembe, nya kato léto ɔsi, nya
kasɔ dítinkə.

Onanto Eto Batɔnkpe Bamə Éfe Mə Nkpatsyaku.

6 Mfó nya Onanto eto batɔnkpe
ekuanse ba nlɛ nkpatsyaku dímuə
əsue bə beefə mə nkpatsyaku
bomə.
7 Onato eto ɔtɔnkpe tutɛ əmə éfe
wə kakpatsyaku. Lamfolamfo,
etubankli ku ute wə létsyaka ku
kɔtɔ ábɔ ékpo lə kasɔ nya étonsə
kawunsiə eto lekpa tsyəfə, nya eyi
eto lekpa tsyəfə léto. Fɛɛ sefaa,
semblɛ kenke áto.
8 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe nuəfə tsya éfe wə
kakpatsyaku. Nya lesa nə lele
kɔtini kplɛ ko nlɛ ute bunyə lɛbɔ
nya báto ko bákpe lə lekpo kəmiə.
Nya lekpo eto ntu bomə eto lekpa
tsyəfə léfiani kɔtɔ.
9 Nya akpɛ ku bebuki ba nkpe lə
ntu bomə eto lekpa tsyəfə kenke
díkpe. Nya ntu eto efue nnya ntəkə
lə ntu bomə eto lekpa tsyəfə lébia.
10 Onanto eto ɔtɔnkpe tsyəfə éfe
wə kakpatsyaku. Mfó nya sefandebi
kplɛ sitsyuə sia nlɛ ute bunyə fe
lɛtɛ léfankli sitsyi kato sídufə lə ntu
bo laabɔdi ku mbo ni ntuyifəyifə
eto lekpa tsyəfə əsuə.
11 Baakpo sefandebi siamə bə
Kalokatakata. Ntu eto lekpa tsyəfə
áfiani ntu bo nkpe kalo, nya betidi
kpə bətsyuə díkpə itsyise bənə ntu
bomə eso.
12 Mfó nya ɔtɔnkpe nale dífə wə
kakpatsyaku. Ítə bə kofe eto lekpa
tsyəfə, kofande eto lekpa tsyəfə ku
befandebi eto lekpa tsyəfə, nnya
ətsyuə saa eto diyənde eto lekpa
tsyəfə áni. Lə nyaso ketsye ku diyi
eto lekpasə nə laakɛ eto lekpa
tsyəfə áni.
13 Lə nyamfo eto kamaa, se minyə
minlɛ bobe, ńnyə kɔlikpo kplɛ
kutsyuə se kɔnlɛ bufunini kato
fanlo, kafe katɛyi ku ɔkɔɛ
bembembe katɛyi nkə, “Mbɔbɔɛ,
mbɔbɔɛ, mbɔbɔɛ məətə betidi ba
luubu besiə lə kawunsiə lə lefe nə
Onanto eto batɔnkpe fɛfɛ itsyə ba
luubu luufe mə nkpatsyaku ntsyə
bomə.”

9

1 Mfó Onanto eto ɔtɔnkpe nɔnde
dífe wə kakpatsyaku. Nya mínyə
sefandebi sitsyuə ditsyi kato síbə
sɛsɔ lə kasɔ, nya béfi ukpe kəmiə
eto dibiə nə lena sũũ eto safui bətə
se.
2 Sɛsini ukpe kəmiə eto dibiə kplɛ
nəmfo nya kuyuə ko nte fe
ditefɛnku əsuə kɔ́bɔ kutsyii, díti
kofe eto ənəmi ku ko diyənde itə
difule kenke lena sũũ lə kuyuə ko
lɛbɔ kutsyi lə dikpəmbiə nəmə eso.
3 Bekpese áló betsyi kuyuə komə
əsuə bəbə bákpo lə kasɔ nya
Onanto dítə mə əsuəale fe bakpoe
ba laata seka.
4 Bátɛyi mə bənkə, bambiansə
afanto nye seefa nye kuyi saa enso
betidi ba Onanto dímən təkə mə
leba lə mə nto.
5 Bətə bekpese bamə kusu bə bate
betidi bamə ohiã itə afa anɔ, fɛɛ
banlo mə. Lə bata utidi, yeefi fe
kanyi ka fuunyə lə okpoe ata utidi
seka.
6 Lə afa anɔ nyamfo nti, bɔɔbɛbɛ
ukpe bə beekpe, fɛɛ bembunyə wə
bekpe. Boola bə beekpe, fɛɛ ukpe
ebutsyetsyi udu lə mə ɔflɔ.
7 Bekpese bamə eto ditsyəbi te fe
batɔmli ba léto akpatsya itə lema
bɔkpɔ. Béti mə akpakpa nnya lele
sika sia eto akankpakpa lə mə esi.
Nya mə ənəmi lele betidi eto ənəmi.
8 Mə disi eto sewɔni ekulə fe
besio eto sele, nya mə anyi lele
tsyata eto ale.
9 Nya béfi asa ətsyuə nnya nte fe
bitu eto awu nnya leeti lɛkɔɛsibi
bákpe. Kudu ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə
mə mbamba əsuə ale nkeke bo
batɔmini ləənə kpə bo batɔmini nlɛ
bunə bantɔnko lə lema.
10 Bekpese bamfo kpé kəkə ku
kabé bo laata fe okpoe eto ale, nya
bankpe əsuəale lə mə kəkə əsuə
boofo bufi keyifo utidi lesafimfi itə
afa anɔ.
11 Bakpé Oka wə nlɛ seka budi lə
mə əsuə. Wə ni ɔtɔnkpe wə nsi lə
ukpe eto dibiə eto kɛnyɛ mfó. Wə
diye ni Abadon lə Sihibri əsuə. Nya

lə Sigriki əsuə, Apolion eto kasɔ ni nwə laabiasə asa.
12 Kanyinyənyə kplɛ tutɛ ébubə káfe. Nyamfo eto kamaa, nnuə bamba si bɔlɛ bubə.
13 Nnya kama, nya Onanto eto ɔtɔnkpe kuande dífə wə kakpatsyaku. Nya mínɔ se ɔkɔɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lə sika sia eto Disumuyo eto leba nə ńyə lə Onanto eto ənəmi eto akpɔ ana nyamə əsuə.
14 Ɔkɔɛ əmə átɛyi Onanto eto ɔtɔnkpe kuande əmə nkə, “Benyankli batɔnkpe ena ba bákle bətsyə lə Ketukplɛ Frate ɔflɔ!”
15 Mfo báyankli batɔnkpe ena bamə. Bálɔ mə bətsyə nya bəmuə əsuə itə lebombosɔsɔ nəmə, diyi nənə, kofa komə ku lɛlɛ nəmə bəmuə əsuə bətsyə lə balo kawunsiə eto betidi kenke eto lekpa tsyəfə.
16 Bátɛyi mɛ bə bamamanyə ba nsi lə batɔmli dimuə əsuə bənyə itə lema bɔkpɔ eto utu. Beyifo awo alofa ənuə.
17 Nya lə ənətətə eto kələkəkate eto bunyə əsuəə, nnyə batɔmli bamə ku mba nsi lə mə əsuə. Bakpe lɛkɔɛsibi eto bitu eti awu nya nlɛ buyənde fe ute eto lɛsɛbi seka ku safir eto leba eto diyəndebi ku ətsyuə lɛsɛ fe dikusɛmfɔ eto kasiakɔ seka. Batɔmli bamə eto esi eyifo fe tsyata eto disi seka, nya ute kuyuə ku ute ku etenkli eto aba nlɛ bɔbɔ ketsyiko lə mə nnyɛ.
18 Nya kanyinyənyə eto akpa ətsyə nyamfo, ini ute, kuyuə ku ute eto leba nə ditsyi lə batɔmli bamfo eto nnyɛ lelo kawunsiɛ eto betidi eto lekpa tsyəfə kenke.
19 Batɔmli eto əsuəale nyamfo ábɔ itsyi lə mə nnyɛ ku mə kəkə əsuə. Nya mə kəkə eyifo fe bawa ku esi nnya beefi keyifo betidi asafimfi.
20 Betidi fɛfɛ ba kenke dímenkpe ɛyɛ lə kanyi kamə əsuəə, ménsinkle lə asa nnya mə kosate dífi ani béyifo eto busumu kama. Bénsinkli lə awɔnɔ bua, sika sia ku sika flubia, bitu sia, abambi ku eyi nnya báwoe, nnya ləənnyə, laanyɛ nye laannɔ eto busumu kama.
21 Bántsyi bawuninsə lə mə betidilolo, asabɔtɔkanɔ, sɛsɔnɔdi ku mə kuyu əsuə.

10

Onanto Eto Ɔtɔnkpe Lɛ Kukue Kɛkɛ Kutsyuə.

1 Nnya kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe kplɛ utsyuə wə lɛyifə utsyi kato úbə kasɔ. Okpe lə difule əsuə nya kɔlɛsensə letsyilama wə lə disi. Wə ənəmi lɛ buyənde fe kofe seka nya wə akpa nte fe ute eto ala nnya ńyə kasɔ.
2 Ɔlɛ kukue kɛkɛ kutsyuə ko básini lə kɔni. Úfi wə kodianikpa útəkə lə lekpo əsuə, nya úfi wə kəmənikpa útəkə lə kasɔ əsuə.
3 Mfo nya óto ɔkɔɛ bembembe fe tsyata seka. Nya se ófã nkoo, bánɔ bukumi sekuanse eto ɔkuɛ kato.
4 Lefe nə mínɔ bukumi bomfoo, nla lə nwɔni asa nnya mínɔ ntsyə. Fɛɛ nnɔ ɔkɔɛ utsyuə wə lɛbɔ utsyi kato lɛtɛyi nkə, “Ti akulasa nnya bukumi sekuanse siamə lɛtɛyi ətsyə, manwɔni nnya ətsyə.”
5 Ete mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe wə ńyə lə kasɔ ku lekpo əsuə lébesə wə kodiani kato.
6 Nya óka ntamu lə Onanto wə nsi nkpə lefe saa, wə díyifo kato ku nnya nkpe kasɔ mfo ku asa nnya nkpe lə ke, lekpo ku asa nnya nkpe lə ni eto diye əsuə ótɛyi nkə, “Lefe biasəbiasə saa ensibə.
7 Nya lə ɔtɔnkpe kuansele əmə efe wə kakpatsyaku koo, ete Onanto eto ketsyue kulakula ka bábe letsya bətə wə bənyɛləkətidi ba ni wə beyifoyifo ebubə itə.”
8 Lə nnya kamaa, ɔkɔɛ wə ditsyi kato dídinko mɛ etiki esi ótɛyi mɛ nkə, “Su afo kukue kɛkɛ ko básini bətsyə nkpe lə Onanto eto ɔtɔnkpe wə ńyə lə lekpo ku kasɔ əsuə eto kɔni.”
9 Mfó nya mínsu ɔtɔnkpe əmə ɔflɔ nya míntɛyi wə minkə ufi

kukue kɛkɛ komɛ utə mɛ. Ɔtɛyi mɛ nkə, “Fo lə ayimi ko. Kɔɔkɛ kalo lə fə kafo, fɛɛ lə kɛnyɛ kɔɔkɛ kamini fe bablɔ seka.”
10 Mmfo kukue kɛkɛ komə lə wə kɔni, nya míyimi ko, nya kɔkɛ kamuni fe bablɔ lə mɔ kɛnyɛ. Fɛɛ lefe nə mímmini ko mínlosəə, kɔkɛ kalo lə mɔ kafo kəmiə.
11 Lə nnya kamaa, ɔtɔnkpe əmə átɛyi mɛ nkə, “Ele bə esi abe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ətə ese kpə, betidi kpə, bele bele ku baka kpə.”

11

Onanto Ǝtə Bənyɛləkətidi Inuə Ǝsuəale.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto éfi uyi wə lele nwə beefi kesusu asa utə mɛ. Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Su esusu mɔ kedikətəkɔ ku leba nə əsuə bəətə kedi ku lə akla betidi ba nlɛ busumu lə kedikətekɔ mfó.
2 Fɛɛ mensusu diyo nəmə eto lekpata, itsyise béfi mfo bətə mba lenni Yudafɔ. Mə ləəbə botaka kəńyə lə umə kɛnkɛ əmə əsuə itə afa fosi ana afa ənuə.
3 Mootsyese mɔ badansiɛ inuə ba lɔɔkɛ lə nkumfia əsuə babé mɔ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itə eyi kɔkpi alofa ənuə awosi akua (1,260) nyamfó.”
4 Bənyɛləkətidi inuə bamfo ni nnuəbi eto eyi ənuə ku kakandiɛyi inuə nnya ńyə lə kawunsiɛ eto Onamute eto ənəmi nɛ.
5 Lə utsyuə ala nkə weeyifo mə kabuaa, ute aabɔ ketsyi lə mə nnyɛ katsylɔsə mə. Nyaso utidi wə ke laala nkə weeyifo mə kabuaa, kusu komfo əsuə bɔɔyɛ balo wə nɛ.
6 Bakpe əsuəale baafo ɔsɔmi kusu buti bə woanni lefe nə banlɛ Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe. Bakpe əsuəale tsya lə etubiə kenke əsuə nya bootə bə ntu bomə fiani kɔtɔ. Bakpe əsuəale tsya bə kanyinyənyə ate ate bə lə kawunsiə kenke əsuə lə lefe nə kee baala əsuə.
7 Lefe nə ke babé Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya balosəə, ubutubuki kplɛ wə lɛbɔ utsyi lə dikpembiə kplɛ nəmə ubəə, ebɔkpɔnko mə utəkə mə kato olo mə.
8 Mə əsuə eto sinə kpenkpe siamə ebolabelə obia lə umənkplɛ əmə bətəkə diye kulakula bə Egipte nye Sodom eto obia. Mfo básɔ mə Onamute lə uyikabie əsuə nɛ.
9 Lə eyi ətsyə ku kutsyə əsuəə, betidi ebutsyi ese saa ese, nlɛ saa nlɛ, bele tɛyitɛyi saa beletɛyitɛyi ku kawunsiə eto betidi ba tã bəbə babe mə bakɔ nya bəmbɔtɔnɔ bə bebikə mə.
10 Nya kaawunsiə eto betidi ebunyə disuəyuə lə betidi inuə bamfo eto ukpe eso. Booto keyudu, bətə bətsyuə asa, itsyise Onanto eto bənyɛləkətidi inuə bamfo ekpe esoo, lə kanyi kpə ka bənə baboko betidi əsuə eso.
11 Lə eyi ətsyə ku kutsyə kama, ufiebi wə ləətə nkpə ditsyi Onanto ɔflɔ əbə údufə lə mə nya bátaka bəńyə bəbə nkpə! Sikpi əmuə mba kenke dínyə mə tinti.
12 Nnya kamaa, bənyɛləkətidi inuə bamə ánɔ ɔkɔɛ utsyuə wə lɛbɔ útsyi kato wə lɛtɛyi mə nkə, “Bibə kato mfo!” Kase mə balo ńyə banlɛ mə bobee, bédufə lə lɛsɔmiloku əsuə nya dítsyi mə disuko kato.
13 Lə lefe nəmfó əsuə tututuu, kasɔ étinkə kekleke nya umə eto lekpafosile léba lékpo kasɔ muɛmuɛmuɛ, nya betidi akpi akuanse díkpe. Sikpi əmuə betidi fɛfɛ bamə nya bátɛsə Onanto wə nkpe kato eto diye!
14 Kanyinyənyə nuəfə ébubəkafe, fɛɛ kətsyəfə teke kama ɛlɛ bubə kitikpo.

Béfe Kakpatsyaku Kuansele.

15 Lə nnya kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe kuansele éfe wə kakpatsyaku, nya mínɔ kakɔɛ bembembe lə kato ka nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Kawunsiə kamfo eto sekakedikɔ
áfiani Boanto Onanto ku Wə
Nwə Bákpo Ɔhile Bətsyə eto
kale,

nya wuudi seka idu manlo isu
manlo!”
16 Mfó əmə nya beninə fosi ənuə
ena ba nsi lə Onanto eto ənəmi lə
mə akankpomɛ əsuə lékpo kasɔ
béfusə ənəmi nya bátɛsə Onanto
17 banlɛ bɔtɛyi bənkə,
“Bonamute wə ni əsuəalenyə
kenke, wə nkpe nya ɔkɛ!
Bɔasɔ fə ani,
itsyise éfi fə əsuəale kplɛ nyamə
nya fétsyiko seka budi.
18 Kafo ányi betidi ba dímamfo fə
bánɔ.
Lefe nə ele bə ləkə fə lɛblɔfi ate
eboyo.
Lefe nə ele bə bakponko bekpenkpe
lekpo eboyo.
Lefe nəmə eboyo bə lə afo fə
bənyɛləkətidi ba ni fə
beyifoyifo, bamə kayo sɛɛ,
ku fə betidi kenke ba nkpe dibu
itə fə,
bakplɛnyə ku betidi wuewue ta
kenke.
Nya lefe eboyo bə lə atsyɔlɔsə
betidi bua ba lélo fə betidi lə
kawunsiə.”
19 Básini Onanto eto kedikətəkɔ
kɛnkɛ ka kato, nya mínyə
kɛnyɛklekle eto lelaka nəmə mfó.
Nya difule léto ɔsi díńyə ute ku
kudu kplɛ. Kato ékumi nya kasɔ
dítinkə nya etubankli kplɛ kpə lélo.

12

Usio Ku Kola Komə.

1 Mfo nya ayanisa ətsyuə díləkə
əsuə éte lə difule əsuə.Usio utsyuə
wə nkpe awu nnya nte fe kofe seka,
díləkə əsuə óte. Ómankli kofande
uńyə nya lekankpakpa nə béfi lefo
befandebi binuə béyifo nti wə lə
disi.
2 Usio əmə lɛ kafo. Kafo kamə lɛ
wə bunə, nya se kafo nlɛ wə bunə
esoo, úkafa bembembe.
3 Ekpinsa bamba esi ɛbɔ lə difule
bio! Owa kplɛ wə nkpe sikpi, lɛsɛ,
nkpe esi akuanse ku akpɛ lefosi,
nya wə disi saa ntsyi lekankpakpa
tsya lɛbɔ.
4 Úfi wə uke únə befandebi eto
lekpa tsyəfə utsyiko difule nəmə
əsuə kato ókpo lə kasɔ əsuə. Nnya
kamaa, ótaka uńyə lə usio əmə eto
sɛtɔ nkə lə ole ubi əmə koo, lə
umuə wə ɔmini.
5 Nya usio əmə léle osaibi, wə
luudi seka lə kawunsiə kenke əsuə,
ku situ eto oka eto uyi. Fɛɛ Onanto
eto Lɛwɔnɔ étsyi ubi əmə údunko
mlə úsuko Onanto ku wə
lekankpomɛ nəmə ɔflɔ.
6 Usio əmə étsyetsyi úsu mfim nti
kaka Onanto lɛlɔ kəsiəkɔ utsyə wə,
kaka bɔɔlɛ wə ola itə eyi kɔkpi kɔni
eyi alofa ənuə eyi fosiakua (1,260).
7 Mfo nya lema díbə lə kato. Nya
Onanto eto ɔtɔnkpe ninə kenke wə
baakpo Mikael lɛtɔnko Onanto eto
batɔnkpe bátaka lema lə owa kplɛ
ku wə batɔnkpe bamə əsuə nya
batsyaka lema.
8 Bətəkə owa kplɛ ku wə
batɔnkpe bamə kato, nya bénsitə
wə ku wə batɔnkpe bamə kusu bə
bəsiə lə kato mfó bio.
9 Bála owa kplɛ əmə bələkə lə
kato mfó. Wə ni owa koko kplɛ
əmə baakpo olo əmə nye Obonsam
nɛ, wə lɛwɛ kawunsiə kenke okpe
nɛ. Nya bála wə ku wə batɔnkpe
kenke bátsyese kasɔ mfo.
10 Nyamfo eto kamaa, nya mínɔ
ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lə kato nlɛ bɔtɛyi
nkə,
“Mɔmɔɔ, Onanto eto bofokətə utidi
ebubə!
Onanto eto əsuəale ku sekadidi
ebubə.
Wuuləkə wə Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə eto
əsuəale ote.
Itsyise bələkə nwə díkala bo bayimi
kɛnyɛ ketsye ku kakɔmi kətə
Onanto báto bákpe itsyi kato.
11 Bətəkə wə kato ɛyɛ lə
Lesamubi nəmə eto kɔtɔ
ku ɔnukualɛtiki nnya əsuə
bábe letsya.
Itsyise bátɔnɔ faa bə bookpe
nya béfi mə nkpə bətə fe
keditətə seka.
12 Nyaso binyə disuəyuə
mimba nkpe kato mfo!

Fɛɛ məətə kasɔ ku lekpo mbɔbɔɛ!
Itsyise Obonsam áyifə úbə mi ɔflɔ ku lɛbləfi.
Itsyise uyi nkə lefe sɛkɛ hã dibu itə wə.”
13 Se owa kplɛ əmə dínyə utsyə lekpo nkə bála wə báto bakpe lə kasɔ mfóo, ɔ́ti usio wə léle osaibi əmə kama.
14 Nya béfi kɔlikpo eto mbaba kplɛ nuə bətə wə lə ufunini usu kaka wɔɔkɛ lə mfiminti kaka bɔɔlɛ wə ola itə alɛ ətsyə ku kutsyə bə lə ɔbɔ ofe lə owa kplɛ əmə eto ani.
15 Lə nnya kamaa, owa kplɛ əmə ala ntu kpenkpenkpe ntsyuə bə lə bɔbɔdi fe ketu kplɛ busu butsyi usio əmə budunko.
16 Fɛɛ kasɔ áfo kətə usio əmə nya kéminkli kɛnyɛ kámini ntu boə kenke owa kplɛ əmə léla.
17 Ete owa kplɛ əmə dínyə ɔblɔ kekleke ókpe usio əmə, nya údu úsu nkə weesu ɔkpɔnko usio əmə eto befluflu ba díbu ba leetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo ɔnukualɛ wə bələkə bate mə lə Yesu əsuə bánɔ.
18 Nya owa kplɛ əmə díńyə lə lekpo kɛnyɛ mfó.

13

Yohanes Ǝnyə Bebutubuki Bua Inuə.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə ubutubuki utsyuə nlɛ bɔbɔ ketsyi lekpo kəmiə. Okpe esi akuanse ku aakpɛ lefosi. Lɛɛkpɛ saa tsyi lekankpakpa. Nya báwɔni mbusiotiki nnya ńyə lə Onanto əsuə bətəkə lə wə disi saa əsuə.
2 Ubutubuki əmə ale ɔkplɛle, nya wə akpa te fe ukiti eto ale, nya wə kɛnyɛ te fe tsyata eto kale. Owa kplɛ əmə éfi wə kosate eto əsuəale, wə lekankpomɛ ku wə sekadidi eto əsuəale kplɛ nyamə útə ubuki əmfo.
3 Ubutubuki əmə eto disi lɔni te fenkə léfo dikpemfabe kekleke ditsyuə, fɛɛ lefabe nəmə ébukpe. Nyamfo éyifo kawunsiə eto betidi kenke naa, nya bətəkəko ubutubuki əmə kama.
4 Betidi ésumu owa kplɛ əmə, itsyise kúfi ko əsuəale kútə ubutubuki əmfo. Bémusu ubuki əmə bátɛyi bənkə, “Owoe nte fe ubutubuki əmfo? Nya owoe loofo wə bɔkpɔnko?”
5 Bətə ubutubuki əmə əsuəale údi emutiki nya lə Onanto əsuə, nya ditə únyə əsuəale itə afa fosi ana afa ənuə.
6 Útsyiko Onanto eto diye, wə kəsiəkɔ ku betidi ba kenke nsi lə wə ɔflɔ kato bukudi.
7 Bətə wə kusu bə ɔkpɔnko Onanto eto betidi lə utəkə mə kato, nya besi bətə wə əsuəale lə ese saa ese, betidi saa betidi, bele saa bele ku kafo saa kafo əsuə.
8 Nya betidi ba kenke nsi lə kasɔ mfo ebusumu wə enso betidi ba hã eto aye báwɔni fɛ béyifo kawunsiə bákpe lə nkpə eto kukue ko ni Lesamubi nə bálo eto bale.
9 Nwə ato nkpee, lə ɔnɔ.
10 Utidi wə ele bə bəmuə, boomuə wə.
Nya nwə tsya ele bə balo ku lesiabi tsyaa, ele bə balo wə nko.
Nyamfo esoo, mi Onanto eto betidi, ele bə bińyə kekleke lə kanyinyənyə əsuə nya lə bidi ɔnukualɛ bitə wə.
11 Mfo minsi mínyə ubutubuki bua bamba wə lɛbɔ utsyi kasɔ. Ukə aakpɛ ənuə lə disi fe lekposubi eto ale, fɛɛ údi etiki fe owa kplɛ əmə seka.
12 Ófo əsuəale kplɛ nnya nkpe wə utsyiko lə ututɛ əmə ɔflɔ, nya úyifo nnya keyifo lə wə ənəmi. Útə nkə betidi ba nsi kasɔ mfo ku ke betidi kenke lə besumu ubutubuki bua tutɛ əmə wə bətəkə dikpemfabe kekleke fɛ díkəkpə.
13 Ubutubuki nuəfə əmfo éyifo ayanisa kplɛ. Útə ute kulaa tsya ábɔ utsyi kato úbə kasɔ lə betidi ba kenke eto ənəmi.
14 Ɔwɛ betidi ba kenke nsi lə kasɔ lə ayanisa nnya bətə wə kusu bə uyifo lə ubutubuki tutɛ eto ənəmi eso. Ubuki əmə átɛyi kawunsiə eto betidi nkə bato ubutubuki bua wə eto disi bətəkə lefabe ku lesiabi fɛ

ɔkɛ nkpə eto ditsyəbi lə befi bakpe wə dibu.
15 Bətə bə ubutubuki bua nuəfə əmə nkpe əsuəale mfoo, wɔnɔ nkpə okpo lə ubukitonto tutɛ əmə əsuə bə lə ofo etiki budi nya lə utə lə balo betidi ba kenke lembusumu wə.
16 Ubutubuki əmə ətə nkə bətəkə betidi ba kenke, betidi wuewue ku beninə, batabinyə ku bakombo, ndomufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə leba lə mə kodiani lee lə mə nto.
17 Kuutsyuə saa embofo lesa bote lee oya lə bəntəkə wə leba nəmfo, ini ubutubuki bua əmə eto diye nye leklabi nə nyə itə wə diye.
18 Ditiki nəmfo atɔ itə kobetete. Utsyuə saa wə laanɔ asa kasɔ bu ubutubuki bua eto leklabi nəmfo obe. Itsyise leklambi nəmfo ńyə ditə utidi eto diye. Ni leklabi ni alofa akua awosi akua akua (666).

14

Yohanes Ǝnyə Lesamubi Ku Wə Betidi.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə Lesamubi nəmə se dinyə lə Sion eto kɔtini əsuə. Nnyə betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000) ba eto nto bawɔni wə diye ku wə Anto əmə eto diye bətəkə, nya bəńyə wə lə akɔ.
2 Ete mínɔ ɔkɔɛ utsyuə wə ditsyi kato fe ntu bo nlɛ boto lə ketsyue kplɛ nye ofamfa seka bembembe. Ɔkɔɛ wə minɔ esi ole fe betidi nlɛ kasanku bɔsɔ.
3 Betidi akpi kolofa awosi ana ana bamə ńyə lə lekankpomɛ nəmə ɔflɔ, asa ana nya nsi nkpə ku beninə bamə. Balɛ kusə fɔfɔ ko mə hã lekase busə. Lə betidi kenke ntii, mə hã ni mba dinyə bofo nɛ.
4 Mə ni basani ba lɛlɛ mə əsuə kɛnkɛ betsyiko lə sɛsɔnɔdi əsuə. Mə ni mba dítəkəko Lesamubi nəmə kaka ke lɛntɔ. Mə disi báfo kayo nɛ lə betidi nti nya mə ni betidi tutɛ ba befi bətə Onanto ku Lesamubi nəmə nɛ.
5 Bantɛyi tɔ sidia bənyə, nya bənyə tɔ kabua saa lə mə əsuə bənyə.

Yohanes Ǝnyə Kato Eto Batɔnkpe Itsyə Bətsyuə.

6 Nyamfo eto kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba utsyuə wə nlɛ bufunini kabe kato fanlofanlo ku nkpə manlo eto Ditiki Sɛɛ nəmə itə betidi ba nkpe kasɔ eto lekpake saa, ese saa, bele saa ku nsɔ saa nsɔ.
7 Ófá ɔ́tɛyi nkə, “Bibu Onanto lə bɛtɛsə wə sɛkplɛ siamə! Itsyise lefe éboyo bə okponko kawunsiə kenke lekpo. Bisumu wəə diyifo kato ku kasɔ, lekpo ku ntu bo laayifə saa eto okle!”
8 Onato eto ɔtɔnkpe nuəfə ətəkəko ututɛ nya ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Oba o-o! Babilonia wə lefo diye əmə aba sitinti! Útə betidi kenke ba díkpe nte ɛyɛ lə mə sɛsɔnɔdidi eto lebua əsuə əkpə nte fe bunə bənə mu bəkpə!”
9 Onanto eto ɔtɔnkpe tsyəfə ətəkəko betutɛ inuə kama nya ɔnlɛ bofa bembembe katɛyi nkə, “Utsyuə saa ke lusumu ubutubuki əmə ku wə awesa nyamə nya utə bətəkə leba lə wə kato nye lə wɛ kɔni,
10 ebunə Onanto eto lɛblɔfi ku wə lefonyi kekleke nəmə fe nte bo nkpe ale lɛkɔbetɔ nə béfi bákpo lə wə lɛblɔfi əsuə! Boofi ute ku ute eto leba bətəkə mba diyifo nyamfo bənyə kanyi lə Onanto eto batɔnkpe kɛnkɛ ku Lesamubi nəmə eto ənəmi.
11 Ute wə nlɛ mə botonsə eto kuyuə ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə kanyinyənyə kamɛ əsuə ebukabe kato idu manlo isu manlo. Nya lefe saa, ketsye ku kakɔmii, betidi ba dísumu ubutubuki əmə ku wɛ awesa ku mba əsuə wə diye eto leba ntəkə embɔkɛ diyuə kulefe.
12 “Nyamfo lɛ bote nkə mba ni Onanto eto betidi nya beetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo Yesu banɔ, ńyə kekleke lə mə kanyinyənyə əsuə.”

13 Nya mínɔ ɔkɔɛ utsyuə kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə bə idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bákpo betidi ba diyifo bani ku Bonamute fɛ békpe atsyɔ!” Nya Lɛwɔnɔ nəmə léfo lə nnya əsuə nkə, “Ee, bootsyə ɔnwɛ lə mə nyifo əsuə. Nya boonyə mə kayofofo.”

Kawunsiə Eto Bɛkuɛnke Eto Lefodife Eboyo.

14 Nnya kamaa, nnyə asɔmiloku flubia ətsyuə, nnya əsuə lele utidi eto ditsyəbi nsi. Úti sika eto lekankpakpa lə disi nya ɔnlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə kɔni.
15 Mfó nya ɔtɔnkpe bamba utsyuə lɛbɔ utsyi lə Disumuyo nəmə kafo nya ófã bembembe ótsyese nwə nsi lə asɔmiloku nyamə əsuə ótɛyi nkə, “Bike biamə lefodife éboyo, nyaso fi fə sɛyikpɛbe lə afodi bidike biamə itsyise kasɔ eto bidike biamə eboyo lefodife!”
16 Nya nwə nsi lə lɛsɔmiloku nəmə əsuə lɛwunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ófodi kawunsiɛ eto bɛkuɛnke biamə kenke.
17 Nnya kama, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lɛbɔ utsyi Onanto eto kedikətəkɔ, nya wə tsya nlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe.
18 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba tsya wə nsi lə ute eto kɛnyɛ, lɛbɔ utsyi kedikətəkɔ eto leba mfó úbə. Ɔtɔnkpe əmfo áfã ku ɔkɔɛ bembembe ótɛyi ɔtɔnkpe wə nlɛ sɛyikpɛbe nkə, “Fi fə sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə alɛ nte eto eyibibi nnya nkpe lə kawunsiə eto ɔkpɔ əmə kafo, itsyise eyibibi nyamə ebobe itə bɔlɛ.”
19 Nyaso Onanto eto ɔtɔnkpe əmə awunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ɔlɛ ebibi nyamə lə kawunsiə kenke ókpo lə kaka bəəkə eyibibi eto ntu kakpo ka ni Onanto eto lɛblɔfi kplɛ nəmə əsuə.
20 Nya béké eyibibi nyamə lə kaka əsuə beeke eyibibi eto ntu kakpo əmə lə uməmflɔ, nya kɔtɔ lɛbɔ kɔ́bɔdi fe esunkpo lofa ənu sɔ̃ɔ̃ lə dikuləbi əsuə nya kotsyo tsya fe akpa anɔ.

15

Onanto Eto Batɔnkpe Bətsyuə Ǝnə Kanyinyənyə Fɛfɛ Báboko.

1 Nyamfo eto kamaa, nsi nnyə ənyəsa kplɛ bamba kato nnya díyifo ənyəsa nnya lɛkɛ ale. Nnyə Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba lɛkɔbe kanyinyənyə akuanse fɛfɛ banlɛ, itsyise nnya díləkə Onanto eto lɛblɔfi fɛfɛ éte nɛ.
2 Nya mínyə lesa nə nte fe ahuhɔɛ eto lekpo nnya letsyaka ku nte wə lɛsɛ hee. Nnyə betidi ba tsya díləkə ubutubuki bua əmə ku wə asawenwe nyamə ku nwə eto diyee, aklansa díləkə éte. Bəńyə lə ahuhɔɛ eto lekpo nəmə nya banlɛ kasanku ka Onanto dítə mə. 3 Nya banlɛ Moses, Onanto eto uyifoyifo ku Lesamubi nəmə eto kusə busə katɛyi bənkə,

“Bonamute Onanto, Ǝsuəalenyə
Kenke,
ntsyə fə eyifosa lɛmɔ iyifo yanii
mmə!
Ǝse nnya kenke eto Oka,
nya fə asayifoyifo lɛflɔ nya fə
etiki diyifo ɔnukualɛ.
4 Owoe loofo buńyə fə lə ənəmi nya
wəmbote fə sikpi, O
Bonamute,
nya wembufi atɛsə utə fə
dinye?
Itsyise fə hã diyifo kɛnkɛ,
nya kawunsiə eto betidi kenke
luubə bətə fə dibu.
Itsyise bələkə fə asasɛ yifoyifo bate
utsyuə saa ənyə.”

5 Lə nyamfo eto kamaa, ńnyə se Kedikətəkɔ lə kato ku kaka ni Kakɛnkɛkɔ Kenke lə mfó lɛsini nte.
6 Nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba nlɛ kanyinyənyə akuanse nyamə lɛbɔ betsyi lə Disumuyo nəmə. Bakpe awu flubia nya nlɛ buyənde nya béfi sika sia eto kekue bákle mə akɔɛsi.
7 Mfo nya asa ana nyamə nsi nkpə eto ɔni dífi sika sia eto ekplibi akuanse nnya díyi ku Onanto wə

nsi nkpə manlo manlo eto lɛblɔfi útə batɔnkpe ekuanse bamə.
8 Nya kuyuə ko lɛbɔ kutsyi lə
Onanto eto diyənde ku əsuəale
nyamə diyi Disumuyo nəmə kenke,
nya kuutsyuə saa mamfo Disumuyo
nəmə budufə ese lefe nə efimbi
akuanse nya batɔnkpe ekuanse
bamə lébokodibə éfe.

16

Bawuninsə Onanto Eto Lɛblɔfi Eto Ɛkpɛ Ekuanse Nyamə Bákpo Lə Kawunsiə.

1 Mfó minɔ ɔkɔɛ bembembe
utsyuə lɛbɔ utsyi Disumuyo nlɛ
batɔnkpe ekuanse bamə nlɛ bɔtɛyi
nkə, “Bisu bɛwuninsə Onanto eto
lɛblɔfi eto ɛkpɛ ekuanse nyamə
bekpo lə kawunsiə əsuə!”
2 Onanto eto ɔtɔnkpe tutɛ əmə
esu ɔwuninsə wə ɔkpɛ əmə okpo lə
kawunsiə əsuə. Nyamfo ətə bə
afabe nya nkpe kɛnyɛ ale, leefi, abɔ
ekpo lə mba ubutubuki əmə eto
leba ntəkə ku mba disumu wə
awenwesa.
3 Nya ɔtɔnkpe nuəfə lɛwuninsə
wə ɔkpɛ ókpo lə lekpo əsuə, nya
ntu bomə lɛtsyi bɔwuninsə bofiani
fe betidi kpenkpe eto kɔtɔ seka, itə
bə asa nnya nkpe nkpə lə lekpo
nəmə kenke ekpe.
4 Nya ɔtɔnkpe tsyəfə lɛwuninsə
wə ɔkpɛ ókpo lə ntu ku etubiə
kenke əsuə nya nyamblɛ léfiani
kɔtɔ.
5 Mfo mínɔ se ɔtɔnkpe wə laabe
ntu lɛtɛyi nkə,
“O ɔkɛnkɛnyə, fəə nsi nkpə idu taa
kokolefe ke,
fə akpokponkpo kenke aayɛ lə
kusu tsyɔntsyɔ əsuə lo!
6 Betidi bamfo ákpo fə betidi ku fə
bənyɛləkətidi eto kɔtɔ kasɔ.
Nyaso fətə mə kɔtɔ fə bənə nɛ.
Kotonənə komfo əńyə kutə mə
tinti!”
7 Mfo mínɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi
Onanto eto kedikətəkɔ eto leba
əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bonamute
Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke! Fə
lekpokponkpo yɛ lə kɔtsyɔntsyɔsu
ku lə ɔnukualɛ əsuə.”
8 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe nale áwuninsə nnya nkpe
lə wə ɔkpɛ əsuə ókpo lə kofe eto
ənəmi əsuə nya Onanto dítə ko
əsuəale nkə otonsə betidi ku ko
utefofo.
9 Ute eto əsuəale átonsə mə nya
békudi Onanto eto diye. Onanto
kpé əsuəale lə kanyi kamfo əsuə,
fɛɛ báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə
mə abua əsuə batɛsɛ wə sɛkplɛ.
10 Ɔtɔnkpe nɔnde əmə áwuninsə
nnya nkpe lə wə ɔkpɛ mə əsuə
ókpo lə ubutubuki bua əmə eto
lekankpomɛ əsuə. Kale ko léna lə
ubutubuki əmə eto sekakedikɔ
kenke nya betidi lɛyimi anyi lə
kanyi ka banlɛ bunyə eso.
11 Nya betidi bamə díkudi Onanto
wə nkpe kato lə kanyi ka banlɛ
bunyə lə afabe nyamə eso. Tsyaa,
báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə
mə abua əsuə.
12 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe kuande əmə áwuninsə asa
nnya nkpe lə wə ɔkpɛ əsuə ókpo lə
Ketukplɛ Frate əsuə. Ketu kamə
ákpi kətə baka ba ditsyi kofekatokɔ
kusu lə bayɛ bafe.
13 Mfó nya mínyə awɔnɔ bua
ətsyə nnya nte fe asasa lɛbɔ itsyi lə
owa kplɛ əmə, ubutubuki bua əmə
ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə
eto nnyɛ.
14 Beyifo awɔnɔ bua nnya leeyifo
ayanisa. Awɔnɔ bua etsyə nyamfo
leesu kakpadi kawunsiə eto baka
kakɔ itə lema bɔkpɔ lə Boanto
Onato, Ǝsuəalenyə Kenke əmə, eto
Diyi Kplɛ nəmə əsuə.
15 “Bɛnɔ! Muubə fe uyu seka!
Disuəyuə itə nwə luutəkə ənə nya
umuə əsuə utsyə ku wə awu
bikelɛlɛ wəmbɔyɛ leyaleya okpe wə
əsuə kofani lə betidi nti.”
16 Mfó nya awɔnɔ bua nyamə
lékpa baka bamə bətsyə lə kaka
baakpo Armagedon lə Hebri eto
sele əsuə.
17 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe
kuansele əmə lɛwuninsə nya nkpe

lə wə ɔkpɛ əmə kafo okpo lə difule əsuə. Ete ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lə lekankpomɛ nə nte lə Disumuyo nəmə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Elo o-o!”
18 Mfóo, difule ko ditsyiko ɔsi boto, kafa kekumi nya kasɔ ditinkə kekleke. Kasɔ butinkə kamfo eto okle məmbə tɔ kənyə idu lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ.
19 Umənkplɛ əmə ába lə akpa ətsyə, nya ese ese eto kəmənkplɛ léba. Onanto ákloma Babilonia kplɛ nya utə únə nte útsyiko lə wə lɛkɔbe nəmə kafo wə lɛblɔfi nəmə eto nte.
20 Nsɔ bo ntu letsyilama kenke ánya vi, nya atini kenke tsya lénya.
21 Etubankli kplɛ kplɛ fe nkedibo awosi anɔ seka áni itsyi kato ibə ɛblɛ betidi. Mə dikudi Onanto ɛyɛ lə etubankli nyamə eto kɛnyɛ ale əme eso.

17

Onanto Ebunə Ɔsɔnɔdi Ninə Kenke Koto.

1 Mfo batɔnkpe ekuanse bamə eto ɔni wə nlɛ kakpɛ ekuanse dibə ɔtɛyi mɛ nkə, “Bə lə nte fə kase boonə ɔsɔnɔdi koto. Uyifo umənkplɛ wə bato bənyənsə lə ntu bɔdibɔdi kpə ɔflɔ.
2 Nya kawunsiə eto baka laa labe ko wə fe kase utsyuə leesu ɔsɔnɔdi ɔflɔ, nya kawunsiə eto betidi eto le bua buuyifo te fe kase bəənə nte kekpe seka.”
3 Lɛwɔnɔ nəmə əsiə lə mɛ əsuə nya ɔtɔnkpe əmə lékpa mɛ úsu ko mfiminti. Mfó minyə usio utsyuə nsi lə ubutubuki sia utsyuə wə aye nya báwɔni bətəkə lə ubuki əmə əsuə kenke diyifo aka itə Onanto. Ubuki əmə kpe esi akuanse ku akpɛ lefosi.
4 Usio əmə kpe awu nya diyifo tũũ asiasia kpakpa akpa nya balɔkɔsə wə ku sika sia ku aba ku atsyabi nya lefo koya nya ɔnlɛ sika sia eto kɔpo lə kɔni ko diyi ku asa nnya laanɔ bobe ku asinsa úńyə utsyiko lə wə sɛsɔnɔdidi əsuə.
5 Bawɔni lɛkulaye bətəkə lə wə kato nə eto kasɔ ni bənkə
Umənkplɛ Babilonia,
Ɔsɔnɔdi kenke eto ambe
ku asa nnya beekisi lə kawunsiə eto ambe.
6 Nya minyə usio əmə mfo wə dikpə nte ku Onanto eto betidi eto kɔtɔ ko únə ku mba bálo eto kɔtɔ itsyise bətəkəko Yesu kama eso. Se minyə wəə, iyifo mə yanii tinti.
7 Mfo nya ɔtɔnkpe əmə lɛtɔmɛ nkə, “Beso iyifo fə yanii mə? Muuləkə akulasa nya nkpe lə usio əmfo ku ubutubuki esi akuanse ku aakpɛ lefo wə əsuə unsi nte fə.
8 Ubutubuki əmfo ébusiə nkpə uńyə, fɛɛ unsisi. Ola nkə eni lə ɔbɔ utsyi lə ukpe eto dibiə kplɛ nəmə kafo udu, nya lə bátsylɔsə wə. Betidi ba disiə lə kawunsiə ba eto aye báwɔni bakpe lə nkpə eto kukue fɛ Onanto diyifo kawunsiə, yuuyifo mə naa lə bənyə ubutubuki əmə. Itsyise úsiə nkpə uńyəə, fɛ unsibə, nya usi wuubə bio.
9 “Nyamfo ahiã itə kobe ku kasɔnɔnɔ. Esi akuanse nyamə ńyə itə atini akuanse nya əsuə usio əmə ləəsiə. Beyifo baka ekuanse tsya.
10 Baka ɛnɔ bamə ébusiə nkpə bənyə, ɔni si lə lekpomɛ, nya ɔfɛfɛ məmbə tɔ. Lə ubəə, lefe kliminti hã ete wuusiə.
11 Nya ubutubuki wə dísiə nkpə ibə efe fɛ unsisii, wə kosate eyifo oka flamflale wə ni ekuanse bamə eto ɔni wə bantɔɔ katsylɔsəkɔ.
12 “Aakpɛ lefosi nya fənyəə, eyifo baka lefosi ba eto sekadidi fe dimanyo tɔ. Fɛɛ bootə mə kusu bedi seka itə lebombosɔsɔ lɔni ku ubutubuki əmə.
13 Nsusu bɔni ete nkpe baka lefosi bamə, nya boofi mə əsuəale ku mə kɛnyɛbusiə bətə ubutubuki əmə.
14 Bɔɔkpɔnko Lesamubi nəmə ku wə betidi ba bákpadi, ba uləkə, mba léfo wə banɔ ntəkəko wə, ebutəkə mə kato, itsyise wə ni banamute eto Onamute, ku baka eto oka.”
15 Ɔtɔnkpe əmə tsya atɛyi mɛ nkə, “Ntu bo fənyə bo əsuə ɔtsyetɔ

əmə nsi, eyifo ese ese, betidi betidi,
nle nle ku bele bele.
16 Aakpɛ lefosi nyamə fənyə ku
ubutubuki əmə, ebukisi otsyetɔnyə
əmə. Bɔɔlɛ lesa saa nə nte wə bafo,
usiə leyaleya. Bɔɔyimi wə əsuə eto
sinə nya bootonsə sinə sia dibu ku
ute.
17 Itsyise Onanto éfi nyamfo okpe
mə lə utu kəmiə nkə lə beyifo lesa
nə wə ala əsuə. Nya útə nkə beyifo
bani lə befi mə sekadidi bətə
ubutubuki əmə, isu ese lefe nə
Onanto eto etiki luubə itə
18 usio wə fənyə mfo, eyifo
umənkplɛ wə nlɛ seka budi lə
kawunsiə eto baka əsuə."

18

Yohanes Ánɔ Nkə Bába Babilon.

1 Lə nyamfo eto kamaa, nńyə
Onanto eto ɔtɔnkpe bamba utsyuə
wə ditsyi kato ɔnlɛ kasɔ bubə.
Okpe əsuəale tinti nya wə diyənde
díyənde lékpo lə kawinsiə kenke
əsuə.
2 Ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə,
"Óba o-o! Babilon wə léfo diye
sitinti nso aba kenke!
Ófiani awɔnɔ bua kenke eto
ɔkplɛ eto kabiɔkɔ.
Mfó nya baklɔbɛ bua saa eto okle
ba bendi kenke nsi nɛ.
3 Itsyise kawunsiə eto betidi kenke
ənə wə nte bo nkpe ale ini
nnya wə sɛsɔnɔdidi eto lebua
dínə éboko.
Kawunsiə eto baka álabeko wə,
nya kawunsiə eto mba laasa asi
léfiani batabinyə ɛyɛ lə wə
setsyetɔ kekleke siamə əsuə."
4 Nya minsi mínɔ ɔkɔɛ bamba
ditsyi kato nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Mɔ betidi, bɛbɔ lə umə əmə bibə!
Bə lə bɛyɛ wə abua nnya ɔnlɛ
buyifo buyifo.
Kase biəmbɔkɛ lekpake lə
kotonənə ko luubə lə wə
betidi əsuə.
5 Itsyise wə abua etsyue itəkə lə
əsuə itə bə ísu ítidi taa kato,
nya Onanto laakloma wə esu
bua nyamə.
6 Biyifo wə fe kase wuntsya díyifo
mi eto kɛnyɛ.
Tisə wə oko sinuə lə nnya úyifo
mi eto kɛnyɛ.
Lɛkɔbe nə kafo békuti nte bo nkpe
ale bətə fəə, kuti ni sinuə ətə
wə.
7 Bitə lə unyə kanyi,
lə ɔkɛ lə lɛwɛnlo əsuə fe kase
inyə itə,
lə wə kɔlɔkɔ kekleke ku nkpə
minimini bo údi əsuə.
Itsyise wəəsiə katɛyi wə əsuə nkə,
'Besio eto Oka mini mfo.
Minni ɔkɔsiə nya membusiə
nkewi keku kulefe!'
8 Mmə eso bule bo ni kanyinyənyə
ebutu wə diyi lɔni.
Wuudufə lə kanyi ka ni bufi,
ukpe ku kukpɛnsɛ kplɛ əsuə.
Itsyise Bonamute Onanto wə
laakponko wə lekpoo eyifo
əsuəalenyə.
9 "Lə kawunsiə eto baka ba
dídinko wə sɛsɔnɔ, nya bédi nkpə
ku wə əńyə ute wə nlɛ wə botonsə
eto kuyuə ko nlɛ botakaa, boofa
bewi nku bətə wə.
10 Boonyə kɔsɛsɛ ke lə sikpe sia
dímuə mə lə kanyi ka bənyə ɔnlɛ
bunyə esoo, batɛyi bənkə,
'Mbɔbuɛ! Mbɔbuɛ!
Umənkplɛ Babilonia!
Lebombosɔsɔ lɔni ete béfi bənə fə
koto mə!'
11 "Mba laasa asi kplɛ ba nkpe lə
kasɔ kamə tsya éwi nku bətə wə,
ílə mə itə wə itsyise kuutsyuə saa
ensianya fə bike.
12 Kuutsyuə saa anya mə bike bia
ni sika sia ku siflubia, atsyabi ku
aba nnya lefo koya, mfia sia, nkufia
ku mfia bo ləəyəndɛ, eyi akpa akpa
eto kakle ku nnya laanyi fififi, ku
asa nnya béfi atonyi ku eyi nnya
lefo koya, bitu ku situnaa ku aba
nnya lefo koya béyifo tsya.
13 Nya ɔklɔ eto bike bamba nsi ni
diyikpe nə laanyi fififi baakpo
sinamɔn ku asa fififi ate ate nnya
beefi keyifo ɔklɛ. Nuəbi bo laanyi
fififi, uyudu ku lifui, nte ku nnuə,
bloblo eto nnamfo ku edisa,

batobuki ku banantsyui, batɔmini
ku nkenke kplɛ bo leetsyi bike,
ndomufɔ ku betidi ba buufi bətə
kedi kulaa tsya.
14 “Mba laasa asi átɛyi bənkə,
‘Babilonia! Asa sɛɛ nnya fábɛbɛ
fətə əsuə, nnya lɛbɔ fə lə ani mmə
nɛ. Fə setabikɛ ku sisuəlɔ tsya
ánya, ensiebunyə nnya kulefe.’
15 Mba laasa asi ba léfiani
batabinyə ɛyɛ lə biketete əsuəə,
ebuńyə kɔsɛsɛ famfamfa itsyise
báte sikpi bə bofo lekpa lə wə
kanyi ka əsuə. Boofa nya buwi
kamisə ku batəyi bənkə,
16 ‘Mbɔbɔɛ! Mbɔbuɛ, umənkplɛ wə
lefo diye.
Umə wə bálɔkɔsɛ ku mfia
flubia ku nsia eto aflanka,
nya bálɔkɔsɛ wə ku sika sia ku
aba ku atsyabi nnya lefo
koya ni nwəmfo nɛ.
17 Fɛɛ lə lebombosɔsɔ lɔni kama,
setabi siamfo kenke áfiani
abiabia!’
“Ntu eto efue eto beninə kumba
nyɛ kusu lə ntu əsuə, mba laaka
ntu eto efue ku mba laasa asi lə ntu
eto efue əsuə əkənə bəńyə kɔsɛsɛ.
18 Nya báfá ku keku se bənyə
umə əmə nlɛ ute bunyə eto kuyuə,
nya bátɛyi bənkə, ‘Umənkplɛ saa
mensikɛ tɔ wə lekateko nwə mfo!’
19 Mfó bákpa utembu bákpo lə
mə esi, béwi kaminsəku bátɛyi
sitinti bənkə,
‘Mbɔbɔɛ, mbɔbɔɛ boətə umə wə
lefo diye mfo.
Wə ni umənkplɛ wə efue kplɛ
nnya laayɛ lə lekpo əsuə eto
basate lɛyɛ bakɛ atabi ɛyɛ lə
wə setabikɛ əsuə.
Nya lə lebombosɔsɔ lɔni əsuəə,
áfiani umə́baba.
20 O mimba nkpe kato kenke, binyə
disuəyuə.
Binyə disuəyuə mi Onanto eto
betidi kenke ku wə
bənyɛləkətidi ku Kristo eto
batɔnkpe!
Itsyise Onanto ákponko wə lekpo
ólo wə dikpi lə nnya úyifo mi
eso!’ ”
21 Lə nyamfo eto kamaa, nńyə
Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ale
utsyuə dítsyi kobansə kplɛ kutsyuə
nya óto ko ókpe lə lekpo katɛyi nkə,
“Mmə ke booto Babilonia eto
umənkplɛ əmə basɔ lə kasɔ
bembembe,
nya bensiembunyə wə bio
kulefe nɛ.
22 Nya bensiəmbɔnɔ kasanku,
katlowoe ku nkpatsyaku eto
kɔsɔ lə fə kulefe!
Bensiembunyə ani eto kɔsi eto
uyifoyifo saa lə fə bio.
Nya bensimbɔnɔ əkuə saa eto kɔsɔ
lə fə bio.
23 Bensiembunyə kakandiɛ eto
buyənde lə fə bio.
Nya bensiembɔnɔ kusiəkpakpa
eto ese tsya lə fə.
Fə mba laasa asi ni bəsuəalenyə
kenke lə kawunsiə,
nya ɛyɛ lə fə kasayifoyifo əsuə
fawɛ kawunsiə eto betidi
kenke fakpe!
24 Bənə Babilonia eto umə koto
itsyise bənyə Onanto eto
bənyɛləkətidi ku Onanto eto
betidi
ku mba kenke bálo lə kasɔ mfo
eto kɔtɔ ko bákpo lə kasɔ mfo
eso!”

19

1 Lə nyamfo eto kamaa, nnɔ kudu
kplɛ ko lele sitiditu kplɛ eto kɔsɔ
kato ko nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Bofokətə, diyənde ku əsuəale eyifo
bo Onanto eto ale!
2 Itsyise woakpo lekpo lə
ɔnukualɛ əsuə,
kala etiki kələkə lə kusu
tsyɔntsyɔ əsuə.
Olo otsyetɔsio bua wə nlɛ kawunsiə
bobiasə ku wə sɛsɔnɔdi dikpi.
Onanto ənə wə koto itsyise ólo
Onanto eto beyifoyifo.”
3 Nya besi báfa bátɛyi bənkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Kuyuə ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə ute wə
létonsə umənkplɛ əmə lɛ
bɔbɔ isu manlo manlo!”
4 Beninə fosi ənuə ena bamə ku
asa nnya nsi nkpə ena nyamə ákpo

kasɔ nya bátɛsə Onanto wə dísiə lə wə lekankpomɛ əsuə, nya bátɛyi bənkə,
“Ibə itə nko! Atɛsə itə Onanto!”

Lesamubi Nəmə Eto Kusiəkpakpa Eto Diyi Sɛ.

5 Ete ɔkɔɛ utsyuə lɛbɔ útsyi
lekankpomɛ nəmə ɔflɔ lɛtɛyi nkə,
“Bɛtɛsə bo Onanto,
mi wə beyifoyifo,
ku betidi ba ta, bakplɛnyə ku
betidiwewe kenke
ba laate wə sikpi.”
6 Nnya kamaa, nnɔ ɔkɔɛ utsyuə fe
sitiditu eto ole nye nwə lele ketu
eto ntu bo nlɛ boto ketsyi ketsyue
kato kakpo lə ditumbu əsuə, nye fe
ofamfa wə lɛbɔ utsyi kato seka, wə
nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Itsyise Bonamute, bo Onanto
Ǝsuəalenyə Kenke, ni oka.
7 Bitə lə bunyə disuəyuə, bobesə wə
kato,
nya bufi atɛsə butə wə!
Itsyise Lesamubi nəmə eto
kusiəkpakpa eto diyi nəmə
eboyo,
nya wə kusiə komə dílɔ wə əsuə
utsyə itə diyi nəmə.
8 Béfi aklala flubia nnya lele eto
awu nnya nlɛ buyənde bətə
wə bə okpe.”
Nya aklala flubia nnya lele əməə,
eyifo Onanto eto betidi eto asa sɛɛ
yifoyifo.
9 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe
əmə lɛtɛyi mɛ nkə, “Wɔni nyamfo
ətsyə. Disuəyuə itə mba bákpo
báboko Lesamubi nəmə eto
kusiəkakpakɔ eto lesakedikɔ.” Nya
ɔtɔnkpe əmə disi ótɛyi nkə,
“Nyamfo eyifo Onanto kosate eto
kɛnyɛ eto etiki.”
10 Mfó mínse akonki lə wə ɔflɔ
miə lə nsumu wə, fɛ ɔtɛyi mɛ nkə,
“Menyifo nko! Uyifoyifo ete mini fe
fə ke ku fə bayimi ba léfo Yesu eto
ditiki bánɔ ke. Onanto ete ele bə
busumu!”
Itsyise ɔnukualɛ eto asa nnya
Yesu díləkə ótee, nnya ni lesa nə
lékpe Onanto eto bənyɛləkətidi
nkɛale nɛ.

Yohanes Ǝnyə Nwə Nsi Lə Ɔtɔmli Flubia Ǝsuə.

11 Lə nnya kamaa, nnyə se kato
lɛsini kenke nya mínyə ɔtɔmli
flubia utsyuə. Baakpo nwə nsi lə
wə bə Nwə leeyifo asa lə kusu əsuə
ku Ɔnukualɛnyə. Woakpo lekpo
kayɛnko lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə
woakpɔ lemma kayɛnko lə kusu
tsyɔntsyɔ əsuə.
12 Wə ənəmi éyifo fe ute wə nlɛ
buńyə nya unti akankpakpa kpə lə
wə disi. Báwɔni diye ditsyuə bətəkə
lə wə nə kuutsyuə saa lenyi enso
wə kosate hã.
13 Ókpé awu nnya bédi bákpé lə
kɔtɔ əsuə. Wə diye ni Onanto Eto
Ditiki Nəmə.
14 Nya kato eto bamamanyə ba
nkpe awu nya lɛlɛkɛ iflubi nnya
ele, nya bensi lə batɔmli flubia əsuə
ntəkə̀ko wə kama.
15 Útsyi lesiabi nyɛ nnuə yayaya
lə wə kɛnyɛ nə wuufi ɔkpɔnko, ese
ese utəkə nnya kato. Wuufi situ eto
uyi udi seka lə mə əsuə, nya
wɔɔnwɔ wain eto ebibi uləkə nte lə
mu kawakɔ lə Onanto Ǝsuəalenyə
Kenke eto lefonyi ku lɛblɔfi kekleke
əsuə.
16 Nya báwɔni diye ditsyuə lə wə
awu nnya onkpe ku lə lekpabu
əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə,
Baka eto Oka ku Banamute eto
Onamute.
17 Lə nnya kamaa, nnyə Onanto
eto ɔtɔnkpe utsyuə wə díńyə lə kofe
əsuə, ófa bembembe ókpadi
baklɔbɛ ba kenke leefunini kato
ótɛyi nkə, “Bibə bɛkɔ lə bidi
Onanto eto ditsyitsyosa kplɛ nəmə!
18 Bibə bɛyimi baka, bamamanyə
ninə, bamamanyə, batɔmini ku
betidi ba ləəsiə lə mə əsuə, betidi
ba kenke, ndomufɔ ku mba nsi lə
mə əsuə əsuə, bakplɛnyə ku
betidiwewe eto əsuə eto sinə!”
19 Nya mínyə ubutubuki bua əmə
ku kasɔ mfo eto baka ku mə
bamamanyə lɛkɔ bátaka lema lə
Nwə nsi lə ɔtɔmini ku wə
bamamanyə əsuə.

20 Fɛɛ bəmuə ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi wə díyifo ayanisa əmə lə wə ənəmi. Ayanisa nyamfó béfi bawɛ betidi ba ubutubuki bua əmə eto leba nteke ku mba lésumu ubutubuki bua əmə eto ditsyəbiwenwe bákpé. Béfi ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi bamə báto bakpe ku nkpə lə ute eto aba nya nlɛ bunyə lə ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kafo.
21 Nya nwə nsi lə ɔtɔmini əmə əsuə lélo bamamanyə fɛfɛ ku lesiabi nə lɛbɔ ditsyi lə nwə nsi lə ɔtɔmi əmə əsuə nya baklɔbɛ bamə kenke díbə bétsyuebi sinə sia ke boofo butsyuebi kamini.

20

Bəmuə Olo Ǝmə Bákpe Lə Amana Itə Alɛ Kɔkpi.

1 Nya mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ditsyi kato ɔnlɛ bɔyifə kəbə kasɔ nya ɔnlɛ dikpəmbiə eto safui ku kɔnyɔ ko ditidi kutsyuə lə kɔni.
2 Úmuə owa kplɛ əmə, wə nkpe taa kokolefe ke wə baakpo Obonsam nye Olo əmə, nya úmuə wə ókpe lə amana itə alɛ kɔkpi.
3 Onato eto ɔtɔnkpe əmə áto wə ókpe lə dikpembiə nəmə kafo, nya úti ni kɛnyɛ kpã ku sitə, itə lə ɔyɛ kusu bunyə kabɔ kawɛ ese ese eto betidi isu ese lefe nə alɛ kɔkpi nyamə díbə éfe. Nya kama fɛ booləkə wə amana əsuə sɛkɛ nɛ.
4 Nyamfo eto kamaa, nnyə akankpomɛ ətsyuə, nya bətə mba nsi lə nnya əsuə əsuəale bə bakpo akpo. Mə ni betidi ba bálo eto awɔnɔ se bédi adansiɛ bətə Yesu ku Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. Báni bénsumu ubutubuki bua əmə ku wə ditsyəbi wenwe nye bətəkə wə leba lə mə nto nye mə ani. Bátaka bəsiə nkpə nya bédi seka ku Kristo itə alɛ kɔkpi.
5 Nyamfo ni bekpenkpe eto botaka kəbə nkpə tutɛ nɛ. Bekpenkpe fɛfɛ mámtaka bəbə nkpə fɛ alɛ kɔkpi komə léyo.
6 Diyuə ku Onanto eto atsyɔkpokpo kplɛ itə betidi ba dínyə kedikɔ lə bekpenkpe eto botaka kəńyə tutɛ bomfo kəmiə. Ukpe nnuəfə əmbɔkɛ əsuəale lə mə, bomu booyifo Onanto ku Kristo eto besumunyə nya buudi seka ku wə itə alɛ kɔkpi.

Bətəkə Obonsam Kato.

7 Nya lə alɛ kɔkpi komə ayoo, nya fɛ booləkə Obonsam lə diyo nəmə nɛ.
8 Nya wuusu kawunsiə eto akpɔ ana nyamə kenke usu ɔwɛ betidi okpé, ba ni Gog ku Magog. Wookpa mə utsyə ditsyu itə lema bɔkpɔ, nya boofui fe lekpo eto kɔwunimi.
9 Bésense bakpo lə kawunsiə kenke nya bátsyalama kaka Onanto eto betidi nsi wə ni wə uməkplɛ lala əmə. Fɛɛ ute áyifə utsyi kato úbə ótonsə məmblɛ kenke.
10 Nya Obonsam əmə lɛwɛ mə ókpee, béfi wə báto bákpe lə ute ku ute bambi eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kafo kaka báto ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə bákpe. Mfó boonyə kanyi ketsye ku kakɔmi itə manlo manlo.

Onanto Ákponko Kawunsiə Kenke Lekpo.

11 Nya kamaa, nnyə lekankpomɛ kplɛ flubia ditsyuə ku nwə ləəsiə lə ni. Kasɔ ku kato étsyetsyi bánya lə wə ənəmi nya bésinyə mə bio.
12 Nya mínyə bekpənkpe kpə, bakplɛnyə ku betidiwewe ńyə lə lekankpomɛ nəmə eto ənəmi. Básini ekue, nya besi básini kukue kɔni, ko ni mba nsi nkpə eto kukue. Bákponko bekpenkpe bamə lekpo, utsyuə saa lə kase úsiə nkpə fe kase báwɔni bákpe lə ekue nyamə kafo.
13 Lekpo ələkə bekpenkpe ba nkpe lə ni óboko, nya ukpe ku ɔkɔmə tsya díləkə bekpenkpe ba nkpe lə mə bətə. Nya Onanto lékponko utsyuə sa lekpo ɛyɛ mə eyifosa əsuə.
14 Nnya kamaa, béfi ukpe ku ɔkɔmə báto bákpe lə ute eto

ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kəmiə. Ute eto ditumbu klinkla kplɛ nəmə ni ukpə nuəfə nɛ.

15 Utsyuə saa wə eto diye báwɔni bákpe lə nkpə eto kukue komə kafoo, béfi wə báto bákpe lə ute eto ditumbu klinklaa nəmə kafo.

21

Kato Fɔfɔ Ku Kasɔ Fɔfɔ.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ. Itsyise kato tutɛ ku kasɔ tutɛ ébubə kafe nya lekpo tsya lénya.

2 Ete mínyə Umə kɛnkɛ əmə, wə ni Yerusalem fɔfɔ, ditsyi Onanto ɔflɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə. Nya bálɔkɔsɛ wə kukɔnɔ fe okafɔ itə wə usə eto bokpa seka.

3 Nya mínɔ ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lekankpomɛ nəmə ɔflɔ wə nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bebee! Mɔmɔɔ, Onanto eto kəsiəkɔ ébubə kakpé lə betidi nti mfo. Wuusiə lə mə ɔflɔ nya boofiani wə betidi. Onanto kosate ebusiəko mə nya wuuyifo mə Onanto.

4 Nya wɔɔsi mə binəntu kenke lə ənəmi. Nya ukpe tsya ensiəmbɔkɛ. Nko ke ini itə bolo kəsiə, nku buwi ku kanyinyənyə tsya nɛ. Akokosa kenke ébubə efe.”

5 Ete nwə nsi lə lekankpomɛ əsuə lɛtɛyi nkə, “Bebee! Mbusinkli nyifo asa nnya kenke afɔfɔ.” Nya ɔ́tɛyi nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə, itsyise iyifo etiki nnya diyifo sitinti nya utsyuə saa loofo bofo kanɔ.”

6 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Lesa saa aflɔ. Mɔ ni ututɛ ku ɔfɛfɛ, ketsyikokɔ ku kalosəkɔ. Utsyuə saa ke utukɔɛ nlɛɛ, muutə wə kusu unə nkpə eto ntu bo laayifə ketsyi ditubiə əsuə nya wəmbofo kayo saa.

7 Utsyuə saa ke ditəkə kato ebofo nyamfo utsyiko mɔ ɔflɔ. Muuyifo wə Onanto nya wuuyifo mɔ ubi.

8 Fɛɛ betidi ba laate asa sikpi, mba leedu bətsyuə kətə, mba leeyifo asinsa, mba laalo betidi ku batsyetɔnyə ku bafate, ku mba leesumu bəfiə, ku badia kenke, eto kəsiəkɔ ni ditumbu klikla kplɛ nə nlɛ bunyə ku ute eto aba kafo. Nyamfo ni ukpe nuəfə nɛ.”

Yerusalem Fɔfɔ Ǝmə.

9 Nya kamaa, Onanto eto batɔnkpe nlɛ ɛkpɛ ekuanse ka díyi ku kanyinyənyə ka nkpe kɛnyɛale ekuanse fɛfɛ eto ɔni əbə mɛ ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Bə, lə nte fə Okafɔ wə ni Lesamubi nəmə eto kusiə.”

10 Lɛwɔnɔ nəmə áfo disiə lə mɛ nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ditsyi mɛ usuko kɔtini ko letaka fefe eto kato. Óte mɛ Yerusalem, umənkplɛ kɛnkɛ əmə lɛbɔ utsyi Onanto ɔflɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə.

11 Nya ɔnlɛ buyənde ku Onanto eto diyənde. Umənkplɛ əmə əyənde fe leba nə lefo koya tinti. Dite fe Yaspa eto leba seka nya lekpa wuee fe ahuhɔɛ seka.

12 Báto ofati wə ditidi nya otaka bátsyilama wə, nya bákpe lefosi mbɔsie nnuə lə wə. Nya Onanto eto lefosi batɔnkpe inuə ńyə lə mu nnyɛ. Báwɔni Israel eto lefosi atobi ənuə nyamə eto aye bətəkə lə nsie bomə əsuə.

13 Nsie ntsyə lə kofekatokɔ, ntsyə lə ɔnwɛ kato, ntsyə nkpe lə ɔnwɛ dikue nya ntsyə nkpe lə diyo kedufəkɔ eti tsya.

14 Bákpe lefosi aba ənuə lə kasɔ fɛ báto umə əmə eto kafati bəńyənsə. Nya báwɔni Lesamubi nəmə eto batɔnkpe lefosi inuə bamə eto aye bətəkə lə nnya əsuə.

15 Onanto eto ɔtɔnkpe wə dídinko mɛ etikii, lɛ sika sia eto esususa nnya wuufi ususu umə əmə ku wə nsie bomə ku kafati lə kɔni.

16 Akpɔ ana nkpe umə əmə, nya wə akpake eto kekulə ku lɛblɛbe lekate. Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ésusu umə əmə ku esususa nyamə, nya unyə nkə umə əmə eto lekpa lɔni ekulə esunkpo kɔkpi alofa anɔ. Nya umə əmə eto dikulə, lɛblɛbe ku botaka akate pɛpɛɛpɛ.

17 Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ésusu ofati əmə tsya, nya únyə nkə wə

ditidibi eyifo akpa alofa ənuə lefosi akpa akua ɛyɛ lə esususa nnya ɔnlɛ əsuə.
18 Aba nnya béfi báto ofati əmə ni yaspa, nya béfi sika sia nso bɔlɛkɛ, sia lekpa fe ahuhuɛ seka báto umə əmə kosate.
19 Nya béfi aba nya léfo koya akpa akpa bálɔ umə əmə eto aba nnya kasɔ əsuə báto kafati kamə bətəkə.
Kasɔ eto leba tutɛ ni nə baakpo yaspa.
Dinuəfə ni nə baakpo sapir.
Ditsyəfə ni nə baakpo yalkedon, nya lenale ni nə baakpo smaragdo.
20 Lɛnɔnde ni nə baakpo sardonik, nya lekuande baakpo sardis.
Akuansele baakpo krisolit, nya leflamflale baakpo beril.
Lɛwɔnɔmbəle baakpo topas.
Lefosile baakpo krisopra.
Lefosi ɔnwɛ baakpo yanikint, nya lefosi unuəfə baakpo ametist.
21 Umə əmə eto lefosi nsie nnuə eyifo lefosi aba ənuə nnya lefo koya. Leba kplɛ béfi béyifo kesie saa nɛ. Sika sia lefo koya béfi bálɔ umə əmə eto usunte kplɛ, nya ebunyə asa wuee ayɛ lə sika siamə əsuə fe kase bəənyə asa lə ahuhuɛ əsuə seka.
22 Nya mənnyə Disumuyo saa lə umə əmə, itsyise Bonamute Onanto Ǝsuəalenyə əmə ku Lesamubi nəmə ni wə Disumuyo.
23 Kofe nye kofande eto bofa nye buyənde manfe itə umə əmə, itsyise Onanto eto diyənde əəyənde kakpo wə nya Lesamubi nəmə ni wə okandiɛ.
24 Kawunsiə eto betidi ebɔyɛ lə ni buyənde əsuə, nya kasɔ eto baka ebufi mə setabikɛ baboko wə.
25 Nya bembuti umə əmə eto nsie ku lefe, itsyise kale tsya embona lə wə.
26 Ese, ese eto betidi kenke ebufi mə sɛkplɛ ku mə setabikɛ bəbə baboko mfó.
27 Fɛɛ kɔfiɔ eto kulesa embedufə lə wə kulefe. Nya badia ku mba leeyifo afanisa embudufə lə wə. Bomu mba eto aye báwɔni bákpe lə Lesamubi nəmə eto nkpə eto kukue komə kafoo, mə hã luudufə umənkplɛ əmə nɛ.

22

Onanto Eto Ketu Ka Ləətə Nkpə.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe əmə áte mɛ ketu ka ləətə nkpə eto ntu. Ketu kamə aabɔdi ketsyi lə Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpomɛ əsuə. Ntu bomə akpa kɛnkɛnkɛ fe ahuhuɛ.
2 Nya bɔnlɛ bɔbɔdi lə umənkplɛ əmə eto obia kplɛ. Nya lə ke etukpenkpe ənuə nyamə əsuəə, nkpə eto kuyi ńyə, nya kuanwɔ kofa saa kofa. Ko afanto eyifo afantosi itə ese ese eto betidi kenke.
3 Bembunyə kulesa nə Onanto díkudi lə umənkplɛ əmə. Onanto ku Lesamubi nəmə eto lekankpomɛ ebɔkɛ lə umənkplɛ əmə, nya wə beyifoyifo luusumu wə.
4 Boonyə wə ənəmi nya wə diye luutəkə lə mə nto.
5 Kale ensi embolo mfó. Nya bembohiã kakandiɛ nye kofe, itsyise Bonamute Onanto ebudi mə diyənde nya boodi seka isu manlo manlo.

Yesu Eto Dibəfe

6 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi mɛ nkə, “Ɔnukualɛ eto etiki ni nyamfo nya boofo nya bofo kanɔ sitiniti. Nya Bonamute Onanto wə leefi wə Lɛwɔnɔ kətə wə bənyɛləkətidi, wə ni létsyese wə ɔtɔnkpe nkə ote wə beyifoyifo asa nnya ləəbə bubə lə lefe kliminti əsuə.”
7 “Bebe! Muubə lə lefe kliminti əsuə. Disuəyuə itə mba leetsyue etiki nnya bábe letsya lə kukue komfo kəmiə koto.”
8 Mɔ Yohanes, mɔ ni nwə lɛnɔ nya mínyə asa nyamfo kenke. Nya lefe nə mínyə nya mínɔ nnya mínlosəə, nse akonki lə Onanto eto ɔtɔnkpe wə díləkə asa nyamfo óte mɛ eto akɔ miə lə nsumu wə.
9 Fɛɛ ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Menyifo nko! Mintsyaa, uyifotsyuə mini fe fə ku fə bayimi ba ni Onanto eto

bənyɛləkətidi ku mba kenke leetsyue etiki nnya nkpe lə kukue komfo koto. Onanto mate ete ele bə sumu."
10 Mfó nya ótɛyi mɛ nkə, "Menfi bənyɛləkətidi eto etiki nnya báwɔni bákpe lə kukue komfo akula, itsyise lefe nəmə eboyo lelo nyamfo kenke luubə itə.
11 Utsyuə saa ke leeyifo asa buaa, sukosə lə ukeyifo asa bua, nwə ke leeyifo asinsa sukosə lə ukeyifo asinsa, nwə kee leeyifo kasɛɛ, sukosə lə ukeyifo kasɛɛ, nwə kee diyifo kɛnkɛ, usukosə lə uyifo nwə diyifo kɛnkɛ."
12 Yesu nkə, "Bebe! Muubə lə lefe kliminti əsuə! Muubə ku kayofofo ka dińyə kətə utsyuə saa lə keyifo ka úyifo kumə.
13 Mɔ ni Ututɛ ku Ɔfɛfɛ, Kasɔ Ketsyikokɔ ku Kaalosəkɔ.
14 "Disuəyuə itə betidi ba dumuə əsuə bətsyə fe kase bəəflə bikə kɛnkɛ kətsyə. Məə dunyə kusu bedi nkpə eto kuyi komə eto eyibibi nɛ, nya bɔɔyɛ lə kesie kamə bedufə lə kato eto umənkplɛ əmə lafo.
15 Nya mba luunyə lə ɔkpɔ əmə kama ba ni mba leeyifo afanisa, mə ni betidi ba ni bafate, mba ni batsyetɔ, mba laalo betidi, mba ləətə bəfiə kedi ku betidi ba ni badia ba laawɛ betidi kakpe lə etiki ku lə eyifosa əsuə.
16 "Mɔ, Yesu, ni nwə létsyese mɔ ɔtɔnkpe miə lə ubə uləkə asa nyamfo ote mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke. Mɔ ni kuyi eto ote kplɛ əmə wə ni Oka David eto ufluflu. Mɔ ni kolensiənto eto sefandebi sia ləəyənde."
17 Lɛwɔnɔ nəmə ku okafɔ əmə nkə, "Bə!"
Nya nwə ke nlɛ nnya bɔnɔ tsya tɛyi nkə, "Bə!"
Nya nwə ke utukɔɛ nlɛɛ, ubə. Nya nwə ke nlɛ ntu bo ləətə nkpə bɔbɛbɛɛ, ubə ofo mu unə, kayo saa mamfo mamfo.
18 Mɔ Yohanes lɛ utsyuə saa wə laanɔ etiki nnya nkpe lə kukue komfo kafoo ato bukə kekleke miə utsyuə saa ke luufi lesatsyuə okpé lə nnya əsuəə, Onanto ebufi kanyinyənyə ka báwɔni bakpé lə kukue komfo utəkə wə lə əsuə fe kotonənə.
19 Nya lə utsyuə tsya ələkə lesatsyuə utsyiko lə nnya əsuəə, Onanto embutə unyə kayofofo ka báwɔni bákpe lə kukue komfo əsuə. Weebunyə kedikɔ ka untənyə lə nkpə eto kudiyi komə əsuə ku lə umə kɛnkɛ əmə tsya əsuə.
20 Nwə nlɛ adansiɛ budi lə nyamfo əsuə lə bɔtɛyi nkə, "Ee, muubə lə leefe kliminti əsuə!"
Ibə itə. Bonamute Yesu, bə!
21 Bonamute Yesu eto lefonə lə disiəko utsyuə saa.